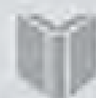
DE SACROSANCTO MISSAE SACRIFICIO DECISIONES AUCTORE JOANNE CLERICATO ... IN...

Giovanni Maria Chiericato

DE SACROSANCTO
MISSÆ SACRIFICIO
DECISIONES

AUCTORE

JOANNE CLERICATO
PRÆPOSITO PATAVINO

Juris utriusque Doctore, olim in Curia Episcopali Patavina Advocato, & Promotore Fiscali, deinde Auditore, ac demùm Vicario Generali.

IN QUIBUS

Ex Studio, & Responsis Cleri Patavini Anno 1690.

Non solùm præcipuæ Quæstiones concernentes veritatem, essentiam, fructum, actionem, applicationem, & stipem Sacrificii Eucharistici explicantur; sed etiam de Sacrificiis, ac Sacerdotibus Legis naturæ, & Mosayçæ plenè disseritur, de Tabernaculo, Temploque Judæorum, de cunctis Levitarum ordinibus; de Prophetis, Prophetissis, ac Sybillis; & demùm de Ecclesiis, ac Altaribus Christianorum, Campanilibus, Campanis, Horologiis, Organis, deque Tonsura, Veste Talari, ac aliis Ornamentis, & obligationibus Sacerdotum.

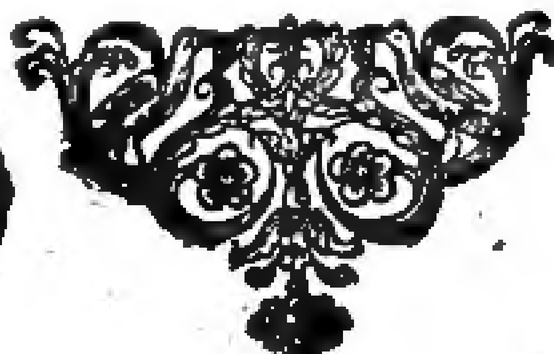
OPUS

Episcopis, Vicariis, Animarum Rectoribus, Confessariis Monialium, Religiosis, ac Sæcularibus, aliisque eruditionum studiosis, utile, ac jucundum.

EDITIO SECUNDA.

Cui Decreta plurima Sacr. Congreg. Sacrificium Missæ concernentia [illegible]ddita.

VENETIIS, M.DCCVI.

Apud Gasparem de Stortis.

SUPERIORUM PERMISSU, ac PRIVILEGIO.

Eminentiſs. ac Reverendiſs. D. D.

JOANNI S. R. E. CARDINALI
B A D U A R I O
Olim Venetiarum Patriarchæ, ac Dalmatiæ Primati, nunc EPISCOPO BRIXIENSI.

Joannes Clericatus Præpoſitus Patavinus Vitæ perennitatem.

MUltiplici jure, Eminentiſs. ac Reverendiſs. Præſul, Deciſiones has de SACROSANCTO MISSÆ SACRIFICIO, Religioſiſſimo Nomini Veſtro, ſicut ſex ab hinc annis in prima, ita nunc in ſecunda earum Editione, inaugurare convenit. Siquidem cum inter cæteras Diſputationes Sacras, hæc de Liturgia ſit prorsùs Divina, ſecurius ſibi Aſylum aſciſcere non poterat, quàm apud Purpuratum Antiſtitem, qui undique redolet Sanctitatem, cum Pie-

tatis Vestræ in quocunque Sacrificiorum genere Splendor refulgeat. Si enim mihi loqui liceat de Mortificatione corporis, quam Apostolus vocat *Hostiam viventem, Sanctam, Deo placentem*, sivè de Orationis frequentia, quæ à Regio Psalte dicitur, *Elevatio manuum, Sacrificium Vespertinum*; aut de Misericordia in pauperes, quæ à Divo Chrysostomo describitur, *Sacrificatio munda, & immaculata*, aliisque de heroicis Virtutibus EMINENTIÆ VESTRÆ, quæ per metaphoram Sacrificia à Sanctis Patribus nuncupantur, Hunc de SACRIFICIO, etsi tenuem Tractatum, Humanitas Vestra benignè suscepturа creditur, quæ in hoc præcipuo Religionis genere cunctis se Admirabilem, & Venerabilem reddit. De Sacrificiis autem Legis Naturæ, ac Mosaycæ, eorumque Sacerdotibus, Victimis, Templis, Ritibusque discursus in his Decisionibus inserti haud dedecent eruditionem EMINENTIÆ VESTRÆ, quæ in Sacrorum revolutione Librorum enutrita, singularis intelligentiæ, universalisque cognitionis gratia præcellit. Porrò quæ de EUCHARISTICO Legis gratiæ SACRIFICIO Quæstiones Theologicæ examinantur circa ejus veritatem, essentiam, fructum, actionem, & applicationem, fas est, ut delectent EMINENTISSIMAM Amplitudinem VESTRAM in scholasticis versatissimam disputationibus; prout etiam quæ de Ecclesiarum ædificatione, consecratione, benedictione, reconciliatione, cultu, ac munditia traduntur, tanquam eximiæ devotioni EJUS conformia, opus est, ut illam alliciant; alliciant verò quæ de Musica, Organis, Cantu Gregoriano, aliisque ad solemnem Immolationem spectantibus,

Ad Rom. 12. 1.

Psal. 140. 2.

Com. in Ps. 45.

tibus,

tibus, ob animi IPSIUS Spiritualem comitatem, hìc disquiruntur. At quæ de Sacerdotum ornatu in doctrina, moribus, tonsura, modestia, Sacrorumque Rituum observantia exponuntur, non minorem sunt plausum consecutura ab EMINENTIA VESTRA, cujus præcipuus scopus est, ac semper fuit, non nisi pios, doctosque Clericos promovere, nullumque ad Mystarum gradum admittere, quem bonitas, disciplina, & scientia non exornet. Sed & alia accedit inaugurationis Libri hujus urgens ratio, has scilicèt Decisiones esse partus, ac partes egregii illius Zeli, quo, Venerabilis memoriæ, Eminentissimus, ac Reverendissimus GREGORIUS S.R.E. Cardinalis BARBADICUS olim Episcopus Patavinus fervebat; Cujus jussu ego, inter ejus Ministros minimus, per plures continuatos annos, Parochis, ac Confessariis totius hujus Paduanæ Diœcesis illas proposui, quarum studio Clerus omnis valdè profecit in Morali, Prudentialique Theologia, summa cum laude, ac merito ejusdem Eminentissimi Præsulis, cujus Spiritum EMINENTIA VESTRA ab initio, ejus impositione manuum PATRIARCHA Venetiarum consecratus, attraxit; & subindè Illius Sanctitatem vitæ, Pastoralem sollicitudinem, Vigilantiam, ac (quæ in Animarum Pastoribus magis est plausibilis laus) egenorum levamen, & solamen mirificè imitata semper fuit.

Hæc sunt argumenta, Eminentissime, atque Religiosissime ANTISTES; quæ meam adegerunt humilitatem, ut Librum hunc ad Thronum Celsitudinis Vestræ primò, ac secundò deferrem, præter certam

tam

tam in me ſcientiam, & notitiam aliarum omnium Virtutum, quibus VESTRA EMINENTIA, uſque dum in hoc auguſto Patavinorum Canonicorum cœtu erat aggregata, coruſcabat: quarum fragrantia Sereniſsimus VENETÆ REIPUBLICÆ DUX excitatus Illam ad Infulam Primicerialem Ducalis Baſilicæ S. MARCI primitùs vocavit, & non multò poſt Excellentiſsimus SENATUS ad Paſtoralem curam Veneti Patriarchatus provexit; nunc autem Catholicæ Eccleſiæ Supremus Paſtor CLEMENS PAPA XI. earundem Virtutum odore perfuſus, eximiam Perſonam Veſtram Sacra Purpura induit, in Eminentiſsimorum S. R. E. Cardinalium Collegio collocavit, & ad ampliſsimum Brixiæ Epiſcopatum tranſtulit regendum; ut ibidem numeroſiſsimum illum CHRISTI Gregem radii Paternæ Charitatis EMINENTIÆ VESTRÆ foverent, ac illuſtrarent; & ille exterorum ingluvie exercituum territus reſpiraret, videns ſe habere Paſtorem, qualem deſiderabat Apoſtolus, *Sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hoſpitalem, doctorem, non vinolentum, non litigioſum, non cupidum, ſed domui ſuæ benè præpoſitum.* 1. Tim. 3. 2.

Has itaque exiles Deciſiones, ac in ipſis, & cum ipſis non exiguum Auctoris obſequium, EMINENTISSIME PRINCEPS, benevolo dignetur Humanitas Veſtra affectu ſuſcipere; dum Eidem à DEO OPTIMO MAXIMO felicem, ac perennem deprecor vitam; & Purpurei fimbriam Paludamenti ejus venerabundus deoſculor.

Patavii Nonis Septembris 1706.

AUCTORIS
AD VEN. PATAVINUM CLERUM, aliosque eruditos Lectores.
PARÆNESIS.

*T*ardè quidem in lucem prodeunt hæ de *SACROSANCTO MISSÆ SACRIFICIO* Decisiones, in quibus novem ab hinc annis studia vestra impendistis, easque mihi, tunc in Episcopali Curia Præsidenti, mandastis; sed veniam meretur & opus, & Auctor, pluribus aliis occupatus laboribus, inter quos *EROTEMATUM* Liber, qui ad instantiam plurimorum huic antecessit. Cæterùm tarditatem Decisionum harum compensabunt eruditiones, quibus politæ reperientur: ita tamen, ut adinstar monilium, & inaurium, quibus cum Annulis, & Mitra, aureaque veste ornata incessit Regina Esther, in nihilo Sanctitati hujus materiæ sit derogatum. Subjectum præsentis operis est Sacrosanctum *MISSÆ* Sacrificium, in quo Victima, quæ immolatur, est *CHRISTUS DOMINUS*, & de eodem juxta Scholasticam, & Moralem Theologiam exponuntur, quæ ejusdem Sacrificii veritatem, essentiam, fructum, actionem, applicationem, aliaque intimiora ipsius Sacri operis concernunt. Ad ornatum verò ejusdem congesta est non inutilis, nec injucunda notitia Mystarum, ac Sacrificiorum Legis Naturæ, ac Mosaycæ, Tabernaculi, ac Templi descriptio, Levitarum omnium ordinum declaratio, aliarumque plurium religiosarum personarum ad Divinum cultum spectantium expositio; ut studiosi Lectores, quæ longa serie annorum, & verborum Chronologi sacri disputant, compendiosè in harum Decisionum lectura comprehendant. Sequuntur postea plurima, quæ nunc in Lege gratiæ necessaria sunt ad dignè litandum, Templa, Altaria, eorum ædificatio, consecratio, & dum polluuntur reconciliatio, aliaque accessoria, idest Campanæ, Campanilia, Horologia, Organa, Supellectilia Sacra, in quarum provisione, ac manutentione ad quem spectent expensæ, juxta Sacros Canones, & forensium doctrinam breviter, sed lucidè demonstratur. Tandem de ornatu Sacerdotum differitur, videlicet de conscientiæ puritate, Tonsura, Veste talari, ejusque colore,

de Ma-

de Matutini, ac Laudum præmittenda recitatione; observatione Rubricarum, nec non de Sacrarum Vestium mysteriis; tali methodo, ac forma, ut Lector mysta absque tædio instruatur, atque erudiatur exemplis, ac Historiis non injucundis? Quod verò ad me attinet, benignitas studiosorum, qua præteritas Decisiones amplexati sunt, ab omni censura non benevola securum facit, prout tot mihi exhibentur testimonia, quot applausus à doctissimis Viris his, & cæteris meis retribuuntur impressis Libris, quorum Catalogus est sequens. Valete.

Index Operum Reverendissimi Domini Jo. Præpositi Clericati; quæ hucusque sunt Typis impressa.

1 De Sacramentis in genere, Sacramentalibus, Baptismo, Confirmatione, & Extrema Unctione.
2 De Venerabili EUCHARISTIÆ Sacramento. Editio secunda.
3 De Sacrosancto MISSÆ Sacrificio. Editio secunda
4 De Virtute, ac Sacramento Pœnitentiæ. Editio secunda sub Prælo.
5 De Sacramento Ordinis. Editio secunda sub Prælo
6 De Sacramento Matrimonii.
7 Erotemata Ecclesiastica. Editio tertia.
8 Decisiones Miscellaneæ, in quibus de Primis Decalogi Præceptis, & de Contractibus, Livellis, Restitutione, ac de Casibus Prudentialibus.
9 De Prima Mundi Ætate, scilicet à Creatione Mundi usque ad Diluvium, inclusivè.
10 Vigintiquatuor Veritates, sivè Meditationes ex Libro P. Juliani Haynovii Soc. JESU collectæ.
11 Discordiæ Forenses; idest Consulta ejusdem Authoris de Rebus Jurisdictionalibus, Beneficialibus, Regularibus, Testamentariis, Civilibus, ac Criminalibus. *Hæ nondum sunt impressæ, sed disponuntur ad Prælum.*

TE

TENOR DECRETORUM

Sacræ Rituum, ac Concilii Tridentini Congregationis ad Missas celebrandas spectantium, & post Missalis Romani recognitionem conditorum.

1 Possunt celebrari Missæ pro Defunctis ritu de Requiem, in Dominicis, & festis insepulto, & in Ecclesia præsente corpore, sic decrevit Sac. Rit. Congregat. die 23. Maii 1603. *Ubi tamen non viget consuetudo sepeliendi defunctos simul cum Missa. Si quis autem mortuus est in die Paschæ, corpus ejus reservetur in sequentem diem ob reverentiam Paschæ ex Rituali Romano Pauli Quinti.*

2. Cineres, qui imponuntur capitibus fidelium, debent esse aridi, non humidi, sunt distribuendi 23. Maii 1603.

3 In Canone nomine Antistitis non sunt nominandi Superiores Regularium: die 12. Novembris 1605. *Nec inferiores Episcopo.*

4. Missa de Annunciatione B. Virginis non est celebranda à feria v majoris hebdomadæ usque ad feriam iij. Paschæ inclusivè die 9 Maii 1606.

5. Gloria in excelsis cum Credo omittitur in votivis pro re gravi, quando dicuntur cum paramentis viol. die 19 Maii 1607. *Res autem gravis ea est, pro qua concurrit totus Clerus cum Episcopo, ut eadem Sacr. Rit. Congreg. decrevit eadem die.*

6. Cereus Paschalis regulariter accendi debet ad Missas, & Vesperas solemnes in triduo Paschatis, in Sabbato in Albis, & Dominicis usque ad Ascensionem: in aliis servanda est consuetudo locorum die 19. Maii 1607.

7. Celebrari possunt Missæ de Requiem in festo duplici, quod non est de præcepto pro voluntate Testatorum implenda: die 1 Septembris 1607. *Non autem ad arbitrium eorum, quod bene nota, sed pro implenda lege defunctorum.*

8. In Altari privati Oratorii, cui conceditur ex privilegio Apostolico celebratio Missæ (exceptis solemnioribus festis) non potest in eo celebrari in Natali Domini, Epiphania, Paschate, Pentecoste, Annunciatione, Assumptione B. Virginis, festo SS. Apostolorum Petri, & Pauli, & omnium Sanctorum. Die 17. Novembris 1607.

9. Communio Cleri facienda est in Cœna Domini die 27 Sept. 1608.

10. Missæ defunctorum certo die dicendæ, eo impedito transferuntur in sequentem die 27 Septembris 1608.

11. Sabbato Sancto non sunt pulsandæ Campanæ ante Cathedralis, sed Matricis signum. Die 21 Martii 1609. Neque in Diœcesi ante Parochialis signum 9. Februarii 1608.

12. Abbates, & alii Superiores Regularium non possunt benedicere paramenta Ecclesiarum non sibi subditarum: die 24 Aug. 1609. Neque Prothonotarii: die 17 Julii 1627. Neque valet consuetudo Abbatum abrogata die 18. Augusti 1629.

13. Diaconus non debet dare pacem laicis, neque Domino loci: die 5. Julii 1614.

14. In

14 In Oratione, *A cunctis*; nomina Patronorum Sancti Michaelis, vel Sancti Joannis Baptistæ proponi debent Apostolis. Die 22 Augusti 1628.

15 In [illegible] [illegible] festum Annunciationis B. Virginis, non tenentur fideles ad Missam audiendam. die 19 Februarii 1622. Nec in eadem die distribuenda est Eucharistia aliis, quàm infirmis. eadem Sac. Congregat. eadem die.

16. Missæ certis Regularibus concessæ non possunt ab aliis dici, etiam in ipsorum Regularium Ecclesiis. 19 Novembris 1622.

17 Usus [illegible] in Missa prohibetur Protonotariis non participantibus, & quibuscumque aliis [illegible] die 11 Februarii 1623. Item & Canonicis Cathedralium fuit prohibitus die 20. Novembris 1628.

18 Qui habet onus celebrandi Missam de Rosario (exceptis Dominicanis) possunt aliam dicere de Beata Virgine. Die 6 Maii 1623.

In festo Stigmatum S. Francisci color albus adhibetur. die 9 Decembris 1623.

19. Usus [illegible] in Missa etiam extra Canonem concedi debet à Papa, & non ab aliis. *Congregatio Cardinalium super negotiis Episcoporum 2. Januarii 1598. & 19 Januarii 1591. concessit extra Canonem* [illegible] *Episcopo* [illegible]*, & respondit Archiepiscopo Urbinati, se non posse uti sine licentia Sedis Apostolicæ. Idem postea censuit Sac. Rituum Congregatio die 31 Januarii 1626. & Canon ipse prohibet Episcopo* [illegible] *, ergo neque sacram, neque cum aliis dispensare potest.*

20. Celebrans, qui distribuit Cineres, Candelas, & Palmas, detecto capite distribuat. die 18 Junii 1626.

21. In Missa Feriæ 4. temporum occurrentis in die octava Nativitatis Beatæ Virginis, Præfatio ferialis dicitur. die 12. Decembris 1626.

22. Signum, quod fit cum patena à fronte ad pectus, fit integrè cum signo Crucis. die 13. Martii 1627.

23. In Altari, certis diebus privilegiato, non possunt in illo dici Missæ de Requiem in festo duplici de præcepto. 24. Aprilis 1627.

24. Commemoratio infra oct. Ascensionis communis [illegible] propria Præfatione. 28 Augusti 1627. *Potest autem* [illegible] *esse potest, si occurrat festum Sancti* [illegible]*, & Jacobi Apost. infra oct. Ascensionis; tunc Præfatio erit de Apostolis, Commemoratio de Ascensione,* [illegible] *in Missa* [illegible] *fiat commemoratio. Idemque accidere potest etiam in Inventione Sanctæ Crucis, & in Missa se* [illegible] [illegible]*, quæ dicuntur infra eandem Octavam, & habent Præfationem propriam.*

25 In festis primæ classis non dicitur Oratio, Deus refugium, missa dici à [illegible] per annum. die 28 Augusti 1627. *Accidit enim à Superiore decerni pro publica causa, quotidie dicendam Orationem, Deus refugium, sub alia, &* [illegible] [illegible] *ad libitum, vel additur vel commemoratur.*

26 In fine Missæ ad quodcumque Altare celebratur, fit reverentia Cruci, infra gradus, capite semper aperto. die 28 Augusti 1627. *Quamvis enim generalis in Missali rubrica* [illegible] *&* [illegible] [illegible] *sic est corrigenda, Quibus omnibus absolutis consequenter per Ministrum* [illegible]*, interim Sacerdos accipit simplex Calicem,* [illegible] [illegible] *super bursam, ut aliquid cadat, descendit ante infimum gradum altaris, & ibi in medio vertens se ad illud, caput inclinat, vel si in eo est tabernaculum Sanct. sum. Sacramenti, genuflectit, & facta reverentia, accipit reverenter a Ministro, caput cooperit, &c. Hæc rubrica habetur in* [illegible] *Missali, licet fuerit* [illegible] *edita in* [illegible] *Missa'i Vaticano Anno 1603, quam ideò* [illegible] *esse* [illegible] *decrevit Sacra Rituum Congregatio die, & anno, ut supra.*

27 In diebus quibus prohibetur fieri de festo duplici, non possunt dici Missæ votivæ, neque de Requiem. die 28 Augusti 1627. [illegible] *infra Octavas Epiphaniæ, Paschatis, Pentecostes, in Hebdomada majori, Dominica quarta Canonum,*

& in

& in Vigiliis Nativitatis Domini, & Pentecostes.

28. In Parasceve non immittitur particula in Calicem cum signo Crucis confectam die 28 Augusti 1627.

29. Gloria in excelsis in votivis Beatæ Mariæ omnino non dicitur, nisi in Sabbato, nec etiam in Ecclesia Beatæ Mariæ. Dicitur etiam in Missis festivis de Sancto, licet officium de eo non fuerit in ejus festo.

30. Si ob turbam frequentem populi venientis ad Ecclesiam cantata pro solemni Missa, decrevit Sacra Rituum Congregatio semel iterum, quod recitetur tantum Hora Tertia, quam quod cantetur Missa de festo post Sextam. *De hoc decreto testatur Joann. Alcozer in suo Caeremoniali.*

Eodem Alcozer teste eadem Sacra Congregatio concessit infrascriptis Regularium Ecclesiis usum planetarum plicatarum.

Eodem teste eadem decrevit Celebrantem, & Ministros sedere posse, dum cantatur Epistola, & Graduale.

31. Missas, quae circumferuntur, à Sac. Rit. Congreg. non approbatas, Sancti Gregorii pro vivis, & defunctis, XV Anathematum, & de Patre Æterno, & quascumque alias, exceptis iis, quae sunt peculiariter certis Regularibus tantum, videlicet Rosarii, Sanctæ Mariæ de Carmelo, & aliis, sicut etiam officia ab eadem non approbata, Sacra eadem Congreg. prohibuit, rejecit omninò, & damnavit respectivè, & pro prohibitis, rejectis, & damnatis haberi voluit. 8. Aprilis 1628.

Declaravit autem novissimè eadem Sac. Rit. Congregat. per hoc Decretum non prohiberi Missas XXX. pro Defunctis à D. Gregorio institutas, in Dial. c. 55.

32. Abrogatus fuit abusus deferendi noctu in fer. 6. Parasceve Sanctissimam Eucharistiam, à Sac. Congregat. super negotiis Episcoporum: die 22. Martii 1596.

33. Conventualis Missa cantari debet quotidie in collegiatis, quarum Clerus est numerosus, & redditus non tenues 1607. Cremona 24. Jan. 7.

Nec potest omitti pro Missa Defunctorum 1602. Fundi 5. Martii 20.

Missa Conventualis in festis tempore æstivo hora 14. hyemali hora 17. 1602. Castellaneta 27 Julii 75. § 11.

In feriis potest dici post tertiam, modo non valde differatur 1601 Aidle 30. Febr. 86 § 2. 1602 Castellaneta 17. Septembris 102.

34. Votivæ Missæ non sunt celebrandæ festis duplicibus, licet non sit de præcepto, exceptis Missis *Defunctorum*, præsertim in Altaribus privilegiatis. Idem decretum est de aliis diebus, in quibus festum duplex transferri jubetur. Si vero sit festum de præcepto non sunt celebrandæ, neque in Altaribus privilegiatis, præter omnem causam præsenti corpore, ex Sent. & S. Cong.

35. Missæ triginta S. Gregorii dici debent successivè singulis triginta diebus, ut latius explicavi in Cap. lib. 3 tit. 41. Celebrat. Missarum num. 13. & in Collect. ad Juven. 48. n. 12.

36. Onera perpetua celebrandarum Missarum absque Episcopi licentia in scriptis, à sæcularibus sub pœna Interdicti ab ingressu Ecclesiæ eo ipso incurrenda, à Regularibus vero sine licentia Provincialis in scriptis sub pœna privationis officiorum, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, vocisque activæ, & passivæ, absque alia declaratione ipso facto incurrenda, non recipiantur. Sac. Cong. Conc. sub Urban. VIII. Constitut. 45. *Cum sæpè contingat*, Pro ecclesiasticis in Italia, & in Insulis adjacentibus 21 Jun. 1625.

Quæ præcipit sub pœna Interdicti ab ingressu Ecclesiæ eo ipso incurrenda iis, ad quos pertinet, ut pecuniæ, ac bona mobilia, Ecclesiis, Capitulis, Collegiis, Hospitalibus, Societatibus, Congregationibus, Monasteriis, Conventibus, ac locis omnibus tam sæcularibus quam regularibus, atque aliorum personis, in futurum simpliciter acquirenda, statim à die eorum acquisitionis deponi debeant, apud Ædem Sacram, vel

Personarum fide, & facultatibus idoneorum, ad effectum illa, seu illarum pretium quam primum investiendi in bonis immobilibus, fructiferis cum expressa, & individua mentione oneris, quod illis annexum reperitur. Ac si eadem bona auctoritate Apostolica denuo alienari contigerit, pretium eorumdem sub eadem poena debeat deponi, ac in alia bona stabiliora converti cum repetitione quidem oneris.

37 Episcopus sequestrare potest fructus Beneficii pro adimplendis Missarum oneribus, modo aperte constet de obligatione, vel ex fundatione, vel ex antiqua consuetudine. 1593 [illegible] 23 Febr.

[illegible] Non tamen molestare potest pro Missis omissis eum, qui se cum Rev. Fabrica composuit 1695. Aquapendenten. 25 Junii [illegible]

38 Episcopus dispensare non potest ut Missae relictae à Testatore in uno Capitulo dicantur, vel remittantur in alia, quando facultates possunt in propria 1580. [illegible] 10 Septembris [illegible]

39. Etiam Re[illegible] tenentur in illius [illegible] quando celebrarunt. 1608 Observantiae 10 Junii 97. Licet satisfactio Missarum non solum per scripturam, sed etiam per omnes probationes probari possit 1619 Caesena 15 Jan. 1636

40 Regulares celebrantes in Ecclesiis Monialium debent esse quinquaginta annorum 1621 Faventia 4 Maii 08

41 In Ecclesiis Parochiae non celebretur Missa antequam sit finita Missa Parochialis, neque in ipsa Parochiali nisi post elevationem Sacramenti: & ubi plures Sacerdotes eodem tempore celebrant, non egrediatur unus antequam alter Sacramentum elevaverit, si commode fieri possit. Sac. Congreg. Episc. Sarsinaten. 10. Maii 1585.

42. Eleemosynam, seu stipendium aliquis pro Missa celebranda manualiter accipiens, non potest illam celebrare per alium, retenta sibi parte eleemosynae. Sac. Conc. Congreg. in Decreto supranotato n. 10.

43. Beneficiarii tamen, vel certo numero celebrandarum Missarum, vel Officiaturae, aliive ad nutum amovibiles, non tenentur dare, nisi eleemosynam congruam, seu praescriptam ab Ordinario, ut declaravit eadem S. Congr. ad dictum Decretum. Barbosa de officio Parochi c. 20. n. 13

44. Moniales singulis Missis pro singulis diebus debent esse contentae, neque [illegible] celebrationem propter earum festivitatem, vel cuiuscumque alicuius Mysterii. Possunt tamen permitti dum in Monasteriis [illegible], ut omnes eadem Missae [illegible] 1620. Lucana 22. Decembris 1620

45 Per indultum Altaris privilegiati à Monialibus obtenti in quo dicitur: *Ut quandocumque ad dictum Altare pro quacumque Sacerdotum persona, sive regularium Missae celebrata fuerit &c.* Non intelligitur derogatum prohibitioni eisdem Ordinariis, ne quis celebret in Ecclesia Monialium sine sua licentia. 1620. Neapoli 10 Junii

46 Intra clausuram omnino prohiberi debet celebratio, etiam ad communicandas infirmas. 1593. Lisbona 23 Aug. 1653. 1610. 29 Jan. 7.

47 Parochi tenentur diebus Dominicis, ac aliis Festis applicare Sacrificium Missae pro suo populo, ex pluribus Decretis S. Congregationis Concilii, & praecipue *die 10. Maii 1692. die 30. Augusti 1698 & die 14. Februarii 1699* relatis in sequenti Brevi Pontificio Innocentii XII. *die 24. Aprilis 1699.* editi.

INNOCENTIUS PAPA XII.

Ad futuram rei memoriam.

NUper à Congregatione Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, emanavit super quodam dubio pro parte Venerabilis fratris moderni Episcopi Pistoriensis, & Pratensis Congregationi huiusmodi proposito, Decretum tenoris, qui sequitur, videlicet. Pistorien. & Praten. Cum Parochi Ecclesiarum Pistorien. & Praten. inter varias opiniones Doctorum involuti, [illegible]

[illegible]

pergant in diæ celebrationem, & respectivè applicationem sacrificii pro populo juxta dispositionem Sacrorum Canonum, & Concilii Tridentini, Episcopus ad consolandum ne dum proprias, verùm etiam dictorum Parochorum conscientias, supplices declarari: An dicti Parochi teneantur omnibus dictis diebus applicare Sacrificium pro populo, sivè habeant congruam, sivè non? Die 14. Februarii 1699. Sacr. Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Trident. Interpretum censuit, dandam esse resolutionem alias hac de re editam, & signanter in Nullius Nonantulanæ Eminent. Abbati 30. Augusti 1698. transmissam, ut infrà. Cum Præcepto Divino iis, quibus Animarum cura commissa est, mandatum sit pro ovibus suis sacrificium offerre, sæpè alias Sacra Congregatio Concilii censuit, Parochos teneri pro Parochianis Sacrificium applicare, & præcipuè in dubio applicationis Sacrificii proposito, & re perindè resoluto sub die 10. Maii 1692. his præcisis verbis concepto. An Parochus Missam celebrare teneatur, & sacrificium applicare pro Parochianis in diebus Dominicis, & Festis, sivè habeat congruam, sivè non? Sacra &c. juxta alias declarationes censuit, teneri, nec posse eisdem diebus aliam Eleemosynam recipere. Ac proinde alterm nunc respondendum esse censuerunt Eminentissimi Patres, quoad Parochos Nonantulanæ Diœcesis addentes insuper, quod E. V. pro suo Pastorali zelo, detrectantes Parochos compellere non gravetur &c.

J. Cardinalis Sacripantes Præfectus.

Loco ✠ Sigilli.

Cum autem, sicut dictus Episcopus Nobis subinde exponi fecit, ipse Decretum hujusmodi, quò firmiùs subsistat, & servetur exactiùs, Apostolicæ confirmationis nostræ patrocinio communiri plurimùm desideret: Nos specialem ipsi Episcopo gratiam facere volentes, eumque à quibuscumque Excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis Sententiis, Censuris, & pœnis à Jure, vel ab homine, quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes, & absolutum fore censentes, supplicationibus ejus nomine Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, Decretum præinsertum, authoritate Apostolica tenore præsentium approbamus, & confirmamus, illique inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus. Salvâ tamen semper in præmissis authoritate memoratæ Congregationis Cardinalium. Decernentes easdem præsentes Literas firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac illis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit, in omnibus, & per omnia plenissimè suffragari, & ab eis respectivè inviolabiliter observari. Sicque in præmissis per quoscumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores judicari, ac definiri debere, ac irritum, & inane, si secus super his à quoquam quavis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstan. Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris. Die 14. Aprilis 1699. Pontificatus Nostri Anno Octavo.

J. F. Card. Albanus.

48. In Nocte Nativitatis Domini post primam Missam cantatam aliæ duæ Missæ immediatè non celebrentur, nec Christi fidelibus Sacra Eucharistia ministretur. *S. Rit. Congreg. die 10. Aprilis 1641. & die 7. Decemb. 1641.* ut apud Pignatell. tom. 9. *consult.* 25.

49. Non licet Sacerdoti, qui ab uno eleemosynam accepit pro celebranda Missa, aliam quoque eleemosynam accipere ab altero, cui applicet partem illam fructus ipsimet celebranti debitum,

tum,

ram, *specialem* nuncupatam: sicut non licet duplex stipendium pro unica Missa recipere. *Sac. Congreg. Concil. die* 25. *Januarii* 1659. approbante Alex. VII.

50. Nulli Sacerdoti Saeculari, aut Regulari licet celebrare Missas privatas *de Requiem* in festis duplicibus. *Sac. Rit. Congreg. die* 5. *Augusti* 1662. Annuente Alex. VII. nisi praesente corpore, quando dies festus non est de Praecepto; nam tunc solùm Missa solemnis potest cantari pro Defuncto de Requiem; die Paschae excepto.

51. Missae de Requiem annuatim dicendae juxta benefactorum praescriptum, si incidant in festo duplici, dicantur de eodem festo cum applicatione Sacrificii. *Ead. Congr. d. die* 5. *Aug.* 1662.

52. Missae Anniversariae de Requiem in cantu celebrari possunt etiam in duplici, qui non fit de praecepto. *Sac. Rit. Cong. die* 22. *Novemb.* 1664. eodem Alex. VII. approbante.

53. Missae, quae celebrandae forent de Requiem ad Altare privilegiatum, possunt dici de festo currenti ad idem Altare, & valet Privilegium, ac si dictae essent de Requiem, ut indulsit Clemens Papa IX. *die* 23. *Septemb.* 1669.

54. Officium, ac Missa recitari non potest de Sanctis, quorum corpora, aut Reliquiae insignes habentur in Ecclesiis, nisi ea sint descripta in Martyrologio Romano, & fides certa habeatur de eorum identitate. *Sacra Rit. Congr. die* 11. *Aug.* 1691. approbante Innoc. XII. excepto tamen, si in contrarium staret praescriptio immemorabilis, quae per hoc Decretum non censetur sublata.

55. Missa in festo Patroni principalioris loci est de praecepto audienda; & vacandum ab operibus servilibus. *Sac. Rit. Congregat. die* 13. *Septembr.* 1642.

56. Quaecunque dies Octava Beatae MARIÆ Virginis concurrens cum alio duplici minori, habet integras utrasque Vesperas. *Ex Decreto S. R. C. die* 11. *Augusti*, 1691.

57. Concurrentibus duobus festis duplicibus minoribus, nullo habito respectu ad dignitatem Personarum (exceptis Festis B. M. V.), Vesperae sunt inter ipsa dividendae, ut specialiter de festo SS. Angelorum Custodum concurrente cum duplici minore statuit *S. Rit. Cong. die* 27. *Septemb.* 1698.

Ex

Ex Commentariis in Rubrica Missalis.

QUando Rubrica dicit, quod fieri potest, Missa cum officio conveniat, loquitur Rubric. de privatis Missis: nam Missa Conventualis debet semper concordare cum officio, c. cum contra de celebrat. Missarum.

Missæ votivæ, quamvis habeant Præfationem propriam, si infra Nativitatis Domini celebrantur, non aliam Præfationem admittunt, nisi de Nativitate. Sicut & festum Sancti Joannis Apostoli, & Evangelistæ argumento à fortiori.

Mutatio colorum in paramentis Altaris, & Ministrorum debet fieri in primis Vesperis festi. Si autem Vesperæ non fiant integræ, is color adhibendus est initio Vesperarum, qui congruit illi, de quo dicitur Capitulum.

Si officium, & Missa discordant, color Altaris sequitur officium, excepta Missa solemni in Vigilia Pentecostes, & Litaniis majoribus, & minoribus.

Pro Missa quacumque solemni convenit, ut pallium etiam Altaris concordet cum colore paramentorum Missæ, quod adnotavit rectè P. Ruiz in suo Cærem.

Canonicus in Missa celebranda non debet uti Almutia, non enim spectat ad vestes Missæ, vel Altaris.

Qui Missas novas celebrant, non possunt circuire Ecclesiam ad oblationem. Ex Decreto Sacræ Congregationis Trid. sess. 22.

Quando Missa votiva exigitur v. g. de Assumptione Beatæ Virginis, de Nativitate ejusdem, & hujusmodi, potest dici Missa votiva de Beata Maria, prout in Missis votivis, cum intentione ad honorem Assumptionis, Nativitatis Beatæ Mariæ, &c.

Si dicatur aliqua Missa votiva de aliquo Sancto, mutatur in Collecta Natalitia, seu festa in verbum Commemorationem.

Orationes, quæ ab Ecclesia certum habent locum, præcedunt quibuscumque votivis, quæ ad arbitrium Sacerdotis dicuntur, & extremum occupant locum, & si fieri votiva v. g. de Spiritu Sancto cadit commemoratione festi simplicis, ita eodem debet orationi, A cunctis, vel alia, quæ secundo, vel tertio loco jubentur dici: cæteris autem paribus attenditur dignitas earum, de quibus est oratio.

Quando cantantur duæ Missæ à Dominica Passionis usque ad Dominicam Palmarum, scilicet de Feria, & de Sancto Semiduplici, tunc in Missa de Semiduplici Oratio secunda erit Ecclesiæ, vel pro Papa, neque dicetur tertia Oratio, & ita Romæ fit.

Quando occurrit fieri commemorationem alicujus Sancti v. g. in officio de Beata Maria in Sabbato, tunc in Missa ponitur commemoratio illius Sancti secundo loco, & tertia oratio dicitur, quæ alias secundo loco dicenda erat, & relinquitur, quæ tertio loco dicenda fuerat, nisi fuisset facta commemoratio.

Oratio pro seipso Sacerdote non debet dici in Missa, præsente Episcopo proprio, vel eo majori, vel Principe magno, potius est orandum pro Prælato, seu pro Principe præsente ob reverentiam eorundem majorum.

Dominica privilegiata occurrens in die octava, duas tantùm habere debet orationes, de Dominica, & de octava.

In die Depositionis, & Anniversarii Summi Pontificis, pro Cardinalibus, & Episcopis dicitur prima Missa. Pro Sacerdote autem dictis diebus in plerisque Ecclesiis majoribus Romæ dicitur secunda Missa pro Defunctis, mutata Oratione. Si tamen dicatur Missa prima, favet Rubrica in fine Missarum pro Defunctis, quæ concedit Epistolas, & Evangelia unius Missæ dici posse in alia quacumque Missa pro Defunctis.

Oratio in Tertio, Septimo, & Trigesimo

gesimo

gesimo dicenda non debet dici in iis diebus, qui occurrunt inter Tertium, Septimum, & Trigesimum, sed tantùm in propriis diebus assignatis.

Orationes extra Missam dicuntur semper junctis manibus.

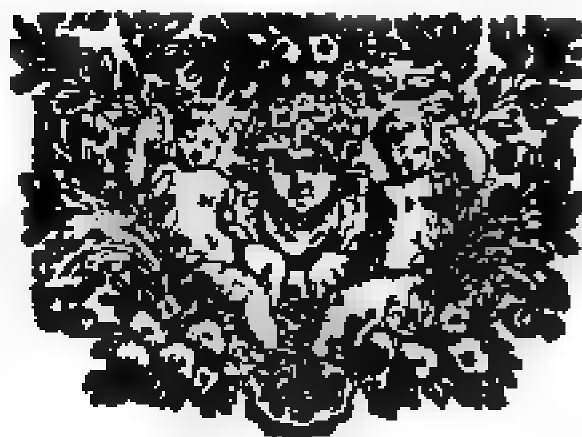
Quando dicitur Confiteor in principio Missæ, non debet addi nomen Sancti Patroni loci, vel alterius pro libito Sacerdotis, quia Pius V. hoc expressè concessit Ecclesiis Hispaniarum, non igitur fieri debet sine Papæ licentia.

Dicto Evangelio non defertur laicis liber osculandus ipsius celebrantis, qui proprium eo casu semper osculari debet librum, ita statuit Sac. Congreg. super negotia Episcoporum 22. & 23 Augusti 1579 Neque Commendatario 27. Septembris 1611. Sac. Rit. Congreg. Bissus Lit. E. num. 147 §. 16.

Omittens Sacerdos osculum libri, omittit etiam Per Evangelica &c.

Dari pacem cum patena in Missa prohibuit Pius V. in Epistola ad Episcopum Tarraconensem.

Beneficiatus quilibet habens Ecclesiam quæ est Tit. beneficii, licèt apud eam non resideat, debet tamen festum ejusdem colere, uti primæ Classis, & cum octava celebrare, quia est festum tituli Ecclesiæ.

INDEX

INDEX ARGUMENTORUM DECISIONUM.

DECISIO I.

ARGUMENTUM.

AGitur de Etymologia Sacrificii, & de multiplici ejusdem Denominatione. Voces *Litaræ*, *Litaniæ*, & *Liturgiæ*, undè dicantur.

DECISIO II.

ARGUMENTUM.

Differitur de duplici Sacrificii acceptione, & de decẽ generibus Sacrificiorum metaphoricè nominatorũ.

DECISIO III.

ARGUMENTUM.

Ostenditur, Quæ, & Quot sint de essentia Sacrificii.

DECISIO IV.

ARGUMENTUM.

Quid sit Sacrificium? Et de ejus vera, atque propria definitione, complectente omnia, quæ concernunt actum Sacrificandi. Et præcipuè materiam oblationum. De oblatione filiorum Religioni. A quibus non sint recipiendæ oblationes? Quomodo eas Parochus recipere possit in Missa?

DECISIO V.

ARGUMENTUM.

Quare in Definitione Sacrificium dicatur oblatio externa? Cum omnes oblationes non sint Sacrificia?

DECISIO VI.

ARGUMENTUM.

Explicantur illa verba definitionis, *Soli Deo facta*. Ostenditur Sacrificium nulli deberi præter Deum. Quæritur an saltem Christo Domino offerri possit Sacrificium ut homini? Narrantur actus latriæ interni, & externi, & quæ sint Adorationis signa? Ostenditur, quàm grave sit scelus eorum, qui Dæmonibus sacrificant; & quibus pœnis sint plectendi.

DECISIO VII.

ARGUMENTUM.

Sequitur declaratio definitionis Sacrificii circa illa verba: *Quia in testificationem ejus supremi Dominii*. Nec non illa, quæ sequuntur, videlicèt: *A legitimo Ministro*. Et docetur quid sit Religio, ac Divinus cultus? Religionem non esse pe-

tutem Theologicam, sed moralem. Non cuiquam Homini litare licere; sed tantùm Sacerdotibus; Hi quinam fuerint in lege Naturæ, Mosayca, & Gratiæ, ac apud Gentiles? Quæritur, & ostenditur, quomodo Caro Christi propagata fuerit tùm ex Regia stirpe David, tùm ex Sacerdotali Aaron?

DECISIO VIII.

ARGUMENTUM.

Redditur ratio, ob quam dictum est in definitione Sacrificii, quod in eo *Res aliqua sensibilis, & permanens consecratur*, nempè *Hostia*, vel *Victima*. Quæ sit horum nominum Etymologia? Quævè, & quot essent Hostiæ, & Victimæ, quibus litabant antiqui tàm veri, quàm falsi adoratores? eleganter declaratur.

DECISIO IX.

ARGUMENTUM

Explicantur sequentia definitionis verba: *Ritu Mystico consecratur*. Declaratur, qui & quot sint Ritus Sacri servandi in Sacrificio Missæ? De Origine, Varietate, Necessitate, & Utilitate Uniformitatis Sacrorum Rituum. Et an in Ecclesia sit potestas decernendi Sacros Ritus, & imperandi eorum uniformem observantiam? De Ritibus in Missa vetustis PP. Ord. Prædicatorum, Carmelitarum, & Carthusiensium.

DECISIO X.

ARGUMENTUM.

Exponitur Verbum *Transmutatur* positum in definitione Sacrificii; de cujus essentia demonstratur esse *Transmutatio*, idest interemptio, destructio Victimæ Oblatæ. Objecta non injucunda proponuntur, & resolvuntur.

DECISIO XI.

ARGUMENTUM.

Agitur utrùm Martyria sint Sacrificia? & an Sancti Martyres, qui obierunt in odium fidei, Victimæ vocari possint, & Hostiæ Deo immolatæ?

DECISIO XII.

ARGUMENTUM.

Occasione Verborum, *In loco & super Altari solemniter ad hoc deputato*, quæ in definitione sunt posita; agitur de Templis Deo Sacris; in quibus, & non extra, offerenda sunt Sacrificia; Plura traduntur in materia Templorum ab origine Mundi usque ad præsens. Et exactè describitur Tabernaculum Moysis, & Templum Salomonis. Differitur de facultate celebrandi in Oratoriis privatis, & de extincta Religione Templariorum.

DECISIO XIII.

ARGUMENTUM.

Quia in definitione Sacrificii, ultra necessitatem Templi, dicitur esse

esse necessarium etiam ALTARE; agitur de quidditate, & necessitate ALTARIUM ad celebrandam Missam.

DECISIO XIV.

ARGUMENTUM.

Exponuntur ultima Verba in definitione Sacrificii posita: scilicet, *Pro remissione peccatorum*; nec non *pro præsenti, æternaque fælicitate populi obtinenda*. Et ostenditur Sacrificium Missæ prodesse ad obtinendam remissionem tùm culparum; tùm pœnarum, & ad consequendas gratias, & favores etiam temporales.

DECISIO XV.

ARGUMENTUM.

De Sacrificiis factis in lege Naturæ; & primò de Sacrificiis Adæ, Caini, & Abelis. An Adam sciverit scientiam cabalisticam? Et quid, & quotuplex sit Cabala Hebræorum?

DECISIO XVI.

ARGUMENTUM.

De Sacrificio Patriarchæ Noe. Quid significet ejus nomen? Quare Deus susceperit ejus Liturgiam *in odorem suavitatis*? Quid importet benedictio eidem à Deo data? Et de his, quæ vel concessa, vel vetita fuerint Noe, & posteris ejus, dubia curiosa.

DECISIO XVII.

ARGUMENTUM.

De Sacrificiis Patriarchæ Abrahami; & plura de ejus exitu de Ur Chaldæorum; descensuque in Ægyptum. De ejus Sara, Agar, & Cetura; ac de filiis Ismaele, Isaaco, aliisque. De præcepto Circumcisionis, & an fuerit Sacramentum? De Immolando Isaaco. Cujus fuerit major virtus Isaaci, vel Abrahæ circa dictam immolationem? Compendium annorum, & vitæ Abrahami. Dubia quædam de Limbo, nuncupato *Sinu Abrahæ*.

DECISIO XVIII.

ARGUMENTUM.

De Sacrificio Melchisedech Regis Salem; & de his, quæ ejus personam, dignitatem, & figuram concernunt, disputationes plurimæ, non injucundæ.

DECISIO XIX.

ARGUMENTUM.

De Sacrificiis, tùm Isaaci, tùm Jacobi ejus filii. De cæcitate ejusdem Isaaci Patriarchæ; de Primogenituræ privilegiis; & an intercesserit Simonia, in cessione ejus facta ab Esau Jacobo? Quando liceat redimere vexationem in beneficiis, & electionibus absque simonia? Et utrùm Esau sit damnatus?

DE-

DECISIO XXV.

ARGUMENTUM.

De Prophetis Legis naturæ, Mosaycæ, & Evangelicæ. Quid sit Propheta? A quo detur hoc donum, & quibus? An Dæmones possint revelare futura? Et an cognoscant occultas hominum cogitationes? Quot, & quibus modis fiant revelationes hominibus tùm externæ, tùm internæ; tàm in somnis, quàm in extasi, & raptu? Signa cognoscendi revelationes veras à falsis? Compendiosa relatio sexdecim Prophetarum, de quibus in Sacra Scriptura. Quæsita plura curiosa circa materiam Prophetiæ.

DECISIO XXVI.

ARGUMENTUM.

De Mulieribus Prophetissis, quæ fuerunt tùm in Lege naturæ, scilicet Eva, & Rebecca; tùm in Lege Mosayca, nempè Maria Sorore Moysis, Debbora, Rahab, Holda, & Anna Matre Samuelis; tùm etiam in Lege Evangelica; videlicèt DEIPARA, Elisabeth ejus cognata, Anna filia Phanuelis, Samaritana, Uxore Pilati, Maria Magdalena, ac aliis SS. Mulieribus, filiabusque quatuor Philippi Diaconi. Item de Sibyllis; hoc est Virginibus gentilibus, quæ a Deo dono Prophetiæ ditatæ, Vitam, Mortem, ac Resurrectionem Salvatoris Nostri, ejusque finale judicium vaticinatæ sunt.

DECISIO XXVII.

ARGUMENTUM.

De Sacrificiis Hebræorum. De Victimis quadrupedibus, Volucribus, & rebus inanimatis, quæ ab eis litabantur. De Holocausto, Hostiis pacificis, & pro peccato, immolationibus; libaminibus, & Juge Sacrificio. De Festis Hebraicis; & de Sacrificiis præscriptis in quocunque die festo. De Sacrificiis secundùm varietatem personarum, quarum intuitu offerebantur; & præcipuè pro consecratione Sacerdotum, & Nazaræorum, expiatione leprosorum, & laborantium legalibus immunditiis. De Mulieribus menstruatis, & diversitate menstruorum. De Sacrificio Zelotypiæ, Vaccæ Rufæ, & Vitulæ pro homicidio occulto. De Ritibus, cæremoniis, atque causis totius Liturgiæ Legis Mosaycæ. Atque de Sacrificiis pro Defunctis.

DECISIO XXVIII.

ARGUMENTUM.

Quodnam sit verum, & proprium Sacrificium in Lege gratiæ? Eucharistia non solùm est Sacramentum, sed etiam Sacrificium. CHRISTUS obtulit Corpus, & Sanguinem suum in cœna sub speciebus panis, & vini. Utrùm etiam seipsum communicaverit? Vocis Missæ multiplex significatio. Oblatio Corporis, & Sanguinis CHRISTI sub speciebus panis, & vini in Missa est Sacrificium verum, & proprium in Lege gratiæ. Hæc veritas per an-

nos 1500. à nemine fuit impugnata, nisi à Luthero, Calvino, & aliis hæreticis Rationes, & fundamenta veritatis Sacrificii Missæ. Apostoli, & ejus Successores semper Missam celebrarunt. Hæreticorum objectiones, & solutiones earum. Sacrificium Crucis est sufficientissimum pro salute omnium; si tamen applicetur per media à Christo instituta, inter quæ unum est Sacrificium Missæ.

DECISIO XXIX.

ARGUMENTUM.

Veritas Sacrificii Missæ comprobatur ex facto Apostolorum, nec non Pontificum, & Sacerdotum primi, secundi, tertii, & sequentium sæculorum, qui omnes semper Missam celebrarunt; & in ea Corpus, & Sanguinem JESU CHRISTI sub speciebus Panis, & Vini obtulerunt. Apostoli quando cœperint celebrare? Et quis eorum primus Missam dixerit? Adhibebant in Missa lumina, & Vestes Sacras. S. Paulus Apostolus, & S. Barnabas ubi, & quando consecrati sint Sacerdotes, & Episcopi? Liturgia quid sit? Et de Liturgiis Apostolorum, ac in specie de Liturgia S. Petri Apostoli, S. Matthæi, S. Marci, S. Jacobi; S. Barnabæ, S. Clementis, ac Sancti Dionysii Areopagitæ. De Planeta pro Missa donata à Deipara S. Hildelfonso Toletano Archiepiscopo, quæ servatur Ovieti.

DECISIO XXX.

ARGUMENTUM.

De Victima, & Hostia, quæ immolatur in Missa. CHRISTUS propriè, & principaliter offertur in Sacrificio Missæ. Utrùm etiam Suppositum Divinum cum Humanitate ejusdem CHRISTI? Panis, & Vini substantia an habeat rationem Victimæ in Missa? Et nùm etiam Species Sacramentales? Referuntur Theologorum dicta; & solvuntur objecta

DECISIO XXXI.

ARGUMENTUM.

Essentia Sacrificii Missæ in qua actione consistat? An in oblatione ante, vel post Consecrationem? vel in ipsa Consecratione, aut fractione, sivè sumptione Hostiæ? Tres Sententiæ Theologorum referuntur, quorum aliqui essentiam Sacrificii ponunt in Consecratione; alii in Sumptione, alii in utraque simul. Fundamenta, & rationes harum opinionum, & præcipuè pro tertia, quæ eligitur. Quid sit Missa sicca? An licita? An audienda de præcepto? Sacerdotes consecrantes in Missa alta voce, an mortaliter peccent?

DECISIO XXXII.

ARGUMENTUM.

Utrùm in Sacrificio Missæ, de ejus essentia sit consecrare utramque speciem, Panem scilicet, ac Vinum? Argumenta septem pro nega-

negativa, & totidem pro affirmativa. Hujus ratio præcipua quæ sit? Missa nunquam celebrata cum una sola specie. Fabulosum, quod Innocentius VIII. concesserit Norvegiis, celebrare sine Vino. Quis fuerit Cleophas vadens in Emmaus, & an ibi Christus consecraverit Eucharistiam? Celebrare cum una sola specie nunquam licitum, neque ex dispensatione Papæ. Rubrica Missalis declarata circa plures defectus specierum.

DECISIO XXXIII.

ARGUMENTUM.

Celebris Theologorum Controversia, *An fructus, seu valor Sacrificii Missæ sit infinitus, vel finitus?* breviter, sed claré examinatur, & resolvitur. Fructus Missæ triplex, generalissimus pro tota Ecclesia Catholica, Medius pro dantibus stipem; & Specialissimus pro celebrante. Utrùm una Missa tantum prosit applicata uni, quantum si pluribus applicetur? Omnes cooperantes Sacrificio Missæ, magnam fructus partem reportare auctoritatibus, & exemplis comprobatur. Stipendia plura pro una Missa an licitè recipiantur?

DECISIO XXXIV.

ARGUMENTUM.

Utrùm fructus Missæ Lautreticus, Satisfactorius, Propitiatorius, & Impetratorius sint separabiles, & independentes à se, itaut in una Missa possint diversis personis, & ad diversos fines applicari? Prædicti fructus an semper dentur infallibiliter ex opere operato? Sacerdotes non celebrantes an graviter peccent? Exempla apparitionum Animarum duarum Purgatorii de anno 1640. & 1658. Æs alienum solvendum in hac vita. Pœnalitates juvant mortuos.

DECISIO XXXV.

ARGUMENTUM.

Disputatur, An fructus specialissimus Missæ, propius Sacerdotis celebrantis, possit per eum, accepto stipendio, alteri applicari? Referuntur argumenta pro utraque opinione: & eligitur Affirmativa, quo ad validitatem applicationis: Negativa, quo ad receptionem stipendii, quæ est illicita, & prohibita tùm ab Urbano VIII. anno 1626. tùm ab Alexandro VII. anno 1659. Avaritiam ab omnibus Ecclesiasticis evitandam esse, auctoritatibus, & exemplis modernis Sacerdotum luentium pœnas in Purgatorio confirmatur.

DECISIO XXXVI.

ARGUMENTUM

Agitur de applicatione Sacrificii necessariò facienda à celebrante. Circa illam resolvuntur undecim dubia; & docetur, an sufficiat intentio habitualis? In qua parte Missæ sit facienda applicatio? Antiquorum Diptycha quid essent? Anticipata Missa an dicenda pro eo, qui primùm daturus est stipem? An superior possit applicare Missam Sacerdotis sui subditi? An appli-

sunt Mappæ, Pallia, Crux, Candelabra, Lucernæ, & alia prout in Rubrica Missalis, circa quæ variæ difficultates solvuntur, & eruditiones dantur, præcipuè circà Lucernas perpetuas, & inextinguibiles antiquorum. Regalia ornamenta sunt donationes Principum. De his Historiæ plures, illaque donationis Constantini Imperatoris. Moralia sunt devotio, & reverentia plebis in Ecclesia. De his multa scitu digna; & de Diaconissarum officio. Legalia tandem ornamenta Immunitas loci Sacri. Agitur de Jure Asyli pro confugientibus ad Ecclesiam juxta Bullam Gregorii XIV.

DECISIO XLIV.

ARGUMENTUM.

Declaratur, ad quos spectet provisio ornamentorum Ecclesiæ, vel Altaris? An ad Rectorem, vel Capellanum? aut ad populum? Regulæ octo, juxta quas decidendæ difficultates circa reparationem Ecclesiarum, & Altarium, Cæmeterii, Campanarum, Domus Parochialis, nec non quorumcunque Ornamentorum Ecclesiasticorum?

DECISIO XLV

ARGUMENTUM.

Quia ad convocandum populum ad Sacrificium opus est Campanili, & Campanis, de his agitur historicè, mysticè, legaliter, & supernaturaliter. De Turri Babel, & David; de Pyramidibus, & Campanilibus famosis. Disseritur de origine Campanarum tùm apud Gentiles, tùm apud Christianos. Turcæ Campanas abhorrent. Exponuntur mysticæ significationes Campanarum. Tractatur de Horologiis solaribus, aqueis, & cum rotis. De eorum initio, usu, & commodo. De trina pulsatione ad salutationem Angelicam, & de ejus Indulgentiis plenaria. Campanarum pulsandarum finis, tempus, numerus, & ministri; Quis teneatur ad expensas, & salarium pro Campanis? Utilitates ex sonitu Campanarum. Aliquæ miraculosè Campanæ. Duæ maximè molis, *Erfordiensis, & Pekinensis*.

DECISIO XLVI.

ARGUMENTUM.

Quia non licet Sacrificium Missæ peragere in Ecclesia profanata, violata, seu polluta: agitur de Ecclesiarum profanatione, violatione, & pollutione. Docetur, quid sit Pollutio Ecclesiæ? Quæ loca sint pollutionis capacia? Quæ actiones Ecclesiam polluant? Et latè disseritur de homicidio facto in Ecclesia, de effusione sanguinis, & seminis humani, & de sepultura infidelium, atque excommunicatorum. Declarantur effectus pollutionis, & quæ functiones sint prohibitæ in Ecclesia polluta? Reconciliare Ecclesias pollutas quis possit? Quidquid disputant DD de Ecclesiis pollutis, hic recensetur; additis historiis, & eruditionibus multis.

DE.

DECISIO XLVII.

ARGUMENTUM.

Post ornatum Altarium, & Ecclesiarum agitur de Sacerdotum ornamentis, quæ triplicia sunt, Interiora, Exteriora, & Mystica. Ornatus interior Sacerdotis stat in conscientia pura, sobrietate, & castitate. Cur, & quando Uxores prohibitæ ministris Sacris? Milites in castris an expediat, ut habeant uxores secum? Rationes tàm contra, quàm ad favorem cœlibatus Sacerdotum. Quare Græci habeant uxores, & ex quo tempore? Exempla ministrorum Altaris incontinentium punitorum. Cautelæ tres pro servanda castitate. Lapsus Virorum Sanctorum ob familiaritatem cum mulieribus. Eruditiones, & monitiones plurimæ pro hoc interiori ornatu Sacerdotum.

DECISIO XLVIII.

ARGUMENTUM.

De Tonsura Clericali, quæ est ornamentum exterius Sacerdotum, agitur in hac Decisione. Ostenditur in quibus consistat, quibusve de causis sit introducta? Ejus antiquitas, & privilegia. Sacerdotes intonsi mortaliter peccant. De usu tonsuræ apud Hebræos, Græcos, Romanos, & Ecclesiasticos Latinos, ac Græcos. Quid de Barba antiquarum nationum; & ministrorum utriusque Ecclesiæ Græcæ, & Latinæ? Plures eruditiones de Barba, & exempla non injucunda de mulieribus barbatis.

DECISIO XLIX.

ARGUMENTUM.

Agitur de alia parte Ecclesiasticæ Tonsuræ, consistentis in Habitu ad formam Sacrorum Canonum. Tres conditiones Vestis Clericalis, ut sit Talaris, Nigri coloris, & Lanea. Plura de Origine, & usu Vestis Talaris. De colore albo, ac violaceo ejusdem, atque de prohibitione vestium Sericarum. Sex accessoria habitus Clericalis, Zona, Collare, Manicæ, Calcei, Pileus, & Annulus; quæ omnia quomodo Clerici deferre possint? Annulorum plures usus, & mysteria, præcipuè in conjugus, & Sigillis. Papæ Sigilla tria; Annulus Piscatorius, Plumbeum, & subscriptio cum aliquo versu Sacræ Scripturæ. Digitorum nomina, & cur in quarto digito Annulus ponatur? De Annulis sponsalitiis S. Annæ, ac Deiparæ. Quibus Ecclesiasticis licitus sit Annulus aureus, & quibus prohibitus? Quid sit Vestis dicta Birrus? Qui infantuli olim Lectores? Et cur Regularibus detur habitus solemni ritu, non etiam Clericis sæcularibus? Et laici sepeliantur induti Habitu Regulari S. Francisci?

DECISIO L.

ARGUMENTUM.

Mysticum ornatum, quo Sacerdos litaturus indutus esse debet, continet præsens Decisio: & est, recitare Matutinum cum Laudibus ante celebrationem, ac Sacras Ve-

stes

NOI REFORMATORI
Dello Studio di Padova.

HAvendo veduto per la Fede di revisione, & approbatione del P. F. Ambrosio Lisotti Inquisitore nel Libro intitolato: *Decisiones super Sacrificium Sanctæ Missæ Joannis Clericati Præposito &c.* non v'esser cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, & parimenti per Attestato del Segretario Nostro; niente contro Prencipi, & buoni costumi, concediamo Licenza, che possi esser stampato, osservando gl'ordini in materia di Stampe, & presentando le solite copie alle Publiche Librarie di Venetia, & di Padova.

Dat. 6. Luglio 1699.

Lorenzo Soranzo Cav. Ref.
Ferigo Marcello Proc. Ref.

Agostino Gadaldini Seg.

DE

DE SACROSANCTO MISSÆ SACRIFICIO.

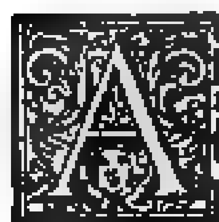
DECISIO I.

ARGUMENTUM.

Agitur de Etymologia Sacrificii, & de multiplici ejusdem Denominatione. Voces Litare, Litaniæ, ac Liturgiæ unde dicantur.

SUMMARIUM.

1 *Etymologia hujus Vocis* Sacrificium?
2 *Sacrificii multiplex denominatio.*
3 *Litare undè dicatur?*
4 *Litaniæ quare sic vocentur?*
5 *Liturgia quid significet?*
6 *Oblatio differt à Sacrificio.*
7 *Sacrificium cur dicatur Mysterium, atque Sacramentum?*

Ctum est anno proximè præterito de Sacrosanctæ EUCHARISTIÆ Sacramento; In præsenti agendum est de eadem, quatenus est Sacrificium; ideòque primum Quæsitum propositum per me Parochis, Confessariis, & aliis studiosis hujus Patavinæ Diœceseos expetivit Etymologiam, ac variam Sacrificii Denominationem. Pro responsione dictum
fuit, quod Etymologia hujus vocis
Sacrificium appellatur quasi *Sacrum factum*. 1
*Melchior Canus de locis Theol.
libr. 12. cap. 13. Vers. illud deinde*. ubi
advertit, non omne opus Sacrum esse Sacrificium; quamvis è contra omne Sacrificium sit sacrum opus; nam omnia Sacramenta sunt opera sacra, & nihilominùs non sunt Sacrificia. Porrò Sacrificii multiplex est denominatio; solet enim dici *Mactatio*,
Immolatio, *Libatio*, *Litatio*, *Oblatio*, 2
Mysterium, *atque Sacramentum*. Sacrificium per *Mactationem* erat, quando Victima occidebatur. Per *Immolationem*, quando res inanimis, & solida frangebatur, disgregabatur, aut comburebatur, ut panis, manipulus Spicarum, thus, & similia. Per *Libationem*, dum liquida effundebantur, ut aqua, vinum, oleum. Per *Litationem* quando omnia prædicta fiebant adjunctis precibus ad placandum Numen; dicitur enim *litare* quasi *luitare*
à verbo luo, quod est *solvo*; nam qui 3
solvit debitum, placat creditorem. *Vossius in Etymolog. linguæ latinæ. Verb. litare*. Vel quasi *Precatio* λιτή, quod est
supplicare, unde Litaniæ dicuntur sup- 4
plices. Non autem hinc deducitur *Liturgia*, quæ significat munus publicum; licèt hoc nomine utantur Patres pro EU- 5
CHARISTIA, ac Sacrificio Missæ

demonstrando, quia mysticè deducitur ex ea voce *Liturgia*, cum Sacrificium sit quid publicum, & institutum publica auctoritate, ut infra demonstrabitur *Vossius ibidem*, & *Magr. in Hierolex. Verb. Liturgia*. Pari modo *Oblatio* tanquam nomen genericum denotat Sacri-
6 ficium, quia omne Sacrificium est oblatio, sed non è contra, dantur enim plures oblationes Deo factæ, quæ non sunt sacrificia, ob non confectionem, seu immutationem rerum oblatarum; de quibus non multò post loquemur. Tandem Sacrificium appellatur etiam
7 *Mysterium*, atque *Sacramentum*, quia secretum continet, & significat aliquid sanctè accipiendum *cap. Multi sæcularium. 1. q. 1.* quod notat etiam *Emin. Card. de Laurea in Epitome Canon. in verbo Sacrificium*.

DECISIO II.

ARGUMENTUM.

Disseritur de duplici Sacrificii acceptione, & de decem generibus Sacrificiorum metaphoricè nominatorum.

SUMMARIUM.

1 *Sacrificium dupliciter sumitur; propriè, & translatè.*

2 *Sacrificiorum metaphoricorum decem genera.*

PLures autem in hoc Clero doctissimi scripserunt, quod Sacrificium
1 dupliciter sumitur *propriè*, & *translatè*. Primo modo, cum res oblata Deo immutatur, secundo modo, cum aliquid Deo gratum exercetur, quod per allegoriam, & translationem dicitur Sacrificium *Canus D. lib. 12. cap. 13. Vers. Illud deinde*. Et *Collegium Salmanticen. tom. 10. De Sacram. in genere tract. 5. cap. 1. num. 1.* Et in hoc allegorico, & metaphorico sensu S. Jo. Chrysostomus *Commen-*
2 *tar. in Psal. 95.* ponit decem sequentia genera Sacrificiorum, videlicet; I. Imitationem Christi, juxta illud Pauli Apostoli: *Estote imitatores Dei sicut filii charissimi, & ambulate in dilectione sicut & Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam Deo in odorem suavitatis. Ephes. 5. 1.* II. Mortificationem carnis de qua idem Apostolus *ad Rom. 12. 1.* *Obsecro itaque vos fratres per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, Sanctam, Deo placentem*. III. Orationem, de qua sic loquitur Regius Psaltes in *Psal. 140. 2.* *Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo: elevatio manuum mearum Sacrificium vespertinum*. IV. Laudem divinam, quam canunt Levitæ in Templis. *Immola Deo Sacrificium laudis. Psal. 49. 14.* Et *Psal. 106. 22.* *Et Sacrificent Sacrificium laudis*. V. Rectitudinem in operando cum justitia. *Tunc acceptabis Sacrificium justitiæ. Psal. 50. 21.* VI. Eleemosynas elargitas pauperibus. *Religio munda, & immaculata* (Sacrificatio ponitur à S. Doctore) *apud Deum, & Patrem hæc est: Visitare pupillos, & viduas in tribulatione eorum. Jac. 1. 27.* VII. Jubilationem cordis ob celsitudinem Humanitatis Christi, & ejus supremam potestatem, de qua totus Psalmus 46. *Omnes gentes plaudite manibus &c.* ut interpretatur *Thomas le Blanc in Analysi Psalterii Davidici*: quæ quidem jubilatio experitur ab animabus piè passionem Domini meditantibus; quarum meditatio vocatur Sacrificium; juxta illud: *Circuivi, & immolavi in tabernaculo ejus hostiam vociferationis. Psal. 26. 6.* VIII. Contritionem cordis pœnitentis, & mœrorem lacrymantis ob commissa peccata, quæ gratissimum dicitur Sacrificium: *Sacrificium Deo spiritus contribulatus. Psal. 50. 19.* IX. Prædicationem Evangelii in gentes, & earum conversionem ad agnitionem veritatis, quam pariter vocat Sacrificium Apostolus *ad Rom. 15. 16.* dicens: *Ut sim Minister Christi Jesu in gentibus; Sanctificans evangelium Dei, ut fiat Oblatio gentium accepta*. X. Beneficentiam, gratique animi demonstrationem erga benefactores, juxta quidem Apostoli monitum *ad Hebr. 13. 16.* *Beneficentiæ*

træ autem, & communionis nolite oblivisci. talibus enim hostiis promeretur Deus. Omnia igitur supradicta opera pia appellantur Sacrificia, quia Deo sunt gratissima; & quoniam propria sunt populi Christiani, eundem in ipso sensu Allegorico, Sacerdotem appellavit Apostolorum Princeps dicens: *Et ipsi tanquam lapides vivi superædificamini Domus spiritualis, Sacerdotium Sanctum, offerre spirituales hostias, acceptabiles.* Et rursus: *Vos autem genus electum regale Sacerdotium, gens Sancta* 1 *Petr.* 2. & S. Joannes in *Apoc* 5 *Fecisti nos Deo regnum, & Sacerdotes*. Quod benè declarat *idem Collegium Salmanticen. in tomo de Incarnatione tract.* 21. *disp.* 31 *dub.* 1 *num.* 3.

DECISIO III.

ARGUMENTUM.

Ostenditur, Quæ, & Quot sint de essentia Sacrificii?

SUMMARIUM.

1 *Sacrificium aliud in se, aliud in opere.*

2 *Sacrificium ut in se duo requirit, protestationem Divinæ excellentiæ, & destructionem rei oblatæ.*

3 *Sacrificium ut in actione, tria requirit: 1 Ut illa actio sit instituta per Publicam auctoritatem 2. Ut fiat pro toto populo. 3. Ut fiat per legitimum Ministrum.*

4 *Ozias Rex quare à Deo punitus?*

ADvertere nostri scribentes, quod non levis est Theologorum labor in assignandis iis, quæ sunt de essentia Sacrificii, ut videre est apud *Card. de Lugo. De Euchar disp.* 19. *sect.* 1. *Valentiam tom.* 3 *disp* 6 *q* 4. *punct* 1. & 2. Porrò pro faciliori intelligentia dixerunt, di-
1 stinguere oportere Sacrificium in se, & circa intrinsecam suam naturam; atque Sacrificium in opere, idest actionem ipsam sacrificandi, & litandi. Quatenus Sacrificium consideratur in se, duo sunt de ejus essentia. Unum est protestatio, quam facere debet homo Divinæ excel- 2
lentiæ, & supremæ potestatis, à cujus nutu pendet omnis creatura. Alterum est, destructio rei oblatæ, vel in totum, vel in parte, ad significandum, quod Majestas Divina pro libito potest res nostras, & vitam nostram destruere *Card. de Lugo d. disp.* 19 *sub num.* 7. ubi DD. allegat, & est doctrina *S. Thomæ* 2 2 *q.* 86. *art.* 1 Quatenus verò Sacrificium consi- 3
deratur in actione, tria sunt de ejus essentia. Primum Ut actio illa sit instituta per publicam auctoritatem, ad denotandum illud summum opus Divini cultus, quod appellatur Sacrificium. Secundum. Ut actio illa fiat nomine totius populi, vel ad impetrandam remissionem peccatorum ejus, vel ad obtinendam eidem populo gratiam in hac vita, & gloriam in futura. Tertium. Ut fiat per legitimum Ministrum, idest per personam ad tale opus faciendum legitimè deputatam. *Colleg. Salmanticen. de Sacram. in genere d. tract.* 5 *cap.* 1. *num.* 2. & *Gonet tom.* 4. *disp.* 3. *art* 3 *num.* 11 Hinc est, quod tàm in vera Religione, quàm apud gentiles Sacrificia erant instituta non ad uniuscujusque placitum, sed ab auctoritate publica Victimarum immolationes fiebant pro incolumitate populi; & nemo poterat ea offerre, nisi essent assumpti ad Sacerdotium, idcircò Ozias Rex cum non es- 4
set Sacerdos, & tamen Sacrificium offerre vellet, punitus est à Deo, & lepra percussus. 2. *Paralip.* 26. Sed de his omnibus plenè in sequentibus Decisionibus.

DECISIO IV.

ARGUMENTUM.

Quid sit *Sacrificium*? Et de ejus vera, atque propria definitione, complectente omnia, quæ concernunt actum Sacrificandi. Et præcipuè materiam oblationum. De obligatione filiorum

Religioni. A quibus non sint recipiendæ oblationes? Quomodo eas Parochus recipere possit in Missa?

SUMMARIUM.

UT sciamus ea omnia, quæ necessaria sunt ad actum Sacrificii ritè explendum, oportet ejus definitionem proponere, & diligenter examinare, ex ea enim resultat scire, *Quid sit Sacrificium?* Et quæ teneatur facere, qui ritè, & rectè intendit Sacrificare. Cæterum cum plures legantur definitiones tùm apud Scholasticos, tùm apud Moralistas, placet hic ponere illam, quam selegit. *Abelly in Medulla Theol. part. 2. tract. 2. cap. 4. sect. 11. §. 1.* additis tamen aliquibus verbis pro complemento totius quidditatis Sacrificii in actu. Est autem hujusmodi. *Sacrificium est* 1 *oblatio externa, soli Deo facta, qua in testificationem ejus supremi Dominii à legitimo ministro res aliqua sensibilis, & permanens, ritu mystico consecratur, & transmutatur, in loco, & super altari solemniter ad hoc deputato, pro remissione peccatorum, nec non præsenti, æternaque felicitate populi obtinenda.*

Singula verba sunt singillatim exponenda, ex eis enim constabit, Sacrificium in opere, seu actionem ipsam sacrificandi requirere conditiones quatuordecim, ut ritè, ac rectè peragatur.

Primò itaque dicitur, quod *Sacrificium est oblatio*; hoc enim verbum oblatio est tanquam genus, quia est verbum 2 genericum, & complectitur plures actiones, & varias species rerum, quæ

Deo

Deo solent ab hominibus offerri, & non sunt Sacrificia, præcipuè autem tria si-
3 gnificat. Primò ea munera, quæ non Altari, sed Ecclesiæ extra Missam afferebantur. Secundò oblatio arctatur ad ea, quæ intra Missarum solemnia Altari inferuntur, sive ad Sacrificium pertineant, sive ab eo sint aliena. Et tertiò magis propriè significatione Oblatio innuit ipsum Sacrificium à Sacerdote Deo oblatum. De unoquoque sensu plura tùm eruditionis, tùm doctrinæ causa veniunt observanda.

Circa primum sensum, & quatenus oblatio significat ea munera, quæ non altari, sed Ecclesiæ extra missam offerebantur, observare oportet. Primò quod nomine oblationis veniunt res quæcumque Divino cultui exhibitæ. *So-*
4 *tus de Justitia, & Jure lib. 4. q. 3. art. 1.* Sive sint immobiles, sive mobiles, sive ipsæ personæ, ipsaque donatio facta sit Deo, & Ecclesiæ, vel inter vivos, vel causa mortis, vel in testamento, vel alio modo. *cap. Conmittet. De Verbor. significat. cap. Quæ oblationes, & cap. Clerici 13. quæst. 2. Barbosa de Appellativis Verb. Verb. Oblationes. Et de Jure Eccles. Univ. lib. 3. cap. 23. num. 1. 2. & 3.* Secundò est observatu dignum, quod antiquitùs non solùm personæ sui juris se offerebant Deo, sed etiam infantes à suis
5 Parentibus. Exemplum esse potest Samuel, qui Deo oblatus fuit per Annam Matrem suam cum diceret: *Si dederis servæ tuæ sexum virilem, dabo eum Domino omnibus diebus vitæ ejus. 1. Reg. 1. 11.* De Sancto Bonaventura sic legitur in Breviario Romano *lect. 4. die 14. Julii*: *Cum infans incidisset in vitæ periculum, Mater ejus vovit, si inde evasisset, se eum Religioni B. Franc. ascripturam.* Et de Sancto Andrea Corsino *die 4. Februarii lect. 4.* Sic pariter legitur: *Eum parentes*
6 *precibus à Deo impetrarunt, & Deo, ac Virgini spoponderunt.* Hi tamen ita sic oblati non tenebantur observare statum Religiosum, nisi etiam habuissent paternam oblationem postquam ad annos discretionis pervenissent. cap. *Illud autem 20. q. 2. Et cap. Cum simus. De Regu-*

laribus, ut plenius demonstravi in tractatu de Eucharistia *Decis. 62. num. 16. & 17.* Tertiò sciendum, quod apud Hebræos erat præceptum de offerendis ter in an- 7
no rebus mobilibus in Divinum cultum, ut legitur *in Deuter. cap. 16. num. 17.* His verbis: *Tribus vicibus per annum apparebit omne masculinum tuum in conspectu Domini Dei tui. Non apparebit ante Dominum vacuus, sed offeret unusquisque secundum quod habuerit.* Qui mos transivit in populum Christianum, à quo 8
pluribus sæculis servatum fuit Templis, & Ecclesiis donationes facere tùm pro Divino cultu exercendo, tùm pro Ministris Ecclesiasticis sustentandis, quarum usus ad solos Ecclesiasticos spectare decernitur in *cap. Hanc consuetudinem 10. quæst. 1.* Et quemadmodum propterea offerebant panes, oleum, vinum, mel, ceram, & alia hujusmodi. *Barbosa de Jure Eccles. lib. 3. cap. 23. num. 4. Magr. in Hierolex. Verb. Oblatio.* Ita Reges, Principes, ac personæ nobiles offerebant possessiones terrarum, sylvas, campos, vasa aurea, argentea, atque pecuniam, ut notat *Mabillon. in Liturgia Gallicana Append. 5.* ubi ponit testamentum S. Remigii Remorum Episcopi donantis vineas, & vasa argentea Ecclesiæ suæ, nec non testamentum illustris Matronæ Ermentrudis, in quo donativa multa. Et de donatione Caroli Magni facta Romanæ Ecclesiæ, aliis-
que disserit *Eminentiss. Card. Bona Rer. Liturgic.* 9
lib. 1. cap. 8. sub num. 8. ubi observat, quod chartas oblationum antiqui Christiani ponebant super Altaria in signum irrevocabilis donationis, vel modicum terræ possessionum oblatarum, ut legitur *in cap. Ex litteris 2. de Consuetudine.* ubi quod dicta ceremonia vocabatur [illegible], idest perpetua oblatio.

Quartò, sed nec illud est ignorandum; quod Ecclesia recusabat plurimarum 10
personarum oblationes. Videlicet I. Hæreticorum. *Cardin. Bona d. lib. 1. cap.*
8. num. 5. referens exemplum Eutichii, 11
Constantini Imperatoris Ariani Eunuchi, qui munera B. Petro obtulerat sub Liberio Papa, à quo tanquam illicita, & con-

& execranda fuerunt tradita, nec non Marcionis, cujus ductrinam [illegible], valoris quoque aureorum ducentorum donata S. Petro Eleutherius Papa retinere noluit. II Respuuntur oblationes dissidentium fratrum *cap. Oblationes*, 90. *dist.* III Opprimentium pauperes *S. Thom. 2. 2. quæst. 86. art. 3.* IV Sacrilegorum *cap. Decimas 13. q. 2.* V Extrahentium servos suos ab Ecclesia *cap. Mavor 17. q. 4.* VI Raptorum *cap. Super de Raptoribus.* VII Usurariorum *cap. Quia in omnibus. De Usur.* VIII Publicarum Meretricum *Gratian cap. 1. Verb. Dona dist. 90. Barbos. d. lib. 3. cap. 23. à num. 14. & seqq.* qui num. 11. advertit, supradictas prohibitiones procedere in oblationibus voluntariis, & quæ fiunt ad Altare, nam si quæ fiunt jure debitæ, vel ratione prædiorum, vel Parochialitatis, seu habitationis, sive etiam à prædictis exigendæ extra Ecclesiam, ubi supradictæ personæ sunt meliores conditionis, quàm pœnitentes *Riccard. de Personis, quæ in statu reprob. versantur lib. 2. cap. 36. & Barbosa d. lib. 3. cap. 23.*
12 *num. 17.* ubi considerat tria requiri, ut oblatio sit vere oblatio. Unum quod res detur Ecclesiæ. Alterum quod detur à Fideli. Tertium de re licitè acquisita *cap. Caius. de Verb. signif. cap. Quia in omnibus. De usuris. & cap. Ex transmissa.*
13 *de decimis.* Quod verò tandem est sciendum, inter Canonistas esse celebrem quæstionem illam, ad quem spectent oblationes factæ alicui Capellæ, vel Imagini Sacræ existenti intra Ecclesiam Parochialem, vel intra Parochiam? In qua tres sunt opiniones. Una tenet, eas spectare ad Parochum. Altera, quod pertineant ad Capellanum. Tertia, quod sint administrandæ per Patronum, essi Rectorem, ejusdem Capellæ, vel Imaginis illius. DD. moderni, quos notquam commodant *Barbos. de Jure Eccl. d. lib. 3. cap. 23. num. 22. Bellet. de Bonis Cler. part. 1. 2. 3. c. 3. Nicol. in Lucubrat. Can. lib. 3. tit. 30. n. 181. Rochus de Jure patr. Verb. Ornamenta n. 2. Pegnam in cap. Pastoralis n. 14. & seqq. De iis, quæ fiunt a Prælat. Card. de Luca de Parochis disc. 32. & Rota part. 5. recent. decis. 77.* ubi concurdantur opiniones, dicendo in hac materia oblationum, esse attendendam mentem offerentium, & si hæc non sit cognita, servandam esse consuetudinem Regionis, qua non extante, Parocho esse concedendas ipsas oblationes, expendendas tamen in ornamentis ejusdem Imaginis, vel Capellæ.

In secundo sensu oblatio arctatur ad ea, quæ intra Missarum solemnia Altari inferuntur, sive ad Sacrificium pertineant, sive ab eo sint aliena, & de his oblationibus differunt *Emin. Card. Bona Rer. Liturg. c. lib. 2. cap. 8. num. 4. Magr. in Hierolex. Verb. Oblatio, & in Verb. Offertorium, & Gaspar Iuenin in Commentar. Historico Dogmatic. de Sacramentis tom. 1. dissert. 5. quæst. 8. cap. 8. art. 2. § 2. pag.* 14
477. Ex quorum scriptis hæc notanda veniunt. Primum, quod per integra decem primitiva sæcula mos fuit in Ecclesia Catholica, ut fideles, qui Missæ adstabant, recitato per celebrantem symbolo, accederent ad Altare, & offerrent tum panem, & vinum pro Sacrificio, tum alios fructus pro usu Ecclesiæ, & Ministrorum, nempè oleum, incensum, legumina, novas spicas, uvas, lac, mel, agnos, & similia. De hoc usu loquitur textus in *cap. Omnis Christianus. de Consecr. dist. 1. S. Augustinus epist. 122. & Durant. lib. 2. cap. 26.* 15
Secundum, quod interim dum fiebant oblationes, cantabatur offertorium, quod erat compositum ex pluribus versibus, & psalmis, & diu durabat, usquequò terminarentur oblationes, hodie verò resecata longitudine offertorii, 16
successit Organum, quod sonat usque ad Præfationem. Tertium, quod ipsæ oblationes recipiebantur coram Altari, & Celebrante per Ecclesiasticos Ministros, à quibus deligebatur panis, & vinum pro Sacrificio, & in tanta quantitate, quæ sufficeret pro communione 17
cleri, & populi. Quartum, quod non admittebantur ad oblationem, qui non erant communicaturi, & ideò Pœnitentes consistentes appellati, idest quibus indulgebatur, ut totam Missam audirent.

stituti, quia prohibiti erant communicare, cum offerebant. Multo minus recipiebantur oblationes aliorum publicorum peccatorum, ut dictum est supra. Quintum, quod laici, & eo minus foeminae non ingrediebantur Sanctuarium pro oblatione inferenda, sed extra septa Altaris recipiebantur oblata. Sex-
18 tum, quod completa oblatione, legebantur nomina eorum, qui obtulerant, pro quibus specialiter celebrans Deum orabat, ut legitur in LXXX exemplaribus antiquissimi Missalis Gothici, relatis per *Mabillon de Liturgia Gallicana lib. 3. & ibid. in Missali Gallicano pag. 333.* Quae quidem nominum publica recitatio degeneravit in aliquorum ambitionem, quam reprehendit *S. Hieronym. in cap. 18. Ezechiel. & lib. 2. in Hieremiam cap. 11.* Quare statutum ut secreto
19 fierent memoriae offerentium in canone, ante consecrationem pro vivis, post consecrationem pro Defunctis, ut hodie etiam habetur a Sacerdote in utroque Memento. Septimum, quod post saeculum decimum diminuta devotione populi erga Eucharisticam Communionem, recesserunt ab usu oblationes pro Sacrificio Missae, ad quarum similitudinem in pagis, & villis remansit consuetudo, ut finito offertorio, Parochus se vertat ad populum, & ab eo pecuniariam elee-
20 mosynam pro oblatione recipiat, porrigendo ei osculandum vel manipulum, vel Crucifixi Imaginem, ut hisce temporibus videmus. Octavum, ad tollendum autem abusus modernos circa has oblationes cum osculo pacis, vel mani-
21 puli, emanarunt sequentia decreta S. Congregationis Concilii, ac S. Rituum, relata per *Gavantum in Rubr. Miss. part. 2. tit. 7. n. 4. & Bissum in sua Hierurgia tom. 2. Verbo Oblatio pag. 140.* videlicet, quod celebrans non circumeat Ecclesiam pro oblatione recipienda, sed aliquantulum se retrahat a medio Altaris. Quod non porrigat patenam populo osculandam. Quodque in Oratoriis privatis non reci-
22 piantur oblationes. Possit tamen Parochus accedere ad infimum locum Ecclesiae [illegible] separatum à viris, & ibi earum oblationes in Missa recipere. *Fagnan. in cap. Pastoralis num. 40. & 41. De his, quae fiunt a Praelatis, tom. 4. pag. 267.* Nonum, in nonnullis Ecclesiis Occidentalibus, & praecipue Gallicanis mos adhuc viget, ut in certis Missis solemnibus, certisque aliis diebus festis populi offerant panem, & vinum in Missa, ut advertit *Lucan. l. 9. [illegible] pag. 479.* Decimum tandem notandum est, quod antiquis temporibus, quando frequentes erant fidelium oblationes in Missa, licitum fuit offerre ad Altare tum uvas, tum lac, & mel, 23
ab aliis, qui inserviebant in eorum consumptione, ideoque extra altare cum aliis rebus oblatis ponebantur, ut deservirent vel pro ministrorum Alimentis, vel pauperum eleemosynis, ut ex vetustioribus Patribus, ac Synodis notat *Emin. Card. Bona d. lib. 2. cap. 8. num. 4. & Card. de Lauraea in Epitome Canon. [illegible] Oblatio.*

In tertio sensu, de quo supra, Oblatio magis pressa significatione innuit ipsum Missae Sacrificium per Sacerdotem Deo 24
oblatum, siquidem antiqui Patres frequenter, quando Sacrum Missae Sacrificium nominare volebant, illud Oblationem vocabant, ut ostendit *Pamelius ad lib. Tertulliani de Cultu foemin. cap. 11. Eusebius: Tertull. S. Augustinus, Optatus, & alii relati per Cardin. Bona Rer. Liturg. lib. 1. cap. 3. num. 2. Vers. Quarto.* Et hoc pluribus causis, & rationibus. Primo, quia sic Missam Spiritus Sanctus designavit per os Malachiae, appellando eam Oblationem mundam: *In omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo Oblatio munda. Malach. 1. 11.* ut docte considerat *Emin. Card. Bellarm. lib. 1. de Missa cap. 10.* Secundo, quia Christus Dominus ideo carnem mortalem induit, ut eam offerret pro nobis aeterno Patri in oblationem. Unde *S. Jo. Chrysost.* ait: *Incarnatus est in nostra substantia, & factus est nobis Summus Pontifex, & obtulit corpus suum:* quod habetur *in cap. Semel immolatus est. De Consecr. dist. 2. in cap. Firmiter. De Summa Trinit. & Concil. Trid. sess. 22. cap. 1.* Tertio, quia Christus

stus Dominus bis hanc Oblationem fecit, incruentam unam, quando in cœna cum discipulis consecravit panem,
25 & vinum, & in suum corpus, & sanguinem conversum obtulit æterno Patri, cruentam alteram, quando crucifixus fuit à Judæis. *Emin. Card. de Lugo de Incarnat. disp. 2. num. 18. & eod. disp. 22. art. 5. per totum.* Et novissimè *Bernar. in Comment. Histor. Dogmat. tom. 1. Dissert. 5. cap. 2. pag. 402.* Et ex his omnibus clarè patet, rectè optimo Sacrificium definiri, & vocari *Oblationem*, non solùm quia verbaliter Oblatio bis fit in Missa, una ante consecrationem, dum Sacerdos offert Hostiam positam super Patenam dicendo: *Suscipe Sancte Pater* &c. Et vinum in Calice cum illis verbis: *Offerimus tibi Domine* &c. Altera statim post consecrationem, recitando Orationem illam: *Unde & memores Domine*, in cujus fine dicitur, *offerimus præclaræ Majestati tuæ de tuis donis, ac datis, Hostiam puram ✠ Hostiam Sanctam ✠ Hostiam immaculatam, ✠ Panem sanctum ✠ vitæ æternæ, & Calicem ✠ salutis perpetuæ.* Sed præcipuè quia ipsa consecratio, quam facit Sacerdos in personam Christi habet rationem Oblationis, ut dicemus infra *Decis. XXXI.* Sed dicet aliquis, si post factam oblationem Ho-
26 stiæ, & Calicis prima vice, deferantur ad Altare particulæ consecrandæ, poterunt ne licitè consecrari? Negat *Bonac. de Sacrific. disp. 4. quæst. ult. punct. 6. num. 6.* Affirmat *Possevin. de Officio Curati cap. 2. num. 2. Diana part. 2. tract. 14. resol. 31. & part. 6. tract. 6. resol. 7.* Quæ sunt collocatæ in Coordinato *tom. 2. tract. 1. resol. 214. & resol. 215.* ubi ex DD. ibi allegatis tenet, posse licitè consecrari quocumque tempore deferantur ante consecrationem Hostiæ majoris, si aliqua justa causa intercedat, & satis sit, si mente offerantur Deo, & hoc idem concedit *Quartus in Rubr. Missal. part. 2. tit. 7. dub. 2. & 3. nec non Tamburin. de Sacrific. Missæ lib. 2. cap. 5. §. 2. num. 4.*

DECISIO V.

ARGUMENTUM.

Quare in Definitione Sacrificium dicatur oblatio externa? Quare omnes oblationes non sint Sacrificia?

SUMMARIUM.

1 *Cultus Divinus tripliciter offerri potest Deo.*
2 *Homo tenetur Deum colere Animo, Corpore, & Rebus externis.*
3 *Homines consueverunt recognoscere Superiores suos cum oblatione rerum externarum.*
4 *Sacrificia quare peracta cum rebus externis?*
5 *Oblationes omnes factæ in honorem Dei, quare non sint Sacrificia?*

NOn solum definitur Sacrificium, quod sit Oblatio, sed ulterius, quod sit *Oblatio externa*, quocirca in præsenti quærendæ sunt rationes, ob quas addita est hæc vox *Externa*. Quæ quidem sunt quatuor. Prima est, quia homines naturali lege ad colendum Deum ob summam ipsius excellentiam, & supremum omnium dominium, tenentur. Hic autem cultus exhi- 1
beri potest tripliciter. *Primò* per actus merè internos, quibus credimus Deum esse, ipsumque reveremur, & diligimus. *Secundò* per actiones externas imperatas à Religione, & ordinatas ad ejus reverentiam, ut per Psalmodiam, & alias orationes vocales, genuflexiones, & adorationes. *Tertiò* per res externas nobis à Deo datas, & quas possidemus, quarum aliquas offerimus ad cultum ipsius Dei, & in protestationem suæ excellentiæ, & hujusmodi erant Sacrificia, in quibus offerebantur Deo res pretiosiores ad prædictum finem, juxta illud 1. *Paralipom. cap. 29. Tua sunt, & de tuis, quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi.* Secunda ratio est, quoniam homo

homo recipit à Deo sicut à primo, & supremo omnium principio animam, cor-
2 pus, & res externas. Ergo tenetur Deum colere anima, corpore, & rebus externis. Tunc autem per res externas Deum colit, quando eidem illas offert pro ejus Divino cultu, præcipuè in Sacrificio. Igitur in definitione Sacrificii dicitur, quod est *Oblatio externa*. Tertia ratio est. Homo tenetur Deum colere, & ei se subdere tanquam primo, & supremo principio secundum modum convenientem, & naturalem eidem homini. *S. Thom.* 2. 2. *q* 85 *ar.* 1. Sed modus homini connaturalis, & proprius est uti rebus
3 externis, & sensibilibus ad recognoscendum Superiores suos, & eis honorem exhibendum, prout faciunt vassalli, & subditi, qui offerunt res Dominis suis in signum supremæ potestatis, seu dominii super ipsis. Ergo etiam ad exercendum cultum Divinum, & protestandum, Deum esse omnium supremum
4 Dominum, conveniens fuit, ut Sacrificium perageretur in rebus externis; & sic in definitione dicitur, *Sacrificium esse Oblationem externam*. Quarta tandem ratio est, propter quam Sacrificium appellatur Oblatio externa; ut scilicet distinguatur ab aliis actibus Religionis, & latriæ internis, qui per homines eliciuntur in protestationem excellentiæ Divinæ, & ejus supremi Dominii, & exercentur per fidem, spem, & charitatem. Ita *Colleg. Salmanticen. De Incarnatione tom. 1. tract. 21. disp. 31. dub. 1 §. 1. & Mastrius in Theol. Mor. disp. 19 num. 31*

Sed dicet aliquis, si Sacrificium distinguitur ab aliis actibus internis Religionis, quia est oblatio externa; ergo convenit, & est idem cum aliis actibus externis, & præcipuè cum aliis oblationibus, quæ fiunt Deo; & secundum hanc rationem omnes oblationes erunt Sacrificia; præcipuè si consumentur, & destruantur in honorem Dei, ut incensum, thimiama, candelæ, & similia?

Respondetur negando consequentiam;
5 & ratio diversitatis est, quia ad essentiam Sacrificii non sufficit, quod res externa offeratur Deo, & immutetur, seu destruatur in protestationem ejus supremi Dominii; sed opus est, quod illa oblatio, & rei immutatio sit divinitùs ordinata ad significandum supremum actum latriæ in protestationem Divinæ excellentiæ; ideirco combustio thimiamatis, incensi, olei, & cujuscunque alterius rei oblatæ in Divinum cultum, non possunt dici Sacrificia, quia non sunt divinitùs ordinatæ ad significandam Dei Excellentiam supremam, ut doctè explicat *Baldellus tom. 2. Theolog. moral. lib. 3. disp. 3. num. 10.*

DECISIO VI.

ARGUMENTUM.

Explicantur illa verba definitionis *Soli Deo facta*. Ostenditur Sacrificium nulli deberi præter Deum. Quæritur an saltem Christo Domino offerri possit Sacrificium ut homini? Narrantur actus latriæ interni, & externi, & quæ sint Adorationis signa? Ostenditur, quam grave sit scelus eorum, qui Dæmonibus sacrificant; & quibus pœnis sint plectendi.

SUMMARIUM.

1 *Sacrificium non potest offerri nisi soli Deo.*
2 *Sacrificium visibile externum est essentiale signum Sacrificii invisibilis interni.*
3 *Deus est principium omnium rerum, & eas potest ad libitum destruere.*
4 *Homini nefas est, se submittere alteri, quàm Deo.*
5 *Adoratio quid sit? Et unde dicatur? Et quotuplex sit?*
6 *Adoratio est triplex. Interna, Externa, & Mixta.*
7 *Mardochæus quare recusabat adorare Amanum?*

8 *Adoratio alia civilis, quæ competit hominibus, alia sacra, quæ Deo, & Sanctis præstatur.*
9 *Adoratio Sacra Triplex est; Latria, Hyperdulia, & Dulia.*
10 *Adorationis internæ signa, quæ sint?*
11 *Adoratio interna distinguitur ab actibus fidei, spei, & charitatis.*
12 *Adorationis Sacræ, & externæ actus qui sint? & n. 26.*
13 *Genuflexio quare sit actus adorationis?*
14 *Detectio capitis quare sit adorationis signum?*
15 *Hebræi quare orent capite cooperto?*
16 *Mulieres quibus de causis procedere debeant velato capite?*
17 *Manuum elevatio signum adorationis.*
18 *Manibus junctis orare quid significet?*
19 *Brachiis expansis orare quid innuat?*
20 *Manus extollunt multi erga Hostiam elevatam, & Cur?*
21 *Luna recenter visa Mahometani extendunt ad eam manus, & sibi trahunt oculos.*
22 *Pagani elevabant manus ad Solem, & oculos sibi tangebant, in signum adorationis.*
23 *Osculatio est signum Adorationis. Et quare?*
24 *Papæ pedes quare catholici deosculentur?*
25 *Manus nostræ deosculatio cur fiat, dum aliquem salutamus?*
26 *Sacrificium recommendabile est cuicunque creaturæ; & non licet eo uti erga Angelos, vel erga Sanctos.*
27 *Sacrificium an Christo Domino possit offerri tanquam Homini? Negativa sententia 28 Affirmativa 29.*
30 *Sacrificium dirigitur etiam Christo ut homini in Missa de septem doloribus Deiparæ.*
31 *Sacrificium offerre dæmonibus, ut faciebant Judæi Idolo Moloch, quam impium, & infamatum.*
32 *Strigæ, lamiæ, ac magi Sacrificia offerunt Dæmoni, à quo summè decipiuntur.*
33 *Sacrificantes Dæmoni sunt denunciandi S. Officio Inquisitionis, & ibi puniendi.*

SAcrificium esse oblationem *Soli Deo factam* dictum est in definitione, est enim de fide, quod Sacrificium non potest offerri nisi Deo, cum sit cultus latriæ omninò supremus & Sacrificium visibile, quod offertur exterius, est essentiale signum Sacrificii invisibilis, quod offertur interius in ipsis cordibus offerentium, & quod esse debent ipsi offerentes, ut docet *S. August. lib. 5 de Civit. Dei cap. 5 & lib. 10. cap. 19 ro 5* siquidem Sacrificio res oblatæ immutantur, & consummantur, ut infra dicemus, & hoc modo significatur, Deum esse supremum rerum principium, qui res produxit, potestque eas destruere, transmutare, & in nihilum redigere, inter quas res se constitutum protestatur Sacrificans, & magna cum proportione significat internam animi sui submissionem erga Deum, tanquam celsissimum Dominum excellentiæ incomparabilis, cui propterea, & non alii hoc signum submissionis internæ, & externæ convenit, & sic Sacrificium soli Deo offertur, qui solus est primum principium omnium rerum creatarum, & ultimus finis beatificationis hominum, quibus nefas esset alteri se submittere, dare, aut offerre, ut latius probant *S. Thom. 2. 2. q. 85 art. 1 & 2. Suar. to 3 p. tom. 3. disp. 72 sect. 1 & 2. Baldell in Theol. Mor. tom. 2. lib. 1 disp. 62. n. 7 Colleg. Salmanticen. tom. 10 De Incarnat. disp. 33. num. 21* ubi Sacrificium collocat inter celebriora signa Adorationis latriæ, quæ soli Deo præstatur. Et *Emin. Card. de Lauræa tod. tract. de Incarnat. disp. 29. num. 36. & seqq.*

Sed dicet aliquis quæ sunt signa Adorationis Latriæ? Respondetur Adorationem, (quæ est *honor exhibitus alicui cum nota submissionis*, & quæ derivat non *ab ore*, sed *ab ador*, frumentum scilicet Sacrificio destinatum, nam etiam apud gentiles actio Sacrificandi erat actus adorationis in signum supremæ existimationis. *Card. de Lauræa de Incarnat. d. disp. 29 num. 2.*) triplicem esse, Internam tantum, Externam tantum, & utroque modo internam, & externam simul. Interna consistit in actibus intellectus, & vo-

& voluntatis, quibus homo judicat,
& existimat, quod alicui propter ejus
excellentiam honor, ac reverentia su-
pra cæteros debeatur, & vult ei actus
reverentiæ, & obsequii præstare, tenen-
do eum ut talem, illum diligendo, &
præferendo cæteris. Adoratio externa
tantùm consistit in obsequiis visibilibus
honorationis, submissionis, & profes-
sionis sine interna existimatione, quod
illi debeantur, de qua dari potest exem-
plum Judithæ, quæ *Holofernem adoravit,
prosternens se super terram*, ut in ejus li-
bro *cap. 10. Vers. 20.* Et de Amano, cir-
cum quo *Cuncti servi Regis, qui in foribus
Palatii versabantur, flectebant genua, &
eum adorabant. Esther. cap. 3. Vers. 2.*
Quamvis eum non crederent adoratione
dignum, sed illum in eorum cordibus
despicerent, & tantummodo adularent,
ut faciunt (ait *Eminent. Card. de Lauræa
d. disp. 29. num. 2.*) major pars aulicorum,
quibus addere possumus omnes fictos
amicos, adulatores, & assentatores, quibus
plenus est mundus. De unoquoque eo-
rum verificatur, quod legitur in *Heræ
cap. 2. num. 13. Populus iste ore suo, & labiis
suis glorificat me, cor autem ejus longe est
à me.* Mardochæus autem recusabat su-
pradictum Amanum adorare, ut *ibid. cap.*
7 *3. Vers. 2.* Sed cur ita? Respondetur,
vel quia Aman habebat in vestibus no-
stras Deorum Imagines, & Mardochæus
timebat idolo latriam committere, si an-
te eas genuflecteret. Vel quia Aman
volebat adorari cultu latriæ, qui soli
Deo debetur, unde ait Mardochæus,
*Timui ne honorem Dei mei transferrem ad
hominem. Esth. cap. 13. Vers. 14.* Interna
autem, & externa simul Adoratio im-
portat utrosque actus de quibus supra.
Porrò Adoratio alia iterum est Civilis,
8 & profana, quæ puris hominibus fieri
potest. Alia est Sacra, quæ Deo, &
Sanctis debetur, & hæc subdividitur in
9 *Latriam, Duliam, & Hyperduliam.* Pri-
ma soli Deo præstatur, secunda Sanctis,
tertia Deiparæ, cui excellentior adora-
tio, quàm aliis Sanctis debeatur, ut
tradunt Theologi, & præcipuè *Collegium
Salmantic. dict. tom. 10. De Incarnatio-
ne disput. 35.* His præmissis.
Signa Adorationis internæ secundùm
aliquem erga Deum, quæ dicitur *Latria*, 10
sunt actus fidei, spei, & charitatis, quos
homo elicit in corde suo reflectendo ad
Deum, in ipsumque credendo, ac spe-
rando, atque illum diligendo. *Ita præ-
ter cæteros Alex. de Ales 3. p. q. 30. memb.
1. art. 3. Cardin. lib. 1. q. 3. art. 2. & Gabriel
in 3. dist. 9. q. 1. art. 2. ... Et in Canonem
Missæ lect. 49. post med. q. 26. ubi ait
Interior adoratio, sive actus fidei, spei, &
charitatis, secundum B. Augustin. in Enchir.
cap. 2. & seq. Hæc enim sola in Religione, qua
Deus colitur, requisita sunt, ut ibid. dicitur
3. Horum namque virtutum actibus debita
Deo reverentia exhibetur. Unde quoties
actum fidei, spei, aut charitatis elicis, toties
Deum colis, Deum veneraris, Deum adoras.*
Contrarium tamen docet *Colleg. Salman-
tic. cit. tom. 10. De Incarnatione disput.
35. num. 7. & seq.* ubi fusè probat, ado-
rationem esse actum Religionis distin- 11
ctum à fide, spe, & charitate, quæ
quidem adoratio interna consistit in
mentali submissione ad Deum, & lo-
cutione interiori, ad modum Angelo-
rum, qui sine expressione vocum exter-
narum loquuntur, & Deum adorant,
ac benedicunt, ut subinde docet idem
*Colleg. Salmantic. tom. 3. de Angelis tract.
7. disp. 13. dub. 2.* Idcircò tunc Deum co-
lit homo adoratione interna, quando
eum in corde suo benedicit, adorat,
laudat, & mente ejus excellentiam,
ac eminentiam reveretur, ac suspicit.
Externæ autem Adorationis simul
cum interna (ut de illa sola Adulato-
rum nihil dicamus) signa sunt sequen- 12
tia. I. Est Sacrificium, de quo in præ-
senti agimus, & soli Deo debetur. II.
Est genuflexio, cujus exempla plurima
habentur in Scriptura Sacra, ut *Gen. 41.
Isa. 45. Luc. 22. Actor. 21. ad Rom. 14. &
alibi sæpe.* Et ratio est, quia qui genu-
flectit, illa actione se alio minorem, & sic 13
se constituere inferiorem respectu illius,
quem adorat. III. Signum est Prostra-
tio, id est humilis procumbens ad terram,
quæ importat cum huju inferioritatis, &
depressionis figuram. Ita orant Chri-

 stia-

flus in horto Patrem suum, sic orat Ec-
clesia in Parasceve, & ubi agitur de
implorando auxilio Divino in magna
24 calamitate. IV. Signum est detectio ca-
pitis, qui enim id facit coram alio, qua-
si profitetur, & offert nobilissimam sui
partem, in qua omnes sensus vigent,
unde protestatur sui subjectionem, &
indicat se paratum ad alterius obsequium,
ubique Christiani utuntur hoc signo in
Templis, & in functionibus Sacris.
25 Contrarium servabant olim Hebræi in
Sacrificiis, prout etiam hodie faciunt,
cum orant, nam capita cooperiunt, ut
videmus in praxi, & notat Abulens. in
cap. 13 Levit. q. 10 Et Torres q. 84 art. 2
disp. 3 num. 13 & illi quidem ad imitatio-
nem Moysis, qui ut vidit Deum in Ru-
bo abscondit faciem. Nos secus ad
exemplum Apostolorum, docente Pau-
lo 1 Cor. 11 Omnis vir orans, aut pro-
phetans velato capite, deturpat caput
suum. Et infra: Vir quidem non debet ve-
lare caput suum. Et ita docet nos Chri-
stianos ad distinctionem Judæorum, nam
tegumentum capitis signum est servitu-
26 tis, & detectio libertatis. Mulieres au-
tem, ut ait Apostolus, eodem loco, de-
bent orare velato, & cooperto capite;
ob pudicitiam, & honestatem, & pro-
pter Angelos, idest Sacerdotes, & Mi-
nistros templi, ut explicat Coriq. Sal-
mant. d. q. 35 num. 22 ubi invehit con-
tra immodestiam fœminarum, quæ non
solum procedunt velato capite, & fa-
cie, sed etiam scapulis, pectore, & bra-
chiis, quas jampridem reprehendebat
Clemens Alexandr. in Pædagogo lib. 2 cap.
10. V. Signum Adorationis est manuum
27 elevatio, juxta illud 1 Tim. 2 Volo viros
orare in omni loco, levantes puras manus.
Quod de Moyse habetur Exod. 17. Et in
Psal. 140. 2. Elevatio manuum mearum
Sacrificium Vespertinum. Et denotat in-
digentiam Superioris virtutis, & auxilii,
quod expostulat, qui manus elevat, &
28 quasi porrigit, ut accipiat, & qui mani-
bus manifestè se erectas ostendit se subditum,
& inferiorem, et qui brachiis expansis, de-
29 notat Crucem, & passionem Christi ob
cujus merita postulamus exaudiri.
Antiquitùs in elevatione Hostiæ conse-
cratæ fideles attollebant manus. Tertull.
de Spectaculis cap. 25 & in Mexico, qui-
20
busque Indiæ locis fuerint fideles extendu-
re palmas versus Hostiam elevatam,
& tangere postea proprios oculos, quem
actum faciebant gentiles orienti Soli,
21
& Mahometani faciunt, Lunæ recen-
ter visæ, unde inter Christianos error ille
creditur, quod tempore S. Leonis Papæ
introductus fuerit, nam Romani sole-
bant eius tempore, more paganorum hunc
actum in reverentiam Solis agere, quos
idem Papa serm. de Nativitate increpat.
22
Magri in Hierolex. Verb. Hostia. In prin.
VI. Adorationis signum est osculatio,
23
sive reverentialis oscula impressio, ideò
Crucem, Sacrasque reliquias oscula-
mur in signum adorationis. Congruen-
tia hujus signi in eo consistit, quod dum
os, quo spiritum trahimus, & emittimus,
applicamus alterius manibus, aut
pedibus, significamus, totam vitam no-
stram à potestate ejus, quem adorat-
mus, pendere, subdique illi, cujus
pedes osculamur. Et ita Sunamitis oscu-
labatur pedes Eliæ, & Maria Magda-
lena pedes Christi, & Catholici osculan-
tur pedes Papæ, juxta antiquissimum
Ecclesiæ usum, de quo Magri in Hiero-
24
lex. Verb. Sandalia, ubi notat Papam
deferre crucem in calceo pedis, ad osten-
dendum, honorationis causa, quod talis ve-
neratio debetur non illi, sed Cruci Christi
deferatur. In civilibus autem salutatio-
nibus solemus manum nostram osculari,
& ad eum, quem honoramus, extende-
re, cum enim osculatio sit signum ado-
rationis, & non semper possimus acce-
25
dere ad rem adoratam aut illam in se
osculari non deceat, loco ejus consueve-
runt homines manum propriam osculari,
& per eam quasi osculum mittere. Ita
Coriq. Salmant. d. num. 10. De Incarnat.
disp. 31 num. 23. Verùm sciendum ubi num. 30.
advertit, omnia supradicta signa, cum
pendeant ab interna intentione hominis
esse communia cum latriæ, quam duliæ,
ideoque adhiberi posse tam in adoratio-
ne Dei, quam in honore Sanctorum, ex-
cepto tamen Sacrificio, quod est proco-
26
lum

tum adorationi Dei appropriatum, & est incommunicabile cuicumque creaturæ, ita ut non licet eo uti erga Angelos, vel erga Sanctos, ut ex auctoritatibus SS. Patrum demonstrat Gonzalez in Commentar. ad cap. Quidam 2. n. 9. de Celebrat. Missar. VII. Alia etiam signa adorationis tam latriæ, quàm Duliæ communia sunt constructio Templorum, & Altarium, Lampadarum accensio, Thuris combustio, Laudum recitatio, Festorum dierum celebratio, Processionum, & publicarum orationum institutio, quibus juxta subjectam intentionem Deus, & Sancti adorantur, & coluntur, ut eruditè probat Emin. Card. de Lauræa in d. tract. de Incarnatione disp. 29. art. 3. ubi n. 31. iterum excipit Sacrificium, quod soli Deo debetur.

Sed dicet aliquis, cum Sacrificium
27 nulli creaturæ Angelis, aut Sanctis conveniat, poteritne saltem Christo Domino offerri tanquam Homini?

Pro negativa facit. Primò quia Sacri-
28 ficium offertur Deo, qui est primum rerum principium, & ejus dominium est supremum. Sed Christus Dominus, ut homo non est tale. Ergo etsi ratione Verbi, & Deitatis ei sacrificium conveniat, tamen ut homini offerri non potest. Secundò res oblata debet esse alia ab eo, cui offertur. Sed Christus est res oblata. Conc. Trid. sess. 22. cap. 1. Ergo ipsimet offerri non potest. Tertiò Ecclesia nunquam offert Sacrificium Christo, sed æterno Patri, dum in Missa ait, Suscipe Sancte Pater &c. & Toti SS. Trinitati, ut in illa oratione Suscipe Sancta Trinitas hanc oblationem. Ergo. Hanc opinionem tenet Vasquez disp. 96. n. 61. & 63. Et Emin. Card. de Lauræa de Incarnatione d. disput. 29. n. 64.

Pro affirmativa facit. Primò quia
29 Christus adorandus est adoratione latriæ, non solum ut Deus, sed etiam ut Homo, quia Humanitas Christi unita Verbo, includit ipsum Verbum, & dicit totum Christum. Emin. Card. de Lauræa de Incarnatione d. disp. 29. num. 68. & seqq. & Mastrius in 3. disp. 2. num. 206. Sed Sacrificium est actus latriæ; ergo offerri potest Sacrificium etiam Christo. Secundò per communicationem idiomatum ea, quæ conveniunt Deitati, conveniunt etiam Humanitati. Mastr. d. disp. 2. num. 206. Sed Deitati convenit Sacrificium. Ergo & humanitati, & sic ipsi Christo. Tertiò majus beneficium est Redemptio, quam creatio, juxta illud in Præf. Exultet: Quid enim nos nasci profuit, nisi redimi profuisset. Sed Sacrificium offertur Deo tanquam Creatori, à quo esse habemus. Ergo offerri poterit etiam Christo, à quo redempti sumus.

Hanc affirmativam opinionem tenet Coll. Salmanticen. d. tom. 10. de Incarnat. disp. 33. num. 50. ubi allegat auctoritatem S. Athanasii lib. 1. de Incarnat. Verb. paulum à principio, qui de Corpore Christi agens inquit: Et quia Increati corpus factum est, ideò ejus Corpus dicitur, cujus factum est. At proinde illi jam offertur, a[c] diversisque vestram adorationem, cujus de causa ..., legitimaque ratione adoratur, & divina adoratione colitur. Quibus verbis Sanctus Doctor ostendit posse attribuere oblationem sacram, idest Sacrificium, ac divinam adorationem, scilicet latriæ. Nec dissimilis est sententia S. Gregorii Nisseni, ita dicentis: Christus est Sacerdos in æternum, qui est unus ... ordine, est sacerdos ..., & est susceptor Sacrificii cum Patre suo. Ita in lib. de Fide ad Simplicium, & refertur à Mandosio in Theologia Catech. ... lib. 3. cap. 14. num. 289. Ex hac recepta opinione refelluntur rationes contrariæ, per idem Collg. Salmanticen. d. num. 50. dicendo ad primum, quod licet Humanitas Christi non sit primum omnium principium, tamen tanquam unita Verbo æqualiter condecetur cum Verbo in ipso Christo, & sic etiam ei offerri potest Sacrificium. Ad secundum, quod cum in Christo sint duæ naturæ, non implicat, ut respectu unius, (scilicet humanæ) sit res oblata, ac victima, & respectu alterius, (nempè Divinæ) sit ille, cui fit oblatio, nihil enim tali pacto idem Christus ... potest

potest officia creditoris, & debitoris, Domini, ac servi, Superioris, & inferioris. *Ad tertium*, quod quæstio non cadit in facto esse, sed in fieri posse, certum est enim quod Ecclesia offert Sacrificium non Christo, ut homini, sed Trinitati Sanctissimæ. Sed si offerretur etiam Christo Domino, non esset illicitum, quod non obscurè indicavit *S. Augustin. lib. 10. de Civit. cap. 20.* his verbis: *Cum in forma Dei Sacrificium cum Patre sumat, tamen in forma servi Sacrificium maluit esse, quam sumere, ne vel hac occasione quisquam existimaret cuilibet sacrificandum esse creaturæ*. Quibus verbis supponitur, non esse repugnantiam intrinsecam ex parte objecti, quin Christo ut homini possit etiam Sacrificium offerri, etsi ob humilitatis virtutem noluerit, ut considerat *Emin. Card. de Lugo de Incarnat. disp. 34. num. 46.* qui hanc opinionem approbat, & cum eo *Suarez in p. p. S. Thomæ disp. 62. sect. 2.* Neque contra, est *Aversa ead. quæst. sect. 1. §. Nonò denique*. In facto tamen soli Deo Sacrificium offertur; non Christo, ut homini, neque Deiparæ, neque Angelis, neque Sanctis, etsi Missæ celebrentur in eorum honorem, ut declaravit *Concil. Tridentin. d. sess. 22. cap. 3.* ubi *Barbosa* colligit Theologos de hac re tractantes, & advertit idem *Card. de Lugo d. disp. 29. num. 35. & num. 265.*

Est tamen notatu dignum, quod in
30 Missa in Festo Beatæ Mariæ Virginis de septem Doloribus, quæ celebratur *feria 6. ante Dominicam Passionis*, in oratione secreta sic Ecclesia loquitur: *Offerimus tibi preces, & Hostias Domine Jesu Christe humiliter supplicantes &c.* Hostias autem offerre, est offerre Sacrificium, ut supra demonstratum est. Ergo etiam Christo, ut homini offertur. Subdit enim illa Ecclesia, *Meritis passionis tuæ*, quæ passio non in Christo tanquam Deo, sed tanquam homine consideratur.

Ex his comprehendere licet, quam magnum fuerit facinus hebræorum dæ-
31 monio sacrificantibus, de quibus scriptum est in *Psalm. 105. Vers. 37. & 38.* *Quod immolaverunt filios suos, & filias suas dæmoniis, & effuderunt sanguinem innocentem, sanguinem filiorum suorum, & filiarum suarum, quas sacrificaverunt sculptilibus Chanaan*. Videlicet, ponebant Infantes suos in statua ærea Idoli Moloch, deinde igne sub ea accenso & ignita facta, pueruli cremabantur inexplicabili cruciatu, consentientibus genitoribus eorum, ita Sacrificium offerentibus Idolo, ac dæmoni, ut fusiùs scribunt *Torniel. ad Mundi annum 3406. n. 2. Salian. ad annum 3130. num. 78. & ad annum 3406. num. 12.* Nec non *Lyran. & Genebr.* & aliis quos allegat *Menochius in Stuoris Centur. 4. cap. 59.*

Æqualis est impietas Strygum, ma-
32 gorum, ac lamiarum, qui sacrificia offerunt diabolo, illa enim postulanti ob superbiam suam, ut legitur apud *Delrium Disquis. Magic. lib. 2. q. 16. Guaccium in Compend. Malef. lib. 1. cap. 13. & Gasp. Sebastian. in Tinsica Curiosa lib. 1. cap. 23.* ubi plurima exempla. Quàm gravis autem sit culpa eorundem magorum docent *Sanchez in Decal. lib. 2. cap. 40. & Lessius de Justitia, & Jure lib. 2. cap. 44.*
33 Et de eorum denunciatione, & punitione tractant *Baldell. in Theol. Mor. tom. 2. lib. 1. disp. 62. num. 6. & 7. Scaccia de Judic. lib. 1. cap. 12. à num. 23. & seqq. Carena de Offic. S. Inquisit. part. 2. tit. 12. num. 26. Tortebianca in Epitome delictor. lib. 3. & Barbosa in cap. Episcopi 26. q. 5.* ubi alios cumulat.

DECISIO VII.

ARGUMENTUM.

Sequitur declaratio definitionis Sacrificii circa illa verba: *Quæ in testificationem ejus supremi Dominii*. Nec non illa, quæ sequuntur, videlicet: *A legitimo Ministro*. Et docetur quid sit Religio, ac Divinus cultus? Religionem non esse virtutem Theologicam, sed moralem. Non cuique homini litare licere; sed

sed tantùm Sacerdotibus ; Hi quinam fuerint in lege Naturæ, Mosaycæ, & Gratiæ, ac apud Gentiles ? Quæritur, & ostenditur, quomodo Caro Christi propagata fuerit tùm ex Regia stirpe David, tùm ex Sacerdotali Aaron ?

SUMMARIUM.

1 *Sacrificium cur offeratur Deo in testificationem ejus supremi Dominii ?*
2 *Religio erga Deum quid sit ?*
3 *Religio in Deum non est virtus Theologica, sed Moralis spectans ad Justitiam.*
4 *Cultus divinus in quibus consistat ?*
5 *Cultus, & honor quomodo differant inter se ?*
6 *Pietas, & gratitudo quid sint ?*
7 *Religionis virtus præstantior est cæteris.*
8 *Sacrificium non spectat ad virtutes Theologicas, sed ad Religionem tanquam Moralem virtutem*
9 *Sacrificare non licet cuique homini ; sed solis legitimis ministris, idest Sacerdotibus.*
10 *Sacerdotes qui nam essent in lege naturæ ?*
11 *Sacerdotium in lege naturæ poterat à parentibus dari etiam filiis non primogenitis.*
12 *Sacerdotium in lege Mosayca positum in descendentibus à Patriarcha Levi filio Jacob.*
13 *Ozias Rex quare lepra percussus ?*
14 *Levitarum tres ordines in lege Mosayca ; Levitæ, Sacerdotes, & Pontifices*
15 *Gentilium Sacerdotes publica auctoritate dedicati.*
16 *Sacerdotum Ethnicorum farrago, & nomina.*
17 *Joannes Baptista Cossis Primarius Juris Civilis Interpres in Publico Gymnasio Patavino laudatus.*
18 *Christus Dominus Summus Pontifex, & Sacerdos in æternum.*
19 *Apostoli ordinati Sacerdotes, & Episcopi in ultima cœna à Christo Domino*
20 *Sacerdotium legis Evangelicæ à quatuor sectis hæreticorum impugnatum.*
21 *Christus Dominus, ut Homo sicut fuit à Regia Stirpe David, an sic fuerit ex stirpe Sacerdotali Aaron ?*
22 *Maria Deipara descendit ex Regia Stirpe David.*
23 *S. Joseph Sponsus Deiparæ erat de eadem Regia Stirpe David.*
24 *Maria Deipara an etiam descendat ex Stirpe Sacerdotali, & Aaronica ; & quomodo ? ubi septem opiniones.*
25 *Matrimonia Hebræorum registrabantur in libris, qui servabantur in Templo, cum nomine Parentum sponsorum, & de qua Tribu forent.*
26 *Christus Dominus etsi propagatus ut homo ex utraque Tribu Regia, & Sacerdotali, non fuit unctus Sacerdos more Hebræorum ; sed Unctione Divina per unionem Humanitatis cum Deitate.*
27 *Sacerdos non erat in lege Mosayca, qui per lineam maternam tantum descendebat ex Tribu Levitica.*

HUcusque demonstratum est, *Sacrificium esse oblationem externam, soli* 1
Deo factam. Nunc declarare oportet, quare in definitione subjungatur ; quod Sacrificium offertur Deo *in testificationem ejus supremi Dominii !*

Pro intelligentia scire oportet. Sacrificium, ut supra diximus, esse præcipuum actum Religionis. *Religio* autem 2
est virtus debitum cultum Deo tribuens, tanquam primo omnium principio. Ità Genet. tom 4. tract 11 disput 7. num. 1. Dicitur *Virtus*, idest Habitus bonus, & principium operationis laudabilis ad exclusionem superstitionis, & falsæ Religionis, quæ non est virtus, sed vitium rectæ rationi oppositum, quia superstitio vel falsum Deum colit, ut faciunt Ethnici, & Pagani, vel licèt verum Deum colat, non tamen honesto, & convenienti modo, sed vel superfluis cæremoniis à Deo rejectis, ut faciunt hisce

hisce temporibus ipsi Judæi, ut mortibus, & cum errore, ut agunt Turcæ, Hæretici, & similes. Dicitur debitum
3 ubi est conveniens, hæc enim virtus non est Theologica, sed Moralis spectans ad Justitiam, ut docent omnes Theologi, quatenus reddit Deo jus,
4 quod ibi debetur, ubi est Cultum. Cultus autem, qui Deo redditur, importat duo. Unum est protestatio Divinæ excellentiæ. Alterum est submissio, & subjectio nostra ad Deum. Unde notanda est differentia inter cultum, &
5 honorem. Nam cultus est circa excellentiorem. Honor verò potest esse etiam circa æquales, ac etiam inferiores. Ideò qui aliquem colit, illum superiorem declarat, & ei se subditum profitetur. Non ita qui aliquem honorat, Deus enim honorat Sanctos suos, & Princeps potest honorare suos ministros, atque subditos, quamvis inferiores sibi. Tandem dicitur, *tanquam primo omnium princi-*
6 *pio*, ad differentiam *Pietatis*, qua honoramus Deum tanquam Patrem nostrum, atque *gratitudinis*, qua illum veneramur ob beneficia recepta, sed cultus, quo per Religionem Deum colimus, est ob singularem, & infinitam ejus excellentiam in omni genere perfectionis, & ob illius primum principium, & supremum omnium Dominium, cui nosmetipsos subjectos profitemur. *Et ex his* deprehendimus quanta sit præstantia
7 virtutis Religionis supra alias morales, nulla quippe earum habet objectum ita elevatum, sicut est Divinus cultus, ratione cujus ipsa Religio Deum quodammodo attingit, ut docet *S. Thom.* 2. 2. *q.* 81. *a.* 6. *in corp.*

Hinc fit, ut supra insinuimus, quod
8 Sacrificium, non spectat ad virtutes Theologicas, sed ad Religionem, tanquam moralem virtutem, licet enim qui Deum colit adorando, & sacrificando, Deum credat, in Deum speret, & Deum diligat, tamen ejus objectum non est immediatè Deus, sed actus servitutis, subjectionis, & honoris, qui debentur Deo, sicut objectum justitiæ est jus debitum alteri; non autem is, cui jus illud debetur, ut docent *Gonet* & *disp.* 3. *num.* 5. *Et Emin. Cardin. de Lauræa de Incarnatione disput.* 29. *num.* 42. *Et Castig. Sacramentorum tom.* 3. *in Arbore Prædic.* ... *num.* 60. Igitur in definitione dicitur Sacrificium fieri Deo *in testificationem ejus supremi Dominii*, quia exercetur ille cultus à Sacerdotibus, tanquam Deo debitus ob ejus supremum Dominium, quod populus testificatur, proferendo in Sacrificiis suam subjectionem ipsi Deo.

Sequitur in definitione Sacrificii, quod ejus oblatio fit *à legitimo Ministro*. Quæ 9
verba nos docent, non cuique homini licitum esse sacrificare, & Deo sacrificia offerre, sed tantummodò legitimis ministris Ecclesiæ, nempè illis, qui sunt ordine Sacerdotali insigniti, juxta illud *D. Pauli ad Hebr.* 5. *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron.* Quod quidem servatum esse in omni lege, & in omni tempore desumitur ex scriptoribus tùm Ecclesiasticis, quàm profanis. In lege naturæ 10
omnes Primogeniti erant Sacerdotes, & jus à nativitate offerendi Deo Sacrificia consequebantur. Ideircò, quod Adam, & alii justi ab eo descendentes obtulerint Sacrificia Deo, docet *S. Thom.* 2. 2. *q.* 85. *art.* 1. *ad* 2. *Gonet tom.* 5. *disp.* 1. *de Sacramentis art.* 10. § 4. *num.* 48. *Collegium Salmanticense tom.* 10. *de Sacrament. tract.* 21. *disp.* 31. *dub.* 1. *num.* 7. & *Emin. Card. de Lauræa eodem tract. de Incarnatione disp.* 29. *num.* 3. Hinc *Mendoza* in sua Theologia catechetica *lib.* 7. *cap.* 6. *num.* 10. loquens de Sacerdotibus legis naturæ ita ait: *Omnes filii natu majores tunc à Parentibus cum hæreditate portionem Sacerdotium, & Sacra illius ornamenta accipiebant. Quæ sunt illa primogenita, & vestes optimas, quibus Jacob à matre indutus Patris benedictionem est suffuratus.* Et idem antea scripserunt *S. Hieronymus in Epist.* 126. quæ est ad Evagrium, *Salianus in Annalibus ad Annum Mundi* 2223. *num.* 7. & *Tholosan. in Syntag. Jur. Univ. lib.* 16. *num.* 12. ubi tamen observat cum *Pererio in Genes. cap.* 25. *num.* 76. quòd lege naturæ durante Jus cum majoribus,

ac

ac Parentibus concedere ex privilegio
potestatem Sacerdotalem etiam filiis non
primogenitis, quam consecuti sunt Abel,
& Abraham, qui quamvis non essent
primogeniti, propterea Sacrificia Deo
offerebant.

In lege autem Mosayca, & scripta,
12 Sacerdotium collocatum fuit à Deo in
Tribu Levitica, idest in descendentibus
à Levi Patriarcha filio Jacob, ut habetur
in libro Numeri cap. 3. num. 5. ibi: *Locu-
tusque est Dominus ad Moysen dicens; ap-
plica tribum Levi, & fac stare in conspectu
Aaron Sacerdotis, ut ministrent ei.* Et
paulò post: *Externus, qui ad ministran-*
13 *dum accesserit, morietur.* Quapropter
Ozias Rex, qui non erat ex Tribu Levi,
neque Sacerdos, quia *adolere voluit in-
censum super Altare thymiamatis, statim
orta est lepra in fronte ejus*, ut fusiùs nar-
ratur 2. *Paralip. cap. 26. num. 16.* & de-
scribitur ab eodem *Saliano ad Annum
Mundi 3178. num. 1. & seqq.* Et ex hac
Tribu Levi assumebantur Sacerdotes ad
Sacrificia peragenda, prævia unctione.
*Emin. Card. de Lauræa d. disp. 32. n. 19.
& n. 120.* ubi doctè advertit, quod in
lege Mosayca in Tribu Levi tres ordines
ministrorum erant in templo ordinati
pro Sacrificiis, scilicet Levitæ, Sacerdo-
14 tes, & Pontifices, quorum sicut diver-
sa erant ministeria, sic unctiones, &
consecrationes. Sed de his latiùs infra
Decis. 22. 23. & 24.

Apud Gentiles tùm Ægyptios, tùm
Græcos, ac Romanos, Sacerdotes or-
15 dinabantur publica authoritate, ad hoc
ut idolis sacrificia possent offerre, &
quoniam falsorum Deorum multiplex
erat copia, pariter Sacerdotum multa
erat farrago, qui variis nominibus vo-
cabantur, videlicet *Flamines*, *Diales*,
16 *Martiales*, *Quirinales*, *Potitii*, *Pinarii*,
Arvales, *Salii*, & hujusmodi plures,
quos refert idem *Tholosan. d. lib. 16. num.
29.* Et egregius Juris Civilis in hoc Pu-
blico Gymnasio Patavino Primarius In-
terpres *Joannes Baptista Cassis in suis*
17 *Opusculis de Urbe Roma, & eius Magi-
stratibus impressis ad Vesontionis Institu-
tiones in principio.*

In lege gratiæ Christus Dominus or-
dinatus fuit à Deo Summus Pontifex,
ac Sacerdos in æternum unctione Spi- 18
ritus Sancti in primo instanti suæ In-
carnationis, in quo Divinitas copulavit
sibi ejus humanitatem, ut probat idem
*Emin. Card. de Lauræa in 3. sent. d. Incar-
natione disp. 22. art. 1. & 2.* translatumque
Sacerdotium cum lege in Ecclesiam, ut
legitur 1. *Petr. 2. & ad Hebr. 7. & Apo-* 19
cal. 1. 5. & 10. ordinavit etiam Aposto-
los in ultima cœna Sacerdotes, ac Epi-
scopos, à quibus, & ab eorum successo-
ribus alii ordinarentur, & consecraren-
tur, quod de fide est, & legitur defini-
tum in pluribus Conciliis, ac novissimè
in *Tridentino sess. 7. can. 1. sess. 22. cap.
1. & can. 2. & sess. 23. cap. 1.* ut latiùs
demonstrat idem *Emin. Card. de Lauræa
de Sacramento Ordinis disp. 6. art. 7.* ubi
sub num. 140. notat, à quatuor sectis
hæreticorum fuisse impugnatum Sacer-
dotium legis Evangelicæ. *Primi* hære- 20
tici fuerunt Pauliani, qui vixerunt
circa annum à Nativitate Domini
CCC. dicentes, Sacerdotium nullam
importare potestatem. *Secundi* fuerunt
Hussitani, qui asserebant, Sacerdotes
per ordinationem nihil aliud accipere,
nisi officium prædicandi. *Tertii* fuerunt
Albigenses, qui docebant, bonos Sa-
cerdotes habere potestatem faciendi Eu-
charistiam, malos verò nequaquam.
Ultimi fuerunt Lutherani, qui opinati
sunt, Sacerdotium non esse aliquod Sa-
crum, & ideò à sæculari Magistratu
posse homines Sacerdotes fieri. Quos
errores plura Concilia Œcumenica
damnarunt, ut novissimè notat etiam
*Rebordus Academ. tom. 1. in Notitia
Generali Dogmat. Domini Verb. Sacerdo-
tium.*

Hic autem quæri potest, Utrum
Christus Dominus tanquam Homo, &
secundùm carnem non solùm fuerit ex 21
Regia Stirpe David, sed etiam ex Stirpe
Sacerdotali, Levitica, & Aaronica?

Hæc quæstio est insignis tùm apud
SS. Patres, tùm apud Theologos, &
expositores Scripturæ Sacræ, & pluri-
morum torsit ingenia, ut videri potest

apud Suarez tom. 2. in 3. p. D. Thom. d. 3. q. 3. & in novissime scriptis Laurentius Card. Cappuccinus in suo ... Controversiis Controv. 17. de Genealogia Christi Salvatoris, ubi hanc quæstionem examinat per §§. XXV.

Pro ea autem duo dantur responsa. Unum, quod absque dubio Christus Dominus tanquam Homo, & secundum humanam carnem fuit e Regia Stirpe David, juxta divinam promissionem factam, de qua ipse David in Psalm. 131. dicens: Juravit Dominus David veritatem, & non frustrabitur eam: de fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Psalm. 131. 11. & repetitum fuit ab Angelo in Annunciatione Deiparæ, cui dixit: Dabit illi Dominus Deus sedem David Patris ejus. Luc. 1. & ab Apostolo ad Rom. cap. 1. dic. Qui factus est ei ex semine David secundum carnem. Quod pluribus aliis auctoribus probat Barrad. in Evang. tom. 1. lib. 3. cap. 4. Tornell. ad Annum Mundi 4051. num. 20. & Bucel. in Chronolog. Rever. tom. 1. lib. 8. cap. 18. num. 12. Ex ea his sequitur, cum Christus Dominus non sit genitus ex viri semine, sed conceptus ex purissimis sanguinibus Beatæ Mariæ Virginis, cooperante Spiritu Sancto, & sic ex ea humanam naturam, carnemque suam traxerit, (de cujus mirabili conceptione differit Zacchias in Q. Q. Medicolegal. tom. 1. lib. 7. tit. 3. quæst. 1. num. 37.) se-
22 quitur (inquam) quod & ipsa Beatissima Virgo Maria ejus Mater, & Genitrix descenderit ex eadem prosapia Regia Davidis, ut profitetur Ecclesia in officio ejus Nativitatis, dicens: Nativitas gloriosæ Virginis Mariæ ex semine Abrahæ, ortæ de tribu Juda, claræ ex Stirpe David. & infra: Regali ex progenie Maria exortu refulget. Quamvis enim Sancti Evangelistæ non descripserint ejusdem Deiparæ genealogiam, neque demonstraverint, eam esse ex Stirpe David, tum quia apud Hebræos id non erat in usu, tum etiam quia id apud illos erat notorium, ut bene observat idem Tornell. ad Annum Mundi 4057. num. 3. Nihilominus id pro indubitato est admittendum, ex ea potentissima ratione, quam allegat S. Hieronymus lib. 1. in Matth. videlicet, quod S. Joseph ejus Sponsus, & de Regia Stirpe David ex lege eam cogebatur accipere, ut propinquam, & quæ hæres esset ..., tanquam de una eademque stirpe generata. Lex autem erat scripta in libro Numer. cap. 36. vers. 7. his verbis: Omnes viri ducent uxores de tribu, & cognatione sua, & cunctæ feminæ de eadem tribu maritos accipient, ut hæreditas permaneat in familiis, nec sibi misceantur tribus, sed ita maneant, ut a Domino separatæ sunt. Igitur cum Sanctus Joseph Sponsus Deipa-
ræ, quam ipsa Sanctissima Virgo Ma- 23
ria, ideo simul inter eos matrimonium contraxerunt, quia erant de Regia Stirpe David, ut probant SS. Patres, quos allegat Azor. 2. part. lib. 1. cap. 19. Quæst. 4. & S. Thom. in Catena aurea in Matth. cap. 1. unde fit, ut absque dubio Christus Dominus, qui Incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine fuerit ex eadem Stirpe David.

Secundum responsum est: Christum Dominum non solum traxisse originem, utrinque tamen ex Regia Stirpe David, sed etiam ex Sacerdotali Stirpe Aaron, ut testantur omnes SS. Patres, & præcipue S. Ambrosius super Luc. cap. 3. S. Hieronymus super Matth. cap. 1. & S. Augustinus lib. ..., quæstionum q. ... de consensu Evangelistarum cap. 2. his verbis: Provisum enim est, ut eorum Christi ex utroque genere propagatum, & Regum scilicet, & Sacerdotum. Quod quidem ut fieret, necesse fuit, ut utraque Stirps Regia scilicet David, & Sacerdotalis
Levitica in Deiparam, ex qua Redem- 24
ptor noster, ut diximus, carnem sumpsit, derivaret. Quomodo autem Stirps Sacerdotalis, & Aaronica attigerit Beatissimam Virginem Mariam, & ad eam pervenerit, sunt variæ SS. Patrum, & Theologorum opiniones, quarum hic sex breviter ego recensebo.

Prima opinio est, quod Stirps Sacerdotalis facta fuit cum Stirpe Juda (ex qua descendit David Rex) in matri-

monio

monio contracto ab Aarone Summo Sacerdote cum Elisabeth filia Aminadab, de linea ejusdem Patriarchæ Judæ, ut legitur in *lib. Exodi cap. 6. vers. 23.* Quæ quidem societas stirpium, & permixtio duravit semper in omnibus descendentibus à Rege David, & sic pervenit in Sanctum Joachim, ac in Deiparam ejus prolem. *Ita S. Thom. 3. part. q. 31. art. 2. ad 2. Et Dionysius Carthusianus in Enarr. Matth. cap. 1. art. 2. vers. septimo quæritur.*

Secunda opinio est, quod ipse Rex David duxit in uxorem Bethsabeam, quæ fuerat Uriæ, ipsa autem Bethsabea erat de stirpe Levitica, cumque ex Davide, & Bethsabea natus sit Salomon, in eo unitæ remanserunt hæ duæ stirpes, Regia scilicet, & Sacerdotalis, prima ex parte Patris, secunda ex parte Matris, & sic utraque stirps propagata est in descendentibus ipsius Salomonis, & pervenit tùm in S. Joseph Sponsum Deiparæ, tùm in ipsam Deiparam, ex qua Christus carnem sumpsit. Quod David duxerit in Uxorem Bethsabeam, quæ fuerat uxor Uriæ, habetur expressè in 2. Reg. 11. 26. *Audivit autem uxor Uriæ, quod mortuus esset Urias vir suus, & planxit eum. Transactoque luctu misit David, & introduxit eam in domum suam, & facta est ei Uxor.* Ex qua paulò post genitum esse Salomonem testatur idem textus Sacer cap. 12. num. 24. dicens: *Et consolatus est David Bethsabee uxorem suam, ingressusque ad eam dormivit cum ea, quæ genuit filium, & vocavit nomen ejus Salomon.* Quod autem Bethsabee Mater Salomonis fuerit de stirpe Levitica, etsi *Tornell. ad Annum Mundi 2991. num. 17.* dicat, id probari non posse, tamen pace tanti viri deducitur ex his, quæ scribit idem *Tornell. ad Annum Mundi 2987. num. 6.* ubi probat, Uriam ejus primum Maritum fuisse Sacerdotem, & ex stirpe Levitica, tùm quia ipse tantopere solicitus erat de Arca Dei, quæ cùm in castris, & sub papilionibus esset posita, ob ejus reverentiam noluit ipse declinare in domum suam, ut habetur 2. *Reg.* 11. 11. tùm verò evidentiùs, quia de ejus filiis genitis cum Bethsabea, & postmodum adoptatis à Davide, legitur scriptum 2. *Reg.* 8. in fine, *quod Sacerdotes erant*, & inter ipsos Nathan, (alius tamen, & diversus à Nathano Propheta, ut doctè etiam probat *Tornell. ad Annum Mundi 2990. num. 7.*) & quem nominat *S. Lucas cap. 3. num. 31.* dicens: *Qui fuit Nathan, qui fuit David*, idest filius adoptivus, nam verè erat filius naturalis Uriæ Sacerdotis, & frater uterinus Salomonis, ob quam causam omnes Interpretes testantur, S. Lucam describere stirpem Sacerdotalem, ex qua Christus carnem suscepit. Itaque cum Bethsabee fuisset in primis votis uxor Uriæ Hethæi Sacerdotis, sequitur & ipsam fuisse de stirpe Sacerdotali, Levitica, & Aaronica, siquidem Urias tanquam vir justus, et obtemperaret legi Hethæorum, de qua supra, de accipienda uxore Tribus suæ, non duxisset Bethsabeam in uxorem, nisi fuisset de sua Tribu Levitica. Ideircò fuerunt in Salomone unitæ hæ duæ stirpes, Regia scilicet ex parte Patris, atque Sacerdotalis ex parte Matris, ex utraque per descendentes pervenit in Deiparam, quæ à Salomone, & Davide ortum ducebat, & sic Christi Domini caro ex utraque stirpe Regia, ac Levitica est propagata.

Neque obstat si dicatur, quod si Bethsabee fuisset de stirpe Sacerdotali, & Levitica, non potuisset nubere Regi Davidi, qui erat de stirpe Juda, ut ex *S. Matthæo cap. 1.* constat. Nam dupliciter respondetur. Primò quod erat licitum Regibus ducere uxores ex quacunque Tribu, ut advertit *S. Thom. in 4. dist. 30. quæst. 2. art. 1. quæst. 3. ad 1.* & notat *Cornejo in Salmant. d. tom. 10. de Incarnatione disp. 31. num. 19. & Serarius in Comment. tom. 1. Antiloquio 5. sect. 2. num. 12.* & ibi *Tostatus q. 8. in cap. 16. num. & Serarius in lib. Judic. q. 3. cap. 21.* Respondetur secundò, quod mulieres de Tribu Levitica, quia non habent in dotem bona stabilia, poterant nubere Viris cujuscumque Tribus, immò quarum-

quæ mulieres, quæ renunciabant hereditati paternæ, vel ob existentiam fratrum, non erant heredes patris sui, poterant ducere maritum ex Tribu non sua, quia cessabat finis legis, quæ id eis prohibebat, scilicet, ne confunderentur bona stabilia, quæ à Deo divisa fuerant, & cunctis Tribubus assignata, ut ex pluribus SS. Patribus demonstrat *Serbigas* [illegible] *cap.* 5 *sect.* 1 *num.* 11. *P. Steph. Menochius in Historia Sacra lib.* 1 *cap.* 3 *num.* 2. Et novissimè *Emin. Card. Capisucchius Controv.* 17. § 2. ubi cumulat antiquarum Hebræorum exempla. Igitur absque scrupulo Bethsabee potuit nubere Regi David, & ex hoc conjugio nasci in filio Salomone utramque stirpem Regiam, & Sacerdotalem, cum unionis, & mixtionis respectu perrransisse utraque stirpe in descendentes usque ad S. Joseph, & ad Deiparam, de qua natus est Christus, & hæc opinio mihi magis arridet, quia ultra supradictam demonstrationem, fulcitur authoritate S. Hilarii, qui *Comment. in Matth. cap.* 1 ita scribit. *Gressus, quem Matthæus in ordine Regiæ successionis ediderat, & quem Lucas per Sacerdotalem ordinem dinumerat, utrique cognationem in Domino utriusque Tribus significat, & rectæ generationis gradum ponit, cum Sacerdotalis, & Regiæ Tribus Societas, per David ex conjugio inita, nunc à Salathiel in Zorobabel confirmatur ex genere.* Notentur illa verba *Sacerdotalis, & Regiæ Tribus Societas per David ex conjugio inita*, Si enim Societas Sacerdotalis, & Regiæ Tribus inita est per David ex conjugio, utique ex illo contracto cum Bethsabea, ut dictum est supra. Prædicta verba S. Hilarii leguntur etiam in Breviario in *Homilia diei* 11 *Septemb.* quarta die infra octavam Nativitatis Beatæ Mariæ Virginis, ubi quilibet de facili potest ea invenire.

Tertia opinio est, quod Uxor Jechoniæ, & Mater Salathielis, quæ erat de Regia stirpe David, mortuo marito, nupsit in secundis votis Neri, qui erat de Tribu Sacerdotali, de quo loquitur *S. Lucas cap.* 3 *num.* 27 dicens, *qui fuit Resa, qui fuit Zorobabel, qui fuit Salathiel, qui fuit Neri.* Et hoc pacto sociatæ sunt ambæ stirpes Sacerdotalis, & Regia, siquidem Salathiel fuit filius carnalis Jechoniæ, & *Zorobabel* filius pariter carnalis Salathielis, sed postquam mater Salathielis nupsit Sacerdoti Neri, Salathiel Pater, *Zorobabel* filius, & Abiud Nepos ejusdem Salathielis, & filius carnalis ipsius *Zorobabelis* fuerunt adoptati ab eodem Neri, & ceperunt ejus filii adoptivi. Qua adoptione facta ex Patre Neri, natus est Resa ex eadem Uxore, quæ fuerat Jechoniæ, & hic frater Uterinus Abiudi, propagavit Lineam Sacerdotalem paternam, Regiam autem Maternam, & è contra Abiud Nepos Salathielis, & pronepos adoptivus Neri Sacerdotis, fuit propagatus utriusque stirpis, Regiæ scilicet, & Sacerdotalis in descendentibus suis, intra quorum numerum postea fuerunt S. Joachim Pater Almæ Virginis Mariæ, & S. Joseph ejus Sponsus. Hinc S. Matthæus describit Regiam genealogiam Christi ex Abiudo filio carnali Zorobabelis, S. Lucas verò deducit genealogiam Sacerdotalem ex Resa fratre uterino ipsius Abiudi, sibi ad invicem communicantibus prærogativas stirpis utriusque Paternæ, & Maternæ. Ita ex Euthimio, (qui ex *Card. Bellarmino de Scriptoribus Ecclesiasticis* [illegible] *Anno* 1118) philosophatur *Tornielus ad Annum Mundi* 4071 *num.* 19. Camque opinionem tenuit etiam à Lyrano, & Carthusiano ex *Ricciolius* [illegible] *lib.* 8. *cap.* 18 *num.* 23 *Chronologiæ Reform.* Porrò non est tacendum, plures Authores sacros opinari, Salathielem, Zorobabelemque nominatos à S. Luca esse diversos ab illis, quos nominat S. Matthæus, ut notat *P. Steph. Menochius in Histor. Sacra lib.* 1 *cap.* 3 *num.* 60 & *P. Ricciol. cap.* 18 *num.* 23.

Quarta est opinio, quod Nathan filius David, de quo supra, fuerit filius non adoptivus, sed naturalis ejusdem David, qui quidem Nathan Uxorem de Tribu Levitica duxit, & ex ejus descendentia, (quam descri-

[illegible] S. *Lucæ c. 3.*) Levi [illegible] est, qui [illegible] Melchi, & Pantheram. Panther autem genuit Barpantheram, & Barpantheram [illegible] genuit S. Joachim, qui fuit Pater Beatissimæ Virginis Mariæ [illegible] pluribus SS. Patribus [illegible] *P. Re[illegible] in d. Chronolog. R[illegible] lib. 8. c. 19 num. 11.* Igitur ad S. Joachimum, & ad Deiparam provenerat utraque stirps Regia, & Sacerdotalis ex Nathano filio naturali Davidis, copulato in Matrimonium cum aliqua muliere de Tribu Levitica. Hanc opinionem profitetur etiam *Card. Toletus super Luc. cap. 3. Annot. 58. in fine.* Eandem refert *Tornell. ad Annum Mundi 2917. num. 6.*

Quinta est opinio; quod mortuo Mathano patre Jacobi, & Avo Sancti Josephi Sponsi Deiparæ, ejus Uxor, quæ vocabatur *Estha* nupsit *Melchi*, cum quo genuit *Heli*, itaut *Heli*, & *Jacob* pater Sancti Josephi, erant fratres uterini, nati ex eadem Matre *Estha*. Heli duxit uxorem, sed mortuus est sine prole, quare Jacob ejus frater uterinus juxta legem Hebræorum eandem mulierem in uxorem accepit ad suscitandum semen fratris, & ex ea generavit S. Josephum Sponsum Deiparæ, qui quidem fuit carnalis filius Jacobi, prout eum describit S. Matthæus; sed fuit filius legalis prædicti Heli, ut eum nominat S. Lucas. Igitur, vel quia *Estha* uxor Mathani fuit de Tribu Sacerdotali, & Levitica, vel quia de hac eadem Tribu fuerat uxor tùm Heli, tùm Jacobi, Mater S. Josephi, sequitur in eum diffusam esse utramque stirpem Regiam, & Sacerdotalem, & utraque [illegible], condecoratum fuisse S. [illegible]. Hanc opinio [illegible] auctore [illegible] Julio Africano, nobili, & antiquo [illegible] de anno scilicet 222 [illegible] ad Aristidem, (cujus fragmentum habetur apud *Euseb.* [illegible] *cap. 7.*) infert, quæ de Matrimonio *Estha* in primo, & secundo [illegible] dicimus, eundemque Africanum commendatur à multis SS. Patribus, advertit *Emin. Card. Capisuchius d. Controvers. 17. & de eodem* loquitur *S. Tho. 3. p. q. 31. ar. 3. ad 2. Recitolus d. tom. 1. c.* [illegible] *Reform. lib. 8. c. 18. n. 26. & Azor. Instit. Moral. part. 2. lib. 1. cap. 19. quæst. 6.*

Sexta opinio est, Jacobum naturalem Patrem fuisse S. Josephi, Heli autem non Patrem, sed Socerum, quia S. Joseph duxit filiam Heli, nempe Sanctissimam Mariam Virginem; Soceri enim dicuntur etiam Patres, & generi dicuntur etiam Filii. Heli autem, & Joachim sunt idem nomen, ut probat ipsemet *Re[illegible] in Chronolog. [illegible] d. tom. 1. lib. cap. 18. n. 26.* ubi pro hac opinione citat [illegible] Auctores, ex qua sequitur S. Joachimum, & S. Josephum esse de eadem Tribubus Regia David per lineam Paternam, & Sacerdotali per lineam Maternam, & utramque ex S. Joachimo Patre in se transisse Deiparam, & ex ea Christum Dominum.

Septima tandem opinio, quæ clarior, verior, & probabilior [illegible] mihi videtur, ea est, quod [illegible] collata est in Sanctissimam [illegible] Matrem Dei MARIAM ex [illegible] Sanctis genitoribus Joachimo, & Anna, quandoquidem ipse Sanctus Joachim [illegible] de Regia stirpe David, ut testatur S. Joannes Damascenus, & probatum est supra in prima opinione, Sancta verò Anna fuit de Sacerdotali stirpe. Pro intelligentia sciendum; quod, ut scribit S. Hippolytus Martyr, (qui obiit anno 230.) relatus à *N[illegible] Eccles. Histor. lib. 2. cap. 3. & à Tornell. ad Annum Mundi 4037. n. 4.* Mathan Sacerdos de Maria uxore sua genuit tres filias *Mariam*, *Sobem*, & *Annam*. Prima nupsit Cleophæ, ex quo genuit aliam Mariam. Secunda nupsit alteri Sacerdoti, & peperit S. Elisabeth, ex qua, & Zacharia ejus conjuge natus est S. Joannes Baptista. Tertia, idest Anna, nupsit S. Joachimo, & ex eis nata est Deipara. Ideircò, quia S. Joachim erat de Tribu Judæ, & de Regia familia David, Sancta autem Anna orta erat de Sacerdotali, & Aaronica stirpe; utraque stirpe transfusa fuit à prædictis Sanctis Genitoribus in Beatissimam Virginem Mariam ejus filiam, de qua natus

natus est Jesus Christus; cujus propterea caro propagata fuit, tàm è Regia, quàm è Sacerdotali stirpe. Ità ex S. Hyppolito Episcopo Portuensi, & Martyre tradit *Nicephor lib. 2. Hist. Eccl. cap 3. Barradas tom. 1. in Evangel. lib. 5. cap. 2. Azor. part 2. cap. 19. q. 4. & Riccius d. lib. 8. c. 19. num. 12.*

Duo tamen sunt corollaria notandà pro conclusione præsentis Decisionis.
25 Unum, quod apud Hebræos mos erat in libris publicis ad hoc deputatis, & servatis in Templo, describere, & notare omnia Matrimonia, quæ inter ipsos celebrabantur, exprimendo nomen conjugum, eorum genitorum, & Tribuum, de quâ nati erant. Ità *Card. Baronius in Apparatu ad Annal. pag 33.* ubi citat *Josephum Flavium contra Appionem lib. 1.* sic testantem *Mutuat Hierosolymam conscribentes à patre nomen nuptæ, & antiquorum progenitorum.* Et idem notare *Abulens. in cap 1 Matth. quæst 26;* asserit *Serlogus d. tom. 1. in Cantic Antelogu. 5. sect 2. num. 14.* Subdens quod Breviculi generationum in Templi Sacro asservabantur, ut habetur 1 *Esdr* 2. nec non, 2 *Esdr* 7. ex quibus facile erat Scribis, & Doctoribus cognoscere lineam, ac prosapiam cujuscumque familiæ.

Alterum Corollarium est, quod Christus Dominus etsi, ut homo, pro-
26 pagatus sit etiam ex Tribu Levitica per lineam maternam; tamen non fuit Sacerdos, aut Pontifex unctus sicut Sacerdotes Mosaycæ legis, sed alio singulari, & supernaturali modo, unctione Divina, per Unionem Verbi cum Humanitate, ut optimè disponit *Apostolus ad Hebræos cap 7. 8. & 9.* & doctè probat idem *Emin. Card. de Lauræa de Incarnat d. disp. 12 art 1. §. 2.* & eruditè *Collegium Salmanticen. eadem tract. de Incarnat. tom 10. disp. 35. dub. 2. §. 1.* ubi ex auctoritate SS. Patrum ibidem citatorum concludit, Christum Dominum fuisse quidem ex linea Materna etiam de Tribu Levitica, sed hæc non satis erat ad constituendum Sacerdotem; & dat exemplum Regis Oziæ, qui cum esset de Tribu Judæ ex patre, sed secundum lineam Maternam fuis- 27
set de gente Sacerdotali, graviter à Deo fuit percussus, quòd exercuit munus Sacerdotis adolendo incensum; quod etiam observavit *Suarez in 3. part. S. Thom. tom. 1. disp. 46. sect. 3. §. dico secundo.*

DECISIO VIII.

ARGUMENTUM.

Redditur ratio, ob quam dictum est in definitione Sacrificii, quod in eo Res aliqua sensibilis, & permanens consecratur, nempè Hostia vel Victima: Quæ sit horum nominum Etymologia? Quæve, & quot essent Hostiæ, & Victimæ, quibus litabant antiqui tàm veri, quàm falsi adoratores? eleganter declaratur.

SUMMARIUM.

1 *Hostia, quæ mactabatur in Sacrificio, cur sic dicta?*
2 *Focularis unde sic appellatus?*
3 *Victima, quæ nam esset?*
4 *Dies festi quare apud Romanos dicti sunt feriæ?*
5 *Sacrificium in quo differat ab aliis actibus adorationis latriæ?*
6 *Victimæ quæ nam litarentur in lege naturæ à veris adoratoribus?*
7 *Victimæ in lege Mosayca quæ nam essent pro Sacrificiis?*
8 *Judæis non erat licitum Sacrificare homines.*
9 *Jephte Filia an metaphoricè, vel realiter litata?*
10 *Hostiæ inominatæ quæ nam erant apud Hebræos?*
11 *Ægyptii non Sacrificabant pecudes*
12 *Romani quam multiplices Victimas sacrificarent?*
13 *Gentiles etiam humanas Victimas mactabant.*

14. Vi-

14 *Victima in Sacrificio legis gratiæ est Corpus, & Sanguis Jesu Christi Filii Dei sub speciebus panis, & vini.*

15 *Eucharistiæ Sacrificium nullus hæreticorum impugnavit usque ad duodecimum sæculum, præter Manichæos, & Berengarium.*

POst hucusque explicatas particulas definitionis Sacrificii, sequitur in eo, quod dum sacrificatur, *Res aliqua sensibilis, & permanens Deo consecratur*. Hæc autem res ex inveterato usu lo-
1 quendi vocata semper fuit vel *Hostia*, vel *Victima*, & erat animal illud, quod mactabatur in Sacrificio, & dicebatur *Hostia*, vel quia immolabatur à Ducibus, ad bellum proficiscentibus pro impetranda victoria contra hostes, aut quod jam profligatis hostibus mactari solebant ab eo, qui potitus erat victoria, juxta id, quod cecinit *Ovidius in lib.*
1 *Fastor. Hostibus à domitis Hostia nomen habet.*

Festus autem arbitratus est, *Hostiam* propriè dictam fuisse Sacrificium, quod à Romanis immolabatur Laribus Diis, eò quod hostes ab illis arceri putabant, unde & ipsi Dii Lares *Hostilii* dicti sunt, videlicet familiares, domestici, & tum in via, tum in domibus, & in quacumque parte domus ad eam tutelam insidebant; unde etiam hæc vox *Fore-*
2 *lare* ita dicebatur, quasi *Focus laris*. Alii verò putant Hostiam denominari à verbo antiquo *Hostire*, quod significat *ferire*, eo quia Hostiæ bruta super Altare feriebantur, ut observat *Vossius in Etymologicon linguæ Latinæ in Verb. Hostire, & in Verb. Hostia*, ubi id auctoritate, & carminibus Poetarum veterum confirmat & plura notat etiam *Magr. in Hierolex. Verb. Hostia*.

Sed vocabatur etiam animal sacri-
3 ficandum *Victima*, à nomine victrice, quæ Sacrificium offerendo illam litabat; & ideò propriè illa erat, quam Dux exercitus post triumphum dextra Victrice immolabat, quod innuit idem Ovid. 1. lib. 1. *Fastor.* dicens.

Victima, quæ dextra cecidit victrice, vocatur.

Ita ut secundum Gellium hoc esset discrimen inter *Hostiam*, & *Victimam*; quod à quovis Sacerdote *Hostia* mactari posset, Victima verò tantùm ab eo, qui hostes vicisset. Et quoniam Victimæ, ut plurimum servabantur festivis diebus, & quo die solemne Victimarum Sacrificium fiebat, erat dies festus, 4
inde tractum est apud Romanos, ut dies festi dicerentur feriæ, à Feriendis Victimis, quod observat *Forestus in Magpommede tom. 2. lib. 15. cap. 9. §. 2. ex Macrobio lib. 2. Dier. Saturnal. cap. 16.* Sed, & aliam differentiam notat *Vossius*, ubi supra in *Verb. Victima*, quod Victima erat Hostia magna, ut *Vitulus*, Hostia verò erat minor, ut *Agnus*; quare *Cornelius Fronto* sic ait

Victima major est, Hostia minor.

quod etiam affirmat *Isidorus* ibidem citatus.

Igitur hæc *Hostia*, seu *Victima* intelligitur per illa verba in definitione Sacrificii posita, *Res aliqua sensibilis, & permanens*, quæ quidem constituunt essentialem differentiam inter hunc præcipuum actum latriæ, & adorationis Dei, vocatum *Sacrificium*, & alios 5
actus adorationis latriæ, qui verè, & propriè non sunt Sacrificia, eo quia non consistunt in *Re sensibili permanente*, sed in actibus transitoriis, non permanentibus, ac de sui natura evanescentibus, & transeuntibus, quales sunt illi, quos enumeravimus supra in *Decis. 6. num. 13. & seqq.* videlicet Genuflexiones, Prostrationes, Detectiones capitis, Elevationes manuum, pias oculorum impressiones, Laudationes, Processiones, & similia, quæ quidem sunt actus latriæ, & Deo exhibentur, sed non sunt Sacrificia, hæc enim de sui essentia requirunt, ut fiant in re, & cum re sensibili, ac permanente, qualis est *Hostia*, & *Victima*, ut subtiliter disserit *Mastrius in 4. Sent. disp. 4. num. 68. & in sua Theolog. Moral. disp. 19. num. 31.*

Sed dices aliquis: quomodo erunt *Hostiæ*,

Hostiæ, & *Victimæ*, quas adhibebant antiqui, dum sua Sacrificia offerrent? Respondetur, distinguendo veros adoratores Dei à profanis, illosque considerando vel in lege naturæ, vel in lege Mosayca.

Victimæ, atque Hostiæ litatæ Deo in lege naturæ à veris adoratoribus,
6 fuerunt oves, & agni, & quidem pulcherrimi, quas, & quos obtulit Abel, ut legitur in *Genes. cap. 4. num. 3.* Et Fructus terræ, quos in Sacrificium dedit Cain, ut ibidem habetur, de quibus ego locutus sum in *Libro primæ ætatis Mundi serm. 12.* ubi hæc carmina signavi, primum de Abele, alterum de Cain, videlicet

Sacrum pingue dabo: macrum non sacrificabo

Sacrifico macrum: non dabo pingue Sacrum

Post diluvium Noë sacrificavit pecora munda, & volucres, ut legitur *Gen. 8. 20.* Abraham, loco Isaaci filii sui, obtulit arietem. *Gen. 22. 2.* antea verò Vaccam triennem, arietem, columbam, & turturem *Gen. 15. 9.* Melchisedech obtulit pro Sacrificio Panem, & Vinum. *Genes. 14. 18.* De reliquis autem Patriarchis, Isaaco, Jacobo, Josepho, ac Jobo, etsi Scriptura Sacra referat, eos pluries sacrificasse, non tamen exprimit hostias, victimasque, quas mactaverint.

In lege autem Mosayca Hostiæ, Victimæque pro Sacrificiis dividebantur
7 in duo genera, aliæ enim erant animatæ, aliæ inanimatæ. Victimæ, quæ habebant animam, pariter erant aliæ de volatilibus, aliæ de quadrupedibus. Volatilia erant duo tantum, quæ possent pro Sacrificio offerri, nempè *Turtures*, & *Columbæ*, ut legitur in libro *Levit. cap. 1. num. 14.* His tamen addebantur *Passeres* præscripti pro Sacrificio leprosis mundatis *eod. lib. Levit. cap. 14. 49.* Quadrupedia erant vel de majoribus, videlicet *Bos*, *Taurus*, *Vitulus*, tàm masculi, quàm fœminæ, vel erant de minoribus, & in his computabantur *Oves*, *Arietes*, *Agni*, *Hœdi*, *Capræ*, & *Hirci*; Quibus tantùm fas erat Hebræis uti pro Sacrificiis, eò quia omnia quadrupedia prædicta munda erant, & eorum mundities consistebat in ungulis divisis, & in ruminatione, de quibus pariter locutus sum *in eodem lib. primæ ætatis Mundi serm. 15. pag. 124.* Sed neque pisces immolare licitum erat Hebræis *Abulen. in Levit. cap. 1. q. 13.* vel quia diu vivere extra aquam non valent, vel quia eos capere ad suum libitum homo non potest, vel quia muti, aut nimis luxus causa, ut differit *Andr. Cirinus de Piscibus lib. 2. part. 1. cap. 17.* Porrò de Volatilibus, & quadrupedibus Victimis, quibus utebantur Hebræi in Sacrificiis doctè tractat in suo eleganti tractatu *De Vita fidei ostensa Judæis Julius Marro-* 8
cenus tom. 1. part. 2. cap. 21. pag. 379. ubi advertit iisdem Judæis minimè licuisse mactare hominem, illumque Victimam facere pro Sacrificio. Idcircò Historiam filiæ Jephtæ, quam ejus Pater sacrificavit, metaphoricè esse intelli- 9
gendam ait, non autem de reali ejusdem filiæ occisione, & mactatione, sed plenius de hac filia Jephtæ legendi sunt *Serarius in lib. Judic. cap. 11. quæst. 17. Salianus ad Annum Mundi 2850. & Menochius in Stuoris Centur. 1. cap. 45.*

Hostiæ tandem inanimes apud Hebræos erant Similia, idest flos Farinæ, Panis azymus, & diversimodè coctus, 10
Sal, Oleum, Vinum, Incensum, primitiæ frugum, ac fructus arborum, de quibus *Tirinus in Levit. cap. 2.* idem *Julius Marrocenus cit. cap. 21. pag. 379.* & nos infra *Decis. XXVII.*

Apud falsos Adoratores, idest apud Ethnicos, Paganos, & Idololatras multò plures fuerunt Hostiæ, ac Victimæ, quas falsis Idolis suis litabant; exce- 11
ptis Ægyptiis, apud quos permissum non erat pecudibus, aut sanguine Deos placare, sed solis precibus, & thure, si credamus eidem *Macrobio lib. 1. Saturnal. cap. 7.* relato per *Tholosan. Syntagm. Jur. lib. 1. cap. 8. n. 7.* Et exceptis Pythagoricis, qui à sacrificandis animalibus abstinebant, ob creditam animæ rationalis

nullâ transmigratione in corpora animalium, ut eruditè demonstrat Andr. Cerotus de Navarro [illegible] lib. 1 cap. 14. cap. 15 & cap. 16. Apud Romanos verò, à quibus totius orbis superstitiones amplexatæ sunt, nec pluralitatem Deorum [illegible], nec cultum [illegible], & Sacrificia, ut testatur [illegible] habuisse [illegible] ex Varrone, Platone, & aliis scribit Marcus Welserus in [illegible] lib. 1. Inscript. num. 4. adeòut, præter animalia, quibus pro victimis utebantur Hebræi, immolabant Romani, aliique
12 gentiles, (inter quos Persæ, Madianitæ, & Græci) etiam canes, cervos, equos, capros, sues, verres, lupos, & asinos, nec non ex volucribus anseres, gallinas, & gallos, præter alia plurima recensita ab Ovid. lib. 1 Fastor. & à Franc. Serra de Sacrificiis verò [illegible] veterum ubi tradit, consuevisse eosdem gentiles Hostias, & Victimas reponendas super altaribus, si Diis superis erant offerendæ, candidis, & rubicundis floribus coronare, quod si litandæ fuerint Diis Marinis, aut inferis; cæruleis floribus decorare. Porrò [illegible] genere consuevisse Sacrificare Thynnum, Anguillam, variosque pisces tradunt Athenæus lib. 7. & M. Varro Re rustica. lib. 3. At horrendum dictu, adeo gentilium cæcitas excreverat, ut pietatis titulo impia Sacrificia Idolis suis offerrent, scilicet victimas
13 humanas, & inter hæc etiam proprios filios, de quibus videndus Salianus ad Annum Mundi 3139. num. 78 [illegible], & Alexander ab Alex. lib. 6. cap. 26. & talia erant Phœnices, & Rhodii, Blemmyæ, Cimbri, Galli, Druidæ, & Germani, quorum crudelitatem imitati etiam fuere Romani, sed eam proscripsit Senatus Anno ab Urbe condita 656 Coss. Caio Cornelio Lentulo, & Publ. Licinio Crasso, ut refert Plinius Natural. Histor. lib. 30. cap. 1. Salian. ad Annum Mundi 3917 num. 6 & Natalis ab Alexandro [illegible] Anno primo quæst. 10. Sed de his infaustis Sacrificiis loquar inferiùs Decis. XXI. n. 18. ubi lectorem curiosum remitto.

In Lege autem gratiæ; in qua ex Dei ineffabili clementia nos Christiani vivimus, Victima incruenti Sacrificii, quod quotidiè Sacerdotes Sanctissimæ Trinitati offerunt, est Corpus, 14
& Sanguis Domini Nostri Jesu Christi, sub speciebus Panis, & Vini, juxta potestatem ab eodem Christo tanquam Pontifice, & Sacerdote Summo, à Deo Patre constituto, in æternum, Ecclesiæ suæ traditam, de quo Sacrosancto, & incruento Sacrificio in his Decisionibus agimus, atque de eo, præter Concil. Trid. sess. 22 & sess. 13 cap. 1 ubi ita definitum est de fide, agit S. Thom. 3 p. quæst. 83 pleríque disserunt Mastrius in 4. Sent. disp. 4. q. 4. per totam. Et in Theologia Morali disp. 10. qu. 5. art. 1. Emin. Card. de Lugo de Eucharistia disp. 19. sect. 1. Et novissimè [illegible] in Theolog. [illegible] tom. 1 tract. 2 cap. [illegible] lib. 11 cap. 1 in suo opere [illegible] nec non Gregor. [illegible] in eruditissimo Commentario Historico, & Dogmatico de Sacramentis Dissert. 5 quæst. 1 ubi observat, nullum è Christianis, qui Manichæismo, aut Berengariano errore non laborarunt, ante duodecimum sæculum negasse, sacram Eucharistiam esse verum 15
legis novæ Sacrificium, adeò ut neque hæretici Waldenses, neque Joannem de Hus, etsi alios errores professos, Sacrificium Eucharisticum verum impugnasse; ut ex antiquis, & probatissimis Doctoribus, ac Historicis demonstrat ipse [illegible] cap. 1 num. 1. 2. & 3. ubi subdit Anno 1523 Lutherum omnium primum Eucharistiæ Sacrificio infestissimum bellum indixisse in variis libris, quos in lucem edidit: & apud Helvetios, suadente Zuinglio, Magistratum Civilem, sacrarum [illegible] vacuum, Missam penitus abrogasse, quod actum est etiam apud Genevenses, instigante Calvino. In Anglia verò, licet Rex Henricus VIII ab Ecclesia Catholica descivisset; & sibi primatum Ecclesiasticum arrogasset, nihil tamen immutavit in Liturgia, & Sacrosancto Missæ Sacrifi-

clo. Porrò ipso defuncto, & regnante Eduardo VI. circa annum 1549. à Proceribus Regni, ad Comitia generalia adunatis, etsi laicis hominibus, definitum fuit, Eucharistiam Sacramentum quidem esse, non verò Sacrificium novæ legis; quamvis contrarium contestentur tot, & tanta testimonia utriusque Testamenti, innumera Conciliorum, ac SS. Patrum decreta, & dicta, & usus incommutabilis tàm apud Latinos, quàm apud Græcos offerendi Deo Sacrificium in Missa, in qua Hostia, & Victima pretiosa, ut dixi, est Corpus, & Sanguis Christi; quod concludentissimè probat *Emin. Card. Bellarmin. in Controvers. fidei tom. 3 lib. 5. de Eucharist. & lib. 1. de Missa. Arsdekin d. tract. 2. cap. 5.* Et *Ioann. d. Dissert. 5 quæst. 1 cap. 2.* per plures Articulos, ac Paragraphos.

DECISIO IX.

ARGUMENTUM.

Explicantur sequentia definitionis verba: *Ritu Mystico consecratur*; Declaratur, qui & quot sint Ritus Sacri servandi in Sacrificio Missæ? De origine, Varietate, Necessitate, & Utilitate Uniformitatis Sacrorum Rituum. Et an in Ecclesia sit potestas decernendi Sacros Ritus, & imperandi eorum uniformem observantiam. De Ritibus in Missa vetustis PP. Ord. Prædicatorum, Carmelitarum, & Carthusiensium.

SUMMARIUM.

1 *Sacerdos quilibet in celebrando debet servare Sacros Ritus ab Ecclesia præscriptos.*
2 *Ritus Sacer quid sit?*
3 *Ritus, & Cæremonia in quo differant inter se?*
4 *Ritus in Missa alii Paraskevastici, alii Parergi; & quales sint; & in quibus consistant?*
5 *Lumina, & Vestes sacræ adhibebantur ab Apostolis in celebratione Missæ*
6 *Idioma, quo Apostoli Missam celebrabant*
7 *Idiomata tria pro Missis, ac divinis Officiis Chaldaicum, Græcum, & Latinum.*
8 *Idiomate Illyrico Missam celebrant Slavi ex privilegio Joannis Papæ VIII*
9 *Gregorius Papa III negavit privilegium Uratislao Duci Bohemiæ celebrandi Missam in illa lingua.*
10 *Dalmatiæ in pluribus partibus Missa celebratur Latino idiomate.*
11 *Orationes, & preces semper adhibitæ in Sacrificio Missæ; etiam ab Apostolis*
12 *Agnus Paschalis non edebatur, nisi prius recitatis pluribus Psalmis, & Orationibus*
13 *Tempus, & locus celebrandi Missam semper fuit ab Ecclesia præscriptus.*
14 *Ritus Sacri in Missa varii fuerunt in Ecclesia Orientali ob ejus vastitatem.*
15 *Græci Orientales antiquiores quibus Liturgiis utebantur?*
16 *Moscovitæ, ac Tartari Christiani Missam celebrant ritu Græco; atque adjacentes Provinciæ.*
17 *Scupensis Archiepiscopus celebrat Missam Romano Ritu.*
18 *Armeni, Nestoriani, & Jacobitæ ritu proprio utuntur; & sermone Chaldaico.*
19 *Maronitæ sunt Catholici, viventes sub obedientia Romani Pontificis.*
20 *Liturgiæ variarum nationum, etsi variæ circa preces, concordant in pluribus cum Romana, præcipuè in oblatione, consecratione, & communione.*
21 *Spiritus Sanctus assistit semper Ecclesiæ Catholicæ circa ritus Liturgicos.*
22 *Varietas SS. Rituum in Ecclesia Orientali processit ab Hæreticis, & Schisma-*

Schismaticis.

23 *S. Congregatio de Propaganda Fide instituta à Gregorio XV. pro bono regimine Ecclesiarum Orientalium.*

24 *Liturgiæ quatuor, quæ in se differunt quoad Orationes tantùm, servatæ sunt in Ecclesia Latina, idest Romana, Mozarabica, Gallicana, & Ambrosiana.*

25 *Liturgia Romana ortum habuit à Divo Petro Apostolo, deinde à Gelasio Papa, & à S. Gregorio Magno reformata.*

26 *Mozarabica, & Gothica Liturgia quæ fuerit? & cur sic dicta?*

27 *Mozarabicæ Liturgiæ quis fuerit Auctor?*

28 *Romanus Ritus in rebus sacris introductus in Hispania tempore Gregorii Papæ Septimi.*

29 *Missa Mozarabica quibus precibus, & forma consisteret?*

30 *Gallicana Liturgia qualis esset?*

31 *Differentiæ duæ inter Liturgias Romanam, Gallicanam, & Mozarabicam.*

32 *Ambrosiana Liturgia à quo instituta?*

33 *Ambrosianæ Missæ ordo.*

34 *Ritus Sacri quando redacti sint ad unitatem, & uniformitatem in Ecclesia Latina?*

35 *Gallicana Ecclesia quo tempore receperit Ritum Romanum in Missa, & Officiis Divinis?*

36 *Mozarabica mutata in Romanam sæculo undecimo.*

37 *Hibernia quando receperit Liturgiam Romanam.*

38 *Ambrosianus ritus adhuc servatur; sed Mediolani plures Ecclesiæ utuntur Romano.*

39 *Ambrosiani non celebrant Missam feriis sextis Quadragesimæ etiam funeris, vel exequiarum, cujusvis rei occasione.*

40 *Rituum Sacrorum uniformitas quantum sit utilis, & necessaria Catholicæ Ecclesiæ.*

41 *Pontificis est in Ecclesia determinandi Sacros Ritus.*

42 *Romana Ecclesia, omnium Magistra, & Mater tres libros edidit pro Sacris Ritibus, nempè Rubricas Missalis, Rituale Romanum, & Cæremoniale Episcoporum.*

43 *Rituale Romanum, Cæremoniale Episcoporum, & Rubricæ Missalis habent vim legis, & obligant sub mortali.*

44 *S. Rituum Congregatio instituta à Sixto V. quam habeat auctoritatem?*

45 *Regulares plurimi quare discordent à communi Ritu in Missa?*

46 *Regulares quare non celebrent juxta Missale Romanum, attenta Bulla B. Pii Quinti in eo impressa?*

47 *Ritus PP. Ordinis Prædicatorum in Missa.*

48 *Ritus PP. Carmelitarum in Missa.*

49 *Ritus PP. Carthusiensium in Missa.*

CUm hucusque viderimus, quænam fuerint Victimæ, & Hostiæ in Sacrificiis legis naturæ, ac Mosaicæ, nec non apud Paganos, & Ethnicos; diximusque in Lege gratiæ, in qua nos Christiani vivimus, Hostiam, & Victimam esse Corpus, & Sanguinem Christi Domini sub speciebus Panis, & Vini, declarare oportet Verba, quæ sequuntur in definitione, & quæ concernunt consecrationem ipsarum specierum in Sacrificio 1
Missæ, videlicet *Ritu Mystico consecratur* ex quibus verbis erudimur, Divinum Missæ Sacrificium adeò esse Sacrum, & Venerabile, ut peragi à nullo Sacerdote debeat, nisi *Ritu Mystico*; videlicet servatis Sacris Ritibus, & cæremoniis ab Ecclesia præscriptis; & nimium esset piaculum vel ommittere, vel pervertere Ritus Sacros, quos Ecclesia Catholica ordinavit, tùm in celebratione Divinorum Officiorum, ac administratione Sacramentorum; tùm præcipuè in Sacrosancto Missæ Sacrificio. Quæ omnia, ut melius intelligantur, quinque veniunt examinanda.

1 *Qui, & quot sint Ritus Sacri servandi in Sacrificio Missæ.*

D 2   2 *Per*

2 *Per quae saecula fuerint usurpati Sacri Ritus in Ecclesia, tum Orientalibus, tum Occidentalibus?*

3 *Quando, & à quibus Sacri Ritus ordinati sint ad unitatem, & conformitatem in Ecclesia Latina?*

4 *Quae, & quanta sit necessitas, & utilitas huiusmodi conformitatis Sacrorum Rituum?*

5 *An in Ecclesia sit Potestas decernendi Sacros Ritus, & eorum conformitatem ab omnibus exigendi?*

Quo ad Primum. *Ritus est modus ab*
1 *Ecclesia praescriptus, quo actio ipsa sacra peragenda est.* Ita definitur à *Magro in Hierolexic. Verb. Caeremonia*, ubi advertit Rituum & Caeremoniarum indifferenter usurpari, etsi strictè haec nomi-
2 na si accipiantur, Caeremonia potius significet actus reverentiales, quos gerunt Sacerdotes in Divinis Officiis, puta stando, genuflectendo, thurificando, & similia; Ritus verò comprehendat totum ordinem servandum ab initio usque in finem actionis sacrae, tùm in caeremoniis personalibus, tùm in recitatione precum, accensione luminum, indumentis sacris, & in his similibus, qui quidem ordo dicitur praescriptus ab Ecclesia ad servandam majestatem, ac decorem Divini cultus, tùm in Psalmodia, horisque Canonicis, quàm in Sacrificio, itaut non liceat privatis personis eundem ordinem deserere, vel mutare, & hic ordo verè appellatur *Sacer Ritus*.

Quod si quaeramus quot sint Ritus Sacri servandi in Sacrificio Missae? sci-
4 re oportet, alios Ritus concernere essentiam Sacrificii, alios esse *Parasceuasticos*, idest praeambulos ad Sacrificium, & alios *Parergos*, videlicet subsequentes Sacrificium. Ritus primi generis sunt Panis, & Vini praeparatio, Oblatio, Consecratio, Consummatio, & ipsius Sacramenti communicare volentibus distributio. Ita *Emin. Card. Bona Rer. Liturg. lib. 1. cap. 6. num. 1.* Ritus secundi generis reducuntur ad sex species, scilicet ad Vestes, ad Lumina, ad Idioma, ad Preces, ad Tempus, & ad Locum. *Pignatell. Consultat. Canonic. tom. 8. consultat. 93. num. 16.* Siquidem supradictae sex species rerum, continentium in se Ritum sacrum pro Sacrificio Missae celebrando, fuerunt quandocumque, & ubicumque in usu, incipiendo ab ipsis Sanctis Apostolis, per 3
ipsos enim adhibita fuisse lumina in celebratione Missae, nec non Vestes Sacras eruditè probat *Casalius de Veteri. Sacris Christ. Ritib. cap. 9. vers. Juxta Romanum Ordinem*, nec non *Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 9. num. 2.* ubi refert testimonium Planetae S. Petri, ab Antiochia delatae Parisios, & in templo S. Genovefae collocatae, ut scribit in vita S. Hugonis Cluniacensis alter Hugo ejusdem Monasterii Monachus apud *Surium die 29. Aprilis*. Item Sacram Vestem S. Joannis Evangelistae transmissam fuisse S. Gregorio Magno refert *Joannes Diaconus in ejus vita lib. 3. cap. 59.* Et Penulam S. Pauli Apostoli, Troade relictam, fuisse ejus planetam, seu casulam, qua utebatur in Missae celebratione, plurimi opinantur, ut videre est apud eundem *Emin. Card. Bonam d. lib. 1. cap. 24. num. 8.* apud *Emin. Card. Baronium Anno Christi 58. num. 63.* apud Octavium *Ferrarium* huius nostri Lycaei Patavini eruditissimum olim linguae Graecae professorem *De re Vestiaria lib. 1. cap. 37. in fine*. Apud Stephan. *Menochium in Stuorès Centur. 2. cap. 60.* & apud *Alexandr. Sperellum in Paraenesi Teleurgica cap. 38. n. 10.* ubi etiam notat, Planetam S. Jacobi Apostoli conservatum fuisse summo cum honore Jerosolymis usque ad annum nostrae salutis 390. quo per Theodosium Episcopum Jerosolymitanum donata fuit S. Synesio Patriarchae Constantinopolitano, & à Macario pariter Jerosolymorum Episcopo dono datam fuisse S. Helenae Matri Imperatoris Constantini Magni Dalmaticam S. Stephani Protomartyris, ex quibus satis probatum remanet, eosdem S. Apostolos usos fuisse vestibus sacris in Sacrificio Missae ad imitationem Pontificum legis Mosaycae, qui absque illis Sacrificia

non

non offerebant juxta præceptum Domi-
ni: *Facient vobis azymos, quibus (inde-*
fruatis mihi maxillos *Exod. 28.)* De lu-
minibus autem in Missa agemus infra
Decis. XLIII.

Lingua verò, qua in Missa uteban-
6 tur ipsi Sancti Apostoli, & Episcopi,
Sacerdotesque eorum Successores, quam-
vis *Joannes Bebius lib. 2. de Sacrific.*
Missæ cap. 2. affirmaverit fuisse He-
braicum, verius tamen videtur, fuis-
se juxta mores regionum, in qui-
bus fides prædicabatur. Porrò in prin-
cipio Ecclesiæ tria fuisse idiomata pro
celebranda Missa, ac Divino Officio,
7 videlicet *Chaldæorum* pro conversis à Ju-
daismo, *Græcum* pro Ecclesiis orienta-
libus, *Latinum* pro occidentalibus disse-
ruit *Emin. Card. Bona Rer. Liturgicar. li-*
b. 1. cap. 5. num. 4. advertens licèt per
totum Orbem ex causa bellorum, &
mutationem Principum intervisse lin-
guas, & idiomata naturalia populo-
rum, sed conservata fuisse in Officiis
Sacris Græca, & Latina, etsi incogni-
ta plebi, id exigente earumdem Sacra-
rum rerum dignitate, & majestate;
unica vix permissum fuit nostris tempori-
bus, ut inter populos Slavos Missa ce-
8 lebraretur, aliaque Divina officia decan-
tentur Illyrico Idiomate unica privile-
gium ad instantiam S. Methodii primi
illius gentis Apostoli concessum à Joan-
ne Papa VIII. de quo *Emin. Card. Ba-*
ron. Annal. 880. cum præfato *Card. Bona*
d. lib. 1. cap. 9. num. 4. & Pau. Jordanus
Elucubr. divers. tom. 1. lib. 4. tit. 1. num.
334. qui num. 315. subdit, hujusmo-
9 di privilegium petitum fuisse Anno 1060.
etiam per Vratislaum Bohemiæ Du-
cem, sed ei negatum à Gregorio Papa
VII. ac in pluribus Dalmatiæ partibus
10 nunc Missam celebrari latino idioma-
te, quod explicatur vernacula lingua
quoad Epistolam, & Evangelium pro
populorum instructione.

Preces verò, & Orationes non
eodem numero tempore fuit adhibi-
11 tum in Missa, quamvis enim non desint
Patres, & scriptores antiqui, qui opina-
ti sint, brevissimam fuisse Apostolorum
Liturgiam, & sola oratione Dominica
præmissa solitos fuisse Apostolos conse-
crare, & Hostiam consecratam sume-
re, prout feria sexta in Parasceve ad-
huc practicatur, probabilior est contra-
ria sententia, de qua *S. Joannes Chryso-*
stomus in Homil. 27. in prim. ad Corinth.
ita scribit: *Cum accederes ad opus arca-*
num Apostoli, quid non faciebant?
Nonne in precibus convertebantur, & hy-
mnos? Nonne in scholis agebant? Ex quo
mihi absque hæsitatione asserendum
venit, etiam Apostolorum tempore
Liturgiam Missæ constasse ex recitatio-
ne Psalmorum, ac lectionum Scriptu-
ræ Sacræ, multarumque aliarum pre-
cum, cum etiam in cœna Agni Pascha-
lis, qui erat figura Immaculatæ Hostiæ,
quam hodie sacrificamus, solerent He-
bræi, antequam illum comederent, plu-
rimos Psalmos, aliasque preces recita- 12
re, ut ostendi in Decisionibus meis de Eu-
charistia Anno 1684. decis. 27. in qua
descripsi omnes ritus, & cæremonias
Hebræorum in esu Agni, & adverti,
Redemptorem nostrum in ultima cœna
antequam ad consecrationem sui Cor-
poris, & Sanguinis deveniret, plures
Psalmos, benedictiones, atque ora-
tiones recitasse, ita quidem asserendum
venit ad exemplum Divini Magistri
decrevisse Apostolos, quod antequam
Oblatio, & consecratio in Sacrificio
Missæ fieret, preces, & orationes plu-
rimæ recitarentur, quibus, & Sacrifi-
cii dignitas clarius elucesceret, & major
ipsi veneratio conciliaretur, pietasque
fidelium, ac fervor magis accenderen-
tur, quod latius prosequitur *Emin. Card.*
Bona d. lib. 1. cap. 5. num. 3. & Alex. Sper-
vellus in D. Thoma Theologica d. cap.
40. & seqq.

Temporis tandem, & locus continen-
tur in Sacris Ritibus, quæ licèt anti-
quitùs varias afferant consuetudines cir-
ca tempus celebrandi Missam, & circa
loca, de quibus interiùs agemus, sem-
per tamen hoc Ritus certus præscri-
ptum, quod non esset licitum ab eo re- 13
cedere, quod multò magis in præsenti
est servandum, ut docemus in Decisi-
oni-

similem de Euchar. q. 4. Decis. 3. num. 3. & 4. Decis. 13. num. 1. & pluries repetendum erit in his Decisionibus de Sacrificio Missæ.

Quo ad secundum. Si quæratur per quot sæcula ipsi Sacri Ritus sintne vigil in Ecclesiis tum Orientalibus, tum Occidentalibus? In primis notare oportet, quod in Ecclesia Orientali ob eam vastitatem, multiplicemque numerum Sanctorum Episcoporum, à quibus ante hæreses, & schismata gubernatæ

14 sunt, multiplices partim habent Liturgias, & Ritus Sacri, quibus diversimodè à diversis nationibus, & provinciis Divina Officia, & Sacrificium Missæ peraguntur, adeoque, referente *Abrahamo Ecchellensi in notis ad Catalogum Hebedjesu, pag. 130.* quem citat *Emin. Card. Bona d. lib. 1. Rer. Liturg. cap. 9. num. 4.* apud Orientales Christianos fuerint tempore quinquaginta Liturgiæ, partim communes, partim propriæ singularum gentium, quæ differunt oratione in ritibus concernentibus preces, & orationes Sacerdotis, etsi conveniant in materia, & forma [illegible]. Hinc

15 Græci, qui quondam per Orientem longè, latèque dominati sunt, in primis utebantur Liturgia S. Jacobi, deinde ista, quam S. Basilius Magnus composuit, quia Missam à S. Jacobo editam, fidei fervore deficiente, homines [illegible], nimis prolixam accusabant, teste *Proclo in Opuscul. de Traditione Divinæ Missæ* relato ab eodem *Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 9. num. 1.* Basilianam Liturgiam adhuc utuntur Græci in Dominicis Quadragesimæ, (illa Palmarum excepta) in feria quinta Cœnæ Domini, in Sabbato Sancto, in Vigilia Nativitatis Christi, & Epiphaniæ, ac in die festo ipsius Sancti Basilii, reliquo autem anni tempore utuntur Liturgia, & ritu S. Joannis Chrysostomi, qui in pluribus illam S. Basilii abbreviavit, ut ait idem Proclus quem [illegible] ut apud eundem *Card. Bonam d. cap. 9. num. 3.* Iisdem Græcorum ritibus utuntur Melchitæ, ac Thomæ

16 Christiani circa Tauricam Chersonesum, Circassi, & Ponticæ nationes; nec non adiacentes Provinciæ Serviæ, Mysiæ, Bulgariæ, Bosnæ, Russiæ nigræ, Regi Poloniæ subjectæ, Volhiniæ, Podoliæ, aliarumque finitimarum regionum, quod intelligendum est de Christianis Ritum Græcum in Divinis Officiis sequentibus, negari enim non potest, quin eisdem in illis partibus quoque esse Christi fideles Romanum Ritum profitentes, ut nostra ætate vidimus, decem ab hinc circiter annis, *Reverendissimum Patrem [illegible] Archiepiscopum Scupiensem in Servia,* qui hanc [illegible] per annum in hoc Episcopatu Patavino, cum fugit ter Turcarum persecutionem, in Venetiarum ditionem

17 [illegible]; Prælatum quidem natione [illegible], & ritu Romano devotè celebrantem. Eodem ritu Græco utuntur Colchi, & Iberi, inter mare Caspium, & Pontum Euxinum siti, nunc Mengrelliani, & Georgiani dicti, ac non [illegible]. Porrò Armeni habent

18 proprium ritum, quemadmodum Nestoriani, ac Jacobitæ per Syriam, Assyriam, Persidem, & Indiam, aliasque finitimas Asiæ regiones dispersi, qui omnes utuntur propria Liturgia, sermone Chaldaico, non multum à Græcis discrepantibus. Copti verò suam Liturgiam in lingua Coptica habent. *Æthiopes*, seu Abissini eandem

19 in lingua *Æthiopica*. Maronitæ modernum, Libani montis juga, & vicinas planities incolentes, tanquam Christiani Catholici, & sub obedientia Romanæ Ecclesiæ viventes, quamvis Arabicè loquantur, Sacras tamen functiones peragunt lingua Chaldaica, seu Syriaca, & habent peculiarem Liturgiam, eamque probatam, quam [illegible], & in Latinum conversam extitisse in Maronitarum Romano Collegio affirmat idem *Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 9. num. 8.* ubi prudenter observat, quod licèt [illegible], & tamen Liturgiæ diversarum gentium differant in

20 singularum partium collocatione, & in verbis, quibus singulæ concipiuntur, conveniunt tamen in partibus principalioribus, videlicet, in [illegible]

[illegible]

tum ante omnia confessionem, in introitu, in lectione Sacræ Scripturæ, & præsertim Evangelii, in recitatione Symboli, lotione manuum, in invocatione Sanctorum, in precibus pro vivis, & defunctis, gratiarum actione, & benedictione, præter ea, quæ, ut diximus, essentialia sunt, videlicet oblationem, consecrationem, & communionem.

Ex his omnibus manifestè apparet
21 Spiritum Sanctum adstitisse semper Ecclesiæ Catholicæ, etsi enim, & tantis barbaris nationibus [illegible], cujus libet non [illegible] modo, quamvis differant idiomate, ac [illegible] Sacrosanctum Missæ Sacrificium fuit semper celebratum. Cæterùm tantam varietatem Rituum, & Liturgiarum ad uniformitatem redigere impediverunt hæreses, & schismata, quæ de-
22 inde Orientalem Ecclesiam dilacerarunt, & ab obedientia Romani Pontificis, & Universalis Christi Vicarii removerunt, paucis exceptis nationibus, de quibus dictum est supra, quarum curam gerit Ecclesia Romana, & tanquam benigna Mater ad eas mittit Doctores, & Pastores, immò pro earundem dilatarum Ecclesiarum regimine
23 à Gregorio XV. instituta fuit Congregatio de Propaganda Fide, de qua Emin. *Card. de Luca in Opusculo*, cujus titulus *Il Cardinale*, Cum Congregationis præcipuum munus est, ut in ipsis Orientalibus nationibus Sacri Ritus tum in administratione Sacramentorum, tum in celebratione Sacrosancti Missæ Sacrificii serventur. *Pignatell. tom. 6. Consult. 9. d. num. 6. & seqq. & tom. 8. Consult. 42. d. num. 36.*

In Ecclesia autem Occidentali res non ita se habet, quandoquidem, etsi per aliqua sæcula fuerint varii Ritus Sacri, variæque Liturgiæ pro celebratione Missæ, tamen non longè post redacti fuerunt ad uniformitatem, quæ hodie viget ubique. Sciendum est igitur, quòd in Ecclesia Latina, sive Occidentali,
24 cursu sæculorum [illegible], quatuor Liturgiæ pro Missa fuere in diversis quoad orationes, preces, & cæremonias (non autem, quoad essentiam Sacrificii) à Scriptoribus Ecclesiasticis tùm antiquis, tum modernis referuntur, videlicet Liturgia Romana, Mozarabica, Gallicana, & Ambrosiana, de quibus breviter hic agendum venit. Romanæ Liturgiæ triplex veluti ordo, seu status est notandus. Unus primige- 25
nius ab Ecclesiæ nascentis exordio, compositus à Beato Petro Apostolo, quo usa est Ecclesia Romana, nonnullis precibus adjectis per Romanos Pontifices D. Petri Successores, ut notat *Walfridus Abb. ab. de Rebus Ecclesiast. cap. 22. Isidor. lib. 1. de Eccles. Offic. cap. 15. & Gavantus in Rubr. Missal. part. 2. cap. 15.* usque ad tempora Gelasii Papæ Primi. Alter dictus fuit *Ordo Gelasianus*, quia idem Papa Gelasius anno 490. reformavit, & in elegantiorem formam redegit omnes Ritus sacros, & Liturgiam, quibus Missa, & Divina officia celebrabantur. Tertius postea appellatus fuit *Gregorianus*, nam à S. Gregorio Papa *Anno* 600. Liturgia ipsa fuit reformata, ipse enim Sanctus Pontifex, ut scribit Joannes Diaconus in ejus vita, ex Ritu Gelasiano multa *subtraxit, pauca convertit, & nonnulla adjecit*, sicque formavit ordinem Romanum pro Divinis Officiis, ac Sacrificio Missæ, & hic ordo est Ritus Romanus, quo usque in præsentem diem nos utimur. *Emin. Card. Bona Rer. Liturgic. lib. 1. cap. 7. num. 5. & Joannes Mabillon de Liturgia Gallic. lib. 1. cap. 2. num. 4. & 5. & cap. 4. num. 3.* ubi advertit, quod Romanus Canon ante S. Gregorium idem erat, qualis est modo [illegible], præterquam verbis exceptis, qualia sunt illa, *Diesque nostros in tua pace disponas &c.* quod notat etiam *Emin. Card. Baronius Anno 604. num. 13.*

Mozarabica Liturgia, quæ etiam Gothica dicebatur, illa erat, qua
utebantur Hispani sæculo quinto, in 26
celebratione Missæ, & Divini Officii peragendis, & dicebatur Gothica, quia originem habuit eo tempore, quo Reges Gothi Hispanias dominabantur, &

Moza-

Mozarabica, quia cum Arabes Hispa-
niam penes omnem occupassent, Chri-
stiani *Mixtarabes*, & corrupto vocabu-
lo *Mozarabes*, idest mixti cum Arabi-
bus dicti sunt, ut scribit idem *Eminent.*
Card. Bona d. lib. 1 cap. 11 num. 1 ubi
27 aliam etymologiam notat. De aucto-
re hujus Liturgiæ *Mozarabicæ* non con-
cordant scribentes, alii enim philoso-
phantur, fuisse S. Isidorum Hispalen-
sem, alii S. Leandrum, alii S. Ildel-
fonsum, alii alios Sanctos Episcopos,
& Abbates Hispanos. Illud est certum,
quod licet hoc Officium à viris Sanctis
& catholicis compositum fuerit, His-
pania tamen ab infidelibus devastata,
deforme facta evaserat, & erroribus
scatebat, quare eo derelicto introdu-
ctus fuit ordo, & Ritus Romanus tem-
28 pore Gregorii Papæ Septimi, ut mox
dicemus, & testantur *Emin. Card. Ba-*
ronius Anno 633. Card. Bona d. cap. 11 n.
1 & 2. & Joan. Mabillon d. lib. 1 cap. 2.
num. 10 ubi compendiosè refert Litur-
giam, & Ritum Missæ *Mozarabicæ*,
qui consistebat quidem in Confessione,
in Introitu, in Epistola, Evangelio,
29 & Præfatione ante Canonem, sed
quamplurimis Psalmis, & orationibus
interpositis. In Canone autem præter
invocationem plurium Sanctorum,
duo sunt observatione digna. Unum,
quod in consecratione Hostiæ Verba
formæ erant, *Hoc est Corpus meum, quod*
pro vobis tradetur. Alterum, quod
elevabatur Hostia, non autem Calix,
& deinde recitato Symbolo Apostolo-
rum frangebatur Hostia in novem par-
tes, quæ ponebantur in patena in for-
ma crucis cum suis expressis nomini-
bus, ut videri plenius potest in Icone
apud *Emin. Card. Bonam d. lib. 1 cap. 11.*
num. 4.

Gallicana Liturgia in pluribus simi-
lis erat *Mozarabicæ*, ut post longam
30 disquisitionem concludunt *Emin. Card.*
Bona d. lib. 1. cap. 12. & Joan. Mabillon.
de Liturg. Gallicana d. lib. 1 cap. 4. qui
disputant, quænam ex dictis Liturgiis
sit antiquior? & incerta est sententia,
deficientibus certis, & genuinis auctori-
bus, qui earundem originem registra-
verunt, adeò ut hujusmodi notitia è
tenebris antiquitatis, veluti à tumu-
lo, nisi per conjecturas possit erui, & ad
lucem revocari. Sed quidquid sit de
earum origine, quam satis pro dubio
est incepisse ab initio receptæ fidei, ut
ait *Hilduinus*, qui floruit *Anno 830. in*
sua Epistola Areopagiticis præfixa, duæ
sunt notandæ differentiæ, inter Litur- 31
giam Gallicanam, & inter Liturgiam
Romanam, & Mozarabicam. Una
erat quod in Gallicana legebantur duæ
Epistolæ, prima ex Prophetis, secun-
da ex Apostolis. Altera, quod in ora-
tione Sanctorum Martyrum passiones,
sanctorumque Pontificum, & Confes-
sorum gesta desuper referebantur, ut
pluribus ex observationibus deducunt
Card. Bona d. lib. 1. capit. 4. & capit. 5.
& Mabillon d. lib. 1 capit. 4. & 5.
apud quos Missæ juxta antiquum ordi-
nem Gallicanum exemplaria extrahun-
tur, & singulæ partes ipsius Missæ,
commentantur, & ad invicem conferun-
tur, quos antiquorum Rituum studiosus
legisse non pœnitet.

Ambrosianam tandem *Liturgiam* plu-
res volunt institutam à S. Barnaba Apo- 32
stolo, *auctam postea* à S. *Mirocle*, &
illustratam à S. Ambrosio, ideoque post
ejus obitum Ambrosianam esse appella-
tam, ut *ex Josepho Vicecomite* Ambro-
siani Collegii Doctore, qui de Ritibus
Mediolanensis Ecclesiæ multa scripsit,
notat *Emin. Card. Bona d. lib. 1 cap. 10.*
& ante eum *Walfridus Strabus in cap.*
22. & novissimè Joan. Mabillon de Litur-
gia Gallicana d. lib. 1. cap. 1. num. 3.

„ Hic Auctor summatim refert ordi-
„ nem Missæ Ambrosianæ his verbis.
„ Liturgia Ambrosiana, seu Mediola- 33
„ nensis plures habet partes. Præ-
„ mittitur Oratio secreta, antequam
„ Sacerdos procedat ad Altare, item-
„ que alia, cum ad illud accedit. De-
„ inde post *Ingressam*, quæ *Introitui* no-
„ stro respondet. Sequitur populi sa-
„ lutatio cum oratione super popu-
„ lum. Rursus alia salutatio, tum
„ Hymnus Angelicus, postea Kyrie
elei-

eleison, & præmissa Salutatione lectio Prophetæ, & Psalmus, quale est nostrum *Graduale*. Subsequitur cum Salutatione Lectio Epistolæ, deinde *Antiphona* cum suo versu, tum alia Antiphona, mox Evangelium præmissa benedictione. Finito Evangelio rursus salutatio, tum *Kyrie eleison*, item salutatio, tum Antiphona post Evangelium, quam nos *Offertorium* vocamus. Post hæc Pax, & Salutatio, Oratio super Sindonem, seu corporale, ut loquimur, Oblatio panis, & vini, Orationes secretæ, & *offerendæ*; tum post salutationem Symbolum, rursus salutatio, & oratio super oblata, deinde Præfatio, Trisagion, Canon Romano perpaululum similis, nisi quod inter manibus Sacerdos verba consecrationis hæc effert: *Hoc est enim Corpus meum, quod pro multis confringetur*. Et *Hic est Sanguis meus*, et cætera. Post canonem Hostiæ confractio, & commistio in Calice, dum interim canitur, *Confractorium*, sive Antiphona ad Confractionem. Deinde Oratio Dominica, Pacis nunciatio, Communio, postmodum Orationes post Communionem, quibus dictis Communio præbetur adstantibus his verbis: *Corpus Christi*; & respondetur *Amen*. Sub hæc Antiphona *Transitorium* dicta, postea Salutatio, & Oratio post Communionem, iterum Salutatio, *Kyrie eleison*. Benedictio populi, eaídemque dimissio his verbis: *Procedamus in pace*. Respondetur: *In nomine Christi*. Hucusque Mabillon cujus verba volui transcribere, ut ex his non sit difficile legentibus comprehendere formam, & Ritum Missæ Ambrosianæ, & videre in quibus concordet, & differat à nostro Ritu Romano.

Quoad Tertium (Si quæritur quando, & à quibus Sacri Ritus redacti fuit
34 ad unionem, & uniformitatem in Ecclesia Latina) Facilis est responsio, siquidem illam Historiographi, qui scripsere Ecclesiastica, testantur, cum in Germania fides Christi esset dilatata; cumque S. Bonifacius fundato Moguntino Episcopatu Evangelium plurimùm propagasset, Romanum etiam Ritum ibidem ipsum constituerat, de qua re extant Litteræ Gregorii Secundi, qui Ecclesiam gubernabat Anno 723. ad eundem Bonifacium teste *Emin. Cardin. Bona à lib. 1. cap. 7. num. 3.*

Eodem sæculo octavo, imperante Carolo Magno, veteribus Ritibus in
Gallicana Ecclesia abrogatis, Romanam 35
Liturgiam fuisse ibi introductam, pluribus Auctoribus, & testimoniis allegatis, demonstrat idem *Eminens Card. Bona à lib. 1. Rer. Liturgicar. cap. 12. num. 1.* cui concordat *Joan. Mabillon de Liturg. Gallic. à lib. 1. cap. 3. num. 2.* ubi refert verba Hadriani Papæ ad eundem Carolum Magnum in Epistola, qua ad eum misit Sacramentarium S. Gregorii Papæ. Subdens prædictus Auctor: *Inde postmodum Caroli edicto factum, ut unusquisque Presbyter Missam celebraret Ordine Romano, ut legitur in Capitulari ejus lib. 5. cap. 371. novæ editionis, a quo tempore quæcumque scripti sunt in Gallia Missales (quos vocant) libri, ad illum Gregorianorum Codicum modulum facti fere omnes.* Hinc patet eximia merita Gallicanæ Nationis apud Romanam Sedem, quam Reges Christianissimi semper summo obsequio venerati, et emeriti sunt, & ejus mandatis se obedientes præbuerunt.

Mozarabicam verò Liturgiam multò tardius mutata fuit in Romanam, vi-
delicet sæculo undecimo, opera, & stu- 36
dio Gregorii Septimi Summi Pontificis, qui litteris suis ad hanc mutationem faciendam, hortatus est Alfonsum Castellæ, & Sanctium Aragoniæ Reges, nec non Episcopos in eorum ditione constitutos, qui cognita relevantia uniformitatis in Liturgia, ac Sacris Ritibus cum Ecclesia Romana, explosso ordine Mozarabico, amplexati sunt Ritum Romanum, quod pariter factum fuit in Catalonia, & in Regno Navarræ circa annum millesimum octuagesimum, ut narrat Petrus de Marca in Hi-

Ber Boerius lib. 2 cap. 9. Emin. Card. Bona d. lib. 1 cap. 11 num. 2. Et Joan. Mabillon d. lib. 1 cap. 9 num. 2. Illud tamen subdit *Emin. Card. Bona* [illegible] *ipso num. 9.* in Sacello [illegible] Ecclesiæ Toletanæ adhuc *Ritum Mozarabicum* servari, quia ægre homines divelluntur à consuetudinibus, quas à majoribus receperunt.

37 Apud Hibernos tandem sæculo XII. Ritus Romanus introductus fuit, ut testatur *Mabillon d. lib. 1 cap. 2 num. 14. ope S. Malachiæ Ep. Conn.*

Ritus autem Ambrosianus Mediolani [illegible] in præsentem diem,

38 [illegible] plures sint Ecclesiæ, in quibus more Romano Sacrum peragitur. De hoc ordine Missæ Ambrosianæ differit plenè *Emin. Card. Bona d. lib. 1 cap. 10. num. 2.* [illegible] *sub num. 3* notat, quod Ambrosiani nunquam dicunt *Agnus Dei*, nisi in Missa pro Defunctis, & per totam Quadragesimam nullam habent Missam [illegible] feria sexta, nec celebrant ea die, id quod omnino prohibuit

39 S. Carolus in tertia Synodo Diœcesana *Decret.* [illegible] etiam sonetur, vel exequiarum, sive alterius cujusvis rei occasione, & *in Synodo XI.* reddit rationem hanc, quod ea dies plena mœroris sit ob acerbissimam Christi passionem, Sacrificium vero præ se ferat spiritualem populi lætitiam. His addere possumus, quæ notantur à *P. Joan. Hieron. Sacra Verb. Ambrosianis*, videlicet, quod hi induunt Albam ante amictum, dicunt Missam longiorem, quam Romani, & incipiunt Adventum à Dominica illa, quæ statim sequitur post festum S. Martini, quare illorum Adventus habet sex hebdomadas, sexta tamen hebdomada non est semper integra. Novissimè de Ritu Ambrosiano differit Carolus Septala Epis. Terton. *in lib. de Missa Mysterus*, [illegible] *Missæ par* [illegible]

Quoad Quartum. Necessitas autem, ac Utilitas [illegible] conservandæ

40 Sacrorum Rituum resultat ex sequentibus motivis. *Primò* ad servandam unitatem fidei, cujus respectu necessaria est identitas, & uniformitas Sacrorum Rituum in Divino Sacrificio, quod est præcipuum opus ejusdem fidei, perpendendo siquidem si ubique Sacri Ritus essent diversi, non posset Sacerdos Italus in Gallia, aut in Germania, nec Germanus, aut Gallus in Italia sacris operari, & sic tolleretur communicatio Ecclesiarum, quæ hoc vinculo nectuntur, ut piè considerat *Emin. Card. Bona d. lib. 1 cap. 5 num. 4* [illegible] Et scripsit *Layman. lib. 5 tract. 5 cap. 8. n. 2. & 3.* Hinc dicuntur in Missa *Kyrie eleison* Græcè & etiam Hebraicè *Amen, Alleluja, Sabbaoth, & Osanna* ad ostendendum, unam esse Ecclesiam, quæ ex Hebræis, & Græcis primum, deinde ex Latinis coadunata est, quod observat idem *Emin. Card. Bona lib. 2 cap. 4. sub num. 1.* *Secundò* ad servandam gravitatem Ecclesiasticam, & decorem locorum sanctorum necessaria est uniformitas Sacrorum Rituum, quandoquidem si unicuique [illegible] mutare Ritus sacros, & [illegible] ad beneplacitum introducere, multa procul dubio insulsa, immò indigna inferrentur, ut transactis sæculis occurrisse constat, nam in multis Missalibus, & Codicibus antiquis adhuc extant Officia, Missæ, Hymni, Orationes, quæ sine risu, vel potius indignatione legi non possent. *Eminen. Card. Bona d. lib. 1 cap. 6 num. 3 & cap. 7 num. 6.* Quod ego quoque observavi in Rituali manuscripto, ante quingentos circiter ab hinc annos compilato, pro Ritibus Missarum, & Divinorum Officiorum hujus Ecclesiæ Cathedralis Patavinæ, quod servatur in Archivio Illustrissimi Capituli, in quo multæ cæremoniæ præscribuntur, quæ quidem satis leves erant, & ridiculæ, præcipuè in solemnioribus festivitatibus, & minimè decebant majestati sacrarum functionum. *Tertiò* ad impediendas dissensiones, & scandala, quæ ex diversitate Rituum, ac cæremoniarum fomenta hauriebant. Hinc in Concilio *Epaonensi Anno 517. cap. 27* & in *Gerundensi Anno 517 cap. 1.* Statutum fuit, ut idem Missæ ordo in universa Provincia servaretur, quem Ecclesia Metropolitana servabat. Anno autem

autem 563 *Concil. Bracarense 1. can. 22.* constituit, ut eodem ordine Missæ celebrarentur ab omnibus, quem prototurus eius Ecclesiæ Archiepiscopus à Sede Apostolica susceperat, equidem ad evitanda dissidia, & altercationes, ut observat *Joann. Mabillon de Liturgia Gallic. d. lib. 1. cap. 4. num. 11. & Emin. Card. Baron. anno 613.* *Quartò* ad tollendos errores, quos vel hæreticorum astutia, vel Presbyterorum ignorantia in Sacris Ritibus potest inferere. Sectariorum enim semper hoc proprium fuit, ut cum à fide defecerent, libris quoque Ritualibus, vel suos erroribus inserverent, vel privata auctoritate immutarent, teste *D. Augustino Epist. 48. ubi loquitur de Donatistis, & Leontio Bizantino lib. 3. adversus Nestorium,* de quo ità scribit: *Alia Missam effutivit, præter illam, quæ à Patribus tradita est Ecclesiis, in qua blasphemiis, non precationibus Eucharistiæ Mysterium opperuit.* Quod cunctis sæculis Misoliturgi, idest Inimici Sacrificii Missæ, fecerunt, quorum plura exempla refert idem *Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 7. n. 2.* Sed, & ignorantia Presbyterorum potest esse errorum causa, si Ritus veteres in Missa immutandi illis facultas esset, quod comprobatur ex Præfationibus, quas Gallicorum Episcopi emendandas miserunt Pelagio Papæ Secundo, *Anno 590.* tanquam à privatis Sacerdotibus ob vilem mercedem compositas, ut refert *Illustrissimus, ac Reverendissimus Dominus Marcus Baptista Nicenus Antistes* in sua Eruditissima *Historia Universali Conciliorum Anno Christi 590. Ad Concil. Romanum.* Ex his igitur facilè conspicitur, quanta sit necessitas servandi uniformitatem Sacrorum Rituum in Ecclesia Catholica ad tollendos errores, & abusus, quos impossibile est evitare in eorum difformitate, ut non absque lacrymis intuemur in Ecclesiis Orientalibus, & idcircò Summos Pontifices Romanos, & Œcumenica Concilia semper intuitatum, ut uniformes essent Liturgiæ, ac Ritus Sacri in omni Regno Christiano; ob eximias utilitates ex eadem uniformitate resultantes ad tutamen fidei; & charitatis inter fideles manutentionem.

Quoad quartum. Nefas esset dubitare, an in Ecclesia sit potestas decernendi Sacros Ritus, & eorum uniformem observantiam imperandi. 43 Hæc enim comprobatur, tùm ex Apostolorum exemplo, à quibus traditi sunt Ritus, & Liturgiæ pro incruento Missæ Sacrificio, quod nemo inficiari audebit, ut ait *Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 8. num. 1.* tùm ex continuis præceptis, & Decretis per Concilia, ac Summos Pontifices pro observantia Sacrorum Rituum in omni sæculo promulgatis, de quibus copiosè disputat *Emin. Card. Bellarminus de Sacramentis in genere lib. 2. cap. 31.* tùm etiam ex naturali ratione, quæ nos docet, ad excitandam pietatem in cordibus fidelium erga Divinum cultum, & ad servandam reverentiam debitam rebus sacris, opus esse Cæremoniis, & Ritibus, sine quibus Religio evanesceret, has autem cæremonias, & Ritus Ecclesia ipsa debet ordinare, & instruere, ad quam spectat custodire Religionem, & ea, quæ ad cultum Divinum attinent, disponere, ut pluri-morum SS. Patrum dictis probat idem *Emin. Card. Bellarm. d. lib. 2. cap. 31.* & novissimè *Gaspar Juenin in Commentar. Historic. & Dogmatico de Sacramentis Diss. 1. quæst. 8. cap. 3. & Eminent. Card. Bona d. lib. 1. cap. 7. num. 7.* ubi subdit hæc verba: *Olim in Concilio Milevitano, seu potius Carthaginensi, ut constat in codice Ecclesiæ Africanæ capit. 103. sancitum fuit, ne quid publicè in Ecclesia recitaretur, nisi priùs in Synodo approbatum foret.* Quod clariùs expressit *Concil. Trid. sess. 22. cap. 5.* docens Sacros Ritus, & Cæremonias ex Apostolica traditione in Sacrificio Missæ semper Ecclesiam adhibuisse ad commendandam tanti Mysterii Maiestatem, & *ut mentes fidelium, per hæc visibilia Religionis, & pietatis signa ad rerum altissimarum, quæ in hoc Sacrificio latent, contemplationem excitarentur.*

Idcircò idem Trid. Concil. in decreto *de Observand. & evitand. in celebratione Miss. sed. sess. 22.* strictè injunxit Episcopis, cavere, ne Sacerdotes *Ritus alios, vel alias Caeremonias, & preces in Missarum celebratione adhibeant; praeter eas, quae ab Ecclesia probatae, ac frequenti, & laudabili usu receptae fuerint.*

Hinc Ecclesia Romana, tanquam aliarum omnium Mater, & Magi-
42 stra, edidit tres libros, in quibus Sacri Ritus pro Missa, pro Sacramentis administrandis, & pro Divinis Officiis peragendis continentur, videlicet Rubricas Missalis, Rituale Romanum, & Caeremoniale Episcoporum, quorum quilibet habet vim legis, & obligat servare Ritus, & Caeremonias in iisdem praescriptas sub culpa mortali,
43 ut tradunt *Gratian. Discept. forens. cap. 112. num. 7. Laurent. lib. 1. quaest. 16. num. 123. Sperellus decis. 179. num. 23. Rota Romana part. 4. recent. decis. 647. num. 3. & part. 17. decision. 87. num. 23.*

Et quoniam frequentes sunt casus, in quibus dubia emergunt concernentia Ritus, & Caeremonias Sacras, ideò
44 pro optimo à Summo Pontifice Sixto V. instituta est Romae Sacra Rituum Congregatio, in qua summa sapientia & prudentia deciduntur controversiae, concernentes Ritus Sacros, & examinantur Officia, quae particulares Ecclesiae sibi concedi petunt, de cujus Congregationis auctoritate, tractat *Cotonius Controvers. Celebr. lib. 3. Controv. 8. à num. 44. & seqq.* Et *Eminens Card. de Luca in suo Libro inscripto Il Cardinale cap. 29.* Ejusdemque decreta plurima, servanda in celebratione Missarum, cumulavit *Sperellus in sua Paraenesi Theurgica* ab omni Neomysta necessariò legenda.

Corollarii loco aliquis me interpel-
45 labit, qua de causa Regulares Carmelitae, Dominicani, & alii discrepent, dum celebrant, à Ritu Romano in principio Missae, & in quibusdam aliis caeremoniis intra, & extra Canonem, ut quotidie videmus? Pro Responsione afferam verba *Emin. Card. Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 7. num. 6.* quae sunt: *Ordines autem Religiosi illum Ritum ab initio susceperunt, qui vigebat in ea Provincia, in qua primo Ordinis cujusque fundamenta jacta sunt. Successu verò temporis, cum generalia Comitia, quibus Supremi Ordinum Moderatores potestatem sibi arrogarunt, plura mutandi, & innovandi; quod manifestum cuique erit, si antiqua, & nova, & medii temporis Ritualia inter se conferre voluerint.*

Quod si Lector insistat, quare Regulares ipsi non se conforment in omni- 46
bus, & per omnia sacris Ritibus in Missali Romano expressis, cum Bulla B. Pii Quinti incipien. *Quo primum tempore Anno 1570. Pridie Idus Julii* Eidem Missali praeposita, asseveret, Quod *Unum in Ecclesia Dei psallendi modum; unum Missae celebrandae ritum esse maximè deceat?* Respondeo, eosdem Regulares non fuisse in eadem Bulla obligatos, sed exceptos, attenta eorum consuetudine supra ducentos annos celebrandi cum aliquo particulari Ritu, ut denotant illa eadem Bullae Pianae Verba: *Nisi ab ipsa prima institutione à Sede Apostolica approbata, vel consuetudine, quae, vel ipsa Institutio super ducentos annos Missarum celebrandarum in eisdem Ecclesiis assiduè observata sit, à quibus, ut praefatam celebrandi constitutionem, vel consuetudinem nequaquam auferimus; sic si Missale hoc, quod nunc in lucem edi curavimus, iisdem magis placeret, de Episcopi, vel Praelati, Capitulique universi, consensu, ut juxta illud Missas celebrare possint, permittimus.* Equidem digni commendatione forent, si etiam praedicti in omnibus Ritum Romanum in celebratione Missae amplecterentur, prout illum amplexati sunt tot Illustrissimi Ordines tùm Monachorum, tùm Mendicantium. De hac re scribens, erudito quidem calamo, P. Marcellus de Cavalieriis Ordinis Praedicatorum *in Sacerdote Sacra tit. 3. Tractatu num. 41. in fine*, ait, quod in Comitiis generalibus sui Ordinis, *licèt de assumendo Missali Romano pluries*

sermo

firma fuerit, præstolans semper votum reverentiam dimittere morem Patrum suorum. Quis autem sit mos tùm eorum Patrum, tùm Carmelitarum, & Carthusiensium, discat lector ex sequentibus.

Patres Ordinis Prædicatorum, qui appellantur Dominicani à Sancto Dominico eorum Patriarcha, per quem eorum Ordo fundatus fuit anno 1216. ut dixi *de Eucharistiæ Dref.* 10. num. 6. quamvis in elementalibus, & præcipuè
47 in Epistolis, Evangeliis, atque in Canone concordent, dum celebrant, cum Romano Ritu, has, quæ sequuntur, differentias ab eodem retinent, tanquam antiquissimas, & sibi permissas à Bulla prædicta Beati Pii Quinti, utpotè supra ducentos annos præscriptas, & ab eis observatas.

Primò. Acceptis Sacerdotalibus indumentis in Sacristia cum solitis Orationibus, quas recitant etiam Presbyteri sæculares, accedunt ad Altare, & ibi statim ponunt vinum in Calice, cum parva aqua, illam benedicentes his verbis: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* Et cooperto Calice cum velo in medio Altari, & aperto Missali in medio Epistolæ, accedunt ad medium ejusdem Altaris, ubi ambabus manibus caput discooperiunt, & secretò orantes dicunt: *Actiones nostras, quæsumus Domine, aspirando præveni, &c.*

Secundò. Descendunt ad primum gradum Altaris, signant se secretò signo Crucis, deindè alta voce dicunt: *Confitemini Domino, quoniam bonus. Resp. Quoniam in sæculum misericordia ejus.* Postea inclinati subdunt statim: *Confiteor Deo, & beatæ Mariæ semper Virgini, & Beato Dominico Patri nostro, & omnibus Sanctis, & vobis fratres, quia peccavi nimis, cogitatione, locutione, opere, & omissione mea culpa: precor vos orare pro me.* Responsoque à Ministris *Misereatur tui, & Confiteor,* celebrantes dicunt: *Misereatur vestri omnipotens Deus, & dimittat vobis omnia peccata vestra, liberet vos ab omni malo; salvet, & confirmet in omni opere bono, & perducat ad vitam æternam. R. Amen. Absolutionem, & remissionem omnium peccatorum vestrorum tribuat vobis omnipotens, & misericors Dominus. R. Amen. Adjutorium nostrum in nomine Domini. R. Qui fecit cœlum, & terram.* Postea appropinquant ad Altare, ubi inclinati dicunt: *Aufer à nobis Domine cunctas iniquitates nostras, &c.* omittunt autem illam Orationem *Oramus te Domine, &c.* & osculato Altare signant se signo Crucis, dicentes alta voce: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* Et incipiunt Introitum Missæ, quem vocant *Officium*, concordant autem ipsa Officia, seu Introitus cum nostris, prout faciunt Epistolæ, & Evangelia totius anni ad præscriptum Bullæ Pauli Papæ Quinti *diei 20. Januarii Anni 1608.* de qua infra.

Tertiò. Ipsi Patres Prædicatores habent plures sequentias post Epistolam, quàm Presbyteri sæculares. Nos enim habemus quatuor sequentias tantùm, scilicet, in die Resurrectionis Domini, Pentecostes, in festo Corporis Christi, & in Missa Defunctorum. At prædicti Patres, præter prædictas, habent alias viginti octo sequentias in suo Missali, & sunt 1. In tertia Missa Nativitatis Domini, quam repetunt in festo S. Stephani, S. Joannis Evangelistæ, in Epiphania, & Purificationis Beatæ MARIÆ Virginis. 2. In festo Ascensionis Domini. 3. In festo Pentecostes longiorem nostra, & eam recitant ipso die Pentecostes, nostram verò duabus sequentibus feriis, & in Missa votiva de Spiritu Sancto. 4. In festo Sanctissimæ Trinitatis. 5. In dedicatione Ecclesiæ. 6. In festo S. Raymundi Confessoris. 7. In festo S. Vincentii Martyris. 8. In festo Annunciationis Deiparæ. 9. In festo S. Vincentii Ferrerii. 10. In festo S. Catharinæ Senensis. 11. In festo S. Antonini. 12. In festo Nativitatis S. Joannis Baptistæ. 13. In festo SS. Apostolorum Petri, & Pauli. 14. In Visitatione Beatæ MARIÆ Virginis. 15. In festo S. Mariæ Magdalenæ.

dolentes. 16. In festo S. Dominici. 17. In festo Assumptionis ejusdem Deiparæ. 18. In festo S. Hyacinthi. 19. In festo B. Rosæ Limanæ. 20. In solemnitate S. Augustini. 21. In festo Nativitatis Beatæ MARIÆ Virginis. 22. In solemnitate S. Michaelis Archangeli. 23. In illa Sanctissimi Rosarii. 24. In illa omnium Sanctorum. 25. In festo S. Catharinæ V. & M. 26. In Missa B. Pii Quinti. 27. In illa S. Gundisalvi Confessoris. 28. In festo omnium Sanctorum Ordinis Prædicatorum. Quod si quis quærat, à quibus Auctoribus emanarint prædictæ Sequentiæ? Respondetur, quod illa Paschæ, scilicet *Victimæ Paschali*, fuerit composita à Notkero Abbate S. Galli in Thuregonia, altera solemnitatis Pentecostes *Veni sancte Spiritus*, à Roberto Gallorum Rege. Tertia pro festo Corporis Christi *Lauda Sion Salvatorem* à S. Thoma Aquinate. Quam illustravit eruditissimo Commentario Carolus Burgum anno 1677 cujus titulus est *Solis Aquinatis Splendores*. Quarta pro Missis Defunctorum *Dies iræ, dies illa* à Fr. Latino Cardinali Ursino Ord. Prædicatorum, quamvis alii opinentur, eam à S. Gregorio Magno, vel à D. Bernardo, aut ab aliis piis viris esse compositam, ut disserit Emin. Card. Bona *Rerum Liturgicar.* lib. 2. cap. 2. num. 6. & ibi Cornelius Schult. tom. 1. par. 2. cap. 6. & in *Biblioth. Eccles.* ac alii plurimi, novissimè P. Marcellus de Cavaleriis Ord. Prædic. in *Statera sacra* tit. 12. num. 192. & seqq. atque Carolus Sepulu *de Mysteriis Missæ* cap. 23. num. 5. advertens, Sequentiam illam, Inscriptam *De profundis tenebrarum*, quam recitant *Augustiniani*, ac Dominicani in festo S. Augustini Episcopi, & Doctoris, factam fuisse ab eodem S. Thoma Aquinate. Nuper Ordo Prædicatorum restrinxit supradictas Sequentias ad sex tantùm, ut in eorum Missali novissimo, non absque spe complendi in omnibus Ritum Romanum. Prædictis addere convenit novissimam Sequentiam *Stabat Mater dolorosa*, quam in Missa de Septem doloribus Reginæ Cœli, nuper Sedes Apostolica pro omnibus illam celebrantibus approbavit, & apposuit.

Quartò. Idem PP. Dominicani ante Evangelium non dicunt *Munda cor meum*. Sed per celebrantem delato Missali in cornu Evangelii dicunt secretò, *Dominus sit in corde meo, & in labiis meis ad pronuntiandum sanctum Evangelium pacis*. Deinde pollice dexteræ manus impresso signo Crucis Evangelio, fronti sua, ori, ac pectori, manum Crucis signo retro se signant à fronte ad pectus, & in eorum Evangelium legunt, quo lecto, iterum manu se signant, & pectori Crucis signum iterum imprimunt Evangelio, illudque osculantur, dicentes: *Per Evangelica dicta deleantur nostra delicta*.

Quintò. post recitatum *Credo*, & *Offertorium*, Calicem discooperiunt dicentes: *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini invocabo*. Subindè elevantes usque ad summum pectus Calicem cum Patena faciunt eodem contextu oblationem utriusque, his verbis: *Suscipe Sancta Trinitas hanc oblationem, quam tibi offero in memoriam passionis Domini nostri Jesu Christi: & præsta, ut in conspectu tuo tibi placens ascendat, & meam, & omnium fidelium salutem operetur æternam*. Et deposito Calice, atque Hostia ad ejus pedem super corporali, vadunt ad lavandas manus, dicentes *Lavabo &c.* Sed tantùm usque ad illa verba: *Et locum habitationis gloriæ tuæ*, recitant in medio Altaris *In spiritu humilitatis, & in animo contrito suscipiamur Domine à te, & sic fiat Sacrificium nostrum, ut à te suscipiatur hodie, & placeat tibi Domine Deus*. Et conversi ad populum proferunt alta voce *Orate fratres*, secretò autem *Ut meum, ac vestrum pariter in conspectu Domini sit acceptum Sacrificium*. Subindè secretò dicunt: *Domine exaudi Orationem meam, & clamor meus ad te veniat. Oremus*. Et recitant *Secretam* prout in Missali, & Præfationem. Sunt autem

Præ-

Præfationes omnes concordes cum Ritu Romano tùm in diebus ferialibus, quàm festivis, & habent easdem Communicantes, quas Presbyteri sæculares.

Sextò. A principio Canonis usque ad *Pater noster*, & secretam Orationem *Libera nos quæsumus Domine*, &c. inclusivè concordant cum Missali Romano: at discrepant in divisione Hostiæ super Calice, nam ea divisa in duas partes, ambas retinent in manu sinistra, & detracta particula ex parte dextera ejusdem Hostiæ, eam pariter tenentes in manibus dicunt *Per omnia sæcula sæculorum*, & *Pax Domini sit semper vobiscum*, & statim subdunt ter *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi*, &c. & postea immittunt particulam illam Hostiæ in calicem, dicentes secretò: *Hæc sacrosancta commixtio Corporis, & Sanguinis Domini nostri Jesu Christi fiat mihi, & omnibus sumentibus, salus mentis, & corporis, & ad vitam æternam promerendam, atque capessendam præparatio salutaris per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.* Retinent autem in sinistra manu super Calice alias duas majores partes Hostiæ, & in Missa solemni celebrantes osculantur extremum labium Calicis, & dant pacem Ministro tenenti patenam, dicentes *Pax tibi, & Ecclesiæ Sanctæ Dei*.

Septimò. Ante Communionem dicunt illam solam Orationem *Domine Jesu Christe Fili Dei vivi*, &c. quæ est etiam in Missali Romano, qua completa, omisso *Domine non sum dignus*, &c. inclinato capite, dextera manu tenentes Calicem, de sinistra sumunt ore Sacrum Christi Corpus dicendo: *Corpus, & Sanguis Domini nostri Jesu Christi custodiant me in vitam æternam. Amen.* Mox Calicem cooperiunt, & post pusillum genuflectunt, detegunt, & dextera manu pedem Calicis accipientes, Sanguinem sumunt, nihil dicentes, recipiunt postea primam ablutionem Calicis ex solo vino, deinde alteram super digitis ex vino, & aqua; dicentes: *Quod ore sumpsimus Domine pura mente capiamus, et de Corpore, & Sanguine Domini nostri Jesu Christi fiat nobis remedium sempiternum. Amen.* Abstergunt autem Calicem purificatorio, & reposito velo, ac bursa sine corporali, super illo, vadunt ad Missale in cornu Epistolæ jam à ministro delatum, dicturi Communionem, & Post Communionem juxta Romanum Ritum.

Cur autem Patres Dominicani communicent seipsos sinistra manu? Plures rationes mysticas considerat Cavalerius *in d. Statera Sacra lit. 27. à num. 102. & seqq.* ubi refert, & confutat fabellam illam, quod id primum fecerint ob venenatam Hostiam exhibitam per Generalem Ordinis Henrico Septimo Imperatori in festo Assumptionis Deiparæ, quo die obiit. Veritas enim est, quod Cæsar ille acuta febri laborans vini nigri potentis cyathos quatuor bibisse fertur; unde mors contigit ipsi. Communicant autem Dominicani manu sinistra, quia dexteram occupatam habent ad Calicem firmiter tenendum; & ad mysticè demonstrandum eorum cordialem charitatem in Deum, & ad innuendum sacrum hoc Convivium institutum esse pro præsenti mortali vita, quæ per sinistram designatur. Idem Cavalerius *d. cap. 27. num. 113. & seqq.* Bzovius *in Annal. ad annum* 1313. Magri *in Hierolexic. verb. Communio.* Et Odoricus Raynald. *in Annal. anno eodem* 1313.

Octavò. Pro fine Missæ in hoc differunt iidem PP. Ordinis Prædicatorum, quod in benedictione populi post Orationem *Placeat tibi Sancta Trinitas*, dicunt: *Benedictio Dei omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti descendat super vos, & maneat semper. Amen.* Et dicto *In principio erat Verbum*, plicant Corporale, quod ponunt in bursa, & hanc superimponunt Calici, velum ejusdem in anteriorem partem reflectendo; & cooperientes suum caput amictu ambabus manibus, revertuntur cum Calice in Sacristiam.

Carmelitæ autem in pluribus concordant cum Missali Romano, in multis

sia autem cum ritibus PP Prædicato-
48 rum suprădictis A Romano Missali non discordant in toto Canone, exceptis nonnullis Orationibus brevibus ad Communionem. Similes sunt PP Dominicanis ponendo Vinum, & Aquam in Calicem ante initium Missæ, in Missa incipiendo. In omittendo *Munda cor meum*. In unica Oblatione Calicis cum Patena. Singulares sunt in recitando *Salve Regina* post benedictionem datam populo. Habent plures Missas proprias, nempè, de S. Elia Propheta, B. Mariæ de Monte Carmelo, & Mulieribus prægnantibus, & in partu laborantibus. Alias quoque Missas festivas cum sequentiis devotis.

Carthusiani verò in Canone sunt uniformes Missali Romano, sed ab eo in
49 pluribus discordant; & præcipuè in sequentibus. 1. Non habent Sacristiam, sed de cella procedunt ad Altare, coram quo prostrati orant, deinde ibi sumunt vestes sacras, ponunt Hostiam super Patena, vinum in Calicem, & aperto Missali in cornu Epistolæ, descendunt de Altari in cornu Evangelii, & ibi faciunt Confessionem, deinde ascendunt ad medium Altaris, ubi inclinati dicunt *Pater noster*, & *Ave Maria*; & facto sibi signo Crucis, vadunt ad Missale, & dicunt *Introitum*, *Kyrie*, *Gloria*, *Dominus vobiscum*. *Orationes*, *&c. Epistolam*. 2. Sacerdos portat librum in cornu Evangelii, non dicit *Munda cor meum*, sed *Dominus sit in corde meo*. Ad Credo, inclinat se ad *Incarnatus est*, sed non genuflectit, quia cum sint induti vestibus sacris Carthusiani nunquam genuflectunt in Missa, sed tantùm se inclinant, quod notat etiam Magrius in *Hierolexico Verb. Genuflexio*. 3. Dicto Offertorio discooperiunt Calicem, & cum cochleari infundunt in eum unam, aut duas guttas aquæ, faciunt oblationem cum Patena, & Calice simul, dicentes *In spiritu humilitatis*, *&c.* Et facto signo Crucis, deponunt Hostiam ad pedem Calicis, quem opertum, non palla, sed amictulo, ut nos facimus, sed parte posteriori Corporalis amplii, ut mos erat apud antiquos, teste Magrio in *Hierolex. Verb. Calix col. 1.* & *Verb. Corporale*. 4. Post Lavabo, & Orate fratres, dicunt Orationes secretas, tenentes manus expansas super Calicem, & Hostiam. Deinde Præfationem, & Sanctus, ac Canonem more Romano, non genuflectentes ad Sacramentum, sed se tantummodò inclinantes. 5. Non dicunt *Agnus Dei* ante Communionem, sed dicta unica Oratione *Domine Jesu Christe Fili Dei vivi*, se communicant, sumentes utramque speciem, deindè bis dicunt, *Agnus Dei*, *qui tollis*, *&c.* Et plicato Corporali, ac cooperto Calice legunt Communionem, & post Communionem, ut in Missali Romano, Dominus vobiscum, Ite missa est, Placeat tibi Sancta Trinitas, sed non benedicunt populum, neque dicunt Evangelium *In principio erat Verbum*; quod pariter observat Magrius *Verb. Benedictio col. 2.* Sed facto sibi signo Crucis, cooperiunt Altare, exuunt, & deponunt in eo paramenta Sacra, & prostrati ad gradus Altaris orant dicentes *Pater*, & *Ave*, mox ad cellam revertuntur. In Missis infra annum variant sæpè in Epistolis, ac Orationibus à Missali Romano; & habent diversas Missas particulares. Duo tandem sunt singularia in Carthusiensibus. Unum, quod non signant se manu expansa, ut facimus nos, sed tribus primis digitis tantùm, pollice, indice, & medio, reliquis duobus digitis contractis, in symbolum SS. Trinitatis. Magrius in *Verb. Crux col. ult.* Alterum, quod in Missa solemni non utuntur Subdiacono, sed Diacono tantùm. Epistola enim cantatur in Choro à Lectore. Idem Magrius *Verb. Epistola*. Et hæc dicta sint de Liturgiis & Ritibus vetustis harum Religionum, quibus magis elucent Ritus Missalis Romani, & constat, antiquitùs eumdem Canonem Missæ fuisse adhibitum, quo etiam nunc nos, & ipsi utimur.

DE-

DECISIO X.

ARGUMENTUM.

Exponitur verbum *Transmutatur* positum in definitione Sacrificii; de cujus essentia demonstratur esse Transmutatio, idest interemptio, & destructio Victimæ Oblatæ. Objecta non injucunda proponuntur, & resolvuntur.

SUMMARIUM.

1 *Victima est transmutanda, & destruenda in Sacrificio ad differentiam rerum oblatarum Deo, quæ remanent in suo esse.*

2 *Vita hominum esset offerenda pro Dei cultu; cujus loco offertur alia victima in Sacrificio.*

3 *Sacrificia tùm legis naturæ, quàm Mosaicæ fiebant per destructionem Victimæ.*

4 *Melchisedech an destruxerit oblatum panem Deo? & num. 9.*

5 *Panes Primitiarum an destruerentur? & num. 10.*

6 *Hircus, Oblatus in Sacrificio pro peccatis populi, dimittebatur vivus ad desertum. Et cur? num. 9.*

7 *Passer, sacrificatus pro purganda domo Leprosi, vivus remanebat. Et cur? & num. 9*

8 *Corpus Christi in Sacrificio Missæ non destruitur realiter; sed mysticè. Et num. 10. & 12.*

11 *Panis, & Vini substantia destruitur in Missa*

12 *Species Sacramentales in Missa quomodo immutentur?*

13 *Sacrificii Missæ essentia in qua actione consistat?*

Diximus in definitione Sacrificii, quod Victima debet esse res aliqua sensibilis, & permanens, quæ consecratur Ritu Mystico: & subinde, quæ *transmutatur*; unde cum in præterita Decisione docuerimus, qui, & quales sint Ritus Mystici, & Sacri servandi in Sacrificio Missæ; nunc oportet, ut exponamus, quid denotet verbum illud *Transmutatur*, & loquamur de Trans- 1
mutatione Victimæ, quæ Sacrificatur.

Pro intelligentia, repetenda sunt ea, quæ diximus in Decis. III. videlicet duo esse de essentia Sacrificii considerati in se; protestationem, quam facit homo, dum Sacrificat, Excellentiæ Divinæ, supremæque Potestatis Dei, à cujus nutu pendet omnis creatura, & destructionem rei Oblatæ in Sacrificio, ad significandum, quod Divina Majestas potest pro libito res nostras, & vitam nostram destruere. Igitur in definitione Sacrificii positum est verbum illud *Transmutatur*; tùm ad differentiam simplicis Oblationis alicujus rei, factæ pro Divino cultu exercendo, quæ non transmutatur, sed remanet in suo esse, ut donatio Lampadis, Calicis, ædificatio Templi, & hac de causa, non potest dici Sacrificium; tùm ut evidentius intelligamus, requiri ad essentiam Sacrificii, ut Victima Oblata mactetur, transmutetur, & destruatur vel in totum, vel in partem, ad demonstrandum supremum Dei principatum, & dominium vitæ nostræ, & ad significandum, dignum esse Deum, in cujus honorem, & cultum omnes homines propriam vitam, & quidquid possident, consumant, & destruant. Sed quia regulariter id non
licet, neque à Deo permittitur; offe- 2
runt homines pro propriis bonis, & pro propria vita Victimam illam, idest entitatem alterius rei; illam transmutando, mactando, & destruendo cum protestatione, quod si liceret, & oporteret, eodem modo destruerent, transmutarent, & sacrificarent, quidquid possident, ac etiam propriam vitam in honorem, & cultum Dei. Ita docent Theologi post *S. Thom.* 2. 2. *q.* 85. *art.* 2. *Emin. Card. de Lugo de Sacram. Euchar. disp.* 19. *sect.* 1. & *Gonet. tom.* 4. *tract.* 11. *disp.*

disp. 3. de Religione, & alibus ejus art. 3. num. 12.

Hinc pariter Theologi observant, quod omnia Sacrificia tam legis naturæ, quam legis Mosaycæ fiebant non simplici Oblatione rei, seu victimæ ad Altare Domini, neque sola elevatione, sed perficiebantur per ipsius rei,
3 & victimæ destructionem, nam si erat animata, ut animalia quadrupedia, vel volatilia, hæc occidebantur, & eorum carnes, vel in toto, seu in parte cremabantur, si verò res erat inanimis, tunc vel erat solida, ut Simila, Sal, Thus, & pariter cremabatur in Sacrificio, vel erat fluida, ut Sanguis, Vinum, Oleum, Aqua, & effundebatur; juxta præceptum Domini, de quo in *Libro Levitici cap. 1. & 2.*

Cæterum contra prædicta videntur obstare infrascr pta argumenta.

Primò In Sacrificio quod peregit
4 Melchisedech offerens Panem, & Vinum, nulla facta fuit transmutatio, seu destructio ejusdem panis, & vini Oblati, ait enim textus *Gen. 14. 18. At verò Melchisedech Rex Salem proferens panem, & vinum (erat enim Sacerdos Altissimi) benedixit ei, &c.*

Secundò: Dum offerebantur in Sacri-
5 ficio Panes primitiarum, & cum eis fœtum Agni, nulla eorum fiebat destructio, aut transmutatio, ait enim Dominus ad Moysen in *Levit. cap. 23. num. 20.* de illis *Cumque elevaverit eos Sacerdos cum panibus primitiarum coram Domino, cedent in usum ejus.*

Tertiò Idem dicendum venit de Hirco, qui offerebatur pro peccatis popu-
6 li; ait enim de illo Dominus, quod vivus dimittatur in desertum. *Tunc offerant hircum viventem, & posita utraque manu super caput ejus, confiteatur omnes iniquitates Filiorum Israel, & universa delicta, atque peccata eorum, quæ imprecans capiti ejus, emittet illum per hominem paratum in desertum. Levit. 16. 21.*

Quartò Simile habetur de Sacrificio pro purificanda domo Leprosi; in quo
7 præceptum erat, ut inter cætera immolarentur duo passeres, unus quorum dimittebatur vivus avolare in agrum, ut legitur *Levit. 14. 53.* ubi *Cumque* [illegible] *dimiserit passerem avolare in agrum libere, orabit pro Domo, & jure* [illegible] non semper mactabatur, & transmutabatur Victima in Sacrificiis, ut ex prædictis exemplis.

Quintò In nova lege, in celebratione Missæ Christus offertur Deo in Sacri- 8
ficium, & tamen cum Corpus ejus sit gloriosum, & impassibile, non destruitur, nec immutatur, juxta illud Apostoli *Christus resurgens ex mortuis jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur. Ad Rom. 6.* Ergo ad Sacrificium non requiritur vera, & realis immutatio Victimæ, sed sufficit ejus Oblatio.

His tamen non obstantibus affirmandum venit, immutationem Victimæ, ejusque destructionem in sacrificio esse necessariam ad essentiam Sacrificii, ut significetur supremum Dei dominium, & protestetur nostra subjectio, & promptitudo sacrificandi omnia bona nostra, ac etiam nostram vitam, si oporteret, pro ejus cultu, & gloria. Ad exempla autem in contrarium adducta respondetur.

Ad primum enim de sacrificio Melchisedech omnes sacræ Scripturæ Interpretes, & Expositores *in cap. 14. Gene-* 9
sis docent, summum Sacerdotem Melchisedech igni tradidisse aliquid panis, & aliquid vini libamine consumpsisse; ut fieri solebat in Sacrificiis pacificis, idest ad gratiarum actionem institutis. *Ita Conrad. tom. 4. tract. 11. disp. 3. num. 15. & Emin. Card. de Lugo de Sacramento Eucharistiæ disp. 19. num. 9.*

Ad secundum pariter respondetur; quod licet *Azor. tom. 1. cap. 17. q. 2.* opinatus fuerit, oblationem Panum primitiarum non fuisse verum sacrificium, sed simplicem oblationem, & *Vasquez de Eucharist. disp. 220. num. 28.* eorumdem Panum aliquam destructionem factam fuisse vel per coctionem in clibano, vel per fracturam in sartagine, aut quomodo 10
verius est, quod eorum aliqua pars igne com-

comburebatur super Altari, quod deducitur ex textu Hebraico *Levitic. 24. vers. 9.* ubi pro eo, quod vulgatus interpres ait de Panibus propositionis, *Sanctum Sanctorum est de Sacrificiis Domini*, sic habet *Sanctitas Sanctitatum hoc est de ignitionibus Domini*. Ignitio autem propriè significat combustionem, & non esitionem panum, ut advertit *Gonet d. tom. 4. tract. 11. disp. 3. num. 15.* subdens, quod etiam vino illi agni, de quibus fit mentio *Levitic. cap. 23.* non tantùm elevabantur coram Deo; sed etiam accidebantur in Dei honorem, & postea in eisem Sacerdotum cedebant, ut eadem docent Interpretes. Nec obest, quod Scriptura non faciat mentionem hujusmodi omnium actionum, quia non omnia semper exprimit, ut patet ex eo, quod Apostolus ad *Hebr. 9.* refert, Moysem accepisse sanguinem vitulorum, & hircorum, & aspersisse librum cum aqua, & lana coccinea, & hyssopo, & tamen in *Exodo cap. 24.* de hyssopo, & lana coccinea, neque de aqua, & aspersione libri scriptum est, sed hoc sola traditione constabat, & notum erat Judæis, unde Apostolo nulla probatione opus fuerit.

Ad Tertium, & Quartum idem respondetur, quod cum in illis Sacrificiis offerentur duo Hirci, & duo Passeres, satis erat ad eorum integritatem, ut unus Hircus, & unus Passer occideretur, alter verò vivus demitteretur, nimirum ad repræsentandam Christi mortem per hircum, & passerem occisum, ejus verò resurrectionem per hircum, & passerem vivum. Vel quod Christus quà homo tantùm passus, & mortuus sit, manens quà Deus impassibilis, & vivus. Ita *Gonet d. disp. 3. num. 16.*

Ad Quintum respondetur, quod licèt in Sacrificio Missæ non fiat cruenta immolatio, neque realis occisio Victimæ, sed mystica tantùm, nihilominus lataùe essentiæ Sacrificii per immutationem rei Oblatæ, & Mysticam Hostiæ occisionem, hoc est Sacramentalem Christi destitionem sub speciebus. Pro clariori autem intelligentia sciri oportet, quod tria sunt in Sacrificio, quæ concurrunt, & obtinent locum Victimæ, seù Hostiæ immolandæ, scilicet substantia panis, & vini. Christus ipse, qui fit sacramentaliter præsens sub speciebus & Species Sacramentales, quæ permanent cum substantia Christi, & permanebant cum substantia panis, & vini.

Materia panis, & vini, etsi propriè, & principaliter non sit res, quæ immolatur, & sacrificatur, aliquo tamen modo est materia hujus Sacrificii, de qua Ecclesia dicit *Suscipe Sancte Pater Omnipotens Æterne Deus hanc immaculatam Hostiam, &c. Et Offerimus Tibi Domine Calicem salutaris, &c.* Illud autem, quod tunc Sacerdos in manibus tenet, est substantia Panis, & Vini; unde licèt illa oblatio non sit formaliter immolatio, saltem indicat, illud, quod tunc offertur, esse materiam Sacrificii, quatenus constat ex pane, & vino, tanquam ex termino à quo, & materia 13
transeunte, cujus substantia destruitur in consecratione, & sic quodammodo est Victima, quamvis non principaliter intenta.

Secunda res est ipse Christus, qui propriè, & principaliter in hoc Sacrificio offertur, ut docet *Concil. Trid. sess. 22. cap. 1. & cap. 2.* & ipse verè est Victima, & Hostia, quæ immolatur in Com- 14
munione, quia licèt non destruatur quoad esse simpliciter, sicut in antiquis Sacrificiis Victima mactabatur, & cremabatur, tamen destruitur quoad esse Sacramentale, & quamvis non desinat quoad substantiam, benè tamen quoad præsentiam Sacramentalem, atque prorsus sufficit, ut propriè dici possit in Eucharistia Sacrificari; quia hoc Sacrificium sic Deus instituit, & hoc modo extraordinario, & singulari, aliis victimis, & Sacrificiis non communi.

Tertia res sunt Species Sacramentales, quæ & ipsæ pertinent ad rationem Victimæ immolatæ in hoc Sacrificio;

13 dum faciunt illam sensibilem, & humano usui accommodatam, & ideò ipsæ quoque valdè immutantur tùm in consecratione, per quam abstrahuntur à subjecto; tùm in sumptione, per quam totaliter consummuntur, & destruuntur, & hoc est, quod habetur in *Can. Hoc est De Consecr. dist. 2.* ubi dicitur: *Hoc Sacrificium duobus conficitur, visibili elementorum specie, & invisibili Domini nostri Jesu Christi carne, & sanguine.* Ut subtiliter, sed piè, ac doctè differit *Mastrius in 4. Sent. disp. 4. quæst. 4. art. 1.* ubi *sub num. 73* respondet Vasquezio, Conimchio, Meratio, & aliis contendentibus rem immolatam esse solum Corpus, & Sanguinem Christi, non autem species Sacramentales, concedendo eorum doctrinam, si de Hostia, & Victima substantialiter sumpta intelligatur; secus si secundariò, & ut quid minùs principale; ut dictum est de speciebus Sacramentalibus; quæ concurrunt ad rationem Hostiæ, & Victimæ Oblatæ accidentaliter, quatenus reddunt eam sensibilem.

Ex his colligere debemus, quod cùm plures sint actiones in Sacrificio Missæ; videlicet Oblatio antè, & post Consecrationem, ipsa Consecratio,
20 fractio Hostiæ consecratæ; & sumptio Sacramenti, ipsarumque specierum Sacramentalium, quamvis Theologi discrepent inter se, demonstrando in qua ex prædictis actionibus consistat essentia Sacrificii, verior tamen, & probabilior est opinio, essentiam ipsam Sacrificii Missæ consistere in consecratione, & sumptione simul; ità ut neque sola consecratio, neque sola sumptio dicat perfectum Sacrificium; sed utraque sit necessaria; quia in consecratione immutatur, & destruitur substantia Panis, & Vini, & ponitur separatio mystica Sanguinis à Corpore Christi; quæ realiter facta fuit in Cruce, & in sumptione destruitur Victima, idest Christus quo ad esse Sacramentale. Undè sequitur, quod si Sacerdos celebrans moriatur antè sumptionem, debeat alius etiam non jejunus sumere Sacramentum, ne Sacrificium remaneat imperfectum. *cap. Nihil, & cap. Illud 7. quæst. 1.* Sola autem sumptio non sufficeret, nisi præcederet consecratio in eodem Sacrificio, aliàs sequeretur, quod dum Laici, vel Sacerdotes se communicant extra Missam, Sacrificium facerent, quod dici non potest, ut fusè demonstrat *Mastrius d. disp. 4. quæst. 4. art. 2. in 4. Sentent. & in Theolog. Moral. disp. 19. quæst. 3. art. 1.* Et de hoc videndi *Emin. Card. de Lugo de Sacramentis Euchar. disp. 19. sect. 4. Lessius de Justit. & Jure lib. 2. cap. 38. à num. 14. & seqq. Et in Opere Posthumo Quæst. 83. dub. 6. à num. 31.* Et novissimè *Collegium Salmanticen. tom. 11. de Sacramentis in genere tract. 5. de Missæ Sacrificio cap. 1.*

DECISIO XI.

ARGUMENTUM.

Agitur utrum Martyria sint Sacrificia? & an Sancti Martyres, qui obierunt in odium fidei, Victimæ vocari possint, & Hostiæ Deo immolatæ?

SUMMARIUM.

1 *Martyres Christi an dici possint veræ Victimæ, & eorum Martyria fuerint vera sacrificia?*
2 *Rationes pro affirmativa.*
3 *Eleazarus Machabæus fortitudo laudata, tanquam Victima oblata Deo.*
4 *SS. Innocentes Martyres Victimæ vocati.*
5 *S. Symphorosa, & septem ejus filii Martyres Hostiæ nuncupantur.*
6 *Martyria Sanctorum non sunt sacrificia ex pluribus rationibus hic relatis.*
7 *Martyria Sanctorum dici possunt Sacrificia in sensu translato, & metaphorico; secus autem in sensu proprio, & strictè accepto.*

8. Sa-

8 *Sacrificium verum, & proprium fuit Passio, & Mors Redemptoris nostri in Cruce.*

9 *Sacrificium cruentum Redemptoris in Cruce potest dici etiam Martyrium.*

CUm in superiori Decisione probatum sit, esse de essentia Sacrificii,
1 ut Victima, seu Hostia Oblata transmutetur, vel per immutationem, vel quamcumque aliam destructionem; cumque Sancti Martyres occisi, & necati fuerint in odium fidei, dubitare contingit, An eorum Martyria vocari possint Sacrificia? Et videtur respondendum affirmativè.

Primò, quia illud est Sacrificium, in quo Victima mactatur, & occiditur ob
2 Dei honorem, in protestationem ejus Supremi dominii, & nostræ subjectionis eidem Deo, Auctori, & Domino omnium rerum, ac etiam nostræ vitæ. Sed Sancti Martyres passi sunt se occidi, & interimi ob Dei honorem, & gloriam, protestantes, se nolle adorare Idola falsa, sed recognoscere solum Deum verum, cui soli cultus, & adoratio debetur, & ob cujus gloriam propriam vitam tradiderunt, confitentes Deum esse eorum principium, & finem, ac Auctorem suæ vitæ. Ergo eorum Passiones, & Martyria verè fuerunt Sacrificia.

Secundò, & hoc confirmari posse videtur auctoritate S. Gregorii Nazian-
3 zeni, qui commendans fortitudinem Eleazari Machabæi eligentis potius mori, quàm carnem porcinam manducare, ut habetur 2. *Machab.* 6. sic loquitur de illo *Orat.* 20. *de Machabæis*: *Is erat, & Sacerdos, & senex, canus capillis, canus & prudentia, prius quidem pro populo sacrificabat, & orabat: nunc autem sanctissimam Hostiam obtulit Deo perfectissimam ad totius populi expiationem.* Quid clarius scribi potest? sed ulterius sic prosequitur de aliis septem Fratribus Machabæis jussu Antiochi Regis occisis, quia legem Dei transgredi noluerunt. *Obtulit autem, & filios septem, suæ fructus disciplinæ, hostiam viventem: sanctam, beneplacitam Deo, omni Legali Sacrificio splendidiorem, & superiorem.* Ergo secundum doctrinam S. Gregorii Nazianzeni, omnium Theologorum Principis, Martyria, & passiones Sanctorum sunt Sacrificia.

Tertiò confirmatur ex Breviario Romano in festo SS. Innocentium, in quorum hymno ad laudes sic de eis canit 4
Ecclesia:

Vos prima Christi Victima,
Grex immolatorum tener,
Aram sub ipsam simplices
Palma, & coronis luditis.

In quibus verbis fit expressa mentio Victimarum, Immolationis, & Altaris. Sed ubi est Victima, & ejus immolatio super Altare, est Sacrificium. Ergo Sanctorum Martyria sunt Sacrificia.

Quartò huc adduci possunt, quæ recitantur in eodem Breviario die 18. *Julii* in festo SS. Symphorosæ, & septem ejus filiorum Martyrum, videlicet, post relata eorum tormenta, & mortem in odium fidei, subduntur hæc verba: *Sed illæ Hostiæ Deo gratissimæ sunt immola-* 5
tæ. Sed immolare Hostias Deo est Sacrificium facere. Ergo mortes Martyrum sunt Sacrificia.

Pro contraria autem negativa opinione sequentes rationes ex gravissimis Theologis desumptæ probant, Mar- 6
tyria Sanctorum dici non posse Sacrificia.

Primò. Quia ad essentiam Sacrificii requiritur publicus Minister, idest Sacerdos legitimè deputatus ad immolandum. *Lessius de Just. & Jure lib.* 2. *cap.* 38. *num.* 17. Sed Martyrum tormentationes non fiebant per manum Sacerdotis ad tale opus legitimè deputati. Ergo non erant Sacrificia.

Secundò, Ut victimæ occisio sit Sacrificium, oportet quod talis occisio sit instituta per publicam auctoritatem ad significandum Dei cultum, & in protestationem supremæ Dei potestatis in vitam, & mortem. *Emin. Card. de Lugo de Sacramento Euchar. disp.* 19. *n.* 14.

Sed.

sed talem institutionem non habent Sanctorum Martyria, quæ immò processerunt à sola tyrannide, & barbarie infidelium. Ergo non fuerunt Sacrificia.

Tertiò ad conficiendum Sacrificium requiritur, ut qui Victimam offert, activè concurrat ad ejusdem Victimæ Immolationem *Gonet d. tom. 4. tract. 11. disp. 3. de Religione n. 13.* Sed Martyres nè indirectè quidem activè concurrebant ad immolationem suorum corporum, sed merè passivè sustinendo tantùm passionem, & mortem à tyranno illatam: quia cum non habeant dominium suæ vitæ, non possunt illam activè destruere; sed tantùm illius destructionem pati. Ergo eorum Martyria non possunt dici vera Sacrificia.

Nec turbat, si dicatur, plures Sanctos comparuisse coram tyrannis, ut occiderentur, immò multos se ultrò ingessisse in tormenta, nam respondetur, ex speciali instinctu Spiritus Sancti eos tunc fecisse, quo cessante, non sunt commendabiles, sed reprehensibiles, ut docet *Emin. Card. de Lauræa in 3. sent. part. 2. tom. 3. de Martyrio disp. 28. num. 190. & num. 241.* ubi plura exempla.

Quartò accedit, & hæc ratio, quod ad essentiam Sacrificii requiritur, ut sit hostiæ immolatio pro salute totius populi. Idem *Emin. Card. de Lauræa in tract. de Incarnatione disp. 22. num. 32.* Sed Martyres patiebantur, pro eorum particulari salute, non pro totius populi. Ergo eorum passiones non erant sacrificia.

Neque obstat doctrina S. Gregorii Nazianzeni loco supracit. dum ait: Eleazarum obtulisse semetipsum Hostiam *ad totius populi expiationem*; quia manifestum est, non loqui de expiatione ex meritis ejusdem Eleazari, sed ex ejus exemplo, quo populus confortabatur in observantia Divinæ Legis etiam cum propriæ vitæ discrimine.

Solvitur præsens quæstio cum distinctione. Nam vel sacrificium sumitur 7
in sensu translato, methaphorico, aut per allegoriam, ut docuimus supra in *Decis. 2.* Et Martyria possunt dici Sacrificia, ipsique Martyres hostiæ appellantur, ac victimæ, ut supra in argumentis pro prima opinione, & in hoc sensu loquitur Spiritus Sanctus *Sap. cap. 3. num. 6.* dicens de illis, *Tamquam aurum in fornace probavit illos, & quasi holocausti hostiam accepit illos.* Vel Sacrificium accipitur in sensu propriè, & strictè accepto, quod à nobis est definitum *Decis. IV.* & secundum hanc acceptionem Martyria non sunt sacrificia ex rationibus supra in secunda opinione consideratis: & de iisdem planè agit *Emin. Card. Bellarmin. lib. 1. De Missa cap. 3. per totum.*

Ex quibus postea colligere licet Passionem, & Mortem Redemptoris No- 8
stri Jesu Christi in Cruce fuisse verè, & propriè Sacrificium, siquidem in ea habentur omnes quatuor conditiones ex Theologorum doctrina supra considerate, ut demonstrat *idem Card. Bellarmin. d. cap. 3.* Primò enim Christus Dominus erat Sacerdos ab æterno Patre destinatus ad illud Sacrificium peragendum, juxta illud Psal. 109. *Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.* Immò erat Summus Pontifex, de quo *Apostolus ad Hebr. cap. 4. num. 14. Habentes Pontificem, qui penetravit cælos, Jesum Filium Dei, & cap. 9. num. 11. Christus assistens Pontifex futurorum bonorum, &c.* Et de hoc nefas esset dubitare, est enim conclusio de fide, ut habetur *in Concil. Trid. sess. 22. cap. 1.* & tenent SS. Patres, quos longa manu cumulant *Collegium Salmanticen. tom. 10. de Incarnatione tract. 21. disp. 31. §. 2. num. 4. & Emin. Card. de Lauræa eod. tract. disp. 22. art. 1., & 2.* Secundò hoc Sacrificium Crucis fuit ab æterno Patre præordinatum pro satisfactione injuriæ sibi illatæ ab Adamo, & ab aliis hominibus cum peccatis, & ad illud se obtulit Christus Dominus obsequens voluntati paternæ; juxta illud *Christus factus est pro nobis obediens usque ad mor-*

tem,

tem; mortem autem Crucis. Ad Philipp. 2. 8. Ac etiam *ad Hebr.* 5. 8. *Et quidem cum esset Filius, didicit ex iis, quæ passus est, obedientiam.* Tertiò quia Christus Dominus voluntariè obtulit se morti, quam licèt effugere, & impedire potuerit, tamen noluit, juxtà illud: *Nemo tollit animam meam à me;*
7 *sed ego pono eam Joan.* 10. Quod latius explicat *S Thom.* 3 *p. q.* 47 *art.* 1. & 2. *Et Collegium Salmanticen. d. tom.* 10. *De Incarnatione disp.* 31 *dub.* 1 *sub n.* 7. Et quartò Christus Dominus passus est pro redemptione omnium hominum; *Et consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ* ait Apostolus ad *Hebr. cap.* 5. *num.* 9. Et Evangelista Joannes *in prima epist. c.* 1. *n.* 7 *Et Sanguis Jesu Christi Filii ejus emundat nos ab omni peccato, & cap.* 3. *n.* 16. *In hoc cognovimus charitatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit.* Quod latè demonstrat *Emin. Card. de Lauræa d. tom. de Incarnatione disp.* 10. *art.* 4. §. 1. 2. 3. & 4.

Utrùm autem Sacrificium cruentum, quod de se Christus obtulit in Cruce, possit etiam appellari Marty-
9 rium, nullam videtur continere implicantiam; immò *S Th.* 2. 2. *q.* 124. *art.* 1. *ad Primum*, Passionem Christi nominavit *Martyrium*, quod continet in se talem excellentiam, & perfectionem; quæ adaptari potest etiam Sacrificio Crucis, ut docet *Collegium Salmanticen. de Incarnatione d. disp.* 31. *dub.* 1. *num.* 8. *in fine*.

DECISIO XII.

ARGUMENTUM.

Occasione Verborum, *In loco & super Altari solemniter ad hoc deputato*, quæ in definitione sunt posita; agitur de Templis Deo Sacris; in quibus, & non extra, offerenda sunt Sacrificia, plura traduntur in materia Templorum ab origine Mundi usque ad præsens. Et exactè describitur Tabernaculum Moysis, & Templum Salomonis. Disseritur de facultate celebrandi in Oratoriis privatis, & de extincta Religione Templariorum.

SUMMARIUM.

1 *Orare licet in omni loco; sed sacrificare tantùm in Loco Sacro.*
2 *Templi Sacri definitio.*
3 *Templum pluribus nominibus appellatur.*
4 *Delubra unde dicta?*
5 *Fana quare sic nominabantur?*
6 *Templi etymologia.*
7 *Domus, & Dominicum cur vocetur Ecclesia? Item Memoria Martyrum, Oratorium, Basilicæ, & Tituli?*
8 *Ecclesiæ nominis significatio.*
9 *Gentiles nudis pedibus Templa sua ingrediebantur.*
10 *Hebræi intrabant Templum depositis calceis, quod hodie servant etiam Turcæ.*
11 *Libri an fuerint conscripti ante diluvium?*
12 *Adam, & ejus posteri an ante diluvium Templa Deo dedicaverint?*
13 *Mosayca lege durante tria fuerunt Templa pro Sacrificiis, Tabernaculum Moysis, Templum Salomonis, & Templum Samaritanorum.*
14 *Tabernaculum Moysis quid esset, quando & quomodo factum, & quanto tempore duraverit?*
15 *Arca Domini custodiebatur in interiori parte Tabernaculi, dicta Sancta* Sanctorum. *Et quomodo esset facta ipsa Arca?*
16 *Altare thimiamatis in qua parte Tabernaculi Mosayci esset situm?*
17 *Mensa pro panibus propositionis in exteriori parte Tabernaculi erat. Item Candelabrum aureum, cum lucernis.*
18 *Altare Holocausti coopertum ære fiebat*

bus extra Tabernaculum pro victimis cremandis.

19 Labrum æneum erat apud Altare locandi.

20 Sacerdotes Hebræi nudis, & lotis pedibus ingrediebantur Tabernaculum.

21 Atrium circa Tabernaculum Moysis quid esset?

22 Atrium Tabernaculi an viri, & fœminæ ingredi possent?

23 Sacrificia sua quando cœperint offerre Hebræi in Tabernaculo Moysis.

24 Annis quadringentis, octoginta quinque, duravit usus Tabernaculi Moysis.

25 Stationes Tabernaculi ejusdem.

26 Arca Dei recuperata de Philisthæorum manibus, servabatur à David in Jerusalem.

27 Tabernaculum Moysis, Arca, & alia Vasa Sacra, imminente desolatione Jerusalem, anno Mundi 3446 fuerunt abscondita à viris Religiosis, & deinde à Jeremia in speluncam occlusa, ubi steterunt annis 163.

28 Arca fœderis à Tito Vespasiano an fuerit translata Romam, desolato Templo, ac Jerusalem?

29 Templum Salomonis pro sacrificiis apertum Anno Mundi 3030.

30 Templi Salomonici structura.

31 Templum Salomonis non dabat ingressum populo, sed tantùm Sacerdotibus.

32 Templi Salomonis divisio per longitudinem, & per altitudinem.

33 Templi ejusdem pulchritudo interior.

34 Templum Salomonis quæ, & quot continuerit in se?

35 Templi Salomonis fabrica quot annis duraverit?

36 Templum Salomonis destructum à Nabuzardane.

37 Templi Salomonici secunda constructio.

38 Templi ejusdem sub Herode ædificatio tertia

39 Templum Jerosolymitanum à prima sua ædificatione usque ad ultimum excidium duravit annis mille quingentis.

40 Samaritanorum Templum, ubi, quando, & quomodo ædificatum?

41 Templa plurima per Ethnicos Idolis dedicata, & n. 43.

42 Palestini tria Idola colebant, Beelzebub, Astaroth, & Dagon.

43 Dianam adstitisse Olympiadi parturienti Alexandrum Magnum fabulantur Græci.

44 Panthei Templi pulchritudo. Hodie S. Mariæ Rotunda.

45 Sinenses paulò post Diluvium Templa Angelis Tutelaribus erexerunt.

46 Templa in Lege gratiæ erecta Deo ab Apostolis, statim recepto Spiritu Sancto, in die Pentecostes.

47 Domus Lauretana in Nazareth fuerat consecrata in Ecclesiam à SS. Apostolis; & alia in honorem Deiparæ.

48 Apostoli in toto orbe, ubi Evangelium prædicabant, erigebant Deo Templa, & Ecclesias consecrabant.

49 S. Prosdocimus primus Episcopus Paduæ, in ea Templa Deo sacravit Anno 47. à Christi Nativitate.

50 Basilicæ ubique Deo dicatæ à tempore Constantini Magni Imperatoris.

51 Templorum Christianorum antiqua forma.

52 Quæstuare in Ecclesia antiquitùs non permissum.

53 Missam celebrare extra Ecclesiam an olim liceret? quatuor jura consideranda sunt.

54 Honorius Papa III. concessit Fratribus Prædicatoribus, ac Minoribus celebrare extra Ecclesiam in Altare portatili.

55 Bonifacius VIII. indulsit omnibus Episcopis celebrare Missam in omni loco decenti cum Altare portatili

56 Concil. Trid. Sess. 22. in Decret. de Celebr. Miss. prohibuit Sæcularibus, & Regularibus celebrare Missam extra Ecclesiam.

57 Paulus V. Anno 1615. abstulit omnibus quibuscunque Episcopis facultatem concedendi licentiam celebrandi Missam in Oratoriis privatis.

58 Litteræ S. Congr. Concilii continen-

mi

tis dictam prohibitionem.

59 *Urbanus VIII. renovavit prohibitionem celebrandi in Oratoriis privatis de licentia Episcoporum Procuratoribus S. Marci Venetiarum Privilegium pro Oratorio privato ibid.*

60 *Romanus Pontifex tantùm concedit licentiam Nobilibus personis celebrare faciendi Missam in Oratoriis privatis.*

61 *Privilegium Honorii III. pro Regularibus celebrandi cum Altare portatili extra Ecclesiam an sit revocatum?*

62 *Constitutio posterior tollit anteriorem, etsi de ea mentionem non faciat.*

63 *Regulares possunt Celebrare Missam in capellis existentibus intra sua claustra, si tamen ab Episcopo visitentur, & approbentur.*

64 *Missa celebrari potest in capellis existentibus in Seminariis, & Hospitalibus de licentia Episcopi.*

65 *Episcopi an hodie possint concedere licentiam celebrandi Missam extra Ecclesiam in aliquo casu necessitatis? Alii affirmant in septem casibus hic recensitis Sed contrarium est in praxi servandum*

66 *Missam Siccam celebrare non licet. Et quæ sit?*

67 *Templarii Milites qui nam fuerint? quomodo suppressi, & peremti?*

68 *Judices an timere debeant citationem, quam de se ipsis faceret Reus in patibulo ad comparendum intra certum tempus ante Tribunal Dei pro sua causa discutienda?*

PRæter ea, quæ hucusque tradita sunt, esse de essentia Sacrificii; scire oportet, etiam *locum*, & *locum loci* intervenire debere, videlicet *Templum*, & *Altare*: quamvis enim Deus ubique sit; neque alicujus loci ambitu cultus ejus circumscribi debeat; immo licitum sit *Orare in omni loco*, & pias manus ad Deum levare, ut ait *Apostolus 1 Thim. 2. 8* Nam non locus, sed affectus, & intentio exigitur; & ideò Moyses in medio maris Deum exoravit, Job in sterquilinio; Ezechias in lectulo, Jeremias in luto; Jonas in ventre ceti; Daniel in lacu leonum, Tres pueri in fornace, Latro in cruce; Petrus, & Paulus in carceribus; & hi omnes exaudíti à Deo fuerunt; ut considerat *Casalius de Vet. Christ Sacr Ritib. cap. 33.* Nihilominus in Templis præcipuo quodam cultu Deus adoratur, & ad ejus honorem Sacrificium offertur; ut docet *Casalius ibid. & Emin Card. Bona Rer. Liturgicar lib 1. cap. 19. num. 1.* Idcircò (dilata Altarium materia ad decisionem sequentem) in præsenti differendum est de *Templis*, sivè *Æde Sacra*; in qua tantummodo litare licet, & septem videbimus.

1 *Quid sit Templum Sacrum, & quibus nominibus nuncupetur?*

2 *An ante diluvium, & in lege naturæ fuerint Templa Sacra?*

3 *An in lege scripta, & Mosaica, & quæ?*

4 *An apud Ethnicos, & Paganos fuerint Templa?*

5 *In lege gratiæ, & Evangelica quando cœperint Templa Deo sacrari, & dedicari?*

6 *An licitum sit extra Templa Sacra Sacrificium Missæ offerre?*

7 *Qui nam fuerint Milites Templarii in Ecclesia Catholica, & quomodo esse desierint?*

Quo ad Primum. Templum *est Locus publicus, Sacer, & Deo consecratus; in quo orationes, & Sacrificia Deo offeruntur*; cum enim in his consistat maximus Dei cultus; & Sacrificium obeundum sit per publicum Ministrum, ad hoc munus legitimè deputatum, scilicet, ut tantum Mysterium, fortuitò peragatur; ubicunque Sacerdoti libitum fuerit; sed requiritur Locus ritè consecratus; & hic vocatur Templum, & est Domus Numini Sacra; ad quam omnes statis horis conveniunt, tùm ut Sacrificio intersint, tùm ut alias Religionis functiones sanctiùs & congruentiùs in ea exerceant. Ita

Emin. Card. Bona d. lib. 1 cap. 19 num. 1.
Plurima autem nomenclatura haec Sacra
Domus vocatur. Ethnici dicebant eam
3 I. *Delubrum à diluendo*, quia ante
templum construebant lacus, in
quibus homines ante ingressum dilue-
4 bantur, *ita Isidor. Etymol. lib. 15 cap. 4.*
Quod adhuc est in usu apud Turcas.
Vel à ligno delibrato, quale erant
simulacra Deorum, ut Idola posita in
Templis, *Vossius in Etymolog. Linguae
Latinae Verb. Delubrum.* Vel à consisten-
tia Dei in ipso sacro loco, ut capitur
Varro apud Macrob. lib. 3 cap. 4. nam
sicut locus, in quo figitur candela, dici-
tur candelabrum, ita ille in quo Deus
5 consistit, appellatur *Delubrum.* II. Gen-
tiles vocabant suas aedes Sacras *Fana*,
vel à fando, quia ex daemones ex ore
Idolorum effabantur, vel ex verbis,
quae Pontifices [illegible] proferebant,
vel à Deo *Fauno* cui primum Templa
sunt extructa, ut dixerat idem *Vossius
ubi supra Verb. Fanum.* Et notat *Emin.
Card. de Lauraea in 3 sent. tom. 2. De
Virtutibus in genere disp. 25 num. 75.* III.
Pagani eadem [illegible] Deorum aedes
6 sacras vocabant *Templa* quasi *Tecta am-
pla*, in quibus suas caeremonias, & sa-
crificia obibant. Idem *Eminens Card.
de Lauraea d. num. 75.* & in suo Dictio-
nario *Ambrosius de Rafelle in Verb. Tem-
plum.* Ex hac tertia nomenclatione etiam
nos Christiani utimur ad denotanda lo-
ca Deo dicata, quas appellamus Ec-
clesias, atque Templa *cap. Templis
1. quaest. 3.* & à duabus primis tanquam à
gentilium vocibus abstinemus, & eo-
rum vice sequentes usurpamus, videli-
cet IV. *Domus* nuncupatur Ecclesia
principaliter, idest Domus orationis, ut
Domus Dei. *Mola lib. 3 de Communis.*
7 *num. 3. Franzon. d. Eccles. Cathedr. cap.
15 num. 75.* ubi quod sic vocavit Jacob
locum, in quo aedificavit Altare. *Genes.
35.* V. Appellabatur *Dominicum* ab ipso
omnium Domino, quemadmodum
Graeci Ecclesiam dicebant *Kyriacon.*
VI. Vocabatur Ecclesia *Memoria
Martyrum, & Martyrium*, quia erigeban-
tur in memoria *Martyrum*, vel ubi
Martyrum corpora, & reliquiae repo-
nebantur. VII. *Oratoria, seu Basilicae*;
haec, si in forma augustiori, & [illegible]
illa si in minori ampla constitutione.
VIII. *Tituli* etiam Templa denomi-
nabantur, ut apud Anastasium in Mar-
cello Papa: *Hic viginti quinque Titulos
(idest Templa) in Urbe Romana consti-
tuit quasi, propter Baptismum, & Poenitentiam,
& propter [illegible] sepulturas*, & apud
Pratum [illegible] Hom. 13 de [illegible] [illegible]
[illegible] Fabiani Papae [illegible]
De quibus omnibus nomenclaturis [illegible]
[illegible] [illegible] Sancto-
rum Patrum *Emin. Card. Bona d. lib. 1.
cap. 19 num. 4.* IX. Tandem Templum 8
appellatur *Ecclesia*, quae vox signifi-
cans adunationem populi, juxta com-
munem loquendi accipitur pro loco,
in quo Christiani conveniunt ad cultum
Divinum exercendum. *Magri in Hie-
rolexic. Verb. Ecclesia* ubi alias denomi-
nationes colligit, & *in Verb. Templum*,
ubi observat gentiles pedibus nudis
Templa solitos fuisse intrare, à quibus 9
id accepit Moyses, ubi quod Judaei non
habebant Templum nisi pedes calceis
calciamentorum [illegible] pelle confe-
ctis, reputabant enim hoc immunditiae 10
genus. *S. Cyrill. Alexandr. lib. 2 de Ado-
rat.* Quem ritum observant etiam hodie
Mahometani.

Quo ad Secundum, in quo quaeritur,
*An ante Adamum, & in lege naturae fue-
rint Templa sacra?* Respondendum vi-
detur Affirmative, licet enim non ha-
beamus libros, qui conscripti sint an-
te diluvium, ex quibus hujus assertio-
nis testimonium possimus deducere;
& quamvis etiam scripti fuerint, ut 11
conatur probare *Athanas. Kircherus in
Arca Noetica lib. 3 cap. 6.* ubi quaedam
fragmenta ex antiquissimis scriptori-
bus excribit, tamen in ipsis nulla ha-
betur mentio de Templis Deo dica-
tis, nihilominus non est verisimile,
Adamum, ejusque filios, & descen-
dentes defecisse in hac parte Divini
cultus, sacraque sacrificia semper aper-
to caelo, & in apris immolasse, hoc 12
enim nimis repugnat naturali ratio-
ni,

id, quæ homines semper sibi suaserunt, Ædes sacras, & Templa Deo dicare, & consecrare, quod non latuit Aristotelem *Politicor. lib. 7 cap. 12.* ubi Magistratum & Principes monet, ædes Deorum in locis conspicuis constructas habere, & de hac re *Plutarchus adversus Colot. ita scribit*: *Si terras obeas, invenire possis Urbes muris, Literis, Regibus, Domibus, opibus munimento carentes, Urbem Templis, Diisque carentem nemo aspicit unquam.* Quapropter tot, & tantos pios viros, qui vixerunt in prima ætate mundi, & eximio zelo Divinum cultum sunt professi in precibus, & sacrificiis, credibile non est, neglecto rationis lumine, Templa Deo non erexisse, & consecrasse, quare hanc opinionem amplectitur *Eminent. Card. de Laurea ad tom. 2. in 3. sent. disp. 23. num. 33.* ubi de illa testatus est: *Usus Templi ab initio mundi esse debuit, quia in eius constituit sacrificia Abelis, & Cain, ubi quæ in loco peculiariter ad hoc deputato, seu aperto. Et cum à principio Mundi usque ad legem scriptam fuerint Sacerdotes veri Dei, imò Primogeniti omnes, ut alibi diximus, erant Sacerdotes, sibique Sacrificia, ut peculiariter de Melchisedech legimus Gen. 14. 18. qui erat Sacerdos Dei Altissimi, oportuit locum aliquem Deo sacratum esse, in quo sacra essent.* Hanc opinionem favet etiam *Salian. in Epitome ad Annum Mundi 2218. num. 13.* ubi examinans id, quod habetur *Genes. 25. 27. Jacob autem vir simplex habitabat in Tabernaculis.* Quærens quænam essent illa Tabernacula, ita scribit: *Ex-sumo ego, hic Tabernacula numero multitudinis usurpata mea illa comprehendere, domum privatam, domum doctrinæ, & Ecclesiam Sacram Orationi destinatam.*

Quoad Tertium. Si quæramus quæ, & quot Templa Deo dicata fuerint tempore legis scriptæ, seu Mosaycæ?
23 Sciendum est, ea lege durante, tria fuisse diversa Templa pro Divino cultu exercendo, & Hostiis immolandis, videlicet Tabernaculum Moysis, Templum Salomonis, & Templum Samaritanorum, de quibus qua majori poterò brevitate, quæ magis digna sunt scitu, hic referam.

Tabernaculum erat Templum portatile ex ligneis tabulis fabricatum, & curtinis quatuor tectum, quod sibi fieri Dominus præcepit, ut in eo exhibe- 24
retur Divinæ suæ Majestati specialis cultus, & quod esset portatile, ut ubicumque populus esset, sivè in deserto, sivè in civitatibus illi tradendis, vel in terra Promissionis eidem concedenda, haberet sacrum specialem locum, ubi coleret Deum. Talis autem erat structura Tabernaculi. Viginti tabulæ ligneæ efficiebant latus, sive parietem australem, viginti aliæ latus septemtrionale, occidentalem autem Tabernaculi parietem octo claudebant, pars verò orientalis patebat, & velo tantum tegebatur. Singulæ tabulæ longitudinem, seu altitudinem decem cubitorum, latitudinem cubiti unius, & dimidii habebant, crassitudinem digitorum quatuor. Copulabantur autem hæ tabulæ per vectes transversos, per quos una in alteram infigebatur, illique adhærebat. Stabant innixæ basibus argenteis, & unaquæque tabula habebat duas bases, easque infixas terræ ut totum Tabernaculum, quod ex illis constabat, firmum atque immobile consisteret.

Igitur Tabernaculum erat longitudinis triginta cubitorum, decem altitudinis, & decem latitudinis, quia duæ tabulæ laterales ex illis octo in occidentalem plagam erant ex medio cubito tectæ, ut ex Josepho ostendunt *Barradas in Itinerario Filiorum Israel. lib. 5. cap. 4. num. 6. & Tornell. ad Annum Mundi 2544. num. 60.* Laminæ autem cooperiebant intus, & extra omnes prædictas tabulas tectas ex lignis Sethim, quæ erant ligna imputribilia. Operimentum verò Tabernaculi erat quadruplex. Primum de cortinis quatuor colorum, scilicet Bysso retorta, Hyacintho, Purpura, & Cocco bis tincto. Secundum operimentum erant Saga cilicina facta de pilis caprarum.

Tertium erat de pellibus arietum ru-
bricatis, quod operiebat tectum Ta-
bernaculi. Quartum erat de pellibus
Hyacinthinis, quæ cum funibus, &
paxillis erant fortiter affixa terræ, ne
à ventis & imbribus moverentur. Ve-
ctibus etiam pluribus ipsæ tabulæ colli-
gabantur.

Dividebatur longitudo Tabernaculi
in duas partes, in domum interiorem,
quæ dicitur *Sancta Sanctorum*, & erat
quadrata, decem cubitorum longitudi-
nis, latitudinis, & altitudinis, & in
domum exteriorem quæ dicebatur *San-
cta*, viginti cubitorum longitudinis,
decem latitudinis, & totidem altitudi-
nis, & utraque pars separabatur Ve-
lo de hyacintho, & purpura, coccoque
bis tincto, & bysso retorta, opere plu-
mario, & pulchra varietate contexto,
quod ante *Sancta Sanctorum* appendeba-
tur in quatuor columnis ex Lignis Se-
thim fabricatis, & deauratis. Introitus
verò Tabernaculi erat apertus, sed coo-
pertus alio velo consimili, quod nomi-
nabatur *Tentorium*, quinque columnis
aureatis appensum.

In *Sancta Sanctorum*, idest in inte-
riori parte Tabernaculi, erat Arca Do-
15 mini, quasi scrinium sine pedibus de
lignis sethim, vestita laminis aureis fo-
ris, & intus, longa duos cubitos, &
dimidium, lata unum cum dimidio;
& alta cubitum unum, & semissum,
& in Arca repositæ erant Tabulæ le-
gis, Virga Aaron, & Manna, super
Arca verò erat *Propitiatorium* ejusdem
longitudinis, & latitudinis, tanquam
operculum Arcæ, totum de auro mun-
dissimo, & in eo duo Cherubim pari-
ter ex auro tegentes alis suis ipsum
16 Propitiatorium. Utrum autem in hac
interiori parte, & in Sancta Sancto-
rum esset etiam Altare Thymiamatis,
vel esset extra velum in altera parte,
quæ dicebatur *Sancta*? Est controver-
sia grandis inter scriptores sacros,
quorum plurimi pro una opinione
stant, & plurimi pro alia, quos Le-
ctor videre poterit apud *Torniell. ad
Annum Mundi 2546 num. 66. & 67*
qui fusè de hac quæstione agit.

In parte exteriori ejusdem Taber-
naculi, quæ dicebatur *Sancta*, stabat
Mensa longitudinis duorum cubitorum, 17
& latitudinis unius, circumdata lami-
na aurea, & in ea ponebantur panes
propositionis, & vasa aurea, continen-
tia incensum, & alia pro Sacrificiis,
ac Thuribulum pariter ex auro confe-
ctum. Item in hac parte erat Cande-
labrum factum per malleationem de
auro purissimo, ponderis centum vi-
ginti librarum, cum tribus pedibus,
hastile autem, seu stipes procedebat di-
rectè in altum, & ex eo egrediebantur
sex calami, tendentes sursum obliquè,
& in quocunque calamo quatuor scyphi
figuris elaborati, & ibidem septem lu-
cernæ ardentes cum suis emunctoriis
pariter aureis.

Tandem extra Tabernaculum erat
aliud Altare de lignis Sethim opertum
ære, quinque cubitorum per longitudi- 18
nem, & latitudinem, altum verò cu-
bitis tribus, & dicebatur *Altare Ho-
locausti*, in quo Victimæ cremabantur,
& non erat intra Tabernaculum, sed
extra tum ob mundatiam Sanctuarii,
tùm ne Cortinæ inflammarentur, dum
animalia, & Hostiæ ardebant. Et non
longè ab Altari præter alia vasa, & in-
strumenta pro sacrificiis erat Labrum
æneum, hoc est lavatum ex ære fabri- 19
catum in modum conchæ, basi suffult-
tum, quo continebatur aqua ad abluen-
das manus, pedesque Sacerdotum, nu-
dis enim, & lotis pedibus Sacerdotes 20
Tabernaculum ingrediebantur, & in
eo ministrabant.

Sed præter Altare constructum erat
Atrium, quo circundabatur totum
Tabernaculum, eratque Atrium ip-
sum quædam platea magna sub aperto 21
Cœlo, habens centum cubitos in lon-
gitudine, & quinquaginta in latitudi-
ne, & ipsa platea erat clausa colum-
nis, in quibus pendebant cortinæ de
bysso retortæ usque ad terram, ubi
cum paxillis & funibus figebantur,
ne à ventis moverentur. In latere
Aquilonari erant viginti columnæ, &

tota-

eiusdem in Australi. In latere verò occidentali decem, & tot in orientali; undè in totum erant sexaginta columnæ de ære, & omnes vestitæ laminis, & cælaturis argenteis, quæ circumdabant columnas in modum sasciculorum. Similiter capitella columnarum erant tota argentea, bases autem æneæ. Cortinæ erant texturæ acu reticulato opere, ita quod vulgus manens extra atrium poterat videre sacrificia, & oblationes, quæ fiebant in Altari Holocaustorum per Sacerdotes.

Sed, an fœminæ, & viri, præter
Levitas, licuerit ingredi in atrium Ta-
22 bernaculi? Non est expositorum concors opinio, affirmat *S. Thom. 1. 2. quæst. 102. art. 4. ad 6.* nam David aiebat: *Lavabo inter innocentes manus meas, & circundabo Altare tuum Domine. Psal. 25.* Nec non: *Circuivi, & immolavi in tabernaculo eius Hostiam* [illegible] *Psal. 26.* Alii negant; quia iubebat Dominum, *Hostiam* [illegible] *ad Ostium Tabernaculi. Levit. 1.* Cæterùm concordari possunt hæ opiniones dicendo, quod qui offerebant hostias, poterant Atrium ingredi, & accedere usque ad Altare, alii verò non offerentes stabant extra Atrium, in quo regulariter morabantur Levitæ, & Sacerdotes. Ità *Barrades d. lib. 5. cap. 7. num. 8.* existente à longè populari multitudine ob reverentiam Tabernaculi.

Hæc itaque in summa erat structura Tabernaculi fœderis, omissis pluribus aliis ornamentis, brevitatis causa, ac dubiis, & quæstionibus spectantibus ad ipsum Tabernaculum, de quibus curiosi poterunt se instruere apud *Lyran. Abulens. Cornel. à Lapide* & alios Interpretes Scripturæ Sacræ, quos cumulant *Tornell. & Salian. ad Annos Mundi 2544.* ubi fusè de hoc Tabernaculo tractant, & novissimè *Petr. Paulus Ponticellus Reflex. literal. in Pentateuchum Moysis cap. 25. Reflex. 188. & seqq.* nec non *Barrades in Itinerario Filiorum Israel libr. 5. per totum*, ubi de Oblato auro, & argento per Israelitas ad fabricandum dictum Tabernaculum: & de eius mystica significatione.

Igitur Anno à creatione Mundi 2544. cum à Deo fuisset ordinata structura dicti Tabernaculi fœderis, existentibus tunc temporis Israelitis in deserto post egressum ab Ægypto, & stantibus in radicibus montis Sinai, spatio hoc sex mensium à selectis artificibus structura ipsa completa fuit, & ut legitur in *Exod. cap. ult.* mense primo anni sequentis (qui
erat 2545.) iussu Domini peracta con- 23
secratione Tabernaculi, Altarium, & Sacerdotum, cœperunt Hebræi sacrificia sua offerre, & Victimas immolare in hoc Templo portatili, idest in hoc Tabernaculo, in quo [illegible] apparuit gloria Domini multis decus per illapsum lucidæ nubis, & splendoris ignis, ut legitur *Exod. d. cap. ult.* Et adeò sibi Dominus complacuit in dicto Tabernaculo honorari, & sibi cultum latriæ exhiberi, ut non permiserit, in manus hostium illud unquam pervenire, & concesserit in ipso sibi sacrificia offerri per annos quadringentos, quinquaginta quinque, idest usque ad annum Mun-
di 3030. in quo fabricato, dedicatoque 24
Templo Salomonis in Ierusalem, divinus cultus, ministeria, & sacrificia translata fuere de Tabernaculo ad dictum Templum, ut testimonio Scripturæ Sacræ, & Doctorum notant *Tornell. & Salianus in Annal. Tiffani Viner ad d. Annum Mundi 3030.*

Concludamus huius ambulantis Templi narrationem, notando eius stationes, & diversitatem locorum, in quibus fuit erectum. Primò namque fuit
erectum in deserto annis quadraginta, 25
modò hic, modò illic, prout populus movebat castra sua, & iter agebat, mutando mansiones, ut expressè advertit *Salian. ad Annum 2590. num. 8.* Secundò cum Hebræi transiissent Jordanem sicco pede, Arcam de Tabernaculo eductam portantes, ut habetur *Josue cap. 3.* transtulerunt secum etiam Tabernaculum, illud ferentes, & erigentes in Galgalis, ubi sex annos permansit, ut notat idem *Salian. d. Ann. 2590. num. 6.* Tertiò de Gal-

G[illegible] translatum fuit à Josue Tabernaculum, erectumque, ac fixum in Silo, quæ erat Urbs assignata in hæreditatem Tribui Ephraim in divisione terræ Promissionis, & parum distabat à Bethel, & Sichemam, ut habetur *Judic. cap.* [illegible] *num.* 19. In Silo autem permansit Tabernaculum annis trecentis quinquaginta, idest usque ad mortem Heli Summi Sacerdotis, ut testantur *Salian. ad Ann. M. di* 2990. *num.* 8. & *Tornell. Anno* 2991. Quartò Anno Mundi 2990. Tabernaculum eductum de Silo positum fuit in Civitate Nobe, nam tunc temporis Philisthæi ceperant Arcam Domini, quare Israelitæ timentes ne caperent etiam Tabernaculum, deduxerunt illud in Nobem Civitatem remotiorem, & securiorem, & hæc est Urbs, ad quam accessit David fugitivus ob persecutionem Saulis, & habuit ab Abimelech Sacerdote panes propositionis ad vescendum, ut legitur 1. *Reg.* 21. 6. Et dicebatur Urbs Sacerdotalis ob magnum numerum Sacerdotum, qui multiplicium Sacrificiorum causa, quæ ob existentiam Tabernaculi ibi fiebant, in ea morabantur, ut asserunt *Tornell. ad Anno Mundi* 2940. *num.* 6. *ac Anno Mundi* 2974. [illegible] 4. & *Salian. ad Annum Mundi* 2991. *num.* 6. & 7. Quintò Verum quia Nobe destructa fuit à Saule, ex ea transportatum fuit Tabernaculum in Gabaon, & ibi stetit toto tempore, quo regnavit David Rex, etsi Arcam Dei recuperatam à Philisthæis ipse traxerit summa cum veneratione in Jerusalem. Tabernaculum denique translatum fuit à Salomone (præviis Sacrificiis hostiarum mille ut habetur 2. *Paralipom.* 1. *Vers.* 3. & *seqq.*) in Templum à se fabricatum, & Deo dedicatum in Jerusalem Anno Mundi 3030. quod pariter ibid. observant *Tornell.* & *Salian.* addentes fuisse posita in Templo Altare, Mensam propositionis, Candelabrum, Arcam, & alia Vasa Sacra, 26
non autem totam Tabernaculi structuram, quæ in aliquo cubili templi tantummodo repositam. Sextò Anno Mundi 3446. imminente desolatione Jerusalem, quam Chaldæi obsidebant, 27
Tabernaculum, Arca, & alia Vasa Sacra à religiosis viris abscondita fuere subtus terram, sed usque Urbis, & Templi desolatione, Jeremias liberatus à carcere anno sequenti 3447. transtulit è ruinis prædictum Tabernaculum, Arcam, & Vasa Sacra, & inclusit in speluncam Montis Nebo, eamque bene [illegible], vaticinans, ea non amplius reperienda, nisi reædificato Templo, ac Civitate; ut legitur 2. *Machab. cap.* 2. *Vers.* 4. & notat ad supradictos annos *Torn.* & *Salian.* Septimò Tandem Anno Mundi 3510. Hebræis postliminio Jerusalem reversis, & annuente Cyro Persarum Rege, cum esset reædificatum Templum, à Nehemia ignem Sacrum, Tabernaculum, Arcam fœderis, aliaque ad cultum Divinum spectantia fuisse reperta, ubi Jeremias jam annos centum sexaginta tres ante absconderat; eaque omnia deinde intulisse in Templo, communis est ferè omnium Sacrorum Interpretum traditio, ut videre est apud *Salian. in Annalib. Ann. Mund.* 3609. *num.* 85. & *in Epitome ead. Anno num.* 20. nec non apud *Tornell. Anno Mundi* 3610. *num.* 14. & 15. qui confutat asserentes Arcam fœderis, & Tabernaculum adhuc remanere abscondita ubi à Jeremia fuere collocata, neque, nisi in fine Mundi, inveniendo esse. An verò Tabernaculum, & Arca steterint in 28
eodem Templo usque ad ultimam ejus desolationem, factam à Tito Vespasiano? & an Arca fuerit ducta Romam in Triumpho? disputat idem *Tornell. Anno Mundi* 3885. à *num.* 3. *usque ad num.* 14. ad quem curiosum Lectorem remittimus, & hæc de Tabernaculo Moysis.

Templum Salomonis successit pro exercitio Divini cultus, & Sacrificiorum inter Hebræos. nam per Salomo- 29
nem constructo in Jerusalem Templo, eoque solemniter dedicato, ut legitur 3. *Reg. cap.* 8. & 2. *Paralipom. cap.* 7. & *seqq.* cœperunt in eo Sacrificia, & Victimas

cessit immolare, anno videlicet à creatione Mundi 3030. ut ad illum notant Tornell. & Salian. & sic cessavit usus Tabernaculi Moysis. Porrò non piget Lectorem hic audire aliqua magis digna scitu, quæ concernebant Templum
30 ipsum. Respondeo I. consideranda est magnitudo; siquidem totum Templum erat in longitudine cubitorum sexaginta, in latitudine viginti cubitorum, altitudo autem ipsius Templi cubitorum centum viginti, à pavimento usque ad fastigium externum, quod notandum duximus ad colligendam antinomiam textus Sacri 3. Reg. 6. 2. & 2. Paralip. 3. 4. ubi enim altitudo dicitur cubitorum triginta, intelligitur de interiori, & inferiori parte ipsius Templi, quod erat divisum in tria solaria, ut infra notabimus: non verò de exteriori altitudine à summo usque deorsum. Ante ostium in parte Orientali ejusdem Templi erat porticus longa ad mensuram latitudinis Templi, lata cubitis decem, & dicebatur Templi Vestibulum, quod quidem Templum, uno verbo, erat duplo majus Tabernaculo Moysis. Sed dicet aliquis, quare non æquale eidem Tabernaculo, nec amplius, & majus duplo? Respondetur, non æquale, quia Tabernaculum tanquam portatile satis parvum erat. Non majus, & amplius duplo, ut nostra Templa sunt Romæ, Mediolani, Venetiis, & alibi, quia nostra facta sunt pro ingressu Sacer-
31 dotum, & populi, in Salomonicum autem Sacerdotes tantùm, non etiam populi ingrediebantur. Secundò consi-
32 deranda est divisio ejusdem Templi, & hæc, vel per longitudinem, vel per altitudinem. Quo ad longitudinem, primò erat Vestibulum, seu Porticus jam dicta, lata decem cubitis. Secundò erat prima pars Templi interior, dicta Sancta longitudinis quadraginta cubitorum. Tertiò erat secunda pars interior, quæ dicebatur Sancta Sanctorum, viginti cubitorum in longitudine, & totidem in latitudine. Dimensio respectu altitudinis Templi pariter est triplex, nam habebat duo solaria, ad quæ ascendebatur per cochleam positam in crassitie muri lateralis ejusdem Templi. Prima dimensio à pavimento Templi usque ad primum solarium cubitorum triginta. Solarium medium erat altitudinis aliorum triginta cubitorum. Alterum solarium superius erat cubitorum sexaginta, & hæc solaria appellabantur aulæ, & cœnacula, ut 3. Reg. 6. 8. Cæterum hæc duo solaria erant tantummodo super partem Templi anteriorem, quæ appellabatur Sancta, non enim se extendebant super partem interiorem vocatam Sancta Sanctorum, quia hæc erat tota vacua, & inanis usque ad summum, sic exigente reverentia debita Arcæ Testamenti, cum Propitiatorio, quæ, ut infra dicemus, ibi condebatur. Tertiò est consideranda exterior pulchritudo Templi, quæ in tribus erat posita. Primò in ejus altitudine tàm centum viginti cubitorum, tàm collocatione in vertice altissimi montis Moria, ad quem non modicus erat ascensus à civitate Jerusalem, eò quòd ipsa fabricata esset in monte, adeò ut à culmine, seu domate Templi tota ferè Judæorum regio commodè videri poterat. Secundò ejus pulchritudo consistebat in lapidibus ex marmore albo, & electo, mirificè elaboratis. Tertiò quia summitas Templi non erat fastigiata, sed plana, ut mos erat cooperire domos in Palæstina, & circumcirca habebat cancellos, seu podiolos cum intermediis Turricellis, ità eleganter dispositis, ut aspectum producerent pulcherrimum. His accedebant tria lignea mediocria penes parietes templi, infimum, medium, & supremum constructa, quæ vel erant tria podia, inferiora tamen fenestris Templi, ad deambulandum, vel erant cellulæ pro usu ministrorum Templi, vel pro habitatione viduarum multarum, & Virginum, quæ ibi manebant, Deo, & Templo servientes, qualis fuit Anna Prophetissa filia Phanuel, de qua Luc. 2. 36. unà cum Deipara usque ad annum pubertatis, ut dicitur

Cont-

Cornel. a Lapide lib. 1 cap. 12. Suarez. *in 3 p. D. Thom. tom. 2. disp. 7. in princ. & Tirinus in Exod. c. 38. vers. 8.* Ulteriùs in circuitu Templi constructa fuerant *Atria*, adinstar platearum, *Porticus* coopertæ, sub quibus, se recipere pluvio, æstusque tempore, populus poterat, *Exedræ*, *Gazophilacia*, *& Pastophoria*, idest cameræ, in quibus Sacerdotes habitarent, & oblationes populi reciperent, ut 3. *Reg.* 6. 36. & 1. *Paralipom.* 28. 6. & 12. & de his intelligebat Psaltes dicens: *In atriis Domus Dei nostri.* *Psal.* 133.

33 Quartò consideranda est ejusdem Templi interior pulchritudo. Hæc autem consistebat in tabulis cedrinis variis cum figuris elaboratis, quibus vestiebantur parietes; ipsæ autem tabulæ, ac earum figuræ in ipsidem sculptæ, omnes tegebantur laminis aureis, & hæ affixæ erant asseribus cum clavis pariter ex auro factis. Item trabes, laquearia, & portæ erant auro coopertæ, ita ut nihil in Templo videretur, quod auro purissimo non esset tectum. Pavimentum erat ex marmore nitidissimo, strato decore multo, ut ait textus 2. *Paralip.* 3. 7. Anterior Sanctuarii facies tota velo pretiosissimo operiebatur, quod ex hyacintho, purpura, cocco, byssoque mira varietate intextum, picturas Cherubicas, aliaque varietate, & pulchritudine admirabiles referebat. Cœnacula, sive solaria superiora, pariter Salomon, *texit auro* ut dicitur *2. lib. 2. Paralip.* 3. 9.

Quintò videndæ sunt res collocatæ in
34 unaquaque parte Templi. In Vestibulo, seu atrio exteriori erat basis ænea, idest sumptuosus suggestus, in quo Salomon orabat. Item Altare æneum holocaustorum, positum in medio atrii, quater amplius illo facto per Moysem. Item Vasa magna pro ablutionibus Sacerdotum, & Victimarum. Labrum, quod mare æneum dicebatur, amplissimum, & pluribus ornatum figuris. Item duo columnæ æneæ cum suis capitellis, & basibus ornatissimis, atque inauratæ. In parte interiori Templi, quæ dicebatur *Sancta*, positum erat Altare thymiamatis, decem mensæ pro panibus propositionis, auro contectæ, Decem candelabra magna ex auro, præter alia plurima inferiora, ac Lucernæ omnes aureæ. In interiori parte Templi, idest in *Sancta Sanctorum*, quæ amplissimo & pretiosissimo velo tegebatur, stabat Arca fœderis Domini cum suis vectibus auro vestitis. Idem Propitiatorium cum parvis illis duobus Cherubim aureis, factis jussu Moysis, quibus ob venerationem nihil additum fuerat. At Salomon collocavit penes Arcam duos alios Cherubim proceræ magnitudinis, de ligno Olivarum, auro tectos, quorum alæ tegebant Arcam, in qua nihil aliud positum erat, nisi tabulæ lapideæ Legis, quas Moyses tulerat de monte, ut expressè docet Scriptura Sacra 3. *Reg.* 8. 9. & *lib.* 2. *Paralipom.* 5. 10. In cœnaculis verò, seu superioribus solariis reposita erant Vasa plurima pro ministerio Templi necessaria, Vestes Sacerdotum, Tabernaculum Moysis, (cujus cessaverat usus) quod hic tanquam in Sacrario reconditum fuit. Item aliud Tabernaculum factum jam à David pro veneratione Arcæ, Urna cum Manna, Virga Aaronis, Liber Deuteronomii, & alia Sanctiora instrumenta, de quibus latè disserunt *Torniell. ad Annum Mundi* 3003. *à num.* 4. & *seqq.* & *Anno* 3030. *Salian. ad eundem Anno* 3023. & *Anno* 3024. *ac non Cornel. à Lapide in* 3. *lib. Reg. cap.* 8. & *in lib.* 2. *Paralip. cap.* 3. & *sequentib. præter Lyran. Abulens. & alios.*

Hæc in summa fuit structura Templi à Rege Salomone spatio septem annorum fabricati, in cujus Dedicatione 35 per quindecim continuos Dies (juncto Festo Tabernaculorum, eidem Dedicationis solemnitati immediatè subsequente) immolata fuere, boum, ac vitulorum viginti duo millia, & deinde continuata sunt Sacrificia per annos quadringentos, decem & septem: videlicet usque ad annum Mundi 3467.

in

In quo sic exigentibus peccatis Regis Sedeciæ, capta à Nabuzardano, duce exercitus Nabuchodonosoris, Urbe Jerusalem, tota fuit eversa, & ipsum
36 Templum Sacrum omninò destructum; absconditis per Jeremiam Prophetam in spelunca quadam sine sero, Arca Dei, & Tabernaculo Moysis, ut diximus supra. Post annos verò septuaginta captivitatis, quam in Babylone passa est gens Hebræa, annuente, &
37 adjuvante Cyro Persarum Rege, Judæi reversi Jerosolymam, ac Zorobabel eorum Dux, cœperunt reædificare Templum, & superatis pluribus impedimentis, eius secundam constructionem perfecerunt Anno Mundi 3490. factumque fuit ad exemplar primi, sed minùs ornatum, *ut Tornell. & Salian demonstrant ad d. Annum.* Tandem Herodes Ascalonita, declaratus Romæ Rex Judæorum anno Regni sui decimo quinto, qui erat à creatione Mun-
38 di Annus 4032. idem Templum Jerosolymitanum, vetere à fundamento sublato, cœpit novum ædificare, ampliori ambitu, majori altitudine, & augustiori forma, quod etiam perfecit; suadens Judæis, & sibi, se esse Messiam promissum à lege, cum jam defecissent omnes Reges Juda. In quibus autem differret Templum hoc Herodianum à Salomonico, demonstrat *Tornell. ad Annum 4032.* ac etiam Salianus *ad Ann. 4035. & Azor. Inst. Moral. tom. 1. lib. 6. cap. 14. q. 3. & Maurol. in Summ. part. 2. Centur. 4. cap. 96.* ad quos Lector recurrat. Illud unum tantùm advertimus, hoc idem Templum, anno à Nativitate Christi septuagesimo, & à prædicta Herodis reædificatione octogesimo, fuisse incensum, & devastatum à Militibus Romanis, capta per eos sub Tito Vespasiano Duce, tota Urbe Jerusalem; in qua undecies centena millia Judæorum mortua sunt. Sic Divina Justitia scelus Judæorum ulciscente, mortem scilicet Redemptoris nostri, ut notat *Baronius in Chronolog. tom. 1. in Chronic. Magn. ad Annum Christi 70.* & hic est fi-nis Templi Jerosolymitani, quod à 39
primo initio sub Salomone, usque ad hoc ultimum excidium sub Tito Vespasiano, duravit annis mille nonaginta tres, ut evidenter resultat ab anno Mundi 3030. in quo Salomon illud ædificavit, usque ad annum 70. à Nativitate Christi, in quo Romani illud destruxerunt.

Templum Samaritanorum fuit tertium, in quo Israelitarum plurimi Sacrificia offerebant Deo, & erat ædificatum in Samaria supra montem Garizim dictum. Talis autem fuit occasio ædificandi hoc Templum. Cum Alexander Magnus Syriam occupasset, concessit gubernium Samariæ cuidam Satrapæ, cuius nomen Sanabaletes, gente Cuthæo. Hic dedit in uxorem Nicaso filiam suam cuidam Manassi, fratri Jaddi summi Pontificis Jerosolymitani. Judæi volebant excommunicatione ferire eundem Manassem, nisi uxorem alienigenam dimitteret. Ipse recurrit ad Socerum, qui curans augere decorem Generi sui, & posteritatis ejus, fabricavit Templum prædictum in monte Garizim simile Jerosolymitano, & declaravit Pontificem prædictum Manassem, ad quem accesserunt plures alii Sacerdotes Judæi habentes uxores alienigenas, & sub protectione Sanabaletis cœperunt Sacrificia Deo offerre in prædicto monte, unde orta est contentio inter Judæos, & Samaritanos de vero, ac legitimo adorationis loco, quæ adhuc vigebat Christi temporibus, juxta illud quod dixit ei Mulier Samaritana. *Joan. 4. 20. Patres nostri in monte hoc adoraverunt, & vos dicitis, quia Jerosolymis est locus, ubi adorare oportet.* Fuit autem hoc Templum Samaritanum fabricatum *Anno Mundi* 3731. ut ibi notat *Tornell.* videlicet ante Nativitatem Christi *Ann.* 330. & scribit *Joseph Hebræus Antiquit. lib. 11. cap. 8.* & hæc satis sint de Templis Sacris, Deo vero dicatis, lege Mosayca durante.

Quo ad Quartum. Si quærimus, an apud Ethnicos, & Paganos fuerint

Templa, per eos erecta, ad Sacrificia Idolis suis in illis immolanda, nemo est, qui ambigat, ea quidem plurima, & antiquissima fuisse, primum autem
41 ipsorum fabricatorem *Apollon. lib. 3.* facit Deucalionem, ita scribens

Inde Prometheus filius Japeti bonum genuit Deucalionem
Qui primus condidit urbes, & Templa ædificavit

Si quidem, non multò post diluvium Idololatria introducta, cœperunt Idololatræ construere fana, & delubra Diis suis, & certum est, in Ægypto, antequam populus Hebræus inde per Moysem educeretur, permulta Templa Idolorum extitisse, de quibus ita scribit *S. Hieronymus in Epist. ad Fabiolam*, quæ est de 42 mansionibus in mansione prima *Autumant Hebræi, quod nocte, qua egressus est populus, omnia in Ægypto Templa destructa sint, sive motu terræ, sive ictu fulminum.* Quod ex aliis etiam Auctoribus comprobat *Salian. ad Annum Mundi 2544.* In Scriptura autem Sacra habemus, quod tempore Abimelech, *anno* scilicet *Mundi* 2801 Sichimitæ ingressi Fanum Dei sui, inter epulas, & pocula maledicebant Abimelech, ut in *libro Judicum cap. 9. Vers. 27.* unde deducendum est, solitos fuisse Ethnicos, & Paganos in eorum Templis, post immolata Sacrificia, epulari, & bibere, quod asserit etiam *Virgil. Æneid. 7. Hæc illis curia Templum*

Hæ Sacris sedes Epulis, hic ariete cæso
Perpetuis soliti Patres considere mensis

42 Apud Palæstinos autem Idololatras tres erant Dii principui, Beelzebub, Astaroth, & Dagon; primus quorum porrigebat oracula, sicut Apollo in Græcia, quem Ochozias Rex ægrotans consulere misit de sua infirmitate 4. *Reg.* 1. alii duo erant præpositi bellicis rebus; ideò Saule cæso, Philisthæi arma ejus collocarunt in Templo Astaroth, quasi gratias agentes. 1. *Reg.* 31. 10. Et in Templo Dagon posuerunt Arcam fœderis, quam pugnantes Hebræi amiserant 1. *Reg.* 5. 2.

Et ut aliqua ex insignioribus Ethnicorum Templis recenseamus, licent innuere sequentia I. Templum Apol- 43
linis Delii, quod Erysicthon filius Cecropis fabricavit *anno Mundi* 2575 ut ibi *Salian.* notat II. Templum Dianæ Ephesinæ, summæ magnificentiæ, & pretiosissimis columnis ornatum, à mulieribus Amazonibus Anno mundi 3007. Ephesi constructum, quod quidam Herostratus, ut ob aliquod facinus mundo nominaretur, incendit eadem nocte, qua Olympias peperit Alexandrum Magnum; unde nata Græcis adulatio dicentibus, defuisse à Dea Tem-
plum, ut Olympiadi parturienti tantum Principem assisteret, quod ex *Strabone, & Plinio* observat *Serra de Synonimis Verb. Ephesus.* III. Romæ autem duo, & octoginta Templa Diis erecta describit *Augustin. Marinus in Selectis Histor. cap. 19.* quorum præcipuum erat illud Jovis Capitolini structum in Monte Capitolino à Tarquinio Prisco, deinde à Tarquinio Superbo Gallis hostilibus exornatum Nunc est Templum Sacrum Ara Cœli appellatum, penes quod fuit Palatia Senatoris Romæ, & Conservatoris Urbis. IV. Templum Pacis, Romæ pariter à Tito Vespasiano magnificentissimè erectum, in quo inter cætera ornamenta ea erant, quæ deduxerat è Templo Je-
rosolymitano. V. Erat Pantheon, Tem- 45
plum scilicet omnibus Diis sacrum, quo nullum admirabilius, est enim altum pedes 146 totidem latum, figuræ Sphericæ, cujus testudo laqueata, vacuum circumquaque spacium relictum, ne nimio pondere ædificium premeretur In eo nulla fenestra penitus inest; nisi in medio foramen sphericum, æreis inauratisque trabibus fultum, quod lumen præbet. Hoc Templum Bonifacius Tertius Pont. Max. Beatæ Mariæ Virgini, Sanctisque Martyribus dicavit, & hodie appellatur Basilica Divæ Mariæ Rotundæ, ut pluribus prosequitur *Serra in Synonim. Verb. Pantheon.* Immò unum erat

Papæ-

Paganorum devotio erga falsos Deos, ut in castris Militaribus semper erigerent eis Templa, ut demonstrat Thesaurus *in Syntax. Art. Mirabil. lib. 25. cap. 8.* VI. Tandem sub silentio non prætereundum, etiam Sinenses paulo post diluvium magnifica Templa Angelis Tutelaribus urbium extruxisse, ut
46 narrat *Martinus in Sinica Histor. lib. 1. in fronte* obstabat. *Nullum in iis Templis antiquitus Idolum cernebatur, sed simplex tabella, in qua, Sinicis linguæ, litteris aureis exaratum erat. Spiritualis Custodis Urbis Sedes. At non multo ab hinc tempore tabellæ loco substituerunt Idola, quæ genio suæ artis personam repræsentarent, quo plus terroris intuentibus incuterent.* De magnificentia autem templorum Sinensium adverte idem Author *lib. 8. prope Socum unum extitisse Combaganum* dictum, constans septem mille lapideis columnis. Et hæc satis de Paganorum Templis.

Quo ad Quintum: In lege gratiæ,
47 & Evangelica, quando cœperint Templa Deo sacrari, & dedicari? Absque ulla hæsitatione asseverandum venit, statim post Festum Pentecostes sanctos Apostolos cœpisse Ecclesias consecrare, in quibus Divinum Missæ Sacrificium offerrent, & Verbum Dei prædicarent, nec non fideles orationes suas Deo funderent, ut abundanter probant Eminentiss. *Cardinalis Baronius anno 57. num.* 100. *Bona Rer. Liturgic. lib. 1. cap. 19. num. 1. De Lauraea in 3. Sent. tom. 2. De sacramentis in genere disp. 23. num. 36. & Casalius de Veterib. Sacris Christianor. Ritib.* cap. 11.

Hujus veritatis testis est irrefragabilis Apostolus Paulus, qui scribens ad Corinthios ait: *Convenientibus vobis in Ecclesiam, audio scissuras esse inter vos* (&) & paucis interjectis: *Numquid domos, non habetis ad manducandum, & bibendum, aut Ecclesiam Dei contemnitis?* 1. *Cor.* 11. Scribit etiam S. Evodius successor S. Petri in Cathedra Antiochena, relatus à *Nicephoro lib. 2. cap. 3.* quod Domus illa, in qua Christus Dominus Eucharistiam instituit, & in qua Spiritus Sanctus advenit, fuit ab Apostolis in Ecclesiam consecrata, & in ea pariter consecratus S. Jacobus primus Jerosolymorum Episcopus, ac septem Diaconi ordinati. Romæ pariter S. Petrus primam Ecclesiam deputavit Domum Pudentis Senatoris, quæ in Ecclesiam conversa, dicta fuit *Titulus Pastoris*, præter alias plurimas, ut demonstrant supracitati *Eminentiss. Card. Baronius, Bona, & de Lauraea.* 48
Sanctam similiter Deiparæ Domum, fabricatam in Civitate Nazareth ab ejus genitore S. Joachimo, fuisse consecratam in Ecclesiam à SS. Apostolis, ex pluribus Authoribus refert *Masin. in Schola Christ. cap. 2. pag. 17.* quam postea SS. Angeli anno 1290. transtulerunt in Dalmatiam, & post annos tres iterum in Lauretum, ubi nunc nomine Lauretanæ Domus fruitur, & summa veneratione colitur. Sanctam Martham *Anno Christi 41.* erexisse Avenione Ecclesiam Deiparæ ad huc viventi, demonstrat idem *Dexter 41. num. 74.* ac S. Jacobum Apostolum Hispaniam ingressum adiisse Cæsar Augustam *Anno Christi 37.* & Deiparæ apparitione dignatum, in illa urbe erexisse, & consecrasse Ecclesiam Sanctissimæ Mariæ Virginis *del Pilar* scribit Franciscus *de Bivar Cardinal. cap. 34. num. 117.*

Et quod SS. Apostoli in toto terrarum orbe, ubi Evangelium prædica- 49
verint, etiam loca sacra, & Ecclesias consecratas reliquerint, idemque fecerint Episcopi eorum Successores, præter alia veterum Patrum testimonia, confirmant Edicta Imperatorum Romanorum, qui adhuc Pagani præceperunt eversionem Ecclesiarum, in quibus Christiani conveniebant ad divina officia persolvenda, ad Missæ Sacrificium celebrandum, & ad Sacram Communionem suscipiendam, de quibus *Eusebius in sua Histor. Ecclesiastic. lib. 8. cap. 2.*

Hoc idem Historici Patavini scri-
bunt, anno quadragesimo sexto à 50
Christi nativitate, S. Prosdocimum primum hujus Urbis Antenoreæ Episco-

pum in hac eadem Civitate expurgatum Apollinis Templum ab Idolorum immunditia consecrasse in Ecclesiam, & dedicasse Sanctæ Sophiæ, idest Divinæ Sapientiæ, nec non domum Vitaliani Principis, principaliùsve inter Patavinos Cives, Templum Deo Sacrum fecisse, ut legitur apud *Portenar. libr. 2. cap. 2. & Ursatum lib. 1. ad Annum Christi ab Urbis autem Patavinæ Ann. 1128. pag. 31.* Simili modo legimus in actis S. Cæciliæ, quæ Romæ Martyrium passa est Anno Christi 232. quod à Deo induciis petierat, ut domus sua in Ecclesiam consecraretur *Anno 3. ad hunc.*

Reddita autem pace Christianitati, tempore Constantini Magni Imperatoris, ad ejus exemplum ubique magnifica Templa Christiani erigere studuerunt,
51 idemque successivis temporibus sunt prosequuti, adeòut quodlibet Regnum, & quælibet Provincia glorietur ob excellentissimas Basilicas, quas Altissimo consecratas possidet, videlicet Roma ob illas SS. Apostolorum Petri, & Pauli, & alias multas. Florentia ob Basilicam Sanctæ Mariæ à Flore. Mediolanum, Pisæ, ac Senæ ob suas Cathedrales. Venetiæ ob Templum divi Marci. Gallia ob illud Sancti Dionysii. Hispania ob Templum S. Laurentii ab Escuriali cognominatum, & alibi alia innumera, de quibus *Gevald. Syntagm. 17. Chassanæus in Catalogo glor. mund. part. 12. consider. 62. atque 63. & Rosa lib. 1. cap. 2.*

Templa verò antiqua Christianorum, ut plurimum versa erant ad Orientem, ante fores erat porticus pro pœnitentibus, quibus non erat licitum ingressus in Ecclesiam, & pro egenis, ubi expectabant eleemosynas, intùs
52 enim quæstuare non permittebantur, ne orantibus essent molesti, ut hodie faciunt ex incuria Ecclesiasticorum.
53 Intùs prope Januam Ecclesiæ erat locus Cathecumenorum, & aliorum Pœnitentium. Deinde locus pro mulieribus distinctus ab illo virorum. Ultimò erat Presbyterium, seu Sanctuarium, sive Sacrarium, cancellis conclusum, & in eo Altare maximum eminebat, ibique Sacerdotes, & Clerici tantùm stabant, exclusis omninò laicis, quantavis dignitate fulgentibus, ut pluribus decretis SS. Patrum probat *Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 20. num. 6. in fine, & Casalius de Vet. Christ. Sacris Ritib. cap. 33. pag. 135.*

Quo ad tertium. An licitum sit extra Templa Sacra Sacrificium Missæ 54
offerre? Pro recta hujus quæsiti resolutione, quatuor Jura sunt distinguenda, & consideranda, scilicet Jus antiquum, Jus medium, Jus novum, & Jus novissimum.

Jus antiquum est illud, quod habetur in Decreto *Gratiani cap. 1. cap. 2. cap. sicut 11. cap. Missarum 12. capite Hic ergo 14. & cap. Nullus 15. De Consecrat. dist. 1.* Quorum Canonum Auctores partim fuerunt Sancti Clemens, Felix, & Sylvester Summi Pontifices Romani, partim Concilium Laodicenum, celebratum anno Domini 364. ut notat *Illustrissimus Bagnagavus Episcopus Nocerinus, in Usum Concil. ad d. Annum* in quibus Sacris canonibus, & decretis sancitum fuit, quod divinum Sacrificium Missæ celebretur tantummodo in Ecclesiis Deo dedicatis, & sacratis; excepto casu magnæ necessitatis, vel alterius convenientiæ, juxta prudentiam, & arbitrium Diœcesani Episcopi, præcipuè erga Magnates, & alios Laicos Jurisdictionem exercentes, in quorum privatis domibus, permittebatur Missæ celebratio, teste Divo Gregorio Magno Papa lib. 3. *Epist. 40. ad Praesentium Petrorum Summorum. Et Epist. 43. Ad Joannem Episc. Syracusan.* Cessante autem licentia Episcopi ex prædictis causis, prohibitum erat celebrare extra Ecclesias cum comminatione suspensionis ab officio Sacerdotibus, dictis decretis non obtemperantibus, quod idem statutum fuit etiam in Gallia in Concilio celebrato in Civitate Cabilloni, anno Domini 813. ut advertit laudatus *Illustrissimus Bagnagavus ad dictum annum 813.* sequenti Canone

olo Magno Imperatore Can. 49.

Jus medium est illud quod promulgatum fuit seculo decimotertio per Honorium Papam Tertium ad favorem Fratrum Prædicatorum, & Minorum, & per Bonifacium Papam Octavum ad favorem omnium Episcoporum.
35 Honorius concessit Privilegium prædictis Fratribus, ut cum Altari viatico, seu portatili possent celebrare Missam, etiam extra Ecclesiam, in loco tamen decenti, & hoc absque alia licentia Episcoporum Diœcesanorum, ut legitur in capit. *In his* 30. *de Privileg.* Fuit autem creatus Papa Honorius Tertius anno 1216. & obiit anno 1227. Ad favorem autem Episcoporum omnium idem Privilegium concessit Bonifacius Octavus, quod habetur in cap. *fin. de Privileg.* Fuit autem creatus Papa ipse Bonifacius Octavus anno 1294. & solvit naturæ debitum anno 1303.

Jus novum, est illud, quod fuit promulgatum à Sacro Tridentino Concilio
36 *Sess.* 22. in *Decreto de observandis, & evitandis in celebratione Missæ*, ubi cum multa jam, sivè temporum vitio, sivè hominum incuria, & improbitate irrepsisse viderentur, quæ à tanti Sacrificii dignitate aliena erant, & ut ei debitus honor, & cultus restitueretur, sancta Synodus inter cætera, quæ ibi
37 præcepit tenenda, & observanda, monuit Episcopos: *Ne patiantur privatis in domibus, atque omninò extra Ecclesiam, & ad divinum tantum cultum dedicata oratoria, ab eisdem Ordinariis designanda, & visitanda, sanctum hoc Sacrificium à Sæcularibus, aut Regularibus quibuscumque peragi.* Quoniam verò in executione hujus Concilii Decreti Episcopi vel partim fallerentur, vel plurimùm deficere reperti sunt, emanavit

Jus novissimum, videlicet Decretum Pauli Papæ Quinti die 10. Martii 1615.
38 intimatum singulis Episcopis per literas Sacræ Congregationis Concilii inscriptas tenore, quæ leguntur apud Novarium in Summa Bullar. par. 1. Concernit fo. & apud Nicolium Lucubrat. Canonic. tom. 2. lib. 3. tit. 33. num. 7. Videlicet.

Perillustris ac Reverendissime Domine uti frater. Tametsi Sacra Congregatio
39 *Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, optimis omnino rationibus, sæpissimè respondere, celebrandi causa in privatis Oratoriis non nisi à Sede Apostolica esse concedendas, compertum est tamen per plures Antistites, ejusdem Concilii verba in aliam sensum detorqueri passim, ut multi propter licentias impertitas, quæ quidem facilitate, ut dum ipsi Pontificium suis Ministrantem assistunt, aliarumque Ecclesiarum, & frequentiam minuunt, & divinum, venerationem, quod minimè decebat est, tremendum illud Mysterium, quo nullum aliud opus adeò sanctum, atque divinum à Christi fidelibus tractari potest, intra domesticos parietes passimque sine ulla reverentia peragatur, ut nihil ferè inter profanum, & divinum discrimen interesse videatur; quod sanè deterrimum exemplum, ut de Christiana Republica eveniunt Illustrissimi Patres Amplitudini tuæ, cæterisque Archiepiscopis, atque Episcopis universis, Sanctissimi Domini Nostri nomine significandum duxerunt, facultatem hujusmodi licentias dandi ipsius Concilii decretis nunquam adempta esse, absque licentia Romani Pontificis esse reservatam, proindeque Amplitudini tuæ mandandum ejus ab aliis antecessoribus concessas, ut si quas habeant, vel à se ipsa, vel à suis antecessoribus, aut aliis quoquomodo, præter ab ipso Summo Pontifice concessas reperiunt, nullas, atque irritas esse quamprimum decernendas, atque omnino revocandum, ut nec illorum certe in posterum licentiatur, quam quidem Sacra Congregationis, atque adeò Sanctissimi sui voluntatem libenter amplitudo Tua perficiet. Harum literarum exemplum in acta publica primo quoque tempore referendum, ac deinde ad singulos suæ Provinciæ Episcopos deferendum curabis. Romæ die 10. Martii 1615.*

Amplit. Tuæ Perill. ac Rever.

Uti frater studiosissimus

Hor. Card. Lancellottus

His

His addendum, quod scribit ex Portello, & Garcia *Diana part. 9. tract. 1. resol. 41. num. 4. quæ reperitur etiam in opere coordinato tom. 4. tract. 2. resol. 19.* supradictam prohibitionem renovatam fuisse etiam per Urbanum Papam VIII. à quo iterum injunctum fuit Episcopis, ne sub quovis prætextu licentiam darent alicui celebrandi, vel celebrare faciendi in Oratoriis privatis.

Porrò hic non est omittendum speciosum quidem Privilegium, quo donati sunt Procuratores Sancti Marci Venetiarum à Summo Pontifice Paulo Quinto Anno MDCV. ut scilicet illi, qui ad Dignitatem Procuratoris à Serenissima Republica sunt evecti, possint in propriis suis domibus Oratorium habere, in quo ex sola Episcopi Diœcesani approbatione, cum tota eorum familia quotidiè Sacrosanctum Missæ Sacrificium audiant, tribus tantum diebus exceptis in toto anno, videlicet Paschatis, Pentecostes, & Nativitatis Domini, prout ex tenore Brevis Apostolici, tenoris hujusmodi.

PAULUS PAPA QUINTUS

Ad futuram rei memoriam.

Volentes pro paterna nostra erga dilectos Filios modernos, & pro tempore existentes Procuratores Sancti Marci nunc apud Rempublicam Venetiarum dilectione, eorum spirituali consolationi opportunè prospicere, ac illos specialibus favoribus, & gratiis benignè prosequi, supplicationibus dilectorum Filiorum ipsius Reipublicæ Oratorum ad præstandam nobis obedientiam nuperrimè destinatorum, super hoc Nobis humiliter porrectis, inclinati, eisdem modernis, & pro tempore existentibus Procuratoribus Sancti Marci, ut singuli eorum, ut in propriis illorum domibus, in privato quoque ipsorum Oratorio, ad hoc decenter extructo, & ornato, ab omnibus domesticis usibus libero, ab Ordinario loci prius visitando, & approbando, Sacrosanctum Missæ Sacrificium per Sacerdotes seculares, aut de ipsorum Superiorum consensu quorumvis Ordinum Regulares, in eorum, ac familiæ, familiariumque ipsorum præsentia celebrari facere, sine tamen præjudicio Jurium Parochialium, & exceptis diebus Paschatis Resurrectionis Dominicæ, ac Pentecostes, & Nativitatis ejusdem Domini Nostri, aliàs, & liberè valeant, Auctoritate Apostolica, tenore præsentium, licentiam concedimus, & impartimur. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut alii præter familiares ipsorum Procuratorum, Missæ in eorum Oratoriis prædictis celebrandæ interessentes diebus festis de Præcepto, ab obligatione audiendi Missam in Ecclesia minimè liberi esse censeantur. Datum Romæ apud S. Petrum die prima Decembris 1605. Pontificatus Nostri Anno Primo.

Igitur ex inspectione Juris Canonici, tàm antiqui, & medii, tàm novi, ac novissimi satis evidenter patet, non esse licitum Sacrosanctum Missæ Sacrificium offerre extra Ecclesiam, & loca sacra Deo per Episcopos ritè, & rectè dedicata, & soli Romano Pontifici reservatam esse facultatem concedendi licentiam nobilibus personis celebrare faciendi in Oratoriis privatis; 60
de quibus ego satis attentè tractavi in Decisionibus meis *De Venerabili Eucharistiæ Sacramento Decis. 8.*

Cæterum, quamvis clara, & manifesta sit Concilii Tridentini prohibitio, nec non subsequens Pauli Papæ Quinti, excitantur adhuc tamen duæ quæstiones per Moralistas. *Una* an Privilegium Honorii III. concessum Regularibus celebrandi ubicumque cum Altari portatili, sit verè revocatum? *Altera*, Utrùm in casu necessitatis possint hodie Episcopi concedere licentiam celebrandi extra Ecclesiam, sicut olim permittebant canones antiqui?

Circa Primam, *Pasqualigus de Sacrificio Missæ quæst. 474.* & ibi plurimi DD. quos allegat *Tamburin. tom. 6. Consult. 12. num. 1.* conati sunt probare, prædictum Privilegium Honorianum non 61
esse revocatum, ea ratione quia clausum est in corpore juris, quo casu etiam

tum

non derogatur per clausulas generales *Rota part. 3 rec. decis. 645 num. 5.* Sed necessaria est specialis mentio, quam non fecit *Concil. Trid. d. sess. 22. in Decreto de observ. & evitan. in celebrat. Missæ.* Eò minus quia non fuit revocatum consimile Privilegium concessum Episcopis per Bonifacium Papam octavum, ut pluries declarasse Sacram Congregationem, testantur *Pignatell. d. tom. 6. Consult. 12. num. 13. Pax Jordan. tom. 1. lib. 4. tit. 1. num. 193.* & aliquam cumulavit in *Decis. de Barbar. d. Decis. 8. num. 18.*

Nihilominùs veritas stat in contrarium, siquidem omnia Privilegia con-
62 cessa Regularibus de celebrando extra Ecclesiam in Altare Portatili ante Concilium Tridentinum fuerunt revocata ab eodem Concilio Tridentino *d. cap. Unic. sess. 22.* Primò, quia fuerunt eis concessa, quando carebant propriis Ecclesiis, & habebant necessitatem celebrandi in propriis habitaculis, quæ necessitas hodiè cessat, cessante autem causa, ob quam fuit concessum Privilegium, cessat ipsum Privilegium *cap. Ex. Christus De Jurejur. cap. Cum cessante De Appellat.* Secundò, quia Concilium Trid. *d. Decret. Unic. sess. 22.* in prohibitione nominavit etiam Regulares, ut subdit, *non obstantibus Privilegiis, & consuetudinibus quibuscumque.* Neque obstat, quod sit clausum in cor-
63 pore Juris, quia non habet majorem vim, quam Jus commune, sed Juri communi non est opus derogare per posteriorem constitutionem, quia hæc tollit anteriorem contrariam, licèt de illa mentionem non faciat *cap. 1. ubi DD. de Constit. lib. 6. Fel. in cap. 1. num. 21. De Rescript.* Eò magis quia ex stylo S. Concilii Trid. in derogationibus generalibus non consuevit fieri mentio talis insertionis in corpore Juris, & si aliter prætenderetur, fieret subversio totius Concilii, ut ex pluribus exemplis, & decretis ejusdem Concilii Tridentini demonstrat idem *Pignatell. d. tom. 6. Consult. 12. num. 14.* In quibus Juri communi derogatum est sola clausula derogatoria generali.

Neque juvat Regulares exemplum Privilegii Episcoporum, quod enim non est revocatum à Concilio Tridentino, tanquam concessum personis in sublimiori gradu Hierarchiæ Ecclesiasticæ constitutis, quibus convenit, ut possint ubicumque celebrare, ne absque Missa in itinere cogantur remanere, ut docet *Pignatell. d. Consult. 12. num. 13.* Quare Regularium Privilegia de Altare portatili esse prorsus revocata constanter tenuerunt *Navarr. in Man. cap. 25. num. 82. in fin. Barbos. alleg. 24. num. 4. Passerin. de Privil. Eccles. disp. 2. cap. 12. num. 1.* & ex Regularibus alii Theologi rigiori celsioris nominis, quos congerit ipse *Pignatell. d. tom. 6. Consult. 12. num. 8.* Quorum opinio fit irrefragabilis ex Breve Greg. XIII. quo concessit de novo Societati Jesu consimile Privilegium in Missionibus, & ibi dicit. *Usum Altaris Portatis Societati Vestræ à f. r. Paulo Papa III. concessum, deinde à Concilio Trid. universè sublatum vobis autem restituimus &c.* Quod quidem Breve registratur à *P. Augustino à Virgine Maria Carmelita Strictioris Observantiæ de Turonis. Oms. Religios. Verb. Altare num. 18.*

Aliud verò decernendum venit de Ca-
pellis, & Altaribus fixis, existentibus 64
in claustris Regularibus, in his enim, quia dici non possunt esse in domibus privatis, sed in locis Religiosis, si ab Episcopo visitentur, & approbentur, poterunt Regulares Missam celebrare; prout de facto celebrant in Altaribus, & Capellis constructis penes suas infirmarias, quibus non resistit Concilium Trid. ut doctè concludit *d. Pi-* 65
gnatell. ex cit. tom. 6. Consult. 12. num. 25. ubi idem dicendum advertit de similibus Oratoriis constructis in Seminariis, & Hospitalibus, sivè ordinaria, sivè Apostolica authoritate, quod advertere debent Episcopi, & eorum Vicarii pro benè exercendo munere suo.

Circa secundam Quæstionem. An hodiè in casu necessitatis possint Epi- 66
scopi

copi concedere licentiam celebrandi extra Ecclesiam, sicut iisdem permittebant Canones antiqui? Affirmant Theologi longa manu citati per *Quart. in Rubric. Missal. part. 3. tit. 20 num. 1 dub. 5* & per *Dianam Veterem part. 4. tract. 1. resol. 43.* quæ est reposita in opere Coordinato *d. tom. 4. tractat. 2. resol. 20. 21 & 22.* ubi examinat hos casus necessitatis, videlicet I. Quando exercitus, seu classis ad multum temporis spatium Missam non audivit, & ad locum appulit, ubi sub dio potest commodè Missa in Altare portatili celebrari. II. Si exercitus moretur in castris, vel sub tentoriis, ne Christiani milites Missa priventur. III. Si infirmus sit communicandus per Viaticum, vel ex Præcepto, & ob distantiam Ecclesiæ, vel vias pravas non absque maxima difficultate possit ad eum Sacra Eucharistia deferri? IV. Si, ubi extat Oratorium privatum pro unica Missa, illa celebrata adveniat Dominus Oratorii, qui Missam non audivit die festo? V. Si pestis grassetur in Civitate, & Cives petant ab Episcopo licentiam Missæ celebrandæ, vel in privatis domibus, vel in publica via? VI. Si longa sit navigatio in mari; & navis sit magna, mare autem quietum? VII. Si fiat Processio, vel sit concursus populi ad aliquam parvam Ecclesiam, quæ illum capere non possit, & expediat erigere Altare extra Ecclesiam, & ibi coram omni populo celebrare? In his omnibus casibus, attenta necessitate, affirmant Moralistæ plurimi apud supradictos *Quartum, & Dianam* licitum esse celebrare tùm sub dio, tùm in domo privata, & idem concedunt *Gobat in Theol. Experim. tract. 3. à num. 278. & 290. Franc. de Lugo lib. 5. de Missa cap. 6. num. 6. Barbosa de Jure Ecclesiastico Univ. lib. 2. cap. 7 num. 33. & Bassus in Flor. Sacra, tom. 1 Litter. L. num. 119 & tom. 2. Litter. M num. 211 §. 12*

Salva tamen reverentia tantorum virorum, contrarium est tenendum in omnibus supradictis casibus; in quibus absque Sedis Apostolicæ dispensatione nulli licitum esse debet celebrare; neque Episcopo permissum est licentiam concedere, ut pluribus rationibus, & auctoritatibus comprobat *Pignatell. tom. 3 Cons. 79.* ubi loquitur in casu communicandi infirmum per Viaticum, cujus proposito S. Congregationi Concilii, tùm per Cardinalem legatum Portugalliæ, tum per Cardinalem Paleottum, semper respondit negativè. Et idem *Pignatell. tom. 8. Consult. 124.* examinat casum navigationis longæ, & allegat pro negativa plures, eosque gravissimos Theologos; nec non responsum *Sacr. Congreg. S. Officii dies 31. Junii 1607.* Quibus ego addo aliud responsum *Sacræ Rituum Congreg. diei 12. Feb. 1633.* impressum apud *Dianam Coordinatum d. tom. 4. tract. 2. Resol. 22. num. 3.* cujus vigore ipse videtur recedere ab opinione contraria, cui favere non potest praxis navigantium ad Indias, siquidem illis concessam fuisse licentiam ab Apostolica Sede testatur *Bassus d. litt. L. num. 119. §. 3. & litt. M. num. 211 §. 12.* nos autem disputamus, ubi facultas Apostolica non habetur.

Porrò in dictis casibus, an saltem Missa sicca recitari possit à Sacerdote 67
vestibus sacris induto, omissa tamen oblatione, consecratione, totoque Canone? Respondendum est negativè, quia est contra Ritum Ecclesiæ Catholicæ induere vestes sacras, & celebrare Missam, omissis essentialibus ejusdem Missæ, & qui sic ageret, graviter peccaret, ut doctè probat *Pignatell. tom. 4. Consult. 115.* Sed de Missa sicca dicemus infra *Decisio num. 31. num. 36.*

Quoad Septimum. *Quinam fuerint Milites Templarii in Ecclesia Catholica, & quomodo esse desierint?* Templariorum 68
materia quam hucusque examinavimus, motivum præbet recensendi Milites Templarios, qui suam habuerunt originem in Jerusalem *Anno Domini 1118.* & Religionem eorum approbavit Apostolica Sedes sub Honorio Pa-

pa

pa Secundo, *Anno* 1127 dato eis habitu albo cum Cruce rubea; emittebant autem tria solita vota Religiosa, ac ulteriùs defendendi Peregrinos euntes in Terram Sanctam ab insidiis latronum, & Saracenorum; cumque crevissent opibus, & divitiis maximis, gloriosissimas expeditiones militares fecerunt in defensionem fidei contra Saracenos. Cumque diù se servassent in honesto proposito, professioni suæ laudabiliter satisfacientes, tandem neglecta humilitate, quæ omnium virtutum est custos, evaserunt superbi, ac molesti non solùm privatis personis, sed etiam Principibus, & diffamati de enormitatibus, ac pessimis vitiis, etiam de Hæresi, & Apostasia, *Anno* 1307. Philippus Rex Francorum illos judicialiter accusavit coram Clemente Papa Quinto, qui anno sequenti convocato Concilio Viennensi, in eo jussit eorum causam pertractari, & pluribus ex iisdem Templariis militibus carceratis, aliisque fatentibus delicta, aliis negantibus; tandem tanquam Rei prædictorum gravissimorum criminum fuerunt condemnati; & eorum multi tanquam impœnitentes igne combusti; suppresso toto Templariorum Ordine, cujus magna pars bonorum, & possessionum data fuit Militibus Hierosolymitanis, ut fusè narrant Chassanæus *in Catalogo Glor. Mundi part. 9 consid. 5 Bzovius ad Annum* 1310. *Salelles de S. Inquisition lib. 3. cap. 16. Reg. 180. à num. 76 & seqq. Azor. Instit. Moral. tom. 1. libr. 13. cap. 6. Raynald in Annal Ecclesiast. Anno 1308. & 1312. Albericus in Dictionar Verb. Templarii Sanctus Antoninus in Histor. 3. part. titul. 21. capit 3.* Novissimè *Forestus in Mappamundo. tom. 3 part. 2. in Vita Clementis Papæ Quinti*, ubi observat, non ita certum fuisse apud homines, quod omnes Templarii essent Rei mortis, & excidii totius Ordinis; cujus hæsitationis ansam præbuisse ferunt, mortem tum Clementis Papæ Quinti, tum Philippi Regis Francorum intra annum; juxta citationem de ipsis, quam fecerat existens in patibulo Joannes Mula Magnus totius Ordinis Magister, ad comparendum ante Tribunal Dei, quæ quidem citationes? Utrum timendæ sint à Judicibus ritè, ac rectè procedentibus, demonstrat *Martin. Delrius Disquis. Magic. libr. 4. cap. 4. quæst. 4. Et Stephan. Menochius in Storeis Centur. 1. cap. 28.* quos Lector curiosus percurrat.

DECISIO XIII.

ARGUMENTUM.

Quia in definitione Sacrificii, ultra necessitatem Templi, dicitur esse necessarium etiam ALTARE, agitur de quidditate, & necessitate ALTARIUM ad celebrandam Missam.

SUMMARIUM.

1 *Altare sacrum est necessarium pro celebranda Missa.*
2 *Altare est duplex Immobile, & Portatile.*
3 *Altare immobile quid sit?*
4 *Altaria olim lignea, & argentea, nunc lapidea tantùm.*
5 *Epaunum est Urbs Apamiæ, vulgò Pamiers*
6 *Altare quasi alta Ara, & elevatum à terra.*
7 *Altaris altitudo quanta esse debeat?*
8 *Altare in Areopago Athenarum cui Deo ignoto dicatum?*
9 *Altaris mensa quantæ latitudinis, & longitudinis esse debeat?*
10 *Altaria consecrare semper Ecclesia consuevit*
11 *Peccatum mortale est celebrare Missam sine Altare.*
12 *Sacerdos celebrans sine Altare est suspendendus à Divinis. & num. 32.*
13 *Altare non consecratum non acquirit consecrationem per celebrationem Missæ in eo.*

14 *Altarium fuerunt antiquitùs forma diversa.*
15 *Altare portatile cur dictum Viaticum? ejus usus antiquissimus. Ejus forma quæ?*
16 *Antimensis utuntur Græci pro Altare portatili.*
17 *Altaria consecrantur ab Episcopis. Sed utrum ab Abbatibus, & simplici Presbytero?*
18 *Abbates de Jure non consecrant Altaria; sed tantùm ex privilegio.*
19 *Pontificalium usus usque ad annum millesimum ab Incarnatione Domini non fuit concessus Abbatibus.*
20 *Abbatibus Casinensibus concessa facultas consecrandi Altaria portatilia pro usu suarum Ecclesiarum à Pio Papa IV anno 1565.*
21 *Abbates an possint consecrare Altaria etiam pro Ecclesiis extraneis? est quæstio; in qua negative respondendum; etiam circa calices, campanas, & suppellectilia Sacra.*
22 *Abbates non posse consecrare Altaria pro usu alienarum Ecclesiarum decisum est à S. Rit. Congregatione anno 1644.*
23 *Abbatum potestas circa usum Pontificalium, & circa consecrationes restricta fuit Anno 1659. sub Alexander Papa VII. in Decretis XXI. quorum XVIII nec non XIX. sunt prohibitiva consecrationum, & collationis ordinum minorum pro non subditis, etiam de licentia Ordinariorum.*
24 *Papa ad libitum potest restringere, ac etiam revocare Privilegia quibuscunque concessa per Apostolicam Sedem.*
25 *Mendicantium Ordinum Prælati non possunt consecrare Altaria, aut Calices, vel paramenta benedicere pro alienis Ecclesiis, vel personis.*
26 *Presbytero potest à Papa dari facultas consecrandi Altaria, & Calices.*
27 *Reliquiæ Sanctorum an sint de essentia consecrationis Altarium? Quæstio famosa. Rationes pro affirmativa num. 28. Pro negativa num. 29.*
30 *Lipsana non sunt de essentia reponenda in Altari consecrando; sed tantùm ex consuetudine generali Ecclesiæ.*
31 *Altaria quando perdant Consecrationem?*
32 *Altare non perdit consecrationem, si exeat de suo loco operculum SS. Reliquiarum; sed statim ibi gypso firmetur, repositis in suo loco ipsis SS. Reliquiis.*
33 *Excommunicatus Sacerdos, vel degradatus si celebret, non reddit Altare execratum.*
34 *Altare deficiente non licet celebrare ex quacunque causa; & celebrans graviter puniendus esset.*
35 *Papa concedere potest celebrationem Missæ sine Altare.*
36 *Exempla tria antiqua Missæ celebratæ sine Altare; idest S. Luciani Martyris, Theodoreti Cyri Episcopi, & S. Apollonii Episcopi Brixiensis.*
37 *Mulieres prohibitæ ministrare Altari.*
38 *Mulieres in Ecclesia stent separatæ à Viris.*
39 *Presbyteri non celebrent eo die in Altare, in quo celebravit Episcopus, vel Legatus Apostolicus absque eorum licentia.*
40 *Christi unius altio debet esse nostra instructio.*
41 *Crux fuit Altare Sacrum, in quo Christus Dominus cruentum Sacrificium obtulit. Templum verò totus mundus.*
42 *Christus Dominus fuit Sacerdos, Hostia, Templum, & Altare.*

NOn solùm in Templis sacris Deo tremendum Missæ Sacrificium est offerendum; sed illud super Altaribus pariter sacris immolari debet, ut ex auctoritate SS. Canonum, & Conciliorum probat *Emin. Card. Bellarminus lib. 2. de Missa cap. 24. §. De Templis, & Aris; Tamburin. de Sacrificio Missæ lib. 2. cap. 5. §. 1. Layman tom. 3. Verb.* 1

Alta-

Altare num. 10. & Collegium Salmantic. de Sacram. in genere tract. 3. cap. 4. punct. 3. nec non Doctores omnes infra citandi. Idcirco pro hujus necessaria requisitis, ad rite lucandum, intelligentia, quinque sunt breviter examinanda, & videnda.

1. *Quid, & Quotuplex sit Altare?*
2. *Ad quem spectet consecratio Altarium?*
3. *An Reliquiæ Sanctorum sint de essentia consecrationis Altarium?*
4. *Quando Altaria dicantur perdidisse consecrationem?*
5. *An liceat aliquando celebrare sine Altari consecrato?*

Quo ad Primum. Cum omne multiplex, secundum Philosophum sit prius dividendum, & postea definiendum

2 *Arist. lib. 2. Poster. cap. 9.* Scire oportet, quod duplex est Altare, aliud *Immobile, & firmum*, Aliud verò *Portatile, & Mobile*. Primum appellatur etiam *Mensa, seu, & Tabula*. Secundum dicitur *Altare Viaticum*, quo per viam peregrinantes utuntur, item *Ara, Lapis, & Tabula*, ut advertit *Bordon. Van Resolut. pars 2. resol. 83. num. 17. & Barbos. de Jure Eccles. Univers. lib.*

3 *2. cap. 7. num. 2. 3. & 4.* Altare firmum, & fixum *est fabrica de muro, elevata à solo Ecclesiæ, cum mensa lapidea, figuræ quadratæ oblongæ, rite consecrata, supra quam Sacerdos legitimè sacrificare potest.* Dicitur esse *fabricatum de muro*,

4 quia, licèt olim in primitiva Ecclesia fierent Altaria lignea, ob eorum majorem capacitatem usum, & ut facilius de loco in locum transferri possent tempore persecutionum, ut notat *Eminent. Card. Bona Rer. Liturgic. lib. 1. cap. 20. sub num. 1.* cujusmodi erat Altare Principis Apostolorum, repositum postea à S. Sylvestro Papa in Ecclesia Lateranensi, ut in Dedicat. Basil. Salvatoris *die 9. Novemb. lect. 6. Brev. Rom.* & cessata persecutione Constantinus Magnus fecerit in Basilica Constantiniana Altaria Septem de argento purissimo, pendens singulum libras 240. Et Sixtus III. obtulerit Basilicam Sanctæ Mariæ Altare argenteum purissimum pendens libras 300. ut *ibid.* scribit *Emin. Card. Bona*, postea sancivit Ecclesia, ut nemini liceat celebrare, nisi in Altari Lapideo consecrato, & Chrismate delibuto, cum sit figura Domini Nostri Jesu Christi, de quo ait Apostolus *1. Cor. 10. Petra autem erat Christus cap. Fundamenta. de Elect. in 6.* idem etiam quia sepulchrum Christi, quod repræsentat Altare, fuit excisum de Petra. *Barbos. d. lib. 2. cap. 7. num. 3.* Est autem incertum, qui primus præceperit, Altaria debere esse Lapidea, etsi communis opinio hoc referat ad eundem Sanctum Sylvestrum. *Sirenio in Histor. Dogmat. de Sacram. Dissert. 5. quæst. 8. cap. 3. Emin. Card. Bona d. n. 1.* Id tamen legitur *in cap. Altaria. 31. de Consecrat. dist. 1.* sumptum ex *Concilio Epaunensi, cap. 26.* quod fuit celebratum Anno 509. in Urbe Galliæ, tunc dicta *Epaunum*, quæ secundum Ortelium est Urbs *Apamea*, vulgo *Pamiers* 5
Ferrar. in Lexico Geographic. Verb. Epaunum, & Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 20. num. 1. Porrò Altare Ligneum cum Ara Lapidea non est prohibitum, & super eo licitum est celebrare. *Barbos. ubi supra numer. 4. Lezana tom. 3. Verb. Altare num. 2. & Nitravus in Florest. Verb. Altare num. 5.* Dicitur in definitione *elevata à solo Ecclesiæ*, spectat 6
enim ad decorem, & majestatem Altaris, ut sit altum, & elevatum à terra, inde vocatur Altare quasi alta Ara. *Lezana d. Verb. Altare num. 1. & Petr. Jordanus tom. 1. lib. 5. tit. 10. num. 4.* nam etiam Ethnici Diis superis sacrificabant in ædificiis à terra elevatis; in terra autem Diis terrestribus, & in effossa Diis infernalibus. *Lezana ibidem.* Eius autem altitudo debet esse à Scabello ligneo, seu bradella ipsius Altaris, *cubitis duobus, & uncia alto*, ut præceptum fuit à S. Carolo in *Concil. 4.* Provinc. quamvis si paulò minus deficiat, sit tolerandum, juxta instructionem ejusdem Sancti ad suos Vicarios Foraneos, de qua in *Act. Eccl. Mediolan. pag. 800.* & cujus meminit *Jo-* 7

 sepho

seph Crispin. in tract. Visit. Pastoral. part. 2. § 6 num. 6 Hinc Altare de Lignis Setthim, quod fecit Moyses jussu Domini, habebat tres cubitos in altitudine. *Exod. 27. 1.* Et tale erat Altare, ab
8 Atheniensibus dicatum *Ignoto Deo*, de quo ait ad illos Apostolus Paulus, *Act. 17. 23. Præteriens enim, & videns simulacra vestra, inveni & Aram, in qua scriptum erat: Ignoto Deo.* Quibus autem de causis dictum Altare erectum fuisset Athenis, & de quo *Deo ignoto* intelligerent Sapientes illi, plures recenset opiniones *Nicolius d. Verb. Altare num. 3.* probabilius tamen est, quod illud ad Deum Judæorum referrent, cujus cum nullum extaret simulacrum, seu sculptura, à quo manifestaretur, illum appellabant *Deum ignotum*; nam & ipsos Judæos *Juvenalis Satyr. 14.* irrisit tanquam nubium adoratores, dicens

> *Quidam sortiti metuentem Sabbata Patrem,*
> *Nil præter nubes, & Cœli Numen adorant.*

Idemque sensisse videtur *Lucanus*, qui Deum Judæorum incertum appellavit, quia non erat visibilis

> ——— *Nam dedita Sacris*
> *Incerta Judæa Dei.*

Nisi velimus asserere, quod Athenienses, cum audissent S. Dionysium Areopagitam, loquentem de Ecclypsi visa in die mortis Christi, & dicentem, *Aut Deus naturæ Auctor patitur, aut mundi machina dissolvitur*; sivè, ut refert, *Michael Syngelius*, Auctor Græcus: *Deus ignotus in carne patitur; ideòque universum hisce tenebris obscuratur, & concutitur*, voluerint huic patienti Deo Ignoto erigere illud Altare, ut latiùs prosequitur *Stephan. Menochius in Histor. Sacra in Act. Apostolor. lib. 2. cap. 23.* ubi alios adducit.

Sequitur in eadem definitione Altaris: *Cum Mensa Lapidea figuræ quadra-*
9 *tæ oblongæ.* Quia, ut dictum est, Altare debet habere mensam ex lapide expansam, cujus latitudo sit saltem duorum cubitorum, longitudo autem cubitorum ad minimum quatuor; ut idem Sanctus Carolus præscripsit in suo *Concil. IV. Prov.* & notat *Joseph Crispinus d. part. 2. § 6. num. 6.* Subjungitur in definitione *Ritè consecrata*, sicut enim Moyses, Domino præcipiente, consecravit Tabernaculum, Mensam, & Altare ejus, sic Ecclesia Catholica semper solita fuit non solùm Tem- 10
pla, sed etiam Altaria sacrare pro usu Divini Sacrificii, ut habetur *in cap. Tabernaculum. 2. de Consecr. dist. 1.* de cujus consecrationis effectu ita loquitur *S. Thom. 3. part. quæst. 83. art. 3. Consecratio Altaris repræsentat Sanctitatem Christi, consecratio verò Domus Sanctitatem totius Ecclesiæ. Ecclesia, & Altare consecrantur, quia hac consecratione adipiscuntur quandam spiritualem virtutem, per quam apta dicuntur Divino cultui, ut scilicet homines devotionem quandam exinde percipiant, ut sint paratiores ad Divina.* De cæremoniis autem, quibus consecrantur Altaria, de ablutionibus, ac Unctionibus cum Sacro Chrismate disserit *Gavant. Durand. in Rational. Divin. Officior. lib. 1. cap. 7.* ubi earundem Mysticas significationes explicat; & novissimè *Hugo Menard. in Notis ad libr. Sacramentar. S. Gregor. Papæ pag. 195. 196.* & *Alphons. Mendezius in Theologia Catechetica tom. 2. lib. 11. cap. 1. num. 3. & 4.* qui advertit in Ethiopia, usum Altaris Lignei, *Zabot* vocati, prævalere, ac promanasse ab exemplo Divi Petri, qui tempore persecutionum, ut dictum est, in ligneo Altari, concavo in speciem Arcæ celebrabat.

Tandem subdit definitio, *Supra quam Sacerdos legitimè Sacrificare possit*; quia concors est Theologorum, & Canoni- 11
starum sententia, esse mortale peccatum litare extra Altare consecratum, sivè fixum, sivè portatile, (hoc enim sufficit, illo deficiente) *cap. Sicut non alii 31. cap. Altaria 32. De Consecr. dist. 1. S. Thom. 3. p. q. 83. art. 3. Layman libr. 5. tract. 5. cap. 6. num. 3. & Quarti in Rubr. Missal. part. 1. tit. 20. ad dubia consectar. dub. 1.* Addunt Sacerdos, qui celebra-

lebraret in Altari non consecrato, ut refta dicetur, esset plectendus suspen-
22 sione à Divinis. *Bordon Var. Resolut. part. 2. resol. 83. num. 24.* Qui opinatus est *ibid. num. 19.* Altare nondum consecratum, vel etiam desecratum, evadere consecratum per celebrationem in eo factam sive bona, sive mala fide, prout communiter docetur de patena, & calice non consecratis adhibitis in
23 celebratione. sed contrarium tenent *Quart. d. part. 1. tit. 20. dub. 4. Ign. Bossu in Hierurg. Sacra Verb. Altare §. 5. & in verb. Vestes idest Paramenta Sacra §. 4.* quibus ego adhæreo, nam, quidquid sit de patena, & calice (de quibus etiam dissentit *Quart. part. 2. tit. 1. [illegible]*) magnum est discrimen, siquidem Corpus, & Sanguis Domini immediatè tangit, & deliniat patenam, & calicem, secus autem Altare ipsum, quod aliter ac majoribus orationibus, & ceremoniis, quàm calix, & patena consecratur, ut relukat ex Pontificali Romano *tit. de Consecrat. Altar.* & ex his, quæ tradet *Duran. d. lib. 1. cap. 7. & Menard. d. pag. 195. & 196.*

Non est autem ignorandum pro Altarium fixorum intelligentia, eorum-
24 dem antiquitùs diversas fuisse structuras, nam aliquando Mensa lapidea superjacebat uni tantùm columnæ, aliquando columnis duabus, aliquando quatuor, ut adhuc videtur Romæ in cryptis, & cœmeteriis. invaluit demum usus, ut Mensa ipsa lapidea collocetur super ædificio quadrato, ex muro confecto, ad tumuli formam, ut nostris temporibus praxis communis servat. de quibus omnibus structuris mentionem facit *Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 20. n. 1. in fine.* Et hæc de Altaribus firmis, & fixis [illegible].

Alia sunt Altaria portatilia, mobilia, & Viatica, sic dicta, quia Episcopi
25 iter agentes illa secum olim ferebant, ut in eis possent extra Ecclesiam in locis remotis celebrare, & vulgò appellantur *Petra Sacra* quorum usus est antiquissimus, de quo meminit *Ven. Beda lib. 5. Hist. cap. 11.* qui vivebat *Anno Domini 700.* nec non *Hincmarus Remensis*, qui illam regebat Ecclesiam *Anno 860.* & in capitulis editis Anno XII. sui Episcopatus, sic sancivit *Tabulam quisque Presbyter, cui necessarium fuerit, de marmore, vel nigra Petra, aut litio honestissimo, secundum suam possibilitatem, honestè affectatam habeat, in qua cum ad consecrandum offerat, quam secum cum expedierit, deferat, in qua Sacra Mysteria secundum ritum Ecclesiasticum agere valeat.* Est igitur Altare portatile *Lapis consecratus, quadratæ figuræ, tantæ latitudinis, ut in eo consistere possit Calix, & Patena, nec non alia particula, quæ simul contingeret consecrari*, & super ipsum licitum est Missam celebrare *Cap. Concedimus 30. De Consecrat. dist. 1. & cap. 3. de Privileg. [illegible] 6.* Sed prædictus Sacer lapis debet esse unus physicè, non autem compositus ex duobus, vel pluribus, [illegible] repræsentet [illegible] Christi personam *Tambur. de Sacrif. Missæ [illegible] cap. 3. §. 1. num. 6.* non est tamen prohibitum, si ligneo circumdetur ad ornatum, vel in capsula lignea inferatur ad conservationem, dummodò superior planities ejus lapidea sit aperta, super qua litatio fiat *Quart. d. part. 1. tit. 20. dub. 1. in fin. & Tamburin. d. §. 1. num. 3.* De hoc autem Altari portatili, seu Petra Sacra ita ordinavit S. Carolus *in cit. Conc. 4. Prov. Petra Sacrata in Mensa Altaris [illegible], ut in hunc effectum Calicis periculum absit, tella tamen [illegible] possit. Quæ quidem Petra longitudine ne minor sit unciarum [illegible], latitudine sex de. m.* Quamvis quod tanta latitudo, & longitudo Petræ Sacræ sufficiat, quæ possit sustinere majorem partem Calicis, & Hostiæ, *Sylvest. Verb. Altare, Toles lib. 2. cap. 2. num. 6. Ign. [illegible] part. 1. lib. 10. cap. 27. qu. 7.* docuisse reperiantur. Debet etiam tegi tela cerata, ut sermentis servetur à pulvere, & ne à laicis tangatur. *Joseph. Crispin. Visit. Pastor. d. part. 2. §. 6. num. 8.*

Porrò in Ecclesia Orientali Altaria portatilia non habentur, sed eorum- 26

vice

vice Græci utuntur Antimensiis, quibusdam scilicet pannis, Ritu, & vice Altarium consecratis, de quibus in Euchologio Græcorum pag. 648. & ibi Jacob Goar in not., & de iisdem Theodorus Balsamon in expositione Can. 31. Concilio Trullano, Illa, inquit, vocata sunt Antimensia, & ideo a Pontificibus, quo tempore celebrant dedicationem Ecclesiæ, ut ponantur in Sacris Mensis, quando prorsus Antiflatis Oratoris Liturgia fit in Oratoriis. Plures eruditiones de Antimensiis, & Græcorum Altaribus leguntur apud Magrium in Hierolex. Verb. Altare. & præcipuè, quod eodem die ad unicum Altare duo Presbyteri nequeant Sacrum facere, quòdque Altaria erant à muro separata, ut devotionis causa possent fideles illa circuire. Altarium custodiam à Deo Angelis demandari, ut habetur ex Sophron. in Prat. Spir. cap. 4. & refert Jo. Bap. Marchand. in Silva Histor. part. 1. lib. 3. cap. 7. ac tanta veneratione à Græcis Altaria coli, ut mire invehant contra nostratum abusum, à quibus irreverenter apud Altaria, etiam dum Sacrificium tremendum offertur, insistitur. Et hæc de primo Quæsito.

Quo ad Secundum, in quo quæri-
17 tur, *Ad quos spectet consecratio Altarium?* Inspectio cadit circa tres Personas, *Episcopos scilicet, Abbates, & Simplices Sacerdotes.* De Episcopis nulla est dubitatio, quin possint Altaria tam fixa, quàm portatilia consecrare, spectat enim de jure hujusmodi consecratio ad ipsos *cap. Interdicimus* 16. q. 1. *cap. Ministrare* 26. qu. 6. *cap. Nullus Presbyter cap. Concedimus cap. Quod in dubiis De Consecrat. dist.* 1. Et ita tradunt communiter omnes Doctores, tum Theologi, quàm Canonistæ *Suarez de Euchar. disp.* 81. *sect.* 5. *Reginald. in Prax. lib.* 29. *num.* 190. *Bordon. Var. Resol.* 6. *part.* 2. *resol.* 83. *num.* 18. *Barbos. ad Rep.* 27. *num.* 15. *Pignatell.* alios cumulans *tom.* 5. *Consult.* 68. *num.* 2. *Et Crespo in Vita Pastor. part.* 2. §. 13. ubi monuit facile Episcopos, ne desides sint in consecratione Ecclesiarum, atque Altarium, immò imitentur sollicitudinem Pastoralem Sancti Caroli, qui tercentum Ecclesias cum suis Altaribus consecrasse dicitur.

Circa Abbates, certum est de Jure eos non posse Altaria consecrare, ut docet *Mar. Antonin. resol. lib.* 1. *resol.* 112. 18
Cas. 3. Idcircò alterum hanc potestatem consequi non potest, nisi ex privilegio Apostolico, ut fatetur *Ascanius Tamburin. de Jure Abb. tom.* 1. *disp.* 13. *quæst.* 4. n. 3.
Quando autem hoc Privilegium Abbates obtinuerint? sunt variæ opiniones, siquidem certum est, usque ad Annum Millesimum ab Incarnatione Dominica, Jus Pontificalium, eorumque usus nulli Abbati fuisse concessum, ut eruditè probat *Illustrissimus Pompejus* 19
Sarnel. Vigiliarum Episcopus Vigilantissimus, in suis Epistol. Ecclesiastic. Epist. 3. ob eorum Abbatum eximiam modestiam, & humilitatem, de qua plura *S. Bernardus in Epist.* 42. *ad Henricum Senonensem Episcopum, & Petrus Blesensis Epist.* 90. *Ad Vitum Blesen. Abbatem Marbacen. Francofurtum.* Verùm, prædicto Millesimo transacto, & usu Pontificalium per plures Summos Pontifices, *ut d. Epist.* 3. *Sarnel.* docet, nonnullos Regularibus Prælatis attributo, successive aliquibus Abbatibus concessa fuit simul potestas consecrandi Altaria sua in propriis Ecclesiis, ut ostendit *Tamburin. d. disp.* 13. *Quæst.* 4. fusiùs alibi tom. 3. quod 20
tandem Pius Papa IV. *Anno* 1565. die 6. *Junii* concessit Congregationi Casinensi, ut singuli illius Abbates quæcunque *Lapides marmoreos, porphyreos, aut alios ad usum Altarium portatilium pro servitio Ecclesiarum ejusdem Congregationis subjectarum, consecrare, & benedicere possint, Ordinariorum locorum facultate minimè requisita,* quæ quidem Piana Constitutio, relata duntaxat à Tamburino, legitur etiam apud *Laertium Cherubin. in Bullario Romano tom.* 2. inter Bullas Pii Quarti *Constit.* 97. *pag.* mihi 114.

Non est igitur inficiandum, quin Abbates Casinenses possint ex Privile-

gio

gio Apostolico Altaria tàm fixa, quàm
mobilia consecrare pro usu suorum Ec-
clesiarum. Sed an etiam pro aliis Ec-
clesiis extraneis? Affirmare contendit
21 *Ascan. Tamburin. d. disp. 23. quæst. 4. quæs.*
9. & quæst. 13. tùm ex Communicatio-
ne Privilegiorum cum Congregatione
Cisterciensi, cujus Abbatibus id concessis-
se, ait, Innocentium Octavum, tùm
ex præscriptione & possessione, in
qua Abbates Casinenses reperiuntur
consecrandi Altaria portatilia ad instan-
tiam quarumcunque personarum, &
Ecclesiarum, etiam non sibi subjecta-
rum, & cum eodem Tamburino tenent
Barbosa d. part. 2. resol. 83. num. 18. Con-
trarium tamen est verius, quòd pro
extraneis personis, & non suis Eccle-
siis, Abbates cujuscumque Congrega-
tionis non possunt Altaria consecrare,
neque Calices, neque Campanas, ne-
que supellectilia sacra benedicere,
sed solummodo pro suarum Ecclesia-
rum usu, ut concludenter tenent, &
probant *Marcellinus d. lib. 1. resol. 112.*
resol. 3. Riccius in Praxi tom. 1. resol. 461.
num. 2. Passerinus part. 1. cap. 2. art. 4. n.
19. & Pignatell. tom. 3. Consult. 68. Pri-
mò quia in Privilegio Pii Quarti, est
dictio *Dumtaxat suarum Ecclesiarum*, quæ
includit negationem circa Ecclesias alie-
nas *Barbos. Decl. 93. num. 3.* Secundò,
quia Privilegium Innocentii Octavi ad
Cistercienses comprehendit solum Ge-
neralem, & quatuor principaliores Ab-
bates illius Religionis, non autem alios;
ideò non est Communicabile ad om-
nes, potissimùm diversæ Congregatio-
nis. Tertiò, quia in materia consecra-
tionis Privilegia non communicantur,
neque extenduntur ad alios Abbates
præter nominatos *Diana part. 3. tract.*
2. resol. 25. Quæ in Coordinato est tom.
7. tract. 1. res. 23. num. 4. Quartò quia
Præscriptio, vel possessio, aut con-
suetudo non juvat, neque suffragatur
Inferioribus in his, quæ sunt Ordinis
Episcopalis, ut declaravit *Sac. Rituum*
Congr. 18. Augusti 1629. de qua Pigna-
tell. d. Consult. 68. num. 3. Quintò, quia
in contradictorio Judicio, & in termi-
nis hujus quæstionis sic decisum fuit
Anno 1644. ab eadem S. Rituum Con-
gregatione, ut refert idem *Pignatellus* 22
ead. num. 3. his Verbis: *In causa Pla-*
centina vertebatur inter Episcopum Pla-
centinum ex una, & Abbatem S. Sixti
ejus Civitatis, Ordinis S. Benedicti, Con-
gregationis Casinensis partes ex alia, su-
per jure consecrandi quæcumque Altaria
fixa, aut portatilia. Die 16. Augusti 1644.
S. Rituum Congregatio, proponente Emi-
nentiss. & Reverendiss. Cardinali Fran-
ciotto, auditis partibus, & attentis Pri-
vileg. Ordini prædicto ab Apostolica Se-
de concessis, censuit, Non licere Abba-
ti consecrare Altaria, nisi pro usu pro-
priarum Ecclesiarum, & Religiosorum
ejusdem Ordinis tantùm, & ita servari
mandavit. Ultimò, quia ad tollendos
abusus, circa Privilegia Abbatibus Con-
cessa, per viam legis universalis eadem
Sacra Rituum Congregatio die 27. Septem-
bris 1659. approbante Summo Pontifi-
ce Alexandro Septimo, compilavit
XXI decreta, in quibus præscripsit 23
Abbatibus, & declaravit ea, quæ si-
bi facere liceat, inter alia autem sic le-
gitur: XVIII. *Ecclesiasticam Supelle-*
ctilem pro servitio tantum suarum Eccle-
siarum, vel Monasteriorum benedicere.
XIX. *Reliqua Pontificalia extra loca ipsis*
Abbatibus subiecta, vel pro servitio alie-
næ Ecclesiæ, aut in subditos partes alie-
nas, etiam de licentia Ordinariorum,
exercere non possunt, puta Campanarum
benedictiones, Calicum, & similium, in
quibus Sacra adhibetur Unctio, nec non
minorum Ordinum collationes. Hæc &
alia Decreta, de quibus supra, extensè
leguntur apud *Nicolaum Lucubrat.*
Canonic. lib. 5. tit. 33. num. 17. pag. mihi
216. Ex quibus evidenter constat, non
licere Abbatibus cujuscumque Congre-
gationis, & Religionis consecrare Al-
taria, Calices, vel Campanas; neque
Vestes Sacras benedicere, aut minores
Ordines conferre, vigore Privilegio-
rum, nisi personis sibi subditis, & pro
Ecclesiis sibi subiectis. Talis enim est 24
voluntas Summi Pontificis, declarata
per organum Sacræ Rituum Congre-
gatio-

rationis, quæ de mandato Papæ in prædictis Decretis generalibus reformavit Privilegia Abbatum, & nefas esset dubitare de validitate prædictæ Reformationis, quia sicut Papa concessit dicta Privilegia Abbatibus, sic ad libitum potest ea restringere, moderare, & revocare *Peregr. de Jure fisci lib. 1. tit. 3 sub num. 10 Gloss. in cap. Decet in Verb. permanfurum De Reg. Jur. in 6. Dec. ian. cons. 25 num. 3 vol. 1 Paul. Rebuss. in Annot. ad Rotam part. 3 rec. Decis. 2. à num. 238 & seqq.* Ex quo hucusque dicta sunt de Abbatibus, quod non possint Aras, vel Calices consecrare, aut paramenta benedicere, nisi pro suis Ecclesiis, multò minus locum habent in Superioribus Religiosorum mendicantium, ut respondit eadem *S. Rita in Congr. in Cameracen. 13 Martii* 1631 quam referunt per extensum *Bar-*
25 *bos. Apostol. Decis. Verb. Abbas num.* 14. *Nerv. in Lutern. Regular. Verb. Benedicere Et Lezana in Summ. tom. 3 Verb. Altare num.* 3.

Circa verò Simplices Sacerdotes, extra controversiam est, quod Sedes Apostolica potest illis eamdem facultatem delegare consecrandi Altaria, & Cali-
26 ces, etsi raro concedatur, & nisi in remotissimis regionibus, in quibus penuria est Episcoporum. *Quart. in Rubr. Missal. part. 1 tit. 10 Dub. 2. Vers. Dico Secundò Lezana d. tom. 3 Verb. Altare num.* 3 ubi *Suarez in 3 part. D. Thom. tom. 3 disp. 81 sect. 3* affirmans anno 1549 concessam fuisse à Paulo Tertio Presbyteris Societatis Jesu pro locis Indiarum *Thom. Tambur. de Sacrif. Missæ lib. 1. cap. 1 § 2. & cap. 5 § 1 & Barbosa de Jure Eccles. Univ. d. lib. 2. cap. 7 num.* 17.

Quo ad Tertium *An Reliquiæ Sanctorum sint de essentia consecrationis Altarium*, est controversia famosa inter
27 Theologos, Canonistas, & Moralistas, quos cumulat *Emin. Card. Brancatius in Opuscul. de Altarium Consecratione*, ubi viginti duo stant pro Affirmativa, inter quos *Gloss. in Can. De fabrica, & in Can. Placuit De Consecr. dist. 1. Abb. Butr. Joan. Andr. & alii in cap. 1. De Consecrat. Eccl. Barbosa de Jur. Eccl. Univ. d. lib. 2. cap. 7 num. 7 & Jordan. tom. 1 lib. 5 tit. 10. num. 19.* Pro negativa verò numerantur ibidem Theologi quadraginta, quorum primarii sunt *Emin. Card. de Lugo de Eucharistia disp. 20 num. 71 Reginald. lib. 29 num. 190. Lezana d. tom. 3 Verb. Altare num. 6 & Franc. de Eccles. Cathedr. cap. 5 num.* 167.

Affirmantes, Sanctorum Reliquias esse de essentia consecrationis Altaris 28
moventur hisce argumentis. Primò ex *cap. Placuit 26 De Consecr. dist. 1* in quo mandatur, everti Altaria, in quibus Reliquiæ Martyrum conditæ non probantur. Secundò *ex Can. De fabrica 24 & ibi Gloss. de Consecr. eod. dist. 1.* ubi Vigilius Papa mandat, ablatas reliquias Sanctorum iterum reponi in Altaribus, eaque iterum consecrari. Tertiò, quia S. Felix Papa, ut habetur in ejus Actis apud Anastasium Bibliothecarium, constituit *supra sepulchra Martyrum Missas celebrandas esse*, forsan ex eo, quod in Apocalypsi legitur, *Vidi subtus Altare animas interfectorum propter Verb. Dei.* Quartò ab exemplo Divi Gregorii Magni, qui, ut habetur *lib. 3. Dial. cap. 30.* Consecravit Ecclesiam, (intellige & Altare) impositis in eo Reliquiis SS. Sebastiani, & Agathæ. Quintò, quia in Septima Synodo Generali, sivè Nicæna Secunda anno 787 decernitur, quod qui *Templum consecraverit sine Sanctis Reliquiis, deponatur*. Sextò, nam etiam Alexander Papa Tertius in *cap. 1. De Consecr. Eccl. vel Altar.* ita disponit. *Si Altare motum fuerit, aut lapis ille solummodò suprapositus, qui sigillum continet, confractus, aut etiam diminutus, debet denuò consecrari.*

Negantes, quod ad essentiam consecrationis Altaris, in eo ponendæ sint 29
Reliquiæ Sanctorum ducuntur hisce rationibus. Primò, quia ab initio nascentis Ecclesiæ usque ad quartum sæculum, & saltem in tertio usque ad S. Felicem Papam, Sacerdotes Missam cele-

celebrabant super ligneas Aras consecratas absque Sanctorum Reliquiis, quæ tunc delitebant aut in arenariis, aut in privatis ædibus, aut in Cœmeteriis. Secundò, ex eo quod Concilium Epaunense Can. 26. relatum in cap. Altaria 31. De Consecr. dist. 1. decrevit, ut si lapidea sint, chrismatis unctione consecrari, nihil loquens de Reliquiis Sanctorum. Tertiò. Nam idem Concilium in Can. 25. præcipit quod *Sanctorum Reliquiæ in Oratoriis Villaribus non ponantur, nisi fortasse Clericus cujuscumque Parochiæ vicinus esse contingat.* Et tamen in ejusmodi Oratoriis Missæ habebantur, ut probat Dom. de Mastre De Domibus *profess. Eccl. lib. 2. cap. 3. pag.* 1... Quartò, Auctoritate D. Augustini, qui loquens de consecratione Altaris per se facta, solam mentionem facit de benedictione, & unctione, & nihil de Sanctorum Reliquiis, sic enim ait *Serm. 255. de Tempore Consecrationem Altaris hodie celebramus, & ideò, ac meritò gaudentes celebramus festivitatem, in qua benedictus, vel unctus est lapis, in quo nobis divina Sacrificia conferantur.* Quintò ex Rabano Mauro Episcopo Moguntino, qui vivebat anno 835. scribens antiquum de modo consecrandi Aras, ita loquitur *lib. 2. De Instit. Cleric. cap. 45. Post aspersionem aquæ Ara Consecrata perungitur ad imitationem Patriarchæ Jacob.* Et paulò post: *Reddi decet, ut res sacrificanda Sacro Chrismatis liquore ungatur, ut demonstretur, quod omnis sanctificatio constat in Spiritu Sancto, cujus virtus invisibilis Sancto Chrismati ad sanctificationem tribuendam permixta est.* Sextò ex Conc. Agathen. Can. 14. relato in *cap. Altaria 32. de Consecr. dist. 1.* in quo nihil de Sanctorum Reliquiis, sed statuitur: *Altaria placuit non solum unctione Chrismatis, sed etiam Sacerdotali benedictione sacrari.* Septimò ex mentione veterum Missalium, in quibus notatum est, quod dum ascendit Sacerdos ad Altare, illud osculaturus, dum dicit Orationem *Oramus te Domine*, &c. relinquere debet verba illa, *Quorum Reliquiæ hic sunt*: si de facto in Ara Sacra non sint Reliquiæ Sanctorum, quod advertit Angel. *in verb. Altare n. 3.* Gavant. *in Rubric. Missæ part. 2. tit. 4. De incenso.* Item Bauldry *in Manual. Sacr. Cæremon. part. 3. cap. 7. De Ritib. servand. in celebrat. Missæ tit. 4. n. 1.* Et Bisius *in Hierurg. Sacr. in 2. verb. Sacerdos num. 30. §. 11.* Octavò, quia, ut ex Pasqualigo colligit Emin. Brancatius *in d. opusc. De Aræ Consecrat. pag. 141. vers. Sed omnem.* Sacræ Reliquiæ ex natura sua non habent vim sanctificandi, neque sunt aliquid Sacramentale, ab Ecclesia institutum ad sanctificandum, sicut est Chrisma, Aqua benedicta, & similia, & ideircò ipsæ Sacræ Reliquiæ non sunt de substantia consecrationis Altaris, nec ad Liturgiam opus omnino prærequisitæ.

Quare pro resolutione Quæsiti dicendum est, Lipsana non esse de essentia 29
reponenda in Altari consecrando, sed tantum ex decentia, & ex consuetudine generali Ecclesiæ, quam Episcopi servare tenentur, ut benè considerat Quartus *in Rubr. Missal. part. 1. tit. 20. dub. 2. difficult. prima.* Pasqualig. *Decis. 44. & Decis. 45.* Thom. Tamburin. *de Sacr. Miss. d. lib. 1. cap. 4. §. 1. num. 10.* Raynaldi *in Prax. fori Pœnit. lib. 29. n. 19.* & alioqui Emin. Card. Brancatius *d. Opuscul.* in cuius hoc refert, Sacram Rituum Congregationem *die 21. Aprilis 1641.* censuisse concedi posse Episcopo Augustano, in cujus Civitate, & Diœcesi à Suecis incolis supra duodecim millia Altarium eversa fuerunt, cum Sacrarum Reliquiarum dispersione, ut absque nova eorumdem Altarium Consecratione, Reliquiæ Sacræ in iisdem reponerentur, & hoc Summo Pontifice Clemente Nono approbante, unde fit, Altaria prædicta ubi Sacræ Reliquiæ spoliata, non perdidisse consecrationem.

Quo ad Quartum. Si quæratur,
Quando Altaria perdant Consecrationem? 30
Distinguere oportet Altare fixum ab Altari portatili. Fixum enim dicitur, si mensa amoveatur à suo stipite,

te, cui tanquam quid unum stabat collocata. Item si enormiter frangatur; super qua enormi fractura attendendum erit arbitrium Episcopi. *Letana d. tom. 3 Verb. Altare num. 20 ubi DD.* Quod si cornua ejusdem mensæ rumperentur, quæ erant Christmate uncta, Altare secundum Barbos. *alleg. 27 num. 19.* amittit consecrationem, at non amittit secundum Thom. Tambur. *de Sacrif. Missæ d. lib. 1 cap. 3 §. 1 num. 14.* Altare autem portatile execratur, si adeo frangatur, ut non valeat sustinere Calicem, & Patenam. Eminent. Card. de Luca *de Eucbar. disp. 20 num. 67 & 70.* Sed quid dicendum, si tum in Altare fixo, quàm in portatili frangatur Sepulchrum Sacrarum Reliquiarum? & equidem secundum opinionem negativam tertii superioris quæsiti, non esset deperdita consecratio. Letana *d. tom. 3 Verb. Altare num. 20.* Layman. *de Sacrif. Missæ lib. 5 tract. 5 cap. 6 num. 9.* & Tambur. *d. lib. 1 cap. 3 §. 1 num. 15.* Veruntamen, cum *S. Rituum Congr. die 3 Martii 1633* responderit, non posse celebrari super Altare, à quo subtractæ sunt Reliquiæ, ut refert idem Barbos. *in Summa Apostol. Decis. Verb. Celebrare num. 6* dicendum est, ipsam Aram vel iterum consecrandam juxta opinionem DD. quam tenet ipse Barbos. *de Jure Ecclesiast. Univers. lib. 2 cap. 9 num. 20.* vel impetrandam ab Apostolica Sede repositionem aliarum Reliquiarum, juxta casum Episcopi Augustani decisum *ab eadem Sac. Rit. Congr. Anno 1668.* de quo supra.

Porrò quid sentis, si dum portatur Altare Viaticum de uno ad alium locum, soluto gypso ex vetustate, operculum, seu tassellus cavee, in quo
32 sunt Sacræ Reliquiæ, amoveatur, & separetur ab Ara, & decidant ipsæ Reliquiæ, sed statim ab aliquo Ministro Ecclesiæ reponantur in suum locum, & novo gypso apposito operculum prædictum firmetur, & in eadem Ara portatili stabiliatur? Poterit ne super hoc Altare portatili celebrari absque scrupulo? Hunc casum non solum, sed factum, apud nullum Auctorem reperi, ego autem dicerem, salvo meliori judicio, quod licitum esset super ipso celebrare; ipsamque Aram non posse dici execratam, ea ratione quia, quæ incontinenti fiunt, videntur inesse *l. Lecta §. dictum ff. si cert. pet. Menochius. lib. 1 consil. 69. num. 5.* & cum absque dilatione temporis Reliquiæ fuerint repositæ in loco, in quo jacebant, & operculum fuerit illicò juxta primam formam firmatum, videtur semper ita firmum extitisse; nam momentaneum intervallum temporis non inducit diversitatem actuum, vel locorum, & facit supponere eandem rerum identitatem. *Cap. Tenor de Locato. l. Ex post. vers. ff. Si quis cautionib.* Unde dici solet, quod modicum tempus est quædam continuatio. *l. Penult. ff. de Adi. & ubi Gonzal. ad Reg. 9. Cancell. gloss. 43 num. 52.* Exemplo divortii, quod non dicitur fieri, si brevi reversa sit uxor. *l. Divortium. 3 ff. de Divort. l. Quidquid 49 ff. de Regul. Jur.* Et ad similitudinem illius, qui promisit stare in domo, loco carceris; qui si discedat, sed cito revertatur, non dicitur fregisse promissionem, nec fidejussor incurrit aliquam pœnam. Ramon. *consil. 193 per totum.* Farinac. *Quæst. 30 num. 70.* & Caball. *resol. Crimin. casu 112.* Ideò neque Altare portatile afficietur pœna execrationis, & inhabilitatis pro Sacrificio, si absque mora Tassellus reponatur suo loco, & gypso novo firmetur, tamò minus quia non est de forma consecrationis, ut prædict. Tassellus stabiliatur manu Episcopi consecrantis, siquidem, ut constat ex Pontificale Romanum *sub Rubr. de Consecratione Altaris* Cæmentarii cum cæmento benedicto firmant ipsam tabulam, seu lapidem super Sepulchrum, quod absque scrupulo esse practicandum, ait Petr. Jordan. *lib. 5 tit. 10 num. 13* ubi allegat *Pastoral. erit* decentius sic adhibere operam Sacerdotum, vel Clericorum in ejusmodi operculis figendis, ac firmandis. Quocirca si haberet multi firmam compam confectionem; & post

aliquod

aliquod tempus extrahi de loco suo, [illegible], lapidem Sacrum portatile non integrum, execratum non, si Sanctorum Sacræ Reliquiæ in suo Sepulchro, à quocumque pro vero prædictum apericulum absque mora in eodem loco reponatur, & gypso firmetur, prout prius erat pristino tempore consecrationis.

Illud autem est hic notandum, quod non execratur Altare sive firmum, si-
33 vè portatile, ex eo quod in ipso celebraverint Sacerdotes excommunicati, vel in[illegible], vel degradati. Cap. 2. de Sacram. non iterand. Alcan. Tambur. de Jure Abb. tom. 1. disp. 23. Quæst. 6. & Lezana d. num. 3. Verb. Altare num. 23.

Quo ad Quintum Petentibus, an liceat aliquando celebrare per Altare con-
34 secrato? Respondendum est negativè, non obstante quavis magna necessitate. Suarez in 3. part. d. p. 81. sect. 5. Lezana d. Verb. Altare num. 20. Illustrissimus Herrera Sacra. tract. 1. cen. § 6. & Quartus in Rubric. Missæ d. part. 1. tit. 20. dub. 8. Quod si quis Sacerdos absque Altare Sacro, sive firmo, sive portatili ausus esset sacrosanctum Missæ Sacrificium peragere, ut dictum est supra, peccaret mortaliter. Castropal. tract. 22. disp. Unic. punct. 4. & Colleg. Salmant. De Sacramento in genere tract. 5. cap. 4. num. 77. & esset graviter ab Episcopo puniendus vel in pensione à Divinis, vel aliis arbitraria. Cap. Literas 23. De Tempor. Ordin. Cap. Cum num. 33. De Offic. Deleg. cap. Aubis 42. De Appell. Bardon. d. part. 2. sect. 13. num. 24. Excepto casu dispensationis à Sede Apostolica, à qua
35 nedum raro conceditur, attamen aliquando elargitur Missionariis, qui ad infideles properant, ut testantur Magr. in Hierurgica. tract. 1. cer. Altare sol. 4. in fine.

Tria tamen antiquitatis exempla, [illegible] lecta, in hoc loco sunt refe-
36 renda, in quibus absque Ara Sacra, ex speciali Spiritus Sancti impulsu, Sacrosanctum Missæ Sacrificium litatum fuisse reperitur. Primum exemplum est S. Luciani Martyris Presbyteri Antiocheni, qui cum diu detentus in carcere ob Confessionem fidei, visitatus à fidelibus in festo Epiphaniæ, & rogatus, ut Eucharistiam ipsis traderet, deficiente Altari paravit super pectus suum Sacrosanctum Missæ Sacrificium peregit, & sumpto Corpore, & Sanguine Domini, eadem etiam ipsis fidelibus communicavit, ut narrant Emin. Cardin. Baronius ad Annum Christi 311. num. 7. Card. Bona Rer. Liturgic. lib. 1. cap. 19. num. 5. Et Illustrissimus Episcopus Sarnellius in, ut [illegible] Spondæ Card. Sarnelli, tom. 2. lib. 8. in Vita ejusdem S. Luciani pag. 110.

Secundum exemplum est Theodoreti Cyri Episcopi, qui cum transisset in desertum locum ad invisendum senem quemdam Anachoretam, nomine Maron, atque rogasset eumdem Episcopum, ut ibi Divinum Missæ Sacrificium offerret, volens eidem satisfacere, & Divini Mysterii illum participem reddere, cum Ara Sacra deesset, litavit in manibus Diaconorum, quos à latere sui comites habebat, ut ex Vitis Patrum transcribit Magr. in Hierurgica cit. Verb. Altare col. 5. & narrat Hieronym. à Basilica Petri in Ephemerid. Sac. tom. 1. die 2. Januar. num. 3. & nos transcripsimus in Decis. de Eucharistia Decis. 64. sub num. 44.

Tertium exemplum est S. Apollonii Episcopi Brixiensis, qui cum detineretur in carcere, & celebrandi, divina Mysteria cuperet, in Sindone eadem, super manus Diaconorum Missam ibi celebravit, ut refert Bollandus die 19. Februarii. Et Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 19. num. 3.

Caeterum loco duo hic remanent notanda. Unum, quod mulier ad Altare
accedere prohibetur, & multò minus 37
ministrare. Cap. 1. in 3o. De Cohabit. Cleric. & mulier. Bellet. Disquis. Cleric. par. 1. tit. de Irregular. Cleric. § 8. num. 6. Barbos. de Jur. Eccl. Univ. lib. 2. cap. 7. num. 24. Adeo ut apud Hispanos olim neque ad recipiendam Communionem licitum eis esset accedere ad Altare,

ut ex Concil. 4. Toletan. Can. 17. observat
38 Mabyllon de Liturg. Gallicana lib. 1. cap. 5. num. 24. Immò in Ecclesia stabant separatæ à viris, ut ex pluribus SS. Patribus demonstrat Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 20. num. 6. Alterum notandum est, quod in Altari, in quo Episcopus
39 celebravit, Presbyter eadem die Missam celebrare non debet. *Cap. fin. de Consecr. dist.* 2. Barbos. *d. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 25. & Bissus *in Hierurg. Sacra tom.* 1. *d. Verb. Altare num.* 240. ubi id multò magis servandum esse ait, si celebrasset Summus Pontifex, aut ejus Legatus à latere, excepto tamen, si ipse Prælatus licentiam concedat, vel aliqua urgens necessitas contrarium suadeat.

Porrò, quia in Altari ultra consecrationem requiruntur ornamenta, mappæ, Crux, Candelabra, & alia plura, ideò de his agemus infra *Decis.* XLIII.

Pro conclusione autem præsentis Decisionis occurrendum est objectioni, quam aliquis facere potest contra hucusque dicta de necessitate Templi, & Al-
40 taris, ita arguendo: Omnis Christi actio debet esse nostra instructio. *Cap. Si quis frater. Ubi Gloss. De Elect.* Fagnanus *in cap. Accepimus n.* 18. *de Pactis tom.* 2. Sed Christus Dominus obtulit seipsum Hostiam, & Sacrificium cruentum non in Templo, neque super Altare, sed in Golgotha, idest Calvariæ loco, ut habetur *in Evangel. Joan. cap.* 19. *Vers.* 17. Ergo Missæ Sacrificium fieri potest extra Ecclesiam, & extra Altare.

Ad hoc argumentum respondetur dupliciter. Primò, quod illud Sacrosanctum, & cruentum Sacrificium non
41 fuit oblatum sine Altari, sed in Altari, scilicet Cruce, quæ consecrata fuit ejus pretioso, & divino Sanguine; ut canit Ecclesia in Hymno Dominicæ Passionis ad Laudes, dicens de eadem Cruce:

Sola digna tu fuisti
Ferre mundi Victimam:
Atque portum præparare
Arca mundo naufrago,
Quam sacer Cruor perunxit,
Fusus Agni corpore.

Ideòque ipsa Crux vocatur Ara à Concilio Tridentino *sess.* 22. *cap.* 1. *in princ.* in illis Verbis: *Is igitur Deus, & Dominus noster, etsi semel seipsum in Ara Crucis, morte intercedente, Deo Patri oblaturus erat.* Pro Templo autem Christus Dominus elegit sibi totum mundum; quia sicut obtulit Sacrificium illud pro omnibus hominibus, sic decuit, illud offerre in loco universalissimo, & cunctis aperto, ac expatioso, ut plenius differit Collegium Salmanticen. *d. tom.* X. *de Incarnatione tract.* 21. *disp.* 31. *dub.* 1. 42
num. 8. *in fine.*

Respondetur Secundò, quod Christus Dominus, quemadmodum fuit Sacerdos, & Hostia in passione sua; sic etiam fuit Templum, & Altare. Templum quidem, cum in eo specialissimè habitaverit Divinitas, ideòque legitur *in Apoc. cap.* 21. *vers.* 22. *Et Templum non vidi in ea, Dominus enim Deus Omnipotens Templum illius est, & Agnus.* Et ipse Salvator de se ipso docuit *Joan. cap.* 2. *vers.* 19. *Solvite Templum hoc, & ego in tribus diebus excitabo illud. Ille autem dicebat de Templo Corporis sui.* Et de eodem hæc habet S. Ambrosius *in Psal.* 47. *Verè Templum Dei Corpus est Christi, in quo nostrorum est purificatio peccatorum. Verè Templum Dei est caro illa, in qua nullum peccati potuit esse contagium, sed ipsa pro delictis mundi totius fuit Sacrificium. Verè Templum Dei caro illa, in qua Dei imago refulsit. In corporaliter plenitudo Divinitatis habitabat.* Fuit etiam Altare Humanitas illa Sacrosancta, linita Sanguine suo divino, quem abundè fudit pro nobis, & hac de causa, dictum est supra, quod Altaria fiunt de petra ad repræsentandum Altare prototypum Sacratissimi Corporis Christi, de quo ait Apostolus: *Petra autem erat Christus.* 1. *Cor.* 10. 4. Quas responsiones latius prosequuntur, & exornant Colleg. Salmanticen. *d. tom. X. De Incarnatione tract.* 21. *disp.* 31. *dub.* 1. §. 2. num. 8. quos legisse studiosum non pigebit.

DECISIO XIV.

ARGUMENTUM.

Exponuntur ultima Verba in definitione Sacrificii posita; scilicet: *Pro remissione peccatorum*; nec non *pro præsenti, æternaque fœlicitate populi obtinenda*. Et ostenditur Sacrificium Missæ prodesse ad obtinendam remissionem tùm culparum; tùm pœnarum, & ad consequendas gratias, & favores etiam temporales.

SUMMARIUM.

1 *Causarum genera septem concurrunt in Sacrificio, & quæ?*

2 *Causa finalis in Sacrificio est duplex. Una Protestatio Supremi Dominii ipsius Dei. Altera utilitas populi.*

3 *Sacrificium Missæ obtinet remissionem tùm culparum, tùm pœnarum.*

4 *Sacrificiorum tria genera apud Hebræos.*

5 *Holocaustum quodnam Sacrificium esset? Et quod Hostia pro peccato? Et Hostia pacifica?*

6 *Sacrificium Missæ comprehendit omnia Sacrificia Mosaica.*

7 *Sacrificium Missæ est Propitiatorium remittens culpas mortales At non immediatè, sed mediatè concedendo auxilia ad obtinendam gratiam per Pœnitentiam.*

8 *Gulielmus Dux Aquitaniæ conversus à mortalibus culpis virtute Sacrificii Missæ pro eo oblati à S. Bernardo Abbate.*

9 *S. Brinulphus Episcopus celebrando Missam obtinuit conversionem Ladislai Regis Suecorum.*

10 *Sacrificium Missæ remittit ex opere operato peccata venialia immediatè.*

11 *Vincula captivorum, pro quibus Missa offerebatur, cadebant.*

12 *Sacrificium Missæ ex opere operato auget gratiam habitualem; non immediatè, sed mediatè.*

13 *Baraca nauta naufragus substentatur in undis pane miraculosè ei delato.*

14 *Petrus Putius Panormitanus virtute Missæ S. Philippi Nerii convertitur ad vitam spiritualem.*

15 *Sacrificium Missæ delet pœnas, vivorum, ac defunctorum existentium in Purgatorio*

16 *Purgatorii animæ etiam in primitiva Ecclesia adjutæ Sacrificio Missæ.*

17 *Balnei quidam Dominus, defunctus petiit à Presbytero se ibi lavante suffragium Missæ.*

18 *Justus Monachus proprietarius in Monasterio S. Gregorii Magni liberatur à pœnis Purgatorii celebratione triginta Missarum*

19 *S. Gregorii Missæ triginta quomodo celebrandæ pro anima cujuslibet Defuncti?*

20 *S. Malachiæ Soror defuncta Sacrificio Missæ à Purgatorio liberata.*

21 *Exempla diversorum existentium in Purgatorio, quibus Sacrificium Missæ profuit.*

22 *Offertorium Missæ defunctorum declaratur, in illis verbis:* De pœnis Inferni, & de profundo Lacu. Et ne absorbeat eas Tartarus, & ne cadant in obscurum.

23 *Sacrificium Missæ Deum placat, tempore tribulationum, & flagellorum pestis, famis, belli, &c.*

24 *Belli tempore Suffragia ex Missæ Sacrificio.*

25 *Tentationes, & pericula evitantur ope Liturgici operis. Exempla hic, & num. 26*

27 *Bona temporalia impetrantur Sacrificio Missæ.*

28 *Pauperum ditatorum ob devotionem erga Missam exempla.*

29 *Sacrificio Missæ redduntur Deo condignæ gratiæ pro ejus beneficentiis.*

30 *Franciscæ Farnesiæ à Deipara puerum JESUM dono datum.*

Pro

PRo intelligentia dicendorum in præsenti decisione, in qua Sacrificium esse *Propitiatorium*, & *Impetratorium* breviter demonstrabimus, præmittere, & prænotare oportet, in Sacrificio Missæ concurrere septem genera
1 rum causarum, videlicet *Efficientem*, *Instrumentalem*, *Materialem*, *Ritualem*, *Formalem*, *Localem*, & *Finalem*, de quibus aliqua recenset *Lessius de Justitia, & Jure lib. 2. cap. 38. à num. 11. & seqq.* Causa *Efficiens* est Christus Dominus, qui tanquam Hostia, & Sacerdos offert Æterno Patri Sacrificium sui ipsius per manus Sacerdotum ministrorum Ecclesiæ, ut docet *Trid. Concil. sess. 22. cap. 2.* in illis verbis: *Una enim eademque est Hostia, idem nunc offerens Sacerdotum Ministerio, qui seipsum tunc in Cruce obtulit*, & tradunt omnes Theologi Scholastici, & Morales. Emin. Card. *de Lugo de Euchar. disp. 19. sect. 9. num. 112. & 123.* Mastrium *in 4. Sent. disp. 4. quæst. 6. num. 118. & in Theolog. Morali disp. 19. num. 54.* Gonet *tom. 5. disp. 11. de Sacrificio Missæ art. 4. num. 95.* Tamburin. *de Sacrificio Missæ lib. 1. cap. 2. § 1. num. 1. & 2.* & habetur *in cap. Firmiter. § Una. De Summa Trinit. & Fid. Cathol.* & dicemus infra, *Decis. XXXIII.* ubi agemus, qui, & quot sint fructus Missæ. Causa *Instrumentalis* est persona legitimè deputata ad sacrificandum, nempe Sacerdos ritè, & rectè ordinatus, ut demonstratum est *supra Decis. VII.* Causa *Materialis* est res externa, & sensibilis, quæ offertur, videlicet Victima, & Hostia, de qua late *in Decis. VIII.* Causa *Ritualis* sunt Cæremoniæ ab Ecclesia præscriptæ pro Liturgica actione, à quibus aberrare non licet, ut docuimus *in Decis. IX.* Causa *Formalis* est ipsius rei, seu Victimæ peremptio, vel aliqua ejus conveniens mutatio, & de hac pariter locuti sumus plenè *in Decis. X.* *Localis* causa sunt Templum, & Altare, sine quibus dedecet Sacrificium offerre, ut disputatum est
2 *in Decis. XII. & XIII.* Causa verò *Finalis* duplex reperitur in Sacrificio, Una primaria, nempè Honor, & cultus Dei ad protestandum ejus absolutum dominium in omnibus creaturis, de quo disseruimus supra *Decis. II. & Decis. VII.* Altera secundaria, & est Utilitas populi, quatenus ex Sacrificio proveniat eidem populo tum fœlicitas æterna per remissionem culparum, & pœnarum, atque gratiæ sanctificantis augmentum, tùm prosperitas temporalis, per obtentum Divinæ opis, dum afflictiones in hac vita nos urgerent; & de hac secundaria finali causa in præsenti est agendum.

Igitur in definitione Sacrificii posita sunt verba hæc: *Pro remissione pecca-* 3
torum, nec non pro præsenti, æternaque felicitate populi obtinenda, ad innuendum quod Sacrificium Missæ prodest ad obtinendam à Deo remissionem tùm culparum, tùm pœnarum, pro æterna felicitate consequenda, & ad ipsum placandum, quando ejus justitiam petimus, & flagella peccatores percutit, vel dum alii gratias temporales ab ipso flagitant, ad quorum omnium probationem, memoriæ est recolendum, tria fuisse genera Sacrificiorum apud Hebræos, *Holocaustum*, 4
Hostiam pro peccato, & *Hostiam pacificam* vel ad impetrandum beneficium aliquod, vel pro impetrato ad gratiarum actionem de quibus apud S. Thom. *1. 2. quæst. 102. art. 3. ad 8.* Emin. Card. Bellarm. *lib. 1. de Missa cap. 4.* Card. Tolet. *in Summa lib. 2. cap. 4. num. 2. & 3.* Lessius *in 3. p. D. Thom. q. 83. art. 1. dub. 3. num. 9.* & Tornell. *in Annal. ad Annum Mundi 2545. num. 11.* Holocaustum erat Sacrificium, quod specialiter offerebatur Deo ad reverentiam Majestatis suæ, & amorem bonitatis ejus, & dicebatur *Holocaustum*, quia 5
in eo tota Victima comburebatur, hoc enim verbum latinè significat *totum combustum*, & ideò tota Victima cremabatur, ut resoluta in vaporem tota sursum ascenderet, in signum quod, quidquid habemus, Dei est. Hostia *pro peccato* erat illa, quæ pro expiatione peccati offerebatur, cujus una

pars.

pars cremabatur, & pars altera à Sacerdotibus in ipso atrio Sancto manducabatur, ad demonstrandum, quod Deus est causa nostræ salutis, sed mediis ministris suis. Variabantur autem *Hostiæ pro peccato* pro varietate peccati, & personarum; alia enim offerebatur pro perjurio, alia pro aliis peccatis, alia pro peccato Pontificis, alia pro Regis, alia pro Synagoga, alia pro privatorum hominum. Hostiarum *Pacificarum* duæ erant species, Una pro beneficio accepto, altera pro beneficio accipiendo offerebatur, & earumdem tres habebant partes; prima cremabatur, secunda manducabatur à Sacerdotibus, tertia ab illis, qui eas obtulerant, ad hoc, ut sciremus, à Deo nobis gratias elargiri mediantibus ejus ministris, sed nobis etiam cooperantibus.

Hæc omnia sacrificia Legalia, &
6 antiqua in umbra figurabant Sacrosanctum Missæ Sacrificium à Christo Domino institutum, in quo per oblationem sui Corporis, & Sanguinis comprehenduntur omnes supradictæ Legales Hostiæ, ut profitetur Ecclesia, quæ *in Secreta Dominicæ VII post Pentec.* ita orat: *Deus, qui legalium differentiam hostiarum, unius Sacrificii perfectione sanxisti.* & adverte *Conc. Trid. d. sess. 22 cap. 1 in fine*, ubi: *Hæc denique (oblatio) illa est, quæ per varias Sacrificiorum, naturæ, & legis tempore, similitudines figurabatur, utpote quæ bona omnia, per illa significata, velut illorum omnium consummatio, & perfectio complectitur.* Igitur omnes causæ finales prædictorum Legalium Sacrificiorum reperiuntur eminenter in Sacrosancto Missæ Sacrificio, Missa enim est pretiosum Holocaustum, quod Deo Patri offerimus tanquam supremo Domino; & de quo ipse summopere delectatur juxta illud, quod antea dixerat per os Malachiæ *cap. 1 Vers. 6. Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus, & in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo Oblatio munda*, utique in honorem, reverentiam, & protestationem supremi Dominii Divinæ Majestatis suæ, quod fusius prosequitur Suarez *in 3 part. Div. Thom. tom. 3 disp. 76 sect. 3.* Et quemadmodum est Missa Sacrificium Holocaustum, ita est Propitiatorium, & Impetratorium, conferens populo fideli salutem æternam per remissionem culparum, & pœnarum relaxationem, ac eidem populo elargiens gratias supernarum, & prosperitates temporales, *scilicet* bona tam animæ, tam corporis, ut evidenter constat ex sequentibus octo conclusionibus; quibus declarabuntur supradicta Verba in definitione posita.

Conclusio prima. Sacrificium Missæ
est Propitiatorium, quoad culpam 7
mortalem, quia illam remittendi vim habet ex opere operato. Probatur conclusio. I. Quia spectat ad rationem Sacrificii remittere peccata, nam munus Sacerdotis est, ut *offerat dona, & sacrificia pro peccatis*, ut ait Apostolus *ad Hebr. 5.* Hinc etiam Sacrificia in Lege naturæ proficiebant adultis ad expiandum actuale peccatum, ut ait Mastrius *in 4 sentent. disp. 1 num. 41.* II. Quia Ecclesia ita petit in oratione tertia, *Sit nobis in sacrificium, sit fortitudo fragilibus.* III. Quia Sacerdos dum Hostiam offert, orat dicens: *Suscipe Sancte Pater Omnipotens æterne Deus hanc immaculatam hostiam, quam ego indignus famulus tuus offero tibi Deo meo, vivo, & vero, pro innumerabilibus peccatis, & offensionibus, & negligentiis meis, & pro omnibus circumstantibus, &c.* IV. In Canone post illa Verba: *Et omnium circumstantium*, subjungitur: *Vel qui tibi offerunt hoc Sacrificium laudis, pro se, suisque omnibus, pro redemptione animarum suarum, pro spe salutis, & incolumitatis suæ.* V. Cæteris authoritatibus omissis, quas plurimas refert Suarez *d. tom. 3 disp. 79 sect. 3* expressa sunt verba Tridentini Concilii *d. sess. 22 cap. 2* ubi: *Hujus quippe oblatione placatus Dominus, gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata, etiam ingentia dimittit.* Porrò

ex

ex communi Theologorum sententia, supradicta conclusio, atque Concilii Tridentini verba ita intelligenda sunt, ut per Missæ Sacrificium remittantur peccata mortalia non immediatè quoad culpam, sed mediatè, videlicet quatenus Deus hoc sacrificio placatus non confert illicò primam gratiam, etiamsi is, pro quo Sacrificium offertur, attritus sit, sed tantùm concedit auxilia, quibus homo disponatur ad veram pœnitentiam; & peccatorum remissionem, ideòque Concilium Tridentinum, ubi supra, non intellexit de gratia habituali, & formaliter justificante, sed de gratia præveniente cum actualibus auxiliis, quibus peccatores dum pro illis sacrificium offertur, excitantur ad pœnitentiam, & peccatorum detestationem, vel eliciendo actum perfectæ contritionis, vel se disponendo ad Sacramentum Pœnitentiæ dignè, & fructuosè recipiendum, & ita desumitur ex Doctrina S. Thom. *in 4. dist. 12. quæst. 2. art. 2. quæstiunc. 2. ad 4.* ac etiam ex doctrina Scoti *in 4. dist. 13.* quam prosequuntur Gonet *d. tom. 5. disp. 11. de Sacrif. Missæ art. 4. num. 77. & seqq.* Mastrius *in Theolog. Moral. d. disp. 19. num. 48.* Colleg. Salmanticen. *in Cursu Theolog. Moral. tom. 1. De Sacramentis in genere tract. 5. cap. 3. punct. 1.* Quartus *in Rubr. Missal. in Appendice de Sacrif. Missæ quæst. 2. punct. 1.* ubi alios cumulat, & Bregnolius *in Speculo Cleric. tract. 10. cap. 6. resol. 12. & 13.*

Conclusionem primam hisce duobus exemplis confirmo. Primum est Gulielmi Ducis Aquitaniæ viribus, exercitibus, & audacia formidabilis, qui adhæserat Antipapæ Anacleto, & rebellis, ac inobediens erat Summo Pontifici Innocentio Secundo, vero, ac legitimo Christi Vicario. Post plura remedia inutiliter adhibita pro conversione ejusdem Ducis Aquitaniæ, ipse Summus Pontifex Anno 1135. misit ad eum Legatos suos Gaufridum Episcopum Carnotensem, & S. Bernardum Abbatem Claravallensem; sed hi inflexibilem invenerunt antedictum Ducem Gulielmum, tanquam de Schismatis culpa, & aliarum gravissimarum iniquitatum vinculis detentum. Igitur ad Divinam opem Sanctus Bernardus recurrit, & Sacrosanctum Missæ Sacrificium pro Duce obtulit; deindeque Spiritus Sancti speciali impulsu Sanctus Abbas ad illum accessit, habens Patenam cum Hostia in manibus consecrata, & de ejus obstinatione redarguens Ducem, talia fuere interna cœlestis gratiæ auxilia, ut ad pedes Sancti Bernardi procumbens, se ei, Summoque Pontifici Innocentio statim professus sit obedientem, & à Schismate, suisque pessimis moribus Conversus, exemplarem egerit pœnitentiam, periculosissimam aggressus peregrinationem, de qua testantur omnes Histor. illius temporis, & de præmissis memoriam facit Emin. Card. Baronius *in Annalibus Ecclesiasticis ad Annum Christi 1135.* Surius *die 10. Febr.* & novissimè Hieronym. à Basilica Petri *in Metamorphos. Sacris Centuria 4. Convers. 33.* Ecce propitiatio in hunc Ducem Aquitaniæ proveniens à Sacrificio per S. Bernardum Abbatem Oblato, cujus Sacrificii Sacrosancti virtute meruit à vita prava converti, & remissionem gravissimarum culparum obtinere.

Alterum exemplum, à supradicto non dissimile, est Sancti Brinulphi Episcopi Scarensis in Svecia, de quo Bollandus *die 6. Februarii*, & Antedict. Hieronym. à Basilica Petri *in Ephemerid. Sacris ead. die*, inter cætera narrat, quod cum tanquam Pastor optimus omnium virtutum luce fulgeret, Ladislaus Magnus Svecorum Rex, pessimis consiliariis eum suadentibus, tanto odio prosequi cœpit Sanctum Episcopum, ut ejus sacrilegam internecionem decreverit in corde suo, ac quibusdam sicariis exequendam mandaverat. De hac impia Regis voluntate monitus Sanctus Antistes se Deo commendabat, & proximo die festo Assumptionis Deiparæ solemnis Mis-

sarum

sanum agens in Ecclesia, in qua &
Rex Ladislaus cum proceribus Regni
aderat, pro eodem Rege Sacrificium
obtulit, tantaque fuit Sacrosanctæ obla-
tionis Virtus, ut tactum dolore cor-
dis intrinsecus pœnituerit eum delibe-
rationis suæ, & statim Missa completa,
se ante Sanctum Brunulphum prostra-
verit, summisque lacrymis iniquum
animum suum, ac peccata sua con-
fessus veniam, & absolutionem pe-
tierit, quam illi pius Episcopus beni-
gnè impertivit, ac deinceps eximia
charitate ab eodem Rege fuit semper
dilectus. Est igitur Liturgicum opus
Propitiatorium, delens culpas mortales,
& crimina ingentia, præviis Divinæ
gratiæ auxiliis, excitante ad pœni-
tentiam peccatores.

Conclusio secunda. Sacrosanctum
Missæ Sacrificium multò magis est
10 propitiatorium respectu culparum ve-
nialium, illas enim ex opere operato
delet, atque remittit. In hac verita-
te concordant omnes Theologi. Les-
sius in 3. p. D. Thom. d. quæst. 83. art. 1.
num. 22. Gonet d. disp. 11. de Sacrif.
Missæ num. 79. tom. 5. Eminent. Card. de
Lugo de Euchar. disp. 19. num. 152. Go-
bat in Theol. Experim. tract. 3. num. 123.
& Mastrius in Theol. Moral. d. disp. 19.
num. 40. ubi advertit, quod licèt plures
ex Theologis ibi per eum citatis hanc
conclusionem admittant ad normam
præcedentis, scilicet non remitti venia-
lia immediatè quoad culpam per Sacri-
ficium, sed tantùm mediatè, nimirum
impetratione auxiliorum, quæ ad con-
tritionem perfectam excitent, vel ad
susceptionem Sacramenti Pœnitentiæ,
nihilominùs plurimi alii insignes Theo-
logi, inter quos Canus, Henriquez,
Nugnus, Diana, & Gavantus tenent,
veniales culpas immediatè per Sacrifi-
cium Missæ deleri ex opere operato,
dummodo ille, pro quo Sacrificium
offertur, obicem non ponat, hoc est
affectum, & complacentiam non ha-
beat ad peccata venialia, sivè illa non
contineat, idque probant ex Concil.
Trid. sess. 14. cap. 5. ubi docet peccata
venialia non esse materiam necessa-
riam Sacramenti Pœnitentiæ, sed
multis aliis remediis expiari posse, in-
ter quæ efficacissimum reputari debet
Missæ Sacrificium, quod fuit à Chri-
sto Domino Ecclesiæ suæ sponsæ relic-
tum, quo virtus Salutaris Sacrificii
cruenti Crucis applicaretur in remissio-
nem eorum peccatorum, quæ à no-
bis quotidiè committuntur, ut subdit
idem Concil. Trid. sess. 22. cap. 1. His
addi potest: Scholasticorum doctrina,
de remissione peccatorum venialium,
quæ fieri potest per meram extrinse-
cam Dei condonationem absque ulla
infusione gratiæ habitualis, aut for-
mali retractatione peccati venialis,
quod non includit augmentum gratiæ,
sed est cum illa compossibile, ut la-
tiùs idem Mastrius in 4. sent. disput. 5.
quæst. 9. in Theol. Mor. d. disput. 19. num.
40. Et facit dictum S. Augustini, de quo
in can. Utrum 72. De Consecrat. dist. 2.
videlicet: Iteratur quotidiè hæc oblatio,
licèt Christus semel passus sit, quia quo-
tidiè peccamus, saltem peccatis, sine
quibus mortalis infirmitas vivere non po-
test; & ideò quia quotidiè labimur,
Christus quoque mysticè pro nobis immo-
latur.

Confirmari potest hæc secunda con-
clusio de remissione culparum venia-
lium per virtutem Sacrificii Missæ exem- 11
plo, quod narrat S. Gregorius Ma-
gnus Dialog. lib. 4. cap. 57. his verbis:
Hoc quoque quod audivimus, quemdam
apud hostes, & in vinculis religatum
fuisse, pro quo sua conjux diebus certis
Sacrificium offerre consueverat; qui lon-
go post tempore ad conjugem reversus,
quibus diebus eius vincula solverentur,
innotuit, eiusque conjux illos fuisse dies,
in quibus pro eo Sacrificium offerebat,
recognovit. Consimile exemplum narrat
Beda lib. 4. Hist. Gentis Anglor. cap. 22.
De Juvene milite, qui captus ab exer-
citu hostili, ubi Dux eum vinciri præ-
cepit, sed vincula de se cadebant, ha-
bebat enim germanum fratrem Sacer-
dotem, qui pro ipso Missam celebra-
bat, putans eum esse mortuum. Vin-

L cula

cula nostra utique sunt passiones nostræ, & inclinationes ad vitia, quibus alligati quotidie venialiter peccamus, juxta illud *Isaiæ 5. 18. Væ, qui trahitis plaustrum in funiculis vanitatis*. Igitur sicut vincula corporis dissolvebantur prædictis hominibus captivis, quo die pro ipsis celebrabatur Sacrosanctum Missæ Sacrificium, ita ejusdem Divini Sacrificii virtute destruuntur funiculi animæ, quæ sunt culpæ veniales; de quibus dicebat Psaltes: *Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. Psalm. 115. 7.* Et ideò fuerant dirupta, quia *Calicem salutaris accipiam*; idest propitiationem ex incruenta Oblatione Christi manantem spiritu suscipiebam.

Tertia Conclusio. Sacrosanctum Missæ Sacrificium ex opere operato
12 vim, & efficaciam habet augendi gratiam habitualem in hominibus justis, pro quibus offertur, vel qui devotè illi sunt adstantes, etsi non immediatè, sed mediatè tantùm, quatenus virtute ejusdem Sacrificii conferuntur justis auxilia actualia, & efficacia ad bona opera exercenda; quibus crescunt per meritum in sanctitate, & justitia, & merentur de condigno augmentum gratiæ, & gloriæ. Ita Scholastici supracitati Gonet *d. tom. 5. disp. 11. De Sacrific. Missæ num. 81.* Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 79. sect. 4.* Emin. Card. de Lugo *de Eucharistia disp. 19. num. 170. Colleg. Salmanticen. De Sacramentis in genere tract. 4. cap. 4. num. 12. & 31.* Et Mastrius *in sua Theolog. Moral. d. disp. 19. num. 50.*

Exemplum Confirmatorium satis aptum est illud, quod refert idem S.
13 Gregor. Magnus *Dialog. d. lib. 4. cap. 57.* de Nauta, Baraca nomine, qui conducebat Romam in propria navi Agathum Panormitanum Episcopum, de quo etiam meminit ipse Gobat *d. tract. 5. num. 126.* Orta enim tempestate magna; & eodem Baraca nauta existente in carabo, videlicet in cymbula comitante navim, rupto fune, quo navi alligabatur, inter undarum cumulos repentè disparuit. Navis post multa pericula ad Usticam Insulam fluctibus quassata pervenit; carabus verò jactatus undis, cum à superiori parte deorsum fuisset conversus, nauta, ut dicta, supersedit carinæ, sed labore, terrore mortis, ac fame oppressus ampliùs se ibi regere non poterat. Interim Episcopus credens eumdem nautam mortuum, voluit in eadem Insula Sacrosanctum Missæ Sacrificium offerre, quod dum litaret, ipse nauta ab undis cum carabo converso jactatus vidit quemdam sibi mirabiliter porrigentem panem, quem mox ut comedit, vires recepit, nec longè post alia navis transiens affluit, quæ illum ab undarum periculo suscepit, atque ad Portum Romanum deduxit, ubi cum deinde Episcopus appulisset, eumdem vivum, & incolumem invenit. Ex hac narratione deducitur, quod sicut, dum Sacrificium fieret pro eodem naufrago nauta, Panis miraculosus, quo vires auctæ sunt illi ad se vivum in medio mari servandum, fuit illi porrectus, ita ejusdem Sacrificii virtute animæ fideles augmento gratiæ per impetrationem Divinorum auxiliorum ditantur, quibus valent actus bonos, & meritorios elicere ad consequendum de condigno tùm gratiæ in hac vita, tùm gloriæ in futura augmentum.

Sit aliud exemplum Petrus Puteus Nobilis Panormitanus, in juvenili ætate, & in habitu laicali accesserat 14
Romam, mundanos honores quæsiturus. Casualiter ingressus in Ecclesiam, & in Sacristiam, ubi S. Philippus Nerius paratus erat pro celebranda Missa; ab ipso Sancto vocatus, ut Missæ suæ deserviret, promptè obedivit; & Sacra illa actione durante; ac divina gratia in corde Petri crescente, desiit statim in eo affectus terrenarum rerum, & exarsit Amor cœlestium; adeòut consilio ejusdem Sancti vitam Clericalem amplexus meruerit esse fundator Congregationis Oratorii Panormi; & in ea ad apicem perfectio-

nis

nis Christianæ pervenire, ut piè, ac doctè scribit Joannes Marcianus in *Memor. Hist. Congregat. Oratorii tom. 2. lib. 5. cap. 24.*

Quarta Conclusio. Missæ Sacrificium ex sui institutione, & ex opere
15 operato habet vim remittendi pœnas peccatorum tàm pro vivis, quàm pro defunctis existentibus in Purgatorio. Probatur ex *Trid. Conc. d. sess. 22. cap. 2. & Can. 3.* in quibus definit, *hoc Sacrificium non solùm prodesse sumenti, sed etiam ut pro aliis offerri tàm vivis, quàm defunctis pro peccatis, pœnis, & satisfactionibus.* Hæc autem pœnarum remissio, ubi culpa obicem non ponat, provenit ex efficacia Passionis Christi, cujus cruenti Sacrificii hoc incruentum est repræsentatio, ac veluti renovatio, & sic immediatè ex ipsa hujus Sacrificii institutione, atque Christi promissione, independenter à merito, & probitate operantis, atque ideò pœnæ prædictæ, debitæ pro peccatis remissis, relaxantur certò, & infallibiliter, ac statim, ut concorditer docent omnes Theologi. S. Thom. *3. p. q. 79. art. 5. in corp.* Scotus *Quodlib. 20.* Suarez *d. tom. 3. in 3. part. disp. 79. sect. 6.* Vasquez *disp. 224. cap. 4. Colleg. Salmanticen. d. tract. 4. De Sacram. in gen. cap. 4. num. 11. & num. 18.* Lessius *in d. 3. part. quæst. 83. num. 40.* Gonet *d. tom. 5. disp. 11. num. 88.* Emin. Card. de Lugo *de Euchar. d. disp. 19. num. 153.* Emin. Cardinalis de Laurea *in 4. Sent. tom. 4. disp. 26. art. 11.* ubi innumeras auctoritates Sacræ Scripturæ, SS. Patrum, Conciliorum, Canonum, & Theologorum cumulat. Et denique Mastrius Scotistarum splendor, & ornamentum, *in 4. Sent. disp. 4. quæst. 6. & quæst. 7.* nec non *in Theol. Moral. d. disp. 19. num. 47.*

His addere licet testimonia antiquitatis circa remissionem pœnarum pro defunctis ex *Liturgica* actione
16 provenientem juxta Apostolicam traditionem usque ab initio Ecclesiæ semper custoditam, de qua Emin. Card. Baronius *in Annal. Eccles. ad Annum Christi 257. num. 15. & 16. & Anno 389. num. 5.* ubi refert factum Divi Augustini, qui Missam de Requiem celebrare fecit pro anima S. Monicæ Matris suæ defunctæ, antequam ejus corpus sepeliretur, prout ipsa petierat, priusquam expirasset, dicens: *Tantum illud vos rogo, ut ad Domini Altare memineritis mei*, ut idem Sanctus scribit *Confession. lib. 9. cap. 12. & cap. 13.* nec non *Anno 1036. num. 9.* ubi ex S. Petro Damiano ostendit usum Ecclesiæ celebrandi Missam feria secunda pro defunctis, quod laudè prosequitur Emin. Card. Bona *Rer. Liturgic. lib. 1. cap. 15. num. 4.* Gasp. Schottus *in Physica Cur. tom. 1. lib. 1. cap. 42. § 2.* & Sperelius *in Paræneſ. Testimon. cap. 38.* ac etiam *cap. 95. § 1.*

Porrò nonnulla exempla ad ornatum doctrinæ subjiciamus. Primum sit illud, quod narrat S. Gregorius
Magnus *Dialog. lib. 4. cap. 55.* de Domi- 17
no balnei jam defuncto, cujus anima in figura humana serviebat Presbytero, ibi pro infirmitatibus ad se lavandum accedenti: nam cum grati animi ergo obtulisset panem, anima illa sic respondit: *Ego, quem vides, hujus loci Dominus aliquando fui, sed pro culpis meis hic post mortem deputatus sum. Si autem mihi præstare vis, Omnipotenti Deo pro me offer hunc panem, ut pro peccatis meis intervenias. Et tunc te exauditum esse cognoscas, cum huc ad lavandum veneris, & me minimè reperies. In quibus verbis disparuit, & is, qui homo esse videbatur, evanescendo innotuit, quia spiritus fuit. Idem verò Presbyter hebdomada continua se pro eo in lacrymis afflixit, salutarem HOSTIAM quotidie obtulit, & reversus post ad balneum, eum jam minimè invenit. Quæ ex re quantum prosit animabus immolatio sacræ Oblationis ostenditur, quando hanc & ipsi mortuorum spiritus à viventibus petunt, & signa indicant, quibus per eam absoluti videantur.* Secundum exem- 18
plum sit Justi Monachi proprietarii, qui obiit in Monasterio ejusdem S. Gregorii Magni, & ejus jussu in ster-

quilino cum tessibus aureis, quos occultos tenebat, sepultus fuit, cui Sanctus, misertus jussit per dies 30 continuos pro ejus anima celebrari. Deinde Anima Justi apparens Copioso germano suo, exposuit à pœnis, quas hucusque perpessa erat, se absolutam, ut
19 *refert Dial. lib. 4. cap. 55.* fusius narratur. Hinc invaluit Ritus triginta Missarum S. Gregorii pro defunctis, quæ prohibitæ non sunt, si dicantur de Requiem in diebus ferialibus, & semiduplicibus, in Dominicis autem, & duplicibus festis recitentur de officio currente, per dies triginta vel continuos, vel interpolatos, ut respondit *S. Sacr. Rit. Congr. die 28. Octobris 1628.* testantur Gavant. *in Rubr. Miss. part. 2. tit. 5. num. 3. in fin.* Bissus *in Hierarg. Sacr. à Verb. Missæ prohibitæ num.* 265. Pasqualig. *de Sacrif. Missæ q. 293. & seqq.* & Bordonus *de Legatis c. 6. num. 221.* Tertium sit exemplum S. Malachiæ Episcopi Hybernensis, de
20 quo in ejus vita Joan. Petrus Maffejus *Soc. Jesu*, & Petrus Ribadeneira *in Vitis Sanct. tom. 2. die 3. Novembr.* Defuncta enim sorore ejusdem S. Malachiæ, & visione per eum habita, quod ipsa luctu induta extra Ecclesiam staret, cœpit pro ejus anima quotidiè Sacrosanctum Sacrificium offerre, & non multò post vidit eam in vestibus albis ad cœlum ascendere. Quarto loco videantur exempla, quæ narrat Daniel Bartoli *in Historia Anglicana lib. 5. cap. 7.* De Joanne Cornelio
21 Sacerdote ejusdem Societatis Jesu, cui in Anglia laboranti pro defensione fidei Catholicæ apparuit Harrisius ejus præceptor defunctus, petens suffragium nonnullarum Missarum, ut à pœnis Purgatorii liber exiret. Ulterius idem Joannes Cornelius dum Sacrum faceret pro Barone Sturtonio, post consecrationem usque ad Memento defunctorum, vidit sylvam magnam igne ardentem, & in eo prædictum Baronem Sturtonium, qui suspirabat auxilium. Quintò legatur id, quod scribit in *Viretis* Stephan. Menochius *centur. 2. cap. 11.* ex Tilman. Brendebac. *lib. 8. Relationum cap. 4.* videlicet anno 1586. Herum quemdam paulò ante defunctum famulo suo apparuisse igneo pallio coopertum, & ab eo instantissimè postulasse certorum votorum adimplementum, & trium Missarum celebrationem, ut à pœnis Purgatorii absolveretur. Sextò tandem observandum existimo exemplum illud relatum à Sancta Teresia in suis operibus spiritualibus *tom. 2. cap. 25.* nimirum, Vallisoleti sibi dono datam domum amplam cum vinea à quodam Equite generosi animi, ut ibi Monasterium fundaret. Post mensem à donatione prædicta circiter donator ipse, gravi infirmitate correptus, usu linguæ deperdito obiit inconfessus. Sollicita Sancta Teresia de ejus æterna salute orabat ad Dominum, à quo monita fuit, illius animam eliciso contritionis actu, adjuvante Deipara, pro cujus honore domum, & vineam donaverat, esse in loco salutis, nempè in Purgatorio, à quo tamen non exiret, nisi in prædicta domo construeretur Ecclesia, & Sacrosanctum Sacrificium Missæ in ea litaretur. Studuit pia donataria, omni possibili celeritate, Ecclesiam ibi ædificare, qua ædificatione completa, & necessariis licentiis habitis ab Ordinario, ubi prima Missa celebrata fuit, vidit S. Teresia Equitem donatorem, & benefactorem suum penes Altare, luminosam habentem faciem, & sibi gratias agentem, siquidem ejus anima soluta à Purgatorii pœnis ad gloriam evolabat Paradisi. Verè igitur incruentum Missæ Sacrificium est Propitiatorium, & Satisfactorium pro pœnis, causâ culparum commissarum debitis persolvendis, tùm in hac vita mortali degentibus; tùm in aliis iis, qui in Purgatorio sunt detentæ.

Sed dicet aliquis, quare Ecclesia in offertorio Missæ Defunctorum rogat *Redemptorem*, ut liberet animas om- 22
nium fidelium Defunctorum *de Pœnis Inferni, & de profundo lacu; & ne absorbeat*

sorbeat eas Tartarus, ne cadant in obscurum? Quinam est sensus dictorum Verborum? Respondetur, ea verba *de poenis Inferni* significare poenas Purgatorii, vox enim *Infernus* significat omnem locum subterraneum, sivè ubi stant damnati, sivè ubi sunt animae Purgatorii, vel degentes in limbo, & ideò in symbolo dicimus: *Qui descendit ad inferos*. Verba *de profundo lacu* pariter denotant Purgatorii locum, qui cum sit in profundo terrae, venit hoc nomine; lacus enim appellatur carcer profundior, juxta illud *Jerem. 38. 6. Et projecerunt eum in lacum*, idest in carcerem, de quo etiam intelligendus est Psaltes *Psal. 87. vers. 5. & seqq.* ubi de Passione, morte, ac sepultura Redemptoris, atque de descensu Animae ejus Sanctissimae ad limbum loquens, in spiritu dixit: *Aestimatus sum cum descendentibus in lacum: factus sum sicut homo sine adjutorio, inter mortuos liber. Sicut vulnerati dormientes in sepulchris, quorum non es memor amplius; & ipsi de manu tua repulsi sunt. Posuerunt me in lacu inferiori, in tenebrosis, & in umbra mortis.* Verba sequentia *ne absorbeat eas Tartarus, ne cadant in obscurum*; innuunt eumdem locum Purgatorii, à quo censentur animae eductae, quia durante divino Sacrificio tormenta non sentiunt, sed refrigerium, secundum piam opinionem Sancti Hieronymi, quae in aliquibus Defunctorum Missalibus imprimi solet, dicentem: *Animae, quae in Purgatorio torquentur, pro quibus solet Sacerdos in Missa orare, interim nullum tormentum sustinent, dum Missa celebratur.* Iterum haec Offertorii oratio ad supplicandum dirigitur, ne iterum cadant in tormenta post Missam, à quibus pro interim sublevatae sunt animae illae, pro quibus rogatur, & ne amplius ibi detineantur. Ita Magrius *in Hierolex. Verb. Offertorium*; nec non Menochius *in Stromat. Centur. 6. cap. 78.* ac etiam Azorius *tom. 1. lib. 10. cap. 22. quaest. 8.* & Fagundez *de Praeceptis Ecclesiae lib. 4. cap. 21. num. 6. & seqq.*

Quinta Conclusio. Sacrificium Mis-
sae in publicis tribulationibus belli, pe- 23
stis, penuriae, aliorumvè divinae Justitiae flagellorum, Deum placatum reddit, & opem opportunam obtinet. Probatur ex usu antiquo Ecclesiae, quae pro tempore praedictarum tribulationum instituit proprias Missas celebrandas, videlicet ad pacem obtinendam, ad petendam pluviam, vel serenitatem, & consimilia, prout in Missali Romano, ubi hoc notant Henriquez *in Summa lib. 9. cap. 15. num. 3. Collegium Salmanticen. de Sacram. in genere tract. 4. cap. 4. num. 19.* & Mastrius *in Theol. Moral. disp. 19. num. 51.* Et haec est potissima causa, ob quam Deus in praesenti se misericordem exhibet, & peccata dissimulat, qui in veteri testamento tanta severitate peccatores puniret. In poenam unius adulterii, ut habetur *Judic. cap. 20. vers. 46.* perierunt viginti quinque millia hominum. Ob vanagloriae culpam in Rege David, ut legitur *in lib. 2. Regum cap. 24. num. 15.* ceciderunt ex pestilentia virorum septuaginta millia. Propter curiosam irreverentiam in aspectu Arcae, quam commiserunt Bethsamitae, ut scribitur *lib. 1. Reg. cap. 6. num. 19.* Dominus Deus *percussit de populo septuaginta viros, & quinquaginta millia plebis.* Nostris autem temporibus innumera propè flagitia, adulteria, vanitates, & irreverentias tolerat Divina justitia, quia redditur placabilis Hostiae immaculatae oblatione. Sint exempla.

Justinus successor Justiniani in Im-
perio, cum bellum gereret contra Per- 24
sas, quo die erat pugnaturus contra illos, Missam cum militibus devotè audivit, deinde inito praelio gloriosam de inimicis victoriam reportavit, divini Sacrificii virtute, ut refert *in Annalibus Eccles.* Emin. Cardin. Baronius *Anno 576. num. 43.*

Consimilem triumphum de Danis, Angliam invadentibus, assequutus est Rex Ethelredus, qui excitatus ad pugnam, dum Sacrae Liturgiae assistit, à militibus suis, respondit illis:

non discessuros, nisi Divinum Sacrificium completum esset. At eo finito hostes aggressus, illos omnes fugavit ejusdem Divini Sacrificii ope. Idem Emin. Baron. *Anno* 871 *num.* 101. Et Marchant. *in Spec. Historial. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 1. *tit.* 13. *Exempl. XI.*

Sexta Conclusio. Prodest libatio Hostiæ sacræ ad effugienda pericula, quibus nostra subjacet humanitas, idcirco *Trid. Conc. cit. sess.* 22. *cap.* 2. & *can.* 3. in fine ait, Missæ Sacrificium offerri *pro quibuscunque necessitatibus*, videlicet tam animæ, quàm corporis. Famosum est exemplum relatum *ab Ænea Sylvio in descript. Europæ cap.* 21. de Nobili Viro, qui cum gravissima tentatione de se suspendendo opprimeretur, monitus fuit à Religioso viro, ut quotidie Missam audiret, atque per annum pugnaret sic, neque suspendii tentationem amplius audivit. Postea in die festo, cum tardasset ire ad Ecclesiam, obviam habuit rusticum, qui testatus est ei, completa esse omnia Sacrificia. Dolenti nimirum de hoc Nobili prædicto obtulit rusticus cedere Missam à se auditam, si pallium rubeum suum sibi daret. Contentus Vir nobilis, & dato Pallio perrexit ad Ecclesiam, in qua diu moratus in recitatione orationum, dum reverteretur domum, vidit rusticum antedictum in arbore suspensum, & cognovit virtute Missæ sibi attributum illud suspendii periculum evasisse. Idem narrat Bagatta *in Admirand. Orb. Christ. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 3. §. 9. *num.* 7. & Segnerius *in Christiano Instructo par.* 1. *Serm.* 12. *num.* 17.

Celebre est etiam exemplum illud Nobilis Juvenis ab aula Sanctæ Elisabeth Reginæ Portugalliæ, quem calumniosè ab alio aulico accusatum de incontinentia apud Regem, Rex ipse in calcariam quasi medium propter jussit ardere. Cumque innocens accusatus pergeret jussu Regis ad artificem fornacis, audito signo celebrandæ Missæ in quadam Ecclesia, introgressus adstitit Divino Sacrificio, & interim Rex scire cupiens, an jussa sua adimpleta forent, misit accusatorem ad fornacem, quem artifex arreptum in ignem conjecit. Quo casu Deus punitam voluit malitiam calumniatoris, defensam innocentiam accusati, & manifestatam virtutem Divini Sacrificii in angustiis, & necessitatibus hominum. Ita *in Chron. Ordinis S. Franc. cit. tom.* 2. *lib.* 8. *cap.* 28. & Rodriquez *in Exercit. Perfect. Christ. part.* 2. *tract.* 8. *cap.* 16. nec non Bagatta *cod. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 9. qui alia exempla narrant eorum, quibus devotio erga Sacrosanctum Missæ Sacrificium in magnis vitæ periculis mirificè profuit.

Septima Conclusio. Virtute hujus Sacrificii conceduntur nobis à Deo plura bona temporalia, quatenus tamen ordinantur, & conducunt ad Spiritualia. Ita Mastrius *in cit. disp.* 11. *Theol. Moral. num.* 51. ubi reddit rationem dicens, quia hujus Sacrificii effectus metiuntur meritis Sacrificii cruenti à Christo in Cruce oblati, ac nobis non promeruit Christus in Cruce bona temporalia, nisi in ordine ad Spiritualia, & prout ad illa conducunt, & ordinantur. Et hinc est, quod effectus hujusmodi non semper, & infallibiliter obtinentur, quia non semper deserviunt animæ saluti, quod suaderi potest exemplo Extremæ Unctionis, cujus effectus est etiam Sanitas corporalis, non tamen absolutè, sed prout expedierit saluti animæ, ut docet *Conc. Trid. sess.* 14. *cap.* 2. *de sacr. Sacram. extr. Unct.*

Confirmo & hanc conclusionem duobus eruditis exemplis. Unum narrat Surius *in Vita S. Joannis Eleemosynarii Alexandrini Episc. die* 23. *Januar.* de duobus Sutoribus, quorum unus quotidiè audiebat Missam, & cum familia commodè vivebat ob lucra, quæ ex arte sua Sutor ille reportabat. Alter die, ac nocte laborabat, vix Dominicis diebus ad Ecclesiam accedens, & nimia egestate opprimebatur. Petit à primo quomodo omnia sibi prospera evenirent? Ex nostra devotione ejus erga tremendum Missæ Sacrificium, cœpit, & ipse pugnare illi adstare, & ip-

sum-

temporalibus ditatus fuit.

Alterum satis lepidum describitur in *Specul. Mirac. Cent. 2. cap. 72.* ubi inter cetera notabilia S. Antonini Archiepiscopi Florentini refertur, quod honestus Vir paupertate, & filiarum multitudine pressus quotidie, summo mane, ibat ad Ecclesiam, audiensque Sacrum Sacrificium Missæ, egestatem suam Domino commendabat. Aliquando ivit ita diluculò, ut ostium Ecclesiæ nondum esset apertum. Stetit tamen ibi expectans, & ecce interim venere cæci duo mendici, qui eleemosynam quæritabant, & reperto ostio clauso, cœperunt adinvicem conferre, quantam uterque reconditam pecuniam teneret? Unus ait, habeo in hoc caputio, reposita scuta ducenta. Alter dixit, ego verò trecenta scuta in pileo reporto. His auditis Vir ille devotus, credens hanc occasionem sibi datam ex speciali providentia Dei, abstulit caputium ab uno, & pileum ab altero, velociterque aufugit, cæcis, præ nimio dolore ob amissam pecuniam ejulantibus. At timens, ne offenderetur Deus, accessit homo ille ad Sanctum Antoninum Archiepiscopum, & eidem omnia narravit, & pecuniam consignavit, qui accitis cæcis prædictis, eos redarguit de furto, in petenda stipe tanquam mendici, & tantam pecuniam retinentes. Cumque eos hortatus esset, ut suo arbitrio factum remitterent, uni dedit scuta viginti quinque, alteri triginta, reliquum verò illius pecuniæ concessit ei, qui illam abstulerat, ut filias suas nubiles in Matrimonium daret, & suæ paupertati subveniret. Est igitur hoc Divinum Missæ Sacrificium ærarium inexhaustum, à quo nobis omnia bona veniunt, tàm spiritualia, tàm temporalia, si & hæc ad animæ salutem dirigantur; juxta illud: *Primum quærite regnum Dei, & Justitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis. Matth. 6. 33.*

His adde bovem ferocem factum domitum, ex voto *Missæ* ad honorem S. Francisci Xaverii, ut narrat Gobat in *Theol. Exper. de tract. 3. num. 118.*

Octava conclusio. Sacrificium Missæ est verè Eucharisticum, idest aptissimum ad gratias agendas Deo pro immensis beneficiis, quæ jugiter ab ipso accipimus. Gonet. *de tom. 5. disp. 11. de Sacrific. Missæ num. 94.* Brognolus *tract. 10. cap. 8. resol. 1. Vers. Secundo.* Layman *lib. 5. tract. 5. cap. 2. num. 1.* Paul. Segneri *in Christian. Instruct. part. 1. Serm. 12. num. 10. & 11.* ubi pie disserendo ait, innumeras esse beneficentias, quibus à Deo cumulamur in bonis naturæ, & gratiæ, in liberatione à malis, & in præparatione æternæ felicitatis, nec non quod ipsius Dei Filius, propter nos homines, & propter nostram salutem descenderit de cœlo, & incarnatus sit de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, & homo factus fuerit obediens usque ad mortem, mortem Crucis. Idcircò, ut aiebat Thobias de Angelo ad patrem suum: *Quid dignum esse poterit beneficiis ejus? Tob. 12. 2.* Ex debito enim gratias reddere, & divinas beneficentias compensare obligamur, juxta illud: *De Altissimo juxta donum ejus. Eccl. 35. 12.* Satisfacimus autem huic debito, dum Æterno Patri immaculatam Hostiam, Corpus scilicet, & Sanguinem dilectissimi Filii sui offerimus, & donamus in Liturgica actione, de qua ita ait S. Irenæus *lib. 4. contra hæres. cap. 32. Dominum hoc Sacrificium, adeò instituisse, ne nos ingrati simus erga Deum.* Legitur in Vita Ven. Franciscæ Farnesiæ, eidem à Deipara in visione datum fuisse puerum JESUM his verbis: *Accipe, tuus est.* Hoc idem omnes fideles de se ipsis dicere possunt, prævio Missæ Sacrificio, in quo *Puer natus datus est nobis*, ut illum pro gratiarum actione Divinæ Majestati offeramus, ut ipse Christus cuidam animæ devotæ pariter innuisse testatur Sanctiure *part. 3. cap. 10.*

Ex his concludimus, Sacrificium Missæ continere in se omnes, effectus Sacrificiorum, quibus quovis tempore homines usi sunt, est enim Missa Sacrificium *Latreuticum*, sive *Holocaustum*,

stum,

ficum, seu *honorarium*, & protestativum Divini Dominii, & sic refertur ad colendum Deum; & ad protestandam ejus Supremam Excellentiam, atque Superioritatem super omnes res creatas. Est *Eucharisticum*, quia fit in gratiarum actionem de summo beneficio Passionis Dominicæ, & immensis aliis beneficiis, quibus à Deo donamur. Est *Impetratorium*, quia per Christum Deo Patri Oblatum, & præsentatum; ejus misericordias obtinemus. Est *Meritorium*, quia justis hominibus viatoribus augmentum gratiæ obtinet. Est *Propitiatorium*, sivè *Expiatorium* pro peccatis vivorum, & mortuorum, virtute Dominicæ Passionis. Est *Satisfactorium*, quia pœnas debitas pro peccatis remittit, delet, & extinguit. Ita Fraxinell. *de Oblig. Sacerdotum sect. 3. prænot. 1.* Layman. *d. lib. 5. tract. 5. cap. 2.* & Brognol. *in Specul. Cleric. d. tract. 10. cap. 8. resol. 1.*

Utrùm autem supradicti omnes effectus Sacrificii sint finiti, vel infiniti, tùm quo ad intensionem, tùm quo ad extensionem, examinabimus infra in *Decisione XXXIII.* ubi de valore, & fructu Missæ sumus loquuturi.

DECISIO XV.

ARGUMENTUM.

De Sacrificiis factis in lege Naturæ; & primò de Sacrificiis Adæ, Caini, & Abelis. An Adam sciverit scientiam cabalisticam? Et quid, & quotuplex sit Cabala Hebræorum?

SUMMARIUM.

1 *Adam fuit primus, qui Deo obtulit Sacrificia.*
2 *Adam superavit in Scientia Salomonem.*
3 *Adam habuit fidem distinctam, & explicitam Unitatis, & Trinitatis Dei, ac Verbi Divini futuræ Incarnationis.*
4 *Adam omnes scientias possidebat, ac etiam Medicinam, & Cabalam.*
5 *Cabala quid sit?*
6 *Cabalistica scientia alia bona, alia mala, & quot ejus species?*
7 *Hebræi, & Græci non utuntur numeris arithmeticis, sed litteris Alphabeti.*
8 *Aleph continet nomen Dei, & quare?*
9 *Aleph habet in se Mysterium Unitatis, & Trinitatis Divinæ.*
10 *Cabala mala quænam sit?*
11 *Adam scivit, esse Deo Sacrificia offerenda, & id ipse docuit filios, ac posteros suos.*
12 *Adam fabricavit Templa pro cultus Divini exercitio.*
13 *Cain, & Abel plures sacrificaverant Deo.*
14 *Abelis Sacrificia comburebantur igne cœlesti. Non etiam illa Caini.*
15 *Sacrificia Deo grata sæpè igne cœlesti combusta.*
16 *Caini Sacrificia non grata Deo ob quatuor causas? Et quæ?*
17 *Genitores, qui offerunt Religioni filios pejores, sunt similes Caino.*
18 *Sacerdotes celebrantes Missam sine devotione sunt similes Caino.*
19 *Cain res oblatas in Sacrificio convertebat in suum usum.*
20 *Abel utrùm fuerit Martyr?*
21 *Abel occisus fuit in loco, ubi nunc est Damascus, & ibi terra ad huc rubra est ob ejus Sanguinem.*
22 *Abel occisus fuit die 25. Martii.*

HUcusque explanavimus quidditatem Sacrificii; & ea, quæ spectant ad actionem Liturgicam ritè, atque rectè exercendam, sequitur, ut præterita tempora percurrentes, & diversitatem Legum observantes, scilicet Naturæ, ac Mosaycæ; referamus personas, à quibus consuetum fuit Hostias Deo immolari in utraque ex prædictis Legibus, ac statibus; ut deinde ad plenam tractationem incruenti Missæ Sacrificii, quo in Lege gratiæ, in qua vivimus, à Christo Domino donati,

mati, & aliud summa, defendere possimus.

Igitur in lege naturæ primus, qui
1 Sacrificia Deo obtulit, fuit Protoplastus, ipse scilicet Adam, quem à Deo Sacerdotio initiatum fuisse docuerunt Auctores, quos allegat eruditus Fr. Marcellus de Cavaleriis Ordinis Prædicatorum in eximio Opusculo *Statera Sacrata* 1. num. 3. Et quamvis Scriptura Sacra expressè non loquatur de Sacrificiis, & Liturgiis Adæ, hanc assertionem probare licet ratione, & auctoritate. Ratio desumitur à concordi Theologorum, Sanctorumque Patrum consensu, affirmantium, quod Deus in primum Parentem Adam non solùm liberaliter infuderit scientiam omnium rerum naturalium, & cognitionem Astrorum, & elementorum, itaut ipse Adam superaverit sapientiam Sa-
2 lomonis, ut docent Pererius, Serarius, Cornelius à Lapide, & alii, quos cumulat Stephan. Menochius in *Stuoris Centur.* 11. *cap.* 10. Sed etiam eum prædictum fecerit omni supernaturali virtute, ut posteros suos posset instruere in his præcipuè quæ ad Religionem, & Divinum Cultum spectarent, ut considerat S. Thom. 1. *part. quæst.* 94. *art.* 3. & ideò Adam habuit fidem de Deo sciebatque ipsum Deum esse Auctorem naturæ, & gratiæ, atque remuneratorem bono-
3 rum operum, immò obtinuit fidem distinctam, & explicitam Mysterii Unitatis, & Trinitatis Dei, ac revelationem futuræ Incarnationis Verbi Divini pro redimendo genere humano, ut disserunt Valentia tom. 1. *disp.* 7. *quæst.* 2. *punct.* 1. Ludovic. Molina in *Opere Sex dierum disp.* 25. Salon in *Annalib.* Auctores à num. 38. *& seqq.* Novissimè Mendezius in *Theolog. Catechetica lib.* 8. *cap.* 4. Undè non est dubitandum, eumdem Adam ornatum fuisse hac Religionis virtute, quæ consistit in Sacrificio, & scivisse, Deum esse colendum, atque honorandum immolatione Hostiarum.

Et equidem plura sunt, quæ leguntur apud Auctores de scientia Adæ, tàm in scientiis naturalibus, quibus omnibus ipse callebat, etiam Medicinæ, ut eruditè pluribus Auctoribus cumulis probat Zacchias in *Quæst. Medico-* 4
leg. tom. 1. *lib.* 6. *tit.* 3. *quæst.* 4. *num.* 2. *&* 3. tùm etiam *Kabala*, seu *Cabala* (utroque enim modo scribitur) quæ dicitur scientia Symbolica, per quam aliquod vocabulum cum altero, seu per numerationes arithmeticas aliquid aliud mysticè designatur, ut scribit Mayr in *Hieronymo Vero Kabala*, qui tradit, hanc 5
scientiam ab Angelis traditam fuisse ex Rabbinorum traditione, & successivè ad posteros Patriarchas, & Dei amicos pervenisse, apud quos tantummodò conservabatur, nec vulgò communicabatur, sed ea abusum esse Cham Noemi filium, qui eam Ægyptum docuit, & ipsi in Idololatricum cultu illam adhibere cœperunt. Hæc au- 6
tem scientia Cabalistica dividitur in bonam, & malam secundùm Auctores infra citandos. Prima habet duas species, Una declarat verba Scripturæ Sacræ in aliquo sensu mystico, & est veluti Theologia mystica Hebræorum. Julius Mauroceenus, Neophitus, (antea verò Rabbinus) in suo opere *Via fidei Hebræis ostensa part.* 2. *cap.* 69. *pag.* 1138. & Stephan. Menochius in *Stuoris Centuriæ primæ cap.* 14. ubi hanc propositionem pro exemplo ponit: *Cum sit hic speciosa non meretrix, ponè speciosa in cœlis, erit non sicut dies.* Quæ indicat corporum resurrectionem, & glorificationem in cœlis juxta illud Apostoli: *Reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ, ad Philipp.* 3. Item exemplificat in Verbis illis, *Mane, Thecel, Phares*, quæ fuerunt interpretata per Danielem *cap.* 5. Et in Verbo *Sesach* apud Jeremiam *cap.* 25. num. 26. quæ significat *Babel*. Secunda species Cabalæ bonæ consistit in mutatione verborum alicujus vocabuli pro reservando aliquo sensu secundo, vel mystico, ut nos facimus, cum aliquod Anagramma componimus, & de hac Jul. Mauroceenus ubi supra dat exemplum de verbo מלאכי *Malachi*, idest Angelus meus, de quo fit מיכאל *Michael*.

Tertia verò est computatio Arithmetica super literis Alphabeti, nam Hebræi, ac Græci non utuntur numeris, ut nos facimus, sed eorum vice adhi-
7 bent literas, Aleph enim significat unum, Beth duo, Ghimel tria, & sic de singulis, quare qui Cabala pollent, numerant literas alicuius vocabuli, illisque observant, quem numerum faciant eædem literæ, ut inde sumant sensum reconditum illius vocabuli. Menochius d. Centur. prima cap. 14. dat exemplum ex S. Irenæo sumptum de nomine Antichristi, de quo cum scriptum sit in Apocalyps. cap. 13. Vers. 18. *Numerus enim hominis est, & numerus eius sexcenti sexaginta sex.* Arbitratus est, nomen Antichristi futurum esse TEITAN, ea ratione quia in numeris græcis T significat 300. unde cum sint duo TT faciunt 600. N facit 50. I facit 10. E facit 5. A facit 1. adeoque hæc tota numerorum series complet numerum 666. & de hoc latiùs agit Malvenda *lib. 8. de Antichristo cap. 8.*

Aliud exemplum deducere licet ex
8 aud. Julio Mauroceno *d. lib. Via della fede part. 3. cap. 2. pag. 1239.* ubi refert, Hebræos Cabalistas docere, quod א *Aleph* prima littera Alphabeti Hebraici contineat in se Nomen Ineffabile Dei יהוה *Jehovæ*, propter hanc numericam rationem, quia tàm *Aleph*, quàm *Jehova* important numerum vigesimum sextum. Ecce probationem. א *Aleph* componitur ex duobus י *Jod*; unum supra, aliud infra, & ex uno ו *Vau* transverso ita א. Modo *Jod* numericè valet X. cumque sint duo *Jod* faciunt XX. ו Vau valet VI. ideircò hæ omnes summæ relevant XXVI. Idem importat vox יהוה *Jehova*, siquidem י Jod importat X. litera ה He importat V. cumque sint duæ faciunt X. item ו *Vau* importat sex, quare si summentur omnia, ascendunt ad numerum XXVI. prout dictum est de littera *Aleph*.

Sed ex eadem littera א *Aleph* prædictus Jul. Maurocenus deducit *d. part.*
9 3. cap. 2. *pag.* 1239. pulcherrimam observationem, videlicet Mysterium Unitatis, & Trinitatis Divinæ, ait enim, quod sicut prædicta littera א *Aleph* componitur ex tribus litteris, ex ו *Vau*, & duobus יי *Jod*, similiter Deitas, & Divina essentia consistit in tribus Personis, Patre, Filio, & Spiritu Sancto, quarum una est natura, prout unica est littera א *Aleph* ex tribus composita. Hæ igitur sunt tres species Cabalæ bonæ, quæ cum non repugnent Canonibus Ecclesiasticis, & Dogmatibus Christianis, immo contineat notitiam antiquam, jucunda, & ingeniosa, non est damnabilis, ut ait Pignatellus *tom. 5. consult. 14. num. 82.* & Menochius *in Stromat. d. Centur. prima cap. 14.*

Cabala verò mala est illa, ex qua
Hebræi ex punctis, lineis, accentibus, 10
& spiritibus conantur deducere operationes mirabiles, & ea utuntur ad ligandos Dæmones, & ad præstigia facienda, adeòut in effectu sit vera Necromantia, ars diabolica, continens non solùm multas ineptias, sed plures res impias, & omnium hæresum farcinâ conflata, ut loquitur idem Pignatelli *d. tom. 5. Consult. 14. num. 7. & 8.* contra quam graves censuras invexerunt Genebrard. *lib. 2. Chron.* Cornel. Agrippa *lib. de Vanit. Scient. cap. 47.* Nicol. Serrarius *lib. 1. de Rabbinis cap. 13. & in cap. 10. Josue quæst. 2.* Galatin. *lib. 1. de Arcanis cap. 7.* Martin. Delrius *lib. 1. cap. 4. quæst. 3.* Bakkelius *in Torah Moreh tom. 2. lib. 4. disp. 16. num. 5.* & Gaspar. Schottus *in sua Physica Curiosa tom. 2. lib. 12. cap. 1. num. 2.* ubi sic loquitur: *Errant, qui Cabalam, Judæorum Philosophiam omnium rerum doctrinam existimant, & symbolice caveri putant. Vanæ illæ, imo fatuæ vanitatis promissiones nugarum, & falsitatis convictæ.*

Revertentes itaque ad scientiam Protoplasti Adæ, sive calluerit, sive non Cabalam in bono sensu acceptam, certum est, eum omni scientia fuisse à Deo eminenter donatum, ut suos posteros erudiret, ac dirigeret in iis, quæ Religionem, & cultum veri, ac summi Dei concernebant, prout docet S.
Thom. *in 1. p. q. 94. art. 3.* & per con- 11
sequens,

sequenti, eum non latuisse, esse Deo Hostias immolandas, & Sacrificia offerenda in praestationem supremi dominii ipsius Dei, et subjectionis hominum, tum non pro consequenda indulgentia tam temporali, tum aeterna; quam assertionem confirmant Authoritas SS. Patrum Athanasii, Cyrilli, Joannis Chrysostomi, Lippomani, Lyrani, Tostati, & aliorum, quos commemorat, & sequitur Salian. in *Annalib. ad Annum Mundi* 100. num. 3. ubi Hugo à S. Victore sic ait: *Credimus Deum docuisse Adam ea, quae Dominum, quae ejus benevolentiam* [illegible], *quam per peccatum transgressionis amiserat*, [illegible] *docuisse filios suos dare Deo decimas, & primitias*: quibus haec addit Salian. ibid. *Cum legamus etiam Cainum Deo sacrificasse, quis dubitabit idem de Adamo censere, a quo* [illegible] *exemplis ad omnem virtutem, maximeque pietatem in Deum erudiebantur?* Idem testatur Torniel in suis *Annal. ad Annum Mundi* 236. num. 4. his verbis: *Credendum est etiam ante Enos, non modo Seth Patrem suum, quem dicimus propter eximias ejus virtutes Deum esse appellatum, sed etiam quoque & primum omnium ipsum Adamum Sacrificia* [illegible], *& praecepisse Deo* [illegible] *filios docuisse.* Cumque vixerit Adam annis 930. & susceperit plures domos, & palatia ad habitandum pro se, suis, & descendentibus, probabilissimum quoque est ab eodem erecta, & constructa fuisse Templa pro Orationibus, & Sacrificiis Deo offerendis,
12 & hanc opinionem amplectitur etiam Emin. Card. de Lauraea in 3. Sent. tom. 2. disp. 25. num. 31. ita scribens: *Unus Templi ab initio Mundi esse debuit, quia in tum ceperunt Sacrificia Abelis, & Caini, adeoque in loco praecipue ad hoc deputato fieri oportuit.*

Secundo Sacrificia fuere illa, quae obtulerunt Deo primi fratres Cain, & Abel, de quibus sic ait Scriptura Sacra: *Factum est autem, ut offerret Cain de fructibus terrae munera Domino. Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui, & de adipibus eorum.* Genes. 4. 3. Circa quae Sacrificia sunt tria observanda.
Primum, quod Cain, & Abel non 13
semel tantum, sed pluries utrumque sacrificaverunt Domino, ut notat Salian. *ad Annum Mundi* 100. num. 1. Secundum, quod Sacrificia Abelis Deo grata fuerunt, secus autem illa Caini, unde ait sacer textus: *Respexit Dominus ad Abel, & ad munera ejus, ad Cain autem, & ad munera illius non respexit.* Genes. 4. 5. Tertium, quod ex
eo cognovit Cain, Sacrificia sua non 14
esse grata Deo, quia non fuerunt combusta ab igne descendente de caelo, quemadmodum vidit fieri de Sacrificiis Abelis fratris sui, quod scribit Sanctus Hieronymus in *Quaest. Hebraic.* his verbis: *Et inflammavit Dominus super Abel, & super Sacrificium Cain non inflammavit*; & ex aliis DD. probat Torniell. *ad Annum Mundi* 130. num. 3. & Pontecell. in *Reflexion. Literal. in Pentateuch. in Reflexion.* 27. in *Genes.* Quippe Divina clementia hoc signo saepe usa est ad demonstrandum sibi grata fuisse Sacrificia per Sanctos eo tum sibi oblata, ut constat in Scriptura Sacra de Aarone *Levit.* 9. in 15
fine, ubi: *Et ecce egressus ignis à Domino devoravit holocaustum, & adipes, qui erant super Altare.* Item de Gedeone *Judic.* 6. 21. *Ascenditque ignis de petra, & carnes, & azymos panes consumpsit.* Pariter de Rege David, post iterum approbante, dum ad Deum placandum obtulit Sacrificium, nam *invocavit Dominum, & exaudivit eum in igne de Caelo super Altare holocausti*, ut habetur 1. *Paralip.* 21. 26. Consimile signum super Sacrificium Salomonis, super quod *ignis descendit de Caelo & devoravit holocausta, & victimas.* 2. *Paralipom.* 7. 1. Hoc idem Sacrificante Elia, siquidem *Cecidit ignis Domini & voravit holocaustum, & ligna, & lapides.* 3. *Reg.* 18. 38. Et similiter [illegible] per homines expertum est Nehemias, cum enim Sacrificia imposuisset super Altare, *Accensus est ignis magnus, ut omnes mirarentur.* 2. *Machab.* 1. 22.
Verùm, quisnam de causa non respo- 16

ait Deus ad Sacrificia Caini, prout fecit ad illa Abelis? Respondeo, per quatuor causas. Prima est, quia Abel obtulit primogenita, & pretiosiora ovium suarum, Cain verò deteriora de fructibus terræ. Ita S. Jo. Chrysost. *Homil. 18. in Genes.* quod supra notatum est *Decis. VIII. n. 6.* ubi illa duo carmina de Abele, & Caino sacrificantibus: *Sacrum pingue dabo* &c. Caino autem
17 similes esse videntur illi Patresfamilias, qui filios suos magis aptos, & idoneos retinent in vita mundana; miserabiliores autem, & pejores offerunt Deo in Religione, de quibus disserit, & exempla refert Hieron. Piatti *de Bono Status Religios. lib. 3. cap. 35.* Secunda causa fuit, quia Abel erat sollicitus, & diligens in sacrificando, Cain autem tardus, & piger. Sic S. Ambrosius notat *in Psal. 13.* & hoc faciunt illi, qui in negotiis temporalibus peragendis sollicitudinem summam habent, in concernentibus autem salutem animæ pigerrimi evadunt. Tertia fuit, quia Abel unà cum victimis cor suum Deo offerebat, Cain verò nequaquam, sed absque devotione cordis sacrificabat, ut mos est plurimorum,
18 & præcipuè Sacerdotum, Sacra externis agere absque interiori devotione, ut notant Rupert. Abbas *lib. 4. in Genes. cap. 2.* & Cassiodor. *in Psal. 65.* Hinc dicitur in textu sacro, quod prius *respexit Dominus ad Abel*, deindè *ad munera ejus*, quia Deus magis acceptat devotionem offerentis, quàm oblationem, ideò grata fuit Deo devota voluntas Abelis, omnia enim exteriora sunt Dei, solum voluntatem reliquit nostræ potestati, quam vult ei offerri devotè, ac obsequenter. Quarta tandem causa fuit, quia Abel perficiebat Sacrificium, victimam interimendo, & totam cremando in honorem Dei, quod esse de essentia Sacrificii demon-
19 stravimus *Decis. III. n. 2.* & *Decis. VIII.* At Cain convertebat Sacrificium suum in simplicem oblationem, retrahendo ab Altari res oblatas, & easdem in usum suum convertendo, ut observat Arelius *in tract. de Tribulatione Lect. 28. num. 17.* adinstar eorum, qui se offerunt Deo, spondentes vitam immaculatam servare, sed paulò post recedunt, & ad prima flagitia revertuntur.

Et quoniam prædictorum Sacrificiorum causa occisus fuit Abel à Caino, 20
disputant SS. Patres, Utrum Abel verè fuerit Martyr? Quæstionem hanc examinat Emin. Cardin. Capisucchius *in Controversiis Theolog. Controvers. 23. de Martyrio §. 21.* ubi concludit affirmativè, & pluribus cum Doctoribus demonstrat, Abelem fuisse primum Martyrem in mundo, tanquam occisum in odium Divini cultus, quem ipse Deo exhibebat piè, ac devotè sacrificando, subdens, quod ideò à Christo Domino *Matth. 23.* & *Luc. 11.* dictum est Judæis, *Ut veniat omnis Sanguis, qui effusus est à Sanguine Abel justi, usque ad Sanguinem Zachariæ*, quia isti duo sunt primus, & ultimus, qui nominantur in Scriptura tanquam pro Religione occisi.

Corollarii loco hic notare liceat id, quod scribit Ant. Masinus *in Schola Christ. cap. 36. post initium.* Videlicet 21
locum, in quo fuit occisus Abel, esse illum, in quo nunc ædificata est civitas Damasci, ubi adhuc terra rubescere conspicitur, quam Saraceni vendere solent Indis. Contigit autem execrabile fratricidium die vigesimo quinto Martii, ut esset figura Redemptoris nostri, tùm in invidia Judæorum, à quibus fuit occisus, tùm in tempore, quia crucifixerunt eum die 25. Martii. Idem Masin. *ibid. cap. 26. pag. 260.* & Emin. Cardin. Baron. *Anno Christi 34. num. 153.*

DE

DECISIO XVI.

ARGUMENTUM.

De Sacrificio Patriarchæ Noe. Quid significet ejus nomen? Quare Deus susceperit ejus Liturgiam in odorem suavitatis? Quid importet benedictio eidem à Deo data? Et de his, quæ vel concessa, vel vetita fuerint Noe, & posteris ejus, dubia curiosa.

SUMMARIUM.

1 *Noe sacrificavit statim post diluvium.*
2 *Noe significet requiem; & fuit requies ob sex causas.*
3 *Noe Sacrificium an primum fuerit illud post diluvium?*
4 *Noe sacrificavit etiam ante diluvium.*
5 *Altare Noeticum ex qua materia compactum?*
6 *Noe quot Victimas sacrificaverit statim post diluvium?*
7 *Odoratus quomodo sit Deus Sacrificium Noe?*
8 *Figura* Antropaspathos, *quæ sit?*
9 *Sacrificia animalium cur Deo essent grata.*
10 *Christi virtutes figuratæ in Victimis antiquorum.*
11 *Benedictio quid importet in Divina Scriptura?*
12 *Noetica benedictio quot bona continuerit?*
13 *Carnes utrùm comedebantur ab hominibus ante diluvium?*
14 *Sanguinis comestio prohibita post diluvium. Item in lege Mosaica; & ab Apostolis in primitiva Ecclesia ad tempus, & cur?*
15 *Noe an peccaverit se inebriando?*

POst Sacrificia primi parentis Adæ, primorumque fratrum, filiorum ejus, differendum venit de Sacrificio Patriarchæ Noe, de quo testatur textus Sacer, quod finito diluvio, cum egressus esset de Arca cum filiis, & eorum uxoribus, statim *ædificavit Altare Domino, & tollens de cunctis pecoribus, & volucribus mundis obtulit holocausta super Altare. odoratusque est Dominus odorem suavitatis. Genes.* 8. 20. 1
Circa quod Liturgicum opus exercitum à Noe plura dubia sunt breviter proponenda, examinanda, & resolvenda.

Primum est: quid significet hoc nomen Noe? Respondetur, quod significat *Quietem, Cessationem, & Consolationem*, ut legitur in indice versionum nominum Hebræorum in fine Bibliæ posito; ideircò statim nato Noe, Lamech ejus pater dixit: *Iste consolabitur nos ab operibus, & laboribus manuum nostrarum Gen.* 5 29 Quæ verba septuaginta Interpretes sic verterunt: *Hic requiescere faciet nos ab operibus, & tristitiis manuum nostrum.* Et equidem Noe fuit consolatio, & requies ob sex causas. I. Quia quiescere fecit peccatores ab offensis Dei in diluvio. II. Quia invenit aratrum in levamen agricolarum. III. Quia plantavit vites, ex quibus Vinum lætificans cor hominum. IV. Quia reportavit, terram à Deo benedici post diluvium, ut esset fœcunda. V. Quia ei, & posteris ejus concessum, ut carnes comederent, & vinum biberent VI. Quia reportavit promissionem, quod non ampliùs veniret diluvium super terram Ita Aresius *in tract. de Tribulat. Lect* 44. *num.* 15. Menochius *in Storeis Centuria* 12. *cap.* 32. 2

Secundum dubium. An hæc Noetica Altaris erectio fuerit prima? Et qua ex materia factum à Noe fuerit Altare? Respondetur, nequaquam fuisse primam hanc Noeticam Altaris erectionem; quia cum jam transissent Mundi anni sexcenti, quinquaginta sex supra millesimum; & tot Patriarchæ, religiosique homines præcesserint Noemum, credibile est, ut dicimus 3

mus supra de Adamo, quod ab ipsis
plurima Altaria, & Templa Deo ere-
cta fuerint ad orandum, & ad immo-
landas victimas, & præcipuè ab ipso
4 Noemo ante diluvium ob ejus longæ-
vam ætatem; & sic notat Salon. ad
dictum Mundi 1657 num. 10. Torniell.
ad eundem annum num. 6. Et Eminent.
Cardin. de Lauræa d. tom. 2. in 3. sent.
disput. 25 num 35 Quo verò ad fabricam
ejusdem Altaris, qua materia usus sit
Noe? Cum tempus non permitteret
opportunitatem sculpendi, aut poliren-
5 di lapides, vel lateres coquendi, cre-
dibile est, quod formaverit Altare ex
terra aggerata, & compressa tabulis,
vel ramis arborum, super ea lapides
ponens vel ex montibus evulsos, vel ex
ruinis domorum collectos, ut autu-
mant Torniellus d. num 6 & Athana-
sius Kircher. de Arca Noe lib 3. part 1,
cap. 2.

Tertium dubium. Quæritur quæ
6 Victimæ sint immolatæ à Noemo in
hoc suo Sacrificio? Respondetur, incer-
tum esse numerum, quemadmodum
incerta est quantitas animalium in Ar-
ca receptorum ante diluvium, siqui-
dem, ut monuimus in nostro libello
De prima Mundi ætate serm. 15 alii ex
Sacris Interpretibus volunt mundorum
animalium Septem individua tantùm
recepta fuisse in Arcam, alii verò te-
nent septem paria cujuscunque speciei.
Igitur juxta hanc opinionem duas Vi-
ctimas de quacunque munda specie,
masculum, & fœminam, esse Deo
per Noemum immolatas super Altare
credere oportet. At juxta primam opi-
nionem, unum tantùm animal, &
ipsum masculum ex quacunque specie
munda obtulisse dicendum venit, reli-
cta paria tria pro speciei propagatio-
ne ad tradita per eundem Torniell. d.
anno 1657 num. 6. & Salian. eodem
anno 10.

Quartum dubium est hujusmodi.
Dicit Scriptura de Sacrificio Noetico,
quod Odoratus est Dominus odorem sua-
7 vitatis. Quomodo hoc est intelligen-
dum, Deus non odorat, cum non sit
corporeus, & dato quod odoraret, il-
lis odor non esset suavis, sed magis in-
festus, utpote carnium combustarum
cum adipibus suis? Respondetur, su-
pradicta Verba Odoratus est Dominus
odorem suavitatis non esse intelligenda
ad sensum literæ, sed ad mysticum
intellectum, videlicet Sacrificium
Noeticum Deo placuisse, sicut placet
homini aliqua res boni odoris, & est
figura, quæ vocatur Antropopathos,
quando humana passio attribuitur Deo.
Pereriis in lib. 14 Genes. Reflex. 43 8
Erant autem grata, & odorosa Sacri-
ficia animalium Deo in lege naturæ,
& Moysis ob tres causas. Prima pro-
pter fidem, & devotionem offeren- 9
tium, qui profitebantur, Deum esse
Dominum supremum eorum, ac cun-
ctarum rerum, cui seipsos subjectos
mysticè protestabantur per sacrificia.
Secunda, quia impediebant Idolola-
triam. Tertia, quia figurabant, &
repræsentabant cruentum Sacrificium
Crucis, in quo Filius Dei erat immo-
landus, quapropter ipsa animalia obla-
ta, & aliæ hostiæ erant symbolum
virtutum Domini Nostri Jesu Christi.
Vitulus enim significabat ejus labores; 10
Agnus innocentiam, Aries principa-
tum, Hircus similitudinem carnis pec-
cati, Turtur, & Columba conjunctio-
nem duarum naturarum, nec non
Turtur castitatem, Columba charita-
tem, Ovis patientiam, & obedientiam,
Panis, farina, & species frumenti to-
tum Christum, qui de se ait Ego sum
panis vivus Jo. 6. Vinum ejus longani-
mem, Oleum ejus gratiosam mansue-
tudinem, Sal ejus Sapientiam, Thus
ejus devotionem, & orationem. Igi-
tur propter has figuras odoriferæ erant
Deo Victimæ mactatæ in Sacrificiis
antiquorum Patrum. Ita S. Antoninus
in Summa part. 1 tit. 14. cap. 5 § 2.
nec non S. Thomas 1. 2. quæst. 102.
art. 3.

Quintum Dubium. Completo Noe-
tico Sacrificio subdit textus Sacer Be-
nedixitque Deus Noe, & filiis ejus. 11
Gen. 9. 1 Quæritur, quid importave-
rit

sit dicta benedictio? Respondetur, quod Benedictio in Divinis Scripturis importat multiplicationem tum in spiritualibus, tum in temporalibus Ponticell. in Genes. Reflex. 43. & utramque reportarunt Noe, ac ejus filii, spiritualem quidem, idest gratiæ augmentum eo modo, quo supra docuimus *Decis. XIV* num. 12. Temporalem
11 vero, quæ se extendebat ad tria bona, videlicet, I. ad singularem quamdam fœcunditatem pro specie conservanda, individuisque multiplicandis, ideo subjungit Deus ad illos *Crescite, & multiplicamini, & replete terram* Gen. 9. 1. II. Ad largam alimentorum copiam, ac varietatem pro commoda vitæ sustentatione, de qua illud *Cœpitque Noe Vir Agricola exercere terram* Et illud *Omne, quod movetur, & vivit, erit vobis in cibum; quasi olera virentia tradidi vobis omnia.* Genes. 9. 3. III. Ad dominatum, & principatum super cuncta alia animantia, pro ostendenda, & commendanda ipsius hominis dignitate, *Et terror vester, ac tremor sit super cuncta animalia terræ, & super omnes volucres cœli, cum universis, quæ moventur super terram omnes pisces maris manui vestræ traditi sunt* d. Genes. 9. 2. De quibus omnibus fuse scribunt Torniell. ad d. Annum Mundi 1657 num. 9. & Salian. ad eund. Annum num. 14.

Sextum Dubium. Cum ex illis verbis *Omne, quod movetur, & vivit,*
13 *erit vobis in cibum* data sit licentia Noe, & posteris ejus vescendi carnibus, Quæritur, an ante diluvium Homines soliti essent comedere carnes? Pro negativa facit, quia licentia hic concessa supponit antecedentem prohibitionem. Pro affirmativa verò urgent verba Redemptoris in cap. 24. Matth. Vers. 38. *Erant in diebus ante diluvium comedentes, & bibentes*, utique non solùm olera, & lacticinia, sed carnes, more epulonum, ut considerant SS. Patres, quos citat Pererius in Genes. lib. 14. cap. 9. num. 12. Sotus de Just. & Jur. lib. 5. q. 1. art. 1. & Stephan. Menoch. in Stuoras centur. 5. cap. 94. Resolutionem dubii dat Cornel. à Lapide in Genes. d. cap. 9. pag. 124. dicendo, homines pios, & Religiosos ante diluvium abstinuisse à carnibus, & à vino. non etiam epulones, ac alii carnales, & mundanos, qui comessationes, & potationes sectantes neque ab esu carnium, neque à potu vini se continebant.

Septimum dubium sequitur, quid prohibeant verba illa: *Excepto quod carnem cum Sanguine non comedetis* 14
Genes. 9. 4. Respondetur, per illa verba fuisse prohibitum omnibus hominibus esum Sanguinis cujuscumque animalis, quæ prohibitio reiterata fuit in lege Moysis. Levit. cap. 17. & fuit ad tempus commendata etiam ab Apostolis in primitiva Ecclesia, ut legitur Act. 15. *Visum est Spiritui Sancto, & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris, quam hæc necessaria. Ut abstineatis vos ab immolatis Simulacrorum, & Sanguine, & suffocato, & fornicatione.* Dixi ad tempus, quia nunc cessant causæ ob quas olim esus Sanguinis, & suffocati vetitus fuerat; statim enim post diluvium fuit facta prohibitio ad arcendos homines ab homicidio, quod in principio mundi cœperat fieri. In lege Mosayca fuit renovata, quia Sanguis victimarum reservatus erat ad aspergendum Altare pro Divino cultu, ut legitur Levit. 17. A Sanctis postea Apostolis reiteratum fuit interdictum prædictæ Sanguinis comestionis, ne Judæi, qui convertebantur ad fidem, scandalizarentur, videntes alios fideles sanguinem, vel suffocatum manducare. Cum igitur nunc ex Decalogo sit plenum prohibitum homicidium, & evacuata sit Legis Mosaycæ cæremonialis observantia, ac cesset timor scandali neophytorum, absque peccato licet comedere Sanguinem animalium, ut doctè, ac eruditè demonstrat Turrian. in explanatione lib. 6. S. Clementis de Schismatib. cap. 12. Quæ legitur in primo Tomo Concilior. pag. mihi 217. & Menochium

nochius *in Act. Apostol. lib. 2. cap. 13.*

Octavum, & ultimum dubium sit; Dicente Scriptura Sacra de Noemo, quod: *Bibens vinum inebriatus est, & nudatus jacuit in tabernaculo suo Genes.*
15 *9. 21.* Utrùm ob dictam ebrietatem Noe peccaverit? Respondetur negativè, tùm quia ebrietas fuit sine advertentia; nesciebat enim Sanctus Patriarcha fumositatem vini, de quo antea nullam habebat experientiam; tùm etiam quia ebrietas processit ex stomachi debilitate ob senectutem, quæ non potuit liquori illi resistere; & ideò excusant Noemum à culpa SS. Patres, quos allegat Bonfrerius *in Genes. d. cap. 9.* & Gobat *in Quinario tract. 5. de Ebrietate cap. 7. num. 14.* Præterquàm quod Senex fuit figura Christi Redemptoris amore nostrum inebriati, & in Cruce denudati, ut contemplatur S. Laurentius Justinianus *de Triumphali Agone cap. 7.* his verbis: *Amore ebrius Mediator suam coram omnibus exhibuit nuditatem, alter equidem Noe præfiguratus.*

DECISIO XVII.

ARGUMENTUM.

De Sacrificiis Patriarchæ Abrahami; & plura de ejus exitu de Ur Chaldeorum; descensuque in Ægyptum. De Uxoribus ejus Sara, Agar, & Cetura; ac de filiis Ismaele, Isaaco, aliisque. De præcepto Circumcisionis, & an fuerit Sacramentum? De Immolando Isaaco. Cujus fuerit major virtus Isaaci, vel Abrahæ circa dictam immolationem? Compendium annorum, & vitæ Abrahami. Dubia quædam de Limbo, nuncupato sinu Abrahæ.

SUMMARIUM.

1 *Abraham quot Sacrificia Deo obtulerit?*

2 *Abraham ubi, & quando natus?*

3 *Abraham descendebat à Sem filio Noe; cui erat in decimo gradu; & vidit Noe viventem.*

4 *Quo anno natus sit Abraham?*

5 *Noe obiit, dum Abraham esset in ætate annorum 58.*

6 *Ur Chaldeorum fuit patria Abrahami.*

7 *Chaldæi adorabant ignem. Et cur?*

8 *Abraham reprehendens Idololatras, fuit ab eis in ignem projectus, & miraculosè à Deo liberatus*

9 *Sara Uxor Abrahami erat ejus neptis ex fratre Aran.*

10 *Sara quo anno Mundi nata?*

11 *Abraham anno 75. ætatis suæ jussus exire de Patria sua.*

12 *Abrahæ exeunti de Patria sua Deus promisit tria beneficia; & quæ?*

13 *Haran Urbs Mesopotamiæ penes Euphratem.*

14 *Thare pater Abrahæ mortuus est in ætate annorum 205.*

15 *Abrahæ primum Sacrificium ubi factum?*

16 *Abraham quando descenderit in Ægyptum? Et Cur?*

17 *Sara quomodo esset pulchra in ætate 66. annorum?*

18 *Mendacium an fuerit docere Saram dicere, quod non esset Uxor, sed soror Abrahæ.*

19 *Amphibologia cum restrictione mentali damnata ab Innocentio XI.*

20 *Veritatem tacere, & uti verbis æquivocis quando liceat?*

21 *Sara dicebatur Soror Abrahami ob duas rationes.*

22 *Patrueles, Consobrini, & Amitini qui sint?*

23 *Pharaones primùm, deinde Ptolomæi appellati sunt Reges Ægipti*

24 *Flagella quæ fuerint, missa in Pharaonem?*

25 *Abrahæ secundum Sacrificium.*
26 *Elamitarum Regis pugna contra Regem Sodomorum.*
27 *Abraham pugnat, & vicit Regem Elamitarum*
28 *Abrahæ tertium Sacrificium.*
29 *Vacca, Capra, Aries annorum trium, Turtur, & Columba Victimæ litatæ Deo ab Abrahamo quid significarent?*
30 *Abrahæ quartum Sacrificium.*
31 *Ismael filius Abrahæ ex Agar Ægyptia*
32 *Circumcisio data in præcepto Abrahæ cum esset annorum 99*
33 *Sodomitæ igne lapso de cœlo consumpti*
34 *Sara nonagenaria concepit Isaacum ex Abrahamo centenario*
35 *Circumcisio utrùm fuerit Sacramentum pro delendo peccato originali? Vel tantummodò signum distinctivum populi electi?*
36 *Fœminæ, quomodo expiabantur ab originali tùm in lege naturæ, tùm in lege scripta, in qua ipsæ non circumcidebantur?*
37 *Præputii ablationem quare Deus præceperit potius, quàm aliud signum? Rationes multæ num. 38.*
39 *Abrahæ an major virtus fuerit in sacrificando Isaaco? An Isaaci permittendo se Sacrificari? Rationes pro Isaaco num. 40. Rationes pro Abrahamo num. 41*
42 *Abrahæ tunc revelata futura Passio, & mors Redemptoris, quando ipse paratus erat in monte Sacrificare Isaacum*
43 *Abrahæ annorum, & totius vitæ compendium*
44 *Limbus locus subterraneus quare dictus sit sinus Abrahæ?*
45 *Abrahæ sinu cur S. Martinus dicatur exceptus?*
46 *Ecclesia cur oret, ut animæ defunctorum portentur ab Angelis in sinum Abrahæ*

POst Noemi Sacrificium in Scriptura Sacra mentio fit de Sacrificiis Patriarchæ Abrahami: quem quidem quater Hostias Deo immolasse, notatur. Primò, dum egressus de terra sua pervenisset in terram Chanaam, in qua cum ei apparuisset Dominus, ipse statim *Ædificavit ibi Altare Domino, qui apparuerat ei. Genes. 12. 7. & 8* Et Sacrificium obtulit. Secundò, dum reversus de Ægypto ingressus esset eamdem terram Chanaam; *In loco Altaris, quod fecerat prius, invocavit ibi nomen Domini. Genes. 13. 4.* Deinde juxta convallem Mambre, quæ est in Hebron, iterum *Ædificavit Altare Domino. Genes. 13. 18.* scilicet victimas cremando. Tertiò, habita à Deo promissione, quod semen suum multiplicandum esset sicut Stellæ Cœli, iterum sacrificavit Domino *Vaccam triennem, & Capram trimam, & Arietem annorum trium, Turturem quoque, & Columbam. Genes. 15. 9.* Quartò dum jussus sacrificare filium suum Isaacum, & ab ejus immolatione retardatus *Vidit post tergum Arietem inter vepres hærentem cornibus, quem assumens obtulit holocaustum pro filio. Genes. 22. 13.* De singulis hisce Liturgicis actibus licent nonnulla satis curiosa ex fontibus Sacrorum Interpretum haurire, & pio *Lectori* exhibere.

Circa Primum Sacrificium Oblatum ab Abrahamo post egressum de terra sua; & ingressum in terram Chanaam, ut in d. *Gen. cap. 12. Vers. 7. & 8.* Quæritur, ubi natus sit Abraham? Ex quo patre? Quo Mundi anno? Quot uxores habuerit? Quando jussus à Deo Patriam deserere? Respondetur, Sanctum Patriarcham Abrahamum fuisse filium Thare, descendentem à Semo filio Noemi; & quidem in decimo gradu ab ipso Noemo, ipsum Noemum imitatum, qui fuit decimus post Adam. Cornelius à *Lapide in Genes. cap. 11. Vers. 29.* Torniell. *ad Ann. Mundi 2026. & 2027.* & Salian. *ad Annum Mundi 2039.* Porrò sicut omnes Interpretes concordant, ex Thare tres fuisse natos Filios, *Abram, Nachor*, & *Aran*, sed ipsum Abra-

hanum, etsi primo loco nominatum, tamen natum esse ultimum, & extitisse natu minimum, ex S. Augustino
4 *quæst. 25. in Genes.* et dicendes sunt in determinato anno, in quo ipse Abraham natus est. alii enim volunt, eum editum anno à diluvio 292. & sic à creatione Mundi Anno 1948. ut opinatur Cornel. à Lapide *in Genes. cap. 11.*
5 *Vers. 26.* ubi notat Noemum obiisse, quando Abraham erat in ætate annorum 58. adeòque ipse Abraham vidisset decem suos *ascendentes* usque ad eundem Noemum inclusivè, scilicet *Thare* patrem, *Nachor* Avum, *Sarug* Proavum, *Reu* Abavum, *Phaleg* Atavum, *Heber* Tritavum, *Sale* patrem Heber, *Arphaxad* patrem Sale, *Sem* genitorem Arphaxadi, & *Noë* genitorem *Semi*. Idemque de anno nativitatis Abrahami tenetur ipsemet Cornel. à Lapide *in Genes. cap. 25. Vers. 8. §. Nota natus est Abraham.* E contra alii sustinent, Abrahami nativitatem fuisse post diluvium Anno 353. & sic Anno Mundi 2009. ut ad dictum Annum scribunt Tornell. & Salianus, plures rationes adducendo, quas Lector ibidem legere poterit.

Locus autem, in quo editus est Abraham, fuit *Ur Chaldæorum*, idest
6 Civitas Chaldææ regionis, sub Babylonia, in Arabiæ deserto confinio, vocata *Ur. Ferrarius in Lexic. Geograph. Verb. Ur.* Quæ vox significat ignem, & hinc est, quod dicitur 2. *Esdr. 9. 7. Deus, qui elegisti Abraham, & eduxisti eum de igne Chaldæorum*, idest de eorum
7 Civitate *Ur*, in qua adorabatur ignis, timentes enim populi Chaldæi, quod destructio generis humani ventura esset non per aquam, ut antea, sed per ignem, cœperunt ignem colere, ut sibi propitius esset. Pennacell. *in Genes. cap. 12. Relat. 31.* Cornel. à Lapide *ibid. cap. 11. Vers. 8.* subdens, quod sicut *Heliopolis* sic dicebatur à cultu Solis, sic *Ur* ab adoratione ignis, vel quia Abraham reprehendens, populum Chaldæum, à quo adorabatur ignis, fuit in ignem injectus, sed miraculosè à *Deo* præservatus, unde Ecclesia in precibus commendationis animæ agonizantium rogat Deum, eorum animas liberari à gehennæ igne, 8
sicut liberatus fuit Abraham de *Ur*, id est de igne Chaldæorum, quamvis etiam per ignem Chaldæorum intelligi possint tribulationes, & vexationes, quas ipse Abraham patiebatur ab eis tanquam contemptor idololatriæ, juxta verba *Psal. 16. 3. Igne me examinasti, & non est inventa in me iniquitas. & Psal. 65. 12. Transivimus per ignem,* & aquam, idest per multas pœnalitates, & afflictiones.

Quidquid sit de hoc, certum est, Abrahamum natum, & educatum in hac urbe Chaldaica *Ur*, Ætatis suæ Anno trigesimo, ut volunt Tornellus, 9
& Salian. *ad Ann. Mundi 2038.* accepisse sibi in Uxorem Saram, quæ sua Neptis erat, filia scilicet Aran fratris defuncti ejusdem Abrahami, & Soror Lothi, ut plenè examinat, & concludit Tornell. *ad Annum Mundi 2009.* 10
num. 10. & Salian. *ibid. num. 7. & seqq.* quæ quidem Sara orta erat Anno mundi prædicto 2019. ideòque Abraham senior erat, & illam præcedebat annis decem. Sara sterilitate laborabat, & per annos 45. conjugii prolem non pepererat, videlicet usque ad annum 75. vitæ ipsius Abrahæ, quo tempore Deus illi apparuit, & jussit *discedere* 11
de Ur Chaldæorum patria sua, ut legitur *Genes. 12. 1.* his verbis: *Dixit autem Deus ad Abraham: egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo Patris tui, & veni in terram, quam monstrabo tibi, faciamque te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, erisque benedictus. Benedicam benedicentibus tibi, & maledicam maledicentibus tibi, atque in te benedicentur omnes cognationes terræ.* Et de eadem apparitione, & jussione locutus est S. Stephanus ad Scribas *Act. 7. Vers. 2.* In quibus verbis tria beneficia fuerunt à Deo promissa Abrahæ; primum fuit promissio possessionis ter- 12
ræ Chanaan, ibi: *Veni in terram, quam*

[illegible]

manifestaverit tibi. Secundum Amplificatio suæ posteritatis, ibi: *Faciamque te in gentem magnam.* Tertiò Redemptio totius orbis per Christum nasciturum ex ejus semine, ibi: *In te benedicentur universæ cognationes terræ*, idest in semine tuo, ut *Genes.* 22. 18. ibi: *Et benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ*; de quo sic Apostolus ad *Galat.* 3. 16. *Abrahæ factæ sunt repromissiones, & semini ejus: non dicit & seminibus quasi in multis, sed quasi in uno, & semini tuo, qui est Christus.*

Itaque Abraham statim Deo obediens, assumpta Sara Uxore, ac tota familia sua, discessit ex *Ur* Chaldæorum, quod cum intellexisset *Thare* ejus pater, & Loth ejus Nepos, secuti sunt eum cum familiis suis, & omnes pervenerunt in *Haran*; Urbem
13 scilicet Mesopotamiæ penes Euphratem, dictam etiam *Charan*, apud quam sub anno Mundi 4002. Marcus Crassus cum exercitu Romano fuit cæsus à Parthis, ut scribit *Ptolemæus Geograph. lib.* 5. *cap.* 18. Manserunt omnes in *Haran* per annum circiter, ubi supervenit & *Nachor* alter frater
14 Abrahæ, forsan ob audıtam infirmitatem *Thare* communis parentis, qui ibidem mortuus est, cum esset annorum quinque supra ducentos. Torniell. *ad Ann. Mundi* 2113. num. 6. & Salian. *ibid.* num. 1. disputantes, an *Thare* aliquando fuerit idololatra. Abraham verò, Patris funere completo, & paterna cura solutus, initio anni septuagesimi sexti ætatis suæ discessit *Haran* cum familia sua, & *Loth* nepote suo (remanente ibidem dicto fratre *Nachore*) & transmisso Euphrate venit in terram Chanaam, ad civitatem *Sichem*, quæ & *Salem* dicta est *Genes.* 33. 18. totumque territorium illud appellatum est *Sichem*, & habitores ejus *Sichemitæ*, & posita erat Urbs prædicta penes montem *Garizim*, & *Hebal*, quæ tempore Salvatoris nuncupabatur *Sichar*, nunc verò prædictum *Ephrem*, ubi cum pervenisset Abraham apparuit ei secundò Dominus, & dixit ei: *Semini tuo dabo terram hanc.* *Qui ædificavit ibi Altare Domino, qui apparuerat ei*, 15 offerens scilicet victimas, & hostias in Sacrificium, quod etiam reiteravit, cum tendisset ibi tabernaculum suum montem versus, & hoc est primum de Sacrificiis Abraham, de quibus mentionem facit Scriptura Sacra, & de Liturgia exercita per Abrahamum super hoc Altare meminit Torniell. *ad Ann. Mundi* 2114. num. 2. Salian. *ibid.* num. 13. Pineterel. *in Genes. d. Reflex.* 91. & Cornelius à Lapide *Commentar. in Genes. cap.* 12. *Vers.* 7. ubi ait: *Ædificavit ibi Altare, in quo scilicet Abraham Victimas Deo obtulit in gratiarum actionem pro Chananæa sua posteris à Deo promissa.* Utrùm verò Abraham duxerit alias Uxores & quas? dicemus infra. Hæc de primo Sacrificio.

Secundum Sacrificium est illud, quod Abraham peregit, postquam reversus est ex Ægypto. Quare sciendum, quod eo anno, quo Sanctus Pa- 16 triarcha pervenerat in terram Chanaan ex *Haran*, & fixerat suum Tabernaculum penes *Bethel*, facta est ibi fames magna, qua angustiatus cum omni familia sua, *Descendit Abraham in Ægyptum, ut peregrinaretur ibi. Genes.* 12. 10. Qua in regione duo sunt notanda, quæ dicta fuerunt ab Abrahamo Saræ Uxori suæ his verbis: *Novi, quod pulchra sis mulier, & quod cum viderint te Ægyptii, dicturi sint: Uxor illius est, & interficient me, & te reservabunt. Dic ergo, obsecro te, quod Soror mea sis. Genes. cap.* 12. *Vers.* 12. Notandum primum, quomodo pul- 17 chra Sara, quæ annos sexaginta sex habebat? Forsan pulchra, quia nunquam conceperat, pepererat, lactaverat? Vel comparata feminis Ægyptiis, quæ sunt cute nigerrima, capillo crispo, ac brevi, simo naso, prominentibus labris, infectis oculis, carne durissima, toto corpore ad servitutem nato? Certè illis temporibus suam vita longior erat, ita pulchritudo corporis diù durabat. Notandum secun-

dum; quomodo Abrahamus hortatus est Uxorem Saram, ne diceret, esse uxo-
18 rem, sed Sororem. Nonne hoc erat mendacium, & manifesta falsitas? Nonne semper malum? Forsan utebatur amphibologia cum restrictione mentali? Sed nonne hanc amphibologiam, & restrictionem damnavit In-
19 nocentius Papa XI. Propos. 27. quae sic ajebat: *Causa utendi his amphibologiis est, quoties id necessarium, aut utile est ad salutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita ut veritatis occultatio censeatur tunc expediens, & studiosa.* Si igitur malum est amphibologicè loqui, etiam propter praedictos fines tam necessarios; & malum est semper malum; quomodo, id fieri potuit, & doceri ab Abrahamo?

Respondet S. August. *lib. 16. de Civ. Dei cap. 19. Uxorem tacuit, non negavit.* Ex quibus verbis docemur, non esse malum aliquando tacere veritatem. Quando autem, & quomodo licitum sit tacere veritatem, etsi malum sit negare veritatem, inter Mo-
20 ralistas, & Theologos modernos exactè declarat Cardenas *in Crisi Theologica Dissertat. 16. cap. 2.* ubi tredecim casus ponit, in quibus licitum est, veritatem tacere, & uti verbis aequivocis, vel loqui in sensu metaphorico: quos observasse Lectorem studiosum non piget. Assertio autem Abrahami, ac Sarae, quod haec esset ejus Soror, vera fuit duplici ratione. Una, quia mortuo Arano Patre Lothi, & Sarae, habuerunt pro Patre
21 ipsum Thare Avum suum, Patrem etiam Abrahami, quem propterea fratrem appellare jure poterant, & ipse dicere Saram Sororem suam. Altera, quia mos semper fuit apud Hebraeos, ut filii fratrum, quos nos dicimus germanos, vocarentur ad invicem fratres, nec non neptes respectivè dicerentur Sorores, quod advertunt Interpretes omnes Scripturae Sacrae, inter quos Cornel. à Lapide *in Genes. cap. 20. vers. 12.* Tornielus *ad Annum Mundi 2124. num. 7.* Salian. *ibid. num. 74.* Pontific. *in Genes. cap. 12.* Rupert. 2. & Menochius plures cumulans in *Stromat. tomo 2. cap. 71.* Latinè autem loquendo, & propriis vocabulis utendo, non est ignorandum,
quod filii duorum fratrum dicuntur *Pa-* 22
trueles. Filii duarum Sororum appellantur *Consobrini.* Quando autem unus est filius Fratris, & alter filius Sororis, nuncupantur *Amitini*, ut observat Laurent. *in Amalthea Onomastica Verb. Amitini*, quod in gratiam studiosorum dictum sit.

Igitur Aegyptii visa Sara, eam rapuerunt, & duxerunt ad Pharaonem; Regem scilicet Aegypti, quo nomine usi sunt Monarchae illi usque ad Ptolomaeum, à quo deinde, & ipsi Pto-
lomaei vocati sunt, quemadmodum Im- 23
peratores Romani dicti sunt Caesares, post C. Julium Caesarem Augustum; ut differit Torniell. *ad Anno Mundi 2124. num. 7.* Porrò Abrahamo fiduciam in Deo habente, qui *custodit advenas, pupillum, & viduam. Psal. 145.* Deus *Non reliquit Pharaonem nocere eis, & corripuit pro eis Reges. Psalm. 104. num. 14.* nam ut ait Textus Sacer *Flagellavit Dominus Pharaonem plagis maximis, & domum ejus. Genes. 12. 17.* Quae quidem flagella fuerunt secundum
Rabbinos rima clausa feminis, quo 24
coire impediebantur, tum sterilitatem mulierum, ac animalium. Secundum verò Doctores sacros fuerunt infirmitates, & dolores gravissimi in persona Pharaonis, & servorum ejus, quibus illuminatus intellexit Saram esse Uxorem Abrahae, & statim intactam illam dimisit, ac Abrahamum ipsum donis pluribus locupletatum jussit abire: qui cum Loth & numerosa familia sua, servis, ovibus, aliisque quadrupedibus reversus est in terram Chanaan, & cum pervenisset Bethel, *in loco Altaris, quod fecerat prius, invocavit ibi nomen Domini. Genes. 13. 4.* scilicet li-
tando, & holocausta offerendo in gra- 25
tiarum actionem pro reditu, & cum à Patruo suo se Loth separasset ad jurgia vitanda inter servos, & pastores utriuſ-

vertulisque; ac iterum Dominus apparuisset Abrahæ, & promisisset se daturum totam terram illam posteris suis, & venisset Abraam juxta convallem Mambre in Hebron, etiam ibi *Ædificavit Altare Domino. Genes.* 13. 18. rursus Sacrificium, victimas cremando.

Tertium Sacrificium factum per
26 Abrahamum jussu Domini fuit completo bello contra Regem Ælamitarum, & liberato Loth nepote suo de manu ejus, cum enim Loth divisus à Patruo cum tota familia sua adhæsisset Regi Sodomorum, & contra hunc Rex Ælamitarum movisset bellum causa denegati tributi, & vicisset, non solum abduxit omnes habitantes Sodomorum, sed etiam ipsum Loth, quem pariter captivum abduxit cum tota ejus familia, ut legitur *Genes. cap.* 14. Hoc cum ad aures Abrahami pervenisset, eximio valore disposuit in bellum trecentos, decem, & octo vernaculos suos, & irruit super exercitum Regis Ælamitarum, ac dispersit,
27 *Reduxitque omnem substantiam, & Loth fratrem suum* (intellige Nepotem filium fratris) *cum substantia illius, mulieres quoque, & populum. Genes.* 14. 16. Hac habita victoria apparuit Dominus Abrahamo de nocte, & ait illi: *Suspice cœlum, & numera stellas, si potes. Et dixit ei, Sic erit semen tuum. Credidit Abram Deo, & reputatum est illi ad justitiam. Genes.* 15. 9. Deinde præcepit ei Dominus: *Sume mihi vaccam triennem, & capram trimam, & arietem annorum trium, turturem quoque, & columbam*, quæ in agris invenerat hæc, obtulit Sacrificium, easdem victimas mactando, & cremando super Altare, ut
28 antea erecto, siquidem, *Divisit ea per medium, & utrasque partes contra se altrinsecus posuit, aves autem non divisit. Descenderuntque volucres super cadavera, & abigebat eas Abram. Genes.* 15. *Vers.* 9. & 10.

Tale fuit Sacrificium ejus tertio loco factum. Videamus, quale Myste-
29 rium in se contineret. *Vacca triennis* indomita significabat primam generationem Hebræorum, eorumque libertatem in Ægypto tempore Joseph; tunc enim liberè, & lautè, instar Juvencæ pascebantur Hebræi optimo Ægypti. *Capra trima* figurabat secundam generationem eorundem, quam post Josephum instar Capræ Ægyptii multipliciter ceperunt, durantes se operis, & servitute Hebræorum. *Aries* demum, & cornutum innuebat tertiam generationem ipsorum numerosissimam, & fortissimam, ac proinde oppressam durissima servitute ab Ægyptiis. Moyse testante: *Duæ Aves* non divisæ, vel cæsæ, sed integræ in Sacrificium oblatæ, pronunciabant, quod post quadringentos annos Hebræi liberi, & integri essent evolaturi ex Ægypto, ut Deum colerent tùm in deserto, tùm in Chanaan. *Turtur* autem gemebunda innuit 40 annos luctus in peregrinatione per desertum. *Columba* socialis demonstrat tempus Josue, quo Hebræi liberè, ac placidè habitarunt in terra promissa. *Diffectio quadrupedum* erat Symbolum diversarum afflictionum Hebræorum in Ægypto, earum verò finis Aves integræ. *Vultures volantes* ad cadavera erat figuram Og, seu, *Amalec*, & hostium aliorum invadentium, & vellicantium populum Israëliticum peregrinantem in deserto. *Abraham* abigens volucres ostendebat providentiam Dei Hebræos protegentis ob merita Abrahæ. Ita ex doctrina SS. Patrum Cornel. à Lapide *in Genes. à cap.* 15 *Vers.* 9. ubi alios sensus explicat prædictarum Victimarum, & Sacrificii Abrahæ, Tropologicè, Mysticè, & allegoricè, quos Lector scrutari poterit, valdè enim deserviunt pro moralitate, atque sermonibus Pastoralibus ad populum, & conciones, quæ de iisdem sensibus scribunt Torniell. *ad Ann. Mundi* 2118. *num.* 15. & Salian. *ad Annum Mundi* 2109. *num.* 26.

Quartum tandem Sacrificium Abrahamiticum est illud, quod fecit Sancti- 30
ctus Patriarcha in monte nuncupato *Dominus videbit* post ei injunctum, deinde

ad revocatam filii Isaac immolationem, siquidem invenit. *Abraham oculos suos, viditque post tergum arietem inter vepres hærentem cornibus, quem assumens obtulit holocaustum pro filio.* Gen. 22. 13. Circa quod Sacrificium notanda sunt quatuor, quæ præcesserunt. *Primum*, quod ad suasionem Saræ sterilis, & spe habendæ prolis deficiente Abraham cognovit sibi ancillam suam *Ægyptiam*
31 *Agar*, ex qua genuit Ismaelem, & tunc erat in ætate annorum sex, & octoginta, ut legitur in *Genes. cap. 16.* *Alterum*, quod cum pervenisset Abraham ad annos nonaginta novem, iteratis ei à Domino promissionibus super amplitudine, excellentia, ac felicitate posteritatis suæ, fuit illi datum in præceptum Circumcisio his verbis: *Cir-*
32 *cumcidetur ex vobis omne masculinum, & circumcidetis carnem præputii vestri, ut sit in signum fœderis inter me, & vos. Infans octo dierum circumcidetur in vobis.* ut habetur in *Genes. cap. 17. Vers. 10. & 11.* Hoc præceptum extenditur etiam ad servos vernaculos, & emptitios, quod statim adimplevit in se Abraham, ac etiam in puero Ismaele annos tredecim habente, ac in famulis suis quibuscumque. *Tertium*, quod pluit ignis
33 de Cælo super Sodomam, & Gomorrham, educto prius inde per Angelum Loth, uxorem ejus, ac familiam omnem, ipsaque Uxor, quia respexit retrò, conversa fuit in statuam Salis, quare duæ filiæ Loth dubitantes se remansuras absque marito, ac prole ob destructionem Sodomorum, & Gomorrhæorum, inebriaverunt eorum Patrem, & cum eo carnaliter se commiscentes conceperunt, atque pepererunt, una *Moabum* auctorem gentis Moabitarum; alia *Ammonem* parentem Ammonitarum.
34 *Genes. cap. 19.* Quartum, quod Deus benedixit Saræ, quæ nonagenaria concepit ex Abrahamo centenario, & peperit ei puerum Isaacum, quem octavo die circumcidit, anno quinto ablactavit, & in ætate annorum viginti quinque constitutum jussit Deus sibi sacrificari pro comprobanda fide, & obedientia Abrahæ, qui devenerat ad actum Sacrificii ejusdem, sed ab Angelo impeditus immolavit pro filio Arietem, ut dictum est supra, & iterum promissiones à Deo recepit de propagatione multiplicationis, quæ ex Isaaco erat proventura instar Stellarum Cæli, & ex eo Christus Dominus Rex Regum, & Dominus Dominantium, cujus Imperium sempiternum, & de promissionibus aliis. *Genes. cap. 22.*

Hic autem, attento præcepto Circumcisionis injuncto Patriarchæ Abraham, solent occurrere aliquæ difficultates à Theologis Scholasticis agitatæ. Prima est: *Utrum Circumcisio in lege scri-*
pta fuerit verum Sacramentum, tollens 35
de peccato originali, vel tantummodo fuerit signum quoddam corporale distinctivum solum carnaliter populi Judaici à cæteris nationibus?

Et prima facie videtur dicendum non fuisse Sacramentum, sed tantummodo signum distinctivum.

Primò ex doctrina Divi Pauli *ad Romanos 3. Vers. 1.* ubi ait: *Quid ergo amplius Judæo est? aut quæ utilitas Circumcisionis?* Et in *1. Epist. ad Cor. cap. 7. Vers. 19. Circumcisio nihil est.*

Secundò, ex eodem Apostolo *in Epist. ad Galatas cap. 4. Vers. 9.* ubi ait ad illos: *Quomodo iterum Convertimini ad infirma, & egena elementa, quibus denuo servire vultis?* Ergo Circumcisio erat infirma, & egena.

Tertiò, quia ex eodem Divo Paulo Sacramenta legis antiquæ *erant umbra futurorum, corpus autem Christi. Ad Coloss. cap. 2. Vers. 16.* Sed umbra nihil in se continet, virtus autem est in corpore. Ergo Circumcisio nullam virtutem Sacramentalem continebat.

Quartò: Ex Concilio Florentino *Sess. ult. ad Armenos in Decr. fidei*, ubi sic: *Novæ legis Sacramenta multum differunt à Sacramentis legis antiquæ. Illa enim non causabant gratiam, sed solùm per Passionem Christi dandam figurabant: hæc verò & continent gratiam, & dignè suscipientibus eam conferunt.*

Quintò. Si Circumcisio fuisset verum, & pro-

& proprium Sacramentum contra Originale peccatum, prætermissa non fuisset cum tanta negligentia à Judæis revertentibus ex Ægypto, & perambulantibus in deserto per annos 40. ut legitur *in Lib. Josue cap. 5.*

Sextò. S. Justinus Martyr *in Dialog. cum Tryphone* sic ait: *Abraham cum nondum esset circumcisus, propter fidem, qua Deo credidit, justificatus est, & benedictionem accepit. Circumcisionem verò accepit, non ad justificationem, sed tantummodo in signum.* Ergo Circumcisio non fuit Sacramentum delectivum culpæ originalis, sed merum signum distinctivum Hebræorum.

Contrarium tamen est verius juxta doctrinam Scoti in 4. *dist.* 1. *quæst.* 6. & S. Thom. *part.* 3. *quæst.* 70. *art.* 4. *in responsione ad quartum*, quos sequuntur S. Bonaventura, Alensis, & Scotistæ, ut affirmant Mastrius *in* 4. *sent. disp.* num. 9. Et Emin. Card. de Lauræa *De Sacramentis in genere disp.* 3. num. 5. Probationes sunt.

Primò *ex Genes. cap.* 17. *Vers.* 14. ubi dicitur: *Masculus, cujus præputii caro circumcisa non fuerit, delebitur anima ejus de populo.* Ergo Circumcisio erat ad delendum peccatum originale, ratione cujus anima pueri periisset, nisi ipse esset circumcisus.

Secundò. *Ex cap. Majores.* 3. *De Baptismo*, ubi Innocentius Papa Tertius, expressè dicit, quod *originalis culpa remittebatur per Circumcisionis mysterium, & periculum damnationis vitabatur.* Ergo erat non solùm signum distinctivum, sed etiam Sacramentum.

Tertiò ex Ven. Beda super illud *Luc.* 2. *Postquam consummati sunt dies octo, &c.* ubi hæc scripsit: *Idem salutiferæ Crucis curationis Circumcisio in lege agebat, quod Baptismus tempore gratiæ agere consuevit.* Et S. Bernardus *Serm.* 2. *de Assumpt.* ait: *Sola aqua lavare hanc macrulam, quam prius rasit petra Circumcisionis.* Idem docent S. Augustinus, S. Gregorius Magnus, S. Cyprianus, & alii apud eundem Emin. Card. de Lauræa *d. disp.* 3. *art.* 2.

Quartò sic: Nullo tempore Deus reliquit genus humanum absque remedio necessario ad salutem. Ergo cum dederit in lege Circumcisionem pro parvulis, sequitur fuisse Sacramentum delectivum culpæ originalis. Ita concludit Eminent. de Lauræa *d. art.* 2. num. 5. & ante eum Durand. *in* 4. *dist. primo quæst.* 3. *num.* 9. *& ibid. propos.* 15. & post omnes Mastrius *in* 4. *disp.* 1. *num.* 68. *& seqq.*

Neque obstant adducta pro contraria opinione. Non *Primum*, quia Apostolus tùm ad Romanos, tùm ad Corinthios loquitur de Circumcisione post publicatum Evangelium, quo tempore facta erat inutilis, secus autem antea, tunc enim erat Sacramentum necessarium ad delendum originale. Non *Secundum*; nam etiam ad Galatas Apostolus ita scribebat, reprehendens illos, qui etiam post baptismum susceptum volebant ritus *Mosaycos* servare, quos vocat *infirma, & egena elementa.* Neque obstat *Tertium*, Siquidem, etsi Circumcisio appellata sit umbra futurorum Sacramentorum, non sequitur quod & ipsa non fuerit Sacramentum. Non *Quartum*, nam ex Scoto *in* 4. *dist.* 1. *Quæst.* 4. respondet Emin. Cardin. de *Lauræa*, Verba illa Concilii Florentini intelligi de Sacramentis Mosaycæ legis sic impropriè dictis, excepta Circumcisione instituta tunc ad delendam culpam originalem, quæ propterea gratiam verè causabat, & dictam culpam delebat. Non *Quintum*, quia omissio Circumcisionis per desertum ex incredulitate, & duritia cordis Hebræorum processit, etsi esset necessaria ad salutem, ut demonstrat Abulens. *in Jos. cap.* 5. Non *Sextum*, ex ratione quia S. Justinus Martyr loquebatur de Circumcisione individuali Abrahæ, qui non fuit justificatus per illam, cum multò antè obtinuisset justificationem per Sacramentum legis naturæ, quod erat protestatio fidei, qua erat expurgatus à culpa originali, ideoque subdit Scotus *in* 4. *dist.* 1. *q.* 6. *M.* quod Abraham, quando ipsum

ipsum

ipsum circumcidisse, potuit per modum meriti habere augmentum gratiæ. Concludunt ergo Theologi, Circumcisionem fuisse non tantùm signum discretivum populi Judaici, sed etiam Sacramentum delens culpam originalem, & conferens gratiam justificantem.

Secunda difficultas est: Esto, quòd
36 Circumcisio fuerit Sacramentum ad delendum originale peccatum in masculis, quomodo ipsa culpa delebatur in fœminis? Respondent communiter Sancti Patres, ac Theologi, quòd fœminæ justificabantur, & ab originali culpa liberabantur non per Circumcisionis Sacramentum, sed per Sacramentum à Deo institutum in lege naturæ ad originalem maculam tollendam: quod quidem Sacramentum erat externa protestatio fidei in venturum Messiam, eliciendum vel ab adultis, vel parvulis applicandum à parentibus, ut fusè disserit Emin. Card. de Lauræa de Sacramentis in genere disp. 4. art. 2. & 3. Et novissimè Mastrius tom. 4. sent. 4. disp. 1. quæst. 2. art. prim. Hanc autem explicitam fidei protestationem Deus voluit perdurare pro salute, & justificatione fœminarum, quæ non erant capaces Circumcisionis, quod probat Hugo de S. Victore lib. 1. de Sacramentis part. 10. ubi ita scribit: *Porrò fœminæ in populo Circumcisorum sola fide salvabantur, & oblationibus, aliisque cæremoniis purificata, ipsam quoque circumcisionem fide suscipientes, sive viri, qui carnem etiam susciperent, venturam pœnè tradunt.* Et idem latiùs explicat part. 13. cap. 6. & prosequitur ipse Emin. Card. de Lauræa d. disp. 5. num. 15.

Tertia est difficultas: Quare voluer-
37 rit Deus præcipere Circumcisionem, & præputii ablationem, potius quàm ordinare aliquod aliud signum distinctivum, quo possent characterizari etiam fœminæ? Respondent DD. sic fuisse Divinum beneplacitum. Cæterùm multæ sunt convenientiæ circa præputii
38 Circumcisionem Judaico populo tunc injunctam. I. Quia Adam primò inobedientiæ suæ affectum, & carnis rebellionem sensit in ea corporis parte. II. Quia in eo membro generantur homines, & indè inficiuntur originali culpa. III. Quia sicut in eodem membro est delectatio, ex qua contrahitur originale peccatum, sic in eodem esset mortificatio. IV. Quia, ut ait Apostolus, *per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors*, conveniens fuit, ut ipse homo magis læderetur, & sentiret dolorem. V. Ut clariùs innotesceret pactum à Deo susceptum cum Abrahamo, ex cujus semine nasciturum Christum. VI. tandem in odium obscœni cultus Ægyptiorum, qui venerabantur Semilacerum membra, ut ex Diodor. Sicul. lib. 1. cujus indignitatis Historia fecerunt auctorem Isidem uxorem Osiridis; & habetur mentio in 3. Paralipomenon cap. 15. Vers. 16. apudque S. Thom. 3. p. quæst. 70. art. 3. ad primum. Cornel. à Lapid. in Genes. cap. 17. Vers. 11. Et alii, quos citat Emin. Card. de Lauræa de Sacram. in genere disp. 5. num. 64.

Quarta difficultas est (ut ad Sacrificium Abrahæ revertamur) an fuerit major virtus ipsius Abrahæ in immolando filio suo Isaaco, vel ejusdem Isaaci permittentis, se immolari? Pro majoritate virtutis Filii faciunt. 39

Primò, quia majoris fortitudinis est, mortem pro Deo subire, quàm eam alteri inferre; fortiores enim sunt Martyres in ductibus. Isaac autem verè fuit Martyr, quia pro actu virtutis, scilicet ut obediret Deo, certæ morti se obtulit, esto fuerit ab ea liberatus, sicut Daniel, & S. Joannes Evangelista liberati fuerunt. 40

Secundò, quia dolor Abrahæ solùm erat in animo, at ille Isaaci, & animum, & corpus attingebat.

Tertiò, ex eo quia mala prævisa minùs feriunt, ipse autem Abraham jam per tres dies intellexerat Dei voluntatem, & se ad conformaverat, sed Isaaco ex improviso denunciata fuit mors à Patre, & sic in ipso Isaaco major est virtus ex doctrina Philosophi lib. 3. Ethic. quæst. 8.

Quar-

Quartò, quia Isaac erat juvenis 25. annorum, sperans vivere saltem centum annos, & habere prolem, ac familiam, delectationes, & solatia, quibus omnibus repudiavit, ut Deo obediret. E contra Abraham erat senex annorum 125. Mors autem est tolerabilior senibus, quàm juvenibus.

41 E contra, quòd major fuerit virtus ipsius Abrahæ in hoc certamine, deducere possumus ex sequentibus.

Primò, quia Abraham plus diligebat vitam filii sui Isaaci, quàm suam propriam, præcipuè quia erat unigenitus ex dilectissima uxore, erat amantissimus, & obsequentissimus, procreatus à patre Sene, & in quo omnes promissiones à Deo factæ nitebantur.

Secundò, quia Abraham per totum triduum excruciatus est, mente revolvens futuram filii immolationem, & occisionem.

Tertiò, quia idem Abraham passus est tentationes maximas à diabolo circa fidem, itaut verteret in dubium, an verè Deus hoc opus sibi præcepisset? Ideò ait Apostolus ad *Hebr.* 11. *Vers.* 17. *Fide Abraham obtulit primogenitum suum Isaac, cum tentaretur.*

Quartò, quia dolor Isaaci uno ictu, & quasi in puncto temporis cessasset, si immolatus fuisset, sed dolor Abrahæ futurus erat perennis tùm in occisione filii, tùm in eo membratim concidendo, sacrificali ritu, totumque cremando, & in cineres redigendo, & perpetua memoria recolendo, se talem filium immolasse, ac perdidisse. Quare S. Joannes Chrysostomus *Homil.* 47. *in Genes.* exclamat: *O Religiosam animam! O fortem mentem! O ingens robur animi! O rationem, omnem humanæ naturæ affectum vincentem!* Et nesciens hanc difficultatem decidere subdit: *Utrùm admirer, fortemne spiritum Patriarchæ, an idem existentem pueri obedientiam, quod neque reluctatus est, nec factum ægrè tulit, sed cessit, & obtemperavit ei, quæ à patre fiebant, & sicut agnus cum silentio super Altare decubuit, expectans Patris dexteram?*

Utique heroica fuit obedientia tùm geniti, tùm genitoris, cui, tradunt 42 DD. fuisse tunc revelatam passionem, & mortem futuram Redemptoris nostri ob redemptionem omnium gentium; & de illa exultavit Abraham juxta verba ejusdem Redemptoris *Joan. cap.* 8. *Vers.* 56. *Abraham pater vester exultavit, ut videret diem meum: Vidit, & gavisus est.* Fuit enim justio illius Sacrificii obtestatio divinæ charitatis, qua Pater cœlestis dignatus est tradere morti Unigenitum Filium suum, ut piè disserit S. Augustinus *in Serm.* 71. *de tempore* his verbis: *Videte Deum cum homine hoc magna pietate certamen: Abraham mortalem filium non moriturum obtulit Deo, & Deus immortalem Filium pro hominibus tradidit morti. Tamen tamen & de beato Isaac, & de illo Ariete sit intelligi, ut in B. Isaac significata sit Divinitas, in Ariete Humanitas Christi; & quia in passione non Divinitas crucifixa creditur, ideò non Isaac, sed Aries immolatur.* Et de his latius Tornell. *in Annal. ad Annum Mundi* 2163. & novissimè Mendezius *in Theolog. Catechetica tom.* 1. *lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 17.

Ut autem concludamus præsentem decisionem de Sacrificio Abrahæ cum 43 ejus vita, ac morte; notentur hic omnes dies vitæ ipsius, quandoquidem Sanctus Patriarcha Abraham anno ætatis suæ 75. ex Chaldæa à Deo evocatus, profectus est in Haran. Anno ætatis suæ 85. duxit Agar, & anno 86. natus est ei Ismael. Anno 99. fuit circumcisus, eodemque anno igne cœlesti cremata est Sodoma. Anno 100. nascitur ei Isaac, & anno 105. ablactatur, Ismael verò è domo ejicitur. Anno 125. Isaac jubetur immolari. Anno 135. moritur Thare ipsius Abrahæ pater; & anno 137. defuncta est Sara. Anno 140. dat Rebeccam uxorem Isaaco ipse Abraham, qui Ceturam tertiam Uxorem accepit, quæ peperit ei sex filios, ut legitur in *Genes. cap.* 25. *Vers.* 1. Anno 160. ætatis ejusdem Abrahæ nati sunt ei Nepotes Jacob, & Esau ex filio suo Isaaco. Anno tandem 175.

moritur Abraham in senectute bona, ac plenus dierum, & sepultus est apud Saram uxorem suam; *& congregatus est ad populum suum*, ut *Genes.* 25. 8. idest ivit ad limbum Sanctorum Patrum anima ejus, locum scilicet subterraneum, sed altiorem Inferno, ac Purgatorio, ubi animæ aliorum Sanctorum detinebantur extra omnem pœnam, expectantes liberationem à venturo Messia, cum quo ascenderent ad gloriam; & hic locus deinceps dictus est Sinus Abrahæ, eo quia ipse fuerit Pater multorum gentium, ut ait *S. Augustin. De*
44 *Anima, & ejus Orig. lib. 4. cap. 16.* & in hunc locum portatus fuit mendicus Lazarus ab Angelis, ut legitur in *Evang. Luc. cap. 16. Vers. 22.* ubi Lyranus ait *In sinum Abrahæ, idest in Limbum SS. Patrum, ubi descendebant justi morientes, antequam impedimentum generale gloriæ per Christi passionem esset amotum.*

Sed dicet aliquis, si sinus Abrahæ
45 est Limbus locus subterraneus, quomodo canit Ecclesia de S. Martino, *Martinus Abrahæ sinu lætus excipitur?* Et quomodo in exequiis defunctorum
46 orat dicens ad animam defuncti, *& in sinum Abrahæ Angeli deducant te?* Respondetur, quod in prædictis verbis pro sinu Abrahæ non intelligitur Limbus locus subterraneus, sed Cœlum, locus quietis æternæ, idcircò de Sancto Martino subditur in eadem Antiphona: *Cœlum dives ingreditur, hymnis cœlestibus honoratur.* Et in prædicta oratione pro defunctis dicit Ecclesia *Subvenite Sancti Dei, occurrite Angeli Domini suscipientes animam ejus, offerentes eam in conspectu Altissimi.* Ita ex S. Augustino *lib. 9. Confession. cap. 3.* exponit Emin. Card. de Laurea in *tractatu de Incarnatione disp. 24. num. 40.*

DECISIO XVIII.

ARGUMENTUM.

De Sacrificio Melchisedech Regis Salem; & de his, quæ ejus personam, dignitatem, & figuram concernunt, disputationes plurimæ, non injucundæ.

SUMMARIUM.

1 *Melchisedech Sacrificium obtulit Panis, & Vini, in gratiarum actionem, dum Abraham reverteretur cum victoria de pugna contra quinque Reges.*
2 *Melchisedech quisnam fuerit? & quomodo dicatur fuisse sine patre, & sine matre? opiniones quatuor.*
3 *Melchisedech fuit purus homo Chananæus, & Chananæus, Rex Salem, adorans verum Deum, atque Sacerdos Altissimi. Et num. 4.*
5 *Salem Urbs an fuerit Sichem, vel Jerusalem?*
6 *Melchisedech Rex, & Sacerdos.*
7 *Decimæ solvebantur Sacerdotibus, etiam à gentilibus de bello revertentibus.*
8 *Melchisedech quomodo factus Sacerdos?*
9 *Melchisedech Sacrificasse panem, & vinum est de fide.*
10 *Hæreticorum objecta contra Sacrificium Melchisedech.*
11 *Benedicere possunt etiam illi, qui non sunt Sacerdotes.*
12 *Melchisedech figuravit Christum variarum quatuordecim figuris.*
13 *Panis, & Vinum offerebatur etiam in lege Mosayca; sed vel simul cum Victimis; vel panis separatus à vino, ad differentiam Sacrificii Melchisedech.*

INter cætera Sacrificia legis naturæ, de quibus adhuc egimus, præcipuum locum tenet illud, quod obtulit

fit Melchisedech Rex Salem. Hic enim, cum audisset, devictos fuisse ab Abrahamo Reges illos, à quibus in captivitatem reductus erat Loth, ejusque ejus familia, occurrens eidem Abrahamo revertenti de praelio cum
1 victoria, congratulatus est cum eo, & statim litavit Hostiam pacificam pro gratiarum actione ad Deum, Panem scilicet, & Vinum, ut narrat Scriptura Sacra in Genes. cap. 14. Vers. 18. his verbis: *At verò Melchisedech Rex Salem proferens panem, & vinum, erat enim Sacerdos Dei Altissimi, benedixit ei, & ait: Benedictus Abram Deo excelso, qui creavit Cœlum, & Terram. Et benedictus Deus excelsus, quo protegente hostes in manibus tuis sunt. Et dedit ei* (Abraham) *decimas ex omnibus.*

Quapropter occasione hujus Sacrificii quatuor sunt breviter examinanda.

1 Quis fuerit Melchisedech?

2 An verè fuerit Rex, & Sacerdos?

3 An occurrens Abrahæ verè obtulerit Sacrificium panis, ac vini?

4 In quibus fuerit figura Christi Redemptoris Nostri?

Quo ad Primum. Non videtur facilis responsio, attentis verbis Apostoli, *ad Hebræos cap. 7. Vers. 1. Hic enim Melchisedech Rex Salem, Sacerdos Dei summi, qui obviavit Abrahæ, regresso à cæde Regum, & benedixit ei, cui & decimas omnium divisit Abraham, primum quidem, qui interpretatur Rex justitiæ, deinde autem & Rex Salem; quod est Rex pacis, sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium dierum, neque finem vitæ habens.* Si enim Melchisedech fuit sine Patre, & sine Matre,
2 atque sine genealogia, quomodo scire possumus, quisnam fuerit? Hinc apud Sacros Interpretes quatuor habentur opiniones de persona Melchisedech. Una fuit hæreticorum Melchisedecianorum, qui opinati sunt, fuisse Spiritum Sanctum, à quo assumpto corpore humano, factus sit occursus prædicto Abrahæ revertenti de praelio. Sed hæc hæresis est, ut advertit S. Hieronym. *Epist. 126. ad Evagrium.* Suarez *de Incarnatione disp. 46. sect. 4.* Emin. Card. Baronius *ad Annum 196. num. 12.* Et de Laurea *eod. tract. de Incarnat. disp. 21. num. 70.* Novissimè Sebastian. Salelles *in tractatu de S. Inquisitione tom. 2. lib. 7. Regul. 127. num. 308.* Opinio *secunda* fuit Origenis, ac Didymi, qui dixerunt, Melchisedech fuisse Angelum de Cælo in humana figura apparentem, ut refert Cornel. à Lapide *in Genes. d. cap. 14. Vers. 18.* Sed hæc quoque est erronea. *Tertia* est Abulensis, Lyrani, Lippomani, Ruperti, & aliorum, quos citat, & sequitur Suarez *d. disp. 46. sect. 4. § Alterum verò*, asserentium, Melchisedech fuisse ipsum *Sem* primogenitum Noe, & nonum Avum ipsius Abrahæ, & hi DD. se fundant in traditione Hebræorum, ac Samaritanorum, & confirmantur in hac assertione ex eo, quia omnes Annalistæ affirmant, quod *Sem* vivebat tempore Abrahæ, ut videri potest apud Torniellum *apud Annum Mundi* 2118. *num.* 8. & Salianum *ibid. num.* 18. Imo *Sem* supervixit Abrahæ annos 35. ut notat Cornel. à Lapid. *in Genes. cap. 25. Vers. 8.* Ad verba autem D. Pauli Apostoli in Epistola ad Hebræos respondent, quod ipse *Sem* potitus est duplici nomine, vocatusque fuit *Sem*, atque *Melchisedech*. Sub primo nomine Scriptura narrat ejus patrem, matrem, atque genealogiam; hoc autem non facit, dum secundo nomine nuncupatur, & sub inflexione hujus secundi nominis, aiunt, locutum fuisse Apostolum Paulum dicentem. Melchisedech extitisse *sine Patre, sine Matre, sine genealogia, neque initium dierum, neque finem vitæ* habuisse. *Quarta* est opinio plurimorum SS. Patrum Hieronymi, Epiphanii, Irenæi, ac aliorum, quos cumulat Salian. *ad d. Annum Mundi* 2118. *num.* 22. affirmantium, Melchisedech fuisse hominem gentilem, sed probum, ac timentem Deum, qualis erat etiam Sanctus Job; qui quidem Melchisedech erat unus ex pluribus Regulis, qui principabatur in ter-

in Chanaan, & descendebat ex Cham filio Noe, siquidem *Sem* cum suis posteris occupavit terram Orientem versus, *Cham* verò cum descendentibus à se occupavit terram Chanaan, in qua
3 condita fuerat Civitas *Salem*, cujus Melchisedech Rex erat, & ideò Melchisedech erat verus, & purus homo *Chananæus*, *seu Chananæus*, videlicet ex linea Chami, & Regulus, dominusque Urbis *Salem* in terra Chanaan, Deum verum adorans, unà cum subditis suis, ut plenè probat Tena *in cap.* 2 *ad Hebræos* *diffic* 2 *Et Collegium Salmanticense* tom. 10 *De Incarnatione disp.* 31 *dub* 2 § 2 num 25 Salian *ad d. Annum Mundi* 2118 *a num* 24 *& seqq.* & Cornel à Lapide in *Genes d. cap* 14 *Vers* 18 *& in Epist ad Hebræos d. cap.* 7 *Vers* 1 ubi advertit, quod ideò appellatus est ab Apostolo Rex justitiæ ob ejus rectitudinem, atque sanctitatem Melchisedech enim interpretatur homo *justus*, quem etiam S Ignatius Martyr in *Epist ad Philadelphios* vocavit hominem Virginem in tota vita sua, & S. Dionysius Areopagita *in lib de Cælesti Hierarch. cap* 9 illum recenset inter gentiles, qui veram Dei fidem habuerunt. Exterum autem Apostolus scripsit, eum non habuisse Patrem, neque Matrem, neque Genealogiam, quatenus de ea nihil loquitur Scriptura Sacra, & mens D. Pauli fuit differere illa phrasi ad Hebræos ad convincendam eorum superbiam, ipsi enim se extollebant ob descendentiam ab Abrahamo, & ob dignitatem Sacerdotii Aaronici, & ipse Apostolus obtulit iisdem hominem gentilem, sed sanctum, videlicet Melchisedech, qui major fuit eodem Abrahamo, cui impertitus fuit benedictionem, ad majorem namque spectat benedicere minorem, & fungebatur Sacerdotio, immolans non bestias terræ, ut faciebant Aaronici Sacerdotes, sed incruentum Sacrificium Panis, & Vini in typum & figuram venturi Messiæ, tali Sacerdotio, & ritu Iiandi functurus; ut plenè prosequitur *Collegium Salmanticense d. tom. 10 disp* 31 *num* 26. *Et* Salianus *ad d. Annum Mundi* 2118 *num.* 24 *& seqq.* Igitur Melchisedech fuit vir gentilis veram fidem Dei habens, ac demum cultodiens in subditis suis, qui habitabant in *Salem*, ubi Rex, sive Regulus ipse erat.

Quo ad secundum. Nefas esset dubitare, quod Melchisedech fuerit Rex, 4
& Sacerdos, cum de utraque dignitate testimonium reddat contextus Sacer in *Genesi d. cap* 14 *Vers* 18 20, *At verò Melchisedech Rex Salem proferens panem, & vinum, erat enim Sacerdos Dei Altissimi.* Et in *Epist. ad Hebr. d. cap* 7 *Vers* 1. ibi *Hic enim Melchisedech Rex Salem Sacerdos Dei summi.* Quapropter loquendo de prima dignitate, scilicet Regia, dubitare tantummodò possumus, quænam fuerit Urbs *Salem*, cujus Rex erat Melchisedech? Et duæ sunt antiquorum opiniones. Una, quod *Salem* fuerit Urbs Sichimorum, quæ etiam dicebatur *Sichem*, ad quam transivit Jacob revertens de Mesopotamia, ut legitur in *Genesi cap* 33 *Vers* 18. ibi *Transivit in Salem urbem Sichimorum, quæ est in terra Chanaan*, & sic tenere videtur *S Hieronym. Epist* 126. *de locis Hebraic.* Altera opinio est, quod
Salem fuerit ipsa Urbs *Jerusalem*, quæ 5
interpretatur Urbs pacis, de qua intelligere David, dum dixit: *Et factus est in pace locus ejus, & habitatio ejus in Sion Psal* 75 3 ubi textus Hebraicus legit *Et factus est in Salem locus ejus.* Pariterque Apostolus Paulus vocavit eumdem Melchisedech *Regem pacis*, *ad Hebr.* 7 2. Hanc opinionem tuentur plurimi ex SS. Patribus quos congerit Salian. *ad d. Annum Mundi* 2118 num. 28. *&* 29 cujus hæc sunt verba: *Hæc posterior sententia & multitudine testium præponderat, & nostrum dignitate, ut non personæ solum, & Arcanæ, seu officium, & vitæ Melchisedeci Christum repræsentet, sed locus etiam ipse, in quo utrumque & Regnum, & Sacerdotium exercuit.*

Circa verò Sacerdotalem dignitatem, concludens habetur probatio de

ea

6 ex (ultra irrefragabile Sacri textus te-
stimonium) tùm quia, ut infra pro-
babimus, Melchisedech opus Liturgi-
cum peregit, & Sacrificium pro gratia-
rum actione obtulit Deo, panem, &
vinum immolando, cum Abraham
reverteretur de bello, tùm etiam quia
ipse eidem Abrahamo benedixit, quod
est officium Sacerdotis, ac etiam quia
ab ipso Abrahamo Decimas excepit
de his, quæ in bello lucratus fuerat,
mos enim fuit apud Gentiles quoque,
7 solvere Decimas de manubiis in bello
collectis, religionis impulsu, ut fecis-
se Posthumium obtenta belli Lati-
ni victoria, ac alios Romanorum Du-
ces narrat Dionysius Halicarnass. lib. 6.
Livius, ac Xenophon, quos adducit
Cornel. à Lapide *in Genes. d. cap. 14.*
8 *Vers. 20.* A quo autem acceperit Mel-
chisedech Sacerdotium? non est à ve-
ritate alienum, si diceremus vel à natu-
ra, quia fuerit Primogenitus, vel
à Patre, qui & ipse habuerit Regiam
dignitatem, vel à populo, de cujus
communi consensu potuit accepisse
facultatem litandi, ad Deum placan-
dum, & ad beneficia spiritualia, &
temporalia impetranda eidem populo,
siquidem ex his fontibus, & radicibus,
in lege naturæ prodibat dignitas Sacer-
dotalis, ut colligere licet ex doctrina
S. Thom. 1. 2 *q.* 103. *art.* 1. *ad* 3. Lessii
de Just. & Jure lib. 2. *cap.* 38. *num.* 12.
Collegii Salmanticen. d. tom. 10. *de Incar-
nat. disp.* 31. *num.* 3 *& num.* 27. atque
32. Nec non Emin. Card. de Lauræa
eodem tract. de Incarnatione disp. 22 *num.*
62. ac etiam Salian. *ad Annum Mundi*
2023. *num.* 3 Et diximus supra *Decis.* 7.
num. 10 & 15

Quo ad Tertium, in quo quæritur,
an Melchisedech occurrens Abrahæ
revertenti cum victoria de prælio verè
obtulerit Sacrificium panis, & vini?
9 Responsio est affirmativa, est enim de
fide, quod tunc Melchisedech obtule-
rit panem, & vinum in Sacrificium
Deo, Liturgiam exercendo in gratia-
rum actionem, partem scilicet panis
cremando, & partem vini libando, &
de utroque participem faciendo eun-
dem victorem Abrahamum, ut moris
erat in immolatione Hostiæ pacificæ.
Et quod tunc verè Melchisedech lita-
verit, probatur. Primò, quia id pro-
fitetur Ecclesia in Canone Missæ, in
oratione *Supra quæ propitio* ibi *Et Sa-
crificium, quod tibi obtulit Summus Sa-
cerdos tuus Melchisedech.* Secundò,
quia idem canit in solemnitate Cor-
poris Christi in Antiphona ad Vesperas,
*Sacerdos in æternum Christus Dominus
secundum ordinem Melchisedech panem,
& vinum obtulit*, idest secundum ri-
tum, quo Melchisedech offerebat in
Sacrificium panem, & vinum. Ter-
tiò, quia Scriptura Sacra postquam
oblationem prædictam panis, & vini
factam à Melchisedech, subdit statim:
Erat enim Sacerdos Dei Altissimi. Genes.
14. *Vers.* 18. cujus proprium officium
est sacrificare. Quartò, quia tùm in
Psalmo 109. *& in Epist. ad Hebr. cap.*
7. commendatur Sacerdotium, atque
Sacrificium Melchisedech, & nullibi
legitur, ipsum litasse, nisi in supradi-
cto occursu Abrahæ, cum pane, &
vino. Quintò, quia D. Paulus *in cit.
cap.* 7. opponit Sacrificium Melchise-
dech in pane, & vino Sacrificiis Aaro-
nicis in victimis cruentis, & sic quem-
admodum hæc erant vera sacrificia,
ita & illud. Sextò, quia sic pro indu-
bitato admisit Concil. Tridentinum
sess. 22. *de Sacrificio Missæ cap.* 1. Se-
ptimò, quia sic semper docuerunt om-
nes Sancti Patres antiqui tùm Latini,
tùm Græci, quos cumulat, eorum
verba referens Emin. Card. Bellarminus
lib. 1 *de Missa cap.* 6. Suarez *de Incar-
natione disp.* 46 *sect.* 4 § *Tertio Loco.*
Lessius *in* 3 *part. D. Thomæ q.* 83. *num.*
13. *Collegium Salmanticen. d. tom.* 10. *De
Incarnat. disp.* 32. *num.* 28 & Eminent.
Card. de Lauræa, *eodem tract. disp.* 22.
num. 63

Opponunt Calvinus, Kemnitius, &
alii Misoliturgici, ut destruant Sacro-
sanctum Missæ Sacrificium, primò, 10
quod Scriptura Sacra *in Genes. d. cap.*
14. *Ver.* 18. ait de Melchisedech, quod
Pro-

Proferens panem, & vinum benedixit Abraham. At proferre non est litare, vel sacrificium facere, sed exhibere, & ad expellendam famem dare tùm ipsi Abrahæ, tùm ejus militibus. Respondetur, frivolum esse hoc objectum. Primò, quia Abraham, ac ejus milites non angebantur fame, quia totum erant ex alimentis repertis apud devictos Reges, ut legitur in eadem *Genes. cap. 14. Vers. 24.* Secundò, quia apud Hebræos ly *Proferens* significat litare, ac sacrificium offerre, ibi enim utuntur verbo הוציא *Hoţi* quod in *lib. Judic. cap. 6. Vers. 18.* exponitur *Sacrificium*. Hinc in *Genes. cap. 4. Vers. 3.* ubi nos legimus, quod Cain offerret de fructibus terræ munera Domino; in Hebræo est dictum verbum *Hoţi*, videlicet *proferret*, & certum est, quod ibi loquebatur de Sacrificio. Tertiò, quia textus Sacer statim post Verba *Proferens panem, & vinum* reddit rationem dicens: *Erat enim Sacerdos Dei Altissimi*, quod frustra, vel inepte dictum esset, si de Sacrificio, itaque proprio Sacerdotis munere non intellexisset, poterat enim aliàs Scriptura dicere, *quia erat Affrugus, vel Pistor*, quod est ridiculum asserere.

Secundò opponunt hæretici, quod illa verba *Erat enim Sacerdos Dei Altissimi* referenda sunt benedictioni, quam Melchisedech dedit Abrahæ; ita ut ibi sint posita ad denotandam causam ejusdem benedictionis, non autem
31 Sacrificii. Sed respondetur, hanc pariter interpretationem esse impropriam, atque inconcludentem, ea ratione, quia ad dandam benedictionem non est necessarium simpliciter Sacerdotium, cum & illi, qui Sacerdotes non sunt, possint benedicere, ut plurima exempla habentur in Scriptura Sacra. Josue non erat Sacerdos, neque Levita, sed Princeps Populi, & benedixit populo *Jos. cap. 8. Vers. 33. & cap. 22. Vers. 6.* Idemque fecit David Rex 2. *Reg. cap. 6. Vers. 18.* Stant igitur verba illa ad innuendam Liturgicam actionem in pane, & vino peractam à Melchisedech tanquam Sacerdote Dei summi, qui typum, & figuram gessit Redemptoris nostri JESU CHRISTI, à quo fuit in Ecclesia Catholica relictum Sacrificium sui Corporis, & Sanguinis sub speciebus panis, & vini, ut doctè comprobat Emin. Card. Bellarminus *d. lib. 1. de Missa cap. 6.* ubi alia Novatorum objecta refert, & evacuat, ac novissimè Salian. *ad Annum Mundi 2218. num. 31.* atque *Collegium Salmaticense d. tom. 10. de Incarnat. disp. 31. num. 29.*

Quo ad Quartum. Melchisedech fuit typus, & figura venturi Messiæ, 12
ac Redemptoris nostri JESU CHRISTI in sequentibus quatuordecim paritatibus.

Primò, quia Melchisedech interpretatur Rex Justitiæ, ut ait Apostolus *ad Hebr. 7. 2.* & de Christo ait Jeremias *cap. 23. Vers. 5. & faciet judicium, & justitiam in terra*.

Secundò, quia Melchisedech fuit Rex Salem, id est Rex pacis *d. cap. 7. ad Hebr. Vers. 2.* & Christus vocatus fuit *Princeps Pacis* ab Isaia *cap. 9. Vers. 6.*

Tertiò. Fuit Melchisedech Rex, & Summus Sacerdos, & in Christo Redemptore fuit utraque Dignitas Regia, & Pontificia, quia Deipara ejus Genitrix, à qua carnem sumpsit, descendebat à Stirpe Regia, ac Sacerdotali, ut probavimus supra in *Decis. VII. num. 24.* Ideò de eo scriptum est, quod sit *Rex Regum, & Dominus dominantium*, in *Apocal. cap. 19. Vers. 16.* Ac etiam *Pontifex Sanctus innocens*, appellatur. *Ad Hebr. d. cap. 7. Vers. 26.*

Quartò. Melchisedech non fuit unctus Sacerdos per manus hominum; prout ungebantur Sacerdotes Aaronici, dicente S. Hieronymo in *Epist. 126. ad Evagrium*: *Non fuit unctus oleo Sacerdotali, ut Mosis præcepta confirmant; sed oleo exultationis, & fidei puritate*. Sic Christus Dominus non à Pontificibus Hebræorum, sed à Deo Patre fuit unctus Summus Sacerdos, juxta illud, *Unxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ*

lætitiæ

tiæ præ consortibus tuis. Psalm. 44. *Vers.* 7. & notavimus in d. *Decis.* 7. num. 36.

Quintò. Quia sicut Sacerdotium Aaronis fuit typus Sacrificii cruenti, quod Christus de se oblaturus erat in Cruce, sic Sacerdotium Melchisedech figuravit Sacrificium incruentum, quod in ultima cœna obtulit ipse Christus sui Corporis, & Sanguinis sub speciebus panis, & vini, & offerendum reliquit jugiter in Ecclesia sua.

Sextò. Quia Melchisedech licet in solo pane, & vino comprehendebat in suo Sacrificio Holocausta, Hostias pro peccatis, & Hostias pacificas. Et Christus Dominus in Sacrificio Missæ omnia Sacrificiorum genera continet, ut latè ostendimus supra *Decis.* XIV. num. 6.

Septimò. De Melchisedech ait Apostolus: *Neque initium dierum, neque finem vitæ habens.* Ad Hebr. d. cap. 7. *Vers.* 3. Et de Christo JESU pariter dixit idem Apostolus: *JESUS CHRISTUS heri, & hodie: ipse, & in sæcula.* Ad Hebr. cap. 13. *Vers.* 8.

Octavò. Melchisedech in suo Sacerdotio neque prædecessorem, neque successorem habuit. Sic Christus habet quidem in terris Vicarium, & Ministros sui Sacerdotii, non autem Successores, ea ratione, quia ipse *Manet in æternum, & sempiternum habet Sacerdotium: unde & salvare in perpetuum potest, semper vivens ad interpellandum pro nobis.* Hebr. 7. 25.

Nonò. Repræsentatur Melchisedech ab Apostolo *Sine Patre, sine Matre, sine Genealogia* d. cap. 7. ad Hebr. *Vers.* 3. Et de Redemptore dictum est ab Isaia: *Generationem ejus quis enarrabit?* Isaiæ cap. 53. *Vers.* 8. Natus enim est in terra sine Patre, genitus in cœlo sine Matre; & utraque generatio superat linguam, & intellectum tùm hominum, tùm Angelorum.

Decimò. Apostolus vocavit Melchisedech majorem Abrahamo ob benedictionem per ipsum eidem datam; quia *sine ulla contradictione quod minus est à majore benedicitur.* Ad Hebr. cap. 7. *Vers.* 7. Et Christus Dominus acclamatur Abrahamo major in illis verbis: *Antequam Abraham fieret, ego sum.* Joan. cap. 8. *Vers.* 58. respectu scilicet Divinitatis; & respectu omnis benedictionis, quæ nobis provenit per Christum ab æterno Patre, ut testatur Apostolus ad Ephes. cap. 1. *Vers.* 3. *Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in cœlestibus in Christo.*

Undecimò. Melchisedech recepit per Abrahamum decimam populi Judaici, qui tunc in ejus lumbis erat, ut differit idem Apostolus d. cap. 7. ad Hebr. *Vers.* 4. & 10. Sic Christus Dominus decimam partem Hebræorum videtur consequutus per conversionem illorum ad fidem; juxta mysticum numerum *Leprosorum*, quos à lepra mundaverat, eorum enim pars decima ad Christum rediit, idest ex decem unus. *Nonne decem mundati sunt? & novem ubi sunt?* Luc. cap. 17. *Vers.* 17.

Duodecimò. Melchisedech Virgo fuit, non etiam Sacerdotes Hebræi, qui uxores ducebant. Sic Christus *Pontifex, Sanctus, innocens, impollutus*, Virginitatis, & continentiæ conservator, *Melior Angelis effectus*, ministros quoque suos ab omni voluptate carnis alienos esse voluit, de quibus scriptum est: *Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt.* Joan. 1. 13.

Decimotertiò. Regnavit Melchisedech in *Salem*, quæ creditur fuisse *Jerusalem*, vocata *Domina gentium, Princeps provinciarum, gaudium universæ terræ.* Thren. 1. 1. Et Christus Dominus regnaturus est in æternum in cœlesti Jerusalem, quam videns Joannes in spiritu, de ea dixit: *Vidi Civitatem sanctam Jerusalem novam, descendentem de Cœlo à Deo, paratam sicut sponsam ornatam viro suo. Et audivi vocem magnam de Throno dicentem: Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis. Et ipsi populus ejus erunt, & ipse Deus cum eis erit eorum Deus.* Apoc.

Apoc. cap. 21. Vers. 2.

Decimòquartò Sacerdotium Melchisedech fuit excellentius Sacerdotio Aaronis, ut deducit idem Apostolus in cit. cap. 7. ad Hebr. & docent omnes Theologi. Idcircò præcipuè in hoc Christus Dominus assimilatur Melchisedech, & dicitur Sacerdos secundum ejus ordinem, quia Sacerdotium Christi, & Sacrificium, quod reliquit in sua Ecclesia, est excellentiùs, atque præstantius Aaronico Sacerdotio in dignitate, sanctitate, & fructu; ut plenissimè probant tres Eminentiss. Theologi Purpurati, videlicet Bellarminus *lib. 1 de Missa cap. 6. per totum.* De Lugo *in tract. de Incarnat. disp. 29 num. 40.* & de Laurea *eod. tract. disp. 22. art. 4.* quibus meritò est addendum *Collegium Salmanticense in d. tom. 10. de Incarnatione disp. 31. dub. 2.*

Sed dicet aliquis etiam in Sacrificiis Aaronicis litabatur Panis, & Vinum. Ergo etiam Sacerdotium Christi potest dici Sacerdotium secundum ordinem
13 Aaronis. Respondetur primò cum eodem Eminent. Bellarmino *d. lib. 1 de Missa cap. 6. in resp. ad arg. quartum*; Quod in Sacrificiis Aaronicis offerebatur quidem aliquando panis, & vinum; sed non de per se principaliter, at simul cum vitulis, agnis, aliisque hostiis, neque erat purus panis; sed ut plurimùm aspersus oleo, ex quo fiebant lagana, ut legitur *in Exod. cap. 29. & in Levit. cap. 7.* Porrò Melchisedech obtulit in sacrificium Panem, & Vinum purum; & sic perfectè figuravit Sacrosanctum Missæ Sacrificium, sub speciebus panis, & vini à Christo Domino institutum.

Respondetur secundò cum *Collegio Salmanticen. d. disp. 32. num. 31. in fine* quod Sacerdotes Levitici offerebant panem separatum à vino; non autem panem, & vinum simul, sicut obtulit Melchisedech; undè non potuit repræsentari Sacrificium Eucharisticum per Sacrificia Aaronica, seù Levitica, prout fuit repræsentatum in Liturgia peracta ab eodem Melchisedech.

DECISIO XIX.

ARGUMENTUM.

De Sacrificiis, tùm Isaaci, tùm Jacobi ejus filii. De cæcitate ejusdem Isaaci Patriarchæ; de Primogenituræ privilegiis, & an intercesserit Simonia, in cessione ejus facta ab Esau Jacobo? Quando liceat redimere vexationem in beneficiis, & electionibus absque simonia? Et utrùm Esau sit damnatus?

SUMMARIUM.

1 *Isaac obtulit Sacrificium Deo in Bersabee.*
2 *Isaac quotannis fuerit cæcus?*
3 *Cæcitas oculorum pœnosissima infirmitas.*
4 *Isaac cæcitatem mentis passus, volens benedicere Esau.*
5 *Spirituales viri sæpè ignorant Dei voluntatem in rebus dubiis: quam humiliores attingunt.*
6 *Prælati in rebus arduis debent consulere suos ministros etsi humiles, & eorum consilium sequi.*
7 *Isaaci annorum, atque vitæ compendium.*
8 *Esau qua die vendiderit Primogenituram fratri suo Jacob?*
9 *Lenticulæ quare dentur in cibo in commemoratione omnium Defunctorum?*
10 *Jacobi Patriarchæ Sacrificia plura.*
11 *Primogenituræ Hebræorum Privilegia octo.*
12 *Siclus, nummus Hebraicus, cujus figuræ, & valoris esset?*
13 *Jacob an dixerit mendacium, asserendo, esse Esau, ut haberet paternam benedictionem?*
14 *Esau vendendo Primogenituram, cui erat annexum Sacerdotium, an commiserit simoniam?*

15 Re-

15 *Rebecca à Deo revelatum, Primogenituram dandam Jacobo filio suo, non autem Esau*

16 *Venationem redimere in beneficens, & eleemosinas quando non sit famina?*

17 *Esau tria peccata commisit, vendendo Primogenituram.*

18 *Esau utrum sit salvus, vel damnatus?*

SEquitur, ut breviter videamus de Sacrificiis tàm Isaaci, tùm Jacobi ejus filii, uterque enim functos esse, Mysteriorum officio, & plures sacrificasse Domino in illa lege naturæ constat propriæ devotionis impulsu, atque ex instructione, exemplo majorum suorum.

Isaac obtulisse Sacrificium in Bersabee testatur Scriptura Sacra *Genes. cap.*
1 26. *vers.* 24 & 25 ibi enim recepit à Domino sibi apparente novam promissionem de semine suo propagando, ac benedicendo, idcircò ipse Isaac *Ædificavit ibi Altare, & invocato nomine Domini* litavit Hostias, ut notat Emin. Card. de Lauræa *in tractat. de Incarnatione disp.* 29 *num.* 77

Hic autem de Patriarcha Isaaco duo sunt breviter observanda, ejus caligo oculorum, ejusque vitæ, & annorum cursus. Quo ad oculos, ait textus Sacer: *Senuit autem Isaac, & caligaverunt oculi ejus, & videre non poterat.* *Genes. cap.* 27 *vers.* 1 contraxerat enim cæcitatem, quam patienter sustinuit
2 annis quadraginta quatuor, siquidem ea affligebatur anno, quo impertivit benedictionem filiis suis Jacob, & Esau, qui quidem annus erat trigesimus septimus supra centesimum ætatis suæ, ut firmant Cornel. à Lapide *ad d. cap.* 27 *vers.* 1 Torniell *ad Annum Mundi* 2276 *num.* 1 & Salian *ad eundem annum num.* 1 Complevit autem idem Isaac annos centum octoginta; adeòut ab anno 136. inclusivè usque ad annum 180 decurrerint anni 44. in quibus usura lucis, oculisque caruit. Non mediocris fuit tanti Viri patientia, est enim inter alias corporis infirmitates pœnosissima cæcitas oculorum, ut scribit Fagnanus (quem eadem infirmitate 3 laborantem Romæ ego visitavi Anno 1667) *in cap. Cum percussio num.* 14. *De Clerico ægrotan. tom.* 4. *pag.* 19 Hinc de Didymo, qui octoginta annos cæcus fuit, & totam Scripturam Sacram memoriter retinebat, & à S. Hieronymo ob summam rerum cœlestium intelligentiam vocabatur *Videns*, fertur, quod interrogatus à S. Antonio, an patienter suam cæcitatem toleraret? negativè respondit, ut in *Vitis Patrum part.* 2 § 205 undè à prædicto Sancto fuit leniter reprehensus, quod tristaretur de damno rei illius, qua & formicæ, & pulices carebant.

Porrò de cæcitate corporis transeamus ad illam intellectus, quam passus fuit ipsemet Sanctus Patriarcha 4 Isaac, volens suam benedictionem impertiri filio Esau, ignorans contrariam esse Dei voluntatem, qua benedictio decreta erat, & præordinata ad favorem filii Jacobi, quod mirum est considerare; virum scilicet adeò spiritualem, & intimum Deo, in tenebris ambulasse in re tanti momenti, neque scivisse servare, & videre beneplacitum Divinum, quod rectè cognovit Mater Jacobi Rebecca, cujus suasionibus, & industria filius Jacob benedictionem obtinuit. Causam refert Cornel. à Lapide *in Genes. cap.* 27. *vers.* 19. his verbis: *Disce hic quod Deus subindè justos suos aliquoties ignorare, falli, cadere, & decipi; ut se agnoscant.* 5 *Sic Isaac Sanctus putavit benedictionem Dei in Esau implendam esse, sed fallebatur. Secundò quod Deus aliquando parvulis revelat, quæ magnis absconditur, sic Rebeccæ revelatur, quod Isaac ignorabat.* Plura possent exempla referri circa hanc spiritualem hominum cæcitatem, etsi sanctitate, ac dignitate sublimium, quæ brevitatis causa omitto, satis esse credens, quod ego in praxi observavi, Sanctos Viros, ac etiam pios Antistites eximiæ bonitatis, & excelsæ orationis, non præbentes ministris suis

tores, sed propriam voluntatem sequutos, in rebus arduis deceptos non semel fuisse, & malum exitum certaminum ostendisse, eos non secundum divinam voluntatem operatos esse, quapropter jure optimo, Prælatos Ecclesiasticos scrutari debere in rebus ambiguis
6 consilium ministrorum suorum, etsi humilium, illudque sequi docet erudito calamus Jo. Pauli Oliva *in Concionibus Sacri Palatii part. 1. conc.* 32. ubi plurima digna scitu.

Quo verò ad cursum vitæ Isaaci hæc est summa annorum ejus. Prævia Dei
7 promissione de eo facta Abrahæ, conceptus fuit à Sara Anno Mundi 2138. & natus est Anno 2139. Ablactatus fuit à Matre sua cum esset quinquennis. Sacrificandus ductus fuit à Patre ad montem, cum esset ipse Isaac in ætate annorum viginti quinque. Quadragenarius duxit Rebeccam in uxorem, quæ sterilitatem passa est viginti continuos annos. Pro illa oravit Isaac, & exauditus est, itaut Rebecca conceperit gemellos suos Esau, & Jacob Anno Mundi 2198. & anno sequenti 2199. nati sunt prædicto Isaaco ejusdem filii duo, & tunc Isaac erat sexagenarius. Educavit filios suos, qui attingebant annum septuagesimum octavum, quando eorum pater Isaac deliberavit impertiri benedictionem suam, sed ejus oculi caligaverant, erat enim in ætate annorum 137. Post datam Jacobo, & Esau benedictionem vixit Isaac alios annos 43. & exactis centum octoginta vitæ suæ annis mortuus est, atque sepultus in spelunca, ubi jacebant ossa Abrahæ, & Saræ genitorum ejus. Commoratus est vivens Isaac cum Atavis suis *Seme*, & *Sale* annis decem, & octo. & cum Patre suo *Abrahamo* annis 75. Ipso vivente nati sunt omnes filii *Jacobi*, nepotes ejus, ac etiam pronepotes ex *Josephe*, qui tunc erat pro Rex Ægypti, ignotus tamen & Patri, & Avo, à quibus credebatur à fera occisus; ut exactè tradunt Tornell. & Salian. *ad dd. Annos Mundi*.

Sed nec illud ignorandum, quod qua die mortuus est Abraham, reversus de agro Esau lassus vendidit fratri suo Jacobo primogenituram pro edulio lentis, ut legitur *Genes. cap.* 25. 30. Hinc mos invaluit apud Hebræos, ut in die mortis patrisfamilias, & in die exequiarum, præpararentur lenticulæ in cibum, ut notat Pontecell *in Genes. d. cap. 25. Reflex.* II. Quod servatur à Regularibus, & aliis facientibus eleemosynam in die Commemorationis omnium Defunctorum.

Quo verò ad Liturgias Patriarchæ
Jacob, filii ejusdem Isaaci; plura re- 8
periuntur sacrificia ab ipso facta. Primum in monte Galaad pro pace inter ipsum, & Socerum suum Laban composita, de quo in *Genes. cap. 31. vers.* 54. Secundum propè Sichem pro bene-
volentia cum fratre Esau, dum redi- 9
ret à Mesopotamia. *Genes. cap. 33. vers.* 20. Tertium in Bethel ex eadem causa. *Genes. cap. 35. vers.* 14. Et Quartum ad puteum juramenti, cum audivit Filium suum Joseph, quem credebat devoratum à feris, adhuc vivere, & felicem, atque potentem esse in Ægypto.

Cæterùm frequenter sacrificasse Jacobum, ultra prædictas vices, creden-
dum est, cum vir pius, & religiosus 10
esset, & sacerdotium ad ipsum spectaret, tùm vigore benedictionis Paternæ sibi impertitæ ex industria, & suasionibus Rebeccæ Matris suæ, ut narratur *in Genes. cap.* 27. tùm ex Primogenitura sibi vendita à fratre suo Esau,
ut legitur *in ead. lib. Genes. capit.* 25. 11
vers. 32. cujus quidem Primogenituræ octo erant Privilegia, Nam, I. Sacerdotali officio, ac dignitate Primogeniti fungebantur, ut probavimus supra *Decis. VII. n.* 10. II. Antecedebant alios fratres in mensa, & lautiùs tractabantur, quod notatur *in Genes. cap. 43. in fine.* III. Benedicebant alios fratres genuflexos coram se, juxta illud, quod enunciaverat Isaac ipsi Jacobo, in benedictione ei data. *Et incurventur coram te filii Matris tuæ. Genes. capit. 27. vers.*

vers. 29. IV. Primogeniti veste pretiosiore in festivitatibus, & actionibus publicis utebantur, unde Rebecca induit Jacobum *Vestibus Esau valdè bonis, quas apud se habebat. Genes. cap.* 27. *vers.* 15. V. Exercebant dominium quoddam in fratres, quasi Principes eorum, idcircò ad unxerat Isaac in benedictione ad eumdem Jacobum, quem credebat Primogenitum, *Esto Dominus fratrum tuorum. Genes. d. cap. vers.* 29. *Et vers.* 37. Esau ejulanti dixit: *Dominum tuum illum constitui, & omnes fratres ejus servituti illius subjugavi.* VI. Primogeniti duæ partes hæreditatis paternæ correspondebantur, ut habetur *in Deuteronom. cap.* 21. *vers.* 17. Pontisell. *in Genes. d. Rubr. n.* 81.

12 VII. Speciali ratione ad Deum pertinebant, cum propterea offerebantur, & redimebantur quinque Siclis, ut præceptum erat *in lib. Numer. cap.* 3. *vers.* 47. Hic autem notare liceat ex Pignatell. *tom.* 9. *Consult.* 3. *num.* 87. quod in Siclis Hebræorum ab una parte erat impressa imago Urnæ, in qua Manna fuit recondita, cum hac inscriptione *Siclus Israel.* In altera verò Virga Aaronis florens cum hac Epigraphe *Jerusalem Sancta.* Valor autem Sicli erat medietatis unius Imperialis. VIII. Benedicebantur à Patre, ejus mortis tempore instante, propter quod Isaac jusserat Esau tanquam filio suo primogenito sibi prandium parari, subdens: *Ut benedicat tibi anima mea antequam moriar. Genes. d. cap.* 27. *vers.* 4. Et de his privilegiis disserunt Salian *ad Annum Mundi* 2223. *num.* 3. Abulens. Pererius, & Cornel. à Lapid. *in Genes. cap.* 25. nec non Canonistæ, atque Juristæ Gloss. *in cap. Quam periculosum in verb. Primatus* 7. *q.* 1. & ibi Card. Arch. d. Alex. & alii. Hostien. Joan. Andr. & Abbas *in cap. Licet. De Voto.* Tiraquellus *in tract. de Primogen. in Præfat. num.* 17. & 18. ac etiam Baldus *in l. Cum antiquioribus col.* 4. *vers. Modo quæritur C. de Jure deliberan.*

Duo autem dubia agitant Scripturistæ de Patriarcha Jacobo. Unum est,
13 An reus fuerit mendacii, dum rapturus paternam benedictionem, Patri suo interroganti, quis esset? respondit: *Ego sum primogenitus tuus Esau: feci, sicut præcepisti mihi, surge, sede, & comede de venatione mea, ut benedicat mihi anima tua. Genes. cap.* 27. *vers.* 19. Ipse enim neque Esau erat, neque venatum iverat. Salian *ad Annum Mundi* 2276. *num.* 7. allegat plures è Sanctis Patribus, quos etiam congerit Pererius *in d. cap.* 27. asserentes inexculpabilem esse Jacobum à mendacio. Cæterùm tenenda est opinio S. Augustini *in lib. contra mendac. cap.* 10. ubi ostendit, mendacem non fuisse Jacobum, cum enim ejus pater de his egisset cum Esau tanquam cum Primogenito, meritò potuit Jacob, cui jure divino, & humano Primogenita debebantur, eadem sibi applicare, & vere dicere, *Ego sum Esau primogenitus tuus* non personaliter, sed virtualiter ex divina dispensatione; quemadmodum Salvator vocavit Baptistam Eliam. *Matth. cap.* 11. *vers.* 14. idest, ut exponit S. Gregorius non in persona, sed in spiritu, & virtute. Venatum quoque fuisse poterat asserere per metaphoram, venatio enim verificatur non tàm in leporibus, sed etiam in hœdis, & piscibus, ut scribit Plinius *lib.* 16. *cap.* 1. quod prosequitur Salian *ad Annum Mundi* 2276. *num.* 8.

Alterum dubium est, An in emptione, & venditione respective facta per Jacobum, & Esau de Primogenitura, 14
cui annexum erat Sacerdotium, peccaverint peccato Simoniæ? Et respondendum est negative ob duas rationes. Prima est, quia Primogenitura de per se erat pretio æstimabilis ob privilegia, de quibus supra, idcircò respectu temporalium commoditatum vendi poterat, etsi annexum haberet Sacerdotium, exemplo hæreditatis, seu fundi, cui annexum est Juspatronatus Ecclesiasticum, in cujus emptione, & venditione Simonia non committitur, ut DD. apud Tiraquell. *de Primog. quæst.* 25. & Gibalin. *de Simonia enarr.* 1. *Con-*

ſeSſar. 4. Secunda ratio eſt, quod Jacob erat jam electus à Deo ad Primogenituram, qua privatus Eſau remanſerat juxta illud *Malach. cap.* 1. *verſ.* 3. *Jacob dilexi, Eſau autem odio habui*, idque Rebeccæ revelatum fuerat, ut notat Ponticell. *in Geneſ. d. cap.* 27. *Reflex.* 81. Idcircò licitè potuit Jacob ad redimendam vexationem, quam de facto ab Eſau patiebatur, vel pati poterat, illum adigere per edulium lentis, ad ſibi Primogenita vendenda, & venditionem cum juramento firmandam, juxta opinionem *Gloſſ. in can. Quæſitum verb. Redemptione* 1. *q.* 3. & in *can. Decimas* 3 16. *q.* 6. & *in cap. Dilectus* 1. *de Simonia*. S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 4. *ad* 3. Cornel. à Lapide *in Geneſ. cap.* 25. *verſ.* 34. Et noviſſimè Emin. Cardin. de Luca *in tract. de beneficiis diſc.* 70. & Jacobi Pignatelli *tom.* 10. *Conſult.* 44. *à num.* 56. & *ſeqq.* à quibus doctè demonſtratur, quando licitum ſit redimere vexationem pecunia tùm in electionibus, tùm in conſequutione beneficiorum.

Porrò Eſau tria peccata commiſiſſe obſervant Sancti Patres, ſcilicet peccatum *Gulæ*, non refrænando appetitum comedendi per breve ſpatium temporis. Peccatum *Prodigalitatis*, alienando Jus pretioſum ob viliſſimum pulmentum. Et peccatum *Irreligioſitatis*, flocci faciendo Jus Sacerdotii conjuncti ſuæ Primogenituræ. Ita S. Auguſt. *de Civit. Dei lib.* 16. *cap.* 3. S. Greg. *lib.* 3. *Moral. cap.* 27. & alii allegati à Lippomano *in Catena aur. ad Geneſ. cap.* 25. quibus addendus Cornelius à Lapide *in Geneſ. eod. cap.* 25. *verſ.* 31. ubi ſubdit: *Peccavit Eſau, quia prævaluit venter, vertit, cibum bonum, gulam Sacerdotio, & benedictioni.*

Utrùm autem Eſau damnatus ſit, vel pœnitens obierit, & ſalutem æternam ſit conſequutus? Diſſerit Menoch. *in Stromat. Centur.* 6. *cap.* 96. ubi conjecturas colligit pro utraque opinione, deſumptas ex Bonfrerio *ſuper Gen. cap.* 36. & ex Cornel. à Lapide *in Epiſt. ad Rom. cap.* 9. Quos curioſus Lector poterit percurrere.

DECISIO XX.

ARGUMENTUM.

De Sacrificiis patientiſſimi Jobi, & plura de ejus ortu, vita, atque tentationibus.

SUMMARIUM.

1 *Job Sacerdos erat, & ſæpè ſacrificabat.*

2 *Jobi liber an ſit vera Hiſtoria? vel Parabola? Rationes pro Parabola ibi. Pro veritate Hiſtoriæ num.* 3. *refelluntur contraria num.* 4.

5 *Jobi libri quis ſuit Auctor, & Scriptor?*

6 *Job quis fuerit? ubi, & quando natus? quatuor opiniones.*

7 *Job quot annis vixerit?*

8 *Ætas, & Anni Thare, Abrahami, Iſaaci, Jacobi, Joſephi, ejuſque fratrum, nec non Moyſis.*

9 *Job fuit agnatus Abrahami, & de ejus parentela.*

10 *Job fuit Rex, & Sacerdos.*

11 *Hus patria Jobi, ubi ſita erat? Urbes duæ nominatæ hoc nomine Hus.*

12 *Hus una ſuperior citra Jordanum. Alia Hus inferior propè Idumæam, in terra Edom.*

14 *Jobum regnaſſe in Hus ſuperiori, propè Stagnum Geneſareth verius opinio.*

14 *S. Franciſci Seraphici iter per Terram Sanctam.*

15 *Job an fuerit dives? Et an ejus ſubditi Idololatræ?*

16 *Job quo Anno Mundi ſit natus? Opiniones duæ, & num.* 17.

18 *Jobi Pietas, ac Virtutes.*

19 *Baſora Arabiſſa Uxor Jobi.*

20 *Jobi mala alia interna fuerunt in animo, alia externa in corpore.*

21 *Filii Dei, inter quos apparuit Satan tentaturus Job, qui fuerint?*

22 *Satanæ tentandi deſiderium videndi faciem Dei.*

23 *Jobi*

23 *Jobi dolores, & infirmitates multiplices.*
24 *Pedicularis morbo afflictus Philippus Rex Hispaniarum Secundus in sua ultima infirmitate.*
25 *Job annos triginta quinque continuos sustinuit in corpore suo multiplices dolores, ac ulcera*
26 *Job an impatientiæ notandus?*
27 *Jobi maledictiones referuntur ad culpam originalem, à qua procedunt miseriæ hujus vitæ*
28 *Job verum exemplar patientiæ.*
29 *Jobi patientia remunerata per sanitatem, divitias, atque numerosam prolem.*

INter cæteras Sacrificia, durante lege naturæ, veniunt quoque illa,
1 quæ litabat patientissimus Job, testatur enim Scriptura Sacra, hunc Sanctum Virum Sacerdotio functum; & non semel ab eo Sacrificia Deo oblata, prout legitur in ejus libro *cap.* 1 *Vers* 5 ibi. *Consurgensque* (Job) *diluculò offerebat holocausta per singulos* (filios). *Et sic faciebat Job cunctis diebus* Idcircò Sanctum Jobum fuisse Sacerdotem, atque consuevisse Sacrificia Deo offerre, ex plurimorum SS Patrum auctoritate demonstrat Pineda *in Job cap* 1 *Vers* 5. *num.* 6 & novissime Em.us Card de Lauræa *in tomo de Incarnatione disp* 24 *num.* 37 Quapropter hic quatuor sunt breviter disquirenda.

1 *An liber Jobi sit vera Historia; an verò sit Parabola conficta ad moralitatem, & exemplum Patientiæ?*
2 *Quis fuerit Job? ubi, & quando natus?*
3 *Quæ, & Qualia fuerint ejus mala, ulcera, atque infirmitates?*
4 *An Job fuerit semper patiens in afflictionibus suis? vel aliquot ei laceraverit Patientiam?*

Quo ad *Primum* Non defuerunt Judæi in libro Talmud, atque hære-
2 tici moderni Anabaptistæ, atque Lutherus, qui asseruerunt, librum hunc Jobi esse argumentum scenicum, non autem veram Historiam ex sequentibus præsumptionibus. *Primò* ex nominibus Jobi, ejus filiarum, & amicorum, quæ videntur esse Parabolica, & inventa ad significandam moralitatem: nam *Job* interpretatur *dolens*. *Hus* consilium, ex dolore enim mens nostra aptatur ad bona consilia eligenda. Filiæ Jobi vocatæ fuerunt una *Dies*: altera *Cassia*: tertia *Cornustibium*, de quibus sic ait *S Greg. Nissenus Hom.* 9. *in Cant. Cum Diei nomen audimus, honestatem quemadmodum & Apostolus filios lucis, ac diei appellat eos, qui vitam puram agunt. Cassiæ appellationem puritatem, ac fragrantiam sudoriam. Cornu verò Amaltheæ laudem omnis generis virtutum significantes.* Sic nomina amicorum ejusdem Jobi non videntur esse propria; sed scenica, videlicet *Eliphaz*, *Baldad*, & *Sophar*, de quibus *in cap* 2 *Job Vers* 11 *Secundò*, quia liber ille scriptus est carmine, ut solent scribi comœdiæ, atque Tragœdiæ *Tertiò*, quia Josephus Hebræus, qui texuit ab initio totam Historiam gentis Judaicæ, numquam nominavit Jobum. *Quartò*, quia liber incipit *Vir erat in terra Hus, nomine Job*, qua methodo dicendi utuntur, qui narrant aniles fabellas, aliter autem incipit Scriptura de aliis viris, de quibus non est dubium, eos verè extitisse, ut de Elcana 1. *Reg* 1 *Fuit Vir unus, &c.* De Josue *cap.* 1. *Et factum est, &c.* Et sic de aliis. *Quintò*, quia non pauca sunt in hoc libro Jobi, quæ videntur intelligi non posse historicè; sed parabolicè tantum. Exempli gratia. Concilium Angelorum, Præsidente Deo. Colloquium Satanæ coram Deo. Interrogationes ad illum, & responsiones *Sextò*, quia plura reputantur impossibilia, puta, quod tres amici Jobi sederint immoti cum illo septem diebus, & septem noctibus sine cibo, & sine potu Quod Job locupletissimus inter Orientales repentè nudus sederet in sterquilinio. Quod ejus Uxor in proprio regno obierit munus ancillæ, & stipem congerit, ut latiùs discurrit Pineda *in Præfatione ad eundem librum Jobi cap* 1 *n.* 1.

Et Me-

Et Menochius in Stromat. Centuria Prima cap. 99.

Nihilominùs his, & similibus minimè obstantibus, tenendum, & credendum est, librum Jobi, & ejus vi-
3 tam esse veram Historiam, & continere ea, quæ ex divina permissione Jobo acciderunt: quod probatur *Primò*, Authoritate Sacræ Scripturæ in libro Tobiæ *cap. 2. Vers. 15.* ubi relata patientia, & cæcitate illius Sancti Viri, textus Sacer facit comparationem patientiæ Tobiæ cum patientia Jobi dicens: *Nam sicut beato Job insultabant Reges, ita isti Parentes, & cognati ejus irridebant vitam ejus.* Igitur sicut verè fuit Tobias, sic verè fuit Job, ut argumentatur D. Chrysostomus de mendico Lazaro in *Hom. de Divite Epulone tom. 2.* dicens: *Si verus est Abraham, verus est Lazarus.* Non enim convenit veritati textus Sacri miscere falsa cum veris. *Secundò*, quia per Ezechielem *cap. 14.* his Deus nominat hos tres Sanctos viros simul, scilicet Noe, Danielem, & Jobum, subdens in d. *cap. 14. Vers. 16. Tres viri isti si fuerint in ea, &c.* Ergo sicut verè fuerunt Noe, & Daniel, sic verè fuit & Jobus. *Tertiò*, authoritate Sancti Jacobi Apostoli, qui in sua Epistola Canonica *cap. 5. Vers. 11.* sine hæsitatione testatur de veritate vitæ ejusdem Jobi, dicens: *Sufferentiam Job audistis, & finem Domini vidistis, quoniam misericors Dominus est, & miserator.* Hoc idem quartò firmatur consensu omnium Sanctorum Patrum, adeòut contrarium sentire, esset error, atque hæresis, ut advertunt S. Thom. Lyran. Cajetan. Bellarmin. & alii citati apud Pinedam in *apparatu num. 8.*

Neque officiunt, aut obfuscant hanc veritatem argumenta contraria. Non *Primum*, ex nominum significatione,
4 hæc enim saepè reperitur in antiquis viris, undè *Abel* interpretatus est *Luctus*, & Noe *Quies*, vel *cessatio*, quia primus fuit genitoribus suis causa lacrymarum, secundus verò requies descendentibus suis: & nomen publicatum fuit sæpè apud Gentiles, juxta illud:

Conveniunt rebus nomina sæpè suis. Idcircò Protesilaus interpretatur *Primus*; quia Primus Græcorum obiit in bello Trojano, & de eo canit Ausonius:

> *Protesilae tibi nomen sic Fata dedere,*
> *Victima quod Trojæ prima futurus eras.*

Non obstat *Secundum*, quod scriptus sit liber carmine, prima enim capita sunt soluta oratione, quæ continent historiam, reliqua, quæ affectibus sunt plena, ut melius explicentur, scripta sunt carmine. At non est novum etiam historias versibus narrare, ut fecit Lucanus de bellis civilibus. Non *Tertium* de silentio Josephi hebræi, quia plura alia omisit in sua historia, quæ narrantur in Scriptura Sacra, & alia ipse addidit de suo, ut Sancti Patres testantur. *Quartum* est irrelevans; sivè enim incipiat Liber per Verbum *Fuit*, sivè per Verbum *Erat*, nefas esset dubitare de existentia illius Viri, de quo Sacra Scriptura loquitur, & inter cætera exempla sufficiat Unum, quod est omnibus excellentius, nempe Verbi Divini, de quo ait Evangelista Joannes *cap. 1. In principio erat Verbum.*

Non obstat *Quintum* objectum, siquidem inconveniens non est, quòd Sancti Angeli simul substantialiter congregentur, & quòd Dæmon ad eorum præsentiam accedat: prout etiam in conspectu Dei ubique existentis per suam immensitatem, non quidem, ut revelata facie videat Essentiam Divinam, sed ab Angelo superioris ordinis, vices Dei gerente, audiat Divinam Voluntatem, & permissionem, prout sæpius factum esse Sacra Scriptura testatur.

Non obstat *Ultimum* de sessione in sterquilinio, de silentio amicorum Jobi per septem dies, & inopia ejus Uxoris, & alia, quia hæc omnia sunt benignè accipienda, & interpretanda juxta communem usum humani colloquii, quo utentes non est illicitum figuratè loqui, utque derogatur veritati, sed magis explicatur res, de qua agitur.

Exem-

Exempli gratia, qui valdè vexatur à frigore, dicere consuevit, morimur fame frigore, & tamen mortuo non loquuntur, sensusque est, ipsum pati magnum frigus. De his latius agit Pineda in 8 cap. 1 Job Vers. 6 & cap. 2 Vers. 12. & Salianus ad Annum Mundi 2398 num. 7. & ad Annum M. 2405 num. 5. Torniell. ad Ann. M. 2399 & Menochius in Stuoris, & Centur. prima cap. 99 & Centuria altera cap. 74 ubi plures SS. Patrum Auctoritates.

Sed dicet aliquis, si liber Jobi est historicus, & continet veritatem eorum, quæ acciderunt in ejus vita;
5 quis fuit Author ejus libri? Quis illum composuit? Quis exaravit? Respondet ad hoc quæsitum Emin. Card. Bellarminus in libro de Scriptorib. Ecclesiast. cap. de Job his verbis: *Auctorem libri Job Sanctus Isidorus lib. 6 Orig. cap. 2 scribit fuisse Moysen, aut ipsum Job, aut aliquem ex Prophetis. Et quidem non pauci contendunt, auctorem libri fuisse Job, sed non pauciores volunt, fuisse Moysem. Mihi utraque sententia videtur vera, si ita dicamus, ab ipso Job fuisse annotatas res suas gestas lingua Arabica, sed à Moyse postea ex volumine Job compositum librum, quem nunc habemus, lingua Hebræa, addito principio, & fine, idest additis illis verbis: Vir erat in terra Hus nomine Job, simplex, & rectus, & timens Deum, & recedens a malo. Et ad finem addita morte ipsius.* Prosequitur deinde idem Emin. Cardin. Bellarminus diversas conjecturas, pro comprobanda supradicta ejus opinione, quas apud ipsum legendas relinquimus curioso Lectori, nec non apud Salianum Anno 2398 num. 2 & 3 apud Torniellium Anno 2530 num. 3 & apud Pinedam in Tract. ad eundem lib. Job cap. 5 & novissimè apud Menderium in Chronolog. Centuriata lib. 1 cap. 12 num. 4.

Quo ad Secundum: *Quis fuerit Job? Ubi? & Quando natus?* Respondeo,
6 quod circa genus, & prosapiam Jobi quatuor sunt opiniones. *Una*, quod fuerit Chananæus, descendens à Cham filio Noe. *Secunda*, quod fuerit Israelita, nempè filius Issachar, & nepos Jacobi. *Tertia* quod fuerit Nachorita, idest natus ex Hus filio primogenito Nachoris fratris Abraham, de quo *Genes. cap. 22 Vers. 21* & sic quod extiterit Nepos Abraham. *Quarta*, quod fuerit Idumæus descendens ab Esau, siquidem Esau filius Isaac genuit Rachuelem; Rachuelis genuit Zaram, Zara genuit Jobab, ut legitur *Genes. cap. 36. Vers. 9. & seqq.* Jobab autem idem fuit ac Job, unde ejus amicus fuit Eliphaz Themanites, pronepos Esau. Ita Cornelius à Lapide in *Genes. cap. 36 Vers. 33* ubi allegat plures SS. Patres ita sentientes. Et Salian. *ad Annum Mundi* 2319. num. 4 nec non Pineda *in Job cap. 1 Vers. 1 n. 31* qui fatentur, primam, & secundam opinionem paucos habere sectatores, at pro tertia, & quarta plurimos reperiri Auctores, quos ibidem connumeratos studiosus quisque inveniet. Quartæ opinioni tanquam probabiliori, ultra Cornelium à Lapide, adhærent Pineda, *Salianusque* ubi supra, & Torniellius *ad Annum Mundi* 2319 num. 12. nec non Joan. Baptista Ricciolius *in Chronolog. Reform. tom. 1. lib. 6. cap. 5 in Appendice de S. Job* ob plura argumenta, sed præcipuè ob additionem positam in fine libri Job à Septuaginta Interpretibus, ubi notant, Jobum descendere ab Esau, & esse quintum ab Abrahamo. Sed hanc additionem esse apocrypham opinatur Eminent. Card. Bellarminus *d. lib. de Scriptor. Eccles. cap. de Job* addens ibi, sibi videri magis veram tertiam opinionem, quam tenuit, præter alios, S. Hieronymus, videlicet, S. Jobum fuisse filium Hus, filii Nachoris, fratris Abrahami, ea ratione, quia Job fuit multò antiquior Moyse, quod evidenter constat ex ejus longæva vita, & multitudine annorum, quorum numerum homines non attingebant, dum Moyses viveret. Vixit enim Job annos
ducentos, & decem, ut notat Cornel. à 7
Lapide *d. cap. 36 in Genes. Vers. 33* & Salianus *ad Annum M. 2398 num. 1* tempore autem Moysis, cui proximus fuit *Jobab* pronepos *Esau*, nullus homo ad

tam-

tantam ætatem perveniebat, ut ex Scriptura Sacra facilè demonstratur. Nam
8 Thare Pater Abrahami vixit annos 205. Ipse Abraham vixit annos centum septuagintaquinque. Isaac mortuus est in ætate annorum centum octoginta. Jacob in Ægypto obiit annorum 147. Joseph 110. Cæteri verò filii Jacobi, & fratres Josephi eiusdem vitam cum morte permutarunt. Simeon quidem decessit, agens annos 120. Judas 119. Ruben 124. Issacar 122. Zabulon 124. Dan 127. Aser 125. Levi 137. Moyses autem obiit habens annos 120. adeòque nullus, post Thare Patrem Abrahami, vixerat per duo sæcula in hac vita. Ex qua argumentatione affirmandum venit, Sanctum Jobum fuisse, prædictis omnibus antiquiorem, cum eius vita excesserit ducentesimum annum, & vixerit etiam alios non paucos, ut testantur omnes Scripturistæ.

Quidquid sit de hac quæstione, certum tamen est, quòd Job fuit agnatus
9 Abrahami, & de eius parentela, vel quia descenderit ex eius fratre Nachore, vel ex eius Nepote Esau.

Quo verò ad Job conditionem, seu dignitatem, omnes scribentes faciunt eum Regem, atque Sacerdotem. Fuit
10 Job Rex, quia sic ipse enarrat de se *cap. 29. Vers. 7. & seqq.* Et quia Amici illi tres, qui eum visitarunt infirmum, erant & ipsi Reges, ut legitur in *Tobiæ cap. 2. Vers. 15. ibi: Nam sicut beato Job insultabant Reges*, & deducitur ex eo, quòd visitatio illa fieri non poterat, nisi fuissent in dignitate pares, ut observat etiam Barradas *in Concord. Evangel. tom. 1. lib. 9. cap. 8. verb. Ecce Magi*. Fuit etiam Sacerdos, tùm quia eo tempore Dignitas Pontificia unita erat Regiæ celsitudini, tùm quia Job erat primogenitus, cui in lege naturæ, ut sæpè diximus, competebat Sacerdotium, ideòque pro filiis suis Sacrificia offerebat, & holocausta, ut legitur *Job cap. 1. vers. 5.* & post recuperatam suimetipsius sanitatem litavit etiam pro amicis suis, ad eius veniam impetrandam iuxta monitum Divinum, de quo *in cap. ult. Job num. 8.* quod pluribus demonstrando prosequitur Pineda *d. cap. 1. Vers. 5. num. 26.*

Porrò sciscitanti: *Ubi natus? Ubi mortuus, & Ubi regnaverit Job?* respondemus, non esse sine difficultate hæc 11
quæsita. Eius patria fuit *Hus*, ut legimus in initio libri, *Vir erat in terra Hus, nomine Job*. Sed disputabile est, ubi sita fuerit hæc terra *Hus*? Pineda profitetur, eam demonstrare, & promittit tabulam geographicam ponere *ad d. cap. Job Vers. 1.* Sed ipsa tabella deest in meo Codice, & dictus Auctor sic obscurè loquitur, ut à se solo sit intelligendus. In meis chartis Geographiæ antiquæ, Auctore Sansone Abbavilleo, in tabulis Terræ Promissæ, temporibus Abraham, & Moysis reperio duas Urbes *Hus* nominatas. Unam superius
circa Jordanem, contiguam Stagno Ge- 12
nesareth, aliam interiùs propè Idumæam, in terra Edom, & tàm in una, quàm in altera, non est inconveniens asserere, quòd Job regnaverit, iuxta diversitatem opinionum circa eius genealogiam. Si enim dicere velimus, Jobum fuisse pronepotem Esau, congruit affirmare, quòd vixerit in Terra *Hus*, quæ est in Edom propè Idumæam; ubi Esau habitavit. Si verò assentiemus illis, qui opinantur, eum fuisse nepotem Nachoris fratris Abrahami, verissimum videtur, quòd regnaverit in superiorem terram *Hus*, parùm distantem à prædicto Stagno Genesareth, ubi peregrinabatur Thare cum Abramo, & aliis filiis suis. Hoc tamen certum est, Sanctum Jobum natum esse, atque regnasse in Palæstina, quæ postea fuit appellata *Terra Promissionis*, & à Deo fuit concessa Israelitis post eorum exitum de Ægypto, ac longam peregrinationem in deserto, in ea enim tempore Abrahami, & Isaaci plures Reguli, & Duces principabantur.

Verùm, quòd Sanctus Job habitaverit in *Hus Superiori*, & vicinà Stagno
Genesareth, novissimè sentire videtur 13
Pater Joannes de Calaguri, vulgò de Ca-

Calaborra

Intorno la sua Historia Chronologica
Provinciæ Syriæ, ac Terræ Sanctæ,
typis data Venetiis ab Antonio Tiva-
no anno 1694. in qua lib. 1. cap. 11. lo-
quens de itineribus Seraphici Patriar-
chæ Sancti Francisci per ipsam Terram
Sanctam, ita Author prædictus scribit:
14 *Terminato, che ebbe il Serafico Padre
le peregrinazioni de Santi luoghi, nella
quale per sua estrema povertà, e per an-
dare sempre frà barbari patì innumerabi-
li travagli, senza alleggerimento veruno
entrò nel Regno di Soria, per vedere, se
poteva conquistare fra la barbarie de So-
riani quello, che non haveva potuto con-
seguire nella perfidia ostinazione degl' Egi-
zi. Passando con questo Santo fine il Gior-
dano, entrò nel paese di Traconite, del
quale fà menzione S. Luca nella sua Evan-
gelica Historia, e lasciando à mano destra,*
(notantur hæc Verba) *la Terra di Hus,
da dove fù quel raro esemplare di pazien-
za il santo Giob, & alla sinistra le acque
di Meron, camminando per la Siria Dama-
scena, giunse alla nobilissima Città di Da-
masco, capo, e Metropoli di quel Regno.*
Certum est autem, Civitatem Dama-
sci esse in Provincia Syriæ, in superio-
ri parte, versus Asiam minorem, &
ita Terram *Hus* existentem in hac su-
periori parte prope Jordanem, fuisse
patriam Sancti Jobi juxta placitum hu-
jus Chronologi Religiosi Seraphici,
cui multum deferendo censeo, quia
personaliter invisit regionem illam,
eam pluries peragravit, ac diu inhabi-
tavit ipsam.

Plurima autem Scripturistæ dispu-
15 tant, & disputantes quærunt de S. Jo-
bo, videlicet, An fuerit dives auri, &
argenti? An possederit agros, domos,
& palatia? An fuerit Sanctior Abra-
hamo, Isaaco, & Jacobo? An ejus sub-
diti fuerint Idololatræ, vel verum
Deum colentes? & alia, quæ brevita-
tis gratia hic non assumuntur, sed vi-
deri poterunt à Lectoribus apud Au-
thores, quos congerit Pineda in d. suo
Commentar. in Job ubi supra. Quo verò
ad annum nativitatis ejusdem Sancti
patientissimi, Aristotiles, qui opinan-
tur, eum fuisse Idumæum, & pronepo-
tem Esau, volunt illum natum fuis-
se Anno Mundi 2329. & subinde ante 16
Moysem annis 135. & ante Christum
annis 1724. ita Salianus, & Tornellius
ubi supra. nec non Cornelius à Lapide
in Genes. d. cap. 36. Vers. 33. subdens,
ipsum S. Jobum vixisse unà cum Moy-
se annis 75. & defunctum esse annis
quinque ante egressum Moysis, & He-
bræorum ex Ægypto.

E contra illi, qui sequuntur tertiam
opinionem, & tenent S. Jobum fuisse
nepotem Nachoris fratris Abrahami,
sicque eum multò ante natum fuisse;
ponunt ejus nativitatem Anno Mundi
2049. cum enim Nachor ortus sit An- 17
no Mundi 1979. si addantur anni 35. ne-
cessarii Nachori ad generandum Hus,
& alii anni 35. eidem Hus ad gene-
randum Jobum, clarè patet, ipsum
S. Jobum natum esse anno Mundi 2049.
& fuisse contemporaneum ejusdem Abraha-
mi, & hoc tempore interno, magis
atque magis elucet ratio considerata ab
Eminent. Card. Bellarmino, eo tempo-
re Jobum vixisse, quo homines ad an-
nos ducentos vitæ suæ perveniebant, ut
dictum est supra.

Hæc autem, quæ certa sunt, de
Beato Jobo breviter perstringemus, vi- 18
delicet, ipsum fuisse pium ergo Deum,
& misericordem ergo pauperes, ait enim
cap. 31. Vers. 16. & seqq. Si negavi, quod
volebant, pauperibus, & oculos viduæ
expectare feci. Si comedi buccellam meam
solus, & non comedit pupillus ex ea.
Quia ab infantia mea crevit mecum misé-
ratio, & de utero Matris meæ egressa est
mecum. Excelluit enim in omni virtu-
te, & circa annum trigesimum vitæ suæ
duxit Uxorem (non Dinam filiam Ja- 19
cobi, quæ stuprum passa erat à Si-
chem) sed Rebeccam, genere Ara-
bissam; ex qua suscepit septem filios,
& tres filias, ut legitur cap. 1. Job. Vers.
2. & 3. ubi etiam narrantur ejus divitiæ
his verbis: Et fuit possessio ejus septem
millia ovium, & tria millia Camelorum:
quingenta quoque juga boum, & quin-
gentæ Asinæ; ac familia multa nimis;

Q cum-

vixitque vir ille magnus, *post annos Quadraginta*, Licet de hoc annorum numero agit Pineda *d. cap. 1 Vers. 2 & 3* & Salianus *ad Annum Mundi 2337 & ad Annum 2398* [illegible] eum omni felicitate [illegible] [illegible] usque ad annum ætatis suæ septuagesimum, quo tempore Deus permisit Satanæ, ut illum affligeret, ad heroicæ patientiæ perpetuum exemplar.

Quo ad Tertium Si quæramus,

20 *Quæ, & Quanta fuerint Jobi mala? ulcera? atque infirmitates?* Respondendum venit, alia fuisse mala animi, alia verò corporis. Animi mala, & dolores interni fuerunt, quando audivit consumptionem armentorum, & mortem filiorum, sequutam ex industria Satanæ, ob permissionem Divinam, & licentiam ei à Deo elargitam, ut legitur *in d. cap. 1 vers. 6 ubi Quadam autem die cum venissent Filii Dei, ut assisterent coram Domino, affuit inter eos etiam Satan*. ubi Sancti Patres hunc textum explicantes advertunt, appel-

21 latione Filiorum Dei intelligendos esse Sanctos Angelos Cælestes Jobi, filiorum ejus, ac populorum Terræ Hus, cuius Job Rex erat, & Princeps. Coram illis sanctis Angelis comparuit Sa-

3 tan, dum ipsi agerent de pietate, & sanctitate Jobi, cujus patientia, ut magis splenduisset, Angelus superior, Dei jussu, elargitus est potestatem Satanæ, ut Jobum affligeret circa mor-

22 tem, non enim Divina lacies à diabolo visa fuit, vel videri potest, etsi id se summoperè desiderare eumdem aliquando dixisse, narrant P. Eusebius Nieremberg. *in Lucerna Temporis & Æternitatis lib. 4 cap. 1* Magnus *in tract. Paradisi pag. 67* & Carol. Lombardus *Presbyter Congregat. Oratorii Neapol. in Serm. Dom. 4 Quadrag. Vers. ad Quartum*. Et de præmissis latius disserunt Salianus *ad d. Annum Mundi 2398 num. 6.* Pineda *d. cap. 1 in Job Vers. 6.* & Menochius *in Stromat. Centur. 8 cap. 74*

Corporis autem dolores fuerunt mul-

23 tiplices, ac intensissimi, non enim unico morbo Satan eum impetivit, sed plurimis, teste Pineda *d. cap. 2 Vers. 7. & 8. sect. 2 num. 6.* ubi sic loquitur: *Habuit (Job) morbos ex specie, & natura sua acutos, & qui alias brevi dierum periodo exitium afferre solent, ut si phreneticam dicas, aut febres ardentes, anginam, sanguinemque Thrangunturam* [illegible] *quæ diuturnos afferunt, tabem, atque morbum, cancrum*. Et paulò post: *Nervorum, musculorum, aliorumque per eum [illegible] commissurarum, atque dolorem*. Quæ omnia mala comprehenduntur sub illis Scripturæ verbis: *Egressus Satan à facie Domini percussit Job ulcere pessimo à planta pedis usque ad verticem capitis*. Itaque corpus S. Jobi his omnibus malis torquebatur, videlicet I. Lepra *ut in ulcere pessimo*. II. Podagra, & Chiragra, *ly In nocte os meum perforatur doloribus, & qui me comedunt, non dormiunt cap. 30 Vers.* [illegible] III. Morbo Phtiriasi, idest pediculari, quo devorabatur à pediculis, *ly Qui comedunt me, non dormiunt. In multitudine eorum consumitur vestimentum meum. Cap. 30 Vers.* qua infirmitate consumptum quoque fuisse Philippum Hispaniarum Regem 24 Secundum, qui morbus, ut notat [illegible], & non Rex natum esset, scribit Petrus Mattheus *in Histor. Henrici Quarti Regis Franciæ lib. 3 Narrat. 4 pag. 37*. IV. Dysenteria, cum doloribus viscerum *ly Convulneravit lumbos meos, non pepercit, & effudit in terra viscera mea. Cap. 16. Vers. 14.* V. Febre ethica, qua ejus caro consumpta erat, & extenuata, unde nobis: *Pelli meæ consumptis carnibus adhæsit os meum Cap. 19. Vers. 20. Et ossa mea arefacta marcescunt omnia mea cap. 30 Vers. 16.* VI. Pluribus aliis morbis, doloribus, & fœtoribus, quos enumerat Menochius *in Stromat. Centur. 9 cap. 67 & cap. 68* & latissimè Pineda *d. cap. 2 Vers. 6.* atque 7 per decem integras sectiones, ubi *sect.* [illegible] probat etiam pestiferissimum hunc Virum vexatum fuisse lue Venerea, ex cujusque corpore per sepositionem continuam fœtidissimam putredinem exiisse; cujus causa ab uxore, & servis suis projectus fuit Job extra domum in sterquilinium, & consentit Salianus *Anno Mundi*

Mundi 2398. *à num.* 17 *& seqq.* & *Anno Mundi* 2403 *num.* 2 & 3.

Illud autem est mirabile dictu; &
25 auditu horribile, quod de hoc Sancto Viro scribit S. Athanasius in Vita Sanctæ Syncleticæ *cap.* 14. *num.* 105. apud Bollandum *die* 5 *Januarii*, videlicet, supradictas infirmitates patientem Jobum sustinuisse annos triginta quinque continuos, in quibus derelictus fuit ab omnibus amicis, & conjunctis, & passus est inenarrabiles animæ, & corporis afflictiones, adeò ut non absque causa obtinuerit nomen Patientissimi.

Quo ad Quartum *An Sanctus Job*
26 *fuerit semper patiens in infirmitatibus suis; vel aliquando prævaricatus sit contra Patientiam?* Videbatur dicendum, non fuisse immunem ab ira, siquidem *Maledixit diei suo, & nocti, in qua dictum est, conceptus est homo*, cum aliis imprecationibus, de quibus *toto cap.* 3. Certum est enim, quod non est licitum maledicere neque creaturis irrationabilibus, ut docet S. Thom. 2. 2. *q.* 76. *art* 2. quare censetur lapsus S. Job in impatientiam, cujus pœnituerit, dum dixit. *Leviter locutus sum* … *manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum, quod utinam non dixissem cap.* 39 *Vers.* 37.

Ceterùm omnes Sancti Patres libe-
27 rum faciunt hunc patientem Virum à quacunque labe impatientiæ, & maledicentiæ, ut examinando prædicta verba demonstrat Pineda *in d. cap.* 3. *Vers.* 7 *Sect.* 3. & *seqq.* ubi plures responsiones affert ad ipsa, quarum principalis est, quod Job maledixerit peccato originali, ex quo procedunt tot pœnalitates, ac miseriæ in præsenti vita, quod confirmat Salian. *ad Annum Mundi* 2544. *num.* 770. apud quem sic loquitur Severus *in Catena Olymp. Peccati diem Jobus optat extingui, quo se scelere obligavit Adamus: totius enim humanæ naturæ personam suscepit. Utrumque diei periit, quo à virtute ad scelus homo migravit, atque ad ærumnas, & interitum ruit, amissæ immortalitatis amisso.*

Concludendum est igitur, quod Sanctus Jobus fuit verum exemplar patientiæ cunctis hominibus, constanter sufferendo tot calamitates in persona sua, non per unum, duos, vel tres annos; sed triginta quinque, ut diximus, in quibus *non peccavit Job labiis suis, neque stultum quid contra Deum locutus est*, ut ait Scriptura Sacra *cap.* 1 *Job Vers.* 22. Sæpè enim repetisse credendum est aurea illa verba, à quocunque fideli mente retinenda. *Nudus egressus sum de utero Matris meæ, & nudus revertar illuc. Dominus dedit, Dominus abstulit, Sicut Domino placuit, ita factum est. Sit nomen Domini benedictum.* Nec non illa: 28
Si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus cap. 2 *Vers.* 10. Quare coronata fuit ejus patientia à Domino, nam *Addidit Dominus omnia,* 29
quæcunque fuerant Job duplicia. Et vixit post hæc centum quadraginta annis, & vidit filios suos, & filios filiorum suorum usque ad quartam generationem, & mortuus est senex, & plenus dierum, ut habetur *cap* 42 *Vers.* 10 & *Vers.* 16. Et hæc sufficiant de Sancto Jobo, uno ex Sacerdotibus in lege naturæ, vero atque Altissimo Deo Sacrificia offerentibus.

DECISIO XXI.

ARGUMENTUM.

De Sacrificiis Paganorum, Gentilium, atque Idololatrarum. De initio Idololatriæ, ejusque progressu. An dari possit Idololatria absque peccato? Quot, & qualia Sacrificia profana, horrenda, & impia olim immolarentur Idolis, ac Diabolo?

SUMMARIUM.

1 *Idololatria accipitur Metaphoricè, & Propriè. Et quæ sit metaphorica?*

2 *Idololatriæ propriè sumptæ definitio.*

3 *Idololatria alia expressa, alia tacita. Et de utraque hic.*
4 *Idololatria Ethnicorum triplex, Physica, Civilis, & Fabulosa.*
5 *Idololatria an inceperit ante diluvium? Rationes pro affirmativa.*
6 *Idololatria habuit originem post diluvium; & à quo?*
7 *Polytheismus, ac Idololatria emanavit è radicibus sex hic enumeratis.*
8 *Idololatræ post diluvium facti sunt homines ut plurimùm ex ignorantia.*
9 *Idololatria an dari possit sine peccato, ob ignorantiam veræ fidei invincibilem?*
10 *Infidelitas est triplex.* Positiva, Privativa, & Negativa. *Harum specierum declaratio hic.*
11 *Ignorantia non excusat infideles ab igne æterno. Rationes pro hac opinione hic.*
12 *Ignorantiam invincibilem non posse dari inter infideles; Alia opinio hic.*
13 *Idololatræ alia peccata committentes, ob ignorantiam fidei invincibilem non effugient Infernum.*
14 *Idololatræ ex ignorantia invincibili servantes legem naturalem effugiunt Infernum; & solam pœnam damni in Limbo patiuntur.*
15 *Infideles servantes legem naturalem non permittuntur mori in infidelitate.*
16 *Infidelitatem negativam in his, in quibus Christus non est prædicatus, esse peccatum; est propositio* Baii *la 64. damnata à B. Pio V. & Gregorio XIII.*
17 *Exempla infidelium viventium sine peccatis, miraculosè vocatorum ad veram fidem.*
18 *Ephemerides Sacræ, atque Metamorphoses Hieronymi à Basilica Petri, sunt vitæ Sanctorum valdè utiles Parochis pro instruendis plebibus in fide, atque moribus.*
19 *Fides vera tàm ante diluvium, quàm post, ac semper subsequentibus sæculis prædicata fuit Infidelibus.*
20 *Fidei Catholicæ nunc sufficiens notitia habetur in universo mundo.*
21 *Romana Respublica exercebat quæcunque Sacrificia aliorum nationum infidelium.*
22 *Romæ Idolorum Sacrificia alia publica, alia privata.*
23 *Sacerdotum Polytheistarum varia nomina.*
24 *Jurapatronata instituebantur à Paganis pro eligendis Mystis idololatris.*
25 *Sacrificia Paganorum alia profana, alia impia, alia horrenda.*
26 *Victimæ ferales diversæ, quæ litabantur Diis, ac Deabus Gentilium.*
27 *Immolationes, & libamina, præter victimas ferales, offerebantur etiam Idolis de farina, vino, oleo, incenso*
28 *Victimæ humanæ immolabantur Idolis per Gentiles, & Paganos, ac etiam proprii filii, & filiæ*
29 *Israelitæ, atque Romani Sacrificabant proprios filios Idolis.*
30 *Moloch Idolum erat Statua ærea, in qua accensa ponebant Hebræi filios suos cremandos pro Sacrificio.*
31 *Senatus Romanus, ac Imperatores prohibuerunt litare victimas humanas Idolis*
32 *Indorum, ac aliorum barbarorum nationum Sacrificia de Victimis humanis. De his Historiæ plurimæ hic*
33 *Sacrificia horrenda facta Diabolo à strygibus, lamiis, & aliis perversis hominibus.*
34 *Apostata à fide est Sacrificans Idolis; vel dæmoni; & punitur ab Inquisitoribus.*
35 *Pœnæ contra Apostatas à fide.*
36 *Sacrificare Idolis fictè non licet.*

37 Libel-

37 *Libellatici Christiani quinam essent?*

38 *Mendicantes in India an liceat sacrificare Idolis fictè, tenendo Crucem in manu, & dirigendo intentionem ad illam? Damnatur haec assertio S. Congreg. de Propagan. Fide Romae die 12. Septembr. 1645.*

38 *Poenitens, qui fictè sacrificavit Idolis, non est absolvendus, sed remittendus S. Inquisitioni, ut ibi prius abjuret.*

Praeter sacrificia vero, & Altissimo Deo oblata in lege naturae à Sanctis Viris, de quibus hucusque egimus, alia sunt quae Idolis litabantur, ac daemonibus per Ethnicos, & Gentiles Idololatras, de quibus hic breviter est agendum, & pro clariori intelligentia quatuor sunt explicanda

1 *Quid, & Quotuplex sit Idololatria?*

2 *Quando inceperint gentes adorare Idola?*

3 *An dari possit Idololatria sine peccato?*

4 *Quae, & Qualia fuerint Sacrificia olim Idolis oblata?*

Quoad Primum. *Advertere oportet*, quod Idololatria dupliciter accipitur, *Metaphoricè*, & *Propriè*. Primò modo
1 omnis amor inordinatus alicujus rei creatae solet appellari Idololatria, sed per metaphoram; quatenus significatur aversio à vero Deo, & conversio ad creaturam, ut contingit in omni peccato. Hinc Apostolus scribens *ad Ephes. cap. 5. Vers. 5.* vocat avaritiam Idolorum servitutem, innuens avarum esse quodammodò Idololatram, sicut etiam illos, qui nimis amant semetipsos, ut arguit *ad Philip. cap. 3. Vers. 19. Quorum Deus venter est*. Propriè verò accipitur Idololatria, quatenus importat adorationem Idoli, & definitur, quod sit *Honor divinus exhibitus creaturae repraesentatae per aliquam sen-*
2 *sibilem formam, seu figuram, quae dicitur Idolum*. Ita Simanca *de Catholic. Instit. tit. 32. num. 2.* Vel alio modo potest definiri, quod sit *Idololatria superstitiosa observantia, quae cultum Creatori debitum in creaturam traducit*. Ita Mendozinus *in Theologia Catechetica lib. 10. cap. 3. num. 2.* ubi observat, Idololatriam esse compositam à voce graeca *εἴδωλον*, quod est simulacrum, & *λατρεία*, quod est servitus, quasi simulacrorum servitus; etsi enim omne peccatum contineat ignominiam servitutis, *A quo enim quis superatus est, hujus & servus efficitur*, ait Princeps Apostolorum *in Epist. 2. cap. 2. Vers. 19.* peculiari tamen ratione Idololatria dicitur servitus, juxta illud D. Pauli *ad Roman. cap. 1. Vers. 25. Coluerunt, & servierunt creaturae potiùs, quàm Creatori*.

Multiplex autem est divisio Idololatriae nam, secundum Theologos Morales, Una est *expressa* alia *tacita*.
Idololatria expressa est, cum id, quod 3
Deus non est, apertè ut Deus colitur, vel cum errore intellectus, credendo Idolum esse Deum verum, ut faciebant Idiotae, & ignorantes inter populum paganum, vel absque errore intellectus, sed vel ex sola prava voluntate; qualis erat Philosophorum gentilium, de quibus ait Apostolus: *Qui cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt. Ad Roman. cap. 1. Vers. 21.* Vel ex sola urbanitate erga Principes, vel amicos, ut fecisse Senecam, & Ciceronem notat S. August. *lib. 8. de Civit. Dei cap. 12* & Lactant. *de Orig. error. cap. 3. Tacita* Idololatria est, quando quis facit pactum cum Daemone sivè explicitum, sivè implicitum, de eo venerando tanquam domino; & hanc impietatem committunt Pythones, Magi, Strygae, & alii, qui dant operam Necromantiae, de quibus fusè idem Mendozinus *in d. Theolog. Catechet. lib. 10. cap. 4.*

Secundum verò Theologos Scholasticos; Idololatria triplex erat apud Ethnicos, & Paganos. Una *Physica*:
quâ adorabant Sydera, Planetas, atque 4
Elementa, putantes ea esse Numina, Entia necessaria, & intelligentias moventes,

nitere, à quibus mundus gubernaretur, sicque iisdem Sacrificia litabant. Ægyptii autem præter Sydera, Planetas, & Elementa, adorabant etiam animalia, quod exprobrasse Moysem Pharaoni testatur textus Sacer in *Exod. cap. 8 Vers. 26*. Altera erat Idololatria *Civilis*, per quam adorabant simulacra, & Idola à Sacerdotibus, & Pontificibus in templis erecta, in quibus Dæmones responsa dabant, & prodigia ostendebant. Tertia erat Idololatria *fabulosa*; quæ ut Deos colebat homines, quos Poetæ fabulabantur esse divinitatem assecutos, eis tribuissent scelestissimi, qualis erant Jupiter, Venus, Mercurius, Bacchus, & similes, de quibus ultra S. Thom. in 2. 2. q. 94 art. 1 agit S. August. *lib. 6 de Civit. Dei cap. 5 lib. 7 cap. 6 & 16. & lib. 8 cap. 23* Valentia 2. 2. *disp. 6 q. 11 punct. 2*. Baldellus *tom. 3 lib. 4 disp. 2 num. 3* & novissimè Collegium Salm. *in Cursu Theolog. co tom. 10. De Incarnat. disp. 37 num. 26*

Quo ad secundum. Circa Idololatriæ originem, & principium duæ sunt opiniones. Una vult, quod Idololatria
5 incœperit ante diluvium, & probatur duplici argumento. Primum tale est. In libro Sapientiæ Idolorum inventio, & adoratio vocatur corruptio vitæ. *Initium fornicationis est exquisitio Idolorum, & adinventio illorum (notetur) corruptio vitæ est. Sap. cap. 14 vers. 12.* Sed ante diluvium provocata fuit Divina indignatio super homines ob corruptionem vitæ, ut enim textus Sacer in *Genes. cap. 6 Vers. 12*. *Cumque vidisset Deus terram esse corruptam, omnis quippe caro corruperat viam suam super terram*. Ergo ante diluvium homines sibi fabricaverunt Idola, & ea adorantes facti erant Idololatræ. Secundum argumentum tale est. Inflictio gravissimæ pœnæ supponit præcessisse gravissimam aliquam iniquitatem. *cap. Felicis § Illud autem*, ubi *Prob. ad Monarch. num. 12 de Pœnis lib. 6*. Menochius *de Arbitr. Judic. lib. 1 q. 96. num. 50*. Sed diluvium universale fuit gravissima pœna, quæ non pepercit infantibus, populis, viduis, neque animalibus irrationabilibus. Ergo dicendum est, eam à Divina Justitia inflictam fuisse ob aliquam maximam iniquitatem. Porrò talis est Idololatria, ut probat S. Thom. 2. 2. *q. 94 art. 3*. est enim crimen læsæ Majestatis Divinæ; auferens divinitatem Creatori, & illam transferens quantum in se est, creaturæ. Lessius *de Just. & Jure lib. 2 cap. 43 num. 10*. Igitur dicendum videtur ob Idololatriam venisse diluvium; & sic ante diluvium homines fuisse Idololatras. Hanc opinionem tenent Tornell. *ad Annum Mundi 236 num. 3*. Granata *in Introduct. ad Symbolum Fidei part. 12 cap. 12 in princ.* Cassian. *collat. 8 cap. 21* Serlogus *in Cantic. Vestigat. 7 Excursus Mystica sect. 1 num. 38*. Toscus *de Indus Orientali Vol. 1 disc. 7. pag. mihi 221*. ubi concordantes allegat, & Athanasius Kircher *de Arca Noetica part. 3 cap. 4*. ubi ostendit ante diluvium inter cætera facinora fuisse in usu artes Magicas, & Idolorum cultum.

Altera opinio docet, Idololatriam inventam esse tantummodò post diluvium, vel à Nino filio Nembrodi ne- 6
potis Chami, filii Noe nuncupati etiam Bela, de quo testatur Scriptura Sacra in *Genes. cap. 10. Vers. 8. & seqq.* quod regnaverit in Babylone, mortuo enim eodem Rege Nembrodo, seu Belo, Ninus ejus filius eum solemni pompa Apotheosi donavit, ac ipsi & Flamines, & Templum, & Statuam dedicavit; & hæc fuerunt Polytheismi initia, ut eruditè defendit Salianus in *Annalib. ad Annum Mundi 270. à num. 8. & seqq.* ubi plurimos allegat hujus opinionis assertores, quod etiam facit Serlogus *in Cantic. d. Vestig. 7 num.* Inde ex modernis idem docent Salelles *de S. Inquisitione lib. 3 cap. 4 Regula 200. num. 22* Paul. Segneri *in Introduct. part. 3 cap. 3. num. 1* Forestus *in Mappamundo Histor. lib. 1 cap. 2*. Mendoza *in d. Theolog. Catechismo lib. 10. cap. 3 num. 8*. & Emin. Card. de Lauræa *de Incarnatione*

citat disp. 29. num. 34. Quamvis non desint, qui originem Idololatriæ deducant à contemplatione Planetarum, ac Syderum, cui Babyloni, atque Chaldæi vacabant, hi enim moti tùm à pulchritudine Stellarum, Solis ac Lunæ, tùm ab eorum motibus, atque influxibus, Solem, Lunam, ac Stellas, & subinde elementa, & præcipuè ignem adorare tanquam Deos cœperunt, omnium autem primus fertur Zoroaster, ut scribunt SS. Patres, quos cumulant Salian *ad à Annum* 150. et *S. Indes* ... *Anno Mundi* 1694 num. 10. notans à pluribus traditum esse, quod Zoroastres idem fuerit, ac Nembrod.

In hac opinionum diversitate mihi dicendum videtur, Polytheismum à sequentibus, motivis, tanquam è fontibus, & radicibus, paulò post diluvium, scaturisse. Primò ab inordinato amore erga aliquam creaturam. Hinc Ni-
7 nus Rex Assyriorum statuam Patris sui Nembrodi, aliàs Beli nuncupati, erexit, ut mox dicebamus, ac consecravit ob nimium affectum erga ipsum; & tanquam Deum gentes illum adorare cœperunt, ut scribit Eusebius *in prim. sui Chronic.* Sic Alexander Magnus deificavit Ephestionem amicum suum, quem maximoperè diligebat, ut ait S. Cyrill. *lib.* 6. *in Julian. tom.* 8. Et Adrianus reposuit in numero Deorum Antinoum dilectum suum, teste *Lamprid. in ejus vita.* Secundò, Idololatria processit apud multos ex adulatione. Ægyptii declamarunt Alexandrum Magnum esse Deum, illum adulantes. Idem fecerant Cretenses cum Jove. Arcades cum Mercurio. Indi cum Baccho, Senatusque Romanus in hoc genere ita fuit proclivis, ut non solùm Apotheosi insigniret Imperatores, sed etiam mulieres non boni nominis, inter quas Floram, & Faustinam, ut latè disserunt Theodoretus *lib.* 3. *advers. Græcos*, & Lactantius *lib.* 1. *Instit. cap.* 22. Tertiò, prorupit adoratio Idolorum ex motivo gratitudinis, hinc Triptolemus divinis honoribus affectus, quia docuit serere bladas, Bacchus, quia inventor vini. Sterculinus, quia docuit stercorare arva, ut notat S. August. *lib.* 18. *de Civit. Dei cap.* 15. Pari modò Deæ nominatæ fuerunt Virtutes ipsæ, ut Justitia, Concordia, Pax, cui Vespasianus templum Romæ erexit, ac etiam Sors, seu Fortuna, de quo ait Plinius *lib.* 2. *cap.* 7. *Adeò obnoxii sumus sorti, ut sors ipsa pro Deo sit.* Quartò, eadem Idolomania ortum habuit à timore, cujus intuitu gentiles adorabant tanquam Deas Eumenides, nempè furias Averni, nec non Febrim, Tonitrua, Ventos, Rubiginem, atque consimilia, de quibus S. Cyprian. *de Vanitate Idolor.* S. Cyrill. *Cateches.* 6. S. Clemens Alexandr. *lib.* 6. *Stromat. cap.* 1. & S. August. *lib.* 4. *de Civit. Dei cap.* 21. Hinc etiam Ægyptii adorare cœperunt ranas, ut earum vexationem effugerent, quæ inductæ fuerat à Moyse, Dei jussu, ut tradit Salelles *de S. Inquisit. Officio lib.* 3. *cap.* 4. *Regul.* 201. num. 70. ubi duodecim sectas Idololatriæ notat, quas etiam Hebræi amplexati fuerunt. Quintò ab interesse, & utilitate, cujus respectu tot, & tanti Dei fabulosi reperti sunt apud Gentiles, quos Penates, & Lares appellabant, Denique tutelares, de quibus Arnobius *libro quarto* ac etiam Cicero *libro secundo de Natur. Deor.* ubi ait: *Itaque tum illud, quod erat à Deo natum, nomine ipsius Dei nuncupabant, ut cum fruges Cererem appellamus, vinum autem Liberum, ex quo illud Terentii: sine Cerere, & Libero friget Venus.* Sextò tandem Idololatria erupit à voluptatibus, ut enim homines absque rubore possent voluptates suas, etiam turpissimas exercere, inter Deos numerarunt tùm Viros, tùm fœminas flagitiis celebres, quales fuerunt Venus, & Cupido in luxuria, Mars in iracundia, atque vindicta, Mercurius in fraudibus, & furtis, Jupiter in adulteriis, Hercules in furore, & alii similes, de quibus doctè agit *Theodor. Orat.* 1. *ad Provident.*

Ex his colligere debemus, adeò crevisse

visse multitum hominum, eorumque tenebras, & ignorantiam post diluvium, ut veri, & Altissimi Creatoris
8 Dei cultu derelicto, quilibet ad libitum sibi Deos adorandos proponeret, ac formaret, ut eruditè observat etiam Emin. Card. de Noris in *Cenotaphio Pisano Dissertat. 2. cap. 5. propè finem*. Cumque ab initio cœpissent adorare Solem, Lunam, atque Stellas, teste Origene contra Celsum, & Cicerone *lib. 2. de Legibus*, deinde elementa tanquam res Divinas venerati sunt, & præcipuè Ignem, tanquam cæteris potentiorem, à quo reliqua consumebantur, & cujus erant Chaldæi devotissimi, tandem statuas hominum, etiam impiorum sibi confecerunt adorandos, Dæmone in ipsis frequenter residente, & respondente, de quibus ajebat Psaltes: *Omnes Dii gentium Dæmonia. Psal. 95. ver. 5. Deuter. cap. 32. Vers. 17. Immolaverunt Dæmoniis, & non Deo, Diis, quos ignorabant.*

Quo ad Tertium. Gravissimum est Quæsitum illud: *An dari possit Idolo-*
9 *latria sine peccato?* & pendet ab illa quæstione, quam agitant Scholastici, seu à qua Scholastici agitantur; *An detur Infidelitas, quæ non sit peccatum, ob ignorantiam invincibilem veræ fidei?* de qua Eminent. Card. de Laurea in 3. *Sent. tom. III. part. 2. de Fide, & Propagatione ejus, disp. 12.* Theodorus Gennari Episcop. Vegliensis in *Tractatu Symboli Apostolici, Vers. An possit dari pag. 9.* & novissimè Philippinus *de Privilegiis Ignorantiæ tom. 1. cap. 6. Privileg. 1.* ubi DD. cumulat.

Pro resolutione dubii præmittendum
10 est, quod Infidelitas est Triplex: *Positiva, Privativa, & Negativa.* Prima est eorum infidelium, qui sortiti sunt sufficientem notitiam veræ fidei Christianæ, vel per lectionem scripturarum, vel per prædicationem, aut disputationem, & nihilominus obstinatè resistunt, & nolunt credere, prout faciunt Judæi, Pagani, Hæretici, Apostatæ, & alii infideles infidelitate Positiva. *Privativa* autem infidelitas dicuntur illi, qui ad instructionem veræ fidei non resistunt, sed non condescendunt, & remanent dubii, quales fuerunt Athenienses, qui audita Divi Pauli Apostoli prædicatione, eidem dixerunt: *Audiemus te de hoc iterum. Act. cap. 17. Vers. 32.* Supradicti omnes infideles positivæ, & privativæ infidelitatis sunt in statu damnationis, atque inexcusabiles à peccato, juxta illud: *Qui non credit, jam judicatus est. Joan. cap. 15. Vers. 18.* Et illud: *Si non venissem, & locutus eis fuissem, peccatum non haberent, nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Joan. cap. 15. Vers. 22.* Infidelitas *Negativa* est eorum, qui nati inter infideles numquam audierunt Apostolicos viros, qui eos veram fidem Christianam docerent, neque eis fuit facultas vel dubitandi de eorum infidelitate, vel inquirendi veritatem, & de his quæritur, an talis ignorantia, dicta invincibilis circa veram fidem, excuset eos à peccato Idololatriæ, itaut si in ea moriantur, absque commissione alicujus alterius peccati, effugiant ignem æternum?

Quatuor circa hanc quæstionem sunt opiniones. Prima, quod tales infide- 11
les, & idololatræ non effugiunt ignem æternum, tùm quia *sine fide impossibile est placere Deo. Hebr. cap. 11. ver. 6. Et qui ignorat, ignorabitur, 1. Cor. cap. 14. Vers. 38.* tùm quia videntur inexcusabiles, eò quod solo lumine naturali homines possunt cognoscere, unum solum Deum esse, Creatorem, & Gubernatorem omnium, & de existentia unius solius veri Dei dari non potest ignorantia invincibilis, ut probant Theologi, quos allegat Carena *de Offic. Sanct. Inquisit. in Antelalio num. 1. & 3.* Hinc Paganos, atque Ethnicos esse Dei inimicos dixit Psaltes *in Psal. 78. Vers. 6.* ibi: *Effunde iram tuam in gentes, quæ te non noverunt.* Et de illis fertur hæc gravissima sententia D. Augustini *in lib. de Gratia, & liber. arb. cap. 3.* Videlicet: *Sed & illa ignorantia, quæ non est eorum, qui scire nolunt* (ut sunt Judæi)

Judæi)

Judæi) *sed eorum, qui tamquam simpliciter nesciunt, omnino se excusat, ut sumpserunt quæ non audiant, si propterea non crediderit, quia non audivit omnino, quod crederent, sed fortassis ut minus ardeat* Et hujus opinionis Auctores refert, ac alia argumenta adducit Comitolus in *Respons. Moralib. lib. 5 quæst. prima*

Secunda opinio tenet, non dari in facto ignorantiam invincibilem in Idololatris, seu infidelitate negativa,
12 quia *Deus vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*; ut ait Apostolus *in epist. 1 ad Timoth. cap 2. Vers 4.* idcircò dat omnibus infidelibus gratiam sufficientem ad salutem, illos excitando aut externis, aut internis illuminationibus, & motionibus, ut inquirant loca, in quibus vera fides prædicatur, & hoc ex professo disputando probat Emin Card. de Lauræa *d. disp. 12. art. 4. per totum*. Et in suis ultimis Opusculis *De Gratia Actuali Opusc 3. cap. 19. à num. 443 & seqq* nec non Gonet *tom 1 disp 1 art 3.*

Tertia opinio concedit, quod detur hæc ignorantia invincibilis, & Infidelitas omninò negativa, qualis supponi potest in Mexicanis, & Americanis
13 Terræ Australis, in quo forsan non pervenit prædicatio Catholicæ fidei, sed in hoc casu supponit, quod hujusmodi Idololatræ alia plura peccata commiserunt contra legem naturæ, & ideò non effugiunt pœnam sempiternam, siquidem: *Quicumque sine lege peccaverunt, sine lege peribunt*, ait Apostolus *ad Roman cap 2 Vers 12* & hoc docet S. Thom. 2. 2. *quæst 10. art 3. Et Episc. Vegliens. d. Tractat in Symb Apostol. pag. 9.*

Quarta opinio tenet, quod si prædicti Idololatræ innocentem vitam ducerunt, & à quocumque alio peccato abstinuerunt, & hi si sic moriuntur,
14 non incurrunt damnationem æternam in igne infernali ob peccatum Idololatriæ, eos excusante ignorantia invincibili, sed ob culpam originalem sunt passuri in Limbo tantummodò pœnam damni, sicut infantes carentes baptismo & hoc defendit Macedo *in libr de Clavib Petri lib 3 de Fide dogmat cap 3.* & docuit Coninck *de Moralitate Actuum Supernatur disp 14. dub 11 sub num. 127. Vers ad Tertium* Et novissimè affirmant Philippus *d. tom. 1 de Peccatis Ignorantiæ cap. 3 Punct. 2. num 65.* & antediÆus Gennari *Episc Veglien ubi supra pag 11 col 2 Vers Secundò dico*. Qui addunt, quod si iidem Idololatræ aliquas veniales culpas commisissent, ultra pœnam damni, & carentiam visionis Dei, aliquam pœnam sensus, sed levem essent passuri.

Porrò supposita invincibili ignorantia, & totali vitæ innocentia in prædictis Infidelibus, neque Idololatris, verior est opinio Emin Card de Lau- 15
ræa, quod Deus non permitteret eos mori in infidelitate, siquidem vel per efficaces illuminationes, de quibus supra, vel per miraculosam notificationem veritatis eos ad fidem veram vocaret ex absoluta sua potentia, dat enim semper auxilia sufficientia ad salutem unicuique facienti, quod in se est; quod latè prosequitur idem Emin. de Lauræa tùm *in tract de Incarnat. disp 20 art 30 per totum*, tùm *de Fide, & Propagat ejus d. disp. 12 art. 4.* ubi num. 86. advertit, hanc propositionem *Infidelitas negativa in his, in quibus Christus non est prædicatus, peccatum est*, fuisse damnatam à *S Pio V. & à Gregorio XIII.* cum aliis hæretici. *Baii*, cujus illa erat *La 64* Et insuper 16
respondet, ad supradictam auctoritatem S. Augustini, ostendens, locutum fuisse Sanctum Doctorem non de ignorantia omninò invincibili, sed aliquo modo culpabili, in illis scilicet infidelibus, qui notitiam aliquam habuerunt de Fide Christi, & ex negligentia non curarunt inquirere de veritate, & eam credere Quare hæc est dubii propositi resolutio, vel non dari ignorantiam invincibilem in facto, cum jam in toto mundo divulgatum sit Evangelium, ac Fides Christi; & quatenùs daretur aliqua pars terræ in-

cognitæ, ad quam nulla fidei Christianæ notitia pervenisset, & ibi infideles Idololatræ viverent absque ullo alio peccato, hi vel permitterentur mori in infidelitate, vel miraculosè vocarentur à Deo ad agnitionem veritatis, at si de facto morerentur, ignem sempiternum effugerent, & solam pœnam damni in Limbo adinstar puerorum non baptizatorum subirent.

Comprobari autem potest sperata conversio etiam per viam miraculosam Polytheorum innocentem vitam ducentium, si invincibili ignorantia
17 excusentur, sequentibus exemplis. I. Conversione mirabili Divi Pauli Apostoli, cui eunti Damascum de cœlo apparuit Dominus dicens: *Saule, Saule, quid me persequeris? Act. cap. 9. Vers.* II. Illuminatione Eunuchi Candacis Reginæ Æthyopum, cui Philippus Diaconus ductus ab Angelo evangelizavit Christum, & baptismum dedit, ut habetur *in eod. lib. Actor. cap. 8. Vers. 26.* III. Monitione facta per Angelum Cornelio Centurioni, ut mitteret viros in Joppen ad Divum Petrum, à quo instructus, & baptizatus fuit. IV. Vocatione S. Eustachii nobilis Romani ad fidem, qui dum in venatione, *fugientem miræ magnitudinis Cervum consectaretur, vidit repentè inter* [illegible] *atque fulgentem Christi Domini è Cruce pendentis Imaginem, cujus voce ad immortalem vitam traditam invitatus, una cum uxore Theopista, ac duobus parvulis filiis, Agapito, & Theopisto Christianæ militiæ nomen dedit*, ut in Breviario Romano *die 20. Septembris*. V. Continuâ apparitione, qua vocatus fuit ad Fidem Catholicam Ubertus filius Bertrandi Ducis Aquitaniæ, cum adhuc esset Paganus, & Idololatra, tempore Regis Pipini, ut narrat Lippeloo *in Vitis Sanctorum die 3. Novembr.* VI. Monitione per Deiparam facta parentibus sancti Angeli Carmelitæ Martyris, ut irent ad Ecclesiam Cathedralem, (erant enim Judæi) & audirent ibi Patriarcham Jerusalem, à quo in fide instructi baptizati sunt, ut legitur in *Vita ejusdem sancti Angeli, auctore F. Aurelio Angelino impressa Venetiis 1664.* VII. Cœlesti vocatione tùm S. Ephysii Martyris ad instar Sauli, dum Idololatra mitteretur à Diocletiano, Antiochia Romam, ad fovendam persecutionem Christianorum: tùm Sancti Menigni pariter Martyris, qui erat idololatra tempore Decii Imperatoris: uterque enim cœlitus ad amplectendam christianam Religionem vocatus, Polytheismum abjuravit, ut in eorum Vitis *die 15. Januarii, & die 15. Martii* narrat Hieronym. à Basilica Petri *Sacerdos Congregationis Oratorii Neapolis in Ephemeridibus Sacris*, idest Vitis Sanctorum extravagantium è Bollando desumptis. VIII. Conversionibus 18
ferè miraculosis centum, viginti tribus Paganorum, Judæorum, atque Turcarum ad Catholicam Fidem, quas narrat idem Hieronym. à Basilica Petri *in quatuor libris Metamorphoseon Sacrarum* quas legere Parochos valdè juvaret pro instruendis plebibus tùm in fide, tùm in moribus, ex quibus deprehendere licet, Divinam Pietatem exuberasse omni tempore in illuminandis, & excitandis infidelibus ad cognitionem veritatis, & ad veram fidem amplectendam. & consimiles mirabiles conversiones refert, in Inferiori Æthyopia sequutas, P. Cavatius de Montecucolo Capuccinus in *Historia trium Regnorum Congi, Matambæ, seu Bengueliæ, atque Angolæ*, impressa Bononiæ, Italico Sermone Anno 1687.

Et ex his duo notanda veniunt. *Unum*, quod sicut à duobus hinc sæculis manifestata est abundanter Fides Christiana per Apostolicos viros infide- 19
libus, ut testantur Historiæ, sic ante, & post diluvium, atque subsequentibus sæculis nunquam defuerunt homines Sancti, qui commonefacerent Idololatras, ut falsis Idolis derelictis verum Deum adorarent, prout disserit Eminentiss. Cardin. de Lauræa *d. Opusculo tertio de Gratia cap. 19. à num. 443. & seqq.* ubi disserit per omnes ætates, & per

& per quascumque nationes. *Alterum* quod nunc absque hæsitatione asseverare possumus; sufficientem notitiam de Christiana Religione haberi in qualibet parte Orbis terrarum, quia, esto
20 quod Prædicatores Apostolici adhuc ingredi non potuerint aliquam Provinciam Idololatram, nihilominus ex vicinitate locorum, in quibus Evangelium Christi promulgatum est, & ex commercio eorum, qui ejusdem Fidei Christianæ prædicationem audiverunt, nullus Infidelium reperiri potest, qui saltem dubitare non possit de falsitate Idolorum, & non teneatur indagare veritatem Fidei pro salvanda anima sua, ut concludit idem Eminent. Card. de Laurea *d. Opusc. 3. num. 448.* Et latius *de Fidei Propagatione disp. 17. art. 8. §. 2. à num. 516.* usque ad *num. 540.* ubi ponit Catalogum omnium Religiosorum, quos Sedes Apostolica indesinenter mittit in universum mundum ad prædicandam Christianam Religionem Paganis, Turcis, Judæis, Hæreticis, atque Schismaticis.

Quo ad Quartum. Tandem si quærimus, *Quæ, & qualia fuerint Sacrificia olim Idolis facta?* Ea depromere licet è Romana Republica, quæ, cum *penè omnibus dominaretur gentibus, om-*
21 *nium gentium serviebat erroribus*, teste S. Leone Papa *serm. 1. de Natal. Apost.* & hæres facta omnium antiquorum Idololatrarum, eorundem sacrificiorum ritus omnes custodiebat, & observabat. Igitur apud Romanos sacrificia alia erant publica, quæ pro toto populo fiebant vel ludis, & spectaculis diversorum generum, vel epulis, & conviviis in Templis Deorum, vel
22 de die, aut de nocte, de quibus agunt Tholosan. *Syntagm. Jur. part. 1. lib. 16. num. 5.* Magnus *in Select. Histor. cap. 19.* Forestus *in Mappamundo tom. 2. lib. 15. cap. 9. §. 2.* & erudite Eminent. Cardin. Noris *in Cenotaph. Pisan. dissert. 3. cap. 6.* Alia verò erant privata, & gentilitia, quæ pro singularibus personis, ac familiis litabantur à Pontificibus, & Sacerdotibus, quorum ingens erat numerus, & tituli varii, alii enim (ut innuimus supra *in Decis.* 23
VII. num. 16.) dicebantur *Luperci*, alii *Augures*, alii *Aruspices*, alii *Flamines*, alii *Vestales*, de quibus idem Forestus *in cit. lib. 15. cap. 9. §. 3. & seqq.* Tantaque erat sollicitudo apud eosdem gentiles de honorandis Idolis per Sacrificia; ut non omiserint instituere Jurapatronata, videlicet Sacerdotia habentia annuos redditus pro suis sacrificulis ad ele- 24
ctionem heredum, & eorum, qui erant de familia fundatoris, de quibus meminit *Cicero de Aruspicum Responsis*, & notam facit eruditissimus Jacobus Pignatellus *tom. 9. consul. 82. num. 147.* ubi exemplum Michæ, de quo *in lib. Judic. cap. 17. & 18.*

Cæterùm ne sub tanta generalitate nobis remaneant ignota Infidelium sacrificia, dicendum est illorum alia fuisse *Profana*, alia *Impia*, alia *Horrenda*. Sacrificia *Profana* erant, quæ 25
immolatione bestiarum Idolis, ac Diis offerebantur. Variæ autem, & multiplices erant hujusmodi Victimæ secundum varietatem Deorum, siquidem Ethnici litabant Proserpinæ exta canum, Dianæ cervas, Soli equos, Inacho anseres, Nocti Deæ gallos, Bac- 26
cho capros, Cereri porcas, & Priapo Asinos, de quibus omnibus Ovidius *1. Fastor.* sic cecinit

Exta canum Triviæ vidi libare Sabæos;
Quæ semel est triplici pro Virgine cæsa Dianæ,
Nunc quoque pro nulla Virgine cerva cadit.
Placat equo Persis radiis Hyperiona cinctum,
Ne detur celeri Victima tarda Deo.
Nec defensa juvant Capitolia, quòd minus Anser
Det jecur in lances Inachi lauta tuas.
Nocte Deæ Nocti cristatus cæditur ales,
Quòd tepidum vigili provocat ore diem.

Rode Caper vitem; tamen hinc cum stabis ad aram,
In tua quod spargi cornua possit, erit.
Prima Ceres avidæ gavisa est sanguine Porcæ.
Caditur & rigido custodi ruris Asellus

Sed præter has victimas aliæ plurimæ immolabantur Idolis, juxta eorumdem ritum, & cultum, de quibus disserit Cicero *de Natur. Deorum lib.* 3 & S. Augustinus *de Civitat. Dei lib.* 6. *cap.* 7 *& seqq.* & quas cumulat Franciscus Serra *in Syntagmate Apparatu Verb. Sacrificia Veterum*. ubi doctè advertit, quod præter sacrificia anima-
27 lium, offerebantur etiam Idolis Immolationes, & libamina farinæ, vini, olei, Incensi, ac aliarum rerum, quas recenset Forestus *in Mappamundo cit. lib.* 15 *cap.* 9 § 2 omissis, honestatis causa, aliis sacrificiis immundis, & inhonestis, de quibus *Juvenalis Satyr.* 6. Theodoretus *lib.* 2. *&* 7. *contra Græcos*. Ponticellus *in Deuteron cap.* 7 *Reflex.* 330. & Ludovicus Granata *Introduct. ad Symbolum Fidei part.* 4. *tract.* 2. *cap* 10.

Sacrificia *Impia* illa erant, in quibus Ethnici, ac Pagani immolabant Idolis suis victimas humanas, ut testa-
28 tur Porphyrius *De antiqua hominum immolandorum consuetudine* relatus à Saliano *sub Anno Mundi* 3139. *num.* 78. *Schol.* 5 Hinc Tarquinienses trecentos, & septem captivos Romanos Idolis suis litarunt Salianus *Ann. Mundi* 3646. *num.* 5 Xerses Rex Persarum novem pueros, totidemque Virgines in sacrificium obtulit, & ejus Uxor Amestris quatuordecim illustrium Persarum liberos in gratiarum actionem sacrificavit Idem Salianus *Anno* 3574. *num.* 5 Arelatenses quoque immolabant annuatim tres pueros. Bouquin *in Solis Aquinat. Splendor. lib.* 2. *tent.* 20. *num.* 170. Et non solùm Deis homines litabant, sed etiam proprios filios, tùm ad impetrandam veniam ab Idolis in publicis calamitatibus, tùm ad sibi benevolum reddendum Saturnum; & hanc impietatem exercebant annuatim Rhodii, & Phœnices, Cimbri, Galli, Druidæ, Germani, Carthaginenses, atque Æthyopes, ut videre est apud Plinium *lib.* 30. *cap.* 1. Solinum *cap.* 35. Lactantium *lib.* 1. *cap.* 21 Ex Tirinum *Comment. in Sapien cap.* 12. *Vers.* 5. *& cap.* 14 *Vers.* 23. Et quod magis est, etiam Israelitæ, atque Romani ab his impiis Liturgiis non abstinuerunt; nam de illis intel- 29
lexit Prudentius *lib.* 2. *advers. Simmachum*, dicens

Cædibus Infantum fuerant Saturnia sacra,
Flebilibusque truces resonabant vagitibus aræ.

Nec non Silius Italicus Punicor. *lib.* 4. *ad finem*

Mos fuit in populis, quos condidit advena Dido,
Poscere cæde Deos veniam, ac flagrantibus aris,
Infandum dictu! parvos imponere natos.

Romanorum quoque exempla referunt Orosius, Zonaras, & Livius apud Salianum, *Anno Mundi* 3828. *num.* 4.

De illis autem, scilicet Israelitis, locutus est David *in Psalm.* 105 *vers.* 37. dicens. *Immolaverunt filios suos, & filias suas Dæmoniis Et effuderunt san-* 30
guinem innocentem; sanguinem filiorum suorum, & filiarum suarum, quas sacrificaverunt sculptilibus Chanaan. Illud autem sculptile erat Idolum Molochum, statua nempè ænea, intùs concava, referens figuram Regis in throno sedentis; de quo sic ait Torniell. *ad Annum Mundi* 3406 *num* 2 (& nos meminimus supra *in Decis. VI num.* 31) *Erat autem ritus immolandi huic Idolo parvulos talis. Ignem in fundacri concavitate supponentes accendebant, & ubi æs veluti vene jam benè contraxisset, tum impiissimi parentes, incredibili crudelitate, proprios filios, aut filias, charissima pignora, detestandis hisce Idoli complexibus concremanda tradebant.*

Ab-

Abhorruit tandem Senatus Roma-
31 num tantum scelus, ut scribit Alex. ab Alex. lib. 6. Dierum Genial. cap. 26. Et ponit in annalibus suis Salianus *Anno Mundi* 3917. num. 6. & subindè tantam impietatem detestati Romani Imperatores statuerunt pœnam mortis contra quoscumque sacrificantes Victimas humanas sub eorum Imperio *l. Si quis* ¶. *Cod. Ad leg.* Cornel. de Sicariis. *cap. Si quis* 11. *de Pœnitent. dist.* 1. Sed tamquam humani generis non omisit inhumana hæc Sacrificia sibi procurare extra Romanum Imperium, in Indiis præcipuè Orientalibus, & Occidentalibus, juxta relationem, & attestationem sequentium Historiarum, ac Auctorum, quorum verba hìc non me piget transcribere.

Ludovicus Granata in 4. part. 4. In-
32 troduct. ad Symbol. fidei tract. 1. cap. 10. ita scribit: *Nella Città di Menapoli, che era in Egitto, sacrificauano ciascun giorno tre Huomini. Così ancor i Lacedamoni sacrificarono un Huomo al Dio Marte, e l'istesso facevano in Landiera, & in Cartagine.* Et paulò post: *Infino al dì d'hoggi nelle Indie Orientali sacrificauano huomini à malvagi Dei, e nelle Occidentali, ancora, che vi giungesse la luce del Vangelo, si usava questa medesima bestialità.*

Joannes Boterus in relatione *Universi Mundi part. 4. lib. 3. tit. de Sacrificiis*, confirmat supradictas impias immolationes hominum, ita scribens: *Nel Perù sacrificavano fanciulli di quattro fino à dieci anni, e ciò massime per la prosperità del Inga nelle imprese di guerra. Nel giorno della sua Incoronatione il numero de fanciulli sacrificati arrivava à ducento.* Et infra: *Ma passava ogni segno la barbarie de Messicani, percioche non si sacrificavano, se non huomini presi in guerra.*

Clemens Tosius Abbas Sylvestrinus in descriptione Geographica, & Historica Indiæ Orientalis Volum. 1. Discurs. 13. in prima, sic loquitur: *Nel Regno Peruano riferisce l'Acosta nel libro quinto dell' Historia dell' India al cap. 15. che v'era con grande spese fabricato un Monastero, ò più tosto un serraglio capacissimo per l'ampiezza del suo recinto, dove si facevano conserva de Vergini, che di tempo in tempo erano da quegl' empii Ministri sacrificate à loro falsi Numi.* Et infra: *Nel Messico Città Regia, e capo di quella parte, che hoggi nuova Spagna si appella, era spaventevole la Carneficina, che vi si faceva delle Vittime humane, sacrificate à quegl' empii simulacri. Osserva il Torquemada nel tom. 4. de Monarchia Indiana lib. 4. in Prologo fol. 574. che nell' Anno 1486. in cui morque Ferdinando Cortese, con l'occasione d'una festa, ne furono sacrificati ottantamila.* Et paulò inferius: *Il Bozio nel lib. 7. de Signis Ecclesiæ cap. 4. in fine, e nel lib. 12. cap. 11. favellando della detta Città del Messico, dice, che per esso già introdotto per molto tempo, vi si sacrificavano da ventimila huomini in circa per ciascun Anno, riserbando quegl' ingordi maggiore strage da Ministri diurno de Tempio, che da gl' animali nelle guerre, ò campagne.*

P. Vincentius Maria à S. Catharina de Senis, Missionarius Apostolicus, & Carmelita discalceatus in suis Itinerariis ad Indias Orientales lib. 3. cap. 25. de Sacrificiis Indorum hæc inter cætera refert: *Per cancellare i peccati vi aggiungono il sangue di qualche animale, e quando il sangue sii humano, suppongono, che resti assai più grato. Però li Prencipi, ed altri, che hanno libera potestà, e giurisditione, per offerirne scanno, e con minor discapito proprio, mandano attorno, massimamente nei Novilunii, e Pleniluni, ad uccidere di notte qualche sciagurato de suoi vassalli, quando sono sopiti nel sonno, abbandonando le famiglie intiere per sodisfare à questa osservanza.*

P. Joannes Antonius Cavatius supradictus Missionarius Apostolicus, & Capuccinus in *Æthiopia lib.* 1. *num.* 113. referens Lusitanorum bella contra Zimbium Regem nam. Matamba Æthyopissam, scribit de illa, quod ad implorandam opem ab Idolis, ut effugeret à Lusitano exercitu, mandavit il *Sacrificio di quattordeci Donzelle di sua Corte, ammazzate le Spose, e uccidendole nel bujo della*

notte,

mite, per la parte meno guardata, [illegible] que dei [illegible], [illegible] nella Provincia di [illegible] il Regno de [illegible]. Et successive in lib. 6. num. 32. cum jam mortua esset prædicta *Zingha* Regina, narrat, immolatas fuisse plures Virgines, & alias humanas victimas ad ejus sepulchrum: idemque confirmat P. Dionysius Carolus Placentinus, Missionarius & ipse Capuccinus in Regnis Æthyopiæ *in suis [illegible] lib. 1. cap. 9. in fine*, præter alios Historicos, quos brevitatis causa omittentur.

Horrenda denique Sacrificia sunt illa,
33 quæ faciunt à Lamiis, Sortilegiis, & aliis perversis hominibus, adorare hos Dæmonem in specie visibili, & ei victimas immolantes, de quibus Gaspar Schottus in *Physic. curios. lib. 1. cap. 23. §. 6.* ita narrat: *Ad illum (nempe Dæmonem) [illegible] adorandi gratia, non eodem modo omnes, & semper, sed interdum complicatis genibus supplices, interdum obversi tergo stantes, interdum crus [illegible], nec capite in anteriorem partem prono, sed resupinato, [illegible] [illegible]. Tum candelas picis [illegible], [illegible] (ecce Sacrificium) ad signum [illegible] eum in [illegible].* Alia enormissima narrat, quæ calamus præ horrore transcribere detrectat, & quæ leguntur etiam apud Comitolum *in Respons. Moral. lib. 4. q. 7.* & apud Guaccium *in Compendio Malef. lib. 1. cap. 13.*

Ex quibus omnibus colligere debe-
34 mus duo corollaria. *Unum*, quod Sacrificans Dæmoni, vel Idolis, si sit baptizatus, dicitur Apostata à fide, ut docet S. Thom. 2. 2. *q. 12. art. 1.* Decian. *tract. Crimin. lib. 5. cap. 14. num. 3.* & Ricciullus *de Jure personar. lib. 6. cap. 2. num. 3.* Ideóque contra tales procedit Sancta Inquisitio sicut contra hæreticos: *cap. Contra. De Hæretic. in 6.* Menochius *de Arbitr. Judic. casu 357. num. 6.* Pœnæ
35 autem contra Apostatas à fide sunt Excommunicatio, Infamia, Irregularitas, privatio omnium bonorum, & aliæ statutæ contra hæreticos, de quibus Sanchez *in Decalog. cap. 7. n. 18.* & Thesaur. *de Pœnis part. 2. Verb. Apostasia à fide cap. 1.* Alterum est, non esse licitum sacrificare Idolis ficte, retinendo tamen in corde veram fidem, talis enim ficta 36
immolatio est equidem fidei exterior negatio, quam commiserunt in primitiva Ecclesia Christiani illi, qui timore tormentorum, vel pœnarum ab Imperatoribus Paganis inflictarum contra non sacrificantes Idolis, finxerunt sacrificare, vel emebant à Judicibus libellum, in quo scriptum erat, eos Sacrificare, vel emebant à Judicibus libellum, in quo scriptum erat, eos sacrificasse: unde cœperunt appellari Chri- 37
stiani Libellatici, contra quos invehit S. Cyprianus Martyr *Epist. 52.* committebant namque prave facinus, ut ostendit Mendozius *in d. Theolog. Catechetica lib. 10. cap. 3. num. 5.*

Hinc cum in præsenti sæculo nonnulli Missionarii Apostolici in Indiis Orientalibus docerent, îndem esse licitum Mandarinis Christianis, qui sunt publici Rectores, ac Gubernatores Urbium, offerre Sacrificia Idolis, 38
tenendo occulte Crucem in manu, & dirigendo intentionem ad illam, ne oriretur tumultus in populis, & ne ipsi Mandarini, aliique Literati hospitari cogerentur apostatare à fide: Sacra Congregatio de Propaganda Fide Romæ die 12. Septembris 1645. prædictam doctrinam damnavit, & declaravit, nullatenus permissum fieri posse, quia sunt contra præceptum confessionis Fidei, prout ex decretis ipsius Sacræ Congregationis ad diversos casus circa prædictam fictam Sacrificationem resolutos, quæ per extensum leguntur apud Hurtadum *tom. 1. [illegible] tract. 5. cap. 9. resol. 40.* & apud Collegium Salmanticensem *tom. 7. in tractatu De Fidei Confessione [illegible]* & seq. ubi affirmat, Decreta ipsa [illegible] confirmata ab Innocentio Papa Decimo tunc regnante. Itaque, si quis accederet ad Confessionem, & in illo secreto se accusaret, sacrificasse ficte Dæmoni, vel Idolis, 39
retinendo in corde suo veram fidem; non esse absolvendum, sed remitten-
dum.

dum ad Sanctum Officium Inquisitionis, ut ibi prius abjuret; docet contra Dianam Thesaurus *de Pœnis d. part. 2. Verb. Apostasia à fide cap. 1.* Et hæc satis sint de Sacrificiis Ethnicorum, & Paganorum, Idolis cultum Divinum ex ignorantia, seu malitia exhibentium.

DECISIO XXII.

ARGUMENTUM.

De Clero in lege Moysis. Cur Deus elegerit pro rebus Sacris potius Levitas, de Tribu Levi, quàm Rubenitas, de Tribu Ruben primogeniti Jacobi? De divisione Cleri Levitici; & primùm de Summo Pontifice Aarone; ejusque descendentibus. An Moyses quoque fuerit Sacerdos, & Pontifex? Quibus Cæremoniis, & Ritibus Aaron sit consecratus? Quo Oleo Sancto unctus? Quibus vestibus indutus? Quæ officia, & quæ prærogativæ Summi Pontificis? Quomodo tempore Christi essent plures Summi Pontifices; & præcipuè Annas, & Caiphas? Quæ eorum Potestas judiciaria? Cathalogus omnium Pontificum Hebræorum.

SUMMARIUM.

1 *Clerus in lege Moysis qualis esset?*
2 *Hebræus populus totus erat servitio Dei mancipatus.*
3 Meum *est dictio denotans dominium.*
4 *Levitæ, idest descendentes à Levi fuerunt specialiter electi à Deo pro servitio Tabernaculi, & Templi.*
5 *Levitæ quare electi à Deo pro Sacerdotio, non autem Rubenitæ?*
6 *Levitis datum ministerium Tabernaculi ob tres causas.*
7 *Ruben perdidit Sacerdotium, ac Principatum ob incestum commissum cum Bala Uxore Patris sui.*
8 *Incestuosi sunt infames, irregulares, ac deponendi.*
9 *Levitarum ordines alii majores, alii minores*
10 *Pontificatus Dignitas suprema Cleri Mosaici collata Aaroni jussu Dei.*
11 *Primogeniti de stirpe Aaronis jus habebant ad Summum Pontificatum.*
12 *Moyses fuit Summus Pontifex, & Sacerdos una cum Aarone fratre suo; figuravitque Christum, Aaron verò fuit figura Petri, & Romanorum Pontificum.*
13 *Ritus, & Cæremoniæ, quibus Aaron fuit consecratus in Summum Pontificem.*
14 *Oleum Sanctum, quo fuit consecratus Aaron, cur dicebatur Unguentum; & qualiter compositum?*
15 *Vestimenta Aaronis Summi Pontificis decem, & quæ?*
16 *Pontifex Romanus loco Ephod utitur* Fanone. *Et quid sit* Fanon?
17 *Officia Summi Pontificis Hebræorum quinque. Et quæ.*
18 *Senedrim Concilium convocabatur à Summo Pontifice pro judicandis causis Religionis.*
19 *Summus Pontifex Hebræorum non plorabat mortuos, neque ducebat uxorem, nisi Virginem, & nobilem.*
20 *Prærogativæ octo Summorum Pontificum Hebræorum, quarum una, quod ipse solus ingrediebatur in Sancta Sanctorum.*
21 *Pontifices Hebraici an tenerent illam dignitatem tota eorum vita durante?*
22 *Anna, & Caiphas quomodo essent simul Summi Pontifices?*
23 *Pontificatus Hebræorum factus erat venalis Tempore Herodis, ac* Præ-

Præsidum Romanorum

24 *Sacerdotes Hebræi tempore David divisi fuerunt in vigintiquatuor Vices, seu Classes*

25 *Principes Sacerdotum quinam essent?*

26 *S. Zacharias pater S. Joannis Baptistæ erat Sacerdos de Vice, idest de Classe, & familia Abia*

27 *Sacerdotes novæ Vicis, quæ hebdomada serviebant in Templo, sorte dividebant sibi ministeria sacra*

28 *Pontifici Hebræorum dabatur Coadjutor ante festum Kippur, & dicebatur Pontifex secundarius*

29 *Annas Summus Pontifex anno post Resurrectionem CHRISTI.*

30 *Pontifices Hebræi non poterant damnare aliquem ad mortem tempore Herodis, ac Præsidum Romanorum.*

31 *Catalogus omnium Pontificum Hebræorum.*

EXplicatis hucusque Sacrificiis Deo oblatis, dum sola lex naturalis vigebat, & Sacerdotum præcipuorum illius temporis summaria notitia data, unà cum Idolorum Sacrificulis, ac immolationibus, superest, ut verba faciamus de Levitis, atque Sacerdotibus legis Mosaycæ, antequam descendamus ad specialem tractatum Sacrosancti, ac incruenti Missæ Sacrificii, in lege gratiæ à JESU CHRISTO DEI FILIO instituti, cujus explanatio præsentium Decisionum objectum concernit. Porrò, antequam varietatem, ritus, ac mysteria Sacrificiorum Mosaycæ legis aggrediamur, necesse est, summatim Lectorem docere, & in-
1 struere, qualisnam esset Clerus in lege Moysis? quive Ministri Deo consecrati, ut ei litare, Sacrificiaque, & libamina ritè, ac rectè possent offerre? Nec non quæ Sectæ religiosæ institutæ, & Divino cultui dicatæ?

Sciendum est igitur, quod licèt totus populus Hebræus, & Israeliticus, de-
2 scendens ab Abrahamo, Isaaco, Jacobo, ac cæteris eorum posteris, esset specialiter servitio Dei Altissimi, ac ejus cultui mancipatus, etenim quilibet eorum circumcisione obsignabatur, tanquam signo distinctivo, quo populus ipse denotabatur à Deo electus, & servituti suæ appositus, ut diximus supra *Decis. XVII. nu. 35* & hac de causa Moyses, & Aaron dixerunt Pharaoni: *Hæc dicit Dominus Deus Israel, dimitte populum meum, ut sacrificet mihi in deserto* *Exod. cap. 5 vers. 1* ly autem 3
Meum denotat dominium, & dicitur id, quod ex re nostra provenit, & est propriè nostrum Menoch. *consil.* 106 n. 182 & *consil.* 436 *num.* 6 Rota coram Durano *Dec. /* 82 num. 4 Et licet Dominus voluerit esse sibi consecratos omnes Primogenitos tàm de hominibus, quàm de jumentis, ut legitur in *Exod. cap.* 13 *vers.* 12 Nihilominus voluit Deus ex eodem Israelitico populo seligere sibi speciales Ministros, qui consecrati possent primùm Tabernaculo, deinde Templo deservire, victimas mactando, & Divinum Cultum præcipuè Sacrificiis exercendo, & hi fuerunt Levitæ, 4
scilicet descendentes à Levi, tertio filio Patriarchæ Jacob, & de ejusdem Levi Tribu generati, juxta id, quod legitur in libro *Numeri cap. 3 vers. 5* videlicet. *Locutusque est Dominus ad Moysem dicens: applica Tribum Levi, & fac stare in conspectu Aaron Sacerdotis, ut ministrent ei; & excubent, & observent quidquid ad cultum pertinet multitudinis coram Tabernaculo testimonii & custodiant vasa Tabernaculi, servientes in ministerio ejus* Et *vers.* 10 subdit *Aaron autem, & filios ejus constitues super cultum Sacerdotii. Externus, qui ad ministrandum accesserit, morietur*

Hic autem non spernenda oritur dubitatio, nam diximus supra *Decis. XIX.* 5
num. 11 quod inter cætera Primogenitorum privilegia præcipuum erat Sacerdotium, inter filios autem Patriarchæ Jacob primogenitus fuit Ruben, ut legitur in *Genes. cap.* 29 num 32 Igitur qua de causa Deus non firmavit Sacerdotium in Tribu Ruben, & in descen-

descendentibus ab eo, & non elegit
Rubenitas ad servitium Tabernaculi,
atque Templi, sed hæc jura Sacerdo-
talia transtulit ad Levitas, descenden-
tes à Levi, tertio fratre ejusdem Ru-
ben?

Respondetur id factum esse ob tres
6 causas. Primò ob Zelum, quo Tri-
bus Levitica usa est interitum Dei;
occidendo Idololatras vituli aurei, ut
legitur in *Exod. cap. 32. vers. 26. & 29.*
Secundò, quia Tribus Levitica erat
cæteris minor, ideòque faciliùs ali po-
terat à populo, nam ipsa non possidebat
campos, & erat expers omnis hæ-
reditatis. Tertiò, quia Ruben reus fuit
carnalis peccati, & quidem scandalo-
si, nempe incestus, nam *dormivit cum
Bala concubina Patris sui, quod illum mi-
nimè latuit*, ut ait Scriptura *Genes. cap.
35. vers. 22.* & ideò ob tantum facinus
perdidit potiora jura Primogenituræ
suæ, siquidem Jus Regni, & primatus
inter fratres translatum est in Judam,
7 de cujus Tribu CHRISTUS DO-
MINUS voluit carnem sumere, ut
probavimus *Decis. VII. num. 21. & seqq.*
Jus autem Sacerdotii transmissum
fuit in Levi, atque in ejus progeniem
Leviticam, & jure optimo, cum In-
8 cestuosus sit infamis *l. 1. ff. de his, qui
notant. infam.* Farinac. *de delictis carnis
quæst. 149. num. 1.* atque efficiatur irre-
gularis *ibid. num. 136.* qui non solùm
prohibetur promoveri ad ministerium,
sed interdùm si sit promotus, venit de-
ponendus. Diaz *in Praxi cap. 37.* Bar-
bos. *alleg. 110. num. 10.* & Thesaur. *de Pœ-
nis part. 2. Verb. Incestus pœnæ cap. 1.*
ex quibus Ecclesiastici, qui sunt Levitæ
in lege gratiæ, discere debent, ma-
gnam Dei offensam ab illis commit-
ti, si Sacerdotali insigniti dignitate,
seipsos carnalibus culpis commaculant;
de pœnis autem, quibus plectendi sunt
incestuosi, videndus est Rc lectus *Disquis.
Clerical. part. 2. de Pœnis Cleric. § 7.*
ubi Canonistas cumulat, atque Criminali-
listas.

Itaque Tribus Levitica fuit à Deo
elevata ad ministerium Tabernaculi,
ac Templi, & ad exercendum Divi-
num cultum, præcipuè in Sacrificiis
peragendis, quapropter varii ordines 9
ejusdem Tribus sunt hîc explanandi,
alii enim erant majores, & alii mino-
res, & de singulis sunt tria breviter de-
claranda, Consecratio, Vestimenta, &
Officia.

Ordines majores Levitarum erant
tres, nempe Summus Pontificatus, Prin-
cipatus Sacerdotum; & Sacerdotium
simplex. De Summo Pontifice agemus
in præsenti.

Summus Pontificatus erat prima, ac
suprema Dignitas Levitarum, seu 10
Cleri Mosayci, & Aaronici, quam
Deus jus conferri per Moysem Aa-
roni fratri suo, & successivè filii pri-
mogenitis, & ejusdem Aaronis stirpe
nascituris, itaut Primogeniti de recta 11
ipsius Aaronis linea propagati, succes-
sivè unus post alterum, ordinariè Pon-
tificatum tenerent (nisi aliqua defor-
mitate, maculavè affecti essent ex his,
quæ notantur *Levitic. cap. 21. vers. 17.
usque ad fin.*) Quamquam aliquando ju-
stis, gravibusque de causis, & inter-
dum etiam Impiorum Regum poten-
tia, ille ordo non fuerit observatus,
ut asserit Torniell. *Ad Annum Mundi
2545. num. 16.* & Ricciolus *in Chronolo-
gia Reform. tom. 1. lib. 6. cap. 14. & tom. 3.
part. 1. Catalogo V.* qui utrobique ponit
seriem omnium Summorum Pontificum
Hebræorum.

Fuit itaque Aaron primus omnium
Summus Sacerdos, & Pontifex Levi- 12
tarum, jussu Dei electus, atque à
Moyse consecratus, ut mox dicemus:
ita tamen ut cum eo etiam Moyses
possiderit eandem dignitatem Summi
Pontificatus, & Sacerdotii, juxta il-
lud *Psal. 98. Vers. 6. Moyses, & Aaron
in Sacerdotibus ejus*, cum hac differen-
tia, quod Moyses fuit electus immediatè
à Deo, & invisibiliter ordinatus Sum-
mus Sacerdos, ut probat Eminent. Card.
Bellarmin. *lib. 3. De Verb. Dei non scripto
tuentur cap. 4. Controv. 1.* Cornel. à Lapid. *in
Exod. cap. 29. vers. 11.* Et inter Canoni-
stas Pagnanus *in cap. Henricus. num. 31.*

De Christo Pugnante in duello tom 6 pag. 299 ubi alii allegantur (& ideò ipse Moyses, juxta Dei mandatum obtulit Sacrificium. *Exod. cap 29 vers 1 & seqq* & passim ingrediebatur Sancta Sanctorum ad Deum colloquendum, & ibidem ad responsa Divina recipienda, quod proprium erat solius Summi Sacerdotis, & Pontificis *Exod cap 25 vers 22*.) Aaron verò Deo præcipiente, per Moysem visibiliter constitutus, & consecratus fuit, ut notat Tornell *d num. 16* subdens ipsum Moysem præfigurasse in hoc Christum, qui est verus, ac Summus Pontifex, sempiternusque Sacerdos, non tanquam Aaron ab hominibus consecratus, sed ab æterno Patre Divinitatis oleo unctus, & electus, juxta Divi Pauli testimonium *ad Hebr cap 7 vers 21*. Aaron verò fuit figura Petri, & Romanorum Pontificum, qui vices Christi gerunt in terris, iisdemque traditæ sunt claves Regni Cælorum, & Sancta Ecclesia gubernanda est commendata. Sacerdotium autem Moysis non transivit in ejus filios, ac posteros, etsi essent Levitæ, sed descendentibus ab Aarone tantùm, ut dictum est, fuit hæc prærogativa concessa.

Cæterùm videamus, quo ritu, & quibus cæremoniis fuerit Aaron consecratus Summus Sacerdos, & Pontifex à Moyse, nam ad ejus exemplar futuri Pontifices consecrabantur. In
23 Aaronis consecratione novem fuerunt ritus, & cæremoniæ observatæ, quæ plenius enarrantur in *Exod. cap. 29. & in Levit cap 8*. Siquidem I Aaron vocatus fuit ad Sacerdotium à Moyse ex Dei expresso mandato, unde Apostolus Paulus desumpsit illam regulam *Nec enim quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron ad Hebr cap 5 vers 4*. II Congregatus fuit populus universus ante fores Tabernaculi, ut consecrationem conspiceret, & eam solemnizaret. III. Ad introitum Atrii Tabernaculi Moyses applicavit Aaronem, spectante universa multitudine, quæ applicatio fuit quædam oblatio in ministrum Sanctuarii. IV. Moyses lavit totum corpus Aaronis denudati; in aliquo angulo Atrii, ut est credibile, quod aliquo velo tectum erat, ad honestatem servandam. V Ablutum Aaronem Moyses induit sacris vestibus, de quibus infra verba habebimus. VI. Deinde illum unxit Oleo Sancto, fundens ipsum Oleum super caput ejusdem Aaronis, de qua unctione copiosa cecinit David *in Psal.* 24
132 vers 2 Sicut Unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron, quod descendit in oram vestimenti ejus. Vocatur autem Unguentum, quia Oleum illud Sanctum, jussu Dei compositum fuerat à Beseleel opere unguentarii, ut dicitur *in Exod. cap. 30 vers 22 & seqq* & in eo commiscebantur aromata plura, videlicet Myrrha, Cinnamomum, Calamus, & Casia, de quorum identitate, & qualitate disserit Menochius *in Stuoris part 6 Cent. 12 cap 94*. VII Subinde tria Sacrificia fuerunt à Moyse facta, Unum vituli pro peccato, ad expiationem omnis culpæ, quæ in ipso Aarone reperiretur. Alterum Arietis in holocaustum. Tertium alterius Arietis in Hostiam pacificam, de cujus sanguine tetigit Moyses nempe extremum auriculæ dexteræ Aaronis, pollicem manus ejus dexteræ, & similiter pedis. VIII Aspersit Moyses ipsum Aaronem, & vestes ejus Unguento Sacro ancaustico permixto cum sanguine ejusdem Arietis. IX. Imposuit in manibus Aaronis adipem, interiora, & armum dexterum prædicti Arietis, ac tortam panis, cum aliis, de quibus *Exod. cap 29. vers 24 & Levitic cap 8 vers 27* & ea omnia Aaron elevavit coram Domino, quæ rursus, suscepta de manu ipsius, Moyses adolevit super Altare holocausti, & hic fuit finis consecrationis Summi Sacerdotis, atque Pontificis Hebræorum, de qua latius scribunt Salian. *ad annum Mundi 2545 n. 23 & seqq* Cornel à Lapide *in Exod. à capite 29*. Barradas *in Itinere filior Israel lib. 5. cap. 1. 23* & Pontirell. in

Exod.

Exod. d. capit. 29. Ribera 190.

Vestimenta autem Summi Pontificis erant decem. *Primum*, femoralia 15
linea ad operiendam turpitudinem carnis suæ, scilicet verenda, fortan casu quo Victimas feriendo, aut Sacrificando ipse Pontifex, aut Sacerdotes (qui & ipsa ea induebant) cecidissent in terram. *Secundum* erat Tunica de Bysso, non crispata, sed stricta, & talaris, ad instar tunicarum, quæ hoc tempore *Camisæ* appellantur. *Tertium* erat Baltheus, sive Cingulum de diversis coloribus, latitudinis quatuor digitorum, cujus extremitates pendebant in parte anteriori Pontificis, & habebant de auro, aliisque coloribus mira varietate contexti. *Quartum* erat Tiara, sive Mitra de bysso in capite, habens pilei formam, quæ ligabatur cum bindello sub mento, ne caderet in ministerio Sacrificii. *Quintum* erat Tunica talaris hyacinthina, dicta *Tunica*, habens circa collum, & in extremitatibus manicarum oras contextas ex diversis coloribus, & lapidibus pretiosis: in margine autem inferiori habebat malogranata facta de hyacintho, purpura, & bysso retorta, & tintinnabula aurea sic intermixta, quod inter duo malogranata erat unum tintinnabulum, & è converso inter duo tintinnabula unum malogranatum. *Sextum* erat Superhumerale, quod ponebatur super dictam Tunicam hyacinthinam, cujus materia erat de panno contexto quinque generibus filorum scilicet de auro, hyacintho, purpura, bysso retorta, coccoque bis tincto, cum pulchra varietate ob flores in eo figuratos. Forma autem erat adinstar *Mozzettæ Prælatitiæ*, quæ dorsum operiebat usque ad renes, & pectus, cum duobus Onychinis, lapidibus scilicet pretiosis super humeros, & in medio pectoris habebat fenestram quadratam magnitudinis unius palmi, in quo ponebatur *Septimum* ornamentum, & erat Rationale, quod vocabatur *Rationale judicii*, quia in ipso quærebatur judicium illarum rerum, quas Summus Sacerdos scire debebat, præmissa oratione ad Deum. In eo erant duodecim lapides pretiosi, habentes sculpta in se nomina duodecim filiorum Israel, annectebaturque Superhumerali quatuor annulis aureis, & utrumque vestimentum denominabatur *Ephod*. Cognoscebatur autem Dei voluntas ex splendoribus dictorum lapidum, quorum fulgorem omninò cessasse, testatur Josephus Flavius per ducentos annos antequam scriberet suum Librum Antiquitatum Judaicarum, & sic annos 160. ante Christi nativitatem, ut videri potest *in lib. 3. Antiq. cap. 8. & 9.* Alii tamen dicunt in ipso Rationali fuisse scriptum nomen Domini *Tetragrammaton*, virtute cujus manifestabatur veritas requisita à Pontifice in oratione. *Octavum* ornamentum erat *Balteus*, sive cingulum contextum quinque coloribus, pulchra varietate sicut Superhumerale, cujus extremitates auro contextæ pendebant in parte anteriori Sacerdotis. *Nonum* ornamentum erat *Mitra Hyacinthina* posita in capite Summi Pontificis, super aliam Mitram byssinam, habens in inferiori parte semicirculum aureum. *Decimum* erat *Lamina aurea* pendens in fronte Summi Sacerdotis, ligata cum Mitra filis hyacinthinis, in qua inscriptum erat Nomen Domini *Tetragrammaton*. De his vestibus, atque ornamentis Pontificis latius agit S. Hieronym. *Epist. 128. ad Fabiolam*. Tornell. *ad Annum Mundi 2544. à num. 78. & seqq.* Salianus *ad eumdem annum num. 517.* cum pluribus sequentibus. Cornel. à Lapide *in Exod. cap. 28.* Pontacell. *in Exod. cap. 28.* Ribera *197.* & Magri *in Hierolex. verb. Ephod*, ubi in hoc notat, quod Summus Pontifex Romanus loco *Ephod* utitur *Fanone*, 16
Velo scilicet serico, subtilissimo, & variegato, quod induit Papa quando Pontificaliter celebrat, post Albam, & ligatur circa collum ad modum caputii, ac supra caput ejus imponitur, usquequo accipiat Planetam, supra quam deinde ad modum Mozzettæ

adaptatur, & Pallium superimponatur, ut latiùs idem Magri *in Voce Ve-stes*. Et hæc de Vestibus Pontificis, quarum mysticam significationem declarat Durand. *de Divin. Off. libr. 3. capit. 19.*

Quo verò ad munus, seu officium
17 Summi Pontificis Hebræi, erat quintuplex. *Primum* intrare in Sancta Sanctorum semel duntaxat in anno, in solemni scilicèt die Expiationis, seu Propitiationis, quæ celebrabatur die decimo Mensis septimi, & ibi peragere ea, quæ describuntur *Levitic. cap. 16.* per totum. *Secundum* Pontificis officium erat initiare, & consecrare Sacerdotes, & Levitas, illos promovendo, & applicando ad ministeria Tabernaculi, atque Templi, ritibus, ac cæremoniis à Domino præscriptis, de quibus *in Exod. cap. 29. in Levit. cap. 8. & in Numer. cap. 8. vers. 6.* usque ad finem capitis. *Tertium* munus erat in rebus dubiis, & gravibus consulere Dominum in Ephod & Rationali scrutando ejus divinam voluntatem, & causas Religionis judicare. Hinc cum David timeret Saulem venientem contra se, *Dixit ad Abiathar Sacerdotem* (Summum scilicet, & Pontificem) *Applica Ephod. 1. Reg. 23. 9.* & iterùm irruentibus in se Amalecitis idem David *Ait ad Abiathar Sacerdotem filium Achimelech, applica ad me Ephod. Et Applicavit Abiathar Ephod ad David, & consuluit David Dominum* (mediante scilicet ipso Summo Sacerdote Abiathar) *dicens, persequar latrunculos hos, & comprehendam eos, an non? Dixitque ei Dominus, persequere: absque dubio enim comprehendes eos, &*
18 *excuties prædam. 1. Reg. 30. 7.* Pro judicandis autem causis ad religionem pertinentibus tàm civilibus, quàm criminalibus Summus Sacerdos erat Judex, & convocabat Concilium dictum *Sanedrim*, quod constabat ex Senioribus septuaginta, & horum alii erant Scribæ, alii Pharisæi, & alii Principes Sacerdotum, de quibus sæpè mentionem faciunt Evangelistæ, & differit ex professo Barradas *in suam Concord. Evangel. tom. 4. lib. 3. cap. 1. num. 13.* Et *in Concord. Evangel. tom. 4. lib. 3. cap. 3.* (& nos paulò infra loquemur). De supradicta autem Judiciaria Potestate Summi Pontificis videri potest Cornel. à Lapide *in Deuteron. cap. 17. vers. 8. & 9.* ubi plura dubia examinat, & resolvit. Et antedicta officia recenset etiam Emin. Card. de Lauræa *in tract. de Incarnat. disp. 20. num. 30.* *Quartum* officium, seu obligatio Summi Sacerdotis erat abstinere à lacrymis, & à funeribus quorumcumque mortuorum. *Levitic. cap.*
21. vers. 10. & 11. & ibi Cornel. à La- 19
pide, ostendens hoc idem practicatum etiam à Pontificibus Gentilibus. *Quintum* munus erat non ducere Uxorem, nisi nobilem, & Virginem. *d. cap. 21. Levitic. vers. 13. & seqq.* ad servandam excellentiam suæ dignitatis, cùm causa poterat sibi copulare etiam mulieres ex Tribu non Sacerdotali, dummodo essent nobiles, & sic Joiadas Summus Sacerdos duxit Josabet filiam Joram Regis Juda, ut testatur Josephus *libr. 9. Antiq. cap. 7.*

Ex hucusque dictis, & deductis circa consecrationem, Vestimenta, ac 20
Officia Summorum Pontificum Hebræorum notare debemus octo prærogativas, quibus ipsi differebant ab aliis Sacerdotibus, & Levitis. Siquidem I. Summus Pontifex erat Primogenitus, seu ideo ex de Stirpe, & genere Aaronis. II. Ipse solus ingrediebatur in Sancta Sanctorum. III. Utebatur majori ornatu in vestibus, tùm respectu numeri, tùm respectu excellentiæ earum. IV. Obtinebat amplissimas divitias, nam ut ait Cornel. à Lapide Commentar. *in Numer. cap. 18. vers. 2. & cap. 25. vers. 13.* secundùm opinionem Lyrani, & Abulensis, Summus Sacerdos capiebat Decimam omnium decimarum, primitiarum, & oblationum, à solus ex communi opinione, ipse solus recipiebat centesimam partem omnium fructuum totius Judææ. V. Non impediebatur munera inferiorum Sacerdotum obire, ac pro bibitu-

percent

poterat Sacrificia, aliasve functiones minores peragere. Tornell. *ad Ann. Mundi* 2545 num. 17 ubi refert *Josephum lib. 6. de Bello capite 6 in fine* testantem, quod singulis festorum diebus Summus Sacerdos interveniebat cum aliis ad sacrificia. VI. Ejus familia æqualis erat familiis Regum, cum quibus jungebat connubia, immo Pontifices tandem adepti sunt Sceptrum; nam Machabæi fuerunt Pontifices, atque Duces; et paulò post Reges Israel, ut ex Josepho lib. 13 *Antiquit.* cap. 19 probat Cornel. à Lapide *ubi supra cit.* VII. Ipse Pontifex Summus solus erat in eadem dignitate Pontificia, quam retinebat tota sua vita durante. VIII. Moriente Summo Pontifice homicidæ captivi obtinebant libertatem, & redibant ad sua, quod non fiebat in morte aliorum Sacerdotum, ut tradita per Cornel. à Lapide in *Levit.* cap. 8 vers. 7 & novissimè per Jacobum Pignatellum tom. 9 *Consult.* 141 num. 17.

Difficultatem autem non levem quis promovere posset circa septimam pro-
21 prærogativam; quod scilicet Summus Pontifex esset solus in ipsa Pontificia dignitate, & eam tota sua vita durante retineret, quandoquidem ex Sanctis Evangeliis habemus, plures fuisse Summos Pontifices eodem tempore, eosdemque non extitisse perpetuos, sed temporales. Exemplo enim Sanctus Lucas agens de prædicatione S. Joannis Baptistæ ait: *Sub Principibus sacerdotum Anna, & Caipha factum est verbum Domini super Joannem Zachariæ filium in deserto. Luc. 3. vers. 2.* Ergo tunc erant duo Summi Pontifices simul *Anna*, & *Caiphas*. Item Sanctus Joannes incipiens agere de Passione
22 Christi, dicit: *Collegerunt ergo Pontifices, & Pharisæi concilium, & dicebant: Quid facimus, quia hic homo multa signa facit. Joan. 11. 47. & vers. 57. Dederant autem Pontifices, & Pharisæi mandatum, ut si quis cognoverit, ubi sit, indicet, ut apprehendant eum.* Et cum Pilatus vellet dimittere Jesum, & diceret Judæis: *Regem vestrum crucifigam? Responderunt Pontifices, non habemus Regem, nisi Cæsarem. Joan. 19. 15.* Igitur eodem tempore plures erant Pontifices, non unus tantum? Ulteriùs erat ad tempus, & non durabat tota vita; nam cum Judæi comprehendissent JESUM, *adduxerunt eum ad Annam primum: erat enim socer Caiphæ, qui erat Pontifex anni illius. Joan. d. cap. 18 vers. 13.* Si ergo Pontifex illius anni, non in tota vita.

Pro resolutione hujus difficultatis dantur quatuor responsiones. *Prima* est Sancti Augustini *tract. 49 in Joan.* ad illa Verba: *Cum esset Caiphas Pontifex anni illius*, ubi sic dicit: *Possit movere, quomodo Caiphas dicatur Pontifex anni illius, cum Deus unum constituerit Summum Sacerdotem, cui mortuo unus succederet. Sed intelligendum est, per ambitiones, & contentiones inter Judæos postea constitutum, ut plures essent Summi Sacerdotes, & per annos singulos, vicibus ministrarent.* Et hanc responsionem placere Cajetano, Jansenio, & Maldonato ait Barradas *in Concordan. Evangel. tom. 2 lib. 1 cap. 1.* Etenim omnes scriptores testantur, quod 23
tempore Herodis, ac Præsidum Romanorum in Judæa, Pontificatus Hebræorum factus erat temporarius, & venalis, aliquo Sacerdotibus ope pecuniæ occupantibus. Salian. *ad Annum M.* 4031 num. 2. *Secunda* responsio est, quod plures erant Pontifices non actu, sed nomine, eo quia qui habuerant Pontificatum, eo demisso, retinebant nomen Pontificis, & remanebant assistentes in Concilio, & sic dicebantur Pontifices etiam illi, qui Pontifices esse jam desierant. Ita Euthymius in *Joan. cap. 11.* quem refert Barradas in *Evangel. tom. 3 lib. 6 cap. 6.* *Tertia* responsio est, quod tempore Regis David 24
divisi fuerunt omnes Sacerdotes in viginti quatuor familias, quæ vices, & sortes vocabantur, nam sorte fuerunt sic divisi, ad hoc ut unaquæque familia, & sors per integram hebdomadam staret in templo ad Sacrificia,

alias-

aliaque functiones sacras explendas, ut legitur in lib. 1. Paralipom. cap. 24. & dicemus infra Decis. XXIII. num. 4.
21 Hi autem summus, tantum, & vicibus Sacerdotum fuerunt constituti sui Principes, tanquam capita, & directores cujus turnæ, vicis, ac familiæ subalternorum sui Sacerdotum: qui quidem Principes vocabantur etiam Pontifices, ideoque de his intelligendum est S. Joan. cap. 18. vers. 3. dum ait: *Judas ergo cum accepisset cohortem, & à Pontificibus, & Pharisæis ministros, &c.* videlicet à supradictis Pontificibus, qui erant Principes turnarum, & familiarum Sacerdotalium, ut eruditè declarat Barradas in *Evang.* tom. 2. lib. 3. cap. 13. ubi observat duo notatu digna: *Unum*, quod inter ceteras turnas, & vices octava vocabatur *Abia*, & de hac vice, & turna erat S.
26 *Zacharias* Pater S. Joannis Baptistæ juxta illud S. Lucæ cap. 1. vers. 5. *Fuit in diebus Herodis Regis Judææ Sacerdos quidam nomine Zacharias, de vice Abia.* Alterum est, quod Sacerdotum unius vicis, seu turnæ, quæ hebdomada
27 ministrabant in Templo, per sortem dividebant functiones ab eis peragendas, videlicet aut commendabant sorte oblatio thymiamatis, aut compositio luminarium, aut ligni accensio, aut sacrificium unius generis, aut alterius, ex quibus patet intellectus verborum ejusdem S. Evangelistæ Lucæ, dum d. cap. 1. vers. 8. & 9. de eodem S. *Zacharia* subjungit: *Factum est autem cum Sacerdotio fungeretur in ordine vicis suæ ante Deum, secundum consuetudinem Sacerdotii, sorte exiit, ut incensum poneret ingressus in Templum Domini.* Sorte namque obvenit *Zachariæ* oblatio incensi, hoc est thymiamatis eo die, quo monitus fuit ab Angelo de futuro nativitate S. Joannis Baptistæ. *Quarta* tandem resolutio est, quam desumimus ex *Petro Cunæo de Republica Hebræorum lib. 2. cap. 6.* quod scilicet solitum erat apud Hebræos, septem diebus ante *Kippur*, idest diem Expiationis, separare Pontificem, ut

eumque instruere cæremoniis, quibus ingredi debebat Sancta Sanctorum, sed
28 quia aliquando contingebat ipsum Summum Pontificem eo tempore pollui, ac inde immundum, ideo eligebant alium Pontificem, quem vocabant Pontificem anni, ac proponebantur … qui assisteret eidem sanctissimo, & in spe efficeretur illius Sanctificatum, propter aliquam immunditiam Summi Pontificis, remanebat tamen in gradu Pontificali. Et de hac re loquitur Joseph lib. 17. *Antiquit.* cap. 9. & nos infra *Decis. XLVII.* Applicando hanc resolutionem *Annæ*, & Caiphæ Summis Pontificibus, haud negabis … quod essent Pontifices eodem tempore. Siquidem Annas erat actualis Pontifex, Caiphas verò erat Pontifex anni … substitutus Annæ in casu immunditiæ, & impedimenti propter festum *Kippur*, seu Expiationis. Comprobabitur pariter ex actis Apostolorum cap. 4. vers. 6. ubi sic scribitur: *Factum est autem in crastinum, ut congregarentur Principes eorum, & Seniores, & Scribæ in Jerusalem. Et Annas Princeps Sacerdotum, & Caiphas, & Joannes, & Alexander, & quotquot erant de genere Sacerdotali*, ut scilicet judicarent Apostolos circa … qui prædicabant JESUM re-
suscitatum à mortuis. Nam in prædi- 29
ctis verbis nominatur primùm Annas, tanquam Summus Pontifex actualis. Deinde Caiphas tanquam Pontifex illius anni, idest substitutus, & Candidatus, successor Joannes, & Alexander tanquam Principes turnarum, seu familiarum, qui committabantur Summum Sacerdotem, & interveniebant in Concilio. Ita Dominicus Magri in *Opuscul. de Annotationibus Sacræ Scripturæ Commendatoribus* … in *Evangel. S. Lucæ cap. 3.* ubi prædictam doctè … desumptam … Hebræorum, de quo me … Joannes Baptista Jonas in Romano Sapientiæ Archigymnasio Hebraicæ Linguæ professor, olim inter Rabbinos Archisynagogus celeberrimus.

Quod

Quod si quis quærat, Utrùm Pontifices Hebræi possent damnare reos ad mortem? Respondetur affirmativè in
30 causis ad Religionem spectantibus, ut docet Cornel. à Lapide *in cit. capit.* 17. *Deuteron. Vers.* 9. quamvis tempore Herodis, & aliorum Gubernatorum Judææ sub Imperatoribus Romanis, eis non liceret sententiam exequi; ideò dixerunt de Christo ad Pilatum: *Nobis non licet interficere quemquam. Joan.* 18. *Vers.* 31. Neque obstat, quod de facto ipsi Pontifices Judæorum lapidaverint Sanctum Stephanum, & præcipitaverint Sanctum Jacobum, quia tumultuariè, atque subito furore prædictos Sanctos interfecerunt; dissimulante Præside Romano eorum facinus, etsi Josephus *lib.* 20. *Antiquitat. cap.* 8. *aliàs* 16. asserat, Ananum privatum fuisse Pontificatu, eò quod jussisset occidi Sanctum Jacobum; quod notat etiam Magri *in d. Opuscul. Contradictionum S. Scripturæ in Joan. cap.* 18. *vers.* 31.

Tandem pro complemento materiæ tangentis dignitatem Pontificium He-
31 bræorum, placet hic annectere Catalogum Summorum Pontificum, qui eam obtinuerunt ab Aarone usque ad desolationem Templi, & Jerusalem factam à Tito Vespasiano anno 67 à Nativitate Christi.

CATALOGUS PONTIFICUM

HEBRÆORUM.

1 Aaron frater Moysis, & filius Caath de Tribu Levi.
2 Eleazarus filius Aaronis.
3 Phinees filius Eleazari.
4 Abisue filius Phineæ.
5 Bocci filius Abisuæ.
6 Ozi filius Bocci.
7 Zararias filius Ozi.
8 Meraioth filius Zarariæ.
9 Amarias filius Meraioth; post quem Pontificatus ablatus fuit à posteris ejus, & à progenie Eleazari filii Aaronis, & translatus fuit in posteritatem Ithamari alterius filii Aaronis, ob negligentiam descendentium ab Eleazaro in erudiendo Populo legem Dei. Itaque
10 Heli descendens è stirpe Ithamari secundi filii Aaronis.
11 Achitob Nepos Heli.
12 Achias, dictus etiam Achimelech filius Achitobi.
13 Abiatar filius Achiæ; quem Salomon deposuit ob negligentiam in suo munere, substituto *Sadoch* de stirpe Eleazari filii majoris Aaronis.
14 Sadoch de stirpe Eleazari prædicti
15 Achimaas filius Sadochi.
16 Azarias filius Achimaatis
17 Joannam filius Azariæ.
18 Isus filius Joannam.
19 Axioramus filius Isu
20 Phideas filius Axiorami.
21 Jojadas filius Phideæ
22 Zacharias filius Jojadæ.
23 Joannem II. filius Zachariæ.
24 Azarias II. filius dicti Joannami
25 Amarias filius Azariæ.
26 Achitob II. filius Amariæ
27 Sadoch II. filius Achitobi.
28 Sellum, dictus etiam Salom, & Saldus filius Sadochi.
29 Elcias filius Sellumi, cujus loco se intrusit Sobnas
30 Eliacim filius Elciæ, pulso Sobna intruso.
31 Azarias III. filius secundogenitus Helciæ, defuncto Eliacimo absque liberis.
32 Sararias, seu Sareas filius Azariæ, occisus à Nabuchodonosor anno excidii Jerosolymitani.
33 Josedech filius Sarariæ, mortuus in exilio
34 Jesus, seu Josue filius Josedechi, sub quo cœpit reædificari Templum
35 Joacim filius Josue.
36 Eliasib filius Joacim.

37 Jo-

37 Jojadas II. filius Eliasibi.
38 Jonathan filius Jojadæ.
39 Jeddoa, seu Jadus filius Jonathani. Hic obviam ivit Alexandro Magno; eumque Judæis conciliavit; ejusque frater Manasses fuit primus Pontifex Templi Samaritani in monte Garizim; de quo diximus supra Decis. XII. num. 40.
40 Onias Priscus filius Jeddoæ.
41 Simon Oniæ filius, cognominatus Justus.
42 Eleazarus II. frater Simonis; quia ejus filius erat puerulus. Hic misit 72 Interpretes ad Ptolomæum Regem Ægypti.
43 Manasses Patruus Eleazari.
44 Onias II. filius Simonis Justi.
45 Simon II. filius Oniæ.
46 Onias III. filius Simonis II. cognognomento Sanctus, qui impetravit veniam Heliodoro flagellato ab Angelis.
47 Jason frater Oniæ III. qui ab Antiocho emit Pseudopontificatum.
48 Menelaus Onias, non soluta pecunia jussus cedere Pontificatum fratri.
49 Lysimachus frater Menelai, qui pecuniam solvit.
50 Mathathias Sacerdos de Vice Joarim, de Assamonæorum Prosapia; de eadem stirpe Eleazari, & Aaronis. 1 *Mach.* 2. 1
51 Judas Machabeus filius Mathathiæ.
52 Jonathas frater Judæ.
53 Simon frater Jonathæ.
54 Joannes Hyrcanus filius Simonis: Sequentes fuerunt Pontifices, ac Reges.
55 Aristobulus filius Joannis Hyrcani, qui primus Diadema sumpsit
56 Alexander Jannæus frater Aristobuli.
57 Hyrcanus II. Primogenitus Alexandri.
58 Aristobulus II. Secundogenitus Alexandri, qui spoliavit Hyrcanum Pontificatu, sed Hyrcanus auxilio Romanorum Pontificatum recuperavit.
59 Antigonus Secundogenitus Aristobuli II. Hic tenuit Pontificatum, & Regnum per annos quatuor; deinde jussu M. Antonii securi percussus, Regnum transiit ad Herodem Idumæum, Pontificatus autem ad Ananelum.
60 Ananelus, Sacerdos quidem de stirpe Aaronis, sed conditione ignobilis, ab Herode promotus, Salian. *ad Annum Mundi* 4018 *num.* 4. & 5. Sed paulò post depositus.
61 Aristobulus III. nepos Hyrcani; contra quem iterum insurrexit, & Pontificatum obtinuit Ananelus.
62 Jesu Phabetis, ignotæ originis Salian. *Ann.* 4030 *n.* 8. quem Herodes deposuit, ut promoveret Simonem Patrem Mariamnæ ab eo desponsatæ.
63 Simon Socer Herodis, sub quo Pontifice natus est Christus.
64 Matthias filius Josephi ad Annum.
65 Joazarus filius Simonis ad Annum.
66 Jesus filius Siæ ad Annum.
67 Joazarus iterum ad biennium.
68 Ananus Sethi filius annis decem.
69 Ismael Fabi creatus à Valerio Grato Præside Judææ ad Annum.
70 Aleazarus filius Anani ad Annum.
71 Simon filius Camithi ad Annum
72 Josephus Caiphas promotus ab eodem Præside Valerio Grato.
73 Jonathas Anani filius substitutus Caiphæ à Vitellio Præside.
74 Simon filius Boethi.
75 Matthias filius Anani promotus ab Agrippa.
76 Elionæus filius Cithæi.
77 Simon Boethi iterum.
78 Ananias filius Nebedæi, de quo *Actor. c.* 23 & 24.
79 Ismael Fabæi.
80 Josephus Canæi iterum.

81 Ana-

81 Ananus filius Anani.
82 Jesus filius Damnæi.
83 Jesus filius Gamalielis.
84 Matthias filius Theophili.
85 Phanasius Rusticus, qui fuit ultimus inter Hebraicos Pontifices; siquidem ejus Pontificatus anno quarto capta fuit Jerosolyma à Tito; anno à Nativitate Christi 70. & sub ruinis Urbis, & Templi sepulta est Dignitas illa Pontificia in pœnam tot, & gravium facinorum; quibus rei facti erant, quia ea fungebantur, tùm in trasgressione Divinæ legis, tùm in Deicidio in Crucifixione CHRISTI; de quibus omnibus Torniell. & Salian. in suis Annalibus; & Ricciolius in *Chronolog Reform. d. tom. 1. lib. 6. cap. 13. & tom. 3. part. 1. Catalog V.*

DECISIO XXIII.

ARGUMENTUM.

De Sacerdotibus Aaronicis, & eorum divisione in 24. Vices, seu Classes. Qui, & Quot essent Principes Sacerdotum? Relatio cujusdam Hebræi, quod CHRISTUS Adolescens fuerit à Senioribus scriptus in numero Principum Sacerdotum. Quibus cæremoniis consecrarentur Sacerdotes Hebræi? Quibus, & quot Vestibus iidem uterentur, in Sacrificiis? Vestes CHRISTI cujus coloris, essent, & quantæ? Quæ officia, & munia Sacerdotum Aaronicorum? Quo tempore, qua ætatæ, quibus requisitis ministrabant in Templo? Cur tecto capite, & nudis pedibus? Quid esset scindere Vestes? Alimenta Pontificum, & Sacerdotum Hebræorum unde desumpta?

SUMMARIUM.

1 *Sacerdotes Aaronici alii erant majores, & dicebantur Principes Sacerdotum; & alii erant minores.*
2 *Nadab, & Abiu filii Aaronis cur occisi à Deo intra Tabernaculum? & num. 34.*
3 *Sacerdotium Aaronicum erat in descendentibus ab Eleazaro, & Ithamaro filiis Aaronis.*
4 *Sacerdotes divisi in 24. classes, seu vices à Rege David.*
5 *Historia cujusdam Theodosii Hebræi tempore Justiniani Imperatoris, qui asserebat vidisse Codicem pervetustum, in quo Christus notatus fuerat, dum esset Juvenis, inter Principes Sacerdotum, & num. 6.*
7 *Cæremoniæ, quibus consecrabantur minores Sacerdotes Hebræorum.*
8 *Episcopi dum consecrantur, oleo Sacro liniuntur in capite*
9 *Sacerdotum Aaronicorum manus an Oleo Sancto ungerentur in eorum consecratione?*
10 *Cæremoniæ in consecratione Sacerdotum prædictorum. Utrùm reiterarentur omnes singulis septem diebus?*
11 *Vestes quasnam induerent Sacerdotes Aaronici in eorum consecratione?*
12 *Tunica Sacerdotum Hebræorum pro sacrificio an esset albi coloris?*
13 *Vestes CHRISTI Domini cujus coloris fuerint?*
14 *Emanuel Paleologus Imperator Orientis donavit partem Vestis Salvatoris nostri anno 1400. Henrico Regi Castiliæ. Eadem ubi*

nunc servetur?

15 *Christophorus Columbus magnus Argonauta, cui, & quando mortuus, & sepultus?*

16 *Epitaphium Christophori Columbi.*

17 *Coloris violacei quare sint Vestes Episcoporum; & Clericorum Seminariis? aliorum autem nigri?*

18 *Vestium Sacerdotum Hebræorum numerus, & forma.*

19 *Vestes Redemptoris nostri quæ, & quot essent?*

20 *Fœmoralia an portarentur à Judæis?*

21 *Officia, & munia Sacerdotum Hebræorum quæ, & quot? ubi sexdecim eorum obligationes.*

22 *Docere populum Dei non solùm spectabat ad Sacerdotes, sed etiam ad Levitas.*

23 *Doctrinam Christianam docentibus pueros concessæ sunt Indulgentiæ multæ à Summis Pontificibus.*

24 *Summus Pontifex Hebræorum exercere poterat omnia ministeria aliorum Sacerdotum.*

25 *Sacerdotes Hebraici pro libito, sed in sua hebdomada tantùm ministrabant in Templo.*

26 *Sacerdotibus prædictis sorte assignabantur ministeria explenda in Templo in eorum hebdomada.*

27 *Sacerdote Aaronici septem continuis diebus stabant in Templo, morantes in exedris, & cubiculis ejus.*

28 *Sacerdotes in lege Moysis non ministrabant in Templo, nisi initiati, & consecrati.*

29 *Ætas triginta annorum requirebatur in consecratione Sacerdotum, & in Prædicatoribus.*

30 *Christus, ac S. Joannes Baptista cur cœperint prædicare solùm in ætate annorum triginta?*

31 *Ætas pro Summo Pontificatu Hebræorum erat annorum 40.*

32 *Irregularitates Sacerdotum Aaronicorum quales.*

33 *Irregularitas ex defectu corporis à quo tempore sit introducta in Ecclesia?*

34 *Castitas necessaria in Sacerdotibus Hebræis ingressuris Tabernaculum, ac Templum; atque abstinentia à Vino.*

35 *Sacerdotes Hebræi sacrificabant operto capite. Et cur nostri capite aperto?*

36 *Capite cooperto non licet celebrare Missam, neque ex dispensatione Episcopi.*

37 *Pileolus in celebratione Missæ à solo Papa concedendus.*

38 *Perucca an possit teneri à sacerdote Missam celebrante?*

39 *Chinenses sacerdotes celebrant tecto capite. Et cur nostri cum calceis?*

41 *Vestes scindere erat prohibitum Sacerdotibus, ac Pontificibus Hebraicis.*

42 *Vestes scindere erat signum magni doloris.*

43 *Vestes scindere quomodo erat possibile apud Hebræos? Et quid esset scindere Vestes?*

44 *Alimenta Pontificum, & Sacerdotum Hebræorum à sex fontibus desumebantur. Et qui?*

45 *Primitiæ in quo differant à Decimis?*

46 *Primitiarum quota pars daretur Sacerdotibus?*

47 *Primogenita omnium animalium, atque hominum erant Deo offerenda in lege Mosaica.*

48 *Siclus Hebræorum valebat libras quinque de nostratibus.*

DEclaratis iis, quæ spectabant ad personam Summi Pontificis Hebraici; oportet explicare ea, quæ attinebant tùm ad alios Principes Sacerdotales, tùm ad inferiores Sacer- 1
dotes. Quapropter sciendum est omnium Sacerdotum Aaronicorum hanc fuisse divisionem, ut alii essent Principes Sacerdotum, seu Sacerdotes majores; alii verò Sacerdotes minores, & ordinarii. Pro intelligentia repetendum est, Aaronem habuisse quatuor

filios:

filios *Nadab*, *Abiu*, *Eleazarum*, *&*
2 *Ithamarum*. Duo primi igne alieno thurificantes, à Deo igne afflati occisi sunt in Tabernaculo *Levit. cap. 10. Vers. 1. & 2.* in pœnam inobedientiæ, quam commiserunt sivè temulenti à vino, sivè ex inconsideratione, aliavé de causa, quam examinat Cornel. à Lapid. ibid. Remanserunt alii duo filii Aaronis *Eleazarus*, *&* *Ithamar*, in quorum stirpe, & descendentibus Deus voluit Sacerdotium permanere, exclusis ab eo cæteris de Tri-
3 bu Levitica. Ab his duobus stipibus propagati omnes Sacerdotes, tempore Regis David, dividebantur in duas columnarias, seu familias, alii enim vocabantur *Eleazari*, descendentes scilicet ab Eleazaro, quorum Princeps erat *Sador*, & alii dicebantur *Ithamaritæ*, proficiscentes ab Ithamaro, horumque caput erat *Achimelech* filius Abiatharis tunc temporis Summi Pon-
4 tificis. Verum quia ob multiplicem numerum Sacerdotum confusio oriebatur in sacrificiis, & functionibus sacris, David Rex, ex Dei instinctu, fecit numerare omnes Sacerdotes per eorum Principes Sadochum, & Achimelechum, illosque distribuere, ut innuimus supra *Decis. XXII num. 24.* in viginti quatuor Classes, seu Sortes, familias, & vices, quarum sexdecim fuerunt de descendentia Eleazari numerosiori, & octo de propagine Ithamari minùs fœcunda, & his omnibus classibus, sortibus, vicibus, & familiis viginti quatuor deputatus est proprius Præsul, videlicet unus Sacerdos ex nobilioribus, qui assum-
5 psit nomen Principis, atque in posterum semper fuerint viginti quatuor Principes Sacerdotum, ut legitur 1. *Paralipom. 24. Vers. 5. ibi Porrò divisit utrasque inter se familias sortibus, erant enim Principes Dei tam de filiis Eleazar, quam de filiis Ithamar.* Quo loco sic commentatur Cornel. à Lapide *Erant 24. familiæ Sacerdotales & quæque suum habebat Principem, puta Primogenitum, qui & Vice sua omnibus præerat, quoties in Templo deserviebat quare erat ipse Summus classis suæ Sacerdos, adeòque quasi alter Pontifex. Erant ergo viginti quatuor Pontifices, sed PRINCIPES Sacerdotum, de quibus in Evangeliis crebra est mentio, sed his omnibus imperabat, & præerat Summus Pontifex, scilicet Sador.* Et idem ex Abulensi, Tostato, & Serario referunt Torniell. *ad Annum Mundi* 3050. num. 5. & Salianus *ad Annum* 3021. num. 24. & nos diximus supra in antecedenti *Decis. XXII num. 24.*

Hi igitur erant Sacerdotes majores, & Principes Sacerdotum, à quorum nutu, & directione pendebant Sacerdotes minores, tùm in sacrificiis, tùm in aliis functionibus spectantibus ad Templum, & ad Divinum cultum, & ipsi Principes assidebant in Conciliis una cum Summo Pontifice, exercentes auctoritatem, & Jurisdictionem in concernentibus Legem, & traditiones Seniorum. Sed præter supradictos, erant etiam alii Sacerdotes, qui Principes vocabantur, videlicet septem Sacerdotes, à quibus claves Templi custodiebantur, adeò ut nemo eorum illud aperire posset, nisi unà omnes adessent. Item tres alii Præfecti sacro ærario, qui Thesaurarii vocitabantur, ac alii, de quibus juxta Talmudicorum relationes disserit Petrus Cunæus *de Republica Hebræorum l. lib. 2. cap. 6. & cap. 7.* ubi alios quoque fuisse Principes Sacerdotum colligit, qui ob eminentem scientiam in Sacerdotum, idest in Concilio septuaginta duorum Judicum assumebantur, ultra alia capita primorum quarumdam familiarum, quibus nomen Principis erat concessum, ut notat etiam Tirinus *in Matth. Vers. 4.*

Horum Principum Sacerdotum occasione fas mihi sit hoc in loco referre narrationem quandam, existentem 6
penes Chassanæum in *Catalog. Glor. Mund. part. 4. consider. 6* excerptam, ut ipse ait, ex Lactantio, & ex Petro de Lasuandetia in tractatu *de Dictoribus part. 4. quæst. 16.* videlicet, tempore Ju-

stiniani Imperatoris, fuisse quemdam Hebræum nomine Theodosium, ut asserebat, Principem Sacerdotum, & Rabbinum in sua lege doctissimum; qui hortatus à quodam Christiano Philosopho de Aula Imperatoris, ut fidem Christianam amplecteretur, cujus veritatem ipse Theodosius ob suam scientiam ignorare non poterat, respondit, eam non amplecti non ex inscitia, sed ne divitias, & honores perderet, quippe certus erat, Christum Dominum esse verum Messiam, & Filium Dei, conceptum de Spiritu Sancto, atque natum de Maria Virgine, idque legisse in codice pervetusto, occulte, & diligenter servato Tyberiade apud Hebræos, qui quidem Codex, & liber erat in Jerusalem apud Summum Pontificem, dum viveret JESUS CHRISTUS Dominus noster, & in eodem scribebantur, & notabantur nomina omnium Principum Sacerdotum, qui pro tempore erant electi; inter quos numeratus etiam erat ipse CHRISTUS. Siquidem defuncto, dum ipse CHRISTUS esset juvenis, uno ex Principibus Sacerdotum, cum in Concilio Seniorum essent dissidium circa electionem alterius, fuit ab uno eorum nominatus, & propositus JESUS CHRISTUS tanquam adolescens nobilis, pius, & omnium virtutum genere eximius, & in eum omnium electorum vota convenerunt. Pro describenda autem ejus parentela, vocarunt Deiparam Mariam, à qua juxta interrogationes sibi per eos factas circa Tribum, & Patrem, intellexerunt, CHRISTUM Dominum non ex Josepho procreatum, sed de Spiritu Sancto ab ipsa genitum, prævia Archangeli annunciatione, sine suæ Virginitatis detrimento, & ita annotarunt tunc Seniores in illo codice, & hoc in eodem annotatum reperisse, & vidisse testabatur antedictus Theodosius Judæus, subdens, sublatum fuisse scrupulum Seniorum Templi, quod CHRISTUS non esset de stirpe Aaronica, sed de Tribu Juda, eo quia hæ duæ Tribus Sacerdotalis, & Regia à multis annis ante fuerant simul commixtæ; unde illicitum illis tunc non foret, describere JESUM CHRISTUM inter Principes Sacerdotum. Hæc fusiùs narrat Chassaneus, ubi supra, & nos [illegible] Donatus Calvus *in Propugnac. Evangelico Resolut.* 8. Quibus quanta fides sit præstanda, prudenti Lectori relinquimus decidendum, quem recogitare non pigebit ea, quæ scripsimus supra *Decis. VII.* à num. 21. *& seqq.* circa genealogiam Redemptoris, qui quidem non fuit Sacerdos Aaronicus, neque de stirpe Aaronis, sed Sacerdos secundum ordinem Melchisedech de Regia stirpe Judæ, & David, unctus ab æterno suo Patre oleo Divinitatis, ut ex professo disseruimus supra in d. *Decis. VII.* num. 24. *& num.* 26.

His de Principibus Sacerdotum notatis, videndum est de Sacerdotibus inferioribus, & circa illos tria sunt bre- 7
viter examinanda, videlicet eorum consecrationem, vestimenta, & officia. Quo ad consecrationem servabantur omnes ritus, & cæremoniæ, quibus Summus Pontifex consecrabatur, de quibus diximus supra *Decis.* XXII. num. 13. excepto quod Summus Pontifex ungebatur oleo, & unguento sacro in capite, ibidem illo profuso per consecratorem, inferiores verò Sacerdotes hanc unctionem non recipiebant, quia eorum caput non ungebatur, sed lotis corporibus, induebantur femoralibus, tunica linea, cingulo, atque tiara, & immolatis tribus sacrificiis Vituli pro peccato, Arietis unius in holocaustum, & alterius Arietis pro hostia pacifica, cum sanguine huius hostiæ ungebatur extremum auriculæ dexteræ Sacerdotum, nec non eorum pollex manus dexteræ, & pollex pedis dexteri, factaque aspersione vestimentorum Sacerdotalium cum eodem Sanguine mixto cum oleo, & unguento Sacro, & per manus eorundem Sacerdotum oblatis Deo interioribus, & armibus Sacrificii, complebatur

plebatur

plebatur eorum consecratio, ad cujus exemplar Ecclesia Catholica à Spiritu Sancto erudita in consecratione minorum Sacerdotum, solas eorum manus oleo Sacro inungit, in consecratione verò Episcoporum etiam eorum caput Sacro Chrismate mandat liniri. *cap. Unico De Sacr. Unct.* ubi Hostien. Butr. Joan. Andr. & Abbas. Et de earundem unctionum mystica significatione agit Durand. *in Ration. Divin. offic. lib. 2. cap. ult.* Barbosa *de Offic. Episc. part. 1. tit. 2. cap. 5. à num. 10. & seqq.* & Pax Jordan. *tom. 2. lib. 9. tit. 3. à num. 24. & seqq.*

Porrò circa prædictam Sacerdotum
9 consecrationem duo oriuntur dubia. *Unum* est, an in earundem Sacerdotum consecratione manus ipsorum oleo Sacro ungerentur? Pro affirmativa facit textus Sacer *in Exod. cap. 29. Vers. 35.* ubi Deus dixit Moysi: *Septem diebus consecrabis manus eorum.* Quo loci ait Cornelius à Lapide: *Præcipitur hic, ut in consecratione Sacerdotum per septem dies hæc quatuor quotidie fiant. Primò unguntur manus Sacerdotum. Secundò immolatur vitulus. Tertiò mundatur Altare. Quartò Altare ungitur.* Ergo manus Sacerdotum ungebantur oleo Sacro in consecratione, & ita sensit Cajetan. *in 3. Reg. cap. 13. & in Judith. cap. 17.* Pro negativa facit, quod in textu hebræo *à cap. 29. Exod. Vers. 35.* legitur [illegible] *malé*, quod versio latina dicit *consecrabis*, propriè tamen significat *implebis*, ideò jussit Deus Moysi consecraturum Sacerdotes, ut septem diebus *impleret manus eorum*, scilicet ponendo super illas adipem, & carnes Victimarum tunc immolatarum, ut eas Domino offerrent, non autem ut ungeret eorum manus oleo Sacro, nam manus Sacerdotum dicebantur consecrari per superimpositionem carnium oblatarum in Sacrificio, ut legitur *Num. cap. 3. Vers. 3. Jud. cap. 17. Vers. 5. & Vers. 12. nec non 3. Reg. cap. 13. Vers. 33.* Ergo Sacerdotum manus consecrabantur per impletionem oblationum, hæ enim incipiebant novelli Mystæ Sacrificia offerre, & mittebantur in possessionem Sacerdotii, ut aiunt Lyran. Abulen. Oleaster, & Lippomanus, quos citat, & sequitur Barradas *in Itinerar. filior. Israel lib. 5. cap. 15.* ubi in fine subdit: *Hæc opinio mihi videtur probabilior, quam verbum ipsum* Impleo *indicat. Implebantur sanguine manus Sacerdotum carnibus Sacrificiorum. Nunquam autem legitur, impletas esse oleo, prima enim die, qua manibus oleo essent implendæ, unctus tantùm est pollex dexteræ manus, ut diximus.*

Alterum dubium est, an omnes prædictæ cæremoniæ, lotionis scilicet totius corporis, unctionis auriculæ, & pollicis tùm manus, tùm pedis, nec non aspersio Vestium cum Sanguine Arietis, fierent reiteratò omnibus septem diebus, vel tantummodò die primo? Cajetanus *in Levit. cap. 8.* ait: *Relege caput vigesimum nonum, & invenies, quod omnes cæremoniæ prædictæ pro die consecrationis, repetendæ erant singulis diebus;* & idem sentire videtur *Joseph lib. 3. Antiquit. cap. 9.* Contrarium tamen tenent Abulens. *in Exod. cap. 29. post quæst. 18.* Barrad. *d. lib. 5. cap. 15.* & Salian. *ad annum Mundi 2545. num. 22.* advertentes, quod sola prima die fiebat unctio Sacerdotum prædicta; reliquis autem sex diebus mactabantur victimæ, in quarum oblatione novi Sacerdotes adhibebantur, & ex hoc colligunt iidem Doctores, quod Sacerdotes initiandi stabant continuis septem diebus in atrio Tabernaculi, sive Templi, commorantes in exedris, cubiculisve ibidem fabricatis, ad quos ferebantur cibi quotidiè, & inde vasa cum sordibus efferebantur, ne contaminaretur locus sacer. Et hæc de Sacerdotum Aaronicorum consecratione. 10

Quo ad Vestes, quibus Sacerdotes induebantur in eorum consecratione; 11
erant quatuor primæ, quibus vestiebatur etiam Summus Pontifex, nempè *Femoralia*, *Tunica Stricta*, *Zona*, *sive Balteus*, & *Tiara*, de quibus tractat Barrad. *in Evangel. tom. 2. lib. 9. cap. 49. &*

49 & Tornellas *ad Annum Mundi* 2544. à num. 78 & seqq. ubi disputat, utrum Tunica prædicta fuerit omnino alba, vel potius, quibusdam velut oculis, colorum varietate distincta? Et concludit, credibile esse quod fuerit omninò alba, ut sæpius lavari posset, eo quia Sacerdotes in cædendis victimis, frequenter earum sanguine aspergerentur.
12 Concordat Ivo Carnotensis *de Rebus Ecclesiasticis* sic scribens *Minoribus Sacerdotibus neque duplex Tunica datur, neque humerale, neque Rationale, neque lamina aurea; sed tantum Poderis, & Mitra, & Zona, qua stringebatur Tunica bissina*, quæ verba referens Octav. Ferrarius *de Re Vestiaria part. 1. lib. 3. cap. 5.* subdit *Hæc tunica linea vulgo, quod talaris esset, dicebatur; & Alba à colore*. Nam antiqui utebantur Vestibus albis, ut demonstrat idem Ferrarius *d. part. 1. lib. 1. cap. 35. & lib. 3. cap. 10.* Quod confirmatur, quia Hebræi solebant frequenter lavare vestes suas, ad expiandas legales immunditias, quas de facili contrahebant, & ideò apud ipsos magna erat multitudo fullonum; quorum ars erat lavare Vestes, easque albas, & nitidas reddere, & de his mentio habetur *in 4. Reg. cap. 18. & in Isaja cap. 7. & cap. 36. atque in Evang. Marci cap. 9.*

Porrò vestes Domini nostri JESU CHRISTI fuisse coloris cœrulei, & quasi violacei deducitur ex particula
13 balthei, quo ipse Redemptor utebatur, custodita Vesontii (quæ est Urbs Galliæ Lugdunensis, nunc Comitatus Burgundiæ) in Ecclesia S. Joannis Evangelistæ; & ex alia particula Vestis ipsiusmet SALVATORIS, qua donatus fuit Henricus Rex Castillæ an-
14 no Domini 1400. ab Emmanuele Paleologo secundo, Imperatore Constantinopolitano, in cujus litteris patentibus ita legitur *Dedimus enim ipsi Illustrissimo Regi particulam vestimenti Nostri REDEMPTORIS, quasi blavei coloris, ex eo scilicet vestimento, cujus fimbriam tangens mulier à fluxu Sanguinis est sanata*. Color blaveus idem est ac cœruleus, ut testatur S. Birgitta *in lib. 1. Revelat. cap. 31.* ubi vidit *Reginam Cæli, Matrem Dei, habentem pretiosam coronam inæstimabilem in capite suo; & capillos extensos super spatulas admirabilis pulchritudinis. Tunicam auream splendore indicibili coruscantem, & Mantellum blavium de lazuro, seu sereni cæli coloris.* Antedictam partem Vestis Redemptoris servant Patres Carthusiani; (referentibus Magrio *in suo Hierolexic. Verb. Birrus. Col. 4.* & Sexlogo *tom. 3. in Contic. Vestigat. 32. sect. 3. num. 33.* & Menochio *in Stuoris Centur. 9. cap. 69.*) in eorum Ecclesia Sanctæ Mariæ de Artingo Diœcesis Vallisoletanæ. Est autem Vallisoletum Urbs Castellæ veteris; in qua *Anno 1506. die festo 20. Maii* 15
obiit Christophorus Columbus, magnus ille Argonauta, qui primus Indiam Occidentalem, seu Americam detexerat Anno 1492. cujus corpus translatum fuit Domenicopolim in America ex ipsius mandato, ubi tale Epitaphium ad ejus sepulcrum (ut refertur à Joanne de Castellanis in suo tractatu de Viribus Illustribus Indiæ) fuit insculptum

Hic locus abscondit præclara membra Columbi, 16
Cujus præclarum nomen ad astra volat.
Non satis unus erat sibi mundus notus, at Orbem
Ignotum priscis omnibus ipse dedit.
Divitias summas terras dispersit in omnes,
Atque animas Cælo tradidit innumeras.
Invenit campos divinis legibus aptos.
Regibus & nostris prospera Regna dedit.

Et quoniam cœrulei coloris erant Vestes Redemptoris, hinc est quod in 17
primitiva Ecclesia omnes Clerici vestibus coloris violacei utebantur, juxta observationem Eminent. Card. Baronii *Anno 393.* at successit color niger postquam Monachi ad ordines, & ad Sacerdo-

conlectum cuperunt promoveri, sic eorum molestia, & mundi contemptu distante, ut ait S. Hieronymus *in Epist. 22. Et in Epitaph. S. Marcellæ.* Retentus autem fuit color violaceus in vestibus Episcoporum, nec non familiarium Papæ, & in clericis Seminariorum, ne omninò usus perversus aboleretur. Magrius *in Hierolexic. d. Verb. Birrus.*

Occasione autem Vestium Sacerdo-
18 tum Hebraicorum investigabit curiosus Lector, an ipsi antedictas tantùm quatuor Vestes induerent, vel etiam alias? Et an ubique eas deferrent? Respondetur, dum litarent, & in actuali ministerio Sacrificiorum Tabernaculi, atque Templi essent Sacerdotes Aaronici, necessariò induebantur *fæmoralibus, tunica, balteo, & Thora*, de quibus supra. Extra autem functiones Sacerdotales, certum est, quod utebantur etiam pallio, illud supra tunicam deferentes, nam legimus in libro Numeri cap. 15. *Vers. 37.* quod *Dixit Dominus ad Moysem, loquere filiis Israel, & dices ad eos, ut faciant sibi fimbrias per angulos palliorum; ponentes in eis vittas hyacinthinas.* Igitur sicut exteriùs portabant pallium, ita fulsius tunicam credendum est, eosdem induisse interulam, seu camisiam, thoracem, braccas cum calceis, & ideò scriptum est, quod jussu Nabuchodonosoris Regis tres pueri, *vinctis cum braccis, & tiaris, & calceamentis missi sunt in medium fornacis ignis ardentis.*
19 *Dan. cap. 3. Vers. 21.* Et Redemptorem nostrum præter tunicam inconsutilem, quam sibi Deipara Virgo, ejus Mater illi formaverat suis manibus in modum tubuculæ, (ut est communis Patrum traditio, & ipsa revelavit S. Brigittæ *lib. 7. Revel. cap. 8.*) & præter Tunicam, & Pallium, solitum fuisse portare thoracem laneum, sive lineum, & femoralia cum calceis, opinatur Barradas *in concordan. Evangel. tom. 4. lib. 7. cap. 13.* ad illa Verba *Diviserunt sibi vestimenta ejus.* Quod congruit Verbis Evangelistæ Joannis *cap. 19. Vers. 23.* dicentis *Milites ergo cum crucifixissent eum, acceperunt vestimenta ejus, & fecerunt quatuor partes, unicuique militi partem, & tunicam. Erat autem Tunica inconsutilis, desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad invicem, non scindamus eam, sed sortiamur de illa cujus sit.* Quatuor partes vestium esse potuerunt 1. Pallium. 2. Tunica exterior. 3. Thorax. 4. Fæmoralia cum calceis. Præter has postea Tunica inconsutilis, idest interula, seu subucula, aut camisia fabricatam per Deiparam, ut dictum est supra.

Cæterùm Aaronicos Sacerdotes extra Sacrificium non habuisse fæmoralia, sed tunicam solummodo, ac pal- 20
lium, more aliorum Hebræorum, ac Gentilium videtur sentire Menochius *in Stromat. cent. 2. cap. 79.* ubi præter exempla ex Homero desumpta, ex Plutarcho, & ex Svetonio de Ulysse, Philippo Macedone, & Julio Cæsare, adducit illud Noe, qui dormiens vino sopitus, partes verendas non opertas habebat, ex defectu scilicet fæmoralium, & illud Regis Ammonitarum, qui Legatis Regis *David præscidit vestes medias usque ad nates. 2. Reg. 10.* scilicet, in contumeliam; ut deficientibus fæmoralibus ostenderentur partes, quas verecundia tegit, & sic à populis irriderentur, quare utraque opinio habet probabilitatem, nisi velimus eas concordare dicendo, quod usque ad tempora Davidis, & Salomonis non essent in usu fæmoralia, præcipuè in Syria, & Palestina, regione calida: at deinceps tùm ob mutationem antiquæ consuetudinis in vestimentis (quæ nostris temporibus tam variabilis est, experientia teste) tùm ob diversitatem regionum, braccas, & fæmoralia etiam apud Hebræos, Levitas, & Sacerdotes usum obtinuisse.

Quo verò ad officia, & munia Sacerdotum veteris testamenti erant sexdecim sequentia. I. Sacrificia cujusvis 21
generis facere super Altare holocautomatum, quod stabat in atrio ante vestibulum Tabernaculi, vel Templi.

II. Li-

II. Libamina à populo oblata recipere, eaque offerre coram Domino, ut præcipiebatur in *Levit cap.* 1. 2. 3. & 7. III. Diligenter inspicere hostias, victimasque offerendas, illas scrutando, & disquirendo; & si quid vitii in eis deprehendissent, reiiciendo, immaculatas verò ad Sacrificia admittendo. IV. Easdem Victimas admissas mactare, excoriare, in partes secare, abluere, cremare, & nonnullas etiam coquere, atque comedere juxta naturam, & qualitatem Sacrificiorum, de quibus infra agemus. V. Ignem sacrum alere, ac nutrire, subjiciendo ei quotidiè ligna, ut jugiter, perpetuòque arderet super antedictum Altare holocaustomatum; ut legitur in *Levit. cap. 6. Vers.* 12. VI. Bis quotidiè introire in anteriorem partem Tabernaculi, Templive, quæ *Sancta* dicebatur, & ibi ponere thymiama, & illud adolere super Altare incensi manè, & vespere, quod dicebatur *Juge Sacrificium*. Quomodo autem adoleretur, explicabimus infra, agentes de Sacrificiis in specie. VII. Pariter bis ingredi *in Sancta* ad accendendas lucernas, scilicet Vespere, quæ tota nocte ardere debebant, nec non Manè ad illas extinguendas, ut notat Cornel. à Lapide in *Levit. cap. 24. Vers.* 2. *in fine*. VIII. Singulis Sabbatis, hoc est septima quaque die, ponere duodecim panes calidos super Mensam Propositionis existentem *in Sancta*; & indè veteres removere, & comedere. IX. Conservare olea Sacra, tàm ea, quæ pro Sacris unctionibus necessaria erant, quàm illa pro lucernis accendendis, nec non thymiama, seu compositionis incensum, vasa Sanctuarii, & quidquid ad usum Tabernaculi, Templivè interioris usum pertineret. X. Involvere velaminibus Arcam, aliasque res sacras portandas à Levitis, quando movebatur Tabernaculum. *Num. cap. 4. Vers.* 5. sed hoc officium cessavit ædificato Templo. XI. Clangere buccinis corneis, & argenteis in casibus descriptis *Num. cap. 10. Vers.* 1. & *seqq.* XII. Adjurare mulieres in casibus Zelotypiæ *Num. cap. 5. Vers.* 11. *usque ad finem*. XIII. Discernere inter lepram, & lepram; inter mundum, ac leprosum, ut in *Levit. cap.* 13. & in Evangelio *S. Lucæ cap. 17. Vers.* 14. ubi Redemptor, nec [illegible] verbis suo mundatis: *Ite, ostendite vos Sacerdotibus*. XIV. Facere expiationes, seu purificationes leprosorum, puerperarum, mulierum menstruatarum, viri seminifluí, & aliorum hujusmodi, de quibus in *Levitic. cap.* 12. XV. Orare pro populo tùm in universali, tùm in particulari; de quo officio ait Dominus, *in Ose. cap. 4. Vers.* 8. *Sacerdotes peccata populi mei comedent*, videlicet precibus suis, & oblationibus eis debitam, atque consument, ut exponitur *in cap. ipsi Sacerdotes* 1. *qu.* 1. XVI. & ultimum; sed præcipuum Sacerdotum officium, atque munus erat, studere continuò Scripturæ Sacræ, & habere perfectam scientiam Divinæ Legis, ut eam populum docere possent, juxta illud *Malach. cap. 2. Vers. 7. Labia Sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore eius*. Unde non immeritò Sacerdotibus ignorantibus comminatus fuit Dominus dicens: *Quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne in Sacerdotio fungaris mihi*. *Osee cap. 4. Vers.* 6. Quoniam 22
vis hæc obligatio sciendi Legem Divinam, & instruendi populum in ea extenderetur etiam ad alios Levitas inferiores Sacerdotibus, & eorum adjutores, imò etiam ad Scribas doctores laicos, ut dicemus infra *Decis.* XXIV. Quemadmodum nunc in Ecclesia Catholica etiam personæ laicæ adhibentur ab Episcopis, & Parochis in edocendis pueris Doctrinam Christianam, ac eisdem laicis se exercentibus in prædicta instructione puerorum concessæ sunt amplissimæ Indulgentiæ à B. Pio V. in Constitutione *Ex debito, die 6. Octob.* 1571. nec non à Gregorio XIII. & à Clemente VIII. 23
& deindè à Paulo V. in Bulla, *Ex credito die 6. Octobris*, 1607. de quibus Barbosa *de Parocho cap.* 15. *in fine*. Et Paul. Jordanus *tom.* 2. *libro sexto*, *tit.*

strum-

scundò De Doctrina Christiana.
Ex huc usque dictis circa personas
Sacerdotum Aaronicorum duodecim
sunt recolligenda, atque notanda
24 *Primum*; quod supradicta omnia mu-
nera, & officia poterant exerceri pro
libito etiam à Summo eorum Pontifi-
ce, qui tamen in aliquibus festis, nec non
in Calendis per singulos menses, vel
quando aliqua festivitas, aut anniver-
saria solemnitas à populo celebraba-
tur, obligatus erat, personaliter ad
Templum accedere, & unà cum aliis
Sacerdotibus interesse Sacrificiis. *Se-
cundum notandum* est, quod prædicti Sa-
cerdotes non uniuscuique, & pro libito
se intrudebant in functionibus Sacris,
ac Sacrificiis peragendis, sed in sua
25 hebdomada tantùm, cum enim essent
distincti in viginti quatuor vicibus, seu
classibus, ut demonstratum est supra:
unusquisque Sacerdos per duas hebdo-
madas annuatim, quæ contingebant
vici, & classi suæ, sub suo Principe
cum eadem classe Sacerdotali accede-
bat ad Tabernaculum, Templumvé,
ut ibi deserviret. In anno sunt heb-
domadæ 52. Vices autem, & classes
Sacerdotum erant 48. Itaque per circu-
lum una Classis serviebat per integram
hebdomadam, & expleta hebdomada
24. iterum prima Classis revertebatur
ad actuale ministerium Templi, & post
eam aliæ juxta ordinem suum, ut
scribunt Barradas in *Evangel. tom. 1. lib. 5.
cap. 13.* & Salianus *ad Annum Mundi
3932. à num. 36. & seqq. Tertium notan-
dum*. Et quoniam in unaquaque clas-
se, seu vice plures erant Sacerdotes,
ne qua contentio inter ipsos existeret,
vel confusio fieret in aggrediendis fun-
ctionibus, & Sacrificiis, pro diebus
26 suarum hebdomadarum, sors mittteba-
tur etiam inter ipsos, & sorte extra-
hebantur ad quæcumque ministeria
obeunda in sua hebdomada, exempli
gratia, sorte extrahebatur quis deberet
incensum adolere, quis offerre, & in-
ferre Panes propositionis, quis lucer-
narum curam habere, qui victimas se-
ligere, eas mactare comburere, & alia
in sacrificando facere. Hinc est, quod
scripsit S. Lucas *cap. 1. vers. 8.* de S. Za-
charia Patre Præcursoris (ut supra in-
nuimus) *Factum est autem cum Sacerdo-
tio fungeretur in ordine VICIS SUÆ
ante Deum, secundum consuetudinem Sa-
cerdotii, SORTE exiit, ut incensum po-
neret ingressus in Templum Domini. Quar-
tum notandum*. Toto septiduo commo-
rabantur Sacerdotes in exedris, & cu-
biculis Tabernaculi, ac Templi, tum 27
quia tota nocte aderant Altari, in
quo Sacrificium Vespertinum paula-
tim consumabatur *Levit. cap. 6. Vers. 9.*
tum quia non poterant deserere Sacri-
ficium Matutinum, quod perdurabat
usque ad Vesperam, Et ideò non re-
vertebantur ad domos suas, nisi exple-
ta hebdomada, prout fecisse S. Zac-
chariam notavit pariter Evangelista
dicens. *Et factum est, ut impleti sunt
dies officii ejus, abiit in domum suam.* 28
Luc. cap. 1. Vers. 23. Quintum notandum:
Quamvis omnes descendentes ab Aa-
ronis stirpe, & à duobus filiis ejus
Eleazaro, & Ithamaro dicerentur Sa-
cerdotes, non tamen admittebantur ad
sacra facienda in Tabernaculum, Tem-
plumvé, nisi essent initiati, & à Sum-
mo Pontifice consecrati, at non initia-
bantur, nisi in ætate annorum triginta,
ut ex auctoritate S. Hieronymi *Epist. 62.
ad Theophil. & in proœmio lib. 1. in Eze-
chielem* docent Salianus *ad Annum Mun-
di 2640. num. 8.* & Barradas *tom. 4. in
Evangel. lib. 5. cap. 9.* Quæ ætas triginta
annorum requirebatur etiam ut quis
posset alios docere. Cornel. à Lapide in 29
Numer. cap. 4. Vers. 3. ubi notat, S. Joan-
nem Baptistam, atque ipsum CHRI-
STUM expectasse eamdem ætatem,
antequam inciperent prædicare, quia 30
apud Hebræos id non erat licitum
alicui ante annum trigesimum. Porrò
ad obtinendum Summum Pontifica- 31
tum attendebatur ætas quadraginta
annorum. Salian. *à Anno 2640. num. 9.*
quod si Hyrcani filius eo functus fuit
anno ætatis decimo octavo, ut refert
Josephus, egit contra legem. Cornel.
à Lapide *d. cap. 4. Numer. Vers. 3.* Sex-

tum Notandum. Non tamen initia-
bantur Sacerdotes irregulares, scilicet
irregularitate corporis. Describuntur
32 autem irregularitates in libro *Levitic.*
cap. 21. *Vers.* 18. his verbis: *Si cæcus fue-*
rit, si claudus, si vel parvo, vel grandi,
vel torto naso, si fracto pede, si manu, si
gibbus, si lippus, si albuginem habens in
oculo, si jugem scabiem, si impetiginem in
corpore, vel herniosus. Omnis, qui ha-
buerit maculam de semine Aaron Sacer-
dotis, non accedet offerre hostias Domi-
no, nec panes Dei sui. Et de iisdem dis-
serit Cornel. à Lapide *dicto loco.* Et no-
vissime eruditus Vir Gaspar Iuenin in
33 *Commentar. Historico Dogmat. de Sacra-*
mentis tom. 2. *Dissertatione XIII. quæst.* 5.
cap. 5. § 8. ubi irregularitates corporis
etiam in Sacerdotibus Ecclesiæ Catho-
licæ servatas fuisse ait à tempore Apo-
stolorum; quamvis à duodecimo sæ-
culo tantum positæ fuerint sub præce-
pto, & in Jure Canonico relatæ. *Cap.*
1. *& cap.* 2. *De Corpor. Vit. & cap.* 1. *De*
Clerico ægrot. Septimum Notandum. Præ-
dicti Aaronici Sacerdotes ingredi non
34 poterant Tabernaculum, vel Tem-
plum, nisi saltem ab uno integro die
ante ab uxoribus abstinuissent, & à
quacunque seminis effusione mundi
fuissent, quam munditiam multò ma-
gis obligati erant servare per totam
hebdomadam, in qua actualiter sacras
functiones peragebant, ut ex Abulen-
si notant Salian. *ad Annum Mundi* 3021.
num. 31. Torniell. *ad Annum* 2545. *num.*
17. aliàs siebant immundi, & egebant
expiatione præscripta in *Levitic. cap.*
15. *& in Numer. cap.* 19. *Octavum no-*
tandum. Abstinere debebant à vino,
& à quocunque potu, qui inebriare
potest, quousque ministrabant prædicti
Sacerdotes in Tabernaculo, & in Tem-
plo. *Levitic. cap.* 10. *Vers.* 9. Et ibi Cor-
nel. à Lapide, ubi rationem reddit hu-
jus prohibitionis, subdens; Nadab,
& Abiu credi occisos fuisse ab igne in
Tabernaculo, quia ebrii erant. Et Sa-
lian. *ad d. Annum* 2545. *num.* 46. ubi
advertit, quod non erat diu prædicta
vini abstinentia, quia multiplicatis

Sacerdotibus, satis infrequens erat eo-
rum ministratio. Nonum notandum.
Sacerdotes Hebræi sacrificabant, & 35
orabant non nudo capite, sed tiara te-
cto; vel causa ornatus, & majestatis.
Cornel. à Lapide in *Exod. cap.* 28. *Vers.*
40. *&* 42. vel quia eorum mentes potiùs
ad terrena, quàm ad cœlestia dirige-
bantur. Durand. *de Divin. Offic. lib.* 3.
cap. 3. *& cap.* 13. *n.* 5. vel in signum sub-
jectionis, & servitutis. Gavant. *in Ru-*
br. Missal. part. 2. *tit.* 2. num. 2. Verùm
Sacerdotes novi testamenti, & in Ec-
clesia Catholica orant, & celebrant
detecto capite, quia eorum mentes
tendunt ad contemplandum Deum fa-
cie ad faciem, & fruuntur libertate,
quia Christus eos donavit, ut aiunt
prædicti DD. Et quia nostrum caput
est Christus. 1. *Cor.* 11. *Vers.* 3. Christus
autem in novo testamento est nobis
manifestus, ac conspicuus, at Judæis
in lege veteri erat velatus, & abscon-
ditus. Idcircò si quis celebraret Mis-
sam operto capite, peccaret mortali-
ter, & esset excommunicatione ple-
ctendus. *Cap. Nullus Episcopus. De*
Consecr. dist. 1. Et quamvis *Sa. in Apho-*
r. in Verb. Missa num. 17. dicat, quod
Episcopus potest dare licentiam, si ju-
sta sit causa, & cesset scandalum, ut 36
Sacerdos Sacrum faciat capite coope-
rto usque ad consecrationem, contra-
rium tamen est tenendum, tum quia
Episcopus non dispensat contra Cano-
nes, & decreta Conciliorum genera-
lium. Jo. Andr. & Hostien. *in cap.* 1. *de*
Supplen. neglig. Prælat. *Sylvester Verb.*
Dispensatio quæst. 11. tùm etiam quia
soli Papæ reservatum est concedere
usum Pileoli in Missa, ut ex pluribus 37
Decretis S. Congreg. relatis à Gavant.
d. part. 2. *tit.* 2. *num.* 2. à Sisto *in Hie-*
rurg. Eccles. tom. 1. *Verb. Biretum num.*
109. à Barbosa *de Paroch. cap.* 11. num.
36. & à Quarto *in Rubric. Missal. eadem*
part. 2. *tit.* 2. *dub.* 3. ubi in casu ur-
gentis necessitatis, in quo recursus
non sit facilis ad Sedem Apostolicam,
atque scandalo cessante, videtur con-
cedere non esse peccatum uti pileolo,
usque

usque ad consecrationem; immò Go-
bat in *Theolog. Experiment. tract.* 3. *num.*
680 ait, non esse illicitum patienti
debilitatem capitis facturn facere cum
capillitio assumptitio, vulgò *Perucca*,
38 si ita sit capiti Sacerdotis conformatum,
ut ab aspicientibus habeatur pro na-
turali, ob eam rationem, quod *Pe-
rucca* non deponitur nec coram ullo
Rege terreno, nec coram Rege sæcu-
lorum, quando Hic vel attollitur,
vel sumitur in Sacramento. Cogitet
pius Lector, an in Italia talis opinio
sit ad praxim reducenda? & videat,
quæ scribam infra *Dec.* 31. *num.* 38.
39 Chinenses quidem toto tempore Liturgiæ
tenent caput tectum, quia apud
ipsos stare cooperto capite est signum
honoris, & reverentiæ. *Idem* Gobat.
tract. 3. *n.* 385. *Decimum* Notandum. Sa-
cerdotes legis antiquæ nudis pedibus in
Tabernaculo, atque in Templo mini-
strabant. Cornel. à Lapide in *Exod. cap.*
30. *vers.* 19. & 20. Salian. *ad Annum Mun-
di* 2544. *num.* 573. vel ad imitationem
40 Moysis, qui collocuturus cum Deo
in monte Sina jussus est deponere cal-
ceamenta. *Exod. cap.* 3. *vers.* 5. vel ad
servandam munditiam pavimenti Sa-
cri, ad quem effectum tenebantur la-
vare manus suas, ac pedes, quando
ingressuri erant Tabernaculum, &
accessuri ad Altare. *Exod. d. cap.* 30.
vers. 20. ad quorum exemplum etiam
nunc Turcæ, & Saraceni deponunt
calceos, dum ingrediuntur Meschitas.
Nostri verò Sacerdotes celebrant cal-
ceati, non nudis pedibus, tùm ob vere-
cundiam, tùm quia sunt milites Chri-
sti, quos decet esse calceatos, immò
ocreatos, ut parati semper sint ad bel-
lum contra dæmones, & ad evangelizan-
dum, juxta illud Apostoli *ad Ephes.*
cap. 6. *vers.* 15. *Calceati pedes in præpa-
ratione Evangelii pacis*, quamvis se-
cluso contemptu, vel scandalo, nullum
esse peccatum litare nudis pedibus,
quia de hoc nullum reperitur præce-
ptum, docent Suarez *part.* 3. *disp.* 82.
sect. 3. Emin. Card. de Lugo *de Euchar.*
disp. 20. *n.* 102. & Layman *lib.* 5. *tract.* 5.
cap. 6. *num.* 15. *Undecimum notandum*:
prohibebantur Summi Pontifices, & 41
Aaronici Sacerdotes suas vestes scinde-
re. *Levitic. cap.* 10. *vers.* 6. & *cap.* 21.
vers. 10. quocirca Caiphas, qui eas sci-
dit, dum CHRISTUM interrogaret,
peccavit in legem, & de eo hic notat
Emin. Card. Baronius *ad Annum Christi*
34. *num.* 73. *Caiphas, lege contempta,
quo cæterorum afflantium animos in Christi
perditionem magis, ac magis concitaret,
summe quodam præcursor, primus Summo-
rum omnium Pontificum (quorum sit me-
moria) scidit vestimenta sua.* Erat
enim mos apud Hebræos ad ostenden- 42
dum dolorem animi vehementem scin-
dere vestes, ut fecit Jacob, cum sibi di-
ctum fuisset, Josephum filium suum à
fera pessima esse devoratum. *Genes. cap.*
37. *vers.* 34. & David, cum sibi nuncia-
ta esset mors Saulis, & Jonathæ. 2. *Reg.*
cap. 1. *vers.* 11. Et alii plures, etiam
Gentiles, de quibus Menochius in *Histor.*
Sacra lib. 7. *cap.* 10. *num.* 3.

Sed dicet aliquis: Quomodo Judæi
scindebant unico ictu sibi vestes? 43
Nonne sive lineæ, sive laneæ sint, ita
fortes sunt, ut manibus hominis, teste
experientia, trahi, rumpi, & scindi
non valeant? Curiosæ huic interroga-
tioni respondetur tripliciter. Primò,
quod scindere vestes nihil aliud erat, nisi
eas à pectore ad ... aperire. Sivè
enim clauderentur globulis, ut sunt ve-
stes Prælatorum, & Presbyterorum;
sive conglutinarentur similiter, impetu
manuum non est grave illas aperire;
prout opinatus est Joan. Hieronymus So-
pranis *de Re Vestiaria cap.* 2. § 11. Vel
secundò, quod Vestes erant è Serico
pertenui, ut absque difficultate in fru-
sta possent disrumpi. Vel tertiò, quod
in crumenis cultros parvos, aut forci-
pes tenebant, quibus adhibitis vestes
etsi laneæ, fortes, & duplices scinde-
bantur.

Duodecimum tandem Notandum con-
cernit eorundem Summi Pontificis, &
Sacerdotum alimenta, quibus susten- 44
tabantur, in defectu agrorum, quos
possidere non poterant. Erant autem

V 2 obli-

alimenta sequentia. I. Decimæ universalis totius terræ Promissionis ex quibuscumque bladis, uvis, oleis, fructibus, herbis, lignis, ac artificio; sed hæ decimæ exigebantur à Levitis non Sacerdotibus, apud quos remanebant pro eorumdem Levitarum sustentatione, soluta tamen decima parte eorumdem decimarum ipsis Sacerdotibus, qui secundum veriorem opinionem, de eadem decima decimæ competentem, magnamque portionem Summo Pontifici retundebant. S. Hieronym. in cap. 45. Ezechie. Josephus lib. 4. Antiquit. cap. 4. Ribera lib. 3. de Tempore cap. 2. Et Cornel. à Lapide in libro Numer. cap. 18. Vers. 27. II. Stipendium erant Victimæ omnes, quæ de præcepto mactabantur in Sacrificio, boves, vituli, capræ, oves, agni, columbæ, & turtures, de his enim, etsi quæ in holocaustum sacrificabantur, integræ cremarentur in altari, quæ litabantur pro peccatis, cedebant pro medietate in cibum Sacerdotum, & quæ erant hostiæ pacificæ concedebantur comedendæ etiam uxoribus, ac filiis eorumdem Sacerdotum. Levit. cap. 10. Vers. 14. & Deuteron. cap. 12. Vers. 18. & cap. 26. Vers. 11. III. Ultra victimas mactandas de præcepto fruebantur Sacerdotes hostiis, quæ ex devotione populorum, vel ex voto sponte erant ipsis ad sacrificandum elargitæ. Numer. cap. 18. Vers. 11. & ibi Cornel. à Lapide.

45 IV. Habebant Primitias omnium fructuum. Differebant autem Primitiæ à Decimis, nam Primitiæ erant primi fructus. Decimæ erant decima pars omnium fructuum. Quadrupliciter autem solvebantur Primitiæ. Primitiæ Spicarum die secunda Azymorum. Levit. cap. 23. vers. 10. Primitiæ panum in Pentecoste. d. cap. 23. vers. 17. Primitiæ aliorum panum, quos dabant Sacerdotibus per singulas hebdomadas. Numer. cap. 15. vers. 21. Et Primitiæ in mense septimo in festo Tabernaculorum de omnibus frugibus, tam ex granis, quam ex uvis. Cornel. à Lapide d. cap. 18. Numer. vers. 12. ubi docte advertit, quod licet harum Primitiarum quantitas non esset à Deo definita, tamen ex universali consuetudine erat inter quadragesimam, & sexagesimam partem, itaut nisi Primitiæ essent majores quadragesima parte, non possent esse minores sexagesima. S. Hieronym. in Ezechiel. cap. 45. Abulens. in cap. 18. Numer. qu. 14. & Ribera de Templo lib. 3. cap. 2. V. Stipendium Sacerdotum erant quæcunque Oblationes, de quacunque re, quæ sive ex voto, sive ex mera devotione Laicorum fiebant Templo, & ministris ejus. Numer. cap. 18. vers. 14. 46

VI. eandem Stipendium Aaronici Cleri erant Primogenita tùm quorumcumque animalium, tùm ipsorum hominum; cum hac tamen differentia, quod Primogeniti hominum redimebantur à genitoribus suis quinque siclis, unus autem siclus erat libræ quinque, ut diximus supra Decis. XIX. num. 12. & notat Salianus ad Annum 2545. num. 88. Primogenita animalium non immundorum, nempe Bovis, Ovis, & Capræ, non redimebantur, quia litabantur Deo in Sacrificio, cum combustione Sanguinis, & adipis, at carnes cedebant pro alimento Sacerdotum. Cætera autem Primogenita quorumcunque animalium immundorum, nempe Equi, Asini, & similium redimebantur pecunia juxta æquivalentem eorum valorem. Et cum hæc primogenita essent multiplicia, magna etiam erat summa denariorum, quam Sacerdotes ex eis colligebant: & sibi ipsis appropriabant, ut disseruit Cornelio à Lapide d. capitulo 18. Numer. vers. 16. & sequentibus. Et hi omnes erant reditus, quibus sustentabantur Levitæ, & Sacerdotes veteris Testamenti. 47 48

DE-

DECISIO XXIV.

ARGUMENTUM.

De aliis Levitis, Caathitis, Gersonitis, & Meraritis, qui inserviebant Tabernaculo, ac Templo, & de eorum ministeriis. De urbibus Levitarum, atque eorum agris suburbanis, emptitiis, & votivis. De Nathinæis servis Tabernaculi, & Templi; ac de religiosis sectis Scribarum, Pharisæorum, Saducæorum, Nazaræorum, Rechabitarum, Essenorum, Assidæorum, Dosithæorum, Hemerobaptistarum, & Herodianorum. Circa quos omnes Origo, Virtutes, ac Vitia demonstrantur.

SUMMARIUM.

1 *Primogenita omnia à Deo sibi reservata. Et cur?*

2 *Tribus Levi mancipata à Deo in ministerium sibi.*

3 *Levitæ numerati in deserto erant vigintiduo millia.*

4 *Primogenitorum numerus major, quàm Levitarum in deserto.*

5 *Levitæ destinati ad Divinum servitium, & quomodo consecrati?*

6 *Ritus, & Cæremoniæ octo in consecratione Levitarum*

7 *Levitæ per desertum deferebant totum Tabernaculum sacrum.*

8 *Levi habuit tres filios Caath, Gerson, & Merari.*

9 *Tres familiæ, seu Columnelli Levitarum, Caathitæ, Gersonitæ, & Meraritæ.*

10 *Moyses, & Aaron erant de progenie Caath filii Levi.*

11 *Sacerdotium Hebræorum firmatum fuit à Deo in progenie Aaronis; ideò omnes Sacerdotes erant de Tribu Levi; sed non omnes Levitæ erant Sacerdotes.*

12 *Delatio Tabernaculi, & Arcæ fœderis pro parte divisa inter Levitas?*

13 *Caathitæ tanquam nobiliores portabant sanctiora de Tabernaculo: sed velis involuta.*

14 *Gersonitæ portabant operimenta Tabernaculi.*

15 *Meraritæ deferebant tabulas, & columnas Tabernaculi.*

16 *Levitæ per desertum excubias circa Tabernaculum tota nocte faciebant, Et laudes Deo canebant.*

17 *Levitæ ab anno trigesimo usque ad quinquagesimum serviebant Tabernaculo.*

18 *Levitarum munia sex post ædificatum Templum.*

19 *Levitis civitates 48 datæ ad habitandum; cum campis suburbanis passuum mille per gyrum.*

20 *Levitæ habebant agros emptitios, vel ex voto, aut piis legatis relictos.*

21 *Levitarum divitiæ, & opes magnæ.*

22 *Nathinæi qui nam essent, & cur Levitis servirent?*

23 *Fœdera ab antiquis fiebant prævio cibo, & potu.*

24 *Georgius Cornelius Episcopus Patavinus Anno 1644. quomodo pacificaverit homines septem Communium suæ Diœcesis?*

25 *Cardinalis Cornelius Anno 1697. è Legatione Lusitana vocatus à Papa Innocentio XII. ad Purpuram, & ad Episcopatum Patavinum.*

26 *Scribæ quinam essent in lege Mosayca?*

27 *Scribæ erant de omni Tribu, & quamvis laici poterant explicare*

re legem divinam populo, & num. 30.
28 *Tribus Simeon quare dispersa inter alias Tribus?*
29 *Scribæ, & Rabbini secundum aliquos erant de Tribu Issachar.*
31 *Templum an intrarent Scribæ, ut docerent populum?*
32 *Synagogæ erant ampla ædificia, in quibus Scribæ explicabant Legem Divinam.*
33 *Scribæ, & Rabbini in porticu Templi docebant populum.*
34 *Discipuli sedebant ad pedes Magistri, eo docente.*
35 *Scribarum ambitio, & vanagloria.*
36 *Concupiscere mulierem innuptam, pejerare, & vindictam sumere, non esse peccatum Scribæ docebant.*
37 *Talmudici Rabbini appellantur* Chachamin
38 *Talmud liber quid contineat ex Deciano Criminalista, & publico Lectore in Archigymnasio Patavino?*
39 *Rabbinorum errores, & deliramenta 38. contenta in libro Talmud. & num. 40.*
41 *Talmudicos libros igne consumptos Venetiis Anno 1533. ex Decreto Excellent. Magist. contra Blasphemias.*
42 *Constitutiones Pontificiæ contra libros Talmudicos.*
43 *Pharisæi quinam essent? Qui adoptarentur inter illos?*
44 *Collegia DD. Juristarum, & Philosophorum Paduæ non aggregant in se nisi Doctores Nobiles.*
45 *Pharisæorum vitia, & errores.*
46 *Pharisæorum secta subdivisa in aliis sectis.*
47 *Phylacteria Pharisæorum, quid essent?*
48 *Saducæi quinam essent? Unde sic dicti? Quinam eorum errores?*
49 *Saducæorum secta amplissima, nam vergebat in Epicureismum, & Atheismum.*
50 *Nazaræi quinam fuerint?*
51 *Nazaræi servabant quinque regulas. Et quas?*
52 *Chenchræ qui sint?*
53 *Nazaræi fuerunt figura nostrorum Regularium.*
54 *Joseph Patriarcha an fuerit Nazaræus?*
55 *Absalon an fuerit Nazaræus?*
56 *Christus an fuerit Nazaræus? An sibi aliquando tonderet capillos?*
57 *Rechabitæ quinam essent? Quæ eorum tria vota?*
58 *Monasticæ, & Regularis vitæ an ortum habuerit à S. Elia?*
59 *Rechabitarum mirabile experimentum jussu Dei factum.*
60 *S. Elias, & Elisæus emiserunt tria vota Religiosa.*
61 *Esseni quinam essent? Quando inceperint?*
62 *Eunuchos facere prohibitum erat Hebræis tùm homines, tùm animalia.*
63 *Esseni erant Monachi Christiani à S. Marco instituti.*
64 *Essenorum classes duæ.*
65 *Assidæi quinam essent?*
66 *Dosithæi qui?*
67 *Dosithæi nautæ exemplum curiosum de observatione Sabbati.*
68 *Hemerobaptistæ quotidie corpus suum lavabant.*
69 *Herodiani quinam essent?*

POst notitiam datam Lectoribus de Summis Pontificibus, ac Sacerdotibus Aaronicis tùm Principibus, tùm inferioribus; oportet verba facere de aliis Levitis, qui Tabernaculo, ac Templo serviebant, nec non de aliis personis, quæ se Divino servitio applicabant, quales erant Nathinæi, Scribæ, Pharisæi, Saducæi, Nazaræi, Rechabitæ, Esseni, Assidæi, Dosithæi, Hemerobaptistæ, & Herodiani; de quibus omnibus hic agendum.

Quod.

Quod ad Levitas in universum at-
1 tinet, sciendum est. In exitu Israel
de Ægypto Deum sibi reservasse om-
nia primogenita Hebræorum, ut legi-
tur in *Exod. cap.* 13 *vers.* 12. eo quod
ad Israelitarum favorem cuncta *Ægy-
ptiorum* primogenita occidisset. No-
luit autem Deus dicta Primogenita in
suo servitio pro Sacrificiis, & ministe-
riis in Tabernaculo, atque Templo
retinere; sed eorum loco assumere
sibi in ministros Tribum Levi, ut in-
nuimus supra *Decis.* XXII. num. 7. Id-
2 circò post peractam consecrationem
Aaronis, & Sacerdotum filiorum ejus,
præcepit Dominus numerari omnes de
Tribu Levi ab uno mense, & supra,
& inventi sunt Levitæ vigintiduo
3 millia. Deinde pariter ab uno mense,
& supra collecta fuit summa omnium
Primogenitorum populi Israel, quæ,
quia ad vigintiduo millia ducenta se-
ptuaginta tria ascendere deprehensa
est, pro æqualitate constituenda, pro-
ditum illa ducenta septuaginta tria
Primogenita fuerunt redempta, pretio
4 siclorum quinque per singula capita;
& tota hæc pecunia data fuit Aaroni,
& filiis ejus, ut differit Torniell. *ad An-
num Mundi* 2545 *num.* 8. & Salianus *ad
eundem Annum num.* 15. & 16. ubi do-
ctè advertit, quod Levitæ fuerunt ve-
rè vigintiduo mille trecenti, sed illi
trecenti non fuerunt computati, eo
quia tot erant Primogeniti viventes
de Tribu Levi, quos tanquam suos
Dominus noluit unà cum aliis Le-
viticis sibi à populo offerri, & dono
dari.

Destinati igitur fuerunt Levitæ ad
5 Divinum servitium, & ad hunc effe-
ctum fuerunt consecrati, & iisdem
propria munia, & officia imposita.
Eorum consecratio describitur *in libro
Numeror. cap.* 8. *vers.* 5. *& seqq.* his
verbis: *Et locutus est Dominus ad Moy-
sen dicens: Tolle Levitas de medio filio-
rum Israel, & purificabis eos juxta hunc
ritum: Aspergantur aqua lustrationis,
& radant omnes pilos carnis suæ. Cum-
que laverint vestimenta sua, & mundati
fuerint, tollent bovem de armento, &c.
Deinde, & applicabis Levitas coram
Tabernaculo fœderis, convocata omni
multitudine filiorum Israel. Cumque
Levitæ fuerint coram Domino, po-
nent filii Israel manus suas super eos, &
offeret Aaron Levitas munus in conspe-
ctu Domini à filiis Israel, ut serviant in
ministerio ejus. Levitæ quoque ponent
manus suas super capita boum; è quibus
unum facies pro peccato, & alterum
in holocaustum Domini, ut depreceris pro
eis. Statuesque Levitas in conspectu Aa-
ron, & filiorum ejus, & consecrabis obla-
tos Domino, ac separabis de medio fi-
liorum Israel, ut sint mei, & postea in-
grediantur Tabernaculum fœderis, ut ser-
viant mihi.* In qua quidem Levitarum
consecratione octo ritus, seu cæremo-
niæ fuerunt præceptæ, ac in omni eo- 6
rumdem initiatione observandæ. Pri-
mò, ut Pontifex aspergeret eos aqua lu-
strationis, quæ mixta erat cineribus
vitulæ rufæ, de quibus Apostolus *ad
Hebr. cap.* 9. mentionem fecit. Se-
cundò, ut ipsi Levitæ raderent sibi om-
nes pilos carnis suæ, cujus actionis
mysterium explicat S. Gregor. *lib.* 5.
Moral. cap. 23. Tertiò, ut lavarent Ve-
stes suas. Quartò, ut fieret immolatio
duorum boum, unus in holocaustum,
alter pro peccato. Quintò, ut iidem
Levitæ offerrentur Deo in Taberna-
culo coram toto populo, à quo cen-
sebantur oblati, & donati Deo. Sex-
tò, ut filii Israel suas manus eis impo-
nerent in signum abdicationis domi-
nii. Septimò, ut aliquantulum elevati
de terra agitarentur modicè ad qua-
tuor plagas mundi adinstar oblatarum
rerum Deo, per cæremoniam dictam
Tenuphà, de qua *Levit. cap.* 7. *vers.* 30.
Octavò, Levitæ ipsi imponerent ma-
nus super dictis duobus bovibus im-
molandis, quarum Cæremoniarum si-
gnificationem declarat Cornelius à La-
pide *in cap.* 8. *Numer. vers.* 7. *& sequen-
tibus.*

Quo verò ad Levitarum munia, &
officia distinguendum est tempus iti-
neris, ac delationis Tabernaculi us-

que-

quoufquè populus Hebræus possideret Ter-
ram promissam, & tempus, in quo
fabricatum erat Templum, & cessave-
rat deportatio Tabernaculi. Primo tem-
7 pore præcipuum munus Levitarum
erat delatio Tabernaculi, quæ quidem
delatio fuit tripliciter distributa Levi-
tis, prout eorumdem tres erant colum-
nelli, seu familiæ descendentes à tribus
filiis Levi.

Quapropter hic memoria repeten-
dum, quod Patriarcha Levi, filius
8 Jacob, habuit tres filios *Caath*, *Gerson*,
& Merari. *Genes. cap. 46. vers. 11.* ex
quibus tribus filiis prodierunt omnes
Levitæ per tres columnellos, seu fa-
9 milias, quæ nominabantur Caathitæ,
Gersonitæ, & Meraritæ, ipseque
Moyses, & Aaron erant de colum-
10 nello, & familia Caathica, nam Caath
genuit Amran, Amran verò genuit
Aaron, Moysem, & Mariam sororem
eorum. *Numer. cap. 26. vers. 59.* & sic
Moyses, Aaron, & Maria erant Ne-
potes Caath. In Aarone postea, &
11 ejus filiis, ac descendentibus Deus con-
stituit Sacerdotium, & hoc est, quod
omnes Sacerdotes erant Levitæ, sed
non è contra omnes Levitæ obtine-
bant Sacerdotium. Ideircò, cùm Le-
vitæ essent in triplici differentia, quia
alii descendebant à *Caath*, & diceban-
tur *Caathitæ*, alii prodibant à *Gerson*,
& nuncupabantur *Gersonitæ*; & alii
proveniebant à *Merari*, & appellaban-
tur *Meraritæ*, itinerantibus filiis Israel,
quando opus erat deferre Tabernacu-
lum, Arcam fœderis, & alias res sa-
12 cras per desertum, fuerunt partita
munia, atque onera iisdem omnibus
Levitis per Moysem, & Aaron hoc
pacto.

Caathitis tanquam nobilioribus pro-
pter Moysem, & Aaron, qui erant
13 de eodem columnello, data est cura
ferendi nobiliora, & sanctiora, vide-
licet Arcam fœderis, mensam propo-
sitionis, candelabrum aureum, & Al-
tare incensi cum omnibus ad singula
spectantibus, hac tamen conditione,
ut illa non tangerent; sed nec ulla
curiositate inspicere attentarent; quæ
in Sanctuario erant, antequam invo-
luta essent, alioquin scirent, se mo-
rituros. Propterea namque mandatum
fuerat Sacerdotibus, idest Aaroni, &
filiis ejus, ut quotiescunque movenda
forent castra, ipsi duntaxat ingrede-
rentur Tabernaculum, & singula con-
cinnè composita velamentis involve-
rent, mitterentque vectes, & effer-
rent, & deinde filii, & descendentes
Caath, ac etiam filii ipsius Moysis ea-
dem bajularent.

Gersonitis assignatum fuit munus, &
onus asportandi cortinas Tabernaculi; 14
& alia ejus operimenta; & item cortinas
Atrii, & omnia, quæ ad Altare holo-
causti pertinebant.

Meraritis fuit datum onus deferen-
di tabulas Tabernaculi, & Vectes ejus, 15
& columnas, earumque bases, nec
non atrii columnas, cum basibus, &
paxillis, & funibus suis. Et quia filii
Caath, quibus sacratiora, eademque
leviora onera obtigerant, propriis ea
humeris bajulare debebant: onera ve-
rò Meraritarum duplo graviora erant
oneribus Gersonitarum: propterea Moy-
ses, de sex plaustris, & duodecim
bobus, quæ Principes Tribuum obtu-
lerant. *Numer. capit. 7. vers. 2.* nihil
dedit Caathitis, sed Gersonitis duo tan-
tùm plaustra, & quatuor boves, Me-
raritis verò elargitus est plaustra qua-
tuor, & boves octo, quibus suas Ta-
bernaculi portiones vehere per deser-
tum possent. Hæc fuerunt munia præ-
cipua Levitarum in itinere, de qui-
bus agit Tornellus *ad Annum Mundi*
2545. num. 8. & Salian. *ad eumdem An-
num numer. 90. & seqq.* ubi addit duo
alia munia, & officia; videlicet, ex-
cubare tota nocte in custodia Taberna- 16
culi, more militum fidelium, dividen-
do noctem in quatuor vigilias, ut una
cohorte vigilante, aliæ requiescerent:
& psallere laudes Deo in eodem Ta-
bernaculo, juxta testimonium Psalmi-
stæ dicentis: *Ecce nunc benedicite Do-
minum omnes servi Domini. Qui statis in
domo Domini, in atriis domus Dei nostri:*

In

In noctibus extollite manus vestras in Sancta, & benedicite Dominum Psalm 133. *vers.* 1 *& seqq.* Ad præmissa autem onera *Levitæ* non obligabantur, nisi ab anno trigesimo suæ ætatis usque
67 ad annum quinquagesimum, quo completo, tanquam jubilati ab oneribus quibuscunque muneris, & officiis vacabant, etsi stipendiis Tabernaculi viverent. Et hæc de tempore itineris ad terram promissam, & ante fabricationem Templi in Jerusalem.

Secundo autem tempore, scilicet fabricato, vel mox fabricando Templo quando amplius non erat Tabernaculum circumferendum, iidem Levitæ
68 ab anno vigesimo absque alio termino senectutis imposita sunt sequentia munera, onera, & officia. I. Ut servirent Sacerdotibus in his, quæ concernebant Sacrificia, & functiones sacras. 1 *Paralipom. cap.* 23 *vers.* 24. II. Ut per ordinem Ostiarii essent, idest custodes quatuor portarum Templi. III. Ut custodirent Gazophylacium, & thesauros repositos in Templo, sive jure proprietatis ipsius Templi, sive jure depositi. IV. Ut quotidie canerent, & psallerent Divinas laudes in Templo, quando mane, & Vespere offerebatur juge Sacrificium, & in Sabbatis, ac Neomeniis, aliisque solemnitatibus, pulsantes musica instrumenta. Ad hunc effectum à Samuele Propheta fuerunt instituti Cantores, & ab eo instructi in cantu Hymnorum, & Divinarum laudum, ut notat Salianus *ad Annum Mundi* 2961 num. 101. Cumque ingens factus esset numerus Levitarum canentium tempore David, hi fuerunt divisi in 24. Vices, seu classes, ut ordinatim psallerent in Templo, & in aliis locis deputatis ad Divinas laudes, ut habetur in *lib.* 1 *Paralipom. cap.* 25. Qui quidem Cantores dicebantur etiam Prophetæ, ut diceemus infra *Decis.* XXV num. 47. V. Ut prædicarent populo, ipsumque docerent legem Dei, & servare præcepta tàm moralia, quàm judicialia, & cæremonialia, & VI. Ut judicarent causas maiores ad Religionem spectantes, ad quem effectum in omnibus Civitatibus terræ Promissæ deputabantur Judices etiam Levitæ; à quorum sententiis dabatur appellatio ad Summum Pontificem, & Concilium *Sanedrim* quod erat in Jerusalem, ut fusiùs scribit Tornell *ad Annum Mundi* 3020. à num. 3 *& seqq.* & Salian *ad Annum Mundi* 3021 à n. 15. *& seqq.* ubi putat, Levitas in omnibus urbibus fuisse Judices Assessores datos singulis Laicis Magistratibus, ut unà secum quascunque causas judicarent.

Illud autem est notatu dignum circa Levitarum personas, quod licèt ipsis in divisione terræ promissionis non fuerint assignatæ possessiones terrarum, sic Deo præcipiente, qui voluit esse eorum possessio, & hæreditas. 69
Numer. cap. 18. *vers.* 20. Nihilominùs, cum Israelitæ terram Promissionis occupassent, voluit Deus, ut Levitis darentur quadraginta octo Urbes ad habitandum; nec non suburbana earum, spatio mille passuum per circuitum, pro pascuis suorum pecorum, & jumentorum, ut legitur in *lib. Numer. cap.* 35 *vers.* 2 *& seqq.* Idcircò Levitæ erant Domini proprietarii, & possessores omnium domorum, quæ constructæ erant in prædictis 48 Civitatibus, in una quarum servabant Tabernaculum fœderis, antequam fabricaretur Templum in Jerusalem; ubi conveniebant per vices, & hebdomadas suas ad ministrandum Sacerdotibus, deinde revertebantur ad suas Urbes, & domos; quas illis prohibitum non erat vendere, ac redimere, atque anno Jubilæi recuperare, prout faciebant Laici de possessionibus suis, quod docet Tornellus *ad Annum Mundi* 2583. *numer.* 31. *& Anno* 3552. *numer.* 9. *&* 10. Salianus *ad Annum* 2583. num. 140. *& ad Ann.* 2590. num. 27. Cornel. à Lapide in d. *cap.* 35 *lib. Numer. vers.* 2. *&* 3. Addens, quod Levitæ, & Sacerdotes primis Urbes, domos, &

agros subinbanis annexos, poterant
alios agros, ac vineas propria pecu-
nia emere, nec non ex voto, oblatio-
20 ne, vel piis legatis sibi relictos reti-
nere, adeóut eis verisimiliter fuerit con-
tinuatò jure hæreditario bona alia-
rum Tribuum capere in Judæa, extra
Judæam verò passim hæreditario stabi-
lia, ac possidere valebant, & hinc
est illud, quod Salomon dixit Abia-
tharo Sacerdoti 3 Reg 2. vers 26. *Vade
ad agrum tuum* Et de Jeremia Sacer-
dote, quod emerit, & possederit agrum.
Jerem. cap. 32 vers 9 Et quod Sanctus
Barnabas *Levites*, Cyprius genere,
vendiderit agrum, quem habebat *Act
cap. 4 vers 37.* Ex quibus resultat,
21 magnas fuisse opes, ac divitias Levita-
rum, pensatis simul Decimis Univer-
salibus, Oblationibus, Primitiis, ac
Victimis Et hæc de iisdem *Levitis* di-
cta sint satis

Porrò præter Levitas, non pauca
aliarum personarum genera erant manci-
pata Divino servitio in lege Mosay-
ca. De quibus breviter oportet hic
agere, ut totius Cleri Aaronici Secu-
laris, & Regularis, ordinarii, & ex-
traordinarii sufficiens notitia habeatur
Et quidem in primo loco veniunt

Nathinæi Hi ducebant originem à
22 Gabaonitis, qui cum audissent, Is-
raelitas è deserto properare, & in se
irruere ad internecionem; nec spera-
rent viribus, aut precibus se tueri,
ad astutiam se converterunt, sumen-
tes duri panis frusta, & utres vina-
rios scissos, & calceamenta peranti-
qua, & fingentes se de longe venire,
accesserunt ad Josue Principem popu-
li, & coram eo, ac Summo Pontifice
Eleazaro, ac aliis principalibus popu-
li Israel dixerunt, se missos à Seniori-
bus, & habitatoribus terræ suæ, &
narrantes magnalia Dei Israel, roga-
verunt, ut eos, ac suos omnes in ser-
vos acciperent, & secum fœdus inirent.
Quod misericordia moti fecerunt Jo-
sue, & alii Duces exercitus, jurantes
se eis non nocituros, ut legitur in
Josue cap. 9. vers 11 & seqq. & narrat
Josephus *lib 5 Antiquitat cap 1 & 2.*
ubi scribit, quod *Eleazarus Pontifex
cum Senatu juravit, habituros se eos
pro amicis, ac, sociis, & nihil contra eos
ausuros iniquum, & in signum huius fœ-
deris, de cibariis eorum sumpserunt*
Hanc ceremoniam in stipulanda ami- 23
citia, & reconciliandis animis hostium
manducandi, & bibendi simul, obser-
vant Sacri Interpretes relati circa hos
Nathinæos à Salian. *ad Annum Mundi*
2584 num 152 ubi cum pluribus anti-
quorum Patriarcharum exemplis con-
firmat, quibus addere licet, quod
obvenit Illustrissimo, ac Reverendis- 24
simo Georgio Cornelio Episcopo Pata-
vino Anno 1644 in initio sui regimi-
nis Episcopalis, cum enim esset in
Visitatione septem Communium, Mon-
tium scilicet altissimorum, ubi bel-
licosi homines, teutonico idiomate
loquentes degunt sub Patavina Diœ-
cesi, & ibi quamplures inter se discor-
des ad pacem induxisset, firmatis con-
cordiæ articulis, exhibuerunt ipsi ma-
gnam Trullam mero plenam, postulan-
tes, ut Dominatio eius Illustrissima,
ac Reverendissima, ex ea biberet, at-
que cæteri [illegible] in signum sinceræ
amicitiæ, quod benignè fecit Antistes,
cujus memoria sit in benedictione æter-
na ob ejus egregias dotes, roburque in
Ecclesiæ Juribus tuendis, cujus meri-
tissimus Nepos tàm in Prosapia, tùm
in regimine tanti Episcopatus est Emi-
nentissimus, ac Reverendissimus Geor- 25
gius Cornelius ex Legatione Lusitana
à SS. D N Innocentio XII ad Car-
dinalitiam Dignitatem, & ad spiri-
tuale connubium cum hac Patavina
Ecclesia nuper est electus Gabaonita-
rum autem fraude detecta ab Israeli-
tis, fremuit Exercitus universus, vo-
luitque eos delere, sed Principes, &
Duces ob jusjurandum servarunt eos
innocuos, et damnarunt eos, ut ligna
cæderent, & aquas comportarent in
servitium Levitarum; pro usu Sacrifi-
ciorum, & dicti sunt *Nathinæi*, quasi
dati, & donati in Templi famula-
tum; quemodo Religiosi Laici etiam
nunc

[illegible] appellantur, qui se specialiter sanguine dedicant ad opera [illegible] Dei, & Religionis obsequium, ut disserunt Torniell. *ad Annum Mundi* 2545. num. 15. & Salianus *Annum* 2519. num. 109. *& seqq.* ubi refert discrepantiam Scriptoristarum circa [illegible] Iurisiurandi Josue, ac Principum Israelitici populi obligationem, & validitatem.

Scribae erant porro principales Ministri in Dei servitio, tempore Legis-
26 periti, Doctores, Magistri, & communi titulo vocati *Rabbini*, nam Rabbi est vox hebraica, quae interpretatur Magister meus. *Magri in Hierolexicon Verb. Rabbi.* & Barradas *in Evangel. tom.* 3. *lib.* 8. *cap.* 19. ubi disputat de origine, ac derivatione huius vocis *Scribae*, & concludit ita dici à Litteratura, & Sapientia, erant enim Scribae Rabbini, & homines Sapientes apud Judaeos, ut inter Magorum apud Chaldaeos, Philosophorum apud Graecos, & Jurisperitorum apud Latinos ad quos spectabat difficultates Sacrae Scripturae tum in scriptis, tum viva voce exponere. *Ita quoque habet* 1. *Esdrae cap.* 7. *vers.* 6. & Barradas *d. cap.* 19. Idcirco cum Magi venissent Jerosolymam quaerentes, ubi esset, qui natus erat Rex Judaeorum? Herodes *congregans omnes Principes Sacerdotum, & Scribas populi, sciscitabatur ab eis, ubi Christus nasceretur? Matth. capit.* 2. *vers.* 4. attinebat enim ad eosdem Scribas scire, quod Lex Moysaica doceret, ideo Scriptura Sacra de loco, & tempore ortus futuri Messiae. Eodem modo ubi Evangelista *Matthaeus cap.* 22. *vers.* 35. *& Lucas cap.* 10. *vers.* 25. narrant, quod unus Legis Doctor, & Legisperitus interrogavit Salvatorem, quodnam esset mandatum magnum in lege? Idem referens *Marcus cap.* 12. *vers.* 28. vocat illum Doctorem, & Legisperitum *Scribam* dicens. *Et accessit unus de Scribis, & interrogavit eum, quod esset primum omnium mandatum?*

Erant autem hi Scribae non de sola
27 Tribu Levitica, & Aaronica, sed etiam de aliis Tribubus Israel, tunc enim non solum obligatio docendi populum Legem Dei incumbebat Sacerdotibus, & Levitis, ut diximus supra *Decis.* XXIII. *num.* 22. sed transibat postea in Laicos Litteratos, & Legisperitos de qualibet Tribu iuxta observationem Saliani *ad Ann. Mundi* 3113. num. 2. & Barradas *in Evangel. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 31. *vers. Dices tamen*, & ibi Abulens. *in lib.* 1. *Paralipom. cap.* 13. *quaest.* 4. Imo videtur communis opinio Scriptorum, quod *Scribae* essent de Tribu Simeonis, ea ratione quia, sicut Levitae receperunt quadraginta octo Civitates ad habitandum, ut patet ex Numer. cap. 35. non quidem omnes simul unitas, sed dispersas in omnibus, & singulis possessionibus aliarum Tribuum, ex Dei speciali providentia, ut commodius possent ipsi Levitae, ac Sacerdotes populum instruere in Divinis mandatis, ut notat Tornielus *ad Annum Mundi* 2591. num. 9. 12., sic Deo permittente, Tribus Simeonis cunctis suis deserere suas primas possessiones, & habere intra terminos Tribus Judae ob causas 28
relatas *in lib. Josue cap.* 19. *a num.* 1. *& seqq.* ubi Cornel. à Lapide, & Magri *in Hierolexicon Verbo Scriba, & in Opusculo de Contradictionibus Sacrae Scripturae cap.* 49. *Genes. vers.* 7. ubi sic ait. *Judaeae tribus, quae prima erat, plus spatii contigerat eorum Geometricorum, qui erant correcturi suae tribus Principum, tunc sic Simeon primas possessiones perdidit, & inter possessiones fratrum Judae excepti ut alerentur. Tribus terminos habuerunt. Ita Abulen. Insuper cum postea crevisset Tribus Simeonis, novas sedes, & possessiones sibi quaesivit, ut habetur Paralip.* 4. *Denique Scribae, ac Legisperiti erant ex ista Tribu oriundi, qui per omnes Tribus dispersi sunt, ut populum in lege instruerent.* Ita Cornelius à Lapide, *& Rabbi Salomon.* De hac autem dispersione Tribus, & aliarum Simeonis loquuntur haec verba Cornelius à Lapide *in Genes. cap.* 49. *vers.* 7. explanans scilicet illam prophetiam Patriarchae Jacob, *Dividam eos in Jacob,*

& dispergam eos in Israel. Ne scilicet unum caput conficerent, & suo consilio alii perniciem machinarentur. Id impletum est in Levi, quia Levitis nulla sors obtigit in Chanaan, sed tamen per omnes Tribus dispersi. In Simeone quoque, nam ei data fuit sors, & sedes in medio Tribus Juda. Jos. 19. vers. 1. & 9. Rursum cum Tribus Simeon excrevisset, novas sedes quæsivit, & pars in Gador, pars in monte Seir abiit. 1. Paralipom. 4. vers. 27. 39. & 42. Denique Scribæ, & Legis periti, ex Simeone orti sunt, qui ut Sacerdotes, sparsi fuerunt per omnes Tribus, ut populum in Lege erudirent.

Cæterùm prædictos Scribas, Legis Doctores, ac Rabbinos fuisse de Tribu Issachar, ob illa Verba 1. *Paralip.*
29 *cap. 12. vers. 32. De filiis Issachar viri eruditi, &c.* tradunt ibi *Gloss. Ordin.* atque Lyran. & Abulens. *in Genes. 49.* quos allegat Barradas *d. tom. 3. in Evangel. lib. 8. cap. 19.* Sed verius est, quod Scribæ prædicti erant de omni Tribu, cum unicuique Sapienti liceret de lege disserere, disputare, & erudire plebem;
30 & sic David, qui erat de Tribu Juda, fatetur, se hoc munere functum, dum dixit: *Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum ejus. Prædicans (nempe) præceptum ejus. Psalm. 2. vers. 6.* Et Apostolus Paulus, qui erat de Tribu Benjamin ingressus Synagogam Antiochiæ Pisidiæ, fuit invitatus à Principe Synagogæ ejusdem habere sermonem exhortationis ad plebem, & proinde statim prædicavit Christum, ut legitur *Act. cap. 13. vers. 15.* Imò Christus Dominus de prædicta Regia Tribu Juda, & Davidica prædicabat, & docebat, vocabaturque *Rabbi*, ut pluries legitur in Evangelio, & de se testatus fuit coram Caipha: *Ego palam locutus sum mundo. Ego semper docui in Synagoga, & in Templo, quo omnes Judæi conveniunt. Joan. cap. 18. vers. 20.*

Sed diceret aliquis, si in Templo interius erat Altare propositionis, nempe in Sancta, ubi non ingrediebantur,
31 nisi Sacerdotes, & Altare cum Arca, in Sancta Sanctorum, ubi non ingrediebatur, nisi solus Summus Pontifex semel in anno, extra verò in Atrio Templi erat Altare holocaustorum, pro Sacrificio Hostiarum, & animalium, ubi in Templo erat locus aptus ad docendum, & prædicandum? Responderetur, quod licet Scribæ, & Rabbini Hebræorum soliti essent explicare Legem Divinam in Synagogis, quæ erant ampla ædificia facta, ut populus doceretur in eis, quarum ingentius numerus erat tùm in omnibus Civitatibus Judæorum, juxta illud, quod describit de Redemptore nostro S. *Matth.*
cap. 4. vers. 23. scilicet: *Circuibat JESUS totam Galilæam, & docebat in Synagogis eorum*, tùm in eadem urbe Jerosolyma, in qua 480. numerantur à Genebrardo *in Chronol.* relatum à Menochio *in Stuoris part. 8. Centuria 1. cap. 91.* de quibus dicitur, quod Scribæ amabant *primas Cathedras in Synagogis. Matth. cap. 23. vers. 6.* Et quod Salvator noster *Intravit secundum consuetudinem suam die Sabbati in Synagogam, & surrexit legere. Luc. capit. 4. vers. 16.* Nihilominus præter Synagogas prædictas mos erat Scribarum, & Rabbinorum docere populum, & explicare Legem etiam in Templo Jerosolymitano, non intra Templum in Sancta, vel in Sancta sanctorum, sed
in porticu Templi, ut advertit S. Antonin. *1. par. tit. 5. cap. 1. §. 3.* ibi enim erat Aula, & locus dispositus cum Cathedris, & subselliis ad sedendum, & ad docendum, de quo Templi loco, idest Porticu, & Atrio intelligendus est D. Paulus, dum dixit *Act. cap. 24. vers. 12. Neque in Templo invenerunt me cum aliquo disputantem.* Et idem docent Menochius, & alii allegati per Barradam *in Evangel. tom. 1. lib. 10. cap. 14. vers. Invenerunt illum in Templo*, ubi eruditè advertit, quod Scribæ sedebant in Cathedris tanquam Doctores, & Magistri, discipuli autem in pavimento super storeas humi stratas ad eorum pedes, juxta illud ejusdem D. Pauli, *Act. 22. vers. 3. Nutritus sum in ista Civi-*

tate,

tate, (idest Jerusalem) *secus pedes Ga-*
34 *maliel, eruditus juxta veritatem paternæ legis.* Et juxta mulierem Mariam Magdalenam, de qua S. Lucas *cap. 10. vers. 39.* quæ *Sedens secus pedes Domini, audiebat verbum illius.*

Porrò eorundem Scribarum, tempore Redemptoris nostri, excessiva erat superbia, vanagloria, & ambitio, cum causa cum facturi essent eleemosynam, faciebant sonare tubam, & ad illius sonitum convocare
35 pauperes, quod à Christo dicebatur non esse faciendum, his verbis: *Cum facis eleemosynam, noli tuba canere ante te, sicut Hypocritæ faciunt in Synagogis, & in vicis, ut honorificentur ab hominibus. Matth. cap. 6. vers. 2.* Quo loco sic ait Tirinus: *Quod ita faciunt Scribæ prætextu quidem, ut quis egenus beneficio emendicaretur, sed revera ut omnes haberent hoc facti inspectatores.* Et ad superbiam Scribarum nequitiam, & elationem valde conferunt illa alia verba Redemptoris, in *Matth. cap. 23. Vers. 5. & seqq. Dicunt, & non faciunt. Omnia vero opera sua faciunt, ut videantur ab hominibus. Amant autem primos recubitus in cœnis, & primas Cathedras in Synagogis, & salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi.* Non enim operabantur ex motivo virtutis, & ex amore Dei, sed propter vanam gloriam. Hinc subinfert Redemptor ad discipulos suos: *Nisi abundaverit justitia vestra plusquam Scribarum, & Pharisæorum, non intrabitis in Regnum Cælorum. Matth. cap. 5. Vers. 20.* Nam, ut ajebat S. Augustinus in *lib. de fide, & oper. cap. 26. Justitia Scribarum erat, dicere, & non facere.* Siquidem Scribæ docebant, sed non faciebant, & si quid faciebant, propter solam humanam laudem faciebant. Barradas in *Evangel. tom. 2. lib. 7. cap. 14. in fin.* Sed plures alii erant errores Scribarum, Inter quos, quod non esset peccatum concupiscere mulierem innuptam, sed tantummodò actus carnales exteriores, ut notat idem Tirinus in *Matth. cap. 5. Vers. 28.* qui subinde *Vers. 34. & 39.* ostendit, eosdem Scribas docuisse, non esse peccatum perjurare, neque de injuria vindictam sumere.

Quod si Scribæ, ac Rabbini eo tempore, quo Salvator vivebat in terris, ita reprehensibiles, & mali erant, quanto nequiores sunt Rabbini Judæorum 36
hisce temporibus viventes? qui ab iisdem appellantur *Cachamim*, idest sapientes Talmudistæ, illi nempè qui studeant sceleratissimo libro Talmud, de 37
quo Tiberius Decianus *in tract. Criminal. lib. 5. cap. 12. n. 3.* sic scribit: *Liber est, qui Hebraica lingua vocatur Talmud, latinè dici potest disciplina, vel doctrina, in quo hæc collecta sunt* 38
decreta omnium Magistrorum suorum; quos Rabbinos vocant, & omnes traditiones eorum, & decretorum, atque humanarum legum interpretationes, quibus nunc tota Judæorum natio regitur. Qui liber, ut ipsi Hebræi sunt testes, initium habuit anno 150. post urbem Jerosolymæ desolationem, à Judæ quodam Simonis filio, qui omnia decreta Prædecessorum Interpretum, & Rabbinorum, qui ad ea usque tempora vixerant, in unum coegit volumen. Post id etiam tempus, annis 190. lapsis, idem liber iterum recognitus, & auctus a quodam Joanne Rabbi, Talmud Jerosolymitanum vocatus est. Postremò, anno à Christo nato 476. & sic annis 136. post factam secundam compilationem, a quodam Assi, & quodam Hama Rabbi, Babylonis Academiæ, quam Chana vocant, habitantibus, ita de novo Talmud Babylonicorum appellatum est, in quo multas ineptias conscripserunt, & dixerunt contra ipsam, quam profitentur, Mosis legem, quinimò contra ipsam naturæ legem, & contra omne Jus gentium, nec non multas, & non vanas blasphemias in Christum Salvatorem nostrum. Hucusque Tiberius Decianus, olim hujus nostri Publici Gymnasii Patavini, Lector in prima Sede, & Juris Cæsarei Professor.

Joannes Marquardus *in tract. de Judæis part. 3. cap. 1. num. 40.* affirmat, in eodem libro Talmud contineri delira-

menta

menta non solùm falsa, & incredibilia; sed impia, & infamnesta, quorum catalogum summarie Salelles de Offic. S. Inquisit. tom. 1. lib. 3. cap. 10. Regula 110 à
30 num. 103 & seqq. Et sunt sequentia.
1 Quod Deus ante creationem Mundi se exercuerit in creandis diversis aliis mundis, quibus postea destructis, ad huius creationem descendit 2 Deum expendere tres quotidie diei primas horas in lectione legis Mosaycae, & Moysem aliquando coelum ascendisse, & reperisse Deum inscribentem accentus in Scriptura Sacra 3 Primo die novae Lunae Septembris Deum universum orbem iudicare 4 Quod singulis diebus Deus preces, & orationes fundat 5 Quod certis temporibus Deus ploret, eo quod permiserit Templi Ierosolymitani destructionem, & populi sui dispersionem 6 Quod in omni novilunio Deus praeceperit sacrificium expiationis propter scelus ab eo commissum in spolianda Luna lumine suo 7 Quod certis diebus, & horis Deus ludat cum magno quodam pisce, Leviathan vocato 8 Elementum ignis esse creatum de Sabbato 9 Quod quidam Rabbini Deum excommunicaverint 10 Quemdam Rabbinum se fecisse deferri à diabolo ad portam Paradisi, quam cùm ingressum iurasse, non inde exire, Deumque illi eum iter iussisse, ne periurus evaderet 11 Quemdam Angelum peccato coinquinatum flagello igneo à Deo fuisse caesum 12 Ab Adamo, & Noe spurcitias carnales plurimas esse commissas 13 Historiam S. Iobi esse meram fabulam 14 Davidem non peccasse in adulterio, & homicidio Uriae. 15 Nullam honestatem in Matrimonio servandam. 16 De inimicis vindictam sumendam 17 Gravioribus poenis esse plectendos eos, qui contradicunt Scribis, & Rabbinis, quàm qui contradicunt legi Moysis 18. Falsos testes nulla poena afficiendos. 19 Reum damnatum in concilio, ubi aliquis contradixit, esse ultimo supplicio afficiendum. Si nullus contradixerit, esse liberandum 20 Crumenam repertam cum nummis non esse restituendam vero domino, si hic spem eam inveniendi amiserit. 21 Iudaeos omnes teneri ter in die Christianos maledicere, atque pro eorumdem Regum, & Principum eversione quotidie orare 22 Iudaeis habere praeceptum à Deo convertendi in suos usus bona Christianorum, quo modo poterunt, dolo, vi, foenore, furto, & similibus 23 Iisdem Iudaeis à Deo mandatum esse, ut habeant omnes Christianos in numero bestiarum, & illos tractent tanquam bruta animantia 24 Quod si quadrupes Iudaei occidat quadrupedem Christiani, nihil reficiendum: secus si quadrupes Christiani occiderit illum Iudaei 25 Gentilibus, & Paganis per Iudaeos nullam offensam faciendam. Christianis mortem omni studio procurandam 26 Quod si Iudaeus animo occidendi Christianum occidat Iudaeum, sit venia dignus 27 Quod Iudaeus videns Christianum praecipitantem, teneatur nulla interposita mora eum in praecipitium impellere. 28 Quod Imperium Christianorum est execrabilius Imperio Ethnicorum. 29 Iudaeos obligatos esse evertere, si possint, Templa Christianorum, tanquam domicilia Idololatriae 30 Evangeliorum librum igne comburendum. 31 Animas transmigrare de corpore in corpus, ita tamen ut si peccaverit tàm in primo, tàm in secundo, tàm etiam in tertio corpore, demittatur postea in infernum. Hinc animam Abelis transmigrasse in Seth, Sethi autem animam in Moysem 32 Animas rudium, & ignorantium non redituras in resurrectione ad sua corpora 33 Duos è suis Rabbinis die veneris cuiusque hebdomadae creare duos Vitulos, eosque paulò post ab eis devorari. 34 Vitam aeternam habituros comedentes solemniter in die Sabbati 35 Esse comedendas res impares, quia Deus impari numero gaudet 36 Orantem versus meridiem adepturum

assa

esse sapientiam versus verò Septentrionem divitias 37. Transeuntem inter duos Camelos; vel duas inter fœminas numquam esse intellecturum hunc Talmud librum. 38. Dubitare de veritate Talmud esse negare Deum. Hæc Salelles deprompsit ex probatis Auctoribus.

His alia deliramenta addit Marquar. *de Judæis* 4. *part.* 3. *cap.* 1. *num.* 49. Videlicet, Adamum fuisse ita magnum
40 in corpore, ut cœlum tangeret. Deum reservare piscem sale conditum pro convivio faciendo Messiæ, cui dabit vinum tractum de vineis suis à principio mundi. Deum equitare super Cherubim causa visitandi decem, & octo millia mundos, quos creavit. Maledicentem Deo nulla pœna afficiendum, nisi Dei nomen *Tetragrammaton* protulerit. Alia etiam fœda, & nefanda docent, à quibus calamus præ verecundia abstinet, subdens Marquardus ubi supra, anno 1553. Venetiis per Illustriss., ac Excellentiss. Magistratum contra Blasphemias fuisse incendio consumpta innumerabilia volumina Talmudica, contra quæ, tanquam continentia tot, & tantos errores, atque contumelias in Deum, ac
41 Redemptorem Nostrum emanarunt quamplures Summorum Pontificum Constitutiones, nempè Innocentii IV. *La secunda Incip. Impia*. Item Julii III. *la* 24. *Incipien. Cum sicut*. Pauli IV. *la* 3. *Incip. Cum nimis*. Clementis VIII. *la* 30. *Incip. Cum Hebræorum malitia*.
42 Et præcipuè Gregorii XIII. *la* 70. *Incip. Antiqua Judæorum improbitas*. In qua referuntur multa Judæorum flagitia in contemptum Religionis nostræ, juxta suorum Scribarum, & Rabbinorum iniqua documenta, contra quæ Officium Sanctæ Inquisitionis tenetur procedere, ut latissimè docent Carena *in tractatu de eodem S. Inquisitionis Officio part.* 2. *tit.* 14. § 13. & Salelles *tom.* 3. *lib.* 5. *cap.* 5. *Regul.* 387. & *lib.* 6. *cap.* 1. *Reg.* 104. ubi n. 160. advertit, inflictam esse pœnam Excommunicationis contra Christianos tenentes, legentes, aut typis excudentes libros Talmudicos, Cabalistas, aliosvè nefarios codices, vel scripta Rabbinorum Judæorum. Et hæc satis sint de eorum Scribis.

Pharisæi quoque spectabant ad Clerum, & Religionem Mosaycam. Erant autem Pharisæi Judæi profitentes se sanctè vivere, & austeram vi- 43
tam facere, propter quam erant apud plebem in magna existimatione. Dicebantur autem *Pharisæi* à verbo *Pharas*, quod significat separare, & dividere, ea ratione quia vivebant separati ab aliis hominibus habitu, cibo, & moribus, ut asserit S. August. *serm.* 15. *de Verbis Domini*, & notat Barradas *in Evang. tom.* 3. *lib.* 8. *cap.* 17. Tirinus *in Matth. cap.* 3. *vers.* 7. & Magr. *in Hierolexic. Verb. Pharisæus*. Subdens ibidem, varias esse opiniones scriptorum circa tempus, quo cœperit hæc Pharisæorum secta, quamvis de ea credatur, quod habuerit ortum tempore Jonathæ Machabæi, scilicet centum, & triginta annis ante adventum Christi. In eam ingrediebantur tùm Laici, tùm Sacerdotes, & Levitæ, dummodo non essent plebei, sed nobiles conditione, literis, aut opibus;
adinstar Collegiorum DD. Juristarum, 44
& Philosophorum Paduæ, in quæ non recipiuntur nisi Cives nobiles, vel eminenti doctrina præclari. Ideò multi de Scribis, & Legisperitis Hebræorum intrabant hanc sectam, & erant Pharisæi de quacumque Tribu; ut testatur S. Paulus de seipso sic scribens ad Philippenses *cap.* 3. *vers.* 5. *Circumcisus octavo die, ex genere Israel, de Tribu Benjamin, Hebræus ex Hebræis, secundum legem Pharisæus*: nam huic sectæ se adnumerat zelo majoris observantiæ Legis Divinæ, quam Pharisæi profitebantur, ut explicat Tirinus dicto loco. Major autem pars Pharisæorum erat de Sacerdotibus, ac Levitis, quales fuerunt illi missi à Judæis ad Joannem Baptistam, qui *erant ex Pharisæis*, ut habetur *Joan. cap.* 1. *Vers.* 19. & 24.

At

At progressu temporis secta hæc Pharisæorum in varia vitia relaxata est, & præcipuè in hypocrisim, & varias
45 superstitiones, nec non in varios errores, docentes omnia ex fato accidere, arbitrium non esse liberum in homine, animasque piorum hominum in alia corpora transmigrare, qua de causa dicebant, Christum Dominum esse vel Eliam, vel Jeremiam, vel Joannem Baptistam, quia ipsi Pharisæi putabant animas eorumdem Prophetarum transmigratas in Christum, ut observat Emin. Card. Baron. in *in Apparatu Annalium num. 8. & seqq.* Menochius *in Stromat. Centur. prima cap. 92.* & Magri *in Hierolexic. verb. Pharisæus*, referens prædicta vitia, & errores, de quibus frequenter à Christo Domino distringebantur. Et Tirinus *in Verb. Pharisæi* subdit, eos fuisse collegas in vitiis, & erroribus cum Scribis, & quod totum eorum studium in exteriori pietatis specie versabatur.

Hinc cum Religio Pharisaica cursu temporis à vera sanctitate defecisset, divisa fuit in varias species Pharisæo-
46 rum, quarum septem narrat Julius Maurocenus Neophitus, olim Rabbinus Hebræus in suo opere *Via della fede mostrata à gl' Ebrei par. 2. cap. 14. pag. 239.* desumptas ex libro Talmud in tractato *Sotta*, & sunt hujusmodi. Prima *Pharisæorum Sichemitarum*, qui se circumcidebant, non ut Deo obtemperarent, sed ut hominibus placerent. Secunda *Pharisæorum impingentium*, qui simulantes abstractionem mentis in Deum, dum ambularent, pedibus impingebant in saxa. Tertia *Pharisæorum Sanguinolentorum*, qui (ut docet etiam Magri *in Hierolexic. in Verb. Pallium*) Ponebant spinas in pallii extremitatibus, à quibus eorum pedes puncti sanguinem effundebant. Quarta *Pharisæorum inclinantium*, qui stulte credentes illidere ad divinos pedes, ob Dei immensitatem, toto corpore curvo incedebant. Quinta *Pharisæorum interrogantium*, à quibus flagitabantur apud omnes, *Quid faciam?* ut ostenderent, se legis observatores. Sexta *Pharisæorum amantium*, qui amore præmii pœnitentiam agebant. Septima tandem *Pharisæorum timentium*; qui ex timore pœnæ dicebant, se bene agere. Hæc ex Talmudicis traditionibus. His addenda est Octava secta *Pharisæorum jejunantium*, qui jejunabant bis in hebdomada, ut dicebat Pharisæus ille in templo *Luc. cap. 18. Vers. 12. Jejuno bis in Sabbato*.

Omnia autem opera sua Pharisæi dirigebant ad eum scopum, ut ab hominibus laudarentur, ut ait Salvator *Matth. cap. 23. Vers. 5.* ideo dilatabant Philacteria sua, & magnificabant fimbrias. 47
Philacteria est nomen græcum φυλακτήρια, nempè *custodiarum*, sive *conservatoria*, & desumitur à verbo φυλάττω, quod idem est ac custodia, custodiebant enim Pharisæi præcepta Decalogi scripta in chartis, seu membranis, quas impingatas auro, & complicatas portabant quasi coronam capitis ante oculos. Magr. *in Hierolex. verb. Philacteria*. Tirin. *in cap. 23. Matth. vers. 5.* & Barrad. *tom. 3. in Evangel. lib. 8. cap. 24. vers. 6.* ubi alias interpretationes ponit de *Phylacteriis*, & *fimbriis*. Sed omnes tendebant ad demonstrandam superbiam, ambitionem, & hypocrisim eorumdem Pharisæorum, quia acriter redarguebat S. Joannes Baptista, vocans eos, *progeniem, & generationem Viperarum. Matth. & Luc. cap. 3. vers. 7.* ex eo quia lacerabant, & rodebant falsis doctrinis eorum Matrem Synagogam sicut viperæ lacerantur à filiis, quos pariunt, teste Plinio *in Histor. Nat. lib. 10. cap. 62.* & Aristotele *lib. 6. de Nat. Anim. cap. 34.* Eosdem Pharisæos Christus Dominus fortiter increpabat, ut in *Matth. cap. 23.* ubi octies ipsis interminatur damnationem æternam, cum interjectione illa *Væ!* ob scilicet multiplices, in quibus vivebant, iniquitates, nam ut idem Salvator revelavit Sanctæ Brigittæ, in *Revelat. Extravag. tom. 2. cap. 60. Lavabant se jugiter, ut videren-*

tur mundi, jejunabant, & orabant in aperto, ut viderentur Sancti, docebant, & præcipiebant multa, quæ ipsi minimè faciebant. Sed nullorum pretium est apud Deum; quia intentio eorum erat corrupta, & actiones immunda. Et hæc de Pharisæis. Post quos veniebant

48 Sadducæi, quorum inter Hebræos erat secta peculiaris, quæ gloriabatur Justitiam colere, & Legem Mosaycam observare, & nominabantur Sadducæi vel ab Hebraica voce *Tsadac*, seu *Tsedech* quæ significat *justitiam*, ut ait S. Epiphanius *Hæres.* 14. S. Hieronymus *in cap.* 22. *Matt.* & Abulensis *ibid. quæst.* 135. vel à quodam *Sadoc* eorum Institutore, qui cum fuisset discipulus Antigoni Pharisæi magni nominis, eo derelicto, se conjunxit cuidam Dositheo, apostatæ Judæo, facto Samaritano, ut ex Tertulliano *lib. de Præscriptionib. cap.* 45. scribit Menochius *in Stromatis 4. part. 1. Centur. 1. cap.* 93. & *Magr. in Hierolexic. verb. Sadducæus.* Hi negabant tùm libros Prophetarum, tùm cæteros veteris testamenti, & solum Pentatheucum admittebant. Refutabant quascunque traditiones Seniorum, & negabant resurrectionem mortuorum, Animæ immortalitatem, Angelos, & Spiritus, ut legitur in *Matth. cap.* 22. *Vers.* 23. nec non æternum bonorum præmia, & malorum supplicia, & eorum doctrina vergebat in

49 Epicureismum, atque Atheismum, & hos Sadducæos sectabantur multi Principes Sacerdotum, & ferè Optimates Judæorum, libertati carnis præ aliis inhiantes. Tirinus *in Matth. cap.* 3. *Vers.* 7. Menochius *4. Centur. 1. cap.* 93. Iidem autem contrarii, atque infensi erant Christo Domino, à quo de errore doctrinæ, & de iniquitate morum reprehendebantur, & convincebantur. *Matth. cap.* 16. *Vers.* 1. *& cap.* 22. *Vers.* 23. eorumque credulitas sævit in Apostolos, & discipulos Christi, & præcipuè contra Divum Paulum, ut legitur in *Act. Apost. cap.* 4. *Vers.* 1. *cap.* 5. *Vers.* 17. & *cap.* 23. *Vers.* 6. *& seqq.* Satis autem sit de his referre, quæ scribit Emin. Card. Baronius *in apparatu Annal. cap.* 9. his verbis: *Sadducæos inter se feros moribus discrepasse, & erga exteros illiberales, & inhumanos fuisse, quam ob causam exosos fuisse populo. Pharisæorum partes studiosius fuisse Josephus de Bello Judaico lib. 2. cap. 7. in fin. & lib. 18. Antiquit. cap. 2. tradit: additque ejus sectæ fuisse paucos, sed ferè dignitate præcipuos.* At relictis his viperarum geniminibus, loquamur de sanctis, & religiosis viris, qui in Lege Mosayca vivebant, quorum præcipui

Nazaræi. Hi erant viri, & mulieres de quacunque Tribu, à quibus 50
emittebatur votum de serviendo Deo sub certis regulis vel ad tempus limitatum, vel in tota vita, ut habetur in *libro Numeri cap.* 6. & ibi Tirinus *Vers.* 2. observans hos Nazaræos dici à verbo Hebræo *Nazar*, quod significat *segregatum*, quia Nazaræi segregabantur à communi aliorum hominum statu, peculiari professione sanctimoniæ, ac Religionis. *Menochius 4. Centur. 1. cap.* 94. & *Magr. in Hierolexic. Verb. Nazaræus.* Addunt, quod Nazaræatus incœpit tempore Moysis, & duravit usque ad Apostolorum ævum, nam Divus Paulus cum aliis suscepit ex voto Nazaræatum ad tempus, ut legitur in *Act. Apost. cap.* 18. *Vers.* 18. *& in cap.* 21. *Vers.* 25. quemadmodum tota eorum vita durante fuisse Nazaræos Sampsonem, Samuelem, S. Joannem Baptistam, S. Jacobum minorem, & alios registrat Tirinus *in lib. Numer. cap.* 6. *Vers.* 2.

Regulæ autem servandæ à Nazaræis, 51
toto tempore, quo eorum votum durabat, erant quinque. *Primò:* Abstinebant à vino, sicera, uvis, ac etiam aceto, sola aqua contenti. *Secundò:* Capillos intonsos ferebant. *Tertiò:* Intervenire non poterant exequiis mortuorum, neque cadavera tangere, etiam Patris, ac Matris, neque sepulchra defunctorum; aliàs remanebant polluti, & contaminati, quibus erat tradere comam, offerre Sacrificium pro expiatione, & reassumere à principio

cipio tempus Nazaræatus, & sic fecisse Apostolum Paulum, qui in Chenchris
52 sibi caput totondit, (*Cenchræ* est portus Corinthi, ad Orientem, ut inquit Strabo) forsan ob contractam aliquam legalem immunditiam ex contactu alicujus morticini, vel ex aliquo funere, putat Tostatus *in cit. cap.* 18. *Actor. Vers.* 18. & Menoch. *in Hiero. Actib. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 4. *Quarto.* Completo Nazaræatus tempore offerebant ad portam Tabernaculi tres Victimas, Agnum scilicet pro holocausto, Ovem pro hostia peccati, & Arietem pro Hostia pacifica, quæ immolabantur à Sacerdotibus. *Quinto.* Tondebant sibi capillos, quos Deo oblatos Sacerdos comburebat, & sic finem habebat Votum, & observantia assumpta Nazaræatus, ut latiùs scribunt Tostatus *in d. lib. Num. cap.* 6. *Vers.* 2. & ibidem Cornelius à Lapide *Vers.* 9. Salianus *ad Annum Mundi* 2180. *num.* 14. Torniell. *ad Annum* 2545. *num.* 13. Barradas *in Evangel. tom.* 1. *lib.*
53 10. *cap.* 11. & Menochius *d. Centur.* 1. *cap.* 94. ubi eruditè probat, antiqui testamenti Nazaræos fuisse umbram Religiosorum novæ legis: hi enim separati vivunt à laicis habitu, habitatione, & professione. Abstinent à deliciis per votum paupertatis, sicut illi abstinebant à vino, & ab omni potu, ex quo causari posset ebrietas. Cavent à culpis etiam venialibus, sicut prædicti cavebant ab immunditiis legalibus. Spoliantur omni affectu Parentum. Nutriunt bona desideria, quemadmodum illi comam. Concludunt tandem Nazaræatum, idest Religionis cursum triplici Sacrificio; scilicet holocausto, hostia pro peccato, & pro gratiarum actione per mortem Sanctam, quam obeunt Religiosi, ac Moniales, quorum vita, bona opera, atque pœnalitates in eodem Sacrificio continentur.

Hic autem tria dubia possunt excitari. *Unum est*, an Joseph Patriar-
54 cha, atque ProRex Ægypti fuerit Nazaræus? De eo enim Moyses benedicens illius progeniem, ait: *Benedictio illius, qui apparuit in Rubo, veniat super caput Joseph, & super verticem Nazaræi inter fratres suos. Deuter. cap.* 33. *Vers.* 16. Respondetur, Josephum non fuisse Religiosum Nazaræum, quippe hæc Religio Nazaræa cœpit tantummodo tempore Moysis, sed sic appellari per antonomasiam, nam fuit separatus ab aliis suis fratribus in conditione, fuit sanctior, & invictorum resistendo illecebris Heræ suæ, & fuit intonsus toto tempore, quod fuit in carcere. Ita ex Ruperto Abbate, Cornel. à Lapide *d. cap.* 33. *Vers.* 16. *Deuter. Secundum dubium est*, An Absa- 55
lom fuerit Nazaræus? siquidem semel in anno tondebat capillos. 2. *Reg.* 14. 26. Respondetur, non fuisse Nazaræum, tonsio autem capillorum fiebat ab eo, quia sibi erant onerosi, & à mulieribus Hebræis emebantur ducentis siclis, ut ait ibi Scriptura. *Ter-* 56
tium dubium est, an Christus Dominus hanc professionem Nazaræatus fecerit? Et respondetur, non fuisse legalem Nazaræum, tùm quia vinum potabat, tùm etiam quia caput suum non radebat, & cæsariem sublatam, capillosque prolixiores portabat, quos tamen aliquando recidisse, ne nimium longi evaderent, verisimile esse affirmat Barradas *d. tom.* 2. *in Evang. lib.* 10. *cap.* 12. *in fine.* Vocabatur autem Nazaræus Salvator noster juxta dictum *Matthæi cap.* 2. *Vers.* 23. vel à Civitate Nazareth in qua educatus est, vel quia separatus ab aliis hominibus, *Sanctus, innocens, impollutus, & segregatus à peccatoribus fuit*, ut ait Apostolus *ad Hebr. cap.* 7. *Vers.* 26. Vel etiam quia Nazaræus interpretatur *floridus*, ideò verba illa Isaiæ Prophetæ *cap.* 11. *Vers.* 1. *Egredietur Virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet.* Ita declarantur à SS. Patribus. *Virga*, idest Deipara egreditur de progenie David filii Jesse. *Et flos de radice ejus ascendet*, idest Christus Nazaræus, floridus omni virtute, gratia, & scientia, ut ex Divo Hieronymo, aliisque Doctoribus Sacris differunt

Barra-

Barradas è tom. 1 *lib.* 10. *cap.* 11 & Tirinus in *Isaiam cap.* 22 *Vers.* 2. Hæc de Nazaræis, quibus succedunt

Rechabitæ, idest Religiosi virum Monasticam tenentes, ita appellati à
57 *Rechab* patre Jonadab, institutoris, qui [illegible] iisdem Religiosis præcipuas commendavit: *Unum*, quod abstinerent à vino: *Alterum*, quod domos non fabricarent, sed degerent tanquam peregrini in hoc sæculo sub tentoriis. *Tertium*, quod agros non sererent, neque vineas plantarent, sed in summa paupertate viverent, ut luculentè scribit S. Hieronymus in *Epist.* 13. *ad Paulinum*. Barradas tom. 1 *Concordiæ Veteris ac novi Testam.* cap. 9. Menochius in *Stuoris* &. *Centur.* 1 *cap.* 94. Magr. in *Hierolex. verb. Rechabitæ*, & Tirinus in *lib. Num. cap.* 10. *Vers.* 29. ubi advertit, Rechabitas descendere à Madianitis, eorumque fundatorem fuisse *Hobab* filium Jetro Madianitæ, soceri ipsius Moysis, & per consequens eundem Moysis cognatum, à quo hi Religiosi etiam vitam ducere edocti sunt, abstinentiam à vino, & ab aliis deliciis, & occupari in continua meditatione, ac contemplatione divinæ legis, idemque tradunt Serarius in *Trihæresio lib.* 3 *cap.* 9. & 10. nec non Cornelius à Lapide in *Jeremiam cap.* 35. *Vers.* 2. [illegible] addentes illud probabilius esse, quod vita Anachore-
58 tica, & Monastica derivata ad Christianos initium sumpserit non à S. Elia, sed à prædicto pio, ac sancto Viro *Hobab* cognato Moysis, Cinæo etiam vocato. Cæterum Salianus *ad Annum Mundi* 3151 num. 53 innixus auctoritate Joannis Hierosolymitani *De Institut. Monachor. cap.* 5. docet, asseritque, & fundatorem Rechabitarum fuisse, prædictum *Jonadabum* discipulum Elisæi Prophetæ, ex quo is suscitavit à mortuis filium Sunamitidis; amplexum omne institutum vivendi ejusdem Elisæi, quamvis concedat, Rechabitas ortum duxisse à Cinæo cognato Moysis, & idem sentire videtur Tornielius *Anno Mundi* 3139. num. 2. & *Anno* 3428. num. 7.

Sed mirabile sanè experimentum factum, jussu Dei, ab Jeremia de 59
Rechabitis proponendo iisdem Calices mero plenos, ut biberent, & eorum constantiam in non bibendo; à quorum exemplo Jeremias cœpit redarguere populum Israeliticum de ejus inobedientia erga Dei præcepta quæ omnia, quæ clarè habentur in textu sacro *Jerem. cap.* 35 à num. 3 & *seqq.* Ideò non me piget Scripturæ verba transcribere, & sunt illa: *Et posui* (ait Jeremias de se) *coram filiis domus Rechabitarum scyphos plenos vino, & calices, & dixi ad eos: Bibite vinum. Qui responderunt, non bibemus vinum; quia Jonadab filius Rechab, pater noster, præcepit nobis, dicens: Non bibetis vinum vos, & filii vestri usque in sempiternum: Et domum non ædificabitis, & sementem non seretis, & vineas non plantabitis, nec habebitis: sed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus vestris, ut vivatis diebus multis super faciem terræ, in qua vos peregrinamini. Obedivimus ergo voci Jonadab filii Rechab, patris nostri, in omnibus, quæ præcepit nobis, ita ut non biberemus vinum cunctis diebus nostris, nos, & mulieres nostræ; filii, & filiæ nostræ: & non ædificaremus domos ad habitandum, & vineam, & agrum, & sementem non habuimus: sed habitavimus in tabernaculis, & obedientes fuimus juxta omnia, quæ præcepit nobis Jonadab Pater noster.* Ex hoc textu Sacro tria collige: *Unum*, quod fundator Rechabitarum fuit Jonadab, qui vivebat tempore Elisæi, nam ab iisdem vocatur *Pater noster*. *Alterum*, quod Rechabitæ erāt Religiosi, ut Monachi non servabant continentiam, quia habebant mulieres, filios, & filias.
Tertium, quod Elias, & Elisæus etiam servarunt tria vota Religiosa Paupertatis, 60
Castitatis, & Obedientiæ, ut ex innumeris antiquis, & modernis auctoribus deducit, ac firmat Collegium Salmanticense tom. 5. tract. 20. *de Statu Religioso disp.* 3. *dub.* 2. § 1. & *seqq.* ac *dub.* 3 cum aliis *seqq. dubiis*, in quibus contrarium sententiam allegat, & omnino

convenerit, quam studiosus lector poterit videre. Post praedictos Rechabitas veniunt

Esseni, qui ex universali Scriptorum
61 placito erant Monachi, seu Anachoretae, servitio Dei mancipati, vitam regularem agentes, castitatemque, paupertatem, ac obedientiam ex voto servantes, ut pluribus [illegible] demonstrat Collegium Salmanticense d. tom. 8. *de Statu Religios. tract. 20. disp. 3. dub. 3. & seqq.* Caeterum quo tempore Secta Essenorum instituta sit? non est facile definire, tres enim reperio de Essenorum antiquitate opiniones. Una Salianus [illegible] *in Mundi* 3031 num. 8. qui auctoritate S. Hieronymi fretus putat eos exstitisse tempore Regis David, & propter eorum egregiam vitae probitatem, fuisse praeceptores nobilium adolescentium, ac etiam filiorum ejusdem Regis, à quo honoris causa vocati fuerunt ad generalia comitia per ipsum Regem David convocata, ut legitur 1. *Paralipom. cap.* 28. *Vers.* 1. ubi appellantur Eunuchi, non ob virorum abscissionem, id enim erat prohibitum inter Judaeos tam viris,
62 tam brutis, *Deuter. cap.* 23. *Vers.* 1. & *Levitic. cap.* 22. *Vers.* 24. Sed ob voluntariam castitatem, & abstinentiam à nuptiis, ut fusius prosequitur idem Salianus *in Schol.* 1. ad d. Annum. Secunda opinio est antedicti Collegii Salmanticensis *d. tom. 8. de Statu Religios. tract. 20. disp. 3. à num.* 24. *usque ad num.* 60. ubi [illegible] tenetur, Essenos extitisse discipulos Elisaei, & ab eo vitam Monasticam, & Religiosam recepisse, & per consequens tempore Eliae, & Elisaei eorum Sectam ortum habuisse. Tertia est Eminentissimi Cardinalis Baronii *ad Annum Christi* 64. *à num.* 3. *& seqq.* ubi abundanter probat, ex Cassian. *lib. 2. cap. 5. de Institut. Coenob.* ex Sozomeno *lib. 1. cap.* 12. *in fine*,
63 ex Beda *in Praefat. in Marcum*, Essenos fuisse Christianorum Monachos, à S. Marco Evangelista institutos in Ecclesia Alexandrina, quorum vita erat austerissima, & omnino Sanctissima, ut merito laudari tam à Josepho, & Philone hebraeis, tam à Plinio, ac aliis Scriptoribus profanis, de quibus Cardinalis Baronius antedictus, & Serlogus *in Comment. tom. 2. Vers. 24. sect.* 1. num. 15. ubi plurimos DD. cumulat sic opinantes.

Quidquid sit de origine, ac initio Essenorum Anachoretarum, dicendum 64
videtur, eorumdem fuisse classes duas, quarum prior supradictos religiosi viri, ac exemplares, de alia Essenorum classe sic scribit Magr. *in Hierolex. verb. Essei. Esseni, qui ex Hebraeorum secta, quae* [illegible], *& à reliquis segregati vivebant, & licet à caeteris hebraeis* [illegible] *dicebantur Esseni, tam ex hoc, tum etiam quia* [illegible] *in Templo, offerentes* [illegible], *at ipse S. Epiphanius*, [illegible] *admittebant*, [illegible], *non credebant in mortuorum resurrectionem*, [illegible] *laudabantur*. Quem fidei defectum in Essenis observat etiam Suarez tom. 3. *de Relig. lib. 3. cap. 1. à num.* 8. & novissime Sotelius *de S. Inquisitione lib. 3. cap. 4. Reg.* 212 *num.* 111. *& seqq.* Nihilominus Collegium Salmanticense *d. disp.* 3. num. 62. ab hac nota vindicat Essenos Elisaei discipulos, & demonstrat schismaticos Essenos fuisse Samaritanos, qui veterum Essenorum institutum apud Judaeos florere, conati sunt illud imitari, sed cum defectibus, de quibus supra, ut latius apud idem Collegium Salmanticense, non levem pugnam ingressum ad sustinendum sobolem Elisaei Monasticam contra tot, & tantos Auctores, qui scripserunt, verum horum Religiosorum cum tribus solemnibus votis, qui in Ecclesia Christiana habentur, non fuisse in veteri Testamento.

Assidaei post praedictos Essenos aliam speciem Cleri Regularis Majores videntur constituere, de quibus mentio 65
habetur in *lib. 1. Machabaeor. cap. 7. Vers.* 13. *& in lib. 2. cap. 14. Vers.* 6. de quibus

sic.

[illegible] Tirinus [illegible] lib. 1 cap. 7 Vers. 13 Assidæi sic dicti a vocabulo Chasid, id est Misericors, Sanctus, pius, quales hos fuisse testatur Josepho, tum professione religionis, & fide tum præstantium operum. Tradit enim eos maxime Regni Zelum, [illegible] professorem, [illegible] sodalitii, [illegible] per annos [illegible] non minus, quam omnes reliquo populo distincti, [illegible] Regni. Subiicit deinde, quod Judas Machabæus erat Præpositus generalis huius Ordinis, ut legitur in [illegible] 2 Machabæor. cap. 14 Vers. 6 & quod hi [illegible] de resurrectione carnis, & animæ immortalitate [illegible] sentiebant, [illegible] vel [illegible], vel non [illegible], & quod zelo religionis, & animi fortitudine fuerunt præclari. Alii tamen arbitrantur, Assidæos non fuisse Religiosos, sed Hebræos magnum Zelum observantiæ legis habentes, de quibus sic ait, Magri in Hierolexico verb. Assidæi. Hi non fuere secta inter Hebræos, ut aliqui existimant, sed tantum Mosaicæ legis observatores, ad distinctionem Apostatarum; Vox enim Chasidim, hebraicè sonat justos, ac pios. Hæc annotanda sunt.

Dositheni, de quibus scribit idem Magri in Hierolexico verb. quod erat
66 quædam Samaritanorum secta religiosa, quæ abstinebat ab esu rerum animatarum, credebat mortuorum resurrectionem, observabat Sabbata, sed ita, & taliter ut ipsi Dositheani remanerent immoti toto eo die festivo in illo situ, ac positione, in quibus præventi ab eodem die reperiebantur, quod etiam affirmat Eminent. Card. Ba-
67 ronius in Apparatu ad Annal. Ecclesiast. cap. 10 ubi curiosum refert exemplum, desumptum ex Epistola 4 Synesii Episcopi Cyrenensis ad Evoptium, narrat enim ipse Synesius Episcopus navigasse ex Africa in navi cuiusdam Judæi Dositheani, cuius nomen Amarantus erat, ortaque tempestate die Veneris cum evidenti periculo naufragii, Amarantus constanter regit navim usque ad occasum Solis, at inchoante tunc Sabbato, Amarantus, relicto clavo, provolvit se, itaque navigantes id ex desperatione esse credentes, omnes consternabantur, sed cum intellexissent, sic eum stare ex superstitiosa observatione Sabbati, non obstante prædicto periculo naufragii, [illegible] ensibus, eum cogere tentarunt, ut illi clavum, & ad regimen navis allungeret at ille impertinenter immobilisque remansit, tota nocte, ac Sabbato sequenti, quo expleto sponte surrexit, & clavum omissum recepit navis, quæ ex Dei misericordia naufragium non fecerat, orantibus cum lacrymis omnibus Christianis [illegible]. Idem exemplum talem narrat Menochius in Stromatis part. 1 Centur. 3 cap. 11 ad confusionem fidelium nostri temporis, quorum perpauci videntur interesse dies festivos sanctificare, & à servilibus operibus abstinere.

Hemerobaptistæ erat alia classis religiosorum hominum apud Judæos, sic 68
dicti, quia quotidie lavabant totum corpus suum ad sanctitatem acquirendam, affirmantes, hominem vivere non posse, absque quotidiano lavacro, quorum exemplum nunc Mahometani imitantur. Hi autem Hemerobaptistæ fuerunt illi, qui exprobrabant discipulis Christi, quia non lotis manibus panem manducabant, ut ex S. Epiphanio in Panar. lib. 1 cap. 17 & cap. 18 scribit Eminent. Card. Baronius in d. Apparatu cap. 11 & Ann. 33 num. 14 Salelles de [illegible] lib. 3 cap. 4 regula 212 num. 115 ubi plures Auctores citat. Et novissime Magri in Hierolex. verb. Hemerobaptistæ.

Herodiani tandem constituebant aliam sectam religionis in Lege Mosayca, & hi adorabant Herodem tanquam Messiam, talem illum existi- 69
mantes, quia intrusus erat in regnum Judaicum tempore, quo ablatum erat sceptrum de Juda juxta prophetiam Jacobi Patriarchæ Genes. cap. 49 Vers. 10. Ideo Herodes hac opinione allectus fabricavit de novo Templum Hierosoly-

rosolymitanum, ut diximus supra Decis. XIII num. 38. & dissent Menochius in Histor Sacra lib. 4. cap 4 num. 3. ubi Auctores antiquos cumulat. Quamvis alii dissentiant, autumantes Herodianos fuisse de familia Herodis; vel sic nominatos, quia celebrabant annualem Herodis diem; sive quia ad Herodis complacentiam solvebant tributum Romanis; à quibus ipse Regnum obtinuerat; quod satis verisimile apparet; quia hi Herodiani cum Pharisæis accesserant ad Christum, tentantes eum, an liceret tributum dare Cæsari? ut legitur in Matth cap 22. ver. 17. De his autem videndus Barradas in Evang tom. 3. lib 8. capit 12. & M... in Hierolexic Verb. Herodiani, ubi de supradictis opinionibus copiosè discurrunt.

DECISIO XXV.

ARGUMENTUM.

De Prophetis Legis naturæ, Mosayca, & Evangelicæ. Quid sit Prophetia? A Quo detur hoc donum, & Quibus? An Dæmones possint revelare futura? Et an cognoscant occultas hominum cogitationes? Quot, & quibus modis fiant revelationes hominibus tùm externæ, tùm internæ; tàm in somnis, quàm in extasi, & raptu? Signa cognoscendi revelationes veras à falsis. Compendiosa relatio sexdecim Prophetarum, de quibus in Sacra Scriptura. Quæsita plura curiosa circa materiam Prophetiæ.

SUMMARIUM.

1 *Prophetæ nomen quid significet? & unde ejus Etymologia?*
2 *Prophetiæ definitio, ac ejus declaratio.*
3 *Prophetare an quis possit rem, quam ipse non intelligat?*
4 *Dei solius est scire futura, & occulta.*
5 *Dæmones an possint revelare futura, & occulta?*
6 *Oracula gentilium, in quibus dabantur responsa.*
7 *Oraculum Gerionis in Villa Apponi Diœcesis Patavinæ, ubi Diabolus revelabat futura.*
8 *P. Jacobus Salomonius è familia Prædicatorum laudatus.*
9 *Cogitationes hominum an cognoscantur à dæmonibus?*
10 *Dæmoniacæ revelationes incertæ, & æquivocæ.*
11 *Deus cognoscit omnia futura contingentia, non solum libera, sed etiam contingentia. Et quomodo?*
12 *Exempla futurorum contingentium.*
13 *Præterita repetere est proprium Prophetarum.*
14 *Prophetarum est manifestare præsentia, quæ sint occulta.*
15 *S. Benedictus Abbas dono prophetiæ ditatus. B. Pius V. S. Philippus Nerius, & S. Catherina Senensis revelantes res præsentes, sed occultas.*
16 *Prophetia datur in utilitatem populorum.*
17 *Prophetæ quot, & quibus modis recipiant Divinas revelationes?*
18 *Revelationes fiunt vel immediatè à Deo, vel ejus jussu ab Angelis.*
19 *Adamo, & Evæ Deus immediatè, & per se loquebatur*
20 *S. Ignatio Loyolæ Deus Pater est immediatè locutus.*
21 *Deus an videri possit in sua essentia ab homine viatore?*
22 *Angeli revelabant ut plurimùm futura hominibus.*
23 *Revelationes cœlestes aliæ sunt claræ, aliæ ænigmaticæ. Exempla*

67 Pro-

67 *Prophetæ innumeri in Lege Evangelica*
68 *Christus Dominus Propheta dum semper datatus, ut homo*
69 *S. Zacharias Pater S. Joannis Baptistæ, Simeon Senex, S. Joannes Evangelista, & Agabus Prophetæ fuerunt, præter alios innumeros*
70 *Prophetæ quare non sunt accepti in Patria sua?*

Ultra Levitarum personas, & alias religiosas sectas, sive bonas, sive malas hominum Divino servitio mancipatorum in Lege Mosayca, considerandi etiam veniunt Prophetæ, à quibus Synagoga continuis temporibus fuit illustrata, & quorum ministerio Deus frequenter utebantur in reprehendendis peccatoribus, & in comminandis pœnis, ac flagellis, ob eorumdem culpas infligendis, quapropter ad plenam notitiam Cleri Mosayci, & Aaronici, antequam ad ejusdem sacrificia descendamus, oportet breviter, quæ principaliora sunt de Prophetis explicare, & de his in præsenti Decisione videbimus.

1 *Quid sit Prophetia?*
2 *Quot, & Quibus modis Prophetæ recipiant Divinas revelationes de rebus futuris, & arcanis?*
3 *Qui sint capaces Prophetiæ, & Divinarum Revelationum?*
4 *An Prophetia sit qualitas habitualis?*
5 *Quomodo cognoscatur, an Prophetia sit à Deo, seu ab Angelo bono? vel ab Angelo malo?*
6 *Qui, & Quot fuerint Prophetæ in Lege Naturæ? In Lege Mosayca? & in Lege Evangelica?*

Quo ad primum, Prænotare oportet etymologiam hujus nominis *Propheta* provenire, vel à *procul fando*, ut ait Lyranus *in lib. Num. cap.* 22. quia qui prophetat, fatur ea, quæ à nobis sunt procul, vel loco, vel tempore, vel à verbo græco προφημι, quod est *præfari*, scilicet prædicere, ut ex auctoritate Vulpiani observat Vossius *in Etymolog. Linguæ Latinæ verb. Propheta*, addens deinde multiplicem fuisse significationem hujus nominis apud Gentiles, apud quos ita vocabantur tùm Sacerdotes Idolorum, tùm Antistites Fanorum. Porrò apud Auctores Sacros Prophetas in tria genera personarum; nempè Cantores, divinas laudes psallentes, ut notat Cornelius à Lapide *in lib. 1. Reg. cap.* 10. *Vers.* 5. & nos diximus supra *Decis. XXIV.* num. 18. Personas operantes miracula, prout de Elisæo jam mortuo, ad cujus contactum mortuus suscitatus fuit, dicit Scriptura *Eccl.* 48. 14. *Mortuum prophetavit corpus ejus ... in vita fecit monstra, & in morte mirabilia operatus est*. Et de Salvatore nostro, quando suscitavit filium Viduæ in Civitate Naim, dixerunt populi *Propheta magnus surrexit in nobis*. *Luc.* 7. 16. Sed communiter significat aliquem prædicentem futura, vel abscondita; scilicet habentem donum Prophetiæ, ut benè advertit Tirinus *in Prolog. Idiotis.* num. *Linguæ Hebr.* num. 11. Eminent. Card. de Lauræa in 3. *lib. Sent. tom.* 4. *De Virtutib. Theolog. & aliis gratiis gratis dat. disp.* 19. num. 160.

Igitur Prophetia sic definitur. *Prophetia Spiritus est externa manifestatio ex Dei revelatione futurorum contingentium principaliter, & aliquando etiam præteritorum, ac præsentium occultorum, sive distantium, sive indistantium, & arcanorum, in utilitatem personarum*. Et est desumpta ex scriptis ejusdem Eminent. Card. de Lauræa *d. disp.* 19. num. 168. Quæ verba singillatim, sed breviter sunt ponderanda, & exponenda.

Dicitur *Prophetia Spiritus*, quia Prophetia est donum spirituale, & gratia gratis data, quam quis sola sua industria non potest acquirere, nisi à Spiritu Sancto sibi benignè elargiatur; juxta illud Apostoli. 1. *Cor.* 12. *Vers.* 3. *Nemo potest dicere Dominus Jesus, nisi in Spiritu Sancto*. Et Vers. 8. *Alii quidem per Spiritum datur sermo sapientiæ*. Et paulò post *Alii operatio virtutum*; alii

alij Prophetiam, nam ut ibi concludit
Apostolus vers. 11. *Hæc autem omnia ope-
ratur unus atque idem Spiritus, dividens
singulis, prout vult.*
Dicitur, quod Prophetia est *manife-
statio*, proprium enim est illius, qui pro-
phetat, manifestare prædicendo ea,
quæ sunt ventura, ut fecerunt omnes
Prophetæ in Lege naturæ, Mosayca,
& Evangelica, qui inter cætera ma-
nifestarunt adventum Messiæ, ejus
conceptionem ex Virgine, prædica-
tionem, miracula, persecutionem,
passionem, mortem, *resurrectionem*,
& cætera omnia ad eum, & Ecclesiam
Sponsam suam pertinentia, unde S.
Petrus in *Epist.* 1. *cap.* 1. *vers.* 10. ait: *De
qua salute exquisierunt, atque scrutati
sunt Prophetæ, qui de futura in vobis gra-
tia prophetaverunt, scrutantes in quod,
vel quale tempus significaret in eis Spiri-
tus Christi, prænuncians eas, quæ in
Christo sunt passiones, & posteriores glo-
rias, quibus revelatum est &c.* Et quam-
vis Prophetia includat etiam in Pro-
phetante cognitionem eorum, quæ ab
eo prædicuntur, nemo enim potest lo-
qui de aliqua re, nisi eam agnoscat, &
hinc olim Propheta vocabatur *Videns*,
& Saul sollicitus de Asinis deperditis
dixit socio suo: *Eamus ad Videntem* quia
subdit Scriptura 1. *Reg. cap.* 9. *vers.* 9.
*Qui enim Propheta dicitur hodie, vocaba-
tur olim Videns*: sciebant namque Pro-
phetæ, & intelligebant res, de quibus
prophetabant. Nihilominus in defini-
tione dicitur tantum, quod Prophetia
sit *manifestatio*, & non *cognitio*, quan-
3 doquidem Deus potest committere ma-
nifestationem futurorum, vel arcano-
rum alicui illa non intelligenti, exem-
pli gratia si faceret loqui aliquod jumen-
tum, ut in *lib. Num. cap.* 22. ubi num. 28.
*Aperuit Dominus os Asinæ Balaam, &
dixit Asina.* Vel pueros, ut de illis ac-
clamantibus Salvatori: *Hosanna filio Da-
vid, Benedictus, qui venit in nomine Do-
mini. Matth. cap.* 21. *vers.* 9. Vel si com-
mitteret Deus alicui Italo ignaro lin-
guæ Græcæ, vel Hebraicæ, ut manife-
staret aliquod Divinum secretum ver-
bis Græcis, aut Hebraicis ipsi revela-
tum, ut latè differit, aliis de hac re ra-
tionem allegando, Emin. Card. de Lauræa
d. disp. 19. *De Gratia gratis data à num.*
185. *& seqq.* In his enim, & similibus
casibus esset Prophetia per solam mani-
festationem futurorum, vel occultorum,
etsi ille, qui prophetaret, aut loquere-
tur, non haberet cognitionem de rebus
sibi revelatis, & manifestatis.
Dicitur in definitione *ex Dei revela-
tione*, quia proprium est solius Dei sci- 4
re futura, & cognoscere arcana, & quæ
sunt aliis occulta, juxta *vers.* 5. *Psalm.*
138. *Ecce tu Domine cognovisti omnia no-
vissima, & antiqua.* Et *Isa. cap.* 41. *vers.*
23. *Annunciate, quæ ventura sunt in fu-
turum, & sciemus, quia Dii estis vos.*
Quare Redemptor noster optimè docuit
Apostolos hanc veritatem, dicens: *Non
est vestrum nosse tempora, vel momenta,
quæ Pater posuit in sua potestate. Act.
cap.* 1. *vers.* 7. Et de quolibet Prophetan-
te legitur in sacro Textu, quod ex Dei
locutione vel interna, vel externa,
(ut postea declarabimus) manifestave-
rit futura. Unde Petrus in *Epist.* 2. *cap.*
1. *vers.* 21. ait: *Non enim voluntate hu-
mana allata est aliquando Prophetia, sed
Spiritu Sancto inspirati, locuti sunt sancti
Dei homines.*
Hic autem objiciet aliquis: Manife-
statio futurorum, nec non arcanorum 5
fieri potest virtute Dæmonis: Ergo
non ex sola Dei revelatione. Antece-
dens probatur: In *Deuter. cap.* 18. *vers.*
11. Deus prohibet consulere Pytho-
nes, ac divinos, maleficos, & incanta-
tores: Ergo dantur illi, qui possunt fu-
tura prædicere, & hic Saul cum acces-
sisset ad mulierem Pythonissam, ait il-
li: *Divina mihi in Pythone*: 1. *Reg.* 28. *vers.*
8. Et Ochozias Rex Israel cum esset
infirmus misit Nuncios ad consulen-
dum Deum Accaron, an vivere posset
de infirmitate sua? quem reprehendit
Elias Propheta, ut legitur 4. *Reg.* 1. *vers.*
16. Ex historiis autem prophanis noto- 6
rium est, Gentiles habuisse quædam
Idola, quæ Oracula dicebantur, à qui-
bus petebant vaticinia; & respondebant

responsa futurorum. Hujusmodi fuerunt Oraculum Dodonaeum in Epiro, Jovis Ammonis in Lybia, Delphicum, sive Pythium in Delphis, Lyceum, Dionysiacum, & alia plura, de quibus [illegible] in Appendice Sessionum [illegible], ubi notat [illegible], quae [illegible] pro vaticinio [illegible] & [illegible] futurorum. Et nuper [illegible] de praedictis omnibus Oraculis Martin. Delrius Disquisit. Magicar. lib. 4. cap. 2. quaest. 6. Et ad horum numerum [illegible] hac Dioecesi Patavina, ab ipsa Urbe Antenorea condita Anno 1188. à Nativitate autem Christi [illegible], in villa Aponi [illegible] Oraculum Geryo-
7 nis, à quo responsa futurorum dabantur, ad quod teste Suetonio in Tiberium cap. 14. accessit Tiberius ipse, qui de mandato Caesaris Augusti cum [illegible] ibat contra Dalmatas, ac ibi consuluit de sua successione in Romanorum Imperium, & affirmativum responsum reportavit, ut enarrant Portenarius de felicitate Paduae lib. 9. cap. 1. Sertorius Ursatus Eques in Histor. Patav. lib. 1. part. 1. pag. 46. Et novissime eruditissimus Theologus, ac antiquitatum Gerli
8 Antenoreae diligentissimus investigator P. Jacobus Salomonius Ordinis Praedicatorum in Inscript. [illegible] Agri Patavini, De Villa Aponi pag. 159.

Crescit autem objectio, quia non solùm videntur Daemones posse vaticinari, & manifestare futura, vel abscondita ex traditis per Bartol. Sybillam in Speculo Peregrinar. QQ. Decade tertia cap. 9. quaest. 1. per Martin. Delrium d. cap. 4. cap. 2. q. 2. & Schottum in Physica
9 Curiosa tom. 1. lib. 2. cap. 5. § 2. Sed etiam secreta cordium, & occultas cogitationes manifestare, ut innuit idem Delrius ead. cap. 2. quaest. 1. vers. 5. ibi: *De solis cogitationibus in animo manentibus controvertitur, an eas Daemon cognoscat? Experientia saepe probavit, illum non esse mendacem in totum, sed per conjecturas certis infirma saepius conjicere.* Cui adstipulatur Gasp. Schottus in d. tom. 1. Physic. Curiosa lib. 1. cap. 5. § 2. in fine his verbis: *Scio, esse nonnullos autem daemonem ea quidem per suas conjecturas loquentem esse. Temere hos [illegible] cogitationes [illegible], & [illegible] figurando.*

Respondetur, objectiones has nonnisi efficere defectum Prophetiae, quatenus sonat, manifestationem futurorum, vel absconditorum veniens ex Dei solius revelatione, quia intelligenda est de revelatione vera, & certa, non autem de incerta, dubia, & aequivoca,
qualis esse solet daemoniaca. Ita Emman. 10
Cud. de Lauren. d. disp. 19. num. 113. Siquidem daemon dum futura praedicit, vel revelat, argumentis, & praesumptionibus utitur ad divinandum, vel à motu Caelorum, ac Syderum, pro pluvia, serenitate, tempestate, messis abundantia, vel penuria praedicenda. Vel à complexione hominum, eorumque moribus, & naturali propensione, nec non à phantasmatibus in eorum mentes excitatis, ex quibus futuras rixas, amores, vel alios humanos actus praenunciat, antequam sequantur, ut docte Delrius, & Schottus locis proxime allegatis, & Bartol. Sybilla d. Decad. 3. cap. 9. q. 1. Quo vero ad cognitionem occultarum hominum cogitationum, quamvis sit famosa quaestio inter utramque Scholam Theologorum, an Angeli solis viribus naturalibus eas videre, & scire valeant? de qua Collegium Salmanticen. in Cursu Theologic. tom. 2. par. 2. De Angelis tract. 7. disp. 7. dub. 5. & Mastrius in 2. lib. Sent. disp. 2. quaest. 8. à quibus diversae Sententiae propugnantur, & ad invicem impugnantur, nihilominus illas procedere, aiunt, de Angelis bonis, siquidem de malis, & sic de daemonibus, concordant omnes Scholastici, quod internas hominum cogitationes ipsi non videant, ut ex Auctore de Eccles. dogmatib. apud S. Augustinum cap. 81. comprobat ipse Mastrius d. tract. de Angelis quaest. 8. disp. 2. num. 2[illegible]. Testimonia autem contraria relata à Delrio, & Gaspare Schotto, procedunt ex conjecturis, vel aliis signis per hominem datis de eorum internis cogitationibus, ut praedicti Auctores declarant,

& pro-

& prosequitur Bart. Sibylla *l. Decad. 3. cap. 7. q. 2.* omnino videndus, & novissime Colleg. Salmanticen. *de Angelis d. tract. 7. disp. 9. num. 65.*

Sequitur in definitione: *Futurorum contingentium principaliter.* Quia talis
11 & tanta est scientia Dei, ut omnia futura contingentia clare cognoscat, non solum libera, sed etiam conditionata, de qua scientia exclamat Apostolus: *O altitudo divitiarum sapientiae, & scientiae Dei. ad Rom. 11. 33.* Hoc autem probatur ratione, & ex multis. Rationes multae afferuntur à Theologis, sed illa praecipua, quia omnia futura contingentia sunt ab aeterno realiter, & physice praesentia Deo, & ratione hujus praesentiae à Deo certè cognoscuntur. Hinc scriptum est in *Eccl. Ecclesiast. cap. 39. Vers. 24. Opera omnis carnis coram illo, a saeculo, & usque in saeculum respicit, & nihil est mirabile in conspectu ejus.* Et in hac conformitate scripsit S. Gregorius *lib. 20. Moral. cap. 23. Ante Dei oculos praeterita non absunt, praesentia non transeunt, futura non veniunt, quippe quia omne, quod nobis fuit, & erit, in Dei conspectu praesens est.* Et concordanter dixit S. Augustinus *lib. 15. De Trinitate cap. 7. Quis hominum potest istam capere sapientiam, qua Deus novit omnia, ita ut nec ea, quae dicuntur futura, quasi desint, expectentur, ut veniant, sed & praeterita, & futura cum praesentibus sint cuncta praesentia.* Et de hac veritate copiosè disputant, & rationes cumulant tàm Thomistae, quàm Scotistae *in tract. de Scientia Dei*, inter quos Colleg. Salmanticen. *in d. cursu Theologico tom. 1. de Deo tract. 3. disp. 8. per totam.* Gonet *tom. 1. tract. 3. disp. 4. & disp. 5.* ubi de scientia simplicis intelligentiae, ac de scientia Visionis, nec non de scientia media; quam *disp. 6.* acriter impugnat. Abelly *in Medulla Theologica tom. 1. part. 1. tr. 1. cap. 3. sect. 1. 2. 3. & 4.* Et inter doctos doctissimus Mastrius *in 1. Sent. disp. 3.* ubi per decem articulos totam hanc subtilissimam, & altissimam simul materiam Scientiae Dei futurorum contingentium examinat, & declarat, quomodo nihil officiat humanae libertati, ad explodendum errorem Wiclefi, qui fuit damnatus in *Concilio Constantiensi sess. 8.*

Exempla autem sunt innumera de Dei scientia, & praescientia circa futuros eventus, de quibus plena est 12
Scriptura Sacra. Noe enim praeter diluvium ex Dei revelatione praedixit Cham futurum servum Semi fratris sui. Jacob praenunciavit duodecim filiis suis, quae illis contingere debebant. Samuel praedixit, regnum transferendum à Saule *1. Reg. 15. 28.* Abdias prophetavit, quod Regnum Israel scindendum erat in duas partes *3. Reg. 11. 31.* & alia plurima in veteri Testamento de peculiaribus eventibus futuris, quae Prophetae praenunciarunt. Pariter in Testamento novo à Zacharia praedicitur, quod ejus filius Joannes parabit viam ante faciem Domini. Simeon prophetavit persecutionem Christi. Ipse vero Christus tot, & tanta praedixit, prout in Evangelio, & praecipuè traditionem Judae Iscariotae, ac trinam negationem Petri.

Subditur in definitione: *Et aliquando etiam praeteritorum*, nam proprium est Prophetiae etiam praeterita revela- 13
re, ostendere, ac demonstrare. Hinc Moyses tanquam Propheta, Deo revelante, conscripsit Pentateuchum, Seriem scilicet ordinatam, & distinctam rerum, quae per tot annorum millia praecesserant, quod notat S. Greg. *hom. 1. in Ezech.* Sic de Esdra, qui post reditum de Babylonia, Legem jam deperditam, Deo inspirante, cunctis Judaeis audientibus, in scriptis redegit. Propheta dicitur, teste S. Augustino *lib. 19. de Civit. Dei cap. 24.* Salvatore autem nostro dicente Samaritanae: *Quinque viros habuisti, & nunc quem habes, non est tuus vir. Joan. 4. 20.* ipsa ad eum dixit: *Domine, ut video, Propheta es tu.*

Additur in definitione: *Ac praesentium occultorum, sive distantium, sive occultorum.* Prophetae enim 14

dicuntur etiam illi, qui praeterita, sed incognita denunciant. Ita fecit Sanctus Joannes Baptista, vocatus Propheta, qui de Messia jam in humano agente, sed nondum cognito, ait: *Ego baptizo in aqua, medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis. Ipse est, qui post me venturus est, qui ante me factus est.* Et cum vidisset Jesum, Exclamavit: *Ecce Agnus Dei, Ecce qui tollit peccata mundi.* Joan. 1. 29. Hac de causa dum Prophetiae habuisse dicuntur Sancti illi in Ecclesia Catholica, qui in distantia occulta agnoverunt. De Sancto Benedicto Abbate, sic in Breviario Roma-
15 no lect. 5. legitur: *Augebatur in dies multis divinae gratiae Revelatus, ut etiam prophetico spiritu ventura praediceret. Quod ubi accepit Totila Gothorum Rex, experiturus an ita esset, Spatharium suum regio cultu, & comitatu praemittit, qui se regem simularet. Quem ut ille vidit, depone, inquit, depone fili, quod geris, nam tuum non est.* Pari modo de Beato Pio Quinto legitur, quod de Classe Turcica maritima *Victoriam ea ipsa hora, qua obtenta fuit, Deo revelante cognovit, su[illegible] familiaribus indicavit.* Brev. Rom. lect. 6. Item de Sancto Philippo Nerio: *Prophetiae dono fuit illustris, & in [illegible] penetrandis mirifice enituit: nam, eos, qui puritatem colerent, ex odore, qui verò [illegible] degeneres,* ex eodem Brev. Rom. lect. 4. 6. Et in aedificatione Ecclesiae Sanctae Mariae in Vallicella murorum subtus terra absconditum cognovit, & Architecto indicavit, ut in ipsius Sancti Philippi Nerii vita scribit Jacobus Baccius lib. 1. cap. 17. num. 6. ultra plurimas alias arcanorum revelationes. His concors est etiam id, quod recitatur in eodem Breviario lect. 4. 6. de Sancta Catharina Senensi, scilicet: *Avenione ad Gregorium Undecimum Pontificem Maximum profecta est, cui etiam votum ejus de petenda Urbe, soli Deo notum, sese divinitus cognovisse monstravit.* Plura autem testimonia, & auctoritates Sacrae de praedictione rerum praesentium occultarum congerit Emin. Card. de Laurea d. disp. 19. num. 178.

Tandem dicitur in definitione Prophetiae, *In utilitatem per gratiam*, quia
haec est causa finalis, ob quam Divina 16
Clementia dignatur revelare futura, aut praesentia, vel praeterita abscondita, & occulta, ut Fideles, & alii reportent utilitatem, salutemque animarum, unde ait Apostolus 1. Cor. 12. 7. *Manifestatio spiritus ad utilitatem.* Et de futuro Messia omnem gratiam, cunctisque Prophetis eminenter habituro, ait Isaias cap. 61. vers. 1. *Spiritus Domini super me, eo quod Dominus unxerit me, ad annunciandum mansuetis misit me, ut mederer contritis corde, &c.* Quod de se dictum fuisse ostendit Salvator Judaeis, ut habetur in Luca cap. 4. vers. 18. Omnes autem Prophetae ut plurimùm missi sunt prophetare, ut peccatores agerent poenitentiam, & Sancto Joanni in Apocalypsi dictum fuit: *Quod vides, scribe in libro, & mitte septem Ecclesiis, quae sunt in Asia.* Apoc. 1. vers. 11.

Quo ad secundum; in quo quaeri-
tur, *Quot, & quibus modis Prophetae* 17
recipiant divinas revelationes, de rebus futuris, & arcanis; distinguere oportet tria, *Revelantes, Res revelatas; & formalitatem Revelationum.*

Circa Revelantes scire oportet, quod revelationes fiunt Prophetis, ac San-
ctis Viris vel immediatè ab ipso Deo, 18
quia non repugnat, quod Deus immediatè loquatur Prophetae, docens eum, quae debet revelare, vel manifestare, siquidem potest Deus vel humano modo, sicut alius homo, loqui Prophetae sensibiliter, vel apparens in forma hominis, vel non apparens, sed tantùm formans vocem, & ei dicere res manifestandas, quod enim Deus potest facere per Angelum, vel per aliam creaturam, potest etiam facere per seipsum immediatè, ut disserit Eminent. Card. de Laurea d. tract. de Gratia gratis data disp. 19. num. 204. & seq. & docuerunt S. Cyprianus lib. 2. contra Judaeos cap. 5. S. Hilarius lib. 4. de Trinitate;

& S.

& S. Gregor. Nazianzenus *orat. de fide*, quos refert Cornelius à Lapide *in Genes. cap. 16.* Probari autem potest hoc etiam exemplis Scripturæ Sacræ,
19 nam cum Adamo, & Eva Deus immediate est locutus, secundum opinionem prædictorum SS. Patrum, & Doctorum, nec non S. Augustini *in lib. 8. de Genes. ad Liter. cap. 18.* Sic cum Abrahamo, & Jacobo, qui asseritur vidisse *Dominum innixum scalæ dicentem sibi: Ego sum Deus Abraham patris tui.* Gen. 28. 13. idem potest legi de Moyse, necnon de Isaia, qui cap. 6. vers. 1. ait: *Vidi Dominum sedentem super solium excelsum, & elevatum.* Et paulò post vers. 8. *Et audivi vocem Domini dicentis; Vade, & dices populo huic, &c.*

Hoc adducere licet, quod de S. Ignatio
20 Loyola scribit Maffejus *in ejus vita lib. 3. cap. 1.* quem refert etiam Bzovius *in Annal. Eccl.* [illegible] Romam prædicto Sancto, & non longè ab Urbe Templum ingresso, ut oraret, *abstracto a sensibus, aliquandiu visus in animo contemplari* [illegible] *in loco per* [illegible] *Deus Pater* [illegible] *JESU* [illegible] *applicat,* [illegible] *Ignatium,* [illegible] *commendantem,* [illegible] *cum* [illegible] *patrocinium* [illegible] *recepisset,* [illegible] *Ego vobis Romæ propitius ero.*

Sed utrum Deum prout est in se viderint à prædictis Sanctis Prophetis, atque
21 Sancto Ignatio [illegible] & [illegible] est? Quæstio est difficilis, pendens ab illa controversia Scholasticorum, an de potentia Dei absoluta possit intellectus creatus elevari sine lumine gloriæ, per solum auxilium extrinsecum ad beatam visionem? In qua quidem disputatione negativam partem tenent Thomistæ, affirmativam vero Scotistæ, & utramque afferentes adducit Mastrius *in 1. sent. tom. 1. disp. 3. quæst.* [illegible] *num. 157. & num. 158.* Et in specialis, quod Moyses, & Divus Paulus in hac vita viderint Deum, ut est in se, & secundum substantiam, affirmarunt S. Ambrosius *in Hexaemer. cap. 2.* S. Basilius *in Hexaemer. Homil. 1.* & S. Augustinus *lib. 12. de Genes. ad Liter. cap. 26. & 27.* quorum verba transcribit Emin. Cardin. de Laurea *in 4. sent. tom. 4. in tractat. de beatitudine disp. 14. à num. 339. & seqq.* ubi tamen se declarat inhabilem ad hanc controversiam decidendam, stante auctoritate contraria Sacræ Scripturæ *Exod. 33.* ubi Moysi petenti videre faciem divinam, fuit à Deo responsum: *Non poteris faciem meam videre; non enim videbit me homo, & vivet.* Itaque Glossa declarat, idest *per speciem* [illegible] *essentiam.* Et in Evangelio S. Joannis *cap. 1. vers. 18.* *Deum nemo vidit unquam*, nec non [illegible] *ad Timoth. cap. 6. vers. 16.* *Quem nullus hominum vidit.* Nihilominus prælaudatus Emin. Card. de Laurea *in suo tom. 4. in 3. Sent. in prædicta disp. 19. de Gratia* [illegible] *num. 339.* concordat [illegible] discrepantes Theologorum opiniones, dicendo, posse [illegible] Scripturam Sacram, quod neque Prophetæ, neque aliquis Sanctus in hac mortali vita viderint Deum immediate in essentia, & prout est in sua substantia, sed ipsum Deum viderint in aliqua imagine, & similitudine; aut alia forma [illegible] Divinam Voluntatem, [illegible] nihil est impossibile, beneplacitum. Et in hoc concordat auctoritas S. Dionysii Areopagitæ *in libro de Cœlest. Hierarch. cap. 4.* sic dicentis: *Deum vero Sanctis* [illegible] *ostensum esse,* [illegible] *quidem,* [illegible] *omnibus, quæ Deo digna sint, per quasdam formas,* [illegible] *quibus ostenduntur, capiunt accommodatas visiones.*

Ab Angelis autem jussu Dei, ut
plurimum fiunt etiam revelationes hominibus de rebus futuris, vel absconditis, ea ratione quia Angeli sunt ministri Dei, facientes voluntatem ejus, ut ait *Psalm. 102. vers. 21.* *Et omnes sunt administratorii Spiritus, in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis.* Hebr. 1. 14. ac idem S. Dionysius d. cap. 4. scribit: *Per Angelos ad* 22

nos

nis perveniunt ea, quae naturam ipsorum superant penitus. Atque de hac veritate habemus innumera exempla, nam Angelus loquutus est Agar. Gen. 16. Ad Loth Gen. 19. Ad Tobiam, ut in ejus libro. Ad Danielem *cap. 7. & cap. 6. & cap. 13. & 14.* & aliis, ac aliis saepe. In novo testamento Angelus apparuit Zachariae, eique praedixit conceptionem Joannis, & ministerium Praecursoris Messiae, atque Deiparae revelavit altissima mysteria Incarnationis Verbi Divini, & Redemptionis humani generis. *Luc. cap. 1. per tot.* Praeter alia exempla congesta ab ipso Emin. Card. de Laurea *d. disp. 10. num. 212. & 213.* Et caetera, ac multa collecta ab Historiis Ecclesiasticis per Bonifacium Bagattam *in Admirandis Orbis Christ. tom. 1. lib. 2. cap. 2.* praecipue *§. 5. & 6.* nec non *lib. 4. cap. 2.* ubi de pane, vino, aliisque cibis per Angelos hominibus porrectis, ac etiam *tom. 2. lib. 5. cap. 5. §. 4.* ubi enumerantur, qui Sacra Eucharistia ab Angelis pasti fuerunt.

Circa verò *revelationes* scire oportet,
23 has aliquando continere sensum expressum, apertamque significationem, aliquando verò obscurum, & in aenigmate. Primo modo factae sunt omnes revelationes tam in veteri, quam in novo testamento, in quibus Deus vel per se, vel per Angelos expressè manifestavit ventura, ut de promissionibus factis Abrahamo, Isaaco, Jacobo, Moysi, & aliis de terra promissionis concedenda Israeliticae genti. Item de punitione domûs Heli Summo Sacerdoti ob malè educatos filios, manifestata adolescenti Samueli. *1. Reg. 3. 11.* De electione, & unctione facienda per ipsum Samuelem de Saule in Regem. *1. Reg. 9. 15.* De alia unctione David in Regem, reprobato Saule. *1. Reg. 16. 1.* De Templo aedificando non à David, sed à Salomone filio ejus. *2. Reg. 7. 5.* Et de aliis pluribus in testamento veteri; prout etiam in novo, quando manifestata est nativitas Joannis Baptistae, Incarnatio Filii Dei; admonitus Joseph, quod Deipara gravida esset virtute Spiritus Sancti. Quod fugeret in *Aegyptum*; *deinde* reverteretur in terram Israel, defuncto Herode, & his similia. Altero modo facta etiam revelatio non expressa, sed obscura, & in aenigmate. Exempli gratia, quando Deus apparuit Moysi in rubo, & dixit Moyses: *Vadam, & videbo visionem hanc magnam, quare non comburatur rubus. Exod. 3. 3.* Significabat enim in aenigmate, tum *Divinitatem, & humanitatem Christi*, ut ait [illegible] *Glossa ordin.* vel Virginitatem illibatam Deiparae, ut canit Ecclesia: *Rubum, quem viderat Moyses incombustum, conservatam agnovimus tuam laudabilem virginitatem.* Quando Pincerna Regis Aegypti, & Pistor viderunt somnia in carcere, à Josepho sibi interpretata *Genes. 40. 5.* Nec non somnium Pharaonis de septem bobus pulchris, & septem macie confectis *Genes. 41. 2.* Quando Deus misit Ahiam prophetam, ut scinderet pallium suum novum, & daret decem scissuras Jeroboamo, denotans scindendum esse Regnum Salomonis, & decem Tribus tradendas Jeroboamo, duabus tantùm remanentibus sub regimine Roboami filii Salomonis. *3. Reg. 11. 30.* Quando Isaias multa de futuro Messia dixit, ejusque virtutes, ac passionem, sed sub aenigmate prophetavit, prout in toto ejus libro. Quando Deus ostendit Jeremiae *Virgam vigilantem*, deinde *ollam succensam. Jer. 1. 11.* Quando jussus est Jeremias à Domino: *Facere sibi vincula, & catenas, & ponere eas in collo suo. Jer. 27. 2.* ad denotandam populi futuram captivitatem. Quando Ezechiel vidit quatuor illa mystica animalia. Datum est ei comedere volumen, ac dormire super latus sinistrum 390. diebus; super dextrum verò 40. atque vilem cibum, & sordè confectum sibi praeparare, ad designandam calamitatem filiorum Israel, & afflictionem habitantium Jerusalem. *Ezech. cap. 1. cap. 3. cap. 4.* ac plurima alia aenigmatica, tùm in hoc propheta, tùm in aliis

ali

ac etiam in novo testamento, præcipuè quando Deus Petro esurienti, atque oranti ostendit est linteum magnum submissum de cælo, *in quo erant omnia quadrupedia, & serpentia terræ, & volatilia cæli, & facta est vox ad eum: Surge Petre, occide, & manduca. Act. 10. 11.* innuendo eidem, ut se converteret ad prædicandum Evangelium Ethnicis, atque Paganis. Et quando Sancto Joanni in Apocalypsi tot, & tantæ visiones obscuræ revelatæ fuerunt, quarum intelligentia non habebitur completa usque ad adventum Antichristi, & ad finem mundi, ut Scripturistæ testantur.

Tandem circa *formalitatem revela-*
24 *tionum*, hi sunt multi modi. Primò in forma sensibili, & ad sensus externos, præcipuè per locutionem. Patet de locutionibus Dei ad Adamum, & Evam, ad serpentem, ad Cainum, ad Noe, & alios, ut diximus supra. Item de locutionibus externis, & sensibilibus Angelorum ad Loth, ad Balaam, ad Tobiam, ad tres pueros in fornace ignis ardentis, ad Abacuch, ad Zachariam Prophetam, ad Machabæos, ad patrem Joannis Baptistæ, ad Deiparam, ad Salvatorem in eius agonia in horto, ad mulieres penes sepulchrum, ad Apostolos in Ascensione Domini, ad Petrum in carcere; ad Cornelium Centurionem, & ad alios multos. Secundò modo in somnis, exemplum de Jacob, qui in somnis vidit scalam. *Genes. 28. 12.* De Labano, cui in somnis dixit Dominus: *Cave ne quidquam aspere loquaris contra Jacob. Genes. 31. 24.* De Salomone, cui *apparuit Dominus per somnum nocte, dicens: postula à me, &c. 3. Reg. 3. 5.* De Sancto Job dicente: *Per somnium loquitur Deus, per somnium in visione nocturna, quando irruit sopor super homines. Job 33. 14.* De Sancto Joseph, cui Angelus Domini, apparuit in somnis dicens: *Noli timere, accipere Mariam conjugem tuam, quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Matth. 1. 20.* Et iterum, cum eum monuit fugere cum puero, & Matre ejus in *Ægyptum*, ac deinde reverti in terram Israel. Ac denique de Sanctis Ma-
gis, qui *in somnis acceperunt respon-* 25
sum, ne redirent ad Herodem. Matth. 2. 12. Tertiò modo per *Ecstasim*. Est autem *Ecstasis* nomen græcum significans stuporem, excessum, seu alienationem mentis à sensibus, & est passio, qua quis intentus vehementi consideratione alicujus rei alienatur à sensibus. Emin. Card. de Lauræa *4. tom. 4. in 3. Sent. disp. 20. de Miraculis art. 23. num. 934.* Et in Opusculo de Oratione Christiana *Opusc. 3. cap. 6.* Triplex autem est *Ecstasis*. Naturalis, Dæmoniaca, & Divina. Illa, quæ naturalis dicitur, vel est morbosa, proveniens vel à spasmo, vel ab ebrietate, vel à somnifero medicamento, vel à phrenesi, quæ apprehensi manent penitus immoti, sivè etiam ex obstinatione melancholici deliri, ut ex Rhoderico Lusitano *de Affect. cap. 26.* notat idem Emin. Cardin. de Lauræa *d. disp. 20. de Miraculis num. 936.* subdens ibi, hac ultima correptum fuisse Nabuchodonosorem, qui delirans, mente captus, à regno pulsus, in campis cum bestiis per annos octo commoratus est, & fœnum ut bos comedit, deinde in sanam mentem restitutus. *Dan. 4. 30.* Alia *Ecstasis* naturalis non morbosa est, sed sana: & est illa, quæ ex vehementi consideratione alicujus rei summè dilectæ, vel vehementi applicatione in contemplatione alicujus veritatis, vel ex magno, & inopinato eventu, ac stupore oritur, ex eo quia confluunt ad cerebrum omnes spiritus animales, destituti interius, ac externis sensibus, atque motivæ potentiæ, & ideò sic alienati non operantur, & videntur sibi multa conspicere, & loqui cum aliis, ut disserit Zacchias *in Quæst. Medicolegal. lib. 4. quæst. 6.* Hinc cum Isaac benedixisset Jacob pro Esau, *Expavit stupore vehementi, & ultra quàm credi potest. Genes. 27. 33.* Ipse autem Jacob audiens, quod Joseph, quem per annos 23. credebat mortuum laceratum à fera, viveba[t]. Pro Rex Ægypti: *Quasi de gra-*

gravi somno evigilavit, ait, &c. Genes. 15. Et de Regina Saba videntem magnificentiam Salomonis, & experientem ejus sapientiam, dicitur, quod *Non erat prae stupore ultra in ea spiritus.* 2. *Paralipom.* 9. 4. Daemoniaca *Extasis* est alienatio mentis, inducta à Daemone obstupefaciente sensus, & de hac gloriantur magi, & larvae potentes daemonitate, & obstupefacere homines, de quibus scribit S. Augustinus in *Epistol.* 56.
26 & *lib.* 8. *de Civitate Dei cap.* 14. Daemon enim, sic Deo permittente, aliquando illudit Dei servos, inferendo in eorum phantasia aliquas species rerum, quae in re non sunt, vel impediendo sensus externos, ne operentur, & ne concurrant spiritus vitales in illos, & sic causat excessum, & alienationem à sensibus, ut cum pluribus fecisse Simonem Magum legitur in *Act. Apostol. cap.* 8. & demonstrat, *pluribus exemplis, et Auctoritatibus allegatis*, Gaspar Schottus in *Physica Curiosa lib.* 1. *capit.* 35. ubi casus Sanctorum extasim habentium adducit. Et Martinus Delrius *lib.* 2. *Disquisit. Magic. quaest.* 25. Et de his tractat idem Emin. Cardin. de Laurea *d. disp.* 20. *in* 3. *Sent. tom.* 4. *art.* 19. *num.* 948. & 944. Divinae autem *Extases* sunt alienationes sensuum, à Deo mentem à sensibus alienante, inductae. Talis fuit extasis, quam habuit Adam, quando Deus misit soporem in eum, & ex ejus costa formavit Evam. *Genes.* 2. 21. Sic enim appellat eum soporem Tertullian. *in lib. de Anima cap.* 21. & 44. & 46. & S. Augustin. *lib.* 9. *Genes. ad Litter. cap.* 19. Pari modo dicuntur extases passi non solùm Moyses, & alii Prophetae, dum in spiritu elevabantur ad visiones supernaturales, sed etiam Petrus, dum vidit linteum cum animalibus emissum de caelo, de quo supra, Paulus, quando raptus fuit usque ad tertium caelum, & Joannes Evangelista, quando fuit in spiritu, eaque vidit, de quibus in sua Apocalypsi, & de his omnibus testes omnes Theologicas facit Emin. Card. de Laurea *d. disp.* 20. *à num.* 910. & *seqq.* Et in eadem *Opusc.* 3. *de Oratione capit.* 6.

Quarto tandem modo fiunt revelationes Prophetis, ac Sanctis viris per Ra- 27
ptum, seu in raptu. Est autem *Raptus* alienatio mentis à sensibus adinstar extasis, sed cum aliqua violentia, ut ait S. Thom. 2. 2. *quaest.* 175. *art.* 1. & *art.* 2. Ideò etiam corpus aliquando abstrahitur, & rapitur, sursumque elevatur, ut docet Ferdin. à Castro *in Consideratione Dotis Grat. Fulgor. primo Pal.* 8. & Constantius Durant. *de Vision. & Revelat. cap.* 3. Et de hoc Raptu, seu elevatione mentis, & corporis concessa Sanctis viris plurima exempla congerit Bonifacius Bagatta *in Admirand. Orbis Christiani tom.* 1. *libr.* 2. *cap.* 3. § 2. & *tom.*
2. *libr.* 2. *cap.* 3. § 6. inter quae illa Sanctae 28
Mariae Magdalenae, quae quotidie ab Angelis elevabatur sublimius ad audiendos Paradisi concentus. Sancti Francisci, cujus anima ita aliquando ad caelum evolabat, ut etiam corpus totum ita elevaret, ut vix videri posset, eoque modo multo tempore morabatur. Idem de S. Dominico, cujus mens cum in Caelum se se attolleret, etiam corpus suae molis, ac ponderis immemor in sublime ferebatur, & plurima alia, quae ibi Lector poterit videre.

Porrò Visiones, quae habentur à Pro-
phetis, atque revelationes, quae ipsis 29
fiunt tùm in somnis, tùm in extasi, tùm in raptu dupliciter fiunt, vel per species sensibiles imaginarias in Phantasia, vel per species intelligibiles in intellectu, concordes sunt enim omnes Sancti Patres, & Doctores, quod tria dentur visionum genera, aliae scilicet corporales, quae per oculos, & sensus exteriores habentur, aliae spirituales, quae per sensum internum in imaginativa fiunt, & aliae intellectuales, quae solo intellectu percipiuntur. Ita Constantius Durant. *in d. tract. de Visionibus. cap.* 2. *vers. Nunc pergamus.* ubi plurimos Sanctos Patres cumulat. Emin. Cardin. de Laurea *d. tom.* 4. *in* 3. *Sentent. app.* 10. *num.* 218. & *d. disp.* 20. *num.* 630. & 649. Et in opusculis de Oratio-

ne

[illegible] *Opuscul.* 3. *cap.* 8. *vers.* *Adverte* [illegible] Et [illegible] in *professio* [illegible] *disp.* 19. *Artic.* 4. §. 4. §. 5. & §. 6 ubi materiam hanc doctè pertractat, & revelationes, atque visiones tàm per species imaginarias, quàm per species intelligibiles explicat, & exempla dilucidat. Sed quid tum dicuntur Visiones, seu revelationes merè intellectuales, quibus [illegible] interloquuntur à Prophetis, Sanctisque [illegible], & alii quæ speciebus [illegible]? Respondet idem Eminentiss. Card. de Lauria in 3. Sent. [illegible] *disp.* 19. [illegible] Se ignorare, quomodo concedat, illas sic dari posse, nisi [illegible], se existimare, quod requiratur revelationes, & visiones fiant per species imaginarias, & sensibiles, quibus homo [illegible], ut possit intelligere, & de [illegible] [illegible], & ea per [illegible] aperire, ut [illegible], & est doctrina S. Thomæ 1. *part. quæst.* 84. *art.* 7. nec non Philosophorum, ut docet Conimbricensium Complutens. *lib.* 3. *de Anima quæst.* 6. quamvis contrarium teneat Albertus Magnus 3. *de Anima* [illegible] *cap.* 19. [illegible] [illegible]

91 Quo ad Tertium, in quo quæritur, *Quæ sint capaces Prophetiæ, seu divinarum Revelationum?* Respondetur, quod omnis creatura rationalis est capax Prophetiæ, atque Revelationis Divinæ. [illegible] Primò Angelus habet hanc capacitatem, nam potest Deus revelare Angelis, quæ sibi placet, futura, præterita, ac præsentia, eáque committere, ut hominibus ea manifestent. Hoc probatur communi opinione Doctorum, docentium, quòd antiquis Patriarchis, & Prophetis Deus semper [illegible] per Angelos. Cornel. à Lapide in *Præfat. ad Comm.* [illegible] Secundò, etiam Dæmones sunt capaces Prophetiæ, si velit Deus aliqua per eos manifestare, nam eorum est amplitudo, & de facto plures à Dæmonibus revelationes fuisse Christum habemus in Evangel. *Luc.* 4. *cap.* 8. [illegible] & *in Act.* *cap.* 16. *vers.* 17. Tertiò, Homines esse prophetiæ capaces, non est [illegible] probatione, cum ab initio mundi usque nunc Deus concesserit hominibus hoc donum. Quartò, etiam Mulieres, multæ enim ex [illegible] mulieres fuerunt Prophetissæ, de quibus in Decisione sequenti. Quintò, Pueri quoque sunt capaces hoc eodem dono, juxta *Psal.* 8. *vers.* 3. *Ex ore infantium, & lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos.* Talesque fuerunt Pueri Hebræorum, qui portantes ramos Olivarum obviaverunt Christo Domino, clamantes, & dicentes: *Hosanna filio David, Benedictus, qui venit in nomine Domini.* Quæ verba fuisse ore prophetico prolata, probat Lyranus ibidem. Sed & Samuel cum esset puer, vocatus à Domino, cœpit habere revelationes, & esse Propheta: nec non Jeremias, ut probat *in epist. cap.* 1. S. Hieronymus, ac etiam Daniel in puerili corpore prophetare.

92 Hic autem [illegible] [illegible] ex pluribus miraculosis revelationibus, quæ ore infantium prodiere, ac recensita per [illegible] Bagatta [illegible] *tom.* 1. *de Admirand. Orb. Christ. lib.* 2. *cap.* 3. §. 1. Plures enim infantes, & loquela nondum usum habentes ad repellendam calumniam, quæ Sanctis Hominibus [illegible] de re venerea cum eorum matribus habita, clara voce testati sunt eorumdem innocentiam. Ita de quodam Diacono Sanctorum Apostolorum Simonis, & Judæ, de S. Bricio Episcopo Turonensi, de S. Brono Episcopo, discipulo S. Patricii, de S. Sergio Papa, de Daniele Abbate, de S. Joanne à Capistrano, & aliis. In castro Plebis Sacci, agris Patavini Diœcesis Anno 1616. duo fratres contendebant, de sua hereditate paterna, de quadam Imagine Deiparæ dividenda, cumque in furorem, & ad arma venissent, Infans, qui papillas matris sugebat, dilucidè loquens, hortatus est eos arma deponere, & in [illegible] Ecclesiam Imaginem illam tacitam deferre, quod fecerunt, & nunc est Ecclesia Minorum Conventualium. Ita Bzovius in *Annal. Eccles. anno prædicto*

A a 1616.

[illegible] apud Craconienses,
33 ubi [illegible] prophe- [illegible] Tartaros, & Po- [illegible] Odoricus Raynaldus in Annal. Eccles. Anno [illegible] Florentiæ furtim asportare [illegible] de Tuderto Corpus B. Philippi Beni- tii, Tudertinorum infantium clamo- [illegible], ut in [illegible] [illegible] lib. 7 cap. 3. Ac non est silentio [illegible], quod legitur in le-
34 [illegible] in festo Translationis S. An- tonii de Padua Præceptoris nostri; ubi [illegible] Templum per antonomasiam vocari Ecclesiam Sancti, [illegible], ore Patre, [illegible]; cum Sancti Viri [illegible] (quem Fratres, ut [illegible]) [illegible], dicentes: Mortuus est Sanctus Pater: mortuus est Sanctus An- tonius.

Veruntamen Ethnici, & Gentiles
35 sunt prophetiæ capaces, siquidem [illegible], Deo inspirante, prophe- tarunt, ut fecit Balaam Numer. 24. qui, loco maledictionis requisitæ à Re- ge Balac super populum Israeliticum, protulit eidem multas felicitates, deinde prophetizavit ortum Messiæ in illis verbis: Orietur Stella ex Jacob; & consurget Virga de Israel, & percutiet duces Moab. Numer. 24. 17. Unde canit Ecclesia in Officio Vesperæ post Adv. [illegible]: ista est Stella ex Jacob [illegible] Salvato- rem. [illegible] Card. de Lauræa [illegible] 29 [illegible] de modo, quo ipsi Gentiles [illegible] sunt prophetare, & [illegible] eorum [illegible] Vates gentiles; idem apud Græ- cos, idem apud Romanos, [illegible] historia, [illegible] exemplum [illegible] Patavinum [illegible] Cornelii [illegible] Patavii [illegible], qui in spiritu vidit pugnam, & victo- riam Cæsaris contra Pompeium pugnan- tis in Pharsalia, ut scribit Aulus Gel- lius Noct. Atticar. lib. 15. cap. 18. his verbis: Quo C. Cæsar, & Cn. Pompejus [illegible] civili bellum signis collatis in Thes- salia conflixerunt, eo accidit Patavii in Transpadana Italia memorari dignum. Cornelius quidam Sacerdos, & loco Nobi- lis, & Sacerdotii religionibus venerandus, & castitate vitæ sanctus, repente mota mente conspicere se procul dixit pugnam acerrimam pugnari, ac deinde [illegible] alios, alios urgere, cædem, fugam, tela volantia, instaurationem pugnæ, im- pressionem, gemitus, vulnera, proinde, ac si ipse in prælio versaretur, coram voci- ferans [illegible] est, ac postea [illegible] exclamavit, Cæsarem vicisse. Ipsum enarrat Plutarchus in Vita Cæsaris de Pro- digiis lib. [illegible] cap. 37 in illis verbis: [illegible] Cajus Cornelius augurali scientia præ- ditus. Et Lucanus quoque de eodem Pharsal. lib. 7 sic cecinit:

> Euganeo (si vera fides memorantibus) Augur
> Colle sedens, Aponus terris ubi fumifer exit,
> Atque Antenorei dispergitur unda Timavi,
> Venit summa dies, geritur res maxi- ma, dixit,
> Impia concurrunt Pompeji, & Cæsaris arma.

Sed etiam Sibyllæ, etsi essent genti- les, habuerunt donum prophetiæ, ut in sequenti Decisione demonstrabi- tur.

Septimo animalia etiam irrationa-
36 bilia, Deo sic volente, Prophetarum officio functa sunt. Notum est de ar- redicto Balaamo proficiscente ad ma- ledicendum populum Israeliticum, quod [illegible] Dominus os Asinæ, & lo- cuta est. Numer. 22. 28. Aliam humiliter eamdem, etsi triduo jejunam, ad stan- te [illegible] Antonio Patavino cum Sacro- sancta Eucharistia, pabulo post habito [illegible] Sacramentum agnovit, & adoravit. Surius in Vita D. Ant. 13. Junii. Constanter prophetantium lumen habuisse, & exercuisse Asinam, ad- stante cum Eucharistia S. Fratre Ern-

ca-

mite Hispano, refert Torellus *in Hist. Augustin. Anno 723.* Et in Annalib. Minorum legitur de S. Francisco, quod habebat agniculum, qui cum elevaretur Sanctissimum Christi Corpus inter Missarum solemnia, flexis curvabatur poplitibus, illud adorans. Plura his exempla consimilia congerit. [illegible] Bagatta *tom. 1. lib. 7. cap. 3. § 1.* [illegible] *§ 2.* de [illegible] irrationabilibus ubique [illegible] exhibentibus rebus Sacris. Et subinde *cap. 4.* alia prodigia patrantibus, & prodigia indicantibus, quibus mihi libet illud adiicere, quod
37 legitur in vita B. Margaritæ Cortonensis, videlicet: Cum [illegible] Amasio, cui antequam converteretur, [illegible] adhærebat Margarita, canem, qui [illegible] adversus necti, custodivit [illegible] cadavere, [illegible] Margaritæ [illegible], [illegible] latratibus [illegible] Domini mortem aperte [illegible] illamque vestibus attrahens, ad locum secretum [illegible] ducere [illegible]. Secuta est Domina canem, qui cadaver putridum mulieri ostendit, quo viso spectaculo ad meliorem frugem conversa est. Ita Bagatta *d. tom. 1. lib. 7. cap. 1. § 16.* [illegible] Si ad propheticum munus spectat revelare occulta, prophetæ officium Canis ille peregit, revelando B. Margaritæ ignotum Amasii sui interfectionem.

Quo ad Quartum: *Utrum Prophe-*
38 *tia sit qualitas habitualis?* Dicendum venit, quod gratia Prophetiæ in pura creatura non est quid habituale, sed [illegible] actuata quædam qualitas; & dixi *in pura creatura*, ut excipiam Christum Dominum, qui cum esset comprehensor, videbat in Verbo, & in proprio genere omnia futura, & poterat quovis tempore ea manifestare. Ratio autem, quare Prophetia non sit qualitas habitualis, est manifesta, quia quilibet Propheta caret facultate prædicendi ad libitum futura, vel abscondita, sed dependet à revelatione divina, quæ juxta beneplacitum Altissimi datur, & limitatur ad res, ad tempus, & ad personas. Hinc est, quod Daniel nesciebat interpretari somnium Regis Nabuchodonosoris, nisi prævia oratione eius intelligentiam à Deo obtinuisset *Dan. 2. 18.* Elisæus consultus à Joram Rege Israel in periculo captivitatis posito, quid sibi esset agendum? nescivit ei respondere *4. Reg. 3. 11.* Samuel jussus ungere in Regem unum ex filiis Isai, nesciebat quis esset ungendus ex illis, donec Deus indicavit illi Davidem parvulum *1. Reg. 16. 12.* Immo S. Joannes Baptista, qui fuit plusquam Propheta, non cognoverat Messiam Christum, nisi quando fuit illi à Deo specialiter ostensus, unde ait: *Qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit, super quem videris Spiritum descendentem, & manentem super eum, hic est qui baptizat in Spiritu Sancto. Joan. 1. 33.* Quare scripsit S. Gregorius Magnus *lib. 2. Dial. cap. 21.* *Prophetiæ Spiritus mentes Prophetarum non semper irradiat, quia sicut de Sancto Spiritu scriptum est, ubi vult Spirat, ita sciendum est, quia & quando vult spirat.*

Mirabile circa hæc est exemplum Sancti Philippi Nerii, de quo ait Ecclesia in lectionibus Breviarii, quod *Prophetiæ dono fuit insignis, & [illegible] secretorum præsentissimus [illegible]* 39
Et nihilominus, cum à Gregorio Papa XIII. [illegible] fuisset Ursula Benincasa, Virgo Neapolitana, quæ mirabiles extases patiebatur, ut perhiberet, an esset à Deo, vel à Dæmone? ut retulimus in Decisionibus de Eucharistia *Decis. 30. num. 76.* nullo supernaturali lumine potuit S. Philippus se certum reddere, sed oportuit, ut experiretur de ea per varias mortificationes, & humanas industrias, ut legitur in vita ejusdem Ursulæ *cap. 6. & seqq.* & ostendimus *d. num. 76.*

Quo ad Quintum, in quo requiritur: *Quomodo agnoscatur, an Prophetia sit à Deo, seu ab Angelo bono, vel potius ab Angelo malo?* Respondetur, opus esse lumine supernaturali, ut discernatur bona Revelatio à mala, nam

Satanas transfigurat se in Angelum lucis 2. Cor. 11. 14. ut decipiat fideles, quem in modum S. Joannes dicens: *Nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex Deo sint* 1. Joan. 4. 1. Ideircò difficillimum est discernere, an Revelationes, & apparitiones sint à Deo, & Angelo bono, vel à Dæmone? ut ait Emin. Card. de Lauræa in 4. *Sent. tom.* 4. *disp.* 23. *art.* 4. [illegible] *cum aliis* hæc sequentia signa prætendit. I. Revelatio erit à Deo, & ab Angelo bono, si nihil contrarium divinæ legi contineat: dæmoniaca autem si immediatè, vel mediatè illam [illegible]. II. Si Revelatio dirigat ad gloriam Dei, erit à Deo, secus si ad applausum mundanum, & gloriam vanam. III. Si operetur secundum charitatem, secus si discordias gignat. IV. Si is, cui fit apparitio, & Revelatio in principio timeat, deinde confortetur, & consolatione profundatur, & [illegible], Revelatio erit bona, secus si è contra. V. Si humilitas major, atque major remanet in eo, qui revelationem habet, erit à Deo, secus si ille inflatur per inanem gloriam, & complacentiam. VI. Si ille, cui revelationis gratia facta est, eam sub silentio custodit, de ea non differens, nisi ex mandato, aut consilio superiorum, creditur quod sit à Deo, secus si eam ubique decantet. VII. Si ea, quæ in revelatione tradita sunt, miraculo confirmentur, erit à Deo. VIII. Si revelatio est de futuro, & eventus succedat, & verificetur cum circumstantiis prætensionis suis, bona reputanda est. IX. Si apparitio, seu revelatio non sit cum inordinatione naturæ, ut sit [illegible] horribilis, & terribilis, credenda est à Deo, secus si cum tali inordinatione. S. Thom. 2. 2. *quæst.* 173. *art.* 3. *in corp.* X. Si revelatio aliquid contineat, vel doceat, quod offendat modestiam, castitatem, aut puritatem vitæ, erit dæmoniaca, non autem à Deo, vel Angelo bono, quia ait S. Jacob. *in Epistol. Can. cap.* 3. *vers.* 17. *Quæ autem desursum est Sapientia, primùm quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia, & fructibus bonis.* Ideircò quæ carnalia docent, vel habenas concupiscentiæ relaxant, diabolica [illegible] est, ut vidimus nostris temporibus in pseudomysticis spiritualibus ab Ecclesia meritò correptis. XI. Si cum timore ex revelationis est, si præcipue mortificationem membrorum, aut mortem, aut aliud damnum vel in ipso, cui fit revelatio, vel in alia persona. XII. Si revelationes fiant pueris, vel mulieribus, suspectæ censendæ, ac multo examine virorum prudentum indigent, ut advertit *Carena de S. Offic. in part.* 2. *tit.* 17. § 21. XIII. Si revelatio contineat instructionem, seu directionem spiritualem vel illius, cui facta est, vel Superiorum, aut populi, aliquid ordinaret contra præcepta *Ecclesiæ*, spernenda tanquam dæmoniaca: secus, si conformis sit regulis Ecclesiæ. XIV. Si ille, à quo propalatur revelatio, magnum applausum sit à populo; dubitandum magnoperè est, an sit à Deo; nam Jeremias ait *cap.* 5. *vers.* 31. *Prophetæ prophetabant mendacium, & Sacerdotes applaudebant manibus suis, & populus meus dilexit talia.* XV. Si à Magnatibus, & Principibus honorentur, & ipsi, quibus revelationes dicuntur factæ, mensis, & Epulis eorum delectentur, non est signum bonum, nam Prophetæ Baal erant in mensa Jezabel comedebant 3. *Reg.* 18. 19. Elias verò in maximis periculis versabatur, & cum fame conflictabatur. XVI. Si his revelationibus digerunt præmia, munera, pecunias, vel alia temporalia à divitibus, & à Magnatibus recipiant, malum est signum; dicente Isaia *cap.* 56. *vers.* 10. & 11. *Speculatores ejus cæci omnes* [illegible] *Omnes in viam suam declinaverunt, unusquisque ad avaritiam suam.* XVII. Tandem si mores, dicta, & facta illorum, quibus revelationes fiunt, sanctitate non fulgeant, patet est signum malum, cum nos Salvator monuerit his verbis: *Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad*

vos

per in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces, a fructibus eorum cognoscetis eos. *Matth.* 7. 15. Et quamvis aliquando Deus permittat, etiam malis donum prophetiae dari, quales fuerunt Saul, Balaam, Caiphas, Judas Iscariotes, & plures alii, qui prophetarunt, & tamen damnati sunt, ut legitur *Matth. cap.* 7. *vers.* 22. Nihilominus, ut plurimum Revelationes à Deo factae sunt, ac veris Sanctis, juxta illud *Sap.* 7. 27. *Sapientia Dei per nationes in animas Sanctas se transfert, & amicos Dei, & prophetas constituit.*

Hinc ad cognoscendum, an Revelationes sint à Deo, Angelo bono? an potius à Daemone? erit esse examinanda, Rei veritas, circumstantiae revelationis, & qualis sit vita, quales
41 mores, & quae sanctitas illius, cui facta est revelatio, advertunt gravissimi Doctores, quos cumulat Pignatellus tom. 1. consult. 248. num. 17. [illegible] *Rege.* 407. Et Emin. Card. de Lauraea in 4. *Sent.* tom. 4. *disp.* 19. num. 384. & 399. nec non in 4. *Sent.* tom. pariter quarto *disp.* 29. art. 4. nu. § 7. & § 8. ubi tamen pie, ac sapienter advertit cum Venerabili Card. Baronio tom. 8. ad ann. 604. non satis esse bonum eum vitae habentis revelationem, ut ipsa credatur à Deo provenire, quia Diabolus multoties decepit etiam Sanctum, attento in his mature bonum, servandum esse Decretum Concilii Lateranensis Quinti *sess.* 11. constit. sic loquentis,
42 & praecipientis: *Et quoniam ex magna parte nunciatur, necnon de [illegible] non credendum omni spiritui, sed sint probandi spiritus, an ex Deo sint: volumus, ut ipso ordinario tales asserta inspirationes antequam publicentur, aut populo praedicentur, ex nunc Apostolicae Sedis examini reservatas intelligamus.* Addit insuper: *Quod si fuerit mora periculo ad ferri non valeret, aut urgens necessitas aliud suaderet, tunc eodem ordine servato, Ordinarius loci notificetur, ut tribus adhibitis secum viris doctis, & gravibus viris, & diligenter examinata cum eis [illegible] examinando, quando ad expedire videbitur (super quo eorum conscientias oneramus) licentiam concedere possint.* Supradictum Decretum Lateranensis Concilii legitur, & habetur etiam in Constitutione XXI *Supernae Majestatis, &c.* Leonis Papae Decimi, qui praefuit praedicto generali concilio, & est in tom. 1. Bullarii Laertii Cherubini pag. 470. inter Constitutiones Leonis Decimi *sub n.* 21. in § 7. *Anno* 1516.

Nec ignorandum, quod hujusmodi Lateranensis Constitutio confirmata fuit ab Urbano Papa Octavo, qui in 43
sua Bulla *Sanctissimus Dominus* [illegible] 19. *Martii* 1625 (Quae in Bullario Romano est tom. 4. *sub n.* 77.) § 2. sic ordinavit: *Ac penitus imposterum de caetero inhibet libros eorundem hominum, qui Sanctitatis, sive Martyrii fama, vel opinione (ut praefertur) celebres è vita migraverunt, gesta, miracula, vel revelationes, seu quaecumque beneficia, tanquam eorum intercessionibus à Deo accepta continentes, sine recognitione, atque approbatione Ordinarii, qui in iis recognoscendis, Theologos, aliosque pios, ac doctos Viros in consilium adhibeat, & re deinde [illegible], aut errore, aut aliquid novum, ut consuetudinem in re tam gravi communicatur, argumentum in sublatum ad Sedem Apostolicam transmittat, ejusque responsum expectet.*

Porro cum multi jam scripti fuissent libri, continentes gratias, ac revelationes famulorum, ac famularum Dei, plerique in eorum [illegible], 44
emanavit alia declaratio ejusdem Summi Pontificis Urbani Octavi anni 5. *Junii* 1631. per quam declaravit, *non debere adhuc elogia Sancti, aut Beati absolutè, ea quae cadunt super personam: bene tamen posse admitti per Magistrum Sacri Palatii ea, quae cadunt supra mores, & opinionem, cum protestatione in principio, quod in iis nulla adsit auctoritas ab Ecclesia Romana, sed fides sit tantùm penes Auctorem,* ut refert Reiffenstuel in *Theolog. Mor.* tom. 2. *lib.* 7. *disp.* 13. num. 21. & legitur in lib. [illegible]

Sanct

Sacra Tela. In admonitione appositæ *pag.* 11. à *Philippo Alegambe Auctore*, ubi ponit ter... exceptionis facta à Prælata, per ... Sanctissimum Pontificem Urbanum Octavum de pœnis anno 1640. ... impressionis ejusdem Bibliothecæ, à quo tempore citra invaluit usus, ut in scribendis Vitis Servorum Dei, ponantur protestationes Auctorum in principio, seu in fine operis, quod dictis circa revelationes, & miracula non sit præstanda alia fides, seu credulitas, quam illa, quæ humanæ privato debetur.

Et ex his sequitur, quod Revelationes, quæ habentur in his libris, & vi-
47 tis Servorum Dei, scriptæ à privatis authoribus, non sunt necessariò credendæ, cùm pium sit ... expectare judicium, atque approbationem Sedis Apostolicæ, cui reservata est earum authenticatio. Bañez *à tom.* 2. *lib.* 2. *disp.* 33. *num.* 3. & ... Suarez *de Fide disp.* 3. *sect.* 12. *num.* 7. Eminent. Card. de Lauræa *in* 4. *Sent. d...* 4. *disp.* 23. *num.* 314.

Quo ad Ultimum, in quo recensentur ... *Qui, & quot fuerint*
48 *Prophetæ in Lege naturæ? qui in Lege Mosaica? Et qui in Lege Evangelica?* Breviter respondetur, quod in Lege naturæ primus Propheta fuit *Adam*, qui ænigmaticè prophetavit inquiens *Genes.* 2. *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea, & erunt duo in carne una*: tunc enim prædixit conjunctionem Christi cum Ecclesia, juxta verba Apostoli *ad Ephes.* 5. 32. *Sacramentum hoc magnum est: Ego autem dico in Christo, & Ecclesia.* Secundus Propheta fuit *Enoch*, qui prophetavit ut in epist. Judæ *Vers.* 14. *Prophetavit autem, & de his septimus ab Adam Enoch, dicens: Ecce venit Dominus in Sanctis millibus suis facere judicium contra omnes, & arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum.* Tertius fuit *Noe*, qui faciens Arcam prædixit diluvium. Quartus fuit *Abraham*, de quo dixit Deus Abimelech Regi Geraræ: *Redde uxorem viro suo* (Abrahæ) *quia vir, quia Propheta est. Genes.* 20. 7. Quintus fuit *Isaac*, qui cum ... Esau ob deperditam benedictionem, *miratus est stupore magnam vehementer*, ut legunt ... Interpretes, & ei revelavit Dominus ... futurum, quod in Jacob ... promissiones factæ Abrahæ, & sibi ... ut notat Cornel. à Lapide *in Genes. cap.* 27. *vers.* 33. Sextus fuit *Jacob*, qui multa prophetavit de filiis suis, & præcipuè Messiam venturum de Tribu Juda, & quod erat expectatio gentium, Regnumque firmandum in eadem Tribu Juda, duraturum usque ad *Messiæ* adventum. *Genes.* 48. & 49. Septimus fuit *Joseph*, cui datum fuit interpretari Somnia, & prædicere Pharaoni ventura. Octavus fuit *Melchisedech*, qui à Deo electus offerre Sacrificium incruentum panis, & vini, prophetavit ænigmaticè Sacrosanctum *Missæ* Sacrificium Legis Evangelicæ, in quo offertur Hostia incruenta Corporis, & Sanguinis Christi sub speciebus panis, & vini, juxta testimonium *Psalm.* 109. 4. *Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech*, & epistolam Divi Pauli *ad Hebr. cap.* 7. Et Nonus fuit *Job*, qui de se ipso ait: *In horrore visionis nocturnæ stetit quidam, cujus non agnoscebam vultum, & vocem quasi auræ lenis audivi. Job* 4. 13.

In lege *Mosayca*, plures fuerunt Prophetæ, pro quorum clariori cognitione hic repetendum est, quod supra 47
diximus, Decis. XXIV num. 18. duo fuisse genera Prophetarum. Unum eorum, quibus Deus futura revelabat, & hi prædicebant populo, Reges arguebant, miracula perpetrabant, & tanquam oracula, & spirituales Patres ob ea omnibus communiter habebantur. Alterum erat illorum Prophetarum, qui non prædicebant futura, nec alia mirabilia faciebant, sed à Deo edocti divinis rebus illustrati arcanos Scripturarum sensus aperiebant, & divinis laudibus vacabant, psallentes hymnos, psalmos, & cantica spiritualia, etiam cum musicis instrumentis, & de

quo-

quibus 1 Reg. cap. 10. & cap. 19. & 1 Paralipom. cap. 15. vers. 22. & cap. 25. vers. 1. 2. & 3. Et hi omnes dum psallebant, & cantabant, dicebantur prophetare, ut [illegible] Tertullianus ad Annum Mundi 2749 num. 14. & Salianus ad Annum 3[illegible] num. 5[illegible] [illegible], ac propterea erant Cantores, quorum filii vocabantur filii Prophetarum, ut 4 Reg. cap. 2. vers. 3. & Salianus Anno [illegible] num. 56.

Igitur si loquamur de primo genere Prophetarum in Lege scripta, præcipui fuerunt Moyses, & Aaron, nec non [illegible] [illegible], & [illegible], Samuel, Gad, Nathan, Ahias Silonites, Elias, Eliseus, David, & Salomon, quibus omnibus prætereà visiones, ac revelationes factæ sunt à Deo de futuris eventibus in Regno, atque populo [illegible], & singulari modo datum fuit Regi David prædicere in Psalmis [illegible], passionem, mortem, Resurrectionem, ac Ascensionem Salvatoris, qui propterea de se dixit describens [illegible]: *Quoniam necesse est impleri omnia, quæ scripta sunt in lege Moysi, & prophetis, & Psalmis de me.* Luc. cap. 24. [illegible] tamen præcipui fuerunt illi sexdecim Prophetæ, qui suas revelationes, visiones, ac prophetias scripserunt, & tempus vaticinationis [illegible]. [illegible] quatuor vocantur Prophetæ majores, quia prolixiora volumina conscripserunt, nempe *Isaias, Jeremias, Ezechiel, & Daniel.* Alii verò duodecim dicuntur Prophetæ minores, quia illorum breviores sermones [illegible] esse, *Joel, Amos, Abdias, Jonas, Michæas, Naum, Abacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, & Malachias*, de quibus breviter aliqua [illegible] [illegible], quæ [illegible] sunt in Scriptura Sacra.

Isaias cœpit prophetare Anno Mundi 3133. anno 25. Regis Oziæ, & antequam Rex [illegible] Multis visionibus [illegible], inter quas [illegible], in qua [illegible] vidit Dominum sedentem [illegible] [illegible] [illegible], & elevatum [illegible]. Eius scripta non habentur omnia, tamen quæ vaticinia fuerunt facta sub quatuor regibus Juda, Ozia, Joatham, Achaz, & Ezechia. Prænunciavit Virginem esse parituram, atque prædixit nativitatem, vitam, & passionem Redemptoris tam manifestè, ut potius videatur loqui de rebus præteritis, quàm de futuris, & non solùm Propheta, sed etiam Evangelista vocari mereatur. Anno 14. Regis Ezechiæ jussu Dei per tres dies, detractis sibi calceis, & facco, quo erat indutus, nudus incessit, ad denunciandam ignominiosissimam servitutem, quam Ægyptii, atque Æthiopes erant passuri sub Rege Assyriorum. Isa. cap. 20. Tandem nullum timens, assumpto ad Regnum Manasse filio Ezechiæ, cum reprehenderet eum de gravissimis veluti sceleribus, Idololatriis, Magia, & Homicidiis, fuit jussu ejusdem Manassis crudelissimo supplicio necatus. Lignea serrâ in duas partes serra sectus, ut tradunt S. Epiphanius in *Vita Isaiæ*, S. Isidor. in *lib. de Vita, & obitu Sanctor.* cap. 39. & S. Hieronymus *super Isa.* cap. 57. & alii SS. Patres, quos citat Eminentiss. Card. Baronius in *Notationibus ad Martyrol. Romanum* die 6. Julii, ubi sic canit Ecclesia: *In Judæa sancti Isaiæ Prophetæ, qui sub Manasse Rege sectus in duas partes occubuit.*

Jeremias prophetare cœpit Anno Mundi 3[illegible] [illegible] anno tertio Regis Josiæ. In vaticiniis [illegible] [illegible], & captivitatem, & prædixit excidium Templi, & Jerusalem in adventu Nabuchodonosoris Regis Babylonis, ubi Judæi erant captivi abducendi. Accusabat Regem, & populum de eorum peccatis. Fuit missus in carcerem [illegible] [illegible] Prophetiam de temporibus Messiæ. Multas passus est calumnias, & persecutiones. Adhibuit fortem [illegible] constantiam suorum vaticiniorum, & lamentationum. Tandem [illegible] nito post desolationem Jerusalem, cum [illegible] zelo arceret [illegible] perseveraret in increpandis [illegible] populorum, in Taphnis (quæ erat Me-

tropo-

[illegible] Ægypti) à populo suo lapidibus obrutus occubuit *Anno Mundi* [illegible] Sanctitate, [illegible] & [illegible] S. Epiphanius, [illegible] Celebratur in
51 Martyrologio Romano [illegible] verba: *In Ægypto S. Jeremiæ Prophetæ*, [illegible] *S. Epiphanius*, [illegible]

Ezechiel de Tribu Levitica, & Sacerdos natus est *Anno Mundi* [illegible] &
52 tempore Jeremiæ Prophetæ ductus fuit captivus cum aliis Judæis de Jerusalem in Babylonem anno [illegible] Cherubim cap. 1. cum quatuor animalibus, quorum facies erant Hominis, Leonis, Bovis, & Aquilæ, typus Sanctorum quatuor Evangelistarum. [illegible] Jerusalem [illegible] Babylone [illegible] Judæorum [illegible] Jerusalem à Chaldæis [illegible] in Templo [illegible] Babylonem [illegible] Prophetavit contra Regem Ægypti, contra Tyrum, & Sidonem, & habent longam [illegible] de Templo [illegible] à Libro [illegible]

[illegible] ut legitur in Martyrologio Romano [illegible] verba: [illegible] *populi Israel*, [illegible] *Idolorum* [illegible] *Babylonem* [illegible]

Daniel Propheta natus est *Anno Mundi* [illegible] de Regia Tribu Juda;
& cum adhuc puer [illegible] ductus 53
est captivus in Babylonem anno tertio Regis Joachim, [illegible] Anno [illegible] Nabuchodonosor [illegible] de fornace [illegible] Daniel [illegible] Martyrologium Romanum [illegible] S. Epiphanius [illegible] Babylone, deinde Venetias [illegible] S. Daniel [illegible]

[illegible] 56
[illegible]

Osee primus fuit aliorum Prophetarum,

rum, & cœpit prophetare *Anno Mundi*
55 *3126* sub initio regni Oziæ, seu Azariæ Regis Juda, ante initium Olympiadum, quas cœperunt anno quinto Oziæ. Fuit filius Beeri de Tribu Issachar, natus in Bethleem ex nobili progenie. Jussus est à Deo sumere sibi uxorem fornicationum, idest mulierem publicam meretricem, & ex ea filios procreare, ad denotandum fœdum statum Synagogæ, tùm etiam gentilium ob Idololatriam; à quo omnes liberare, & tanquam sponsam Ecclesiam sibi copulare Christus Dominus passione sua volebat. Prædicavit Osee populo, & reprehendit illum de peccatis suis, præcipuè de Idololatria, prænuncians captivitatem, & punitionem totius populi. Vaticinatur Resurrectionem Christi tertia die futuram ab ejus morte *cap. 6. vers. 3.* Mortuus est in senectute bona, & de eo memoriam facit Martyrologium Romanum *die 4. Julii.*

Joel fuit contemporaneus Oseæ. Hic prophetavit *cap. 2. vers. 28.* largam il-
56 lam Sancti Spiritus effusionem, quæ quidem decimo post Domini Ascensionem die, qui erat primus Pentecostes, cœlitus facta fuit, quemadmodum S. Petrus contestatur. *Act. 2. 17.* Deinde ipse Joel, qui fuit de Tribu Ruben, multa prædixit de postremo Judicii die, de æterna damnatione impiorum, ac Sanctorum beatitudine. De eodem mentio habetur in Martyrologio Romano *die 13. Julii.*

Amos fuit eodem tempore, quo Osee, & Joel. Pascebat oves, quas
57 relinquere jussus est à Deo, & prænunciare mala superventura populo hebræo ob ejus enormes iniquitates. Prædixit Evangelicam futuram Christi prædicationem, vocationem gentium, & affluentiam bonorum spiritualium, quibus nunc fruitur Ecclesia Sancta Dei. Denunciavit extremum interitum Jerosolymæ à Romanis faciendum. Martyrio coronatus est; nam, ut ait Martyrologium Romanum *die 31. Martii: Tecuæ in Palæstina S. Amos Propheta, quem Amasias Sacerdos frequenter plagis attriverat, & filius ejus Ozias vecte per tempora transfixit: qui postea semivivus in patriam devectus, ibidem exspiravit, sepultusque est cum Patribus suis.*

Abdias fuit Propheta, sed de tempore, & loco, in quibus prophetavit,
tres sunt opiniones differentes. Nam 58
alii putant Abdiam fuisse dispensatorum domus Regis Achab; & cum impia Jezabel quæreret ad necem Prophetas Domini, ipse abscondit eos, & clam pavit in speluncis. *3. Reg. 18. 4. & 13.* Alii tenent, Abdiam fuisse illum quinquagenarium Principem, quem Ochozias Rex Israel, filius Achabi defuncti, misit ad accersendum Eliam. *4. Reg. 1. 13.* Alii opinati sunt, fuisse Abdiam maritum illius paupercolæ viduæ, quæ à creditoribus pressa recurrit ad Eliseum, à quo multiplicato oleo fuit adjuta. *4. Reg. 4. 1. usque 8.* Quidquid sit, fuit Abdias synchronos, & contemporaneus Oseæ, ut scribit Abulensis super *4. Reg. 15. quæst. 31.* & prophetavit adversus Idumæos, eo quod adjuvissent hostes Judæorum; quorum deinde prædixit, translacta captivitate Babylonica, prosperitatem. De eo Martyrologium Romanum *die 19. Novembris* sic ait: *Samariæ S. Abdiæ Prophetæ.* Sepulcrum ejus in Samaria crebris multis miraculis visitavit S. Paula ex auctoritate S. Hieronymi, ut notat Tirinus *in Proœm. ad Abdiam in fin.*

Jonas prophetavit ferè ab initio regni Oziæ Regis Juda, & continuavit
usque ad posteriora tempora Jeroboa- 59
mi secundi Regis Israel. Fuit natione Gethæus, & gessit typos Christi tùm quia missus fuit ad gentes prædicare pœnitentiam, tùm ex reditu suo die tertia è ventre ceti. Recusavit ire in Niniven, sed descendit in Joppen portum celebrem totius Judææ, nunc *Jaffa* dictum, hospitio S. Petri, & resuscitatione Thabitæ celebrem. *Act. 9. 40.* Inde navigans, orta tempestate à nautis projectus est in mare: & receptus

in ventrem ceti magni, à quo fuit ter-
tia die rejectus in littus, unde accessit
ad Civitatem Ninive, & prædicavit
excidium post 40. dies, nisi ageret Pœ-
nitentiam, ut in ejus prophetia. Vitæ
sanctitate fuit illustris, & catalogo
1 Sanctorum adscriptus ut in Martyrolo-
gio die 21 Septembris.

Michæas ortus est *Morasthi* vinculo de
60 Tribu Juda juxta Eleutheropolim,
ætate supparr præcedentibus Prophetis.
Invehitur in Idololatriam, & in alia
inde enata scelera, tàm duarum, quàm
decem Tribuum, unde utrisque ex-
cidium, & captivitatem, his per As-
syrios, illis per Chaldæos prænunciat.
Promisit tamen fidem laetum reditum
è Babylonia per Cyrum, & laetiorem
ex servitute peccati, mortis, & diaboli
per Christum, quem prædixit nascitu-
rum in Bethelem. Occisus gladio Mar-
tyr occubuit: & de eo ita legitur in
Martyrologio Romano die 15. Janua-
rii: *In Judæa SS. Habacuc, & Michææ
Prophetarum, quorum corpora Theodo-
sio seniore divina revelatione reperta
sunt.*

Nahum Propheta, cujus nomen
idem sonat ac *Noe*, nempè consola-
61 tor, natus in *Elcesi* viculo Galilææ
trans Jordanem versus *Begaber*, in
Tribu Simeon; vixit post Jonam annis
nonaginta circiter & renovavit minas
Jonæ contra Ninivem, quæ sub novis
Regibus in priora, immò majora scele-
ra redierat. Sed cum parùm, aut ni-
hil prædicando Nahum profecisset, pa-
tienter sustinuit Divina justitia annis 85.
quibus transactis expugnata, & exci-
sa fuit à Nabuchodonosore seniore
Chaldæo. Sanctè vixit, & obiit Na-
hum, & de eo Martyrologium Roma-
num *die 1. Decembris*.

Habacuch Propheta oriundus de Tri-
bu Simeon prophetavit post Nahum,
62 anté, vel unà cum Sophonia, & Je-
remia, & de eo quæstio est disputabi-
lis, an alius fuerit, vel idem cum illo,
qui per aerem ab Angelo è Judæa in
Babylonem traductus prandium tulit
Danieli conjecto in lacum leonum?
Prædixit excidium Jerosolymæ, & Ju-
dææ per Chaldæos, ac deinde Chaldæo-
rum eversionem, & Judæorum libera-
tionem per Cyrum, & Persas & to-
tius humani generis per Christum, cu-
jus nativitatem, vitam, passionem,
resurrectionem, & extremum judicium
insigni carmine pangit, ac depingit.
Vita sanctè peracta, Sanctorum Ca-
talogo adscriptus legitur *die 15 Janua-
rii*, & corpus ejus sub Theodosio se-
niore, ut dictum est, divina revelatione
repertum fuit.

Sophonias è nobili prosapia, & Tri-
bu Simeon oriundus, tempore Josiæ 63
Regis Juda, coævus Jeremiæ, & pro-
phetavit ad Judæos, ut relicta Ido-
lolatria, aliisque sceleribus, ad pœni-
tentiam, & veri Dei cultum redirent;
aliàs inevitabile eorum excidium, at-
que ac aliarum nationum prædixit.
Vita sanctè traducta obiit, & sepul-
tus est in agro proprio, & adscriptus est
Catalogo Sanctorum in Martyrologio
Romano *die 3 Decembris*.

Aggæus secundo Darii Regis anno cœ-
pit prophetare, & cum Judæis sub Cyro
è Babylonia, ubi natus erat, rediens 64
Jerosolymam primus ibidem cecinit
Alleluja in Templo, quod ipsius ma-
ximè, & *Zachariæ* hortatu restaura-
tum fuit. *Principi Zorobabeli* fabri-
cam Templi restaurantem promisit Mes-
siam ex ejus stirpe nasciturum, qui ip-
sum Templum sua præsentia, doctri-
na, & miraculis condecoraret, thro-
num quoque regni sui supra omnium
gentium regna, illis subactis extolli.
Fuit eximiæ innocentiæ, ac patientiæ,
ac magno spiritu excelluit in fabrica
Templi promovenda adversus Cam-
bysis Regis Persarum, atque Samari-
tanorum contradictiones. Sanctus est
adscriptus unà cum Osee Propheta
die 4. Julii.

Zacharias oriundus de Tribu Levi
Sacerdos, & Ductor populi, synchro-
nus, & coævus fuit, cum quo insu- 65
davit pro restauratione Templi. Mo-
nuit Judæos, ne Idola, & vitia majo-
rum imitarentur, quorum viderunt

corr-

acerbam punitionem, excidium, & captivitatem. Per hieroglyphica, parabolas, & enigmata prædixit varios eventus Judæis obventuros usque ad Christum, maximè quatuor Monarchiarum successiones, quæ desinerent in Regnum Christi, cujus vitam, ac passionem, penè instar Evangelistæ recensuit. Gravis virtutibus, & ætate obiit in Judæa, lapidatus à populo tumultuante inter Templum jam instauratum, & Altare, ut ait Christus Matth. 23. 35. Ex eo Martyrolog. Rom. die 6. Novembris; ubi, quod ejus corpus, ipsomet revelante, detectum fuit sub Theodosio Imperatore juniore notat Eminent. Card. Baronius, & in Annalib. ad Ann. 415.

Malachias è Tribu Zabulon post reditum populi è Babylonia, natus in
66 Sapha, instaurato per Zorobabel Templo, & florente iterum Synagoga prophetavit, & 1. arguit Judæos ingratitudinis in Deum tantorum bonorum auctorem. 2. Sacerdotes negligentiæ, & impietatis. 3. Prædixit abolendum Sacerdotium, & Sacrificium Aaronicum, eique substituendum aliud Eucharisticum. 4. Reprehendit Judæos ob repudiatas uxores. 5. Promisit adventum Christi, ejusque Præcursorem Joannem Baptistam. 6. Sterilitatem agrorum minatus est ob defraudatas Decimas. Ultimò denunciavit diem extremi Judicii, ejusque prodromum Eliam, qui reliquias Judæorum convertet ad Christum. Obiit adhuc juvenis, & Catalogo Sanctorum adscriptus est in Rom. Martyrol. die 14. Januarii. Hæc breviter de Sanctis prophetis antiquis, de quibus latiùs Tirinus in Chronic. Sacr. cap. 20. Ricciolus in Chronol. Reform. tom. 1. lib. 5. cap. 10. Torniell. & Salian. in Annalib. ad eorum annos. Cornel. à Lapid. in Commentar. ad ipsos, & Villegas in Flore Sanctor. part. 2. in Vitis prædictor. 15. Prophetarum. Et Eminent. Card. de Laurea in cit. tom. 4. in 3. lib. Sent. disp. 14. num. 166. Ubi præter recensitos Prophetas, alios plurimos asserit in Lege Mosayca fuisse his verbis: *In Lege scripta præter 18. qui libros scripserunt, alii 16. nominatim reperiuntur Prophetæ in textu Sacro, qui aliqua prædixerunt: præter alios innumeratos, incipiendo à Moise usque ad Joannem Baptistam, inter quos & septuaginta duo Seniores ibi assistentes, quibus de Moysis spiritu datum est, ut prædicerent.* Eosdem autem Prophetas inferiores commemorat Barradas in Evangel. tom. 1. lib. 9. cap. 13. ubi curiosus Lector eos seligere, & conspicere poterit.

In Lege tandem Evangelica innumerabiles cluxerunt Sancti, dono Prophetiæ 67
à Deo ditati. Primus omnium est Christus Dominus, qui cuncta præterita, præsentia, atque futura, nec non hominum cogitationes, etiam tanquam homo cognoscebat; ideoque appellatus est pluries Propheta, nempe Luc. 7. 16. 68
Propheta magnus surrexit in nobis. Et à Samaritana Joan. 4. 19. *Domine, ut video, Propheta es tu.* Et ab ipsis discipulis Domini Luc. 24. 19. *Fuit Vir Propheta.* Imò & ipse Dominus de se ipso ait: *Non est Propheta sine honore, nisi in patria sua.* Luc. 4. 24. Quod quidem probat S. Thomas 3. p. q. 7. art. 8. Suarez ibid. d. p. 21. sect. 1. Collegium Salmanticensium in Cursu Theolog. tom. 9. qui est primus de Incarnatione tract. 21. disp. 14. art. 7. & ceteris modis plè, ac doctè Eminent. Card. de Laurea in 3. lib. Sent. tom. 1. Quæst. de Incarnatione Verbi, disp. 16. art. 8. § 4. ac etiam in eod. lib. 3. tom. 4. d. disp. 19. num. 167. Secundus Propheta fuit S. Zacharias Pater Joannis Baptistæ. Tertius ipse S. Joannes Baptista. Quartus Simeon Senex. Quintus S. Joannes Evangelista ob tot, & tantas Visiones, de quibus in suo Apocalypsi. Præter hos autem in sacro textu novi Testamenti pauci vocantur Prophetæ in particulari, sed multi in genere: siquidem Act. 11. 28. sic habe- 69
tur: *In his autem diebus supervenerunt ab Jerosolymis Prophetæ Antiochiam, & surgens unus ex eis nomine Agabus significabat per Spiritum sanctum magnam famem futuram in universo Orbe terrarum, quæ facta est sub Claudio.* Et idem Agabus

(qui fuerat unus ex 70. Discipulis Christi ; & de quo meminit Martyrologium Romanum die 13 Februarii) cum esset Cæsareæ, *habens Zonam Pauli, & alligans sibi pedes, & manus dixit ; hæc dicit Spiritus Sanctus ; Virum, cujus est Zona hæc, alligabunt in Jerusalem Judæi, & tradent in manus gentium* *Act.* 21. 11 Et ibidem *cap.* 13. 1 dicitur : *Erant in Ecclesia, quæ erat Antiochiæ Prophetæ.* Et Divus Paulus scribens ad Corinthios *Epist.* 1. *cap.* 12. *vers.* 28 ait, quod Christus Dominus in sua Ecclesia *primum posuit Apostolos, secundò Prophetas &c.* Et alibi sæpè de Prophetis, qui tunc erant in Ecclesia Christiana mentionem facit ; & hoc donum Prophetiæ abundanter diffusum est à Spiritu Sancto inter fideles à primitiva Ecclesia usque ad hæc tempora, ut ex Vitis Sanctorum unicuique manifestè patet.

Corollarii loco posset quis interrogare, qua de causa dici soleat : *Quod nemo Propheta acceptus est in Patria*
30 *sua ?* Respondetur ob quatuor causas. Prima est, quia si Prophetæ, quorum nomine veniunt Viri docti, & Sapientes, non sint de Prosapia nobili, in sua patria despiciuntur, non ita in aliena. Sic Nazarethani, quia credebant, Christum esse filium Joseph, qui fabrilem artem exercebat ; eum spernebant. Secunda est, ob malam inclinationem insitam in hominibus, magnifaciendi res exteras, & peregrinas ; parvipendendi res domesticas, & suæ Civitatis. Hinc homines advenæ, etsi mediocris virtutis, æstimantur plurimi ; nostrates summæ eruditionis pro nihilo habentur. Tertia est invidia, qua cives odio habent suos, à quibus se superari in sapientia vident, vel in bonitate. Ita Joseph odio habitus à fratribus, & Christus Dominus à Judæis. Quarta denique causa est aversio, quam homines habent veritati. Omnes Prophetæ arguebant homines de peccatis ; idcircò quia veritas odium parit, eos populi odio prosequebantur, & tot, ac tanti Prophetæ martyres fuerunt. Sic de viris doctis, ac Deum timentibus, quos adhibent Prælati sancti in regimine Diœcesum. Hi corrigunt, arguunt, puniunt malè viventes ; & ab iisdem implacabili aversione insectantur. Experientia ejusdem ponderis cum Historia meum monitum fecit de hac veritate, de qua abundanter disserunt Barradas in *Evang. tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 13. Tirin. *in Matth.* 13. 57. & Menochius *in Stromat. part.* 3. *Centur.* 6. *cap.* 91. ubi hæc pulchra sententia S. Augustini *lib.* 11. *super Genes. ad Litteram cap.* 14. *Invidet par pari, quia ei coæquatur : invidet inferior majori, quia ei non coæquatur : invidet Superior inferiori, ne ei coæquetur.* Et hæc satis de Prophetis.

DECISIO XXVI.

ARGUMENTUM.

De Mulieribus Prophetissis, quæ fuerunt tùm in Lege naturæ, scilicet Eva, & Rebecca ; tùm in Lege Mosayca, nempè Maria Sorore Moysis, Debbora, Rahab, Holda, & Anna Matre Samuelis ; tùm etiam in Lege Evangelica ; videlicèt DEIPARA, Elisabeth ejus cognata, Anna filia Phanuelis, Samaritana, Uxore Pilati, Maria Magdalena, ac aliis SS. Mulieribus, filiabusque quatuor Philippi Diaconi. Item de Sibyllis ; hoc est Virginibus gentilibus, quæ à Deo dono Prophetiæ ditatæ, Vitam, Mortem, ac Resurrectionem Salvatoris Nostri, ejusque finale judicium vaticinatæ sunt.

SUMMARIUM.

1 *Prophetissæ aliæ fuerunt in lege naturæ, aliæ in lege Mosayca, aliæ*

aliæ in lege Evangelica.
2 Eva prima Prophetissa ob tres causas. Et quæ?
3 Rebecca fuit Prophetissa. Et cur?
4 Rebecca, & Jacob ejus filius ex Revelatione divina primogenituram paternam assecuti.
5 Maria soror Moysis Prophetissa.
6 Debbora Prophetissa fuit.
7 Rahab meretrix inter Prophetissas numerata.
8 Holda mulier Prophetissa, regnante Josia Rege Juda.
9 Anna mater Samuelis fuit Prophetissa.
10 MARIA Virgo, Mater Dei Prophetissa fuit, & Prophetissarum Regina.
11 Deipara in hac vita an interdum elevata sit ad videndum clarè Divinam essentiam?
12 MARIA Virgo Mater Dei an in hac vita scripserit Epistolas?
13 Elisabeth Mater S. Joannis Baptistæ Prophetissa fuit.
14 Anna filia Phanuel fuit Prophetissa. Fuit Vidua ab anno 20. usque ad annum 84 Habitabat in cellulis apud Templum.
15 Samaritana mulier dono Prophetiæ ditata.
16 Samaritana quomodo vocaretur? Coronata martyrio Ejus caput Romæ in Basilica S. Pauli.
17 Claudia Procula Uxor Pilati inter Prophetissas ponenda.
18 Pilatus ubi obiverit?
19 Maria Magdalene, ac aliæ sanctæ mulieres Prophetissæ.
20 Vespere autem Sabbati, quæ lucescit in prima Sabbati. Matth. 28. sensus, & expositio.
21 Philippi Diaconi quatuor filiæ Prophetissæ. Earum cellulæ visuntur à S Paula Romana.
22 Prophetiæ dono innumeræ Sanctæ in lege Evangelica ditatæ.
23 Prophetiæ donum argumentum Sanctitatis.
24 Sibyllæ numerandæ inter Prophetissas.
25 Sibyllæ quæ, & quot fuerint?
26 Sibyllini libri diligenter Romæ custodiebantur Et num. 37.
27 Delphica Sibylla quæ; & quando fuerit? Quæ prædixerit de CHRISTO?
28 Erithræa Sibylla nativitatem, passionem, mortem, resurrectionemque Christi enunciavit, ac Judicium finale.
29 Cimmeria Sibylla, sive Cumæa, aut Italica quando fuerit, & quæ prophetizaverit?
30 Samia Sibylla ubi orta? Prædixit triumphum Christi cum palmis Olivarum.
31 Cumana Sibylla ubi fuerit? Incarnationem Dominicam vaticinata.
32 Hellespontica Sibylla ubi nata: Nativitatem, & doctrinam Salvatoris prænunciavit.
33 Lybica Sibylla fuit annis 480. ante Christum. Ejus miracula edixit.
34 Persica Sibylla floruit sub Alexandro Magno. Prophetizavit baptismum, & prædicationem Præcursoris Christi.
35 Phrygia Sibylla mortem Salvatoris panxit.
36 Tiburtina Sibyllæ nomen; ejus carmina de Christi Resurrectione, atque Ascensione in Cœlum.
37 Libri Sibyllini Romæ custoditi.
38 Libri Sibyllini à Cæsare Augusto recogniti.
39 Europæa Sibylla prædixit Messiam de Virgine nasciturum.
40 Ægyptia Sibylla de Christo locuta.

RAtioni consentaneum est, ut etiam de mulieribus, quæ Prophetiæ dono fuerunt illustres, verba faciamus, antequam ad Sacrificia Mosayeæ Legis iter arripiatur, ut plenè de personis utriusque sexus, quæ in universum Divino cultui, ac ministeriis Sacris mancipatæ erant, summariam notitiam. Studiosi nostri ex lectura præsen-

sentium Decisionum percipiant. Igitur de Prophetissis, ac de Sibyllis oportet verba facere.

1 Quod attinet ad mulieres Prophetissas, aliæ fuerunt in lege Naturæ: aliæ in lege Mosayca, & aliæ in lege Evangelica.

2 Inter Prophetissas legis Naturæ primarius locus debetur progenitrici nostræ Evæ, quæ hoc titulo triplici de causa meretur decorari. Primò ob ejus formationem, quæ revelatam in se habebat, (etsi sub ænigmate) tùm divinitatem, tùm humanitatem Redemptoris Mundi, siquidem Eva formata fuit ex costa Adami, & consistere coepit ex costa ossea, & carne mollì. In fortitudine costæ continebatur divinitas Christi, in carnis infirmitate ejusdem Christi humanitas prænunciabatur, juxta considerationem Mendetzi *in Theologia Catechetica lib. 5 cap. 22. num. 4.* Secundò Eva prophetiam gerebat in nomine, si enim inverso ordine legatur, non *Eva*, sed *Ave* ejus nomen prædicet, illud scilicet *Ave*, quo salutanda erat Deipara Maria ab Archangelo Gabriele, enunciante Divini verbi Incarnationem, ut docet idem Mendetius *ib. 9. cap. 3 num. 2.* Tertiò autem Eva facta est Prophetissa, quando de ea dixit Deus ad Serpentem: *Inimicitias ponam inter te, & mulierem, & semen tuum, & semen illius, ipsa conteret caput tuum. Genes. 3. 15.* Revelatum tunc enim est Evæ, ipsaque nostra prima Mater cognovit, & intellexit, tùm ab ea per pœnitentiam conterendum esse caput diaboli; tùm à Deipara, ac Christo filio Dei, ex ejus semine nascituro, quam quidem revelationem ipsamet Eva filiis, ac posteris suis tradebat, ut pœnitentiam diligerent, & in futuro Messia, ac Virgine ejus Genitrice sperarent: quod non obscurè docet Cornel. à Lapide *in commentar. ad Genes. d. cap. 3 Vers. 15* his verbis: *Mulier est Eva, quæ diabolum contrivit, quando pœnitentiam egit: vel potius mulier est Beata Virgo Evæ filia; semen ejus est Jesus, & Christiani, serpens est diabolus; semen ejus sunt infideles, omnesque impii. Ergo Beata Maria contrivit Serpentem; quia ipsa semper plena, & gloriosa fuit victrix diaboli, omnesque hæreses (quæ caput sunt serpentis) in universo mundo contrivit, ut canit Ecclesia.* Quod autem ipsamet Eva didicerit ex divina revelatione, Divinum Verbum carnem induturum ex ejus semine, ut contereret caput serpentis, idest diaboli; resultat ex illis aliis verbis: *Ipsa conteret caput tuum, & tu insidiaberis calcaneo ejus.* Quæ quidem verba idem Cornelius à Lapide ibidem sic declarat: *Christi caput est Divinitas, calcaneus est humanitas: hanc dum offendit, & occidit dæmon, occisus est: tunc enim Christus contrivit caput illius, idest ejus superbiam dejecit, atque omnino ejus imperium prostravit.* Hæc primæ omnium matri Evæ cum fuerint à Deo revelata, & per eam à se descendentibus manifestata, insolubile argumentum faciunt, Evam ipsam dono prophetiæ ditatam, meritò Prophetissam inter mulieres esse appellandam.

Altera Prophetissa in lege naturæ fuit Rebecca uxor Patriarchæ Isaac, 3
cui Dominus revelavit, dum appropinquaret tempus pariendi gemellos duos filios Esau, & Jacob, quos portabat in utero, quod inferior, nempè Jacob erit Dominus majoris, videlicet Esau, qui propterea subditus, & vassallus erat eidem Jacobo in eorum posteritatibus. Idcircò sic de ipsa Rebecca legitur in *Genes. 25. 22. Sed collidebantur in utero ejus parvuli, quæ ait: Si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere? Perrexitque ut consuleret Dominum. Qui respondens, ait* (ecce Revelatio Divina) *Duæ gentes sunt in utero tuo, & duo populi ex ventre tuo dividentur, populusque populum superabit, & major serviet minori.* Quo loci sic disserit Cornelius à Lapide in suis Commentariis: Theodoretus, Diodorus, & Procopius censent, *Rebeccam oravisse consuluisse ad oraculum, & domesticum.*

Altera

Altare ivisse, itaque Deum orasse; qui per Angelum respondit ei, quod sequitur, Duæ gentes in utero tuo sunt, & major serviet minori. *Ex quo intellexit Rebecca, quod Jacob præferretur Esau; atque Primogenituram, & benedictionem paternam præriperet: quod tamen maritum suum ignorare, celavit: & inferius Prophetissæ locus datur, de quo Genes. 25. 23.* Igitur jure optimo Prophetissa vocanda est Rebecca, quæ à Deo per Angelum instructa fuit de futura majoritate filii sui Jacobi, ac ejus potestatis super illum Esau. qua Prophetia per ipsam intellecta, non levitate, sed Dei spiritu, & dictamine mota fuit, ut hortaretur Jacobum accipere benedictionem Patris, atque illum adjuvit, coquendo hædum, & circumve-
4 stiendo Jacobi manus, & collum pellibus, ut diximus supra *Decis. XIX. num. 25.* Et ex his resultat manifesta ratio, quæ excusat à mendacio in actione illa tùm Jacobum, tùm ipsam Rebeccam, uterque enim operabatur, & loquebatur juxta revelationem habitam à Deo, atque prophetico spiritu, licenter, Primogenituram, & majoratum esse à Deo translatum in Jacobum, & ejus posteros, quibus servituri erant descendentes ab Esau.

In Lege autem Mosayca fuerunt Pro-
5 phetissæ sequentes mulieres. I. Maria Soror Aaronis, & Moysis, quæ appellatur Prophetissa. *Exod. 15. 20.* triplici de causa secundum Cornelium à Lapide in *Commentar. ibid.* Deus enim cum ea colloquebatur, & ei arcana pandebat, ut patet Num. 12. 2. Erat quoque doctrix, & Magistra aliarum mulierum, & alternis erat quoque præcentrix, & Virgo sapiens, & litteris erudita. Hinc in transitu maris rubri post exitum ex Ægypto ita de illa loquitur textus Sacer *Exod. 15. 20. Sumpsit ergo Maria Prophetissa soror Aaron tympanum in manu sua: egressæque sunt omnes mulieres post eam cum tympanis, & choris, quibus præcinebat dicens: Cantemus Domino, gloriose enim magnificatus est, equum, & ascensorem ejus dejecit in mare.* Tirinus autem commentans eundem textum, subdit, quod licèt plures Scriptores sacri doceant, prædictam Mariam Prophetissam fuisse Virginem, & similem Sibyllis, nihilominùs Serrario, ac aliis visum, quod nupserit Hur avo *Beseelis*, cujus mentio fit *Exod. 24. 14.* tunc enim rarum erat studium virginitatis, & laudi non da-
batur. II. Prophetissa fuit Debbora; 6
de qua *in libro Judicum cap. 4.* narratur, quod cum Sisara Princeps exercitus Regis Jabin aggrederetur populum Israel, ipsa Debbora à Deo responsum habuit de equidem Sisaræ interfectione, & ideò vocavit Barac militem Israeliticum, eique ordinavit, ut viros bellatores sumeret, & contra Sisaram iret, & pugnaret; Deus enim victoriam ei elargiretur, prout factum fuit, & dicit ibi Sacer textus.

Et quia hæc mulier ob donum Prophetiæ erat sapientissima, hac de causa in suis controversiis Hebræi confugiebant ad illam, ut eas judicando dirimeret. Hinc S. Hieronymus *in Epist. 10. ad Furiam* sic ait: *Nobis ad hoc Debbora nominabitur, quod Prophetissa fuerit, & in ordine Judicum supputetur. Et quod docere poterat: quam dulcia gutturi meo eloquia tua, super mel, & favum ori meo. Apes namque accepit scripturarum floribus pasta, Spiritus Sancti odore perfusa, & dulces ambrosiæ succos prophetico ore componens.* Plura de laudibus magnæ hujus mulieris, ac Prophetissæ Debboræ referunt Origen. *Hom. 5.* Salianus *ad Annum Mundi 2723.* Et Cornelius à Lapide *in Commentar. Judic. d. cap. 4. Vers. 4. & seqq.*
III. Prophetissa fuit Rahab, quæ licèt 7
meretrix esset in civitate Jericho, seu cauponaria, Hebræos exploratores hospitio apud se recipiens, habuit revelationem à Deo, de futuro excidio Urbis, quare parentibus & sibi, & cognatis suis vitam obtinuit, ut legitur *in Josue cap. 2. Vers. 1.* ubi sic Cornelius à Lapide scribit: *Excepit Rahab exploratores Hebræorum, illuminata, & impulsa*

pulsa

pulsa à Deo, quasi dicens: certior sum Chananæos fidei populo subigendos prorsus fore. Intelligens enim Deum in hac re velle uti sua opera, ac prævidens id, ut ipsa eos exciperet, absconderet, & dirigeret. Et cum ipsa Rahab diceret exploratoribus *ibid. Vers. 9. Novi, quod Dominus tradiderit vobis terram.* Subdit idem Cornelius à Lapide: *Noverat hoc Rahab partim ex miraculis, & portentis, quæ Deus pro Hebræis patrare operatus erat, partim ex Dei ipsius instinctu, & revelatione.* Fuit igitur dono revelationis prophetice dicata Rahab, quæ deinde nupta Salmoni de stirpe Juda meruit generare Booz Atavum Regis David, & numerari inter mulieres, è quibus nasciturus erat Chri-
8 stus. IV. Prophetissa fuit Holda, quæ Anno mundi 3407 regnante Josia Rege Juda non solum prophetabat in Jerusalem, sed, ut ait Tornielius *ad d. Annum num. 3. In tanta erat Sanctitatis nomine, ut ad ipsam consulendam Rex ipse miserit Helciam summum Pontificem, & ampliorum Scribam, aliosque Optimates civitatis, ut patet in 4. Reg. 22. 14. & seqq.* De hac eadem egregia muliere ita scribit Tirinus in 4. *Reg. 22. 14. Ierunt ad Holdam Prophetissam uxorem Sellum, sed tam veresimiliter unicam, vel saltem illo tempore jam absolutam, nam quæ illo ad hoc usquevenerunt (uti demum Anna Samuelis Mater 1. Reg. 2. 10.) nullæ aliæ spiritu prophetico afflatæ.* Et concordat Cornelius à Lapide in eodem textu sic subjungens: *Holda hæc & sexu, & prudentia, & sanctitate, & oraculis apud omnes erat celebris, & veneratione, æquè ac Debbora Jud. 4. & Anna mater Samuelis.* V. Tandem Prophe-
9 tissa in lege Mosayca fuit ipsa Anna Mater Samuelis prophetæ, quæ cum peperisset, & obtulisset illum Domino, cecinit canticum illud, *Exultavit cor meum in Domino, &c. 1. Reg. 2.* in quo prophetavit nasciturum Christum juxta id, quod scribit S. Augustinus *lib. 17. de Civit. Dei cap. 4.* unde Theodoretus, & Procopius dixerunt, quod *Anna prophetiam concepit, prophetiæ quoque gratiam participavit, sicut & Elisabeth, & Beata Virgo.* Cornelius autem à Lapide in Em. dicti Canticij *1. Reg. 2. 10.* ait: *Hoc est Annæ oraculum de Christo, post unctum, & incarnatum ministerium, quæ ubi cum eis quasi applaudit, & gratulatur, ubi advertit, Annam esse primam in Scriptura, quæ hic exprimat nomen Messiæ, sed Christi. Hucusque enim in Pentateucho, Josue, & Judicum nomen Christi non audiebatur.* Hæ sunt Mulieres, quæ præeminuerunt Prophetiæ dono tempore legis Mosaycæ, de quibus etiam mentionem facit Eminent. Card. de Lauræa *in d. tom. 4. in lib. 3. Sentent. disp. 19. num. 239. & 240.*

In Lege autem Evangelica plures habentur in Sacro textu mulieres Sanctæ Divino Spiritu afflatæ, ac Prophetiis insignes: innumeræ autem in Historiis, Chronicis, & Vitis Sanctorum. Quo ad illas, quæ nominantur in Scriptura Sacra principem locum tenet Regina Cælorum, Serenissima DEIPARA, tùm quia, ut scribit
Suarez *in 3. part. d. Thom. tom. 2. disp. 19.* 10
sect. 4. Piè, ac probabiliter credi potest, beatam Virginem in hac vita interdum elevatam fuisse ad videndum clarè Di-
vinam essentiam, ut ex Auctoritate 11
S. Antonini, S. Bernardi, & aliorum Patrum ibi comprobat: tùm etiam quia DEIPARAM verè, ac propriè fuisse Prophetissam, & habuisse gratiam Prophetiæ, Spirituque prophetico pronunciasse Canticum *Magnificat*; & aliorum sublimium Mysteriorum notitiam, revelationem, & instructionem à Spiritu Sancto, & à dilecto Filio suo Deo, & Homine Christo habuisse, ex plurimis Sanctorum Patrum testimoniis comprobat idem Suarez *disp. 20. sect. 1. in eod. tom. 2.* ubi
subdit: non constare, an Beata Virgo 12
aliquid scripserit, nam Epistola quædam ad Ignatium, quæ nomine ejus circumfertur, incertæ est auctoritatis. Si tamen Ecclesiæ constaret; illum, vel aliquam aliam fuisse à Beata

Vir-

Virginum scriptum, inter canonicas Scripturas esset annumeranda. Hinc in revelationibus S. Birgittae in Sermone Angelico cap. 17. dicitur: *Et vere pie credendum est, quod ex ipsa ratione Spiritus Sancti ipsa Deipara perfectius intellexit, quidquid Prophetarum eloquia figurabant, quam ipsi Prophetae, qui eo eodem Spiritu verba dictando protulerunt.* Et cap. 19. eadem haec subnectuntur: *Tertia quippe die, de Christi Resurrectione discipulis haesitantibus, quaerentibus in sepulchro ejus corpus jacens inquirentibus, ipsisque Apostolis pene maxima cordis anxietate, & pavore se pariter [illegible], haec Virgo Mater, quamquam Scriptura eo tempore ipsam aliquid [illegible] non commemoraret, sine dubio tamen credendum est, quod ipsa Dei Filium in carne ad aeternam gloriam resurrexisse [illegible] est, & quod mors de caetero illi nunquam posset amplius dominari.* Et paulo post subjungitur sequentia: *Ipsa Virgo Maria erat Magistra Apostolorum, confortatrix Martyrum, Doctrix Confessorum, clarissimum speculum Virginum, consolatrix Viduarum, in conjugio viventium saluberrima monitrix, atque omnium in fide Catholica perfectissima roboratrix. Apostolis namque ad se venientibus omnia, quae de suo Filio perfecte non noverant, revelabat, & rationabiliter declarabat.* Et hinc factum est, ut in Litaniis ab Ecclesia laudetur, & dicatur *Sedes Sapientiae*, nec non *Regina Prophetarum*.

Sancta Elisabeth Mater Sancti Joannis Baptistae secundum debetur locum inter Prophetissas legis Evangelicae, fuit
13 enim hoc munere insignita, cum ad eam visitandam DEIPARA accessisset, tunc enim *Ut audivit salutationem MARIAE Elisabeth, exultavit infans in utero ejus, & repleta est Spiritu Sancto Elisabeth, & exclamavit voce magna, & dixit: Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui. Et unde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me? Ecce enim ut facta est vox salutationis tuae in auribus meis, exultavit in gaudio infans in utero meo: & beata quae credidisti, quoniam perficientur ea, quae dicta sunt tibi à Domino.* Luc. 1. 41. In quibus verbis notant Sancti Patres, & Doctores Ecclesiae, quod Elisabeth prophetavit de praesenti, nam à Spiritu Sancto illuminata Virginem, quam praesentem cernebat, Christum in utero gestare cognovit, & ipsa prima fuit, quae nominavit Sanctissimam Virginem Matrem Dei; Item prophetavit de praeterito, dicens enim, *Beata, quae credidisti*, aperte indicavit in Spiritu agnovisse verba, quae Deiparae fuerant dicta ab Angelo. Prophetavit etiam de futuro, quando subjunxit, *Perficientur ea, quae dicta sunt tibi à Domino*: ut considerat Barradas in *Evangel. tom. 1. lib. 7. cap. 12. Vers. Unde hoc mihi*, ubi Sanctos Doctores allegat.

Anna filia Phanuel de Tribu Aser tertium locum debetur inter Prophetissas, sic enim appellatur à S. *Luca cap.* 14
2. *Vers.* 36. ubi eam laudat dicens: *Haec processerat in diebus multis, & vixerat cum viro suo annis septem à virginitate sua. Et haec vidua usque ad annos octoginta quatuor, quae non discedebat de Templo, jejuniis, & obsecrationibus serviens nocte, ac die. Et haec ipsa hora superveniens confitebatur Domino, & loquebatur de illo omnibus, qui expectabant Redemptionem Israel.* Ubi de hac Prophetissa Anna tria sunt notanda; Unum, quod vixerit in viduitate annos sexagintaquatuor, cum enim septem annis fuisset in matrimonio illudque contraxerit à prima pubertate, quae facta est anno duodecimo, sequitur maritum obiisse, ea existente in anno vigesimo circiter aetatis suae; & deinceps raro exemplo vidua perpetuo mansisse usque ad annum 84. Alterum notandum est, quod non discedebat de Templo, quia habitabat in cellula prope muros ejusdem Templi, ut notavimus supra *Lit. q. XII. num.* 22. & docet Tirinus in *Exod. cap.* 38. *Vers.* 8. Canisius *de Beata Virgine lib.* 1. *cap.* 12. & Serarius in *lib.* 2. *Machabaeorum cap.* 4. Tertium est, quod licet in Evangelio

gelio non exprimantur ea, quae prophetaverit Anna de Christo, tamen quod Confitebatur Domino, *& loquebatur de illo omnibus, qui expectabant Redemptionem Israel*, est tamen verisimile, quod ipsa testata fuerit, puerum illum esse Messiam, & Salvatorem mundi in lege, & à prophetis promissum: quod bene notavit [illegible] in *Luc. d. cap. 2. Vers. 38.* & Menochius in *Histor. Sacra lib. 2. cap. 13. num. 10.*

Samaritana quartum sit locus inter Prophetissas, siquidem ex sermone ha-
15 bito cum Redemptore Nostro, dum *fatigatus ex itinere sedebat supra fontem. Joan. 4. 6.* illuminata à Spiritu Sancto intellexit, & cognovit, Dominum JESUM esse Messiam, & Christum; unde scribit Evangelista *d. cap. 4. num. 28. Reliquit ergo hydriam suam mulier, & abiit in civitatem, & dicit illis hominibus: Venite, & videte hominem, qui dixit mihi omnia quaecumque feci: Numquid ipse est Christus?* Sic enim locuta est ex [illegible], nam certè noverat ipsum esse Christum, & Messiam, ut ait S. Joannes Chrysostomus his verbis: *Prius dubitans eum intelligebat, verum postea eum [illegible], eadem dicit, quae & alia, [illegible].* Idem refert ipse Menochius in *Histor. Sacra lib. 3. cap. 5. num. 11.* Subdunt insuper,
16 nomen Samaritanae hujus mulieris ex Martyrologio Romano *die 20. Martii*, Photinam fuisse, quae martyrio ob Christi confessionem coronata fuit, & cujus caput Romae apud S. Paulum à Monachis Cassinensibus asservari tenet Eminent. Card. Baronius *ad Martyrol. praedictum.*

Claudia Procula Uxor Pilati quintus locus assignandus est inter Prophe-
17 tissas, quae dum Christus Dominus vinctus ad Pilatum ductus esset à Judaeis, *Misit ad eum Uxor, dicens: Nihil tibi, & justo illi, multa enim passa sum hodie per visum propter eum. Matth. 27. 19.* Est enim communior SS. Patrum opinio, quam tuetur Tirinus in *d. loco*, & Menochius in *Histor. Sacra lib. 7. cap. 19. num. 2.* quod ipsa Claudia Procula Uxor Pilati ab Angelo suo custode per visum didicerit innocentiam Redemptoris, & minas, ut [illegible] ob iniuriam [illegible] in ipsos, atque in eumdem Pilatum ventura, & ideò misisse ad ipsum Pilatum, ut se innocentem servaret, sed ipse plura [illegible] instantiam Principum Judaeorum, quibus [illegible] timere, unde innocentem Dominum condemnavit, & se etiam [illegible] Justino [illegible] Imperatore Romano, à quo postea jussus est exula-
re Viennam Galliae, ubi miserrimus 18
obiit.

Maria Magdalena, aliisque Sanctis Mulieribus, quae ab Angelo revelatam
resurrectionem Redemptoris nuncia- 19
verunt Apostolis, sextus locus inter Prophetissas lege Evangelica datur. De hoc notanda verba SS. Evangelistarum. S. Matthaeus *cap. 28. Vers. 1.* hic scribit: *Vespere autem Sabbati, quae lucescit in prima Sabbati, venit Maria Magdalene, & altera Maria videre sepulchrum.* Et descripto terraemotu, ac Angeli [illegible] vestimento, subdit *Vers. 5. Respondens autem Angelus dixit mulieribus: Nolite timere vos, scio enim, quod JESUM, qui crucifixus est, quaeritis: non est hic: Surrexit enim, sicut dixit. Et Vers. 8. Et exierunt cito de monumento cum timore, & gaudio magno, currentes nunciare discipulis ejus. Et ecce JESUS occurrit illis, dicens: Avete. Illae autem accesserunt, & tenuerunt pedes ejus, & adoraverunt eum.*

S. Marcus narrat eamdem revelationem his verbis *cap. 16. Vers. 1. Et cum transisset Sabbatum, Maria Magdalene, & Maria Jacobi, & Salome emerunt aromata, ut venientes ungerent JESUM.* Et cum accessissent ad monumentum, & Angelum de resurrectione loquentem audissent, *Vers. 9.* subdit: *Apparuit (JESUS) primò Mariae Magdalenae.*

S. Lucas pariter describit accessum harum sanctarum Mulierum ad monumentum Sabbato mane, inter quas, ait, *cap. 24. Vers. 10. Erat Maria Magdalene,*

dene, & Joanna, & Maria Jacobi, & cæteræ, quæ cum eis erant.

S. Joannes quoque cap. 20. *Vers.* 1. ita idem factum narrat: *Una autem Sabbati, Maria Magdalene venit mane, cum adhuc tenebræ essent, ad monumentum.* Et post visum lapidem monumenti revolutum, apparuit JESUS eidem Mariæ Magdalenæ in forma hortulani, & eo cognito, ait: *Rabboni (quod dicitur Magister.)* Et subjungit: *Venit Maria Magdalene annuntians discipulis, quia vidi Dominum, & hæc dixit mihi.*

Igitur inter Prophetissas numerandæ sunt Maria Magdalene, & aliæ mulieres, quæ viderunt tùm Angelos revelantes Resurrectionem Domini, tùm ipsum Dominum, qui gloriosus à mortuis resurrexerat, & subinde ob ipsis mulieribus revelata fuit Dominica Resurrectio Sanctis Apostolis, & aliis discipulis.

Sed hic dicet aliquis, quomodo intelligenda sunt verba illa Divi Mat-
28 thæi, *Vespere autem Sabbati, quæ lucescit in prima Sabbati venit Maria Magdalene, & altera Maria videre sepulchrum?* Nonnè per illa verba Vespere autem Sabbati intelligenda est hora vespertina Sabbati, cum Sol die Sabbati occumberet? Respondetur negativè. Siquidem verba illa innuunt, quod Maria Magdalene, & aliæ mulieres die Dominica, quæ erat prima dies Sabbati, idest dies Dominica, prima dies hebdomadæ, (Sabbatum enim hebdomadam significat,) accesserunt summo mane ad monumentum. Idcircò secundum aliquos auctores ly *Vespere* denotat Stellam Veneris vocatam modò *Hesperum*, modò *Luciferum*, quæ solet splendescere adveniente die. Secundum alios verò *Vespere autem Sabbati* idem sunt, ac transacto Sabbato, & aurora diei Dominicæ lucescente: nam in textu græco habetur: *Ὀψὲ δὲ σαββάτων, Opse Sabbaton*, scilicet post Sabbatum, post totam hebdomadam, eò quod *Opse* non tantum significat *serò*; sed etiam *post*. Sabbatum verò, ut dixi, indicat hebdomadam, ut docet Tirinus in *Comment.* Matth. 28. 1. & Menochius in *Histor. Sacra lib.* 8. *cap.* 1. *num.* 3. ac Barradas tom. 4. *in Evangel. lib.* 8. *cap.* 9.

Filiabus quatuor Philippi Diaconi tribuitur tandem locus inter Prophetissas, de eis enim in *Act. Apostol.* 21
cap. 21. *Vers.* 8. *&* 9. sic legitur: *Et venientes in domum Philippi Evangelistæ* (quia scilicet prædicabat Evangelium, & converterat Eunuchum Candacis Reginæ) *qui erat unus de septem, mansimus apud eum. Huic autem erant quatuor filiæ Virgines prophetantes.* Una harum Virginum vocabatur Hermione, quæ ut habetur in Menologio 4. *Septembr.* gravissima passa est sub Trajano, & quievit in Domino. Tirinus d. *cap.* 21. *Vers.* 9. De aliis autem, prout de Philippo earum patre sic scriptum est in *Martyrol. Rom. die* 6. *Junii*: *Cæsareæ in Palæstina natalis S. Philippi, qui fuit unus de septem primis Diaconis. Hic signis, & prodigiis clarus, Samariam ad fidem Christi convertit, & Candacis Æthiopum Reginæ Eunuchum baptizavit, ac demum apud Cæsaream requievit, juxta quem tres Virgines ejus filiæ Prophetissæ tumulatæ jacent, nam quarta filia ejus plena Spiritu Sancto Ephesi occubuit.* Earundem quatuor Virginum Prophetissarum cellulas visitasse S. Paulam Romanam testatur S. Hieronymus in *Epist.* 27. verbis illis: *Mirata est Stratonis turrim, ab Herode Rege Judææ in honorem Cæsaris Augusti Cæsaream nuncupata, in qua Cornelii domum, Christi vidit Ecclesiam, & Philippi ædiculas, & cubicula quatuor Virginum Prophetarum, &c.* Et hæc de Prophetissis in textu Sacro nominatis.

De aliis Sanctis Mulieribus Christianis tùm Virginibus, tùm Viduis,
ac conjugatis, quibus Spiritus Prophe- 29
tiæ à Deo donatus fuit, superfluum est Catalogum texere, cum tot, & tanta testimonia de his habeantur in Chronicis, ac Vitis Sanctorum, quæ numerari ob earum multitudinem non valent. Satis sit dicere, quod donum

Prophetiae, quod habuit S. Birgitta, S. Catharina Senensis, S. Francisca, & aliae Sanctae, est signum, & argu-
23 mentum validum Sanctificationis earum, ut firmavit Rota in relatione B. Paschalis Baylonis tit. *de dono Prophetiae*, & docent Castellinus *de Canonizat. Sanctor. cap.* 14. num. 20. Emin. Card. Bona *de discret. Spirit. cap.* 20. Pignatell. *tom.* 4. *consult.* 69. num. 4. & tom. 5. *consult.* 30. num. 9. ubi alios cumulat.

Sibyllae quoque merentur inter Prophetissas numerari, siquidem praeclara
24 ab eis tempore suo praecipue de Incarnatione Filii Dei, de ejus Vita, Passione, Morte, Resurrectione, Ascensione, & ad universale Judicium adventu, voluit enim Deus, qui redempturus erat etiam Israeliticum populum, tum etiam Ethnicos, & Gentiles, ut oracula de tanto opere essent non solùm apud Hebraeos, sed etiam apud ipsos Gentiles, nam ut ait Apostolus, *Multifariam multisque modis loquutus est Deus Patribus in prophetis. Ad Hebr.* 1. Ad Gentiles autem voluit lo-
25 qui per Sibyllas, ut idem Apostolus Paulus dicebat, dum gentilibus evangelizabat Christum, teste Clemente Alexandrino *lib.* 6. *Stromatum*, his verbis: *Libros quoque graecos sumite, agnoscite Sibyllam, quomodo unum Deum significet, & ea, quae sunt futura. Hidaspem sumite, & legite, & invenietis Dei Filium multò clarius, & apertius esse scriptum.* Et in oratione ad gentes idem Clemens Alexandrinus sic ait: *Prophetissa itaque Sibylla nobis primo canat canticum salutare.* Et carmina subnectit, quibus Deum in terras venturum pronunciat. Hic adstipulatus est S. Hieronymus *lib.* 1. *advers. Jovinianum* dicens: *Quid referam Sibyllas Erithraeam, atque Cumanam, & octo reliquas, nam Varro decem fuisse autumat, quarum insigne Virginitas est, & Virginitatis praemium divinatio.* Et de iisdem Sibyllis plura disseruerunt S. Augustinus *lib.* 18. *de Civit. Dei cap.* 23. Lactantius *lib.* 4. *Instit. cap.* 15. & *sapp.* Arnobius *libr.* 1. *contra Gentes*, & Sanctus Clemens Papa *lib.* 5. *Constit. Apostol. cap.* 8. sic scribens: *Si Graeci derident nos, non credentes nostris Scripturis, saltem fidem habeant Vati suae Sibyllae, quae ad verbum ita inquit*, &c. ut refert Paulus Segnerius *Nob. instruct. tom.* [illegible] 2. *cap.* 17. num. 14. & Salmeron *tom.* 3. *tract.* 19. Multos alios Auctores, qui de Sibyllinis oraculis ex professo tractarunt, allegat Tholosanus *in Syntagmate Juris Univ. part.* 2. *lib.* 18. *cap.* 6. *à num.* 6. & *seqq.* & Menochius *in Stromatis part.* 3. *Centur.* 4. *cap.* 39. & *cap.* 40. Et novissimè Emin. Card. de Lauraea d. *tom.* 4. *in* 3. *libr. Sentent. disp.* 19. *art.* 9. §. 3. *à num.* 248. *usque ad num.* 250.

Porro juxta commune placitum Scriptorum decem fuerunt Sibyllae, videlicet *Delphica, Erithraea, Cumaea, seu Cumana, Samia, Cumana, Hellespontica, Libica, Persica, Phrygia, & Tiburtina.* Tarcagnota *in Historia Univers. tom.* 1. *lib.* 8. *pag.* 140. Sunt tamen aliqui addentes alias duas, nempe *Europaeam, & Aegyptiam.* Tria autem sunt 1
26 observanda circa has Sibyllas, & earum oracula. Unum, quod ad instar Sanctorum Prophetarum multa erant obscura in eorum dictis, & difficilem continebant intellectum, ideòque libros Sibyllinos emptos magno pretio per Tarquinium Superbum (de qua emptione meminit Tholosanus d. *lib.* 18. *cap.* 6. *num.* 9.) non solùm Romae diligenter custodiebantur, sed attentè à decem clarissimis viris inspici, & eorum sensum penetrare solitum erat, praesertim in publicis Civitatis necessitatibus, ut notat Salianus *ad Annum Mundi* 3379. num. 5. & *ad Annum* 3389. num. 1. Alterum est, quod ipsae Sibyllae Spiritu prophetico multa enunciarunt, quae ab hominibus non intelligebantur, declarabantur tamen, & de facto, sicut de Isaia, per tres dies nudo incedente. *Isa. cap.* 20. Et Ezechiele panem cum stercore manducante *Ezech.* 4. autumabant Judaei, quod observavit Lactantius d. *lib.* 14. *cap.* 15. his verbis: *Non dubito quin Sibyllina carmina prote-*

ctiva

vibus temporibus pro deliramentis habita sint, cum ea nemo tunc intelligeret. Tertium est observandum, quod Prophetæ scripserunt soluta orationes suas prophetias; Sibyllæ autem in Versibus hexametris, ut eo magis splendesceret Divina Sapientia, qua imbutæ ipsæ tenellæ Virgines mysteria sublimia canere, & carminibus promere scirent; De his Patres Dominicani in Sequentia tertiæ Missæ Natalis Domini, sic recitabant:

> *Verbum Ens Altissimi, corporari passum est, carne sumpta.*
> *Ipsum tectum Synagoga meminit, nunquam tamen desinit esse caeca.*
> *Si nō suis Vatibus credas vel gentilibus:*
> *Sibyllinis versibus hæc prædicta.*

Quorum Versuum collectam fecit Panvinius *in tractatu de Oraculis Sibyllinis* Impresso Parisiis *Anno* 1607 *cum annotationibus Joannis Obsopei*; & eorum plurima græco idiomate ponit Barradas *in Evangel. tom. 1. libr. 3 capit.* 15. Latina autem versione Proprinomium Historicum *Verb. Sibylla.* Et Eminent. Cardin. de Lauræa *d. tom. 3 disp.* 19. *à num.* 249 *& sequentib.* Quæ quidem carmina ad Lectorum commodum, & solatium hic transcribam in relatione summaria cujusque Sibyllæ; & in his, quæ continent Propheticas narrationes de Redemptore Nostro JESU CHRISTO.

Delphica itaque Sibylla censetur
27 prima, & cæteris antiquior, quippe vaticinata est ante Trojanum bellum annis 127. & vivebat ante natum Christum annis 1221 ut calculat Riccioluis *in Chronolog. Reform. tom. 3 Catalog.* 24. Significat autem hæc Vox *Sibylla Consilium Dei*, ex græco Idiotismo Æolico Σιὸς Deus, & βουλή consilium, ut notat Menochius *d. centur.* 4. *cap.* 39. Filia fuit hæc Delphica Sibylla Tiresiæ vatis Thebani, & nominata fuit *Artemis*. Eam prophetizasse ferunt totam vitam, miracula, passionem, & Resurrectionem Christi. De eo hæc carmina ipsa scripsit.

> *Non tardè veniet; tacita sed mente tenendum*
> *Hoc opus; hoc memori semper qui corde reponet.*
> *Hujus pertentant cor gaudia magna Prophetæ*
> *Eximii, qui Virgine conceptus ab alvo*
> *Prodibit sine contactu maris; omnia vincit*
> *Hoc naturæ opera; at fecit qui cuncta gubernat.*

Deinde de ejusdem Christi Passione subdit:

> *Impinget illi colaphos, & sputa scelestis*
> *Israel labiis, quoque non, & fellis amari*
> *Apponet escam; potumque immitis aceti.*

Erithræa est secunda Sibylla *Heriphile* nominata, quæ prædixit Græcis 28
Ilium petentibus excidium Trojæ; sed quia prædixit Romanorum regnum ex Trojanis futurum, Eusebius eam posuit tempore Romuli; sed absque valido fundamento, & sine authoritate, cum ipsa multò ante floruerit tùm tempore Trojani excidii, tùm paulò post, ut habet Solinus *capit.* 7. Hæc pariter Christi nativitatem, passionem, mortem, resurrectionem, & judicium finale enunciavit, & ejus sunt carmina sequentia:

> *Cerno Dei natum, qui dimisit ab alto*
> *Ultima felices referunt cum tempore soles;*
> *Hebræa quem Virgo feret de stirpe decora,*
> *In terris multum tenuis passurus ab annis.*
> *Magnus erit tamen hic divino carmine Vates,*
> *Virgine Matre satus prudenti pectore verax.*

Et aliis carminibus omissis, subdit:

> *Judicii in signum, tellus sudore madescet?*
> *Et Rex æternus summus descendet Olympo;*

Sci-

Stilicet ut tenerum, mundumque videre omnem:
Unde Deum sibi, dissidemesque videbant,
Summum cum Sanctis in saecli fine sedentem.

Et hæc est Sibylla, de qua intelligit Ecclesia, dum in Sequentia Missæ Defunctorum canit

Dies iræ, dies illa,
Solvet sæclum in favilla,
Teste David cum Sibylla.

Cimmeria, sive Cumana est tertia
29 Sibylla, dicta etiam Italica, quæ in Italia vaticinata est; oriunda ex Cimmerio Campaniæ oppido vicino Cumis. Floruit paulò post excidium Trojæ, videlicet circa 1170. annos ante Christum; & Æneæ tempore, siquidem fuit illa *Deiphobe*, quam Æneas consuluit apud Virgilium. *lib. 6. Æneid.* De ea S. Justinus Martyr *in admonitorio ad gentes* sic scribit: *Gentiles Viri assentiantur vetustæ huic, & antiquissimæ Sibyllæ, quæ supernè afflata oraculis, vos erudiat, quod qui dicuntur Dii, non sunt. De Salvatoris autem nostri Jesu Christi adventu, & de his omnibus, quæ is facturus erat, manifestè pronunciat, quorum notitia vobis necessaria est.* Ipsa verò Cumana Sibylla hæc inter cætera carmina de Christo edidit:

In teneris annis, facie præsignis honore,
Militiæ æternæ Regem Sacra Virgo cibabit
Lacte suo, per quem gaudebunt pectore summo
Omnia, & Eoo lucebit Sydus ab orbe
Mirificum, sua dona Magi cum laude ferentes,
Objicient Puero Myrrham, Aurum Thura Sabæa.

Samia Sibylla quarta est, & nominata fuit *Pitho*, ortum enim habuit in In-
30 sula Samos Maris Egæi, & de ea meminit Ælianus *lib. 12. Var. Histor.* Plura prolixè de Redemptore, & præsertim ejus ingressum cum Palmis olivarum in Jerusalem his versibus:

Salve casta Sion, permultaque passa Puella,
Ipse Tibi insessu Rex en tuus intrat Aselli.
Ergo animis mitis juga tibi quæ juga demat
Intolerandæ tibi, quæ fert cervice subacta.

Cumana quinta Sibylla fuit, vocata *Amalthea*, ac etiam *Demophile*, 31
nata est Cumæ, quæ est urbs Asiæ minoris in Æolide, & in ora sinus Smyrnæi, quæ nunc dicitur *Foja nuova*. Hæc libros oraculorum detulit ad Tarquinium superbum, petens pro illorum pretio trecentos Philippeos, ut scribit Solinus *cap. 7.* & Tholosanus *à lib. 12. cap. 7. num. 9.* Sed Rex ille bis in ignem projecit tertiam partem illorum librorum, pro reliqua autem tertia parte, admiratus Sibyllæ constantiam in petendis trecentis aureis; illos exhibere fecit, ipsaque Sibyllina oracula mandavit fideliter custodiri. Hanc Sibyllam Cumanam prophetasse Incarnationem Verbi Divini testantur hæc ejus Carmina.

Tunc ad mortales veniet de mortalibus ipsis
In terris similis natus Patris Omnipotentis,
Corpore vestitus, &c.

Ex de eadem agit etiam *Beda in lib. 3. Commentar. in Luc.*

Hellespontica fuit Sexta Sibylla, nata in vico Marmisso agri Trojani. 30
Ejus nomen ignoratur, vixisse tamen fertur temporibus Solonis Philosophi, ac Magni Regis Cyri. Hæc de nativitate, & doctrina Salvatoris ita cecinit:

Cum meditor quondam vidi decorare Puellam,
Eximio castam quod se servaret honore
Munere digna suo, & divino numine visa,
Quæ sobolem multo pareret splendore micantem.
Progenies Summi, speciosa, & vera Tonantis,

Paci-

Pacifica mundum qui sub ditione gubernet

Et post alia plura:

Ille Dei legem complebit, non violabit,
Per similem formam referens, & cuncta docebit.

Lybica Sibylla fuit septima, cujus
33 nomen nescitur, de qua Euripides in Lamiæ prologo. Vixit ante Olympiadem 80. idest ante Christum annis circiter 480. Ab ipsa prænunciata sunt miracula Christi versibus istis.

Ille quidem morbis pressos sanabit, & omnes;
Læsos, quicunque ei fidem, curique videbunt.
Incedent claudi. Surdis audire licebit.
Insolitus mutis dabitur formare loquelas.
Expellet furias. Oppressi morte resurgent.

Persica fuit octava; quæ etiam Ba-
34 bylonica, & Chaldaica Sibylla nuncupata fuit, & ejus Pater Berosus. Floruit sub Alexandro Magno circa Olympiadem 120. ut ex Nicanore de gestis Alexandri Magni colligitur. Et quia in libris 24. multa de Christo cecinit, sicut & Cumæa, ideò S. Justinus in Parenetico ad gentes putat venisse in Italiam, eandemque cum Cumæa fuisse. Hæc prædixit prædicationem, & baptismum Præcursoris Christi, de quo ait:

Tunc quoque vox quædam prodet per deserta locorum;
Nuncia mortales misericors, quæ clamet ad omnes,
Ut rectos faciant calles, animosque repurgent
A vitiis, & aquis perlustrent corpora mundis.

Phrygia nona Sibylla fuit, quæ pro-
35 phetavit Ancyræ, quæ Civitas est in Asia minore. De ejus nomine, ac tempore memoria non extat. Mortem Salvatoris vaticinata est his carminibus:

Scindetur Templi velum, mediumque diei
Nox tenebrosa tribus premet admirabilis horis.
Et tridui somno peraget mortalia fata.

Tiburtina decima Sibylla est, nata 36
Tibure, distante ab Urbe Roma millaribus sexdecim. Tempus ipsius ignotum remanet; at ejus nomen fuit Albunea; & hæc in Spiritu vidit, & prænunciavit Christi Resurrectionem, & Ascensionem in cælum his metris:

Sed postquam triduo lucem repetiverit, atque
Monstrarit somnum mortalibus; atque docendo
Cuncta illustrarit, cælestia tecta subibit,
Nubibus invectus, &c.

Hæ sunt decem Sibyllæ, de quibus tam antiqui, quàm moderni, tam Sacri, quàm profani Auctores memorantur, quos coegerit Tholosanus
in d. Syntagm. Jur. Univ. lib. 18. cap. 6. 37
num. 9. & 10. ubi hæc habet: *Conservabantur autem Romæ summa cum veneratione libri Sibyllini, qui magnis in negotiis consulebantur; veluti quando contra Volscos bello moto, Romæ laboratum est victus inopia, & magnus motus fuit, ne in totum deficeret, terra fructus negante. Sub Claudiano quoque, quo tempore Marcomanni cuncta vastabant. Sub Galieno pro pestilentia sedanda. Et sæpissimè aliis quoque temporibus.*

Sed, & illud notabile est, quod ad-
vertit Salianus *ad Ann. Mundi 4041.* 38
& ante Nativitatem Christi 12. videlicet, Cæsarem Augustum libros Sibyllinos magna diligentia recognitos, sub publica custodia servandos reposuisse; subdens idem Auctor, *Id factum ab Augusto non sine Divina providentia, jam olim notatum est ab antiquis Patribus, ut Christiani ex libris Sibyllinis, ab ipso Augusto Cæsare repurgatis, & recognitis, fidem Christianam apud Ethnicos majori cum fide stabilire possent.* Cumque Sancti Episcopi, & alii Prædicatores Evangelici uterentur ipsarum Sibyllarum libris ad gen-

gentiles suadendos de veritate fidei Christianæ, prohibita fuit à Tyrannis eorumdem librorum lectio sub pœna mortis; de qua re conqueritur S. Justinus Martyr in secunda Apologia pro Christianis ad Antoninum Imperatorem dicens: *Opera malorum dæmonum mors constituta, & definita est in eos, qui Hystaspis, vel Sibyllæ, vel Prophetarum, vatumque libros legunt, ut metu homines, qui legunt, abducant ab eo, ne bonarum rerum cognitionem accipiant, sibi autem servos eos detineant, quod quidem tandem perficere minimè potuerunt. Non solum enim sine metu eos legimus, sed vobis quoque, ut videatis, considerandos offerimus.* Quod narrando prosequitur Menochius *in Stuoris centuria prima cap. 49.* & Segnerus *nell' Incredulo senza scusa d. part. 2. cap. 17. num. 14.*

Tandem sunt qui addunt antedictis
39 decem Sibyllis Undecimam, quam *Europeam* appellant, sic de Messia locutam. *Veniet ille, & transibit montes, & colles, & latices Sylvarum Olympi. Regnabit in paupertate, & dominabitur in silentio, & egredietur de utero Virginis.* Ac etiam Duodecimam; quam nominant Ægyptiam, de cujus vaticinio hæc verba sunt. *Invi-*
40 *sibile Verbum palpabitur, & germinabit ut radix, & siccabitur ut folium, & non apparebit venustas ejus, & circumdabitur alvus materna, & flebit Deus lætitia sempiterna, & ab hominibus conculcabitur, & nascetur ex matre ut Deus, & conversabitur ut peccator.* Ita Propinomium Historicum *d. Verb. Sibylla.* Ex hac satis sunt de Vaticiniis, Revelationibus, atque Prophetiis, quas Deus voluit tot ante sæcula prænunciari de venturo Messia, & Redemptore nostro JESU CHRISTO, etiam per mulieres, ut sicut nullum sexum, nullumque ordinem personarum constaret caruisse hac gratia gratis data, ita omnes gentes scirent, eas consequi posse gratiam justificantem per fidem in Christum, & exercitium bonorum operum, ut differit Barradas *in Evangel. d. tom. 1. lib. 3. cap. 15.* ubi Sanctorum Patrum sententias de hoc argumento transcribit.

DECISIO XXVII.

ARGUMENTUM.

De Sacrificiis Hebræorum. De Victimis quadrupedibus, Volucribus, & rebus inanimatis, quæ ab eis litabantur. De Holocausto, Hostiis pacificis, & pro peccato, immolationibus, libaminibus, & juge Sacrificio. De Festis Hebraicis; & de Sacrificiis præscriptis in quocumque die festo. De Sacrificiis secundum varietatem personarum, quarum intuitu offerebantur; & præcipuè pro consecratione Sacerdotum, & Nazaræorum; expiatione leprosorum, & laborantium legalibus immunditiis. De Mulieribus menstruatis, & diversitate menstruorum. De Sacrificio Zelotypiæ, Vaccæ Rufæ, & Vitulæ pro homicidio occulto. De Ritibus, cæremoniis, atque causis totius Liturgiæ Legis Mosaycæ. Atque de Sacrificiis pro Defunctis.

SUMMARIUM.

1 *Sacrificia Hebræorum analogiam habebant cum conviviis hominum. Et cur?*
2 *Eucharistia in ultima cœna Christi fuit Epulum, & Sacrificium?*
3 *Gentiles sacrificabant inter convivia*
4 *Altare Sacrificiorum cur vocetur Mensa Domini?*

5 *Fer-*

5 *Fermentum, ac Mel semper vetitum in Sacrificiis Aaronicis.*
6 *Victimæ immolandæ carere debebant omni defectu.*
7 *Mel nocivum stomacho.*
8 *Mel à Gentilibus offerrebatur Baccho.*
9 *Sacrificiorum Legis Mosaicæ genera quinque.*
10 *Victimæ apud Hebræos aliæ animatæ, & aliæ inanimes.*
11 *Victimarum animam habentium pro Sacrificiis Hebræorum species quinque.*
12 *Victimæ, quas Hebræi sacrificabant, figurabant virtutes Christi.*
13 *Pisces cur Deus noluerit sibi sacrificari?*
14 *Monachus extra cellam est piscis extra aquam.*
15 *Passeris occisio in expiatione Leprosi non erat Sacrificium.*
16 *Victimæ manentes quænam essent in Sacrificiis Hebræorum?*
17 *Finis quadruplex in Hebraicis Sacrificiis; & quisnam?*
18 *Differentia inter peccatum, & delictum*
19 *Holocaustum quid esset?*
20 *Holocausti Victima debebat esse masculini sexus.*
21 *Tabernaculi, atque Templi tres erant partes.*
22 *Laici apud Hebræos utrum accessum haberent ad Altare Holocaustomatum?*
23 *Pacifica Hostia quæ, & quotuplex?*
24 *Pacifica Hostia dividebatur in tres partes. Et quomodo?*
25 *Adipem animalium an Hebræi possent comedere? & num. 27.*
26 *Sanguinem animalium comedere, cur prohibitum primitivis Christianis per Apostolos?*
28 *Turtures, & Columbæ non litabantur pro hostia pacifica. Et cur?*
29 *Hostia pro peccato, seu delicto quænam esset?*
30 *Hostiæ pro peccato quæ cederent in esum Sacerdotum; & quæ non?*
31 *Boves veteres quatuor, vel quinque annorum ab Hebræis non immolabantur.*
32 *Ritus jugulandi, & mactandi Victimam apud Hebræos.*
33 *Victima non indivisa, sed secta in frusta comburebatur in Sacrificio Holocausti.*
34 *Odor an ingratus esset in combustione Victimarum?*
35 *Aves ab Hebræis quomodo immolarentur?*
36 Minchà *adhibebatur semper in Sacrificio Holocausti, & quid esset?*
37 *Simila, vel panis aliquando solus offerebatur in Sacrificium.*
38 *Ritus undecim, seu cæremoniæ in Litanda Hostia pacifica.*
39 *Cauda victimæ quare comburenda in Sacrificio?*
40 *Ritus, ac Cæremoniæ sex in Sacrificio pro peccato.*
41 *Ritus, & Cæremoniæ in adolendo Thymiamate apud Hebræos.*
42 *Thymiama adolebatur bis quotidie.*
43 *Juge Sacrificium quodnam esset? & num. 47.*
44 *Juge Sacrificium figurabat Sacrificium Missæ.*
45 *Festa Hebræorum alia ordinata erant à Deo, alia à Rabbinis.*
46 *Festa de Præcepto divino erant octo apud Hebræos. A Rabbinis alia fuere instituta. Et quæ?*
48 *Sabbati Sacrificium quodnam esset?*
49 *Sabbato Hebræi non accendebant ignem, ut se calefacerent, nec candelas domi, ut arderent.*
50 *Neomenia quid esset? & quale Sacrificium in hoc festo?*
51 *Menses ab Hebræis regulantur juxta cursum Lunæ.*
52 *Paschæ Azymorum festum erat die 15. Mensis Martii apud Hebræos; & Vespere antecedenti edebant Agnum Paschalem, cum Azymis.*
53 *Pascha Azymorum quodnam esset Sacrificium?*

54 *Manipulus spicarum quando, & quomodo offerebatur à Judæis?*
55 *Pentecostes festum quando erat? Et quale in eo Sacrificium?*
56 *Panes fermentati quomodo offerebantur in die Pentecostes?*
57 *Tubarum festum, quando, & qua de causa à Judæis celebratum? & quales Victimæ in eo litatæ?*
58 *Expiationis festum, dictum* Kippurim *quando fiebat? Et quale Sacrificium in eo? Cæremoniæ Pontificiæ hujus diei.*
59 *Hirci emissarii funiculus coccineus an converteretur in album?*
60 *Scenopegiæ festum, idest Tabernaculorum cur institutum? Qua die celebratum? Quibus Victimis sacrificatum?*
61 *Cœtus, seu Collectæ festum Judæorum celebratio, & Sacrificia.*
62 *Siloe aquam hauriebant Judæi in festo Cœtus, seu Collectæ, & quid esset Siloe?*
63 *Festa Hebræorum instituta à Rabbinis quænam essent? & quæ Sacrificia fierent in eis?*
64 *Sacerdotum Sacrificia dum ipsi consecrarentur.*
65 *Nazaræorum tria Sacrificia, & quæ?*
66 *Tonsura Ecclesiastica unde originem sumpserit?*
67 *Leprosorum Sacrificia in eorum expiatione, & cæremoniæ in litando pro eis.*
68 *Immundi immunditia legali quinam essent? Et quæ Sacrificia pro eorum expiatione?*
69 *Immunditia Hebræorum duplex, Una peccaminosa; alia sine peccato.*
70 *Seminifluus erat immundus. Duplex fluxus seminis.*
71 *Gonorrhæa duplex; & ea laborans an possit petere debitum.*
72 *Menstruata Mulier erat immunda. Quid sint Menstrua?*
73 *Mulieres Hebreæ fiebant immundæ quadrupliciter, & quomodo?*
74 *Coitu exercito ab Hebræis tenebantur totum corpus lavare; & cur?*
75 *Hæmorrhoissa mulier quale Sacrificium offerre debebat?*
76 *S. Martha soror Lazari an fuerit hæmorrhoissa sanata à Redemptore? vel alia mulier?*
77 *Puerperæ immunditia, expiatio, ac Sacrificium.*
78 *Deipara nullam immunditiam legalem contraxit.*
79 *Puerperæ Christianæ quanto tempore abstinent ab ingressu Ecclesiæ?*
80 *Regulares an in suis Ecclesiis possint recipere puerperas ad Purificationem?*
81 *Menstruorum puerperii, & mensis differentia.*
82 *Menstruatæ mulieres an licitè sumant Sacram Eucharistiam?*
83 *Zelotypiæ Sacrificium. Ritus, & Maledictiones in eo explicando.*
84 *Candentis ferri contrectatio ob purgationem à suspicionem delicti olim adhibita; nunc prohibita.*
85 *Vaccæ Rufæ mactatio, & Aqua lustralis è cineribus ejus.*
86 *Aqua benedicta Christianorum delet venialia peccata.*
87 *Vitulæ mactatio in casu occulti homicidii.*
88 *Sanguinis fluxus è vulneribus occisi, præsente homicida, an sit miraculosus? Et ex hoc an Judices possint procedere ad Torturam, & ad pœnam contra homicidam occultum?*
89 *Sacrificia pro defunctis solita fieri apud Judæos.*

POst traditam notitiam Pontificum, Sacerdotum, Levitarum, ac aliorum ministrorum Templi, cæterorumque Religiosorum Virorum, ac Mulierum, quomodolibet Divino cultui inservientium in Lege Mosayca, convenit, ut Judaica Sacrificia, quæ erant in usu, tempore ejusdem Mosayca Legis, explicemus; ut deinceps ad

ad Sacrosancti Missæ Sacrificii, quod in eis figuratum, & adumbratum fuerat, explicationem progrediamur, & celebriores Quæstiones, spectantes ad Sacrificium Missæ, quas discutiendas proposuimus Clero Patavino Anno 1690., discussas, & decisas offeramus.

Pro dicendorum autem notitia, hæc
1 sunt duo præmittenda. Unum est, quod Sacrificia habebant quandam Analogiam cum convivio, nam in eis quasi convivium apponebatur Deo, cujus vice ignis quasi à Deo immissus, (prout etiam pluries de cœlo immissum fuisse Sacra Scriptura super Sacrificia testatur) ipsum Sacrificium quasi convivium devorabat. Hinc veteres inter Epulas sacrificabant, ut patet de Judæis Exod. 12. ubi in ultima sua cœna, quam peregerunt in Ægypto, immolarunt, & comederunt Agnum Paschalem, & cum ultimâ cœnâ sua Redemptor cum Apostolis, prius scilicet, quàm pateretur, instituit Sacrosan-
2 ctam Eucharistiam, quæ fuit Epulum Sacrum, pariter, & Sacrificium, ut dissent Cornelius à Lapide Comment. in Genes. cap. 43. vers. 16. ubi ex Macrobio, Homero, & Virgilio addit,
3 Gentiles quoque hanc habuisse consuetudinem sacrificandi inter convivia. Hac de causa Altare Sacrificiorum non semel in textu sacro appellatur Mensa Domini, ut Malach. cap. 1. vers.
4 7. Et ad sacrificia non adhibebantur, nisi quæ in mensis hominum inferri solerent, nempe panis, simila, vinum, sal, oleum, & carnes, cum rebus odoriferis, veluti thure, & thymiamate. Et è contra à victimis immolandis separabantur, quæ ab hominibus in mensis minimè ponuntur, & ab illis non manducantur, videlicet, pellis, plumæ, ilia, vesica fellis, & urinæ, nec non vesicula gutturis, quam Latini ingluviem vocant, ut doctè observat Tirinus Commentar. in Levitic. cap. 1.

Alterum præmittendum est, quod
5 in Hebraicis Sacrificiis semper vetitum fuit fermentum, ac mel, juxta illud Levitici cap. 2. vers. 11. Omnis oblatio, quæ offertur Domino, absque fermento fiet; nec quidquam fermenti, aut mellis adolebitur in Sacrificio. Et ratio erat circa fermentum, quia cum ex corruptione fiat, est Symbolum peccati. Deus autem non nisi sacera, integra, atque incorrupta sibi offerri volebat, & ideò Sacerdotes Aaronici solebant uti magna cautela in scrutandis victimarum corporibus, antequam immolarentur, num in ipsis aliquod vel le-6
ve vitium deprehenderetur, teste Cornelio à Lapide in Levitic. cap. 1. vers. 3. in fin. & Tornello ad Annum Mundi 2545. num. 20. ad innuendum, quod cuncta nostra, quæ Deo offeruntur, ut ei sint accepta, debent esse sine macula peccati, juxta illud Apostoli 1. Cor. 5. 7. Expurgate vetus fermentum, ut sitis nova conspersio, sicut estis azymi. Azymus enim panis est purus, & significat animi puritatem, præterquam quod erat rememorativum Hebræis liberationis suæ ab Ægypto, quando ob festinationem usi sunt azymis. Exod.
12. 34. Mel quoque erat proscriptum 7
in Sacrificiis, nam mel coctum contrahit acorem; & panem, cui miscetur, fermentat: est nocivum stomacho, quia flatuentum existit, & auget bilem, præcipuè autem est symbolum voluptatum, & deliciarum, quas Deus abhorret, cui grata est pœnitentia, Sacrificium enim Deo spiritus contribulatus. Psal. 50. 19. & qui volunt mysteriorum Dei esse participes, debent se retrahere à blandimentis deliciarum, & à dulcedine voluptatum; ut advertit Cornelius à Lapide in Levitic. d. capit. 2. vers. 11. ubi aliam reddit rationem, quare vetitum erat Ju-8
dæis offerre mel in Sacrificio, videlicet, quia etiam Gentiles illud offerebant Baccho, de quo canit Ovidius lib. 3. Fastor.

Liba Deo fiunt, succis quia dulcibus ille
Gaudet; & à Baccho mella reperta ferunt.

His ita præmissis pro clariori Sacrifi-
ciorum Legis Mosaycæ intelligentia,
hunc ut apertè à Lectoribus habeatur;
cum plurima, eaque varia fuerint Aa-
ronica Sacrificia, desumenda venit ab
infrascriptis quinque divisionibus Sacri-
9 ficiorum, quæ sunt. *Prima* ob diversi-
tatem Victimarum, quæ immolaban-
tur. *Secunda* ob differentiam finis, ob
quem fiebat Sacrificium. *Tertia*, ob va-
rietatem modi in sacrificando. *Quarta*,
ob varietatem dierum, in quibus litaba-
tur. Et *Quinta* ob conditionem perso-
narum, quarum intuitu Sacrificium offe-
rendum erat.

Prima differentia Sacrificiorum su-
mitur à diversitate Victimarum, quæ
immolabantur. Sciendum est enim,
ut diximus *supra Decis. VIII. num. 9.*
10 *& 10.* quod in Aaronicis Sacrificiis Vi-
ctimæ aliæ erant *animata*, aliæ inani-
mes. De animalibus habentibus ani-
mam, & viventibus quinque species
tantùm sibi elegit Deus pro Sacrificiis;
nempe duas de volatilibus, *Turtures*,
& Columbas, & tres de quadrupedi-
11 bus, *Boves*, *Oves*, *& Capras*, & ha-
rum specierum appellatione compre-
henduntur tàm masculi, quàm fœmi-
næ ex eis provenientes, quales sunt
Taurus, *Vacca*, *Vitulus*, *Vitula*, *Agni*,
Arietes, *Hædi*, *& Hirci*. Torniellus
ad d. Annum Mundi 2543. num. 20. Ti-
rinus, & Cornelius à Lapide *in suis
Commentariis in Exod. cap.* 1. ubi red-
dunt rationem, cur Deus ita sanxit;
tùm quia prædicta animalia magis sunt
in communi hominum usu, mansue-
ta, & munda, tùm etiam quia
ipsa magis aptè significabant Chri-
stum, qui est unica Victima Legis no-
væ, ad quam significandam præcipuè
erant instituta; ut ait Apostolus *ad
Hebræos cap.* 10. *vers.* 1. Bos enim signi-
12 ficabat Christi fortitudinem, & labo-
res, Ovis innocentiam, Hædus formam
peccatoris, Turtur arctam cum Deo
conjunctionem, & Columba mansue-
tudinem. Cur autem noluerit Deus
sibi pisces sacrificari? plures rationes
reddunt Scripturistæ *in d. cap.* 1. *Leviti-
ci*. Sed illam evidentiorem cæteris, quod
pisces parùm vivunt extra aquam; 13
ideòque immolari non potuissent, quia
omnis Victima viva, & illæsa erat
litanda, & ad piscium exemplum ex-
tra aquam pereuntium dicebat S. An-
tonius Abbas, *Quod piscis est extra
aquam, hoc Monachus est extra Cel-
lam.*

Sed dicet aliquis: nonne etiam Pas-
seres, qui sunt aliæ Species inter vola-
tiles à Turture, & Columba; offere-
bantur Deo in Sacrificium in expia- 14
tione Leprosi, ut legitur *in Levitic.
cap.* 14. *vers.* 4. ubi sic: *Præcipiet* (Sa-
cerdos) *ei, qui purificatur, ut offerat
duos Passeres vivos pro se, quibus vesci
licitum est, & lignum cedrinum, vermi-
culumque, & hyssopum, & unum ex Pas-
seribus immolari jubebit in vase fictili su-
per aquas viventes?* Respondetur, quod
illud non erat Sacrificium propriè Deo
oblatum, cum fieret extra castra, lon-
gè ab Altari; sed tantùm hæc occisio
Passeris fiebat ad excipiendum ejus san- 15
guinem, ut eo tingeretur Leprosus
expiandus, & prædicta occisio non
fiebat à Sacerdote, sed Sacerdotis jus-
su, ut considerat Cornelius à Lapide *ad
d. cap.* 14. *Levitic. vers.* 5. & dicemus in-
fra num. 67.

Inanimes Victimæ, seu Hostiæ erant
vel solidæ, vel liquidæ. Inter primas
solidas numerabantur *Simila*, seu *flos* 16
farinæ, *Panis*, *Sal*; *Thus*; *Manipulus
spicarum virentium*, *& Triticum*. Du-
pliciter offerebatur Simila, *cruda*, vel
cocta. Panes coquebantur tripliciter,
in Clibano, *in Sartagine*, *& in Craticula*:
semper tamen cum admixtione olei,
thuris, & salis, ut legitur in *Levit.
capite* 2. *vers.* 1. *& seqq. ad vers.* 13. Li-
quida offerenda erant *Sanguis*, *Vinum*,
& Oleum, & hæc effusione litabantur;
quemadmodùm solida vel tractione,
vel ustione, vel contritione, ut dice-
mus infra in tertia differentia, & no-
tant Cornelius à Lapide *in Synopsi in
capitulo primo Levitic.* & Tirinus *in
Commentar. ejusdem libri capitulo secun-
do.*

Se-

Secundo differentia Sacrificiorum Legis Mosayce sumitur à fine, ob
17 quem fiebant, qui erat quadruplex. *Primus* ad honorandum Deum; & ad denotandum ejus supremum Dominium in res omnes; & hujusmodi Sacrificium dicebatur *Holocaustum*, quæ Vox græca est, & significat *totum combustum*, siquidem tota Victima cremabatur, ut infra explicabimus. Et ob eamdem rationem Hebraice vocabatur [illegible] *Calil*, *totum consummatum*; ac etiam [illegible] *Nhola*, idest *Ascensio*, eò quod in ipso tota Hostia per ignem, & fumum ascenderet ad Deum. *Secundus* finis in Sacrificio erat ad impetrandas gratias, seu beneficia Deo, & dicebatur Hebraicè [illegible] [illegible] *Zebach Schelamim*, idest *Hostia pacificorum*, vel quia omnes gratiæ pacificant desideria cordis nostri, vel quia inter omnes gratias magis præcipua est Pax, quam ubi nemus in hac vita, viventes absque dissidiis, sive etiam quia apud Hebræos nomine pacis intelligebatur salus, incolumitas, & prosperitas. *Tertius* finis erat gratiarum actio pro beneficiis acceptis, & hoc Sacrificium Hebraicè nuncupabatur [illegible] *Todà*, nempè *Hostia laudis*, *Eucharistica*, & *Sacrificium laudationis*, veniebatque sub nomine Hostiæ pacificæ. *Quartus* finis in Sacrificando erat ad obtinendam remissionem alicujus peccati, vel delicti, & hoc Sacrificium vocabatur [illegible] *Chatath*, nam [illegible] *Chet* significat *peccatum*: sive dicebatur [illegible] *Ascham*, tale enim nomen idem est ac *delictum*. Quæ autem esset
18 differentia inter peccatum, & delictum? disputant Sacri Interpretes, ut videre est apud Tornellum *de Anno Mundi* 2545 num. 22. & Tirinum in *Comment. in Levitic. cap. 4. in fine*, ubi concludit, per peccatum designari, quod minus malum est ex aliqua circumstantia, vel ex genere suo, veluti ex ignorantia, ex inadvertentia, vel sola omissione, aliquid factum sit in offensionem proximi. Delictum verò esse id, quod ex se, vel circumstantiis gravius est malum, verbi gratia, quod contra Deum, vel res divinas, etsi ex ignorantia commissum est, sive quod contra proximum ex mera malitia, ut perjurium, rapina, fraudatio depositi, & similia.

Holocaustum igitur erat Sacrificium Deo oblatum ad solam laudem Dei, & honorem supremæ Majestatis ejus, 19
atque amorem summæ bonitatis ejusdem, etsi ab ea nullum interesse, aut præmium expectaretur, & hac de causa in Holocausto tota Victima, excepta pelle, cremabatur, ad innuendum supremum Dei dominium in res omnes, & ad protestandam subjectionem hominum ipsi Deo, quasi se transferant totos cum fumo illius hostiæ in cœlum, atque in ipsum Deum. Victima autem Holocausti debebat esse mascula, & Immaculata; scilicet, 20
vel vitulus, si offerens dives erat; aut agnus, vel hædus à mediis divitibus, prout à pauperibus pullus turturis, aut columbæ. Cornelius à Lapide *de Comment. in Levitic. cap. 1. Vers. 3.* ubi ponit mysticas significationes earumdem Victimarum, quæ cremabantur in Holocaustum; dicens, Vitulum significasse Christum Dominum; Agnum, aut hædum, Sanctos Martyres, turturem, vel pullum columbæ Sanctos contemplativos, qui corpus, & animum servarunt per continuam mortificationem in obsequium Dei, & hi omnes sunt masculi per fortitudinem, & immaculati per sanctitatem.

Immolatio autem harum victimarum fiebat in Altari holocaustorum; quod erat in atrio ante ostium Ta- 21
bernaculi, seu Templi; quandoquidem, ut explicatum est à nobis supra *Decis. XII.* num. 24. & num. 32. tres erant partes Tabernaculi, atque Templi, prima intima, scilicet Sanctum Sanctorum, in quam solus Pontifex introibat. Secunda ei conjuncta, videlicet Sanctum, in quam ingrediebantur soli Sacerdotes; & hæ duæ partes propriè constituebant totam fabricam

ejus

tùm Tabernaculi, tùm Templi. Tertia extima, nempe Atrium quoddam, undique cingens Tabernaculum, vel Templum, quod quidem Atrium erat bipartitum, ita ut pars vicina ostio Tabernaculi, & Templi esset Atrium Sacerdotum, & in hac parte Atrii erat Altare pro immolandis, & concremandis victimis, in quam partem, secundum aliquos Doctores modernos, ingredi Laici non poterant, posterior autem pars atrii, quæ septo erat ab anteriore divisa, erat atrium Laicorum, & hi offerentes Victimam in Holocaustum, eam adducebant ad
22 ostium Tabernaculi, vel Templi; idest ad introitum atrii Sacerdotum, ubi illi eam excipiebant, ducebantque ad Altare holocaustorum, & ibi eam immolabant. At etiam Laicos offerentes victimas habuisse accessum usque ad Altare dicam *infra num.32.*

Hostia Pacifica erat alterum Sacri-
23 ficium, quod offerebatur tùm ad impetrandam à Deo aliquam gratiam, vel beneficium, & dicebatur Hostia salutaris, tùm post beneficium acceptum in actionem gratiarum, & vocabatur Hostia laudis, & Eucharistica. Tirinus *in Levitic. cap.7. Vers.13.* Hinc sequitur, quod utraque Hostia pacifica non offerebatur ex præcepto, sed sponte, vel ex voto, unde ad libitum offerentis esse poterat masculina, vel fœmina, nisi quis vovisset pecus masculum è grege suo, tunc enim masculum offerre debebat. Hujus Hostiæ
24 pacificæ habebant tres partes, quarum prima, idest Sanguis, & adeps Deo adolebatur, nam ut legitur *in Levitic. cap.3. Vers.16. & 17.* reservaverat sibi Dominus sanguinem, & adipem animalium, & prohibuerat Hebræis esum eorum his verbis: *Omnis adeps Domini erit jure perpetuo in generationibus, & cunctis habitaculis vestris. Nec sanguinem, nec adipem omnino comedetis.*

Hic autem oritur dubium: An He-
25 bræi debuissent abstinere ab esu cujuscunque adipis de omni animali, quemadmodum abstinebant ab esu Sanguinis? *Respondetur*; ab esu Sanguinis cujuscunque animalis utique abstinebant Hebræi ob hanc prohibitionem, & aliam *iteratam*, injunctam in *Deuteron. cap.12. Vers.16.* ut eos averteret à crudelitate in proximum, & ab homicidiis, quæ de causa SS. Apostoli mandarunt etiam primævis Christianis. *Actor. cap.15. Vers.29.* ne ederent 26
sanguinem, ut sic faciliùs Judæi cum Gentibus consuescerent, in unamque Ecclesiam coalescerent, quia Gentes Judæi aversabantur quasi barbaras, eò quod sanguinem comederent. Quo verò ad esum Adipis, *distinguere* oportet adipem conferctum, & condensatum in intestinis ab adipe carni immixto, & adhærente. Primum comedere non poterant de Hostia immolata, & quæ poterat immolari, nem- 27
pe de Bove, Vacca, Vitulo, Ove, Agno, Ariete, Capra, Hædo, & Hirco, etsi hæc animalia domi mactata essent ad comedendum. Reliquum verò adipem carni adhærentem, & immixtum manducare poterant. In cæteris autem animalibus mundis, cadis in esum, veluti Cervis, Bubalis, Tragelaphis, Pygargis, Orygibus, Camelopardis, (quæ erant animalia sylvestria, similia Cervis, ac Capris, sed munda, non tamen apta ad Sacrificia) poterant Hebræi totum adipem comedere, ut ait S. Augustinus *in Levit. quæst.3.* quamvis, ut exactiùs legem servarent, de quocunque animali adipem intestinorum projiciebant, eoque utebantur vel ad candelas sebaceas formandas, vel ad alios profanos, honestos tamen usus, ut annotant Tirinus *in Levitic. d. cap.3. Vers.* 28
16. Et Cornelius à Lapide *ibid. Vers. 17.* ubi advertunt, quod Turtures, aut Columbæ deservire non poterant pro Hostia pacifica, quia cum ex ea tres partes essent faciendæ, una cremanda Deo, altera cedenda Sacerdotibus, & tertia manducanda ab offerentibus, aves prædictæ, tanquam minores, in tres portiones commodè dividi non poterant, idcircò Hostiæ pa-

cificæ

electæ esse debebant ex quadrupedibus; tolerabatur avium pro holocausto, in quo tota Deo cremabantur.

Hostia pro peccato, seu pro delicto erat aliud speciale Sacrificium; in quo ex Hostia oblata nihil ad offeren-
29 tes redibat, sed, adipe cum renibus, & sanguine litatis Deo, vel exustis, cætera omnia cedebant Sacerdoti (erant enim Deo sacra, à efferri non poterant è loco sacro, nec ab aliis, quàm à Sacerdotibus in atrio sancto manducari; qua de causa ipsi dicebantur comedere peccata populi. *Oseæ cap. 4. Vers. 8.* Hæc autem comestio Sacerdotum
30 procedebat de Victimis litatis pro peccatis laicorum particularium, nam illæ, quæ offerebantur pro peccato Pontificis, vel totius populi, totæ debebant extra castra comburi; præter sanguinem, & adipem, qui prius in atrio sancto libabantur, & adolebantur Deo; ad majorem detestationem peccati. Rursus Hostia pro peccato esse poterat Capella, vel Agnella, at pro delicto requirebatur etiam in privatis Hostia major, nempè Aries, Vitulus, vel Bos. Cornel. à Lapide, & Tirinus hic, *supra cit.*

Tertia differentia Sacrificiorum Legis Mosaycæ sumebatur à varietate modi, seu ritus in Sacrificando. Varius autem erat ritus, & modus, siquidem in Holocausto Victima fœminina (ut diximus supra num. 20.) non admittebatur, sed masculini se-
31 xus; quæ esset annalis, & absque ulla macula, ideo Boves veteres quatuor, vel quinque annorum non immolabantur, sed vituli, juxta illud *Psal. 50. 21. Tunc imponent super altare tuum vitulos.* Item Agni, Arietes, & Hœdi, quorum probatio fiebat per diligentem inspectionem à Sacerdotibus intra Atrium in una exedra ad hoc parata. Habita probatione Victimæ,
32 hæc introducebatur in atrium Sacerdotum prope Altare, eamque sequebantur, qui illam offerebant, ut ex Auctoritate Lyrani, Abulensis, & Oleastri vult Barradas *in Itiner. filior. Israel lib. 6. cap. 2. num. 4.* Ex quo patet, quod laici ingrediebantur atrium Sacerdotum; & accedebant usque ad Altare holocaustomatum, & hoc etiam ratio comprobat, nam ipsi offerentes victimam imponebant manus suas super caput ejus, indicantes Hostiam, & seipsum se offerre Deo in Holocaustum. Deindè Sacerdos jugulabat ipsam Victimam expansam, videlicet divaricatis cruribus, expanso, & erecto corpore, collo autem demisso, ad faciliorem, & commodiorem sanguinis effusionem. Sanguis collectus in crateris à Sacerdotibus Deo offerebatur, deindè fundebatur per circuitum Altaris, & per subterraneos canales, aqua per eosdem decurrente, trajiciebatur in caveas, seu puteos ad hoc destinatos. Successivè Sacerdotes pellem Victimæ detrahebant, Victimam in frusta secabant, eisdemque intestina, & pedes aqua lavabant, struem lignorum in Altari componebant, & super ligna animalis membra colloca-
bant, subjectoque igne omnia incen- 33
debant; non enim animal indivisum, sed in frusta sectum, comburebatur. Sacerdos adstabat, pellemque sibi retinebat: & interim Levitæ, & cantores hymnis, ac canticis Deum laudabant.

Quod si quis petat, an ingratus evaderet odor ille carnium? Respondetur
negativè, tùm ob continuum usum; 34
tùm quia Altare sub Dio erat, & ab aere, ac vento fumus, & odor, præcipuè fabricato Templo in summitate Montis, hinc indè distrahebatur. Sed quid, dum pluebat, omittebantur Sacrificia? Nequaquam: creditur enim, opertum fuisse Altare tabulato aliquo eminenti, quo imbres propellerentur, possentque Sacerdotes munere suo fungi. Barradas *d. lib. 6. cap. 2. num. 8.* Hæc de Victimis quadrupedibus in holocaustum immolatis.

Aves verò si litandæ forent, pulli
scilicet Turturum, aut Columbarum, 35
pro pauperum personarum devotione, hi per Sacerdotem recepti, & capite

ovis in collum retorto, jugulabatur, sanguis effundebatur à summitate, & crepidine Altaris per ejus parietem, & detractâ vesicula gutturis, & plumis, usque in locum, in quo cineres effundebantur, ad partem orientalem propè Altare projectis, alas volucris Sacerdos confringebat, neque eam dissecabat in frusta, sicut quadrupedia, sed integram igne comburebat, hique erant præcipui Holocausti ritus, prout fusius enumerant, & declarant Tirinus, atque Cornelius à Lapide Comment. in Levit. cap. 1. & Barradas à lib. 6. cap. 3.

Cæterum ad plenam cognitionem Sacrificii Holocausti non est ignorandum, quod quotiescumque illud offere-
36 batur sive de quadrupedibus, sive de volucribus, adhibendum etiam erat Sacrificium farreum, quod Mincha dicebatur, sub hoc ritu, videlicet, impositis carnibus victimæ cremandis super Altare, Sacerdos pugillum similæ oleo, & sale conditæ, atque e summitate, eidem Victimæ imponebat, simulque super eamdem Victimam vinum effundebat, thus eidem adjiciendo, mox subjiciebat ignem, & cum hisce simul [illegible] Victimam Deo
37 concremabat, & adolebat, & ita observabatur in omni carneo Sacrificio. Quando autem simila, vel panis de per se offerebatur, quod erat Sacrificium quasi Holocaustum, tunc pars similæ, vel panis, Oleo, & Sale, Thure, ac Vino adhibitis, comburebatur, reliqua verò à solis Sacerdotibus, in eodem atrio Sancto, tanquam quid Sacratum fuerit comedendum erat, ut observant Tirinus, & Cornelius à Lapide in Levitic. d. cap. 2.

In Sacrificio Hostiæ Pacificæ tùm pro beneficiis obtinendis, quàm pro gratiarum actione pro obtentis, ritus se-
38 quentes observabantur ad differentiam holocausti. I. Victimæ esse poterant vel masculæ, vel fœminæ. II. Hæ dividebantur in tres partes, una quarum Deo, altera Sacerdoti, tertia offerentibus in epulum cedebat. III. Illud volucres offerri non poterant, quia eas per æqualem dividere eas in tres partes facile non erat. IV. Ad partem Orientalem Atrii offerebantur. V. Adeps, & pectus cujusque Victimæ debebat imponi in manus illius, qui venerat oblaturus Hostiam pacificam, quam sic Deo offerebat, videlicet imponebatur manibus ejus mediante aliquo vasculo argenteo. Deinde Sacerdos supponens manus suas manibus offerentis sic omnia illa elevabat sursum, atque deorsum, cursumque ducebat ea ab Oriente ad Occidentem; & à Meridie ad Septentrionem, ex quibus [illegible] crucis, ut benè [illegible] Tirinus in d. cap. 7. Levitic. v. 30. VI. Postea ex ipsius manibus Sacerdos eadem desumebat, quod cum penes Altare fieri conveniret, hinc plures DD. arbitrati sunt, ut supra innuimus, etiam Laicos permisse atrium Sacerdotum ingredi, & accedere ad Altare, quamvis ex modernis plures id negent. VII. Si Victima erat ovis, agnus, aut aries, ejus cauda erat Domino adolenda;
secùs si bos, aut capra; ex mystica 39
ratione, quod cauda significat finem vitæ, & perseverantiam in bonis operibus, & de hac magis solliciti esse debent homines [illegible], quàm fortes in laboribus, ut SS. Patrum dictis firmat Cornel. à Lapide in Levitic. capit. 3. Vers. 9. & 10. VIII. Pars carnis, quæ dabatur ex Hostia pacifica, ut comederetur à Laico offerente, erat elixanda in ipso atrio Tabernaculi, seu Templi, in quo erant culinæ ad carnes prædictas coquendas; & hinc erat, quod sub Summo Sacerdote Heli, *Veniebat puer Sacerdotis, dum coquerentur carnes, & habebat fuscinulam tridentem in manu sua, & mittebat eam in lebetem, vel in caldariam, aut in ollam, sive in cacabum, & omne quod levabat fuscinula, tollebat Sacerdos sibi.* 1. *Reg.* 2. 13. At cum essent coctæ, & elixæ prædictæ carnes, poterant deferri domum tàm à Sacerdotibus, quàm à Laicis offerentibus. Tirinus in *Levitic.* cap. 7. *Vers.* 15. quod tamen negat Cor-

nelius

nelius à Lapid. in Levitic. eod. cap. 7. vers. 30. affirmant, quod erant comedendæ in ipso atrio Sancto. X. Eadem carnes Victimæ pacificæ, si oblatio fuerat pro gratiarum actione, eodem die oblationis comedendæ erant. Si vero ad gratiam impetrandam, si quid remanebat, comedi poterat sequenti die; quod si in tertium diem superesset aliquod, igne erat comburendum. XI. Tandem hi observare, ut carnes prædictas manducare possent, mundi esse debebant à copula carnali, & à quacumque alia legali immunditia sub pœna mortis. Barradas d. lib. 6. cap. 6. num. 3.

Ritus vero Sacrificii pro peccatis
40 erant. I. Sistebatur pro peccatis privatorum hominum, vel Principum Laicorum, nulla pars Victimæ dabatur comedenda offerenti. Sed cum adipe cum renibus, & sanguine litato Deo, ac cremato, cætera omnia ce-
41 debant Sacerdotibus, à quibus poterant communicari aliis Levitis masculis, non autem fœminis, ut ait Cornelius à Lapide in Levit. cap. 7. vers. 7. II. At ipsi Sacerdotes debebant eadem die totam Victimam absumere. III. In hoc Sacrificio non adhibebatur oleum, neque thus, sunt enim symbolum deliciarum, quæ abesse debent, ubi fit pœnitentia pro peccatis. IV. Quod si Sacrificium erat pro peccato, ad cujus expiationem satis erat quæcumque Victima etiam fœminea: at si fuerat pro delicto, requirebatur nobilior Hostia, nempe Aries masculus. V. In peccatis autem Pontificis, seu totius populi, oblato, & excusso Sanguine, ac adipe Victimæ in atrio Sancto ad altare, carnes ejus totæ debebant comburi extra castra ad majorem peccati horrorem, & detestationem, & sic nihil ex eis comedebant Sacerdotes. VI. Sanguine Victimæ in hoc Sacrificio
42 pro peccato Pontificis, seu totius populi, non solùm tingebantur cornua Altaris Holocausti, sed etiam Altaris Incensi. Tirinus, & Cornelius à Lapide in Levitic. d. cap. 7.

Ritus quoque adolendi Thymiamatis est observandus. Altare Thymia- 43
matis, ut dictum est in Decis. XII. num. 16. erat in Sancto, in medio candelabri, & mensæ, obversum Propitiatorio, seu Oraculo, quod erat in Sancto Sanctorum; & super hoc Altare quotidie, manè, & Vespere per Sacerdotem adolebatur Thymiama; cujus odor, & suffitus prætextus penetrabat in Sancta Sanctorum per aperturam, quæ erat supernè dividens ipsum Sancta Sanctorum à Sancto. Ritus autem adolendi Thymiamatis erat iste. 1. Sacerdos capiebat unum ex Thuribulis pendentibus in cornibus Altaris holocaustorum, & in eo prunas ignis ex eodem Altari sumptas imponebat. 2. Intrabat Sanctum, ibique accipiebat thymiama ex Thuribulis, quæ erant supra mensam panum propositionis, illudque imponebat suo Thuribulo, & igni. 3. Hoc suum Thuribulum cum igne, & thymiamate ponebat super Altare thymiamatis, atque ibidem adolebatur, & comburebatur thymiama. 4. Eo consumpto egrediebatur Sacerdos cum Thuribulo suo, cujus cineres in loco mundo effundebat, & denuò ad cornua Altaris holocausti Thuribulum ipsum applicabat. Ad hujus incensi, ac thymiamatis oblationem ingressus erat Sanctus Zacharias Pater Sancti Joannis Baptistæ Sanctum, seu partem Sanctam Templi, quando apparuit ei Angelus, nuncians Præcursoris nativitatem; unde Pater ipse mutus exivit. De Ritu supradicto agit Cornelius à Lapide in Exod. cap. 30. vers. 8. & Tirinus eod. loco, ubi notat, quod Thymiama adolebatur quotidie bis, 44
scilicet oriente, & occidente sole, ante Matutinum, & post Vespertinum juge Sacrificium.

Erat autem juge Sacrificium illud,
quod quotidie offerebatur, & nun- 45
quam intermittebatur; fiebatque oblatione duorum Agnorum, quorum unus manè sub ortum Solis, alter vespere sub occasum, & uterque in holocau-

stum per dies singulos litabatur; addita [illegible] parte ephi, seu gomor similæ oleo conspersæ, & quarta parte hin seu [illegible] vini ad libandum; & hoc Sacrificium significabat nostrum Legis Evangelicæ Eucharisticum, in
44 quo CHRISTUS Agnus immaculatus quotidiè immolatur in Missa sub speciebus panis, & vini; & continet in se cætera alia Sacrificia, Holocaustum, quia offertur in honorem totius Sanctissimæ Trinitatis, Hostiam salutarem ad impetrationem bonorum omnium tàm spiritualium, quàm temporalium, Hostiam Eucharisticam, seu pro gratiarum actione ob infinita Dei beneficia, Atque Hostiam pro peccato, cum hujus Sacrificii oblatio impetret auxilia ad culpas evadendas, & ad pœnas condonandas tàm pro vivis, quàm pro Defunctis, ut ostendimus supra Decis. XIV. Et de mystica significatione omnium supradictorum Sacrificiorum videndus S. Thomas 1. 2. q. 102. art. 3. Emin. Card. Bellarminus lib. 5. de Eucharistia, & prim. de Sacrif. Missæ. Cap. 4. & seqq. Cornelius à Lapide, & Tirinus Comment. in Levitic. capit. 1. 2. 3. & seqq. Barradas in Itinerario filior. Israel lib. 6. à cap. 1. usque ad cap. 10. Novissimè Illustrissimus, ac Reverendissimus Marcus Battaglinus Episcopus Nucerinus in sua eruditissima Instructione ad Parochos Domos infra Octavam Corporis Christi cap. 2. impressa Venetiis Anno 1696.

Quarta differentia Sacrificiorum Mosaycæ Legis deprehenditur à variatione dierum, in quibus apud Hebræos Victimæ litabantur. Quapropter sciendum est, injunctum fuisse præceptum Hebræis litandi quotidiè Agnos duos in holocaustum, ac alterius alia majora Sacrificia immolandi festivis diebus.
45 Festa autem apud Hebræos alia erant ordinata à Deo, & alia instituta à suis majoribus. Ex Divino præcepto festa octo annuatim habebant Hebræi, vi-
46 delicet 1. Omnem diem Sabbatum. 2. Omnem diem primum cujuslibet Mensis, & dicebatur Neomenia. 3. Pascha azymorum. 4. Pentecosten. 5. Festum Tubarum. 6. Festum expiationis. 7. Scenopegiam, idest festum Tabernaculorum. Et 8. Festum cœtus, sive collectæ. Præter hæc festa ex præcepto Divino alia sex erant instituta à Rabbinis, nempè 1. Festum ob Victoriam Judith contra Holofernem. 2. Festum Phurim, seu sortium, ob liberationem Mardochæi, & populi obtentam ab Esther. 3. Festum Encæniorum, tùm dedicationis, tùm purgationis Templi. 4. Festum ignis sacri à cœlo recepti. 5. Festum ob cædem Nicanoris. Et 6. Festum ob recuperatam Jerusalem à Simone Machabæo. Lectorem studiosum ne taedeat celeris descriptionis harum festivitatum, & Sacrificiorum, quæ fiebant in eis; ut satis claram notitiam reportet Judaicæ Liturgiæ.

Igitur præter juge Sacrificium, scilicet quotidianum, duorum Agno- 47
rum, cum simila, & libamine, præscriptum in Exod. capit. 29. Vers. 38. de quo diximus supra numer. 43. ac thymiamatis combusti; sequentia Sacrificia fiebant in suis festivitatibus.

Primò itaque omni Sabbato litaban-
tur alii duo Agni anniculi in holocau- 48
stum Domino, præter illos jugis Sacrificii, cum simila, oleo, & vino, ut legitur Numer. cap. 28. Vers. 9. Et ibi Cornelius à Lapide; ubi advertit, quod manè Sabbati trium Agnorum immolatio fiebat; & quotiescumque in una die concidebant plura ex infrascriptis festis, multiplicabantur Sacrificia Victimarum, quæ sunt eis assignata. Omitto breviatis causa, quod Hebræi die Sabbati abstinebant ab omni opere, & non coquebant cibos, neque pro cibariis ignem accendebant, nec pro se calefaciendis in hye-
me, & pro lumine accendendo lucernas accendebant ignem. Tirinus Comment. in 49
Exod. cap. 35. Vers. 3. ubi plura circa aliquorum superstitiosam observationem Sabbati.

Secundò:

50 Secun. Calendis cujuscumque mensis, idest in primo die, quæ dicebatur Neomenia, sive Novilunium, offerebantur in holocaustum Vituli duo, Aries unus, Agni septem cum suis libamentis, item Hircus unus pro peccato, ut in d. cap. 28 *Numer. Vers. 11 & seqq.* Hæc prima dies Mensis non erat propriè festum ex præcepto, quia non abstinebant Hebræi ab opere servili, sed ex devotione, ob multiplicia immolata Sacrificia, ut ait Cornel. à Lapide in cap. 28 Quamvis contrarium sentiant adversus Tirinum, & idcò dicebat Psalmista: *Buccinate in Neomenia tuba, in insigni die solemnitatis vestræ* Psal. 80. Incidebat autem semper Neomenia, seu prima dies Mensis in novilunio, quia Hebræi suos menses
51 computabant secundum cursum Lunæ, non autem Solis, & quia Luna decurrit totum Cœlum diebus 29 cum dimidio, hinc est, quod apud Hebræos primus mensis habet dies 30. Secundus habet dies 29. & sic alternatim per totum annum; unus Mensis 30 diebus, alter 29 completur. Indictum erat Judæis hoc festum ad hoc, ut sicut in Sabbato venerabantur beneficium Creationis, ita in Novilunio recordarentur etiam Conservationis, quod per cursum Lunæ, quæ corporibus sublunaribus valdè dominatur, intelligitur. Inter nos Christianos sicut dies Dominica cœpit pro die Sabbati Judæorum, sic prima Dominica Mensis habet relationem ad Neomeniam, in qua convenimus fideles Sacramenta suscipere, & beneficia divina recolere solent.
52 Tertiò. Festivitas Paschæ incidebat in primo mense Anni, vocato *Nisan*, à nobis autem *Martio*, in quo Hebræi die decimaquarta, præter Sacrificium quotidianum, immolabant ad Vesperum, comedebantque Agnum Paschalem cum Azymis, & lactucis agrestibus, de quibus *Exod. cap. 12.* & tunc incipiebat Pascha Azymorum, quod durabat per septem sequentes dies in memoriam exitus ab *Ægypto*, & liberationis à servitute Pharaonis. Idcircò die decimaquinta, quæ erat prima Azymorum, præter eorum esum, & cessationem ab operibus servilibus,
53 offerebant eandem Victimam, nempè duos Vitulos, unum Arietem, Agnos septem cum libaminibus, atque Hircum, ut præcipit ut cod. cap. 28 *Numer. Vers. 19. & seq.* & ita faciebant quotidiè usque ad septimum diem Paschalem, & ultimum, qui erat dies hujus mensis vigesimus primus. Porrò secunda die Azymorum, quæ erat hujus Mensis decima sexta, præter Sacrificia omnia enunciata, offerebant manipulum spicarum, seu primitiarum
54 messis hordeacæ, quæ enim primitias frugum sibi Deus reservaverat, hanc spicarum in secundo die Paschatis, quæ erat prima secundum passum ex messe hordeacea, in Pentecoste & tertiam omnium frugum in festo Tabernaculorum, ut notat Cornelius à Lapide in *Levitic. cap. 2. Vers. 14.* & Tirinus in *Levitic. cap. 23. Vers. 2.* ubi ita scribit: *Porrò manipulus ille non offerebatur ad Altare cum suis spicis, ut patet ex Josepho, sed solum granum detritis quæ excutiebantur, cum his sicut corrector expurgatis, solo sumpto, vel sine oleo, crematisque assatis, seu potius tostis, & ipsi hi grani Deo offerebantur.* Erat enim hæc Manipuli spicarum oblatio verum Sacrificium, quod *Mosebus* Hebræi nuncupabant.
55 Quartò. A die oblati hujus Manipuli cum septem hebdomadæ fluxissent, adveniebat festivitas Pentecostes, ob memoriam Legis datæ à Deo Israelitis in monte Sinai, cum essent in deserto, die sexta Mensis tertii, *Sivan* dicti. Victimæ, & Hostiæ, quæ in hac festivitate offerebantur, describuntur *Levitic. cap. 23. Vers. 19.* his verbis: *Offeretis Sacrificium novum Domino ex omnibus habitaculis vestris, panes primitiarum duos de duabus Decimis similæ fermentatæ quos coquetis in primitias Domini. Offeretisque cum panibus septem Agnos immaculatos anniculos, & Vitulum de armento unum, & Arietes*

& tres duos: & erunt in holocaustum cum libaminibus suis in odorem suavissimum Domino. Facietis & hircum pro peccato, duosque Agnos anniculos hostias pacificorum. Verum ex libro Numerorum cap. 28. vers. 27. demonstrantur Victimae pro hoc eodem die festivo Pentecostes has etiam fuisse: Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum Domino, Vitulos de armento duos, Arietem unum, & Agnos anniculos immaculatos septem, atque in Sacrificiis eorum similae tres decimas per singulos Vitulos, Hircum quoque unum, qui mactatur pro expiatione. Quorum verborum occasione Sacri Interpretes disputant, utrum Victimae allatae hoc ex loco cum primis, vel aliae à primis? Siquidem inter primas numerantur Arietes duo, & Vitulus unus, at inter secundas sunt duo Vituli, & unus Aries? Et quamvis plures DD. opinati sint, fuisse unicam ordinationem, in qua vel duos Vitulos cum uno Ariete, vel duos Arietes cum Vitulo uno tantum esset offerre; nihilominus Cornelius à Lapide in lib. Levitic. cap. 23. vers. 18. fretus auctoritate Josephi Historici tenet, utramque ordinationem, & utrasque Victimas in hoc festivo die Pentecostes fuisse in praecepto, itaut hac die essent offerendi Vituli tres, Arietes tres, Agni quatuordecim, & Hirci duo cum suis libaminibus, videlicet simila, oleo, vino, & thure, praeter oblationem panum duorum similae fermentatae, collectorum ex quacunque domo, & familia Israelitarum.

Sed oritur dubium. Supra dictum

96 est num. 9. prohibitum fuisse fermentum in Sacrificiis. Quomodo ergo hic offerebantur duo Panes ex simila fermentati? Respondetur, hos panes fuisse oblatos non in Sacrificium, sed tanquam primitias messis triticeae in usum, & cibum Sacerdotum, & ideo cum aliis panibus non debebant libamenta. Ita Cornelius à Lapide in lib. Levitic. cap. 23. vers. 16. & 17. ubi observat hanc fuisse differentiam inter Manipulum spicarum, & hos panes duos, quod scilicet ille onerosus erat, oblatum à Communitate, nomine totius populi, illi autem offerebantur ab omni privata familia, & ideo erant fermentati. Nos Christiani sicut celebramus Pascha ob memoriam Resurrectionis Christi, qua liberati sumus à servitute diaboli; ita colimus Pentecosten ob legem amoris scriptam in cordibus fidelium à Spiritu Sancto, qui hac die missus est super Apostolos. S. Thom. 1. 2. q. 102. art. 4.

Quintò. Post praedictam festivitatem Pentecostes Hebraei nullam aliam habebant mensibus quarto, quinto, & sexto praeter Neomenias, & Sabbatha; porrò in mense septimo, quem *Tisri* 97
appellabant, plures habebant dies festos. Nam prima die, ultra Neomeniam, emergebat Festum Tubarum seu clangoris, in quo Tubis corneis clangebant, ab operibusque servilibus vacabant, in memoriam liberationis Isaac de manu Patris sui Abrahami, illum hac die immolare volentis. Sacrificia hujus diei, praeter illud quotidianum, & illud Neomeniarum, erant unus Vitulus, & unus Aries, Agni anni septem, cum solitis libationibus Similae, Olei, Vini, Salis, & Thuris, & unus Hircus pro peccato, ut constat ex lib. Numerorum cap. 29. à vers. 1. usque ad 7. ubi Cornelius à Lapide, & in Levitic. 23. vers. 24. ubi tradit, hanc festivitatem fuisse Symbolum Praedicationis Apostolorum, à quibus tanquam Tubis clangentibus fides Christiana divulgata est per totum Orbem universum.

Sextò. In eodem mense septimo, 98
die decima habebatur tertia Festivitas, dicta כפורים *Kippurim*, idest Expiationis, sive Propitiationis, in qua fiebat expiatio peccatorum totius populi, toto anno commissorum, per jejunium, & Sacrificia, in memoriam expiationis peccati, quod commiserunt Hebraei in deserto in adoratione Vituli aurei. Caeremoniae Sacrae in hac solemnitate erant decem sequentes. 1. Hac die decima vestibus de mundo

Sum-

Summus Pontifex ad Templum adducens secum Vitulum pro peccato, & Arietem in holocaustum. II. Lotis manibus, ac pedibus induebat Vestes minorum Sacerdotum, ac præsentabat Vitulum, & Arietem Domino ad ostium Tabernaculi, seu Templi. III. Aliqui è Senioribus populi, nomine totius populi, offerebant duos Hircos pro peccato, & unum Arietem in holocaustum. IV. Pontifex mittebat sortem super hircos, uter offerretur? & uter esset emissarius? V. Sorte facta Pontifex jugulabat vitulum pro peccato oblatum, & hircum populi, in quem ceciderat sors, ut esset Victima pro peccato. VI. Accipiebat sanguinem hujus vituli, & hirci communiter, & ingrediens cum Thuribulo thurificando Sanctum Sanctorum, aspergebat sanguinem septies contra Propitiatorium, ex utroque pro peccatis fidelium, quasi populi carnes, & pelles, ut libros [illegible] Vitum, quam fuerat ab aliis [illegible] extra castra, [illegible] comburebantur. VII. Pontifex regrediebatur ex Sancto Sanctorum in Sanctum, illudque expiabat, tingendo eodem sanguine cornua Altaris Thymiamatis, & orans pro se, & pro populo. VIII. Ex Sancto rediens ad atrium, sive ad ostium Tabernaculi, vel Templi, Caprum emissarium offerebat Domino, confitendo, & capiti Capri imponendo omnia peccata Israelitarum, tum Caprum per certum hominem in desertum emittebat. IX. Deponebat Vestes, lavabat corpus, induebat Vestes Pontificales, & immolabat Arietem suum, & Arietem populi in holocaustum Domino. X. Offerebantur aliæ Victimæ, & holocausta, de quibus Num. 29. 8. videlicet alius Vitulus, & Aries, septem Agni, cum libaminibus consuetis, & alius Hircus pro peccato, de de primis suis tunc agit

50 Cornelius à Lapide in Levitic. cap. 16. in vers. 10. narrat fabulam relatam ab Oleastro, & decantatam à Rabbinis, quod ad cornua emissarii Hirci

[illegible]

cuiusdam alligabatur funiculus rubeus qui vertebatur in album, si Deus peccata populi condonasset, juxta illud Isa. 1. 18. Si fuerint peccata vestra, ut coccinum, quasi nix dealbabuntur. Plura de hoc eodem festo Expiationis vide Tirinum in cap. Levitic. cap. 16. ubi allegorice notat, illos duos Hircos significasse Christum, & Barabbam, vel secundum Apostolum ad Hebræos cap. 9. vers. 12. & cap. 10. vers. 13. & 14. Eundem Christum ut Hostiam cruentatam, & incruentam pro peccatis nostris oblatam à Patre.

Septimò. In hoc eodem mense Tisri, seu Septembri, die decimaquinta habebant Hebræi septimam festivitatem 60 nominatam Scenopegiam vulgò Tabernaculorum, à verbo græco σκηνή, idest Tentorio, & πήγνυμι, nempe compingo, quia Judæi comedebant in loco publico, seu communi, ut vult Abulensis, vel potius à σκηνή, idest [illegible], & πήγνυμι, & à [illegible] id est Tabernaculum, in hoc enim festo Hebræi faciebant Tabernacula extra domos, sub dio, vel in hortis, vel in domorum atriis, vel in tectis domorum, & sub ipsis manducabant per dies septem continuos, in memoriam quadraginta annorum, quibus per desertum in ejusmodi Tabernaculis egerant, ut explicant Tirinus in Levitic. 23. cap. 23. & Cornelius à Lapide ibidem vers. 34. ubi subdit, quod in hoc festo omnes Masculi debebant Templum adire, & sua dona offerre, & quia hæc festivitas durabat septem dies. Hebræi die septimo circuibant Altare septies psallentes sonantes, in memoriam Urbis Jericho expugnatæ à Josue, septeno ejus circuitu. Sacrificia autem quæ siebant in hac eadem solemnitate, & Victimæ, quæ mactabantur, describuntur in Libro Numer. cap. 29. vers. 12. & sequ. & erant prima die Vituli tredecim, & Arietes duo, Agni quatuordecim cum suis libamentis similæ, olei, vini, thuris, & salis; atque hircus pro peccato, & prædicta omnia animalia comburebantur in holocaustum; &

idem

idem erat dicitur sex diebus sequentibus, eo quod de die in diem diminuebatur numerus Vitulorum, ita ut septimo die offerrentur consummatis Vitulis septem, Arietes duo, Agni quatuordecim, et [illegible], & Hircus. Et autem hoc festum memoriam, quam Sancti habent in hac vita peregrinationis suæ per desertum hujus mundi, festinantes ingredi terram patriæ Paradisi, ut monet Apostolus ad Hebr. cap. 11. Vers. 9. & 10. Verum etiam significabat Nativitatem Christi, qui e [illegible] est, ut hic in loco quasi in Tabernaculo versaretur, ut fusius disserit Cornelius à Lapide in cap. 23. Levitici [illegible].

Octava tandem habebatur octava, & ultima solemnitas à Deo ordinata,
61 vigesima secunda die hujus ejusdem Mensis septimi, quæ vocabatur Cœtus, & Collecta, non tantum quia colligebantur in ea pecuniæ pro eleemosyna Tabernaculi, & Templi, sed etiam quia colligebatur in horreis quasi numerus hominum, qui simul Deo gratias agerent orationibus, & Sacrificiis pro beneficiis universalibus, & particularibus, & ideo hic dies vocabatur magnus festivitatis, ut scribit S. Joannes in suo Evangelio cap. 7. Vers. 37. his verbis: *In novissimo autem die magno festivitatis stabat Jesus, & clamabat, dicens: si quis sitit, veniat ad me, & bibat. Qui credit in me, sicut dicit Scriptura, flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ.* Sic autem exprimebat Christus
62 Dominus, quia in hoc festo Judæi hauriebant aquam ex fonte Siloe, quam Sacrificiis afferebant, et cum vino libamina super Altare effunderent, [illegible] illud Isaiæ cap. 12. *Vers. 3. Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris*, ut interpretatur Tirinus in Joan. à cap. 7. *Vers.* 37. qui ibid. cap. 9. *Vers.* 7. declarat, quod Siloe erat fons è radice montis Sion, [illegible] horti, [illegible] magno impetu [illegible], & inde cum magno strepitu per fauces in cisternam, idest lavacrum, seu piscinam, vel [illegible] declinans; unde ulterius in [illegible] [illegible], & [illegible] derivabatur.

Porrò Sacrificia præscripta pro hoc festo Cœtus, seu collectæ, consistebant in oblatione unius Vituli, unius Arietis, & septem Agnorum cum suis libaminibus, nec non Hirci unius pro peccato, ut apparet eodem cap. 29. *Num. Vers.* 36. de quibus docte scribit Julius Mauroceus in suo libro contra Judæos parte 2. cap. 43. Et hæc de diebus festis, à Deo ordinatis.

Præter ipsos autem erant alii dies solemnes, [illegible] super eum, [illegible] à Rabbinis, & Sacerdotibus instituti, 63
qui celebrabantur [illegible] diebus; videlicet, die 23. mensis septimi Encænia Dedicationis Templi Salomonis, de quibus nulla [illegible] in Scriptura [illegible]. Die 25. Mensis noni, dicti *Casleu*, [illegible] festo [illegible], [illegible] Victoriam Judæi, [illegible] dies [illegible], & [illegible] purgationis Templi sub Juda Machabæo. Et tandem in mense duodecimo, *Adar* nuncupato, die 13. celebrabatur festum ob cædem Nicanoris, die 14. festum Mardochæi, quod dicebatur *Sortium* magnus. Die verò 15. festum tertium magnum, [illegible] autem Phurim, de quo Tirinus *Comment. in Esther cap.* 3. *Vers.* 7. & *cap.* 9. *Vers.* 17. nec non doctus Cornelius à Lapide, atque Tornellus *ad Annum Mundi* 3545. in Calendario Hebræorum ad [illegible], ubi [illegible], quod à [illegible] Auctore [illegible] [illegible], quæ [illegible] in hisce festivitatibus, non tamen dubium sit, quod non Hebræi solemnizaverint [illegible], precibus, & sanctis Sacrificiis.

Et hæc sufficiant dicta de quarta differentia, seu divisione Sacrificiorum, sumpta à varietate dierum, in quibus [illegible].

Quinta tandem differentia Hostiarum sumitur à conditione personarum; quarum nomine Sacrificia offerebantur [illegible], quæ quidem personæ erant in [illegible] differentes.

Prima erant Sacerdotes in [illegible].

[illegible]

consecratione, tunc enim tria Sacrificia offerebantur eodem die, scilicet
64 Vitulus unus mactabatur tanquam hostia pro peccato. Aries unus in holocaustum Domino. Alter Aries pro Hostia pacifica cum libaminibus confectis ex simila, oleo, vino, thure, & sale, ut describitur in *libro Exodi cap. 29. à Vers. 40. & seqq.* ubi Cornelius à Lapide caeremonias declarat, & allegorias adducit.

Secundò erant Nazaraei, qui cum ad tempus segregarent se ad serviendum Domino, abstinentes à vino, & sicera, ut dixi in *Decis. XXIV. num. 50.*
65 51. completo tempore Nazaraeatus tria sacrificia pro eis offerebantur, scilicet Agnus in holocaustum, Aries in hostiam pacificam, & Ovis pro peccato, cum libaminibus, & panibus azymis; praescripta *in libr. Numeror. cap. 6. Vers. 13. & seqq.* & ubi Cornelius à Lapide; observans, quod dum libabantur praedictae Victimae radebatur caput Nazaraei, & ejus capilli comburebantur super Altare, & hinc habuisse originem Tonsuram Ecclesiasticam cleri-
66 corum ex Historiis *de Divin. Offic.* quamvis eam ordinasse SS. Apostolos in memoriam spineae Coronae JESU CHRISTI docent Beda *lib. 5. de Gest. Anglor. cap. 22.* cujus memoriae ferè nullam extare memoriam videmus nostris temporibus, neque in Episcopis, ad quos spectat eam stabilitam in suo Clero custodire, neque in Ecclesiasticis inferioribus, quibus sub poena excommunicationis prohibitum est comam portare. *cap. Si quis ex clericis 4. cum seqq. De Vita, & Honestate Cleric.* De qua obligatione non plenè dissertavimus in decisionibus Cleri hujus Patavini anno 1683 in Mense Januario. Praedicta Sacrificia fiebant completo Nazaraeatu, quod si ante complementum pollutus fuisset, obviando alicui cadaveri, vel ingrediendo, ubi aliquis mortuus fuisset, ad se expiandum, duo Sacrificia erant pro eo facienda, nempe unius Turturis, seu unius pulli columbini in hostiam pro peccato, & alterius Turturis, seu pulli columbini in holocaustum, item unius agni pro peccato, tale irritum censere, & de novo incipiebat tempus Nazaraeatus.

Tertiò erant Leprosi, qui cum sanati essent à Lepra, ut tales declararentur à Sacerdotibus, & possent reditum 67
in Templum, idem conversationi aliorum hominum, & in ..., atque sacrificia fiebant pro eorum Leprosorum expiatione, praescripta *in libro Levitic. cap. 14.* Primo nam die 1. Sacerdos aspergebat expiandum sanguine unius Passeris per alium Passerem alligatum baculo cedrino, cum cocco, & hyssopo, unum Passerem vivum avolare sinebat. 2. Expiandus lavabat vestes suas, radebat pilos corporis sui, ac lavabat se ipsum. 3. Die octavo offerebat Agnum unum pro delicto, & alterum Agnum pro peccato, & Ovem anniculam in holocaustum cum tribus decimis similae, & sextario olei. Quod si erat pauper, offerebat Agnum quidem pro delicto, & duos Turtures, vel duos pullos columbae, unum pro peccato, & alterum in holocaustum cum dicta simila, & oleo. 4. Sacerdos sanguine Agni tingebat aurem dexteram mundandi, & pollices dexterae manus, & pedis. 5. Ex oleo aspergebat septies coram Tabernaculo, reliquum olei fundebat super extremum auriculae dexterae, & super pollicem manus, ac pedis dexteri, & super caput expiandi. Sensum allegoricum, & Tropologicum si quis desiderat horum Rituum, & sacrificiorum, legat Cornelium à Lapide *in d. cap. 14. Levitic.*

Quartò erant illi, qui dicebantur immundi, immunditia legali, pro quorum expiatione sacrificia erant facien- 68
da, mactabantur enim duo turtures, vel duo pulli columbarum, Unus tanquam hostia pro peccato, & alter in holocaustum, ut praescribitur *in libro Levitic. cap. 15.* Quare hic est notandum, duplicem fuisse immunditiem Hebraeorum; Una erat peccatum, quia

quia præcepto Dei vetita; & talis erat,
69 comedere carnes immundas, sanguinem, adipem, morticinum, vel laceratum à bestiis, nec non tangere morticina immundorum, & reptilia. Cornelius à Lapide in cap. 15. Levitic. Vers. 22. Altera immunditia non erat vetita, sed solùm indicata, & hæc non erat peccatum, sed inducebat tantùm quamdam irregularitatem legalem, qua quis prohibebatur ingredi Sanctuarium ante expiationem, & talis erat, tangere leprosum, mortuum, seminatum, nec non pati lepram, fluxum seminis, & menstrua in fœminis.

Itaque Vir patiens fluxum seminis erat immundus; & si sanitatem
70 consecutus fuisset, ad legalem sui expiationem debebat lavare se, & vestes, & die octavo offerre duos turtures, vel duos pullos columbæ, unus quorum immolabatur hostia pro peccato, alter in holocaustum, ut in eod. cap. 15. Levitic. vers. 15. & 16. & ibi Cornelius à Lapide, qui Vers. 2. benè advertit, quod fluxus seminis est duplex, vel continuus, vel accidentarius, primus vocatur morbus Gonorrhææ, & oritur vel ex debilitate naturæ, & potentiæ retentricis, ut docet Galenus de loc. affect. lib. 6. vel ex morbo Gallico, ut asserit Zacchias in QQ. Medicoleg. tom. 1. lib. 7. tit. 3. q. 5. num. 4. Alter fluxus accidentarius obvenit vel ob imaginationem turpem, vel ob seminis abundantiam, vel ob cibos calidæ qualitatis, præcipuè cum aromatibus conditos, à quibus ut plurimùm causantur pollutiones, quæ quando sint peccatum mortale, optimè explicat Lessius de Just. & Jure lib. 4.
71 cap. 4. Cæterùm Gonorrhæa est duplex, una simplex, alia virulenta, & contagiosa, & coniux, qui hac laborat, non potest petere, neque reddere debitum absque gravi culpa, ut tradita per eumdem Zacchiam in d. QQ. Medicoleg. lib. 7. tit. 3. q. 5. num. 5. nec. Sanchez de Matrimon. disp. 24. num. 19. contrarium docentem, sic, intelligendum esse de Gonorrhæa simplici.

Quinimò inter immundos reputabatur etiam Mulier menstruata, quæ ad se expiandam offerre Sacrificia. 72
Menstrua autem mulierum sunt profluvium, & purgatio sanguinis, & superflui humoris, qui in utero quasi nimium excrevit; & dicta sunt menstrua, quod quolibet mense solent in aetate mulieribus, quæ ejus ætatis sunt, ut possint concipere. Non est autem animadvertendum, quod mulieres Hebrææ ha- 73
bent immunditiam quadruplicem: 1. Ob copulam carnalem cum viro. 2. Ob menstrum ordinarium singulis mensibus. 3. Ob fluxum sanguinis ob hæmorrhoides. & 4. Ob purgamenta Puerperii. In primo, & secundo casu expurgabantur ab illa immunditia, lavando corpus suum, quod etiam tenebatur facere Vir, qui cum muliere coierat, ut legitur in d. capit. 15. 74
Levitic. Vers. 17. ibi: Vir, de quo egreditur semen coitus, lavabit aqua omne corpus suum, & immundus erit usque ad vesperum. Et vers. 19. ibi: Mulier, cum qua coierit, lavabitur aqua, & immunda erit usque ad vesperum: ubi Tirinus observat, credibile fuisse has corporis frequentes aquæ purificationes, ut tædium, seu difficultas lavandi corporis, cohiberet frequentiam actus matrimonialis, & ad decentem continentiam petulantiores reduceret. In tertio casu si mulier facta esset hæmorrhoissa, patiens continuum fluxum sanguinis, qualis illa, de qua S. Marcus in Evang. 75
cap. 5. vers. 25. quandocumque stetisset sanguis, & fluere cessasset, post dies octo debebat offerre, pro sui expiatione Sacerdoti duos turtures, aut duos pullos columbarum, quorum unum litabat pro peccato, alterum in holocaustum, ut in d. cap. 15. Levit. vers. 31. & hoc erat sacrificium pro muliere hæmorrhoissa.

Quod si quis quæret, an illa sanata sit hoc fluxu sanguinis per contactum fimbriæ Vestimenti Redemptoris, ut in d. cap. 5. Marc. vers. 6. fuerit 76
S. Martha soror Lazari? Respondet Tiri-

Tirinus in Comment. ibidem, negativè; sed fuisse Mulierem ex Cæsarea Philippi oriundam, quæ in eadem Urbe statuam postea Christo erexit hujus beneficii indicem, sub qua nascentes herbæ, simul ac statuæ fimbriam attigissent, morbis quibuslibet medebantur. Qua statua dejecta Julianus Apostata suam substituit, quæ mox fulmine icta est, teste Sozomeno, & Theophylato.

In casu verò purgamentorum puerperii, si mulier peperisset masculum, erat immunda septem diebus, si fœ-
77 mellam quatuordecim, & in partu
masculino die 40. in fœminino verò die 80. tenebatur accedere ad Templum ad se purificandam prævio Sacrificio, ad quem effectum offerebat Agnum in holocaustum, & columbæ pullum, vel turturem pro peccato quod si pauper fuisset, offerebat turturem unum, vel pullum columbæ in holocaustum, & alterum pro peccato, ut statuitur in Levitic. cap. 12.

Tria autem scitu dignissima hic veniunt notanda: Unum, quod DEIPARA, quia sine suscepto semine
78 peperit, non comprehendebatur dicta
lege purificationis, nunquam enim fuit immunda, & in partu suo sacratissimo nulla passa est menstrua, vel purgamenta, nullas habuit secundinas, nullasve sordes, quæ partum vulgarem consequi solent, ut ex pluribus SS. Patribus probat Canisius relatus à Tirino d. cap. 12. Levit. Alterum est, quod licet inter Christianos dicta Lex non vigeat, quia cum aliis cæremonialibus antiqui testamenti est abolita, & possint Christianæ mulieres sine peccato statim à partu gratias acturæ ingredi Templum, ut cap. Unic. de Purificat. post partum
79 tamen ob venerationem Sacrorum,
& ad imitationem purissimæ Virginis solent 40. diebus ab ingressu Ecclesiæ abstinere, ut scribit ibidem Tirinus. Dum verò accedunt ad Ecclesiam ad Purificationem obtinendam, eam non à Regularibus esse præstandam, sed à proprio Parocho pluribus juribus, & rationibus tuetur Pignatellus tom. 9. consult. 76 ubi sic decisum esse testatur à Sacra Congregatione Concilii in
Antverpiensi die 18. Novembris 1662. 80
cessante legitima præscriptione contraria. Tertium est, magnam esse differentiam inter purgamenta puerperii, & illa mensis ordinaria, in his enim sanguis purus, nisi mala valetudo mulieris obstet, expurgatur. At in puerperio cum sanguine ipso ante,
vel etiam deinceps aqua effluit; & 81
copiosa est ipsius Sanguinis fluxio cum multis impuritatibus, & durat in partu masculi 30. dies, in fœminino ultra 40. ut ex Hipocrate lib. 1. de Natur. puer. num. 11. & Arist. 7. de Histor. Animal. cap. 3. demonstrat Zacchias in d. QQ. Medicoleg. lib. 1. tit. 3. quæst. 4. num. 36. & lib. 10. cons. 64. numer. 2.

Sed utrùm mulieres tempore menstruorum possint licitè Sacra Eucharistia
suscipere? Disserit idem Pignatellus 82
tom. 9. consult. 94. num. 55. & 56. ubi antiquitus iisdem menstruatis mulieribus non licuisse probat ex Epistola B. Dionysii Alexandrini ad Basilidem, & ex novella Leonis sapientis Imperatoris. Nihilominus asserit esse Judaicam superstitionem, quia sola copula num. 57. carnalis peccaminosa impedit S. Eucharistiæ sumptionem.

Sextò inter Hebræos erat Sacrificium Zelotypiæ, de quo in libro Numeror. cap. 5. Marito enim suspicante
de pudicitia Uxoris, deficientibus te- 83
stibus, ducebatur Uxor ad Sacerdotem in atrio Sancto, ubi instruebatur Sacrificium farinæ hordeaceæ sine oleo, & sine thure; & descriptis maledictionibus per Sacerdotem in membrana, eaque injecta in aquam, cogebatur mulier ipsam aquam bibere; ex cujus potu, si innocens esset, nullum detrimentum, si verò rea, statim intumescebat ejus venter, & femur putrescebat, ut ibi textus Sacer insinuat, testanturque Interpretes Cornelius à Lapide, Tirinus, Bonfrerius,

& alii Doctores *in d. cap.* 5. Deum
se obligasse ad hanc miraculosam pu-
nitionem, ne mariti Zelotypi occi-
derent uxores. In Ecclesia Catholica
olim introducta erat purgatio ab hac
suspicione Zelotypiæ per contrectatio-
nem ferri candentis, quam facere non
84 recusavit S. Chunegunda calumniata
apud S. Henricum Imperatorem ma-
ritum suum, etsi Virgo, & omnium
virtutum gloria eluceret. Porrò hanc
probat item tanquam juri canonico
contrarium Summi Pontifices proscri-
pserunt, ut *tot. tit. Decretal. De Pur-
gatione Canonica*. Factum S. Chune-
gundis narrat Emin. Cardin. Baronius
in Annalib. Eccles. ad Annum 1024. *nu-
mer.* 9.

Septimo inter Sacrificia reponen-
dum venit illud Vaccæ Rufæ, quæ
immolabatur à Sacerdote extra castra
tempore Tabernaculi, & extra Ur-
85 bem Jerusalem tempore ædificati Tem-
pli, ad hoc ut ejusdem Vaccæ cineres
impositi in aquam, eam lustralem fa-
cerent, & virtutem darent expiandi
Hebræos ab aliquibus immunditiis lega-
libus, ut præscribitur *in libr.* Numer.
cap. 19. ubi Abulensis, Lyranus, Cor-
nelius à Lapide, Tirinus, Bonfrerius,
& alii Scripturistæ, qui plura dubia exa-
minant, deducentes ex hac cæremonia-
li expiatione, processisse in Ecclesia Ca-
tholica usum Aquæ lustralis, seu bene-
86 dictæ, habentis vim remittendi peccata
Venialia, ut nos disseruimus in Decisio-
nibus *Anni* 1683 *ad Casum primum Men-
sis Decembris*.

Ultimò notanda venit immolatio,
seu mactatio Vitulæ in eventum alicu-
jus homicidii occulti ad expiatio-
87 nem habitantium, in quorum distri-
ctu sanguis humanus fuisset effusus,
ut ordinatum erat *in libro Deuterono.
cap.* 21. ubi Cornelius à Lapide, Ti-
rinus, & alii Expositores, qui cære-
monias præscriptas examinant in ma-
ctatione illius Vitulæ, & illationem
faciunt ad eam quæstionem, An sit
miraculosus fluxus sanguinis è vulne-
88 ribus hominis occisi, si homicida in

ejus præsentia compareat? Et an Judex
ex hoc inditio possit procedere contra
reum ad torturam, & ad condemna-
tionem? Has quæstiones ego examina-
vi in meis Discursibus *de Prima Mundi
ætate*, impressis per *D. Andream Polet-
tum Bibliopolam Venetiis anno* 1697. ut
videre poterit curiosus Lector, *in Disc.*
XII. *ad interfectionem Abelis*, multa
enim ibidem exempla congessi, & opi-
nionem Farinacii celeberrimi Crimina-
listæ in *quæst.* 52. *num.* 154. nec non
Antonii Thesauri in Decis. CLXIII. at-
que Carenæ *part.* 2. *tit.* 12. § 22. pro
Judicum instructione adduxi. Quæ di-
cta sint pro explanatione omnium Sacri-
ficiorum Legis Mosaycæ, ex quorum
multitudine, atque Rituum, & cære-
moniarum varietate, & difficultate, ma-
nifestè apparet, quàm suave sit jugum
Evangelicæ Legis, in qua Sacerdotes
non tenentur, nisi ad horas Canonicas,
& ad Sacrosanctum Missæ Sacrificium
devotè celebrandum, ad cujus explana-
tionem in sequentibus calamus se con-
vertet.

Corollarii loco non est silentio ob-
volvendum, quod Hebræi Sacrificia pro
defunctis consulebant licitè, juxta il-
lud clarissimum Scripturæ Sacræ testi-
monium 2. *Machab.* 12. 43. *Vir fortis-
simus Judas collatione facta duodecim
millia drachmas argenti misit Jerosolymam
offerri pro peccatis mortuorum sacrificium.*
De quo disserit Emin. Cardin. Bellarmi-
nus *libr.* 1. *de Purgator. cap.* 3. & Tiri-
nus *in d. cap.* 12. *libr.* 2. *Machab.* ubi ad
refellendos hæreticos id negantes, alle-
gat plures Auctores tàm antiquos, tàm
modernos, qui ex Rabinibus Judaicis,
& aliis argumentis insolubilibus hanc
veritatem confirmant.

DECISIO XXVIII.

ARGUMENTUM.

Quodnam sit verum, & proprium Sacrificium in Lege gratiæ? Eucharistia non solùm est Sacramentum, sed etiam Sacrificium. CHRISTUS obtulit Corpus, & Sanguinem suum in cœna sub speciebus panis, & vini. Utrùm etiam seipsum communicaverit? Vocis Missæ multiplex significatio. Oblatio Corporis, & Sanguinis CHRISTI sub speciebus panis, & vini in Missa est Sacrificium verum, & proprium in Lege gratiæ. Hæc veritas per annos 1500. à nemine fuit impugnata, nisi à Luthero, Calvino, & aliis hæreticis. Rationes, & fundamenta veritatis Sacrificii Missæ. Apostoli, & ejus Successores semper Missam celebrarunt. Hæreticorum objectiones, & solutiones earum. Sacrificium Crucis est sufficientissimum pro salute omnium; si tamen applicetur per media à Christo instituta; inter quæ unum est Sacrificium Missæ.

SUMMARIUM.

1 *Christus Dominus vita sua durante duo obtulit Sacrificia, Incruentum unum in cœna: Cruentum alterum in Cruce.*

2 *Eucharistia non solùm fuit à Christo instituta ut Sacramentum, sed etiam ut Sacrificium.*

3 *Christum litasse Corpus, & Sanguinem suum sub speciebus panis, & vini est de fide.*

4 *Apostoli præceptum habuerunt de Sacrificio Eucharistico faciendo.*

5 *Christus post consecrationem, & oblationem Eucharistiæ in cœna utrùm seipsum communicaverit cum ipsa?*

6 *Missa quare sic nominetur Sacrificium Eucharisticum? Significationes hujus nominis Missa.*

7 *Sacrificium verum, & proprium in Lege gratiæ est oblatio Corporis, & Sanguinis Christi sub speciebus consecratis panis, & vini.*

8 *Lutherus, Calvinus, & alii hæretici impugnarunt Eucharistici Sacrificii veritatem, quam totus Orbis Christianus per annos 1500. semper professus est*

9 *Christus in Cœna quibus verbis præceperit Sacrificium Eucharisticum?*

10 *Sacerdotium Christi secundum ordinem Melchisedech propagatur in Sacerdotibus ejus ministris, offerentibus Eucharistiam.*

11 *Respublica quælibet habet tria Legem, Sacrificium, & Sacerdotes.*

12 *Oblatio Eucharistica obtinet omnia requisita veri Sacrificii*

13 *S. Petrus Apostolus primus omnium Missam celebravit.*

14 *S. Andræas Apostolus, S. Jacobus, & alii Missam celebrabant.*

15 *Ministrare Domino idem est, ac Sacrificare.*

16 *Planeta, qua Missam celebrabat S. Petrus Apostolus, servatur Parisiis.*

17 *Penula Sancti Pauli Apostoli quid esset?*

18 *Missa ab Apostolorum tempore semper est celebrata; tanquam verum Sacrificium.*

19 *SS. Patres ab initio Ecclesiæ, & successivè semper professi sunt, Missam esse verum, & proprium Sacrificium, in quo offertur Deo corpus, & Sanguis JESU CHRISTI Filii ejus*

20 *Canon Missæ expressè continet eam esse verum Sacrificium.*

21 *Canon Missæ à quibus sit compositus?*

22 *Figuræ, quibus in veteri testamento denotabatur Sacrificium Missæ.*

23 *Sacrificium Agni Paschalis cur non offerebatur à Sacerdotibus; sed à capitibus domorum? & 24.*

25 *Hæreticorum objectiones contra Sacrificium Missæ.*

26 *Sacerdotes in Lege gratiæ non sunt successores, sed Ministri Christi.*

27 *Adorare aliquando in Scriptura idem est ac sacrificare.*

28 *Missa quomodo sit Sacrificium in spiritu, & veritate?*

29 *Sacrificium Missæ an deroget Sacrificio Crucis?*

30 *Sacrificium Crucis habet vim infinitam ad salvandum.*

31 *Missa est repetitio Sacrificii oblati in Cruce.*

32 *Merita Passionis Christi sunt nobis applicanda per media ab ipso instituta.*

33 *Peccati humani generis gradus duo, & qui?*

34 *Passio Christi sufficiens est pro salvandis omnibus hominibus, sed opus est, ut ipsa nobis applicetur per fidem, Sacramenta, & Sacrificium Missæ.*

35 *Sacrificium Crucis dat nobis dominium meritorum Christi, Sacrificium Missæ dat possessionem, & usum.*

36 *Titulus non sufficit ad usum rei, sed requiritur etiam possessio.*

37 *Missa est clavis ærarii meritorum Christi.*

38 *Oblatio alia quomodo non requiratur pro peccato?*

39 *Verba Christi in Cruce* Consummatum est, *ad quid referantur?*

40 *Cultus supremus præstatur Deo per Sacrificium Missæ.*

HUcusque actum est de Sacrificiis tùm in lege naturæ, tùm in Lege Mosayca fieri consuetis, & eorum occasione de Tabernaculo, ac Templo, nec non de Personis, ac Ritibus quomodolibet ad eadem Sacrificia spectantibus, atque de Victimis, quas Aaronici Sacerdotes litabant: nunc oportet, ut descendamus ad Sacrosanctum Sacrificium, quo in Lege gratiæ, & in Ecclesia Catholica, ad Divinum cultum exercendum, utuntur Christiani, & quod fuerat figuratum in antiquis illis Sacrificiis, ideóque in præsenti Decisione breviter venit demonstrandum, Quodnam exterhisce nostris temporibus verum, & proprium Sacrificium?

Pro intelligentia dicendorum duo sunt præmittenda, & prænotanda. Unum est, quod tetigimus supra *Decis. IV. num. 25.* Redemptorem nostrum Christum JESUM, tanquam Summum Sacerdotem, ac Pontificem duo, sua vita durante, celebrasse Sacrificia, Incruentum primum; alterum cruentum. Hoc fuit illud, quod feria sexta Parasceves obtulit de se ipso in Golgotha, idest Calvariæ loco, super ara Crucis pro expiatione iniquitatum hominum; de quo cruento Sacrificio locuti sumus *Decis. XI. num. 8. & Decis. XIII. num. 38.* in hoc eodem tractatu, & de eodem Apostolus scribens ad *Ephesios cap. 15. vers. 2.* ait: *Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis Oblationem, & Hostiam in odorem suavitatis*, & de hoc Sacrificio nulla est controversia apud fideles, ut demonstrat Eminent. Cardin. de Laurea *de Incarnatione disp. 22. art. 5. à num. 81. & seqq.* ubi Sanctorum Patrum cumulat testimonia.

Aliud Sacrificium, quod Christus fecit, & à Sacerdotibus in Ecclesia faciendum instituit, fuit incruentum per consecrationem Panis, & Vini, & oblationem sui Corporis, & Sanguinis, sub speciebus Panis, & Vini post consecrationem contentorum. Siquidem ipse Redemptor in ultima cœna cum

DI-

Discipulis suis, vespere diei decimæquartæ primi Mensis, ut probavimus in Decisionibus de Eucharistia, *Decisio XI. num. 15.* non solùm instituit divinum hoc Sacramentum; sed
2 simul illud obtulit in Sacrificium æterno Patri, adimplens id, quod de se certo tempore antè prædictum fuerat ab eodem æterno Patre per os David: *Juravit Dominus, & non pœnitebit eum, tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Psal. 109. vers. 4.* Cum enim fuisset Melchisedech Rex Salem Sacerdos Altissimi solitus offerre Sacrificium Panis, & Vini, ut latè diximus *supra Decis. XVIII.* Et præfiguravisset Christum venturum pluribus signis, ibidem *sub num. 12.* per nos collectis; ut figuræ responderet Veritas, in hac ultima cœna ipse Dei Filius non solùm consecravit, sed etiam litavit Corpus, & Sanguinem suum sub speciebus Panis, & Vini, ut pluribus Sanctorum Patrum testimoniis comprobat Eminentiss. Cardinalis de Laurea *d. t. 4. de Incarnatione disp. 32.*
3 *art. 5. à num. 80. & seqq.* & de fide firmat Concilium Tridentinum *sess. 22. cap. 1.* his verbis: *Is igitur Deus, & Dominus noster, etsi semel seipsum in ara Crucis, morte intercedente, Deo Patri oblaturus erat, ut æternam illic Redemptionem operaretur; quia tamen per mortem Sacerdotium ejus extinguendum non erat, in cœna novissima, & Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech se in æternum constitutum declarans, Corpus, & Sanguinem suum, sub speciebus panis, & vini Deo Patri obtulit.* Igitur Christus Dominus in eadem cœna non solùm Eucharistiam instituit, sed ipsam etiam litavit æterno Patri, deindè Apostolis eamdem consecrandi potestatem tribuit, ac Sacrificandi jussionem fecit, atque eorum successoribus
4 Sacerdotibus dicens: *Hoc facite in meam commemorationem*, ut prosequitur Concil. Trid. *d. sess. 22. cap. 1.* & docent Suarez *tom. 3. in 3. p. D. Thomæ disp. 73. sect. 2.* Collegium Salmanticen. *tom. 10. De Incarnatione tract. 2. disp. 31. dub. 2. sub num. 38.* Et *tom. 11. De Sacramentis in genere tract. 5. cap. 1. num. 8.* Et Gonet *tom. 5. De Sacrificio Missæ disp. 11. à num. 14. & seqq.*

Utrùm autem Salvator post consecrationem Eucharistiæ, & ejusdem oblationem, ac Sacrificium, seipsum communicaverit; sumendo species Sacramentales Panis, & Vini, prout illas etiam Apostolis sumendas tradidit? Communis est opinio affirmativa, quam tenent S. Thomas *in 3. part. quæst. 81. art. 1.* S. Bonaventura *in 4. Sent. art. 1. quæst. 4. in corp.* Alensis *4. part. q. 11. Membr. 2. & 3.* Et alii plures relati à Scortia *lib. 2. de Sacrificio Missæ cap. 5.* & habetur *in cap. Nec Moyses 87. de Consecrat. dist. 2.* Ubi ex S. Hieronymo dicitur, quod *Ipse Dominus JESUS fuit conviva, & convivium*: Atque Glossa subdit hæc carmina: 5

Rex sedet in cœna, turba cinctus duodena;
Se tenet in manibus: Se cibat ipse cibus.

Et de hoc Quæsito plenè, ac eruditè agit Eminentiss. Card. de Laurea *de Incarnat. d. disp. 32. num. 108.* atque per nos dictum fuit in Decisionibus *de Eucharistia Decis. XXXIII. n. 4.* ubi alios DD. allegavimus.

Secundum præmissum, & prænotandum est; quod Eucharisticum Sacrificium, de quo in præsenti, & in sequentibus Decisionibus acturi sumus, communi vocabulo vocatur *Missa*; quare duo sunt observanda; *Unum* 6 quod hoc vocabulum *Missa* apud Sanctorum Patres plura solet significare, videlicet dimissionem religiosorum à Choro, vel populi ab Ecclesia, sive Lectiones, & preces, quæ præcipuè Sacrificium præcedunt, vel concomitantur; aut in psallendo à Monachis, & aliis Clericis interponuntur, nam & eorum Divinum Officium in Agathensi Concilio *cap. 30.* Missa nominatur. Aliquando etiam Missæ nomine festivitates Sanctorum denotabantur; ut pluribus citatis scriptoribus disputat Emin. Card. Bona *Rerum Liturgic. lib. 1. cap. 1. & 2.*

& 2. ubi firmat, hoc nomen *Missa* ex principali significatione Sacrificium indigitare. Porrò, cujus rei causa Sacrificium incruentum, & Eucharisticum sortitum sit hanc Missæ nomenclaturam, non est facile determinare: nam I. alii volunt, eam venire à verbo Hebraico *Missah*, quod oblationem significat, ut habetur in *Deuteron. cap. 16. vers. 10.* & ita docet Joannes Reuchlinus *in Rudim. Hebraic.* & *Erud.* Claudius de Sainctes in *Præfat. ad Liturg. Patrum*. Eminent. Cardin. Baronius *Ann. 34. num. 59.* Et alii, quos citat, sed non sequitur Emin. Cardin. Bona *d. lib. 1. cap. 1. num. 1.* II. Alii putant vocem *Missa* venire à Verbo græco *Myeo*, ex quo *Myesis*, quod est doceo, initio, & spiritualiter imbuo, & indè Missam, in qua fideles docentur altissima Mysteria, & rem divinam. III. Alii, inter quos Gabriel Albaspinæus *lib. 2. De Sacram. Euchar. cap. 3.* autumant, Missam dici à nomine *Mes*, quod apud gentes septentrionales significat festum, sive congregationem, ad Sacrificium autem populus congregatur, & sic vocatur *Missa*. IV. Alii ita nuncupari volunt à missione Panis, & Vini, quam antiquitus faciebant fideles ad Altare, pro consecratione, de qua oblatione, & missione differuimus supra in hoc tractatu *Decis. III. num. 14.* V. Alii putant, Missam dici, quasi transmissam, ea ratione quia in Sacrificio per ministros Sacerdotum preces adstantium ad cælum transmittuntur. VI. Alii asserunt, ita denominari à missione populi, quæ fit completo Sacrificio, quando dicitur, *Ite Missa est*. Vel quæ fiebat ante Offertorium de Catechumenis, quibus non permittebatur, ulteriùs morari in Ecclesia. Et hanc quintam, & sextam Etymologiam hujus vocabuli veriorem esse testantur moderni Scriptores. Magr. *in Hierolexic. in Verb. Missa*. Vossius *in Etymologic. Linguæ Latinæ eod. Verb. Missa*. Gonet *d. tom. 5. De Sacrificio Missæ disp. 11. artic. 1. §. 1.* Sperellus *in Paræneſi Tetraglotta cap. 2.* Emin. Cardin. Bona *d. lib. 1. cap. 1.* Et dictum fuit in Decisionibus De Eucharistia *Decis. II. sub num. 2.* ubi divini hujus Sacrificii alia nomina cumulavimus.

His prænotatis dicendum, & asserendum venit, in Lege Evangelica, in qua vivimus, & hoc tempore præter, verum, proprium, & unicum Sacrificium esse oblationem Corporis, & Sanguinis Christi sub speciebus consecratis Panis, & Vini, quam faciunt Sacerdotes in persona ejusdem Christi, juxta ipsius institutionem in novissima cœna, quod quidem Sacrificium communi vocabulo vocatur Missa. Hanc veritatem, quam totus Orbis Christianus ante mille, & quingentos circiter, semper professus est, atque servavit, exceptis paucis novatoribus, de quibus supra in *Decis. VII. num. 20.* & *in Decis. VIII. num. 13.* ausi sunt impugnare Lutherus, Calvinus, Melancthon, & alii Hæretici, qui in præterito sæculo fuerunt, contra quorum insaniam Catholici Doctores insurrexerunt, quam folemde Sacrosanctum Concilium Tridentinum damnavit, dum in antedicta *sess. 22. cap. 1. & 2.* indubitatum esse articulum fidei firmavit, quod in Missa offertur Deo verum Sacrificium Corporis, & Sanguinis JESU CHRISTI Filii ejus sub speciebus panis, & vini Sacramentalibus, & in primo Canone ejusdem sessionis ita statuit: *Si quis dixerit, in Missa non offerri Deo verum, & proprium Sacrificium, aut quod offerri, non sit aliud, quàm nobis Christum ad manducandum dari, anathema sit.* 7

8

Porrò, quamvis præsentes Decisiones ad Clerum pium, & eruditum directæ, non admittant rationes, & fundamenta omnia, quibus Patres, & Concilia utuntur ad convincendos hæreticos, nonnulla tamen non me piget hic transferre ad ornatum materiæ, & consolationem spiritualem fidelium. Probatur itaque veritas Eucharistici Sacrificii, quo utitur Ecclesia Catholica ex sequentibus.

Primò ex Verbis ipsius Redempto-

ris,

vis, quibus cum ipse primùm obtulis-
set in cœna hoc Divinum Sacrificium
sui Corporis, & Sanguinis sub specie-
bus Panis, & Vini, ut probavimus
9 in primo præmisso, præcepit Aposto-
lis, ut idem facerent in sui comme-
morationem, ut scribit S. Lucas *cap.*
22 vers. 19 ibi: *Hoc facite in meam*
commemorationem. Advertendum est
enim, quod *Facite* in hoc loco eun-
dem sensum habet, ac *Sacrificate*, at-
que concludenter habetur, tùm in
Levitic. cap. 15 vers. 29 ubi jubetur,
deferri duos turtures, aut duos pullos
columbæ ad Sacerdotem: *qui faciet*
unum pro peccato, & alterum in holo-
caustum. Facere verò expresse ibi de-
notat immolare, ac Sacrificare, ut
observat Cornelius à Lapide *in eodem*
loco, & alii Scripturistæ. Tùm ex *cap.*
2 vers. 27 Lucæ, ubi dicitur: *Et cum*
inducerent puerum JESUM parentes
ejus, ut facerent secundùm consuetudinem Legis
pro eo. Videlicet, ut offerrent in Sacri-
ficium par turturum, aut duos pullos
columbarum, ad quem effectum, com-
pletis diebus purgationis Deiparæ, ip-
sum JESUM portaverant ad Tem-
plum. Præcepit itaque Christus Domi-
nus Apostolis, & Sacerdotibus eorum
successoribus, ut idem facerent, quod
ipse tunc fecerat, videlicet consecra-
rent, & in Sacrificium offerrent Cor-
pus suum, ac Sanguinem sub specie-
bus Panis, & Vini, ut latiùs scri-
bunt Suarez *d. tom. 3 in 3 part. D. Tho-*
mæ disp. 74 sect. 2 §. Secundum argumen-
tum. Et Mastrius *in 4 sentent. disp. 4*
num. 69.

Secundò probatur ex convenientia
Sacerdotii ipsius Christi secundùm or-
dinem Melchisedech consistentis, in
10 oblatione panis, & vini, ut *supra*
dictum est, quod quidem Sacerdotium
propagatur in omnibus Sacerdotibus
novæ Legis, qui Ministri sunt ipsius
Christi in offerendo Sacrificio. Sicut
igitur Christus Dominus primâ vice
Sacrificium obtulit in cœna sui Corpo-
ris, & Sanguinis sub speciebus Panis,
& Vini ad complementum figuræ in
Sacrificio Melchisedech consistentis,
sic opus erat, ut idem Sacrificium an-
tea figuratum continuaret usque ad fi-
nem mundi per manus Sacerdotum
repræsentantium personam Christi, &
in ejus persona consecrantium panem,
& vinum, ut doctè disserit Suarez *d.*
sect. 2 argum. primo, & novissimè Ive-
nin in Commentar. *Histor. & Dogmat.*
de Sacramentis Dissert. V quæst. 1. ca-
pit. 2 §. 1.

Tertiò probatur ex ratione novæ
Legis, in omni namque Lege, & Re- 11
publica bene instituta hæc tria semper
fuerunt connexa: Lex, Sacrificium,
& Sacerdotium, & tàm in Lege na-
turæ, quàm in Lege Mosayca fue-
runt Sacrificia, quibus homines Deum
colerent. Ideircò opus erat, ut etiam 12
in Lege gratiæ, quæ cæteris est præ-
stantior, determinatum esset Sacrifi-
cium, quo Deus speciali cultu colere-
tur, hoc autem est Eucharistiæ myste-
rium, in quo concurrunt omnes par-
tes essentiales Sacrificii, nam Panis,
& Vinum conversa in Corpus, & San-
guinem Christi offeruntur Deo in si-
gnum ipsius supremi dominii, & no-
stræ subjectionis. Fit hæc oblatio per
legitimum Ministrum, nempè Sacer-
dotem ad hoc specialiter deputatum
auctoritate Christi, qui est caput,
Legislator, & Ecclesiæ fundator.
Consumitur autem res oblata, tùm
quia Christus desinit esse visibilis, &
sensibilis, quatenùs est sub speciebus
Panis, & Vini, tùm etiam quia ipsæ
species desinunt esse per manducatio-
nem, & potationem, ut considerat Sua-
rez *in 3 part. d. disp. 74 sect. 1 col. 6.*
vers. Ultimo loco. Mastrius *in cit. disp. 4*
sub num. 70 Brognolus *in Specul. Cler.*
tract. 10 cap. 2 versic. 6. & 7 Et Eminent.
Card. de Lugo *de Sacram. Euchar. d. disp.*
19 num. 21

Quartò confirmatur exemplo Apo-
stolorum, qui ab ipso Christo edocti,
Missam jugiter celebrarunt, & hoc
Eucharisticum Sacrificium obtulerunt. 13
Nam in die Pentecostes recepto ab
Apostolis Spiritu Sancto in Cœnaculo,
ibi-

ibidem primus omnium Apostolus Pe-
trus Missam celebravit, ut ex Eccle-
siasticis scriptoribus ostendit Emin.
Card. Bona *Rer. Liturg. d. lib. 1. cap.*
5. num. 1. S. Andreas Apostolus *Ægeæ*
14 Proconsuli suadenti sibi, ut Diis im-
molaret, respondit: *Ego Omnipotenti*
Deo immolo quotidie, non taurorum car-
nes, nec hircorum sanguinem, sed im-
maculatum Agnum in Altari. De San-
cto Jacobo Apostolo testantur omnes
Auctores antiqui, quod Liturgiam
composuerit, & Ecclesiis orientalibus
tradiderit servandam, [illegible] fa-
ctam pro Sacrificio Missæ, & habetur
in *cap. [illegible] dist. De consecr. [illegible]* & idem
fecisse Sanctos Evangelistas Matth. &
Marcum in Æthyopia, & Alexandria
memorat idem Emin. Card. Bona *d.*
lib. 1. cap. 8. num. 2. & 3. De Apostolis
ac Discipulis Domini habetur in
Actis Apost. cap. 13. Vers. 2. quod *Mi-*
nistrantibus illis Domino, & jejunantibus
15 *dixit Spiritus Sanctus, &c.* Verbum au-
tem *Ministrantibus Domino* idem est, ac
Sacrificium offerentibus, ut observat
Suarez *d. disp. 74. sect. 1. vol. 3.* Et con-
firmatur ex illis verbis Apostoli Pauli
ad Hebr. cap. 10. vers. 11. *Et omnis qui-*
dem Sacerdos præsto est quotidie mini-
strans, & easdem sæpè offerens Hostias.
16 Planeta Sancti Petri, qua utebatur
celebrando Missam, ab Antiochia
Parisios delatæ, & in Templo S. Ge-
novefæ collocatæ meminit in vita S.
Hugonis Cluniacensis alter Hugo eius-
dem Monasterii Monachus apud Su-
rium *die 29. April.* Sacram autem
Vestem, quam Sanctus Joannes Evan-
gelista Missam facturus induebat, S.
Gregorio Magno transmissam refert
Joannes Diaconus in eius vita *lib. 3.*
cap. 59. De Penula, quam nominat D.
Paulus in *Epist. 2. ad Timoth. cap. 4. vers.*
17 13. dicens: *Penulam, quam reliqui Troa-*
de apud Carpum, veniens affer tecum.
Etsi diversæ sint Scriptorum sententiæ,
nihilominus verior est opinio, quod
fuerit Casula, quam nos dicimus Pla-
netam, indumentum scilicet Sacerdo-
tis, qui Deo Sacra facit, & litat; ut
advertit Emin. Card. Baronius *Anno*
Christi 58. num. 67. noster Octavius Fer-
rarius *De Re Vestiaria lib. 1. cap. 37. in*
fine, [illegible] Menochius
in Stuorèis Centur. 2. cap. 60. & Magr. in
Hierolexic. *verb. Penula*; ubi addit,
Tertullianum *lib. de Orat. cap. 13.* exi-
stimantem Planetam fuisse, quæ
Missa celebratur, cum quo Græcus
textus concordat, qui [illegible] habet;
& Græci Planetam prædictam Sacer-
dotalem ita appellare solent. Ex his
igitur omnibus validum deducitur ar-
gumentum, quod Sancti Apostoli à
Christo Domino edocti noverint Sa-
crosanctum hoc Eucharisticum Sacri-
ficium fuisse ab eo institutum, illud-
que in Dei laudem, & fidelium opem
exercuisse.

Quinto roboratur ex perpetua tra-
ditione Ecclesiæ universalis, quæ ab
Apostolorum tempore semper Missam 18
hoc ritu celebravit, protestando, quod
in ipsa offeratur Sacrificium Deo, ut
constat ex omnibus Liturgiis Græcis,
Hebraicis, Syris, Chaldæis, & La-
tinis, in quibus de Oblatione, & Sa-
crificii immolatione fit mentio, cum
quibus concordant Concilia Œcume-
nica, statim post initium Ecclesiæ,
& successivis temporibus celebrata,
in quibus frequenter fit mentio de
Sacrificio Missæ, & præcipuè in
Concilio Niceno primo *cap. 14. tom. 1.*
Concilior. pag. mihi 487. ubi prohibe-
tur Diaconis porrigere Sacramenta Pres-
byteris, quia, ait, *Neque regula,*
neque consuetudo tradidit, ut hi, qui
offerendi Sacrificii non habent potestatem,
his, qui offerunt, Corpus Christi porri-
gant. Et idem fermè de Sacrificio Mis-
sæ est in Conciliis *Tolletan. 1. can. 5.* An-
tisiodoren. *cap. 8.* Senonen. *cap. 11.* Bra-
caren. *cap. 21.* Lateranen. *cap. 1.* & fre-
quentia alia allegata per Emin. Card.
de Laurea in *Epitome Canonum verb.*
Missa. quare vel dicendum est, Eccle-
siam totam in hoc puncto turpissimè
errasse ab initio, vel concedendum;
verum, & proprium Sacrificium Deo
offerri, dum Missa celebratur, ut benè

cons-

considerat Emin. Card. de Lugo *d. disp.* 19. *num.* 22. *Ivenin. d. Dissert.* 5. *cap.* 2. *art.* 2 *& Mastrius in* 4. *sent. d. quæst.* 4. *num.* 69.

Sextò His accedunt testimonia om-
19 nium Sanctorum Patrum, & Docto-
rum, qui primo, secundo, tertio, quarto, & sequentibus sæculis ab initio Ecclesiæ expressè scripserunt, Missam esse verum, & proprium Sacrificium, in quo offertur Deo Corpus, & Sanguis JESU CHRISTI filii ejus per manus Sacerdotum solemni ritu, in Templis, & Altaribus ad hoc deputatis, sub speciebus Sacramentalibus Panis, & Vini, inter quos S. Clemens Papa *lib.* 5. *Constit. cap.* 18. S. Dionysius Areopagita *cap.* 3. *De Eccles. Hierarch.* S. Irenæus, qui floruit secundo post Christum sæculo *lib.* 4. *cap.* 32. Sanctus Justinus Mart. qui vixit eodem sæculo secundo *in Dialog. cum Tryphone*; subinde S. Ambrosius, S. Augustinus, S. Hieronymus, S. Cyprianus, S. Jo. Chrysostomus, & alii innumeri, quos cumulant Suarez *d. disp.* 74. *sect.* 2. *col.* 7. Ivenin. *d. dissert.* 5. *cap.* 2. *art.* 2. *num.* 2. *&* 3. & Arsdekin in Theolog. Tripartita *tract.* 2. *cap.* 3. *num.* 4. ubi sic concludit: *Vel errarunt omni loco cum Sanctis Patribus Christiani primitivæ Ecclesiæ, vel aberrant hujus temporis sectarii, Sacrosanctæ Missæ Sacrificio contradicentes.*

Septimò tandem concurrit ad confirmandam veritatem, de qua loqui-
20 mur, in Missa scilicet offerri Deo ve-
rum & proprium Sacrificium, ejusdem Missæ Canon, in quo expressè Deum Ecclesia rogat, ut accepta habeat *Hæc Sancta Sacrificia illibata*, quæ offeruntur *in Sacrificium laudis pro spe* salutis, & incolumitatis omnium circumstantium & post consecrationem, ait *Offerimus præclaræ Majestati tuæ de tuis donis, ac datis, Hostiam puram, Hostiam Sanctam, Hostiam immaculatam*, quam orat, acceptam habere, *sicuti accepta habere dignatus es munera pueri tui justi Abel, & Sacrificium Patriarchæ Abrahæ, & quod obtulit Summus Sacerdos tuus Melchisedech, Sanctum Sacrificium, immaculatam Hostiam.* Constat itaque manifestissimè actionem Missæ esse immolationem, ac Sacrificium, ut loqui-
tur Canon ipse. Porrò idem Canonem 21
habuisse originem à Sanctis Apostolis, ex quorum traditione, juxta ipsius Domini verba, Ecclesia Catholica illum accepit, testatur Vigilius Papa *in Epist. ad Eutherium*, Ut differit Emin. Card. Bona *Rer. Liturgic. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 2. Suarez *d. disp.* 74. *sect.* 2. *Vers. Tertium argumentum*, Magrius *in Hierolex. V. Canon Missæ.* Et Mastrius *d. disp.* 4. *num.* 69. & tradit Concilium Trid. *d. sess.* 22. *cap.* 4. affirmans ipsum Canonem Missæ constare *ex ipsis Domini verbis, tùm ex Apostolorum traditionibus, ac Sanctorum quoque Pontificum institutionibus.*

Ultimò, veritas Eucharistici Sacrifi-
cii fatentur figuris, quæ de eo erant 22
in veteri testamento, & nunc sunt adimpletæ. Siquidem, I. ut supra dictum est, vocatus fuerat Messias venturus *Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Psal.* 109. *Vers.* 4. debebat itaque in Ecclesia sua relinquere Sacrificium sub speciebus Panis, & Vini, in quibus Melchisedech litabat: & hoc duraturum erat usque ad finem mundi, prout durat, & durabit Missa, quæ per manus Sacerdotum, qui sunt ministri, & Vicarii ipsius Christi, quotidie offertur. II. Quia hoc Sacrificium institutum fuit
vespere illo, quo comedebatur Agnus 23
Paschalis; & post quo esum juxta præceptum *Exodi cap.* 12. *num.* 9. quia ille Agnus fuit figura Sacrificii nostri. Agnus enim Paschalis immolabatur in memoriam liberationis populi Israelitici ab *Ægypto*, & Missa celebratur in memoriam nostræ liberationis de potestate diaboli, per mortem Redemptoris in Cruce. Agnus ille erat Sacrificium, & cibus peregrinorum. Missa utrumque continet. Agnus non poterat comedi, nisi à circumcisis, mundis, & in Jerusalem. De Eucharistico autem Sacrificio non comedunt,

dunt, nisi hospitales, mundi, & in
24 Ecclesia. Et Agnus ille non immolabatur à Sacerdotibus Leviticis, quia illud Sacrificium fuerat institutum ante designationem Leviticorum Sacerdotum; & eorum vice munus illud Sacerdotale exercebatur à capitibus familiarum, ut observat Lessius in 3. part. D. Thom. quæst. 83. art. 1. dub. 9. num. 14. Missa autem celebratur à Sacerdotibus novi testamenti, qui sunt capita familiæ Christi ex omni tribu assumpta. III. Quia Sanguis testamenti figurabat Sacrificium nostrum, nam eo aspersi sunt Hebræi, ut purificarentur, post Sacrificium jussu Moysis immolatum, de quo Exodi cap. 24. vers. 8. & ad Hebræos cap. 9. vers. 7. Et nos Christi Domini in Cruce immolati Sanguine pretiosissimo, qui in Missa offertur, emundamur, juxta illud: *Qui lavit nos à peccatis nostris in Sanguine suo.* Apocal. 1. 5. Et si Moyses dixerat ad populum: *Hic est Sanguis testamenti, quod mandavit ad vos Dominus:* Sic Redemptor ait: *Hic est Sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur.* Marc. 14. vers. 24. IV. Quia sicut in Lege veteri erat juge Sacrificium, Agni scilicet, qui quotidiè immolabatur manè, & vespere, ut annotavimus præcedenti *Decis. XXVII. num.* 47. ita quotidiè in Missa Sacrificatur mysticus Agnus Christus. Danielem autem dicente, quod tempore Antichristi auferetur *Juge Sacrificium*, *Dan.* 12. 11. De Sacrificio Missæ intelligunt Sanctorum Patres Hieronymus, Irenæus, & alii, quos ibidem allegat Tirinus, & alii Scripturistæ. V. Quia præclara illa Prophetia Malachiæ *cap.* 1. *vers.* 11. *Ab ortu Solis usque ad occasum, magnum est nomen meum in gentibus: & in omni loco Sacrificatur, & offertur nomini meo Oblatio munda.* Est irrefragabile testimonium Eucharistici Sacrificii nostri: ut ex pluribus auctoritatibus, & rationibus ostendit Lessius in *d.* 3. *part. D. Thomæ quæst.* 83. *art.* 1. *dub.* 5. *num.* 17. ubi IV. addit, illam prædictionem, de qua in *Proverb. cap.* 9. *vers.* 1. *Sapientia ædificavit sibi domum, immolavit victimas suas, miscuit vinum, & posuit mensam,* innuere Missæ Sacrificium, ut interpretantur S. Cyprianus *Epistol.* 63. & S. Augustinus *lib.* 17. *de Civitate Dei cap.* 20.

Quamvis autem hæ Decisiones non dirigantur, ut diximus, ad Missionarios, nonnullæ novatorum objectiones sunt referendæ, & resolvendæ.

Prima est: In lege gratiæ Christus
est unicus Sacerdos, teste Apostolo ad 25
Hebræos cap. 7. *vers.* 23. ubi ait, quod in Lege veteri, *plures facti sunt Sacerdotes, idcircò quòd morte prohiberentur permanere, sed* CHRISTUS, *eò quòd maneat in æternum, sempiternum habet Sacerdotium; unde & salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad Deum, semper vivens ad interpellandum pro nobis.* Ergo superflui sunt alii Sacerdotes, & per consequens Missæ Sacrificium.

Respondent Catholici, quod Sacer-
dotes in Lege gratiæ non sunt succes- 26
sores Christi, sed ejus ministri, Vicarii, & coadjutores in Sacrificii oblatione. Sicut enim ipse Christus est solus Magister, ut ipse dicit *in Matth. cap.* 23. *vers.* 8. & quia ipse nunc humano more non docet, habet alios ministros, & coadjutores in docendo populo, ut ait Apostolus *in Epistol.* 1. *ad Timoth. cap.* 2. *& in* 2. *ad Timoth. cap.* 1. *& in* 1. *ad Cor. cap.* 3. *& in* 2. *ad Cor. cap.* 5. Ita quia Christus nunc per se visibiliter, & humano more non Sacrificat in terris, non repugnat unicati, & æternitati Sacerdotii ejus, ut habeat in terris Sacerdotes ministros, & vicarios, per quos id faciat. Verba autem Apostoli ad Hebræos intelligenda sunt de Sacerdotibus ejusdem dignitatis, & potestatis, quales erant Pontifices Aaronici, uno quorum moriente, alter succedebat in eadem dignitate; quod non est in Sacerdotibus Evangelicæ Legis, hi enim non sunt principales, prout est Christus, sed sunt ejus ministri, & vicarii, & ejus nomine, immò in ejus persona consecrant,

crant,

erant, & offerunt Eucharistiam. Ita Emin. Cardin. Bellarminus de Missa lib. 2. cap. 12. Suarez in 3. part. D. Thomæ tom. 3. disp. 74. sect. 1. in fin. Lessius in 3. p. quæst. 83. art. 1. dub. 3. num. 21. Gonet tom. 5. de Sacrificio Missæ disp. 11. art. 1. n. 22. & Pasqualigus De Sacrificio novæ legis quæst. 20. per totam.

Secunda objectio est ex Verbis CHRISTI ad Samaritanam, cui interroganti, an esset Sacrificandum tantummodo in Jerusalem, ut asserebant Judæi, vel etiam in monte Garizim, ut putabant Samaritani, de quibus supra Decis. XI. num. 13. & seqq. quo ipse Salvator respondit: *Mulier crede mihi, quia venit hora, quando neque in monte hoc, neque in Jerosolymis adorabitis Patrem, quia veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu, & veritate. Spiritus est Deus, & eos, qui adorant eum, in Spiritu, & veritate oportet*
27 *adorare.* Joan. cap. 4. vers. 23. Adorare autem idem est, ac Sacrificare, & inter Judæos, & Samaritanos quæstio erat de Sacrificio, & de eo intelligebant per verbum Adorationis juxta illud Genes. 22. vers. 5. *Postquam adoraverimus, revertemur ad vos.* Et illud Actor. cap. 8. vers. 27. *Venerat adorare in Jerusalem.* Ideo ergo hæreticorum deductione, non est amplius Sacrificandum Deo visibiliter, sed tantum in Spiritu, & in intimo cordis per fidem, & affectum.

Respondetur, fallacem esse hanc deductionem, Christus enim ad Samaritanam loquebatur de cessatione Sacrificiorum carnalium, quæ de victimis, pecoribus, & aliis bestiis offerebant Judæi, non autem de Sacrificio Eucharistico, quod omnino spirituale est, cum in eo contineatur ipse Christus modo invisibili, & Sacramentali, quamvis species Sacramentales, atque aliæ cæremoniæ sint visibiles, & nos Christiani, qui hoc Sacrificio Deum colimus, illum in Spiritu, & veritate adoramus. Ita Gonet d. disp. 11. num. 22. & num. 23. Et Suarez d. disp. 74. sect. 1. circa fin. ubi docte demonstrant ex testimonio Christi Sacrificium Eucharisticum in Ecclesia sua fuisse futurum, quod non solum sit in *Spiritu*, & non
28 carnali modo, ut supra dictum est, sed etiam sit in *veritate*, quia jam Corpus, & Sanguis Christi non in umbra, & figura, sed vere, ac realiter in Missa offertur, propterea consona sunt ista Christi verba in *Joan. cap. 6. vers. 64.* ubi, cum locutus esset de manducatione sui Corporis, & Sanguinis sub speciebus Panis, & Vini, subdit: *Verba, quæ ego locutus sum vobis, Spiritus, & vita sunt*, eo referendo ad veritatem promissi Mysterii Eucharistici.

Tertia hæreticorum objectio, quæ major cæteris videtur, est ista. Vel Sacrificium Missæ in Ecclesia Christi est necessarium, vel non? Si non est necessarium, ergo superfluit, & sine
29 causa fuit institutum. Si vero dicatur necessarium, summa injuria fit Sacrificio Crucis Christi, nam sequitur, illud fuisse imperfectum, & insufficiens, quod est contra veritatem, & contra verba Apostoli *ad Hebræos cap. 10. vers. 10.* sic scribentis: *In qua voluntate (Patris æterni) sanctificati sumus per oblationem Corporis JESU CHRISTI semel. Et omnis quidem Sacerdos præsto est quotidie ministrans, & easdem sæpe offerens Hostias, quæ nunquam possunt auferre peccata. Hic autem unam pro peccatis offerens Hostiam, in sempiternum sedet in dextera Dei, de cætero expectans, donec ponantur inimici ejus scabellum pedum ejus. Una enim oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos.* Et paulo post vers. 18. *Ubi autem horum remissio, jam non est oblatio pro peccato.* Igitur non est opus alio Sacrificio, attenta sufficientia illius cruenti oblati in Cruce, per quod Christus complevit omnia, quæ ad nostram salutem necessaria erant, ideo dixit: *Consummatum est, & inclinato capite emisit spiritum. Joan. 19.*

Ad hanc objectionem tria dantur responsa. Primum est, quod fatentur
30 quidem omnes Catholici, Sacrificium Crucis habere vim infinitam, & sem-

plenarium ad sanctificandum, & sal-
vandum, subindéque concedunt, non
esse opus, ut alius Christus moriatur
pro nobis, aut ut idem Christus sæ-
piùs moriatur. Sed negant, fieri inju-
riam Sacrificio Crucis Christi per Sa-
crificia, quæ in celebratione Missæ
quotidie à nostri Sacerdotibus offerun-
tur, ea ratione quia nihil aliud sunt,
nisi commemoratio continua, ejusdem
31 Sacrificii cruenti oblati in Cruce, im-
mò veneratio, & repetitio ejusdem;
etsi diverso modo, non cruentè, sed
incruentè sub speciebus consecratis Pa-
nis, & Vini. Cui Regi revertenti de
bello cum victoria fieret injuria ab ejus
subditis, si in scena repræsentarent
eandem victoriam, sic eo præcipiente,
immò in eadem repræsentatione ipso-
met Rege sub peregrinis vestibus in-
terveniente? Ita Alphonsus Mende-
zius *in Luce fidei lib. 11 cap. 1. num. 2.*
quod latiùs docent Emin. Cardin. Bel-
larminus *d. lib. 2. de Missa cap. 25. in
versi. ad secundum Calvini argumentum.*
Suarez d. tom. 3 disp. 74 sect. 1 col. 7 Et
Gaspar Juenin *in d. Commentar. Histo-
ric. & Dogmatic. de Sacramentis Dissert.
5. quæst. 1 cap. 3.*

Secundum responsum est, non esse
injuriosum incruentum Sacrificium
Missæ Sacrificio cruento Crucis, ha-
benti vim infinitam, & semper ma-
nentem ad Sanctificandum, & salvan-
dum, quia vis, & meritum ejusdem
32 Sacrificii cruenti Crucis tale est quo
ad sufficientiam, secus autem quo ad
applicationem; ideoque ut nobis appli-
centur merita Christi, & virtus pas-
sionis, ac mortis ejus in Cruce, opor-
tuit alium modum ab ipso institui,
inter quos Sacrificium Missæ princi-
pium locum obtinet. Ita Suarez *d.
disp. 74. sect. 1. vers. Quod verò ad ter-
tium caput.* Emin. Card. de Lugo *De
Sacram. Euchar. disp. 19 num. 17* Gonet
*d. tom. 5 disp. 11. de Sacrific. Missæ num.
23 vers. Ad tertiam probationem.* Les-
sius *in 3 part. D. Thom. quæst. 83 art. 1
dub. 5 num. 22.* Juenin *d. cap. 3. ad pri-
mum objectionem.* Et Pasqualigus *de Sa-
crific. novæ Legis quæst. 19. num. 4.*

Pro intelligentia hujus secundi re-
sponsi, quod satis obscurum creditur;
observanda est doctrina Gregorii de
Valentia *tom. 4. disp. 1. quæst. 22. punct.
1. De Christo Redemptore, & disp. 6.
quæst. 11. de Rex, & in actione Euchari-
stiæ, punct. 1 § 22.* ubi advertit, quod
offensa, atque indignatio Dei, quam
humanum genus universaliter incurrit ob
peccatum, duobus quasi gradibus conti-
nebatur. Unus erat privatio benevolen-
tiæ, & gratiæ suæ, cum decreto æter- 33
næ nostræ damnationis, alter erat,
quod nunquam reconciliaretur nobis
per quæcumque opera nostra, quæ ad
compensandam injuriam illi illatam
faceremus. Venit igitur Christus in
hunc mundum, ut per suam passio-
nem, & mortem suo æterno Patri ge-
nus humanum reconciliaret, quæ qui-
dem reconciliatio duobus pariter gra-
dibus constituta fuit; uno, ut Deus,
quantum in ipso est, velit hominibus
reconciliari, ipsisque suppeditare præ-
sidia, quibus indigent, ut in ipsius
gratiam redeant, & pœnam pro pec-
catis debitam evadant, altero, ut tan-
dem homines in gratiam recipiat,
restituque pœnæ solvat. Utrumque re- 34
missionis gradum Christus Redemptor
noster, merito mortis suæ, & per
Sacrificium cruentum Crucis humano
generi obtinuit, de quo locutus est
Apostolus *ad Colossenses cap. 2 vers. 14.*
dicens: *Delens, quod adversus nos erat,
chirographum decreti, affigens illud Cru-
ci.* Sed magnum est discrimen inter
utrumque gradum remissionis, & recon-
ciliationis. Primum enim, ut Pater
æternus, quantum in eo est, velit re-
conciliari omnibus hominibus, & il-
lis opem ferre, ut in ejus gratiam re-
dire, & à reatu pœnæ liberari possent,
Christus assecutus est ita, & taliter,
ut non sit opus alio medio, sed suffi-
ciat ejus passio, & mors in Cruce.
Alterum verò gradum, actualis sci-
licet receptionis in gratiam, & eva-
sionis à pœna, ita Christus per suum
cruentum Sacrificium in Cruce obti-
nuit,

tuis, ut non nisi certis mediis ab ipso institutis, & præordinatis homines consequerentur, hæc autem media omnibus fidelibus omninò necessaria sunt Fides, Pœnitentia, Sacramenta, atque Sacrificium Missæ, ut latiùs demonstrat Valentia ubi supra, cujus doctrinæ concors est Eminentiss. Cardin. de Laurea in tomo de *Incarnatione Verbi disp. 20. num. 186.* ita scribens: *Redemptio importat hoc præ aliis, ut facta per Christum satisfactione pro omnibus, & stabilitis Sacramentis, hæc applicentur hominibus, ut actu liberentur à servitute diaboli. Christus enim per suam mortem, ac meritum, non redemit in actu primo, & habitualiter, cum hoc stabilito, ut liberentur, si applicentur Sacramenta.* Itaque non est importatum Sacrificium incruentum Missæ cruento Sacrificio Crucis, quia in isto sufficienter Christus placavit Patrem, & eum deflectere fecit à severitate Decreti de non suscipiendis in gratiam hominibus, sed ut realiter, & in effectu homines gratiam Dei consequantur, opus est adhibere media, ab eodem Redemptore ordinata; quorum unum est incruentum Missæ Sacrificium.

Hinc non minus piè, quam eruditè P. Paulus Segnerius Societatis JESU in suo libello, quem inscripsit *Arboretum Vitæ*, seu *de valore, & fructu Sacrificii Missæ Consider. VII. §. 2.* scriptum reliquit, quod Passio Christi fuit causa universalis omnium nostrorum bonorum. Sacrificium autem Missæ est applicatio eorumdem bonorum. Sacrificium cruentum Crucis fecit nos capaces Redemptionis; Sacrificium verò incruentum Missæ dat nobis pos-
35 sessionem Redemptionis ejusdem. Illud tribuit nobis dominium meritorum Christi, illud concedit eorumdem meritorum usum, eruditè inquiens, quan-
36 doquidem in jure ad usum rei acquisitæ non est satis habere titulum, & dominium, nisi etiam dominus adeptus sit possessionem ejusdem rei. *l. Si ager 31. ff. de Rei Vindicat.* ubi J.C. ait: *Si ager ex emptionis causa ad aliquem per-tineat, non rectè hoc ultimo agi poterit, antequam traditus sit ager.* Et idem definitum est in *l. Si ex stipulatione 3. ff. de Acquirenda Possessione*, ubi habetur, quod, *Si ex stipulatione tibi Stichum debeam, & non tradidero eum, tu autem nullus fueris possessionem, prædo es. Æquè si vendidero rem tibi, nec tradidero, & sine voluntate mea nactus sis possessionem, non pro emptore possides, sed prædo es.* Christus Dominus acquisivit nobis gratiam Dei, & spem futuræ beatitudinis, non corruptibilibus auro, vel argento, ut ait Princeps Apostolorum *1. Epist. 1. 18. Sed pretioso Sanguine quasi Agni immaculati Christi, & incontaminati:* porrò ad habendum actualem usum ejusdem gratiæ, quam consequitur æterna beatitudo, nobis est necessarium Sacrificium incruentum Missæ, quo mediante ponimur in possessione illius eminentis acquisitionis, dum per ipsum applicantur nobis merita Redemptoris, & fructus Passionis ejus. Quo in sensu idem Segnerius in libro, *Il Christiano Istruito
nella sua Legge part. 3. Discor. XII.* 37
num. 6. subdit, quod Passio Christi congregavit thesaurum, Sacrificium Missæ illum effundit. Passio Christi est ærarium, Sacrificium Missæ est clavis, nam, per traditionem horrei clavis, homines acquirunt possessionem, & usum ejusdem ærarii meritorum Redemptoris, siquidem apud Juristas in *l. Clam possidere. 9. §. Item si quis ff. de Acquirendo rerum dominio*, decisum legitur, quod *Si quis merces in horreo repositas vendiderit, simul atque claves horrei emptori tradiderit, transfert proprietatem mercium ad emptorem.* Stat igitur, quod Sacrificium cruentum Crucis Christi Redemptoris fuit infiniti valoris, & plenæ sufficientiæ, et non est inutile, atque imperfectum Sacrificium incruentum Missæ, quia per ipsum applicatur hominibus prædictus valor, & sufficientia, tanquam unum mediorum ab eodem Redemptore institutorum pro suis meritis applicandis, quod expressè docet Concil. Trid. *sess.* 22. cap. 2.

de Sa-

& benè declarat Valentia d. disp. 6. qu. 11. punct. 3. explicando Canonem Missæ ad illa verba: *Qui tibi offerunt hoc Sacrificium laudis pro Redemptione animarum suarum*, ubi subjungit: *Hoc intelligi debet quo ad efficaciam, & applicationem Christi passionis, qua demum cum effectu redimimur, non autem quoad solutionem sufficientis etiam pretii pro salute nostra, quo modo per Sacrificium Crucis jam ante Christus omnes redemit.* Et idem dicit Lessius d. qu. 83. art. 1 dub. 5 num. 22. concludens, quod *Virtus Sacrificii Crucis est veluti causa universalis, quæ nobis ex divina institutione applicari debet per Sacramenta, per Sacrificium Eucharistiæ, & per bona opera*.

Ad verba autem epistolæ Divi Pauli ad Hebræos cap. 10 vers. 18. respondetur, per oblationem Crucis factam esse remissionem omnium peccatorum totius mundi, nempè in præparatione divinæ voluntatis, quia sufficiens pretium oblatum est, ob quod Deus pa-
38 catus est, omnia mundi peccata condonare, si illud hominibus debitè applicetur: & ita non requiritur alia oblatio pro peccato, qua nimirum, novum pretium acquiratur. Requiritur tamen alia oblatio, qua pretium applicetur, sicut supra demonstratum est, ut doctè respondit Eminent. Cardin. Bellarminus d. lib. 1 de Missa cap. 25. vers. *Illa quoque Verba*, ubi inter cætera, ita concludit: *Duo requiruntur ad remissionem peccatorum: Unum, ut inveniatur pretium liberationis, seu satisfactio justa, & debita divinæ justitiæ. Alterum, ut pretium in particulari applicetur hominibus. Quod attinet ad primum, Sacrificium Crucis remisit omnia peccata, præterita, præsentia, & futura, siquidem pretium acquisivit sufficientissimum pro peccatis totius mundi: & ideò illo Sacrificio peracto, & peccatis remissis, non restat alia similis oblatio pro peccato, idest pro acquirendo pretio ad remissionem peccatorum. Et hoc solum est, quod Apostolus eo loco scribit. Quantum ad secundum, nondum facta est remissio peccatorum omnium, nam adhuc sunt, & erunt usque ad mundi consummationem, quibus applicandum sit pretium liberationis, & remittenda peccata, & ideò remanet Missa pro peccato, nimirum Sacrificium Missæ.*

Utrumque illud *Consummatum est*, quod clementissimus Salvator pronunciavit
moriens in Cruce, significabat, consummatas fuisse pœnas, & afflictiones, 39
quas in carne passurus erat juxta oracula Prophetarum, ut exponunt SS. Patres, quos allegat Emin. Cardin. Bellarminus eodem loco, & subdit Suarez d. q. 74. sect. 1. col. 8. vers. *Atque eandem defendunt*, & Gamet d. tom. 3. disp. 11 §. 3. num. 23 in fine.

Tandem tandem responsum ad supradictam tertiam objectionem Nova-
torum est: quod, ultra prædictam ne- 40
cessitatem Sacrificii Eucharistici, ipsum dici non potest superfluum, quia est necessarium ad exhibendum debitum cultum Deo, qui quidem cultus supremus præstatur in Sacrificio, ut demonstravimus supra in hoc tractatu Decis. VI. & VII. & magnum fuisset inconveniens, si Catholica Ecclesia, in præsenti Lege gratiæ diffusa per totum Orbem terrarum, caruisset vero, & proprio Sacrificio, quo fideles Deum venerari per supremum Religionis actum impediti remanerent, ut considerat Suarez d. disp. 74. sect. 1. col. 7. vers. *Secundo*, quæ in Sacrificio ostendit. Et Pasqualigus de Sacrific. novæ legis tract. 1 quæst. 19. num. 2. Et de hoc argumento pul., ac copiosè multa congerit ipse Paulus Segnerius in Christiano Instructo d. part. 1. Discur. XII. à num. 3. & seqq. quem attentè legisse Parochum, ac alios studiosos juvabit.

DECISIO XXIX.

ARGUMENTUM.

Veritas Sacrificii Missæ comprobatur ex facto Apostolorum, nec non Pontificum, & Sacerdotum primi, secundi, tertii, & sequentium sæculorum, qui omnes semper Missam celebrarunt; & in ea Corpus, & Sanguinem JESU CHRISTI sub speciebus Panis, & Vini obtulerunt. Apostoli quando cœperint celebrare? Et quis eorum primus Missam dixerit? Adhibebant in Missa lumina, & Vestes Sacras. S. Paulus Apostolus, & S. Barnabas ubi, & quando consecrati sint Sacerdotes, & Episcopi? Liturgia quid sit? Et de Liturgiis Apostolorum, ac in specie de Liturgia Sancti Petri Apostoli, S. Matthæi, S. Marci, S. Jacobi, S. Barnabæ, S. Clementis, ac Sancti Dionysii Areopagitæ. De Planeta pro Missa donata à Deipara S. Hildelfonso Toletano Archiepiscopo, quæ servatur Ovieti.

SUMMARIUM.

1 *Apostoli quo tempore cœperint sacrificare, & celebrare Missam?*

2 *Apostolorum quis primus Missam celebraverit?*

3 *S. Jacobus Apostolus cur appellatus frater Domini?*

4 *S. Petrus Apostolus celebravit primam Missam.*

5 *S. Petrus Apostolus Antiochiæ solemnem Missam peregit.*

6 *Antiochena Ecclesia fundata à S. Petro Anno Christi 39.*

7 *Apostoli cum Lumine, & Vestibus Sacris Missam celebrabant.*

8 *Frangere panem in Scriptura significat celebrationem Missæ, & num. 25.*

9 *Ministrare Domino in Scriptura est, ac Sacrificium offerre.*

10 *S. Barnabas ubi, & quando ordinatus Sacerdos, & Episcopus?*

11 *Mediolanensis Ecclesia fundata fuit à S. Barnaba Apostolo.*

12 *S. Paulus Apostolus quando, & à quo initiatus sit sacris ordinibus, & consecratus Episcopus?*

13 *Episcoporum consecratio die Dominico fit ex traditione Apostolica.*

14 *Troas erat Urbs Asiæ minoris in Phrygia.*

16 *Panis pro Missa in primitiva Ecclesia quomodo formabatur?*

17 *Calicem Domini bibere erat communicare in Missa.*

18 *Altare in Scriptura significat Sacrificium.*

19 *Metonymia est figura ponens continentem pro contento.*

20 *Apostoli Ecclesiis Liturgias tradiderunt.*

21 *Liturgia quid significet?*

22 *Liturgia S. Petri Apostoli.*

23 *Liturgia S. Matthæi, ac S. Marci Evangelistarum.*

24 *Liturgia S. Jacobi Apostoli.*

25 *Liturgia S. Barnabæ, & S. Clementis Papæ.*

26 *Liturgia S. Dionysii Areopagitæ.*

27 *Missæ Sacrificium peractum fuisse primo, secundo, tertio, & sequentibus sæculis plura testimonia Pontificum, & Doctorum.*

28 *Vestes Sacræ semper adhibitæ in Sacrificio Missæ.*

29 *S. Hildelfonsus donatus Planeta à Deipara.*

30 *Ovetum Urbs Hispaniæ Tarraconensis.*

Quo-

QUoniam in antecedenti Decisione num. 15. & sequentibus diximus, inter alias probationes, quod Missa sit verum, & proprium Sacrificium in Lege gratiæ, illam esse præcipuam, quæ resultat ab exemplo Sanctorum Apostolorum, qui à Christo Domino ordinati Sacerdotes, Missam celebrare cœperunt, litantes Corpus, & Sanguinem Redemptoris sub speciebus sacris Panis, & Vini: & hoc idem ab eis edocti fecerunt eorum successores Episcopi, & Presbyteri; non me piget in præsenti referre testimonia tùm Sacrarum Scripturarum, tùm Sanctorum Patrum super celebratione Missæ eorumdem Apostolorum, ac Successorum: ut eò magis eluceat veritas hujus Sacrosancti Sacrificii.

Duo tamen sunt præmittenda. Unum circa tempus, quo Apostoli Sacerdotio initiati cœperunt uti potestate sibi tradita consecrandi, & Sa-
1 crificium Eucharisticum offerendi. Alii enim putant, Apostolos abstinuisse à celebratione toto triduo Passionis Dominicæ, ob mœstitiam, qua detinebantur de nece Redemptoris, sed depulsa mœstitia per gaudium Resurrectionis ejus, statim cœpisse Sacrum peragere, & Missam celebrare in gratiarum actionem pro gloriosa Resurrectione Magistri à mortuis, in memoriam acerbissimæ Passionis illius; pro sua, aliorumque fidelium consolatione, & ut fervido eorum zelo, atque amori ardentissimo erga ipsum Redemptorem satisfacerent, simulque Divinæ Majestati hunc supremum cultum redderent, ultra alias congruentias, quas affert Reynaudus *lib. de prima Missa sect.* 1. *cap.* 2. relatus ab Emin. Card. Bona *Rer. Liturgic. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 1. Alii tamen magis probabiliter opinantur, Sanctos Apostolos non esse aggressos ministerium tàm sublime, nisi in Sacro die Pentecostes, in quo divinæ gratiæ plenitudinem per adventum Spiritus Sancti receperunt, & ratio hujus opinionis est, quia lex antiqua perduravit usque ad Pentecosten; cùm Lex nova nondum esset promulgata, & ideò non decebat, novum offerri Sacrificium, Sacerdotio nondum translato. Ita docuit Hesychius Episcopus Hierosolymitanus, qui vivebat tempore S. Gregorii Papæ, *in cap. 9. Levitici*, ubi scribit, Christi Sacrificium innotescere cœpisse, *ex quo Spiritus Sanctus advenerat Parthos, & Medos, & Elamitas, & omnem gentem primitias ad Apostolum canonicè superiorem collegit.* Quod confirmat Paschasius Radbertus Abbas Corbeiensis, qui floruit tempore Paschalis Papæ primi *in lib. de Corpore, & Sanguine Domini cap.* 21. & approbat d. Emin. Card. Bona *d. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 1.

Alterum præmittendum est; quis ex Apostolis primus fuerit in litando 2
Eucharistico Sacrificio, & in Missa celebranda? Et quidem Genebrardus *in lib. de Apostol. Liturgia* existimat, primum Christianæ Ecclesiæ Sacrificium peractum fuisse Hierosolymis in ipsomet Cœnaculo, in quo Apostoli Spiritum Sanctum acceperunt, à San- 3
cto Jacobo fratre Domini, sic appellato, quia erat filius Mariæ Uxoris Cleophæ, qui Cleophas erat frater S. Joseph Sponsi Immaculatæ Deiparæ, apud Hebræos autem uxores fratrum dicebantur sorores, & eorum filii vocabantur fratres. Card. Bellarminus *de Scriptoribus Ecclesiasticis Anno 34. de S. Jacobo Apostolo*, & huic opinioni favere potest, quod S. Jacobus frater Domini fuit ab Apostolis designatus primus Hierosolymorum Episcopus, ut notat Cornelius à Lapide *in Chronotaxi Actuum Apostolor. anno 34. & Actor. cap. 6. vers.* 1. Hac tamen opinione rejecta communior est Do- 4
ctorum sententia, quod prima Missa celebrata sit à S. Petro Principe Apostolorum, ipsa die Pentecostes, post receptum Spiritum Sanctum in cœnaculo, ubi cùm convenisset multitudo Hebræorum ex omni natione, audito sonitu tanquam advenientis Spiritus vehementis, S. Petrus prædicavit ad illos,

stiis, ut habetur in *Act. Apost. cap. 2.* & convertit tria millia circiter hominum, *quare prædicatione completa*, Sacrum fecisse, & primam Missam celebrasse ostendit Democharès *tom. 2. de Missa cap. 5.* quem laudat Emin. Card. Bona *d. lib. 1 cap. 5. num. 1.* & ibi Asterius Amasenus, qui *in Homil. in Principes Apostol.* ait *Sicut Petrus primus omnium Gentibus, ac Israelitis tanquam Episcopus, & Pastor omnium prædicavit, ita credendum, eum primum Sacrificium obtulisse*

Neque obstat id, quod scriptum reliquerunt Albinus Alcuinus, qui fuit discipulus Venerabilis Bedæ anno 780. *De Divinis Offic. cap. de celebrat. Missæ*, & Hugo à Sancto Victore, contemporaneus S. Bernardi anno 1130. *De Sacramentis Christianæ Fidei lib. 1. part. 8. cap. 14.* videlicet, quod *Sanctus Petrus Apostolus primus omnium Antiochiæ*
5 *dicitur celebrasse* quandoquidem id accipiendum est de ea Missa, quæ apparatissima pompa, & solemni ritu celebrata fuit ibidem ab eodem Apostolorum Principe, post illius Ecclesiæ fundationem, & in ea Cathedræ suæ constitutionem, ut advertit Casalius *de Veterib. Sacr. Christian. Ritib. part. 1. cap. 9. vers. & Sanctum Petrum* Cum enim fundatio Antiochenæ Ecclesiæ, &
6 positio in ea Cathedræ S. Petri facta sit anno Christi XXXIX ut demonstrant Emin. Card. Baronius in Annalibus *ad dictum annum num. 9. & seqq.* & in notis ad Martyrologium Romanum *die 22. Februarii*, ubi ita dicit *Sedere cœpit Petrus Antiochiæ tertio Tiberii Imperatoris anno, & à Christo nato trigesimo nono, prout tradit Eusebius scribens in Chronico* Non est credendum, quod idem Princeps Apostolorum tardaverit per quatuor, aut quinque annos Sacrum peragere, & suam primam Missam celebrare. Igitur ipse primus omnium in die Pentecostes litavit, ut volunt Patres allegati ab Emin. Card. Bona *d. lib. 1. cap. 5. num. 1. & 2.* ubi subdit, quod quamvis sit incertum, qualis fuerit primis illis Sacrificii apparatus, affirmare oportet, omnia decentissimè fuisse composita, & ornata, lumina succensa, & vestes sacras præparatas, 7 à profanis distinctas, quia in eo Apostolorum pietas, & reverentia erga tantum Mysterium manca non fuerit, attento præcipuè exemplo, quod præ oculis habebant, Legalium Sacerdotum, imò & gentilium, quibus in Sacrificiis vestis erat peculiaris, & usus luminum.

His constitutis, & præmonitis referemus testimonia ex Sacra Scriptura decerpta, & ex Historiis priorum temporum post Sanctos Apostolos, quæ comprobant incessantem celebrationem Sacrificii Missæ

Primum est in Actibus Apostolorum *cap. 2. vers. 42.* ubi S. Lucas narrat, quod fideles in illo Ecclesiæ initio, recepto ab Apostolis baptismo, *Erant perseverantes in doctrina Aposto-* 8 *lorum, & communicatione fractionis Panis.* Per hæc verba *Fractionis Panis* omnes expositores attestantur, intelligendum esse de Pane Eucharistico, juxta verba Divi Pauli Apostoli *in Epist. 1. ad Corinth. cap. 10. vers. 16. Panis, quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini est?* Quo loco ita subdit Titius *Panis, quem in Altari frangimus, idest offerimus Deo, & oblatum distribuimus populo, nonne participatio Corporis Domini est? Idest, nonne sumentes participes facit veri Corporis Christi Hinc constantissimum testimonium habes, Apostolos consecrasse, & consecratum Corpus Christi fidelibus communicasse, idest Missam fecisse* Missam enim Sancti Apostoli quotidie celebrabant, & omnes fideles adstantes communicabant

Secundum testimonium desumitur ex iisdem Actibus Apostolorum *cap. 13. vers. 2.* In illis Verbis *Ministrantibus illis Domino, & jejunantibus, dixit* 9 *Spiritus Sanctus, segregate mihi Saulum, & Barnabam in opus, ad quod assumpsi eos* Ministerium enim illud Domino, exhibitum, nihil aliud erat, nisi Sacrificium Missæ, ideoque textus Græ-

quæ ibi habet λειτουργούντων, idest *Sacrificantibus illis*, ut advertit Turrianus in *Commentar. ad d. loc.* subdens, quod licet λειτουργεῖν significet in genere *ministrare*, tamen antonomasticè usurpari solet pro *Sacrificare*. Idem testatur eodem loco Cornelius à Lapide, addens, quod ita vertit etiam Erasmus, qui apud Novatores est magnæ æstimationis. Tigurina autem versio habet *cum operarentur Domino*. Sacris enim, vel Deo operari est *Sacrificare*, quia Sacrificium est opus soli Deo debitum, & proprium. Hinc observat Eminent. Card. Bellarminus *lib. 1. de Missa cap. 13.* quod in Scriptura Sacra qui sacrificat dicitur minister, seu ministrare, & quotiescumque locutio est de sacrificio, & Victimarum oblatione, hæc exponitur per verbum Ministerii, ut legitur in epistola Divi Pauli ad Hebræos *cap. 8. in princ. Talem habemus Pontificem, qui consedit in dextera sedis magnitudinis in cœlis, Sanctorum MINISTER, & Tabernaculi veri, quod fixit Dominus, & non homo. Omnis enim Pontifex ad offerendum munera, & hostias constituitur.* Et in *cap. 9. vers. 21.* pariter dicitur: *Etiam Tabernaculum, & omnia vasa MINISTERII sanguine similiter aspersit.* Et in *cap. 10. vers. 11. Omnis quidem Sacerdos præsto est, quotidie ministrans, & easdem sæpe offerens hostias.* Idcircò, quando Spiritus Sanctus jussit *Segregare Saulum, & Barnabam in opus, ad quod assumpsi eos*, ipsi ministrabant Domino, idest Missæ Sacrificium celebrabant, & sub speciebus Sacris panis, & vini, Corpus, & Sanguinem Domini in Ecclesia Antiochiæ, ubi tunc morabantur, offerebant.

Sed dicet aliquis: Si Saulus, & Bar-
10 nabas Sacrificium Missæ Antiochiæ celebrabant, ubi, quando, & à quo fuerunt ordinati Sacerdotes? Respondetur, S. Barnabam fuisse unum è septuaginta duobus discipulis Domini, & per consequens ab initio prædicationis Evangelii fuisse ordinatum Sacerdotem ab Apostolis, tanquam Sacris Litteris instructum à Gamaliele unà cum Sancto Stephano, & Saulo, ut deducit Eminent. Card. Baronius *Anno Christi 34. num. 22.* & subindè ab iisdem Apostolis missum fuisse ad prædicandum Evangelium, & ad docendas turbas, prout de eo testatur S. Lucas *Act. 11. vers. 22.* & subinde ab iisdem Apostolis missum fuisse ad prædicandum Evangelium, & ad docendas turbas, prout de eo testatur S. Lucas *Act. cap. 11. vers. 23.* his verbis: *Miserunt (Apostoli) Barnabam usque ad Antiochiam. Qui cum pervenisset, & vidisset gratiam Dei, gavisus est, & hortabatur omnes in proposito cordis permanere, quia erat vir bonus, & plenus Spiritu Sancto, & fide.* Postea profectus est Tarsum, & reperto Saulo, eum perduxit Antiochiam. *Et annum totum*, ait textus Sacer *vers. 26. conversati sunt ibi in Ecclesia, & docuerunt turbam multam.* Porrò docere turbam proprium est Presbyterorum, ut rectè advertit Turrianus *lib. 1. de Hierarch. ordin. cap. 10.* Et Cornelius à Lapide *in Act. Apost. cap. 13. vers. 3.* addens, S. Barnabam fuisse postea ordinatum Episcopum unà cum Apostolo Paulo, quando jussu Spiritus Sancti dimissi sunt Antiochia, prout narratur *in eodem cap. 13.* quapropter multis peragratis Provinciis pro dilatatione Evangelii, pervenit S. Barnabas in Liguriam, & fundavit Ecclesiam Mediolanensem, juxta Emin. Card. Baronii
Annales, qui *ad Annum LI. num. 54.* 11
ita loquitur: *Verùm Barnabam in Italiam venisse, & in Liguria prædicasse Evangelium, ubi insignem Mediolanensem Ecclesiam erexisse, longè, atque Christi fidem feliciter propagasse, firma traditione, ejusdemque Ecclesiæ monumenta, complurium Scriptorum testimoniis confirmata, fidem certam, atque indubitatam faciunt.* Plurimos autem Auctores de Sacerdotio, & Episcopi ordine S. Barnabæ referuntur ab Henriquez *in summa lib. 10. de Ordinis Sacramento cap. 3.*

Saulum verò ordinatum fuisse Sacerdo-

eruditorem suadet eadem ratio muneris, quod exercebat docendi turbas unà cum S. Barnaba. Quod si quærimus quando, & à quo initiatus fuerit hoc
12 Sacro Presbyteratus ordine? Respondet Bartholomæus Gavantus in Appendice ad tom. 1 Thesaur. Sacr. Rit. de Vita, & rebus gestis S. Pauli Apostoli, *anno ætatis suæ XXXVII* consecratum fuisse Sacerdotem, & Episcopum à S. Petro in Jerusalem post tres annos à conversione ejusdem Apostoli Pauli, cum esset annorum 37 & anno Christi 38. Siquidem transactis tribus annis post ejus conversionem, cum tentarent Judæi, qui erant Damasci, illum occidere, ut legitur *Act. cap. 9 num. 25. Accipientes eum discipuli ejus nocte, per murum dimiserunt eum submittentes in sporta;* & ipse venit Jerusalem, ut quia omnes timebant illum, Barnabas duxit eum ad Apostolos, & *narravit illis, quomodo in via vidisset Dominum, & quia locutus est ei, & quomodo in Damasco fiducialiter egerit in nomine JESU. Et erat cum illis intrans, & exiens in Jerusalem, & fiducialiter agens in nomine Domini.* Igitur hoc tempore à S. Petro initiatum fuisse Sacerdotio, & Episcopali ordine Divum Paulum autumat Gavantus, idque deducit etiam ex ejusdem Apostoli Epistola ad Galatas *cap. 1 vers. 17. & seqq.* ubi narrata sua conversione subdit: *Continuò non acquievi carni, & sanguini, neque veni Jerosolymam ad antecessores meos Apostolos, sed abii in Arabiam, & iterum reversus sum Damascum. Deinde post annos tres veni Jerosolymam videre Petrum, & mansi apud eum diebus quindecim.*

Porrò Cornelius à Lapide *in Commentar. in Act. Apost. cap. 13 vers. 3* putat, verius esse, quod plurimi alii Auctores affirmant, videlicet, Barnabam, & Saulum discessuros Antiochia jussu Spiritus Sancti fuisse consecratos Episcopos, antea verò extitisse Sacerdotes tantùm, hoc autem probat pluribus rationibus, & ea præcipuè, quod in hac manuum impositione intercessit tùm Liturgia, tùm jejunium, ut observat S. Chrysostom. *eod. loco*, & S. Leo Papa *Epistol. 71 aliàs 79. ad* Dioscorum Alexandr. Episc. relata *in cap. Quod die Dominico dist. 75* ubi præcipiuntur ordinationes, idest conse-
crationes Episcoporum ex Apostolica 13
traditione die Dominico esse faciendas, & adducitur exemplum Pauli, & Barnabæ tali die consecrati, unde Glossa ibi deducit, illum Canonem non posse intelligi, nisi de consecratione Episcoporum, quæ solis Dominicis diebus fieri debet, aut Natalitiis Apostolorum *cap. fin. ubi Gloss. in verb. Dominica dist. 61 cap. Ordinationes, & d. cap. Quod die dist. 75* & prosequitur Pax Jordanus *tom. 1 lib. 5 tit. 1. num. 33 & 34.* Et hæc obiter de ordinibus SS. Pauli, & Barnabæ.

Tertium testimonium veritatis Sacrificii Eucharistici, quod ab Apostolis
ipsis offerebatur; præstant nobis ipsi 14
Actus Apostolorum *cap. 20. vers. 7* ubi, cum Divus Paulus, ac ejus discipuli navigassent à Philippis, & in diebus quinque venissent Troadem, (quæ erat Urbs Asiæ minoris, in Phrygia, ab Alexandro Magno extructa, ut pluribus narrat Quintus Curtius, in ora littorali Maris Ægæi, paucis tantùm milliaribus in astrum à Troja ruderibus distans, quæ nunc & ipsa in ruinis jacet, ut notat Ferrarius *in Lexic. Geographic. Verb. Troas*) dicit textus Sacer de eodem Apostolo, & discipulis, *Una autem Sabbati, cum convenissemus ad frangendum panem,
Paulus disputabat, &c.* Quæ verba sic 15
exponuntur à SS. Patribus Chrysostomo, Beda, & Augustino relatis per Cornelium à Lapide *d. vers. 7* videlicet, *Prima die hebdomadæ, quæ à præcipua die vocatur Sabbatum, vel prima die post Sabbatum, puta Dominica, unde in ea Paulus celebrat Eucharistiam, ad quam fideles de more conveniebant.* Ergo Divus Paulus Missam celebrabat, & Sacram Eucharistiam conficiebat, fidelibusque administrabat, & idem notat Tirinus, aliis au-

Oaribus citatis, dicens *ad frangendum panem, non profanum, sed Eucharisticum*. Vocabatur autem Eucharisticum
16 Sacrificium fractio Panis, quia Panis ipse absque fermento formabatur in modum placentae, tenuis, & latae formae, cum signis hinc inde supra impressis, itaut absque cultro frangi, & dividi poterat, ut tradit per Menochium in *Historia Sacra ad Actus Apostolorum lib. 2 cap. 11 num. 2*.

Quartum testimonium sumitur ex Epistola prima ad Corinthios *cap. 10. vers. 21.* in illis verbis Apostoli Pauli: *Non potestis calicem Domini bibere, & calicem daemoniorum: non potestis mensae Domini participes esse, & mensae daemoniorum.* Quid appellatione Calicis Domini, & Mensae Domini intelligit Apostolus? Respondent S. Cyprianus *serm. de Laps.*, & S. Augustinus *lib. 2 contra advers. leg. cap. 19. tom. 6.*
17 quod intelligebat de Sacrificio Missae, in quo adstantes sumebant Corpus, & Sanguinem Domini de Mensa, & eos arguebat, ne deinde de Idolothytis manducarent. Et Cornelius à Lapide *ad d. vers. 21.* subdit, Concilium Tridentinum *sess. 22 cap. 1* ex hoc loco docere, Eucharistiam esse Sacrificium; de ea enim Apostolorum agere, non de Sacrificio Crucis patet, quia Crucis victima transiit, & jam diu desiit: hic autem agit Apostolus de Sacrificio, cujus Corinthii in dies erant participes. Hoc idem colligitur per

Quintum testimonium ex illis verbis Apostoli *ad Hebraeos cap. 13 vers.*
18 *10. Habemus Altare, de quo edere non habent potestatem; qui Tabernaculo deserviunt.* Quae verba ibidem sic Titelmanus commentatur: *Altare Sanctissimum, idest Sacrificatorium, non solius Crucis, ut volunt Haeretici, sed & Eucharistiae, & Missae, hoc enim adhuc habemus, & ex hoc edimus. De Crucis autem Sacrificio, jam à mille, & fere sexcentis annis peracto, quomodo edimus?* Ita S. Chrysostomus, Theodorus, Theophylactus, Anselmus, Sedulius, Primasius, Haymo, & passim Doctores. Cornelius autem à Lapide pariter & ipse sic explicat: *Habemus Altare, scilicet in quo offerimus Sacrificium Corporis, & Sanguinis Christi.* Et paucis interjectis 19
addit: *Nota metonymiam, qua contentum ponitur pro continente, scilicet Altare pro cibo, & Sacrificio Altaris contento, & oblato. Hinc patet Eucharistiam, & Missam esse Sacrificium: habet enim Eucharisticum Altare, ubi autem est Altare, ibi necesse est, ut sit Sacerdos pariter & Sacrificium, haec enim tria sunt correlativa.* Est igitur manifestum, quod Sancti Apostoli profitebantur Sacrosanctam Eucharistiam esse Sacrificium, quod ipsi frequentabant, offerentes Deo Corpus, & Sanguinem JESU CHRISTI sub speciebus Panis, & Vini consecratis juxta ipsius Redemptoris mandatum.

Sextum testimonium veritatis Eucharistici Sacrificii desumitur ex Liturgiis, quas ipsi SS. Apostoli suis 20
Ecclesiis tradiderunt, & traditas Ecclesiae custodierunt, & illas praecipuè, quae dicuntur Liturgiae S. Petri, S. Matthaei, S. Marci, S. Jacobi, S. Barnabae, S. Clementis, & S. Dionysii Areopagitae, de quibus breviter hic aliqua attingemus, remittentes Lectorem ad Auctores tùm antiquos, tùm modernos, qui de Liturgiis ex professo tractant, de quibus in Bibliotheca Patrum novissima, pluribus in locis, ut in ejus Indice generali *Verb. Liturgia*. Eminent. Card. Bellarminus *lib. 1 de Missa cap. 18*. Emin. Card. Baronius *in Annal. ad Annum 63 num. 17*. 21
Et Eminent. Card. Bona *Rer. Liturgic. lib. 1 cap. 8*. Illud advertentes, quod Liturgia, est vox graeca λειτουργία, quae significat propriè, & strictè publicum munus, & aliquando usurpatur pro divinis Officiis, hymnis, & precibus, ut observat Magri *in Hierolexic. verb. Liturgia*, adeò ut quando Patres Graeci usi sunt hac voce, ad significandum Sacrificium Missae, soliti fuerint addere *mysticam Liturgiam*; vel *sacram Liturgiam*, prout exemplis demonstrat praedictus Magrius. Caeterum apud Latinos

nos

nes Patres per *Liturgiam* Missæ Sacrificium absolutè intelligatur, ut quilibet videre potest apud S. Ambrosium *Epist. 33. ad Marcellam* S. Augustinum *Serm. 251 de Temp.* S. Alexandrum *Epist. 1 cap. 4.* S. Damasum *in Pontificali* S. Leonem Papam I *Epist. 81. cap. 2.* Ennodium *de Synod.* atque Concil. Milevitanum *cap. 12.* Agathense *c. 21* & Romanum *sub Symmacho habit.*

22 Prima itaque Liturgia vocatur S. Petri Apostolorum Principis, quam circa finem superioris sæculi Græcè, & Latinè edidit ex Codice manuscripto Cardinalis Sirleti, & notis illustravit doctissimus Vir Guilelmus Lindanus Episcopus Gandavensis, quæ nuper impressa est in novissima Bibliotheca Patrum *tom. 2. pag. 14.* Huic Liturgiæ ipsemet Lindanus addidit pro ea Apologeticum multa eruditione refectum, & quamvis eam non indubitatæ fidei esse scribat Philippus Labbè *tom. 2. Dissertat. in Bellarminum*, atque prædictæ Liturgiæ multa fuisse à posterioribus inserta, & ad texta, idemque censeat Eminent. Card. Bona *d. lib. 1 cap. 8.* nihilominùs, ut ille purpuratus Auctor fatetur, negari non potest, quod S. Petrus aut voce, aut scripto primùm Ecclesiæ Antiochenæ, deindè Ecclesiæ Romanæ Liturgiam aliquam tradiderit, & præscripserit ritus servandos in Sacrificio Missæ, ac preces recitandas, esto, quod major pars earum, quæ in prædicta Liturgia leguntur, vel immutatæ, vel additæ à successoribus fuerint, & per consequens, quod ipse Princeps Apostolorum solitus fuerit Sacrum agere, & Eucharisticum Sacrificium offerre. Hinc est, quod Joannes Mabyllon *in Liturgia Gallicana lib. 1. cap. 2 num. 2.* ex Scriptoribus Hispanicis antiquis hanc conclusionem deducit *Ordo Missæ, vel Orationum, quibus oblata Deo Sacrificia consecrantur, primò à Sancto Petro est institutus.*

23 S. Matthæi Liturgia Æthiopia relicta, (quia ipse in Æthiopia fidem prædicavit, ut testatur Martyrologium Romanum) & altera S. Marci, Alexandrinæ Ecclesiæ (cujus fuit primus Antistes) tradita, eamdem veritatem confirmant, etsi plures scriptores velint, non omnia, quæ in ipsis Liturgiis leguntur, fuisse ab iisdem Sanctis Evangelistis composita. Fatentur tamen omnes, ab iisdem Sanctis Liturgias ipsas prodiisse, & formam substantialem celebrationis Missæ eas continere circa materiam Corporis, & Sanguinis Christi, circa verba consecrationis, oblationis, & plurium aliarum orationum, & precum, ut legitur in eadem Liturgia Sancti Marci; impressa nunc in novissima Bibliotheca Patrum *tom. 2. pag. 9.*

At Divi Jacobi fratris Domini, Jerosolymorum Episcopi celeberrima omnium est Liturgia, & celebrandæ Missæ ordinatio, de qua satis sit transcribere sensum duorum Cardinalium Baronii, & Bonæ, & eorum verba referre. Itaque Emin. Card. Baronius *in Annalibus ad Christi annum 63 num. 17* hæc habet *Expositam ab eodem Jacobo suæ Ecclesiæ traditam Sacrificii formam, nempè Missæ, idque non ex apocryphis testatum reperimus, sed majorum auctoritate certè, si quis cum iis conferat, quæ Cyrillus ejusdem Ecclesiæ Jerosolymorum Episcopus in suis Mystagogicis catechesibus habet, planè cognoscet, ea ab ipsa Jacobi Missa esse accepta, ut illud, quod Sacerdos alta voce diceret,* Sursum corda *& quæ de immensa gloria Dei præfari soleat ante Sacramenti sacra, vel quod idem diceret* Orate pro Vivis, & Defunctis *atque ea, quod inclamaret Diaconus ante sumptionem divinorum Mysteriorum* Osculamini invicem in Osculo Sancto *atque ea acceptantis intonaret:* Sancta Sanctis *Et de populo respondente* Unus est Sanctus, &c. *Ac rursum quod canerent inter sumptionem Sacræ Eucharistiæ illud Psalmi 33 continerent* Gustate, & videte, quoniam suavis est Dominus *Et alia hujusmodi; quæ omnia idem Cyrillus non aliundè, quàm ex Jacobi Liturgia cognoscitur accepisse.* 24

Eminent. autem Cardinalis Bona refert plures Auctores de eadem Liturgia Divi Jacobi pro ejus veritate scribentes, & in d. lib. 1. *Rer. Liturgic. cap. 8. num. 5.* ita prosequitur: *Scripsit de illa eruditissimum Libellum ad Bessarionem Nihusium Leo Allatius in suis Symmictis edit. pag. 176. quo eam ab Hæreticorum oppugnationibus vindicat, & per artis Antiquariorum testimonia genuinum Jacobi fœtum esse demonstrat. Magni etiam ponderis, ad ejus veritatem suadendam, ea praxis est propriæ Ecclesiæ Hierosolymitanæ, quæ eam semper ut legitimam agnovit. Commemorat Gabriel Sionita, qui refert Abrahamum Ecchellensem in notis ad Hebed Jesu de Scriptoribus Chaldæis pag. 135. affirmare, Sanctum Jacobum primum omnium Liturgiam scripsisse, & ad ejus normam cæteras institutas fuisse, idque confirmant Arabes, Joannes Maronita, qui inter Syros, & septimum obtinet [illegible], aliorumque antiquorum testimonia, qui in ejus Liturgiæ commentariis affirmant, hanc traditionem ad ipsos per manus deductam à tempore Apostolorum. Accedunt traditiones ejusdem exemplaria in vetustissimis Codicibus exarata, & in antiquorum Patrum ... apud Allatium ... ad Catholicæ fidei dogmata comprobanda. Synodus Trullana can. 32. ejus testimonio utitur, ut refellat errorem eorum, qui solam aquam in Sacrificio offerebant.* Manuel Malaxus in Homocanone cap. 110. *Basilium eo usu fuisse ait, & qui ad tempora Basilii Magni, ejusque ...* Proclus in Tractatu, De Traditione Divinæ Liturgiæ, & Cyrillus Jerosolymitanus ... *in ea transfudit in quintam Catecheticam Mystagogicam.* Hucusque Card. Bona, qui sub eod. resolvit objectiones, quas sectarii conantur facere contra eamdem Divi Jacobi Liturgiam, ex qua animus catholicorum evidenter patet, ipsum Sanctum Apostolum, sicuti & alios, solemni ritu incruentum, & tremendum Sacrificium Missæ celebrasse, atque aliis celebrandum tradidisse.

27 S. Barnabæ pariter Apostoli Liturgia hic etiam venit recolenda, de qua mentionem facit Alexander Monachus in ejus vita apud Metaphrastem. Sed quia non reperitur impressa una cum aliis, creditur periisse, ut ait Eminent. Card. Bona d. lib. 1. cap. 8. num. 4.

S. Clementis etiam, qui fuit discipulus Principis Apostolorum, celebris est Liturgia, de qua ita scribit Eminent. Card. Bellarminus *de Script. Eccl.* anno 93. *de S. Clemente Romano*, ubi dicit: *De Liturgia S. Clementis idem fere dicendum occurrit, quod de Liturgia S. Jacobi, eam non Clementis esse, sed à posterioribus auctam. Credibile autem est, Clementem non ex propria ratione, sed ex ea, quam observare videbat à S. Petro, Liturgiam composuisse.* Idem affirmat Eminent. Card. Baronius, anno 102. num. 23. Et Cardinalis Bona d. lib. 1. cap. 8. num. 4. apud quem Auctores antiqui de eadem Liturgia Clementina disserentes allegantur.

28 S. Dionysii Areopagitæ denique Liturgiam superadditis esse annectendam plerique existimant, quam ipse magnifico stylo describit cap. 3. *Ecclesiast. Hierarchiæ.* Cum enim Sanctus ille fuerit Divi Pauli Apostoli discipulus, & Athenarum Episcopus, rationi consentaneum videtur, quod ab eodem Apostolo Missæ Sacrificii ritum, & cæremonias acceperit, à quo fide fuerat imbutus, aliisque adhibuerit in Sacrificando, & suis successoribus reliquerit adhibendas. Non me latet, diversos scriptores in dubium vertere, an omnia opera S. Dionysii ab ejus calamo prodierint, ut notat Eminent. Card. Bona d. lib. 1. cap. 8. num. 5. Sed erudita est Apologia P. Halloix Societatis Jesu, qua vindicat ab objectis opera ejusdem S. Dionysii Areopagitæ, quæ legitur impressa in principio ipsorum operum in *Bibliotheca Patrum* novissima tom. 2. pag. 113. Præcellentissimum itaque est fundamentum incruenti Sacrificii Missæ prædicta Liturgia S. Dionysii, qua certificamur, ipsum Sanctum summa pietate, & devotione Sacrosanctum Corpus, & Sanguinem Christi Domini confecisse.

Sequi-

27 Septimum, & ultimum testimonium depromamus ex decretis, & gestibus Sanctorum Pontificum, ac Sanctorum Patrum, & Ecclesiæ Doctorum, qui secundo, tertio, & quarto sæculo de sacramento Sacræ Eucharistiæ Sacrificio absque ulla hæsitatione vel senserunt, vel locuti sunt. De Sancto Anacleto Papa, electo anno Christi 103 habetur in Breviario Romano die 13. *Julii*, quod decrevit, *Ut in Missa, peracta consecratione, omnes communicarent*. De S. Thelesphoro, qui fuit creatus Papa *anno Christi* 142 notum est omnibus, quod ipse ordinaverit tres Missas celebrari in festo Natalis Domini, & quod in Sacrificio Missæ decreverit *Gloria in excelsis Deo*, ut scribit Eminent. Card. Baronius *ad Annum* 154. num. 2. De S. Pio Papa primo, qui creatus fuit *Anno Christi* 158 narrat Breviarium Romanum *die* 11. *Julii*, quod *Pœnam statuit in Sacerdotem, cujus negligentia de Sanguine Domini aliquid deciderit*, scilicet in Sacrificio Missæ. Idem Sanctus scribens ad Justum Episcopum Viennensem, Sacrificium Missam vocat dicens: *Soror nostra Euprepia, sicut benè recordaris, titulum domus suæ pauperibus assignavit; ubi nunc cum pauperibus nostris commorantes Missas agimus*. Ita Emin. Card. Baronius *Anno* 34. num. 60. S. Anicetus electus Romanus Pontifex *Anno Christi* 167. invitavit S. Polycarpum Smyrnæ Episcopum, qui Romam venerat, ut Sacrificium Sacræ Eucharistiæ offerret, teste Eusebio *in Hist. lib.* 5. *cap.* 24. relato per Card. Baronium *Anno* 46. num. 13. S. Cornelius Papa *Anno Christi* 254. Scripsit ad Lupicinum Viennensem Episcopum his verbis: *Publicè neque corpora nocturnas Missas agere Christiani queunt*, ut notat idem Card. Baronius *d. Anno* 34. num. 60. Et Tertullianus, qui florebat *Anno Christi* 190. in libro *de velandis Virginib. cap.* 11. *in fine* affirmat, quod suo tempore in celebratione Matrimoniorum celebrabatur etiam Sacrificium Missæ, ut refert Card. Baronius *Anno* 57. num. 49. His addendi sunt S. Hippolitus Martyr, S. Ambrosius, S. Gregorius Nissenus, S. Augustinus, S. Joannes Chrysostomus, & alii præclari Ecclesiæ Doctores, qui suis scriptis eam illustrarunt in tertio, & quarto, ac quinto sæculo, & expressè testificarunt, Missam esse verum, & proprium Sacrificium, in quo offertur Deo Caro, & Sanguis JESU-CHRISTI sub speciebus consecratis Panis, & Vini; quorum Doctorum verba recitat Emin. Card. Bellarminus *d. lib.* 1. *de Missa cap.* 13. adeout, absque magna imprudentia, Christianus homo de hac veritate non possit dubitare.

Tandem pro hac eadem infallibili, 28 & de hac veritate faciunt etiam dicta Sanctorum Patrum, & decreta Summorum Pontificum primi, secundi, & tertii sæculi circa Vestes Sacras, quibus utebantur Apostoli, & Antistites, ac Sacerdotes eorum successores in Sacrificio Missæ, ad exemplum Sacerdotum tùm Legis Mosaycæ, tùm Legis naturæ, quibus Vestes distinctæ à profanis erant præscriptæ in Sacrificiis, ut pluribus cumulatis Auctoribus demonstrat Eminent. Cardinalis Bona *d. lib.* 1. *Rer. Liturgic. cap.* 24. num. 1. & Magr. *in Hierolexic. Verb. Casula*. 29 Quibus addere liceat donum illud cœleste, quod Deipara dedit Sancto Hildefonso Archiepiscopo Toletano Anno 662. ob defensam eius Virginitatem contra hæreticorum calumnias, Planeta scilicet, seu Casula Sacra, qua uteretur in solemni Missæ Sacrificio, de quo munere testantur Mariana *de Rebus Hispanic. lib.* 6. *cap.* 10. Eminent. Card. Baronius in Annalibus *ad Annum Christi* 657. num. 44. & in notis Martyrologii Romani *d.* 23. *Januar.* Bapatta *de Admirandis, lib.* 1. *cap.* 1. *Append.* num. 7. & Ribadeneira in Vita eiusdem Sancti Hildefonsi *d. die* 23. *Januarii*. 30 Quæ quidem cœlestis Casula nunc servatur Oveti, vulgò *Ouiedo*, quæ est Urbs Hispaniæ Tarraconensis, in finibus Asturum, ab Alphonso V. Rege condita, & metropolis effecta, quo tem-

tempore Arabes Hispaniam occuparant. Bagatta d. *Append.* 1 *num.* 8.

DECISIO XXX.

ARGUMENTUM.

De Victima, & Hostia, quæ immolatur in Missa. Christus propriè, & principaliter offertur in Sacrificio Missæ. Utrùm etiam Suppositum Divinum cum Humanitate ejusdem Christi? Panis, & Vini substantia an habeat rationem Victimæ in Missa? Et nùm etiam Species Sacramentales? Referuntur Theologorum dicta; & solvuntur objecta.

SUMMARIUM.

1 *Victima, seu Hostia oblata in Missa ad tria referri potest; quæ sint? & quomodo?*

2 *Christus propriè, & principaliter offertur tanquam Victima in Sacrificio Missæ.*

3 *Divinum Suppositum in Christo an offeratur in Missa?*

4 *Christus in sumptione Sacrificii destruitur quo ad esse Sacramentale.*

5 *Panis, & Vini substantia an sit materia Sacrificii Missæ?*

6 *Species Sacramentales sunt pars Victimæ, & Hostiæ, quæ immolatur in Missa; & quomodo?*

7 *Christus in Missa est tota, & integra Victima.*

8 *Victima in Missa oblata non est Christus nudè sumptus, sed ut unum compositum Sacramentale cum ipsis Speciebus.*

9 *Sacrificium Missæ idem est cum illo, quod fuit immolatum in Cruce, quo ad substantiale individuum.*

10 *Substantia non variatur, sicut variantur accidentia.*

Ostendimus supra in Decisione VIII. hujus tractatus ad Sacrificii essentiam esse necessariam Victimam, seu Hostiam, quæ mactetur; pluraque disseruimus circa nomina Victimarum, & earum diversitatem tàm in Lege naturæ, & Moysis, quàm apud Gentiles; & innuimus in Lege gratiæ, Victimam incruenti Sacrificii Missæ esse Corpus, & Sanguinem Domini nostri JESU CHRISTI sub speciebus Panis, & Vini. In præsenti, post firmatam veritatem, quæ de fide est, Sacrificii ejusdem Sacrosancti, quod offertur Deo in Missa, specialiùs agendum est de ipsa Hostia, & Victima, quæ in ipso Sacrificio immolatur.

Circa quam observare oportet (ut 1
etiam notavimus *in Decis. X. à num. 8. & seqq.*) quod in Sacro Mysterio Missæ tria reperiuntur omninò distinguenda; quæ Symbolum habent Victimæ, atque Hostiæ; ob eorum destructionem, quæ fit in Missa; nam aliàs diximus, de essentia Hostiæ, seu Victimæ esse, ut destruatur in signum supremi dominii Majestatis Divinæ, & nostræ, rerumque nostrarum subjectionis ad illud; ut latiùs *in Decis. III.* per totam. Hæc autem tria sunt, primò Panis, & Vinum; quorum substantia per consecrationem destruitur; secundò ipse Christus, qui per Verba consecrationis fit Sacramentaliter præsens sub speciebus consecratis; & tertiò ipsæ Species Sacramentales, quæ permanent cum substantia Christi; & priùs erant cum substantia panis, & vini.

Disputant igitur Theologi ex his
tribus rebus, quænam sit, quæ pro- 2
priè offeratur, & Sacrificatur in Missa; ut verè, & propriè dici possit Sacrificium? Et equidem absque ulla hæsitatione dicendum est, quod ipse Christus est res, quæ propriè, ac principaliter offertur, & immolatur in Sacrificio

cio Missæ. Hoc autem probatur auctoritate, & ratione. Auctoritas desumitur, è Concilio Tridentino *sess.* 22. *cap.* 1. ubi de Christo loquens, inquit, quod *in Eucharistia novum instituit Pascha, seipsum ab Ecclesia per Sacerdotes sub signis visibilibus immolandum.* Et idem Concilium d. *sess.* 22. *cap.* 2. pariter docet: *In divino hoc Sacrificio, quod in Missa peragitur, idem ille Christus continetur, & incruentè immolatur, qui in ara Crucis semel seipsum cruentè obtulit.* Hoc eodem modo loquendi utuntur Sancti Patres, quos refert Suarez *in 3. part. D. Thomæ tom. 3. disp. 75. sect. 1.* dum dicunt, ipsum Christum, Corpus, & Sanguinem Christi sacrificari, offerri, & immo-
3 lari in Missa. Quod si quis petat, an simul cum Humanitate in hoc Sacrificio offeratur etiam Suppositum Divinum? Respondet Mastrius *in 4. sent. disp. 4. q. 4. num. 72.* dicendum esse affirmativè, sed eo modo, quo fuit oblatum in Cruce, nempè per solam idiomatum communicationem, non per formalem actionis sacrificativæ subjectionem, implicat enim Suppositum Divinum esse capax mutationis, quæ ad Sacrificium requiritur, & significationis cultus Divini, nam hæc supponit inferioritatem ad Deum, quod Divino Supposito convenire nequit.

Ratione etiam probatur, quod ipse Christus est Victima, & Hostia, quæ in Missa offertur, & immolatur, siquidem cum Victima in Sacrificio sit destruenda, ut supra retigimus, Christus in sumptione Sacramenti immo-
4 latur modo sufficienti ad Sacrificium, quia licet non destruatur quoad esse simpliciter, sicut in antiquis Sacrificiis Victima mactabatur, & cremabatur, tamen destruitur quoad esse Sacramentale, & licet non desinat quoad substantiam, benè tamen quoad præsentiam Sacramentalem, & hoc omnino sufficit, ut propriè dici possit in Eucharistia Sacrificari, quia sic Deus instituit hoc Sacrificium, nempè hoc modo extraordinario, & singulari, aliis Victimis, & Sacrificiis non communi.

Quo verò ad substantiam Panis, & Vini, concedunt Theologi, quod
aliquo modo sit materia Sacrificii 5
Missæ, quamvis non sit res, quæ propriè, & principaliter immolatur, & sacrificatur. Hoc autem probant auctoritate pariter, & ratione. Auctoritas consistit in illis orationibus ad Offertorium Missæ, quas recitat Ecclesia, nempe *Suscipe Sancte Pater, Omnipotens, æterne Deus hanc immaculatam Hostiam, &c.* Nec non *Offerimus Tibi Domine Calicem salutaris, &c.* Ex quibus infertur illud, quod tunc Sacerdos tenet in manibus est substantia Panis, & Vini, unde, licet illa oblatio non sit formaliter immolatio, saltem indicat, illud, quod tunc offertur, esse materiam Sacrificii, quatenus constat ex Pane, & Vino, tanquam materia transeunte, & ex termino, à quo; non tamen est res, quæ propriè, ut principaliter ex intento offertur; seu Victima, quæ immolatur, & Sacrificatur. Ratio illa est, quoniam substantia Panis, & Vini in Sacrificio Missæ destruitur in protestationem divinæ potentiæ, ergo habet naturam, & qualitatem Victimæ; quia tamen ejus destructio non est primariò, ac per se intenta, sed secundariò ad verificanda verba consecrationis, & ad introductionem Corporis, & Sanguinis Christi sub speciebus, quæ in hoc Sacramento sunt per se, & primariò intenta, ideò substantia Panis, & Vini nequit esse Victima propria hujus Sacrificii, sed solùm spectat ad illud, ut terminus, à quo, & ut materia transiens, quæ ad præsentiam rei principaliter intentæ corrumpi debet. Ita Suarez d. *disp. 75. sect. 2. Vers. Dico ultimò.* Et Mastrius *d. disp. 4. quæst. 4. sub num. 73.*

Tandem quo ad species Sacramen-
tales, etiam de ipsis plures insignes 6
Theologi concedunt, affirmari posse, eas habere qualitatem Victimæ in Sacrificio Missæ non principalis, &

primariò intentæ, sed ut quid minùs principale, atque secundarium. Id probant authoritate, & ratione. Deducunt authoritatem ex cap. *Hoc est*, *De Consecrat. dist.* 2. ubi dicitur, *Hoc Sacrificium duobus conficitur, visibili elementorum specie, & invisibili Domini Nostri* IESU CHRISTI *carne, & Sanguine*. Ergo Species Sacramentales habent aliquid spectans ad Victimæ qualitatem. Ratio verò est duplex. Una, quia Victima in Sacrificio debet esse sensibilis, ideòque ut Victima in Sacrificio Missæ sit sensibilis, & humano usui accommodata, ipsæ Species dicuntur pertinere ad rationem hujus Victimæ, nam ipsæ faciunt, quod vera, & propria Victima, Corpus scilicet, & Sanguis Christi reddatur sensibilis, juxta finem, & intentionem ejusdem Christi, qui, ut ait Concilium Tridentinum *in sess.* 22. *cap.* 1. *Ut dilectæ sponsæ suæ Ecclesiæ visibile, sicut hominum natura exigit, relinqueret Sacrificium*, Corpus, & Sanguinem suum sub speciebus Panis, & Vini Deo Patri obtulit, ac sub earumdem rerum Symbolis, Apostolis, eorumque in Sacerdotio successoribus, ut offerrent, præcepit. Altera ratio est, quia Species ipsæ valdè immutantur, nam in consecratione à subjecto abstrahuntur, & in sumptione consumuntur, quod est proprium Victimæ, & Hostiæ in Sacrificio immolatæ. Suarez *t. 3. disp. 75. sect. 2. vers. Dico quartò*. Et Mastrius *in cit. disp. 4. q. 4. num. 73.*

Sed tria obstare videntur. Primum est, Si species Panis, & Vini ratio-
7 nem Victimæ haberent, & Hostiam oblatam integrarent, Christus non esset tota Victima, & tota Hostia, sed pars Victimæ, & Hostiæ. Hoc autem est contra dicta Patrum, qui affirmant, Christum esse integram Hostiam in Sacrificio Missæ. Secundum est, Victima in hoc Sacrificio est dignitatis infinitæ, sed tales non sunt ipsæ Species Sacramentales. Ergo non censentur, ut in hoc Sacrificio offerantur tanquam pars Victimæ infinitè dignæ. Tertium est, si Species Panis, & Vini pertinerent essentialiter ad Corpus, & Sanguinem Christi, qui est Victima oblata, sequeretur, quod non esset idem Sacrificium, quod offertur in Missa, & illud quod oblatum fuit in Cruce, quod est contra Trident. *in sess.* 22. *cap.* 2. affirmans unam, eamdemque esse Hostiam, sola offerendi ratione diversam. Ita Vasquez *disp.* 223. *num.* 43. Coninch. *q.* 83. *art.* 1. *dub.* 4. & Gavantus *de Sacrificio Missæ disp.* 1. *quæst.* 8.

His tamen non obstantibus alii gravissimi Theologi sustinent, Species Sacramentales Panis, & Vini intrinsecè pertinere ad Victimam in Sacrificio Missæ oblatam, in quantum ipsa Vi-
ctima oblata non est Christus nudè 8
sumptus, sed ut unum compositum Sacramentale, constitutum simul cum ipsis Speciebus. Ad argumenta verò contraria respondent, & primò ad primum, quod Species Sacramentales non considerantur tanquam substantia Victimæ oblatæ, quæ est Christus, sed tanquam accidentia; sub quibus continetur Christus, & à quibus ipse Christus redditur Victima, & Hostia sensibilis in Missæ Sacrificio. Igitur ipsa Victima, & Hostia est solus Christus, & ipse solus complet totam Hostiam, & totam Victimam Sacrificii, in quo principaliter attenditur substantia rei oblatæ; secundariò autem accidentia, quæ non duplicant *ipsam* substantiam. Ad secundum respondent, & concedunt, Species non esse dignas, ut offerantur in hoc Sacrificio tanquam pars æquè principalis, sed ut minùs principalis, & quasi extrinsecum Victimæ indumentum. Ad
Tertium negatur sequela, quia ut sit 9
idem Sacrificium hic, quod fuit oblatum in Cruce, sufficit, ut sit idem substantiale individuum, esto sit accidentaliter diversum, quia individuatio non desumitur ab accidentibus, sed
à substantia, ergo variatis accidenti- 10
bus, modò non varietur substantia; semper manet idem individuum, &

sit

sic eadem est Hostia, atque Victima, quoad ejus substantiam, quæ fuit immolata in Cruce, & quæ offertur in Missa; etsi discrimen existat circa accidentia, quæ sunt Species Sacramentales; ut doctè disserit Suarez *d. disp. 75. sect. 1. Vers. Dico quartò*. Et Mastrius *d. disp. 4. qu. 4. num. 74.* nec non in suæ Theologia Morali *disput. 19. num. 41*.

DECISIO XXXI.

ARGUMENTUM.

Essentia Sacrificii Missæ in qua actione consistat? An in oblatione ante, vel post Consecrationem? vel in ipsa Consecratione, aut fractione, sivè sumptione Hostiæ? Tres Sententiæ Theologorum referuntur, quorum aliqui essentiam Sacrificii ponunt in Consecratione; alii in Sumptione, alii in utraque simul. Fundamenta, & rationes harum opinionum, & præcipuè pro tertia, quæ eligitur. Quid sit Missa sicca? An licita? An audienda de præcepto? Sacerdotes consecrantes in Missa alta voce, an mortaliter peccent?

SUMMARIUM.

1 *Missæ actiones quinque, de quibus disputatur, an sint de essentia Sacrificii?*
2 *Oblatio Panis, & Vini in Offertorio Missæ an sit de essentia Sacrificii?*
3 *Essentia Sacrificii Missæ an fiet in consecratione? & num. 13.*
4 *Oblatio post consecrationem an sit de essentia?*
5 *Fractio Hostiæ in Missa an sit de essentia Sacrificii?*
6 *Sumptio Sacramenti in Missa an sit de essentia Sacrificii? & num. 18.*
7 *Oblatio in Offertorio antiquitùs non fiebat.*
8 *Consecratio an sit destructiva Victimæ in Missa?*
9 *Oblatio simplex non est Sacrificium*
10 *Hostia si cadat in Calicem, quid agendum?*
11 *Communio fidelium fit etiam extra Sacrificium.*
12 *Sententiæ tres Theologorum circa essentiam Sacrificii.*
13 *Consecratio in Missa est actio essentialis Sacrificii.*
14 *Consecrationis verba ponunt Corpus, & Sanguinem Christi separatim.*
15 *Victimæ destructio physica an sit necessaria in Sacrificio?*
16 *Missa est Sacrificium commemorativum Sacrificii Crucis.*
17 *Productio rei non existentis an satis sit ad essentiam Sacrificii?*
18 *Sacrificium cruentum in Cruce completum fuit in morte Christi.*
19 *Communio in Missa repræsentat mortem Christi.*
20 *Communio in Missa est destructio Victimæ immolatæ*
21 *Parasceves die an Missa sit Sacrificium?*
22 *Participare de Altari an sit participare de Sacrificio?*
23 *Sacrificium an sit, si Sacerdos in Missa non se communicet?*
24 *Sacerdote moriente ad Altare post consecrationem, quid agendum?*
25 *Sacrificii Missæ essentia consistit in consecratione, & sumptione simul.*
26 *Oblatio Victimæ immolandæ, & ejusdem destructio sunt de essentia Sacrificii*
27 *Consecrare, & offerre Hostiam est unum, & idem.*
28 *Elevatio Hostiæ, & Calicis in Missa fit in omnibus Liturgiis.*

29 *Forma ordinationis Sacerdotum quæ?*
30 *Offerre Hostiam est cum pontere immolandam in Altari?*
31 *Oblationes verbales Hostiæ, quæ fiunt in Missa, sunt cæremoniales.*
32 *Abraham sacrificabat filium nullis præmissis oblationis verbis.*
33 *Sacrificii essentia prævalet præcepto de jejunio servando in Communione*
34 *Consecratio, & sumptio in Missa non sunt duo, sed unum Sacrificium.*
35 *Consecratio in Missa est pars essentialis magis principalis.*
36 *Missa sicca quid sit? Et an de præcepto audienda? Et an licita?*
37 *S. Ludovicus Rex Galliarum captivus apud Saracenos, audiebat quotidiè Missam siccam*
38 *Melitenses in triremibus audiunt Missam siccam*
39 *Pueri an peccent recitando Missas siccas.*
40 *Bubulcus ausus celebrare Missam igne cœlitus consumptus.*
41 *Celebrans quando graviter peccet, proferendo alia voce verba consecrationis?*

QUia plures actiones exercentur in Missa, quibus hoc Sacrificium perficitur, disputant Theologi quænam ipsarum verè, & propriè spectet ad essentiam Sacrificii? & in qua essentialiter consistat Sacrificium? In qua quidem disputatione Scholastici satis obscurè, & valdè prolixè se gerunt; nos autem obscuritatem, & prolixitatem evitantes; ea quæ scitu necessaria sunt pro nostri Cleri sufficienti instructione referemus; difficiliora qui videre voluerint, adibunt Suarez *in 3 p. D. Thomæ disp. 75 sect.* 2. 3. 4. & 5 Eminen Cardin. de Lugo *de Sacramento Eucharist. disp.* 19 *sect.* 3. & *seqq* Emin. Card. Bellarminum *lib* 1. *de Missa cap.* 27. Lessium *in* 3 *p. Eiusd. D. Thomæ quæst.* 83. *art.* 1. *dub.* 6. Gonetum *tom.* 5 *De Sacrificio Missæ disp* 10. *art.* 2. Abellyum *tom* 2 *part.* 2. *tract* 7. *cap.* 4. §. 2 Volpium *in Resol. Moral. Verbo Missa resol.* 126. Pasqualigum *de Sacrificio novæ Legis Quæst.* 30. & *seqq.* & Mastrium, qui alios Scotistas allegat, tùm *in* 4. *sent. d. disp.* 4. *de Sacramento Ordinis q.* 4. *art.* 2. & *seqq* tùm in Theologia Morali *disp.* 19. *num.* 33. & 35

Conveniunt omnes supradicti Doctores; esse quinque actiones in Missa, de quibus disputari potest, an in 1
aliqua earum consistat essentia Sacrificii? sunt autem istæ. 1 Oblatio Panis, & Vini in Offertorio 2. Consecratio Corporis, & Sanguinis Domini 3. Oblatio, quæ fit post consecrationem in illa Oratione *Unde & memores Domine, &c.* in illis Verbis: *Offerimus præclaræ Majestati tuæ de tuis donis, ac datis Hostiam puram, &c.* 4. Fractio Hostiæ, & Mixtio particulæ ejus in Sanguine. 5 Sumptio Sacramenti à Sacerdote offerente Hæ omnes partes habent argumenta favorabilia, & argumenta contraria Videlicet:

Pro prima actione. Sacrificium est oblatio facta Deo de re, quæ consumi- 2
tur, vel immutatur. Sed Sacerdos in Offertorio offert Deo Panem, & Vinum, cujus substantia consumitur, & immutatur Ergo in ea oblatione stat essentia Sacrificii.

Pro secunda actione. Sacrificium Missæ est repræsentativum Sacrificii Cru- 3
cis, in quo Sanguis Christi fuit à Corpore sejunctus Sed in consecratione ex vi verborum Sanguis sejungitur, & separatur à Corpore Ergo in consecratione stat essentia Sacrificii.

Pro tertia actione. Illud est Sacrificium, in quo offertur Victima, quæ 4
in eodem immolatur. Sed illis verbis: *Offerimus Majestati tuæ de tuis donis, ac datis Hostiam puram, Hostiam sanctam,* & verè fit oblatio propriæ Victimæ, Corporis scilicet, & Sanguinis Christi tunc in Altaris existentis. Ergo illa actio est essentialis Sacrificii.

Pro

Pro quarta actione. Id est de essentia Sacrificii incruenti, & Eucharistici, quod servatum fuit à Christo Do-
5 mino in ejus institutione. Sed Christus Dominus consecratum panem fregit, deditque discipulis suis, quibus dixit, *Hoc facite, &c.* Ergo in fractione Hostiæ consecratæ fuit essentia Sacrificii.

Pro quinta actione. Illud est de essentia Sacrificii, quod in eo omitti non potest. Sed si Sacerdos celebrans Missam moriatur ante communionem, debet alius Sacerdos etsi non jejunus sumere Sacramentum. *cap. Nihil. cap. Illud*
6 *7. q. 1.* & idem præcipitur in Rubrica Missalis. Ergo sumptio Sacramenti, & communio celebrantis est de essentia Sacrificii Missæ.

Argumenta contra omnes actiones prædictas sunt sequentia.

Contra Primam actionem. Id non est de essentia Sacrificii Missæ, quod
7 multo tempore fuit omissum ab Ecclesia. Sed illa oblatio panis, & vini in offertorio aliquando fuit omissa, quia non reperitur in Liturgiis antiquis. Ergo ipsa non est de essentia Sacrificii Missæ.

Contra Secundam actionem. Actio Sacrificii, ut sit de ejus essentia, debet
8 esse destructiva Victimæ, quæ immolatur. Sed consecratio non est destructiva Christi in Missa immolati; imò dat ei novum esse Sacramentale. Ergo non est de essentia Sacrificii.

Contra Tertiam actionem. Simplex oblatio absque immutatione rei obla-
9 tæ non est sacrificium, ut probavimus supra *Decis. IV.* sed in Oblatione, *Unde & memores Domine, &c.* post consecrationem res oblata non immutatur. Ergo non est de essentia Sacrificii.

Contra Quartam actionem. Id, quod prætermitti potest in Missa, non
10 est essentiale Sacrificii Missæ. Sed fractio Hostiæ prætermittitur, si propter frigus, vel negligentiam dilabatur in Calicem, ut ait Rubrica Missalis *de defect. in celebr. Missæ cap. ult. num. 10.* Ergo fractio Hostiæ non est de essentia Sacrificii.

Contra Quintam actionem. Non spectat ad essentiam Sacrificii, quod 11
fieri potest extra ipsum Sacrificium. Sed Communio, seu sumptio specierum consecratarum fit ab omnibus fidelibus etiam extra Sacrificium. Ergo Communio, seu sumptio Sacramenti in Missa non est de essentia Sacrificii Missæ.

His tamen minimè obstantibus, ut Studiosus veram doctrinam præsentis Decisionis habeat, advertere debet, in hac quæstione, tres esse celebriores Theologorum sententias, quarum singulæ sunt probabiles, sed tertia, 12
quam hic amplectimur, est probabilissima. Prima sententia est, quod essentia Sacrificii Missæ consistat in sola consecratione, itaut communio, seu sumptio Sacramenti non sit pars essentialis, sed integralis, quæ extrinsecè tantùm ad illud pertineat. Et hæc est Alani, Suarezii, Vasquezii, Coninchii, Meratii, & aliorum, quos citat Mastrius in Theologia Morali *d. disp. 19. De Sacramento Ordinis num. 72.* Secunda sententia tenet, quod sola sumptio Sacramenti in Missa sit propriè, & formaliter Sacrificium, idcircò consecrationem se habere antecedenter, veluti actionem præviam, & præparatoriam ipsius Sacrificii, & ita docent Angles, Ledesma, & alii apud Vasquez *disp. 222. cap. 3.* Tertia sententia affirmat, nec solam consecrationem, nec solam Sacramenti sumptionem integrare essentiam Sacrificii Eucharistici; sed utramque simul, & sic sustinent Emin. Cardinales Bellarminus, & de Lugo, Scotus, Aversa, Abelius, Ponceus, Gavantus, & alii, quos citat, & sequitur Mastrius *in 4. sent. d. disp. 4. q. 4. art. 3. & 4.* & in Theologia Morali *d. disp. 19. num. 13.*

Videamus breviter fundamenta præcipua omnium harum opinionum. Et in primis illa, quæ constituunt essentiam Sacrificii Missæ in sola consecratione.

Pri-

Primum fundamentum. Ibi est es-
sentia Sacrificii, ubi fit immutatio, &
23 destructio rei oblatæ. Sed in consecra-
tione immutatur, & destruitur sub-
stantia panis, & vini in Missa obla-
ti. Ergo in consecratione stat essen-
tia Sacrificii. Hoc fundamentum com-
muniter rejicitur, quia sequeretur,
Victimam oblatam esse panem, &
vinum, non autem Corpus, & San-
guinem Domini, ac ulterius Sacrifi-
cium Missæ non esset idem cum Sacri-
ficio Crucis, in quo ipse Christus fuit im-
molatus.

Secundum fundamentum. Essentia
Sacrificii consistit in occisione Hostiæ,
& mactatione Victimæ, quæ immo-
24 latur. Sed hæc occisio, & mactatio
habetur mysticè in consecratione, in
quantum per eam, vi verborum, Cor-
pus à Sanguine separatur. Licet enim
utrumque sub utraque specie per con-
comitantiam reperiatur, hoc tamen
per accidens est, verba enim Conse-
crationis, quantum est de se, sepa-
rant Corpus à Sanguine, & composi-
tum illud dissolvunt, atque ita Sacra-
mentaliter illud mactant, & ipsum
ponunt in Altari ut Victimam occi-
sam, & mactatam. Ita Lessius *lib.*
12. de Perfectionibus Divinis num.
95.

Tertium fundamentum. Ad essen-
tiam Sacrificii non semper requiritur
destructio physica, & substantialis
Hostiæ oblatæ, sed sufficit, quod ipsa
25 Hostia immutetur à suo priori statu
in aliquem alium statum decliviorem,
& diversum à primo. Hinc Sacrificia
Mosayca non solùm fiebant per ani-
malium occisionem, sed etiam per co-
ctionem panis, effusionem vini, & si
quæ sunt similia. Sic ergo Christus in
Missæ Sacrificio quamvis non destrua-
tur substantialiter, tamen destruitur
modo humano, quia accipit statum
decliviorem à suo statu naturali, &
glorioso, & transfertur in statum lon-
gè diversum ab illo, dum per conse-
crationem transfertur in usum cibi,
& potus. Igitur in consecratione con-
sistit essentia Sacrificii, & per ipsam
ponitur in alio statu diverso, & de-
cliviori à suo esse naturali. Ita Emin.
Cardin. de Lugo *de Eucharist. disp. 19.*
sect. 5. num. 65. Sed hoc non placet,
immò rejicitur ab Aversa *de Sacrific.*
Missæ quæst. 11. sect. 1. ea ratione, quia
per hanc immutationem in statum di-
versum, & decliviorem, Victima, quæ
est Christus, nihil perdit de suo primo
statu naturali. Panis autem coctus,
& Vinum effusum in Sacrificiis Mo-
saycis amittebant priorem statum natu-
ralem.

Quartum fundamentum. Quamvis
in Sacrificio absoluto actualis destru-
ctio Victimæ sit de essentia Sacrifi-
cii, attamen in Sacrificio commemo- 26
rativo sufficit repræsentatio destructio-
nis Victimæ, factæ in absoluto. Sed
Sacrificium Missæ est commemorati-
vum illius absoluti, quod factum fuit
in Cruce. Ergo in Missa satis est re-
præsentare destructionem Victimæ;
prout facit consecratio ambarum spe-
cierum, quæ repræsentat mortem
Christi. Ita Vasquez *disp. 22. cap. 7.*
& 8. Et Meratus *disp. 76. sect. 4.* &
alii. Porrò neque hoc fundamentum
placet, quia per solam repræsentatio-
nem Sacrificii cruenti facti in Cruce,
si nulla realis immutatio Hostiæ in-
terveniret in Sacrificio incruento Mis-
sæ, hoc non esset verum, & proprium
Sacrificium, sed analogè tantùm, &
non univocè, quemadmodum imago
hominis analogè tantùm, & æquivocè
dicitur homo.

Quintum fundamentum. Essentia
Sacrificii non solùm consistere potest
in immutatione, & destructione rei
existentis, sed etiam in productione
rei non existentis, si sic legitimè Sa- 27
crificium, & ad hoc sit institutum.
Sed Sacrificium Missæ tali modo insti-
tutum fuit, scilicèt, ut per consecra-
tionem Christus haberet novum mo-
dum essendi sacramentaliter sub spe-
ciebus consecratis. Ergo in consecra-
tione consistit essentia Sacrificii Missæ,
per quam colitur, & honoratur Deus,

ipse-

ejusque supremum Dominium attesta-
tur per novam productionem rei,
non minùs, quàm per rei destructio-
nem. Ita Suarez *disp. 75 sect. 1* Co-
ninch. *quæst. 13. art. 1 dub. 5.* & alii re-
centiores. Cæterùm neque hoc *funda-*
mentum admittitur à Card. de *Lugo*
d. disp. 19. sect. 4. num. 52 quia sequere-
tur, quod generare filium, vel fabrica-
re Templum in honorem Dei esset
Sacrificare.

Pro secunda opinione, quæ consti-
tuit Sacrificium Missæ in communione,
& sumptione Sacramenti, quam facit
Sacerdos celebrans, sequentia fundamen-
ta habentur.

Primum fundamentum. In illa
actione reposita est essentia Sacrificii
Missæ, in qua repræsentatur mors ip-
sius Christi, sicut etiam in morte
Christi completum fuit Sacrificium
18 cruentum in Cruce, ita per actionem
repræsentativam mortis ejus in Missa
completur Sacrificium incruentum
Missæ. Sed hæc repræsentatio mortis
Christi fit in communione, & sum-
ptione Sacramenti, ut patet ex verbis
Apostoli 1 *Cor.* 11 26 *Quotiescumque*
manducabitis panem hunc, & calicem
19 *bibetis, mortem Domini annuntiabitis.*
Ergo in sumptione Corporis, & San-
guinis Domini stat essentia Sacrificii
Missæ. Sed hoc fundamentum patitur
difficultatem, quia aliàs sequeretur,
quod omnes communiones, quas faciunt
fideles accedentes ad Eucharistiam, es-
sent Sacrificia.

Secundum fundamentum. Ibi est
essentia Sacrificii, ubi Victimæ immo-
latæ fit immutatio, & destructio. Sed
in Missa hæc immutatio, & destructio
20 immolatæ Hostiæ fit in ejus sumptio-
ne, ergo sumptioni inest essentia Sa-
crificii. Hoc non caret difficultate,
quia non sola immutatio, & destru-
ctio Victimæ facit Sacrificium, neces-
saria est etiam præcedens ejusdem Vi-
ctimæ oblatio juxta doctrinam S. Tho-
mæ *in 3 p. q. 86. art. 1* de qua infra
num. 26.

Tertium fundamentum. In die Pa-
rasceves non consecratur Hostia, sed
tantùm à Sacerdote sumitur. Et ni-
hilominus in Missa recitat Sacerdos
illa Verba *Et sic fiat Sacrificium nostrum*
in conspectu tuo hodie, ut placeat tibi 21
Domine Deus. Ergo sola sumptio con-
stituit Sacrificium, quod in Ecclesia
Græca servatur etiam per plures dies
Quadragesimæ. Porrò hoc non subsi-
stit, quia in die Parasceves non est
propriè Sacrificium, quoniam Hostia
non consecratur in Missa, per verba
autem illa Sacerdotis non significatur
actio sacrificandi, sed quod Corpus
Christi priùs fuit in Sacrificium obla-
tum.

Quartum fundamentum. Illa est
actio sacrificativa, per quam partici-
pamus de Sacrificio. Sed per sumptio-
nem Specierum consecratarum fideles
fiunt participes Sacrificii oblati in 22
Altare, juxta alia verba ejusdem Apo-
stoli, 1 *Cor.* 10. 18 *Nonnè qui edunt*
Hostias, participes sunt Altaris, idest
Sacrificii oblati in eodem Altari. Ergo
sumptio prædicta est actio Sacrificati-
va. At negatur minor, quia partici-
pare de Altari, non est participare de
Sacrificio; laici enim sumunt de Al-
tari Sacramentum Eucharistiæ, non
Sacrificium.

Quintum fundamentum ex Conci-
lio Toletano cap. 11. Quod habetur
in Can. Relatum. De Consecrat. dist. 2.
ubi dicitur *Quale Sacrificium erit, cui* 23
nec ipse Sacrificans particeps esse dignos-
citur? Si ergo absque sumptione non
est Sacrificium, ipsa sumptio est de es-
sentia Sacrificii.

Ultimum fundamentum, quod po-
situm fuit in prima argumentatione.
Illud est de essentia Sacrificii, quod
omitti non potest. Sed si celebrans
moriatur ad Altare antequam sumat 24
Sacrificium; debet sumi ab alio Sacer-
dote etiam non jejuno *cap. Nihil cap.*
Illud 7 q. 1 & mandatur in Rubrica
Missalis *de defectib. in celebrat. Missar.*
cap. 10. num. 3. Ergo sumptio est de es-
sentia Sacrificii.

Tertia tandem sententia, quæ pro-
babi-

babilissima est, & quam nos amplectimur, docet, rationem Sacrificii Missæ essentialiter consistere in
25 utraque actione simul, consecratione scilicet, & sumptione specierum Sacramentalium, itaut neutra sine alia sufficiat, neque sola consecratio, neque sola Sacramenti sumptio integrare valeat essentiam Sacrificii Eucharistici, sed utraque sit necessaria ad ipsam essentiam integrandam, & in hoc sensu accipienda sunt fundamenta posita supra tàm pro consecratione, quàm pro sumptione, prout illa accipiunt Auctores hujus tertiæ opinionis, inter quos Emin. Card. Bellarminus, & de Lugo, Scortia, Aversa, Amicus, Miquerus, Poncius, Gavatius, & alii relati per Mastrium, qui pariter ita sentit *d. disp. 4. q. 4. num. 77. in 4. sent.* & in Theol. Moral. *d. disp. 19. num. 34.*

Rationes autem demonstrantes, Consecrationem, & Sumptionem spectare ad essentiam Sacrificii in Missa, præter supradicta fundamenta, sunt sequentes. Prima; quia de essentia
26 Sacrificii est oblatio Victimæ immolandæ, & ejusdem Victimæ oblatæ destructio, prout de oblatione ostendimus supra *Decis. IV.* & de Victimæ destructione *Decis. X.* Modò consecratio, quam Sacerdos gerens personam Christi facit in Altari, habet rationem oblationis externæ, & sensibilis requisitæ ad Sacrificii proprietatem. Id probatur ex Concilio Tridentino *sess. 22. cap. 1. & can. 2.* ubi docet, Christum dedisse Apostolis, eorumque successoribus potestatem offerendi Sacrificium Missæ illis verbis: *Hoc facite in meam commemorationem.* Ergo ex Patribus Concilii, & ex ipso Concilio consecrare, & offerre est unum, & idem. Verba Concilii in *d. cap. 1.* sunt
27 hæc: *Eisdem* (Apostolis) *eorumque in Sacerdotio successoribus, ut offerrent, præcepit, per hæc verba, Hoc facite, &c.* Et idem Concilium in *Can. 2.* sic loquitur: *Si quis dixerit illis verbis, Hoc facite, &c. non ordinasse, ut ipsi, aliique Sacerdotes offerrent Corpus, & Sanguinem suum, Anathema sit.* Igitur dum Sacerdos celebrans consecrat Hostiam, & Calicem, simul, & eodem tempore facit Æterno Patri oblationem Corporis, & Sanguinis JESU CHRISTI Filii ejus, quæ quidem oblatio expressè designatur in elevatione Hostiæ, & Calicis, quam in omnibus Liturgiis, 28
etiam Ecclesiarum Orientalium, fieri demonstrat Emin. Card. Bona *Rerum Liturgic. lib. 2. cap. 13. num. 2.* & habet relationem tùm ad oblationem in Sacrificio cruento Crucis, quam de se fecit Summus Sacerdos Christus, quando in ea elevatus, *Tradidit semetipsum pro nobis Oblationem, & Hostiam Deo in odorem suavitatis Ephes. 5. 2.* tùm ad oblationes victimarum, quas faciebant Sacerdotes Aaronici elevantes eas coram Domino, ut legitur in *Exod. cap. 29. vers. 24. & 26. In Levitic. cap. 23. vers. 11. & 20. & in Numer. cap. 5. vers. 25. cap. 6. vers. 20. & cap. 8. vers. 21.* quæ quidem figurabant Sacrosanctum Missæ Sacrificium.

Secunda ratio deducitur ex forma ordinationis Sacerdotum, in qua ordinando dicitur: *Accipe potestatem offerendi Sacrificium Deo, &c.* In illa au- 29
tem forma Sacerdos accipit potestatem consecrandi. Ergo consecrare, & offerre, consecratio, & oblatio sunt unum, & idem in Sacrificio Missæ, & per consequens Sacerdos consecrando offert, & dum facit consecrationem, facit etiam oblationem.

Tertia ratio addi potest, quia tunc Victima dicitur Deo offerri, dum supra Altare collocatur in protestationem Divinæ excellentiæ, & nostræ subjectionis, & ut ex hebraico colligitur, 30
offerre significat Hostiam ad immolationem adducere, & rem immolandam ponere in conspectu Domini; ut de Sacrificiis Abelis, & Caini legitur in *Genes. cap. 4. vers. 3. & 4.* & de Sacrificio Gedeonis in *lib. Judic. cap. 6. vers. 19.* Igitur cum ex vi verborum consecrationis Corpus, & Sanguis Christi ponantur super Altare sub speciebus;

ciebus, rectè infertur, consecrationem habere vim oblationis, & per consequens ipsam consecrationem attingere essentiam Sacrificii, positam in rei immolandæ oblatione.

Neque obstat, si quis dicat, fieri à Sacerdote oblationes verbales tùm in Offertorio, tùm post elevationem Ca-
31 licis. Quia respondetur, oblationes illas verbales spectare ad cæremonias, non autem ad essentiam Sacrificii, quæ desumitur ab ipsa oblatione reali per adductionem Victimæ in Altare, mediante consecratione, non enim requiritur, ut in Sacrificio fiat oblatio Victimæ expressis verbis, sed sufficit, si fiat tantùm re, cùm non in verbis, sed in rebus Sacrificii essentia consistat, & Sacrificium non in verbis, sed in actione compleatur. Exemplum sit de Abrahamo sacrificaturo filium suum, à quo nulla verba scimus fuisse prola-
32 ta, sed alligatum fuisse Isaac, & ad ejus immolationem in Dei honorem processisse, extensa manu, & arrepto gladio, itaut tota Sacrificii oblatio consisteret non in verbis, sed in actione. Igitur firmum remanet, Consecrationem esse partem essentialem Sacrificii Missæ tùm ex fundamentis relatis in prima sententia, tùm præcipuè quia continet in se oblationem, quam Sacerdos, consecrando Species, facit in persona Christi, de ipsis Speciebus consecratis, in quibus continetur Victima, quæ immolatur, nempè ipse Christus.

Altera pars essentialis ejusdem Sacrificii Missæ est consummatio Specierum, & sumptio Sacramenti ex fundamentis congestis pro secunda sententia, inter quæ illa duo præcipua,
33 quod de essentia Sacrificii est mactatio, & immutatio Hostiæ, & hæc fit in Missa per sumptionem Sacramenti, & quod Ecclesia præcipit, casu quo moriatur celebrans post consecrationem, & ante Communionem, quod alius Sacerdos, etiam non jejunus debeat supplere, sumere, & communicare; quia magis importat essentia Sacrificii, quàm observatio præcepti de jejunio in Communione.

Neque officit, si quis inculcet, & dicat, si consecratio, & sumptio Sacramenti sunt de essentia Sacrificii, ergo in Missa non unum, sed duo sunt Sacrificia, primum in consecratione; alterum in sumptione. Respondetur, negando assumptum, & dicendo, Sacrificium Missæ institutum esse à Deo in sui honorem, & cultum in his duabus partibus essentialibus, consecra- 34
tione, & sumptione, quæ proptereà non constituunt duo Sacrificia, sed unum, quemadmodum in *Lege veteri* Holocaustum consistebat in mactatione Victimæ, & in ejus combustione, ac proinde mactatio, & combustio non erant duo, sed unum sacrificium, ut doctè disserit Mastrius in 4. *Sentent. disp. 4. quæst. 4. num. 93.* ubi contra Cardinalem de Lugo sustinet, sumptionem Specierum consecratarum in Missa esse partem essentialem Sacrificii, quia per ipsam immutatur, & destruitur Victima immolata, quod est de essentia Sacrificii.

Ex hucusque dictis duo corollaria sunt notanda. Unum est, quod licèt utraque actio, nempè consecratio, & sumptio essentialiter constituant Sacrificium Eucharisticum, nihilominus consecratio se habet magis principaliter, tùm quia provenit immediatè à potestate Sacerdotali, quæ principaliter confertur ad sacrificandum, ut constat ex forma Sacerdotii tradita à 35
Concilio Florentino his verbis: *Accipe potestatem offerendi Sacrificium in Ecclesia, &c.* Sacrificium autem cadit super consecrationem Corporis, & Sanguinis Christi: & hæc est prima, & principalis actio sacerdotis, tùm etiam quia actio conficiendi Sacramentum est magis digna, quàm actio sumendi; hæc enim etiam à Laicis fit, & fieri potest, non autem illa, nisi à solis Sacerdotibus, qui utrumque non consecrant in persona propria, sed in persona Christi, cujus Passio præcipuè repræsentatur in consecratione.

Aliud corollarium est, quod ubi deficit consecratio, ibi non est Missa, & quamvis à Sacerdote recitetur Missa sicca in die festo, non est obligatio il-
36 lam audiendi. Dicitur Missa sicca, quando deficiente opportunitate verè sacrificandi, ob devotionem vel exercitus, vel navigantium, vel alicujus infirmi, Sacerdos indutus sacris vestibus recitat totam Missam, omissis verbis consecrationis, ut refert Durandus *de Divin. Offic. lib. 4 cap. 1 num. 23* Henriquez *in Summa lib. 9 cap. 27 num. 3* Sed utrùm sit licitum celebrare Missam siccam? disputant Moralistæ, quos allegat Diana Coordinatus *tom. 2. tract. 1. resolut. 144.* Lezana *in Summa tom. 4 Verb. Missa num. 56* Coninck *in suis Controvers. lib. 2. Controvers. 5 cap. 3 num. 61* Bassus *in Hierurgia tom. 2. Verb. Missa sicca*, & Gobat *in Theolog. Experiment. tract. 3 num. 20.* ubi alii negant; & alii affirmant; nam ex una parte videtur quædam irrisio rei Sacræ recitare Missam institutam ad consecrandum, & non consecrare, at ex alia satisfaciendum videtur pietati fidelium illam cupientium audire, cum vero Sacrificio interesse non possint. Hinc Sanctum Ludovi-
37 cum Gallorum Regem, jam in captivitate penes Saracenos detentum, solitum fuisse, hanc Missam siccam audire quotidiè refert Gulielmus Carnotensis in ejus vita his verbis: *Totum officium Missæ absque Sacramenti consecratione audiebat cum uno Presbytero prædicatore, ut credo, sibi tunc temporis clerico suo, sugitur cantabat devoto corde.* Idem affirmat Gaufridus in vita ejusdem Sancti; quam Missam sine Canone appellat. Idcircò Doctores dicunt, non esse prohibitam Missam siccam celebrare, in defectu veri Sacrificii, ubi concurrat vehemens devotio adstantium, vel ubi talis vigeat consuetudo, quam adhuc extare, præsertim in triremibus Melitensibus testatur Ma-
38 grius *in Hierolexic. Verb. Missa sicca col. 2* contra Quartum *in Rubric. Missalis part. 2. titul. 14. dub. 4 §. Dico 3.*

Sed nec illud omittendum, quod notat Gobat *d. tractat. 3 numer. 71.* videlicet, non peccare pueros, qui domi Altariola erigant, atque in- 39
ibi sacra sicca faciant ex mera pietate, sine prolatione verborum consecrationis, & usu vasorum, seu Vestium Sacrarum, ut de Sancto Francisco Borgia puerulo refert Sacchinus *in Histor. Societ. part. 3 lib. 8 num. 98.* Ego tamen graviter increpavi, dum Vicarii Generalis munere fungerer hic Patavii, quendam juvenem plebejum, satis ingeniosum, sed inimicum laboris, qui ad corradendas eleemosynas, non solùm audita à Prædicatoribus conciones, more prædicatorio in viis recitabat, sed etiam domi, structo Altari, quasdam vestes sacras induebat, & Missam siccam celebrabat, non ex devotione, sed ex quadam curiositate, & vanitate, concurrentibus undevenis ad idem opus. Ideò ei minatus fui carcerem, & verbera, & jure quidem, cum quendam Cyrillum Pastorem similia agentem, & ausu temerario super panem sacrosancta verba proferentem ignis è cœlo missus è vestigio, unà cum sociis adstantibus, consumpsit, 40
ut ex Chronico, & ex Durondio *cap. 5 titul. 1* refert ipsemet Gobat *in cont. tractat. 3 num. 66. & 67* subdens deinde *numero 68* peccare mortaliter Sacerdotem celebrantem, si tùm alta voce verba consecrationis 41
proferat, ut distantes ab Altari 40. passus illa intelligant, ex Gervaso *part. 1. titul. 16. num. 1.* ubi DD.

DE-

DECISIO XXXII.

ARGUMENTUM.

Utrùm in Sacrificio Missæ, de ejus essentia sit consecrare utramque speciem, Panem scilicet, ac Vinum? Argumenta septem pro negativa, & totidem pro affirmativa. Hujus ratio præcipua quæ sit? Missa nunquam celebrata cum una sola specie. Fabulosum, quod Innocentius VIII. concesserit Norvegiis, celebrare sine Vino. Quis fuerit Cleophas vadens in Emmaus, & an ibi Christus consecraverit Eucharistiam? Celebrare cum una sola specie nunquam licitum, neque ex dispensatione Papæ. Rubrica Missalis declarata circa plures defectus specierum.

SUMMARIUM.

1 *Sacrificium Missæ an de essentia exigat consecrationem utriusque speciei?*

2 *Definitio ubi adaptatur, ibi est essentia rei definitæ.*

3 *Definitio Sacrificii verificatur in consecratione unius speciei tantùm in Missa.*

4 *Consecratio unius speciei stare potest sine altera.*

5 *Repræsentatio mortis Christi habetur in una sola specie consecrata.*

6 *Efficacia repræsentationis Sacrificii cruenti Crucis videtur esse in consecratione tàm unius speciei, quàm ambarum.*

7 *Mors Christi repræsentatur in Missa, qua communicantur Laici.*

8 *Corpus Christi in ultima cœna consecratum non erat exsangue.*

9 *Christus in Emmaus solam panis speciem consecravit.*

10 *Sacrificium Missæ ad hoc est institutum à Christo, ut expressè repræsentet ejus mortem in Cruce, & num. 19.*

11 *Repræsentatio mortis Christi in Cruce expressa haberi non potest in Missa, nisi in consecratione ambarum specierum.*

12 *Celebrare cum una sola specie esset contra institutum Missæ.*

13 *Melchisedech obtulit panem, & vinum.*

14 *Remissio peccatorum non fit sine sanguinis effusione.*

15 *Missa numquam facta fuit cum una sola specie Sacramentali.*

16 *Innocentium VIII. dispensasse cum Norvegis, ut Missarent sine Vino, est falsum.*

17 *Missa est unum Sacrificium, non duo.*

18 *Rubrica Missalis cur velit iterum consecrari speciem jam sumptam, estò validè consecratam?*

19 *Missa debet expressè repræsentare Sacrificium Crucis.*

20 *An nulla sit consecratio unius speciei, quandò non intenditur consecrare alteram? & num. 21.*

22 *Sacramentum cur subsistat in una sola specie, non autem subsistat Sacrificium?*

23 *Ratio Missæ pendet à voluntate Christi instituentis.*

24 *Christus totus est sacramentaliter tàm in una, quàm in alia specie consecrata.*

25 *Hostia, qua communicantur Laici, est pars victimæ immolatæ?*

26 *Missa est ad formam Sacrificii Eucharistici oblati à Christo in cœna, estò ibi repræsentata fuit mors ejus futura, in Missa repræsentatur mors præterita.*

27 *Cleophas unus è duobus discipulis euntibus in Emmaus, quisnam fuerit?*

29 *Eucharistiam consecratam esse à Christo in Emmaus. Contrarium num. 19.*

30 *Sacrilegium grave esset, velle celebrare consecrando unam tantùm speciem.*

31 *Celebrare Missam cum una specie tantùm nunquam est licitum.*

32 *Pontifex an possit dispensare, ut Missa dicatur cum una specie sola?*

33 *Inadvertentia inculpabilis excusat consecrantem unam solam speciem.*

34 *Consecratio iterum facienda in Missa, si prima fuerit invalida.*

35 *Sumpta Hostia consecrata, cur non sit consecranda, sed cum alio vino, si reperiatur defectus in vino?*

36 *Scandalum, ut evitetur, sufficit consecrare solam speciem pro illa, quae reperta est surrepta post sumptionem alterius.*

37 *Sacerdos si moriatur ad Altare post consecrationem, quid agendum?*

38 *Sacrificium imperfectum hujus diei an supplendum sequenti die?*

39 *Hostia sumpta si decumbat celebrans, an alius debeat sumere sanguinem, & perficere Missam? opiniones quatuor*

40 *Celebrans si decumbat, & vires sumat sumptione Cretico, an Missam perficiet, si adsit alius Sacerdos jejunus?*

INsignis est, & olim quaestio agitata à Theologis, Utrum essentia Sacrificii Missae necessariò exigat consecrationem utriusque speciei, panis scilicet, & vini, vel sufficiat consecratio unius speciei tantùm? In qua Scholastici, & Moralistae dividuntur in duas 1
classes, alii enim opinantur praedictam essentiam posse salvari in consecratione unius tantùm speciei, & ita sentiunt Cajetanus *lib. 2. de Sacrific. Missae cap. 25.* Bonacina *disp. 4. de Sacramentis quaest. ult. punct. 2. num. 7.* Et plures alii quos citat Pasqualigus *de Sacrificio novae Legis quaest. 44. num. 7.* & Mastrius *in 4. Sent. disp. 4. quaest. 4. num. 94.* E contra alii defendunt, Consecrationem utriusque speciei esse de essentia Sacrificii Missae, inter quos Suarez *in 3. part. tom. 3 disp. 75. sect. 6. Vers. Dico secundò.* Eminentiss. Card. Bellarminus *lib. 4. de Eucharistia cap. 22. Proposit. 3.* Et Eminentiss. Card. de Lugo *de Eucharistia disp. 19. num. 105* praeter alios, quos citant, & sequuntur iidem, Pasqualigus *d. quaest. 44 num. 5* & Mastrius *d. disp. 4. quaest. 4. num. 94.* Argumenta pro utraque parte, omissis superfluitatibus, sunt sequentia.

Pro prima opinione, quod satis sit consecratio unius speciei ad essentiam Sacrificii Missae, ita arguunt.

Primò, ubi adaptatur definitio Sacrificii, ibi habetur ejus essentia. Sed 2
in consecratione unius speciei tantùm, sive sit panis, sive sit vini, adaptatur definitio Sacrificii. Ergo in una sola specie consecrata existit essentia Sacrificii Missae. Minor propositio probatur. Definitio Sacrificii, ut ostendimus supra *Decis. IV. num. 2.* est illa: *Sacrificium est oblatio externa, soli Deo facta, qua in testificationem ejus supremi Dominii, à legitimo Ministro res aliqua sensibilis, & permanens ritu mystico consecratur, & transmutatur, in loco, & super Altare solemniter ad hoc deputato, pro remissione peccatorum, ac non praesenti, aeternaque felicitate populi obtinenda.* At omnes partes hujus definitionis verificantur tàm in consecratione 3
Hostiae, quàm in consecratione Calicis; sive in consecratione solius Panis, vel solius Vini. Ergo essentia Sacrificii Missae salvatur etiam in una sola specie consecrata.

Secundò consecratio Corporis non dependet à consecratione Sanguinis; 4
nec è contra. Igitur potest una absque alia validè fieri, & sicut ratio Sacramenti in una specie consecrata subsistit, ita & ratio Sacrificii in unius speciei consecratione potest fieri.

Ter-

Tertiò. Ratio Sacrificii incruenti Missæ consistit essentialiter in consecratione, qua mysticè, & Sacramentaliter repræsentatur Sacrificium cruentum mortis Christi, quæ essentialiter sita est in separatione animæ à corpore.
5 Sed in sola consecratione unius speciei sufficienter fit talis repræsentatio, quia vi verborum consecrationis super panem ponitur solum Corpus sine anima, & sine Sanguine, & vi verborum super vino ponitur solus Sanguis sine Corpore, & sine Anima, etsi in utraque consecratione per concomitantiam ponatur Corpus, Sanguis, & Anima Christi. Ergo in una sola specie consecrata habetur vera ratio, & essentia Sacrificii Missæ.

Quartò. Eadem efficacia repræsentativa Sacrificii cruenti Crucis est in unius speciei consecratione, ac in consecratione ambarum, siquidem, licèt ex vi verborum vel solum Corpus, vel solus Sanguis ponatur in specie, attamen in utraque per concomitantiam, ut diximus, est totus Christus. Igitur sicut
6 consecratio utriusque speciei repræsentat Sacrificium Crucis, ita consecratio unius solius speciei, quia idem totus Christus essentialiter est tàm in una sola specie, quàm in ambabus.

Quintò confirmatur: nam Eucharistia, ut Sacramentum, in una sola specie repræsentat mortem Christi, juxta
7 verba Ecclesiæ, quæ decantat ad communionem Laicorum: *O Sacrum convivium, in quo Christus sumitur, recolitur memoria Passionis ejus.* Ergo sicut in Sacramento una species repræsentat mortem Christi, sic una sola species in Sacrificio.

Sextò. Sacrificium Missæ debet esse ad formam Sacrificii Eucharistici incruenti facti à Christo in Cœna. Sed in
8 illo Corpus Christi non erat exsangue; neque ejus sanguis effusus de corpore. Ergo non est de essentia Sacrificii Missæ repræsentare Corpus Christi exsangue, vel Sanguinem separatum à Corpore per duplicem consecrationem.

Septimò. Christus dum consecravit
in Emmaus, ubi fuerat invitatus post 9
Resurrectionem à duobus Discipulis, speciem panis tantùm consecravit, ut legitur in *Luc. cap. 24. Vers. 30.* Ergo in una sola specie datur essentia Sacrificii Missæ.

His tamen non obstantibus contraria sententia communiter defenditur à recentioribus ob sequentia fundamenta.

Primò. Sacrificium Missæ ad hoc specificè est à Christo Domino institu-
tum; ut in ipso expressè repræsentetur 10
Sacrificium cruentum Crucis, in quo ipse Christus per realem occisionem, & separationem Corporis, & Sanguinis immolatus fuit. Sed hæc mystica immolatio, & separatio Corporis, & Sanguinis, vi verborum consecratio-
nis, non habetur nisi in consecratio- 11
ne utriusque speciei; quia per consecrationem Panis, ex vi verborum, ponitur Corpus ejus mysticè à Sanguine separatum; & per consecrationem Vini ponitur Sanguis eodem modo separatus à corpore. Ergo essentia Sacrificii Missæ consistit non in consecratione unius solum speciei, sed in utriusque.

Secundò. Si Missæ Sacrificium fieri posset cum consecratione Panis tantùm, vel solius Vini, id esset contra ejus institutionem; in qua Christus illud instituit
consecrando utramque speciem, & præ- 12
cipiendo Discipulis, ut sub utraque specie consecrarent, ut habetur in *Concil. Trident. sess. 22. cap. 1.* Sed hoc esse non debet. Ergo.

Tertiò: Præterea in Sacrificio Missæ debet esse reipsa, quod fuit in typo in Sacrificio Melchisedech; cum Christus
sit Sacerdos secundum ordinem Melchi- 13
sedech. *Psal. 109. Vers. 5.* Sed Melchisedech non obtulit Panem tantùm, nec tantùm Vinum, sed Panem, & Vinum simul. *Genes. 14. Vers. 18.* Ergo essentia Sacrificii Eucharistici haberi non potest nisi in oblatione, & consecratione utriusque speciei.

Quartò: Sacrificium Missæ ordina-

tum est in remissione peccatorum, ideòque appellatur Propitiatorium, ut
14 diximus supra Decis. XIV num. 7. Sed sine Sanguinis effusione non fit remissio. Hebr. 9 Vers. 22. Ergo in Sacrificio Missæ non solùm Panis consecratio, sed etiam Vini intervenire debet, ut expressa habeatur effusionis Sanguinis repræsentatio.

Quintò. Accedit universalis Ecclesiæ consuetudo, quæ nunquam passa est in ullo casu Sacrificium Missæ et
15 fieri non utraque specie, ut probat Emin. Cardin. Bellarminus l. 4. de Eucharist. cap. 22. Vers. Licet colligatur. Emin. Cardin. de Lugo de Sacramento Eucharistiæ d. 19 n. 129. & Mastrius d. quæst. 4. disp. 4. num. 100 ubi refellunt assertam dispensationem Innocentii VIII cum Norvegis, ut ob defectum vini in una tantum specie Panis consecrarent, de qua Volaterranus lib. 7. Geographiæ cap. 4. Onuphrius Panvinius in Chronic. Anno 1490. Et Claudius Sainctes repetit. 10. de Eucharist.
16 cap. 5. ubi non Innocentium VIII. Sed Innocentium IV nominat, & de utroque commemorat, & fabulosa est asserta dispensatio, quæ neque facta fuit, neque fieri potuisset contra id, ad quod significandum est institutum à Christo.

Sextò. Adjungitur aliud inconveniens, quod sequeretur, si essentia Sacrificii subsisteret in consecratione unius speciei tantùm, videlicet quod non esset unum, sed duo Sacrificia, quæ in eadem actione fierent, unum sub specie Panis, & aliud sub specie Vini. Hoc autem dari, aut dici non debet, quia Christus instituit unicum
17 tantum Sacrificium, sub utraque specie immolandum, ut ait Concil. Tridentinum d. sess. 22. cap. 1. Et Missa est unum Sacrificium, non autem duo.

Septimò. Facit Rubrica, de qua infra num. 33 meminimus, si post sumptionem
18 unius speciei consecratæ reperiatur altera non [illegible], denuò consecrari utramque speciem. Cur ita? Si una sola validè consecratur, quare tenetur consecratio? Utique ut ex consecratione utriusque speciei resultet expressa repræsentatio mortis Christi, in qua consistit essentia Sacrificii Eucharistici.

Hæc tamen opinione, quæ, ut dixi, communior, & probabilior est, & quam amplectitur etiam Diana part. 10. tract. 16. Miscel. 6. resol. 43. Quæ in coordinato posita est tom. 2. tract. 1. resol. 219. Et patet in coordinato tom. 3 tract. 1. resol. 47. desumpta ex Diana antiquo impress. 8 tract. 1. resol. 23. horum est respondendum argumentis contrariis. Nam

Ad primum ita respondet Mastrius d. disp. 4 q. 4 num. 104. videlicet: *Si Sacrificium sumatur solùm pro reali oblatione, & immutatione rei in honorem Dei, sic in singulis speciebus Eucharistiæ, & in qualibet per se reperitur sacrificium. At alterius si consideretur, quod* 19
est speciale in Sacrificio Eucharistiæ ex sua institutione, quod nimirum sit expressa, & completa repræsentatio Sacrificii cruenti in Cruce peracti, seu mystica quædam mactatio, & corporis à Sanguine separatio, planè in hoc sensu negatur assumptum, non enim ita clarè, & completè passio Christi repræsentatur in consecratione unius duntaxat speciei, sicut in utraque. Et in hac ratione [illegible] dem sequuntur omnes Theologi hanc opinionem sequentes, advertentes, non [illegible] esse considerare essentiam Sacrificii in genere, sed essentiam Sacrificii Eucharistici ita instituti, ut repræsentet expressè separationem Sanguinis à corpore Christi, & consequenter etiam ejus mortem, realiter factam in Cruce, & hanc expressam repræsentationem non habemus in consecratione unius speciei tantùm, sed in consecratione utriusque.

Ad secundum argumentum contrarium respondetur, nonnullos DD. probabilem opinionem duxisse illam, 20
quæ tenet, Sacerdotem, qui non intendit Sacrificare, nec consecrare utramque speciem, invalidè consecrare unam po-

speciem tantùm, ea ratione qua Christus ea instituit Sacramentum Eucharistiae, et simul illud instituerit in ratione Sacrificii, nec voluerit fieri Sacramentum sine Sacrificio, nec Sacrificium sine Sacramento, prout ipse eodem tempore, & eadem actione in novissima coena consecravit, & sacrificavit, & sic fieri per Apostolos, & Sacerdotes praecepit; quibus non dedit duas potestates separatim ad consecrandum tantùm, & ad sacrificandum tantùm, sed unicam ad simul consecrandum, & sacrificandum, ut differit Suarez in 3 p. D. Thom. tom. 3. disp. 43 § Dico primò Emin. Card. de Lugo De Eucharistia disp. 19 num. 103 Et Diana part. 10 tract. 16 resol. 62 Quae in Coordinato est d. tom. 2 tract.
21 1 resol. 128. Sed postposita hac opinione speculativa, quae in praxi servatur contrarium, nam consecrata Hostia, ostenditur adoranda à populo antequam sit consecratus Calix, respondetur ad argumentum, subsistere Sacramentum in consecratione unius speciei tantùm, sed non subsistere Sa-
22 crificium, quia Eucharistia ut Sacramentum instituta est à Christo per modum cibi, & una sola species consecrata constituit Corpus Christi, aptum ut manducetur per modum cibi spiritualis; at Eucharistia ut Sacrificium instituta est per modum Victimae immolatae, & talis modus non habetur, nisi per consecrationem ambarum specierum, quia vi verborum ponitur Corpus separatum à Sanguine, & Sanguis separatus à Corpore, & hoc modo fit expressa repraesentatio Sacrificii cruenti completi à Christo in Cruce per effusionem Sanguinis, & illius separationem à Corpore. Est igitur discrimen in ratione Sacramenti, & in ratione Sacrificii, & ideò argumentum non concludit.

Ad tertium respondetur: Quod licèt aliquo modo per consecrationem unius speciei tantùm repraesentetur mors Christi, quia vi verborum ponitur Corpus, non posito ibi Sanguine; vel ponitur Sanguis, non posito ibi Corpore, nihilominus multò clarius, & expressius declaratur, & exprimitur realis separatio, quae facta est in Cruce, Corporis Christi à Sanguine ipsius, & ejusdem Sanguinis à Corpore. Cum igitur tota ratio Sacrificii 23
Missae pendeat ex voluntate Christi instituentis, qui voluit, quod illa realis separatio Sanguinis à Corpore clarius, & expressius repraesentaretur per consecrationem utriusque speciei, hac de causa essentia Sacrificii fieri non potest in una sola specie consecrata.

Ad quartum respondetur, negando paritatem efficaciae repraesentativae Sacrificii existentis in una specie sola, sicut in ambabus, quia licèt etiam in una specie consecrata, quàm in alia existat Sacramentaliter totus Christus 24
habens non corpus exsangue, sed corpus vivum cum suo Sanguine, nihilominus, ut dictum est, consecratio ambarum specierum magis clarè, & expressè repraesentat mortem Christi, quam pertulit in Cruce, quia per utramque consecrationem ponitur separatum Corpus à Sanguine, & Sanguis à Corpore vi verborum, & per illam separationem cruentam praedicta clarò, atque expressa manifestatio.

Ad quintum respondet Pasqualigus *de Sacrificio novae legis q. 44 num. 13* 25
Quod Eucharistia non repraesentat mortem Christi, nisi quatenus est victima, quae supponitur Sacrificio, atque adeò dependenter ab ipso Sacrificio, seu actione Sacrificandi: undè licet in una specie sit totum Sacramentum, non tamen est tota repraesentatio, sed tantùm inadaequatè; quia se habet ut pars victimae oblatae, & repraesentat mortem Domini cum ordine ad aliam partem, & quatenus supponit victimam oblatam explicitè in consecratione utriusque speciei.

Ad sextum respondetur, quod Sacrificium incruentum, & Eucharisticum oblatum à Christo in coena fuit expressè significativum suae mortis futurae, & ideò consecravit, & immo-

lavit

fuerit sub utraque specie, ut igitur Sacrificium Missæ sit ad formam illius Sacrificii oblati à Christo in cœna, debet fieri cum consecratione utriusque speciei. Nec implicat, quod in illo Sacrificio
26 repræsentatio esset de morte futura, in Sacrificio autem Missæ sit repræsentatio de morte præterita, quia hæc est differentia tantùm accidentalis, quæ non variat essentialiter Sacrificium Missæ; quod quidem est idem specie cum Sacrificio cœnæ, nam in utroque Sacrificio est eadem res oblata, & idem offerendi modus per mysticam, & Sacramentalem immolationem. Satis ergo nobis est, quod Sacrificium Missæ ex sui institutione significet, ac repræsentet passionem, & mortem Christi sivè præteritam, sivè futuram, ut doctè explicat Mastrius in 4. d. *disp.* 4. qu. 5. num. 109.

Ad septimum respondetur, quod equidem gravissimi Ecclesiæ Patres, quos refert Bonacina *de Sacram. Euchar. disp.* 4. qu. 1. *punct.* 7. num. 9. opinati sunt, Christum Dominum consecrasse Eucharistiam, dum in castello recumberet cum duobus illis Discipulis, unus
27 quorum vocabatur Cleophas, & creditur fuisse frater S. Joseph sponsi Deiparæ Virginis, & pater Apostolorum Jacobi minoris, & Judæ Thadæi, ut notat Menochius *in Histor. Sacr. lib.* 8. *cap.* 4. num. 1. Quod autem illa consecratio fuerit Eucharistiæ, habentur tres rationes, Una, quod Evangelista
28 Lucas utitur illis verbis: *cognoverunt eum in fractione panis*. *Luc.* 24. *Vers.* 35. per quæ verba denotatur Eucharisticum Sacramentum *Act.* 2. 42. & 1. *ad Cor.* 10. 16. Altera, quia Christus non benedixit Panem antequam sederent ad mensam, sed cum sedissent: *Et factum est, dum recumberet cum eis, accepit panem, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis*. *Luc.* 24. *Vers.* 30. ubi illa non fuit benedictio Mensæ, sed consecratio Eucharistiæ. Tertia, quia ait textus *ibid.* *Et aperti sunt oculi eorum, & cognoverunt eum*: quod est proprium Venerabilis Sacramenti illuminare corda fidelium ad cognoscendum, & amandum Deum, ut considerant Cornelius à Lapide, Barradas, & Tirinus super *d. cap.* 24. *Luc. Vers.* 30. Et Menochius *d. lib.* 8. *cap.* 4. num. 2. Ni- 29
hilominus alii Ecclesiæ Doctores autumant, benedictionem illam, ac fractionem Panis non fuisse consecrationem Sacramentalem Eucharistiæ, ad quam sumendam prædicti Discipuli non videbantur præparati, sed fuisse simplicem Mensæ benedictionem, ut cibum corporalem sumerent, ut ex Cornelio Jansenio, & Gulielmo Estio notat Menochius *d.* num. 2. Quare Pasqualigus *d. q.* 64. num. 15. ita respondet: *Non est certum, quod tunc Christus consecraverit, & si consecravit, non est certum, an consecraverit in una tantùm specie. Quidquid tamen sit, dato quod consecraverit, id fuit ex suprema auctoritate, quam habebat, ut institutor Sacrificii: & non est usus Sacrificii instituti pro Ecclesia in ultima cœna, sed alia species Sacrificii, tunc fortè usu.* Eamdem responsionem dat Bonacina *in cit. disp.* 4. qu. 2. *punct.* 5. num. 7.

Stante igitur hac communi, & magis probabili opinione quod ambæ species Panis, & Vini, necessariæ sint ad essentiam Sacrificii Missæ, adeò ut una sine altera absque gravi Sacrilegio consecrari non possit, ut habetur *in cap. Comperimus De Consecr. dist.* 2. relatum etiam à Reginaldo *in Praxi fori Pœnitent. lib.* 29. num. 19. ex eodem notanda sunt sequentia documenta ad majorem Sacerdotum instructionem.

Documentum primum. Illicitum esse de se, formaliter, seu directè intendere Sacrificii mutilationem, idest 30
consecrare sub una tantùm specie, quia præceptum divinum est negativum, videlicet, ut nunquam fiat Sacrificium cum una sola specie, ut ait Suarez *in* 3. *p. tom.* 3. *disp.* 43. *sect.* 4. & Reginald. *d. lib.* 29. num. 15. & qui sic consecraret grave Sacrilegium committeret.

Documentum secundum. Nulla 31
de causa, non dico privata, sed nec-

que

que publica, licitum est Sacerdoti di-
rectè unam solam speciem consecrare,
puta si vinum haberi non posset, cele-
brare cum sola Hostia pro communican-
do infirmo, vel ut populus Missam au-
diat. Reginaldus *d. lib.* 29. *num.* 15. Bo-
nacina *d. disp.* 4. *qu.* 2. *punct.* 7. *num.* 9.

Documentum tertium; etsi aliqui
Doctores antiqui scripserint, Sum-
mum Pontificem posse dispensare, ut
fiat Sacrificium cum consecratione
unius speciei tantùm, quos citat Bo-
nacina *d. punct.* 5. *num.* 13. & Pasquali-
32 gus *d. quæst.* 46. *num.* 1. & 2. Contrarium
tamen est tenendum juxta probabilio-
rem opinionem Theologorum, & Ca-
nonistarum, quos citat et idem Pas-
qualigus *ubi. num.* 3. ob plurimas ratio-
nes per eundem relatas, quarum præci-
pua est, quod consecratio utriusque
speciei est de præcepto Divino, & de
intrinseca ratione Sacrificii Eucharisti-
ci. Eminent. Card. de Lugo *de Sacram.*
Euchar. d. disp. 19. *sect.* 8. per totam
idem affirmans.

Documentum quartum. A pecca-
33 to transgressionis prædicti præcepti Di-
vini excusat inadvertentia inculpabi-
lis, qualis censetur illa, si quis bona
fide putans, se ponere vinum in Cali-
ce, poneret aquam, & sic consecra-
ret solum Panem; & postquam depre-
hendit, esse in Calice aquam, non
posset absolutè reperiri Vinum conse-
crandum, vel non sine magno scan-
dalo, aut periculo. Reginaldus *d. lib.*
29. *num.* 14.

Documentum quintum. Si cele-
brans, ante consecrationem, cognoscat
34 defectum essentialem in substantia Pa-
nis, vel Vini, projiciat, & Panem,
seu Vinum absque defectu substituat,
& consecret. Si verò id cognoscat post
consecrationem, debet iterum conse-
crare, vel Hostiam solam, si illa sola
habeat defectum, vel Vinum solum,
si in ipso tantùm defectus sit, vel
utrumque, si utraque sit materia im-
pura. Rubrica Missalis *de defect. in*
celebr. Miss. occurrent. cap. 3. *num.* 4. &
cap. 4. *num.* 3.

Documentum sextum. Si sacerdos
deprehendat defectum in speciebus post 35
consecrationem, ante sumptionem,
iterum consecret vel unam, vel am-
bas species, removendo ab Altari il-
lam, vel illas, in quibus erat defe-
ctus. d. Rubrica Missalis *cap.* 3. *num.* 5.
& *cap.* 4. *num.* 4. At si defectus depre-
hendatur post sumptionem specierum
consecratarum, tunc debet iterum con-
secrare novam Hostiam, & novum vi-
num, & utrumque iterum sumere;
& hoc quamvis defectus fuisset non so-
lùm in utraque specie consecrata;
sed etiam si in una tantùm, sivè in
specie Panis, sivè in specie Vini. d.
Rubrica Missalis *cap.* 3. *num.* 6. & *cap.*
4. *num.* 5. S. Thomas 3. *part. qu.* 83.
art. 6. *ad Quartum.* Ratio est, quia
licèt una ex speciebus fuerit validè con-
secrata, quia altera defecit, non potuit
expressè repræsentare Sacrificium cruen-
tum Crucis, ad quam expressam re-
præsentationem, ut dictum est supra
num. 11. & 12. requiritur utraque species
validè consecrata in eadem actione,
& Sacrificio Missæ. Excipit Rubri-
ca Missalis *d. cap.* 4. *num.* 5. nisi timor
sit scandali, tunc enim ad scandalum
evitandum satis est consecrare noviter
aliam speciem ab illa, quæ reperta 36
fuerit inepta, & eam consecratam sta-
tim sumere. Bissus *in Hierurgia tom.* 2.
Verbum Vinum §. 7.

Documentum septimum, & ulti-
mum. Si Sacerdos celebrans ita gravi- 37
ter infirmetur post consecrationem
unius, vel ambarum specierum, ut
prosequi Sacrificium non valeat, Mis-
sa expleri debet per alium Sacerdotem
ab eo loco, ubi ille desiit, & in casu
necessitatis etiam per non jejunum.
Rubrica Missalis *d. tit. cap.* 10. *num.* 3.
Diana *part.* 10. *tract.* 11. *res.* 4. Quam in
Coordinata obtinuit sedem *in tom.* 2. *tr.*
1. *resol.* 239. ubi movet dubium, quid
agendum, si alius Sacerdos haberi non
possit, nisi die sequenti, an sit com-
plendum Sacrificium relictum imper-
fectum antecedenti die ob mortem ce- 38
lebrantis? Et respondet, affirmativè.

Henriquez *lib. 9. cap. 40. num. 1* & Tamburinum *in Opuscul. de Sacrific. Missæ lib. 2. cap. 8. §. 1. num. 6.* & ibi Sà non expunctus *Verb. Missa num. 38.* Sed negare Averlam *de Sacram. Eucharistia quæst. 21 sect. 2.* cui ipse Diana adhæret, ea ratione quia, per dilationem unius diei non esset una moralis actio per continuationem moralem; unde in tali casu, satis esset, ut in alia Missa sumerentur Species consecratæ, quæ in Altari remanserant ob decubitum celebrantis antedicti. Quod si idem celebrans decumberet post Communionem Hostiæ, an alius Sacerdos debeat supplere sumendo Sanguinem? & Missam perficiendo usque in finem? Diana *part. 10. tract. 12. resol. 15.*
39 Coordinatus autem *d. tom. 2. tract. 1. resol. 240.* ponit quatuor opiniones. *Primam*, quod non sit opus alia perfectione Sacrificii. *Secundam*, quod sit perficiendum Sacrificium ab alio Sacerdote, qui Speciem Sanguinis sumat, & Missam compleat. *Tertiam*, quod alius Sacerdos in tali casu debet Panem novum, & novum Vinum consecrare, & sumere unà cum Sanguine, qui non fuit sumptus à celebrante defuncto. *Quartam*, quod alius Sacerdos debet tantùm consecrare novam Hostiam, & illam sumere cum speciebus Vini jam consecrati à primo Sacerdote; & omnis opinio habet suos Doctores; ipse tamen Diana amplectitur opinionem secundam; quæ quidem fundatur in Rubrica Missalis *d. cap. 10. num. 3.* ibi: *Missa per alium Sacerdotem expleatur ab eo loco, ubi ille desiit, & in casu necessitatis etiam per non jejunum.*

40 Tandem Lector nosce curiosum Casum. Celebrans cadit in deliquium post consecrationem. Juvatur ab assistentibus exhibitione vini cretici, quo sumpto reassumit vires: adstat alius Sacerdos jejunus; quis horum debet perficere Missam? Respondet Gobat *in Theol. experim. tract. 3. num. 826.* quod ipse celebrans, etsi non amplius jejunus, debet suum Sacrum continuare, postposito alio Sacerdote jejuno, quia præceptum divinum de Sacrificio perficiendo ab eo, qui cœpit, prævalet præcepto jejunii naturalis, quod omninò videtur desinere in tali casu.

DECISIO XXXIII.

ARGUMENTUM.

Celebris Theologorum Controversia, *An fructus, seù valor Sacrificii Missæ sit infinitus, vel finitus?* breviter, sed claré examinatur, & resolvitur. Fructus Missæ triplex, generalissimus pro tota Ecclesia Catholica, Medius pro dantibus stipem, & Specialissimus pro celebrante. Utrùm una Missa tantum prosit applicata uni, quantum si pluribus applicetur? Omnes cooperantes Sacrificio Missæ, magnam fructus partem reportare auctoritatibus, & exemplis comprobatur. Stipendia plura pro una Missa an licitè recipiantur?

SUMMARIUM.

1 *Missæ valor, seu fructus an sit finitus, vel infinitus?*
2 *Missæ fructus triplex Meritorius, Impetratorius, & Satisfactorius.*
3 *Fructus satisfactorius in Missa habetur semper infallibiliter.*
4 *Offerentes Missam sunt sex.*
5 *Christus est primus, & principalis offerens in Missa.*
6 *Sacerdos celebrans est secundus offerens in Missa.*
7 *Ecclesia Universalis dicitur offerre Sacrificium Missæ.*
8 *Missæ Sacrificio assistentes cooperantes dicuntur offerentes.*
9 *Interessentes Sacrificio Missæ inter offerentes numerantur, & reportant fructum specialissimum.*

Et

Ex numero 53.

10 *Missam audire impensè cupientes, dicuntur spiritualiter offerre.*

11 *Fructus Missæ alius ex opere operato; alius ex opere operantis. Et uterque in quibus consistat?*

12 *Celebrantium absque devotione parvus, aut nullus est fructus ex opere operantis.*

13 *Missæ fructus ex opere operantis est finitus, & limitatus.*

14 *Missæ valor ex opere operato an sit finitus, vel infinitus magna est altercatio inter Theologos.*

15 *Argumenta pro infinitate valoris Missæ ex opere operato.*

16 *Missa est idem Sacrificium cum Sacrificio cœnæ, & Crucis.*

17 *Christus est dignitatis infinitæ.*

18 *Baptismus ex opere operato remittit totam pœnam.*

19 *Merita Christi sunt infinita.*

20 *Commemoratio multarum fit in Missa.*

21 *Missæ fructus crescit, crescente devotione offerentium.*

22 *Missæ valor non decrescit ob multitudinem adstantium.*

23 *Lux candelæ, & Vox hominis sine diminutione communicatur multis.*

24 *Missa una an tantum valeat pro uno, quantum pro pluribus?*

25 *Argumentatur, quod valor Missæ sit limitatus, & finitus.*

26 *Ecclesia multiplicat Missas pro eadem necessitate.*

27 *Iniquum est applicare uni tantùm, quod prodesse potest multis.*

28 *Morituri ordinant pro se plures Missas.*

29 *Stipendia plura pro una Missa prohibitum est accipere.*

30 *Actio Sacerdotis celebrantis est valoris finiti.*

31 *Legata perpetua Missarum non debent esse superflua.*

32 *Ordinationum diversitas in Missa non inutilis.*

33 *Charitatis Lege omnibus prodesse debemus.*

34 *Applicatio Sacrificii Crucis in Missa fit limitato modo.*

35 *Missæ Sacrificium in se, & in actu primo est valoris infiniti: in applicatione, & in actu secundo est finiti valoris.*

36 *Christus cur voluerit, sua merita infinita applicari nobis in Missa modo finito, & limitato?*

37 *Sacrificium Missæ incruentum iterabile: cruentum Crucis non.*

38 *Christus nunc non meretur, neque satisfacit.*

39 *Baptizans plures eodem tempore facit plura Sacramenta.*

40 *Fructus Missæ ex opere operato est totus illius, qui facit celebrare Missam.*

41 *Fructus Missæ triplex, generalissimus, medius, & specialissimus*

42 *Numerus major, vel minor assistentium Missæ non præjudicat.*

43 *Candela æquè illuminat stantes in eadem sphæra.*

44 *Cap. Non mediocriter 24. de Consecr. dist. 5 multipliciter declaratur*

45 *Sacrificia Missæ in toto orbe celebrata prosunt omnibus fidelibus, exceptis excommunicatis, & existentibus in peccato mortali*

46 Ego volo celebrare Missam, &c. *est oratio habens Indulgentiam quadraginta annorum toties, quoties recitatur ante Missam*

47 *Sacrificio Missæ inservientes, & cooperantes participant de fructu medio ejusdem Sacrificii.*

48 *S. Thomas Aquinas inserviebat Missæ. Idem facit Dux Venetiarum.*

49 *S. Wenceslaus Dux Bohemiæ serebat triticum, & vinum exprimebat pro Missa.*

50 *S. Teresia erat sollicita in rebus spectantibus ad Sacrificium Missæ.*

51 *Anima donatoris domus pro fabricanda Ecclesia liberetur à Purgato-*

genere, in prima Missa celebratione.

52 *S. Severus de Montefalco inventum thesaurum expendit in constructione Ecclesiarum.*

53 *Fructus Missæ pro celebrante est æqualis, ac major fructu illius, qui dat stipendium pro celebratione.*

54 *Sacerdotes nunquam celebrantes peccant mortaliter.*

55 *Episcopi debent vel quotidie audire Missam, vel eam celebrare.*

56 *Stipendium pro Missa quare sit debitum?*

57 *Missa una satisfieri non potest pluribus stipendiis.*

58 *Decretum Urbani VIII de unico stipendio pro qualibet Missa.*

59 *Propositiones damnatæ ab Alexandro VII circa stipendia Missarum.*

60 *Stipendia plura pro una Missa an aliquando licitè accipiantur.*

SEquitur, ut explicemus, An fructus, seu valor Sacrificii Missæ
1 sit finitus, vel infinitus? nam ex hac quæstione pendet resolutio diversorum dubiorum, & præcipuè, An una Missa tantum prosit celebrata pro uno solo, quantum si celebretur pro pluribus? Et an liceat Sacerdoti recipere plura stipendia à diversis petentibus Missam, & celebratione unius Missæ possit omnibus satisfacere? In qua quæstione, (quam Mastrius *in 4. sent. q. 6. num. 115. Lugo de Euchar. q. 83. art. 1. dub. 10.* vocant obscurissimam, & implicatissimam, eò quia Auctores in ea, etsi prolixè, confusè nimis loquuntur) nos pro tenuitate nostri ingenii brevitati, & claritati studentes, quid tenendum sit, & dicendum, juxta praxim Ecclesiæ Catholicæ hic demonstrabimus. Sunt autem præmittenda tria.

Primum est, quod fructus, seu va-
2 lor Sacrificii Missæ est triplex Meritorius, Impetratorius, & Satisfactorius. Emin. Card. de Lugo *de Sacram. Euchar. disp. 19. num. 122.* Tamburin. *de Sacrific. Missæ lib. 2. cap. 2. § 1. num. 2.* Meritum resultat ex Sacrificio Missæ, quia cum sit opus sanctum, & Deo gratissimum, aptum est ex condigno causare meritum in illis, qui in statu gratiæ illud operantur, prout fit in cæteris piis operibus, ut notat idem Card. de Lugo *d. num. 122.* Impetratio est concessio bonorum tàm Spiritualium, tùm temporalium, quæ datur à Deo virtute hujus Sacrificii, ut ostendimus supra *Decis. XIV. à num. 23. & seqq.* & habetur in Concilio Tridentino *sess. 22. cap. 2. & can. 3.* quæ etiam bona à Missæ Sacrificio provenientia tàm justis, quàm peccatoribus referuntur à Collegio Salmanticen. *tom. 21. De Sacramentis in genere tract. 5. cap. 4. num. 15.* Satisfactio est remissio pœnarum, quas solvere justi debent vel in hac vita, vel in Purgatorio ob peccata jam confessa, & deleta, quæ quidem vis satisfactiva est propriissima hujus incruenti Sacrificii, nam sicut in Sacrificio cruento Crucis facta fuit pro omnibus ad sufficientiam, sic in isto per applicationem fit ad efficaciam. D. Colleg. Salmanticensium *d. cap. 4. num. 11.* & Mastrius *d. disp. 6. num. 113.* dicens, quod hic fructus satisfactorius ex communi Theologorum sententia habetur sem- 3
per infallibiliter.

Secundum Præmissum. Offerentes Sacrificium Missæ Sanctii sunt, vide- 4
licet sex in ordine. Primus est Christus Dominus, tanquam principalis Sacrificans, tùm quia in Cruce omnia, & singula Sacrificia futura Patri æterno pro nobis obtulit, tùm quia Sacerdos celebrans ejus nomine celebrat, & in ejus persona consecrat; & ipse Christus per suam Humanitatem, tanquam instrumentum Divinitati con- 5
junctum, concurrit ad transubstantiationem, in qua consistit formalis ratio hujus Sacrificii, tùm etiam quia idem Redemptor non solum ratum habet Sacrificium suo nomine à Sacerdotibus Deo Patri oblatum, sed etiam quia credibile est, eum tanquam Summum Sacerdotem in cœlis, singula Sa-

cri-

efficit, quam fiunt in terris Pars sua,
offerre actu electo ob majorem in Pa-
trem reverentiam, & in nos homi-
nes amorem, & charitatem. Suarez
6 in 3. p. D. Thom. disp. 77. sect. 1. Colleg.
Salmant. d. tract. 5. cap. 2. num. 3. & se-
quentibus. Et Emin. Card. de Lugo d.
disp. 19. sect. 7. Secundus offerens est
homo Christianus Sacerdotali chara-
ctere insignitus, qui ab ipso Christo
habet potestatem consecrandi, & sa-
crificandi, ut ostendimus Decis. VII.
num. 19. & docet S. Thomas 3. p. q.
82. art. 7. & 8. atque definitum est à
Concilio Tridentino sess. 22. cap. 1. &
2. & can. 2. Tertius offerens est Univer-
sa Ecclesia, à qua Sacerdotes crean-
tur, & eliguntur tanquam Legati ad
7 Deum pro ipsa, sicut enim Respubli-
ca dicitur petere à suo Rege id, quod
petit per Legatum suum, sic tota
Ecclesia in Sacrificiis Sacerdotum pe-
tit à Deo omnia, quæ sunt ei neces-
saria; ut docet Apostolus ad Hebr. cap.
5. vers. 1. & docuerit Gobat d. tract. 3.
num. 106. Quartus offerens est ille,
qui cooperatur Sacrificio, adjuvans Sa-
cerdotem, vel ei ministerium exhiben-
do, vel aliqualiter inserviendo, vel pa-
8 ramenta subministrando. Gobat ibid.
num. 107. Quintum locum offerentium
occupant illi, qui piè, ac devotè in-
tersunt corporaliter Sacrificio Missæ,
illum audientes, quod testantur illa
9 Verba Canonis: *Et omnium circumstan-
tium, quorum tibi fides cognita est, & no-
ta devotio, pro quibus tibi offerimus,
vel qui tibi offerunt hoc Sacrificium lau-
dis.* Collegium Salmanticen. d. tract.
10 5. cap. 2. num. 7. Tamburin. d. lib. 2.
cap. 2. §. 3. num. 1. Quarti in Appen-
dic. de Sacrificio q. punct. 17. & Ma-
stdius in 4. Sent. disp. 4. num. 132. & ideò
reportant à Missa summum fructum spe-
cialissimum, ut infra num. 13. Sextum
tandem locum obtinent, qui cum ne-
queunt ob impedimenta corporaliter
interesse Sacrificio, spiritualiter conve-
niunt, vota Sacerdotis suis affecti-
bus prosequentes. S. Thomas d. 3. p.
q. 83. art. 6. & 7. Suarez d. disp. 77.
sect. 2. & 3. & Gobat d. tract. 3. num. 109.
& 110.

Tertium Præmissum. Fructus, seu
valor Sacrificii incruenti duplex est.
Unus ex opere operato, alter ex ope-
re operantis. Hi termini quomodo sint 11
intelligendi, explicuimus in Decisioni-
bus de Eucharistia *Decis. LVII.* num.
4. ubi ex Theologis Scholasticis ibi al-
legatis diximus, fructum, & effectum
ex opere operato esse illum, qui im-
mediatè provenit ab opere instituto à
Deo ad ipsum fructum, & effectum
producendum, præscindendo à merito
Ministri, & suscipientis. At ex opere
operantis fructum illum esse, qui con-
ceditur ratione bonitatis, devotionis,
& meriti Ministri, & suscipientis. Igi-
tur in Sacrificio Missæ, si virtute ip-
sius Sacrificii, nulla concurrente de-
votione celebrantis, remittantur ei,
pro quo offertur, triginta anni pœna-
rum Purgatorii, talis remissio dicitur
ex opere operato. Porrò si ob sum-
mam devotionem, & pietatem, alias-
que virtutes Sacerdotis Hostiam in-
cruentam litantis, remittantur anni
quadraginta pœnarum, illa decem, su-
pra triginta, censentur fructus ex ope-
re operantis. Gobat d. tract. 3. à num.
146. & seqq. ubi duo notatu digna po-
nit, quæ aliàs non legeris. *Unum*,
quod valor ex opere operato ita dici-
tur in sensu passivo, & in tempore
præterito, quia Christus in sua Pas-
sione, dumque in hoc mundo esset, in-
stituit, opera, à quibus immediatè in
nos provenirent sua merita, & satisfa-
ctiones, videlicet Sacramenta, & Mis-
sæ Sacrificium, quæ idcircò sunt opera
jam à Christo operata. Alia ex opere
operantis ita vocantur, quia respi-
ciunt de præsenti qualitatem ministro-
rum, qui hic, & nunc eadem Sacra
operantur. *Alterum* notabile est, quod
in Sacrificio Missæ, fructus, seu valor
ex opere operato consistit in consecra-
tione, & sumptione Specierum con-
secratarum. Valor, seu fructus ex
opere operantis est ille, qui emanat
ex devotione celebrantis in accessu ad

Alta-

Altare, in recitatione Introitus, Hymni Angelici, Orationum, Epistolæ, Evangelii, Symboli, & universis omnibus verbis, genuflexionibus, & actionibus ipsis Sacrificantis. Ita d. Gobat tract. 3. num. 132. ex quo licet deducere, quàm exiguus sit fructus Missæ ex opere operantis illorum Mysterum, qui præcipiti gestu, & celeri voce Missam recitant absque ulla
12 prorsus devotione, & secundè plus valere Sacrum boni, ac devoti Sacerdotis, quàm indevoti, prout respondit Alex. Papa in cap. ipsi 1. q. 1. & docent S. Thomas 3. part. qu. 83. art. 3. Sotus in 4. sent. dist. 13. quæst. 2. art. 6. Pellizarius in Manual. Regular. tract. 5. cap. 9. num. 65. & alii, quos allegat, & sequitur idem Gobat eod. tract. 3. num. 211. & seqq. & Pas Jordanus tom. 1. lib. 4. tit. 1. num. 31.

His sic prænotatis, ac præmissis, deveniendo ad resolutionem quæstionis, Utrum fructus, seu valor Sacrificii Missæ sit finitus, vel infinitus? oportet statim distinguere valorem, & fructum ex opere operantis ab illo ex opere operato; quandoquidem omnes Theologi conveniunt, & concedunt, fructum Missæ ex opere operantis (illum videlicet, qui provenit à dignitate, & bonitate Sacerdotis celebrantis, nec non Sanctæ Ecclesiæ, ministrantium, adstantium, & aliorum offe-
13 rentium) esse finitum, ac limitatum, ea ratione quia finita, & limitata est sanctitas omnium mortalium, etiam Ecclesiæ universæ in hac vita. Mastrius in 4. quæst. 6. de Sacramento Ordinis num. 138. Collegium Salmanticens. tom. 12. tract. 5. cap. 3. num. 2. Et Eminent. Card. Bellarminus lib. 2. de Missa cap. 4. Cæterùm ex opere operato, quatenus valor Sacrificii provenit à Christo principaliter offerente, sunt discordes Scholastici inter se, alii enim affirmant, valorem Missæ esse
14 extensivè infinitum, itaut una Missa possit applicari pluribus absque eo, quod ejus fructus minuatur ad singulos, atque tantumdem unicuique prosit, ac si nulli alteri applicatum fuisset. Ita tenent Cajetanus, Silvester, Canus, Cordubo, Vasquez, Nugnus, Poncius, & alii, quos citat Mastrius d. q. 6. num. 174. E contra alii asserunt, Sacrificium Missæ etiam ex opere operato habere virtutem ita limitatam, & finitam, etiam extensivè, ut si una Missa dicatur pro pluribus, minùs prosit singulis, quàm si dicta esset pro uno tantùm, quia fructus, quem habuisset ille unus, dividitur inter plures, & ita singuli minorem partem habent. Ita D. Bonaventura, Scotus, Ricardus, Durandus, Navarrus, Bonacina, Toletus, & alii apud eumdem Mastrium eod. num. 174.

Primæ sententiæ argumenta principaliora sunt sequentia. 15

Primò. Sacrificium Missæ quo ad Victimam, quæ in eo immolatur, est 16
idem cum Sacrificio Cœnæ, & cum Sacrificio Crucis. Sed illa fuerunt infiniti valoris. Ergo etiam illud.

Secundò. In Missa principalis offerens est ipse Christus, ut dictum est 17
in secundo præmisso. Sed Christus est infinitæ dignitatis. Ergo etiam Missa debet esse infiniti valoris.

Tertiò. Fructus Missæ non debet esse inferior, quàm fructus baptismi. 18
Sed qui baptizat plures eodem tempore, singulis dat plenam gratiam, & remissionem omnium pœnarum ex opere operato. Ergo idem dicendum in celebratione Missæ.

Quartò. Valor, & fructus Missæ nobis applicatur ex meritis Christi. 19
Sed Christi merita sunt infinita. Ergo & fructus Missæ debet esse infinitus.

Quintò. Si fructus Missæ esset finitus, & limitatus, non posset Sacerdos facere commemorationem in Mis- 20
sa nisi de illo, qui illam ordinavit. Sed sic est, quod in Memento facit commemorationem de pluribus. Ergo valor non est finitus, neque limitatus.

Sextò. Si esset finitus, vel limita-

tus.

tus non posset crescere ob majorem
devotionem offerentis, vel ejus, pro
21 quo offertur. Sed horum devotione
crescente, crescit fructus Missæ, ut di-
ximus in tertio præmisso. Ergo non
est finitus.

Septimò. Si fructus non esset infi-
niti valoris, sequeretur, quod quò plu-
22 res eamdem Missam audirent, eò mi-
norem fructum reciperent, talis enim
fructus divideretur inter singulos; &
proinde consultius esset interesse Sacro,
cui pauciores assisterent. Sed hoc est
falsum, quia multiplicatis assistenti-
bus Missa non minus prodest singu-
lis, quàm si singuli soli adessent.
Ergo fructus Missæ est infiniti valo-
ris.

Octavò. Bonum spirituale non po-
test esse minus in sui communicatio-
ne, quàm sit bonum corporale. Sed
23 in corporalibus lux è candela, & vox
ex homine sine diminutione, & æqua-
liter communicatur tàm paucis, quàm
multis. *Marchantus de ordine tract.* 3.
part. 2. *cap.* 7. Tamburin. *de Sacrific.*
Missæ lib. 3. *cap.* 1. §. 2. *num.* 10. Ergo
multò magis fructus Missæ.

Nonò. facit textus in *cap. Non me-*
diocriter 24. *De Consecrat. dist.* 5. ubi S.
Hieronymus ait: *Cum igitur pro cunctis*
24 *animabus psalmus, vel Missa dicitur, ni-*
hilominus, quam si pro uno quolibet ipso-
rum diceretur, accipitur. Ergo fructus
Missæ est valoris infiniti.

Pro contraria sententia, quod fru-
25 ctus Sacrificii incruenti Missæ sit valo-
ris limitati, & finiti hæc sunt potiora
argumenta.

Primò. Quia si valor esset infinitus,
Ecclesia pro aliqua necessitate plures
26 Missas non multiplicaret; unius enim
Missæ valor satis esset. Sed sic est,
quod plures, atque plures Missas
multiplicant. Ergo non est infiniti va-
loris.

27 Secundò. Si valor esset infinitus,
iniquum esset, applicare uni tantùm,
cum posset pluribus æquè prodesse.
Ergo.

Tertiò: Maximè frustra ordinarent
plures Missas pro se dici; cum satis es- 28
set, unam celebrare.

Quartò, Sacerdotes possent pro una
Missa plura stipendia recipere; & se- 29
mel celebrando, pluribus satisfacere,
quod est prohibitum per Decreta Urba-
ni VIII. de quibus infra num. 58.

Quintò. Quia valor Sacrificii non
tàm sumitur ex re oblata, quàm ex 30
oblatione ipsa. Sed oblatio, utpotè
Sacerdotis, & Ministri non potest es-
se infiniti valoris. Ergo neque Sacrifi-
cium.

Sextò. Quia si valor Missæ esset
infiniti valoris, essent superflua lega- 31
ta annua Missarum, & Capellaniæ
perpetuæ, nam unicum Sacrum eva-
cuaret totum Purgatorium. Ergo.

Septimò. Item frustra essent ordi-
natæ ab Ecclesia speciales orationes 32
tùm pro vivis, tùm pro defunctis, &
ad nihilum deservirent diversitas ea-
rum, cum in Missa non plus vale-
rent illis, pro quibus recitantur,
quàm generaliter cuicumque in Ec-
clesia.

Octavò: Si valor esset infinitus,
facerent contra charitatem illi Sacer- 33
dotes, qui ex devotione celebrarent
pro una anima in particulari, quæ es-
set in Purgatorio, cum ex lege cha-
ritatis deberent, eam celebrare pro om-
nibus animabus ibi existentibus, illas
æqualiter liberando.

Nonò. Tota efficacia Sacrificii Mis-
sæ consistit in applicatione valoris Sa- 34
crificii Crucis, ut ait Concil. Trident.
sess. 22. *cap.* 1. & 2. Sed hæc applicatio
fit finito modo, & per partem, non
autem absolutè, & indefinitè. Pas-
qualigus *de Sacrif. Missæ quæst.* 119.
num. 3. & 4. ubi plurimos DD. cumu-
lat, & Mastrius *in* 4. *d. dist.* 4. *quæst.* 6.
num. 117. Ergo non est infiniti, sed limi-
tati, & finiti valoris.

In hac controversia distinguere opor-
tet, aut disputamus, an Sacrificium 35
Missæ in se, & in actu primo habeat
valorem infinitum? Et respondendum
est affirmativè ob rationes, & argu-
menta pro prima opinione relata. aut

quæ-

quærimus, an dictus valor sit infinitus
in applicatione, & in actu secundo?
Et adhærendum est opinioni negativæ,
36 ratio autem est, quia talis fuit dispo-
sitio Divinæ sapientiæ, & mera volun-
tas Christi Domini, cujus intentio in
tanti Sacrificii institutione cum fuerit,
ut illud frequentaretur, & sæpius of-
ferretur, idcirco ob hoc motivum,
& ob hanc causam voluit, ut sua me-
rita, & satisfactiones infinitæ huic
Sacrificio incruento annexæ non ap-
plicarentur hominibus, nisi modo fini-
to, & limitato, & cum virtute fini-
ta, ut ex mente Divi Bonaventuræ,
& ex doctrina Scoti deducit Mastrius
d. 5 q. 6 num. 113 & num. 117. Atque in
Theologia Morali *disp. 19 d. num. 55.
& seqq.* & Pasqualigus *d. quæst. 119.
num. 4 & 5* ubi reddit rationem, &
convenientiam, ob quam Christus
Dominus noluerit, quod suæ Sanctis-
simæ Passionis, & Sacrificii Crucis
merita essent applicabilia omnia simul,
& infinito modo, sed tantùm per par-
tes; & modo limitato, ac finito. Id-
ipsum docet S. Thomas *in 4. dist. 45.
q. 2. art. 4. quæstiunc. 3. Et 3. p. q. 79.
art. 5.* Eminent. Card. Toletus *lib. 2 cap.
6 & 8.* Card. Bellarminus *d. lib. 2. de
Missa cap. 4. Propos. 4.* Reginaldus *lib.
29. num. 152.* Gavantus *part. 2. tit. 8.
num. 3. sub lit. P.* & alii, quos citat
Layman *lib. 5. tract. 5. cap. 2. num. 9.*
ubi ita scribit: *Licet Sacrificium Missæ
ex natura sua, sive secundum primam, &
intrinsecam potentiam spectatum, habeat in-
finitam dignitatem, & valorem impetran-
di, satisfaciendi, applicandi,
tùm ratione rei oblatæ, tùm ratione prin-
cipalis offerentis, qui est Christus Domi-
nus, propter hypostaticam unionem infi-
nitè dignus, attamen spectatum hoc Sa-
crificium secundum proximam potentiam,
quam habet ex Christi institutione, & vo-
luntate, non habet efficaciam producendi
effectum infinitum, sed semper finitum,
ac limitatum tàm extensivè, quàm inten-
sivè.*

Hac distinctione stante, virtualiter
tolluntur argumenta contraria; verùm
quia particularis responsio, (ut ajunt
Logici nostri) pluris mihi arridet, si-
*Alio autem modo ipsi Opinioni op-
positæ* sic responderi potest argumentis
primæ opinionis.

Ad primum, concedendo Sacrifi-
cium Missæ esse idem cum Sacrificio
Cœnæ, & cum Sacrificio Crucis, & 37
habere in se eandem infinitam digni-
tatem, & valorem, sed non esse ap-
plicabilem nobis, nisi limitato modo;
sic Christo volente ob hanc unicam
differentiam inter Sacrificium incruen-
tum, & illud cruentum, quod scilicet
cruentum non sit reiterabile, incruen-
tum verò potest, & debet sæpius rei-
terari.

Ad secundum respondetur, conce-
dendo pariter eundem esse offerentem
utriusque Sacrificii Christum Domi-
num, sed cum hoc discrimine, quod 38
in Sacrificio Missæ offert per manus
Sacerdotum tanquam ministrorum, at
nunc actu non meretur, neque satis-
facit, sicut fecit in cruce, siquidem
merita, & satisfactiones suas præteri-
tas infiniti valoris annexas esse voluit
huic Sacrificio, sed dari nobis per mo-
dum finitum, & limitatum, ad hoc
ut in populo fideli sæpiùs fieret hæc
oblatio, & frequentaretur hoc Sacri-
ficium. Mastrius *d. disp. 4. quæst. 6.*
num. 113. num. 117. & num.
123.

Ad tertium respondetur plures ba-
ptizari eodem tempore, ideò recipere
plenariam remissionem & culpæ, & 39
pœnarum, quia quot sunt baptizati,
tot sunt baptismata: at in casu no-
stro Sacrificium Missæ remanet sem-
per unum, etsi pro pluribus applice-
tur, & ideò ipsismet non impertitur va-
lor infinitus.

Ad quartum respondetur, utique
merita Christi esse infinita, & infini-
ti valoris, sed ipse voluit, nobis ap-
plicari non infinito modo, sed limi-
tato.

Ad quintum respondetur, quod
Sacerdos obligatus ob stipendium
offerre Sacrificium pro uno, potest 40

orare

orare etiam pro aliis, quia hic applicat fructum ex opere operantis, non autem illum ex opere operato, qui semper tertio esse debet illius, à quo datum est stipendium pro Missa. Mastrius d. quæst. 6. num. 124. Vers. Ad ultimum respondetur.

Ad sextum respondetur ex communi Theologorum sententia, triplicem esse fructum Missæ, generalissimum, medium, & specialissimum. Primus
41 ex institutione Christi in omni Missa datur toti Ecclesiæ, id est omnibus fidelibus, secundus conceditur illis, qui aliquo modo concurrunt ad celebrationem illius particularis Sacrificii, tertius est proprius ipsius Sacerdotis celebrantis. Nicolius in Flosculis Verb. Missa num. 2. Tamburin. de Sacrific. Missæ lib. 1. cap. 1. §. 1. num. 3. & Gobat d. tract. 3. à num. 129. nec non illorum, qui Missam audiunt, & suo modo concelebrant cum Sacerdote, & habent ex eadem Missa suum fructum specialissimum. Quartus in Appendice d. q. 2. punct. 17. vers. Dico secund. Modo prædicti fructus crescunt, vel decrescunt quo ad eorum intensionem juxta majorem, vel minorem devotionem fidelium, quibus conferuntur; sed non dantur nisi limitato, & finito modo, ut dictum est, quamvis exhauriantur ex fonte perenni, utpote ex meritis, & satisfactionibus Christi infinitis. Mastrius d. q. 6. num. 125. Et ex hoc patet responsio.

Ad septimum, quod nil derogat fidelibus quo ad fructum, si plures assistant ad eamdem Missam, vel pau-
42 ciores, quia cum meritorum, & satisfactionum Christi valor sit infinitus; & perennis, de eo quilibet participat juxta suam dispositionem sine præjudicio aliorum, qui eodem tempore intersunt eidem Missæ. Mastrius ibidem num. 125.

Ad octavum. Mastrius d. disp. 4. De Sacramento Ordinis q. 6. num. 126.
43 respondet dupliciter. Primò, quod lux æqualiter illuminat plures, & vox replet aures multorum, si sint in eadem sphæra, & capacitate; & ex hoc deducitur, quod quamvis multi in magno numero sint præsentes eidem Sacrificio Missæ, si habeant eamdem devotionem, & capacitatem, recipiunt æqualem fructum generalissimum, communem omnibus, ut dictum est supra. Secundò, potuisse quidem Deum facere, quod etiam fructus medius, qui soli ei datur, pro quo Missa offertur, posset cum eadem Missa prodesse pluribus, sicut prodest illi soli, sed noluisse, & ita, & taliter ordinasse applicationem suorum meritorum in Missa, ut adinstar eleemosynæ, si pluribus dispensaretur, minor pars singulis contingeret. Idcirco opinio Marchini reprobatur à Tamburino d. §. 3. num. 11.

Ad nonum multæ sunt responsiones, quæ dantur ad d. cap. Nam ordinatur 24. de Consecrat. dist. 5. Prima, quòd ea verba sint intelligenda de fructu specialissimo, spectante ad ipsum celebrantem, qui tantum habet pro se, si offerat Sacrificium pro uno solo, quàm si pro pluribus. Ita Glossa ibid. in Verb. Dum quæ. Secunda, loqui textum illum de fructu ex opere operantis, qui fructus est, ut una Missa celebrata cum devotione, & hilaritate mentis, æquivaleat fructui centum Missarum celebratarum cum anxietate, & sine devotione. Ita eadem Glossa ibi. & Mastrius in q. seat. d. disp. 4. q. 6. num. 123. Tertia, quod etiam ex opere operato idem est fructus Missæ celebratæ pro una persona tantum; ac celebratæ pro pluribus personis. sed non sequitur, tantam portionem dari singulis, si pro pluribus celebratur, quantum unus solus habet, si pro eo solo celebratio sit. Ita Covarruvias in cap. Alma Mater part. 1. §. 5. num. 9. in fine. Quarta est Pasqualigi de Sacrific. Missæ quæst. 123. num. 10. ubi ait, illa verba non esse Divi Hieronymi, sed addita à Gratiano, & desumpta à verbis Lupi de Olmeto in Regula Monachorum, collecta ex scriptis D. Hieronymi cap.

Mm de Con-

de Cor [illegible] *Orat* [illegible] & dicta verba sunt [illegible] de valore proveniente ex devotione, vel indevotione celebrantis, & sic ex opere operantis, sicque intelligendum est, quod loquitur [illegible] de Missa, quum de [illegible] atione Psalmorum, certum est [illegible] quod Psalmi non dant fructum ex opere operato, sed proveniunt fructus ex devotione recitantis, qui fructus [illegible] Psalmi [illegible] cum [illegible] mentis [illegible] comparare fructum [illegible] Psalmorum recitatorum cum [illegible], & idem censendum est de Missa circa fructum ex opere operantis.

Ex [illegible] deductis colligendæ veniunt sequentes conclusiones, valdè utiles tùm ipsis Sacerdotibus, tùm Parochis pro excitanda populo ad devotionem erga Sacrosanctum Missæ Sacrificium.

44 Conclusio prima. Fructus generalissimus in unaquaque Missa destinatus est à Christo, & Ecclesia eius mi-
45 nistris; quem [illegible], ut dictum est [illegible] 41. Hinc fit, quod singula sacrificia, quæ in toto mundo celebrantur, prosunt omnibus Christianis (excipe excommunicatos, & existentes in peccato mortali) vivis, atque defunctis, tùm ad remissionem pœnarum pro peccatis jam condonatis debitarum, tùm ad impetrationem bonorum, spiritualium, & temporalium, ut docet Suarez [illegible] *D. Thom.* [illegible] *sect.* [illegible] Vasquez, & Tannerus apud Gobatum *de* [illegible] *num.* 129. Huius conclusionis clarum
46 testimonium est oratio illa, quam omnes Sacerdotes recitant celebraturi, *Ego volo celebrare Missam, & conficere corpus, &* [illegible] quæ decorata est Indulgentiâ annorum quadraginta, toties quoties à Sacerdote recitatur, per Gregorium XIII. ut ostendi in meis Decisionibus de Eucharistia *Decis.* XLII. *num.* [illegible] in ea enim profitetur Sacerdos, se oblaturum Sacrificium, *ad* [illegible] *triumphantis, & pro omnibus, qui se commendaverunt orationibus suis in genere, & in specie, & pro felici statu sanctæ Romanæ Ecclesiæ*, videlicet pro toto populo Catholico Christiano, & idem denotant formulæ pro utroque Memento.

Conclusio secunda. De fructu Missæ non solùm generalissimo, sed etiam medio (saltem nisi ille totus ob [illegible] debeatur uni soli) participant 47
omnes illi, qui aliquo modo concurrunt celebrationem Sacrificii. Hos inter sunt adstantes, ministri in Missa, & qui dederunt necessaria ad eam celebrandum, puta Calicem, paramenta, Hostias, Vinum, seu candelas. Gobat [illegible] *num.* 209. Hinc plures gratias receptas à custodibus Ecclesiarum, & ab his, qui Altaria ornant, referunt Historiæ, præsertim de illis, qui devotè ministrant, & respondent Sacerdoti celebranti, quorum exempla plura narrat Spinellus *in Tesauro* [illegible] *cap.* 22. *per totum*, ubi num. 4. specialiter notat, quod S. Tho- 48
mas Aquinas quotidie Sacro inserviebat, & pluries in anno idem in Basilica Divi Marci faciebat Serenissimus, ac Piissimus Dux Venetiarum. De S. Wenceslao Duce Bohemiæ legimus in Breviario Romano *die* 28. *Septembris lect.* 4. quod ipse *Summa religione Sacerdotes venerabatur, suis manibus triti-* 49
cum serebat, & vinum exprimebat, quibus in Missæ Sacrificio uteretur. In vita S. Teresiæ scripta ab Illustrissimo, & Reverendissimo Didaco de Yepes Episcopo Tarraconensi, qui fuit Philippi secundi Regis Hispaniarum, nec non quidem Sanctæ Teresiæ Confessarius, de eadem Sancta *lib.* 3. *cap.* 20. refert, fuisse sollicitudinis eximiæ circa res omnes spectantes ad divinum Eucharistiam Sacrificium his verbis. *Ha-* 50
veva grandissima premura, che tutto quello, che apparteneva al culto, & alla veneratione di questo Santissimo Sacramento, fosse molto perfetto, (notent Parochi) *e molto netto, non solo gl' Altari, Pallij, Ornamenti, Corporali, e Calici; mà le altre cose minute ancora, e che* [illegible]

più da longi sono ordinate al suo culto, e contorno. Et paulò post narrat, cum sibi celebraturo Sancta Teresia misisset mantercgium summè odoriferum, ipsa eum reprehendit, ut illa respondit, ubi agitur de cultu tremendi Sacrificii, ecclesiam, ut vera Eucharistia angelica aqua lustraretur, quare ibi prædictus Auctor concludit: *Da questo se ne vennero i suoi Frati, e le Monache ad essere tanto diligenti nel culto Divino, che non si trova simile pulitezza d'Altari in parte del mondo, che io sappia.* Reperiendum hoc etiam est exemplum illud, à nobis relatum supra Dec. XIV.

51 num. ... de nobili adolescente Valisoletano, qui donaverat domum S. Teresiæ ad fabricandam Ecclesiam, mortuus enim non multò post, meruit liberari à pœnis Purgatorii virtute primi Sacrificii, & primæ Missæ celebratæ in prædicta domo in Ecclesiam conversa, ut scribit ipsamet Sancta Teresia tomo secundo operum suorum cap. 15. Et quòd magnopere proficiat ad auxilia gratiæ, & alia divina beneficia obtinenda, ædificare Ecclesias, in quibus Sacrosanctum Missæ Sacrificium Deo possit offerri, defertur etiam Hieronymus à Basilica Petri in *Aphorismis Sacris* 1000. *Calendis Februar.* in *Vita S. Severi de Monterano*, qui cum

52 reperisset thesaurum, dum Imperatori militaret, & eum distribuit in constructione Ecclesiarum consumpsit, & in Sanctorum numerum meruit collocari. Ex quibus, & consimilibus exemplis patescunt Parochi personam sedulam exercere, præcipuè divitum, & nobilium hominum, ut se liberales reddant ergo Ecclesias, & in necessariis pro tremendo Missæ Sacrificio, ex cujus ergo celebratione, etiam post eorum obitum, magnum fructum participem reportabunt. Gobat *d. tract.* 3. *n.* 107. *& 108.*

Tertia Conclusio. Ipsi Mystæ, & Sacerdotes devotè celebrantes habent in omni Sacrificio, quod litant, suum specialissimum fructum, qui quidem

53 non solùm est æqualis fructui medio competenti stipem danti pro Missa, sed etiam major, tàm ex ministerio proximiori, tàm ex majori devotione, & fide, quam inter celebrandum mens pius ... excitantur, ut scribit Gavantus in *Rubric. Missal. d. part. 2. tit. 8. num. 3.* ... P. & admittit Gobat *d. tract.* 3. *num.* 139. Ex quo, ... apprehendere licet, quanta laude digni sint tàm Sacerdotes, qui quotidie devotè celebrant, tàm fideles, qui frequenter Missam pie audiunt, omnes enim reportant à Missa fructum specialissimum, etiam ex opere operato, ut probat Suarez *in 3. p. disp.* 79. *sect. 8.* ... *Quæris de ceteris.* At è contra quàm reprehensibiles sunt illi, qui charactere Sacerdotali insigniti abstinent à Sacrificio, hi enim (ut ait ... Ven. Beda, relatus à Gabriele Biel *in Canone Missæ lect.* 87.) quantum in eis est, privant SS. *Trinitatem laude, & gloria, Angelos lætitia, peccatores venia, justos subsidio, & gratia, in Purgatorio existentes requie, Ecclesiam ... Christi beneficio, & seipsos medicina, ac remedio.* Præterquam

54 quod, probabilior est opinio Doctorum scribentium, Sacerdotem aliquoties in anno ad Altare non litantem peccare mortaliter, per textum in *cap. Dolentes, De Celebratione Missæ*, ubi Barbosa DD. allegat num. 12. & Laymanus *in ... tract. Ecclesi.* ... *num.* 13. *& seqq.* Inferens, quod multò magis Episcopi debent saltem semel in hebdomada celebrare, quinimò non decet, eos transire absque causa rationabili diebus dominicis, quin Missam vel dicant, vel

55 audiant, ut est expressum in *cap. fin. de Privileg.* in 6. Et de obligatione Sacerdotum Prælatorum, & Antistitum frequenter Missam celebrandi, videnda est elegans, sed fortissima concio Joannis Pauli Olivæ Generalis Societ. JESU exstat, quæ habetur in Palatio Apostolico, & est *in secunda parte Concio XIII.* ... dignaquidem, ut à Mystis omnibus legatur.

56 Quarta tandem conclusio. Licitum est Sacerdotibus accipere stipendium pro celebratione Missarum, nec aliquid

possunt de stipendio, quando celebrant principaliter ob Divinum cultum, & salutem animarum, & secundario propter stipendium, ad eorum sustentationem, ex doctrina S. Thomæ in *Quodlibet* 8. *art.* 11. relata per Cardenam in *Crisi Theologica Dissertatione Dubio* 27. num. 104. Quod etiam ostendit Mastrius in *Theolog. Moral. d.* 4. *q.* 10. num. 73.

57 Sed est omnino illicitum accipere plura stipendia pro pluribus Missis, & iisdem satisfacere unica tantum Missa celebrata; tum quia id prohibitum est in Decreto Urbani VIII. de celebratione Missarum anno 1625. (quod leguntur penes Patrem Jordanum *tom.* 2. *lib.* 4. *tit.* 1. num. 115. Tamburinum *de Sacrificio Missæ lib.* 3. *cap.* 1. §. 1. num. 7. *& seqq.* Sanchezium *d. tract.* 7. num. 318.) tum etiam quia id damnatum est ab Alexandro VII. in propositionibus scandalosis, anathematizatis *Anno* 1665. quas per extensum ponit idem Cardenas in *Crisi Theologica par.* 1. *tract.* 1. *diss.* 19. num. 321. nec non novissime Summa Dianæ *in suo volumine*; & Bossenbaum impressum Venetiis Anno 1686. partim *in fine libri.*

Verba Decreti Urbani sunt ista: *Prohibet ubi pro pluribus Missis, etiam ejusdem quantum celebrandis, plura stipendia [illegible] accipere, & eorum, sive ab uno, sive a pluribus personis collata fuerint, aut conferantur in [illegible] Sacrificiis, Sacra Congregatio ab [illegible] [illegible], ac præcipit, ut absolute tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint* (utique a dante eleemosynam, ut eadem Sacra Congregatio declaravit super dubio secundo) *ita ut alioquin, ad quos pertinet, suæ obligationi non satisfaciant, quinimo graviter peccent, & ad restitutionem teneantur.*

58 Propositiones vero damnatæ ab Alexandro VII. sunt sequentes. Octava. *Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro*

59 *eadem Missa licite accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet celebranti correspondentem, idque post Decretum Urbani VIII.* Decima. *Non est contra justitiam pro pluribus Sacrificiis stipendium accipere, & Sacrificium unum offerre. Neque etiam est contra fidelitatem, etiamsi promittam, promissione etiam juramento firmata, danti stipendium, quod pro nullo alio offeram.*

Quod si quærat Lector, an detur casus, in quo pro una Missa recipi possint plura stipendia? Affirmat Tamburinus *de Sacrificio Missæ d. lib.* 3. *cap.* 1. §. 3. num. 66. si stipendia justo minora forent, & Sacerdos alia in necessitate adductus sit illa reciperet. Idem concedit Cardenas in *Crisi part.* 2. *tract.* 2. *disp.* 20. num. 120. Si Mysta sit in gravi necessitate, & qui sibi dat stipendium pro Missa sit dives, nam, [illegible], recipit Sacerdos stipendia non pro Missa, sed pro debito, quod ille dives habet de jure naturæ, eleemosynam sibi tradendi. Prædicta tamen non Sacerdotis Patribus non conveniunt, Cadini *d. tract.* 3. num. 568. quia numquam licitum est fraus, a qua excusari non potest talis Sacerdos, qui suæ indigentiæ consulere debet modis licitis, vel aperte manifestando suam necessitatem, præterquam quod, cum nullus ordinetur in Sacris absque sufficienti titulo, vel Patrimonio, ut hic Panormi rigorose servatur, non est probabilis dicta gravis necessitas, nisi in Religiosis multa varia, & ad varia propendit. Et etiam in casu inculpabilis supervenientis paupertatis, Missa non est instituta instar mercimonii [illegible] ad sustentandam vitam corporalem Sacerdotum, ut in Diana *part.* 11. *tract.* 8. *resol.* 67. §. 7. qui aliquo labore laborare debent sibi victum procurare [illegible] *cap. Cum [illegible] dist.* 91. *cap. Nemo quidem contentus dist.* 5. Quare Litantes ad Aras Sacras sciant, se unico stipendio pro unoquoque Sacrificio contentos esse debere, aliter peccare mortaliter, & restitutioni esse obnoxios.

DE

DECISIO XXXIV.

ARGUMENTUM.

Utrùm fructus Missæ Lautreticus, Satisfactorius, Propitiatorius, & Impetratorius sint separabiles, & independentes à se, itaut in una Missa possint diversis personis, & ad diversos fines applicari? Prædicti fructus an semper dentur infallibiliter ex opere operato? Sacerdotes non celebrantes an graviter peccent? Exempla apparitionum Animarum duarum Purgatorii de Anno 1640. & 1658. Æs alienum solvendum in hac vita. Pœnalitates juvant mortuos.

SUMMARIUM.

1 *Fructus Missæ diversi an diversis applicari possint?*
2 *Missa continet in se omnia Sacrificia Mosayca.*
3 *Capellanus an pro quatuor petentibus Missam ad diversos effectus possit eam celebrare?*
4 *Fructus Missæ sunt separabiles, & divisibiles.*
5 *Missa absque stipendio est applicabilis pluribus ad diversos fines.*
6 *Stipendiis pluribus unica Missa non satisfacit.*
7 *Stipendia plura pro eadem Missa recipi possunt, si dantes illa expressè consentiant.*
8 *Satisfactorius fructus Missæ infallibiliter datur ex opere operato tàm vivis in gratia existentibus, quàm animabus Purgatorii.*
9 *Impetratorius fructus Missæ an detur infallibiliter ex opere operato?*
10 *Sacerdotes negligentes celebrare, vel differentes nimis peccant mortaliter.*
11 Lume à Vivi dall'esempio de Morti: *Liber utilissimus.*
12 *Anima adolescentis defuncti anno 1658. apparuit amico suo, & petiit suffragium sex Missarum.*
13 *Anima cujusdam Parochi Anno 1640. & 1641. ter apparuit, & postulavit à Parochiano suo plura suffragia.*
14 *Jejunia, & disciplinæ juvant animas Purgatorii.*
15 *JESUS MARIA, & Laudatum sit Sanctissimum Sacramentum, ajunt animæ Purgatorii,* & num. 17.
16 *Manus ignitæ signum impressum in humero hominis ab anima Purgatorii.*
18 *Crucis signum impressum ab Anima Purgatorii in brachio Viri.*
19 *Sacerdos rarò celebrans graviter peccat.*
20 *Peccatum non remittitur, nisi restituatur ablatum.*
21 *Solutio debitorum est de Jure naturali Divino.*
22 *Debitor non est absolvendus, qui non vult restituere in vita.*
23 *Jurgia cum proximis luuntur in Purgatorio.*
24 *Parochi tenentur dare exempla mansuetudinis.*
25 *Audire Missam prodest animabus Purgatorii.*
26 *Pœnalitates hujus vitæ juvant animas Purgatorii.*

Firma remanente doctrina, quod plura stipendia recipi non possint pro uno Sacro faciendo; neque unius Missæ celebratione posse pluribus stipendiis satisfieri; disputant Theologi, cum fructus Sacrificii sint diversi, an eos dividere possit Sacerdos in Missa, illosque applicare diversis personis, vel ex sua devotione, & liberalitate; vel etiam accipiendo stipem? 1

Pro intelligentia repetendum est memoriter, quod explicuimus supra *Decis. XIV.* Missæ scilicet Sacrificium continere in se omnia genera Sacrificiorum

rum Mosaycæ Legis, quæ fiebant in
2 Dei honorem, & gratiarum actionem; ad Deum propitiandum, ad beneficia impetranda, & ad satisfactionem pro peccatis, quapropter fructus Sacrificii Missæ, vel est *Latreuticus*, & *Eucharisticus*, quatenus offertur ad Dei gloriam, ac in gratiarum actionem pro receptis beneficiis, vel est *Propitiatorius*, dum quis petit remissionem culparum, & emendationem vitæ, vel *Impetratorius*, quando postulatur aliquod beneficium vel spirituale, vel temporale, vel tandem est *Satisfactorius*, dum applicatur pro satisfactione pœnarum, quas quis debet pro peccatis remissis.

Dubitatur itaque an Sacerdos possit
3 hos fructus dividere, & diversis applicare? Sit exemplum. Capellanus Monialium lecturus ingreditur Ecclesiam, Sacristiæ Præfecta cupiens prolixam supellectilem Sacram tollere ab ardenti Sole siccare, petit Missam pro aeris serenitate. Matrona habens filium concubinarium, ejus conversionem cupiens, petit Missam pro remissione peccatorum. Vidua pro anima mariti defuncti, ut à Purgatorio exeat, Sacrum postulat, & educanda in eodem Monasterio intelligens, se à parentibus desponsatam nobili adolescenti, pro gratiarum actione Missam deposcit. Ecce quatuor diversi fines sacrificandi, ob quatuor diversos effectus, Impetrationis serenitatis aeris, conversionis peccatoris, satisfactionis pro pœnis Purgatorii, & actionis gratiarum. Quæritur, an Capellanus prædictus unico Missæ Sacrificio omnibus satisfacere possit, habendo intra mentem, & intentionem harum quatuor personarum?

Concedunt omnes Doctores per vo-
4 luntatem Sacrificantis posse hos fructus Missæ separari, & divisim applicari, juxta ejus arbitrium, sunt enim independentes ab invicem, & nullibi prohibitum legitur, eos esse simul applicandos, ideóque licitum fore Sacerdoti, pro sua voluntate de illis disponere; ut doctè ostendit Gobat d. tract. 3. Theolog. Experim. à num. 141. & seqq. Tamburin. de Sacrif. Missæ d. lib. 3. cap. 1. § 3. num. 43. & Marchantus de Ordine tract. 3 part. 2 cap. 17. Verùm quo ad praxim talis divisionis, & divisæ applicationis, communiter non approbatur, nisi in duobus casibus. Primus est,
5 quando Sacerdos ex sola liberalitate celebrat, & pro participibus supradictis vult satisfacere absque stipendio. In hoc enim casu potest divisim applicare fructus Missæ, ea ratione quia liberalis promissio lata est interpretanda, ut nemo sit contra se promittens; l. [illegible] ff. de Verb. obl. Marchant. de Præsumptionib. lib. 6 præsumpt. 9. [illegible] Verb. Missa num. 22. Tamburin. d. lib. 3 cap. 1 § 3 num. 47. & Gobat d. tract. 3 num. 138. At si stipendium pro prædictis fru-
6 ctibus exhibeantur, sicuti fieri solet, non possit unica Missa, tum ob prohibitionem resultantem ex Decreto Urbani VIII. tùm quia qui Missam petunt, intendunt consequi fructus omnes ex tali Missa provenientes. Tamburin. d. § 3 num. 48 Gobat d. tract. 3 num. 155 Quartus in Rubric. Missalis post 3 part. in Appendice de Sacrificio quæst. 4 punct. 3. dubit. 2. & ibi allegati per Dianam part. 6. tract. 6 resol. 9. [illegible] Coninchoro tom. 1 tract. 1 resol. 37 § 3 Nec non Gibalinus de Simonia quæst. 13 Conflict. 7 num. 17. Alter casus
7 est, si postulantes Missam, & pro ea stipem dantes, expressè declarent, non prætendere nisi unum ex prædictis fructibus Sacrificii, tunc enim, quia volenti, & consentienti non fit injuria, poterit Mysta, tuta conscientia, acceptare plura stipendia, & divisim fructus requisitos applicare. Quartus d. dubitat. 2 vers. Colligitur secundo. Tamburinus d. lib. 3 cap. 1 § 3 num. 44. Bordonus Var. Resol. part. 1 resol. 25 num. 18 & Mastrius in Theolog. Moral. d. disp. 19. num. 70. Ex his deducendo veniunt nonnulla notabilia.

Primum Notabile. Ex prædictis fructibus ille, qui est satisfactorius, &

ope-

operantur remissionem peccatorum, con-
8 ceditur, & habetur semper ex opere
operato infallibiliter, idest ex ipsa Sa-
crificii institutione, & ejusdem Chri-
sti promissione independenter à merito,
& probitate operantis, dummodo non
inveniat obicem, idest culpam non
remissam, ut ex Doctrina Scoti probat
Mastrius *in 4. sent. disp. 4. quæst. 6. num.*
113. & in Theologia Morali *d. disp. 10.*
num. 47. ideoque, quia in animabus Pur-
gatorii esse non potest obex culpæ mor-
talis, eandem consequuntur infallibili-
ter fructum satisfactorium cujuscum-
que Missæ pro eis oblatæ, quemadmo-
dum & justi in hac vita in gratia Dei
viventes. Nicolaus *in Lucubrat. d. Verb.*
Missa num. 2.

Secundum notabile. De fructu im-
petratorio Sacrificii Missæ, per quem
nobis impetrantur à Deo auxilia gra-
tiæ ad pœnitendum, & ad alia bona
9 opera exercenda, obtinenturque alia
beneficia etiam temporalia, an detur
semper infallibiliter? sunt discordes
Theologi, alii enim negant, alii af-
firmant, quos longa manu cumulat
Pasqualigus *de Effectibus Sacrificii Mis-*
sæ quæst. 77. ubi affirmantibus adhæ-
ret, & allegat hujus opinionis fortis-
sima argumenta; concludens; quod,
licet non statim effectus impetratorius
suum sortiatur effectum, quia non
habet tempus determinatum, sed pen-
det ex voluntate Dei, nihilominus ex
arcano suo judicio possunt differri hæc
auxilia usque ad tempus mortis, quod
advertit etiam Sperellus *in Parænesi*
Trinitar. cap. 7. num. 2. & 3. nec non *cap.*
9. num. 7. ubi refert exemplum Equitis à
se cogniti, qui cum pessimis moribus
esset, suffragio Missarum emendatio-
nem fuit assecutus, & ego quoque te-
stari cum veritate possum, non semel
perversorum hominum, in discrimine
vitæ constitutorum, confessiones ge-
nerales audivisse, eosque tanta, &
tali contritione suscepisse Sacramenta,
antequam mortem oppetiisse, ut ex devo-
tione erga Sacrosanctum Missæ Sacri-
ficium, quam, etsi in peccatis demer-
si habuerunt, hujusmodi auxilia gratiæ
consecutos eis fuisse concessa, non sit dubi-
tandum.

Tertium Notabile. Sacerdotes ne-
gligentes in celebrandis Missis, ad 10
quas tenentur, peccant mortaliter,
propter notabile damnum spirituale,
seu temporale, quod afferunt, sic dif-
ferendo, illis, pro quibus tenentur eas
Missas dicere. Sylvester *Verb. Missa 1.*
quæst. 10. in fine. Petrus Navarra *lib. 2.*
cap. 2. Bonacina, Fraxinellus, & alii
apud Lezanam *d. tom. 4. Verb. Missa num.*
38. ubi subdit, quod aliquando, ultra
peccatum, tenentur ad restitutionem
stipendii, & ponit Decreta Sacræ Con-
gregationis præcipientis, ne accipian-
tur onera Missarum, quibus infra mo-
dicum tempus satisfieri non possit, sal-
tem absque consensu stipem dantis;
quale autem reputandum sit modi-
cum tempus? idem Lezana refert Au-
ctores æstimantes illud consistere in
quinquaginta, vel sexaginta diebus;
alios in octo, vel decem diebus tan-
tùm, & non ultra; ipse verò ait, *ibid.*
num. 39. prudentis arbitrio id relinquen-
dum fore, pensatis circumstantiis lo-
ci, temporis, Missarum dicendarum,
& Sacerdotum, qui illas dicere de-
bent, tamen esse potest, quod nulla
mora detur absque peccato, si Missa di-
cenda sit pro præsenti infirmitate, tri-
bulatione, expeditione litis, vel negotii
instantis.

Et quoniam scopus harum Decisio-
num est, ut studiosi Parochi discant
ex eis, non solum sibi, sed suis ovi-
bus in spiritualibus proficere; me de-
lectat hic transcribere nonnulla exem-
pla, desumpta ex aureo libello, cu-
jus titulus *Lume à Vivi dall'Esempio de* 11
morti, typis evulgato Venetiis Anno
1680. apud Stephanum Curti; in quo
leguntur plurimæ apparitiones Ani-
marum Purgatorii, quas habuit Ven.
Mater Francisca à SS. Sacramento
Carmelita Discalceata, & quas An-
notationibus illustravit Illustrissimus,
& Reverendissimus Joannes Palafox
Mendoza Episcopus Oxomensis, piis-
simus,

simus, & doctissimus Antistes, qui etiam commentaria fecit ad Epistolas Sanctæ Teresiæ

Igitur in prædicto libello num. 25 narratur ex juridica formatione processus,
12 sibi constitisse, quod Anno 1638 die 9 Mensis Februarii, anima cujusdam adolescentis apparuit amico suo de eadem Diœcesi Oxomensi, & illi ait *Vi ricordate della parola, che ci dassimo l'uno all'altro, che à chi morisse prima, si dovessero far celebrare dall'altro sei Messe? Rispose con qualche turbatione, essere vero quanto diceva, e che della promessa s'era dimenticato, però s'offerivano di fargliele celebrare con ogni brevità, ed altre di più, se ne havevano di bisogno. Allo che rispose, che non ne haveva bisogno di più, però se ne voleva far dire dell'altre, l'offerse per l'anime del Purgatorio, però, che non l'obligava à quello, mentre se ne andava à godere Iddio.* Quarum Missarum celebratio statim fuit completa pro liberatione illius animæ, quæ de hac vita ante novem annos exierat, illa scilicet in ipsum adolescentem relicta à multis, quo die idem adolescens communicatus fuerat.

Majoris ponderis est aliud exemplum, positum in eodem libello sub num. 146 extractum ex legali processu,
13 formato de mandato Illustrissimi, ac Reverendissimi D. Gonzalez Velasci Episcopi Calagurritani, in quo probatum, & relevatum fuit, Animam quondam Antonii Martinezi Curati Parochialis Ecclesiæ S. Mariæ de Stella, defuncti die 6. Aprilis 1639. ter apparuisse cuidam honesto viro Parochiano suo, videlicet die 19 Novembris 1640. die 12 Decembris ejusdem anni, & die 12 Januarii 1641. Prima vice, cum ei manifestasset, se esse animam prædicti sui Parochi defuncti, eidem ita injunxit. *Anderai al Curato di S. Maria della Stella, e le dirai, che si dicano per l'anima mia due terne Messe brevi nell'Altare della Santissima Vergine della Stella, e c'ogni Sabato cantate; e che si paghino de miei beni per la fabrica di detta Chiesa otto Ducati, quali haveva offerto darli in vita, e nel tempo della morte me ne scordai, e similmente, che si paghino ad Agostino Munguez una certa quattro Ducati, che li restai dovendo del suo Salario, & à Giovanni Saenz de Munguia quattro carlini, che si scordò in una casa nel darli certo denaro, & à Diego Ibañez Collettore dell'Anime otto carlini, che le dovevo per limosine. E dimanderai perdono in mio nome à Pietro Martinez de Romero Sergente del comune di detta Villa per un aggravio, che li feci in farli levare l'officio di Sergente per alcune lettere poco vere, che io scrissi al Signor Duca di Medina Celi. E lo stesso farai à Gio. Saenz de Munguia per una refida, che supposi mi havesse aperto alcune lettere, e fù bugia, e per questo lo trattai molto male con parole, e gli dissi molte ingiurie. Anco dimanderai perdono in mio nome ad Anna Ximenez, Vedova di Sebastiano Munga, perche fui una sera molto accerbo con essa in un giorno appresso il mercato, e gli dissi molte parole ingiuriose, perche mi domandava alcuni denari, che io non gli doveva.*

Sequitur deinde prædicta Anima rogare eundem virum Parochianum suum, ut jejunet septem feria sexta in Pane, & Aqua, faciatque ter disciplinam, cum confessione, & communione, subdens: *perche si sà sapere, che le due discipline mi furono poste* 14
in penitenza, e l'altra offerta io di mia volontà, e con uestima compie. Queste tre discipline applicherai per le mie obligationi, necessità, e travagli, facendole con ogni affetto, e devotione. Anche nel decorso di quelle sette Settimane sentirai per me settantadue Messe lette, perche queste lasciai di darle in giorni, che poteva celebrarle, e non le feci per mia dispreze, e negligenza. Et anche cinque volte visiterai cinque Altari, applicando l'Indulgenze per l'anima mia, e procurerai quanto puoi de fare queste opere in servitio di Dio, & in stato di gratia, accioche siano più meritorie innanzi la sua Divina presenza.

Hic

His auditis dixit Parochianus ad animam illam, timeo, ut Curatus S. Mariæ de Stella non credat mihi: tunc Anima ipsa respondit, in signum veritatis, narrabis ei talia, & talia verba, quæ ego, antequam morerer, locutus sum cum eo. Abiit itaque Parochianus, significavit visionem Curato, sed oblitus fuit plura, & cœpit jejunare, & alia facere sibi injuncta.

Secunda autem vice die 12. Decembris 1640. iterum apparuit anima illa eidem Viro Parochiano suo, qui statim dixit, *Jesus, & Maria. Laudatum sit Sanctissimum Sacramentum*. Et Anima
15 respondit, *Ita sit in æternum*. Ne timeas, ego sum Antonius Martinez de Sancto olim Parochus tuus, qui locutus fui tecum; & indoluit, quod non retulerit Curato omnia ei imposita, nam dixerat, esse celebrandas decem Missas tantùm; & solvendos Agneti famulæ quatuor Carlinos, & veniam petendam à Vidua Anna Ximenez, quod non fecerat. Parochianus ait, ob timorem, & terrorem hæc fore oblitum, sed adimplebo statim, iterum tamen dixit, gens est incredula, & putant omnes, me somniare, tunc Anima addidit, dabo tibi signum manifestum, & imposuit manum super humerum ejus dexterum, & statim ob dolorem Vir ille in terram cecidit, & Anima evanuit, cumque surgere non posset, post duas horas à viatoribus, qui supervenerunt, ductus fuit domum, & ascito Curato, ei significavit hanc secundam visionem, & visi-
16 tato humero per Chirurgum, repertum est signum quasi unius manus, ac quinque digitorum, cumque dolor esset intolerabilis, voluit Parochianus ille, ut eum ducerent in Ecclesiam, & ad Altare Deiparæ de Stella, illum ungerent illius Lampadis oleo, prout factum est, statim erasus, magno sudore correptus, cessavit dolor.

Continuavit subinde devotiones, & pœnitentias ab Anima requisitas, Curatus quoque celebravit omnes 19 Missas, & solutiones fecit pecuniarum, & mense transacto, scilicet die 12. Januarii 1641. in meridie, cum Parochianus ille custodiret in campo oves suas, vidit splendorem magnum in aere, & audivit vocem dicentem sibi: Francisce, Francisce, tibi gratias ago pro pœnitentia completa, ego sum Antonius Martinez de Sancto, & ad gloriam vado Paradisi. Tunc Francis-
cus ait: Dic *Jesus Maria*, & fac me- 17
cum tibi signum Crucis. Respondit Anima illa, si tu semel, ego millies dico Jesus Maria cum cœlitibus omnibus, & signum Crucis facio tibi in brachio dextero, & splendor ille, qui erat in aere, elevatus est ad cœlum; cumque Franciscus sentiret ardorem in brachio, manica detracta, vidit in carne sua sculptam pulcherrimam Crucem, quam Judices in formatione pro-
cessus parum impressam in ejus brachio 18
viderunt.

Hæc in summa est relatio trium illarum visionum, quæ fideliter scriptæ sunt in Processu, super quibus antedictus Episcopus Oxomensis in prædicto libello à num. 149. facit plures observationes, nos autem, brevitatis causa, quatuor tantum notabimus. Unum, quod Parochus ille torquebatur igne Purgatorii ob Missas decem, & novem ex pigritia non celebratas, ex quo comprobatur opinio per nos re-
lata in antecedenti Decis. XXXIII. num. 19
54. quod Sacerdos rarò celebrans, graviter peccat, hic enim, etsi frequenter celebraret, nam Parochus erat, quia aliquando desidiosus abstinuit à celebratione, luit pœnam in alia vita; peccavit enim contra charitatem, privando animas Purgatorii refrigerio proveniente ex Sacrificio, ideò ad notent omnes insigniti charactere Sacerdotali, & rarò celebrantes; consulantque sibi super hoc peccato confitendo; & nolint, pretiosum talentum tenere otiosum, & involutum in sudario abscondere subtus terram, prout ille servus nequam, de quo Matth. 25. vers. 18. ubi Tirinus ait: *Tales sunt qui vel pusillanimitate, vel labores formidans, vel*

aut apparentia subterfugiunt charitatis officia.

Alterum notandum est restitutio peccatorum, quam Parochus ille facere debebat, & rogavit, ut fieret tùm Sanctis suis Agnetis, tùm aliis personis, ex quo verissimam esse conspicimus sententiam illam S. Augustini
20 *Non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum. cap.* Peccatum 14. *quæst.* 6. quia non fuit remissa pœna ignis huic defuncto, antequam restitutio adimpleretur, quod utinam considerarent omnes illi Parochi, & possessores beneficiorum, qui negligentes sunt in solvendis oneribus publicis, quæ incumbunt suis Ecclesiis, & illa relinquunt solvenda à successoribus, peccant enim mortaliter contra justitiam, & nisi verè pœniteant, salvari non possunt, quia obligatio solvendi quod quisque de-
21 bet, non solum est de Jure Canonico, sed de Jure naturali, & Divino, ut plenè probat Emin. Cardin. de Laurea *in 3. sent. tom. 2. de Justitia commutativa disp. 23. art. 1.* Et quamvis etiam obtineant remissionem culpæ per pœnitentiam ante mortem, non effugient pœnam in Purgatorio, donec satisfaciant successores in beneficiis pro damno, quod patiuntur in publicarum gravedinum solutione. Et quis satisfaciet? Idem advertendum à con-
22 fessariis circa debitores livellorum, & legatorum, meminisse enim semper debent, non posse absolvi illum, qui potest in vita restituere, & vult committere restitutionem hæredibus, ut docet Caramuel *in suis Controversiis lib. 2. Controv. 9. num. 180.* à qua doctrina non est ausus discedere neque ipse Diana *part. 3. tract. 7. resol. 104.* Quæ reperitur in opere Coordinato *tom. 1. tract. 4. resol. 91.*

Tertium, quod notare juvat, est petitio veniæ, quam Anima Parochi rogavit fieri ab illis, cum quibus jur-
23 gia habuit, verificatur enim quod Dominus dixit in Evangelio *Matth. 5. Vers. 22. Omnis, qui irascitur fratri suo, reus erit judicio.* Subdens scilicet pœnam, quam patietur ille, qui sibi verbis contumeliosis procaciter in proximum, ut fecit Parochus iste contra Petrum, & Annam de sua Parochia, quamvis crederet, se justam causam jurgandi contra eos habere, tenebatur enim, tanquam Pastor animarum, plurimum dare exemplum mansuetudinis, 24
& patientiæ juxta dictum Apostoli ad *Tit. 2. Vers. 7. In omnibus teipsum præbe exemplum bonorum operum.* Actio autem iracunda in Parocho, quamvis cum justa causa, est reprehensibilis, nam de hac Deus reprehendit Sacerdotes per Ezechielem *cap. 34. Vers. 4.* his verbis: *Cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia.* Quare cauti sint Pastores animarum in servanda mansuetudine, & sæpè legant librum Pauli Segneri, cujus titulus est *Il Parroco istruito* præcipuè *in cap. XI. cap. XVI. & cap. XIX.* ubi de bono exemplo per Parochos ovibus suis præstando.

Quartum tandem notandum est, quod Anima prædicti Parochi, ut à gehenna Purgatorii liberaretur, petiit ab eodem Parochiano suo, tùm ut Missas septuaginta duas audiret, & quinque Altaria visitaret, tùm ut tres disciplinas faceret, sibique has satisfactiones, & Indulgentias applicaret, unde manifestum fit, Missæ Sacrificium, si devotè audiatur 25
pro animabus Purgatorii, plurimùm eis prodesse, & easdem valdè juvari operibus pœnalibus, quas homines Christiani suscipiunt faciendas in hac vita pro mortuis, vel sibi illatas undequaque patienter sustinent, quod docet Concil. Trident. *sess. 14. cap. 8.* & eruditè demonstrat Emin. Card. de Laurea *in 4. sent. tom. 2. disp. 23. De satisfactione Pœnitentiali art. 4. per totum.* Quare solliciti esse debemus circa tolerantiam afflictionum, 26
& malorum, quibus ex Dei providentia exercemur in hac vita, merito enim prosunt ad satisfaciendum pro pœnis, quas debemus, pro peccatis culpa, vel quas luere debent animæ aliorum in igne Purgatorii.

DE

DECISIO XXXV.

ARGUMENTUM.

Disputatur, An fructus specialissimus Missæ, propius Sacerdotis celebrantis, possit per eum, accepto stipendio, alteri applicari? Referuntur argumenta pro utraque opinione: & eligitur Affirmativa, quo ad validitatem applicationis: Negativa, quo ad receptionem stipendii, quæ est illicita, & prohibita tùm ab Urbano VIII. anno 1626. tùm ab Alexandro VII. anno 1659. Avaritiam ab omnibus Ecclesiasticis evitandam esse, auctoritatibus, & exemplis modernis Sacerdotum luentium pœnas in Purgatorio confirmatur.

SUMMARIUM.

1 *Fructus Missæ ex opere operantis satisfactorius, & impetratorius potest à celebrante alius applicari.*
2 *Fructus Missæ triplex generalissimus, medius, & specialissimus.*
3 *Fructus Missæ specialissimus an validè à Sacerdote cedatur alteri?*
4 *Quilibet in re sua est moderator, & arbiter*, & num.27
5 *Satisfactio resultans ex propriis bonis operibus potest à quocumque alteri applicari.*
6 *S. Franciscus Xaverius fecit disciplinam pro satisfactione militis sui pœnitentis.*
7 *Celebrans potest nolle pro se fructum Missæ specialissimum.*
8 *Missam audientes possunt applicare fructum aliis.*
9 *Favori pro se introducto quilibet renunciare potest.*
10 *Beneficium non confertur in invitum*
11 *Publicæ voluntati, & utilitati privata cedere debet.*
12 *Nemo potest eodem tempore velle, & nolle.*
13 *Mandatarius non debet excedere fines mandati.*
14 *Proprium semper sequitur suum subjectum.*
15 *Sacrificans non potest alterare naturam Sacrificii.*
16 *Remissio pœnarum in Sacramento baptismi, & pœnitentiæ an possit applicari alteri, quàm baptizato, & pœnitenti?* & num.28.
17 *Quæ personalia sunt, non separantur à persona.*
18 *Disputabile, & incertum est, an Sacerdos possit alteri cedere fructum suum specialem in Missa.*
19 *Fructus impetratorius, & satisfactorius proprius celebrantis potest alteri cedi*, & num.22.
20 *Fructus Meritorius in Missa quomodò detur?*
21 *Nullus de condigno meretur pro alio.*
23 *Ecclesia non prohibet Sacerdoti applicare alteri suum fructum specialem in Missa*
24 *Vineæ Dominus quomodo velit, & nolit fructus vineæ?*
25 *Fideles se adinvicem orationibus juvare debent.*
26 *Proprium, & suum æquipollent.*
28 *Confessarius an possit pœnitentis pœnitentiam applicare animabus Purgatorii?*
29 *Baptizatus in eo actu debet pro se recipere fructum baptismi.*
30 *Volente persona, personalia jura cedi possunt alteri.*
31 *Stipendium an licitè accipiatur pro fructu speciali Sacerdotis?* & num.34.
32 *Decretum S. Congregationis Concilii Anno 1626. circa stipendia Missarum, & Anno 1627*
33 *Decretum ejusdem Sac. Congr. Concil. de*

de Anno 1659. prohibens accipere stipendium pro fructu Missæ specialissimo ipsius celebrantis

35 *Fructus specialis Missæ non datur celebranti, nisi sit in gratia.*

36 *Nemo absque revelatione scire potest, an sit in gratia.*

37 *Simonia est recipere stipendium ob fructum specialem Missæ.*

38 *Simonia est vendere laborem annexum operi Sacro*

39 *Stipendium celebranti datur ob sui sustentationem*

40 *Parochi qui die tenentur celebrare ex officio, non possunt accipere stipem pro applicatione Sacrificii*

41 *Avaritia prorsus fugienda.*

42 *Exempla Sacerdotum pœnas luentium in Purgatorio ob avaritiam.* & num. 43.

CUm olim interrogatus fuerim super casu sequenti, placuit de eo differere, & ejus resolutionem hoc in loco ponere. Casus est iste. *Una persona offert stipem Sacerdoti celebraturo, ut sibi applicet, atque cedat ejusdem Sacerdotis proprium, & personalem fructum. Quæritur an Sacerdos annuens, & stipem accipiens validè, ac licitè cedat, & applicet?*

Pro recta hujus casus dilucidatione recolligenda sunt, quæ diximus supra, videlicet. Primò, quod fructus Missæ alius est ex opere operato, & alius
1 ex opere operantis, ut in *Decis. XXXIII. n. 11.* difficultas autem præsentis casus non versatur circa fructum ex opere operantis, hunc etenim, saltem ut satisfactorium, ac etiam ut impetratorium posse aliis per celebrantem cedi, & applicari concedunt omnes Doctores. Mastrius *in 4. sent. disp. 4. quæst. 6. num. 124. Vers. ad confirmationem.* Gobat *in Theol. Experim. tract. 3. num. 144.* & Tam-
2 burin. *de Sacrific. Missæ lib. 3. cap. 1. §. 3. num. 69.* Idcircò quæstio nostra versatur circa fructum ex opere operato. Secundò est pariter memoriæ repetendum, quod fructus Missæ ex opere operato est triplex, generalissimus, qui toti Ecclesiæ Catholicæ communicatur, medius, quem recipit ille, ad cujus instantiam celebratur Missa, & specialissimus, quo donatur ipse Sacerdos celebrans. Tamburin. *d. lib. 3. cap. 1. §. 1. n. 3.* & nos *d. Decis. XXXIII. n. 41.* Dubitatur itaque, an Sacerdos celebrans possit hunc fructum specialissimum, & sibi proprium applicare alteri, ipsum petenti, & pro eo stipem offerenti? Et de duobus dubitari potest, scilicet an validè? & an licitè hæc applicatio fieri possit?

Quo ad primam partem dubii;
Utrum Sacerdos celebrans possit va- 3
lidè applicare alteri suum fructum specialissimum, sunt duæ contrariæ Theologorum opiniones. Alii negant, alii affirmant. Affirmantibus hæc sunt potiora argumenta.

Primò. Quilibet in re sua est moderator, & arbiter. *l. In re mandata. C. 4*
Mand. Sed hic fructus specialissimus est ipsius Sacerdotis celebrantis. Ergo ad ejus arbitrium potest de illo disponere, & alteri applicare.

Secundò. Fructus specialissimus est ejusdem rationis cum fructu medio. Sed fructus medius est applicabilis alteri. Ergo & iste specialissimus.

Tertiò. Quilibet potest applicare alteri, satisfactionem resultantem ex pro-
priis bonis operibus, sivè vivo, sivè de- 5
functo. Mastrius *in 4. sent. disp. 5. quæst. 23. num. 610.* Hinc S. Franciscum Xa-
verium onus faciendi disciplinam su- 6
scepisse pro militis confessi satisfactione, qui eam detrectabat suscipere, narrat ex Tursellino, & Bartolo Gobat *in Theolog. Experim. tract. 7. num. 763. Vers. O Beme.* Ergo etiam Sacerdos celebrans potest alteri cedere fructum satisfactorium, sibi ipsi provenientem ex Sacrificio.

Quartò. Potest Sacerdos non sibi
reservare talem fructum, sed relin- 7
quere illi, pro quo Missam offert. Ergo poterit etiam validè illum alteri offerre.

Quintò. Cæteri offerentes, nempè

fide-

fideles assistentes Sacrificio, possunt fru-
8 ctum ad se spectantem ex eodem Sacri-
ficio, alteri applicare, juxta illud, quod
dicitur in Canone Missæ in illis ver-
bis *Qui tibi offerunt pro se, suisque om-
nibus*

Sextò. Unicuique licet renunciare fa-
vori pro se introducto. cap. *Ad Aposto-*
9 *licam De Reg. Juris. l. penult. C. de
Pactis* Menochius *consil.* 37. *num.* 15.
Sed fructus specialis introductus est pro
favore celebrantis Ergo potest illum re-
nunciare.

Septimò. Beneficium non confertur
in invitum *l. Invito ff. de Reg. Jur.
l. Nec emere C. de Jure deliberandi.* Sed
10 hoc eveniret, si celebrans fructum
Missæ specialissimum alteri cedere non
posset Ergo Et hanc affirmativam
opinionem tenent Gavantus *in Rubr.
Missal. part.* 2. *tit.* 8. *n.* 3. *vers. Alterum
est* Navarrus *in Manuali cap.* 25. *num.*
92. *& num.* 101. Azorius *part.* 1. *lib.* 10.
cap. 20. *in fine* Henriquez *lib.* 9. *cap.*
18. *num.* 5. *& cap.* 21. *num.* 7. Bordonus
Var. resolut. part. 5. *resol.* 25. *quæst.* 8.
& alii plurimi, quos cumulat Pasqua-
ligus *de Sacrificio novæ Legis quæst.* 99.
num. 1.

Negantium verò hæc sunt fundamen-
ta, argumenta, & rationes.

Primò. Publica voluntas debet præ-
valere voluntati privatæ Sicut utilita-
ti publicæ privata cedere debet *l.* 1.
11 *§.* 1. *C. de Cad. toll.* Mantica *sing.* 573.
Sed publica voluntas Ecclesiæ est, ut
Sacerdos Sacrificium offerat pro toto
populo, pro dante stipem, & pro se-
ipso Ergo per suam privatam volun-
tatem non potest non offerre pro se-
ipso

Secundò Nemo potest eodem tem-
pore velle, & nolle, Tamburinus *de
Sacrific. Missæ lib.* 2. *cap.* 2. *§.* 11. *num.*
12 3. Sed celebrans, dum offert Hostiam,
ait, illam offerre *pro innumerabilibus pec-
catis, offensionibus, & negligentiis suis.*
Ergo non potest nolle eam pro se of-
ferre; & velle fructum suum alteri ap-
plicare

Tertiò, Mandatarius non potest ex-
cedere fines mandati *cap. Cum olim de
officio Judic. Deleg. l. Diligenter ff. Man-
dati* Quod si excedat, nihil agit, & in-
ritum remanet, quod facit *l.* 5. *ff. Man-* 13
dati Felin. *in cap. Cum dilecta num.* 41.
de Rescript. Sed Sacerdos de mandato
Ecclesiæ debet offerre, pro ipsa, pro dan-
te stipendium, & pro seipso Ergo
aliter agere non potest; & si aliter faciat;
invalidè facit

Quartò Proprium debet semper
sequi subjectum, cujus est proprium.
Arist. *lib.* 5. *Topic. cap.* 3. *num.* 11. &
ibi P. Sylvester Maurus *in Commentar.* 14
ubi subdit, quod id, quod aliquando
convenit, aliquando non convenit, non
est proprium, sed est accidens commu-
ne, & cum proprii natura sit inesse
rei, si aliquando inest, aliquando non
inest; non potest esse proprium Porrò
fructus specialissimus Missæ est pro-
prius Sacerdotis celebrantis, ergò de-
bet semper sequi ipsum celebrantem;
& ei inesse, & per consequens, non
est alteri applicabilis, aliàs dici non po-
test, quod prædictus fructus specialissi-
mus sit proprius ipsius Sacerdotis cele-
brantis.

Quintò. Quod provenit ex natura
Sacrificii, non est applicabile, nisi se-
cundum naturam ejusdem Sacrificii, nam
in potestate Sacrificantis non est alterare 15
naturam ejusdem Sacrificii Sed secun-
dum naturam Sacrificii ille tertius fru-
ctus debet esse Sacrificantis Ergo non
est alteri applicabilis.

Sextò Remissio pœnarum, quæ pro-
venit ex Sacramento baptismi, & ex
Sacramento pœnitentiæ applicari non 16
potest alteri, quàm baptizato, & pœ-
nitenti, ea ratione quia provenit ex
opere operato, & determinatè ad il-
lum, qui baptizatur, vel confitetur.
Ergo idem est dicendum de fructu Sa-
crificii, proveniente ex opere operato,
& determinatè in ipsum celebran-
tem

Septimò Quæ personalia sunt, se-
parari non possunt à persona. Sed fru- 17
ctus specialissimus Missæ est persona-
lis, ac pro persona Sacrificantis Ergo
ab

ab eo separari non potest. Et hanc opinionem sequuntur Suarez *in 3. p. D. Thom. disp. 79. sect. 9. vers. Nihilominus censeo.* Franciscus *de oblig. Sacerdot. sect. 3. punct. 3.* § 2. num. 4. Miranda *tom. 2. Manual. Regul. qu. 41. art. 17.* Layman *lib. 5. tract. 5. cap. 2. num. 18.* & alii quamplures, & sequitur Pasqualigus *d. q. 99. num. 3.*

Remanet igitur indecisa haec quaestio ob varietatem Doctorum, & multiplicitatem rationum, & Quartus in *Appendice de Sacrificio quaest. 2. punct.*
18 *17. vers. Colligitur*, ait, adhuc stare sub opinione, utrum validè possit fructum specialissimum alteri applicari à Celebrante, nec ne? Et Diana *part. 11. tract. 7. resolut. 57.* Quae extat in Coordinato *tom. 2. tract. 1. resol. 41. sub num. 3.* ait: *[illegible], & controversum est apud Doctores, tamen verè esse personalis posse alteri applicari.* Nihilominus ego libentius adhaereo Doctoribus affirmantibus, posse hunc fructum specialissi-
19 mum à Missa alteri applicari, si de impetratorio, aut de satisfactorio sermo sit: cum enim in quolibet bono opere in gratia facto tria reperiantur, videlicet Meritum, Impetratio, & Satisfactio, ut benè ostendit Diana *part. 9. tract. 7. resol. 57. num. 2.* Quae collocata est in Coordinato *tom. 2. tract. 6. resol. 17.* Sic in Sacrificio Missae tres praecipui fructus producti oriuntur, ut latè probavimus supra *Decis. XII. à num. 12. & seqq.* advertentes ibi, quod fructus meritorius consistens in augmento gratiae, sanctitatis, & justitiae, ex quo correspondet major portio gloriae in
20 Coelo, non datur immediatè per Sacrificium, sed ut docent Theologi ibi allegati, mediatè tantùm, scilicet magis reddens efficaciores ad bona opera exercenda. Igitur fructus meritorius proveniens celebranti ejus esse debet, cum purus homo saltem de condigno non possit alteri mereri, vel merita sua applicare, ut definiunt Scholastici in
21 tractatu de merito, & praecipuè Abelly *in Medulla Theol. tom. 1. part. 2. tract. 4. cap. 9. sect. 7.* At fructus impetratorius, & ob majus satisfactorius ex eodem Sacrificio emanans, potest quidem ab ipso celebrante alteri cedi, & applicari, tùm quia hoc de se nullo casu prohibetur, ut omnes Theo- 22
logi testantur, tùm quia quilibet potest sua bona opera applicare alteri vel ad impetrandum, vel ad satisfaciendum, quamvis sint personalia, immò hoc ut plurimum faciunt audientes Missam, qui illam offerunt pro necessitatibus vel spiritualibus, vel temporalibus propinquorum, benefactorum, & amicorum, undè celebrans non debet esse deterioris conditionis, quàm adstantes, dum Missam celebrat, eò magis si dictam cessionem faciat ex charitate, ut considerat Petrus Navarra *lib. 2. cap. 2. num. 356.* & Bordonus *Var. resol. & part. 2. resol. 25. quaest. 8.* ubi expressè loquuntur, non solùm de fructu ex opere operantis, sed etiam ex opere operato, de quo est quaestio nostra.

Hac itaque opinione amplexa, superest, ut respondeamus argumentis contrariis, quae facilè diluuntur, paucis enim, aut nihil obstant.

Non primum. De publica Voluntate Ecclesiae, quia ipsa Ecclesia aliter fieri non prohibuit, sed sic disposuit 23
in commodum celebrantis, cujus charitatem non intendit restringere, quin non communicet aliis fidelibus indigentibus.

Non secundum. Quia [illegible] non potest dici velle, & nolle, alteri applicando fructum suum specialissimum, illum enim vult, sed sic ut alii possit 24
eum communicare, & donare, sicut Dominus vineae vult fructus nascentes in illa, non solùm pro suis egestatibus subveniendis, sed etiam pro indigentiis aliorum sublevandis. Vel dici potest, quod vult pro se fructum quoad meritum, & ad augmentum sanctitatis suae ipsius, non vult quoad alia auxilia impetranda, vel ad satisfactiones complendas, quia haec cedit, & applicat amicis, contentus retributione charitatis, quae ad ipsum expectatur,

tur, forsan cum majori emolumento.

Non tertium. Quia Mysta tunc est exsecutor finis mandati sibi ab Ecclesia injuncti, si sibi ab eadem fuisset prohibitum, ne fructum suum aliis applicare, hoc autem nullibi legitur. Imò Sancti Apostoli, & Doctores Ecclesiæ docuerunt, orationibus, & bonis operibus
25 proximum esse juvandum. Ita S. Jacobus cap. 5. *Orate pro invicem, ut salvemini*. Et Apostolus Paulus, *ad Rom. 15. Obsecro ergo vos fratres per Dominum Jesum Christum, & per charitatem Spiritus Sancti, ut adjuvetis me in orationibus vestris pro me ad Deum*.

Non quartum. Quia respondetur, *Proprium*, non esse sumendum in sensu Philosophico, quatenus significat qualitatem inseparabilem à subjecto, sed in sensu legali, & juridico; quatenus denotat dominium, & proprietatem. De Jure enim proprium, & suum æquipollent. Albericus in *Diction. Verb. Proprium*, & ita res dicitur alicujus pro-
26 pria, qui ejusdem rei est dominus absolutus. §. *Proprius. Instit. de hæredib. instit. Clem.* 2. §. *fuis sedibus. De foro competen.* Bartolus in *l. Is, qui dote, ff. de Mancip.* Hinc sequitur, quod sicut de Jure quilibet de re propria, quia sua est, potest pro libito disponere. *l. Dudum. C. de contrahenda Empt.* Barbosa in *Axiom.*
27 *Juris frequent. Axiom* 72. *num.* 1. pari modo celebrans proprium Missæ fructum, qui suus est, potest cuicunque voluerit applicare.

Non quintum. Quia quod provenit ex natura Sacrificii non est alteri applicabile, nisi secundum naturam Sacrificii, procedit, ubi non consentit ille, cui prodest Sacrificium; at ipso volente, & consentiente, nihil repugnat, si quod per Sacrificium ei tribuitur, alteri cedatur. Exemplum esse potest de pœnitente, cui Confessarius injungit, ut pœnitentiam, ac satisfactionem pro suis peccatis impositam, applicet pro animabus Purgatorii. Li-
28 cet enim id fieri non posse à Confessario, multi DD. contendant, licet quoad Suarius in *Schol. disp.* 16. & Vega in *Summa tom.* 2. *cap.* 64. *casu* 4. nihilominus contrarium communiter docent Theologi, quos refert, & sequitur Diana *part.* 4. *tract.* 7. *resol.* 37. nec non *part.* 10. *tract.* 8. *resol.* 26. Quæ collocata sunt in Coordinato *tom.* 7. *tract.* 6. *resol.* 17. & *resol.* 18. ubi etsi aliqui loquantur de fructu pœnitentiæ provenienti ex opere operantis, tamen P. Amicus in *Cursu Theologiæ tom.* 8. *disp.* 16. *sect.* 5. *dub.* 3. *num.* 63. expresse concedit, fructum pœnitentiæ provenientem etiam ex opere operato, & ex virtute Sacramenti pro satisfactione pœnarum, posse applicari animabus defunctorum, sic ipso pœnitente consentiente. Ergo eo magis hoc fieri potest in Sacrificante, qui est immediatus dispensator fructus ad se pertinentis. Et sic non obstat.

Sextum argumentum, circa quod dicta de Satisfactione pœnitentiali demonstrant, secundum magis communem opinionem, non esse verum, quod accedente assensu Pœnitentis, ipsa satisfactio etiam ex opere operato non sit applicabilis animabus Purgatorii, nam fieri potest, & quotidie practicatur. Quo verò ad Sacramentum baptismi aliud venit dicendum, quia in illo baptizatus se habet per modum
patientis, & cum tunc primùm in- 29
greditur in Ecclesiam, eodem instanti, quo ingreditur deleatur in eo culpa, & pœna, cum non sit in ejus potestate, vel ab ejus arbitrio pendeat, aliter disponere de illo privilegio singulari, quo donatur baptizatus in receptione baptismi. Exemplo Vestis candidæ, qua induitur, eam enim cedere in eo actu non potest alicui pauperi, quia destinata est ab Ecclesia pro ipso baptizato.

Septimum tandem non obstat, quia quæ personalia sunt, separari non possunt à persona, ipsamet persona reluctante, & contradicente, secus autem 30
eadem cedente, & voluntariè ob aliquem virtuosum actum consentiente; siquidem in hoc casu validè possunt cedi.

cudi, & aliis applicari etiam jura, & favores personales, & sic etiam fructus Missæ specialissimus Sacerdotis, ut in terminis nostræ quæstionis tenet Lezana *in Summa tom. 4. Verb. Missa num. 17.* ubi sic scribit: *Credi debet, sic institutum à Christo hoc Sacrificium, ut quemadmodum quæ sunt bona opera satisfactoria, quantumvis personalia alius applicare potest, sic & hujusmodi fructum, quantumvis etiam personalem, cum utrumque opus charitatis sit, quam Deus semper commendat, maximè in Eucharistia, quæ tota charitas est.* Et hoc se solitum fuisse facere, ait Navarrus *d. cap. 25. num. 92. & num. 11. §. Secundò sequitur.* Et placet etiam Naldo *in Verb. Missa num. 12.* Nugno, & aliis, quos cumulat Diana *part. 1. tract. 14. resol. 14. Et part. 5. tract. 14. res. 45. Et part. 6. tract. 6. resol. 8.* Quæ reperiuntur in opere Coordinato *tom. 2. tract. 1. resol. 38. 39. & 40.* Tenetque Bordonus *d. part. 1. cit. Resol. 25. sub num. 15.* Et hæc de prima parte hujus quæstionis.

Circa secundam partem; esto, quod celebrans possit validè alteri cedere, & applicare suum fructum personalem Missæ, Utrùm licitè possit etiam stipendium recipere pro ejusdem fructus applicatione?
31 est dubium non spernendum, & pro securitate conscientiæ celebrantium Missam declarandum. Circa quod distinguere oportet duos casus. Unus est, quando Sacerdos, à quo petitur ejus fructus specialis, recepit ab alio stipendium pro fructu medio Missæ. Alter casus est, quando nullum stipendium ab alio accepit, sed vult stipem recipere à petente fructum specialem provenientem ipsi Sacerdoti ex illa Missa.

In primo casu dicendum est, non esse licitum recipere secundum stipendium, eo quia id expressè damnatum, & prohibitum est in Decretis Urbani VIII. anno 1626. in quibus S. Congregatio ad 4. ita respondit: *Ad quartum:*
32 *Sacerdotes, quibus debitè tenentur Missas celebrare ratione beneficii, seu Capellaniæ, legati, seu salarii, si eleemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa utrique obligationi satisfacere.* Et quoniam hoc decretum non obstare dicebant multi Theologi post ipsum scribentes, quando Sacerdos, vel Capellanus habebat stipendium pro celebranda Missa sine obligatione applicandi Sacrificium; tunc enim, ajebant, pro applicatione Sacrificii, licitum esse novam stipem accipere. Ita DD. quos citat Diana *part. 11. tract. 8. resol. 63.* residens in Coordinati operis *tom. 2. tract. 1. resol. 46.* Iterum à S. Congregatione reprobata fuit horum Theologorum opinio, ut sibi respondisse eamdem Sacram Congregationem testatur Pax Jordanus Episcopus Traguriensis anno 1627. *Tom. 1. lib. 4. tit. 1. num. 316. pag. 340.* Et adhuc contradicentibus pluribus Moralistis de genere illorum, qui scribunt ad excusandas excusationes in peccatis, *die 25. Januarii 1659.* emanavit aliud expressissimum Decretum ejusdem Sacræ Congre-
gationis confirmatum ab Alexandro Pa- 33
pa VII. per quod ponitur falx ad radicem, & in quocumque casu prohibetur secundum stipendium, & est tenoris sequentis.

Declaratio Sacræ Congregationis Concilii SS. D. N. Alexandri Papæ VII. jussu edita, super secundo Decreto ejusdem Congregationis de celebratione Missarum.

CUm Auctores nonnulli scriptis suis, asseruerint; Sacerdotem pro aliqua Missam, recepta eleemosyna celebrantem, licitum esse, aliam eleemosynam quoque accipere ab altero, cui partem illam fructus, seu valoris ejusdem Sacrificii, quæ ipsi celebranti debetur (specialem nuncupatam) applicet: ac proinde hunc casum sub Decreto Sacræ Congregationis Concilii, prohibente duplex pro unica Missa stipendium, seu eleemosynam recipi, non esse comprehensum. Propterea Sacra Congregatio Eminentissimorum, & Reverendissi-

[illegible] DD. S. R. E. Cardinalium Concilii Trident. Interpretum, quae, authoritate sibi per Apostolicam Sedem specialiter attributa, sedulo curat, ne a Sacerdotibus circa celebrationem Sacrosancti Missae Sacrif. [illegible] in eo [illegible] liberalitatis munera [illegible], [illegible] contrahatur, [illegible] offerentium [illegible]; [illegible] praefatis respondens, sub die 25. Januarii 1659. censuit:

Nulli Sacerdoti licitum esse, praefata ratione, sive praetextu, aliam eleemosynam accipere, praeter illam, quam accepit ab eo, pro quo Missam offerre tenetur. At praedictum casum bene esse comprehensum in Decretis alias per eandem Sacram Congregationem Concilii editis, quibus prohibetur, ne duplex stipendium pro unica Missa recipiatur.

Quam Sacrae Congregationis sententiam ad Sanctissimum D. N. Alexandrum Papam VII. relatam, Sanctitas sua, sub die 27. eiusdem Mensis approbavit, & Decretum publicari, atque ad Episcopos, & Generales Regularium Ordinum transmitti iussit, ut ipsi [illegible] per suos Poenitentiarios, & Confessarios, ac Lectores, [illegible], [illegible], atque in Tractatibus moralibus per [illegible], [illegible], [illegible] curent.

F. Card. Paulutius Praefectus.

C. De Vecchiis Episc. Clusinus, S. Cong. Concil. Secretarius.

Attenta itaque hac punctuali, & generali Declaratione Sacrae Congre-
34 gationis Concilii, confirmata a Summo Pontifice, quam etiam per extensum ponit Fagnanus in *cap. Fraternitatem num. 96. de Sepultur.* & Gonet in *Clypeo Theolog. Thom. tom. 5. Disput. 11. De Sacrificio Missae art. 6. post num. 117.* non est amplius disputandum, an Sacerdos habens aliunde eleemosynam pro Missa, possit licite accipere aliud stipendium pro applicatione sui proprii fructus specialis, constat enim, id facere non posse, quod si faciat, illicite facit, & cum culpa gravi ob legis Pontificiae transgressionem. Coccopeclius *de Canonico lib. 3. num. 176.* ubi DD. allegat.

In secundo autem casu, quando nullum stipendium ab alio recepit, an illud recipere possit pro applicatione praedicti proprii, & specialis fructus?
Respondendum censeo pariter negative 35
duplici ratione. Una est, quod Sacerdos celebrans non potest acquirere sibi dictum fructum specialem, ut postea illum sic acquisitum applicet danti stipem, nisi sit in gratia. Bordon. *d. part. 1. Resol. 25. num. 15. vers. Dices cum eodem.* Collegium Salmanticens. *d. tom. 1. De Sacramentis in genere tract. 5. cap. 5. num. 10.* & Gonet *d. disp. 11. art. 6. num. 117.* At scire certo nullus potest, absque speciali revelatione Dei, an sit in gratia, iuxta illud *Eccl. 9. Nemo scit, utrum amore,*
an odio dignus sit? & definitum est in 36
Concilio Trid. *sess. 6. cap. 9.* disseritque Eminentiss. Card. de Lauraea *in 3. sent. tom. 4. de Virtute Charitatis disp. 6. art. 7.* Ergo non potest Sacerdos celebrans accipere stipendium, & promittere fructum specialissimum sibi sacrificanti obventurum, cum certus non sit, praedictum fructum se consequi posse. Haec est enim praecipua differentia inter fructum medium, & hunc fructum specialissimum, quod ille certo obvenit ei, pro quo Missa offertur, etiamsi Sacerdos celebrans sit malus, & non sit in gratia. *cap. Intra 1. q. 1. cap. Utrum sub figura, de Consecrat. dist. 2.* S. Thomas *3. p. q. 82. art. 6.* Et Layman *lib. 5. tract. 5. cap. 1. num. 12.* At fructus specialissimus non datur Sacerdoti non existenti in gratia. *cap. In gradibus 1. q. 7.* Layman *d. num. 12. vers. Dum vero.* Bordonus, Collegium Salmanticensem, & Gonet supra relat., & ideo ob incertitudinem, illicitum censeo accipere stipendium pro applicatione fructus specialis, nam ex sola charitate, & liberalitate possit, & debeat applicari alteri per celebrantem.

Secunda ratio est, quia hoc stipen-
dium reciperetur à Sacerdote imme-
diatè pro re spirituali, & sacra, qua-
37 lis est ipse fructus specialis, & sic com-
mitteret Simoniam. *cap. Quidquid.* 1
qu. 3 Ex *cap. Quæ Judæi ubi Gloss. verb.*
causa, ibi quæst. Mattheus *in Theolog. Mo-*
ral. tit. 14 *num.* 79 Diana *part.* 11. *tract.*
8 *resol.* 48 num. 8 Quæ in Coordinato
est *d. tom.* 2. *tract.* 1 *resol.* 46 & ibi *sub*
d. num. 8 Dicastillus *de Sacramentis tom.*
1 *tract.* 5 *disp.* 4. *dub.* 16 num. 310. no-
vissimè Pignatellus *tom.* 1 *consult.* 139
num. 10. *in fine*, & Cardenas *in Crisi*
Theolog. Dissert. 27. num. 101

Nec relevat dicere, quod recipit sti-
pendium non pro valore ipsius fructus
specialis, sed pro labore in litando, nam
38 qui vendit laborem, sine quo opus sa-
crum, & spirituale non fit, censetur
vendere ipsum opus sacrum, & Simo-
niam committit: *cap. Si quis objecerit*,
ubi Barbosa *in collect. DD.* 1 q. 3. Sotus
De Justit. lib. 9. qu. 6 *art.* 1 Navarrus *in*
Man. cap. 23 num. 100 & 102. Reginal-
dus *lib.* 23 num. 119

Multò autem juvat explicare, quod
stipendium prædictum accipitur pro su-
stentatione Sacerdotis, ad quam jus
39 habet quæcumque prouentum ad Sacer-
dotium deferunt populo in Altari, ut
plenè probat Pasqualigus *de Sacrific.*
novæ legis tom. 2 *quæst.* 903. num. 1. in-
numeros DD. nominans, inter quos
Eminent. Card. de Lugo *De Sacram. Eu-*
charistiæ disp. 21 *sect.* 1 Nam respondea-
tur, tunc Sacrificantem mereri stipem
pro sua sustentatione, quando sacri-
ficat ad finem, & effectum conciliandi
di stipem dantibus fructum, & valorem
medium ordinatum à Christo, & de-
signatum ab Ecclesia pro illo, cujus
nomine, & requisitione offertur Sa-
crificium; secus autem si dicto fructu
medio tertiæ personæ applicato, vel sibi
retento, velit Sacerdos id, quod sibi
donatur à Dei liberalitate, alio ob pe-
cuniam dare, tunc enim non videtur
excusandus ab avaritia, quam semper
detestata est Ecclesia in Sacrificio Mis-
sæ; neque à Simonia; & idcò illicitè
ageret Mysta, si ob applicationem sui
fructus specialis stipem acciperet.

Confirmatur hæc resolutio etiam ex
doctrina Pacis Jordani Episcopi Tra-
guriensis *d. tom.* 2. *lib.* 4. *tit.* 1 num. 310.
advertentis, declaratum esse ab eadem
Sacra Congregatione Concilii *die pri-* 40
ma Septembris 1619. *ad consultationem*
Parochi Terræ Urceani, Fanen. Diæce-
sis, quod Parochi in illis diebus, in qui-
bus tenentur ex officio celebrare, etsi
absque obligatione Sacrificii, non posse
recipere stipendium pro ejusdem Sa-
crificii applicatione, quod etiam docet
Barbosa *de off. & pot. Episc. allegat.* 24.
num. 11 Diana *part.* 4. *tract.* 4. *resolut.*
232. Quæ in Coordinato est *tom.* 2.
tract. 1 *res.* 57. & Fagnanus *in d. cap.*
Pontrevolensem num. 93 *& seqq. De Sepul-*
tur. Intendit enim Ecclesia prorsus tol-
lere quamcumque suspicionem avari-
tiæ.

Et jure quidem, extat enim illud
Salvatoris præceptum *Luc.* 12. 15. *Vi-*
dete, & cavete ab omni avaritia. Ipsa
namque, ut ait Apostolus 1 *Timoth.* 41
6 10 *Radix est omnium malorum.* Et pro-
pter avaritiam plurimi Sacerdotes pœ-
nas atroces luunt in Purgatorio, ut hi-
storiæ testantur, inter quas liceat mi-
hi hic referre illam, quæ legitur inter
revelationes antedictæ Vener. Matris
Franciscæ à Sanctissimo Sacramento
Carmelitæ Discalceatæ ad num. 20. ubi
ita refert *Un Sacerdote naturale* (id-
est nativo) *di N. qual era stato Preto-*
re in certa Collegiata, comparve alli
23. *di Novembre nel medesimo anno* 42
1627. *dicendo, la raccomandasse à Dio;*
che si ritrovava, nel Purgatorio per leg-
gierezze della sua gioventù, e per essere
stato interessato

Quo loci hoc additamentum facit
prælaudatus Episcopus Oxomensis:
Due colpe di molta conseguenza sono
quelle di questo Sacerdote, che per un
stato si perfetto, fusse leggiero, & avaro.
Queste distrussero i figli di Heli, e li
tolsero la vita, facendoli cascare volta-
ti in pezzi per mano de Filistei à piè
dell' Arca del Testamento. Veramente

de

da questi due vizii s'hanno d'astenere sopra tutti gli Ecclesiastici: dalle leggierezze, quando sono giovani, e dalla sordidezza, quando sono vecchi; poiche tutti si pagano terribilmente nel Purgatorio; se non si confessano, e non si cancellano.

Alia apparitio refertur in eodem libello *ad num.* 38. Animæ unius Sacerdotis asserentis, quod per annos
43 decem, & novem stabat in Purgatorio, gravissimas inter pœnas; & petiit suffragia. Item alia *ad num.* 44 reddens rationem suarum pœnarum dicens. *Sono N. Parocho di N. che stò nel Purgatorio, perche fui avaro.* Caveant igitur Ecclesiastici omnes ab avaritia, quæ est idolorum servitus, *cap. Cum omnis.* 1. *q.* 1. ubi Glossa rationem reddit, cur sic nominetur, subdens: *Ideò dicitur avaritia specialiter servitus Idolorum, quia tanquam Deo exhibet avarus nummo reverentiam.* Plura de hoc vitio avaritiæ à nobis dicta sunt in *Decisionibus anni* 1687. *De Sacramentis in genere, ad Casum Prudentialem Mensis Maii*, ubi explicuimus, *Quid sit Avaritia? Quotuplex? Quæ ejus filiæ? Quæ mala proveniant ex Avaritia? Et quibus remediis curanda?* De qua materia legendæ sunt Rubei *Annotat. ad Rotam part.* 9. *Decis.* XC. Et dicta per P. Segneri *in Parocho Instructo capit.* 16.

DECISIO XXXVI.

ARGUMENTUM.

Agitur de applicatione Sacrificii necessariò facienda à celebrante. Circa illam resolvuntur undecim dubia; & docetur, an sufficiat intentio habitualis? In qua parte Missæ sit facienda applicatio? Antiquorum Diptycha quid essent? Anticipata Missa an dicenda pro eo, qui primùm daturus est stipem? An superior possit applicare Missam Sacerdotis sui subditi? An applicanda Missa pro Sanctis? pro infidelibus? pro catechumenis? pro excommunicatis? pro peccatoribus? Et utrùm viventes possint sibi celebrare facere Missas de Requiem? De hoc exempla B. Alberti Magni, & aliorum; præcipuè Caroli Quinti Imperatoris.

SUMMARIUM.

1 *Applicatio Sacrificii est à celebrante facienda.*
2 *Applicationis Sacrificii faciendæ rationes plures.*
3 *Applicatio Sacrificii an possit remitti in Deum?*
4 *Intentio quæ requiratur pro applicatione Sacrificii? An actualis, virtualis, vel habitualis?*
5 *Habitualis intentio sufficit pro applicando Sacrificio.*
6 *Retractatæ intentionis pro applicando Sacrificio quatuor casus.*
7 *Sacerdotes debent reflectere, cui Missam applicent.*
8 *Applicatio Sacrificii in qua parte Missæ sit facienda? An omninò ante consecrationem, vel in consecratione?*
9 *Applicatio Sacrificii pro Defunctis fieri potest etiam post consecrationem.*
10 Memento *in canone ad quid introductum?*
11 Diptycha, *quid essent?*
12 *Nomina, pro quibus Missa offerebatur, olim alta voce legebantur ad* Memento
13 *Applicatio Sacrificii olim fiebat statim, post lecta nomina in diptycis notata.*
14 *Sacramenta quando producant suum effectum.*

15 *Sacrificium Missæ quando sit completum?*

16 *Sacrificium Missæ existit usque ad consumptionem specierum.*

17 *Sacerdotes in præparatione ad Missam benè faciunt applicando tunc illam, cui debent.*

18 *Offertorium in Missa locus est applicandi fructum ejus.*

19 *Memento utrumque in Missa locus est applicationis ejus.*

20 *Sacrificium Missæ nulli applicatum cui prosit?*

21 *Applicatio anticipata Missæ pro eo, qui daturus est stipem, an licita?*

22 *Capellanus tenetur adamussim servare mentem testatoris*

23 *Superior an possit applicare Missam Sacerdotis subditi contra ejusdem subditi voluntatem?*

24 *Cœlitibus, ac Sanctis an Missa applicari possit?*

25 *Infidelibus an Missa applicanda?*

26 *Pontifices Hebræi litabant etiam pro gentilibus.*

27 *Catechumeni an sint capaces fructus Missæ.*

28 *Catechumenorum olim duo genera*, Audientium, & Competentium.

29 *Catechumenatus quantum durabat?*

30 *Catechumenis mortuis olim an Missa offerretur?*

31 *Infantes nati in Quadragesima baptizabantur in Sabbato Sancto*

32 *Cathedralis Patavinæ Ordo antiquus circa baptismum Infantium natorum in Quadragesima.*

33 *Catechumeni an possint contrahere Matrimonium cum Christianis?*

34 *Excommunicatis an Missa applicari possit?*

35 *Peccatores publici petentes pro se Missam, an exaudiendi?*

36 *Defunctorum Missas an viventes possint facere celebrare pro seipsis?*

37 *B. Albertus Magnus sibi viventi Missas de Requiem celebrare fecit: Item alii.*

38 *Petrus Vellejus Mercator tempore S. Francisci Xaverii, certioratus de die mortis suæ, funus sibi celebrare fecit.*

39 *Carolus V. Imperator ante mortem exequias suas, eo præsente, fieri voluit.*

NOn leves sunt controversiæ inter Scholasticos agitatæ circa applicationem Sacrificii, quam tenetur facere Sacerdos, dum celebrat; *Qua scilicet intentione? Quo tempore, & in qua parte Missæ? Pro quibus personis? Atque vel secundum suam, vel Superioris voluntatem?* Idcircò, ut Mystæ sciant in his difficultatibus, quid sibi sit agendum, pro tanti muneris Sacerdotalis recto exercitio, potiora dubia applicationem Sacrificii concernentia, breviter, sed faciliter in præsenti sunt explicanda.

Primum dubium, *Utrùm Sacerdos, dum celebrat, teneatur in specie applicare alicui Sacrificium; vel possit materialiter Missam recitare, consecrare, &* 1
alia agere prout in Canone absque ulla applicatione Sacrificii? Respondetur, quod tenetur ad faciendam applicationem ex vi sui ministerii Sacerdotalis, juxta illud *ad Hebr. 5. 3. Debet Sacerdos quemadmodum pro populo, ita pro seipso offerre pro peccatis.* Ideò in ejus ordinatione dicitur: *Accipe potestatem offerendi Sacrificium pro vivis, & defunctis.* Hinc non sufficere in celebrante applicationem vagam, incertam, & indeterminatam, sed eam esse debere certam, individualem docent Merolius *tom. 3. disp. 38. de Eucharistia sect. 8. vers. Tertia quæstio* Vercelli *in QQ. Moral. legal. tract. 1. q. 21.* & Tamburin. *de Sacrific. Missæ lib. 2. cap. 2. §. 9. num. 17.* quos refert Diana *part. 11. tract. 6. resol. 30.* reposita in Coordinato *tom. 2. tract. 1. resol. 147.* Rationes plures allegantur ab iisdem Theologis pro ne- 2
cessitate individualis applicationis.

1. Quia

1. Quia ita statutum est à Christo Domino, à quo commissa est applicatio celebranti, & eo non applicante, deficit conditio exigita à Christo pro fructu Sacrificii. 2. Quia si Sacerdos ex tribus hostiis præsentibus non determinet, quam velit consecrare, nullam consecrat. Ita si non determinet, cui Sacrificium sit applicandum, nulli prodesse poterit. Quartus *in Appendice de Sacrificio q. 2. punct. 13.* Pasqualigus *de Sacrific. Missæ qu. 169. num. 3.* & Tamburin. *d. § 9. num. 17.* Curet itaque Sacerdos, dum celebrat, attendere ad finem, ob quem celebrat, & reflectat ad personas sive viventes, sive defunctas, pro quibus Sacrificium illud est exhibiturum, & iisdem applicet valorem ejusdem Sacrificii, ut suo Officio rectè satisfaciat.

Quod si quis interroget, an fas sit remittere applicationem Sacrificii in
3 Divinam Voluntatem, itaut Deus applicet fructum, cui sibi magis placet, aut cui scit, Sacrificium illud ex justitia deberi? Et quæsitum habens pro utraque parte auctores, alii enim negant, alii asserunt, ita posse fieri; ut docent Scotus *Quodlib. 20.* Navarrus *in Man. cap. 20.* Suarez *tom. 3. disp. 42. sect. 6. vers. Ex hoc sequitur.* Bonacina *disp. 4. de Sacramentis q. 2. punct. 9. in fine*, & alii, quos cumulat Pasqualigus *d. quæst. 169. num. 2.* At melius, & securius est, ut Sacerdos, dum ad celebrandum properat, determinet personas, pro quibus litare intendit, & iisdem applicet Sacrificium, ut admonent Franzell *de Oblig. Sacerd. sect. 7. § 7. num. 7.* & Tamburin. *d. lib. 2. de Sacrific. Missæ cap. 2. § 9. in fine.*

Secundum Dubium. Quæ intentio requiratur in celebrante pro applicatione Sacrificii, an actualis? an vir-
4 tualis? an habitualis? Repetere prius interest oportet, quid docent Theologi, in quibus consistant prædictæ species intentionum, videlicet actualem consistere in actu præsente voluntatis, immediatè per se ipsum influente in operationem externam. Virtualem verò intentionem consistere in actu voluntatis præterito non retractato, sed explicitè elicito de faciendo opere illo, in quod nunc virtualiter influit. Habitualem verò provenire à voluntate præterita, non quidem retractata; sed à multiplicibus aliis operationibus interrupta, itaut etiam dici possit quædam promptitudo ad agendum per actus præcedentes acquisita, ut scribit Mastrius *in 4. sent. disp. 1. qu. 7. art. 2.* Eminent. Card. de Lauræa *tom. 1. de Sacramentis in genere disp. 3.* & nos explicuimus in Decisionibus *De Eucharistia Decis. XLI.* His prænotatis pro resolutione duæ sunt opiniones. Una tenens, intentionem habitualem non sufficere, sed requiri vel actualem, vel virtualem in applicatione Sacrificii. Ita Vasquez *in 3. part. tom. 3. disp. 138. cap. 6. num. 76.* Summa Corona *p. 4. cap. 3. num. 9.* Bosa *part. 1. cas. 23.* Franzell *sect. 4. concl. 4. § 7. num. 1.* & alii, quos citat Diana *part. 2. tract. 14. resol. 47. & part. 3. tract. 14. resol. 65.* quæ in opere Coordinato extant *tom. 2. tract. 3. resol. 52. & resol. 53.* Quibus accedit Abelly *in Medulla Theolog. part. 2. tract. 1. cap. 4. § 5.* Ratio, hæc um est, quia eadem intentio est necessaria pro applicatione Sacrificii, quæ requiritur pro consecratione Eucharistiæ, & confectione Sacrificii. Sed ad consecrandum, & ad Sacrificandum non sufficit intentio habitualis, & opus est vel actuali, vel virtuali intentione ex concordi Doctorum calculo. Ergo idem dicendum circa applicationem.

Alia opinio, quæ est communior, & probabilior, tenet, sufficere intentionem habitualem pro applicatione 5
Sacrificii; ea ratione quia hæc applicatio non est tanquam voluntas, & intentio faciendi talem actum, quæ proindè debet influere in actum, ut illum constituat in tali statu morali; sed est tanquam donatio, & translatio fructus percipiendi ex tali actu; quæ quidem valida est, etsi elicita multo tempore ante, & interrupta per plures alias operationes, dummo-

do

dò retractata non fuerit. Dari potest exemplum de quocumque alio, quando non habente aliquam obligationem, contrahente enim censetur semper obligationi satisfacere, etsi de ea non cogitet, quotiescumque operatur actum, cui ipsa est annexa. Ideò Sacerdos, qui promisit singulis diebus anni celebrare pro Petro, tali promissione obligationem reliquit, cui satisfacit celebrando, etsi de ea non cogitet, habitualiter enim censetur se velle adimplere quod promisit, quotiescumque facit actum, cui est annexa ipsa obligatio. Ita Mastrius in 4. *sent. disp.* 4. q. 7. num. 177 & in sua Theol. Moral. *disp.* 10. num. 69 & 109 Bordonus *Var. resol. part.* 2. *resol.* 59 num. 12. Quartus *in appendice de Sacrific. quaest.* 2. *punct.* 10. Diana Coordinatus *d. tom.* 2. *tract.* 2. *resol.* 50 & 51 & Tamburin. *d. Opusc. de Sacrificio Missae lib.* 2. *cap.* 2. § 11 ubi In

6 eventum retractationis dictae intentionis habitualis circa applicationem Sacrificii notat quatuor casus satis curiosos, & non ignorandos. Primus est: Si heri promisisti, quod hodie celebrabis pro Petro, hodie verò retractes dictam promissionem, & celebres pro Antonio, utique Sacrificium proderit Antonio. Secundus casus, Si hodie applices Missam pro Antonio immemor promissionis, & applicationis, quam antecedenter fecisti pro Petro, nulli horum proderit Sacrificium, quia hae duae voluntates sunt invicem contrariae, per quarum unam vis idem, quod per aliam non vis. Tertius casus, si heri determinasti celebrare hodie pro Petro, & taliter, ut talis applicatio sit praeferenda omni alteri applicationi, ex defectu memoriae per te faciendae, si hodie celebres pro Antonio, Missa proderit Petro, non autem Antonio, pro quo celebrasti immemor prioris applicationis. Quartus casus est, si heri decrevisti absolutè, & simpliciter applicare hodie Missam pro Petro, hodie autem non recordatus hesternae applicationis applices pro Antonio, Missam prodesse Antonio opinatur. Item Card. de Lugo *de Sacramentis d.* 19. *sect.* 8. num. 141. exemplo testamentorum, in quibus derogatur primo per secundum. Porrò ipse Tamburinus *d.* § 11. num. 8. ostenditur, Missam prodesse Petro, cui fuit primo applicata, neque deinde retractata, tùm quia qui prior est tempore, potior est iure, tùm etiam quia quilibet censetur velle adimplere, quod promisit, ideoque tu, qui promisisti Missam futuri diei Petro, censendus es habere voluntatem, adimplendi promissionem cum ipso Petro. Neque obstat exemplum ultimi testamenti, siquidem voluntas ea omnium testatorum est, ut ultimum eorum testamentum servetur, & ideò pro ultimi validitate concurrit universalis voluntas testatoris, quae tibi non fuit in te, dum promisisti, & applicasti Missam Petro, deinde immemor fecisti applicationem pro Antonio. Quidquid sit, Auctores Mystas moneo, non obliviscantur esse suarum obligationum, dum 7
vadunt ad aras, sed bene reflexo illas mente revolvere, ut quibus debent, actualiter, aut saltem virtualiter applicent Sacrificium, quamvis sufficiens sit habitualis applicatio, ne in eis remaneat debitum satisfaciendi illam, cui Sacrificium non profuisset. Quartus *in Rubr. Missal. part.* 1. *tit.* 8. *sect.* 2. *dub.* 9. & *Pasqualig. de Sacrificio Missae q.* 171. & *quaest.* 170.

Tertium dubium est, *in qua parte Missae celebrans debeat facere applicationem Sacrificii?* Respondet Layman lib. 8
5. *tract.* 5. *cap.* 2. num. 12. his verbis: *Colligitur tamen, quod Sacerdos fructum Sacrificii, qui est ex opere operato, debeat alteri applicare ante, vel in ipsa consecratione: nam alioquin frustratoriè postea applicare conabitur.* Reddit rationem huius suae responsionis, dicens: *Quemadmodum enim Sacramenta, puta baptismus, confirmatio, etc. & Sacrificium effectum suum ex opere operato, dependenter à Ministri intentione producunt, dum conficiuntur, & alia ratione. Quare non est in potestate Ministri effectum suspendere velle, & postea alicui appli-*

care

tiare Laymani sententiam sequitur Quarti in *Append. de Sacrificio Missæ quæst. 2. punct. 11* afferens, applicationem Sacrificii faciendam esse necessariò vel ante Missam, vel in ipsa Missa omninò ante consecrationem; & subdit hanc aliam rationem: *Quia Sacrificium est actio una, ut operetur, dum fit, & suo modo consistit, non verò quando præterit secundum suas partes essentiales. Sed non consistit, nisi quando fit consecratio, in qua essentialiter consistit, ergo tunc solùm operatur. Consequenter debet fieri applicatio ante consecrationem; neque enim postea effectus Sacrificii esse suspensus.* Idem docet Suarez *disp. 79. sect. 5 Vers. Dico;* Eminent. Card. de Lugo *de Sacram. disp. 19 num. 72.* Tamburin. *de Sacrif. Miss. d. lib. 2. cap. 2. §. 10. n. 6.* & Diana *part. 10. tract. 13. resol. 27.* repetita in opere Coordinato *d. tom. 2. tract. 1 resol. 51.*

Cæterum ego quidem consentio, dum Sacrificium offertur pro viventibus, nisi applicatio fuerit facta ante
9 Missam, vel in Offertorio Hostiæ, aut Calicis, eam faciendam esse in Memento ante Consecrationem. Sed vice versa, si Sacrificium Missæ offeratur pro Defunctis, contrarium non possum, quod applicatio Sacrificii sit omninò facienda ante consecrationem, repugnat enim usus communis ferè omnium Sacerdotum, qui vel dicunt, ut celebrent pro aliquo *Defuncto*, hi enim, vel pauci ante Missam faciunt applicationem eius; vel nulli, eam applicant pro ipso *Defuncto* ante consecrationem, sed singuli de applicatione cogitant, quando post consecrationem devenerunt ad Memento pro Defunctis, & non antea.

Neque reiiciendus est talis usus, siquidem utrumque Memento institu-
10 tum est ab *Ecclesia*, ut ad illud perveniens Sacerdos celebrans, mentem colligat, reflectat ad illos, pro quibus Missam offert in primo loco, & ex debito iustitiæ, deinde ad alios ex motivo charitatis, & in illo instanti faciat applicationem Sacrificii, pro vivis scilicet in primo Memento, & pro Defunctis in secundo, ait enim Rubrica ibidem: *Jungit manus, orat aliquantulum, pro quibus orare intendit:* hoc est, intendit applicare Sacrificium.

Confirmatur secundò, & intellectus iste ex antiquissima consuetudine Ecclesiæ, legendi alta voce in utroque
Memento *Dipthycha*, idest nomina eo- 11
rum, pro quibus præcipuè Sacrificium offerebatur. Quid essent *Dipthycha*, declaratur ab Eminent. Card. Bona *Rerum Liturgicar. lib. 2 cap. 12. num. 1* ubi ait, *Dipthychorum nomen à Ptychis*, idest plicis derivari, *Dipthycha* enim erant tabulæ, quæ duas habebant plicas, & in formam libri claudebantur, quod etiam docet Magrius in *Hierolexico verb. Dipthychum*, Cavalerius *in Statera Sacra tit. 19 num. 45 vers. non in 24 num. 190.* Et Catalanus *in … Caeremon. cap. 73.* & in his tabulis scribebantur nomina eorum, quorum memoria erat facienda in Missæ Sacrificio, & recitabantur, populo audiente, ad Memento, ideò in aliquibus vetustissimis Missalibus manuscriptis, ad Memento
hæc erat inscriptio: *Oratio super Dipty-* 12
cha, ut refert eodem Eminent. Card. Bona, subdens, usum *Dipthychorum*, eorumque Lectionem intra Missarum solemnia vel ab Apostolis, vel ex illorum institutione, seu traditione ab immediatis successoribus cœpisse. Igitur legebantur nomina tàm offerentium, tùm benefactorum, si viverent, in primo Memento, si defuncti essent in Memento secundo; & tunc pro illis applicatio Sacrificii fiebat, ut non obscurè deducitur ex auctoritatibus Conciliorum, & Sanctorum Patrum allegatis per eundem Eminent. Card. Bona *d. lib. 2. cap. 8. num. 7.* ubi addit hæc verba: *Græci nomina recitant, cum scindunt panes, & pro singulis aliquas, quas defunctis pertinere supponunt, & offerunt, sicque eos Sacrificii participes faciunt.* Ex itaque, quod ubi
nomina lecta erant, applicatio fiebat Sa- 13
crificii, ubi sequitur idem Emin. Bona ibidem. *Lectis in eorum defunctis …*

verba-

vivorum, & mortuorum memoriam agunt, quod olim fieri solebat recensitis nominibus, ut habetur etiam ex verbis S. Innocentii Papæ primi in Epistola ad Decentium, relatis in cap. nis de Consecr. dist. 1. Et ex his omnibus concludendum venit, quod sicut applicatio Sacrificii, quando pro vivis sacrificatur, propriè est facienda in primo Memento ante consecrationem, sic etiam, & rectè eadem applicatio fieri potest, & debet in secundo Memento post consecrationem, quando pro Defunctis offertur Sacrificium, & hoc in puncto docet Coccopermus de Censuris lib. 3 num. 183. & ibi Grassius lib. 3 consil. 15. num. 14. de Cel. Missar. num. 1.

Neque obstant rationes Laymani, Quarti, & aliorum, qui docent con-
14 trarium, scilicet quia sicut Sacramenta producunt suum effectum, dum actualiter sunt, & existunt, non postquam extiterunt, & desinunt esse, ita Sacrificium Missæ producit effectum suum, dum existit, & ejus existentia habetur tantummodò in consecratione. Negatur enim, quod peracta consecratione statim sit completum Sa-
15 crificium, siquidem si hoc verum esset, fideles possent discedere die festivo, absque violatione præcepti, statim post consecrationem, & decedente Sacerdote post consecrationem, non esset opus, ut ab alio etiam non jejuno perficeretur Sacrificium, quod tamen faciendum, & complendum est juxta Rubricæ Missalis.

Rememorare hic oportet diversitatem opinionum inter Scholasticos circa essentiam Sacrificii, de quibus disseruimus supra Decis. XXXI. ubi num. 6. demonstravimus, verum esse, ad essentiam Sacrificii spectare non solùm oblationem, & consecrationem, sed
16 etiam consumptionem specierum in Communione. Durat itaque Sacrificium, & existit usque ad prædictam communionem Sacerdotis celebrantis, & sic cadit motivum, quo ducti sunt Laymann, Quartus, & alii in asserendo, applicationem Sacrificii non posse fieri à celebrante post consecrationem; attamen, completa consecratione, esse completum Sacrificium, quod cum in opinione nostra jam à nobis allegata d. Decis. XXXI. num. 11. non sit verum, sed existat, & duret usquequò Communio celebrantis sit completa, sequitur, applicationem Sacrificii fieri posse, præcipuè pro defunctis, etiam post consecrationem, ut concedit Tamburin. d. lib. 2. cap. 2. §. 10. num. 7. ibi dicens: *Quia (ceteris ut docent, Sacrificii essentiam consistere in consecratione simul, cum consumptione, est satis probabilis, probabile etiam erit, posse applicari fructum Missæ toto tempore, ante prædictam consumptionem, quæ tamen in hac sententia efficitur adhuc facienda, non jam facta.* Fulcitur hæc opinio authoritate textus in cap. *Relatum.* 11. de Consecr. dist. 2. Alberti Magni, Ledesmæ, Victoriæ, & aliorum, apud Dianam part. 12. tract. 2. resol. 18. §. *Atque verò putant.* Quæ reperitur collocata in Coordinato tom. 4. tract. 7. resol. 111. Quibus ego addo Decretum S. Congreg. Concilii relatum à Fagnano in cap. *Cum creatura* num. 19. de Celebrat. Missar. quo censetur, posse tamen fieri per intentionem applicationem Missarum, per preces in secundo Memento.

Tria autem monitu, Sacerdotes celebrantes, ut notentur, velim. Unum, quod in sua præparatione ad Missam, antequam induant vestes Sacras, applicent ejus fructum illi, vel 17
illis, pro quibus tàm ex justitia, quàm ex charitate sunt celebraturi, sic enim fiet, ut applicatio certa futura sit, etiamsi amplius eam in Missa non faciant, vel ex intentione virtuali, vel ex habituali. Alterum monitum sit, ut in collectis, vel in offertorio, dum Hostiam in Patena, & Vinum cum Aqua in Calice offerunt, reflectant eos, sive vivos, sive mortuos, pro 18
quibus Sacrificare intendunt, & tacita mente iisdem applicent fructum Sacrificii. Tertium sit in utroque Memento, pro vivis in primo, & pro defunctis in secundo, eliciant actum ap- 19
pli-

plicationis Sacrificii, ut absque scrupulo gravissimum hoc munus Sacerdotale adimpleant. Circumspectus *d. lib. 3. n. 184. & de Sayrus in suo tract. de Celebr. Missar. lib. 3. Decis. VI.* Quod si quis petat, an possit Sacerdotem, si celebrans ita distracta mente sit, ut nulli nec aut
20 Missam, neque ei Missa applicet? Responderet, secundum aliquos DD. fructum illius Sacrificii remanere in thesauro Ecclesiæ, et secundum alios applicatum esse ipsi Sacerdoti, & aliis fidelibus, iuxta verba Sacerdotis in oblatione Hostiæ. *Ut mihi, & illis proficiat ad salutem*, ut notant Tamburinus, alios allegans *d. lib. 2. cap. 2. §. 12.* & Quarant. *in Appendice Summ. q. 2. punct. 13.*

Quartum dubium est, *An Sacrificium possit ante quam applicari pro eo, qui primò daturus est stipendium?* Affirmant Bonacina *disp. 4. de Sacram. q. ult. punct. 7. §. 3. num. 3.* Regnaldus *lib. 27. n. 137.*
21 & alii, quos allegant Pasqualigus *de Sacrificio Missæ q. 168. n. 1.* Tamburinus *eod. tract. lib. 2. cap. 2. § 8. n. 4.* & Diana *part. 2. tract. 14. resol. 33.* Caramuel *tom. 2. tract. 1. resol. 40.* à quibus non dissentit Mastrius *in Theol. Moral. disp. 19. num. 77.* ea ratione quia, licèt persona, cui Sacerdos applicat Sacrificium, sit ei incerta, est tamen certa coram Deo, & non est prohibitum debitoribus solvere anticipatè, quod debent, & Capellanus, qui tenetur semel in hebdomada celebrare pro testatore, potest anticipando celebrare quotidiè pro eodem. Negant tamen triginta Doctores, quos cumulat, & sequitur idem Pasqualigus *d. q. 168. num. 3.* inter quos Barbosa *alleg. 24. num. 11.* Gavantus *in Manuali Episcopor. Verb. Missa num. 35.* Suarez *de Eucharist. disp. 79. sect. 9. § Tertiò unquam punct.* Et *sect. 10. § Quartò requiritur.* Card. de Lugo *de Eucharist. disp. 19. num. 209.* & Tamburinus *d. § 8. n. 4.* ubi reddit plures rationes, sed præcipuè, quod possit esse, quod qui daturus est stipendium, hodie non indigeat fructu satisfactionis, qui propterea non potest stare in suspensio usque ad alium diem, in quo possit indigentiam habere eiusdem fructus, & sic quando dabit stipem, & requiret Missam, frustrabitur fructu, & ideo non sequitur, quod debitor possit solvere anticipatè, quia procedit, ubi constat de debito, quod in præsenti casu est incertum, & exemplum Capellani est casus diversus, quia ibi est certa expectatio Sacrificii exigua à testatore, quamvis
neque in illo casu sit omninò licita anticipatio, nam Capellanus tenetur servare voluntatem testatoris, maximè si distribuendo Sacrificiorum per singulas hebdomadas ob aliquam circumstantiam ita sit annexa unicuique hebdomadæ, ut absque mysterio anticipari non possit. Tamburinus *d. § 8. num. 9.* & Emin. Card. de Lugo *de Euchar. disp. 21. num. 44.* Tandem opinio contraria damnata fuit à S. Congregatione Concilii iussu Clementis Papæ VIII. *die 15. Novembris 1605.* quo die fuit publicatum decretum contra servandum, ut notat idem Pasqualigus *d. q. 168. n. 3.* & Marchinus *de Ordine tract. 3. p. 2. cap. 31. n. 9.* qui per extensum ponunt Decretum ipsum, quapropter ob hoc anticipata applicatione Sacrificii pro persona incerta, quæ primò dabit stipem, est prorsus abstinendum. 22

Quintum dubium est. *Si Superior præcipiat Sacerdoti sibi subdito, ut Missam offerat pro Petro, qui verò offerat pro Antonio, cui proderit illa Missa, Petro, vel Antonio?* Quod prosit Petro docent duodecim Doctores, quos refert Pasqualigus *de Sacrificio q. 183. num. 2.* quia cum Religiosus non habeat propriam voluntatem, sed teneatur facere voluntatem superioris, hæc debet prævalere in applicatione Missæ. Quod prosit Antonio sustinent triginta alii Doctores, quos cumulat idem Pasqualigus *eod. q. 183. num. 4.* inter quos Tamburinus *d. lib. 2. cap. 2. § 9. n. 14.* quibus addendus est Mastrius *in 4. sent. disp. 4. num. 140. 141.* & *seqq.* & in sua Theologia Morali *disp. 19. num. 70.* ubi inter cæteras illam reddit rationem, quod Sacerdos celebrans non solùm est Minister Sacrificii, sed etiam eiusdem dispensator ex sua ordinatione, & ideo sicut non dependet à 23

voluntate Superioris in conficiendo Sacrificio, & in conferendo, ita est in sua potestate dispensare fructum Sacrificii, illum applicando secundum propriam suam voluntatem? Haec secunda opinio est communior, & probabilior, & quamvis Tamburinus d. §. 9. n. 13. videatur excipere Missas pro Monasterio incumbentes ex justitia, ad quas celebrandas Superior possit aliquem Sacerdotem obligare, adhuc tamen dicendum est, quod si subditi spernunt praeceptum Superioris, & applicent Missam non pro oneribus Monasterii, sed pro quocunque alio, peccabunt quidem & contra justitiam, & contra obedientiam, sed Missa proderit illi, cui per praedictos fuerit applicata, ut docet idem Tamburinus d. lib. 2. cap. 2. §. 9. num. 14. & ibi Marchesinus, & Gavantus, & alii, quos sequitur Diana part. 2. tract. 14. resol. 72. & part. 11. tract. 6. resol. 30. Quae reperiuntur in opere Coordinato tom. 2. tract. 1. resol. 94. & resol. 147. Vers. Nota secundo, prope finem.

Sextum dubium est, *An liceat applicare Missam pro Catechumenis?* Respondet Gobat tract. 3. num. 176. Quod pro iis, 24 quos publico Ecclesiae oraculo constat esse non translatos in Caelum, non licet offerre Sacrificium, in quantum id est satisfactorium, nec enim egent illi ulla amplius satisfactione. At vero licet utique, in quantum est Eucharisticum, & impetratorium, eatenus Sacrificando agimus Deo gratias pro gratiis [illegible] honoribus [illegible] collatis, & rogamus eundem, ut eorum cultum longe, lateque propagare dignetur, praesertim Sanctitatis suae [illegible]. Item docet Tamburinus d. lib. 2. cap. 2. §. 9. ubi refert lepidum dictum Patris Joannis Lorini.

Septimum dubium, *An Missa offerri possit pro Infidelis, & ab eodem stipendium* 25 *accipere?* Resp. Affirmative, quia licet ei non prosit ad meritum, neque ad satisfactionem, et prodesse potest ad impetrationem tum bonorum temporalium, tum etiam spiritualium, scilicet inspirationum, & auxiliorum pro cognoscenda veritate fidei, & ea amplectenda. Suarez disp. 78. de Sacramentis sect. 2. §. Dico tertio. Tamburinus d. lib. 2. cap. 2. §. 2. & Quarti in Rubr. Missal. 26 part. 1. tit. 8. sect. 2. dub. 1. idem ait, ita fuisse in usu etiam apud Hebraeos, nam Onias Summus Pontifex Sacrificium obtulit pro Heliodoro 2. Machab. cap. 3. Immo pro Spartiatis idem frequenter fieri testatus est Jonathas 1. Machab. 12. Vers. 11. In illis verbis: *Memores sumus vestri in Sacrificiis, quae offerimus.* Quod etiam pro Rege Dario, cujus ius[illegible] reaedificatum fuit Templum, factum esse colligitur ex lib. 1. Esdrae cap. 6. Vers. 10. ibi: *Et offerant oblationes Deo caeli, orentque pro vita Regis, & filiorum eius.* Hinc est, quod Divus Paulus in Epist. 1. ad Timoth. cap. 2. Vers. 1. praecipit, *fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & omnibus, qui in sublimitate sunt.* Tunc autem Reges, & Principes erant infideles, & per obsecrationes, & orationes, quas nominat Apostolus, omnes Interpretes intelligunt Sacrificium Missae, & in specie S. Augustinus Epist. 59. ad Paulinum q. 5. Sic Eunuchus Candacis Reginae Aethiopum ivertat Jerusalem adorare, id est Sacrificia offerre, ut probat Cornelius à Lapide Commentar. in Act. Apostol. cap. 8. Vers. 27. ubi observat, eundem Eunuchum fuisse gentilem juxta opinionem Bedae, Hugonis, Caietani, Lorini, & Sanchetii. Tandem in primitiva Ecclesia Sacrificium Missae etiam pro Paganis solitum fuisse offerri, testantur Sancti Patres, quos refert Suarez d. sect. 2. §. Tertio dico, quorum auctoritate fretus, posse nunc etiam Licere Sacram Synaxim pro ipsis tenent duo supra viginti Doctores, quos citat Diana part. 10. tract. 12. resol. 21. num. 4. Quae jacent in Coordinato d. to. 2. tract. 1. resol. 42. His addendi Sancti Patres, idem testantes, quos adducit Cornelius à Lapide in 1. Epist. Timoth. d. cap. 2. Vers. 1. subdens: *Sic Constantinus etiam in Sanctis Mysteriis,* (idest in Sacrificio Missae) *pro Rege, seu Imperatore, etiam infideli, quales tunc*

cum Nero, Decius, Diocletianus, eorum sectatores esse, testes sunt Justinus Apolog. 2. Origenes lib. 8. contra Celsum. Arnobius lib. 3. contra Gentes, & Eusebius lib. 4. Histor. cap. 26.

Octavum dubium. *An liceat Deo offerre Sacrum Eucharistiæ Missam pro Catechumenis?* Non est levis de hac controversia, cum plures ab utraque parte sint Doctores, quos congerunt Tamburinus de Sacr. [illegible] *Missæ lib. 2. cap. 2.* § 3. & [illegible] Pasqualigus *eod. tract. quæst.* [illegible] Affirmativa tamen sententia est probabilior non solum pro fructu impetrationis, sed etiam satisfactionis, si ob fidem, & contritionem jam e [illegible] in eorum corde viventem, vel mortui sint in gratia, & sic facti sint de membris Ecclesiæ per baptismum flaminis, ut disserunt Tamburin. & Pasqualig. ubi supra, & confirmatur ex cap. *Apostolicam De Presbytero non baptiz.* [illegible] exemplum S. Ambrosii, qui, in Oratione *de Obitu Valentiniani Imperatoris* Catechumeni, ait: *Date manibus Sancta Mysteria, date Sacramenta cælestia, Animam piam nostris obsecrationibus prosequamur.*

Et ne Lectorem ignorare contingat, quid esset in usu apud antiquos Patres, & Antistites circa Catechumenos, quorum [illegible] frequenter in Conciliis nominatur, sciendum est, Catechumenorum (quæ vox græca *Auditores* significat. Isidor. *lib. 7. Orig. cap. 14.*) duo fuisse genera, *Audientium* scilicet, & *Competentium*. Primi erant Christianæ fidei [illegible] à [illegible] Catechistis, & Magistris de articulis fidei instruebantur, secundi illi erant, qui [illegible] [illegible] baptismum petebant, & hi quidem tempore divini Sacrificii permittebantur stare in Ecclesia usque ad consecrationem, primi verò compellebantur exire statim peracto Evangelio, & completa concione, ut legitur [illegible] Neocæsar. *can.* [illegible] & notat Alcuinus *de Divin. Offic.* S. Ambrosius [illegible] 33. S. Augustinus *serm.* [illegible] & Ivo Carnotensis [illegible] in qua dividit Missam in duas partes, appellans primam partem *Missam Catechumenorum*; secundam *Missam Sacramentorum*, quia in illa adstabant etiam Catechumeni, in hac soli fideles, videlicet à consecratione circa [illegible] *consult.* [illegible] Exibant autem tempore Catechumeni de Ecclesia ante recitationem Symboli Apostolorum, quia hoc non [illegible] erat, nisi profecissent in doctrina fidei, & morum honestate; ultimatè [illegible] de Venerabili Eucharistiæ Sacramento, quam non proponebant Sancti Antistites, nisi firmis in fide, & benè consistentibus in desiderio baptismi, ut ex SS. Basilio, Gregorio Nazianzeno, Ambrosio, Augustino, & aliis demonstrat Emin. Card. Bona *Rer. Liturg.* [illegible] *cap. 16. num.* 3.

In primævo Ecclesiæ, & cum necessitas exigebat, nullum tempus Catechesi præfinitum erat, sed quicumque constabat de sua salute sollicitum esse, & [illegible] sufficienter instructum, Apostoli, eorumque discipuli baptizabant. Postea verò visum est Patribus prolongare tempus servandum in Catechumenatu, unde [illegible] constitutum, octo mensibus [illegible] *Judæi De Consecrat. dist.* 4. Catechumenos ipsis tres annos, & post aliquot sæcula redactum est tempus hoc ad quadraginta dies, ut ex Conciliorum Decretis deducunt [illegible] Card. Bona [illegible] *cap. 16.* [illegible] *in Hierolexic. Verb. Catechumenus. Col.* 3. subdens, quod hæc protractio temporis suscipiendi baptismum declinavit in abusum, nam Catechumeni [illegible] differre [illegible] ad extremum vitæ, vel ad gravem aliquam infirmitatem, scilicet, ut tunc Sacro Abluti Lavacro expeditius Cælum introirent, ideò legimus eumdem S. Ambrosium proclamatum Mediolani Episcopum, dum esset Æmiliæ, ac Liguriæ Præfectus, & nondum baptizatus, ut in Breviar. Romano *Lect.* 3. *die* 7. *Decembr.* Ad quem abusum tollendum statuerunt Sancti Patres, ne Missæ Sacrificium offerretur pro Catechumenis illis, qui ex defectu, non habito beneficio aquæ, sed solo flaminis, decessissent.

fiant, sed pro eis electmosynæ tantum erogarentur, ut ex Concil. Bracharensi primo, & S. Chrysostomo *Hom. 3. in Epist. ad Philippen. 1.*, & ex S. Ambrosio, Basilio, & Nazianzeno scriptis demonstrat Emin. Card. Baronius *Anno 57. num. 13.* & nota Magr. *ubi supra*.

Postquam autem cessavit frequens Catechumenorum conversio, & jam dilatata Ecclesia per cursum undecim sæculorum in omnes Europeas nationes, cum nullus esset, qui baptismum peteret ex Ethnicismo, vel Judaismo

31 conversus, tempore Quadragesimæ infantes recenter nati non baptizabantur, nisi in Sabbato Sancto, & in diebus Dominicis Quadragesimæ conveniebant parentes cum infantibus ad Ecclesiam, in qua cantato Evangelio, Diaconus clara voce dicebat, *Catechumeni recedant*: & egrediebantur parentes cum infantibus, eisque remanentibus sub custodia, donec Missarum solemnia perficerentur, regressi in Ecclesiam tum ipsi parentes, qui in susceptores cum oblationibus, eas pro illis offerebant. Ita ex Amalario *lib. 1. cap. 8.* & ex Joanne Beleth, qui vivebat anno 1190. *lib. de Divin. Offic. cap. 9.* observat Emin. Card. Bona *d. cap. 16. num. 6. in fine*.

In antiquissimo libro Ecclesiæ hujus Cathedralis Placentinæ, cujus titulus: *Hic est ordo divini Officii Ecclesiæ Placen-*

32 *tinæ per totum circulum anni*, conscripto ante quingentos annos, *pag. 78. seqq.* sic habetur: *Sciendum est, quod in tertia hebdomada Quadragesimæ, in feria [illegible] parentes infantes [illegible] baptizandos ad Ecclesiam majorem, & ante januam versus meridiem [illegible] Scholaris, qui [illegible] nomina infantium in quadam tabula lignea, & pro quolibet infante datur eidem Scholari pro scriptura unus denarius. Diebus verò sequentibus earum portantur Infantes Catechumeni ad Ecclesiam majorem, in qua recipiunt scrutinia, & eorum Matres dant oblationes pro eis. Postea autem [illegible] de functionibus Sabbati Sancti, quas tunc faciebat Episcopus, & de bap-*

tismate Catechumenorum, seu Infantium, ita dicit: Dum cantatur Prophetia, [illegible] Sacerdotes de Villis, & etiam de Capellis Civitatis ad [illegible] infantes [illegible] in pectore, & [illegible], faciunt eos renunciare diabolo, & pompis ejus. Deinde procedit Clerus cum Episcopo ad benedictionem Fontis. Completa benedictione Fontis per Episcopum, sunt omnes ibi parati quatuor Sacerdotes de Villis, & de Capellis Civitatis ad baptizandum, & sunt induti camisiis. [illegible] Facta benedictione Fontis, Episcopus baptizat duos, vel tres, parvos ad [illegible]. Alii verò Sacerdotes, qui ad hoc parati sunt, baptizant [illegible] pueros, & [illegible] Sacerdotes cum chrismate, qui [illegible] baptizatos [illegible]. Hæc dicta sint circa morem majorum nostrorum in hac materia Catechumenorum, de qua agimus.

Hisce temporibus, ad baptizandos Catechumenos, facta est instructio per [illegible] dies, si capaces sint discere præcipua fidei mysteria, Symbolum, orationem Dominicalem, Præcepta Decalogi, & Ecclesiæ. *cap. Ante baptismum cap. Ante viginti* ubi Glossa, & Turrecremata *de Consecr. dist. 4.* & quamvis congruum sit eos baptizare vel in Sabbato Sancto Paschatis, vel Pentecostes, *cap. De Catechumenis, cap. Venerabiles, & cap. Baptizandos de consecr. dist. 4.* in casibus tamen necessitatis possunt quocumque tempore baptizari. *cap. Si quis necessitate d. dist. 4.* Riccius de *Jure personarum extra Ecclesiæ gremium* [illegible] *lib. 3. cap. 1.* qui in *seqq. cap.* tractat plures, easque curiosas quæstiones de

33 Catechumenis, inter quas illam, quod non possunt contrahere matrimonium cum fidelibus *ex cap. Cum [illegible] q. 1.* & ex Sanchezio, & Coninch, quos citat *d. lib. 3. cap. 4. num. 17.*

Nunc venio ad dubium, *An liceat pro [illegible] Missam celebrare, & fructum ejus applicare Excommunicatis?* Distinguendum est. Si

34 excommunicati sunt tolerati? licita est celebratio, & fructus Missæ pro eis appli-

plicando Tamburinum, qui alios ita sentientes allegat *dict. lib. 2. cap. 2. §. 4. à num. 8. & seqq.* Si non sunt tolerati, ut si sint denunciati, vel publici clericorum percussores, Sacerdos celebrare pro eis non potest tanquam persona publica, & uti Minister Christi, & Ecclesiæ. At tanquam persona privata, potest secretò, & in sua mente pro eis orare *in Memento*, ad impetrandam eisdem emendationem, ut concedunt à Tamburin. *eodem §. 4. num. 5. & 6.* Eminent. Card. de Lugo *de Eucharist. disp. 19. num. 185.* Diana *p. 5. tract. 4. resol. 77.* Quæ residet in opere Coordinato *tom. 5. tract. 1. resol. 140.* & lectissimè Pasqualigus *de Sacrificio Missæ quæst. 143. & quæst. 144.*

Decimum dubium, *An pro peccatoribus, & viventibus in peccato mortali Missa offerri possit?* Respondent omnes DD. affirmativè quo ad fructum impetratorium, ut docent Pasqualigus *q. 142.* & Tamburin. *d. cap. 2. §. 6.* alios allegantes. An verò fructus satisfactorius iisdem reservari possit, cum ad gratiam redierint? alii negant, alii affirmant, ut videre est apud Emin. Card. de Lugo *d. disp. 19. num. 195.* & Aversam *de Sacrif. q. 11. sect. 10. §. Quid si post remissionem.*

Undecimum tandem, & ultimum dubium, quod non absque calore tractant Doctores, est *An licitum sit, Missas Defunctorum, seu de Requiem celebra-*
35 *re pro vivis, & adhuc degentibus, in hac vita?* Communior, & magis accepta opinio est negativa. Ratio inter cæteras est, quia sic non servatur Ritus Missalis, dum Missa, quæ à Rubricis assignatur Defunctis, recitatur pro vivis. Ulterius minùs prodesse prædicta Missa, quæ à Rubricis assignatur defunctis, si recitetur pro vivis. Ulterius minùs prodesset prædicta Missa, quam si alia pro vivis, puta pro remissione peccatorum, vel ex officio currenti celebretur pro viventibus, nam esto, quod æqualis in utraque sit fructus ex opere operato, quo ad orationes, & preces valdè tenuior erit, illas enim Deus decernendas remisit Ecclesiæ, & ei grata esse non possunt, si fiant contra præceptionem Ecclesiæ. Ita Tamburin. *d. lib. 2. cap. 2. §. 7.* & alii omnes, qui hanc defendunt sententiam, Layman *lib. 5. tract. 5. cap. 2. num. 15.* Castropalaus *tom. 4. tract. 22. punct. 6. num. 19.* Diana, qui alios allegat, *part. 5. tract. 13. resol. 2.* Quæ in Coordinato est *tom. 2. tract. 3. resol. 79.* Iterum idem Diana *part. 9. tract. 2. resol. 18.* quæ transitum fecit ad Coordinati opera *tom. 4. tract. 3. resol. 25. num. 2.*

Contrarium tamen docent non spernendi Auctores, Navarrus *in consil. de Celebrat. Missar. consil. 6.* Zerola *part. 2. Verb. Missa num. 10.* Barbosa *in collect.*
DD. ad Concil. Trid. sess. 22. cap. 2. num. 36
11. Pinellus *lib. 2. de Missa cap. 7.* & ex Moralistis Lezana *tom. 4. Verb. Missa. num. 34.* Peyrinus *tom. 3. in addit. cap. 1. num. 21.* & Gobatus *in Theolog. Exper. tract. 3. à num. 619.* ubi si sic vivens postulet, ei morem gerendum esse affirmant, ita tamen ut in Missa non dicatur illa oratio, quæ ait, *defunctum hodie de hoc sæculo migrasse*, ut evitetur mendacium, nam licèt hæc celebratio de Requiem pro vivente non sit juxta praxim instituta Ecclesiæ, habet tamen saepè meritum, atque ex promissione divina energiam respectu omnium capacium, & qui ita præveniunt diem mortis suæ, sunt illius magis memores, & sese magis præparant ad supremam luctam, ideòque scriptum reliquit S. Gregorius *lib. 4. Dialog. cap. 58. Tanto est via, ut bonum, quod quisque post mortem suam sperat agi per alios, agat ipse, dum vivit per se. Beatius quippe est liberum exire, quàm post vincula libertatem quærere.*

Confirmant hanc affirmativam opinionem exemplo D. Alberti Magni, quem plures Missas de Requiem, ac
officia mortuorum sibi adhuc viventi ce- 37
lebrare fecisse, scribit Ferdinandus de Castro *in Histor. Gener. S. Dominici part. 2. lib. 5. cap. 48.* Idem operatum esse Henricum II. Comitem de Ratneck Episcopum Ratisponensem XXXIII. *Anno Christi 1296.* testatur Wiguleus Hundius *in Histor.* ut referunt Lezana, Laymann,

onio, & Diana suspiciatur. Quibus addere licet alia duo sequentia.

Horatius Tursellinus in *Vita S. Francisci Xaverii lib. 5. cap. 3.* disserens de Petro Vellejo Mercatore per quàm opulento, qui cum occupatus ludo latrunculorum,
38 S. Francisco petenti pro inope puella stipem, dedisset clavem ad arcam, facta potestate inde accipiendi, quantum vellet, hic autem non nisi trecentos aureos deprompsisset, Petrus verò hoc intellecto, seriò subdoluisset. *Errasti Pater, namque arcæ clavem tradens, dimidiam tibi partem tradebam* (inerant, ibi aureorum nummorum triginta millia) admirans tantam liberalitatem S. Franciscus, ipsi mox vaticinatus fuit, cum Deo prænunciante cogniturum ultimum vitæ finem quem ubi post aliquot annos divinitùs cognovit adesse, compositis rebus domesticis, adhuc vivens, vigensque ædem Sacram adit, impulit Parochum, ut confestim faciat pro se Sacrum funebre, cui cum interfuisset, convenit amicos, aperit vaticinium Xaverii, extremum Vale eis dixit, rogans ut Petri Vellei mox obituri funus eodem die prosequantur, atque ita prorsus evenit. Affecta jam ætate hominem mors repentina absolvit; eodemque die funere elatum amici ad Templum prosecuti sunt. Ita Gobatus d. tract. 3 num. 693.

Alterum illustrius quidem exemplum narrat de Carolo V Imperatore Famianus Strada *lib. 1. Historiæ belli*
39 *Flandr.* his verbis. Exequiarum occasione, quas Matri anniversarias (ipse Imperator) persolverat, nova incessit animum cupido, si liceret & suas celebrandi. Reque communicata cum Joanne Regula è Hieronymiano familia, qui ejus conscientiam moderabatur, quamvis insolitum quidem illud, pium tamen, ac salutare dixisset, apparari funus sibi quamprimùm jussit. Ergo excitatur in Templo tumuli moles, funalibus illuminatur, atrati circumstant famuli, mortuale Sacrum mœsto Monachorum cantu peragitur. Ipse tumuli superstes suo, spectabat exequiarum ceremonias, placidam sibi requiem beatas inter sedes implorantium, eademque ipse sibi suffragia psallentibus lamentis expostulabat. Donec Sacrificanti propior factus, cereum tradens, quem gestabat, accensum cereum, sublatis in cœlum oculis. Ego te, inquit, vitæ, ac mortis Arbiter, oro, quæsoque, ut quemadmodum oblatum hunc à me cereum Sacerdos capit, sic commendatam in manus tuas hanc animam Tu, quandocunque liberit Tibi, in sinum, complexusque tuos benignè suscipias. Tunc ut erat pullo, funeraque opertus veste, humi procubuit, renovatque omnium, qui aderant, lacrymis, quasi deploratus, suprema lamentatione comploratus est, atque hoc videlicet rudimento Carolus vicinæ jam morti præludebat. Hucusque Famianus Strada, cujus eadem verba transcribit Menochius *in Stromatis cent. 1. cap. 32.* & eundem Funebris pompæ Carolo vivente meminit novissimè Antonius Foresti *in Mappamondo Histor. tom. 2. lib. 14.* in Vita Caroli Quinti Imperatoris. *Anno 1557.*

DECISIO XXXVII.

ARGUMENTUM

Inquiritur, An sit major fructus Missæ solemnis, quàm Missæ privatæ? Docetur Missam solemnem esse, quæ celebratur cum Ministris, Musica, & cantu. Exponitur, Quid, & Quotuplex sit Musica? Quis ejus Auctor? Quo tempore introducta sit in Ecclesia tàm Vocalis, quàm Instrumentalis? Organorum usus quando cœperit? Quomodo Organa sonanda? Ubi sint Organa famosa? Musica laudata. Item censurata. Quæ approbata? Gregoriani cantus commendatio. To-

co-

norum Regulæ. An Monialibus Musica expediat? Tandem, Majorem esse fructum Missæ solemnis, quàm privatæ tùm ex opere operantis, tùm ex opere operato rationibus demonstratur.

SUMMARIUM.

1 *Missæ solemnis plures species.*
2 *Missæ solemnis multiplex nominatio.*
3 *Missa cantata; sed sine ministris, an sit solemnis?*
4 *Missa solemnis, & cantata est antiquior privatis Missis.*
5 *Missæ privatæ an semper fuerint in usu?*
6 *Cantus in Missis in primitiva Ecclesia qualis fuerit?*
7 *Missarum privatarum numerus quando sit dilatatus?*
8 *Missæ privatæ die festo non dicebantur ante Missam solemnem.*
9 *Musica undè dicta? Et quid sit? Et quotuplex?*
10 *Musicæ vocalis tres species. Et quæ?*
11 *Musica Instrumentalis triplex. Et quæ?*
12 *Hymnus S. Joannis Baptistæ* Ut queant, &c. *à quo compositus?*
13 *Adamus an Musica doctus fuerit?*
14 *Moyses, & Maria soror ejus sciebant Musicam artem.*
15 *Hebræi Musicam amabant.*
16 *Angeli auctores Musicæ.*
17 *Angeli respondent S. Gregorio Magno celebranti.*
18 *Angeli cantarunt primùm Regina Cœli lætare alleluja.*
19 *Angelorum cantus exempla plura.*
20 *Musica quando in Ecclesia sit introducta?*
21 *Musica vocalis tempore Apostolorum fiebat à Clero, & populo simul.*
22 *Cantus in Ecclesia anno 364. soli Clero demandatus.*
23 *Cantus fuit reformatus à S. Gregorio Magno.*
24 *Imperiale præceptum, ut Ecclesiastici canterent in Choro.*
25 *Cantores Ecclesiastici à tenera ætate instruebantur.*
26 *Pontifices Romani, qui priùs fuerant Cantores in Ecclesia.*
27 *Galli, & Angli discunt cantum ab Ecclesia Romana.*
28 *Instrumentalis Musica quando sit introducta in Ecclesia?*
29 *Hymni compositi à S. Ambrosio.*
30 *Musica instrumentalis numquam fit in Capella Papæ.*
31 *Organa quo tempore sint inventa?*
32 *S. Cæcilia martyrio coronata Anno 232.*
33 *Versus, qui sonantur ab Organo, sunt per aliquem recitandi in Choro clara voce.*
34 *Versus, qui non ab Organo, sed à Choro prorsus sunt canendi?*
35 *Strophiæ hymnorum, in quibus est genuflectendum, non ab Organo, sed à Choro semper sunt cantandæ.*
36 *Organista an possit esse Canonicus?*
37 *Organista non sit prolixus, dum pulsat Organum.*
38 *Credo cantetur totum sine Organo.*
39 *Offertorium in Missa olim longum erat.*
40 *Organa duo famosa Orvieti, & Hugubii. Et illud S. Justinæ de Padua; ac Tridentinum.*
41 *Musica an approbanda in divinis Officiis? ratione pro approbatione.*
42 *Musica est remedium contra Pestem.*
43 *Tarantolæ morsus, sanatur musico concentu.*
44 *Mulis oneratis quare appendantur tintinabula ad collum?*
45 *Buccina armonica, vulgò* il Cornetto *non est prohibenda in Capella Musicali.*
46 *Musicus clericus etsi indoctus potest ordinari.*
47 *Joannes Sarisberiensis, Carnotensis Episco-*

Episcopus Anno 1177. laudat Musicam

48 *Musicam instrumentalem, & cantum figuratum esse explodendum ab Ecclesia rationes plures.*

49 *Eunuchi, & castrati Musici sunt irregulares.*

50 *S. Aelredi Abbatis censura in Musicam.*

51 *Extravag. Joannis Papæ XXII. & Alexandri VII. contra Musicam.*

52 *Musica devota laudabilis. Profana explodenda:*

53 *Cantus Gregoriani commendatio.*

54 *Canonici Patavini tenentur scire cantum Gregorianum.*

55 *Versus ad cognoscendos tonos cantus Gregoriani.*

56 *Versus ad sciendum intonare Psalmos.*

57 *Moniales an expediat, ut sciant cantare, & sonare?*

58 *Alexandri VII. Bulla circa Musicam Monialium.*

59 *Missæ solemnis fructus, & valor major est, quàm Missæ privatæ.*

60 *Fructus ex opere operantis in Missa solemni cur major, quàm in privata?*

61 *Fructus majoris ex opere operato in Missa solemnis rationes.*

62 *Ordines majores, & minores instituti à Christo, ut Missa solemniter cantaretur*

63 *Simonis Oziæ filii legatio missa ad Romanos.*

64 *Mna una quanta pecunia sit?*

65 *Mnæ mille sunt in pondere unciæ quingentæ.*

66 *Clypeus mysticus est Christus.*

67 *Principes dant Oratoribus suis ingentes pecunias.*

68 *Missa solemni pluribus privatis satisfieri conceditur.*

67 *Concil. Trident. sess. 25 de Ref. cap. 4. dispositio circa onera Missarum reducenda.*

70 *Anniversaria 50. annua Congregationis Parochorum Paduæ.*

71 *Episcopus potest moderari onera Missarum nondum acceptata.*

72 *Præpositura SS Trinitatis Paduæ est secunda dignitas in Collegio Parochorum.*

NOn inutilis, neque injucunda est investigatio, *Utrùm Missæ solemnis sit major fructus, quàm Missæ privatæ?* pro cujus dilucidatione, & quæsiti resolutione; hæc quæ sequuntur, sunt declaranda, videlicet:

1 *Quæ sit Missa solemnis?*

2 *Quid, & Quotuplex sit Musica?*

3 *A quo Musica habuerit originem?*

4 *Quando Musica introducta sit in Ecclesia?*

5 *Organorum usus quando inceperit?*

6 *Musica in Divinis Officiis an approbanda, vel proscribenda?*

Quo ad Primum. Missæ solemnis
plures sunt species. Una est maximè
solemnis, quæ cum omnibus Ministris 1
Sacris in Cæremoniali Episcoporum
præscriptis, diebus festivis, cum Musicali cantu celebratur. Bauldry *in Manual. Sacr. Cærem. part. 3 cap. 15* Gavantus *in Rubric. Missal part. 2. tit. 2. De ingressu Sacerd. ad Alt. num. 5.* Castaldus *in Praxi Cæremon. libr. 2. sect. 9. cap. 1* & Bissus *in Hierurgia tom. 2. litt. M. Verb. Missa solemnis num. 237.* & solet diversis nominibus nuncupari, nempè Missa principalis, & Conventualis *in Rubric. Missal.* Missa publica *in Ord. Roman. de Dedic. Eccl.* Missa Canonica à S. Gregor. *in lib. Capitular. cap. 45.* & Missa Generalis à *Microlog. cap. 45.* ut notat Gavantus *d. num. 5.* subdens, quod illa
propriè est Missa Solemnis, quæ cantatur 2
in festis solemnioribus in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis sine ulla omissione eorum, quæ ad indicandam
solemnitatem spectant. Missa verò so- 3
lemnis, sed minori modo, est illa, quæ quidem cantatur cum Ministris, sed vel sine credentia, vel sine incensatione Altaris; aut etiam sine Ministris, cum duobus Ceroferariis, uno Thurifera-

ferrario, & uno Acolytho, à quibus Sacerdoti celebranti inservitur, vel cum duobus tantum Acolythis, sive cum uno Clerico tantùm assistente, ut fieri solet vel in Ecclesiis Regularibus, vel Parochialibus, in quibus parvus est numerus Ministrorum, & hanc formam Missæ solemnis diximus posse tolerari,
6 quidem concessa, quia per Rubricas Missalis duæ tantum species Missarum assignantur, una Solemnis, in qua nihil desit circa Ministros paratos, & assistentes celebranti, credentiam, incensationem, & chorum cantantem, & altera privata, in qua Sacerdos Missam solus legit, sive uno ministro inserviente, ut bene observat Gavantus d. *part. 2. tit. 1. num. 5. vers. ex quo est inferunt* Bauldry d. *part. 3. cap. 9. alias 12. pag. 193.* & Busius, *d. tit. M num. 577. § 1.*

Porrò illud est observatione dignum, quod ex Emin. Card. Baronio *Anno 318. num. 38.* deducunt supracitati Auctores Gavantus, & Busius, quibus concordat Illustrissimus, & Reverendissimus Episcopus Sarnelius in sua *Antiqua Basilicographia cap. 31. num. 7.* nempe, Missas solemnes cum Ministris paratis, & cantu esse antiquiores Missis privatis, itaut ab initio Ecclesiæ, viventibus adhuc ipsis Apostolis Sacrosanctum Missæ Sacrificium celebratum fuerit solemniter, hoc est clero canente, populo adstante, offerente, ac communicante, ut ait Illustriss. & Reverendiss. Sperellus in *Paraenesi Tolosana cap. 18. num. 1.* nec non Emin. Card. Bona *Rer. Liturgic. lib. 1. cap. 13. num. 1.* Et quamvis *cap. 14. sequenti* demonstret, priva-
7 tas Missas semper quoque in usu fuisse, quia Apostoli circa domos panem frangebant, Eucharisticum videlicet, ut illorum Acta testantur, & viri Apostolici, qui eos proximè sequuti sunt, sæpè privatim celebrabant in domibus, in carceribus, in cryptis, in cœmeteriis, & in tuguriis, ut etiam comprobat idem Emin. Cardin. Bona *d. lib. 1. cap. 14.* ex his non sequitur, quod eorumdem Apostolorum, & successorum Missæ non
8 fuerint solemniter celebratæ, cum ministrorum assistentia, & populi, & cantu, quia cantus ipsorum nec musicalis, de quo infra cum instrumentis, neque strepitosus est intelligendus, sed qualis decebat puritatem primorum Christianorum, loci, ac temporis opportunitatem, ut hæc temporibus faciunt Patres Capuccini, Eremitæ Camaldulenses, & Clerici Regulares Theatini, & talem fuisse cantum Ecclesiæ Alexandrinæ sub S. Athanasio habetur ex S. Augustino *Confess. lib. 10. cap. 33.* & ex eodem Illustrissimo Sarnelio in suis Epistolis Ecclesiasticis *Epist. 4. pag. 54.* Apostolos autem in ultima cœna post Sacram Communionem receptam cantasse gratias Deo, innuit Evangelista Matthæus *cap. 26. vers. 30.* dicens, quod *Hymno dicto exierunt in montem Oliveti*, quo loco sic commentatur Tirinus: *Hymno dicto, idest gratiis Deo actis, forte cum cantu, ut textus Græcus insinuat, & notat Paulus Burgensis, post cœnam Agni Paschalis, more Judæorum, recitato Psalmo, Laudate Dominum omnes gentes cum quinque sequentibus.* Igitur sicut non erat novum Apostolis, & primis Christianis laudare Deum cum cantu juxta illud Apostoli Pauli *ad Ephesios cap. 5. vers. 19. Loquentes vobismetipsis in psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus; cantantes, & psallentes in cordibus vestris Domino.* Sic extra dubium est, quod Missas Solemnes cum cantu devoto celebrarunt, de quo S. Augustinus *Epistol. 119. cap. 18.* ibi: *De hymnis, & psalmis canendis, ipsius Domini, & Apostolorum habemus documenta, exempla, & præcepta*, ut latius disserit Cassalius *De Veteribus Sacris Christianorum Ritib. cap. 44. per totum.*

Hinc pariter est, quod multiplicia exempla, & auctoritates, quas collegit Emin. Card. Bona *d. lib. 1. cap. 14.* ad probandum usum Missarum privatarum, sunt Sanctorum Patrum, qui vel in quarto sæculo, vel in poste- 9
rioribus vixerunt, in quibus temporibus, dilatata Ecclesia per totum orbem terrarum, & ob multitudinem fidelium multiplicatæ etiam cum fuissent

numerus Sacerdotum, qui populo Christiano Sacramenta ministrarent, crevit usus Missarum privatarum sed cum tali restrictione, ut tunc nulli Sacerdo-
8 ti licitum fuerit die festo privatas Missas ante Tertiam celebrare, ne scilicet populus à publico, & solemni Sacro distraheretur; & ut omnes Sacerdotes, & universus populus ad publica Missarum Solemnia, & prædicationem Verbi Dei convenirent, ut ex S. Borchardo Episcopo Vormaciensi, (qui decimo sæculo vixit, & scripsit viginti libros Decretorum ex Conciliis, & Pontificibus, ac Sanctis Patribus) *lib. 1 cap. 99.* advertunt Bauldry *d. part. 3 cap. 11 num. 2.* Castaldus *d. lib. 2 sect. 9. cap. 1 num. 1.* & Bissus *in Hierurgia d. Verb. Missa Solemnis* §. 3. Missa itaque Solemnis verè, & propriè illa dicitur, quæ cum cantu, & solemni cæremoniarum apparatu, Ministris, & Clero assistentibus, suorumque ordinum munia exercentibus celebrari consuevit. Emin. Bona *d. lib. 1. cap. 13. num. 1.*

Quo ad secundum. Musica (quæ vel sic dicitur à *Musis*, ejusdem nutricibus,
9 & cultoribus, vel à voce Hebræa *Musar*, quæ significat eruditionem, ut scribit Vossius *in Etymologia Linguæ Latinæ verb. Musica.*) est perita modulationis in sono, cantuque consistens. Sivè, ut alii volunt, *est ars concinnitatis, vocibus, moribusque collocata*. Aut etiam *habitus inspectivus, allectivus, & affectibus absolutus meis*. Musica verò duplex est. Una Vocalis, alia Instrumentalis. Illa dicitur vocalis, quæ consistit in decantandis carminibus dulci, suavique voce, ad imitationem avium, & præcipuè Lusciniæ, à quarum observatione homines artem musicam didicisse voluit Lucretius, inquiens

At liquidas avium voces, imitarier ore,
Ante fuit multò, quam lævia carmina cantu
Concelebrare homines possent, aurisque juvare.

Dividitur autem vocalis Musica in tres species subalternas, in *Melopœjam*, quæ continet versus Lyricos, in *Rythmicam*, quæ consistit in carminibus desi- 10
nentibus cum earumdem similitudine Syllabarum; ut *Dies iræ, dies illa, solvet sæclum in favilla*. Et tertiò in *Poeticam*, per quam decantantur omnia alia genera carminum, de quibus usus erat apud antiquos Poetas. Passeronus *in Proœmio Sphæræ Artis.* Laurentius *in Amaltheo Onomastico in verb. Rythmica expositio*. & Aresius *Sacr. Impres. lib. 6. Impres. 158.* ubi num. 1. inter musicas Aves Principem esse Philomelam deducit ex illis versibus Ovidii

Tu Philomela potes vocum, discrimina mille,
Mille vales varios vitè referre modos
Non quamvis aliæ volucres modulamina tentent,
Nulla potest modulos æquiparare tuos.

Instrumentalis Musica iterum triplex est *Enchordica, Pneumatica, & Crustica*. Instrumenta musicalia En- 11
chordica sunt illa, quæ nervis, seu chordis intenduntur, & talia sunt Lyra, cithara, testudo, psalterium, sambuca, pandura, barbiton, nablium, & pectis. Instrumenta *Pneumatica* sunt, quæ flatu complentur, veluti Tuba, tibia, fistula, classicum, buccina, cornu, lituus, & Organum. *Crustica* sunt, quæ pulsatione reboant, quale est tympanum, sistrum, cymbalum, clavecymbalum, & crotalum, de quibus Franciscus Serra *in Apparatu Synonymo Verb. Musica Instrumenta*, ubi supra nominata omnia describit, & declarat, & P. Daniel Bartoli *in Opusc. de Sonitu, & tremorib. Armonicis*, in quo *tract. 4 cap. 1 & 2.* disputat, an delectabilior sit sonitus Unisonus, vel varius ex gravi, & acuto, ad quem lectorem otiosum, & curiosum remitto.

Quo ad Tertium, si petemus, à quo Musica habuerit originem? Poetæ inventionem illius tribuunt Apollini, ac Mercurio, ut notat d. Serra *eod. verb. Musica*. Petrus Gregor. Tholosanus *in Syntaxi Art. mirabil. lib. 12. cap. 5.* & Ma-

nomm

minus Benelli in Dialogo, cujus titulus *Il Desiderio, overo de concerti di varii Instrumenti Musicali*, In quo pag. 54. ponit hoc hexasticum, habens sex notas musicales *Ut, Re, Mi, Fa, Sol, La*: Videlicet:

Candidulo vultu, roseo & suffusa pudore
Dic quare in terris Musica caepit iter?
UT REpleat MIsericors FActis SOLamine, LAudes.
LAus, ac SOla FAvens, MIra REferre polis
UT possit benefacta Virum, & pia munera vatum,
De Caelo veniens Musica in Orbe viget.

Sunt, qui putent, easdem sex notas musicales à Guidone Abbate Benedictino excellenti Musico insertas fuisse in Hymno Vesperarum S. Joannis Baptistæ,

Ut queant laxis REsonare fibris
MIra gestorum FAmuli tuorum,
SOLve polluti LAbii reatum,
Sancte Joannes.

Sed id verum non esse, demonstrat Gavantus *in Rubric. Breviar. sect. 5. cap. 6.*
12 ad d. Hymnum *Ut queant* ea ratione, quia fuit compositus à Paulo Diacono, qui floruit *Anno* 770. Guido autem Abbas obiit *Anno* 1020. Ideò veriùs creditur, quod prædictus Guido selegerit à dicto Hymno easdem sex notas musicales *Ut, Re, Mi, Fa, Sol, La* tanquam sibi beneplacitas, cum potuerit pro suo arbitrio tanquam Magister Artis Musicalis alias deputare.

Porrò fabulis relictis, Annalistæ eam referunt Jubalo filio Lamechi, de quo dicitur in *Genes. cap. 4. vers. 21.* quod prædictus *Jubal fuit pater canentium cithara, & organo*. Et quamvis Cajetanus opinatus sit, à Jubalo inventam fuisse solam Musicam instrumentalem, non autem vocalem; contrarium tenet Oleaster, quem citat Salianus *ad Annum Mundi* 689. num. 15. ubi quærit, an possimus dicere, quod Adamus Musicam ignoraverit, qui omnes scientias infusas à Deo habuit? ut nos ostendimus supra *Decis. XV. num. 4.* & respon- 13
det *Musicam quidem artem, atque scientiam non ignorasse Adamum, sed usu, & statu praesentis non usurpatam*. Hinc non mediocri studio cultam fuisse semper Musicam tàm vocalem, quàm instrumentalem ab Hebræis constat ex cantico post transitum maris Rubri decanta- 14
to à Moyse, & à Maria sorore ejus, utrisque, ac mulieribus aliis cum tympanis, ut legitur *in Exod. cap. 15.* Ex deputatione cantorum facta à David pro Templo, ut ibi ob divinum cultum canerent in citharis, psalteriis, & cymbalis, ut habetur *Lib. 1. Paralipom. cap.* 15
25. Ex usu continuo musicalis concentus, quem Hebræi adhibebant, tùm in nuptiis, tùm in conviviis, ut latè demonstrat Serlogus *tom. 3. in Cantic. Vestig. 1. sect. num. 25.* & S. Lucas *in Evangel. cap. 15. num. 25.* ubi præparato convivio per Patrem filio suo Prodigo, senior frater revertens de agro domum, *audivit Symphoniam, & chorum*, scilicet musicorum canentium.

Cæterùm Scripturistæ primarios Musicæ auctores faciunt Sanctos Angelos, Spiritusque beatos, quos Isaias vidit, & audivit canentes alter ad alterum in 16
cælo coram Domino, *Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus exercituum plena est omnis terra gloria ejus. Isa. cap. 6. vers. 3.* Ipsosque in nativitate Salvatoris pariter Pastores audiverunt cantare, quando *Facta est cum Angelo multitudo militiae caelestis laudantium Deum, & dicentium: Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonae voluntatis. Luc. 2. 13.* De iisdem pariter testatur Sanct. Joannes in *Apoc. cap. 14. vers. 2.* dicens: *Et vocem, quam audivi, sicut citharœdorum citharizantium in citharis suis. Et cantabant, quasi canticum novum.* Plurima quoque testimonia de armoniacis Angelorum concentibus cumulat Jo. Bonifacius Bagatta *de Admirand. Orbis Christiani tom. 1. lib. 1. cap. 2.* inter quæ num. 15. quod S. Gregorius Magnus Missam solemnem celebrans in Ecclesia S. Mariæ Majoris, proferens illa verba: *Pax Domi-*

Dominus sit semper vobiscum, audiret An-
17 gelos suavissimo cantu respondentes sibi, *Et cum spiritu tuo*. In cujus miraculi memoriam usque adhuc, dum Pontifices in eadem Ecclesia solemniter celebrant, ad eadem verba *Pax Domini*, chorus non respondet, *Et cum spiritu tuo*, tale munus Angelicis choris relinquendo. Et num. 16. subdit: Eumdem S. Gregorium in processione cum imagine Deiparæ ad Ecclesiam S. Petri propter molem Adrianam audivisse voces Angelorum, Virginem his verbis alloquentes: *Regina cæli lætare alleluja*, &c. Et in memoriam tanti mysterii, usque adhuc quoties Canonici S. Mariæ Majoris pro[illegible] eamdem molem transe[illegible], eamdem Antiphonam per-
18 [illegible] recitant. Successive dictus Auctor Hagiolog. cap. 2. § 2. num. 11. scribit Divum Nicolaum Tolentinatem sex ante obitum mensibus, singulis noctibus Angelorum concentum audivisse.

Item num. 14. ex *Maurolic. lib. 6. cap. 16.* quod S. Martini Episc. Turonensis vultus, cum obiisset, splendidus apparuit, Angelici præterea cantus circa ipsum
19 auditi sunt. Num. 20. ex *Chronicis Minor. part. 1. lib. 9. cap. 23.* In obitu Comitissæ Delphinæ, Sancti Eleazari Uxoris, cum quo Virginitatem in Matrimonio conservavit, auditi sunt Angelorum concentus, ejus beatam Animam ad cælum evocantium. *Ex Chronicis S. August. in num. 25.* Quo tempore ad Cælum evolavit anima Sanctæ Monicæ, Sancti Augustini Matris, Angelorum cantus, illam beatam Animam ad patriam comitantium, mirabiliter auditi sunt. His addendus Emin. Cardin. Baronius *Anno 856. num. 36.* scribens, quod suavissimi Angelorum cantus in crypta viæ Salariæ Romæ super corpora SS. Martyrum auditi sunt, quibus cælestes Spiritus suorum concivium gloriosum de tyrannis triumphum exultabant. At de Angelica harmonia, & Cælorum canticis plenæ sunt Sacræ Historiæ, adeo ut jure optimo, ad eosdem referenda veniat Musicæ inventio, Ecclesia profitente, quod *illa sedes Cælestium semper resonant laudibus, Deumque Trinum, & Unum jugi canore prædicant*, ut in Hymno *Dedicat. Eccl. ad Laudes.* At de his videndus Castaneus in *Catalogo glor. Mund. part. 10. Consider. 11.*

Quo ad Quartum, in quo quæritur, Quando Musica introducta fuit in Ecclesia? distinguere oportet Musicam vocalem ab instrumentali, & ab Organo.
Musica vocalis, quæ non canitur figu- 20
ratus, sed, ut dicitur cantus firmus, recepta est in Ecclesia statim à principio, siquidem tempore Apostolorum, & aliquot subsequentibus sæculis universus fidelium cætus simul cum Clero psalmos canebat, & Sacerdoti solemni-
ter celebranti cum cantu assistebat, & 21
respondebat, ut ex Liturgia S. Jacobi, & ex lib. octavo Constitutionum Apostolicarum manifestum est, & plenè probant Cabalsas *de Sacris Vet. Conss. Notitiis canon. 44.* laudatus Episcopus Sarnellus à *Epist. 9.* Tamburin. *de Jure Abbatissar. disp. 15. q. 1.* Et Emin. Card. Bona *de Divina Psalmodia cap. 17. § 2. num. 3. & Rer. Liturgic. lib. 1. cap. 25. num. 19.* ubi plures Sancti Patres, nec non verba illa Plinii in epist. ad Trajanum: *Christianos solitos stato die ante lucem convenire, & carmen Christo quasi Deo dicere secum invicem.* Quia tamen vix fieri poterat, quin ob imperitiam populi canentis unà cum Clero Ecclesiasticæ harmoniæ concentus turbaretur, Patres Concilii Laodiceni (quod celebratum fuit anno 364.) cap.
15. statuerunt: *Non oportere præter* 22
Canonicos cantores, qui suggestum ascendunt, & ex diphthera, seu membrana canunt (idest ex libro) *aliquos quemlibet in Ecclesia psallere*, & quamvis hic canon non fuerit statim ubique receptus, ut ex SS. Patribus comprobat Emin. Card. Bona, ubi supra, cœpit tamen cantus Ecclesiasticus exerceri à solis Clericis, *cap. Nomine, dist. 92.* præcipuum post factam ejusdem cantus reformationem,
seu correctionem à S. Gregorio Papa, à 23
quo cantus firmus nomen Gregoriani cantus sortitur, quo tempore ab eo-

dem

dem Sancto Pontifice instituta fuit Schola Cantorum, cui prædia donavit, & habitationes univit, ut testatur Joannes Diaconus in Vita ejusdem S. Greg. *lib. 6 cap. 7*.

De hac reductione Psalmodiæ, & Cantus in Ecclesia ad personas Ecclesiasticas loquitur etiam Imper. [illegible]
24 nianus (qui vivebat anno 530) [illegible] *in l. Omnem 49 Cod. de Episc. & Cleric.* in qua § 10 ita legimus: *Præterea Sancimus, ut omnes Clerici per singulas Ecclesias constituti, [illegible] nocturnas, & matutinas, & vespertinas, ut ex solà Ecclesiasticarum rerum consumptione clerici apparerent, nomen quidem habentes clericorum, rem autem non implentes circa Liturgiam Domini Dei*, subdens: *Si enim multi Laicorum, ut suæ animæ consulant, ad Sanctissimas Ecclesias occurrentes studiosi [illegible] psalmodiam ostendunt, quomodo indecens non foret, clericos ad id ordinatos non implere suum munus?*

Igitur post tempora supradicti Conci-
25 lii Laodiceni, & Justiniani Imperatoris cantus in Ecclesiis transitum fecit de personis laicis ad solos clericos, quos Antistites ubique eruditi curabant in Psalmodia à tenera ætate, ut de Victore Episcopo Africano, de S. Augustino, & aliis demonstrat *d. cap. 25 num. 20*
26 Emin. Card. Bona, singillatimque de Romanis Pontificibus, quorum plurimi in officio Cantoratus juventutem ætatem transegerunt, inter quos Sergius Primus, Sergius Secundus, Gregorius Secundus, Stephanus Tertius, & Paulus Primus, & hoc idem desumitur ex annalibus Emin. Card. Baronii *ad Annum 58 & 60.* & ex Spondanus, ut notat Casalius *d. cap. 44 pag. 197*. Tanta autem erat gravitas, & dulcedo simul mixta Cantus Ecclesiæ Romanæ, ut ab eo illum sibi adsciverint tùm Ecclesia Anglicana, teste Ven. Beda *lib. 4 cap. 18*
27 tùm Ecclesia Gallicana, Valfrido Strabone referente, atque Emin. Card. Baronio *Ann. 754 num. 7* ubi Carolus Magnus petiit, & obtinuit ab Adriano Papa quatuor Cantores Romanos; quorum opera cantum, & psalmodiam in Ecclesiis Gallicanis fecit reformari, quæ omnia non intacta reliquit [illegible] illustris Sarnellius Episcopus Vigiliarum in laudato libello *Epistolar. [illegible] in Epist. [illegible] pr. 39*.

Instrumentalis autem Musica, & cantus figuratus introduci cœpit in Ec-
clesiis sæculo quinto, ut populus fide- 28
lis abstraheretur à modulationibus, & cantionibus, quos hæretici decantabant, ut [illegible] ad eorumdem templa traherent. Nam de hujus Musicæ usu constat ex carminibus Venantii Fortunati Episcopi *Pictaviensis*, qui floruit anno 570 posita *infra Decis. XLIX n. 61*. Siquidem Sancti Antistites cum dire considerent, cantica canticis, citharas citharis opponere, & aurium hominum pruritui, lyræ, plectri, sambucæ, aliorumque Musicalium instrumentorum harmonico sonitu indulgere, simulque permixtis vocibus gravi, media, acuta, subacuta, & tremula utebantur in diversis officiis exhibere, ut differunt Nicephorus in *Histor. lib. 9 cap. 15* Theodoretus *lib. 1* & Cassiodorus *lib. 5 cap. 31*. Quod novissimè refert doctissimus, & eruditissimus Jacobus Pignatellius *Consultation. Canonicar. tom. 7 consult. 41 num. 1 edition.*, quod prædicta de causa, & ad leniendas aurium propulsanda, ab hæreticis adinventa, instrumentalem Musicam permiserunt S. Flavianus Antiochiæ, S.
Chrysostomus Constantinopoli, S. Au- 29
gustinus Hippone, & S. Ambrosius Mediolani, à quo Rhythmi certus, scilicet Hymni Sacri, dulcis canendi fuerunt compositi, eamdemque methodum canendi servant cum instrumentis credendum est irrepsisse in Ecclesias Urbis Romæ, etsi ingressum ei datum non fuerit in Capellam Papæ, Sorret *de Relig. lib. 4 cap. 8 num. 7* nam S. Leo Papa eam re-
darguit *Ser. 4 de Jejun. mens. Sep.* his ver- 30
bis: *Instituto sono, & modulationibus pulsantur auditus, ut animæ jucundiores ebrieosa meditatione solvuntur & lethalium concupiscentiarum fomentum, incentio, & pabulo febris cordis capiuntur*.

Quod

Quoad Quartum Organum quo tempore sit in Ecclesia introductum non est facile diffinire, alii enim volunt Regi Pipino in Gallias primùm fuisse
31 dono missum à Constantino Græco Imperatore *anno 766* ut notat Sigebertus; & Annales Metenses *anno 757*. Alii opinantur, tempore Vitaliani Papæ, anno scilicet 660. Organa fuisse in lucem edita, ut disserit Emin. Card. Bona *de Divina Psalmodia cap. 17. §. 2. num. 4.* Pignatellus *tom. 3 consult. 41. n. 8* Theatrum Vitæ humanæ *cap. 22.* & notat Illustrissimus Sarnellius *d. Epist. 9 pag.* [illegible] Sed fatendum est, multò ante Organa orta esse, nam sæculo antecedenti, in quo vivebat Venantius Fortunatus, anno scilicet 570. in descriptione Cleri S. Germani Episcopi, sic de Organo cecinit:

Hinc puer exiguis attemperat Organa cannis.
Inde senex largam ructat ab ore tubam
Cymbalicæ voces calamis miscentur acutis.
Disparibusque tropis fistula dulce sonat.
Tympana rauca senum puerilis fistula mulcet.
Atque hominum reparant verba canora lyram.

Immò antiquissima nuncupanda sunt Organa, ea ratione quia erant in usu tùm tempore S. Augustini, qui florebat *Anno 420.* & in *Psalmo 98.* de eis meminit, loquens: *Rogamus pro illis, ut qui delectabiliter audiunt Organum, delectabilius audiant verbum Dei*, tùm tempore Aurelii Prudentii viventis *Anno 390.* & in Apotheosi adversus Judæos Organum his versibus describentis:

Quidquid in ære cavo reboans tuba curva remugit,
Quidquid in arcano vomit ingens Spiritus haustu,
Quidquid casta chelys, quidquid testudo resultat,
Organa disparibus calamis, quod consona miscent
Aemula pastorum, quod reddunt vocibus antra,
Christum concelebrent, Christum sonent, omnia Christum
Muta etiam fidibus Sanctis animata, loquantur

Immò tempore Sanctæ Cæciliæ Virginis, & Martyris testatur Ecclesia in ejus Officio, quod in Divina Liturgia, & Sacris Orationibus Organorum sonus adhibebatur, juxta primam antiphonam laudum, *Cantantibus Organis*
Cæcilia Domino decantabat dicens; fiat cor meum immaculatum, ut non confundar. 32
Et [illegible] martyrium hujus Sanctæ Virginis fuit *Anno 232* imperante Alexandro Severo, ut notat Emin. Cardin. Baronius ad *d. Annum*, & Ribadeneira in ejus vita *die 22 Novembris*.

Organa autem dicuntur cantare non verè, & propriè, sed impropriè, & fictè Cecropetius *de Canonicis lib. 2 num. 113. & num. 115.* ideò quando Chorus
canit alternatim cum Organo hymnos, cantica, Magnificat, vel in Missa Gloria in Excelsis, aut Credo, debet aliquem deputare, qui ibidem distinctè, & clarè pronunciet, quæ ab Organo cantari figurantur, vel ea quivis de Choro submissa voce dicat, ut præcepto de Divino Officio integrè recitando satisfaciat, quod advertit Bonacina *de Hor. Canon. disp. 1 q. 1 punct. 7 num. 4.* & nos notavimus in *Eratem. Eccles. cap. 18. num. 14.* Sed & illud est advertendum juxta Cæremoniale Episcop. *lib. 1 cap. 28.* ut in Matutinis, & Vesperis solemni- 33
bus primos versus Canticorum, nec non primos, & ultimos hymnorum; pariterque versus, in quibus genuflectendum est & Gloria Patri ad omnes Psalmos, semper decantentur à Choro, non ab Organo Cecropetius *d. lib. 2. n. 113* ubi subdit, quod strophia hymnorum, in qua genuflectendum est (exempli gratia in hymno inventionis, seu 34
exaltationis Sanctæ Crucis *O Crux ave spes unica*) à Choro est cantanda, non ab Organo, quod si strophia immediatè antecedens ab eodem Choro fuerit decantata, debet Chorus continuò 35

canta-

cantare etiam strophiam sequentem, in qua debet genuflectere, sine interpositione sonitus Organi inter easdem strophas, juxta præscriptum ejusdem Cæremonialis *Episc. d. lib. 1. cap. 28.* & decretum *Sacræ Rit. Congr. die 2. Septembris 1646.* nisi consuetudo esset Ecclesiæ interponendi Organi sonum inter antedictas strophas, quando illa, in qua genuflectitur, non omittatur sub silentio, sed à Choro reassumatur, & cantetur. Barbosa *Decis. Apostol. collect. 78. num. 5.* Cecoperius *d. libr. 2. num. 115.*

Porrò Canonicum non posse esse Organistam probat Moronus *consp. 67. num. 57.* sed si aliquando deficiat Organista,
36 Canonicus sciens tangere Organum potest illud sonare, & lucrari distributiones, ut autem satisfaciat præcepto recitandi Officium, debet ipsum dicere vel de per se totum, vel alternatim cum Choro submissa voce. Cecoperius *ubi supra num. 112.* At in pulsatione Organi non debet esse nimis prolixus. Mo-
37 lin. *de Canon. lib. 2. cap. 40.* siquidem sonus Organicus partem suos perseverare debet cantu Gregoriano, qui sine Organo fieret in Choro. *Navarrus de Orat. cap. 6. num. 51.* & in Missa ante, vel post elevationem Sacramenti, Organo præcinente, ubi detur signum campanulæ, statim complere debet Organista suum sonitum, ex libro *Cæremon. Episc.* ubi supra, & Abbas Justinianus
38 in suis *Constitutionibus Ecclesiasticis lib. 2. tit. 4. cap. 40.* ubi num. 3. admonet, Organum non esse pulsandum, dum cantatur Credo, quia illud debet totum decantari à Choro, ut laudabiliter observat Congregatio Parochorum Paduæ in Missis Solemnibus festivitatum suarum Ecclesiarum, ubi Organa existunt. Terminato Apostolorum Symbolo, succedit Organum loco Offertorii, quod non cantatur, sed sonus longus, & diffusus permittitur quousque celebrans velit incipere Præfationem, antiquitùs enim
39 Offertorium longum erat, & in eo integri psalmi cantabantur, donec populus fecerat suas oblationes ad Altare, ut bene scribit Emin. Card. Bona *d. lib. 2. Rer. Liturg. cap. 8. num. 5.*

Organa non pulsantur in Missa de Requiem *ex Cæremoniali Romano d. cap. 28.* nisi Defunctus sit Prælatus, vel Vir sublimis, & tunc voce flebili est Organum tangendum, ut advertit Adrianus Abbas Bancherius in *Opuscul. de Organo*, ubi *pag. 2.* refert, duo esse Organa famosa, unum Orvieti, & aliud Eugu- 40
bii, sic narrans de illis: *Entro di essi vengono imitati suoni coperti, suoni scoperti, à uso alla francese, Pifferi, Regali, Tromboni, Trombe Squarciate, Cornetti, Tamburri, Usignoli, e che più? sin le voci humane ne i Tremoli.* Subdit deinde, aliud Organum aureis cannis formatum fuisse à Sylvestro Papa Secundo in sua juvenili ætate, & aliud factum Muriani cannis vitreis.

Porrò non est silentio obvolvendum præclarissimum Organum Basilicæ Sanctæ Justinæ de Padua Congregationis Casinensis, quod tria Organa in se continere dicitur, habet enim tres differentes ordines Regularum plenitudinum, vulgò *Tasti*, ascendentium ad numerum centum quadraginta novem, quorum duo ordines sonantur manibus, tertius pede. Eius Epistomia, seu Registra sunt quadraginta. Cannæ verò, *seu Canne*, mille, septingentæ quadraginta novem. In hoc Organo præter multitudinem musicalium concentuum, & diversimodas Symphonias audiuntur Buccinæ, Cornua, Fistulæ, Tibiæ, Tympana, Lyræ, ac etiam voces humanæ, nec non melodiæ avium, duplices Philomelæ, Carduelorum, [illegible], & Echo. Inspicitur ulterius in ipso Sol deambulans, à quo sonantur quatuor harmonica Tintinnabula, præter alia mira, & excellentiora inventa. Ferunt multi, Organum Tridenti, quod fama singulare declamat, hoc Organo Patavino valdè inferius esse.

Porrò, quia Tridentini huic assertioni non consentiunt, sed eorum Organum aliis omnibus excellentius esse proclamant, placuit mihi hic inserere relationem, non quidem vulgarem, etsi vulga-

vulgari lingua exaratam, de ipso Organo Tridentino, ut de ipso, ac de aliis Lector sapiens judicium faciat.

Descrizione del famoso Organo di S. Maria Maggiore di Trento

LA Chiesa di S. Maria Maggiore della Città di Trento è celebre per lo Sacro Concilio, che in essa fù tenuto, e per un'Organo maraviglioso, che in essa si trova di Canne due mille, cento ottanta. Queste canne sono spartite in due fumieri, che formano in una machina sola, due Organi distinti, un dell'altro maggiore. l'Organo maggiore è posto in alto di bella, e vaga prospettiva, con contrabassi di prodigiosa armonia, e con molta diversità di stravaganti, e delicati Registri. Da dodeci di questi si forma il Ripieno da sonarsi con le mani, al quale unito il Ripieno da sonarsi con i piedi, affatto da quello delle mani distinto, e consistente in sette altri distinti Registri, vien formata un Armonia sommamente sonora, e indicibilmente soave. Oltre li sudetti, vi sono li seguenti altri Registri, cioè Uno di voce humana, ò sia Pissaro, tre di Flauti diversi, due de Cornetti, uno di Trombe, e Piffari, e di più vi sono ne Pedali le Trombe squarciate, che i Tedeschi chiamano Pusaune, tutti d'esquisita, e soavissima Armonia. L'Organo minore, che serve di Echo al maggiore, è posto nell'antipendio del Poggiolo, con tastatura da quella del maggiore distinta, mà alla medesima vicina in modo, che in un istesso tempo si ponno assieme, e vicendevolmente tastegiare amendue. Quest'Organetto hà cinque Registri, cioè un Flauto Stroppo, che serve anco di principale, tre Registri di ripieno, & un Flautino così delicato, e spiritoso, che in niun altro Organo potrassi trovare il simile. Vi è poi un altro Sommiermo apportato, e da gl'altri due diverso, nel quale vi è un Registro di Fagottini, che servono mirabilmente per accompagnare le Parte. In oltre vi è il Tamburro à meraviglia rimbombante, e sonoro. Il Registro del Rosignuolo, & un'altro Registro, che esprime tutte le voci de gl'altri Uccelli, come Galline, Cucco, &c. e di più una finta, ma dolcissima Arpa: l'incassamento dell'Organo è d'intaglio finissimo, non di gran mole, mà di gran virtù. Le Portiere dell'Organo Maggiore dentro, e fuori sono dipinte dal celeberrimo Romanino, mà con maniera così fiera, e bella, che à fatto credere molti, fossero ò di Tiziano, ò del Lambertone. E certamente sono di tanta considerazione, che un Duca di Baviera le chiese in grazia al Reverendissimo Capitolo di Trento, cui è soggetta la Chiesa di S. Maria Maggiore, offerendo per esse trenta mille fiorini, coll'oblazione di più di farne fare copia da qual celebre Pittore vivente s'essi volessero. E con tutto ciò non ne potè ottenere l'intento. Il Poggiolo dell'Organo è tutto di marmo, intagliato, e scolpito misteriosamente, parte dal Vicentino, parte da un altro più insigne virtuoso, che tiensi habbia fatti li due Fanciulletti, i quali sotto il detto Poggiolo stanno in atto di riposarsi sopra un Bastone, e che da periti vengono equiparati à qual si sia più celebre scoltura, anco di Roma. In somma l'Organo, l'Armonia, la Pittura, e la Scoltura, sono tutte un miracolo dell'arte, & opera, che pare più tosto fatta da Angelo, che da huomo. Quindi è nato il Proverbio, che al Autore dell'Organo di S. Maria Maggiore di Trento fossero stati cavati gl'occhi, acciò non ne facesse d'altri: perche à giudicio di chiunque lo sente (e porta il sito della Città il passaggio di qualunque Nazione) nè in Europa, nè in Asia, nè in tutto il mondo trovasi una sì rara, e meravigliosa manifattura. Hucusque relatio, è qua licet desumere Organum Tridentinum nulli inferius esse, imo habere Organa æqualia, ac omnibus præesse posse, & hæc dicta sint de Organo.

Quoad Secundum. Non facile est resolvere, *An Musica in Divinis Officiis sit approbanda, vel proscribenda?* Pro Ap-

proba-

42 probationē faciunt. Primò, quia eam exercent Cælites, ut testatur Ecclesia in Hymno ad Laud. Dedic. Eccl. dicens, *Sed illa Sedes Cælitum, semper resultat Laudibus, Deumque Trinum, & Unicum jugi canore prædicat.* Unde tempore Theodosii Imperatoris anno 446 auditi fuerunt Angeli cantare illud divinum Trisagion, *Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis miserere nobis.* De quo Nicephorus lib. 14. cap. 46. & Calvisius d. cap. 44. pag. 108. Secundò, quia Apostolus eam commendavit Colossensibus cap. 3. vers. scribens *Docentes, & commonentes vosmetipsos psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus.* Tertiò, quia etiam Cælos esse armonicos volunt plurimi ex philosophis, quos refert Menochius in Stuor. Centur. 12. cap. 13. & ex eo legem verba Job. cap. 38. vers. *Concentum Cœli dormire quis faciet?* Et Psalm. 18. vers. 1. *Cœli enarrant gloriam Dei.* unde Lucretius Poeta cecinit

Aptatus numeros cœlo, jussitque sonores

Ramorum modis, pariliśque aquare choreas.

Quartò, quia secundum Aristotelem musica deservit ad benè vivendum, unde eam esse docendam juvenibus præter grammaticam, picturam, atque sculpturam fundes lib. 8. Politicor. cap. 3. & cap. 5. ubi demonstrat, Musicam conducere ad quamdam quietem, & refectionem corporis, ad benè vivendum compare eas, & ad dispensandum animum recreantem, ut virtutem prosequamur, quod latius docet Maurus in Comment. ibid. Quintò, quia Musica tentationes fugat, sicut Saul melius se habebat ab spiritu maligno, quo arripiebatur, dum David citharam pulsaret 1. Reg. 16. Sextò devotionem excitat, teste Divo Augustino, quod de se lib. 9. Confess. cap. 6. ait ad D. Ambrosium *Quantum flevi in hymnis, & canticis tuis suavi sonantis Ecclesiæ tuæ vocibus commotus acriter? Voces illæ influebant auribus meis, & eliquabatur veritas tua in cor meum, & ex eo æstuabat affectus pietatis, & currebant lacrymæ, & benè mihi erat cum eis.*

Septimò, quia tempore pestis Musicam 42 esse unum ex opportunis remedijs, praecipitur adhibendis infirmis Medici apud Zacchiam in Q.Q. Medicor. lib. 3. tit. 3. q. 4. num. 20. Immò Musicis armoniis sanari morsus à Phalangio, vulgò la Tarantola scribunt Antonius Lusitanus lib. 2. 43 in Dioscor. cap. 50. Alexander ab Alexandro dier. lib. 2. cap. 17. & Menochius in Stuor. Centur. 2. cap. 80. Octavò, quia Musica est levamen in laboribus, nam Rustici etiam nunc, & aratores canendo recreant taedium, infantes vagire ad musicum cantus desinunt, & obdormiunt, ac ipsæ bestiæ, quales sunt muli, tintinnabulorum sonitu collis suspensorum, sarcinas leviùs ferunt, & equi in præliis tubis concitantur, ut docte disserit idem Tholosanus d. lib. 12. 44 Syntax. art mirab. cap. 18. alia mirabilia ex Musica in bestias ostendens ex Plinio lib. 9. cap. 8. & ex Æliano lib. 1. de Nat. Anim. cap. 39. & lib. 13. cap. 18. Nonò; hinc Episcopum non posse prohibere usum buccinæ armonicæ, vulgò il Cornetto, in Capella musicæ Ecclesiæ suæ Cathedralis respondit S. Congregatio 45 Episc. & Regul. die 22 Novembris 1595. ut refert doctissimus Pignatellus tom. 9. consult. 113. num 88. Et Nicolaus in Flosc. Verb. Musica num. 1. Decimò, ubertiùs posse Episcopum promovere ad Sacrum Ordinem Clericum Musicum, etiā pauperem, vel legentem [illegible] latinam, quia Musica valdè confert ad cultum Divinum, & ideo benignè est 46 agendum cum his Clericis Cantoribus vocalistis, vel instrumentistis, si tamen bonos mores foveant, scribunt Gobat tract. 8. num. 390. & seqq. & Diana part. 2. tract. 16. resol. 29. Quæ sedet in Coordinato tom. 2. tract. 5. resol. 75. Immò si beneficium, requirens scientiam cantus in provisio, datur doctissimo Clerico, sed qui ignoraret cantum, provisio esset irritanda, ex. facta à Papa. Tondut Resol. benef. part 1. cap. 188. n. 15. Ultimò quia Musica habet plurimos Sanctos Patres tanquam ipsius commendatores, quos cumulat idem Pignatellus tom. 3. consult. 42. d. num. 3. & seqq. quorum unus Janu-

nio

cum Saresberiensem Episcopum Carnotensem, qui vixit Anno 1177 tempore Alexandri Tertii, relatum ab Emin. Card. Bellarmino inter Scriptores Ecclesiasticos saeculo duodecimo, is enim in libro primo Policrat. Musicam instrumentalem in Ecclesia laudat his verbis. *Ad aures usque restringendi, & animos exultantium veritatis transcendas in cultum Domini, non modo concentum hominum, sed etiam Instrumentorum modos constituerunt Sancti Patres Domino applicandos, cum templi reverentiam dilatarent. Et si inclinamus Ecclesiae tibi parum videntur exultantes, vel Triumphantes illa praestans Musica non invenitur, cujus sonum vidit, & ille mysteriorum commonitor filius, & voces eorum sicut citharoedorum citharizantium in citharis suis. Quod si illius nondum audisti, Regem audio eundemque, qui te Regno, & exultationis suae vult esse participem. Ait enim: Sumite psalmum, & date tympanum, psalterium jucundum cum cithara. Ad quid inquis? Ut laudetis Dominum in tympano, & choro, in chordis, & Organo.*

Verùm adversus Musicam, & pro ejus proscriptione, loquendo de Instrumentali, & de cantu figurato, extat magnus numerus Sanctorum Patrum.

48 Primò illam explodit S. Hieronymus relatus in cap. Cantantes dist. 92 his verbis. *Cantantes, & psallentes in cordibus vestris Domino. Audiant haec adolescentuli: audiant ii, quibus psallendi in Ecclesia officium est. Deo non voce, sed corde cantandum, nec in tragoedorum modum guttur, & fauces dulci medicamine liniendae sunt, ut in Ecclesia theatrales moduli audiantur, & cantica.* Secundò S. Athanasius symphoniam, & theatrales cantus ab Ecclesia sua Alexandrina eliminavit, & S. Justinus Martyr Epist. 10. sublato usu Instrumentorum simpliciter cantum remansisse ait in Ecclesia suo tempore, ut notat Pignatellus d. tom. 3 consul. 41 num. 1 & 2. Tertiò, quia devotionem potius destruit, & ad pruritus impellit, dicente S. Augustino Confess. lib. 10. cap. 33. *Cum mihi accidit, ut me amplius cantus, quàm res, quae cantatur, moveat, poenaliter me peccare confiteor, & tunc mallem non audire cantantem.* Quartò imò Deum irritant, juxta dictum S. Gregorii Magni in cap. In Sancta Romana Ecclesia dist. *Cantor minister Deum moribus stimulat, cum populum vocibus delectat* dist. 92 ubi Glossa in d. verb. stimulat, declarat dicens: *idest exasperat contra se.* Quintò, quia Eunuchi sic facti ad servandam vocem musicalem sunt irregulares secundum veriorem Canonistarum, & Theologorum opinionem. 49

Thesaur. *de Poenis part. 2 verb. Irregularitas* ... cap. 1 vers. *Amplius* ... Suarez *de Censuris disp. 44 sect. 2* num. 8 Diana plures DD. cumulans par. 10 tract. 13 resol. 13 & conferunt ad hoc l. 1 C. de Eunuchis, & l. 3 & 6 § ult. ad l. Cornel. de Sicariis. Sextò, non spernenda sententia Francisci Petrarchae, qui in Dial. 23 cum Gaud. posito in Polyanthea verb. Musica, inquit: *Cantilla delector, ut fidibus.* Resp. *Ah quantum mentis levitate, atque suspiriis? Mollities enim fundo ad gaudium, quam gaudendo ad gemitum pervenire.* Septimò, est pariter inquirenda gravis, elegans tamen censura, quam fecit in Musicam Instrumentalem Sanctus Aelredus Abbas Rievallensis, 50

S. Bernardi discipulus in lib. 2 *Specul. charit.* cap. 23 his verbis. *Unde, cessantibus jam typis, & figuris, unde in Ecclesia tot Organa, tot cymbala? Ad quid, rogo, terribilis ille follium flatus, tonitrui potius fragorem, quàm vocis exprimens suavitatem? Ad quid illa vocis contractio, & infractio? Hic succinit, ille discinit, alter supercinit, alter medias quasdam notas dividit, & incidit. Nunc vox stringitur, nunc frangitur, nunc impingitur, nunc diffusiori sonitu dilatatur. Aliquando, quod pudet dicere, in equinos hinnitus cogitur, aliquando virili vigore deposito in femineae vocis gracilitates acuitur, nonnunquam artificiosa quadam circumvolutione torquetur, & retorquetur. Videas aliquando hominem aperto ore, quasi intercluso halitu, exspirare, non cantare, ac ridiculosa quadam vocis interceptione quasi*

minitari

cantibus [illegible]; nunc agere marionetum, vel aucupem perennium imitari. Interim instrumentis quibusdam gestibus totum corpus agitatur, torquentur labia, rotantur oculi, ludunt humeri, & ad singulas quasque notas digitorum flexus respondet. Et haec ridiculosa dissolutio vocatur religio? Et ubi haec frequentius agitantur, ibi Deo honorabilius serviri clamatur? Octavò addenda hucusque dicta contra Instrumentalem Musicam Extravag. Joannis Papæ XXII de anno 1316 incipien. *Do-*
31 *cta Sanctorum Patrum. De Vita, & Honestate Cleric.* in qua enarratis musicalibus abusibus illius temporis, rejicit, abjicit, & ab Ecclesia Dei eosdem profligat, volens, ut in Missis, ac Divinis officiis aliquæ tantùm consonantiæ, quæ melodiam sapiunt, puta octavæ, quintæ quartæ, & hujusmodi supra cantum Ecclesiasticum simplicem proferantur. Nonò, tandem successit Bulla Alexandri Papæ VII *Anno* 1657 *die* 23 *Aprilis* incipit. *Pia sollicitudinis studio,* in qua damnat Musicas instrumentales in Ecclesiis, tam in Missis, quàm in Vesperis tanquam indecentes, & præcipit, ac mandat Superioribus Ecclesiarum, ne quidquam cantare permittant, præter ea verba, quæ à Breviario, vel Missali Romano præscribuntur, aut à Sanctis Patribus desumpta sunt, & quæ à Sacr. Rit. Congregatione sint prius approbata, *eorùmque modulationes, quæ lascivant, & profanum sapiunt, quibus Ecclesiasticam melodiam immutant.*

Ex hæc relata contra Musicam Instrumentalem, & cantum figuratum non est damnanda, sed componenda su-
32 dente distinctione, videlicet, adhibendam, & retinendam esse in Ecclesia illam musicam, quæ Psalmos, & Versus Missalis, ac Scripturæ Sacræ quid dicuntur, & devota Symphonia miscentur. Pignatellus tom. 8 consult. 42 n. 29 Nicolaus *Verbum Cantus* num. 1 Suarez *de Relig. lib.* 4 *de Horis Can. cap.* 9 & Miranda *tom.* 1 *Man. Prael. q.* 37 *art.* 6 illam verò, quæ vel cantilenas indecentes, vel concentus profanos, aut molestia levis, & minus decentes [illegible] proscribendam, & damnandam omninò fore juxta sententias SS. Patrum, quos citat Illustris. Sarnellius *d. Epist.* 9 *pag.* 75 & Decretum Concilii Tridentini *sess.* 24 *de ref. cap.* 12 nec non juxta Edictum Visitationis Apostolicæ Urbis Romæ *die* 30 *Julii* 1665 relatum ab eodem Illustriss. Sarnellio *d. Epist.* 9 *pag.* 80 & ab Illustriss. Crispino Episcopo ejus Prædecessore in aureo libro inscripto *Trattato della Visita Pastorale part.* 3 § 14 in quo ea præscribuntur, quæ servari debent à cantoribus, & musicis in Divinis officiis. Hanc distinctionem laudant Navar. *de Orat. cap.* 19 *num.* 71 & 96 Atque Laurent. *de re benef. lib.* 1 *q.* 4 *n.* 26.

Ex quibus omnibus deducitur, Cantum Gregorianum ob ejus gravitatem, 33
& pietatem esse omnibus Ecclesiasticis commendandum, & ab eis discendum, præcipuè à Canonicis. Monete *de Distribut. part.* 2 *q.* 2 Cacciapuotus *d. lib.* 2 *num.* 121 ubi id tantò magis ait obligare Canonicos, & Dignitates, si sic statutum sit vel in Synodalibus Constitutionibus Barbos. *d. cap.* 34 vel in Litteris Apostolicis particularibus Ecclesiæ, qualis est hic Puteoli Bulla Gregorii XIII. 34
de anno 1577 quæ continet concordiam inter Episcopum Ordinantium, & Capitulum Puteolanum, ab eodem Summo Pontifice confirmata. Et quoniam principaliter constat in Cantu Gregoriano cognoscere tonos Psalmorum ex notis post antiphonas in libro chorali positis, ad eos discernendos, qui octo sunt, dantur sequentes Versus.

Re, La sol primus. Re, Fa reti-
netque secundus 35
Diserunt Mi, Fa tertius. quartus dato
Mi, La.
Fa, Fa fert quintus Fa, La pro-
bet ubi sextus
Ut, Sol septenus. Ut, Fa retine-
que supremus

Ad intonandos autem Psalmos juxta propriam naturam toni in eadem Antiphonario indicati, notanda sunt carmina sequentia

Primus cum Sexto, Fa, Sol, La
semper habere.

Kk 2 Tertius,

36 *Tertius, & Octavus Ut, Re, Fa, atque Secundus*
La, Sol, La Quartus, Ut, Mi, Sol, sit tibi Quintus
Septimus Fa, Mi, Fa, Sol, sic omnes esse memento.

Videntur Græca, seu Arabica ista, quæ in prima intonandi non se convenientia. Facilè tamen discentur à studentibus, ut mihi accidit in juvenili ætate. Cantûs autem corum est, tonus, & regulas intonandi Psalmos ignorare ab Ecclesiasticis, præcipuè in ecclesiis, & choro addictis, quos Gregorianum cantum scire Concilium Tridentinum *sess.* 23 *cap.* 18 obligat etiam à primis annis.

37 Sed [illegible] expeditur, quod Moniales [illegible] cantare, & sonare [illegible] loquimur de Cantu Gregoriano, & Organo? Respondetur Affirmativè. De cantu figurato, & Musica instrumentali negativè, juxta Decreta plurima S. Congregationum apud Nicolium in *Lucubr. Verb.* [illegible] *Musica* num. 4. qui num. 8 subdit, ad concedendum Musicam Monialibus in earum Ecclesiis canentibus servandam esse consuetudinem. Alexander Papa VII in sua Constitutione XL [illegible] Septembris 1663 Incipien. *Pro commissa Nobis* § 3 loquens de Monialibus ita disponit: *Volentes, ut rescindatur* [illegible] (scilicet Monialibus) *atque Musica* [illegible] [illegible], adhibere tantùm in
38 *Choro* [illegible] *cantu Gregoriano* [illegible] *sive etiam figurato, quoad antiphonas Vesperarum pro currenti festo, ac* [illegible] *Magnificat, prout tamen Choro.* Ergo supponitur fuisse cantus etiam figuratus in Monialibus Urbis Romæ, sicut olim erat, & nunc est in aliquibus Monasteriis Monialium Paduæ, circa quas ostendo Quarante in Summo *Bullar. Verb. Monasterium Monialium.* Dominus Rev. [illegible] tom. 4 tract. 3. Quæst. 3. num. 49. & Tamburinus *de Jure Abbatissarum* [illegible] 11 Quæst. 4. num. 3 & 6.

Sed antequam hoc caput de Musica vocali, instrumentalique concludam, & de personis, quæ in ea concurrerunt, non mihi vertat in crimen amœnissimus Lector, si jucundissimum Musices casum referam, quem recreationis causa Serenissimus Magnus Dux Hetruriæ [illegible], ac tamen [illegible] P. Athanasius Kircherus Soc. Jesu, cuique ille P. Gaspari Schotto ejusdem Societatis narravit literis ad eum datis die 9 Novembris anni 1659 his verbis: *Sua Altezza* [illegible] *Musica* [illegible] [illegible] *Papagallo* [illegible] *il quale* [illegible] [illegible] *Papagallo,* [illegible] *il Cane,* [illegible] *Papagallo,* [illegible]. Ita P. Gaspar Schottus in sua Physica Curiosa tom. 2 lib. 8 cap. 19 § 4 [illegible] Ubi idem etiam refert Latino sermone.

His ita consideratis, & explicatis ad ornatum Missarum harmoniam, quæ cum Musica Vocali, Instrumentali, Organo, & aliis modis enchordicis, pneumaticis, & crusticis celebrantur, ineffabiliter præmissis, principalemque quæstionem in hac Decisione propositam, *An scilicet Missa solemnis sit majoris* 39
fructus, quam Missa privata? pro cujus resolutione, respondendum est affirmativè non solùm quoad fructum ex opere operantis, sed etiam quoad fructum ex opere operato meritorium, impetratorium, & satisfactorium, ut doctè probat Pasqualigus de Sacrificio Missæ quæst. 132. quem unicum reperi inter tot, & tantos Auctores, quos ego habeo, & revolvi, Scholasticos, & Moralistas, à quo hæc quæstio examinetur; siquidem & ipse Pasqualigus nullum Doctorem allegat præter Henriquez in Summa lib. 9 cap. 13. ubi tamen, aut nihil de hac quæstione.

Porrò quod major sit fructus Missæ solemnis, quàm privatæ ex opere operan-

operantis manifesta est ratio, siquidem ubi major est devotio in offerentibus, & ubi [illegible] amplioris actus Religionis, ibi major est fructus Sacrificii respectu offerentium, & in ipso cooperantium, ut tradunt omnes DD. inter quos Comitolus in [illegible] Missæ [illegible] 47 num. 8 prout docuimus supra Decis. XXXIII. num. 15 [illegible] Sed in Missa solemni major [illegible] devotio, præcipue ubi cantus est religiosus, & plures sunt actus Religionis in multitudine ministrorum, in incensatione Altaris, & [illegible] Ergo major est fructus in Missa solemni, quam in privata ex opere operantis.

61 Idem verò affirmandum est, ait Paschalig. [illegible] quæst. 131 num. 10 [illegible] ex opere operato Ratio [illegible] quas affert, sunt [illegible], sed præcipuæ, quia Christus, qui instituit hoc Sacrificium, voluit, ipsum offerri ab Ecclesia, non solùm simplici ritu, ut in Missa privata, sed etiam solemni, ut in Missis Pontificalibus, & cum multitudine Ministrorum [illegible] Hoc probatur, quia Christus instituit omnes septem ordines, tàm quatuor minores, quàm tres majores,

62 ut omnes concurrerent ad formandam Hierarchiam Ecclesiasticam, & ad inserviendum in solemni oblatione Sacrificii sui ipsius [illegible] Eminent. Card. de Lauræa de Sacramento Ordinis disp. 5. & 6. per plures articulos, & Mastrius [illegible] disp. 4. [illegible] Igitur congruum fuit, ut Christus Dominus voluerit, majorem fructum provenire ex oblatione Sacrificii sui solemni, & cum [illegible] omnium Ministrorum, à se institutorum [illegible], quàm ex privata litatione ex ipso opere operato. Equidem [illegible] Principes erga amicos, vel subditos suos, à quibus, magis honorantur, & ubiori [illegible] honorantur, ac munificentiæ suæ clarissimas largiuntur, & de hoc exemplum

63 habemus Simonis Onia filii magni Sacerdotis, & Principis Judæorum, qui misit legatos cum muneribus Romam, firmare amicitiam cum Romanis; ipsi enim, ut narratur lib. 1. Machabæor. cap. [illegible] vers. 40. Susceperunt Legatos Romani gloriosè, & ob magnificentiam, & pompam illius legationis se gratos demonstrarunt, ita rescribentes Regibus [illegible] Legati Judæorum venerunt ad nos amici nostri renovantes pristinam amicitiam, & societatem, missi à Simone Principe Sacerdotum, & populo Judæorum. Attulerunt autem & [illegible] aureum magnum mnâ[illegible] (una mna hebræa constabat quinquaginta siclis, unus siclus erat 64 media uncia argenti, & valebat quatuor drachmas [illegible] Lex cap. [illegible] vers. 13. Ergo dictus clypeus aureus [illegible] erat [illegible] [illegible]) Placuit [illegible] regibus, & Regionibus, ut non inferant illis mala, &c. ut habetur [illegible] cap. 15 vers. 18 & seqq. In Ecclesia Catholica dum Sacrosanctum Sacrificium Missæ offertur, clypeus aureus [illegible] donum mittitur æterno Patri ad ejus clementiam, & gratiam erga nos conciliandam, est enim Christus Dominus, qui [illegible] Victima est [illegible], ille clypeus, de quo mysticè cecinit David 2. Reg. 22. vers. 36. Dedisti mihi clypeum salutis, & de quo Nahum Propheta cap. 2. vers. 3. ait Clypeus fortium ejus igneus; idest charitate, & amore nostrum. Igitur quò ampliori apparatu, & nobiliori comitatu procedit, qui hoc aureum donum præsentat Sanctissimæ Trinitati, ut fit in Missa Solemni, eò uberiores gratias, & beneficentias ex opere operato à Divina clementia reportat.

Utcunque [illegible] est inter Reges, & Principes suos Oratoribus ad alias Coronas destinatis ex ærario publico eò 67 [illegible] pecuniarum summam assignare, quò solemniori pompa, & majori caterva sodalium, ac famulorum sociati Legatione [illegible] procedunt. Modò idem [illegible] est, & asserendum fieri à Rege Regum Christo Domino; à cujus incomparabili liberalitate, dum Sacerdos Orator, & Ministri ejus, pro ea Legatione funguntur, atque orant ad æternum Patrem, ex ærario meritorum ejusdem, videlicet ex opere operato [illegible] assi-

gnan-

gratur, dum maiori cultuum agitur, & splendidiori apparatu, prout fit in Missa Solemni, [illegible], & ministrorum [illegible] requirens. Quod apertè colligitur ex Oratione, & [illegible] Christi ad Patrem, ostendit Mastrius in Theol. Moral. disp. 19 num. 43.

Hinc est, quod Summi Pontifices cum viderent, iustis de causis animum suum mouentibus, licentiam concedere, ut pluribus Missis priuatis incumbentibus alicui Monasterio, vel Religioni, satisfieri possit per aliquas Solemnes Missas, in minori numero [illegible], ea quidem ratione, quia Missarum solemniter decantatarum maior sit valor, & fructus etiam ex opere operato, quàm Missarum priuatarum. Et [illegible] fuit mens Sacri Tridentini Concilii, dum in sess. 25 de Ref. cap. 4 concessit Episcopis, ut possent moderari onera Missarum ante ipsum Concilium relicta, cum Decreti Concilii huius tempore Congregatio Parochorum Paduæ anno 1599 in Synodo Diœcesana obtinuit reductionem ingentis numeri Anniversariorum, & Missarum in [illegible] relictarum ad quinquaginta Anniversaria annua, quæ consistunt in recitatione unius Nocturni cum Laudibus Defunctorum, & Missa Solemni de Requiem, prædictam autem concessionem Concilii Tridentini habere locum in solis oneribus Missarum ante idem Concilium relictarum, & in sola prima Synodo post ipsum Concilium Tridentinum celebrata, ex declaratione Sacræ Congregationis eiusdem Concilii [illegible] 17. Decembris 1639. [illegible] Nicolaus [illegible] Canon [illegible] part. 4 [illegible] num. 10. Quam verò [illegible] in Constitutione [illegible] Quod onera Missarum relicta post Concilium, & nondum acceptata ob tenuitatem eleemosynæ possint ab Ordinario propria auctoritate restringi, & moderari, quia prohibitio facta in Decreto Urbani VIII. anno 1625 procedit in oneribus iam acceptatis. Cumque eadem Congregatio Parochorum Paduæ (in qua mea Præpositura [illegible] Sanctissimæ Trinitatis inter suas dignitates eiusdem Congregationis, & Collegii [illegible] locum obtinet) hoc anno [illegible] habuit recursum ad Sacram Congregationem Concilii Romæ, pro moderatione Anniversariorum cum onere Missarum ob tenuitatem eleemosynarum relictarum à D. D. Laura, & Francisco de [illegible], eis nondum acceptatorum, eaque Sacra Congregatio Emin. S. R. E. Cardinalium post plures informationes remisit earum negotium Eminentissimo Cardinali Episcopo Patauino, à quo prædictam moderationem ipsi Parochi obtinuerunt ad normam aliorum Anniversariorum.

Concludendum est igitur, maiorem esse valorem, & fructum Missæ Solemnis, quàm priuatæ ob Hierarchicam magnificentiam Ecclesiæ, quæ in [illegible] Sacrificium continetur, tùm ex opere operantis, ob maiorem deuotionem Ministrorum, atque assistentium, tùm ex opere operato ob [illegible] in honorem Sacrosanctæ, & indiuiduæ Trinitatis, atque Christi Domini Redemptoris nostri, [illegible] ex ærario [illegible] meritorum, propter [illegible], & [illegible]. Hoc [illegible] Peyrinus [illegible] Regul. tom. [illegible] ad Constit. [illegible] cap. [illegible] num. 19 pag. [illegible] Theol. contra [illegible] Ubi [illegible], si Religio [illegible] Missarum [illegible], & [illegible] omnibus satisfacere non possit, [illegible] Theol. [illegible], unam Missam pro [illegible], vel decem, vel pluribus, [illegible] maiorem, vel minorem numerum Missarum. Quod intelligendum est, accedente licentia Summi Pontificis, ut dictum est supra. At [illegible] Fagnanus in cap. Cum creatura [illegible] de celebrat. Missarum, ubi cum [illegible] Anniversaria pro defunctis requirere Missam cantatam, [illegible] Obligationem [illegible] Anniversariorum Defunctorum non posse satisfieri dicendo Missam priuatam, ut habet hic secunda Lectura,

quarum

quantum plus suffragii capit anima Defuncti ex Missa Solemni in Choro cum interventu plurium Sacerdotum, quàm ex Missa privata, ut innuit hæc litera.

DECISIO XXXVIII.

ARGUMENTUM.

Disceptatur de obligatione cantandi quotidie unam, vel plures Missas in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis. Usus Missarum Solemnium fuit semper in Ecclesia. Canonicorum origo, & institutum. Quibus horis sint cantandæ Missæ in Choro, & quale ob mysterium? Christus qua hora fuerit Crucifixus? An sit culpa gravis non cantare Missas diebus à Rubrica Missalis præscriptis? An hæc afficiat Regulares? Celebrans an teneatur legere in Missa solemni, ea quæ cantantur à Choro, vel à Ministris?

SUMMARIUM.

1 *Missæ Solemnes ab initio Ecclesiæ sunt institutæ.*
2 *Missa publica dicebatur Missa cantata.*
3 *Octavo sæculo cœpit cantari Missa quotidie.*
4 *Clerici omnes antiquitùs addicti erant Choro.*
5 *Canonicorum origo.*
6 *Canonicatus Patavini quare alii sint pingues, alii non?*
7 *Canonicorum proprium institutum est cantare in Choro.*
8 *Rubricæ Missalis de Missis cantandis sunt preceptivæ.*
Hora cantandarum Missarum in Cathedralibus, & Collegiatis quæ sit?
10 *Mysterium horarum, in quibus Missæ solemnes celebrantur.*
11 *Christus qua hora sit Crucifixus?*
12 *Cibus in die jejunii olim sumebatur Vespere.*
13 *Missæ duæ, ac etiam tres eodem die quando sint cantandæ in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis?*
14 *Calendarium annuum Patavinum à quo formetur?*
15 *Magister Ceremoniarum Cathedralis Patavinæ laudatur.*
16 *Culpa gravis est non cantare ambas Missas in Collegiatis, diebus à Rubrica præscriptis.*
17 *Missa Votiva cantata non supplet cantandæ de præcepto.*
18 *Missa de Feria cantanda post Tertiam in Quadragesima; & post Nonam illa de Sancto, si sit festum de præcepto.*
19 *Regulares an sub peccato teneantur quotidie cantare Missam juxta Rubricam Missalis? & num. 21. 22. & 23.*
20 *Signum Collegialitatis.*
21 *Celebrans solemniter an teneatur legere Epistolam, Evangelium, Gloria, Credo, & Prophetias in Sabbato Sancto?*

QUæ hucusque dicta sunt de solemni Liturgia, & de Missa cantata circa ejus intrinsecum valorem, & fructum, calamum excitant, ut explicet nonnulla scitu dignissima, quæ ejusdem Missæ solemnis externum usum, & frequentationem concernunt. Itaque breviter examinabimus:

1 *Quo tempore introducta sit in Ecclesia Solemnis Liturgia, seu Missa cum cantu?*
2 *An Missa solemnis, & cum cantu sit de Præcepto?*
3 *Quibus horis sint celebrandæ Missæ solemnes, & cum cantu?*
4 *An Regulares teneantur sub pœna peccati mortalis cantare quotidiè prædictas Missas in eorum Ecclesiis?*

Quo ad Primum. Certum est, solemnes Liturgias, & Missas cum cantu ab
1 initio Ecclesiæ institutas fuisse, siquidem, ut demonstratum est supra in *Decis. XXXVII. n. 20.* in primæva Ecclesia, etiam tempore Apostolorum, & successorum ipsorum, omnes fideles simul congregabantur, ut laudes Deo psallerent, & post diu cum Psalmodiam, Missa a solemniorum Antistites, aliove Sacerdotes celebrabant, concinebant Cantica [illegible], & [illegible] Introitum, Hymnum Angelicum, Graduale, Symbolum fidei, & alias [illegible] preces, ut [illegible] d. num. 21. [illegible], probant Monum. de [illegible] part. 1. q. 3. num. 3. (ubi allegat verba Anacleti Papæ, qui [illegible] anno Domini 84. [illegible] in *[illegible] Episcopus de Consecr. dist. 1.*) Eminentiss. Card. Bellarminum lib. 2. de *Missa cap. 15.* vers. 2. Emin. Card. Baronium, anno 418. num. 30. & Emin. Card. Bona *Rer. Liturgic.* lib. 1. cap. 18. num. 9. ubi ponit Decretum Concilii Toletani primi sub Anastasio Papa cap. 1. *[illegible] in quo post [illegible]* Ecclesiasticum ad [illegible] clericum, [illegible] Presbyter, vel *Diaconus, vel Subdiaconus, vel quilibet Ecclesiæ deputatus clericus, si intra Civitatem, vel in loco, in quo Ecclesia est, aut castello, aut vico, aut villa, ad Ecclesiam ad Sacrificium quotidianum non accesserit, clericus non habeatur.* Quo attento Decreto, subiungit idem Emin. Card. Bona d. num. 9. *Nec dubium est Missam Sacrificium [illegible] quotidie [illegible] Ecclesiasticis [illegible] ad eam convenire. Ex hoc autem inferri, [illegible] in Ecclesia Toletana [illegible] quotidie [illegible] fuisse, quod [illegible] Augustinus [illegible] observabatur.* Locus autem D. Augustini est in *Epist.* 118. & legitur in *cap. Ex hoc* 52. *de Consecr. dist. 1.*

Hinc est, quod apud Sanctos Patres, & Pontifices antiquos frequens est mentio de Missa solemni, & publica, quæ
2 fiebant cantu, & assistente Ministrorum, ac multiplici [illegible] celebrabantur, & præcipue apud S. Gregorium Magnum relatum ab eodem Eminent. Card. Bona d. lib. 1. cap. 15. num. 3. qui in diversis suis Epistolis præcipit Presbyteris, ne in Ecclesiis [illegible], quæ decet solemnius, Missas [illegible] celebrarent, & in [illegible] Concilio Lateranense sub Callisto II. cap. 17. & Innocentium III. in 2. *Regesto* 14. *epist.* 18. quamvis a quibus Monachis non essent prohibiti, [illegible], Missas cantare, [illegible] more & tempore [illegible], & [illegible] Cathedralium, prout eorum antiquissima [illegible] ostendunt.

Illud autem non est inferendum, quod usque ad [illegible] seculum non ubique
quotidie Missa solemnis cum cantu agebatur, nam plerique solis Dominicis, atque festis diebus solemniter agebant, ut [illegible] Card. Bona d. lib. 1. cap. 18. num. 4. in fin. *[illegible]* 3
[illegible], & [illegible] Dominicis, & festivis, ac in diebus Stationum, [illegible] Missa celebrantur, [illegible], sed singulis [illegible], [illegible] Parochia [illegible], qui [illegible] Congregatio, & Communitas [illegible]. Hic pro [illegible] addendus est textus in cap. *Quidam Laicorum* 3. *De celebrat. Missar.* sumptum ex Concilio Triburiensi, quod fuit celebratum anno Domini 895. in quo decernitur, quod si locus [illegible], ut sola Missa cantetur, de eodem die Missas ordinent, videlicet, ut non deferatur Missa cantata officii diei pro cantanda Missa [illegible]. *Et cap. Dolentes* 9. eod. tit. ex Concilio Lateranensi habito anno Domini 1215. in quo clerici, & Sacerdotes reprehenduntur, *qui Missarum Solemnia vix celebrant quater in anno.* Ex quibus concludenter desumitur, Missas Solemnes, & cantatas pariter fuisse in Ecclesia.

Quo ad Secundum. Missæ Solemnes sunt de præcepto quotidie cantandæ in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis,

regularis, ex cap. Cum creatura 11. de
4 Celebrat. Missar. et Clem. 1. §. Ne autem eodem tit. Et ex Rubrica Missalis capite 3. et 15. Pro quarum partium intelligentia, scire oportet; quod antiquitus, et in primis sæculis Ecclesiæ Sacerdotes, et Clerici erant omnes destinati ad Horas canonicas psallendas, et Missarum solemnia celebranda cap. Omnibus De Consecr. dist. 5. Anchoran. in cap. Quoniam 9. 2. De vit. et honest. Cleric. et horum magna pars in claustris penes Ecclesiam constructis morabantur, et simul convivebant ex reditibus Ecclesiasticis ad hunc effectum assignatis. cap. Quia tua fraternitas, et cap. Necessaria. 12. quæst. 1. qui quidem
5 clerici, qui regularem quamdam vitam ducebant, vocabantur Canonici, etsi eorum alii votum paupertatis emitterent, et dicerentur Canonici Regulares, alii verò votis non astringerentur, et quamvis de communibus Ecclesiæ bonis viverent, sua propria etiam bona possiderent, et hi Canonici simplices nuncupabantur, ut disserit Cecchoperius de Canonicis lib. 1. à num. 3. et seqq. et Moneta de Distribut. Quotidian. part. 1. quæst. 5. ubi num. 17. observat, hujusmodi vitam Canonicorum simul cohabitantium, et conversantium durasse usque ad undecimum sæculum, quo tempore de eadem fecit constitutionem Gregorius Papa Septimus, quæ legitur in cap. Quoniam, 9. De Vita, et Honest. Cler. Etsi non multùm duraverit post idem sæculum undecimum inter Canonicos sæculares, hi enim à primæva disciplina recedentes, non solùm segregatim vivere cœperunt, sed etiam bona Mensæ Capitularis, quæ semper in commune colligebantur, inter se diviserunt, proprias Præbendas Canonicales sibi constituentes, ab unoquoque pro sui arbitrio administrandas, prout fecerunt Canonici Patavini, quorum amplissimi reditus Capitulares in communi custodia remansere usque ad duodecimum sæculum, tunc in partes fuerunt divisi, et data sortibus unicuique sibi appropriavit suam partem, quæ Præbenda vocata in administrationem fuit suscepta, reservato dominio, et jure proprietatis eidem Capitulo, ut legitur in actis Capitularibus Patavinis ejusdem temporis. At ex divisione facta, forsan ut diligentiùs ipsi reditus Capitulares custodiren- 6
tur, contrarius effectus, ut plurimùm, evenit, cum vel ob negligentiam, vel ob inhabilitatem, vel ob absentiam plurium Canonicorum, Præbendarum census aut deperditi, aut in affictum longum, ut dicunt, translati sunt, et hinc est, quod Canonicorum Patavinæ Ecclesiæ alii pingues, et aliqui pauperes existunt.

Igitur prædicti omnes Canonici, et Clerici in Ecclesiis Cathedralibus, et Collegiatis instituti Missas Solemnes quotidie decantabant, unà cum aliis 7
horis Canonicis, absque alio positivo Præcepto, quia tale erat eorum Institutum, et propriissima obligatio. At in duodecimo sæculo, refrigescente mundo Christiano, atque in Cathedralibus, et Collegiatis Ecclesiis, prævalente cura Præbendarum, et frequentia Chori pereunte; ad Divinum cultum sustinendum emanavit Præceptum Honorii Papæ Tertii, de quo in d. cap. Cum Creatura 11. de Celebrat. Miss. ubi mandavit omnibus Canonicis, quatenus cultum Dei non corporum negligentia obrepere permitterent, quo minùs, et pro anniversariis Defunctorum, et pro festo, vel feria, secundum temporum congruentiam, Missarum Solemnia conventualiter celebrarent. Idem præceptum innovatum fuit à Clemente Quinto in Concilio Viennensi, ut legitur in d. Clem. 1. De Celebrat. Missar. anno 1311. Et eadem pro indubitato po- 8
nunt Rubricæ Missalis in cit. cap. 3. et cap. 15. quas quidem Rubricas esse præceptivas, dubitandum non est, attenta Bulla B. Pii V. posita in principio Missalis, in qua præcipit, ut tam Missæ solemnes, quàm privatæ decantentur, et dicantur juxta præscriptum ipsarum Rubricarum in omnibus Ecclesiis totius orbis Christiani, in quibus juxta Romanæ Ecclesiæ ritum constitutum est

celebrare, & pro eodem [illegible] plura Decreta Sacr. Rit. Congregationis reperiuntur, ut videre est apud [illegible] in [illegible] Verb. Missa n. 6.

Quoad Tertium. Si quaeramus, qua hora sit cantanda Missa in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis? ita respondet Rubrica Missalis tit. 15 verbis: *In festis duplicibus, & semiduplicibus, in Dominicis, & infra octavas, dicitur Missa [illegible] post horam Tertiam. In festis simplicibus, & feriis per annum dicitur post Sextam. In Adventu, Quadragesima, Quatuor temporibus, etiam infra octavam Pentecostes, & Vigiliis, quae jejunantur, quamvis sint dies solemnes, Missa de Tempore debet cantari post Nonam. Missa autem defunctorum dici debet post Primam diei, [illegible] post Matutinum diei, dictis Laudibus in Vigiliis cum laudibus, [illegible] pro defunctis.* Excepto die commemorationis omnium fidelium, nec non depositionis defuncti, atque diebus Tertium, Septimum, Trigesimum, & Anniversarium, in quibus ob concursum populi dici potest Missa Solemnis de Requiem post Nonam, [illegible], & canitur Missa pro eo [illegible].

Hujusmodi autem temporis, & horarum distinctio pro cantanda Missa non caret mysterio. nam post Primam, vel etiam ante, canitur Missa pro defunctis, quia ut ait Gavantus in Rubric. Missal. part. 1 tit. 15 num. 5 properandum est in suffragiis defunctorum. Dominicis, ac festis duplicibus celebratur Missa Solemnis post Tertiam, tum quia eadem hora Spiritus Sanctus descendit super Apostolos, & est signum laetitiae, tum etiam quia olim post Evangelium Missae Solemnis concio habebatur ad populum, & conveniens erat, ut tum maturè celebraretur, ad hoc ut plebs commodè ad suas domos rediret, atque ipsi Canonici, Clerici, & Cantores, ad Vespertinum officium opportune possent reverti. Gavantus ubi supra num. 4. Franciscus de [illegible] Canonic. cap. 56. & Cecoper. in de Canonic. lib. 3. num. 31. In Festis simplicibus (quandoquidem sunt festa simplicia, & feriae per annum) Missa cantatur post horam Sextam, quia tunc Christus fuit crucifixus, ut notat S. Joannes in Evangel. cap. 19 vers. 14. Neque obstat id, quod scribit S. Marcus in suo Evangel. cap. 15 vers. 25 scilicet: *Erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum*: quia intelligendum est vel de crucifixione facta hora tertia linguis Judaeorum, quando clamarunt coram Pilato, Crucifige, crucifige eum, vel de fine horae tertiae juxta verba S. Marci, & de initio horae sextae juxta dictum S. Joannis, nam apud Judaeos Prima, Tertia, Sexta, & Nona hora diei continebant sub se alias tres horas, vel unaquaeque ipsarum durabat tribus horis, [illegible], & idem esset tempus in fine horae Tertiae, & in principio horae Sextae, ut latius disserunt de hac Menochius in Histor. Sacra lib. 7 cap. 18 num. 1 Baronius, & Cornelius à Lapide in dd. locis Evangeliorum, nec non Tirinus in Chronico Sacro cap. 49 [illegible]. In Adventu autem, Quadragesima, Quatuor Temporibus, & Vigiliis, quae jejunantur, Missa Solemnis celebranda est post Nonam, quia olim in dictis diebus Sacrum protrahebatur usque ad [illegible] horam diei, idest Vesperas, quo terminato, & non prius, teste Merando in [illegible] q. 41 art. 22. fiebat corporum refectio, quae illis diebus unica [illegible] erat. Emin. Card. Toletus in [illegible] lib. 6. cap. 2. & [illegible] Vicecomes in [illegible], atque tunc collatio serotina [illegible], nisi necessitatis causa S. Thomas 2. 2. q. 147 art. 7. ad 2. Tabiena Verb. Jejunium, esti hodie ex consuetudine sit permissa. Cecoper. d. lib. 3 num. 31. Et de hac hora Nona pro celebranda Missa Solemni, quae dicebatur Vespertina, in diebus jejuniorum, plura ad eruditionem Cleri scripsimus in tractatu de Sacrosancto Decis. XII num. 9. ad quem Lectorem remittimus, & ad ea, quae refert Emin. Card. Bona Rer. Liturgic. lib. 1. cap. 21. num. 5. & 6.

Porrò non unam solam Missam solemniter cantare Canonici, & alii Presby-

beneficiati quotidie in Cathedralibus, &
13 Collegiatis Ecclesiis, sed etiam duas,
immò & tres eadem die, videlicet duas,
quotiescumque occurrit officium Sancti
novem lectionum in diebus feriatis
Quadragesimæ, Quatuor Temporum,
Rogationum, & Vigiliarum cum jejunio, Una de festo post Tertiam, altera de feria post Nonam, tres autem,
si per [illegible] officium Sancti novem Lectionum venerit in Vigilia Ascensionis
Domini, [illegible] enim cantatur una
Missa de Sancto post Tertiam, altera
de Vigilia Ascensionis post Sextam, &
tertia Missa de Rogationibus post Nonam, prout præscribitur in Calendario
Ecclesiæ [illegible], ad cuius annuam
compositionem destinatus est Magister
14 Cæremoniarum, à Capitulo Ecclesiæ
Cathedralis [illegible], juxta sententiam sequutam inter Episcopum Gregorium Cornelium, & ipsum Capitulum
anno 164[illegible] in Nunciatura Apostolica
[illegible], coram Illustrissimo, &
Reverendissimo Domino Scipione Elcio tunc Nuncio Apostolico, qui paulò
post numeratus fuit in albo Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium, ipse
autem Magister Cæremoniarum callere solet omnes partes Rubricarum, &
15 Decretorum Sacræ Rituum Congregationis. Prædictam autem celebrationem
Missarum solemnium eadem die esse de
præcepto, neque omitti posse absque
culpa peccati mortalis, docent Peyrinus *in addit. Privileg. Regul. cap. 1. num.*
16 17. Lezana *in Sum. tom. 4. Verb. Missa
num. 49.* Et Caccopertus *d. lib. 3. num. 54.*
ubi ait, Sacr. Rit. Congregationem
sub die 5. Martii 1633. sic bene debere
respondisse, non obstante quacunque
consuetudine in contrarium, vel quocumque urgenti negotio, prout ex alia
ejusdem Sacr. Congreg. declaratione
diei 16. *Januarii 1627.* adeò ut ad
evitandam culpam, si una ex prædictis duabus Missis legatur, & altera
cantetur, minimè sufficiat, quod utinam attenderent omnes in Collegiatis
obtinentes beneficia; quorum saltem
videtur deficiens in hujusmodi obligationis adimplemento.

Illud etiam est observandum, quod
illis diebus, quibus præcipiuntur duæ
Missæ cantatæ, [illegible]
[illegible], si cantet unam
Missam votivam, & alteram de [illegible] 17
[illegible], quia cantandæ sunt, prout
[illegible], quæ à Rubricis Missalis
præscribuntur, ut decrevit Sacra Rit.
Congr. apud Barbosam *in Sum. Apost.
Decis. v. [illegible] num. [illegible] & de Canonic. [illegible]
cap. 30. num. 1.* Atque à fortiori, quando una tantùm Missa præscribitur, non
potest absque gravi peccato omitti Missa de die [illegible], non obstante quacumque consuetudine, quæ esset abusus. Caccopertus *d. lib. 3. num. 55.* & abb.
Vercell. *[illegible] Moral. tract. [illegible] quæst. [illegible]
num. 1.*

Tandem notandum est, quod Cæremoniarum Magistri advertere debent,
nempè si festum alicujus Sancti de præcepto occurrat in feria Quadragesimæ, 18
eo die cantandam esse Missam de feria
post Tertiam, Missam verò de Sancto
post Nonam, ut commutatur commutatio paramentorum in [illegible] Vesperis,
quæ statim decantantur cum interventu
populi, prout servatur Romæ, & alibi,
quamvis de hoc nulla reperiatur Rubrica, ut observat idem Caccopertus
d. lib. 3. num. 55. in fine, quem legisse
studiosum Sacrorum Rituum valdè juvabit.

Quoad Ultimum: *An Regulares teneantur sub pœna peccati mortalis cantare
quotidie prædictas Missas in eorum Ecclesiis?* Est celebris controversia ab olim
Regularibus agitata, in qua affirmativam opinionem amplexi sunt Zyperus 19
*in Consultat. Canon. lib. 3. de Celebrat.
Missar. consult. 2. per totam*, & Peregrinus *in Commentar. ad Constitut. Clericor.
Regular. part. 1. cap. 2. Litt. E.* quam allegat Diana *part. 3. tract. 2. resol. 8. &
part. 6. tract. 8. resol. 11.* quæ nunc residens in opere Coordinato *tom. 2. tract. 1.
resol. 65. & seq. 66.* & alii apud Pasqualigum *de Sacrif. Missæ q. 838. & q. 839.*
Ratio eorum est, quia Regularium Ecclesiæ censentur Collegiatæ. Pax Jor-

damn *tom.* 1. *lib.* 5. *tit.* 8. *num.* 17. quod est manifestum, nam in eis habentur omnia signa Collegii, quæ sunt, caput Collegii, nempe Abbas, Prior, vel Guardianus, propria statuta, seu Constitutiones, Arca, & Massa communis, atque Syndicus, seu Procurator, quem eligunt ipsi Regulares ad exigendos redditus communes Monasterii, Sigillum, & locus Capitularis, in quo congregantur ad tractatus communes habendos, ex quibus concludenter deducitur qualitas Collegialitatis ad tradita per Mascard. *de Probat. concl.* 384. Rota *apud Buratum Decis.* 451. *num.* 2. Corroperius *de Canonicis lib.* 2. *num.* 61. *cum aliis* Itaque cum præceptum Honorii Tertii *in cap. Cum Creatura De Celebrat. Missar.* directum sit universis Ecclesiarum Prælatis, nulla est ratio,
21 quæ excipiat ab eo Prælatos Regulares, attenta potissimum *Cum* 1. *eod. tit.* quæ in § *Negatur*, expressè, & distinctè nominat Ecclesias Cathedrales, Regulares, & Collegiatas, & decreta Sacræ Congregationis de prædictis Missis cantandis sunt generalia ad omnes Orbis Ecclesias, ut advertit Leuren *d. tom.* 4. *Verb. Missa num.* 40. etsi dicat, Ecclesias Regulares impropriè tantùm esse Collegiatas, nam ex supradictis signa verè collegiatæ sunt.

Neque juvare videtur ipsos Regulares, ne sint obligati Missas canere juxta Rubricas Missalis, quia non gaudent quotidianis distributionibus, ut solent
22 Canonici, & alii beneficiati in Cathedralibus, & secularibus Collegiatis. Siquidem habent possessiones, & bona stabilia, ubi ex reddita à fidelibus, ut cultum Divinum exerceant, & pro tota Ecclesia, ac pro benefactoribus orent, quod præcipuè fieri debet in solemni quotidiano Missæ Sacrificio, nihil autem differunt in substantia, fructus quotidianarum distributionum, à redditibus Regularium bonorum, cum utique enim deducitur Jus percipiendi victum, & vestitum, quod pariter consequuntur etiam Religiosi non possidentes bona stabilia, qui vivunt ex quotidianis eleemosynis fidelium, ad eumdem effectum collatis. Idcircò Regulares ipsi censentur comprehensi in Rubrica Missalis, ac Juribus præcipientibus Missarum Solemnium celebrationem, ac tradita per Fagnanum *in cit. cap. Cum Creatura De Celebrat. Missar.* & ante ipsum à Soto *in* 4. *dist.* 13. *q.* 2. *art.* 1. atque Suarezio *in* 3. *p. D. Thomæ tom.* 3. *disp.* 80. *sect.* 2. *concl.* 2.

Negativam tamen sententiam Regulares Moralistæ, causam propriam 23 agentes ferè omnes defendunt, inter quos Quartus *in Rubric. Missal. part.* 1. *tit.* 3. *sect.* 1. *dub.* 4. Pellizzarius *in Manual. Prælat. tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 9. *num.* 30. Peyrin. *in tom.* 3. *cap.* 1. *num.* 19. Bardonus *in Correct. part.* 2. *resol.* 23. *n.* 23. & omnium antesignanus Diana Coordinatus *in cit. tom.* 2. *tract.* 1. *resol.* 83. *cum aliis quatuor seqq.* in quibus nititur probare, ipsos Religiosos non teneri ad Chorum, & ad Solemnia Missarum, nisi vel ex Regulæ præscripto, vel ex ipsa consuetudine, & utroque respectu non incurrere pœnam peccati mortalis, in casu omissionis, quia ad illam non censentur Regulares se obligare voluisse, quapropter usus ferè communis omnium Regularium est canere unam Missam quotidie de officio currenti, etiam in Vigiliis cum jejunio, & Quadragesima; alteram verò à Rubrica præceptam planè legere, vel de eadem in Missa cantata commemorationem facere juxta normam Sacerdotum privatas Missas celebrantium.

Hæc in re Judicis personam sumere non intendo, & satis esse puto utriusque partis fundamenta delibasse, pro 24 conclusione autem præsentis Decisionis, non omittam aliud connexum quæsitum, quod faciunt Moralistæ; *An Sacerdos Solemnis vel Levitæ teneantur submissa voce legere Epistolam, & Evangelium, prout etiam Gloria in Excelsis, & Credo, vel saltem si, quod ut Ministros, vel Chorum illa canentes?* Et quod non teneantur ea legere, sed sufficiat ea audire, dum cantantur ab aliis, docent Pellizzarius *d. tract.* 5. *cap.* 9. *num.* 25. & ejusd. *seqq.*

36. ubi extendit suam doctrinam etiam ad Prophetias Sabbati Sancti: & Tamburinus *de Sacrificio Missæ lib. 2. cap. 5 §. 2. num. 6.* ubi alios cumulat ita sentientes. Porrò talis assertio movet stomachum, quia Rubrica Missalis *de Ritu servando in celebrat. Missæ cap. 6* expressè dicit, Epistolam, atque Evangelium submissa voce esse legendum à celebrante. Item feria sexta in Parasceve Rubrica habet, quod Sacerdos legat submissa voce tùm prophetiam, tùm Passionem Domini, dum ab aliis cantatur; & Sabbato Sancto post Cerei Paschalis benedictionem sic Rubrica ordinat: *Postea leguntur Prophetiæ sine titulo; & Celebrans legit eas submissa voce ad Altare in cornu Epistolæ.* Si igitur absque culpa lectio omnium prædictorum in Missa solemni omitti potest; frustratoriæ sunt Rubricæ, inutiles Sacri ritus, nullius ponderis B. Pii Quinti Bulla, quæ strictè, & in virtute sanctæ obedientiæ mandat, & præcipit, ipsas Rubricas ab omnibus servari. Utique à nonnullis Moralistis nimium laxantur habenæ, præcipuè circa Missalis Rubricas, de quarum vi, & observantia plura dixi *Anno 1683. in Decisione Casus Prudentialis Mensis Julii*, ad quam studiosum remitto; illum monendo, nefas esse operari contra præscriptum Rubricarum, quæ Leges sunt, & Decreta Pontificia, ut doctè advertunt Fagnanus *in cap. Cum creatura num. 29. de Celebrat. Missar.* & Castaldus *libr. 2. sect. 6. cap. 1. num. 5.*

DECISIO XXXIX.

ARGUMENTUM.

Disseritur de tempore, quo licitum est privatas Missas celebrare. Docetur, olim fuisse in usu Missas Nocturnas, & Vespertinas; & Quid sit Missa Præsanctificatorum? Missæ nunc debent esse diurnæ, idest ab Aurora ad Meridiem. Quid, & Quotuplex sit Dies? & quid sit Nox? Varia Horarum computatio ad constituendum diem. Dies Indulgentiæ consequendæ quando incipiat, & desinat? Agitur de diebus Naturalibus, Ecclesiasticis, Artificialibus, Intercalaribus, Canicularibus, & Criticis. Quid sit Aurora, & quanto tempore nascatur ante Solem? Casus plurimi, in quibus licet Litare ante Auroram, & post Meridiem. De Privilegiis Regularium circa horam celebrandi. Habitantes sub Polo, habentes diem longissimum per sex Menses, deindè consimilem noctem, quomodo cognoscant Auroram, & Meridiem pro Sacrificio?

SUMMARIUM.

1 *Nocturnæ Missæ, quæ num olim essent in Ecclesia?*
2 *Christiani antiqui cur vocati latebrosi, & lucifugæ?*
3 *Nocturnæ Missæ in nocte Natalis Domini, Epiphaniæ, Cœnæ Domini, Vigiliæ Paschæ, & Pentecostes.*
4 *Nocturnæ Missæ quo sæculo cessarint?*
5 *Privilegia Apostolica concessa aliquibus Principibus audiendi Missam de nocte.*
6 *Missa nocturna, quæ adhuc est in usu in Polonia, & Germania.*
7 *Confraternitas Cæcorum in Cathedrali Paduæ celebrare facit Missam in festo Conceptionis Deiparæ propè Auroram cum cantu.*
8 *Vespertinæ Missæ quænam erant?*
9 *Jejunantes olim solùm in occasu Solis cibum sumebant.*
10 *Vespertinarum Missarum ratio, & motivum.*

11 Mar-

EXplicavimus tempus, & horas, in quibus Missæ solemnes secundum diversitatem temporum, & officiorum sunt celebrandæ, superest, ut agamus de tempore, atque horis, in quibus Missæ privatæ haberi possunt. Sciendum est igitur, quod usque ab initio Ecclesiæ fuerunt Missæ *Nocturnæ*, *Vespertinæ*, atque *Diurnæ*.

Nocturnæ Missæ illæ erant, quæ, ut plurimùm, dum vexaretur Ecclesia à Tyrannorum persecutionibus, tempore noctis celebrabantur; fideles enim nocturno tempore, & secretò conveniebant ad Sacram Synaxim in loco, ubi 1

nihil premittens Antistites, & Sacerdotes reperiebant, à quibus Verbum Dei audiebant, & divinis laudibus vacantes, Sacrosancto Missae Sacrificio assistebant, & in eo omnes Communionem recipiebant. De hac re praeclarum est exemplum illud Divi Pauli, de quo in *Actibus Apostol. cap. 20.* ubi cum esset Troade die Dominico, cum convenissent, ut S. Lucas, *ad frangendum panem, Paulus disputabat cum eis profecturus in crastinum, protraxitque sermonem usque in mediam noctem*, ceciditque lapsu, & mortuus Eutychus adolescens, quem Apostolus suscitavit à morte, *fregitque panem*, idest Missam celebravit, & fideles communicavit, ut declarant Sacrae Scripturae Interpretes, quos citant Cornelius à Lapide, & Tirinus, & testatur S. Augustinus *Epistol. 86. ad Casulanum*, his verbis: *Nocte media fractum panem, sicut frangitur in Sacramento Corporis Christi, praedicans Sermonem in quo ad mediam noctem, ut post Sacramenta celebrata, quae ad delectionem aliquam congregatos.* Sed post Apostolorum tempora, tribus primis saeculis, morem habebant Christiani nocte se congregare ad Sacra peragenda, ideoque à quibusdam vocabantur *nocturni, & lucifugae*, quia, ut scribit Plinius *lib. 10. Epistol. 97.* ad Traianum, *Soliti essent stato die ante lucem convenire, carmenque Christo quasi Deo dicere secum invicem.* Ibi enim distribuebantur Sacrae Corpus, & Sanguinem Christi nocturno tempore, ut pluribus auctoritatibus probant Eminentissimi Cardinales Baronius *Anno 57. num. 11.* Brancatius *Dissert. prima de Privileg. Capell. Cardinal.* & Bona *Rer. Liturgic. lib. 1. cap. 21. num. 4.* ubi ponit hunc Prudentii carmen in Hymno de S. Laurentio

Hunc esse vestris Orgiis
Moremque, & artem proditum est,
Libent ut auro Antistites
Argenteis Scyphis ferunt
Fumare sacrum sanguinem,
Auroque nocturnis sacris
Adstare fixos cereos.

Reddita postmodum Ecclesiae pace, quamvis interdiu Sacra Mysteria peragerentur, remanserunt intra annum aliquae Missae nocturnae, videlicet 3
in Nativitate Domini, *cap. Nocte Sancta de Consecrat. dist. 1.* & apud aliquos etiam in nocte Epiphaniae, itemque in feria quinta Coenae Domini, in nocte Sabbathi Sancti ante Dominicam Resurrectionis, & in Vigilia Pentecostes, quibus solemnioribus Missa celebrabatur circa mediam noctem, quae de causa adhuc Missale Romanum ponit in Praefatione, & intra actionem Missae eandem dicendi verba: ubi *Hanc Sacratissimam noctem*, ut hunc demonstrat ipse Emin. Card. Bona *d. lib. 1. cap. 20. num. 4.* addens, ubi primus observatum fuisse quater in anno, in Sabbatis quatuor temporum, in quibus ordinationes clericorum sero incipiebantur, ut de nocte Missam pro iisdem ordinationibus complerentur. Caeterum Missae nocturnae concedentur, excepta il- 4
la Noctis Nativitatis Domini, post duodecimum saeculum cessaverunt ab usu, teste Hugone Victorino, qui obiit *Anno 1142.* sic enim ipse scribit *lib. 3. de Sacramentis lib. 10. cap. 11.* *Jam fuit translatum de Sabbato Off. quae sero celebrantur, sed matutinum delata ad ejusdem pertinent tempus, praeterea desponsatum.* Quamvis Guil. Durandus, qui vivebat *Anno 1286.* testetur *lib. 6. Ration. cap. 72.* vestigium aliquod peculiarum Missarum nocturnarum in quibusdam Ecclesiis usque ad sua tempora permansisse. Consuetudine cessante, seu abrogatio usus Missae nocturnae post saeculum duodecimum ex privilegiis particularibus concessis per Sedem Apostolicam nonnullis piis Principibus, ut possit de nocte illis celebrare facere possint, etsi raro, nempe *Anno 1264.* per Urbanum IV. Marchioni Montisferrati, per 5
Bonifacium VIII. Catherinae Imperatrici Constantinopolitanae *Anno 1300.* Per Clementem V. *Anno 1308.* Philippo Principi Tarentino, & per Joannem XXII. Philippo Regi Franciae *Anno 1316.* ut testantur Odoricus Rinaldus in *Annalib. ad dd. annos*, & notat Emin.
Card.

Card. Brancatium d. Opusc. de Pontific.
6 *Capell. Cardin. pag. 7.* Adhuc tamen in
quibusdam Provinciis, praesertim in
Polonia, ac Germania, esse in usu Mis-
sam unam nocturnam, quae tribus, vel
quatuor horis ante lucem cum ingenti
solemnitate cantatur in Adventu Domi-
ni ad honorem Beatae Mariae Virginis,
& nuncupatur *Missa Rorate* ab initio
Introitus ejusdem Missae, tradit Emin.
Card. Bona *d. lib. 1 cap. 11 num. 4.* cui
quodammodo videtur correspondere
7 Missa immaculatae Conceptionis ejus-
dem Deiparae, quam cantare facit quo-
tannis Confraternitas erecta in hac
Cathedrali Ecclesia Patavina propè Au-
roram *die 8 Decembris.* Et haec de Mis-
sis nocturnis.

Vespertinae Missae illae erant, quae in
Quadragesima, & diebus jejuniorum
8 celebrabantur in fine diei, atque in oc-
casu Solis, quo tantùm tempore primi-
tivi Christiani jejunium solvebant, &
non antè, ad prandiumque eis accede-
re licebat, ut legitur in *cap. Solent 50.*
9 *De Consecrat. dist. 1.* cujus haec sunt ver-
ba ex Concilio Cabilonensi desumpta:
*Solent plures, qui se jejunare putant, in
Quadragesima, mox ut signum audierint ad
horam Nonam comedere. Qui nullatenus
jejunare credendi sunt, si ante manducave-
rint, quam Vespertinum celebretur Of-
ficium. Concurrendum est enim ad Missas,
& auditis Missarum solemniis, & vesper-
tinis Officiis, & largitis eleemosynis, ad
cibum accedendum est.* De his Missis Ves-
pertinis mentionem feci in Decisioni-
bus de Venerabili Eucharistiae Sacra-
mento *Decis. XIII. n. 2.* ubi illas usitatas
fuisse in primitiva Ecclesia observavi
ex Emin. Card. Bona *d. lib. 1. cap. 15.*
10 *num. 7.* ob exemplum Synagogae, quae
Matutinum, & Vespertinum Sacrificium
offerebat, quamvis enim Mosayca Sa-
crificia cessassent, fideles, qui erant
ex circumcisione, non statim veterum
Rituum poterant oblivisci. Porrò alia
ratio, & quidem praecipua fuit cele-
brandi Missas Vespertinas, Sole occum-
bente, in diebus jejuniorum, quam
docet Joannes Zonaras in *can. 52. Concil.*
Trullani, nimirum ne moestitia jejunii
confunderetur cum Sacrificii laetitia:
siquidem Sacrosanctum Missae Sacrifi-
cium, & Communio in eo fidelibus elar-
gita signum erat gaudii, & exultatio-
nis, tanquam pignus futurae gloriae, &
fiducia Resurrectionis. At jejunium, ob
poenitentiam culparum institutum, do-
lor cordis, & animi tristitia comitaba-
tur, & ideò incongruum erat, Sacrifi-
cia diurna, & matutina offerre, ne Sa-
crificii alacritas adimeret maerorem je-
junii, & ne jejunii luctus turbaret Sa-
crificii jucunditatem, & sic Missa ad il-
lud tempus differri solebat, quo jeju-
nium solvi poterat, ut Sacrae Mensae
participes effecti, & materiali refectio-
ne refocillati animo, & corpore lae-
tarentur. Eandem ob causam festivita- 11
tes Martyrum in Quadragesima peragi
Synodus Laodicena *Can. 51.* prohibuit,
quia veteris Ecclesiae erat festum agere,
& non jejunare coronas Invictorum eorum,
& è contra, ut servarent rigorosum
jejunium, festivitates Sanctorum in
Quadragesima occurrentes transfere-
bant, quod usque in hodiernum diem
observat Ecclesia Ambrosiana. Immò
Graeci in quadragesima utuntur Missa
Praesanctificatorum, in qua non conse- 12
crant, sed sumunt Hostias antecedenti
die Dominico consecratas, juxta Can.
49. Laodicenae Synodi, ut sequitur:
*Non oportet in Quadragesima panem offer-
re, nisi Sabbato, & Dominica tantùm:*
cui concordat Concilii Trullani *Can. 52.*
dicens: *In omnibus Sanctae Quadragesimae
jejunii diebus, praeterquam Sabbato, &
Dominica, & Sanctae Annunciationis die,
fiat Sacrum Praesanctificatorum ministe-
rium.* Die namque Dominico in Qua-
dragesima, praeter oblationem illius
diei, consecrant Graeci alios quinque
panes pro totidem sequentibus feriis us-
que ad Sabbatum, tùm singulis diebus
sub vesperam conveniunt in Ecclesia,
& recitatis precibus, psalmodiis, &
lectionibus, Sacramentum antea con-
secratum proponunt, & sumunt, jux-
ta morem, quem nos Latini servamus
feria sexta in Parasceve, & quia panem
antea

antea consecratarum, & Sanctificatarum [illegible], vocant Officium, & Missam item Præsanctificatorum, idest ante consecratorum, & de ea agit Euchologium cum notis Goar pag. 187. [illegible] Emin. Card. Bona Rer. Liturg. lib. 1. cap. 15. num. [illegible] & Martinus in [illegible] [illegible], ubi causam absque legitimo fundamento asserit, eamdem Missam Præsanctificatorum institutam à S. Gregorio Magno, & observatam etiam in Ecclesia Latina usque ad annum 930. tandem institutam fuit antiquitate, & observata tantum ab Ecclesia Orientali, ut demonstrat Goar in Notis ad d. Off. Præsanctificatorum pag. 205. num. 1. & pag. 210. num. 44.

Non [illegible] testimonium Missæ Vespertinæ, & in occasu Solis peractæ, occasione [illegible], est illud, quod refertur à Benedicto [illegible] in Vita SS. Theodori Siceotæ, & Antiochi insignis Eremitæ, relata inter vitas [illegible] Eremitarum Orientis, & conscripta à Georgio Presbytero, ejusdem S. Theodori discipulo, cum enim ipse S. Theo-
13 dorus recepisset hospitio in Monasterio suo prædictum S. Antiochum Virum Eremitam, Constantinopoli revertentem, ubi ad Imperatorem Mauritium legatus accesserat, ut illi Synopolim oppidum à barbaris direptum commendaret, quod notat etiam Emin. Card. Baron. Ann. 597. n. 19. ita subdit Auctor de iisdem Sanctis: *Cum autem Vespera advenisset, facto Divino Sacrificio, accubuerunt, ut pane, & [illegible]*. En hos Sanctos [illegible] jejunium protraxisse usque ad vesperam, nec illud solvisse, nisi facto Sacrificio Vespertino.

Duravit consuetudo Missarum Vespertinarum etiam in diebus jejunii usque
14 ad duodecimum sæculum, ut notat idem Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 21. num. 7. quo tempore, pristina severitate paulatim relaxata, successit melior disciplina, quæ ne penitus antiquitatis vestigium destrueret, retinuit Missam Vespertinam ad horam nonam, non quidem solarem, seu naturalem, quæ paulum distat ab occasu Solis, sed Ecclesiasticam, recitatam scilicet in Choro illam Horarum Canonicarum, quæ Nona vocatur, post quam in Quadragesima, & Vigiliis cum jejunio cantatur Missa de feria, ut dictum est in antecedenti *Decis. XXXVIII.* num. 13. Et ex facto [illegible], ut [illegible] veneranda vetustas, ut antiquitatis saltem in publica officiorum recitatione retineatur memoria, dum non nisi post Nonam, etsi ante meridiem, cantatur Missa de jejunio, de cujus differentia cum illo primævorum [illegible] facta est ratio, quam [illegible], videtur eam solum nomen retinere [illegible].

Hæ Missæ Vespertinæ, quæ olim erant in usu, nunc sunt omnino proscriptæ 15
per Bullam S. Pii Quinti, *Incipit Sanctissimus*, (in Bul. [illegible]) per quam anno 1566. inhærendo Decreto S. Concilii Tridentini *sess. 22. de Observan. & evitan. in Celebrat. Missæ*, in quo inter cætera prohibet, *Ne Sacerdotes aliis, quam debitis horis celebrent*, præcipit quibuscumque tam Sæcularibus, quam Regularibus sub pœna perpetuæ suspensionis à Divinis, *Ne deinceps Missas vespertino tempore, quantumcumque [illegible], & [illegible], aut alio quovis prætextu celebrent, vel celebrari facere præsumant*. Rationem hujuscemodi proscriptionis Vespertinarum Missarum reddit Navarrus in *Summa Bullar. part. 1.* Comment. 79. num. 3. quia cum istis temporibus homines nescirent à cibo vacare usque ad Vesperam, si tunc licitum esset sacrificare, neque Sacerdotes decenter celebrarent, neque astantes devote audirent. Hinc recte deducit Emin. Cardin. Brancatius *d. Opusc. [illegible] de Privil. Card. [illegible]* quod omnia Privilegia, ante Concilium Tridentinum
quibusvis personis concessa, celebrandi 16
Missas Vespertino tempore, sunt prorsus revocata, attenta præcipue illa Bulla Gregorii Papæ XIII. *Incipit In tanta* (& est in ordine Bulla [illegible]) Anni 1573. per quam abrogavit omnia privilegia Regularium Decretis Concilii Tridentini adversantia, eaque reduxit ad terminos ejusdem Tridentini

Concilii, prout infra latius ostendemus num. 39.

Diurnæ itaque Missæ illæ sunt, quæ hisce nostris temporibus, non amplius nocte, neque vespertino tempore, sed in die celebrantur juxta Rubricam
17 Missalis, *De hora celebrandi Missam tit. 15. num. 1.* ubi ita disponit: *Missa privata saltem post Matutinum, & Laudes quacumque hora, ab Aurora usque ad meridiem, dici potest.* Et in alia Rubrica *De Defectibus in celebratione Missarum occurrentibus tit. 10.* ita ait: *Possunt etiam defectus occurrere in ministerio ipso, si aliquid ex requisitis ad illud desit, ut* (pauca omitto) *si non fit tempore debito celebrandi, quod est ab Aurora usque ad meridiem.* Idcircò Regula datur ab omnibus Doctoribus, quod Missæ debent esse diurnæ, idest celebratæ de die, non autem Vespere, vel nocte, ea ratione,
18 quia Christus, qui in Sacrificio offertur, est candor lucis æternæ, & Sacrificium Missæ est Sacrificium proprium Legis gratiæ, in qua fides, & alia Dei dona supernaturalia clariùs fulgent. Layman *lib. 5. tract. 5. cap. 4. num. 1.* & ulterius, quia Christus præsens est in hoc Sacramento, qui dixit *Jo. 9. Vers. 4. Me oportet operari opera ejus, qui misit me, donec dies est: venit nox, quando nemo potest operari. Quamdiu in mundo sum, lux sum mundi.* Itaque non in nocte, sed in die est sacrificandum.

Pro intelligentia dicendorum, sciendum est, quod dies nihil aliud est, nisi
19 præsentia Solis super terram, nox autem est Solis privatio, *cap. Hi qui pertendunt. De Homicid. & Hæc verba 124. de Verb. Signif.* Antonell. *de Tempore legali lib. 1. cap. 3. num. 10.* [illegible] Nox nihil est aliud, quam Terræ umbra, & illam prisca [illegible] tanquam Deam venerabantur, eique gallum nocturno tempore sacrificabant, ut canit Ovidius in *Fastis*:

Nocte Deæ noctis cristatus cæditur ales,
Quod tepidum vigili provocat ore diem.

Fingebantque habere currum, & equos; ut ille Tibullus, qui lib. 2. eleg. 1. ait:

Ludite: jam Nox jungit equos, currumque sequuntur
Matris lascivo sidera fulva choro.

Eam autem aurigam fuisse soporem declamabant, juxta illud Stat. 2. Theb.

Sopor obvius illi,
Noctis agebat equos, trepidusque assurgit honori
Numinis.

Et in sex partes iidem Poetæ noctem dividebant, quarum primam dicebant, *Primam facem*, quia tunc in domo accendebantur lumina, secundam nuncupabant *noctem concubiam*, nam in ea concubitum, seu dormitum homines procedebant, tertiam *intempestam noctem*, dum omnes requiescerent, tunc enim quidquid agebatur, reputabatur intempestivum. Quartam appellant *mediam noctem*; de qua Ovidius 4. *Fast.*

Noctis erat medium; placidique silentia Somni.

Quintam *Gallicinium*, in qua galli incipiebant cantare. Sextam *Auroram*, diluculum, & *Conticinium*; ob dulcedinem somni, quam experiuntur mortales in illa. Porrò Hebræi, ac Romani dividebant noctem in quatuor partes, quas Vigilias vocitabant, & unaquæque earum continebat tres horas, in quibus vigiles milites in statione morabantur, & de his vigiliis frequens est mentio in Evangelio, unde S. Matthæus *cap. 14. vers. 25.* ait, quod Discipulis remigantibus nocte in mare Galilææ, ob contrarietatem venti, Christus *quarta vigilia noctis venit ad eos, ambulans super mare.* Quem locum ita commentatur iisdem Barradas: *Nox in quatuor partes militari usu distributa est. Hæ partes Vigiliæ quatuor appellantur, eò quòd quatuor vigiliis mutabantur, aliique alios succedebant. Tres verò horas Vigilia quæque continebat.*

Dies autem tripliciter sumitur, quatenus alius dicitur dies *Naturalis*, alius 20
Ecclesiasticus, & alius *Artificialis*, seu *Civilis*. Antonellus *d. lib. 1. cap. 3. num. 19.* Naturalis dies est, qui complectitur

vigin-

viginti quatuor horas. Horas autem fabulantur poetae esse filias Themidis, & Jovis, Themidem autem genitam fuisse à Caelo, & Terra, ipsasque horas Solis [illegible], & Caelum circumvolvere effingunt. Varia autem est computatio horarum, ad constituendum integrum diem naturalem secundum
21 varietatem Nationum. Romani numerabant initium diei à media nocte ante, & terminare diem faciunt in media nocte sequenti [illegible] *More Romano* § [illegible] *de Feriis* & hoc modo Ecclesia etiam utit diem quoad vigilias de Praecepto, quoad festivitates, ut [illegible] opera servilia, quoad celebranda Matrimonia, & Reservationes beneficiorum. Gonzalez *ad Reg. 8. Canc. gl. 11. num. 9. & 10.* Pax Jordanus *lib. 10. tit. 12. num. 43. & optime* Auctor *in d. tr. 1. cap. 3. num. 28. & 38.* talisque dies [illegible] computatus communiter Nictimeron ab [illegible], hoc est Noctidium, ut scribit *Zacchias in QQ. Medic.* [illegible]
22 *& satis* ibi addit, quod si puer nascatur ante mediam noctem, eius natalis numerandus est à die praecedente, si autem post, à die subsequenti, quod est omnino dignum, discernere enim valde potest pro susceptione ordinum, vel pro Professione Regulari emittenda. Alii computant diem naturalem ab occasu Solis, quemadmodum nostra horologia signant horas viginti quatuor, & incipiunt signare primam horam noctis, & hoc pacto Athenienses numerabant diem. Glossa *in d. § More Romano de Feriis*, & ita computatur dies naturalis ab Hebraeis, qui incipiunt suum Sabbatum statim post occasum Solis diei antecedentis. [illegible] *in Chronico Sacro cap. 2.* Babylonii computabant diem ab ortu Solis usque ad eum ortum sequentis diei, idemque faciunt Persae, & Norimbergenses, ut scribit Antonelli *d. cap. 3. num. 30.* & in hoc sensu videtur sumi dies ab Ecclesia in Hymno Dominicali, *Lucis Creator optime*, dum canit in illo

Qui mane junctum Vesperi
Diem vocari praecipis.

Alii tandem computant diem naturalem à meridie in meridiem, & ita faciunt Gothi, Hispani, & maior pars Germanorum, qui omnes terminare faciunt diem naturalem, quando Sol pervenit ad lineam meridianam, quae versatur super nostrum *Zenith*, & tunc numerant horas viginti quatuor, quando autem Sol discedit ab eadem linea meridiana, occasum versus, numerant primam horam, & sic successive, unde fit, quod semper in eadem hora habent meridiem, & mediam noctem, prout computant, & numerant Astronomi, ut traditur per Aul. Gellium *de Noct. Attic. lib. 3. cap. 2.* Beda *de ratione temp. cap. 5. & de div. temp. cap.* [illegible] & alios apud Tamburin. [illegible] Card. Bonam *de Divina Psalmod.* [illegible] & novissime Ludovicum [illegible] *in Opusc. de Sphaera* [illegible] *cap. 10.* ubi [illegible] capite *Appres-* 23
so de i [illegible] *Meridiano per* [illegible] *Nationi de 24. hore*, [illegible] *gli Astronomi* [illegible] *Meridiano* [illegible] *Sole, e à tutte l'altre Stelle* [illegible] *Giorno* [illegible] *mezza notte* [illegible] *mezza notte antecedente* [illegible] *mezza notte susseguente* [illegible] *Astronomi* [illegible] *mezzo giorno* [illegible] *Babilonii* [illegible] *Oriente* [illegible] *fino* [illegible]
Et hoc de die Naturali.

Dies Ecclesiasticus est tempus ab Ecclesia certis actibus praefinitum. & hic 24
dies incipit à Vespera antecedenti, & terminat ad Vesperam subsequentem.

cap. [illegible] D. Confess. d. [illegible] Scaccia de Judiciis lib. 2. cap. [illegible] num. [illegible] Antonell. d. lib. [illegible] cap. [illegible] num. [illegible] Et ita numeratur dies Ecclesiasticus, tum in recitandis Sanctorum Officiis, quæ in primis Vesperis incipiunt, seu dies antecedentis sumunt initium, & terminant in Vesperis diei festi, ut servatur in omnibus Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis, tùm in consequendis Indulgentiis [illegible] Regia [illegible] Glossa [illegible] verbo Assumptionis. De jure Ecclesiastico [illegible]

31 [illegible] circa assequutionem Indulgentiarum attendendus est tenor Brevis Pontificii, qui inspiciendus est diversus, ut bene [illegible] in Quæst. [illegible] De Indulg. [illegible] & seqq. Si quidem vel in Brevi dicitur, Qui [illegible] à primis Vesperis usque ad occasum Solis ejusdem festi. Et in hoc casu, incipit Indulgentia [illegible] quando in die vigiliæ festi Ecclesia [illegible] primas Vesperas, una, vel duabus horis post meridiem circa Quadragesimam, & in Quadragesima ante meridiem, dum cantantur Vesperæ in Choro, & durat toto die festi usque ad occasum Solis, idest quando Sol jam planè sub horizonte est absconditus. Gobat [illegible] num. [illegible] Aliquando in Brevi Apostolico dicitur Indulgentiam esse consequendam à primis [illegible] Vesperis [illegible]. Et in hoc casu, cessat Indulgentia [illegible] tempore [illegible] secundis Vesperis [illegible] Bonacina [illegible] de Indulg. [illegible] Navarrus [illegible] num. [illegible] & Reginaldus [illegible] num. [illegible] Et [illegible] in Brevi Indulgentiæ, cum tamen [illegible] Ecclesiam [illegible] & in hoc casu, quamvis Gobat d. cap. [illegible] num. [illegible] putet, eam incipere à primis Vesperis, contrarium tamen est [illegible], & omnino dicendum Indulgentiam [illegible] incipere à [illegible] post [illegible], quo tempore incipit [illegible], & obligatio abstinendi ab operibus servilibus, (ut dictum est supra, num. [illegible]) & durare usque ad [illegible] noctis subsequentis, ut firmat Quintanaduenas in Appendice [illegible] num. [illegible] cum [illegible] Gobat [illegible] num. [illegible] [illegible]

Dies artificialis, [illegible] Solis, & [illegible] qui incipit ab ortu Solis, & durat usque ad ejus occasum, ut [illegible] 16 cap. [illegible] ad [illegible] quod etiam dictum est à Moyse [illegible] Dixitque Deus [illegible] [illegible] Noctem [illegible] habet duodecim horas, de quibus ait Christus Joan. [illegible] Nonne duodecim [illegible] Maldonatus explicat, dicens, [illegible] quam [illegible] temporibus dies vel est longior, ut in æstate, vel brevior, ut in hyeme, & dividi solet in sex partes, quarum prima est Aurora, sic dicta quasi [illegible], dum crepusculum [illegible], & aves longum ex [illegible] secunda appellatur Mane, cum jam Sol surgit super Orizontem, tertia pars vocatur Antemeridianum, quarta Meridies, quinta Pomeridianum, sexta, & ultima Vesper. [illegible] Dies.

Dupex autem est dies Artificialis, Usualis, & Civilis apud Juristas, nempè Usualis incipiens à tempore ab Aurora, & durans usque ad crepusculum noctis, & [illegible] seu Emergens, qui potest incipere in quacumque hora diei, & terminare in eadem hora diei sequentis. Scaccia de Judiciis [illegible] cap. [illegible] num. [illegible] & seqq. [illegible] d. [illegible] num. [illegible] ubi dicit, quod si quis hac hora, quacumque illa sit, promittat aliquid facere intra unum diem, is quidem dies durabit die sequenti, eadem illa hora. Antonellus d. [illegible] de Temp. legal. cap. [illegible] num. [illegible] & [illegible] ubi subdit, quod in favorabilibus appellatione diei [illegible] die naturali, ut [illegible], ut [illegible] intelligatur de artificiali, [illegible] ut contrà, videlicet si lex mandet servilia opera alicujus in die festo, non comprehendatur in lege, si deberent opera ali-

17 [illegible]

tecedenti, vel subsequenti diem festum. Scaccia d. lib. 2 cap. 3 num. 337 quia
28 factum de nocte, propriè non dicitur factum de die. Gratian. Discept. for. cap. 972. num. 10. & seqq. Quod si delictum commissum sit in Aurora, relinquitur arbitrio Judicis determinare, an die, vel nocte dicatur dei; hoc secundum majorem, vel minorem Auroræ claritatem. Vivius opin. 992. num. 17. Scaccia de Jud. lib. 2. cap. 3 num. 349.

Pro complemento autem denominationum dierum, scire oportet, alios quosque dies vocari Bissextiles, Intercalares, seu Intercalatos, qui singulis quatuor
29 annis inseruntur in Mense Februario, in quo bis legitur Sexto Calendas Martii, & quo dies computantur pro uno, ideóque nihil refert, si quis nascatur in primo, vel secundo die bissextili, & intercalato, cum illud biduum habeatur pro uno tantùm die. Barbosa in l. 3. §. sed Veriùs. ff. de Minor. & Auctor. ut d. cap. 3 num. 12. Item alios dies nuncupari Caniculares, & sunt in Solstitio æstivo, quando Sol ingressus est signum Leonis, cui conjungitur canis major, Stella scilicet qualitatis siccæ, & ardentis, à qua nomen sumunt, & de qua cecinit Tibull. lib. 1. Eleg. 1.

Atque [illegible], cùm Sidera æstiva [illegible]
[illegible] terra [illegible].

Et Horatius lib. 3. Ode 17.

[illegible] furit [illegible]

Hisce diebus caniculatibus inveniuntur Venti Australes. Arist. Problem. 24. n. 22. & Medici abstinent à venæ sectione. Alios autem dies iidem Medici vocant Criticos, seu Decretorios, quia in infirmitatibus indicant bonum, vel malum eventum; & hi præcipui sunt dies quartus, septimus, undecimus, decimusquartus, decimusseptimus, & vigesimus, ut habetur apud Tholosan. in syntaxi Artis Mirab. lib. 2. de 28 cap. 31 ubi reddit rationem, quare dies prædicti sint critici, scilicet quia spatio septuaginta duarum horarum, hoc est trium dierum, unum signum Zodiaci peragit Luna, à qua humores nostrorum corporum vehementer moventur, & de uno in aliud, prout de signo in signum Luna scandit, habentur indicia exitus morborum.

Redeuntes autem ad Decisionem nostram, à qua aliquantulum digressi sumus, Sacrosanctum Missæ Sacrificium in die, non in nocte est litandum. Mis-
30 sasque privatas, juxta Rubricam Missalis, ab Aurora usque ad meridiem licet celebrandas. Auroram filiam Titani, & Terræ dixerunt Poetæ, eamque per cœlum vehi curru, quem trahit Pegasus alatus equus, ipsa manu tenente Lampadem, unde à Græcis Lampadephora est appellata. Sed relictis fabulis, Au-
31 rora propriè est matutinus splendor, quem ante Solis adventum videmus elevari cernimus, & quo illustratur aer in Oriente, indicans venturum Solem, & de ea canit Tibullus lib. 1. Eleg. 3.

Nobis Aurora nitentem
Luciferum roseis candida portet equis.

Ab initio autem Auroræ usque ad ortum Solis in mensibus Novembris, Decembris, & Januarii currit spatium unius horæ cum dimidia. In mensibus Februarii, Martii, Septembris, & Octobris, ab eodem principio Auroræ usque ad elevationem Solis super Orizontem, fluit una hora cum tribus horæ quartis circiter. In mensibus Aprilis, & Augusti fluunt horæ duæ. In mensibus autem Maii, Junii, & Julii ab ortu Auroræ usque ad ortum Solis interponitur spatium duarum horarum cum dimidia. Ratio, cur in mensibus æstivis longior sit Aurora, & tardior Solis ortus, in mensibus autem hyemalibus ab ortu Auroræ Sol citiùs oriatur, non est incognita callentibus Sphæram; hæc enim quo ad nos cùm sit obliqua; Zodiaci signa, quæ Sol scandit in hyeme obliqua pariter sunt, & dum appropinquant Orizonti citius ascendunt manè, & sero descendunt, alia verò signa, in quibus Sol reperitur in æstate, sunt signa recta, quæ majus tempus requirunt in ascensu, & descensu circa Orizontem. Igitur Aurora in hyeme est brevior, quia citius ascendunt Orizontem signa obli-

obliquus Zodiaci, in quibus tunc Sol mo-
33 moratur, in æstate autem Aurora est brevior, quia signa recta Zodiaci, in quibus tunc Sol residet, requirunt longius tempus ad ascendendum horizontem, idcirco in hyeme, ut dictum est, Aurora durat unius horam, & dimidiam, in æstate autem horas duas cum dimidia, & ob eamdem rationem in æstate de sero, cum Sol occidit, crepuscula longiora sunt, & magis durant, quàm in hyeme, ut experientia docet.

His pro Auroræ explicatione dictis, devenimus ad dubia, quæ à Moralistis excitantur, pro celebratione Missarum privatarum de mane circa Auroram, & deinde circa Meridiem.

Primum dubium est. *An in nocte Nativitatis Domini, post celebrationem primæ Missæ, possit celebrare alias duas, & ministrare Sacram Communionem fide-*
32 *libus* [illegible]? Et negativè respondet in tractatu de Eucharistia Leander XIII num. 14 quæstione quadragesima DD. [illegible], & ultra contrarium docentes, citat [illegible] decisionem Sacræ Rituum Congregationis diei 20 *Aprilis*, & 7 *Decembris* 1641 quæ respondit, prædictas duas Missas ante Auroram non esse celebrandas, neque Communionem fidelibus de nocte exhibendam, prout in Decretis eiusdem S. Congregationis, transcriptis in d. Dec. XIII num. 20 desumptis ex Lamulsca in Tractatu Regular [illegible] Missa & ex Pignatellio tom. 7 [illegible] 25 ubi studiosus Lector in legere poterit.

Secundum dubium est, *An liceat Missam celebrare ante Auroram ad dandum Viaticum infirmo, moribundo in extremis constituto?* Et communiter DD.
36 respondent affirmativè, quia præsumitur, quod lex Ecclesiastica, quæ prohibet celebrare Missam ante Auroram, non comprehendat hunc casum, in quo agitur de vitæ æternæ periculo fidelium. Eminent. Card. de Lugo de Euchar. disput. 20 num. 16 Quartus in Rubr. Missal. part. 1 tit. 15 dub. 4 Collegium Salmanticen. *De Sacramentis* in genere tract. 5 cap. 4 num. 27 ubi alios DD. allegat,

Joannes Gobat in Theol. Experim. tract. 3 num. 100 quia Sacrum Viaticum & Communio vocatur necessarium, cap. De his dist. 4 & Eddæ, quod multo [illegible] post mediam noctem, quando permittitur dicendi vitam [illegible] sacro Viatico, & hanc affirmant alii plures apud Dianam Coordinatum tom. 4 tract. 3 res. 104 & 3 deinceps [illegible] part. 10 tract. 14 de Missa resolut. 56.

Tertium dubium est, *An ante Auroram possit quandoque Sacerdos celebrare ante Auroram?* Affirmat Henriquez lib. 9
35 cap. 24 num. [illegible] Negat Lavman lib. 5 tract. [illegible] cap. 4 num. 3 in casu quo, [illegible], seu communicans non debet interrumpere Legem Ecclesiæ, quod si esse à publica necessitate, puta ne multitudo populi non adhuc prodiret Missam, posset licitè ante Auroram dici Sacrum. Scotus in 4. dist. 13 [illegible] Quartus d. part. 1 tit. 15 dub. 4 Vers. Secundus casus. Et ex hoc deducitur, non esse reprehensibiles Parochos Rurales qui hyemali tempore, ob devotionem fructuum popularium aliquam Novenam celebrantium, licet ante Auroram, ut ipsi in pede, audito Sacro, ad suos rurales labores, per aliquod temporis spatium ante Auroram se convertant. Quartus d. dub. 4 Vers. Tertius casus. Tamburinus de Sacrificio Missæ lib. 1 cap. 4 § 4 num. 4 ubi recensentur DD. affirmantes, ex usu passim vigere Belgio, Galliæ, & Germaniæ, ut tribus, vel quatuor horis ante Solis ortum Missa celebretur, ut operarii eam audiant antequam eant ad opera, Sol enim ibi serò nimis oritur.

Quartum dubium est, *An Episcopus non exemptus possit ante Auroram celebrare, vel concedere, ut coram se celebretur?* Respondent affirmativè Doctores, inter
36 quos Emin. Card. de Lugo d. disp. 20 n. 17 per Gloss. in cap. fin. verb. Indulgentia De Privil. & Tamburinus d. § 4 num. 6. Qui extendunt facultatem dispensationem ergo suam facultatem extendit ad Prælatos Regulares, habentes usum pontificalium.

Quin-

Quintum dubium. *An Aurora attendenda sit physice, seu mathematicè ad locum, seu tempus, quando Missa non sit incipienda, nisi cum capiente crepusculo quæ videri?* Respondetur ex mente omnium Theologorum nostri Temporis, attendendo esse Auroræ tempus morale, adeòque Missam incipere licere aliquantulum ante ortum Auroræ, dummodo Sacrificium horam impleat nascente Aurora. Tamburinus *l.* 3. *c. cap.* 6. §. 4. *num.* 2. Emin. Card. de Lugo *De Euchar. disp.* 20. *num.* 32. *&* 33. Bonacina *de Euchar. disp.* 4. *quæst. ult. punct.* 9. *num.* 4. Collegium Salmanticense *tom.* 11. *De Sacramentis in genere & tract.* 5. *cap.* 4. *num.* 31. ubi plures cumulat, & novissimè Emin. Cardinalis Brancatius *in Dissertatione de Privileg. Capell. Cardin. pag.* 10. *Vers. Afferendum igitur.* Quæ Dissertatio impressa est etiam in Diana Coordinato *tom.* 9. *tract.* 7. *resol.* 49. & in *variis part.* 6. *tract.* 8. *resolut.* 40.

37

Sextum dubium. *An subsistant Privilegia pluribus Regularibus per Pontifices Romanos antiquitus concessa, celebrandi Missam vel horam post mediam noctem, vel per aliquas horas ante Auroram?* Pro intelligentia sciendum, quod *Martinus V.* anno 1424. concessit Fratribus S. Hieronymi Hispaniæ, ut possent dici Missæ quotidie in eorum Monasteriis saltem per unam horam ante Albam, seu Auroram. *Eugenius IV. anno* 1436. indulsit Monachis S. Iustinæ de Padua, ut in hyeme, vel alia honesta de causa celebrare possint ante diem, & usque ad nonam inclusivè. *Sixtus IV.* facultatem dedit Minoribus celebrandi, causa necessitatis ante, & post horam statutam ab Ecclesia. *Innocentius VIII. anno* 1484. concessit Eremitis S. Augustini, ut explicito matutinali officio etiam ante horam Auroræ Missas celebrare valeant. *Alexander VI. anno* 1499. idem elargitus est Benedictinis Vallisoleti. *Julius II. anno* 1507. hoc idem impertivit Observantibus, nec non *anno* 1512. Canonicis Regularibus S. Augustini Congregationis S. Salvatoris. *Leo X. anno* 1513. eamdem licentiam dedit Monachis Camaldulensibus celebrandi ante diem, & usque ad horam Nonam. Minoritis autem illicò post Matutinum, vel etiam ante, & post Meridiem, quæ omnia tùm Privilegia, tum vivæ vocis oracula refert P. Augustinus à Virgine Maria Carmelita Strictioris observantiæ in *Compendio novissimo Privilegiorum omnium Religiosorum Verb. Missa à num.* 3. *& plurib. seqq.* Hæc autem omnia Privilegia subsistere, & eorum vigore posse Regulares omnes vel jure proprio, vel ob communicationem cum aliis celebrare ante Auroram, & post meridiem ad eorum observantiam tenet Diana Coordinatus *tom.* 2. *tract.* 1. *resol.* 104. *num.* 3. *& etiam in part.* 10. *tract.* 12. *De Miss.* 2. *resol.* 15. in qua alia sua sententiæ allegantur.

38

Porrò supradicta omnia Privilegia non subsistere est omninò asseverandum cum Doctoribus infra allegandis ex rationibus infrascriptis. Primò, quia Concil. Tridentinum *sess.* 22. *in Decreto de observandis, & evitandis in Celebrat. Missæ præcipit, ne Sacerdotes aliis, quàm debitis horis celebrent, non obstantibus privilegiis, exemptionibus, appellationibus, ac consuetudinibus quibuscumque.* Et hoc præceptum afficere etiam Regulares docent Barbosa *in Collect. DD. ibid. num.* 32. Hieronymus Garcias *in Summa Moral. tract.* 3. *diffic.* 4. *dub.* 1. *punct.* 2. *num.* 14. qui plures allegat, Ascanius Tamburinus *de Jure Abbat. tom.* 3. *disp.* 5. *quæst.* 7. *num.* 5. & Pellizzarius *De Off. Sacerdot. lib.* 1. *cap.* 5. *dub.* 18. *num.* 149. & per hoc Decretum Concilii esse revocata quæcumque Privilegia Regularibus antea concessa circa celebrationem Missæ, late probat Pignatellus *tom.* 6. *consult.* 12. *per totam.* Secundò, quia S. Pius V. per Bullam IV. *Incipien. Sanctissimus. Anno* 1566. abrogavit Missas Vespertinas, & eò magis nocturnas. Et Gregorius XIII. *Anno* 1573. per Bullam IX. *Incipien. In tanta,* revocavit omnia Privilegia Regularibus concessa in his, quæ sunt contraria Decretis Concilii Tridentini, ut diximus supra num. 16. quod fuerunt etiam 39

etiam Pellizzarius *in Man. Regul. tom. 2. tract. 8. cap. 1. num. 81.* Tertiò, quia Sacra Rituum Congregatio declaravit, *Ante Auroram, & horis indebitis celebrare non licere, etiam vigore Privilegiorum ante Concilium Tridentinum concessorum*, de qua testantur Leanus *in Summ. tom. 2. cap. 31. num. 2.* Et Barbosa *Decis. Apostolic. collect. 476. num. 5.* Et quartò quia sic sentiendum, & tenendum esse, scribit Emin. Card. Brancatius *in d. Opusc. de Privileg. Capell. Cardin. pag. 15. & seqq. Ver. Sed magna quidem* [illegible] Ubi fundamentis contrariis doctissimè respondet.

Verùm quia Gregorius XIII. post Concilium Tridentinum, concessit Congregationi S. Iustinæ de Padua, ut

40 eius Monachi, *dum in itinere fuerint constituti, possint Missam celebrare ante Auroram, & post meridiem usque*, ut legitur apud Ascanium Tamburin. *d. tom. 1. disp. 5. quæst. 7. num. 5.* Et idem elargitus est ipse Gregorius XIII. *anno 1578.* Presbyteris Societatis Iesu, de licentia tamen sui Præpositi Generalis, teste eodem P. Augustino à Virgine Maria *d. Verb. Missa num. 29.* Quia omnes Ordines Regulares communicant inter se quæcunque Privilegia sibi specialiter concessa, ut latissimè probat prædictus P. Augustinus à Virgine Maria *Verb. Communicatio Privilegiorum Mendicantium simul, & non Mendicantium*; ideò concludendum venit, posse omnes Regulares uti privilegiis Gregorianis antedictis, & aliis, si quæ sunt, à Sede Apostolica elargita post Tridenti-

41 num Concilium, quorum vigore saltem integra hora ante Auroram, & alia integra hora post meridiem poterunt absque scrupulo celebrare, ut advertit d. Ascanius Tamburinus *d. disp. 5. quæst. 7. num. 6.* & Eminent. Brancatius *d. Opusc. de Capell. Cardin. Privileg. pag. 19.* [illegible] observat, Privilegia Apostolica, post Concilium Tridentinum, eiusdem decretis derogare, etsi Papa de Concilio mentionem non faciat, iuxta doctrinam Barbosæ in *Collect. DD. ad ipsum Concil. sess. 1.* [illegible] *secundo* [illegible] *Decreto de* [illegible] *Concilio.*

Septimum dubium [illegible] *An Eminentissimi S. R. E. Cardinales gaudeant* [illegible] *Privilegio celebrandi* [illegible]

42 *di ante Auroram* [illegible] *extendatur etiam ad eorum Capellanos, & Familiares.* Et respondendum est affirmativè, tùm circa Eminentissimos ipsos, tum circa eorum familiares, & Capellanos, qui fiunt participes de Privilegiis quo ad locum, ut absque [illegible] Altare portatili possint Sacrum facere vel audire, ut probat [illegible] de Eucharistia *Dec.* [illegible] *num. 16.* [illegible] eodem quo ad tempus, [illegible] per duas horas ante Auroram, & duas post meridiem, [illegible] causa intervenien-te, cùm ipsi Eminentissimi ratione sublimis Dignitatis, qui in eorum familiaritate [illegible], ut tradit per Fillucium *tom. 2. tract. 5. cap. 4. num. 119.* Altadum *de Potestate Episc. part. 1. cap. 13. num. 12.* & per Emin. Brancatium *d. Opusc. de Privil. Capell. Cardin. pag. 19. & 20.* quod legitur impressum etiam in Diana Coord. novo *tom. 9. tr. 8. resol. 40.* ut dictum est supra *n.* [illegible]

Hinc anno 1670. Calendis Ianuarii, cùm discederem Urbevetere, ubi pernoctaveram, Romam versus cum Familia

43 venerandæ memoriæ Eminentissimi Domini mei Cardinalis Gregorii Barbadici Episcopi Patavini, (qui properabat ad Conclave, vacante Apostolica Sede per obitum Sanctissimi Clementis Noni,) volebam Sacrum facere per horam circiter ante Auroram, sed cùm distaret Ecclesia ab hospitio, & via ob glaciem esset difficilis, me Veterinarii rogarunt, ut statim iter cum aliis arriperem, futurus in Civitate Castellana, donec equi tenerent mutarentur Animi [illegible] sed cùm ibi Ecclesia esset procul à via, iidem vectores petierunt, ut procederemus iter usque ad Borghettum, ubi non longè à caupona erat Oratorium publicum, in quo commodè celebraretur Missa. Ivimus, & reperimus Ecclesiam sine hostiis, adeunt necesse fuerit, accederem iter, & per-

venimus

venire Ariminum, duabus circiter horis post meridiem. Usurus privilegio, Familiaribus Cardinalium competente, petiit à Parocho facultatem celebrandi, ne tota familia Cardinalitia eo die sacro sine Missæ auditione maneret. Agrestis, & rusticus homo ille me repulit, dicens, se velle Vesperas canere; sed superveniens eius Capellanus, qui asseruit, se alias à me Pisauri examinatum, & ad Confessiones audiendas commiter admissum, summa humanitate statim, & vestes sacras, & alia necessaria mihi exhibuit ad celebrandum, quod ut feci, nimis enim cruciabar, prima die anni festiva Sacrosanctæ Missæ Sacrificio carere. Itaque Capellano prædicto gratias egi, admiratus ejus mentem etiam erga me, atque gratitudinem, & suscepto itinere cum eadem familia Cardinalitia ad Castrum novum in occasu Solis pervenimus, & sequenti die Romam ingressi, post quadrimestre audivimus creatum Pontificem Cardinalem Alterium, qui Clementis Decimi nomen assumpsit.

Octavum dubium requirit, *Quæ regula sit servanda pro tempore celebrandi Missæ in partibus Septentrionalibus, sub* [illegible] *altius* [illegible] *Polo ultra gradus 63 quales sunt multa loca Islandiæ, & Nova*
44 Zembla, in quibus in æstate dies longus est per sex menses, & in hyeme nox per alios sex menses, ut observat Ricciolius in sua Geographia lib. 7 cap. 9 § 5 & *seqq.* Pro intelligentia referenda sunt verba doctissimi Ludovici Passeroni in suo Opusc. de Sfera lib. 2 cap. 11 ubi agens de Zona frigida, ita scribit: *La Zona fredda Settentrionale, che è da noi la meno* [illegible] *, tuttavia habitata fino a grad. 82 in certe Isole lontane dal Polo otto gradi solamente.* Et paulò infra: *Per* [illegible] *Poli, che è dove cominciano le Zone fredde, la lunghezza giorno dell'estate* [illegible] *di 24 hore, il Sole a pena arriva sotto l'Orizonte, che di nuovo torna a levarsi. L'Inverno al contrario a pena arriva a lor di vedere, che subito discende, senza far* [illegible] *, crescendo* [illegible] *verso i Poli, si vanno slargando* [illegible] *di settimane, e poi di mesi, fino à sei; di modo che, vi è chi non conta che un giorno, & una notte all'anno.* Cum igitur dies sit adeò prolixus, ut duret per sex menses in æstate, forsan semel tantùm in semestre, Catholici ibi degentes litabunt? Et cùm nox ast. quærat eamdem prolixitatem in hyeme, abstinebunt à celebratione Missæ per integros sex Menses? Itaque ad hoc dubium, quomodo respondendum?

Duplex est responsio, quia duplex datur Regula pro tempore Sacrificii peragendi in regionibus illis borealibus.
Una est, quam firmarunt Doctores 45
Romæ in Congregatione particulari, teste Gavanto in Rubric. Missal. part. 1 tit. 15 num. 1 & Merat. in Hæc. [illegible] *Verbo Missa*, quod scilicet, ubi non habetur Aurora visiva, & quæ conspici oculis possit, attendatur Aurora moralis, illud nempe tempus, quo ibi habitantes surgunt ad labores. Ecce Verba Gavanti: *Ubi non est Aurora physica, attendatur ea moralis, & politica, quando scilicet ibi homines se ad laborem parant, & inchoant labor, juxta probatam regionum consuetudinem. Quæ de re opportunum movente quæstionem Theodoro Rubeo, in mathematicis peritissimo, jussu S. D. N. Urbani VIII in* [illegible] *Congregatione coram Emin. Card. Gregio, ea bene discussa, omnes omnes in hanc eamdem sententiam 18 Septembris 1634.*

Altera Regula, & responsio est, quam desumimus ex Voto eruditissimi Viri P.
Honorati Fabri Societatis Jesu super 46
hoc dubio, dato, quod in eius obsequium transcribere voluit antedictus Eminent. Card. Brancatius in d. sua Dissert. de Privileg. Capell. Cardin. pag. 12 & *seqq.* quod scilicet, opera magneticæ acus reperiendus est meridies, atque medietas noctis, quæ quidem medietas tum diei, tùm noctis cognoscitur etiam ex umbra, quando Sol attingit lineam meridianam, vel in Zenith habitantium in illis regionibus, vel in opposito eidem in hyeme subtus terram. Ideoque à puncto meridiano desumenda est Regula, ut antequam Sol ad ipsum perveniat, licitum

 sit

si Missam celebrare, secus autem cum illud transiverit, prout etiam cum oppositam lineam meridianam intraverit, quæ indicat medietatem noctis, ea transacta, tempus certum determinari potest pro licita celebratione, ut laudis demonstrat idem P. Fabri in conclusionibus septem in eodem suo Voto firmatis, quibus ego addo sequentia verba Passeroni d. lib. 1. cap. 15. eumdem sensum hic exerc[illegible] *In questo genere cosi buone l'ombra Meridiana, che ogni ventiquattro hore torna nel suo luogo, serve solo per determinare il tempo, dopo quando lo va calando, che posso regolarsi con la Chiesa, per sapere quando terminano le feste, e [illegible] ancora le Vigilie, atteso non [illegible] à credo [illegible] da digiuno.*

47 Nonum dubium est. *An in celebrantibus Missam ante Auroram dari possit parvitas materiæ respectu temporis, quæ excuset celebrantem à peccato mortali?* Et videbatur dicendum, non dari parvitatem temporis excusantem à mortali, ad exemplum eorum, qui comedunt carnes paulò ante dimidium noctem, quæ succedit Vigiliæ de præcepto, vel eorum, qui paulò post mediam noctem recitant Officium diei antecedentis. Nihilominus communis Doctorum opinio est, dari parvitatem materiæ ratione temporis, excusantem illum, qui celebrat, ut compleat Missam ante Auroram à peccato mortali, adeò ut si quis conficeret Sacrum per semiquadrantem horæ ante Auroram, nihil peccaret, ea ratione quia, in hac materia tempus Auroræ non sumitur physicè, & mathematicè (quemadmodum accipitur medietas noctis respectu esus carnium, vel recitationis officii) sed moraliter, & ad esse moraliter ejusdem Auroræ, idcirco qui paulò antè Auroram finiret Sacrificium, diceretur moraliter sacrificasse in Aurora, qui autem ante Auroram consumeret, puta per dimidium horæ (causa legitima cessante) lædisset, in hoc casu reus esset mortalis peccati, ut tradit Emin. Card. de Lugo *De Euchar. disp. 20. num. 36.* Et Quarton *in Rubr. Missal. d. part. 1. tit. 15. num. 3. dub. 2. vers. Secundo [illegible]*.

Meridies tandem est alius terminus, ultra quem non licet Sacrum facere. Verùm ex communi placito omnium Casuistarum, etiam inter eos summus 48 moralis modo, itaque non peccat, qui Missam incipit intra horam post meridiem, ut testantur Doctores plurimi, quos cumulat Diana Coordinatus d. tom. 2. tract. 1. resol. 104. resol. 105. resol. 106. resol. 107. & resol. 108. ubi abundantissime de hoc puncto. Immò etiam ultra unam horam post meridiem, posse absque peccato incipi Sacrificium pro- 49 mittunt Theologi in sequentibus casibus. Primò in privilegiatis, in Episcopis, in Cardinalibus, & eorum familiaribus Capellanis, aliqua honesta causa interveniente, præcipuè muneris. 2. In collatione ordinum. 3. In funere Regum, vel Principum. 4. Ratione festivitatis, & concursus populi, ne qui tardiùs accedunt ad Ecclesiam, careant non audita Missa. 5. Si Missa solemnis canitur, & in ea concio sit habenda, ut sæpè evenit Patavii in festo Divi Antonii Confessoris, & Patroni, & quando Antistes [illegible] in Cathedrali in solemnioribus festis, aut etiam in Quadragesima, dum concio incipitur prope meridiem, & durat ultra horam, post quam celebrantur duæ, vel tres Missæ privatæ pro commoditate populi. 6. Ubi consuetudo viget protrahendi unicam Missam etiam post unam, vel duas horas post meridiem ex urgenti causa, de quo ita scribit Gobat *in Theol. experimentali tract. 3. num. 202.* *Ita Helvetiorum est more receptum, ut quotannis Dominica præcedente festum S. Joannis Baptistæ, publicè in Templo Collegiato, quod ibi magnifice extructum, pro Dominis Senatoribus, ut vocant, aliisque inferioris ordinis, toto antemeridiano tempore in Curia occupatis, Sacrum fiat duabus, vel tribus horis post meridiem.* 7. Ubi necesse foret consecrare, pro dando Viatico alicui in extremis existenti, ut plenè Diana Coordinatus *in resol. supracit.* & præter DD. in eis allegatos videtur Laymann *d. lib. 5. tract. 5. cap. 4. n. 9.*

Tam-

Tamburinus de Sacrificio *Missæ d. lib. 1. cap. 6. §. 4. à num. 19. & seqq.* & Quartus *d. part. 1 tit. 15 n 5. dub. 4.* ubi concludit, quod *minor causa requiritur ad celebrandum post meridiem, quod olim erat licitum, quàm ante Auroram, quod nunquam fuit licitum sine dispensatione.*

Quod si quis petat, quæ hora sit meridies? Huic respondebimus, quod observet tabulam positam in fine Calendarii Paravini; in qua conspiciet, men-
30 sibus Januarii, & Decembris meridiem esse horæ decimanona cum dimidia. Mensibus Februarii, & Novembris hora decimanona circiter. Mensibus Martii, Septembris, & Octobris hora decimaoctava circiter. Mensibus Aprilis, & Augusti, hora decimaseptima circiter. Mensibus Maii, Junii, & Julii hora decimasexta, cum aliquibus minutis; advertendo, quod incipimus numerare horas ab occasu solis diei antecedentis, ut solitos fuisse facere Athenienses diximus *supra num. 22.*

DECISIO XL.

ARGUMENTUM.

Quia Sacrificium Missæ in Ecclesia est offerendum, agitur de Ecclesiarum ædificatione; & de quatuor generibus causarum in ea per Episcopos attendendis. Ecclesia debet respicere ad Orientem, & habere locum separatum mulierum à viris. Ecclesia non est ædificanda sine Dote; (idem de Altaribus) aliàs Episcopi, & eorum hæredes tenentur supplere in propriis bonis. Licentia Ordinarii est omninò necessaria pro fabricandis Ecclesiis. Quibus de causis possit erigi nova Parochialis? Regulares sine licentia Papæ novas Ecclesias, & Conventus facere non possunt.

Finis ædificandi Ecclesias Divinus cultus; non lucrum temporale.

SUMMARIUM.

1 *Locus Sacer necessarius pro Sacrificio Missæ offerendo.*
2 *Papa solus dat licentiam celebrandi Missam extra locum Sacrum.*
3 *Ecclesia benedicta, vel consecrata requiritur pro celebratione Missæ.*
4 *Ædificatio Ecclesiæ requirit quatuor genera causarum*
5 *Ecclesia ædificanda respiciat ortum solis æquinoctialem Et cur?*
6 *Ecclesia S Sophiæ de Padua consecrata à S. Prosdocimo.*
7 *S. Antonii Confessoris Ecclesia, quo anno Paduæ ædificata?*
8 *Monialium S. Petri de Padua Ecclesia, & Monasterium erectum Anno 1026.*
9 *Ecclesia S Nicolai de Padua donata Monialibus S. Petri à Milone Episcopo Anno* 1090.
10 *Fontes aquarum antiquitus stabant ante januas Ecclesiarum. Et cur?*
11 *Eucharistia antiquitùs non in ore, sed in manibus fidelium ponebatur*
12 *Aquæ benedictæ usus ab Apostolis introductus*
13 *Sal positum in aqua benedicta quid significet?*
14 *Mulieres in Templis stabant in loco separato à Viris*
15 *Pueri in lege Mosayca stabant in Templo tàm in loco Virorum, quàm in loco Mulierum.*
16 *Decreta SS. Patrum, ut mulieres in Ecclesiis sint separatæ à Viris.*
17 *Mulierum separatio à Viris in Ecclesiis Civitatum rara: Villarum jugis.*
18 *Paulus Valleressius Episcopus Concordien. laudatus, ejusque Synodus.*

19 *Gregorius S. R. E. Card. Barbadicus Episc. Patav. commendatus.*

20 *Dos est assignanda ab ædificante Ecclesiam pro ejus manutentione.*

21 *Oleum effusum à Jacob super Lapide quid significet?*

22 *Donatio Urbis Romæ, & Provinciarum facta à Constantino Magno Apostolicæ Sedi.*

23 *Constantinus Magnus Imperator potuit donare Urbem Romam Vicario Christi.*

24 *Dotis quantitas pro Ecclesia ædificanda pendet ab arbitrio Episcopi.*

25 *Cathedralium, Collegiatarum, Regularium, ac Parochialium Ecclesiarum Dos quanta requiratur?*

26 *Ecclesia S. Cajetani Terræ nigræ Diœcesis Paduan. quo anno, & qua occasione fuerit ædificata, & quibus bonis dotata?*

27 *Dos pro Oratoriis publicis quomodo arbitranda?*

28 *Altaris in erectione an Dos assignanda?*

29 *Episcopi omittentes assignationem Dotis pro Ecclesiis, & Altaribus ædificandis peccant, & tenentur supplere de suis bonis.*

30 *Moniales redactæ in clausuram absque sufficienti dote Monasterii habent actionem contra Episcopum pro alimentis.*

31 *Heredes Prælati tenentur de ejus lata, levi, & levissima culpa.*

32 *Licentia Episcopi est necessaria pro ædificandis Ecclesiis.*

33 *Oratoria publica, ut erigantur, quid Episcopus attendere debeat?*

34 *Conditiones præscribendæ ab Episcopo pro celebratione in Oratoriis publicis.*

35 *Parochialia Jura quæ sint?*

36 *Parochialis Ecclesiæ novæ quibus de causis erectio concedatur?*

37 *Numerositas populi non admittit erectionem novæ Parochiæ; sed deputationem aliorum Coadjutorum.*

38 *Viarum difficultas; & distantia est causa erigendæ novæ Parochiæ.*

39 *Ecclesiæ Compionga de Olerio; & S. Castellini della Rocha cur, & quando factæ sint Parochiales?*

40 *Oratorio publico existente in loco distanti à Parochia, si Parochus velit ibi tenere Capellanum, non est nova Parochialis erigenda.*

41 *Appellatio an detur à dismembratione Ecclesiæ?*

42 *Ecclesiarum Regularium in ædificatione an sufficiat licentia Episcopi?*

43 *Regulares nunc fundare non possunt novos Conventus sine licentia Sedis Apostolicæ.*

44 *Monialium nova Monasteria nunc Episcopi non erigunt sine licentia Papæ.*

45 *Cultus divinus debet esse causa finalis ædificandi Ecclesias.*

46 *Ecclesias ædificare opus est Deo gratissimum, ac Deiparæ, & Sanctis.*

47 *Ecclesia S. Mariæ Majoris Romæ; & Ecclesia S. Mariæ Vicentiæ fuerunt fabricatæ sic ipsa Deipara requirente.*

48 *Montis Ortoni Ecclesia, ac Cœnobium quando, & quomodo fabricatum?*

49 *Ludovicus Buzzacarenus Nobil. Patavinus fabricare fecit Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Monte Ortone.*

50 *S. Danielis Martyris Ecclesia Parochialis Paduæ quando, & qua occasione fabricata?*

51 *Donatio Ecclesiæ cum omnibus suis bonis facta Monasterio, facit eam de Mensa: & providetur sine concursu.*

52 *Lauretana Domus Sancta discessit è colle fratrum, ejus Eleemosynas inhiantium. Idem fecit aliud Sacellum Deiparæ in Tuscia, in loco vulgò il Caggio.*

53 *Primus lapis benedicendus, & ponendus ab Episcopo in ædificatione Ecclesiæ.*

Post

POst explicationem temporis, in quo licitum est Sacrosanctum Missæ Sacrificium tàm solemne, quàm non solemne offerre, consentaneum, ut agamus de loco, ad ejusdem Sacrificii licitam immolationem necessario, videlicet de ædificatione Ecclesiarum, siquidem ex Apostolica traditione semper, & inviolabiliter observata, non alibi, quàm
1 in locis Sacris, Ecclesia Catholica per orbem universum consuevit Sacrificare, ad quem effectum Sancti [illegible] Templa consecrare, & Ecclesias [illegible] curare, in quibus Eucharisticum Sacramentum esset litandum usque ab initio Christianæ Religionis consueverant, ut late ostendimus supra *Decis. XII. à num. 47. & seqq.* ubi num. 61. firmavimus, ex jure Canonico antiquo, medio, novo, & novissimo prohibitum esse omnibus Sacerdotibus tàm Sæcularibus, quàm Regularibus celebrare Missam extra loca Sacra, illa scilicet, quæ per Episcopos rite, & rectè non sine Deo
2 dedicata, adeout soli Summo Pontifici competat jus concedendi facultatem, aliqua rationabili causa exigente, sacrificandi extra Ecclesias, sivè in navibus, sivè sub dio, sivè in Oratoriis privatis, de quibus [illegible] in Decisionibus *de Venerabili Eucharistiæ Sacramento Decis. VIII.* Ita de hac loci Sacri necessaria constitutione plures extant Canones in Decreto Gratiani, videlicet *cap. Sicut non alii 11. cap. Missarum solemnia 12. cap. Hac ergo 14. & cap. Nullus Presbyter 15. De Consecr. dist. 1.* ubi Glossa, & Doctores, [illegible] concordantes.

Igitur ad effectum licitè offerendi incruentum Missæ Sacrificium; opus est,
3 habere Ecclesiam legitimè ædificatam, ritè, ac rectè benedictam, seu consecratam, & ideircò in præsenti agendum est de legitima ædificatione Ecclesiarum, in sequentibus autem Verbis faciemus de earum benedictione, seu consecratione.

Quod attinet ad Ecclesiarum legiti-
4 mam ædificationem quatuor genera causarum sunt consideranda, quæ in ea debent concurrere; nempe causa Materialis, Efficiens, Formalis, & Finalis.

Materialis causa, ubi agitur de ædificanda Ecclesia, concernit structuram, & ædificium materiale ejusdem, quod quidem tale esse debet, ut quantum fieri potest, imitetur structuras, & ædificia Ecclesiarum primorum Christianorum, etsi et [illegible], quæ [illegible] fuerint ante Constantinum [illegible] quia [illegible] omnes Ecclesiæ fuerunt [illegible], ut observat Eminent. Card. Bona *Rer. Liturgicar. lib. 1. cap. 20. num. 4.* nihilominus [illegible], quæ [illegible] Constantino [illegible], & [illegible], à [illegible] Principibus [illegible] post ipsum, constat,
[illegible] Ecclesias [illegible] esse Tem- 5
plum Hierosolymitanum [illegible], sed principaliter ut respicerent ad ortum Solis æquinoctialem, quamvis quod Templum Hierosolymitanum [illegible] portam principalem versus Orientem notet [illegible] *part. 3. [illegible] cap. 13.* Nihilominus Christianorum Ecclesiæ prospiciebant Orientem, quemadmodum ex Tertulliano, Eusebio, Isidoro, & aliis demonstrat idem Eminent. Card. Bona *d. num. 4.* & in opusculo *De Divina Psalmodia cap. 6. §. 2.* & legitur in libro Apostolicarum Constitutionum *lib. 2. cap. 61.* ubi dicitur: *Ecclesia [illegible] Orientem conversa;* ex præcipua ratione, ut significaretur æquanimitas Ecclesiæ inter prospera, & adversa, ut cum Durando *de Divinis off. lib. 1. cap. 1. num. 8.* notat Pax Jordanus *tom. 1. lib. 5. tit. 8. num. 14.* & in hoc situ, Orientem Solem in æquinoctio respiciente, fabricatæ sunt hic Patavii plurimæ antiquissimæ Ecclesiæ, inter quas, Ecclesia Præ-
positurales Sanctæ Sophiæ à Sancto 6
Prosdocimo, discipulo Divi Petri Apostolorum Principis, primoque Patavino Antistite, consecrata Anno Christi 46. ut testantur Portenarius *in Histor. Patavina lib. 9. cap. 2.* Et Eques Sertorius Ursatus *in eadem Histor. Urbis Paduæ part. 1. lib. 2. ad dict. Annum Christi 46. pag.*

7 [illegible] *pag.* 30. Ecclesia insignis D[illegible] comi Confessoris, quam erigit aedificari Anno Christi 1110. sub nomine Sanctae Mariae Maioris, ut ostendit idem Eques Urbanus in d. *Histor. ad dd.*
8 *annos pag.* 183. Ecclesia RR. ac Nobilium Monialium S. Petri, constructa cum eorum Monasterio Anno Christi 1036. ab Urbano Episcopo [illegible], prout ad dd. annos scribit [illegible] Eques Urbanus *pag.* 221. & 226. ubi ponit Instrumentorum erectionis, & donationis ejusdem Ecclesiae, ac Monasterii, nec non Ecclesia S. Nicolai de [illegible] earumdem RR. & Nobilium Monialium S. Petri, [illegible] data cum [illegible] à [illegible] Episcopo [illegible] Anno Domini 1090. de
9 quo ad dd. Annos idem Historicus Urbanus *pag.* 238. Quae quidem Ecclesiae fabricatae fuere versus Orientem juxta normam primaevi temporis, quam [illegible] ut observarent, & ad [illegible] populi, vel [illegible] opportunitatem [illegible] Caeli [illegible] constituerentur conversae Ecclesiae, ut scribit Walfridus Strabo *cap.* 4. & S. Paulinus Nolanus *epist.* 12. quemadmodum sunt in hac urbe Antiquiora Ecclesia S. Justinae Congregationis Casinensis, quae respicit meridiem, & Ecclesia Cathedralis, Ponentem versus. In atrio autem ante portas Ecclesiae soliti fuere antiqui, fontes aquarum ponere, ut [illegible] manibus Templum ingrederentur, tam propter dictum Apostoli
10 [illegible] *Timoth.* 2. *Volo* [illegible] *viros orare in omni loco, levantes puras manus*; tum ob reverentiam Sacrosanctae Eucharistiae, quam Viri in manibus recipiebant, & [illegible], ut plurimis [illegible]
11 [illegible] probat Illustriss. Episcopus Sarnellius in *Basilicographia cap.* 12. *num.* 3. Eminent. Card. Bona *Rer. Liturg. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 7. & nos diximus in *Decisione XLIV. De Eucharistia num.* 7. & *num.* 14. Praedictorum autem fontium, & aquarum naturalium usus successit in nostris Ecclesiarum fons Aquae benedictae, qua se aspergunt, & signant fideles in ingressu, & egressu ad delenda peccata venialia, juxta institutionem S. Matthaei Apostoli, de qua in *Const.* 12
Apost. lib. 8. *cap.* 29. & traditionem Apostolicam, quam confirmavit [illegible] Alexander Papa primus, *epist.* 1. *cap.* 3. relata in *cap. Aquam* 20. *De Consecr. dist.* 3. ubi tradit [illegible] virtute, quam habet Aqua benedicta [illegible] peccatibus & in [illegible] Sale, & de ea agunt Eminentiss. Card. Baronius *anno* 132. *num.* 3. & 4. ubi plures SS. Patrum auctoritates adducit. Eminent. Card. de Lauraea *in* 4. *sent. tom.* 2. *de Sacram. Poenit. disp.* 15. *art.* 10. *num.* 331. Catalanus *de Vener.* [illegible] *Ro*[illegible] *cap.* 38. & nos diximus in [illegible] bus Anni 1683. *de Sacramentis in genere & de Sacramentalibus in Quarto Mense Decembr.* Porrò per Salem significatur 13
[illegible], per aquam verò earum [illegible], ut Glossa in cit. *cap. Aquam.* Sed [illegible] per utrumque denotari hypostaticam unionem aeternae Sapientiae, quam Sal repraesentat, cum natura humana, cujus symbolum est Aqua, advertit praelaudatus Illustriss. Episcopus Sarnelius in *d. Opusc. Basilicograph. cap.* 12. *num.* 4.

At inter caeteras observationes, quas primi ex Christianis in aedificatione Ec- 14
clesiarum adhibebant, & illa principalis erat, quod locus mulierum esset separatus ab illo, in quo Viri, Templum ingredientes, morabantur, & hoc ad exemplum ipsius Templi Jerosolymitani, in quo teste Josepho Hebraeo *de bello Judaico lib.* 5. *cap.* 5. & *contra Appionem lib.* 2. feminae in eodem Templo stabant à viris segregatae, quod etiam refert Barradas in *Evangel. tom.* 1. *lib.* 9. *cap.* 9. [illegible] hisce verbis. *In* [illegible] *erat feminis* [illegible] *ad* [illegible] *partem destinatus, murisque ab aliis* [illegible] *separatus.* Quod etiam confirmat Mendo- 15
chius in *Histor. Sacra lib.* 6. *cap.* 15. *num.* 19. ubi alia testimonia adducit, ostendens, locum fuisse [illegible] adhuc [illegible] aetate [illegible] ingressi utriusque sexus sive Virorum, sive Mulierum, & hac de causa Deiparam [illegible] JESUM annorum duodecim.

dio, cum ascendisset ad Templum unà cum S. Joseph, apud quem illum remansisse putavit, prout è contra S. Joseph opinabatur, Incarnatum Verbum Deipara Genitrici suæ in eodem Templo adhæsisse, & idem refert Durandus *de Divin. Offic. d. lib. 1. cap. 1. num. 46.*

16 Quod autem in Templis Christianorum esset hæc divisio locorum, ut mulieres starent à viris segregatæ, plurima decreta SS. Patrum congerit Illustriss. Episcopus Sarnelius *in d. Basilicograph. cap. 15.* videlicet S. Clementis Papæ *in Apostol. Constitutionib. lib. 2. cap. 61.* S. Ambrosii *in lib. ad Virginem Lapsam cap. 6.* S. Joannis Chrisostomi *Hom. 74. in cap. 13. Matth.* S. Augustini *lib. 2. de Civit. Dei cap. 28. & lib. 22. cap. 8.* & aliorum multorum; quorum etiam aliqui choros superiores constituerant pro mulieribus, quæ Divina audirent è fenestris velo occlusis, prout hisce temporibus audiunt Moniales, & ideò S. Gregorius Nazianzenus *in Somnio de Templo Anastasiæ* Lyrico versu sic scripsit:

Denique Virgineus cœtus, Matronæ, & honestæ,
E tectis aures ad mea verba dabant

Demonstrans, quid esset in usu, dum ipse Constantinopolitanam Ecclesiam regeret, in ea enim mulieres non immixtæ Viris, sed in choris super Ecclesiæ navibus constitutis, & Verbum Dei, & Sacrum Missæ Sacrificium audiebant, quod etiam refert Menochius *in Stuore par. 2. Centur. 3. cap. 42.*

17 Recessit ab usu hæc religiosa observatio nostris temporibus, pauca enim in Civitatibus sunt Templa, in quibus separatus sit locus mulierum à loco Virorum, etsi in aliquibus consignatæ sint tabulæ per medium Ecclesiæ, ut segregatæ stent mulieres à viris, saltem tempore concionis. In Villis, ubi Episcopi sategunt, ne actibus immodestis loca sacra offendantur, & Parochi zelo fervent, ut plebes debita reverentia stent in Ecclesia, ibidem separantur viri à mulieribus per telas strangulatas positas, vel per ligneos cancellos, prout statutum est in Synodo Diœcesana Concordiensi, anno proximè præterito 1697. ab Illustrissimo, & Reverendissimo Domino Paulo Vallaresso Episcopo Vigilantissimo 18 *cap. 8. De Sacrosanctis Ecclesiis, & earum cultu num. 12.* his verbis: *Sint separatus sexus, ductis in medio Ecclesiæ aliquibus Cancellis Ligneis, vel lapideis congruo opere elaboratis, pro modo facultatis Ecclesiæ, pars autem Altari maiori proximior detur viris, porta verò maiori vicinior mulieribus concedatur.*

Hoc idem inconcussè servatur in omnibus Ecclesiis ruralibus hujus Diœcesis Patavinæ, quas ferè omnes bis, terque ego visitavi cum Eminentissimo, & Reverendissimo Sanctæ memoriæ Domino, ac Hero meo Religio- 19 sissimo Gregorio Cardinali Barbadico, cujus cordi semper fuit Ecclesiarum reverentia, de qua casus prudentiales proponere à me fecit Parochis omnibus, ut eorum sollicitudo magis, ac magis excitaretur, annis 1681. & 1683. in quibus requisitæ, & collectæ fuerunt industriæ, ne populi irreverentes sint in Ecclesia, & ne super eos veniat, quod comminatus est olim Deus per Ezechielem *cap. 5. Vers. 11. Pro eo quod Sanctum meum violasti in omnibus offensionibus tuis; & in cunctis abominationibus tuis, ego quoque confringam, & non parcet oculus meus, & non miserebor.* At de observanda reverentia in Templis Sacris loquitur Sperellus *in Paræneš. Teleturgica cap. 14. & ejusdem Serm. Pastoral. 11. & 37. part. 3.* in quibus eruditè disserit, jura plurima promit, & exempla multa adducit.

Efficiens causa, quæ concurrere debet in Ecclesiarum ædificatione: est 20 Dos, quam, Episcopo stipulante, assignare debet ille, qui Ecclesiam vult construere *Cap. Nemo Ecclesiam 9. de Consecrat. dist. 1.* Rota coram Eminent. Card. Mantica *Decis. 131.* & Barbosa *alleg. 10. num. 2.* Sicut enim Matrimonium carnale concludi non potest, nisi de Dote conventum sit inter partes, & de ea per scripturam stipulatio fiat; ita servan-

servandum est, quando ædificatur Ec-
19 clesia, quæ tanquam Sponsa est Christo dedicanda Archidiac. *in d. cap. Nemo num. 4.* Et quemadmodum Pater naturalis tenetur dotare filiam *l. fin. ff. de Dot. promiss.* sic etiam qui construit Ecclesiam, nam eius pater reputatur, tenetur illi dotem assignare *Abbas in cap. Cum sicut num. 2. de Consecrat. Eccles.* Jordanus *d. tom. 1. lib. 5. tit. 8. num. 14.* Et hinc est, quod Patriarcha Jacob aet[illegible], cum in via erexisset Lapidem in titulum *Gen. 28. 18.* qui erat symbolum Ecclesiæ, seu Templi Sacri, un-
20 dicit, *Quam terribilis est locus iste! Non est hic aliud nisi domus Dei*, statim fudit oleum desuper, ad innuendam Dotis assignationem, quam facere debet, qui
21 Ecclesiam vult construere, juxta celeberrimum exemplum Magni Constantini Imperatoris, à quo cum fuissent erectæ in Alma Urbe Basilicæ Lateranensis, SS. Apostolorum Petri, & Pauli, ac aliæ multæ, ditatæ pariter fuerunt non solùm pretiosis vasibus, & suppellectilibus, sed etiam amplissimis possessionibus, præter donationem ejusdem Urbis Romæ, Provinciarum, & Civitatum plurimarum, quas semper possedit, & possidet Sedes Apostolica,
22 ac Romanus Pontifex, de qua donatione legitur *in tom. 1. Concil. [illegible] de Munificentia Constantini Magni Imperatoris pag. [illegible] 473.* & habetur in Decreto Gratiani *cap. Constantinus 14. dist. 96.* ubi Barbosa *in Collectanea DD.* magnum cumulat [illegible] eorundem, à quibus veritas di[illegible] donationis defenditur, inter quos Card. Turrecremata *de Pot. Eccl. lib. 2. cap. 42.* Bertazz. *cons. 124. lib. 1.* Navarrus *in cap. Novit. de Judic. num. 79.* Cevall. *Comm. contra commun.* [illegible] *num. 1. q. 143.* Covarruvias *lib. 4. Var. Resolut. cap. 16. num. 8.* & Marta *de Jurisdict. part. 1. cap. 30.* quibus novissimè addendus est Menochius *in Stuore part. 4. Cent. 8. cap. 89.* & Theodorus Robertus *in add. [illegible] ad Rotam Romanam part. 3. [illegible] Decis. 11.* Ubi *in Secunda parte Annotationis à num. 25. & seqq.* confutat contrariam sententiam, & respondet objectis per eam excogitatis, ac præcipuè, quod Constantinus Imperator non potuerit prædicare Imperio, illius Provincias, Civitates, ac Urbem Romam alienando, cum enim eidem Constantino Imperium esset [illegible] à Deo clemen- 23
ter concessum per insignes Victorias, præsertim Signo Crucis, contra Maxentium tyrannum reportatas, dignum, & justum fuit, ut ipse Constantinus Vicario JESU CHRISTI Filii Dei cederet aliquam Imperii partem, in qua decenter Sedem Apostolicam teneret; idcircò prædicta Constantini donatio verùs, & propriè fuit inspiratione ipsi Deo facta, ut fer[illegible] Canonistæ, & Theologi, longa serie citati per eundem Theodorum Robertum *in Annot. ad d. Decis. 11. num. 26.* ad quem Lectorem remitto.

Quanta autem debeat esse Dos assi-
gnanda in ædificatione Ecclesiæ, pen- 24
det ab arbitrio Episcopi, habita consideratione ad qualitatem Ecclesiæ, & ad numerum ministrorum, à quibus illi est deserviendum Glossa *in d. cap. Cum sicut*, ubi etiam Abbas *num. 5. De consecrat. Eccl.* Jordanus *d. lib. 5. tit. 8. num. 16.* addicit pro Ecclesia Cathedrali con-
stituendi sive Ducati mille saltem an- 25
nui pro Episcopo, & duo mille pro Canonicis, & aliis Ministris, pro Collegiata verò inferiori ad minus Ducati octingenti, & pro Regulari, tot redditus, qui sufficiant pro alimento saltem duodecim Religiosorum, ut advertit Jordanus *d. cap. 8. num. 17. & 18.* quamvis in prædictarum Ecclesiarum ædificatione non sit multum insistendum Episcopus in dotibus constituendis, ad ipsos enim non spectat concedere licentiam easdem Ecclesias ædificandi, ut infra probabimus, sed ad Sedem Apostolicam Mandosius *de Signatur. gratiæ Verb. Erectio. Ancor. part. 2. lib. 6. cap. 30. q. 4.* Vivianus *de Jurepat. lib. 1. cap. 1. num. 111.* & Lotterius *lib. 1. q. 14. num. 49.* Licet si Ecclesia ædificanda debeat esse Parochialis, curare debet Episcopus, ut ei assignetur dos centum ducatorum pro alimentis Rectoris ad præscriptum

S. Con-

S. Concilii Trid. *sess. 24. de Ref. cap. 13. Vers. Ad hæc*. Aut saltem quinquaginta scutorum monetæ Romanæ, quæ relevant Ducatos Venetos septuagintaquinque circiter, & hoc vigore Bullæ S. Pii Quinti, quæ incipit *Ad exequendum, &c.* in qua hanc quantitatem taxavit pro Vicariis perpetuis curam animarum exercentibus. Jordanus d. tit. 8 num. 22. Et ad hanc normam, anno
26 1673 ego proposui Eminentissimo Domino meo Cardinali Barbadico Episcopo Patavino erectionem Ecclesiæ Parochialis S. Cajetani in Villa Terræ Nigræ, distantis per milliare circiter ab hac urbe Antenorea, extra Portam Pontiscurvi, cum enim antiquitùs homines illius villæ essent sub Parochiali S. Laurentii de Padua, ac fabricatis muralibus novis huius Urbis post annum 1509 à Veneta Republica, quarum portæ in Vespere clauduntur, & non aperiuntur, nisi die sequenti, orto Sole, cum de nocte non possent accedere ad Parochum S. Laurentii, ab iisdem octo Ducati annui solvebantur cuidam hominibus Terræ Nigræ, ut à vicinis Parochis ruralibus sibi necessaria in spiritualibus reciperent. Porrò ob tenuitatem stipendii, etiam adauctis per eosdem homines etiam ad alia quinquaginta staria frumenti, nullus reperiebatur, qui eorum curam spiritualem diligenter ageret, præcipuè ob difficultatem, & deficientiam viarum, quare in Visitatione, anno prædicto, adjuvante eximia pietate ejusdem Eminentissimi Antistitis fabricare feci nobilem Ecclesiam, ac domum pro Parocho, cui, ultra prædicta 50 staria frumenti, à Communi solvenda, univit Eminentia sua simplex beneficium S. Mariæ Cassis Plavinæ, habens in redditibus annuis alios Ducatos quinquaginta circiter, cum quibus satis provisum fuit pro alimentando Parocho, habente etiam incerta, & eleemosynas manuales quotidie pro Missa.

Pro ædificandis autem Ecclesiis non Parochialibus, & Oratoriis publicis
27 (quarum plurima sunt in hac Diœcesi Patavina) Dos taxanda est ab Episcopo, ut sit congrua pro manutentione ædificii, & Sacrorum supellectilium, nec non pro ceræ, atque Missis festivis in die dedicationis, seu solemnitatis annuum ejusdem Ecclesiæ, vel Oratorii; & pro ministris in ea servientis, ut tradunt DD. in cap. 1. de Consec. & Jordanus in eo libr. 3. tit. 8. n. 23. & 24. advertens, hanc eamdem obligationem assignandi Dotem vigere, ubi etiam ageretur de restaurandâ Ecclesiâ jam dirutâ, vel de erigendo Altare, licèt enim qui ædificat Ecclesiam non videatur cogendus,
28 ut etiam assignet dotem pro Altaribus, ut consuluit Joannes de Anania *cons. 29. Incipit*: *Videtur*. Felinus in cap. *Ex parte* el. 2. n. 4. *de Rescript.* & Abbas ad Abbatem in cit. cap. *Cum sicut*. *De Consec. Eccles.* Nihilominus contrarium de jure est verum. Garantus in *Manual. Verb. Altare* n. 2. & 3. Fuschus *de Visit. libr. 1. cap. 21. num. 10.* & multò magis, si alius à Patrono Ecclesiæ velit Altare erigere, ne cursu temporis, Altaria ipsa reddantur sordida, & indecentia ex defectu ornamentorum, & luminum, prout, non absque magna Religionis offensa, conspicimus in variis Ecclesiis. Quapropter S. Carolus in Concil. Provinc. 7. *tit. de Miss. §. Quoniam obveniunt*. sancivit Ne Altaria consecrentur, nisi cum redditibus, qui satis sint ad Sacerdotes, & clericos, eorum ministerio idoneos sustentandos, & jam constructa, nisi dotentur, destruantur, ut refert etiam Haymon. Corrad. in *Epitome Concilior. Eccles. Mediolan. Verb. Altare.*
n. 25. & 26. Et in hoc Episcopi debent 29
vigilare, siquidem ultra culpam, à qua non videntur excusandi, si sine dote permittant Ecclesias, Oratoria, seu Altaria fabricari, tenentur ipsi in propriis bonis providere necessaria ad cultum divinum in eis exercendum, ut notat Glossa in d. cap. *Nemo Ecclesiam*. *De Consecr. dist. 1.* Item Glossa unica in cit. cap. *Cum sicut*. ubi etiam Abbas n. 9. *De Consecr. Eccles.* & Speculum *Decis. LXVIII* n. 13. exemplo clericorum, quos Episcopus ordinavit sine patrimonio.

cap. 2. & in cap. Episcopus. De Præbend. Cum enim hæc provisio dotis assignandæ spectet ad Officium Pastorale, si Episcopus [illegible] suo Officio, datur actio contra ipsum, bonaque sua, ut scribit S. Gregorius Magnus *Epistolar. lib. 12. cap. 10. Incipien. Januarius* [illegible], ac etiam contra heredes ipsius [illegible], si alibi non reperiuntur [illegible]. *Jordanus d. lib. 3. tit. 8. num. 21.* cum doctissime scribat ego audi-
30 dem, agendum esse pro subventione Monialium in clausura redactarum, ubi non sufficiens dote Monasterii, contra [illegible] Episcopi, nec non contra [illegible] Vicarii [illegible], qui fuerant negligentes in sufficienti dotis assignatione, præcipuè quia Sacra Congregatio *Episc. & Regular.* dando facultatem Episcopo egrediendi easdem Monialium Monasterium, & clausuram, præscripserat ipsi, ut se certum redderet, de quantitate redituum annuorum, quos Fundatrix exhiberent, & taxaverat numerum Monialium professarum; in utroque autem Episcopus, & Vicarius defecerant, contenti scilicet minori dote pro Monasterio, & aucto majorem numerum Monialium ad Professionem admittere, quæ paulò post nimia inedia opprimebantur, quare idem Episcopus, eoque defuncto, ipsius heredes, nec non eius Vicarius in conscientia tenebantur, & in foro externo adigi poterant, ad alendas ipsas Moniales [illegible] *d. c. Episcop.* § *Co.* & ibi Glossa & DD. *de Præben. in 6.* Quaranta *Verb. Ordo.* Barbosa *alleg. 26. num. 3.* ubi concordantes cumulat, & [illegible] Sanchez *in Opusc. Mor. lib. 7. cap. 1. dub. 30.* Sed hæc obiter sint dicta, quæ forsan me severum censorem facerent, sed severitatis notam vitarent, qui pro veritate respondet, verum est autem,
31 heredem Prælati teneri pro eius lato, levi, & levissima culpa, ut docent DD. apud Gratianum *in Pract. disc. Eccles.* *quæst. 280.*

Secunda causa, quæ concurrere debet in ædificandis Ecclesiis, est licentia,
32 atque consensus *Episcopi*, nullus enim potest locum Sacrum erigere, in quo Missæ Sacrificium offeratur, nisi obtineat facultatem ab Episcopo Ordinario loci *d. cap. Nemo, & cap. Placuit. De Consecr. dist. 1. cap. Ab Mors. De Religiosis domib. cap. Cum olim §. si Episcopus. De Privileg.* Rebuff. *in Praxi benef. Verb. Constituenti*, n. 8. Lambertinus *eod. tract. art. 1. q. 2. quæst. princ. art. 1. d. n. 3.* cum seqq. Thomassin. *Sum. Jur. [illegible] cap. 1. d. num. 10.* aliique Canonistæ, quos cumulat Barbosa *de Offic. & pot. Episc. alleg. 26. num. 1.* Porrò circa licentiam prædictam ab Ordinario concedendam, ut ritè, & rectè clarius distinguere oportet tria genera Ecclesiarum, aliæ enim sunt Ecclesiæ simplices, quæ Oratoria publica vocantur, aliæ sunt Ecclesiæ Parochiales, & aliæ Ecclesiæ Regulares quorumcumque quarumcumque prædictarum aliquam quis vult erigere, atque ædificare, scire debet Episcopus, quomodo se gerere debeat in elargienda licentia.

33 Quo ad simplices Ecclesias, seu publica Oratoria pro sola Missarum celebratione erigenda, debet primò Episcopus attendere an causa sit honesta, de qua infra in causa finali, non enim ad unumquemque placitum est statim ædificanda licentia fabricandi Oratoria publica, quæ ut plurimum in uno capite augent Divinum cultum, in alio illum destruunt, quia avertunt populum à Parochialibus Ecclesiis, præcipuè in Villis, & rudes homines Evangelii explicationem non audiunt, ex quibus de præcepto ignorant, devotionem erga suam Matricem perdunt, eamdemque solitis eleemosynis privant. Secundò debent Episcopi observare situm, in quo Ecclesia, seu Oratorium publicum est fabricandum, ut sit in loco decenti, procul à squalore, & immunditiis, domo nimirum, aut apothecis, in quibus strepitus, aliæque operationes Divino cultui repugnantes exercentur. Jordan. *d. lib. 3. tit. 8. num. 14.* Tertiò, curet sit Episcopus in præscribendis conditionibus servandis ab illis, qui celebraturi sunt Missam in eodem publico Ora-

Oratorio, & simplici Ecclesia, ut no-
tavimus in *Tractat. de Eucharist. Decis.*
34 *VIII. num. 12.* & praecipue quod festivis
diebus nullus celebret ante Missam Pa-
rochialem, prout statutum est in Syno-
do Barberina anno 1683. *part. 1. cap. 10.*
num. 12. & advertit *Bellus in Horto Ju-*
ris tom. 2. Verb. Oratorium n. 109. § 2.
& quod Missae celebratio inde fiat abs-
que praejudicio Jurium Parochialium,
quae quidem Jura sunt exactio decima-
rum, oblationum, publicationes Ma-
35 trimoniorum, benedictiones, funera,
& alia similia, quae ad solos Parochos
spectant, ut scribit Gutierrez *QQ. Ca-*
nonic. lib. 1. cap. 3. num. 2. Ceccoperius
de Canonic. lib. 3. n. 70. Et Diana Coor-
dinatus *tom. 4. tract. 2. resol. 29.* dictum
Diana in part. 9. tract. 1. resol. 25. ubi alios
Commentatores ponit.

Quo ad Ecclesiae Parochialis aedifi-
cationem, & erectionem, Episcopus
non potest dare licentiam, nisi ob ma-
gnam necessitatem populorum, quae
36 quidem necessitas non consideratur ad
hunc effectum, nisi ob locorum distan-
tiam, & difficultatem itinerum, juxta
text. in cap. Ad audientiam, ubi *Glossa*
in Verb. magna difficultate. De Eccl. aedi-
ficand. innovatum à Concilio Tri-
dentino *de Reform. sess. 21. cap. 4.* ubi sta-
tuit, quod *Episcopus ubi numerosus sit, ut*
unus Rector non possit sufficere Sacramen-
tis ministrandis, & cultui Divino pera-
gendo, Episcopi cogant Rectores, vel alios,
ad quos pertinet, sibi tot Sacerdotes ad
hoc munus adjungere, quot sufficiant ad
Sacramenta exhibenda, & cultum divi-
num celebrandum. In iis vero (Ecclesiis)
in quibus ob locorum distantiam, sive diffi-
cultatem Parochiani sine magno incommo-
do ad percipienda Sacramenta, & divi-
na officia audienda accedere non possunt,
novas Parochias, etiam invitis Recto-
ribus, juxta formam constitutionis Alexan-
dri III. quae incipit Ad Audientiam
constituere possint. Idcircò duos casus
37 debet Episcopus distinguere. Unum,
si petatur erectio novae Ecclesiae Paro-
chialis ob numerositatem populi? & in
hoc casu licentia est deneganda, quia
providendum est ipsi populo curarum,
per deputationem unius, vel plurium
Sacerdotum, qui coadjuvent Paro-
chum principalem in exercitio curae
animarum. Rota *Decis. 484. part. 1. re-*
cent. & ita ab Episcopo Paduano olim
practicatum fuit cum Archipresbyte-
ro C..., & cum Vicario per-
petuo S. Eufemiae de Melitudine, in quo-
rum Ecclesiis retenta, ac servata uni-
tate populorum, dati fuerunt Sacer-
dotes coadjutores in cura animarum,
quod novissime commendat Eminent.
Card. de Luca *in tract. de Paroch. disc.*
34. & 35. & in Annotat. ad Concil.
Trid. disc. 14. Alterum casum, si agatur
de nova Parochiali erigenda ob nimiam 38
distantiam, & difficultatem viarum,
ob quas vel ob excrescentiam flumi-
num, vel hyberno tempore ob nives,
vel glacies, vel lutum, difficillimum
sit iter ad matricem pro Sacramentis
recipiendis, doctrinaque christiana
addiscenda? & tunc deveniendum est ad
erectionem novae Ecclesiae Parochialis,
completo prius processu, & recepta
probatione super dicta distantia, at-
que viarum difficultate, ut tradit An-
tonellus *de Regimine Eccl. lib. 1.*
cap. 2. § 1. Rota *Decis. 188. part. 2. re-*
cent. Barbosa *in Coll. DD. ad Concil.*
Trid. sess. 21. de ref. cap. 4. num. 7. & 8. &
juxta hanc Conclusionem dispositionem
praelaudatus Eminentissimus, & Reve- 39
rendissimus Dom. meus Cardinalis Bar-
badicus, me consulente, erexit no-
vam Parochialem in communi Campo-
longi, dismembrando populum illius lo-
ci ab Ecclesia Parochiali Oleril, ad
quam accedere non poterat in hyeme,
nisi cum magna difficultate ob nives, &
glacies. & eadem de causa pariter Pa-
rochialem constituit Ecclesiam S. Cassiani
della Rocca, cujus habitatores erant sub
Parochia S. *Mariae de ...*; constiterat
enim ex processibus per me formatis,
tum in examine testium, tum in ocu-
lari inspectione viarum, locum habere
debere Concilium Tridentinum ante-
dictum, quod tamen non intrat, quan-
do in partibus distantibus à Matrice, sin

principali Ecclesia, adesset aliquod publicum Oratorium, in quo Parochus separatim asservet [illegible] unum Sa-
60 cramentum, & Capellanum, qui Sacramenta administraret populis ibi degentibus, ut factum est sub Parochia Archypresbyterali Ecclesiæ [illegible] Paduanæ Diœcesis, tunc enim Episcopus sustinendo à dismembratione approbat deputationem Capellani, qui resideat apud dictum Oratorium, & ibi Sacrum faciat, & curam animarum exerceat. Rocchus in prima parte 1 resol. 486 Menochius consil. 977 num. 9 Barbosa ad d. Conc. Trid. sess. 21 cap. 4 num. 10 & Eminent. Card. de Luca [illegible] d. [illegible] 16 & de Parochis discursu 34 & 35 ubi arbitrium Episcopi habere magnam vim in his casibus affirmat, prout etiam in detrahendis fructibus à Parochia veteri, eisque applicandis novæ Parochiæ, punctum tamen laboriosum, & quod requirit magnam dexteritatem in Episcopo, ne lites seminet in Clero, & in populo, datur enim de
61 jure appellatio in hac materia, ad effectum tamen devolutivum, non suspensivum, si dismembratio facta sit in Visitatione, ex Conc. Trid. sess. 13 de ref. cap. 1 & sess. 24 cap. 10 [illegible] advertit Antonell. d. lib. [illegible] cap. [illegible] num. 12.

Quò verò ad Regulares Ecclesias, unà cum Monasteriis, seu Conventibus erigendas, & fabricandas, in [illegible] Doctores, & obscure loquuntur, in dicendo, an sufficiat licentia Episcopi, vel etiam desideretur facultas obtenta à Sede Apostolica, ut videri potest apud Barbos. [illegible] 26. num. 4.
62 Cæterum pro [illegible] hanc circa quatuor tempora sunt distinguenda more doctrinam Fagnani in cap. Non amplius num. 56 de institutionib. tom. 4 pag. num. 219. Primum tempus est Juris antiqui in cap. Quidam, cap. De Monachis, & cap. Cœnobia 18. q. 2. in quibus statuitur, solam licentiam Episcoporum sufficere ad erectionem fabricationem, & fundationem Ecclesiarum, ac Conventuum pro Monachis, & Regularibus. Secundum tempus est Constitutionis Bonifacii VIII. in c. [illegible] de Excessibus Prælatorum in 6. innovata postea cum additione pœnarum, in c. [illegible] Capitanei, [illegible] De Panis, in quibus prohibebantur aut Fratribus Mendicantibus nova loca, aut Monasteria alicubi ad habitandum [illegible], seu etiam suscepta mutare, vel in alium transferre absque speciali Sedis Apostolicæ licentia. Unde hoc tempore restricta adempta erat Episcopis facultas, quam habebant ex dispositione Sacrorum Canonum antiquorum, quo ad Ecclesias, & domus Mendicantium duntaxat, salva tamen ea remanente quoad Eremitas, & Monachos non mendicantes. Tertium tempus est Concilii Tridentini, quod in sess. 25 de Regular. cap. 3 in fine, decrevit, ne Ecclesiæ, & loca quorumcunque Regularium [illegible] sine licentia Episcopi Diœcesani, cum decreti tenore restituta censetur antiqua facultas, Episcopis competens, dandi licentiam, de qua agimus, pro ædificandis Ecclesiis, & Conventibus quorumcunque Regularium, ut bene probat Fagnanus in d. cap. Non amplius num. 60 & seqq. ubi n. 63 hoc confirmat ex Constitutione Clementis VIII. incipien. Quoniam ad institutum (quæ est in 99) edita die 23 Julii 1603 in qua mandat Episcopis, ut in impertiendis dictis licentiis debeant prius vocare, & audire alios Regulares habentes Ecclesias, & Conventus in eadem Civitate, seu loco, & terminis, ut sine aliorum detrimento commodè possint sustentari. Quam Constitutionem innovavit Urbanus VIII. per Bullam 25 incipien. Romanus Pontifex editam 28. Septembris 1624, ex quibus clare patet, hoc tertio tempore attento, non fuisse necessariam licentiam Sedis Apostolicæ pro Ecclesiis, & domibus Regularibus erigendis, sed satis esse concessionem Episcopi, ut in [illegible] [illegible] fuit à Rota decis. 341 part. 2 recent. Quartum denique tempus est Bullæ Innocentii X. quæ incipit Instaurandæ, publicatæ die 22 Octobris 1652. in qua ex causis in 63
proœmio expressis, facta extinctione, &

sup-

suppressione Conventuum Virorum Regularium tam mendicantium, quàm non mendicantium, in quibus ob parvum numerum Religiosorum Regularis disciplina servari non poterat, prohibetur, ut de cætero quovis in loco fundentur Monasteria, vel domus Virorum Regularium cujusvis ordinis, nisi [illegible] absque Sedis Apostolicæ speciali licentia, ideò nunc nullam facultatem habere Episcopos pro ædificandis Ecclesiis, & Conventibus ad usum Virorum Regularium, ut solide demonstrat idem Fagnanus in cit. cap. Non amplius, sub num. [illegible] de Religios.

Quid si quis petat, an prædicta Innocentiana Constitutio auferat Episco-
44 pis etiam potestatem dandi licentiam pro ædificanda Ecclesia, ac Monasterio pro Monialibus? Respondet Fagnanus d. num. [illegible] negative, quia ipsa loquitur tantum de Religiosis viris, & ideò circa Moniales servandum esse de Jure antedictam temporum distinctionem, nam quod non invenitur, stare non prohibetur [illegible] C. de Testam. Nihilominus tamen quidam Auctor in cap. Caritat. De Off. Ordinar. n. 13. Vers. Con [illegible], circa tale dubium respondet, quod practica est, ut erectiones Monasteriorum pro Monialibus fiant à Sede Apostolica, tùm propter gratias, indulgentias, privilegia, & exemptiones, quæ ab illa impetrantur, tum propter facultatem educandi Abbatissam ex alio Monasterio pro novi Monasterii institutione, quæ à B. Pio Quinto adempta est Episcopis, & ideò recurrendum est habendum ad Sacram Congregationem Episcoporum, & Regularium, quæ receptis informationibus, committit Episcopo, ut deveniat tamquam Sedis Apostolicæ Delegatus ad fundationem petitam, & introducat clausuram ad præscriptum ejusdem Sacræ Congregationis circa quantitatem dotationis, & numerum Monialium, & ita practicatum fuit hic Patavii, Anno 1646 in domo clausuræ Monialium S. Teresiæ in Ecclesia, & Conventu S. Pauli, in Strata majori, prope pontem Molendinorum, agunt etiam de Requisitis pro erectione Monasteriorum Monialium. Lezana in Summa tom. 1. cap. 25. num. 43. Garcias in Manuali [illegible] Monasteriorum Monialium, & Barbosa d. alleg. 26. num. 7. Vers. Circa erectionem, quos adire poterit pro sui ipsius informatione quisquis tàm egregium opus facere desideraret.

Finalis tandem causa, quæ ab Episcopo est attendenda in elargienda licen- 45
tia fabricandi novas Ecclesias, illa est, quæ concernit Divinum cultum, & honorem Sanctorum; adeout ubi quis intenderet fabricare Ecclesiam ob temporalem quæstum, ad eleemosynas, seu oblationes corrogandas, nequaquam esset concedenda talis facultas [illegible] in cap. Si quis Basilicam 10. de Consecr. dist. 1. & cap. [illegible] Porrò quàm sit Deo, Deiparæ, ac Sanctis gratissimum esse fabricationem Ecclesiarum, & Templorum erectionem, constat ex innumeris exemplis relatis per Bagattam in Admirand. Orbis Christiani tom. 1. lib. 3. cap. 4. § 4. & tom. 2. lib. 5. cap. 5. § [illegible] ubi duo sunt præ- 46
cipua, videlicet, Unum, quod legitur in Breviario die 5. Augusti, de Joanne Patritio Romano, & Uxore ejus, prole destitutis, & rogantibus Deiparam, ut cui relinquerent hæreditatem, indicaret, unde Nonis Augusti, quo tempore in Urbe maximi calores esse solent, in Exquilino [illegible] nive contectum. Quæ nocte [illegible] Maria separatim Joannem,
& Conjugem [illegible], ut quem 47
locum nive conspersum viderent, in eo Ecclesiam ædificarent, quæ Mariæ Virginis nomine dedicaretur, [illegible] ab ipsis heredibus [illegible] Quod Joannes ad Liberium Pontificem detulit, qui idem per somnum sibi [illegible] affirmavit. Alterum est, eoque nostrum notissimum, quod narrat Franc. Barbosanus in Hist. Ecclesiæ [illegible] lib. 3. cap. 89. de Templo eidem Deiparæ ædificato, & dicato in monte Berico prope Vicentiam juxta effigiem cujusdam Veteris à Genitrice Dei Maria datam, post cujus ædificationem Cives illi à pestilentia fuerunt liberati, anno 1426 à Christo nato.

Hic

[illegible] videtur [illegible] [illegible] Templi, ac Monasterii Fratrum Eremitarum Ordinis S. Augustini de Monte Ortone, in hac Patavina Diœcesi paulò post facta, anno scilicet 1428 [illegible] Petro Falconi infirmo, qui ad fontem [illegible] Medicinalis [illegible] MARIA DEI GENITRIX apparuit, eidemque ut in fontem descenderet, & ex eo tabellam, in qua [illegible], ac JESU CHRISTI filii sui imago depicta erat, [illegible] [illegible] extraheret, populo ostenderet, & annunciaret, se Protectricem futuram illius loci, in quo honorari volebat, & in testimonium veritatis sanitatem [illegible] [illegible] Ita factum à Petro [illegible] sanitatem assecuto, ad cujus [illegible] [illegible] gentes ad ipsam sacram Imaginem accurrentes, petitas gratias reportabant; ideòque Nobilis, ac pius Vir Ludovicus Buzzacarenus, annuente Petro Donato Episcopo Patavino, fabricare cœpit Ecclesiam prædictam, quæ hodie insignis est Basilica, ipsi Deiparæ dicata, miraculorum frequentia, atque concursu [illegible] insignis, de qua plenius scribunt Scardeonius *Histor. Patav. lib. 3 Class. 13 fol. 373* & Portenarius *de Felicitate Paduæ lib. 4 cap. 11 pag. 76 & 77*

Nec tacenda erectio Parochialis Ecclesiæ S. Danielis Martyris in hac Urbe Antenorea prope pratum Vallis, [illegible] anno 1076 [illegible] Episcopo Patavino Ulderico, ac totius Civitatis [illegible] translationis Corporis ejusdem Sancti Martyris ab Ecclesia S. Justinæ ad Cathedralem, ob [illegible] prodigium, quod evenit, & describitur in lectione [illegible] [illegible] Divi, his verbis *Sed cum portatores beatum Levitam [illegible] [illegible] Vallem [illegible] [illegible], [illegible] pondere [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], ut neque progredi possent, neque [illegible] modo regredi. Ad hæc repentè [illegible] perturbatus aer, fulgura cœlo [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], grandines [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Civitatem, [illegible] [illegible]. Hinc [illegible] omnes, grandis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quod Cadaver suum Martyr esse [illegible] [illegible]. Tunc tamen Aurelius [illegible] proceres [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] DANIELI [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pondus [illegible], ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]* Fuit igitur in [illegible] [illegible] constructa eadem Ecclesia, quæ nunc Parochialis est, S. Danielis, & ab eodem Anno [illegible] donata Monachis Cassinensibus S. Justinæ cum omnibus bonis, quibus tunc fuerat dotata, atque ditata, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] Rotam [illegible] [illegible] Decis. [illegible] [illegible] [illegible] Decis. 18 num. 1 nunc Parochus instituitur in ea ad solam nominationem Monachorum absque concursu, & ex his satis apparet gratissimum esse Deo, Deiparæ, ac Sanctis erectionem Ecclesiarum ob suum Divinum cultum.

E contra verò (ut dictum est) displicent Cœlo hi, qui ob terrena lucra Ecclesias ædificare, aut habere præsumunt. Notissima est translatio facta per Angelos Sanctæ Domus Lauretanæ de colle prope Recinetum, in quo è vicina Sylva deductam Sacram illud pignus collocaverunt, ob duorum fratrum, in quorum dominio prædictus collis erat, avaritiam, cum causa [illegible] [illegible] ipsum [illegible], dum [illegible] eadem Lauretana Domus ab illo colle deportata à Sanctis Angelis, alio in loco, ubi nunc requiescit, posita fuit, ut referunt Joannes Villanus in *suo Hist. lib. 7* & Tursellinus in eadem *Historia S. Domus Laurer. lib. 1 cap. 8.* Consimilem eventum narrat Bzovius *de Admirandis Ordin. Christ. tom. 1 lib. 3 cap. 3 § 8* nempe Sacellum, scilicet, Deiparæ dicatum, constructum in Territorio Alcami prope [illegible], in loco, [illegible] [illegible], in agro cujusdam devoti Viri, post cujus mortem duo filii heredes, cum simul [illegible] inter se pro dominio illius agri, & Sacelli, [illegible] [illegible]

nis, quas ibi fideles faciebant, antedictum Sacellum à fundamentis evulsum, per aerem, Angelorum ministerio, ad collem, *vulgò di Versighe*, propè pagum Montis Sancti Savini in Tuscia mirabiliter translatum fuit; ubi usque adhuc in Ecclesia circa ipsum ædificata conspicitur, intercessioneque ejusdem Virginis continua ibidem habentur miracula. Quapropter in ædificandis Ecclesiis finalis causa debet esse Divinus cultus, & animarum salus, non autem avaritia, vel temporale lucrum.

Corollarii loco sciendum, quod licèt in ædificatione simplicium Ecclesiarum in Villis, ut plurimùm, omittatur be-
53 nedictio primi Lapidis, hæc tamen est per Episcopum solemni ritu facienda juxta præscriptum Pontificalis Romani *part. 2. Rubr. de Bened. & imposit. primi Lapid.* de cujus functionis praxi videatur Castaldus *libr. 2. sect. 13. cap. 1.* & Barbosa *de Jure Ecclesiastico Univers. lib. 2. cap. 2. num. 17.*

DECISIO XLI.

ARGUMENTUM.

Consecrationis Ecclesiarum materia, ad quatuor capita redacta, plenissimè explicatur. Et quia Consecratio Ecclesiæ dicitur Encænia, Dedicatio, Inauguratio, & Sacramentum, plures de his vocibus dantur eruditiones, & præcipuè de Encæniis Judæorum, ac de auguriis Romanorum. Essentialia Consecrationis Ecclesiæ declarantur: Persona consecrans, ejus jejunium, Vigiliæ ante SS. Reliquias; ablatio ossium hæreticorum, & infidelium; atque hos inter an sit fœtus mortuus in ventre Matris? Utrumquè Materni uteri Sectio sit licita pro salute fœtus? Ablutionis parietum, Alphabeti Græci, & in cineribus impressi, Litaniarum, Altaris consecrationis, Crucium unctionis, mysticæ causæ, & rationes redduntur; eruditionesque dantur circa litanias Judæorum, & Paganorum, Alphabeta, & eorum litteras numerales, cum pluribus curiosis quæsitis. Tandem exempla Ecclesiarum à cœlitibus miraculosè consecratarum indigitantur.

SUMMARIUM.

1 *Celebrare Missam non licet extra locum ritè Deo dicatum.*
2 *Licentia Episcopi pro fabricanda Ecclesia non sufficit, ut in ea Missa celebretur.*
3 *Sacerdos est puniendus, si celebrat in Ecclesia non benedicta.*
4 *Consecrationis Ecclesiæ quatuor nomina.*
5 *Encænia quid sit?*
6 *Dedicatio undè dicatur? Et quid sit dedicare? Et delicare?*
7 *Delubra cur nominarentur Templa?*
8 *Dedicare, & Consecrare sunt Synonyma.*
9 *Inauguratio, & Exauguratio quid sint?*
10 *Titus Livius, & Florus de inauguratione Templorum.*
11 *Augurandi ars antiquissima; & quis auctores ejus?*
12 *Jo: Baptista Cessis Jurisconsultus laudatus.*
13 *Augures Romani quot fuerint? Et quando desierint?* num. 16.
14 *Auguria è quibus rebus desumerentur?*
15 *Auguria etiam nunc licita quæ sint?*
16 *Urim, & Tummim in Rationali Aaro-*

quomodo fiebat?

58 *Lucerna, quibus inscribatur S. Joannis Baptistæ quid essent?*

59 *Reliquiæ Sanctorum quare adorentur tota nocte ante consecrationem Ecclesiæ?*

60 *Circuitus triplex circa Ecclesiam, dum consecratur ab Episcopo, quid significet?*

61 *Liminarem virga? tangitur nudis pedibus*

62 *Litaniæ an Hebræi habuerint? Et an Ethnici Romani? & numero seq.*

63 *Hosanna quid significet?*

64 *Litaniis addere aliquid est prohibitum*

65 *Processio in duobus Rogationum ad quas Ecclesias Paduæ olim iret?*

66 *Alphabeta Græcum, & Latinum in cinere, dum consecratur Ecclesia, quid significent?*

67 *Alpha, & Omega cur vocatur Christus? Non autem Aleph, & Tau?*

68 *Alphabetum Hebraicum cur non fiat in consecratione Ecclesiæ?*

69 *Alphabetum Hebraicum, & Græcum deserviunt pro numeris.*

70 *Alphabeti Latini quæ litteræ sint numerales?*

71 *Cruces duodecim in parietibus Ecclesiæ consecratæ quid innuant?*

72 *Cruces prædictæ cur ungantur, & illuminentur.*

73 *Ecclesiæ à cælitibus consecratæ, & inauguratæ.*

74 *Aromatensis Cathedralis Ecclesia consecrata à Christo Domino.*

POst ædificationem Ecclesiæ, vel hoc ut in ea Sacrosanctum Missæ Sacrificium possit offerri, opus est, eamdem consecrari, vel benedici, non enim licet extra locum sacrum, vel benedi-
1 ctum, atque Deo dicatum, & rite dedicatum Sacrificare *cap.* 1 & 2 *cap. Si* 12. *cap. Missarum* 12 *cap. Hic ergo* 14. cum *cap. seq. De consecrat. dist.* 1 Concilium Tridentinum *sess.* 22. *in Decreto de Observ. & evitan. in celebrat. Missæ*. Nisi ex urgenti, atque honesta causa habeatur dispensatio ab Apostolica Sede, ut documus supra *Decis.* XII à num. 54 & seqq. Et in Decisionibus *De Ven. Eucharistiæ Sacramento Decis.* VIII. ubi materiam Oratoriorum privatorum ad ubi effectum celebrandi in ipsis examinavimus, adeò ut non sufficiat, Ecclesiam fuisse fabricatam de licentia Episcopi, 2
adhoc ut completa fabricatione statim in illa liceat litare, ut opinatum fuisse Abbatem Panormitanum in *cap. ubique num.* 3 *de Consecr. Eccl.* scribit Pax Jordanus *tom.* 1 *lib.* 5 *tit.* 4 *num.* 82. quia ut ibi observat ipse Jordanus, talis opinio subsistere non potest, repugnantibus supracitatis Canonibus Sacris, atque Rituali Romano, sub Rubrica, *Ritus benedicendi novam Ecclesiam, seu Oratorium publicum, ut in Sanctissimum Missæ Sacrificium celebrari possit*, & si quis ausus esset celebrare in Ecclesia nondum benedicta, aut consecrata, quamvis constructa de licentia Episcopi, esset graviter puniendus, ut notat ibidem prædictus Auctor, præterquamquod manifestè colligi potest ex Verbis 3
Abbatis Panormitani *in cit. cap. sic num.* 3 eum non intellexisse de Ecclesia nondum benedicta, & multò minus, hunc fuisse intellectum ejusdem textus, utrobique enim supponitur, quod licèt Ecclesia non sit consecrata, fuerit tamen prius ad divinas Laudes deputata, quæ quidem deputatio fieri non potest, nisi vel per consecrationem, vel per benedictionem *cap. Ecclesiis* 26 *q.* 7 Quartus *in Opuscul. De benedictionibus tit.* 2. *sess.* 10.

In præsenti igitur agendum est de Consecratione Ecclesiæ, in sequenti autem de Benedictione; & pro majori intelligentia ipsius Consecrationis, quatuor sunt expendenda, & examinanda.

1. *Quot nominibus nuncupetur Consecratio Ecclesiæ?*
2. *Quid sit Ecclesiæ Consecratio?*
3. *Quot, & quibus cæremoniis fiat?*
4. *Quibus de causis, & Mysteriis?*

Quo ad primum. Consecratio Ecclesiæ

dictur quatuor nominibus solet nuncu-
4 pari, dicitur enim Encænia, Dedicatio,
Inauguratio, & Sacramentum. Appellatur Encænia, à verbo καινός, quod græcè novum significat, quia per consecra-
5 tionem nova Domus Deo dedicatur, & novus locus ad eum colendum construendum incipitur; & hinc consecratio Templi Jerosolymitani, & ejus anniversaria Solemnitas, quam celebrabant Hebræi, vocata fuit ab Evangelista Encænia, dum dixit: *Facta sunt autem Encænia in Hierosolymis, & hyems erat, & ambulabat JESUS in Templo, in porticu Salomonis.* Joan. 10. 22. Super quibus verbis S. Augustinus tract. 48. in *Joan. circa fin.* & refertur in *Manual. lect. 4. infra hebdom. Post* … scripsit: *Encænia festivitas erat Dedicationis Templi, Græcè enim Cænon dicitur novum. Quandocumque novum aliquid fuerit dedicatum, encænia vocantur. Jam & usus habet hoc verbum. Si quis nova tunica induatur, encæniare dicitur.* Et quamvis alibi in Scriptura Sacra, referuntur dedicationes Altaris, aut Templi, aut murorum Jerusalem, tamen Græcus utitur encæniorum vocabulo, ut pluribus exemplis demonstrat Barradas, *Comment. in Evang. tom. 3. lib. 4. cap. 16. Verb. Facta autem, sunt Encænia.* Et idem docet Laurentius in *Amalthea Onomastica Verb. Encænia.*

Dedicatio alterum appellatur consecra-
6 tio Ecclesiæ à Verbo *Dico, dicas,* quod significat afferre, attribuere, & consecrare, ut notat Vossius in *Etymolog. Linguæ Latinæ Verb. Dico.* Observare, quòd antiqui non *dedicare* dixerunt, sed *dicare*, à quo verbo provenerunt participium *dicatus*, idest dedicatus, dicente Festo: *Dedicata dicebant Dijs consecrata, quæ nunc dedicata.* Idemquè hodie *delicatus* dicitur, qui valdè mollius ducit, & deducitur à *delicio*, quasi à lactando dictus, teste eodem Vossio *Verb. Delicatus*, [illegible], quòd ab ipsomet verbo *Delicatus*, quatenus significabat *Dedicatum*, & rem Deo consecratam, Veteres dedicare *Delubrum*, idest Templum ad Divinum cultum deputatum,

quamvis Isidorus *lib. 15. cap. 4.* velit,
Delubra esse dicta à fontibus publicè ante 7
Templa, antequam enim in ea populus ingrederetur, in ipsis fontibus diluebantur, ut notat Turrecremata [illegible] Metchaus suus, & sic *Delubrum* venit, & propterea dicebatur à *diluendo*; quapropter etiam hoc nomen adaptari potest nostris Ecclesiis, in quarum januis habentur vasa cum aqua benedicta, cujus ablutione fideles à peccatis venialibus diluuntur, ut latius [illegible] supra *Decis. XL. num. 11.* & habetur in *cap. Aquam 20. De Consecr. dist. 3.* Quidquid sit de etymologia, seu derivatione *Dedicationis*, certum est in Jure Canonico, eam appellatione intelligi consecrationem, & idem est dicere Ecclesiam dedicatam, ac Ecclesiam Deo consecratam. *cap. 1.* & ibi Glossa *in Verb. Dedicanda. De Reliquijs Sanctorum.* & est simile de Monachis, atque Monia-
libus, quæ consecrantur Deo per religio- 8
sam professionem, dicuntur enim Deo dicati, seu dicatæ. *cap. Virginibus*, & *cap. In quibus Sacro. 17. qu. 1.* & in ipsum quod dedicare Ecclesiam sit ipsam Deo consecrare, habetur *in cap. Statuimus. 1. quæst. 1. cap. Placuit. 1. quæst. 2. cap. Quæ semel 19. q. 3. & cap. Solemnitates. De consecr. dist. 1.*

Inauguratio etiam significat consecrationem; ab auspiciis [illegible] augurorum, qui hac voce utebantur ad deno- 9
tandum rem aliquam esse Deo dicatam, & sacratam, prout è contra, si quid Deo dicatum profanari contingebat, dicebant *exaugurare*, unde Titus Livius scribens de Tarquinio Superbo Romanorum Rege *lib. 1. Decad. 1.* ait quod Tarquinius animum converterat, *Ut Jovis Templum in monte Tarpeio monumentum regni sui, nominisque, relinqueret. Et ut libera à cæteris Religionibus area esset* 10
tota Jovis, Templique ejus, quod inædificaretur, exaugurare fana, sacellaque statuit, quæ aliquot ibi à Tatio Rege primum in ipso discrimine adversus Romulum pugnæ vota, consecrata, inaugurataque postea fuerant. Et Florus *lib. Epitomes Romanorum lib. 1. cap. 7.* de eodem Tarquinio ita scribit:

Tanto

Tuum de montibus captarum Urbem Templum vocant, quod quum inaugurare-tur, cedentibus cæteris Diis (mira res dictu) restiture Juventas, & Terminus. Eadem Phrasis erat apud veteres, cum personarum consecrationem enunciabant, sicuti idem Livius *lib. 10 Decad. 4.* narrat, quod *contentio orta (Servilium Pontificem Maximum fuit, & L. Cornelium Dolabellam duumvirum navalem, quem ut inaugurarent Pontifex, Magistratu se se abdicare jubebat;* & paulò post *Bellum inde fuit Pontificibus inaugurandi Dolabella, P. Clælium Siculum inauguraverunt, qui secundo loco inauguratus erat.* Adhibebant autem hanc vocem inaugurandi prisci homines, de personis, vel rebus consecrandis loquentes, quia ad actum consecrationis non procedebantur, nisi prius Augures consuluissent, quibus annuentibus res, vel personas Diis consecrabant, nam, ut ait Calepinus *in Verb. Inauguro. Apud veteres usus erat, neminem in dignitatem aliquam, aut Sacerdotem assumi, aut etiam ædem aliquam Deorum consecrari, nisi augurato, hoc est adhibitis auguribus.*

Augurandi ars antiquissima fuit, à Chaldæis ad Græcos, à Græcis ad Hetru-
21 scos, & ab Hetruscis ad Romanos devenit. Hinc Romulus Summus Augur fuit, ideoque instituit Magistratus cum Auguriis creari, & posteri deinde nisi au-
22 gurato nil gerebant, ut doctè scribit Jo. Baptista Cassius, Juris Civilis in hoc publico Lycæo Patavino in prima Cathedra Professor, Auditorum forte præsidium, & studiosorum decus, in *Opusc. De Urbe Roma lib. 2 cap. 2 § 15 De Augure.* Franciscus Sevinus Sponganus *Apparatu Verb. Augur.* & novissimè Antonius Forestius in *Mappamundo Histor. tom. 2 lib. 15 cap. 9 § 4.* ubi ostenduntur, tres ab initio
23 fuisse Augures Romanos, deinde novem, postea quindecim, summæ quidem auctoritatis, & venerationis, de quorum laudibus hæc ait Papinius 3 *Theb.*

Hic gemmis Vates sanctum canentia
alvos
Frondis contemnit, & albis arcana
tempora vittis
Evadunt pariter, &c.

Captabant autem auguria, vel à cæde victimarum, vel à volatu avium, vel ex extis spirantibus, seu à tri- 14
pode, numeris, fumo, & hujusmodi, unde Statius 3 *Theb.* dum Tiresiam Vatem Thebanum, (quem à Jove divinandi peritia ditatum Poetæ finxerunt) inducit vaticinantem, sic loquit

—— Illa Deus non larga cælo
favorum,
Non altari prima, aut tetrum spirantibus extis,
Non Tripode amplexo, numerisque
sequi eclisse astra,
Turea nec supra volitans Altaria
fumo, &c.

Sed ab avium volatu, & garritu præcipua erant auguria, sic dicta, quasi *avigurium*, quamvis etiam à pullis, & à quadrupedibus ea deducerentur, approbata etiam ab Aristotele *lib. 9 de Histor. animal. cap. 11.* Et à Cicerone proscripta *lib. 2 de Divinat.* ut benè observant 15
Forest. *d. lib. 15 cap. 9 § 4.* Et Martinus Delrius *De quæst. Magicar. lib. 4 cap. 2 qu. 7 sect. 2.* advertens, licita esse tantummodò auguria ex cantu, volatu, garritu, vel motu animalium circa futuras pluvias, serenitatem, vel tempestates, eò quia naturali instinctu illas prænoscunt, quod doctè probant Baldellus *in Theolog. Moral. tom. 1 lib. 4 disp. 11* ex doctrina S. Thom. *2. 2 quæst. 95 art. 7.* Lessius *lib. 2 cap. 43 num. 47 & seq.* Azorius *part. 1 lib. 9 cap. 13 in fine*, & Sanchetius *in Decal. lib. 2 cap. 38 num. 38.* quod etiam à nobis dictum fuit in *Opuscul. de primo Mundi ætate discurs. 6. pag. 92.*

Augures prædicti durarunt Romæ usque ad annum Christi 390 ut observant prælaudatus Jo. Baptista Cassius *d. cap. 2 § 15.* adeo profundas in opinione hominum radices tenebant, quæ adhuc pullulant apud aliquos, ut osten- 16
ditur in *Fortemar. Eccles. cap. 23 & cap. 24.* Sed id mirum esse non debet, nam etiam apud Hebræos ab initio Sacerdotii Aaronici hæc ars augurandi in rebus

 dubiis

dubio reservatum videbatur Summo Pontifici, dum Deus jusserat Moysi inter alia Vestimenta, & Ornamenta Aaronis, quod poneret in Rationali judicii Doctrinam, & Veritatem Hebraicè Urim, & Tummim Exod. 28. [illegible] ex quorum [illegible] splendore, vel alia [illegible] mutatione Deus oracula reddebat consulentibus. Quapropter David dubitans [illegible] modo aggrederetur Philisthæos, consulebat Dominum, mediante [illegible] Summo Sacerdote, qui intelligebat [illegible] in Urim, & Tummim quomodo David se gerere deberet, ut vinceret, prout legitur 1. Reg. [illegible] Pag. 1410. Quid autem essent Urim, & Tummim, an Lapides pretiosi positi in Rationali Aaronico? an aliquid aliud? disputant Scripturistæ, quos cumulat Tirinus ad Exod. d. cap. 28. vers. 30. quos Lector curiosus poterit inspicere, illud unum hic adnotando, prædictum Oraculum, seu Responsa per Urim, & Tummim cessasse in captivitate Babylonica, nec amplius revixisse, ut ex Serario demonstrat idem Tirinus, respondisse Jaddum Summum Pontificem Hebræorum Alexandro Magno sciscitanti eventum de Bello Persico. Et de his plura Menochius in Stromat. p. 1. Cent. 3. cap. 9.

Porrò omnes divinationes humanas, & auguria prohibet tàm Jus Divinum
27 Levitic. 18. Non augurabimini. Deuter. 18. Non inveniatur in te, qui observet auguria, & Jerem. 27. Nolite audire divinos, & somniatores, & augures. Et [illegible] quia, Divinatio erroris, & auguria mendacia, ut dicitur Ecclesiast. 34. [illegible] tàm jus antiquum Canonicum cap. Illud [illegible] cap. Sed & illud 26. q. 2. cap. Si quis ariolos cap. Si quis Episcopus cap. Auguria [illegible] cap. Si quis Christianus, & cap. Auguriis 26. q. 5. Cùm etiam Jus Pontificium novissimum per Constitutionem XVII. Sixti Papæ V. Incipien. Cæli, & Terræ Creator Deus. dat. 5. Januar. 1586. & per aliam Constit. quæ incipit Inscrutabilis, [illegible] CXIII. Urbani Papæ VIII. dat. 31. Martii 1631. Quas commemorat Novarius in Summa Bull. part. 1. Commentar. 14. adhuc in præsenti abolita superstitione antiqua [illegible], remanserit nihilominus nomen inaugurationis, quo appellatur consecratio Templi, & personarum, earumque dedicatio ad Divinum cultum, prout de Templo, & Ecclesia scribit Bzovius de Admiran. Orbis Christ. tom. 1. lib. 3. [illegible] Basilica [illegible] inaugurata.

Sacramenti tandem nomine condecoratur dedicatio, & consecratio Ecclesiæ, loco tamen [illegible] sumpto, quatenus est signum mysticum tàm materialis 28
Templi, tàm animæ spiritualis, quæ Dei habitatio est, cum non sit propriè Sacramentum, ut infra in quarto puncto demonstrabimus, quapropter consecratio Ecclesiæ sæpè in jure vocatur Sacramentum cap. [illegible] 1. q. 3. Glossa in cap. De fabrica. verb. Sacramenta. De Consecr. dist. 1. Unde fit, ut si Episcopus recipiat pecuniam ob Ecclesiæ consecrationem, dicatur committere Simoniam. Jo. Andr. Innocentius, Abbas, & alii Canonistæ in cap. Cum sit. De Simonia; ut diceremus infra in definitione.

Quo ad secundum. Consecratio Ecclesiæ est actio sacra, per quam Pontifex Templum legitimè erectum, vel pro majori 29
parte restauratum, expurgatum ab omni immunditia, non amplius consecratum, vel de cujus consecratione nondum est dubitatum, solemni forma, ac ritu, cum Reliquiis Sanctorum, & celebratione Missæ, gratis, una cum Altari, Deo dedicat, & ut sit Domus Dei, & locus sacer, in quo preces & sacrificia Deo offerantur, & anniversarium Festum dedicationis celebretur. Hæc verba definitionis continent in se essentialiter quidquid spectat ad Ecclesiæ consecrationem, ut facilè deprehendere studiosus Lector ex eorumdem verborum ponderatione. Itaque primùm dicitur, quod consecratio est actio sacra, quæ verba stant loco generis, plures sunt enim actiones Sacræ, quæ fiunt ab Episcopis, & præcipuè in administratione Sacramentorum, consecratione Oleorum, Sacerdotum, Virginum, Altarium 30
portatilium, & aliæ benedictiones. Hinc est, quod ob reverentiam hujus actio-

assistentis Sacrum, & si omni die fieri possit, decet tamen, ut fiat die Dominica, vel alio festivo. DD. [illegible] cap. [illegible] De Consecrat. [illegible] Barbosa de Jure Eccl. [illegible] lib. [illegible] cap. [illegible] num. [illegible] Jordanus [illegible] num. 11. Ulterius [illegible] est [illegible] die, quam praece-
21 dit hunc actum Sacrum, [illegible] populo, qui petit illas Ecclesiam consecrari, [illegible] ab ipso Episcopo, qui facturus est eamdem consecrationem, praeter orationem, & vigilias nocturnas, ut disponit Pontificale Romanum [illegible] Rubric. de Consecrat. & Dedicat. Eccles. [illegible] legitur in vita S. Caroli [illegible] cap. [illegible] quod ipse Sanctus Archiepiscopus Consacrò più di trecento Chiese, [illegible] Alta-
22 ri, e [illegible] amore come [illegible] [illegible] consacrò quarantasei, [illegible] contenuta [illegible] [illegible] ordinata, ol- tre le vigilie della notte precedente; & il digiuno [illegible] pane, [illegible] acqua [illegible] Quod etiam [illegible] Crispinus de Visit. Pastoral. par. [illegible] num. [illegible] Et peculiariter Episcopus Sarnensis [illegible] Basilico-
23 graph. [illegible] num. [illegible] ubi de Eminentissimo Cardinali Ursino, nunc Archiepiscopo Beneventano, (cuius nostram Purpuram splendore, ac radiis virtutum ubique [illegible]) haec tradit: Ed il mio Eminentissimo Signore, il Cardinale Orsino, [illegible] Arcivescovo Beneventano, [illegible] [illegible] sacro [illegible] ordinatione, [illegible] solennemente [illegible] [illegible] Chiese, e [illegible] Altari [illegible] a quelle [illegible] Chiese con [illegible], con [illegible] dispendio di tempo, [illegible] applicazione, e con le stesse Riti, come [illegible] la sorte [illegible] [illegible]

Dicitur in definitione Per quam (scilicet actionem Sacram) Pontifex, videlicet Episcopus Dioecesanus, quamvis
24 enim [illegible] esset necessaria licentia Sedis Apostolicae pro consecrandis Ecclesiis: cap. De locorum. cap. Praecepta Synodalia. cap. Basilicas, [illegible] cap. [illegible] De Consec. [illegible] tamen [illegible] Canonibus derogatum est, & solius Episcopi Dioecesani auctoritas sufficit, ut haec [illegible], vel alius Antistes de ejus licentia [illegible] dedicationem faciat. cap. [illegible] de Consecrat. Eccles. [illegible] lib. [illegible] num. [illegible] Barbosa de Offic. & potest. Episc. [illegible] num. [illegible] & de Jure Ecclesiast. [illegible] cap. [illegible] num. [illegible] [illegible] Sacerdos hanc functionem [illegible] non potest [illegible] de consecrat. Eccles. Ugolin. de [illegible] Episc. cap. [illegible] num. [illegible] Nec [illegible] a Papa [illegible] num. [illegible] qui advertit [illegible] quod plures Episcopi simul convenire in unum Ecclesiam dedicantes, sicut factum fuit tempore Constantini Magni pro majori pompa & solemnitate; sed unus tantum Episcopus debet esse Consecrator; ille scilicet, qui [illegible] oleo Sacro duodecim Cruces insculptas in parietibus, debitam formam proferendo: unde fit, quod si Episcopus in consecratione deficeret ob [illegible] [illegible] ante unctionem [illegible] Crucium, necessario esset [illegible] Sacra ab alio Episcopo, at decedente Episcopo post [illegible] Cruces, [illegible] [illegible] functionem, [illegible] [illegible], quae desunt per alterum Antistitem, ut respondit Sacra Rituum Congregatio [illegible] die [illegible] Aprilis 16[illegible] ubi
25 accidit hoc casus, quem refert Barbosa d. lib. [illegible] num. [illegible] ea ratione, quia Consecrationis Ecclesiae essentia consistit in [illegible] Sacro Chrismate ipsis duodecim Crucibus, & in proferendis illis verbis Sanctificetur, & consecretur hoc Templum, In nomine Patris, [illegible] Filii, & Spiritus Sancti. Amen. Quod
26 si Ecclesia consecranda esset Regularium, a quibus [illegible] Episcopus Dioecesanus recuset, vel tardet per quadragesimam illam consecrare, credit Miranda in Manuali Praelator. Regular. tom. [illegible] num. [illegible] quod quilibet alius Episcopus possit illam consecrare vertute antiquorum Privilegiorum eisdem Regularibus concessorum, quae habere a Miranda referuntur, & constant a P. Augustino a Virgine Maria Carmelita [illegible] observantiae in Compend. Privileg. Regular. Verb. Consecratio. Sed ego credo,

do, quod nullus alius Episcopus possit
27 dictam consecrationem facere absque Diœcesani licentia, etiam eo negligente, vel recusante; attento Decreto Concilii Tridentini *sess. 6. de ref. cap. 5.* in quo decernitur, quod *Nulli Episcopo liceat cujusvis Privilegii prætextu, Pontificalia in alterius Diœcesi exercere, nisi de Ordinarii loci expressa licentia.* Certum est autem, quod per hoc Decretum derogatum est quibuscumque Privilegiis contrariis, ut probant Fagnanus *in cap. Nonnulli, num. 42. & seqq. De rescript.*
28 *Et in cap. Cum Capella, num. 9. De Privileg.* nec non Pignatellus *tom. 6. consult. 12. à num. 4. & seqq.* tanto magis quia per Bullam IX. Gregorii Papæ XIII. omnia Privilegia Regularium reducta sunt ad normam Decretorum S. Concilii Tridentini, ut monuimus supra *Decis. XXXIX. num. 30.* Quapropter si Episcopus Diœcesanus negligeret, aut detrectaret consecrare Ecclesiam Regularium, ab ipsis recurrendum esset ad Apostolicam Sedem, à qua obtinerent remedium opportunum, *cap. Omnis oppressus 2. q. 6. cap. Ut debitus, De Appellat.* Scaccia *eod. tract. quæst. 1. num. 1.*
29 Si tamen de facto alienus Episcopus Ecclesiam consecraret sine Diœcesani licentia, consecrationem esse validam, consecrantem verò incurrere suspensionem à Pontificalibus advertit Jordanus *lib. 5. tit. 9. num. 10.* Sed Ecclesiam ipsam remanere suspensam quamdiu ipsi Ordinario videbitur, puto asserendum, ad exemplum Clerici, qui absque ejus licentia recipit ordines ab alio Episcopo. Concil. Trident. *sess. 23. de Ref. cap. 8.*

Sequitur in definitione: *Templum legitime erectum*, videlicet de licentia ejusdem Episcopi, cum benedictione, &
30 impositione primarii lapidis, & præcipue cum constitutione Dotis, ut scripsimus supra *Decis. XL. à num. 10. & seqq.* juxta text. *in cap. Placuit 1. q. 2. cum Piæ mentis 16. q. 1. cap. Nemo, De Consecr. dist. 1. & cap. Cum sicut, ubi Gloss. & DD. de Consecr. Eccl. vel Altaris.* Et etiam quo facta fuisset sufficienter absque requisitis prædictis, ut sæpè contingit, in festo vel ex nimio fervore Laicorum, vel ex negligentia, & incuria eorum, ad quos spectat, non est Ecclesia consecranda, neque benedicenda, nisi dos assignetur pro ejus manutentione. *Barbosa de Episc. allegat. 26. num. 5.* & Jordanus *d. lib. 5. cap. 9. num. 14.*

Additur in definitione: *Vel pro majori parte restauratum.* Siquidem si tectum Ecclesiæ solummodo extolleretur, vel minor 31
pars Ecclesiæ circa parietes renovetur, non perditur antecedens Consecratio: at si major pars restaurari contingat, aut parietes devastentur, tunc est Ecclesia iterum consecranda, *cap. Ecclesiis*, ubi Glossa, *de Consecrat. dist. 1. cap. de Fabrica eod. dist. & cap. Liquoris, ubi DD. d. tit. de Consecrat. Eccl. vel Altar.* Barbosa *de Jure Ecclesiast. Univ. d. lib. 2. cap. 8. à num. 48. & seqq.* Jordanus *ead. tit. 9. à num. 65. usque ad num. 74.* ubi plurimas quæstiones, & casus enucleat circa reparationem Ecclesiæ prosequitur ad effectum novæ consecrationis faciendæ.

Subjungitur in definitione: *Expurgatum ab omni immunditia*, ipsum scilicet Templum consecrandum, quæ quidem Verba denotant, quod si forte in 32
ipso Templo, vel ejus Cœmeterio sepulta essent corpora infidelium, hæreticorum, schismaticorum, vel excommunicatorum, sunt prius exhumanda, & projicienda, quàm deveniatur ad Ecclesiæ consecrationem, *cap. Ecclesiam, num. seqq. & ibi Gloss. de Consecrat. dist. 1. cap. Consuluisti de Consecr. Eccles. vel Alt.* Azorius *part. 2. lib. 4. cap. 4. q. 5.* Dummodo tamen discerni possint ab ossibus fidelium, tunc enim sunt potius relinquenda, ne ossa fidelium projiciantur, *cap. Sacris, ubi Gloss. & DD. de Sepultur.* Jordanus *d. lib. 4. tit. 9. à num. 16. & seqq.* ubi num. 20. notat, quod licet aliqui id extendant etiam ad corpora Usurariorum, aliorumque in peccato manifesto mortuorum, quibus de Jure negatur Ecclesiastica Sepultura, prohibitum est de infidelibus, hæreticis, & excommunicatis, quæ per horum

cada-

ubi verò tantùm pollutum Ecclesia; imò si excommunicatus ante mortem poenituerit, non est exhumandus, sed post mortem absolvendus, & ibi relinquendus, ut est in cap. Cum 15. De
31 sent. excommun. in 6. Quod si mulier moriatur, habens in utero filium, qui prorsus decumbit in ventre absque baptismo, quod prohibet sic existentem in ventre materno sepeliri in loco Sacro Sylvester Verb. Consecratio 2. quaest. 2. Verb. Quartus casus. Jordanus d. lib. 9. tit. 9. num. 23. ea ratione quia foetus in utero existens est pars ventris l. 1. §. 1. ubi Gloss. in verb. Portio ff. de Ventre inspiciendo. Zacchias in QQ. Medicorum lib. 9. tit. 2. quaest. Unica de Foetu infesto, seu de Partu Caesareo num. 7. At si extractus fuerit infans è materno ventre mortuus, & non potuerit baptizari, tunc non est sepeliendus in loco Sacro, quòd si ibi alias sepultus, est exhumandus, alibique ponendus, ut notat Hostiensis in Summa de Consecr. Eccl. num. 8. & Jordanus d. tit. 9. num. 24.

Utrum autem Matre, quae tempore partus edere eum non potest, secandus sit per sectionem ventris, ut inde extrahatur infans vivus, & baptizari possit?
32 est celebris controversia tùm apud Canonistas, & Theologos, tùm apud Medicos, ut innuit idem Jordanus d. tit. 9. n. 23. vers. Quae tamen vera. Et quia hic non est locus eam pertractandi, videant curiosi Lectores Hostiensem in summa ubi supra. P. Theophilum Raynaudum in Opusc. De ortu infantium contra naturam. P. Castellanum à S. Elia in Decisionib. Theologicomoral. Decis. XXXV. De Praegnante secanda, ubi allegat S. Thom. in 4. sent. dist. 6. q. 1. art. 1. ad 4. S. Antoninum 3. p. tit. 14. cap. 13. §. 2. Sylvestrum Verb. Baptismus 6. num. 1. & alios plures Theologos, & Canonistas. Ex Medicis verò adeant Franciscum Rossetum in tract. de Partu Caesareo. Andream Laurentium in Histor. Anatom. lib. 8. q. 32. Mauritium Cordaeum in lib. 1. Hippocrat. de Morbis Mulier. [illegible] Joan. Bapt. Cortesium Miscellan. Decade 10. q. 10. Mercurium lib. 2. della Comare cap. 28. & alios plures, quos cumulat Zacchias d. lib. 9. tit. 2. q. unic. de Foetu infesto per totam, in qua disputat de hac controversia, & inter caetera tria notatu 33
digna dicit. Unum, quòd foetus septimestris, & octimestris extractus è ventre Matris non potest vivere, & ideò si statim baptizetur, vix potest esse capax baptismi. Alterum, quòd foetus nonimestris, ut plurimum vivit, licèt extractus per sectionem ventris materni, dummodo tamen statim fiat sectio, nam ultra horam à morte matris non potest foetus vivere inclusus in ventre ejus, quia deficit respiratio, seu transpiratio, quae fit per motum arteriarum maternarum. Tertium, quòd sectio ventris materni, & ex eo eductio foetus vivi non solùm fieri potest matre praemortua, sed etiam ea vivente, quia aliàs parere non valente, atque plures factum fuisse, salva vita tùm ipsius foetus, tùm ejusdem Matris, ut testantur Auctores in praxi versati, quos citat ibidem Zacchias num. 27. & 28. ubi firmat, sectionem ventris, matre vivente, esse licitam, ubi advertat, quòd [illegible] & versato chirurgo; consentiente [illegible] matre, quae neque se minori incommodo [illegible], neque majori quàm [illegible]. An verò mater teneatur concedere ipsam incisionem pro salvanda vita spirituali, ac etiam temporali suae prolis, cum spe, vel sine spe suae propriae salutis? discutiunt Theologi relati ibid. à num. 30. & seqq. & à P. Castellano à S. Elia d. Decis. XXXV. ad quos studiosi recurrant, cùm [illegible] in quo, si fieri potest, sectio ventris differenda est post mortem matris, quia si statim fiat, foetus vivus extrahitur, prout factum fuit de Julio Caesare Imperatore, à quo omnes vocan- 34
tur Caesares Gloss. Verb. Caesareo Praenomine [illegible]. Et de Sancto Raymundo Nonnato, ut legimus in lectionibus Breviarii die 31. Augusti.

Ponitur in decisione, Non debere consecratum, quae cum consecratione Ecclesiae non sit [illegible] ad [illegible] 35
conse-

consecrationis Sacerdotum, *Episcoporum*, ac Virginum, & in hoc comparatur baptismo, si Ecclesia fuerit semel consecrata, non debet amplius consecrari: *cap. Ecclesiis. De Consecr. dist. 1. cap. Reperimus. ubi Gloss. & cap. Ligneis. De Consecrat. Eccl. vel Altar.* Jordanus *d. tit. 9. num. 62.* nisi consecrator non fuisset Episcopus, vel non Catholicus, à quo forma consecrationis non fuisset adhibita, ut pluribus demonstrat Jordanus *ibid. num. 65. & 66.*

Vel de cujus (Templi) *consecratione dubium est vel ignoratur*, ait definitio, quia in casu dubio, an fuerit, vel ne Templum consecratum? indaganda sunt testimonia vel ex Crucibus in pariete insculptis, vel ex libris, & scripturis Ecclesiae, vel ex personis intervenientibus memoriam consecrationis alicui factae, & quamvis unus testis tantum reperiretur, qui affirmaret, fuisse Ecclesiam consecratam, ei standum esset, & abstinendum à nova consecratione. Glossa *in cap. solemnitates. verb. Non cond. De consecr. dist. 1.* Mascard. *de Probat. conclus. 403. & conclus. 983.* Barbosa *ubi sup. 27. à num. 3. & seqq.* Jordanus *d. lib. 7. tit. 9. à num. 64. usque ad 66.* qui excepit Ecclesiam Cathedralem antiquam, quam praesumitur ab initio fuisse consecratam. Cessantibus autem legitimis probationibus, vel indiciis Ecclesia est consecranda, saltem sub conditione *si non est consecrata*, ut Barbosa *de Jure Eccl. univ. d. lib. 2. cap. 8. num. 42.* & Jordanus *ubi supra num. 64.*

Solemni forma, ut etiam insertum est in definitione, quia Antistes ritus, ac formam praescriptos in Pontificali debet ad unguem servare; sunt enim mysteriis referti, ut probat Cardin. Turrecremata *in cap. Omnis Basilica num. 4. de consecr. dist. 1.* & Durandus *d. lib. 1. cap. 6.* Alii autem ritus concernunt personam ipsius Episcopi consecrantis, qui dum induit Paramenta debet recitare Psalmos Poenitentiales, alii Ecclesiam ipsam, alii functionem, & ejus plurimas caeremonias, de quibus infra in capite tertio hujus Decisionis, inter quas circuire eamdem Ecclesiam, saltem in aliqua parte, si per omnem non possit, ut respondisse S. Congreg. Concilii refert Barbosa *in Decis. Apostol. verb. consecratio Ecclesiae.* Et Jordanus *d. tit. 9. num. 28. 31. & 32.*

Continuat dicere definitio: *Cum Reliquiis Sanctorum*, quae hic sunt necessariae in hac sacra functione, cum enim simul consecrandum sit cum Ecclesia etiam unum saltem Altare, in eo sunt reponendae Sanctorum reliquiae juxta Rubricam Pontificalis, quam diligenter observare debet Episcopus, ut notat Jordanus *d. tit. 9. num. 30.* Hinc D. Evandrus Romam vadens, ut peteret à Papa licentiam consecrandi Ecclesiam Virginis Aniciensis, obviam habuit duos Venerabiles Viros, qui sibi duo scriniola SS. Reliquiarum dederunt, asserentes, Ecclesiam praedictam fuisse ab Angelis consecratam, & pro testimonio veritatis prodigiosa plura signa narrarunt, ut refert Augusta *in Addit. ad Chron. tom. 2. lib. 5. cap. 3. §. 2. num. 1.* inter quae campanas illius Templi de per se sonantes, portas, quae bene erant clausae, de per se apertas, luminaria accensa per totam Ecclesiam, & Altare sacro Oleo delibutum.

Et cum celebratione Missae ait definitio; quia in Ecclesiae consecratione Missa quoque est celebranda, *cap. Omnes Basilicae*, & ibi Glossa. *Et cap. De fabrica. De Consecrat. dist. 1.* Sylvester *verb. Consecratio 2. num. 1.* Jordanus *d. lib. 7. tit. 9. num. 29.* Hinc Germani consecrationem Templi nominant *Kirchmess*, à *Kirch*, hoc est Templum (quod à κυριακή, hoc est *Dominica*, quasi *Domus Domini*) & *Mess*, id est *Missa*, quam in Templi consecratione adhiberi solet, ut notat Vossius *in Etymologic. Linguae Latinae verb. Encaenia.* Quamvis autem Hostien. & Goffred. *in Summa De Consecr. Eccl.* & alii DD. antiqui, quos citat Barbosa *aliique 26. num. 10.* docuerint, Missam esse celebrandam ab ipso Episcopo consecratore, hodie tamen Rubrica Pontificalis concedit, quod si nimio labore sit fatigatus, possit eam per alium celebrare

42 lebrare fuerit, ut advertit etiam Jordanus eod. num. 27. subdens, quod Missa dicitur solemniter celebrata, etsi sine cantu, & plane, dummodo Episcopus sumat Pontificalia indumenta, mitram scilicet, & baculum, ut annuatim fieri solet hic Patavii in solemnitate Corporis Christi, dum Episcopus Patavinus celebrat, & consecrat Sanctissimam
43 Hostiam deferendam in Processione illius diei, cui Missæ interveniunt duo Canonici, assistentibus Excellentissimis Rectoribus Urbis, cum reliquis Ducalibus ministris, repræsentantibus Serenissimum Venetum Dominium, nec non Magnificis Deputatis nomine Civitatis, qui dant aquam ad lavandas manus, & manutergium ad illas tergendas eidem Episcopo celebranti.

Adjungitur in definitione hoc Verbum *Gratis*; siquidem si Episcopus exigeret pecuniam, vel aliquid aliud temporale, pro consecratione Ecclesiæ facien-
44 da, committeret Simoniam, *cap. ult. 1. q. 3. cap. Cum sit, & ibi* Innocen. Abb. & Joan. Andr. *de Simonia*. Et consecratio esset irrita; non quoad validitatem, sed quo ad executionem, itaut in eadem Ecclesia non esset celebrandum, nisi prævia reconciliatione per alium Episcopum facienda. Jordanus *d. tit. 9. num. 34. & seqq.* Declarans, quod in Ecclesiis positis extra civitatem, pro iis consecrandis licitè ab Episcopo exigitur procuratio, prout facit in Venetiorum *cap. Cum sit Romana* (ubi Glossa,
45 & Canonistæ scribunt) *De Simonia*; & hi duo casus tantùm expressi sunt in jure, in quibus Episcopus habere possit procurationem, expensas scilicet itineris, & cibaria. Jordanus *eodem num. 39.* addens in aliis functionibus Episcopus debeat abstinere à procuratione, quia habet redditus Episcopales, quibus utitur, ut officium suum exerceat; & hinc est, quod neque pro reconcilianda Ecclesia polluta potest constringere Parochum, vel populum infamem ad præstandam procurationem, quamvis aliqui DD. pro illa concedant, æstimantes competere Episcopo contra delinquentes, qui polluerunt Ecclesiam; ut distinguit idem Jordanus *d. lib. 5. tit. 9. num. 40. & 41.* cum duobus seqq.

Sequitur in definitione *Unà cum Alta-* 46
ri Deo dicatum, quia juxta Rubricam Pontificalis unà cum Templo consecrandum est etiam Altare majus, quod si antea fuisset consecratum, in hoc casu poterit consecrari unum, vel plura ex aliis Altaribus, ut ex Durando *d. lib. 1. cap. 6. num. 32.* & Glossa *in cap. Si motum verb. Altare de consecr. dist. 1.* & ex Barbosa *allegat. 29. num. 27.* docet Jordanus *d. lib. 5. tit. 9. num. 75. & 76.* subdens, id non esse de principio, sed de consilio.

Deo autem dedicat Episcopus hoc ritu, & cæremoniis Templum, & Ec- 47
clesiam, *Ut sit domus Dei, & locus sacer, in quo preces, & sacrificia Deo offerantur.* Siquidem hæc dedicatio, & consecratio instituta fuit ab Apostolis, etsi ad solemniorem ritum elevata fuerit per S. Silvestrum Papam, reddita pace Ecclesiæ, ut legitur in Breviario Romano in festo Dedicationis Basilicæ Salvatoris *die 9. Novembris* in illis verbis *Ritus, quos in consecrandis Ecclesiis, & Altaribus Romana servat Ecclesia, B. Silvester Papa primus instituit, nam etsi jam ab Apostolorum tempore loca fuerunt Deo dedicata, non tamen illa adeò solemni ritu consecrabantur*; quod testatur etiam S. Clemens Papa *Epist. 2. ad Jacob. fratr. Domini*, & habetur *in cap. Ecclesias 26. q. 7.* Hinc S. Urbanus II. domum S. Cæciliæ in Ecclesiam consecravit, & S. Marcellus domum Lucinæ, ut disserit Durandus *d. lib. 1. cap. 24.* & Quarti *in tract. de Benedictionibus tit. 2. sect. 10. Prælud. primo.*

Vocatur autem Ecclesia consecrata
Domus Dei, quia est antiquissimum hoc 48
nomen, & usitatum in Scriptura Sacra; Jacob namque ita ait *Genes. 28. 17. Non est hic aliud, nisi domus Dei.* Et ipse Deus dixit Salomoni, dum ei consecravit Templum in Jerusalem: *Elegi locum istum mihi in domum Sacrificii. 2. Paral. 7. 12.* Et ipse Salvator ejiciens profanatores de templo ajebat: *Scriptum est, Do-*

[illegible] *Domus Orationis* vocabitur *Matth.* 21. 13 in qua scilicet *preces, & Sacrificia Deo offeruntur*, ut dicitur in definitione, Deus enim adest in loco sacro, ut audiat, & exaudiat preces orantium, & eorum sacrificia suscipiat, ut praedixerat per Isaiam prophetam in illis verbis *Laetificabo eos in domo Orationis meae, holocausta eorum, & victimae eorum placebunt mihi super altari meo, quia domus mea domus Orationis vocabitur cunctis populis* *Isa.* 56. 7 quod etiam docuerunt S. Thomas 3 p. q. 83 art. 3 & Suarez in eandem [illegible] 3 disp. 13 sect. [illegible] § *Addo* [illegible] & disp. 81 sect. [illegible]

Sed obiicere aliqui verba Apostoli
49 Pauli, quibus ad Athenienses dixit, quod *Deus non in manufactis templis habitat*. *Act.* 17. 24. Quo loco sic commentatur Titelm. *Quasi a Paulo sit necessarius*, [illegible] *intra Templa* [illegible] *non* [illegible] *sed per universum orbem, & super omnes* [illegible] Ergo non bene [illegible], asserendo, Ecclesiam [illegible] esse domum Dei, in qua ipse habitet. Respondetur, ad [illegible] fuisse Apostolum ad Gentiles, qui ipsi [illegible], Deum corporaliter habitare in Templis manufactis, & in eis circumscriptivè claudi, atque immorari, quod falsum est, Deum enim immensum nullo loco circumscribi constat. Verùm Deus specialiter inhabitare dicitur in Ecclesiis tanquam in sua domo, quia in ea cultus Divinus sibi praestatur, & sua beneficia omnibus in ipsa liberaliùs impertitur, ut docet S. Ambrosius in *Orat. Dedic. Eccl.* [illegible] & [illegible] Walfridus Strabo *De Rebus Eccles. cap.* [illegible] & Durandus *lib.* 7 *cap.* 48 [illegible] *Offic.* & [illegible] *cap.* [illegible] *cap.* Nullus. *de Consecr. dist.* [illegible] ut notat [illegible]

Tandem dicitur in definitione *Et an-*
50 *nuatim Festum dedicationis celebratur* [illegible] ex [illegible] sacros [illegible] *cap. Solemnitates* 1 & 2 ubi Gloss. *de Consecr. dist.* 1 [illegible] Hebraei, qui annuatim celebrant memoriam Dedicationis Templi Jerosolymitani, ut habetur *Jo.* 10. 22. *Facta sunt Encaenia in Jerosolymis, & hyems erat*. Quae Encaenia erant anniversaria solemnitas dedicationis Templi, ut explicatores supponunt; Porro, quod Templum Hebraeorum ter dedicatum fuerat. Primùm à Salomone 3 *Reg.* 8. Secundò post reditum à captivitate Babylonica 1 *Esdr.*
6 [illegible] & Tertiò à Juda Machabaeo, ut 51
legitur 1 *Machab.* 4. & 2 *Machab.* 10. [illegible] Interpretes sacri, in cujus dedicationis memoriam [illegible] *Encaenia* [illegible]? Et communior est opinio, quod dicitur de ultima dedicatione, [illegible] de primis duabus non legitur, [illegible] fuisse [illegible], sed de hac tertia tantùm, ut [illegible] 1 *Machab. cap.* 4 [illegible] 2 *Machab. cap.* 10. [illegible] quia Encaenia supradicta dum celebrarentur, *hyems erat*, dedicatio autem facta à Salomone [illegible] Mense septimo, hebraicè dicto *Thisri*, [illegible] *Septembris*, in quo [illegible] in regione illa calida Judaeae esse non poterat; neque in secunda dedicatione facta à Zorobabele, Mense *Adar* die 23 qui est [illegible] nostri Februarii, [illegible] tunc [illegible] solet, [illegible] *Encaenia* [illegible] de tertia dedicatione perfecta à Machabaeo, qui eam [illegible] die 25 Mensis *Casleu*, qui correspondet partim nostro Novembri, & Decembri, ut plurimis SS. Patribus [illegible] Barradas in *Evang. tom.* 3 *lib.* 4 *cap.* 18 tunc enim etiam in Judaea [illegible]

Illud autem non omittendum, quod 52
Episcopus in die consecrationis Ecclesiae concedit illam visitantibus [illegible] annum indulgentiae, pro die verò anniversaria in perpetuum dies quadraginta *cap. Cum ex eo § Ad haec De Poenit. & Remiss. cap.* [illegible] Ecclesia de causa in ipso actu consecra-
tionis [illegible] Episcopus ipsam anniversa- 53
riam diem dedicationis in aliam commodiorem diem transferre, exempli gratia, si consecratio facta fuisset in die Pentecostes, vel quotidiem celebrationis festa secunda, aut tertia, sivè in festis Na-

talis

festis Omnium, S. Stephani, S. Joannis, aut SS. Innocentium, vel in festo Epiphaniæ, ne quotannis impliceretur simul octava harum festivitatum cum illo Dedicationis Ecclesiæ, hunc alium diem, extra prædictas octavas, esse assignandum, ut respondisse Sacram Rit. Congregationem die 19. Februarii 1583. testatur Pisigerius in prima part. 1. cap. 9. num. 8. § item. & Gavantus tom. 2. in Rubric. Breviar. sect. 8. cap. 9. n. 4. subdens, quod circa actum consecrationis dies amplius mutari non possit inconsulta Apostolica Sede, ex responsione ejusdem S. Congr. anno 1604. quod etiam [illegible] Fontanus d. lib. 3. tit. 4. num. 18. & [illegible] Rossius in Manuscriptis verb. Dedicatio Ecclesiæ num. 15. ubi plura dubia resolvit concernentia Officium Dedicationis Ecclesiæ, præcipue si concurrat cum alio festo solemni primæ classis, quæ ibi studiosus videre poterit.

Quo ad tertium. Si quærimus quæ,
30 & quibus cæremoniis haec Ecclesiæ consecratio? Respondetur, plures esse Sacras cæremonias, in Pontificali Romano præscriptas, & ab Episcopo observandas in Ecclesiarum consecratione, quas quilibet ibi legere poterit tom. 1. sub Rubrica De Eccl. dedic. seu consecr. pag. 407. & eas elegantissime explicat Catalanus in Pont. Commentariis tit. 2. sect. 13. cap. 4. [illegible], quas omittendo, & has tantum breviter perstringendo, ne curiositati Missæ [illegible] satisfaciendum deficere, sunt autem decem principaliores, quæ sequuntur. Prima, est illa, quæ [illegible] vigiliæ diei, qua Ecclesia est consecranda, nempe jejunium servandum ab Episcopo, a Clero ejusdem Ecclesiæ consecrandæ, & ab iis, qui ipsam consecrationem petunt, nec non delatio, cum processione Cleri, & Magistratus, Sacrarum Reliquiarum in Altari, ponendarum die sequenti, una cum Ecclesia consecranda, consecrandarum, & earum repositio in loco apto præparato ante, vel prope ipsam Ecclesiam, coram quibus Sanctorum Reliquiis Clerus Ecclesiæ vigilias agere debet una noctu, illam in orationibus consumendo, cantando Nocturnum, & Laudes Matutinas in honorem eorumdem Sanctorum, quorum sunt ipsæ Reliquiæ. Secunda principalis cæremonia est benedictio aquæ, quam facit Episcopus in principio consecrationis Ecclesiæ. Post celebrationem [illegible], & triplex aspersio parietum ejusdem [illegible] in parte exteriori, eamdem Ecclesiam ad hunc effectum ter circumeundo, præcedentibus Acolythis cum [illegible]. Tertia est triplex percussio ad ostium Ecclesiæ, quam cum inferiori parte baculi Pastoralis facit Episcopus, dicendo, Attollite portas, &c. quam tertia vice Diaconus [illegible] ostium aperit. Quarta est introitus [illegible], quæ fit postquam Episcopus ingressus est Ecclesiam, ipso procumbente cum Mitra super faldistorio. Quinta est Alphabetum Græcum, & Latinum, quod ab Antistite consecratore formatur extremitate baculi Pastoralis, distinctis litteris super cineres sparsos in pavimento Ecclesiæ, ductus brevis in modum Crucis, latitudinis unius palmi, & longitudinis pertinentibus uno ab angulo Ecclesiæ a sinistra manu per portam principalem intrantis, ad angulum transversum [illegible], idest ad caput Ecclesiæ a latere Epistolæ, quod est ad dexteram manum intrantis, & altera linea ab angulo Ecclesiæ a dextera manu intrantis ad caput Ecclesiæ a latere Evangelii, prout in libro Pontificali Romano pag. 414. super quarum litterarum Græcarum, & Latinarum facili effiformatione legenda est norma, quam tradit Catalanus d. tit. 2. sect. 13. cap. 4. num. 7. ne in ipso actu sacro confusio oriatur. Sexta est nova benedictio aquæ cum mixtione Salis, Cineris, & Vini. Septima est consecratio unius, vel plurium Altarium in eadem Ecclesia, quam facit Pontifex formando Crucem cum pollice manus dexteræ, intincto in ipsa aqua benedicta, in medio mensæ Altaris, & in quatuor ejus cornibus, & aspergendo illud cum aspersorio de herba hyssopo, circumeundo se-

do sepulcri, ante non superponendo ipsum Altare publice, Sancto Chrismate intincto, in loco, ubi sunt reponendæ Sacræ Reliquiæ, & in quatuor angulis, reponendo, & cemento ipsas Sacras Reliquias repositas in sepulcro Altaris, & tabula clausas firmando, absque Cruces, thurificationes, atque unctiones addendo, cum præcipuis precibus, psalmis, & orationibus prout in eodem Pontificali, cum quolibet ex incensi granis, & candelæ alia quinque, in quinque locis jam crucibus Altaris permunitis, positas accendendo, & comburendo. *Octava* est alia trina aspersio Ecclesiæ interioris in parietibus, scilicet, primò ad parietum pedes cum aqua ex Cinere, Sale, & Vino benedicta, secundò ad altitudinem staturæ hominis, tertiò ad hoc altius, & in hac aspersione ter circuit ipsam Ecclesiam. *Nona* est unctio duodecim crucium depictarum, seu sculptarum in parietibus Ecclesiæ, cum Chrismate Sacro. *Decima* est accensio candelarum coram ipsis Crucibus, & earum thurificatio, ut latius in eodem libro Pontificali, & apud Durandum *de Divin. Off. lib. 1 cap. 6.* atque Castaldum *d. tom. 2 sect. 13 cap. 8.* & Quartum *in Opusc. de Benedictionib. tit. 2 sect. 10.*

Quo ad quartum. Si petamus quibus de causis, ac Mysteriis tot cæremoniæ Sacræ, atque preces, orationes, ablutiones, & unctiones adhibeantur in Dedicatione, ac Consecratione Ecclesiæ, hæc, quæ sequuntur mysteria,
55 ex SS. Patribus collecta notanda, & referenda duxi. *Prima est*, ut ex his cæremoniis, quibus consecratur Ecclesia materialis, intuentes Sanctam etiam Ecclesiam Mysticam, quæ est omnium congregatio Fidelium, quam Christus sibi desponsavit, suo pretioso Sanguine purificavit, & virtutibus decoravit, ut ait S. Thomas 3 p. q. 83. art. 3. *Secunda est*, quia cum anima cujuslibet justi sit Templum Dei vivi, & habitatio Spiritus Sancti ex *Apost. 1 Cor. 3. 6.* deducere possimus ex tot his consecrationis materialis Templi, quid in anima justi operetur Deus omnipotens, sua gratia, & qualiter nos debeamus animum nostrum disponere, & aptare, ut sit digna Dei habitatio, ut desiderat Divus Bernardus *Serm. 1 de Dedicat. Eccles.* *Tertia causa* mystica est, quia ubi pax, & concordia firmanda est inter inimicos, deputandus est locus, in quo conditiones pacis concedentur. Igitur pro ineunda pace inter Deum, & peccatores, domus congrua erat eligenda, homo enim non poterat ascendere ad domum cœlestem, quæ est nimis alta, neque decebat Deum descendere ad domum hominis, quæ est nimis immunda, ideò conveniens fuit consecrare Ecclesiam materialem, quæ si non esset corporea, non esset apta pro hominibus, & si consecrata, aut benedicta non foret, non esset apta pro Deo, & quia peccatores sunt in quacumque parte mundi, ideò ubique oportuit, Ecclesias erigere, juxta illud *Malach. cap. 1 vers. 11. In omni loco, sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda.* Igitur Ecclesia consecratur, ut sit domus disposita ad reconciliandos Deo peccatores, & hoc est, quod dixerat olim Dominus Salomoni: *Elegi enim, & sanctificavi locum istum, ut sit nomen meum ibi in sempiternum, & permaneant oculi mei, & cor meum ibi cunctis diebus. 2 Paralip.* 56
7 vers. 16. *Quarta causa* mystica est jejunium, quod præcedit diem consecrationis, ut dictum est supra num. 21. quia ad placandum Deum, & ad eius gratiam obtinendam, & amplificandam precantium requisitum est jejunium, ut exemplificat de pœnitentibus in veteri testamento S. Basilius Magnus in Homilia, quæ legitur in Breviario Dom. 4. *Quadrag.* quæ est *Hom. 1 de Jejunio.* In Ecclesia autem Catholica jejunium semper fuit in magna veneratione, & observatione, signanter præter jejunium Quadragesimale à SS. Apostolis institutum, olim fideles ter in hebdomada jejunabant, feria quarta, sexta, & Sabbato, ut demonstrat Eminent. Card. Baronius *Anno 388 num. 81.* & in die jejunii semel tantum manducabant in occa-

ecclesiæ Sedis, cap. Solent plures, De Consecr. dist. 1. Magrius in Hierolexic. verb. Jejunium, ubi affirmat, apud Christianos Orientales vivere hanc laudabilem consuetudinem unicæ comestionis Vespertinæ in diebus jejuniorum. De Sancto Nicolao Myrensi Episcopo legitur, quod adhuc infans quarta, & sexta feria semel dumtaxat, idque in Vespere sugebat, quem jejunii usum adultus semper coluit, & idem de S. Rocco confessore, atque de S. [illegible] Carthaginensi Episcopo Diensi refert Bagatta in admirandis Orbis Christ. tom. 2. lib. 5. cap. 6. § 8. num. 3. & 4. Immò de Sancto Joanne Baptista præcursore Domini testatur Evangelista Matthæus cap. 3. vers. 4.
58 quod Esca ejus erat locustæ, & mel sylvestre, quæ quidem [illegible] S. Athanasium [illegible] erant herbæ amaro succo [illegible], quod confirmat B. Isidorus Pelusiota lib. 1. Epist. 132. dicens: Non sunt locustæ animalia, ut [illegible] putant, [illegible] sed [illegible] id est germina herbarum. Et si plures alii Sancti Patres opinentur, locustas fuisse bestiolas similes cicadis, quarum copia est in desertis Palæstinæ, quibus ad satietatem vescebatur Sanctus Præcursor cum melle sylvestri, quod est potius amarissimum, ut demonstrat Marchinus in Hortu Sacro tom. 1. lib. 1. cap. 1. num. 6. & 7.

59 *Quinta* ex Mysticis causis cæremoniarum dedicationis Ecclesiæ prodit ex solemni delatione, thurificatione, & adoratione SS. Reliquiarum in Altari reponendarum, ut scilicet studeant fideles recondere in cordibus suis exempla virtutum, quas Sancti in hac vita exercuerunt, docente Apostolo: *Imitatores mei estote, sicut et ego Christi.* 1. Cor. 11. 1. & meminerint easdem Reliquias esse glorificandas in cœlis, quibus in præsenti Deus, in remunerationem earundem virtutum, quas Sancti viventes coluerunt, honorem elargitur, & prodigia miraculorum, ideoque beneficia plurima reportant fideles ex veneratione SS. Reliquiarum, & Corporum Sanctorum, ut latè probat Raccolinus *Lucubrationum Ecclesiasticarum* lib. 1. cap. 28. ubi jucunda refert exempla.

Sexta causa Mystica est triplex circuitus, quem facit Episcopus aspergendo 60 aqua benedicta Ecclesiam exterius, qui quidem triplex circuitus significat, Templum dedicari in honorem Sanctissimæ Trinitatis, vel tria tempora, in quibus Deus non cessavit circuire, ut homines purificaret, scilicet in lege naturæ, Moysica, & Evangelica, mittendo [illegible], Doctores, ac Prophetas. Sive triplicem Christi circuitum pro consecratione universalis Ecclesiæ, videlicet de Cœlo in Mundum, De Mundo ad Limbum, De Limbo ad Cœlum.

Septima est, quia Episcopus baculo Pastorali ter percutit januam Ecclesiæ ad denotandum triplex Christi Dominium merito Passionis suæ acquisitum in cœlo, in mundo, & in inferno; unde ait Apostolus ad Philipp. cap. 2. vers. 10. *In nomine Jesu omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium, & infernorum.*

Octava est in recitatione Litaniarum, in qua invocantur Cœlites, ut pro nobis apud Deum intercedant, cum enim orationes nostræ ad Deum sint valdè imperfectæ, ipsi suppleant pro nobis, *ut quod fragilitas nostra non obtinet, eorum nobis intercessione donetur*, & ut desideratam nobis Divinæ propitiationis abundantiam, multiplicatis intercessoribus Deus nobis largiatur. Sunt 61 autem Litaniæ antiquissimæ in Ecclesia, & ab Apostolis originem ducunt; ut probat Baronius *in notis ad Martyrol. Roman. die 25. Aprilis.* Suarez de Relig. tom. 2. *lib. 3. de Orat. cap. 9.* [illegible] Justinianus *in Templo Lauretano lib. 1.* & Quarti *De Litaniis Sanctor. sect. 1. punct. 4.* ubi advertit, eas fuisse adauctas à S. Gregorio Magno, unde plures asserunt, eum fuisse auctorem Litaniarum, quæ tamen multo ante essent in usu, & tota grassante peste ipse Sanctus Pontifex instituit Processiones cum Litaniis per urbem Romam, ubi super molem Adriani visus est Angelus mittere gladium in vaginam, ut narrat idem Emin. Card. Baronius *Anno* 590. num. 13. & Emin.

Emin. Card. de Lauræa in Epitome Commun. verb. Litania, ubi notat, quod deinde ordinatum est, ut quæ [illegible] publicè [illegible] duobus ante Ascensionem Domini, quibus in festo S. Marci, & quod etiam [illegible], ad dictas Litanias processiones [illegible], prout [illegible] S. Carolum Borromæum in Processione Mediolani tempore pestis [illegible] cap. 4. & in Breviar. Roman. lect. 3. die 4. Novembr.

Ceterum etiam [illegible] habuisse certos annos Processiones cum Litaniis observat Emin. Card. Bellarminus in Comment. super Psal. 118. quando [illegible] ibant Jerusalem ad [illegible] Templum, procedebant enim processionaliter viri cum viris, & mulieres cum mulieribus, (ut notavimus supra Decis. XL. n. 14.) & in via [illegible] versiculos psalmi, puta Sacerdotes, vel Levitæ, & totus populus respondebat, prout [illegible] tempore [illegible] communitates, quæ veniunt cum Parocho in [illegible] ad Ecclesiam D. Antonii in hac civitate Patavina. Inter alios autem Psalmos, quos pro Litaniis usurpabant Hebræi, videtur [illegible] Psalmus 135. Incipiens Confitemini Domino, quoniam bonus, cum per totum repetitur [illegible] & [illegible] versiculo: Quoniam in æternum misericordia ejus, respondentes, & semper replicantes Ora pro nobis, sic ipsi repetebant, Quoniam in æternum misericordia ejus, & idem respondebat populus Levitis, dum cantarent in dedicatione Templi Salomonis 2. Paralip. cap. 7. vers. 3. & [illegible] Menochius in Stromat. part. 2. Centur. 3. cap. 76. [illegible] in præsenti [illegible] apud Judæos Litanias, seu supplicationes, quas cantant in festo Scenopegiæ, seu Tabernaculorum, turba respondente ad omnes Hosanna, Hosanna; idest Salvum fac nos, ut explicat Magrius in Hierolex. verb. Hosanna, quod decantabatur, quando [illegible] Redemptorem cum palmarum ramis, intrans Jerusalem, dum et clamarent Hosanna, ut legitur in Evangel. S. Joan. cap. 12. num. 12. [illegible] de Litaniis collegit Quarti in Append. ad Opusc. de Processionib. sect. 1. & Bisson. in Hierurgia verb. Litaniæ, quas Lector percurret & præcipuè eruditissimum Pignatellum tom. 5. Consult. 90. ubi [illegible], etiam Litaniam Romanam [illegible] in [illegible] Litaniæ. Sed illud tamen hic est advertendum, quod est prohibitum addere Litaniis alias orationes Sanctorum, vel alias [illegible], absque licentia Sedis Apostolicæ, ut habetur Clemens VIII. in Bulla [illegible] Incipit Sanctissimus, & declaravit S. Rituum Congregatio 11. Martii 1631. [illegible] Gavantum tom. 2. sect. 9. cap. 4. n. 10. Barbosa in Decis. Apostol. verb. Litaniæ Collect. 434. & Bisson. cod. verb. § 6. 64

Sed & occasione Litaniarum [illegible] minime est [illegible], quod [illegible] Patavina [illegible] Rogationum diebus Processionem Litanias cantando non ad unam solam Ecclesiam [illegible] ad plures, & [illegible] in antiquissimo [illegible] libro Illustrissimi, & Reverendissimi Capituli Ecclesiæ hujus Cathedralis, [illegible] est: Ordo totius Officii Ecclesiæ Paduanæ per totum circulum anni, sub Rubrica de Litaniis pro Rogationibus, ubi legitur pag. 109. tergo, & pag. 110. 65

Prima die Rogationum Processio vadit ad istas Ecclesias, videlicet S. Prosdocimi, S. Benedicti, S. Petri, S. Nicolai, S. Agnetis, S. Pauli, S. Jacobi, S. Mariæ de Cruciferis, S. Joannis de Viridario, Sanctæ Trinitatis, (quæ tunc erat Ecclesia Præpositurum, quibus ego [illegible] præsidio, [illegible] Canale [illegible], ubi [illegible] columna) S. Bernard. & hæc erat Ecclesia RR. PP. Carthusianorum, [illegible] portam Cavum; S. Leonis, S. Matthæi, S. Andreæ, & S. Mariæ, [illegible] ad [illegible] Majorem, & [illegible] Rogationem [illegible], & [illegible] cantantes [illegible] tempus [illegible] ad [illegible]

ctiâ, & gestatur Campanarum, & Episcopus dat Aquam Sanctam Viro, & Mulieribus.

Feria 3 Rogationum unde Processio ad Ecclesias S. Clementis, S. Lucæ, S. Thomæ de Arena, S. Mariæ de Porrida, S. [illegible], S. Bartholomæi, S. Blasii, S. Mariæ de [illegible], S. Iaphtæ, S. Baptistæ, [illegible], S. Mariæ de Cavo, Omnium Sanctorum, S. Martini, S. Matthæi, S. Catharinæ, S. Margaritæ, S. Laurentii, S. Stephani, S. Georgii, S. Mariæ de Vanno, S. Luciæ, & S. Carmini, demum revertuntur ad Ecclesiam Majorem, & cantatur Missa.

Feria 4 Rogationum Processio unde ad has Ecclesias: S. Urbani, S. Cantiani, S. Juliani, S. Ægidii, S. Donati, B. Mariæ Matris Domini, & B. Antonii, (hoc duplex nomen tunc vocabatur Templum, nunc communiter dictum il SANTO) *S. Mariæ de Betlehem, S. Justinæ, & S. Prosdocimi* (qui in Templo Divæ Iustinæ iacet corpus eiusdem Sancti) *S. Mariæ de [illegible], S. Crucis, S. Agathæ, S. Michaelis, S. Thomæ Martyris, S. Augustini, S. Joannis de Hospitali* (nunc Eremitani) *demum revertuntur ad Ecclesiam Majorem, ubi cantatur Missa.* Noster Lector [illegible] habuit, & [illegible] in illo [illegible] Lateranensi, & [illegible] ad unam Ecclesiam [illegible] Lateranensem [illegible], [illegible] Cathedra [illegible].

Nunc in Mysticis [illegible] consecranda Ecclesia, est Alphabetum Græcum, & Latinum, quod baculo Pastorali scribitur ab Episcopo in cineribus per modum Crucis sparsis in pavimento Ecclesiæ, ut dictum est supra num. 14 vers. *Quinto* [illegible]. Significat autem prædictum duplex Alphabetum [illegible], utriusque populi, Judaici scilicet, & Gentilis in hac vera per Crucem Christi, tali modo factam, quod illi, qui erat dexter, (scilicet populus Judæorum) factus sit sinister, & qui erat in capite, factus est in cauda, & e contrario populus Gentilis, qui erat sinister, atque in cauda, factus est dexter, & in capite,

prout id quod prædictum fuit in Deuteron. cap. 28 vers. 43 *Advena, qui tecum versatur in terra, ascendet super te, eritque sublimior. Tu autem descendes, & eris inferior. Ipse erit in caput, & tu eris in caudam.* Vel dic secundo, duplex Alphabetum [illegible], significat Dei præcepta in duabus tabulis scripta, & ideò sic in cinere hoc sparsis in modum Crucis, nam ad Divina præcepta servanda, oportet [illegible] recordari nos cinerum [illegible], [illegible] Domini, testante S. Gregorio Magno, quod *si passio Christi ad memoriam revocetur, nihil est, quod non æquo animo toleretur.* Et inde [illegible] [illegible], qui semper [illegible] [illegible]. Sed [illegible] duplicis Alphabeti significat duas Ecclesias, Latinam, & Græcam, simul unitas, & convenire in fide, ita tamen, ut locus superior, qui est in parte dextera intrando Ecclesiam [illegible], detur Ecclesiæ Latinæ [illegible] in cineribus [illegible] à parte dextera [illegible] Alphabetum Latinum, quod [illegible] usque ad cornu Evangelii Altaris majoris, quod significat ad Romanam Ecclesiam, & Apostolicam Sedem [illegible] declarare & terminare quæcunque difficultates, & dubia in materia fidei, *cap. Quoties* [illegible] *24 quæst. 1 cap. Nec licuit* [illegible] [illegible], & Ecclesiasticis [illegible] *cap. 1* [illegible] *Conc. Trid. sess. 25 de Reform. in* [illegible] *De delectu ciborum,* [illegible] Pignatellus [illegible].

Tandem prædicta Alphabeta innuunt ipsum Templum, quod consecratur, dedicari Christo Domino, qui mysticè demonstratur in Alphabeto, tamquam caput, & [illegible], dum dixit, *Ego sum Alpha, & Omega, Principium, & finis.* Ego JESUS, ego natus Domini [illegible] *Apoc. cap. 22 vers.* [illegible] quoniam verbaliter [illegible] est, quod Christus Dominus [illegible] *Alpha, & Omega*, [illegible] sunt Literæ *Alpha, & Omega*, [illegible] [illegible], & [illegible] Ecclesiam [illegible], quemadmodum militantem cum triumphante, ut explicat S. Hieronymus

lib. 1

lib. 1. advers. Jovinian. Sive etiam, quod sicut *Alpha* denotat personam habentem principatum, & supremam potestatem, à qua reliqui recipiunt facultatem & energiam operandi, ita ipse Christus in tali consecratione est prima, & efficiens causa; prout in quocunque genere sanctificationis, ut disserit Menochius *in Stromat. part. 2. Centur. 3. cap.* 55. ubi in fine ex Ambrosio Morales *lib.* 11. *Hist. cap.* 41. notat, quod tempore Arianorum fideles super suis sepulcris sculpebant *Alpha*, & *Omega*; ut ostenderent, se credere, & profiteri, Christum esse verum Deum cum Patre, & Spiritu Sancto; & subinde *Principium*, & *Finis*, per quem omnia facta sunt.

Sed dicet aliquis, quare Christus in Apocalypsi non se appellavit *Aleph*, & *Thau*; nempè prima, & ultima littera Alphabeti Hebraici? Et quare Ecclesia in hac sacra functione utitur Alphabeto Græco, non autem Hebraico? Respondetur ad primum dubium, non appellari Christum *Aleph*, & *Thau*, sed *Alpha*, & *Omega* in Apocalypsi, quia eam S. Joannes Evangelista scripsit græco sermone, ut notat Menochius *d. Centur.* 3 *cap.* 55
68 *in princ.* Ad secundum autem responderi potest, quod Ecclesia Romana in dedicatione Templorum noluerit uti Alphabeto Hebraico, attenta repudiatione Synagogæ, & abolitione rituum legalium, & cæremonialium ejusdem, qui in ipso Alphabeto Hebraico præcipuè continebantur, seu demonstrabantur. Præterquamquod tanta est adhuc perfidia Hebræorum in Catholicam Religionem, & populos Christianos, ipsique Judæi sunt adeò odiosi, & infames. *cap. Cum sit. De Judæis.* Et inimici Crucis Christi. *cap. Licet universis extr. de Testib.* ut non deceret; eorum Alphabetum designari in ipsa Cruce, & uniri cum Alphabeto Latinæ Ecclesiæ, quam summo odio prosequuntur, ut exemplis, & historiis pluribus eruditè comprobat idem Pignatellius *tom. 4. consult.* 14. *à num.* 3. *& seqq.*

Alphabetorum mysteria concludamus, advertentes, quod Litteræ utriusque Alphabeti Hebraici, & Græci sunt 69
etiam numerales, & serviunt pro numeris, idcircò *Aleph* valet 1 *Beth* 2. *Gimel* 3. *Dalet* 4 *He* 5. *Vau* 6 *Zain* 7. *Cheth* 8. *Teth* 9. *Jod* 10. Quæ verò sequuntur Litteræ multiplicant numeros de decem in decem, itaut *Caph* valeat 10 *Lamed* 30. & sic de cæteris. Idem venit dicendum de Litteris Alphabeti Græci. At apud nos Latinos, etsi Valerius Probus quidem allegat Calvus *in Proponimento Evangelico fol.* 56 asserat omnes Litteras esse numerales septem tantum faciunt numerum, nempè, C. 100. D. 500. I. 1 L. 50. M. 1000. V. 5 X. 10. Est tamen verum, quod simul unitæ; & di- 70
versimodè positæ multiplicant numeros usque ad millionem unum; ut ex sequenti formula.

I	indicat	1 idest	Unus.
V		5	Quinque.
X		10	Decem.
L		50	Quinquaginta.
C		100	Centum.
IↃ		500	Quingenta.
CIↃ		1000	Mille.
IↃↃ		5000	Quinque millia.
CCIↃↃ		10000	Decem millia.
IↃↃↃ		50000	Quinquaginta millia.
CCCIↃↃↃ		100000	Centum millia.
IↃↃↃↃ		500000	Quingenta millia.
CCCCIↃↃↃↃ		1000000	Decies centena millia.

Est tamen verum, quod I. & X. sicut antepositæ L. C. & M. augent numerum; ita si sint postpositæ, eumdem diminuunt. E. g. IV. dicit 4. IX. dicit 9. XL. dicit 40. XC. dicit nonaginta.

Deci-

Decima causa Mystica in cæremoniis hujus Sacræ functionis, sunt Cruces duodecim, quæ pinguntur, vel in mar-
71 moreo Lapide insculpuntur per parietes; denotant enim dominium acquisitum illius Templi Christo Domino; consuetum est enim apud Principes figere insignia sua in Civitatibus, quas sibi subditas faciunt, Crux autem est insigne, & Vexillum Christi, & de ea cantat Ecclesia *Vexilla Regis prodeunt*. Fiuntque Cruces duodecim, quia totidem fuerunt Apostoli, qui ipsum Vexillum Crucis pertulerunt per universum orbem, & illum Christo subjugarunt.

Undecima, & ultima causa mystica est lumen, quod accenditur ante ipsas Cruces, & earum unctio cum Sacro
72 Chrismate, & oleo catechumenorum; ad denotandas obligationes Ecclesiasticorum, qui inserviunt Ecclesiæ, & in ea, atque de ea vivunt, Debent enim habere lumen Sapientiæ. *Vos estis Lux Mundi Matth. 5.* Odorem bonæ famæ. *Christi bonus odor sumus Deo in omni loco. 2 Cor. 2.* Et oleum devotionis internæ, & externæ, dum horas Canonicas recitant, dum sacrificant; Sacramentaque administrant, aliasque functiones faciunt; juxta illud *Psal. 22. vers. 5. Impinguasti in oleo caput meum*. & illud *Psal. 44. vers. 8. Dilexisti justitiam, & odisti iniquitatem; propterea unxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis.*

Corollarium addamus huic ponderosæ Decisioni, & sit; adeò esse Deo charas dedicationes, & consecrationes Ecclesiarum, ut hæ sæpè factæ fuerint mi-
73 raculosè à cœlitibus, quarum exempla XVII. doctissimus Bagatta refert, in *Admirandis orbis Christiani tom. 2. lib. 5. cap. 3. §. 2.* inter quæ est consecratio Templi S. Petri Londini in Anglia, facta ab Apostolorum Principe, Anno Christi 610. quam narrat etiam Eminen. Card. Baronius *ad dictum annum 610. num. 10. & ibid.* Odoricus Rinaldi *in epitome vulgari*, quos legisse Lectorem juvabit, & delectabit. His addatur consecratio Cathedralis Ecclesiæ Avenionis facta à Christo Domino, quam S. Martha erexerat in honorem Deiparæ adhuc viven- 74
tis, ut probat P. Fantonus Carmelita in *Historia Civit. Avenion. lib. 3. cap. 1. num. 10.*

DECISIO XLII.

ARGUMENTUM.

Quia non omnes Ecclesiæ possunt de facili consecrari, sed solent tantùm benedici; ideò hic agitur de earum benedictione. Hujus vocis *Benedictionis* variæ significationes, & divisiones. Definitio Benedictionis Ecclesiasticæ, & explicatio Rituum ejus, quorum præcipuum signum *Crucis*, de quo plures Theologicæ, & Historicæ eruditiones. De exorcismis in res inanimes, & animalia nociva. De Ensalmis. De fructu benedictionum SS. Virorum. De benedictionibus Rosæ aureæ, & Agnorum Dei cereorum, quas facit Papa. De aliis spectantibus ad Cardinales, ad Episcopos, ad Parochos, ad Abbates, & ad Prælatos Regulares. De Parentum in filios benedictione, & maledictione. Tandem de necessariis ad benedicendas Ecclesias, Oratoria, & Cæmeteria; de quibus omnibus quæstiones plures Canonicæ, & Legales, utiles, & curiosæ.

SUMMARIUM.

1 *Ecclesiæ cur non omnes consecrentur?*

2 *Benedictio, hæc vox habet quinque significationes.*

55 Cer-

55 *Cervisa benedicta à S. Bernardo bibita à Juvenibus, eos ad religionem convertit.*
56 *Ven. Vincentii Conissæ celebii virtus.*
57 *S. Francisci Xaverii benedictio fecunt aleatorum lusori.*
58 *Benedictionum divisiones plures.*
59 *Benedictiones aliæ Constitutivæ, aliæ Invocativæ.*
60 *Benedictiones aliæ sunt propriæ Summi Pontificis, aliæ Cardinalium, aliæ Episcoporum, aliæ Sacerdotum, aliæ Abbatum, & aliæ Prælatorum Regularium.*
61 *Rosæ aureæ, & Agnorum Dei cereorum sunt Papales benedictiones.*
62 *Rosæ aureæ benedictiones mysterium, & origo.*
63 *Rosa aurea benedicta Venetiis Anno 1177 ab Alex. Tertio.*
64 *Rosa aurea Duci Venetiarum donata anno 1690 ab Alex. Octavo.*
65 *Agnorum Dei cereorum benedictionis origo antiquissima.*
66 *Agnorum Dei a Papa benedictorum virtutes plurimæ.*
67 *Agni Dei tangi non possunt à laicis; non pingendi, non vendendi; sed summa reverentia tenendi.*
68 *Episcopi an possint benedicere Rosas aureas, & Agnos Dei cereos?*
69 *Cardinales quas benedictiones facere possint?*
70 *Cardinales Sacerdotes, vel tantùm Diaconi quas benedictiones faciant?*
71 *Episcopalium benedictionum quatuor genera.*
72 *Benedictio Solemnis per verba Sit* nomen Domini benedictum, &c. *an dari possit à simplici Sacerdote?*
73 *Benedicere populum per vias spectat ad solum Episcopum.*
74 *Sacerdotales benedictiones sunt in triplici differentia. Et quæ?*
75 *Parochorum propriæ benedictiones quæ sint?*
76 *Mulierum post partum benedictiones à quo danda? Num à Regularibus?*
77 *Roma Sacrorum Rituum Magistra.*
78 *Abbates quas benedictiones facere possint? Num etiam pro rebus Ecclesiarum non suarum?*
79 *Regulares Prælati benedicunt sacram supellectilem pro suis Ecclesiis, non pro alienis.*
80 *Lucanum benedictionum origo, & Virtus.*
81 *Maledictio parentum necivu filiis Exempla.*
82 *Benedictio Ecclesiæ, Oratorii, & Cœmeterii quomodo fiat?*
83 *Oratoria privata an benedicenda?*

Ecclesiastica consuetudo fecit, ut Sacrosanctum Missæ Sacrificium non solùm in Templis solemniter Deo consecratis celebraretur; sed etiam in Ecclesiis, & publicis Oratoriis simpliciter benedictis, ea ratione, quia, ut ait Riccius *in collect. ad Lancellot. lib. 2. tit. 18. §. 1.* ex Paludano, & Soto ibi citatis, Ecclesiæ consecratæ propter plures 1 casus occurrentes sæpè polluuntur, & difficilè possunt per Episcopos reconciliari, ideò, ne divinorum celebratio retardetur, introductum est, ut simpliciter benedicantur, & sic in casu pollutionis, à simplici Sacerdote de licentia Episcopi reconcilientur. Igitur cum supra egerimus de Consecratione Ecclesiæ; nunc de ejus benedictione est disserendum, & pro majori intelligentia dicendorum, examinabimus

1. *Quot significationes habeat hæc vox Benedictio?*
2. *Quid sit Benedictio?*
3. *Quot sint species Benedictionis?*
4. *Quæ requirantur ad Benedictionem Ecclesiæ? & Cœmeterii?*

Quoad primum. Hæc Vox *Benedictio* vel sumitur tanquam duo verba, atque duæ dictiones; & significat loqui 2 scienter, peritè, ornatè, & appositè, juxta illud Ciceronis *De claris oratoribus, Philosophia mater est omnium bene dictorum, benèque factorum.* Vel sumitur tanquam

quam una dictio, & unica Vox, & habet quinque præcipuas significationes. Primò enim significat aliquem laudare, vel commendare, ideò cum profitemur, Deum benedicere, intendimus ejus laudes, & prærogativas recitare: *Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore meo*, dicebat Regius Psaltes *Psal. 33. vers. 1.* Et pueri fornace ignis ardentis, *Benedicite omnia opera Domini Domino, laudate, & superexaltate eum in sæcula. Dan. 3. 57.* Similiter Ecclesia in Hymno *Pange lingua gloriosi*, quando canit in ultima Strophe: *Genitori, Genitoque, laus & jubilatio, Salus, honor, virtus quoque sit & Benedictio*, &c. intendit Sanctissimam Trinitatem laudare. Unde Magnus [illegible] *Verb. Benedictio* [illegible] 3. acriter reprehendit [illegible], qui in Processione cum SS. Eucharistia ad illa verba benedicunt populum, non intelligentes, quod ipsa referuntur ad laudandam SS. Trinitatem, non ad populi benedictionem, & [illegible] pro SS. Trinitate populus benedicitur sub istis verbis. Secundò benedicere significat, bona, & prospera alicui precari, & fausta ominari.
3 Hinc benedixit Isaac, vocavitque Esau filium suum majorem, ei ita locutum testatur Scriptura Sacra: *Sume arma tua, pharetram, & arcum, & egredere foras, cumque venatu aliquid apprehenderis, fac mihi inde pulmentum, sicut velle me nosti, & affer, ut comedam, & benedicat tibi anima mea, antequam moriar. Genes. 27.*
3. Tertiò benedictionem dare, significat donum contribuere, vel munera largiri. De dono habemus exemplum Axæ filiæ Caleb, nuptæ Othonieli, quæ ita dixit Patri suo: *Da mihi benedictionem: Terram australem, & arentem dedisti mihi, junge, & irriguam, quod*
4 *Caleb fecit*, ut legitur *Jos. cap. 15. vers. 19.* ubi Tirinus notat, quod filiabus Hebræorum, nubentibus Viris de Tri-
5 bu sua dabantur agri in dotem, secus si extra Tribum nubebant, ut *Num. cap. 36.* De largitione munerum est exemplum Jacobi revertentis de domo Labano, & in itinere obviam habentis Esau fratrem suum, cui munera exhibuit, & ait: *Suscipe benedictionem, quam attuli tibi. Genes. 33. 11.* Et de Abigaile,
quæ fratrem David ob denegata alimenta exercitui suo, obtulit comestibilia, vinum, & alia, & dixit: *Suscipe benedictionem hanc, quam attulit ancilla tua tibi Domino meo. 1. Reg. 25. 27.* 6
Hinc quia benedictiones Dei in nos sunt munera gratiæ suæ vel spiritualia, vel temporalia, Deus dicitur nos benedicere, cum nobis bona concedit, ideoque ait Abrahamo: *Egredere de terra tua, &c. Faciamque te in gentem magnam, & benedicam tibi. Genes. 12. 2.* idest ditabo te multis divitiis, & de homine justo, Divina præcepta servanti, ait Psalmista: *Hic accipiet benedictionem a Domino, & misericordiam a Deo salutari suo. Psal. 23. 5.* Et *Psal. 24. 4.* *Etenim benedictionem dabit legislator*, idest in [illegible] spiritualibus, & temporalibus, ut Tirinus ibid. commentatur. Quar-
tò, benedicere per antiphrasim (Anti- 7
phrasis est figura, quæ continet locutionem contrariam, faciens, ut sermo per contrarium intelligatur. Laurentius in [illegible] *Verb. Antiphrasis*) aliquando significat maledicere, & blasphemare. Ita [illegible] *Hebræus* [illegible] exemplum unum est illud patientis [illegible], cui praver afflicto, dixit Uxor sua, *adhuc permanes in simplicitate tua? Benedic Deo, & 8
morere. Job 2. 9.* Verbum enim illud *Benedic* valet dicere Maledic, ut observant ibi omnes Interpretes. Aliud est exemplum Nabothi, quem ob denegatam vineæ venditionem Jezabel calumniata de blasphemia in Deum, & Regem, jussit lapidari his verbis: *Quia Naboth benedixit Deum, & Regem, educite eum, & lapidate, sicque moriatur; prout ita mortuus fuit*, ut habetur *3. Reg. 21. 10.* ubi enim *Benedixit* venit antiphrasticè pro *Maledixit*. Quintò
tandem benedicere significat consecrare, & sanctificare, seu constituere aliquid esse Sacrum per orationes, aut res, quæ benedicuntur, ut fiant convenientes, & aptæ vel Sacramentis administran- 9
dis,

dis, vel Sacrificiis offerendis, aliisvè actibus ad cultum Divinum, salutemque animarum spectantibus afficiandis, juxta illud Divi Pauli in *Epistol. 1. ad Timoth. cap. 4. vers. 5. Omnis creatura sanctificatur per verbum Dei, & Orationem*: quem locum ita explicat ex doctrina S. Chrysostomi, Augustini, & aliorum Tirinus his verbis: *Per verbum Dei, & orationem, idest per benedictionem.*

Ad hunc effectum benedicendi, adeò Sanctificandi Tabernaculum, Altare,
10 & alia Moysi ordinata pro cultu Religionis, mandavit eidem Dominus compositionem olei Sacri, de quo in *Exod.* cap. 30. in quo quatuor [illegible] aromatum miscebantur, videlicet *Myrrha electa*, *Cinnamomum*, *Calamus*, & *Cassia*, de quorum aromatum [illegible] non levis est disputatio apud [illegible] expositores, ut diffusè Menochius in [illegible] part. 6. Centur. 12. cap. 94. ubi [illegible] [illegible] *Myrrham electam* [illegible]
11 spontè planta defluat absque [illegible] incisione, quæ à Græcis vocatur [illegible], [illegible] & de ea agit Plinius *lib.*
12 12. *cap.* [illegible] Quod autem ad Cinnamomum attinet illud, [illegible] [illegible] [illegible] dictum *Cinnamum*, sed erat [illegible] [illegible] sum, & rarum, ut [illegible] [illegible] *de aromat.* [illegible] *lib.* 1. *cap.* 15. Theophrasto *lib. 9. Histor. Plantar. cap.* 5. & Plinius *lib.* 12. *cap.* 19. ubi asserit, quod libra cinnamomi valebat mille
13 denariis, denarius autem erat valoris unius Julii Romani, seu unius libræ Venetæ, adeò ut pretium unius libræ Cinnamomi erant mille libræ denariorum Venetorum, quæ faciunt summam Scutorum Romanorum centum.
14 *Calamus* secundum veriorem opinionem erat arundo odorifera, quam Marthiolus in *Comment. ad Dioscorid. lib.* 1. *cap.* 17. vocat *Squinantum*, & reperitur penes montem Libanum, de eoque tractant Theophrastus *d. lib.* 9. *cap.* 7. &
15 Plinius *d. lib.* 12. *cap.* 22. *Cassia* autem, seu *Cassia* non est illa medicinalis, qua quotidie utimur, sed quædam exigua odorifera planta, de qua præcipuè Auctores Plinius *lib.* 12. *cap.* 19. Isidorus *lib.* 17. *cap.* 8. Theophrastus *lib.* 9. *cap.* 5. Dioscorides *lib.* 1. *cap.* 12. & alii apud Menochium *d. Centur.* 12. *cap.* 94. ubi opinatur, eam esse nostrum cinnamomum, videlicet *Cannella*. Igitur prædicta aromata jussit Deus cum oleo purissimo immisceri, ad benedicendum, & sanctificandum Tabernaculum, Arcam Testamenti, Mensam, in qua ponebantur panes propositionis, Candelabrum septem Lucernarum, & alia vasa, & utensilia cultui suo dedicata.

Eadem de causa docuit Dominus Moysen, & Aaronem ritum aquæ lustralis, faciendæ cum cineribus Vitulæ,
16 seu Vaccæ rufæ immolatæ, ac combustæ extra castra, ad mundandos, & sanctificandos illos, qui quibusdam immunditiis legalibus erant inquinati, ut legitur in *lib. Num. cap.* 19. & de qua meminit Apostolus *ad Hebr. cap.* 9. *vers.* 13. his verbis: *Si enim Sanguis hircorum, & taurorum, & cinis vitulæ aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis; quanto magis, &c.* Observat autem Tirinus *Comment. in lib. Num. d. cap.* 19. *vers.*
17 13. Quod Vaccæ hujus, seu Vitulæ cineres extra Castra, seu Urbem exustæ cineres distribuebantur quotannis per singulas Palestinæ urbes, & in loco, ad id designato servabantur, cumque contingeret, aliquem ex contactu cadaveris, vel menstruatæ, vel alterius rei immundæ contaminari, parumper horum cineris in aquam vivam immisso, statis diebus aspergebatur, & sic mundabatur. Mysticum autem sensum illius Vitulæ, & aquæ lustralis exponit S. Thomas 1. 2. *quæst.* 102. *art.* 5. *ad* 5. quem studiosus legere non detrectet. Itaque benedictio verè, & propriè significat sanctificare res, vel personas, super quibus profertur, seu immittitur benedictio, & in eis quamdam qualitatem spiritualem inferere, & in hoc sensu intelligimus benedictionem, de qua hic agimus, circa novas Ecclesias, & Oratoria.

Quo ad secundum. Benedictio, prout in hac quinta significatione sumitur, sic de-

sic definitur: *Est Actio Religiosa, per quam*
18 *ritibus, & precibus ab Ecclesia ordinatis, seu permissis, à Ministro ad id deputato, res seu personæ præsentes sanctificantur, ut divino cultui inserviant, vel quæcunque fidelibus rebus, aut personis etiam absentibus cœlestis opis invocatur, ut saluti tàm corporis, quàm animæ proficiant.* Percurrenda sunt breviter omnia hæc verba definitionis, à quorum explicatione tota natura, & essentia Benedictionum elucebit.

Dicitur, quod Benedictio sit *Actio* loco generis, comprehendit enim tàm operationes spirituales, quàm corpora-
19 les, juxta vulgatam illam orationem: *Actiones nostras quæsumus Domine, &c.* & amplectitur tàm actiones hominum, quàm brutorum, & tàm communes bonis omnibus creaturis, quàm quæ solis sunt creaturæ rationalis, & ab intellectu, actiones producunt, quàm etiam hominibus, & brutis, de quibus actionibus eadem disserit M. Aurelius Galvanus Ferrariensis, olim Præceptor meus, & in prima Sede Juris Civilis Professor in hac Universitate Patavina, in suo tractatu *de Usufructu cap. 5. à num. 3. & seqq.*

Dicitur Actio *Religiosa*, primò, quia omnis benedictio procedit à Christo Domino, qui est fons, auctor, & subje-
20 ctum omnis benedictionis, juxta Divi Petri Apostolorum Principis verba ad fideles primitivæ Ecclesiæ *Act. 3. 26. Vobis primum Deus suscitans Filium suum, misit eum benedicentem vobis* à quo innumeras benedictiones provenire in totam Ecclesiam Sponsam ejusdem Christi demonstrat Carolus Rouquin in *Sole Aquarum Splendorib.* seu in explicatione *Sequentiæ Lauda Sion Salvatorem lib. 4. text. 21. num. 232. & seqq.* Secundò, quia benedictio quatenus sanctificat res, vel personas, ut sint aptæ Divino cultui, (prout eam sumimus in præsenti) spectat ad virtutem Religionis, ut plenè probat Emin. Card. de Lauræa in *3. Sent. tom. 2. De Virtutibus in genere, disp. 25. art. 2. num. 17. & num. 35.* ubi in specie agit de Ecclesiarum, & Altarium ædificatione, & benedictione pro cultu Divino exercendo.

Dicitur in definitione, *Per quam Ritibus, & precibus ab Ecclesia ordinatis;* quia cum Christus Dominus contulerit Ecclesiæ Sponsæ suæ ob nimium amorem, quo eam prosequitur, ut ad quamdam similitudinem Sacramentorum ab eodem Christo institutorum, possit, & ipsa instituere Sacramentalia, quibus fideles spiritualibus, & temporalibus beneficiis juventur, ut ex doctrina Ca-
ramuelis *in Theolog. Fundament. n. 1097.* 21
ostendimus in nostris Decisionibus anno 1667. *de Sacramentis in genere,* & *de Sacramentalibus ad secund. Quæst. Missi. Decenale* propterea ipsamet Ecclesia ad imitationem Divini Sponsi destinavit rem benedicendam diversarum specierum tanquam materiam, nempè aquam, cineres, candelas, palmas, comestibilia, aliaque hujusmodi, ac similiter Ritus, & preces tanquam formam, ut doctè disserit Quartus *de Benedictionibus in genere tit. 1. sect. 3. dub. primo.*

Porrò Ritus præcipui ab Ecclesia in
benedictionibus ordinati sunt tres: Si- 22
gnum Sanctæ Crucis, Aspersio aquæ benedictæ, & Exorcismi.

Quoad Signum Sanctæ Crucis, hoc in quacunque benedictione adhibetur,
quia ut ait S. Leo Papa, *serm. 8. de Passione, Crux est omnium fons benedictionum, omnium causa gratiarum.* Et omnia Sacramenta Crucis signo perficiuntur *cap. Nunquid 10. de Consecr. dist. 5.* Atque hic Ritus, & Mos benedicendi per signum Crucis ab ipso Christo introductus creditur, præsertim quando ascensurus in cœlum, elevatis manibus benedixit suis discipulis, quem postea imitati sunt Apostoli, docentes hunc ritum in benedictionibus servari, ideòque ex Apostolica traditione in universa Ecclesia est receptus, ut testatur S. Basi-
lius *in lib. de Spiritu Sancto cap. 27.* Immò 24
signo Crucis fuisse à Christo benedictum panem, & vinum ante consecrationem in ultima cœna scribit Salmeron *tom. 9. tract. 12.* quem refert Barbosa in *Summa.*

gel. tom. 4. lib. 2. cap. 2. col. 6. his verbis: [illegible] Ecclesia habetur Crucis signaculo super Hostiam, quod ex traditione Apostolica provenisse credimus: quod noverant Apostoli [illegible] à Christo [illegible], [illegible] in [illegible], cum Sacrificium [illegible] Templum, ad quod [illegible] parietes [illegible], signum Crucis exhibet, hoc ergo Signum Crucis, quo cuncta omnia Sacramenta perficiuntur, benedicens Sacrificium suum Dominus. De prædicto autem quadruplici more, per quem in Sacrificio [illegible] legis antiquæ formabatur Signum Crucis, scripsimus supra Decis. XXVII. num. 38. [illegible] & de eodem Sacro Signo Crucis à Christo in Apostolos, & ab Apostolis in Ecclesiam invecto concors est SS. Patrum doctrina, quam allegant Suarez in 3. p. tom. 3. disput. 51. sect. 2. Lorinus, & Cornelius à Lapide in Act. Apost. cap. 1. ver. 9. S. Hieronymus, Cornelius, & alii apud Menochium in [illegible] Act. Apostolorum lib. 1. cap. 1. num. 6. Eminent. Card. Baronius Ann. 30. num. 22. Et novissimè Quartus [illegible] de Benedictionib. tit. 1. sect. 3. dub. 1. atque Magrius in Hierolex. Verb. Benedictio.

Hæc est, quod Crux (quæ à cruciatibus dicitur cap. Nostri [illegible]) multitudinis nostræ Redemptionis instrumen-
25 tum apud omnes nationes fuit semper in summa veneratione, & quamvis in primitiva Ecclesia non ubique exponeretur Christi Crucifixi imago pendens in Cruce, ne gentiles à conversione retraherentur, apud quos tunc eorum crucifixio ignominiosa erat, nihilominus ipsum Crucis Signum pingebatur, & ex auro, & argento contextum, pretiosè ornatum adorabatur, ut probat Emin. Card. Baronius ad Annum 393. num. 9. & ad pedem Crucis mansuetus Agnus, Christi typus figurabatur, de quo canit S. Paulinus:

Sub Cruce Sanguinea niveo stat Christus in Agno.

Tantaque erat veneratio erga hoc Sacrosanctum Signum, ut illud sculpi in terra non solum Sacri Canones, sed etiam leges Imperatorum non permittebant, in cujus observantiæ præmium Tiberius Secundus Imperator duos thesauros meruit reperire, dum prohibuisset
tres Cruces sculptas in terra auferri, ne ad 26
transeuntium pedibus conculcarentur, teste Emin. Card. Baronio ad Annum 582. num. 7. quam piam prohibitionem non sculpendi in solo venerabile Crucis Signum à S. Ludovico Gallorum Rege, & à Pio Papa Quarto renovatam, tenet idem Magrius in Verb. Crux, atque à S.
Carolo Borromæo in Concil. Provinc. 3. 27
& Provinc. 4. tuetur Cantius in eorum Epitome Verb. Crucis num. 2. [illegible] Ipsaque Summa Crucis veneratio, quam profecto semper sunt fideles, comprobatur ex his, quæ Tertullianus cap. 3. De Corona Militis scripta reliquit, videlicet, quod ipsi *ad omnem adventum, atque exitum, ad vestitum, ad calceatum, ad mensas, ad lavacra, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia frontem terebant Crucis signaculo.* Quod confirmat S. Augustinus tractat. 118. in Joan. his verbis: *Quid est signum Christi, nisi Crux Christi? Quod signum nisi adhibeatur, sive frontibus credentium, sive ipsi Aquæ, ex qua regenerantur, sive Oleo, quo Chrismate unguntur, sive Sacrificio, quo aluntur, nihil horum rite perficitur.* Quæ quidem verba ultima clare demonstrant
invalidas, & nullas esse benedictiones il- 28
las quæ fiunt omisso Crucis signo, quod tanquam pars earum essentialis in quacumque benedictione debet intervenire, & est ejusdem necessitatis cum precibus ab Ecclesia præscriptis, quarum mutilatio, seu mutatio irritat benedictionem, ut docet Quartus in cod. tract. de Benedictionib. tit. 1. sect. 3. dub. 1. & seqq. Et Castaldus in Praxi Cærem. lib. 2. sect. 10. cap. 1. n. 4. unde est magis benedictionum virtus omnibus hujus Sacri Ritus, consistentia in formando signo Crucis super re benedicenda, quod quidem in quibuscumque benedictionibus Pontificali, Missali, ac Rituali Romano indicitur, præscribitur, & ordinatur.

Tandem in veneratione signi Sanctæ
Crucis inter alias nationes orbis Chri- 29
stiani, singulares sunt Æthiopes, nam eam sacri in collo appensam semper ferunt,

runt, Monachi verò, & alii Ecclesiastici illam in manu semper portant, prout etiam eorum Imperator, ut differit Magrius in Hierolexic. d. verb. Crux, subdens maximam etiam esse erga sanctam Crucem Moscorum reverentiam, quicam nunquam è collo habent pendentem, neque sinunt illam ad solum sculpi, aut depingi. Non est tamen ignoranda differentia in munitione signi 30 sanctæ Crucis, quam facit utraque Ecclesia, Latina, & Græca, nam enim Latini, dum nosmetipsos Signo Crucis signamus, signum manu dextera aperta à fronte ad pectus, deinde ab humero sinistro ad dexterum ducimus, denotantes transitum à miseria ad felicitatem. Græci autem tribus digitis unitis, pollice, indice, & medio (in symbolum Sanctissimæ Trinitatis) reliquis duobus digitis contractis se signant, à fronte quidem ad pectus, sed deinde à dextero humero ad sinistrum, dicendo *In nomine Patris, & Filii, & Sancti Spiritus*; ubi debent *Sancti* in humero dextero, & *Spiritus* in sinistro, ad significandum, prædicationem Salvatoris transitum fecisse ab Hebræis ad gentiles, ut prosequitur Magrius d. verb. Crux in fine.

Sacrosancta Mysteria tàm Sanctissi- 31 mæ Trinitatis, & eius individuæ Unitatis, tùm Dominicæ Incarnationis repræsentari in his verbis, quæ proferimus, dum nosmet signo Crucis munimus, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, edocentur etiam pueri nostri à libello Doctrinæ Christianæ. cæterùm non pigeat Eruditum Lectorem audire Alphonsum Mendetium Jesuitam Sac. Jesu, Patriarcham Æthiopiæ, eadem sacrosancta mysteria in signo Crucis declarantem in sua *Theologia Catechetica lib. 1 cap. * num. 5* his elegantissimis verbis. *Cum dicimus*, In nomine Patris, *frontem tangimus, Patrem Filii, & Spiritus Sancti primo unum esse innuimus. Cum pectus ad summum ventrem linea producimus, addimus*, & Filio, *æternam Verbi à Patre in utero ante luciferum generationem commentamus. Cum dexteram utrique humero applicamus, ass*que *utriusque in æternum emanationem*, *dicentes*: & Spiritus Sancti, *tertiæ Personæ, quæ essentia una eadem est, à Patre, & Filio procedentem indicamus, eamque cum duæ aliæ Personæ sint, unum nomen, compositio ex ea non Spiritum Sanctum appellamus, quod in sespis ambarum concessum, ex spiratione utrumque colligeret.* Hæc de Ritu Signi sanctæ Crucis in benedictionibus adhibendo. De eius autem fructu, virtute, & potentia infernàs loquemur.

Quo ad aspersionem rei, quæ benedicitur, cum Aqua lustrali, more Ri- 32 tuum Ecclesiæ antea benedicta, sciendum est, hunc Ritum esse antiquissimum, siquidem à D. Matthæo Apostolo institutum fuisse legitur in *Constit. Apostol. lib. 8 cap. 29*. Et illud confirmavit Alexander Papa Primus *Anno Christi 132* ut notat eadem Emin. Card. Baronius num. 3 & legitur in cap. *Aquam Sale De Consecr. dist. 3* ubi ait: *Aquam Sale conspersam populis benedicimus, ut ea cuncti aspersi sanctificentur, & purificentur.* Quod referunt etiam à Bellio in *Hierurgia verb. Aqua. num. 431 § 3*. Aqua enim benedicta cum mixtione Salis significat hypostaticam Christi unionem, quia Sal infusum est mysterium increatæ Sapientiæ, Aqua vero humanæ naturæ symbolum, quæ ut habetur 2 *Reg. 14. 14*. *Ut aquæ dilabimur*. Ideircò utimur Aqua benedicta, dum signamus nosmetipsos, & alias res benedicimus, quia eius plures sunt virtutes, & valet ad fugandos dæmones, & ad morbos pellendos, ut pluribus exemplis demonstrat Emin. Cardin. Baronius *Anno 44. num. 80 & 88. Anno 57 num. 110. Anno 63 num. 164. Anno 132 num. 13 & 14. Anno 389 num. 108. Anno 537 num. 11 & seqq. & Anno 833 num. 24 & seqq.* Quos omnes annos ita collectos refert Magrius in *Hierolexic. verb. Aqua benedicta vol. 2.* ubi movet quæstionem, An Aqua benedicta deleat peccata Venialia ex opere operantis, vel etiam ex opere operato? 33 Quam nos examinavimus, rationes, & Doctores pro utraque parte allegando in *Dec. finali. Anno 1687 De Sacramentis in genere §. Sacramentalibus Ministri De-*

sit De-

ſi Decembris caſu primo, ubi ſtudioſus recurrat. Plura autem ſimilium exempla, virtute Aquæ benedictæ obtenta refert Henriquez in *Summa lib. 3. cap. 13. & ibi Gloſſa in fin.* & Magrius *ubi ſupra*, qui non locuſtarum tempore devaſtationum expulſionem, quibus ſimilia plurima narrat Danie. Bartolus in *Aſia Hiſtoria lib. 4. pag. 874. 875. lib. 6. pag. 379. & 410. & lib. 7. pag. 470.* Imò S. Rocum diſcipulum S. Vinualori Abbatis
34 in Britannia minori, aſperſione Aquæ, per eumdem S. Abbatem benedictæ, ſuſcitaſſe à mortuis ſuam genitricem, ſummâ adſtantium cum admiratione ſcribit Hieronymus à Baſilica Petri in *ſuo Ephemerid. ſacris die 12. Februarii, pag. 264.* In vita quoque Sanctæ Tereſiæ, ab eadem Sancta conſcripta, *cap. 31.* oſtenditur virtus Aquæ benedictæ in expellendis dæmonibus, qui ipſam Sanctam aliquando moleſtabant. Quapropter jure optimo aſperſione ejuſdem Aquæ benedictæ utitur Eccleſia, ut res, quæ benedicendæ ſunt, benedicantur, quæ aſ-
35 perſio, ſi omitteretur, invalidam eſſe benedictionem aſſeverandum venit ex doctrina Suarezii *in 3. p. d. Thom. tom. 3. diſp. 13. ſect. 4.* Quarti *à tit. 1. de Benedictionib. ſect. 3. dub. 1.* & Martii Columnæ in *Hydragiologia ſect. 2. cap. 7. num. 8.* per eumdem Quartum allegati.

Quod Exorciſmus, eis etiam utitur Eccleſia in benedictionibus, præcipuè dum benedicit Salem, ac etiam Aquam tum per annum, quàm in Vigilia Epiphaniæ, & Sabbato Sancto in fonte ba-
36 ptiſmali. Exorciſmus autem idem eſt, ac Adjuratio, ut docet S. Thomas *2. 2. q. 90. art. 2.* quem omnes Scholaſtici, &
37 Summiſtæ ſequuntur. Adjuratio verò *Inductio eſt alicujus perſonæ ad faciendum, vel omittendum aliquid per invocationem Dei, vel alicujus rei Sacræ.* Duplex potiter eſt Adjuratio, una deprecativa, altera imperativa. Prima fit cum ſubmiſſione, & precibus ad Deum, & Sanctos, orando, & rogando illos, ut aliquod bonum nobis concedant, vel aliquod malum avertant. Secunda fit imperando dæmonibus, vel creaturis irrationa-bilibus, ut deſinant affligere populum fidelem, vel ei nocere, & ideò ſecundum Iſidorum *De Eccleſ. Offic. cap. 20. Exorciſmus eſt ſermo increpationis contra immundum ſpiritum.*

Sed dicet aliquis, quomodo poſſunt
38 exorcizari animalia irrationabilia, quæ non habent intellectum, ad hoc ut fugiant ab agris, ubi damnum faciunt, prout faciunt locuſtæ, vermes, mures, & alia hujuſmodi, quæ etiam dicuntur aliquando excommunicari? Reſpondetur, ex doctrina ejuſdem Angelici Doctoris *2. 2. q. 90. art. 2. in corp.* quod Exorciſmi in prædictas beſtias non diriguntur directè ad ipſas, quaſi ipſæ debeant convertere adjurationi, & fugere, avertendo malum, ſed referuntur ad earum motorem, quo ductæ malum, & perniciem agunt in aliquo agro, ideòque duplici modo exorcizantur, uno quidem modo per deprecationem ad Deum directè, ut dignetur avertere beſtias illas, & damnum, quod ex eis timetur. Altero modo per compulſionem, & imperium contra Diabolum, à quo animalia, ſivè etiam nubes, & tempeſtates moventur, ut deſinat eadem animalia, ſeu nubes movere, imò eas, & illa fugare debeat, ne damnum populis inferant. Ita Valentia *2. 2. diſp. 6. q. 8. punct. 2. ad fin.* Sanchez in *Summa Decal. lib. 2. cap. 42. num. 37.* Vulpi *Reſolut. 86. num. 4.* & Quartus *à tit. 1. de Benedict. ſect. 3. dub. 1.*

Hinc ex his patet, eadem animalia impropriè excommunicari (non ſunt
39 enim capacia cenſuræ Eccleſiaſticæ; ut benè docet Suarez *in 3. p. tom. 5. diſp. 5. ſect. 1. in prim.*) Sed adjurari, ut virtute orationum, exorciſmorum, & benedictionum Agrorum, quæ à Religioſis perſonis fit, tempore alicujus univerſalis devaſtationis, beſtiæ illæ tanquam execratæ, & maledictæ in fugam ſe vertant, & ceſſent à damnis inferendis, prout factum fuiſſe in agro Romano Anno 1690. teſtatur Carolus Septala in *Opere de Modo, & Sacroſancti Miſſæ Sacrificio cap. 9.* his itaque verbis:
40 *pag. 58. Eſſendo in Prelato Reformadoro in*

 Roma

Roma l'Anno 1690 venuto in que contorni tante Cavallette, che altro [illegible] mai, che devastando tutta la campagna, obligarono il Sommo Pontefice Innocenzo X[illegible] uscire in Pontificale sopra la Loggia del Palazzo Quirinale, a benedire l'aria, e [illegible] Seguita l'aspersione dell'Acqua Santa per tutte le quattro parti (cosa in verità da me veduta) tutte l'innumerabili della devastatrice Campagna di Roma per [illegible] si viddero ad accostarsi, & annegarsi nel Tevere, a segno che per molte hore non si vedeva quasi l'Acqua del fiume, il che vien confirmato anche dalla dura estinzione degli ovetti. Consimilem locustarum excidium evenisse tempore Stephani Papæ Sexti notat Magrus in Hierolexico verbo *Aqua benedicta*. Et de iis-
41 ribus eamdem Romanam Campaneam devastantibus, quas Alexander Papa Octavus exorcismis fugavit anno 1690 famam retulisse recordor. Vanum autem, immò superstitiosum eam prorsum esse, quod in consimilibus casibus bestiæ prædictæ citentur in judicium, assignato ipsarum procuratore, & advocato, cæterisque terminis judicialibus servatis, sententiando, & banniendo, testantur DD quos citabant, & sequuntur Sanchez in Decal. lib. 2 cap. 42 num. 19 & [illegible] num. 12. Neque aliud est omittendum circa exorcismos in Dæmones, à quibus vexantur Energumeni, quod licet in primitiva Ecclesia licitum esset etiam laicis adjurare Dæmones, & exorcizare Energumenos, ut docet Illustrissimus
42 Sarnellus Episcopus Vigiliæ in *Speculo Cleri sæcularis tom. 1 lib. 4 tit. de Exorcista*, nihilominus munus hujusmodi per Concilia, & Decreta Pontificum ibidem allegata restrictum fuit ad solos clericos ordine Exorcistatus insignitos. Hodie verò ob abundantiam Sacerdotum, hi communiter permittuntur exorcismum solemniter [illegible], ita tamen ut prius obtineant expressam licentiam, & facultatem ab Episcopo, [illegible] Concilia Provincialia, Constitutiones Synodales ferè omnium Diœcesium, atque Decreta Sacræ Congregationis, ne quis clericus, vel Sacerdos Sæcularis, aut Regularis audeat exercere Officium 43
Exorcistæ sine permissu Ordinarii, ut legere apud Nicolaum in *Florilegio verb. Exorcismus num. 1* Gavantum in *Manuali verb. Exorcista num. 1.* Constitutiones Justinianeas lib. 3 tit. 1 cap. 149 § 1 [illegible] Et Synodum Diœcesanam Abbatiæ Farfen. sub Emin. & Reverendiss. 44
D. Carolo Cardinali Barberino Abbate, & Ordinario Anno 1686 in qua Part. 1. cap. 13 *De Sacramento Ordinis* sub num. 4. *vers.* [illegible] statuitur *Exorcismum, seu Officium à nemine etiam Regulari, [illegible], et in propria Ecclesia, nisi [illegible] sub gravissimis pœnis exerceatur.* Hanc Synodum hic allegare delector, quia continet aliam valde Sacris Canonibus conformia sanctionum, & Decretis Sacræ Congregationis abundantius illa refertam.

Sequitur in [illegible] Benedictionale, *Precibus ab Ecclesia ordinatis, seu permissis*, quæ multæ preces sunt ab ipsa Ecclesia ordinatæ, extensæ, & statutæ, quales sunt in Missali Romano pro benedictione Candelarum, Cinerum, Palmarum, & aliæ in eius sunt pro benedicenda Aqua, Suppellectilibus sacris, [illegible] variarum specierum, domorum, & navium, quæ etiam leguntur in Rituali Romano. Verùm aliæ preces reperiuntur, non quidem ab eadem Ecclesia mandatæ ordinatæ, sed tantùm permissæ; quæ adinventæ sunt à piis personis, & impressæ in libellis privatis, præcipuè pro adjuvamine mulierum, & grandinum, nec non pro exorcizandis energumenis, & hujus generis sunt illæ impressæ per R. P. Franciscum Mariam Guaccium *Ordinis S. Ambrosii ad Nemus Mediolani in suo Compendio Maleficarum*, in quo post librum Tertium addidit [illegible] exorcismos, videlicet preces, orationes, & adjurationes pro exorcizandis energumenis, ac curandis febricitantibus, & hæ dicuntur permissæ ab 45
Ecclesia, cum Episcopi teneantur de eis se informare, & easdem exorcismos approbare, ut statutum esse in Conci-

lio

ris Mediolanensibus referuntur Tom. Card. de Lauræa in Epitome Canonum verb. Exorcista. Et Carolus in Concil. Mediolan. Epitome eod. verb. num. 18.

Cavendum igitur est procedendum in his precibus per privatas personas compositis, in multis enim eis verbis [illegible], & diversis, bonum talem superstitionem, variæ observantur, atque etiam pacta tacita cum Dæmone, ut plene disserit Delrius Magicar. Disquisit. lib. 3. part. poster. quæst. 4. sect. 7. & 8. ubi confutat scripta Medici Conjuratorum [illegible], quo continebantur plures formulas exorcismorum, & precum, cum evidenti Superstitione scatentium, ideoque easdem Delrius reiicit, & nihilominus decem, & septem argumenta, quibus prædictam damnatam Auctor exorcismorum suum licitum esse conabatur demonstrare, & pariter non dissimiles sunt Exorcismi recitandi contra pestem, (quales est ille
46 incipiens Crux Christi salva me, &c.) vel ad alios morbos sanandos, quibus usus est [illegible], juxta doctrinam Mauri in Opuscul. de [illegible] sect. 2. cap. 16. Et Marchinus in tract. de Peste Problem. 33. quem citat, & sequitur Diana Coordinat. tom. 8. tract. 2. resol. 6. Exorcisti 7. Quæ sunt excerpta ex antiquo part. 4. tract. 3. resol. 41. & resol. 62.

Verba in definitione sequentia sunt, ad ministro ad id deputato. Benedictiones enim non nisi à proprio Ministro sunt faciendæ. Ut autem cognoscat Auctoris Lector, quis nam sit legitimus Minister? sciat principaliter dividendam
47 benedictionum, in Ecclesiasticas, & [illegible] Ecclesiasticarum benedictionum Ministri sunt vel Papa, vel Episcopus, vel Sacerdos, ut infra mox demonstrabimus, & in hoc attendenda est Ecclesiæ ordinatio, & constitutio, sicut enim ad ipsam spectat ordinare Ecclesiasticas benedictiones, pari modo eidem [illegible] est determinare Ministrum, à quo proferantur, adeò ut si aliquis ab illo [illegible] proferret aliquam benedictionem [illegible], peccat mortaliter, incurrit irregularitatem, & benedictio est invalida, [illegible] in Laymann. 3. disp. 25. sect. 3. &

Quartus de Benedictionibus d. tit. 1. sect. 4. dub. 2. Laicos verò benedictiones dispensare posse omnes scimus, qui præeminent [illegible] vel gradu, ut Pater, Mater, & alii majores, vel sanctitate, quales sunt servi Dei, etsi laici, & in statu laicali existentes. Hi enim censeri esse possunt ministri benedictionum, ut demonstrant acta Sanctorum, in quibus sæpè habentur exempla benedictionum ab ipsis dispensatarum, prout de S. Hilarione, de S. Simeone Stylita, de S. Margarita de S. Hildegarde, & aliis Sanctis viris, & feminis, quæ recenset Gretserus de Benedictionib. lib. 1. cap. 8. 48
& Quartus d. tit. 1. sect. 4. dub. 8. ubi addit etiam Abbatissas esse legitimas ministras benedictionum in suas Moniales, nec non Dubit. 9. & 10. in quibus advertit, in Ministro benedicente requiri attentionem, intentionem, contestationem, puritatem, integram precum recitationem, & rituum ab Ecclesia ordinatorum observationem, ad quod, & cætera ministerium illud expendunt.

Res, & personæ præsentes [illegible] debent esse, quia etsi [illegible] benedictio impertiri 49
possit etiam absentibus, quibus à Deo bona [illegible], Ecclesiastica tamen benedictio regulariter dari non potest, nisi rebus, vel personis præsentibus, ut patet ex sensu communi, & precum in Missali, vel Rituali Romano præscriptarum, quæ supponunt res, aut personas benedicendas esse præsentes, super quibus etiam cadere [illegible] in ipso actu benedictionis, nempè vel unctio ut in calicibus, vel aspersio Aquæ benedictæ, vel [illegible] in aliis rebus, vel personis, quæ si absentes forent, invalidè benedicerentur, ut bene [illegible] ipse Quartus tit. 1. De 50
benedictionib. sect. 1. dub. 4. ubi tamen advertit, præsentiam hanc esse intelligendam moraliter, & [illegible] modo, quatenus rebus [illegible], & adhuc [illegible] possit, itaut aspersio Aquæ benedictæ super eas cadere possit, personæ verò benedici [illegible] si sint in loco, in quo Pontifex, vel Sacerdos stat, dum benedicit, vel prope dictum locum [illegible]

tulatur, ut qui non possunt ingredi Ecclesiam, stant in cæmeterio, vel in fenestris è regione positis, in quibus stantes dicerentur satisfacere præcepto de audienda Missa juxta opinionem Veteris Dianæ *part. 10. tract. 14. resol. 49.* translata in Coordinatum, & repolita *tom. 2. tract. 3. resol. 18.* Excipienda est tamen benedictio cum Indulgentiis, quæ in articulo mortis, ut plurimùm, mittitur à Summo Pontifice per nuncium, vel per epistolam, illa enim ex speciali privilegio, vel ob expressam Pontificis voluntatem confertur etiam in absentem.

Sanctificantur, ut divino cultui inserviant dictum est in definitione, quia
51 benedictiones institutæ sunt ab Ecclesia ob duplicem finem. Unus est Divinus Cultus, ad quem spectat major decentia, & ornatus in administrandis Sacramentis, & Sacrificio offerendo. Alter est utilitas fidelium. Igitur Sanctificantur, ut inserviant Divino Cultui, Templa, Calices, Cruces, Suppellectilia, & alia Ecclesiastica ornamenta, pro quibus omnibus institutæ sunt ab Ecclesia suæ propriæ benedictiones, Bonacina *de Sacramentis disp. 1. q. 3. punct. unic.*, & Quartus *d. tit. 1. sect. 3. dub. 1.*

Tandem subditur in definitione: *Vel à quocumque fideli rebus, aut personis etiam absentibus cælestis opis invocatur, ut saluti tam corpori, quàm animæ proficiant*; in quibus verbis tria scitu digna continentur. Primum est benedictionem laicam, quæ etiam à personis nullo clericali charactere insignitis, si tamen eis vel titulus Sanctitatis, vel gradus majoritatis effulgeant, potest exhiberi, ut dictum est supra.
52 Secundum est, quod hæc laica benedictio etiam absentibus dari potest, tùm per litteras, tùm per nuncios, tum ore, tùm corde. Tertium est, quod utraque benedictio est proficua tùm animabus,
53 quàm corporibus fidelium, siquidem quoad animam, delentur venialia, remittuntur pœnæ, dantur gratiæ excitantes, seu prævenientes, & compescitur Dæmonum audacia, & vis tentandi, ut fusiùs docent S. Thomas *3. p. q. 87. art. 3.* Suarez *in eundem 3. p. tom. 3. disp. 15. sect. 4.* Delrius *Disquis. Magicar. lib. 6. tit. 3.* Marsilius Columna, *in Hydragiologia sect. 3. cap. 1.* & Quartus *d. tit. 1. sect. 3. dub. 2. & seqq.* ubi disputat de prædictis omnibus effectibus; concludens, eos ex opere operantis ex communiori opinione obtineri, & non semper omnes, & infallibiliter, sed per modum impetrationis, ex meritis ipsius Ecclesiæ.

Quo verò ad corpora proficiunt benedictiones, & res benedictæ, quia obtinent sanitatem, ut precatur Ecclesia in benedicendis rebus comestibilibus, ac etiam bona temporalia, quando saluti æternæ non sunt nocitura, & ipsi fideles utuntur rebus benedictis debita cum veneratione, fide, ac spe in Deum, ut notat Suarez *d. tom. 3. disp. 16. sect. 4.* Et Quartus *d. sect. 5. dub. 7.* Qui quidem effectus sequentibus exemplis ex vitis Sanctorum depromptis confirmantur.

Apud Coloniam Agrippinam, quæ est insignis Metropolis Germaniæ, fuit 54
Magister quidam Alexander nomine, Canonicus, Doctorque famosissimus in eadem Urbe, quo tempore Sanctus Bernardus Abbas Clarevallis, jussu Eugenii Papæ Tertii, signis, & virtutibus innumeris coruscans ibidem Principes, & populum hortabatur ad bellum sacrum pro recuperatione Terræ Sanctæ. Cumque multi nobiles, & sapientes viri, hortationibus ejusdem Sancti Abbatis, Religionem Monasticam essent amplexi, ad illam excitatus fuit etiam prædictus Canonicus Alexander; sed ipse Juvenis, & secularis scientiæ typo turgens, divitiarum quoque, & transitorii honoris astutiis adornatus, conversionem suam abhorrebat, & visionem in somnis habitam de habitu Monastico, & Abbatiali baculo, sibi à S. Bernardo in manibus posito, indignatus considerabat. Sequenti die beatissimus Abbas exenium Piscem sibi oblatum, Parcam appellatum, oculis in cœlum elevatis benedixit, &

dem Canonico Alexandro misit in donum, quo accepto cum vesceretur, Alexander ipse tanta interiori devotione motus fuit, & desiderio Religionis, ut statim ad Sanctum Abbatem accedens voluerit Monasticum habitum suscipere, & vitam claustralem profiteri, in qua egregie, & sancte vivens meruit Abbas fieri, & post mortem cœlo sisti potuit. Ecce vis, & energia benedictionis servorum Dei. Ita in Speculo exempl. dist. 3. exempl. 14.

Consimilis est conversio plurium nobilium Juvenum, qui mundanis delecta-
55 tionibus dediti accesserant pro causa ad Sanctum Abbatem Bernardum. Is enim, eis benigne exceptis, ad bibendum misit cervisiam, quam prius benedixerat, propinari liberrime, & statim cœperunt sese mutuo inflammare sermonibus, quia cor eorum ardens factum erat in Deum, quo inspirante, & benedictione servi Dei operante, conversi à vita mala spirituali eadem illico dederunt, ut legitur in eod. Speculo dist. 8. exempl. 16.

In vita Ven. Vincentii Carafæ Societatis Jesu per Danielem Bartoli con-
56 structa (lib. 1 cap. 3 § ultimo,) legitur, à Ducissa ejus Matre domo datum fuisse eidem filio colobium sericum custodiendum suæ famulo, qui tres gnatos habebat. Unus post alium ex gnatis ipsis cœpit induere colobium illud, & tanto desiderio Religionis accensus est quilibet filius, ut Patre etiam reluctante, deinceps, ut mundum deserentes singuli Religiosi facti sint.

Jucundum omnino est exemplum benedictionis S. Francisci Xaverii, quod narrat idem Bartolus in Asia Histor. part.
57 1. lib. 2. dum enim Sanctus ille navigaret ad Indias, & unus ex vectoribus aleis ludens, totam pecuniam amisisset, ita ut in desperationem traheretur, S. Xaverius miserens ejus, benedixit illi aleas, hortatus, ut iterum luderet, quod cum fecisset, omnem amissam pecuniam recuperavit, hanc prosperitatem ex benedictione servi Dei consecutus. Habentur etiam prædicta exempla apud Hieronymum à Basilica Petri in opus. Sacræ Metamorphos. Centur. 1. convers. 96. 97. 98. 99. & 100. & alia plura in Sacris Ephemeridibus, ubi vitæ Sanctorum ab eodem Auctore descriptæ sunt facili, sed devoto stylo.

Quoad tertium. Si quæramus, quæ sunt Benedictionum species? Reperien- 58
da est antedicta divisio, quod aliæ sunt benedictiones Ecclesiasticæ, & aliæ Laicales. Hæ sunt, quæ dantur etiam à personis laicis, illæ, quæ ab Ecclesia sunt ordinatæ, & institutæ, & à solis Ministris Ecclesiasticis conferuntur. Quarti de Benedictionibus tit. 1. sect. 1. dub. 2. Passerinus de Tract. Benedict. disp. 4. cap. 18. num. 2. ubi laicales benedictiones appellat privatas, Ecclesiasticas vero nuncupat publicas, & eas reponendas ait inter Sacramentalia.

Rursus benedictiones dividuntur in
constitutivas & invocativas juxta ce- 59
leberrimam distinctionem Cardinalis Cajetani, quem omnes DD. sequuntur in D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 11. Constitutivæ benedictiones faciunt rem sacram, & ita eam mancipant Divino cultui, ut amplius absque peccato applicari non possit ad profanos usus; & tales sunt benedictiones Ecclesiarum, sacrarum Suppellectilium, Calicum, Corporalium, & similium. Invocativæ sunt, quæ tam per Ministros Ecclesiæ, quàm per laicas personas fiunt super rebus, vel personis, illis implorando Divinam opem, quamvis remaneant in suo statu laicali, & deservire possint profanis usibus, & tales sunt benedictiones domorum, navium, rerum comestibilium, ac filiorum. Quarti d. dub. 2. Vers. Quæro. Navarrus in Commentar. de Spoliis Clericor. § 18. num. 4. Layman lib. 5. tract. 9. cap. 13. & Passerinus d. disp. 4. cap. 18. num. 3.

Ulterius Benedictionum Constitutivarum aliæ sunt propriæ Summi Ponti-
ficis, aliæ Cardinalium, aliæ Episcopo- 60
rum, aliæ Sacerdotum, aliæ Abbatum, & Prælatorum Regularium, de quibus breviter quæ essentialia sunt, explicabimus.

Ad

Ad Summum Pontificem omnes benedictiones spectant, ut eo enim plenitudo Sanctitatis, & spiritualis Jurisdictionis residet, speciatim tamen duæ benedictiones dicuntur esse propriæ ip-
61 sius Papæ, nempe benedictio Rosæ aureæ, atque [illegible] Agnorum Dei [illegible]. Annua Rosa benedicitur annuatim à Papa Dominica Quarta Quadragesimæ, quæ appellatur Dominica Lætare, & in qua SS.D. Cardinales [illegible] vestibus rosaceis, quia quidem Rosa aurea benedictio sit in signum Lætitiæ, & ad expri-
62 dum spem [illegible] ad gaudia [illegible] sequentium, de qua in die commemoratio habetur in Missa, ad hoc ut tempus quadragesimæ [illegible] non deficiant, sed [illegible], ut diserte Quartus de Benedict. [illegible] Praelud. [illegible] ubi ex pluribus demonstrat, Rosam esse Symbolum Paradisi, & aliqui Ven. [illegible] serm. 18. de sanctis, affirmantes, quod in Cœlo Empyreo neque Rosa neque Lilia desint, de qua quæstione [illegible] argumenta [illegible] in Opuscul. de Primo Mundi [illegible]. Hæc [illegible] benedicendi Rosam auream à Papa, antiquissima est, erat enim in usu ante tempora Leonis Papæ Noni, qui regnavit Anno ML. de quo [illegible] apud Camerarium scriptum, quod pensionem annuam imposuerit super redditus Monasterii S. Crucis Lotharingiæ pro expensis hujus Rosæ, ut notat Magrius in Hierolexico verb. Dominica Lætare. Et de eadem [illegible] extat Sermo Innocentii Papæ Tertii, & Pii Papæ Secundi in eadem Dominica Lætare more antiquum [illegible] Romanorum Pontificum [illegible] Missarum Solemnia ad Populum, ut Pontifices, completa Missa, & benedictione quidem Rosa aurea, quæ sit [illegible] in Ecclesia Sanctæ Crucis in Jerusalem, tanquam cœlestis Jerusalem figura, eandem Rosam alicui Regi, seu Magnati [illegible]. Hanc Alexander Papa Tertius Anno 1177 celebravit hanc
63 [illegible] Venetiis in Ecclesia Sancti Marci, & ipsam Rosam [illegible] eo dedit Serenissimo [illegible] Zani Venetæ Reipublicæ tunc Duci, ut habet [illegible] in serm. 13. [illegible] Card. Baronio ad d. annum num. 18. & Flavio [illegible] 1. [illegible] cujus exemplum imitatus Alexander Papa VIII. Anno
1690. eandem Rosam auream à se benedi- 64
ctam Serenissimum Venetorum Ducem Franciscum Mauroceno donatam esse voluit.

Agnorum Dei ex cera alba purissima confectorum est altera benedictio propria ipsius Summi Pontificis, quam facit anno primo sui Pontificatus in
feria octava Paschæ Resurrectionis 65
Domini, & deinde anno quoque septimo, [illegible], & hæc [illegible] est antiquissima, adeo ut multi velint, hanc originem esse cuncta Cerei Paschalis benedictionem, cujus enim particulas haberent in usu [illegible] cum [illegible] signo, ut [illegible], ut Vermont lib. 6. de Lingua Latina, & Cabasius de Veteri [illegible] cap. [illegible] à Christi fidelibus in primæva Ecclesia multa sunt superstitio in Religionem, & ex Cereo Paschali Cera benedicta, ceperunt bullas, seu formulas orbiculatas cum imagine Agni, significantes Christum conficere, ad repellendas Dæmonum infestationes [illegible], nec in propriis domibus, & [illegible] Ecclesiæ [illegible], & religiosas [illegible], per ministros Papæ [illegible] formam, & Agnorum Dei nomine assignatæ ab eodem Papa [illegible], ut consecrarentur, & benedicerentur, conservanda formula, de qua Alcuinus de Divinis offic. in de Sabbato Sancto. Amalarius Fortunatus De Ecclesiast. offic. lib. 1. cap. 17. [illegible] in Libello de Agnus Dei, quem commentatum est, & eruditione plurima exornavit Joseph Maria Suarez Episcopus Vasionensis Anno 1666 [illegible] primo Additiones plurimas [illegible], ut [illegible] Agnorum Dei, & ceremoniam solemnem Pontificiæ benedictionis, circa quam videndus etiam Cassalius de [illegible] lib. 3. [illegible] cap. 3. ubi [illegible].

Bene-

& formam, quibus ipsi Agni Cerei benedicuntur extant, nec non Magrius in *Verb. Agnus Dei*, ubi col. 3. notat, S. Gregorium Magnum binos Dei Agnos à se benedictos, auro alligatos misisse Theodelindæ Uxori Regis Agnulphi, qui adhuc in Civitate Moguntiæ conservantur. Et Quartus *de Benedictionibus tit. 2. sect. 8. per totam*; ubi plenè disserit de hac benedictione.

Virtutes horum Agnorum Dei per Papam consecratorum plures sunt, &
66 valent principaliter contra fulgura, & grandines, contra incendia ad extinguendum ignem, in naufragiis, in periculis parturientium mulierum; & ad repellendos alios Dæmones, vel Dæmoniacorum astus, & insultus, juxta sequentes versus, quos Urbanus Papa V. fertur misisse ad Imperatorem Græcum unà cum tribus Agnis Dei prædictis, ut notant Quartus *d. sect. 8. Praelud. 3.* Magr. *cod. Verb. Agnus Dei col. 4.* & Stephanus Quaranta *in Summa Bullarii eod. verb.*

Balsamus, & munda cera, cum Chrismatis unda
Conficiunt Agnum, quod munus do tibi magnum.
Fonte velut natum, per Mystica Sanctificatum.
Fulgura ut avant Tigmum, arcet, & omne malignum;
Peccatum frangit; ut Christi Sanguis, & angit.
Prægnans servatur; simul & partus liberatur
Munera fert dignis: virtutem destruit ignis.
Portatus mundè de fluctibus eripit unda.
Morte repentina servat, Sathanæque ruina
Si quis honoret eum, retinet super hoste trophæum.
Parsque minor tantum, tota valet integra quantum
Agnus Dei miserere mei;
Qui crimina tollis, miserere nobis.

De his Agnis Dei hæc veniunt notanda ex Moralistis pro casibus conscien-
67 tiæ. Primò, quod tangi non possunt, nisi ab illis, qui constituti sunt in ordine Sacro, quia Sacro Chrismate sunt delibuti, juxta *text. in cap. Sacratas dist. 23.* Et ideò neque clerici, neque Moniales, neque laici possunt eos sine culpa attrectare. Azorius *tom. 1. lib. 9. cap. 9. quæst. 3.* Bonacina *in primum Decalogi Præceptum disp. 3. quæst. 1. punct. 4. num. 13.* Secundò prohibitum esse eosdem Agnos Dei Cereos à Papa benedictos minio pingere, vel alio colore notare sub pœna excommunicationis ex Constit. 2. Gregorii XIII. *incipien. Omni certè studio*. Bonacina *d. punct. 4. num. 13.* Leuren. *in fom. tom. 3. verb. Agnus Dei n. 4. & 5.* ubi advertunt, prædictam censuram nulli esse reservatam, & non esse peccatum, eosdem Agnos ab aliis forsan miniatos, vel depictos retinere. Tertiò, ipsos Agnos Cereos benedictos vendi non posse sub pœna Simoniæ, *DD. ubi supra*; & Gibalinus *de Simonia quæst. 12. Consectar. 4.* qui etsi licitam faciunt venditionem ratione materiæ, vel expensarum itineris, tamen si ex decreto Cardinalis Vicarii Papæ sub nullo prætextu vendi posse testantur Riccinllus *Lucubrat. Ecclesiast. lib. 1. cap. 9. num. 8.* Magrius *d. verbo Agnus Dei in fine.* Quartò non esse sacrilegium fornicari ab habente Agnum Dei benedictum, etsi committatur in eum aliqua irreverentia, prout etiam si deferretur Amulium, ex doctrina Dianæ *par. 1. tract. 7. resol. 18. & part. 3. tract. 4. resol. 67.* Quæ in coordinato sunt impressæ *tom. 1. tract. 7. resol. 80. resol. 81. & resol. 163. § 9.* & ex Quarti *d. tit. 2. de benedict. sect. 8. dub. 7.* Quintò ipsi Agni Cerei non sunt proiiciendi in annulo, neque proiiciendi in agros, neque arboribus affigendi, tamtummodò suspendendi, sed tantummodò in casu incendii possunt in ignem proiici; neque tempore tempestatum eorum cera adoleri ad suffumigationem in agris, arvis, & vineis ad depellendas diabolicas tempestates, ut ex Decretis S. Caroli colligit Cortus *in Epitome Concil. Mediol. verb. Agnus Dei*, & Quartus *d. sect. 8. dub. 6.*

Quod si quis curiosus peteret, an

Episco-

Episcopi in suis Dioecesibus possint benedicere Rosas aureas, nec non Agnos
68 Cereos, illosque consecrare, prout facit Romae Summus Pontifex? Respondendum esset negative, licet contrarium defenderint Cavalerius, & Maraldus, qui senserunt, Episcopum posse facere in sua Dioecesi quidquid potest facere Papa in tota universali Ecclesia, nisi expresse prohibeatur, quos cumulat Diana p. 3. [illegible] quae leguntur in Coordinato tom. 3. tr. 2. [illegible] & Barbosa de Off. [illegible] cum quorum doctrina videretur dicendum, has benedictiones Rosae aureae, & Agnorum Cereorum nullibi esse prohibitas, & per consequens licite posse ab Episcopo fieri; nihilominus contrarium est omnino tenendum, quia a jure distinctio est facta, ut probat [illegible] in cap. Pervenit [illegible] de Off. [illegible] a quo non dissentiunt Barbosa, & Diana locis citatis, ubi alios allegant, talem facultatem in Episcopo non recognoscentes, ea ratione, quia Episcopi vocati sunt ab Ecclesia Romana in partem sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis cap. Qui se scit, & cap. Decreto 2. q. 6. Et licet est, ex solo usu, vel consuetudine cognoscere esse aliquid reservatum soli Papae, etiam ex tacita ejus voluntate, ut inferiores audeant, in eo se ingerere, inferioribus enim non licet sibi arrogare ea, quae Papa vult, & intendit, ex sola voluntate sibi placito sibi retinere, alias non esset inferior, sed par, & aequalis, ut discurrit Diana Coordinatus d. tract. [illegible] num. 4. Idcirco cum antedictae benedictiones Rosae aureae, & Agnorum Dei cereorum [illegible] posita in solo caeremoniali Papae, satis constat, ejus voluntatem esse, ut a nullo praeter eum exerceantur, prout nunquam ab aliquo Episcopo in tot saeculis tentatum invenitur. Et ita concludendum, ab illis Episcopis eas fieri non posse, tanquam proprias solius Papae, & sibi reservatas, ut docet [illegible] Quarrus d. tract. de Benedictionibus tit. 2. sect. 2. dub. 1.

Ad Eminentissimos S. R. E. Cardinales, si quaeritur, quae benedictiones spectent, & quas ipsi dare, et facere possint? Distinguere oportet, an Cardinales sint Episcopi? Vel tantum Sacerdotes? vel solummodo Diaconi? In 69
primo membro Cardinales Episcopi, absque dubio possunt facere omnes benedictiones, quae propriae sunt Episcoporum, constitutivas, & invocativas, etiam cum unctione Sacra, quae pendent ab ordine Episcopali, in cujus collatione, manus Episcopi inunguntur (ut ait Innocentius III. in cap. Unico De Sacra Unct.) ut ostendatur, eos recepisse potestatem benedicendi, & consecrandi. Idcirco omnes benedictiones, quae cum Sacra Unctione fiunt, spectant ad Episcopos, & per consequens ad Eminentissimos Cardinales ordine Episcopali insignitos in eorum Titulis, & Ecclesiis. In secundo membro, si Cardinales sint tantum Sacerdotes, poterunt ex privilegio Apostolico saltem [illegible] suae dignitatis eas benedictiones facere etiam cum unctione Sacra, quae ex privilegio Apostolico concessae sunt Abbatibus Sacerdotibus, habentibus jus gestandi Pontificalia, & deferendi Mitram, & baculum, de quibus Barbosa de Offic. Episc. alleg. 3. num. 6. & Gratian. Discept. forens. cap. 645. Ipsi enim Cardinales talibus sunt ornati illis requisitis, ideoque non debent esse deterioris conditionis, quam Abbates, & sic poterunt in suis Ecclesiis Titularibus, & commendatis campanas benedicere, calices, & patenas consecrare, praeter alias benedictiones Sacrorum supellectilium, & collationem primae Tonsurae, & ordinum minorum; quos suis familiaribus, et inservientibus conferunt. Barbosa d. allegat. 3. num. 15. ubi DD. cumulat. Et de Jure Ecclesiast. Univers. lib. 1. cap. 9. num. 40. Principaliter autem Cardina-
les in Sacerdotio constituti possunt So- 70
lemnem benedictionem more Episcoporum populo impartiri, cum verbis illis Sit nomen Domini benedictum, &c. ut docent Hostien. & Joan. Andr. in cap. 1. de

Supplem.

Supplem. usq; ibi Prælat. Farinacium in *cap. Ne pro dilatione num. 42.* ubi allegat Extravagantem Clementis VII. quæ incipit *Sanctissimus in Christo Pater, &c. De Pœnitent. & Remission.* In tertio autem membro, si Cardinales sint tantummodò Diaconi; res videtur pati aliquam difficultatem, quia ad officium Diaconi non spectant benedictiones, attenta eorum origine, sed Sacerdoti subministrare, Evangelium legere, Eucharistiam populo ministrare, & alia hujusmodi facere; non autem benedicere, ut expressè legitur in *Constitution. Apostol. lib. 8. cap. 28.* & notat Glossa in *cap. Ecce. Verb. Benedicere. dist. 95.* ubi in specie de benedictione Solemni, quam dat Episcopus, non autem eo inferiores. Glossa *in cap. Abbates. Verb. Et Abbas. De Privileg. in 6.* Porrò dicendum est, quòd Cardinales Diaconi omnes benedictiones dare, & facere possunt, quas faciunt Abbates privilegiati, ut exceptis, in quibus necessaria est Unctio Sacra, ideò sacra supellectilia benedicere, & solemnem benedictionem dare populo possunt, per verba *Sit nomen Domini benedictum.* Ea ratione, quia hanc benedictionem potest impartiri, qui habet jura Episcopalia, vel quasi, *in d. cap. Abbates*, ubi *DD. de Privileg. in 6.* prout & habent Diaconi Cardinales; & ita docent S. Antoninus *in Summa 3. p. tit. 14. cap. 16. §. 9.* & pluribus citatis novissimè Jacobus Pignatellus *tom. 10. consult. 117. numer. 31. & seqq.* ubi relatis argumenta contraria, *& num. 39. & seqq.* considerat, quod Jus benedicendi spectat etiam ad officium Diaconi, qui benedicit Cereum Paschale, & ad Evangelium, & in illis Canonicis dicit *Dominus Vobiscum*, quæ verba habent omnimodam salutationem, & benedictionem populi. Quamvis Pignatellus, & DD. quos allegat, opinionem, non est attendendus Gavantus in *Manual. Verb. Cardinalis. num. 19.* ubi scripserat, quod si Cardinalis est tantùm Diaconus non *possit benedicere populum*, neque cum aliquam, vel *supplicare*, vel *solemniter*, nisi *specialem habeat à Papa facultatem*, quia contrarium est omninò verum.

Ad Episcopos autem pertinent omnes benedictiones. Circa quas sciendum; illas esse in quadruplici differentia. Pri- 71
mæ sunt benedictiones rerum, quæ debent esse materia Sacramentorum, ut benedictio Chrismatis, & Olei infirmorum, & hæ fieri non possunt, nisi ab Episcopis. Quartus *d. tit. 1. de Benedictionibus sect. 4. dub. 5. in princ.* Barbosa *alleg. 30. num. 6. & Jordanus tom. 1. lib. 5. tit. 1. num. 10.* quidquid dicat in contrarium Caietanus *ibi allegatus.* Secundæ sunt illæ, in quibus intervenit Sacra Unctio, videlicet benedictiones Altarium, Campanarum, & Calicum, & hæ, licèt sint propriæ Episcoporum, possunt ex Apostolico Privilegio fieri etiam ab inferioribus, quales sunt Abbates. Tamburin. *de Jure Abbatum tom. 1. disp. 21. per totam.* Tertiæ sunt, in quibus Unctio Sacra non adhibetur, sed verbales vocantur, & ex his illæ, quæ concernunt res necessarias Sacrificio Missæ, ut benedictiones Corporalium, & Sacerdotalium indumentorum, pertinent ad Episcopum, etsi ad ejus instantiam Sacra Rituum Congregatio eas deleget Sacerdotibus in aliqua Ecclesiastica dignitate constitutis, ut servatur in hac Diœcesi Patavina, non tamen indefinitè, sed ad triennium, vel quinquennium. Quartò loco est benedictio Solemnis in Missa per verba supra 72
reperta, *Sit nomen Domini benedictum*, & hæc est quidem ita propria Episcopi, ut si simplex Sacerdos ea uteretur, incurreret in Irregularitatem. Glossa *in cap. Ministrare. 26. qu. 6.* Majolus *de Irregularit. lib. 4. cap. 13. num. 4.* Nihilominùs ex Privilegio Papæ est delegabilis etiam inferioribus Episcopo, ut diximus supra de Cardinali Diacono, imò ex consuetudine est præscriptibile per simplices Sacerdotes. Pignatellus *d. tom. 10. consult. 117. num. 62.* ubi notat in Ecclesia Parisiensi Patriarcham uti ea Solemni benedictione, prout fit in Ecclesia Græca, in qua nullum est discrimen inter Solemnem benedictionem Episcoporum,

 porum,

parum, & simplicium Sacerdotum extraditis per Isaacum Habertum in Pont. Eccl. Graecae part. 12. Liturg. Ord. de Rit. benedictionis.

Verumtamen Alia est benedictio propria
73 Episcopi; illa scilicet, quam manu aperta dat populo genuflectentibus, dum ipse Episcopus ambulat, vel egreditur per suam Civitatem, vel Dioecesim, ut in Caeremoniali Episc. lib. 2. cap. 3. in princ. de qua loquitur Barbosa alleg. 27. à num. 63. & seqq. & Jordanus d. tom. 1. lib. 3. tit. 13. à num. 30. & seqq. ubi notat, hanc benedictionem esse ita propriam Episcopi, ut si quis alius pro eius licentia eam daret, esset puniendus, ac tantae virtutis pariter esse; ut per eam deleantur peccata venialia, ex doctrina S. Thomae 3. p. qu. 87. art. 3. Card. Toleti lib. 3. cap. 3. num. 9. de qua scripsimus in *Diar. Sacr. Anni* 1687. in *Quaest. Mensis Decembris*.

Ad Sacerdotes spectant aliae benedictiones, in quibus Sacra unctio non adhibetur, de quibus in Missali Roma-
74 no, & Rituali, sed cum triplici distinctione. Aliae enim fieri non possunt, nisi ab habentibus delegatam facultatem à Sede Apostolica, & eius nomine, à Sacra Rituum Congregatione, quae illam concedit ad tempus limitatum Sacerdotibus in aliqua dignitate Ecclesiastica constitutis, quales sunt Praepositi, Archipresbyteri, Vicarii foranei, & hic Patavii Primicerius, & Massarius Congregationis Parochorum, & haec facultas datur pro benedicendis Sacerdotalibus indumentis, Mappis Altarium, Corporalibus, Tabernaculis, Pixide pro asservanda SS. Eucharistia, Cruce, atque Imaginibus Christi, Deiparae, & Sanctorum. Gavantus in *Rubr. Missal. part. 4. tit. 29. num. 23.* Vel cum facultate delegata simplici Sacerdoti per ipsum Episcopum, & sunt benedictiones primarii Lapidis pro aedificanda Ecclesia, pro benedicenda ipsa, parteve Ecclesiae iam aedificata, nec non Coemeterio: etiam pro reconciliandis Ecclesia (quae prius non fuisset consecrata) & coemeterio in pollutione, casibus, de quibus Rituale Romanum *sub tit. de benedict.*

Secundo genere benedictiones ad Sacerdotes spectantes illae, quae sunt propriae Parochorum, & fieri non pos-
sunt, nisi ab exercentibus Curam ani- 75
marum. Huiusmodi esse censentur benedictiones Sponsorum, Fontis baptismalis in Sabbato Sancto, atque domorum in eodem die. Reliquae autem, candelarum, cinerum, palmarum, ovorum, aliorumque comestibilium etiam à Sacerdotibus non Parochis fieri possunt, ad quem effectum earum formulae, & preces positae sunt in Missali Romano, & hinc procedit illa Regula, quam approbant Gavantus in *Rubr. Missal. d. part. 4. tit. 19. num. 1. & num. 20.* & Pignatellus *tom. 6. consult. 74. n. 11.* quod Benedictiones notatae in Missali sunt communes cuicumque Sacerdoti, etiam Regularibus in suis Ecclesiis, illae vero, quae ponuntur in Rituali Romano, censentur reservatae Curatis animarum.

Hinc non levis est disputatio inter Doctores, an benedictio Mulierum post partum fieri possit à solo Parocho,
vel etiam à Regularibus? Et ad horum 76
favorem respondisse Sacram Congregationem *die 3. Julii 1620.* asserit Novarius in *Summa Bullarum part. 2. Commentar. 51. num. 17.* ea ratione, quia, etsi collocata existat talis benedictio in Rituali Romano, statim post Ritum celebrandi Matrimonium, nihilominus Rituale in rubrica huius benedictionis non nominat Parochum, prout paulo ante fecit in Rubrica benedictionis nuptiarum, sed nominat simpliciter Sacerdotem, dicens, *Si qua puerpera, &c. petierit a Sacerdote benedictionem.* Contrarium contra Regulares scripsit Genuensis in *Praxi Curiae Archiepiscop. Neapol. cap. 72. num. 13.* cum enim puerpera pro receptione illius benedictionis soleat offerre candelam, ad imitationem Deiparae, quae obtulit par turturum, aut duos pullos columbarum, & omnis oblatio Parochianorum de Jure spectet ad Parochum, ad ipsum pariter debet perti-

gentibus benedictio puerperæ privativè
quoad ad alios quoscumque, etiam Regu-
lares, ut etiam docet Pignatellus tom. 5
consult. 77 *per totum*, addens sequen-
tes rationes, quia hæc benedictio est ac-
cessoria benedictionis sponsarum, &
cum cruce, & stola, quæ est signum
jurisdictionis, quam Regulares exer-
cere non possunt, cum eam non ha-
beant, in exteras mulieres, à quarum
limine contactu, & colloquio eos alie-
nos esse convenit, ut pluribus Sancto-
rum exemplis idem Pignatellus demon-
strat. Verùm, quia hic servamus Ro-
mæ, ut Sacrorum Rituum Magi-
77 stra Rota *coram* [illegible] *Decis.* 637
num. 21 [illegible] num. 12 Quibus,
aliisque pluribus congruentiis per eun-
dem Pignatellum allegatis, tandem con-
cludit, Sacram Concilii Congregatio-
nem semel, ac iterum maturè discussa
in *Una Antverpien. die 18 Novembris*
1642 censuisse ac declarasse, *Non licere*
Regularibus in propriis Ecclesiis mulieres
post partum ad Purificationem admittere.
Neque obstat contraria declaratio ejus-
dem Sacræ Congregationis *de anno 1630*
in [illegible], apud Novarium, quia proces-
sit ad favorem Regularium Cremonæ [illegible]
[illegible], qui habebant per se confraterni-
tatem, & [illegible] benedicendi mulieres post partum, quæ cel-
ebrare, talis benedictio à proprio Parocho
est facienda, ut diximus etiam supra *De-*
cis. XXVII num. 80.

Ad Abbates autem, confraternitatis
munere insignitos, vel Privilegio Apo-
78 stolico vallatos, spectant omnes benedi-
ctiones, tam cum Sacra unctione, quibus
Abbates ipsi, & alii possunt calices, pate-
nas, & campanas benedicere, nec non
Sacerdotalia Indumenta, sed pro usu,
& servitio Ecclesiarum sibi subditarum,
non autem ad petitionem aliorum,
ut supra plenè probavimus circa conse-
crationem Altarium *Decis. XIII à num.*
23 *& seqq.* ubi plures rationes adduxi-
mus, Decreta Sacræ Congregationis,
& Doctores ita tenentes, quibus adden-
di sunt Lezana in Sum. tom. 3 *Verb. Be-*
nedictio num. 7 Gavantus in *Rubr. Missa-*
lis part. 4 *tit.* 19 num. 16 Et in Manua-
li Episcoporum *Verb. Abbas* num. 19 [illegible]
[illegible] *Verb. Ab-*
bas num. 5 & Leonardus in *Thesauro Regul.*
Verb. Benedictio num. 1 ubi addit, non-
nullos esse legendos Auctores, qui extendunt
hanc facultatem ad petentem, & pro
aliarum Ecclesiarum, quales sunt Ar-
canus Tamburinus *de Jure Abbat. disp.*
24 *quæst.* 13 num. 1 & Quartus *de Be-*
nedictionibus tit. 1 *sect.* 9 *dubio* 6 quo-
modo [illegible] tollatur.

Ad Prælatos tandem Religionum
mendicantium spectant ex Apostolico
Privilegio benedictiones omnes, in 79
quibus Sacra unctio non adhibetur;
& ideo possunt benedicere Corpora-
lia, Vestes Sacerdotales, & Ecclesia-
stica paramenta, ut docent communi-
ter omnes Moralistæ, Quartus *d. sect.* 9
dub. 7 Diana Coordinatus tom. 9 *tract.*
[illegible] 24 quæ desumpta est ex verbis,
[illegible], *part.* 3 *tract.* 2 [illegible]
& Lezana *d. tom.* 3 *Verb. Benedictio* num.
8 ubi ita loquitur: *Non possunt autem Præ-*
latorum Regularium benedicendi ornamen-
ta Ecclesiastica, seu alia, in quibus Chris-
ma non intervenit, nisi vel ad [illegible] *pro-*
prios usus, & pro propriis Ecclesiis, non
pro aliis. Et notat declarationem Sacræ
Congregationis diei 13 *Mensis Martii*
1632 de qua etiam Barbosa in *Decis.*
Apostol. Verb. Abbas num. 1 & Nova-
rius in *Lucerna Regular. V. Benedictio* n. 3.
Quæ omnia hucusque dicta deserviunt
pro intelligentia benedictionum Eccle-
siasticarum, sive sint consecrationes, sive
invocationes tantum, quæ fiunt à supra-
dictis Ecclesiasticis personis.

Laicales autem benedictiones, quæ
solummodo invocativæ sunt, fiunt, ut 80
plurimum, à Parentibus super filios
suos, sive naturales, sive spirituales;
& harum origo licet in Scriptura Sacra
videatur incipere à Noe post diluvium,
quando dum maledixit eius Chamo filio
benedixit Semo, & Japhe-
to, [illegible] credendum est, ipsum
primum Parentem Adam solitum fuis-
se benedicere filios, & nepotes suos, ut
asserit Quartus *de Benedictionibus tit.* 3.

Ccc 2 sect.

sect. 17 *Tractat.* 1 quem postea sequuti Patriarchæ consueverunt benedicere suos filios, cum essent morituri, ut legitur de Isaac *Genes.* 27 & de Jacob *Genes.* 48 & 49. & sic de cæteris, forma autem benedicendi filios non est certis verbis præscripta, sed pendet à pietate Parentum, qui in lege Evangelica, unà cum verbis invocantibus bona spiritualia, & temporalia filiis suis, debent adhibere signum Crucis, & illam formare manu super illos, ut advertit Quarant. *d. Tractat.* 1 quia Crucis signum est instrumentum cujuscumque boni, teste Tertulliano *de Baptismo cap.* 8. Fructuosam autem esse ejus Parentum benedictionem affirmat *Ecclesiastic. cap.* 3. ver. 11. dicens *Benedictio Patris firmat domos*, idest stabilit familias, ut Tirinus commentatur, & è contra *Maledi-*
81 *ctio Matris eradicat fundamenta*, cujus horrendum exemplum narrat S. Augustinus *lib.* 22 *de Civit. Dei cap.* 8. quod refert Menochius *in sua Oeconomica Christiana lib.* 7. *cap.* 14 *num.* 5. ubi addit alios duos casus, unum Matris maledicentis filium ingratum, & obsecrantis, ut occisus sibi domum posset deferri, alterum Patris à filio percussi, & dicentis, utinam manus illa tibi abscindatur, & tu in furca suspendaris, utrumque autem successit intra tres dies, siquidem duo filii prædicti bibendo, & ludendo simul in caupona, ad rixam provocati maledictus à Patre occidit maledictum à Matre, quem ita vulneribus confossum genti ad ipsam portavit, homicida autem capto à satellitibus manus fuit obtruncata, & deinde ob homicidium ipsemet in furca suspensus. Hinc S. Caterina Senensis adhuc puerula Matri suæ quadam die maledicenti, sapienter dixit: Mater mea noli maledicere, quod si ego tibi inobediens sum, verberare meipsam non desinas. Ita Frigerius in Vita ejusdem Sanctæ. *lib.* 1. *cap.* 4 *num.* 3.

Quo ad Ultimum. Si quæritur, quæ necessaria sint ad benedictionem novæ
82 Ecclesiæ, vel Cœmeterii? Respondetur; delegandam esse licentiam ab Episcopo simplici Sacerdoti cum benedictiono deinde servandas esse formulas, & preces præscriptas in Rituali Romano, quæ consistunt, in ablutione parietum exteriùs, & interiùs cum aqua benedicta, & aspergillo ex hyssopo, recitatione Litaniarum, & Psalmorum, ac Orationum prout in eodem Rituali; de quibus Ceremoniis agit Castaldus *in Praxi lib.* 2. *sect.* 11. *cap.* 6. *ubi num.* 4.
advertit unum, quod non vidi observari, videlicet, etiam Oratoria privata esse benedicenda juxta eamdem formam præscriptam in Rituali Romano, etsi cum minori solemnitate exequendam, quod nesciunt Episcopi, qui vi Induti Apostolici, concedentes alicui nobili personæ usum oratorii privati pro Sacrificio Missæ, & visitato ipso Oratorio quo ad decentiam loci, & ornamenta, statim relaxant mandatum de celebranda Missa, nihil dicentes de necessaria præcedenti benedictione. 83

DECISIO XLIII.

ARGUMENTUM.

Agitur de Ornamentis Ecclesiarum, & Altarium, quæ sunt Ecclesiastica, Regalia, Moralia, & Legalia. Prima nempè Ecclesiastica sunt Mappæ, Pallia, Crux, Candelabra, Luceroni, & alia prout in Rubrica Missalis, circa quæ variæ difficultates solvuntur, & eruditiones dantur, præcipuè circa Lucernas perpetuas, & inextinguibiles antiquorum. Regalia ornamenta sunt donationes Principum. De his Historiæ plures, illaque donationis Constantini Imperatoris. Moralia sunt devotio, & reverentia plebis in Ecclesia. De his multa scitu digna; & de Diaconissarum

sarum officio. Legalia tandem ornamenta Immunitas loci Sacri. Agitur de Jure Asyli pro confugientibus ad Ecclesiam juxta Bullam Gregorii XIV.

SUMMARIUM.

1 *Ornamenta Ecclesiæ, & Altaris necessaria ad Sacrificium.*
2 *Heretici Humiliati impugnabant ornamenta Ecclesiæ, & Altarium.*
3 *Ornamenta Ecclesiastica pro Ecclesiis, & Altaribus quæ?*
4 *Tobaleæ tres lineæ super Altare, & an ex Canape? & benedictæ?*
5 *Pallium ad Altare coloris officio diei convenientis; & sine lignea coronide.*
6 *Crux in medio Altaris poni debet pro Missa. An cum Imagine Crucifixi, vel sine? Et an si in Icone sit dicta Imago? Vel sit Altare majus, & in eo recondita Eucharistia?*
7 *Candelabra cum candelis cereis accensis.*
8 *Candela accensæ in Missa quid significant? Earum numerus? Materia?*
9 *Candelabrorum mysticus sensus.*
10 *Tabella orationum secretarum ad pedem Crucis.*
11 *Cussinus in Altari, & ejus significatio.*
12 *Lectorile pro Missali, loco cussini. Ejus nomina, & Mysterium.*
13 *Ampullarum cum vino, & aqua pro Sacrificio locus.*
14 *Intorticia pro elevatione Eucharistiæ.*
15 *Campanula, seu Tintinnabulum.*
16 *Tabula lignea an pulsanda fer. 6. Parasceve in elevatione Eucharistiæ?*
17 *Ornamenta Ecclesiastica non simpliciter, sed secundum quid necessaria pro Sacrificio.*
18 *Ciboria ad Altaria quid sint?*
19 *Altaria marmorea moderna descripta.*
20 *Picturis ornandæ Ecclesiæ, & Altaria. Testimonia antiquorum.*
21 *Iconoclastæ contra sacras Imagines.*
22 *Pictorum antiquorum Catalogus apud Messium.*
23 *Vela, & Tapetes pro ornatu Ecclesiarum.*
24 *Velatum Altare tempore Missæ. Cur, & quomodo?*
25 *Velum Altaris retrahebatur ab Offertorio usque ad Communionem.*
26 *Dictio verbi antecedentis non replicata, sed omissa in sequenti.*
27 *Lucernis, ac Lampadibus ornandæ sunt Ecclesiæ.*
28 *Lampadarum formæ diversæ; & varia nomina.*
29 *Cicindelæ, unde dicta?*
30 *Legata pia pro oleo Lampadarum Ecclesiæ.*
31 *Lucernæ antiquorum æternæ, & inextinguibiles.*
32 *Lucernæ æternæ quomodo fierent ab antiquis?*
33 *Floribus ornanda Altaria.*
34 *Frondes festivæ ad Ostia Ecclesiarum cur? & quando caperint?*
35 *Ornamenta Regalia quæ nam sint in Ecclesiis?*
36 *Roma cum aliis Civitatibus donata Summo Pontifici per Carolum Magnum.*
37 *Mathildis Comitissæ donatio Ecclesiæ Romanæ.*
38 *S. Inæ Regis Brittannici liberalitas erga Ecclesiam Romanam.*
39 *Ementrudis piæ Matronæ testamentum, & legata pia.*
40 *Pontificum Romanorum donationes Ecclesiis Romæ.*
41 *Regna in Ecclesiis quid essent antiquitùs?*
42 *Patavini Cleri divitiæ, & opulentia.*
43 *Legatum pium est quod relinquitur Ecclesiæ.*
44 *Donatio facta Ecclesiæ non requirit solemnitatem.*
45 *Dagobertus Rex Francorum liberatus à pœnis Purgatorii ob ejus libera-*

Irreverentia erga Ecclesias.
46 *Ornamenta Mulierum in Ecclesiis decora, & populorum Devotionem retinent.*
47 *Mulieres in Ecclesiis segregatæ à Viris, earumque introitus per diversum januam.*
48 *Diaconissæ olim quarum essent? Et quanam earum officia?*
49 *Diaconissarum officium Mediolani adhuc durat.*
50 *Egenis prohibitis quærere eleemosynam per Ecclesias.*
51 *Venturorum putas, & devotio in audienda Missa.*
52 *Ludi theatrales, Comœdiarum prohibita in Ecclesiis.*
53 *Aliter vocatus populus stare non debet in Missa.*
54 *Mulier à Dæmone ducata, ut irreverentias causaret in Ecclesiis.*
55 *Diabolus scribit peccata irreverentiæ commissa in Ecclesiis.*
56 *Ornamenta Legalia Ecclesiarum quæ?*
57 *Immunitas loci Sacri quo ad res, & personas ad ipsum confugientes.*
58 *Asylum apud Hebræos Templum, & sex civitates refugii.*
59 *Asyla apud Gentiles.*
60 *Immunitas loci Sacri quo Jure introducta?*
61 *Delicta, quæ non gaudent Immunitate loci Sacri.*
62 *Immunitatis violatæ loci Sacri punitio, & censura.*

QUia satis non est, ad Sacrosanctum Missæ Sacrificium digne celebrandum, consecratio, seu bene-
1 dictio Ecclesiæ, vel Altaris, nam præter illam requiruntur etiam convenientia ejusdem Ecclesiæ, Altarisque ornamenta, quæ impii hæretici, Illuminati nuncupati, in principio hujus sæculi oppugnabantur, asserentes, inter cæteros errores, quos profitebantur, *Virtuti, solidæque adversari elegantem ornatum in Ecclesiis, ac propterea ab eo esse abstinen-*
2 *dum*, ut notat Gualter *cap. 28 sæculo 16.* & Sabellus de S. Augustin. *lib. 3. Regula.* 325. *num. 418.* idcircò in præsenti agendum est de ipsis ornamentis tùm Ecclesiæ, tùm Altaris, quæ quidem ad quatuor capita redigantur, alia enim sunt ornamenta *Ecclesiastica*, alia *Regalia*, alia *Moralia*, & alia *Legalia*, de quibus breviter quæ potiora sunt, referemus.

Ornamenta Ecclesiastica sunt, quæ à Rubricis Missalis præparari jubentur in Ecclesia, & in Altari pro Divini Sacrificii celebratione, videlicet Mappæ, 3
sivè Tobaleæ, Pallia, Crux, Candelabra, Candelæ cereæ accensæ, Tabella Secretarum, Cussinus pro Missali; locus pro collocandis ampullis vitreis cum vino, & aqua pelucula, & manutergio, Intorticium accendendum ad elevationem Sacramenti, & Campanula eodem tempore pulsanda, prout in Rubrica Missalis *tit.* 20. de quibus scribens S. Optatus Milevitanus, qui vivebat anno Christi 365. ita ait *lib. 6. Quis fidelium nescit in peragendis Mysteriis ipsa ligna* (Altaria scilicet, quæ in Africa lignea erant) *Linteamine cooperiri?* Victor quoque Episcopus Africanus Anno 590. *lib. 1 de Persecutione Africana* narrat, Proculum quemdam ab Impio Genserico in Provinciam Zeugitanam adversus Catholicos missum, manu rapaci cuncta devastasse, & *de Palliis Altaris camisias sibi, & femoralia fecisse.* Subdit autem Ivo Carnotensis Episcopus, qui scribebat anno 1088. *part. 2. Decret. cap.* 132. *Observandum est, ut Mensa Christi, idest Altare, ubi Corpus Dominicum conservatur, ubi Sanguis ejus bibitur, ubi Sanctorum Reliquiæ reconduntur, ubi preces, & vota populi in conspectu Dei à Sacerdote offeruntur, cum omni veneratione honoretur, & mundissimis linteis, & palliis diligentissimè cooperiatur, nihilque super eo ponatur, nisi capsa cum Sanctorum Reliquiis, & quatuor Evangelia.*

In primis igitur Altare debet cooperiri tribus mappis, seu tobaleis, ex lino confectis. *cap. Si per negligentiam,* 4
29. *De consecrat. dist.* 1. quamvis etiam

vel tantum fieri possunt ex Gavant. tom. 1 part. 4 de Mensur. Sacr. Suppellectil. §. Mappae ex Lino. Quarti in Rubr. Missal. part. 1 tit. 20 dub. 1. vers. Dico Secundo: ubi alios DD. citat. Tamburin. de Sacrific. Missae lib. 1 cap. 3 §. 3 num. 1. Quod et affirmat etiam de Corporali. Diana in Theologia Sacra Verb. Altaris paramenta num. 183. Quarum quidem tobalearum prima, et superior debet esse oblonga, ita ut à lateribus pertingat usque ad terram, aliae duae possunt esse breviores, vel una duplicata, tantae magnitudinis, ut totum Lapidem Sacrum cooperiant, et debent esse omnes benedictae ab Episcopo, vel ab alio facultatem habente, excepto casu necessitatis, in quo non esset peccatum uti mappa non benedicta. Diana d. num. 183 et in Verb. Linteum num. 107 addens, quod in hoc casu, non esset amplius eis utendum ad profanos, vel domesticos usus. Secundo Altare ornandum est pallio coloris convenientis officio illius diei. Missal. in Rubr. gener.
3 tit. 20 num. 1. Et potest fieri de quacunque materia lanea, linea, serica, etiam ex auro, et argento solido, et in eius medio Crux depingi, vel sculpi potest, sive imago alicuius Sancti, eius praecipui, cui dedicatum est Altare; et quamvis possit benedici una cum tobaleis, eius tamen specialis benedictio non est necessaria, et ideo specifica pro pallio non habetur. Diana d. Verb. Altaris Paramenta num. 183. Immò sine pallio potest esse Altare, si constructum sit Lapidibus marmoreis, ornatis varietate, et pretiositate materiae, ut hisce temporibus frequentatur in Ecclesiis quibusdam, adeout sit pallium ponendum, ubi Altare constructum fuit ex materia rudi, et redderet indecentiam. Quarti d. part. 1 tit. 20 dub. 9. Pallia autem carere debent ligneo [illegible], quae quondam olim erat in usu, et etiam in adolescentia mea, sed ex veteri Episcoporum praecepto, in visitatione factis, desuevit, et eius loco apponuntur falsum non multo elaborato, vel serico, et auro contexto, in Diana ubi supra num. 184. §. 4. et hoc ut Sacerdos celebrans, dum sacrificium [illegible] in medio Altaris illud [illegible] quemque, impediatur à corona lignea Pallii, quae satis ampla fieri solebat. Cavalerio Episc. lib. 1 cap. 15. Tertio requiritur Crux in medio Altaris, ad celebrandum, tamquam signum 6
Regis in Regia, cuius exemplo sequuntur Diana d. Verb. Altaris paramenta num. 184. vel quia ex medio eius, Christus Dominus usus est Cruce tamquam Altare pro Sacrosancto cruento Sacrificio à se offerendo in Calvario, ut dictum est supra Decis. XLII num. 42. Sed utrùm in Cruce debeat esse imago Crucifixi? Affirmandum ex communi usu Ecclesiae, argumentum verò ex praecisa necessitate, quia Rubrica Missalis d. tit. 20 loquitur de Cruce, non autem de ipsius Crucifixi imagine, et quandocunque mandat, Sacerdotem se inclinare Cruci, non exprimit imaginem Crucifixi, adeò ut sit satis, in medio Altaris ponere Crucem, etsi non haberet eandem Crucifixi imaginem. Quarti d. part. 1 tit. 20 dub. 10. Diana ubi ante num. 184 §. 3 addens, asserere Gavantum, ponendam esse Crucem in medio Altaris, etsi in fronte eiusdem sit insculpta, vel depicta imago Crucifixi, negare verò Tamburinum de Sacrific. Missae lib. 1 cap. 3 §. 6 num. 5. Sed Tamburini opinio non est amplectenda, quia est contra verba Rubricae, neque illa, quae asserit, Crucem non esse necessariam in Altari, si in eo sit Tabernaculum cum Sanctissimo Sacramento, ne ponatur figura, ubi adest figuratum, nam etiam in illo Altari Crux est ponenda ad Sacrificium celebrandum, ut manifestè deducitur ex Rubrica Missalis, De ritu servando tit. 4 num. 4 et 6 ubi mandat si Missa solemniter celebretur in antedicto Altari, primò esse genuflectendum Sacramento ibi incluso manente, deinde ter esse Crucem incensandam, et idem in Vesperis faciendum fore. Ergo ex praecepto Rubricarum Crux est apponenda etiam in Altari eiusmodi, in quo est Tabernaculum

colum cum Sanctissima Eucharistia.
Bissus Verb. Crux Altaris num. 186. ubi
id limitat, si Sanctissimum Sacramen-
tum sit solemniter expositum in eodem
Altari, ex Gavanto part. 2. tit. 14. num.
6. & ex Bauldry in Man. sacr. Caerem.
part. 2. cap. 9. artic. 3. num. 3. & part. 3.
tit. 15. num. 4. & cap. 17. num. 6. adver-
tentes tamen dictis locis, non esse abs-
que magna necessitate celebrandam
Missam in illo Altari, in quo est expo-
situm Sanctissimum Sacramentum.
Quartò ab utroque latere Crucis debent
esse Candelabra cum candelis cereis
7 accensis, saltem duabus, quia nunquam
licet celebrare absque lumine, cap. fin.
de Celebrat. Missar. quia lumen significat
vel expectationem aeternae lucis nobis
promissae in hoc Sacrificio. Gemma
8 Anim. lib. 1. cap. 118. vel quia Sponsus,
qui Christus est, expectari debet cum
lumine. S. Hieronym. Epist. 20. Vel
quia notat claritatem Christi in Sacri-
ficio, vel purgationem robiginis nostra-
rum culparum, ut ex SS. Patribus dis-
serit Gavantus part. 1. tit. 20. Rubr. Mis-
sal. Lit. T. In necessitate posse celebrari
cum unico lumine concedit Azorius
lib. 10. cap. 28. q. 3. & Quarti 4. part.
1. tit. 20. dub. 11. Cum pluribus autem
luminibus, cessante superstitione, vel
ambitione, nil prohibet litare, puta
ob diem festum, vel Altaris Solemni-
tatem, aut assistentium personarum di-
gnitate considerata. Bissus d. Verb. Alta-
ris Paramenta num. 284. § 7. Cereae ta-
men debent esse Candelae, non ex sevo,
vel simplici oleo, neque in casu ne-
cessitatis, juxta opinionem Suarezii in 3.
p. D. Thom. tom. 3. disp. 81. sect. 7. vers.
Tertiò. esset enim magna indecentia,
etsi id concedant DD. quos allegat Dia-
na Coordinatus tom. 2. tract. 1. resol. 156.
desumpta ex veteri part. 2. tract. 14. re-
sol. 67. Denotant autem duo candelabra
duos populos, Judaeorum, & Gentium,
9 inter quos stat Crux, signum salutis
angularis Christi, qui facit utraque
unum, & ideò Crux debet esse altior
candelabris, ea ratione quia, Christus
Dominus factus obediens usque ad mor-
tem, mortem autem Crucis, propter quod
Deus exaltavit illum, ad Phil. 2. 9.
Exaltatus super omnes populos. Gavantus d.
part. 1. tit. 20. Lit. V. ubi docet, Cru-
cem in Altaris medio esse tenendam in pro-
altum, ut pes Crucis aequet altitudinem
candelabrorum, & Crux ipsa tota can-
delabra superemineat, quod nimium
videtur, neque est in praxi receptum,
nimis enim esset excelsa Crux,
quando candelabra sunt magna, illud
satis puto, si medietas superior Crucis
superet medietatem superiorem can-
delabrorum. Quintò ad pedem Crucis 10
collocanda est Tabella orationum secre-
tarum, Hymni Angelici, & Sym-
boli Apostolorum, & juxta commu-
nem usum in cornu Evangelii tenen-
da est alia Tabella cum In principio,
&c. & in cornu Epistolae alia cum La-
vabo, &c. ad commoditatem usus Mi-
nistrorum. Sextò opus est pulvinari, seu 11
Cussino, super quo requiescat Missale,
per quod significari, ait Innocentius
III. lib. 2. cap. 41. ministranda esse
temporalia praedicanti Verbum Dei,
ut absque incommodo victum habeat.
Vel ex Hugone lib. 2. cap. 20. cor susci-
pientis Verbum Dei, debere esse tene-
rum, non lapideum, ut cor Judaeorum.
De eo ita scribit Bissus Verb. Cussinus
num. 612. Fieri potest ex quacunque ma-
teria, sed decentius est, quod sit similis
planetae, cum quatuor fiocis in quatuor
angulis. Hisce temporibus invaluit usus 12
Lectorilis lignei, auro, vel argento con-
texti, loco cussini, super quo reponi-
tur Missale, ut commodius Sacerdos
legere Missam possit, ob ejus Lectorilis
altitudinem, quod etiam vocatur Ana-
logium, Pluteus, Lectorum, Dest-
rum, & Lectorium, de quibus vocibus
agunt Ferrarius de Orig. Linguae Italicae
verb. Lettorino. Et Magrius in Hierolexi-
co, verb. Ambo. Silentibus circa illum
Gavanto, Bauldry, Bisso, & aliis cae-
remonistis. Commoditas legentis illud
prorsum reddit, praecipue Sacerdotibus
linceos oculos non habentibus, & reti-
net in se mysterium pulvinaris, seu cus-
sini, suppeditat enim requiem libro; &
lumini,

ponit, Evangelizantem Verbum Dei, & Altari inservientes, quæ necessaria sunt ad victum, esse subministranda, ne in temporalibus laborent. Septimò locus debet esse paratus propè Altare ad col-
13 locandas in eo Ampullas vitreas cum vino, & aqua pro Sacrificio, pelvicolam, & manutergium, videlicet vel parva mensa, vel fenestella in muro Ecclesiæ; non autem Altaris. Bissus d. verb. Al-
14 taris paramenta num. 285. Octavò requiritur Intorticium, vel cereus accendendus in elevatione Sacramenti, etsi in diebus festis duo magis conveniant, quod si unicum intorticium adhibeatur, debet esse in cornu Epistolæ, non solùm quia est vicinius ministro, illud accensuro, sed etiam ne minister ipse ipsum accendens in cornu Evangelii causet distractionem Sacerdoti, faciem in eam partem habenti conversam, & canonem legenti. Bissus ubi supra d. num. 285. § 1. Tandem campanula habenda
15 est, vel in mensa apud ampullas vitreas, vel in muro appensam cum cordula ita longa, ut minister genuflexus in cornu Epistolæ possit illam pulsare ad *Sanctus Sanctus*, &c. ut excitet devotionem circumstantium, & ad elevationem Sacramenti, ob eius reverentiam, introductumque eius usum est Bissus verb. *Campanula* num. 44. § 1. vel ab Honorio Papa III. vel à Vidone Cardinali, ibidem § 2. aliquando indubitatum esse, eam non pulsare in Missis privatis, quando Missa alia solemniter celebratur, vel dicitur Officium Divinum in Ecclesia, vel populus adorat SS. Eucharistiam ibidem expositam, est enim tunc in actuali devotione, & adoratione, à qua sono campanulæ distraheretur. Quod autem scribit Bauldry *part. 4. cap. 10. art. 4.* num. 18. non esse pulsandam tabulam ligneam, dum
16 elevatur Sacramentum feria sexta in Parasceve, eo quia populus illud adorat attentè, tanquam mox de sepulchro eductum, mihi non arridet, facilè enim mentes hominum evagantur, & ad sonum tabulæ ligneæ, colliguntur, atque elevationem Sanctissimæ Hostiæ majori cum obsequio mirantur, & venerantur. Sonus autem campanulæ, dum Sacerdos sumpturus est Sanguinem Domini, non laudatur à Gavanto *part. 2. tit. 10.* num. 6. neque à Bisso *d. num.* 44. § 3. dicentes grata fieri; sed ubi talis est usus, ut Venetiis, non est impugnandus, excitat enim in illo actu iterum populi devotionem, & attentionem.

Hæc sunt ornamenta Altaris Ecclesiastica, quæ sunt simpliciter necessa- 17
ria ad Sacrificium Missæ ritè perficiendum, tanquam à Rubricis Missalis, & ab universali usu Ecclesiæ commendata. Alia tamen sunt ornamenta Altaris necessaria secundùm quid, iuxta majorem, vel minorem ministrorum Ecclesiæ devotionem, aut dierum solemnitatem, videlicet ciboria cum columnis, picturæ, vela, tapetia, lucernæ & flores. De Ciborio, & columnis ita scribit Anastasius in Gregorio Primo: *Hic fecit beato Petro Apostolo ciborium cum columnis suis quatuor ex argento puro*. Et in Leone Tertio: *Fecit in basilica beati Petri Apostoli, super Altare majus, ciborium cum columnis suis quatuor ex argento purissimo deauratum, cum diversis historiis miræ magnitudinis*. Erant autem ciboria veteris ædiculæ, quatuor 18
minimùm columnis innixæ, quæ tegebant Altare more Græcorum, ut ex Paulo Silentiario apud eruditissimum Cangium demonstrat Joan. Mabillon *de Liturgia Gallicana lib. 1. cap. 8. num. 8.* Hac tempestate ornantur Altaria erectione columnarum ex politissimo mar- 19
more, quarum spiræ, & Stylobata faciebus Angelicis, seu inscriptionibus eruditis condecorantur. Epistylia verò scapis superimposita, astragalis, seu fasciis ornata, aut Angelos sustinent, aut triglyphos floribus, & frondibus, tanquam coronis cinctos.

Picturæ quoque, sacris scilicet imaginibus, Ecclesiæ, & Altaria ornanda 20
sunt iuxta Apostolicam traditionem, quam latè comprobat Emin. Cardin. Baronius ad Annum Christi 57. ubi num. 30. & *seqq.* cum probasset in primo

Vexillum Crucis potiorem locum inter picturas, in Ecclesiis fieri solitas, obtinuisse, subdit: *At non his tantum picturis Ecclesiarum absides, sed & ipsos Ecclesiarum parietes dextra, & sinistra dispositos, diversis historiis veteris, vel novi testamenti ad pietatem aspicientes instigantes, sic egregiè exornatos, idem Auctor*, (S. Paulinus Episcopus Nolanus, qui eodem sæculo vixit, quo Constantinus Magnus Imperator) *in nono, & decimo Natali Sancti Felicis, quem præclaro poemate illustravit, copiosè describit.* Subinde de eisdem picturis ad ornatum Ecclesiarum, in eisdem fieri solitis, testes allegat S. Augustinum *de consensu Evangel. lib. 1. cap. 10. & contra Faustum lib. 22. cap. 73.* S. Basilium *Orat. in S. Barlaham*, & S. Gregorium Nyssenum *Orat. in Theodoret.* Ac paulò post, confutato *canone 36. Concilii Eliberitini*, tanquam commentitio in illis verbis: *Placuit picturas in Ecclesia esse non debere.* Quæ addita ab hæreticis fuisse demonstrat, subdit Prudentii Poetæ Christiani, in quarto sæculo sequentia carmina pro meritis circa Divi Cassiani martyrium, videlicet.

Erexi ad Cœlum faciem, stetit obvia contra

Fucis colorum picta Imago Martyris,

Plagas mille gerens, totos lacerata per artus,

Ruptam minutis præferens punctis cutem.

Innumeri circum pueri (miserabile visu)

Confossa parvis membra figebant stylis.

Et de S. Hippolito ita pariter canentis:

Exemplar sceleris paries habet illitus; in quo

Multicolor fucus digerit omne nefas.

Picta super tumulum species liquidis viget umbris,

Effigians tracti membra cruenta Viri.

Quod prosequitur Spondanus eodem Anno Christi 57. num. 34. & ad Annum 69. num. 6. eadem veritatem aliis testimoniis comprobans, quam corroborat etiam S. Gregorius Turonicus Antistes, qui in humanis erat sæculo sexto, scribens enim in lib. 1. *De Gloria Martyrum cap. 65* de Templo S. Antoliani Martyris apud Arvernos, quod duæ mulieres perillustres construxerant, *Erectis*, inquit, *parietibus super Altare ædis illius, tectum à columnis, pheris, bracteisque, transvolutis arcubus erexerunt, miram contra fucorum diversitatibus imaginatam adhibentes picturam.* Idemque Auctor in *Histor. libr. 7. cap. 36.* introducit milites Gundobaldo Chlotarii filio insultantes his verbis: *Tunè es Pictor ille, qui tempore Chlotarii Regis per Oratoria parietes, atque cameras caraxabas, idest pingebas.* Et antea in *cap. 22.* agit de puellis, & pueris Eberulfi, qui *suspendebant picturas parietum, rimabanturque ornamenta Sepulchri beati Martini.*

Præclari pariter sunt versus Ennodii (in textu ejusdem VI. sæculi viventis) quibus describit picturas SS. Martyrum, quorum Reliquiæ erant in Baptisterio agello videlicet.

Rapta Sepulcris animavit corpora Pictor.

Funera terra videns mors est in tumulos.

Illorum tamen ista locus complectitur artus,

Quos paries facie, mens tenet alma fide.

Eumdem ornatum Ecclesiarum è celeberrimis picturis testatur Venerabilis Beda, qui vivebat octavo sæculo *in lib.* 28
4. de Histor. Monasterii sui num. 6. Et quamvis eodem sæculo Iconomachi, & Iconoclastæ hæretici omnem impetum fecerint, suffragantibus Leone Isaurio, Copronymo ejus filio Imperatoribus Orientalibus, aliisque eorum successoribus, ut Sacras Imagines ab Ecclesiis tollerent, duraveritque persecutio contra ipsarum veneratores annos 120. ut latè Eminen. Card. Baronius, & Spondanus *ab Anno Christi 726. usque ad Annum 842.* constans fuit Catholica Eccle-

sia in

stitisse earum Sacrarum Imaginum veneratione, & adoratione, adhuc multò magis sequentibus sæculis usque ad nostra tempora solicita fuere Christianorum pietas in Ecclesiis ornandis, præcipue Sacris Imaginibus, & Sanctorum historias pingendo per manus excellentium Pictorum, quorum catalogum refert Antonius Masinus in sua *Roma in*
22 *Perambulatione*, ubi quadringentos circiter Pictores, atque Sculptores recenset, qui his quatuor ultimis sæculis floruerunt, & eorum celebres picturas potissimum in ornamentum Ecclesiarum factas narrat, quas hic recensere, pariter Lectorem non pigebit, nisi potius eundem legere debeat Plinium, de excellentia picturæ differentem *lib.* 35. *cap.* 8. 9. 10. & 11. Nec non Cassaneum *in Catalogo gloriæ Mundi part.* 11. *consid.* 44. ubi in laudem picturæ hæc habet: *Certè mirum [illegible] est, & dictu [illegible], [illegible], ut penè [illegible], & [illegible], quasi in illis nihil præter Spiritum desit.*

Velis quoque, & tapetibus etiam antiqui ornabant Ecclesias, de quibus ita scribit Emin. Card. Bona *Rer. Liturg. lib.*
23 1. *cap.* 25. propè finem: *Notandum est autem Velorum nomine [illegible] Aulæa, seu Peripetasmata intelligi, quibus Ecclesiæ parietes ornantur. Item vero Siparium, seu cortina, quæ ante portas Sanctuarii a Græcis appendi solet. Et ad hoc Velum referendum puto [illegible], seu [illegible], quæ in Liturgia Jacobi Apostoli, & in Basilii Magni Anaphora legitur, non autem ad Velum Calicis, ut quidam existimant. Erat olim apud Latinos aliud Velum, seu Cortina, quæ inter Chorum, & Presbyterium, ubi Chorus in medio Ecclesiæ ante Altare, & Presbyterium situs est, quadragesimali tempore expandebatur. De quo agunt Usus antiqui Cistercienses cap.* 15. *Et vetus Cæremoniale Benedictinum cap.* 31. *Eius usum adhuc vigere in quibusdam Ecclesiis Gallicanis à viris doctis, & fide dignis intelleximus.*

Ex his discere licet, per multa sæcula non solùm in Ecclesia Græca, sed etiam in Latina fuisse ostensa Vela, quæ Sanctuarium, idest Altare maius intra Chorum, in quo divinum Missæ 24
Sacrificium peragebatur, tegebant. De his loquitur S. Dionysius Areopagita in *Epist. ad Demophilum* in illis verbis: *[illegible]*. De S. Gregorius Nazianzenus [illegible] loquens de Valente Imperatore, *Cum quidem [illegible] & intra Velum extitisset*. Sed de eodem Velo, quod erat in usu etiam in Ecclesia Latina dixerit S. Gregorius Papa *Epist.* 90. *ad Constantinum* [illegible] & in libro Sacramentorum his verbis: *Deinde pergit ad Altare, [illegible]*. Ac de illis loquitur Anastasius in Leone III. dicens: *Fecit [illegible] ex numero [illegible]*. Ciborium enim, ut supra dictum est, super quatuor arcubus erectum sustentabatur à quatuor columnis, in medio quarum erat Altare, quod Sanctuarium vocabatur, & tempore Sacrificii [illegible] ad easdem columnas. Hæc S. Gregorius Turonensis *lib.* 4. *Hist. cap.* 31. notat, *quod cum quidam in Sacrarium sub Velo ingressus, [illegible]*.

Sed dices aliquis, si Sacerdote litante, Sanctuarium, hoc est Altare, in quo Missa celebrabatur, tectum erat Velis, quomodo populus adstabat Missæ, neque Sacerdotem, neque Sacramentum videns?

Respondet eruditissimus Sarnellius Episcopus Vigiliarum *in sua Basilicographia cap.* 32. *num.* 2. quod stabat coopertum prædictis velis Altare usque ad offertorium, quia usque ad illud permittebantur stare in Ecclesia Catechumeni, Pœnitentes, & Cæteri, ut audirent preces, divinas laudes, ac præcipuè explicationem Evangelii, sive concionem, qua completa, ab ostiariis dimittebantur ex Ecclesia, & facto offertorio, tollebantur Vela, de quibus 25

 supra,

supra, ut fidelis populus posset videre, & adorare Sacramentum in Missa oblatum, juxta verba D. Chrysostomi *Serm. 3. in Epist. ad Ephes. Cum audieris Oremus, communiter & Vela trahi videris.* Et illa in *Hom. 61. ad Popul. Cum Vela videris retrahi, tunc supernum Cœlum aperiri cogita, & Angelos descendere.* Retrahebantur enim Vela paulùm ante consecrationem.

Neque obstat textus in *cap. 1. De Vita, & honest. cler.* ubi sine dicitur: *Ad orandum verò, & communicandum laicis, & feminis (sicut mos est) pateant Sancta Sanctorum.* Quibus verbis innui videtur, vela esse retrahenda toto Missæ curriculo, ut fidelis populus posset orare. Nam respondet supradictus Vigiliarum Episcopus, legendum esse cum Ivone Carnotensi, & cum Burcardo
26 *Ad Adorandum verò, & communicandum*, ea ratione quia antiqui non replicabant in verbo sequenti dictionem, quæ erat in verbo antecedenti, & ideò dicebant *Arcam cratam*, idest *Arcam cameratam*. Item *Quomodo volunt*, videlicet *Quoquomodo volunt*. Pariter *Dabibliothecam meam* pro *Da bibliothecam meam*. Quod legitur etiam apud Virgilium *Æneid. 11. Mœni Abellæ*, pro *Mœnia Abellæ*. Ad Adorandum itaque, & ad Communicandum patebant Sancta Sanctorum, quia aperiebantur Vela in Missa tempore consecrationis, ut Sacram Hostiam fideles possent adorare, & subinde eam recipientes communicare. Porrò Vela significabant etiam, ut notavit supra Emin. Card. Bona, aulæa, peristromata, seu tapetia, quibus ornabantur parietes Ecclesiæ, ac pavimenta, præcipuè gradus Altarium, de quibus infra, dum de Regalibus ornamentis, donationibus scilicet Regum, Principum, ac Pontificum factis, quibus omni tempore ditatæ fuere Ecclesiæ loquemur.

Lucernis quoque, & Lampadibus accensis ornandæ sunt Ecclesiæ, juxta primitivorum Christianorum usum,
27 qui Apostolorum exemplo edocti plurimas Lucernas in Ecclesiis accendebant in signum spiritualis lætitiæ, ut luculenter probant Emin. Card. Baronius *ad Annum Christ. 58. num. 26. & seqq.* nec non idem Spondanus (qui SS. Patrum testimonia cumulant) & referuntur sequentia carmina Divi Paulini in *Natali 3. & 6.* S. Felicis Martyris:

Clara coronantur densis Altaria lychnis
Lumina ceratis adolentur odora papyris;
Nocte, dieque micant. Sic nox, splendore diei
Fulget, & ipsa dies cœlesti illustris honore,
Plus nitet innumeris lucem geminata lucernis.
Ast alias pictis accendunt Lampada ceris
Multiforesque cavis lychnos laquearibus aptant,
Ut vibrent tremulas funalia pendula flammas.

Quis non miratur S. Paulini mirabile ingenium, & elegantiam metri in describendis Lampadibus, quas *multifores lychnos*, & *pendula funalia* appellat, quibus vibrabant tremulæ flammæ, idest accensæ ardebant. Variæ erant formæ antiquarum lucernarum 28
in Ecclesiis, quas impressas ponit Magrius in *Hierolexic. verb. Butro*, prout etiam varia earum nomina, nempè *Butro* vox Græca *Botrus*, quæ significat Scyphum, seu vas concavum, & ea usus est Anastasius in Leone III. dicens: *In venerabili Monasterio S. Sabæ fecit butronem argenteum.* Et in Leone IV. *Obtulit in Basil. S. Petri butronem de argento purissimo.* Item *Enofotus*, idest Lampas unius luminis ex Græca dictione ἓν φῶς. Item *Enneafotus*, idest novem luminum ab ἐννέα, ut scripsit supracitatus Anastasius Bibliothecarius in vita Benedicti III. *Canthara cum enneafotia ex argento purissimo.* Item *Exafotus* videlicet sex luminum, nam ἓξ significat sex, & φῶτα lumina, seu splendores. Tandem vocantur etiam *Cicindelæ* vel à *Cicindela*, quæ est musca 29
nocturna lucens, vulgò *Lucciola*, seu

fuit *Buttafeola*, vel à *Candela*, quia candet, & lucet, ut doctè Ferrarius noster *De Origine lingvæ Italicæ verb. Celendelo*. Quare S. August. [illegible] 215 *de Temp.* ait ad populum. *Q. [illegible] possunt, aut cereolos, aut oleum, quod in Cicendelibus mittatur, exhibeant*

Plura de Lucernis, & lampadibus Christianorum congerit etiam prælaudatus Sarnellius Episcopus Vigiliarum in *Basilicograph.* cap. 45 ubi num. 5. subdit, quod [illegible] vocantur etiam *Conchæ* ab earum magnitudine, nec non *Delphini*, à [illegible] piscis illius, dicente eodem Ana[illegible] *Fecit coronam cum Delphinis quatuor olea ardentibus*. Tantaque erat sollicitudo Christianorum, ut lucernis ardentibus [illegible] Ecclesiæ, quod legata [illegible] dimisissent, pro 30 habendo oleo [illegible] accensionem lucernarum, S. [illegible], quod de se scripsit S. Gregorius Papa *lib.* 12. *Epist.* 9. *Indict.* 7. Anno scilicet DCIV. donasse Basilicæ S. Pauli amplam possessionem ad aquas Salvias, cum aliis campis pro usu Luminariorum, & Lampadum, pariterque Basilicæ S. Petri ad eumdem effectum triginta quinque possessiones dedisse cum olivetis.

Verùm circa lucernas antiquorum, mirabilius est quod tot, & tanti Authores referunt, earum plurimas inextin- 31 guibiles fuisse, ideoque perpetuas appellatas non solùm in templis, sed etiam, ac potissimùm in sepulchris. S. Augustinus *lib.* 21 *de Civit. Dei cap.* 6. ita scribit. *Si talia credenda sunt, credite lucernam quoddam in eadem litteras est relatum, fuisse, vel esse quoddam Veneris fanum, atque ibi candelabrum, lucernam in eo lucernam sub dio ardentem, ut eam nulla tempestas, nullus imber extingueret*. Narrat quoque Cedrenus, quem refert Aretius *lib.* 5 *Instr.* 133. *num.* 13. Edessæ positam fuisse Lampadem ardentem ante imaginem Redemptoris nostri, quæ annos quingentos absque Olei additamento colluxit. In sepulchris autem tùm Gentilium, tùm Christianorum repertas fuisse lucernas ardentes testantur Joan. Baptista Porta *lib.* 12. *Magiæ naturalis cap. ult.* Boccacius *de Deor. geneolog. lib.* 12. *cap.* 67. & alii, quos refert Licetus, (in hac Patavina Academia Publicus Philosophiæ Professor) *in libro De reconditis antiquorum lucernis*, quibus addendus Scardeonius Canonicus Patavinus in *sua Historia Urbis Antenor. lib.* 1 *Class.* 3 *cap. ult.* ubi narrat, propè terram Athestis territorii Patavini, in subterraneo sarcophago adinventam Lucernam ardentem, quæ ibi recondita [illegible] annos supra [illegible] & quingentos. Consimilem testatur Pancirolus *in lib. de Rebus memorab. deperditis*, repertam fuisse Romæ tempore Pauli Papæ III. in Sepulchro Tulliolæ filiæ Ciceronis.

Sudant Philosophi perquirentes causam harum perpetuarum Lampadum; Conimbricen. Compluten. *disp.* 3 *quæst.* 5. 32 *num.* 50. ita ait. *Describere autem modum, quo ipsæ Lucernæ excitantur, nobis non [illegible] sed remittimus Lectorem ad [illegible] Portam lib.* 12. *Magiæ natur. cap. ult. ubi [illegible] reducit ad principium Philosophicum [illegible], quæ [illegible] naturæ refugit vacuum. unde lucerna vitro clausa, & omnibus occlusis spiramentis, si momento ardet, perdurabit in æternum, ut scilicet semel extincta nunquam reaccendatur*. At quis[illegible] flammam vitro includere accensam, & cum sic reserare, ut nullus aer ingredi possit?

Masinus in Schola Christiana cap. 12. [illegible] fine [illegible] la Pietra Amianto, ò Asbesto [illegible], si [illegible], si fila, e si tesse in tela, delle quali gl' antichi facevano i vestimenti funebri, de' cui gl' Indiani vestivano i corpi de i loro [illegible], che abbruciandoli dentro di detta tela incombustibile, le ceneri vi si conservavano, [illegible] quella tela non si abbruciava, ma si faceva più netta, e risplendente nel fuoco, e facevano un Lucignolo ([illegible]) ad una lucerna, mai non si [illegible], nelli Arcadia, e chiamasi ancora [illegible] di Salamandra.

Donatus Calvi in Epitomata Bergomata.

[illegible] Vetusto [illegible] inventam [illegible] semper ardens, & [illegible]

[illegible] Philosophiæ [illegible] de Cœlo, [illegible] Et infra: [illegible] Lucernis [illegible]

[illegible] Quare Mastrius [illegible] Theologus magnus, nec minus Philosophus.

[illegible] hanc difficultatem, refert opinionem [illegible] perpetuo [illegible] lucernarum [illegible] & [illegible]

Porrò [illegible] & [illegible] opinionem [illegible] Quare Mastrius [illegible] adhæret opinioni [illegible]

23. *post quingentos annos inventum fuisse accensum intra quemdam parietem.* Hæc satis de Lucernis antiquorum. Qui plura desiderat, legat auctores, quos allegat Menochius *in Stromat. Tom. 9. cap. 41. Et Cent. 11. cap. 29.*

Flores etiam considerantur inter ornamenta Ecclesiastica, & ponendi sunt ad
33 ornatum Ecclesiæ, seu Altarium, ut ait Gavantus *in Rubric. Missal. part. 1. tit. 20. in fin.* his verbis: *Floribus item, & racemulis quibusdam ramulis apte, & convenienter dispositis, seu veris, seu fictis, pro temporum varietate, sive in vasculis elegantibus, sed absque nimia curiositate ornari poterunt Altaria; exemplo Nepotiani, quem hac de re perhonorifice S. Hieronymus commendat.* Ratio est, quia apud antiquos florum, & frondium appositio, & effusio erat signum obsequii, devotionis, ac reverentiæ. Hinc scriptum est de Machabæis *lib. 2. cap. 4.* Quod *ornaverunt faciem Templi coronis aureis, & scutulis*, quæ interpretantur à Lyrano ibidem *Flores, & frondes arborum*, & idem significavit Regius Psaltes *in Psal. 117. vers. 27.* dum dixit: *Constituite diem solemnem in condensis usque ad cornu Altaris.* Quæ verba vertuntur à S. Hieronymo: *Frequentate solemnitatem in frondosis*; & à Lorino: *Ligate Festum frondibus.* In cujus Judaici obsequii confirmationem legimus apud Eminentiss. Cardin. Baronium *ad Annum Christi 42. num. 18.* quod discedente Marco Agrippa Jerosolymis; plebs, à qua magnopere amabatur, super ipsum frondes, & flores projiciebat. Igitur primævi Christiani sic à SS. Patribus edocti Ecclesias, & Altaria ornare soliciti erant floribus, & frondibus, ut demonstrat Sarnellius Episcopus in sua *Basilicograph. cap. 11.* allegans testimonia S. Hieronymi, & S. Augustini; idemque facit Eminentiss. Card. Bona *Rer. Liturgic. lib. 1. cap. 25.* ubi addit S. Gregorium Turonensem *lib. de Glor. Confess. cap. 50.* sic de S. Severo scribentem: *Solitus erat flores liliorum, tempore quo nascuntur, colligere, ac per parietes hujus ædis appendere.* Ulterius habentur carmina S. Paulini Episcopi *in Natali 3. S. Felicis* sic canentis, & Fideles invitantis.

Ferte Deo pueri laudem, pia solvite vota,
Spargite flore solum; prætexite limina sertis.
Purpureum ver spiret hiems, sit Floreus annus,
Ante diem; sancto cedat natura diei.

Quibus concordat Poema Venantii Fortunati *lib. 8. carm. 9. ad Radegundem:* quod carmen de floribus super Altare inscribitur, in quo præmisso Veris redeuntis elogio subdit:

Inde Viri postes, & pulpita floribus ornant,
Hinc mulier roseo complet odore sinum.
At vos non vobis, sed Christo fertis odores.
Has quoque primitias ad pia Templa datis.
Texistis variis Altaria festa coronis.
Pingitur ut filis Floribus Ara novis.

Et ex his invaluit usus apud Christianos ornandi fores Ecclesiarum, die- 34
bus festivis, positione frondium ex hedera, & lauris, aliisque virentibus arboribus decerptarum, intermixtis foliis aureis, coloribusque compositis, quamvis enim in principio Ecclesiæ Ædes hisce frondibus januas ejus non ornarent, immò abhorrerent ab hujusmodi ornatu, quo utebantur Gentiles in eorum superstitiosis, nec non inhonestis ritibus, de quibus Juvenalis *Satyr. 12.*

Et matutinis operatur festa lucernis.

Et Tertullianus *lib. 2. ad Uxor. cap. 6.* *Procedat de janua laureata, & lucernata, ut de novo consistorio publicarum libidinum.* Et alibi, videlicet *in lib. de Idol. cap. 15. Et de Coron. Milit. cap. 13. in fine* subdit: *Christianus nec domum suam januis infamabit.* Nihilominus tractu temporis cum ornatus prædicti sanctificati essent in solum usum Divini cultus, & honorem Dei, cœperunt frequentari à Fidelibus, ut erudite demonstrat Sarnellius

Burius tom. 1 *Epistolar. Ecclesiastic. Epist.* 20. ubi plura adducit exempla rerum, & consuetudinum, quas adhibebant Gentiles, fueruntque à SS. Patribus, & Sacris Conciliis permissæ fidelibus ad honorem Dei, & ejus cultum prosequendum, quod latiùs ostendit etiam Eminent. Card. Baronius ad Annum Christi 200. num. 5. & ex ei Elogium S. Hieronymi laudantis Nepotianum *in Epist. ad Heliod. de obitu Nepotiani* his verbis: *Basilicas Ecclesiæ, & Martyrum conciliabula diversis floribus, & arborum comis, vitiumque pampinis adumbrabat.* Et hæc de ornamentis Ecclesiasticis.

55 Regalia verò Ornamenta, quibus decorandæ Ecclesiæ, Altariaque veniunt, sunt illa, quæ à Regibus, Principibus, Marchionibus, aliisve in dignitate, sive mundana, sive Ecclesiastica, Cor Regium, munificum, & generosum habentibus donantur, & de his plenissimis, ac splendidissimis donationibus plenæ sunt historiæ, quarum aliquas, breviter tamen, hic duximus referendas. Prima est illa Constantini Imperatoris, qui Romanæ Ecclesiæ, præter infinita propè munera collata in basilicas ab eo ædificatas, donavit Urbem

56 Romam, Palatium Lateranense, pluresque Provincias, & Civitates, de quibus *in cap. Constantinus dist.* 96. Et quamvis contra illam insurgant tùm hæretodoxi, tùm aliqui ex Catholicis relati per Barbosam in *d. cap. Constantinus num.* 4. ea ratione, quia Imperator videtur non potuisse tàm amplas facere donationes in damnum Imperii, attento juramento, quod in sua coronatione facit de juribus Imperii illæsis servandis, benè respondet ibi Barbosa, Constantinum totius Senatus, & populi accedente consensu potuisse donationes illas facere, cum ipsi Deo in Ecclesia sua factæ fuerint. *Fas autem est terra, & plenitudo ejus*, & terrarum orbis & universi, qui habitant in eo, à quibus fere aliquid datur, præterquamquod Provinciæ, Civitates, & bona Romanæ Ecclesiæ donata per Constantinum, ab Imperatoribus antecessoribus tyrannicè fuerunt occupata, & de jure erant Ecclesiæ restituenda, attento etiam beneficio à Deo recepto per ipsum Constantinum in Victoria contra Maxentium, & in sanatione à Lepra, ut ex Canonistis differunt Abbas *cons.* 82. *part.* 1. Hostiens. *in Summa tit. de Immunit. Eccl. num.* 12. Ex Theologis Eminentiss. Card. Bellarminus *tom.* 1. *Controv.* 4. *De Eccles. Militan. lib.* 4. *cap.* 18. Melchior Canus *lib.* 11. *cap.* 5. Molina *de Justit. & Jure tract.* 2. *disp.* 25. ex Jurist. verò Marta *de Jurisdict. part.* 1. *cap.* 30. Bursatus *lib.* 1. *cons.* 124. Menochius *cons.* 149. *num.* 39. Cavalier. *contra* [illegible] *cons. num.* 345. novissimè Nicolius *tom.* 1. *Lucubrat. Canonic. in Rubric. de* [illegible] *num.* 17. *pag.* 6. Et Paulus Rubeus in addition. ad Rotam *part.* 7. *rec. Decis.* 2. à *num.* 35. *usque ad num.* 36. ubi plenissimè de hac donatione. Ac ulteriùs ex Historicis, & Annalistis Eminentiss. Card. Baronius *ad Annum Christi* 324. ubi de ejus munificentia erga omnes Ecclesias, & Spondanus *ibid.* ubi de Edicto Constantini circa eamdem donationem Urbis Romæ, Provinciarum, & aliarum Civitatum, ad quæ curantium Lectiorem remittimus. Secunda Regia quidem donatio est illa Mathildis Comitis- 57
sæ, quæ anno 1077. ut scribit Leo Ostiensis Episcopus *lib.* 3. *cap.* 48. Liguriam, & Tusciam provincias Gregorio Papæ VII. & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ devotissimè obtulit. Rota *decis.* 69. *num.* 75. *part.* 7. *rec.* Historici, & Annalistæ eorumdem temporum, inter quos Eminent. Card. Baronius, Spondanus, & Riccioliis in Chronico Magno, & Selecto *d. Ann.* 58
MLXXVII. Tertia est S. Inæ Regis Britanniæ: de quo ita scribit Spondanus *Anno* 740. *num.* 7. *Hic primus anno Occidentalium Saxonum in Britannia Rex Ina Sanctorum Regum decessorum suorum insignis devotionis æmulus, antequam Regno suo se abdicaret (cujus & Uxor à dilectione, non minoris certaminis femina Ædelburga, vitam amplexa est) perpetuæ pietatis monumentum fidem suam erga Romanam Ecclesiam voluit relinquisse ostensam, dum Reges sui domos singulas, singulos denarios argenteos quotannis S. Petro pendendos statuit.*

tur: sic devenerit populum sanctissimus, ut omnem contra professionem Evangelii suum agnosceret S. Petrum, cujus ipse fidem firmissimam, inviolatamque semper conservaret, & omnibus in necessitatibus invocaret. Faxit Deus, ut hunc, ac aliorum SS. Regum Britanniarum in illis nobilissimis populis extincta pietas excitetur, ante majorum suorum Religionem ne detrectent [illegible]. Legatur Vita quidem S. [illegible] filii Heroaldi Regis Angliæ, quam Italico idiomate ex Bollando traduxit Hieronymus à Basilica Petri in suo *Ephemeride Sacra die 6. Februarii*, & invenies errores [illegible], certe tamen Principes, eum præcipuè liberalitatem in muneribus Ecclesiæ adhibuisse, præter supradictum annuum censum Basilicæ Divi Petri, quem Angli, eorum Lingua *Romescot* vocabant. Quarta est illa, quæ legitur facta in hoc sæculo VI. in testamento Illustris Matronæ Ermentrudis, quod transcribit Joan. Mabillon. in *Liturgia Gallicana in Append. et Tract. num. 4. pag. 463.* In quo plura legata sunt Ecclesiis Galliarum ad pium cultum, & præsertim sequentia, quæ non me piget referre de verbo ad verbum, ut sciat Lector defectus Linguæ Latinæ illius sæculi, sic enim: *Basilicæ constitutæ Parisius, id est Basilicæ S. Petri urceo argenteo, valente solidos duodecim, & filio auro in gemmatum ad auricula dari constituo. Basilicæ Dominæ Mariæ gavata argentea valente sol. duodecim, & Cruce aurea valente sol. septem dare jubeo. Basilicæ Domini Stefani anulo aureo nigellato valente sol. quatuor dari volo. Basilicæ Domni Gervasii anulo aureo nomen meum in se habentem scriptum, dari præcipio. Basilicæ Sancti Symforiani, in qua hoc carissimi filii mei Deorovaldus requiescit, tertio valente sol. duodecim, & caballo stratto, & carruca, in qua sedere consueverat cum boves, & lectario cum omni stratura sua, pro devotione mea, & requiem Deorovaldi dari præcipio.* Et subditis continuò pro legatis aliis Ecclesiis, subdit: *Item pro remedium animæ meæ, volo donari [illegible] filii mei Deorovaldi Villam, cui vocabulum est [illegible], sita in Territorio Meldense, cum campis, silvis [illegible] ad eadem pertinentes, cum pratis, pascuis, silvis, vel in omni jure, & termino suo, quæ in pertinet supra memorati filio mei Deorovaldi obvenit, cum omni integritate Basilicæ S. Symforiani, ubi sepultura hujus dinoscitur, pro requiem ejus dari præcipio.* Ita Ermentrudis Nostra illius seculi locuti, nisi asseramus errores prodiisse ex ignorantia amanuensium in scribendo transumpta illius testamenti. Quinto loco reflectendum amplissimas donationes per Romanos Pontifices factis Basilicis, & Ecclesiis Almæ Urbis, quas recenset Anastasius Bibliothecarius in vitis eorundem Pontificum, & quarum aliquas transcribit Eminentiss. Card. Bona *Rer. Liturg. lib. 1. cap. 25. num. 13.* & Ciampinus *in vet. de Azymo cap. 14.* Et sunt sequentes. In Vita Stephani IV. §. *Fecit & [illegible] Regulares argenteos super Regas, per quas ingrediuntur ad Altare.* In Vita Hadriani I. §. *Constituerunt. Fecit Lanternas duas ex argento pensantes libras octo, quas posuit super Regas de Presbytero, ubi arcus de argento [illegible].* Et in §. *At vero. Fecit etiam ter Beatitudo ejus Imagines seu ex [illegible] argento, investitas, ex quibus tres posuit super Regas, quæ sunt in introitu Ecclesiæ Presbyterii.* Et prosequitur Ciampinus alias continuatas donationes ex eodem Anastasio traducere in Vitis Leonis III. Paschalis I. Gregorii IV. Sergii II. Leonis IV. Nicolai I. & aliorum, & quoniam in singulis earum occurrit verbum illud *Rega*, inquirit ipse, quid essent Regæ in Ecclesiis, luminibus aperte à Pontificibus creatæ? Et ait, Bulengerum *de Donariis Pontific. lib. 2. cap. 47.* opinatum eas fuisse scrinia, seu cancellos, vel fulcra in columnis Altarium. Torrigium *in suis Crypt. Vaticanis par. 2. pag. 442. & 451.* dixisse, Regas fuisse januas vel Ecclesiæ, vel Presbyterii. Magrum in *Hierolexico* inquisse, eas plura significasse, utpote tum fulcra, & canaliculos columnarum, tum siphunculos, in quibus [illegible] aliquæ Virgæ pro ornamento Altarium, lanternæ appellatur, tum

etiam argenteas laminas ad undarum figuram erectas, quibus tectum Altaris decorabatur. Octavium Ferrarium de *Orig. in Lingua Italica Verb. Ruga*, plures pariter sensus indicasse hujus vocis, sed præcipuè, cum significare *Viam*, *Corrigiam*, *Cancellum*, *seu Compositum*, vel *transitum*, & idem opinatum esse Du Cange in suo *Magno Glossario eodem Verb. Ruga*, qui subinde credit, *Rugam* fuisse viam illam, seu locum, per quod Pontifex ingrediebatur cancellos, ascendens ad Altare, quod placet Ciampino, qui ex *Ordine Romano* Hittorphi opera in vestibulo refert ordinem Processionis solemnis Missæ faciendæ, ubi hæc verba: *Post Episcopos Presbyteri, deinde Monachi, deinde ... deinde Mulieres Deo sacratæ, idest quæ sacras portant, post eas Romani, post eos Cereoferarii, post quos Acolythi, qui RUGAM custodiunt*, videlicet retinent populum in latere viæ, ne impediat Processionem deambulantem à Secretario ad januam Ecclesiæ per *Rugam*, idest per viam apertam, & eandem liberam, quam Acolythi custodiebant. Quare Ciampinus, pluribus dictis de hac voce *Ruga*, concludit, verum esse; quod significet viam, & aditum ad Secretarium, & Altare, & allegat Boccaccium in Novell. 15. & 56. ubi ait: *Su per una via chiamata la Ruga Catalana*. & Joan. Villanium in *Cron. lib. 7. c. 8. Che per tutta la Ruga, a grande Ruga, che va da S. Giovanni fino al Vescovado*. Quibus nos addere possumus consuetudinem Venetorum, qui Venetiis apud pontem Rivialti viam aurificum appellant *La Ruga degl' Orefici*. Hæc de voce *Ruga*.

Revertentes ad Regalia Ornamenta, quibus Ecclesiæ decorantur, sicut ad pias donationes fidelium, has in toto orbe Christiano amplissimas semper fuisse nemo ignorat, ubique enim ditissimi sunt Episcopatus, Capitula, Monasteria, Abbatiæ, beneficia, & alii tituli Ecclesiarum, ... facile est considerare opulentiam Cleri Patavini, provenientem ex Romana liberali-
42 tate fidelium, ipse enim solus, (Sæcularis scilicet & Regularis) habet in annuis redditibus quadringenta quadraginta millia Ducatorum, & ex his solus Episcopatus triginta millia circiter, Cœnobium Monachorum S. Justinæ ordinis Casinensis quinquaginta millia, Ecclesia Cathedralis quadraginta septem millia. Moniales quinquaginta septem millia. Reliquos retinent alii Claustrales, Parochi, & simplices beneficiati. Quod si bona mobilia, Candelabra, Lampades, Vasa aurea, & argentea, pallia, tabellas, & alia ex auro, ac holoserico voluerimus considerare, & appendere in statera, quasi arena maris reperientur absque numero, nulla enim est Ecclesia, nullum Oratorium, Capella, quibus non sint plura ex pretiosis pretiosis ornamenta; ultra insignium Basilicarum thesauros, in toto orbe celebres, veluti Sanctæ Domus Lauretanæ, Ducalis Templi Sancti Marci Venetiarum, Arcæ Divi Antonii Patavini, & similium.

Meritum verò fidelium in ditandis, & ornandis Ecclesiis suis, & est meritum, atque remuneratio. Illud consistit respectu religionis, ac pietatis, quam exercent, donum enim, vel relictum Ecclesiæ dicitur opus, & legatum 43
pium. *cap. Requisisti. Vers. Secus autem, Et cap. fin. de Testam. l. Illud C. de Sacrosanct. Ecclesiis*, Roman. cons. 255. colum. 2. Monets. *De Commut. Ult. Volunt. cap. 4.* num. 29. Et quæ donat Ecclesiæ, absque dubio donat ipsi Deo, siquidem Res Ecclesiæ dicuntur res ipsius Dei. Conc. Trid. *sess. 25. de ref. cap. 1.* ibi: *Ne res Ecclesiasticas, quæ Dei sunt &c.* Lessius *de Just. & Jur.* lib. 2. cap. 4. num. 47. Et non minus meritum est legare Ecclesiæ, quàm pauperibus, nomine enim pauperum comprehenduntur etiam Ecclesiæ. *Barbos. de Legatis cap. 4. num. 22.* Idcirco in donatione, quæ fit Ecclesiæ, nulla solemnitas requiritur, sed sufficit sola voluntas donantis. Sperell. *Decis.* 44
... num. 14. Pignatell. tom. 4. *consult.* 147. num. 11. Remuneratio verò resultat in remissione peccatorum, & condonatione pœnarum Purgatorii, à quibus

eò

[illegible] liberantur, qui fuerunt [illegible], & [illegible] Ecclesias, prout constat [illegible] Francorum Regis, [illegible] Card. Baronium ad Annum Christi [illegible] Aimoino de Gestis Francor. cap. [illegible] quod [illegible] Spondanus ad eundem Annum [illegible]

[illegible] Dagober-[illegible] Francorum Reg. [illegible] XIX [illegible] est, [illegible] Ecclesia S. Dionysii, [illegible]

[illegible] Quod autem [illegible] Sancti [illegible] Dagobertus [illegible] Martyr. [illegible] Ecclesiæ S. Dionysii [illegible] Regis Dagoberti [illegible] Purgatorio [illegible] Ecclesias [illegible], & Divini cultus splendore.

Mundis Ornamentis Ecclesiarum de-[illegible]

[illegible] respiciunt, quæ [illegible] ingressi magna reverentia, & [illegible] orant, & Sacrificio assistunt, juxta illud Psalm. [illegible] Introibo in domum tuam, adorabo ad templum [illegible] 66
in timore tuo. [illegible] Christianorum [illegible] Ecclesia [illegible] Primò [illegible] SS. Patrum [illegible] 67
[illegible] Card. Baronius ad [illegible] Spondanus eodem anno [illegible] Ecclesia Romana, [illegible] Gregorius III [illegible] Secundò [illegible] Ecclesiam [illegible]
[illegible] 68
[illegible] Diaconissarum [illegible] & Magnus [illegible] S. Reginam, & Theodorum [illegible] S. Gregor. Nyssenus [illegible] Ecclesia Metropolitana Mediolanensi [illegible] Diaconissarum officium [illegible] 69
Tamburinus de Jure Abbatissarum [illegible] Matronæ aliquæ,

quas *Vetulones* vocant, quæ in Missa cantata juxta Ambrosianum ritum, ad Offertorium ferunt panem, & vinum pro Sacrificio, alibi etiam similes vidisse ait *Magr. ubi supra*. Tertiò nefas erat pauperibus ingredi Ecclesiam, ad stipem captandam, seu cogebantur manere ad ostia, & in portico, ut plurium SS. Patrum
30 testimoniis ostendunt idem Emin. Cardin. Baronius *ad Anno 57. num. 126.* & illustrissimus Sarnell. *in secund. tom. Epistolog.* [illegible] ubi observandam proponit Bullam B. Pii V. [illegible] *Cum primum &c. edit. [illegible] Cal. Apr. 1566.* (& est in [illegible] laris *Lab* [illegible]) in qua jubet [illegible] contra irreverentes [illegible] Ecclesiis, nec non contra [illegible] per eas deambulantes, tempore Sacrificii, vel Prædicationis ad eleemosynam petendam, & contra Capitulos, Rectoresque Ecclesiarum negligentes in expellendis, & cogendis, ut ad valvas Ecclesiarum commoreantur. Quartò Emitentes Magistratus, & Prætoribus, quando ingrediebantur Ecclesiam, insignia [illegible] se collocabant, & genuflectebant, ob Sacri loci reverentiam: quam usque in præsentem diem servant exemplari pietate Nobiles Veneti, [illegible] Procuratores, vel Consiliarii [illegible] induti, Sa-
31 crosanctum Missæ Sacrificium ita devotè audiunt, ut [illegible] apud pauperes personas, non accedant, [illegible] apud ipsos se convenire, nihil curant, imitantes eximiam devotionem Constantini Magni, Theodosii, & aliorum Imperatorum, de quibus in [illegible] 3. & 4. *C. De* [illegible], *quæ ad E*[illegible] *Consig.* Emin. Card. Baronius *Anno 431. num. 4.* & Sperellus *in Paraensi Theol.* [illegible] *cap. 11. num. 2.* ubi ex Eusebio in Vita Constantini *lib. 4. cap. 33.* notat, eumdem Imperatorem solitum fuisse stare, & non sedere ad concionem, ob reverentiam loci
32 Sacri. Quintò ejusdem reverentiæ gratia prohibitum est in ore ludos theatrales, sicut comœdias, scenicasve repræsentationes facere in Ecclesiis, *cap. Cum decorem & cap. Clerici officia De vita, & honest. Cleric.* quibus vel exspectantes, vel intervenientes mortaliter peccare, nisi res devotæ omninò agantur, docet Baldellus *in Theol. mor. tom. 1. lib. 3. disp. 13. num. 7. & 8.* circa quas non-[illegible] laxandæ habenæ, quoniam [illegible] cum actio, seu repræsentatio sit devota, [illegible] fiet, ut aliqua contemptus ab auditoribus committatur in locum Sacrum clamoribus, [illegible], confabulationibus [illegible], nec multi sunt anni, quod Romæ erecto theatro pro spirituali comœdia in Ecclesia recitandâ, ignis calus [illegible] & [illegible], & Ecclesiam consumpsit, non sine manifesto signo Divini [illegible]. Tandem inter notabilia ornamenta Ecclesiæ reputabatur distantia illa populi ab Alta-
ri, quæ legitur præscripta in *cap. Sacer-* 33
dotum. De consecrat. dist. 2. his verbis: *Nunc Laicorum locum inveniet, ubi Sacerdotes, & reliqui clerici consistunt* (*quod Presbyterium nuncupatur*) *quando Missa celebratur, consistere, ut libere, ac honorifice possint, sacra officia exercere.* Et in *cap. 1. De vita, & honest. Cleric.* ubi hæc sunt verba: *Ut laici secus Altare, quo de Sacra Mysteria celebrantur, stare, vel sedere inter clericos non præsumant.* Utinam hisce temporibus hæc Ornamenta haberentur, neque eorum defectu deturparentur Ecclesiæ. Sed non est dolendum de populo, quorum magna pars ob ignorantiam peccat, sed increpandum est contra incuriam, & [illegible], & animi vilitatem Parochorum, aliorumque ministrorum Ecclesiæ, qui nesciunt, vel non audent reprehendere, monere, & instruere laicos circa antedicta actus reverentiæ per eos in Ecclesia præstandos. Paucis abhinc diebus, me celebrante, accessit mihi mulier, [illegible] Missam auditura, & se ponit penes Altare in cornu Epistolæ, adeò ut facies ejus tangeret Missale, dum ego confessionem ad gradus recitarem. Ascendi ad Altare, & [illegible], est [illegible] Angelorum, non mulierum. Discessit illa illico, erat enim nobilis, ignorantia laborabat. Cur ita? Quia Ecclesiarum Rectores sunt canes muti, non valentes latrare. *Isaias cap. 56. vers. 10.*

Non

Non fuerunt tales Ecclesiastici illi, quorum sapientiam narrant populi, & laudes eorum enunciat Ecclesia, & nomina eorum vivent in sæculum sæculi; inter quos Eminent. Card. Cæsar Baronius, de illo enim in *Memoriis Historic. Congr. Oratorii lib. 3. cap. 15. ad fin.* Joannes Marcianus ita scribit: *[illegible] Sacro Tempio, [illegible], perche al [illegible] da questo [illegible] Chiesa [illegible].* Et subinde narrat ab eo acriter reprehensum fuisse [illegible] nobilem, qui in Ecclesia [illegible] honestati contra mulierem: & alium expulsisse è domo Dei, à quo [illegible] protegendum ait, cum audivit eumdem [illegible] recens [illegible], [illegible], nam paulò post dictus [illegible] præcipitatus ab equo in terram cecidit [illegible], & [illegible], atque [illegible] Cardinalem Baronium accersere [illegible], confessus eum per talem lectum habuit; & [illegible] directione de cætero in [illegible] pendere.

Subdit de Petro Catalano, spirituali filio S. Philippi Nerii, & Sacerdote Congregationis Oratorii Romæ idem Auctor *lib. 6. cap. 7. pag. 508.* *[illegible], che si [illegible] Cristo, [illegible], & [illegible], che leggi dire, onde [illegible] Christiana, [illegible] di [illegible] di Dio [illegible], che non [illegible] alla sua Casa.* Et refert commentatum, quam habuit cum Juvene [illegible], qui inhonesti amoris [illegible] in Ecclesia, de qua [illegible] non exiret, minas ejus [illegible]. Et [illegible] *lib. 6. cap. 12. pag. 617.* De Juliano Macciarophio, viro laico quidem Congregationis, [illegible] quod *[illegible] questo [illegible], che [illegible] della Casa di Dio, non [illegible], acciò in essa [illegible] con la riverenza dovuta [illegible] di che [illegible] le persone, ò [illegible], ò di maggiore conditione, [illegible] le riverenze, se non osservavano le Leggi del rispetto, che si conviene alla Casa di Dio.*

Eadem scribit de P. Antonio de Grassis *tom. 2. lib. 3. cap. 16. pag. 371.* [illegible] horum Ecclesiasticorum *Zelus* in cognitione magnæ offensæ Dei, quam faciunt homines, qui [illegible], & [illegible] stant in Ecclesiis, ac quibus Annales Sacri [illegible] severas punitiones, neque diabolum sollicitiorem esse, quàm in procurandis actibus impuris in Templo Dei, idcircò legitur in *Prato Spirituali [illegible] cap. 33.* Dæmonem dixisse quamdam mulierem, ad hoc, ut in Ecclesiis colloquia faceret, ne astantes servarent silentium, & reverentiam debitam Loco Sacro, quod cum [illegible] mulier [illegible], [illegible], [illegible] Deo vindicante, obiit percussa in Ecclesia. 54

[illegible] 30. S. Martinum Episcopum vidisse Diabolum apud Altare scribentem peccata illorum, qui absque devotione in Ecclesia [illegible], quod etiam narrat Speculum in *[illegible] cap. 15. num. 11. & cap. 21. § 1. num. 9.* & ex his Rectores Ecclesiarum argumentum sumant prædicandi plebibus suis modestiam, devotionem, silentium, ac reverentiam in Ecclesiis. 55

Ornamenta tandem Loyalia Ecclesiarum est immunitas locis Sacris ab omni jure concessa Divino, Naturali, Canonico, & Civili, adhuc ut bona, & personæ [illegible] Asyli in Ecclesiis haberent ob reverentiam Divini Numinis, cui locus ille est consecratus. Hinc est, quod Heliodoro tentanti auferre pecuniam, quæ custodiebatur in Templo Hierosolymitano, ut habetur *2. Machab. 3.* dixit Onias Summus Sacerdos, *Decipi eos, qui credidissent Loco, & Templo, quod per Universum mundum honoratur, pro sua veneratione, & sinceritate, omninò impossibile esse.* Sic apud Gentiles Phœnicem, ac Ulyssem res pretiosas è Troja [illegible] depositas custodiæ causâ in Templo Junonis cecinit Virgilius *lib. 2. Æneid.* his versibus 56 57

Et jam porticibus vacuis Junonis asylo
Custodes lecti Phœnix, & dirus Ulysses,
Prædam asservabant; huc undique Troia gaza

Inte-

[illegible] corpus [illegible], [illegible] Deorum,
Cum [illegible] [illegible], [illegible] vestu
Congreditur, &c.

Apud Hebræos Templum [illegible] erat Asylum rebus, & personis, ut ex Philone notat Tirinus in *Comment. ad Num. cap. 35.* [illegible] quamvis, [illegible]
18 [illegible] Dei [illegible] erant deputatæ seu Civitates, refugii Urbes appellatæ, de [illegible], quarum tres cis Jordanem, tres ultra eum erant, ad quas [illegible] [illegible] essent, homicidis voluntariis exceptis, ut [illegible] ab effusione humani sanguinis abhorrerent, ut legitur [illegible] cap. 35. [illegible] Num. [illegible] Deuteron. c. [illegible] & [illegible] 19. Idemque servatum legitur à Gentilibus, ait enim Statius lib. 12. *Thebaid.*

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible].

Et Florus lib. 2. cap. [illegible] loquens de Romulo, [illegible] *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], quod Templis, [illegible] [illegible] defendere, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible].* Romanis quoque in Templis Deorum jus Asyli constitutum [illegible] Tacitus *Annal. lib. 3.* [illegible] [illegible] [illegible] & Suetonius in *Tiber. Cæsar.* [illegible] à natura data fuisse loca, quæ tanquam Asyla ipsi bruta servarent, & ea [illegible] Leones, & Ursi ingredi non possent, referunt [illegible] [illegible] [illegible] 13. [illegible] [illegible] [illegible] lib. 11. cap. 6. quæ refert [illegible] [illegible] [illegible] part. 6. [illegible] [illegible] cap. 7.

[illegible] apud Christianos [illegible] [illegible] ipsam religionem Catholicam, hoc [illegible] [illegible], [illegible] scilicet Asyli [illegible] [illegible] Ecclesiis, tum à Summis Pontificibus, & Sacris Conciliis, tum
19 ab [illegible] Imperatoribus, ut habetur in [illegible] [illegible], [illegible] cap. Definivit 17. q. 4. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] ad [illegible] [illegible], ut [illegible] probat Marius Italus de *Immunit. Ecclesiar.* lib. 1. cap. 3. §. [illegible] [illegible] [illegible] in De-

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *[illegible]* cap. 32. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] circa delinquentes, qui confugiunt ad Ecclesias, à quibus ab earum [illegible] extrahi non possunt sub pœna excommunicationis Papalis [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], & casibus, in quibus Gregorius Papa XIV. in sua Constitutione incipien. *Cum aliàs nonnulli*, &c. dat. 23. Maii Anno 1591. (quæ in Bullario est [illegible] *VII.*) [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Im-
20 munitate loci Sacri, qui quidem casus [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] 1. In publicis latronibus, & [illegible] [illegible] [illegible] 2. In depopulatoribus Agrorum. 3. In [illegible] [illegible] homicidia, [illegible] [illegible] in Ecclesiis, seu Cœmeteriis [illegible], [illegible] [illegible] 4. In homicidio proditorio 5. In Reis [illegible] 6. In [illegible] Hæresis 7. In crimine læsæ Majestatis [illegible] contra Principis personam, de quorum omnium explicatione agunt idem Marius Italus, [illegible] [illegible], Diaz [illegible], [illegible], [illegible], & Cabassius, qui tractatus integros de Immunitate Ecclesiæ scripserunt, præter alios Summistas, & Moralistas, quos novissimè congerit Pignatellus tom. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] plures curiosas quæstiones decidit de hac Immunitate.

Ad ornatum huius quarti Legalis argumenti, scilicet Asyli in locis Sacris, [illegible] hoc referre exemplum, quod [illegible] [illegible] Masinus in *[illegible] [illegible]* his verbis: *[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], la Gu-*
21 *[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] la Chiesa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] la Chiesa, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].* Quæ plura docebitur de anti-

quitate

quorum eruditionibus circa Templorum Asyla, adeat Tholosan. *Syntagm. Juris part. 3. lib. 33. cap. 21.* De casibus verò decidendis circa delinquentes, qui ad Ecclesias confugiunt, præter Summistas *in Verb. Immunitas.* legatur Pignatell. *tom. 1. consult. 48. & 49. Nec non consult. 93. consult. 96. & 99.* novissimè Anton. Conciolus *in suis Resolutionib. Criminal. Verb. Immunitas Ecclesiastica Resol. 1.* ubi probat, hoc ornamentum Immunitatis deberi Ecclesiis etiam nondum consecratis, vel benedictis, aut perfectè non constructis, si de licentia Episcopi construi cœperunt; item Ecclesiis pollutis, seu interdictis; ac etiam dirutis; si adsit Spes reædificationis; & Ecclesiarum appellatione in hac materia veniunt ostia, & muri ejus exteriores, Sacristia, Campanile, Domus Parochi, seu Canonica, Cœmeterium, Hospitale, Oratorium, & Palatia Episcoporum.

DECISIO XLIV.

ARGUMENTUM.

Declaratur, ad quos spectet provisio ornamentorum Ecclesiæ, vel Altaris? An ad Rectorem, vel Capellanum? Sivè ad Patronum? aut ad populum? Regulæ octo, juxta quas decidendæ difficultates circa reparationem Ecclesiarum, & Altarium, Cœmeterii, Campanarum, Domus Parochialis, nec non quorumcunque Ornamentorum Ecclesiasticorum?

SUMMARIUM.

1 *Ornamenta Ecclesiæ à quo de jure sint providenda?*
2 *Fabrica redditus annorum præteritorum expendendi pro ornamentis.*
3 *Fabricæ redditus tenentur satisfacere expensas jam factas in Ecclesiis.*
4 *Constitutio Synodalis, si extet, circa expensas Ornamentorum Ecclesiæ, est servanda.*
5 *Consuetudo est attendenda in provisione Ornamentorum Ecclesiæ.*
6 *Consuetudinis tria requisita necessaria. Et quæ?*
7 *Beneficiatus habens pingue beneficium tenetur ad ornamenta.*
8 *Expensæ pro Ornamentis Ecclesiæ quando præferendæ alimentis beneficiati? Vel è contra.*
9 *Populus quando cogendus ad expensas pro Ornamentis Ecclesiæ?*
10 *Patronus Ecclesiæ an debeat providere de novis Ornamentis?*
11 *Patronus si non provideat Altare de necessariis privatur Jurepatronatus.*
12 *Episcopus quando suis expensis teneatur providere Ecclesias de Ornamentis?*
13 *Capellanus an cessare possit à celebratione, ut emat ornamenta Altaris?*
14 *Ornamentorum Ecclesiæ nomine veniunt reparatio ejus, domus Capellani, reconciliatio, oleum pro Lampade, & aliæ expensæ necessariæ.*
15 *Cœmeterii expensæ spectant semper ad Parochianos.*
16 *Consuetudo in Diœcesi Patavina pro expensis Ecclesiarum varia.*
17 *Parochus de jure est obligatus ad expensas Altaris majoris, & etiam Campanæ.*

Ex firmatis in præcedenti decisione, litare non licet in Ecclesia, vel Altari, quæ non habeant sufficientia ornamenta; vel à fundatoribus, vel aliis piis personis donata. Verùm quia cursu temporis suppellectilia Ecclesiastica usu consumuntur, & ad novas donationes faciendas charitas refrigescit; ideò sæpè dubitare, & litigare contingit, ad quem de Jure spectet providere de necessariis ornamentis Ecclesiæ, vel Altaris pro Sacrificio? An ad Rectorem Ecclesiæ; sivè Capellanum? An ad Patronum? An ad Populum? An ad alios?

aliis? Quapropter hanc quaestionem hic examinare decrevi, & materiam expensarum pro ornamentis Ecclesiae, ac Altaris dilucidare, quae etiam deservire poterit pro reparatione Ecclesiae, Coemeterii, Campanilis, & Domus Parochialis, frequenter enim hanc oriri lites inter populum, & Parochos, praecipue rurales, pro his rebus Ecclesiasticis restaurandis, renovandis, & amplificandis.

Pro intelligentia dicendorum praemittendae, & notandae sunt octo Regulae in jure certissimae.

Prima est, quod ubi agitur de expensis faciendis in ornamentis praedictis, inspicere oportet, an Ecclesia, vel Alta-
1 re habeat redditus annuos pro fabrica, seu dote ab initio assignatos, ut docuimus supra *Decis. XL. à num. 17. & seqq.* quibus stantibus nullus est molestandus sed de ipsa dote, seu fabrica faciendae sunt expensae necessariae, juxta Glossam
2 *in cap. 1. & ibi DD. De Eccles. aedificand.* Capellam Tholosan. *Decis. 300. ubi Gloss.* & ibi Aufret. *in additione.* Paulum de Citadinis *de Jurepatron. p. 6. art. 5. q. 5. num. 3.* Lambertinum *eod. tract. lib. 3. q. 7. per totum*, ac Sperellum, alios cumulantem *Decis. LXVII. num. 1.* Et casu quo pecuniae ex ipsa fabrica, seu dote annui proventus exacta non sufficiant ad ornamenta praedicta renovanda, si Rector Ecclesiae, vel Capellanus Altaris voluerit expendere de suo, & supplere
3 numerum deficientem, poterit se reimbursare de redditibus ejusdem dotis, seu fabricae anni futuri exigendis, juxta responsum Rebuffi *resp. 123. per tot.* ac doctrinam Navarr. *in Spec. Cons. § 10. in fine*, nec non Cened. *in Collect. Decretal. collect. 153. sub num. 7.* quam approbat idem Sperellus *Decis. LXVIII. n. 23.*

Secunda Regula est, quod cessante dote, vel redditibus fabricae inspiciatur, an extet Constitutio Synodalis, seu sta-
4 tutum, aut lex particularis in Ecclesia, vel Dioecesi circa provisionem ornamentorum Ecclesiae, aut Altaris? ea enim esset servanda, & juxta illius dispositionem procedendum, ut sentit Abbas *in cap. 1. num. 3. De Eccles. aedificand.* & Barbos. *consil. 13. num. 3. & 4. vol. 1.*

Tertia Regula. Deficiente lege scripta recurrendum est ad consuetudinem, quae omnino est servanda, ut nempe ii, 5
qui ad expensas praedictas ornamentorum concurrere solent, compellendi sunt, nemine excepto. Capell. Tholosan. & *ibi* Aufrerius *d. Decis. 300.* Ballettus *de Cura animar. cap. 13. num. 3. & 4.* Genuens. *in praxi Curiae Neapolit. cap. 109. in fin.* Rota *p. 1. recent. Decis. 627. num. 1.* & Sperell. *d. Decis. 67. num. 3.* Consuetudo autem est probanda cum illis tribus necessariis requisitis, quae 6
sunt, actuum frequentia, temporis diuturnitas, & voluntarius populi consensus. *Auth. in summa Cod. Quae sit longa consuetudo.* Abb. & alii *in cap. fin. de Consuetud.* Rota *p. 1. rec. Decis. 255. num. 4. & p. 2. Decis. 407. num. 3.*

Quarta Regula. Quod si de consuetudine aliqua non constet, observandum est, an Ecclesia, seu Altare habeat pinguem redditum pro alimentis Rectoris, seu Capellani, tunc enim reservatis necessariis ad eorundem con- 7
gruam sustentationem, quod superest debet expendi in provisione ornamentorum, quibus indiget Ecclesia, vel Altare. *cap. fin. 12. q. 1. cap. 1. & cap. 4. & cap. De his. De Eccles. Aedific.* Sordus *cons. 62. per totum vol. 1.* Sperellus plurimos allegans *d. Decis. 67. num. 4. & 5.* ubi num. 6. advertit, detrahendos esse fructus pro sustentatione Rectoris Ecclesiae, vel Capellani, dummodò actualiter resideant, & inserviant Ecclesiae, vel Altari, quia si eorum tituli essent simpli- 8
cia beneficia absque alio onere, vel cum modica obligatione, alimenta non sunt ipsis beneficiatis reservanda, sed provisio ornamentorum est praeferenda, uno excepto casu, si ad illorum titulum essent ad Sacros Ordines promoti, tunc enim, ne cum dedecore clericalis status cogantur mendicare, fructus pro congrua sustentatione deberent habere. Sordus *d. cons. 62. num. 11. & seqq.* Ripa *resp. 1. de Consuetud.* num. 6.

Quin-

Quinta Regula. Si autem fructus beneficii non sint pingues, sed ita tenues, ut sufficere non possint ad sustentationem Rectoris Ecclesiæ, seu Capellani Altaris, & ad provisionem pro ornamentis, in hoc casu si Ecclesia est Parochialis, & liberæ collationis, compellendus est populus ad expendendum pro rata in ornamentis, quod si sit Jurispatronatus, debet Patronus ad expensas hujusmodi concurrere, juxta decretum
20 Concilii Trident. in sess. 21. de Ref. cap. 7. etiamsi olim dedisset dotem, sed fuisset deperdita, ut ex doctrina Lambertini de Jurepatron. lib. 3. q. 7. art. 5. docent Genuensis in Manuali Pastor. cap. 36. num. 2. in fine, Lotterius lib. 1. qu. 31. num. 19. & Sperellus d. Decis. 67. num. 10. 11. & 12. nec non Decis. 68. num. 11. & 12. & Fr. Leo in Thesaur. fori Eccles. par. 2. cap. 16. num. 18. ac etiam Barbosa allegat. 64. num. 16.

Sexta Regula. Quod si Patronus cogi non possit ad has expensas fa-
21 ciendas, & potius permittat, se privari Jurepatronatus, ut sæpè accidit in Capellaniis, & Altaribus cum obligatione Missarum, quarum adimplementum parùm curant heredes, etsi cum injuria, & detrimento animarum suorum majorum, & testatorum, in hoc casu, si sit aliqua pia persona, quæ velit iterum dotare illud Altare, seu Ecclesiam, & acquirere Jus patronatus illius, est ei Juspatronatus concedendum, & ex nova dote, seu ex pecunia hujus novi Patroni sunt ornamenta, aliaque necessaria emenda, ut latè disserit Lotterius d. lib. 1. q. 31. à num. 20. & seqq. & ibi Lambertin. de Jurepatron. lib. 1. q. 6. art. 4. num. 5. & 6.

Septima Regula. Quod si nullus reperiatur, qui velit dotare, & Juspatronatus acquirere, & constet de negligentia Episcopi in erectione jam facta Ca-
22 pellaniæ, Altaris, seu Ecclesiæ absque sufficienti Dote pro manutentione ejus, & ornamentorum, tunc astringendus est ipse Episcopus, ad faciendas necessarias expensas, ut diximus supra Decis. 40. num. 29. & tenet Glossa in cap. Nemo. De Consecr. dist. 1. nec non Sperellus d. Decis. 68. num. 13.

Octava, & Ultima Regula. Quod si Episcopus detrectet, hanc satisfactionem facere, & potius velit in alia vi culpabilis negligentiæ suæ pœnas luere, (ut facile est in praxi apud Prælatos, qui temporalia magis curant, quàm æterna,) in hoc casu poterit Capellanus, seu Rector 23
Ecclesiæ abstinere à celebratione Missarum, & interim eleemosynam celebrando pro sui ipsius sustentatione, proventus Altaris, seu Capellaniæ, vel Ecclesiæ applicare ad provisionem ornamentorum, & aliarum expensarum, quæ sunt necessariæ pro Sacrificio, vel de licentia Ordinarii, vel ex consilio prudentis viri, ut in hoc terminis scribit Franciscus de Obligat. Sacerd. sect. 4. conclus. 5. §. 5. quem laudat Tamburinus de Sacrificio Missæ lib. 3. cap. 1. §. 3. num. 100. & 101. qui loquuntur de ornamentis omninò necessariis, secùs de aliis ad pompam, nisi bona fide fuissent provisa pro aliqua vice tantùm. Et idem docet Bardonus in tract. de Legatis cap. 10. à num. 88. & seqq. supposito, quod redditus annui pro celebratione Missæ sufficiant tantùm pro solito stipendio celebrantis, & quod ille annis præteritis non habuerit ampliores redditus, tunc enim esset obligatus ornamenta emere absque intermissione celebrationis Missarum, ut ex Sperell. d. Decis. 67.

Porrò supradictæ Regulæ servandæ sunt non solùm in provisione ornamentorum, quibus Ecclesia, vel Altare indigeant, sed etiam in sequentibus ne- 24
cessitatibus ejusdem Ecclesiæ, vel Altaris, videlicet si egeat restauratione, imminente ruinæ periculo ob vetustatem, si agatur de reficienda domo Rectoris, seu Capellani, si de emendo oleo pro lampade, ut colluceat in Ecclesia, præcipuè si ibi servetur Sanctissima Eucharistia, aut reconcilianda sit Ecclesia ob pollutionem effuso in eam humano sanguine, vel semine injuriosè, & faciendæ sint expensæ in conducendo Episcopo, prout de prædictis simul omnibus latiùs disserit, &

DD. allegat Sperellus d. Decis. 68. ubi
15 num. 8. advertit, expensas pro restaurando, ampliando, reconciliandoque Coemeterio semper spectare ad Parochianos. Quamvis in quocunque genere expensarum circa Ecclesias Parochiales attendenda sit consuetudo, quae varia esse solet in Dioecesibus, prout in hac Dioecesi Patavina in aliquo loco medietas expensarum fit per Parochum, alia medietas
16 per populum, in aliis verò locis Parochus concurrit in expensis pro tertia parte, populus verò in aliis duabus tertiis; alicubi etiam tertia pars expenditur à Confraternitatibus spiritualibus in illa Ecclesia institutis. Caeterùm de Jure Rector Ecclesiae videtur obligatus ad
17 quascunque expensas pro Capella majori, & Altare Sanctissimi Sacramenti, nec non pro manutenendo una campana, nam haec sunt necessaria simpliciter pro suo Officio Parochiali exercendo: populus verò debet facere expensas pro restaurandis navi Ecclesiae, caeteris Altaribus, & pluribus Campanis, quia haec omnia deserviunt ad meram ipsius populi utilitatem, ut benè advertit Tondut *Resolut. benefic. part. 1 cap. 38. & cap. 39.* ubi de materia plenè agit. Barbosa *de Paroch. cap. 13.* *Et de Episcopo allegat. 64. à num. 4. & seqq.* Antonellus *de Regimine [illegible] Eccl. lib. 1. cap. 2. §. 4. num. 21. & seqq.* Quibus ego addo Bartholomaeum Silvaticum *cons. 45. per totum*; M. Anton. Thomatum *in Decisionib. Rotae Maceraten. Decis. V.* & Bellettum *Disquisit. Clerical. part. 1 De Clerico Debitore §. 14. & §. 15.* & Ventrigliam *tom. 2 Annot. 18. §. Unico*, ibique Adden. Carolum Anton. de Luca *in Observat.* apud quos reperiet Lector, quomodo decidendae sint difficultates in praxi occurrentes circa expensas pro ornamentis Ecclesiarum; earumque restauratione.

DECISIO XLV.

ARGUMENTUM.

Quia ad convocandum populum ad Sacrificium opus est Campanili, & Campanis, de his agitur historicè, mysticè, legaliter, & supernaturaliter. De Turri Babel, & David, de Pyramidibus, & Campanilibus famosis. Disseritur de origine Campanarum tùm apud Gentiles, tùm apud Christianos. Turcae Campanas abhorrent. Exponuntur mysticae significationes Campanarum. Tractatur de Horologiis solaribus, aqueis, & cum rotis. De eorum initio, usu, & commodo. De trina pulsatione ad salutationem Angelicam, & de ejus Indulgentia plenaria. Campanarum pulsandarum finis, tempus, numerus, & ministri. Quis teneatur ad expensas, & salarium pro Campanis? Utilitates ex sonitu Campanarum. Aliquae miraculosae Campanae. Duae maximae moles *Erfordiensis, & Pekinensis.*

SUMMARIUM.

1 *Campanile, & Campanae necessaria ad Sacrificium Missae.*
2 *Campanilis, & Campanarum varia nomina.*
3 *[illegible], unde dictum?*
4 *Turris Babel omnium prima. Ejus Auctor, Materia, Forma, & Altitudo.*
5 *Montium majorum altitudo quanta?*
6 *Pyramides unde dictae?*
7 *Pyramidum genera duo.*
8 *Pyramidis plateae Vaticanae laudes.*
9 *Pyramidum latitudo, & altitudo.*
10 *Turris David in monte Sion altitudo.*
11 *Pinnaculum Templi Salomonis quid esset?*

12 Cam-

pertineant expensa? Et Salarium pro eis pulsandis?

59 *Campanilia, neque Campanæ fieri possunt in Oratoriis privatis; nec de licentia Episcopi.*

60 *Campanæ benedictæ terrent Dæmones. Exempla.*

61 *Tempestates fugantur sono Campanarum Exempla.*

62 *Campanarum de per se sonantium ob varias causas, Exempla.*

63 *Durlindana Ensis Orlandi ubi servetur?*

64 *Campanæ duæ insignis magnitudinis, Erfordiensis una, Pekinensis altera. Pondus, & mensura utriusque.*

QUoniam inter ornamenta Ecclesiastica tùm ad ornatum Ecclesiarum, tùm ad convocandum populum fidelem ad Divina Officia, adhibentur Campanæ, & pro iis reponendis, & pulsandis necessarium est Campanile,
1 ideò oportet agere de utrisque, Campanili scilicet, & Campanis, de quibus quia sparsim multa reperiuntur apud Scriptores non solùm modernos, sed etiam antiquos; ut ordinatim, & breviter, quantum fieri potest, omnia collecta benevolis Lectoribus exhibeantur, ad quatuor capita redigam hanc decisionem de Campanis, & Campanili, siquidem de ipsis agam

1. Historicè.
2. Mysticè.
3. Legaliter.
4. Supernaturaliter.

Quo ad Historiam videndum est de nominibus Campanilis, & Campanarum; nec non de earum origine, & quando cœperint adhiberi, & pulsari. Plura sunt nomina Campanilis, & Campanarum. Nam Campanile vocatur *Turris Sacra*, *Turris Campanaria*;
2 ac etiam *Nolarium*, ut notat Magrius in *Hierolexic. Verb. Nolarium*, ubi dat auctoritatem Romani Canonici Vaticanæ Basilicæ, qui scripsit de ejus prærogativis tempore Calixti III & affert Inscriptionem factam anno 1270. Romæ in Ecclesia S. Mariæ ad Martyres, dicentem. *Facta fuerunt Nolæ, & Nolarium*, de qua Torrigius *de Cryptis Vatican. pag. 561* Campanæ verò adhuc pluribus nominibus gaudent; vocantur enim *Crotalum*, & *Crepitaculum* à verbo *κροτεῖν*, & à verbo *κρούειν* quæ *strepitare*, & *pulsare* significant. Dicuntur etiam *Cloccha*, à gallica voce, de qua Bonifacius in *Epist. 9. Ex si nobis laboriosum non sit, ut Cloccam unam transmittatis* Item *Cymbala* à sonitu, sivè à forma rotunda, & concava; pariterque appellantur *Codon* à verbo Græco κώδων, quod innuit *Papaverem*, eò quia Campana sit ad similitudinem calicis, cujus formam habet papaver dilatans suam extremitatem, ex Rucllio *lib. 2. cap. 100.*
3 undè Medici vocant *Diacodium* medicamentum ex papavere Plinius *lib. 20. cap. 18.* Ulteriùs Campana appellatur *Nola* à communi opinione, de qua infra, quod in civitate Nolæ à Divo Paulino ejus Episcopo inventa fuerit, quæ civitas cum sit in Provincia Campaniæ, distans XIV milliaria ab Urbe Neapoli, dedit etiam huic instrumento nomen Campanæ Walfridus Strabo *de Reb. Eccl. cap. 5.* Sarnellius *in Basilicograph. cap. ult.* & Magrius *d. Verb. Campana col. 1.* Hæc de nomine

Quod attinet ad originem dicendum est primò de Campanilibus, seu Tur-
4 ribus Sacris, deindè de Campanis. Quoad Turres prior omnium antiquitate, & fama notissima fuit Turris Babel; de qua in Genesi *cap. 11. vers. 4.* *Venite faciamus nobis civitatem, & Turrim, cujus culmen pertingat ad cœlum; & celebremus nomen nostrum antequam dividamur in universas terras.* Quæ quidem Turris, cum adhuc nullum aliud Templum esset, quàm ipsum cœlum, videbatur fore ejus Campanile. Efficiens causa hujus Turris fuit Nembrod pronepos Noë, natus enim erat de
5 Chus primogenito Chami, filii Noë; ut notant Tornellus *ad Annum Mundi 1931. num. 4.* & Tirinus *in Chron. in Sacro cap. 12.* ubi addit, eumdem Nembrod vocatum fuisse etiam Belum, atque

que Jovem, & ab eo inchoasse Monarchiam Assyriorum anno 276. post diluvium, & 43 ante ortum Abrahæ. Materialis causa fuit terra fortis argillosa, ac tenax, lateribusque conficiendis apta, quam invenerunt descendentes Chami profecti in illam planitiem Babylonis, cum bitumine, vim cæmenti habente. Formalis causa prædictæ Turris habetur ex Herodoto lib. 1 Histor. quod fuerit quadratæ figuræ, crassitudinis, seu grossitiei unius stadii per omne quadrum, altitudinis verò (ex S. Hieronymo cap. 14.) in Isa quatuor milliariorum, siquidem finalis causa præter ambitionem, & vanagloriam illam ædificantium, fuit, ut se tuerentur à periculo novi diluvii, etenim cùm aquis diluvii operti fuerint omnes montes excelsi sub universo cælo Genes. 7.
5 19 & altiores montes sint perpendiculariter alti quatuor milliaria, ut ait Plinius lib. 5 cap. 22. cogitavit Nembrod, & qui cum eo consuluerunt ædificare Turrim, eam extollere usque ad quinque milliaria, ne posset ab aquis comprehendi, in eaque ædificanda consumpserunt annos tres, & quadraginta, ut ex Cedreno scribit Tirinus d. Chronic. Sacro cap. 12. Hæc igitur fuit prima Turris, cujus perfectionem impedivit diversitas linguarum, quam Deus immisit in operarios, itaut unusquisque non intelligeret vocem alterius, ut habetur in Genes. cit. cap. 11. Vers. 8.

Post Turrim Babel secundum Historicam observationem è prima sunt Pyramides Ægypti, sic dictæ à verbo πῦρ, quod
6 ignem significat, ea ratione quia ad ignis speciem extenuantur in conum, ut scribit Ammianus Marcellinus Hist. lib. 22. etsi alii opinati sint, ita fuisse denominatas ἀπὸ τοῦ πυροῦ: quod frumentum sonat, quia constructæ fuerint à Josepho Hebræo Vice Rege Ægypti, ut in illis fœcunditatum servaret frumentum annis septem penuriosis, ut asserit Menochius in Stromat. centur. 4. cap. 4. Quidquid sit, Pyramides erant in duplici differentia, aliæ factæ ex unico marmore, quarum una est illa, quam Sixtus Papa V. erigere fecit in Platea Vaticana Romæ, longitudinis pedum centum, 7
& septem, latitudinis in inferiori parte duodecim pedum, sex verò in superiori, dedicataque fuerat Soli ab Ægyptiis, translataque Romam Augusto, & Tiberio Imperatoribus, deindè parata solemni benedictione fuit imposita in ejus summitate Crux, ipsi, & Christo consecrata, undè cecinit quidam Poeta. 8

Ægyptus Soli, binis me Roma dicavit

Augustis. Sacras tu pie Sixte Cruci.

Quod fusiùs prosequitur Michael Mercatus in lib. de Obelisc. cap. 39. & Menochius centur. 5 cap. 71. Aliæ autem Pyramides fabricatæ erant ex Lapidibus marmoreis, latitudinis ad pedem trecentorum cubitorum, & ejusdem altitu- 9
dinis, ad cujus summitatem patebat ascensus, per gradus, quibus ipsa Pyramis erat efformata, se restringens de gradu in gradum, quorum ultimus erat latitudinis quadratæ decem cubitorum; ut scribit idem Menochius centur. 7 cap. 48. & illas scriptores antiqui vocabant Turres, & montes quadratos, ut notat Serra de Synonimis in verb. Obeliscus. ubi hæc addit. Quanti autem sumptus, & impensæ fuerint in Pyramidibus fabricandis docet Plinius lib. 36. cap. 12. qui scribit unam Pyramidem a 360. millibus operariorum viginti annis fuisse constructam. Et eis utebantur Reges Ægypti tùm ad reponendum triticum, tùm pro sepulchris, in quibus sua corpora condiebantur, ut testatur Pierius Valerianus Hieroglyphic. lib. 39. ad quem curiosum Lectorem remittimus, & ad Plinium cit. lib. 36 cap. 12. At P. Athanas. Kircherius in sua China illustrata part. 3. cap. 1 pag. 170. ponit effigiem Pyramidis Sinensis, altitudinis nongentorum cubitorum.

Hinc etiam Hebræi fabricabant Turres ad grana custodienda; de quibus ait Psalmista. Fiat pax in virtute tua, & abundantia in Turribus tuis. Psal. 121. 7. Sed adhuc Campanilis fuit illa, quam

10 erexit Rex David in monte Sion, prius quam postea Salomon cum filiis construxit Templum, & de qua scriptum est lib. Cantic. cap. 4. vers. 4. *Sicut Turris David collum tuum, quæ ædificata est cum propugnaculis, mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.* Caput ejus erat, ut vultus videretur sanguine, ideoque à Michæa cap. 4. vers. 8. vocatur *Turris gregis nebulosa*, ut quam locum sic ait Tirinus in Commentar. *Erat hæc arx munitissima, turrita, & propugnaculis [illegible] juxta atrium exterius Templi.* Sed dicet aliquis, si hæc Turris David erat tanquam Campanile Templi Judæorum, quid erat Pin-
11 naculum Templi, de quo ait S. Matthæus cap. 4. vers. 5. *Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam civitatem, & statuit eum super pinnaculum Templi, & dixit ei, Si Filius Dei es, mitte te deorsum?* Respondetur, quod licet multi dicunt Tirinus ibid. ait, Pinnaculum fuisse Turrim vestibulo Templi, idest supra porticum [illegible], [illegible]. Menochius Comment. in Script. cap. 4. [illegible] videtur, potius duxisse, quod tectum Templi erigebatur, & finiebat instar Pyramidum in acutum, ubi erat pinna, adinstar alæ volucrum, volubilis quam licet vocant *banderuola*, circumvolvendo motu ventorum mutationem, & ab ipsa pinna summitas Templi vocabatur *Pinnaculum*, eratque tantæ latitudinis, ut in eo stare homo commode posset. At Barradas *ibid. cap. 4. Matth.* vers. 5. tom. 2. lib. 2. putat, tectum Templi Salomonis fuisse planum, & ad deambulationem aptissimum, prout & scriptum est supra *Deut.* XXII. vers. 8. verum quod circumcirca per quatuor latera habebat podiolum, & cancellos ad ornamentum, adinstar alarum volantium, ab his ipsum tectum dicebatur *Pinnaculum*, à quo Diabolus tentando Salvatorem proponebat, ut se præcipitaret. Hæc de Turri apud Judæorum.

Quod si de Nolariis, seu Campanilibus, Turribus Sacris loquamur Christianorum, servatis Auctoribus latis est
12 referre verba Chassanæi in Catalog. glor. Mundi part. 12. consid. 64. *De Turribus Templorum*, & sunt ista: *Et videtur mihi, quod (Campanile) excellentius sint in Europa Campanile Ecclesiæ Sancti Lazari Heduæ. Quippe est valde sumptuosum, & ultra non [illegible] in ejus fundamentis, prout quæ vidi ab tedium. Fundatur enim super quatuor columnis, seu pilis, aut pentagonis separatis in medio Chori dictæ Ecclesiæ constructis, quæ grossitudinis sunt tantum in omni quadratura esse pedum, altitudinis vero sex & triginta, vel ultra cubitorum [illegible]. In summitate vero dictarum quatuor pilarum, & super eas constituta est Turris quadrata, altitudinis viginti cubitorum, habens deambulatorium amplum, mira artificio, constructa, deinde in acutum, & [illegible], habens formam Pyramidis quadratam esse quod altera admirabile structura, ultra omnem comparationem, quæ nunc sunt possunt, & quoque quadratura compacta est Lapidibus quadratis, artificio sumptuoso in modum crescentium foliis per quas posset ascendi ad summitatem usque, & dicta Pyramis est [illegible] altitudinis viginti cubitorum. In ea sunt magnæ Campanæ, & aliæ, quarum duæ, una magna multi, una ponderis est XVIII. millium, altera vero XVI. Sonus autem dum pulsantur, est consonantia, & concordia tanta, ut Musicam ipsam resonare videatur.* Huc usque Chassanæus, qui subjungit cæterum aliud egregium Campanile in eadem civitate, sed superius, minus altitudinis, utrumque tamen comparandum est interius habens Campanili Sancti Marci Venetiarum, erectum Anno MCXLVIII. sub Dominico Maurocenio Duce, de quo ita eruditissimus Joannes Palatius in suo tractatu 13
Turrim tam altæ erant, ut Gigantum diceres, attamen prodigiosa arte ædificatum, hanc ex aqua tam solido, quibus velut terram stare juvenis. Alta superat cæteramque tantum, & tanquam loci fabrica turrium longè, utque memorabilis accurate habent, & ideo Noemi Nemrod solummodo possit Juliæ accurae [illegible],

gladio

gladio in terram projecto Deum propius venturum. In hoc solo Ægyptus, Babylon confusa cessisse. Aliud ait Orator iste magna fundamenta hujus Sacræ Turris, quæ posita in aquis dicitur habere fundamenta ita profunda, ut æquent altitudinem ejus super terram. Est autem alta pedes trecentum, & sexdecim usque ad Angelum in vertice Pyramidis constitutum, à quo ait, Deum propiùs venturi gladio in terram projecto, quia gladium non habet, ut Cherubim olim in exitu Paradisi constitutus, sed volubilis ad omnem ventum manu expansâ indicat, unde spirat. Eiusdem Angeli diadema, quo ejus caput tegitur, tantæ est latitudinis, ut in illud ego viderim, hominem ascendere, stare, sedere, & vexillorum agere.

Hinc, etsi valdè inferiores, addendæ sunt Turres duæ, principaliores tamen
14 in hac urbe Patavina, scilicet Campanile venerandi Monasterii S. Justinæ Congregationis Casinensis, & aliud Communis Paduæ, seu Palatii Prætorii. De hoc scribit Portenarius *lib. 3 Felic. Patav. cap. 7 pag. 103. Appresso questa Cancellaria (della Città) è la Torre del Commune, la quale fù cominciata l'anno 1214. e finita l'anno 1294. & alli nostri tempi è stata alzata, & adornata sopra le Campane con nuova cornice, e con la Cupola.* De illa hæc habet Gavantius *Histor. Cænob. D. Justinæ Patav. lib. 6 sub anno 1597. Quæ Turris antiqua sub eminenti novo Templo ferè latebat, nec sonus ex ea ad Urbem pertingebat, Joannes (Abbas Patavinus) altiùs extulit, ac marmoreo exornavit, ut duplo elatior sit, & alia præstet videatur.* Et hæc sufficiant de Turribus sacris, de aliis autem profanis, tùm stabilibus, tùm ambulatoriis, ex ligno confectis, quibus utebantur antiqui in bello ad quatiendos muros hostiles, scorpionibus, arietibus, & catapultis, loquitur Vitruvius *lib. 10 cap. 1* & Salianus *ad Annum Mundi 1909. à num. 21. & seqq.*

De Campanis autem memorabilis est controversia apud Scriptores Eccle-
siasticos de loco, & tempore, quibus 15
adinventæ sunt, ut notant Barbosa *in Votis Decisivis lib. 3 Vot. 102. num. 4.* Casalius *de Veter. Sacris Christ. Ritib. cap. 43.* Magrius *in Verb. Campana.* Eminent. Card. Bona *Rer. Liturg. lib. 1 cap. 22.* & Illustriss. Sarnellius *in Basilicograph. cap. 20.* Pro resolutione distinguere oportet tempora vel ante, vel post adventum Redemptoris. Ante Dominicam Incarnationem erat usus tintinnabulorum, quæ erant parvæ Campanæ, tùm apud Gentiles, tùm apud Hebræos. Hic
præcepit Deus per Moysem, ut in infi- 16
ma Pontificiæ Vestis parte apponerentur mala punica, & tintinnabula, ut habetur *Exod. 28. 33.* ubi: *Mixtis in medio tintinnabulis, ita ut tintinnabulum sit aureum, & malum punicum.* Sicut igitur arte fusoria faciebant Hebræi tintinnabula, potuerunt facere Campanas, quamvis de illis nulla habeatur mentio in Scriptura sacra, convocabant enim populum sonitu tubarum juxta illud Domini præceptum datum Moysi *Numer. 10. 2. Fac tibi duas tubas argenteas ductiles, quibus convocare possis multitudinem, quando movenda sunt castra.*

Apud Gentiles autem fuisse usum
tintinnabulorum, & sic parvarum 17
Campanarum, affixarum in Campanilibus, deducitur ex Plinio *lib. 36 cap. 13.* ubi ait: *Pyramides ita fastigiatæ, ut in summo orbis Æneus, & petasus unus omnibus sit positus, ex quo pendeant exapta catenis tintinnabula, quæ longè sonitum referrent.* Plautus in Trinummo *Act. 4. Scena 2.* agit de Tintinnabulo his versibus:

Nunquam ædepol temerè tinnit Tintinnabulum,
Nisi quis illud tractat, aut movet, mutum est, tacet.

Plutarchus pariter *lib. 4. Symposiacon quæst. 5.* Helluones, & obsonatores eos dicit notat, qui in foro piscatorio versantur, & tintinnabulum celeriter exaudiunt, ad cujus sonitum pisces vendebantur. Strabo Geographus *lib. 14.* narrat historiam cujusdam Cytharœdi, quem omnes auditores dereliquerunt,

audito

indito tintinnabulo pro venditione piscium. Porphyrius *lib. 4. de abstinent. animal.* scribit, Samanaeos, genus quoddam Philosophorum in India, solitos congregari ad preces, & ad cibum ad tintinnabuli sonum. Apollodorus *lib. de Diis* refert, Sacerdotes Proserpinae usos tintinnabulis, idemque testatur de Sacerdotibus Deae Syriae Lucianus in *Dialogo de eadem*, subdens, consuetum fuisse in dictorum aedibus, famulos, & mercenarios ad opera excitare tintinnabulis, quorum ingens sonus esset, ut ab omnibus posset audiri. Ab Augusto posita tintinnabula in fastigio aedis Jovis Capitolini memorat Suetonius, & Juvenalis *Satyr. 6.* invehit contra mulierem verbosam, comparans illam tintinnabulo, sic dicens:

Verborum tanta cadit vis,
Tot pariter pelves, & tintinnabula dicas
Pulsari. jam nemo tubas, atque aera fatiget.

Notum est etiam Martialis distichon, quo indicat, Romanos adhibuisse Campanas in Thermis, seu balneis, dum *lib. 14. Epigram.* scripsit:

Redde pilam, sonat aes thermarum: ludere pergis?
Virgine vis sola lotus abire domum?

Intelligebat autem Martialis per *Virginem* aquam virgineam, qua se lavabant, cujus fontes adhuc Romae copiose emanant. Tandem Zonaras describens triumphum M. Furii Camilli Dictatoris notat, quod è curru triumphantis pendebat tintinnabulum, ut forsan populus de illius adventu admoneretur. Alia Gentilium testimonia cumulat Eminent. Card. Baronius ad Annum Christi 58. num. 104. & ibid. Spondanus num. 41. quibus evidenter constat, usum Campanarum fuisse apud Gentiles, quamvis hoc nomine eas non appellarent, solo Tintinnabuli vocabulo contenti.

Porrò apud Christianos quando ha-
18 buerint initium Campanae difficile est
demonstrare. A principio Ecclesiae usque ad conversionem, & baptismum Constantini Magni Imperatoris, tantò dictat, nullas fuisse Campanas apud fideles, quae, ad evitandas in essentes paganorum persecutiones, latitare oportebat, & è contra se produxissent, si tintinnabulis, aut Campanis ad divina Officia, ad Sacrosanctum Missae Sacrificium, & ad diurnam Synaxim ipsos convocassent. Credendum est, instructum fuisse aliquod signum ad hanc convocationem, sed quale fuerit, est incertum. Strabo *cap. 5. de Reb. Ecclesiast.* conjectorat, solam devotionem excitasse fideles ad loca, in quibus divina peragebantur. Alii opinantur in fine unius Missae, & conventus, à Sacerdotibus indicatum locum pro futura ce-
lebratione. Ita practicare Archiepisco- 19
pum Scuporum sub Turcarum tyrannide, hisce nostris temporibus, mihi testatus est idem Antistes, paucis abhinc annis hospitatus in hoc Palatio Episcopali Patavino. Alii per designatos Cursores monitum fuisse populum fidelem autumant, de loco, & tempore Sacrificii, ut ex Epistola Divi Ignatii ad Polycarpum in illis verbis: *Crebrius celebrentur conventus, nominatim omnes inquire, servos, & ancillas ne fastidias*, ut observat Eminent. Card. Bona *lib. 1. cap. 22. num. 1.* ubi in fine subdit, *aliquam saltem usitatum, sed signum fuisse, quo Christiani, & se mutuo agnoscerent, & loca sciebant, ac tempora suorum congregandi, sed quale hoc signum fuerit, ignoramus*, & dat exemplum S. Valeriani, qui latitantem reperit S. Urbanum Pontificem *signo, quod acceperat* à S. Caecilia Sponsa sua.

Porrò, reddita pace Ecclesiae, baptizato Imperatore Constantino, & permissa Ecclesiarum aedificatione, & publico Christianae Religionis exercitio, credendum est, inventa fuisse signa ad convocandum populum tempore Divinorum Officiorum, & Sacrificii Missae, sed adhuc sub lite, quando adhibitae sint campanae. Vulgaris opinio est, eas fuisse inventas in principio sex-
ti saeculi à Sabiniano Papa, de quo sic 20
scribit Onuphrius Panvinius in *Epitome*

Summus Pontifex hic Papa Campanarum usum invenit, jussitque, ut ad horas Canonicas, & Missarum Sacrificia pulsarentur in Ecclesia. Idem asserunt Polydorus Virgilius lib. *de Inventorib. rer.* [illegible] ex notatis ab Authore Ordinis Romani (qui vivebat in principio noni saeculi, ut asserit Catalanus d. cap. 43 *Vers. Ast campanae*) in titulo de Sabbato Sancto, ubi ait: *Jussi surgunt in Ecclesia Lucernam, Tertiam, & Campanae tanguntur, & ingrediuntur ad Missam.* Verùm contra Onuphrium, & Polydorum supracitatum asserunt Magrius in *Hierolexico d. verb. Campana col.* 2 & Angelus Roccha in *Commentar. de Campanis cap.* 1 allegantes verba S. Hieronymi (qui per bina saecula ante Sabinianum Pontificem floruerat) mentionem facientis satis expressam de campanis, dicendo in *cap.* 11 *de Regula Monach. Ad Matutinas excitabat* [illegible] *Nullum ex vobis dormientem reperiat Campanarum sonitus.* Quapropter
30 ab omnibus in hanc itum est sententiam, Campanas primùm adinventas à S. Paulino Nolae Episcopo, contemporaneo S. Hieronymi, & quia Urbs Nola est in Campania, ipsa continuatione vocata esse Campanas, necnon Nolas à civitate Nola. Ita Strabo *lib. de reb. Eccles. cap.* 5 cujus haec sunt verba: *De Vasis fusilibus, vel etiam productilibus, quae simpliciter signa vocantur, quia eorum sonoritate quibusdam pulsibus excitata, significantur horae, quibus in domo Dei statuta celebrantur officia, de his, inquam, hic dicendum videtur, quod eorum usus non adeò apud antiquos habitus proditur. Horum usum primò apud Italos affirmant inventum. Unde & a Campania, quae est Italiae Provincia, eadem vasa majora quidem CAMPANAE dicuntur. Minora verò, quae & à sono tintinnabula vocantur, nolas appellant a Nola ejusdem civitate Campaniae, ubi eadem vasa primò sunt commentata.* His tamen non acquiescit Emin. Card. Bona *d. lib.* 1. *cap.* 22 *sub num.* 7 & pro certo credit, Vasa haec sonora
40 fuisse ante nomen Campanarum ex aere Campano, quod omnium praestantissimum esse asserit Plinius *lib.* 34. *cap.* 2. atque eorum usum in Ecclesia esse introductum, à temporibus Constantini Magni, statim ac reddita fuit pax Christianis, & adducit verba S. Gregorii *lib.* 2 *Dial. cap.* 1 qui loquens de S. Benedicto circa annum 495 in specu Sublacensi permanentem, & solitariam vitam agentem, cui Romanus Monachus certis diebus panem portabat, ait: *Rupi autem parvum tintinnabulum inseruit, ut ad ejus sonum Vir Dei cognosceret, quando sibi Romanus panem praeberet.* Ita idem S. Abbas *in Regula cap.* 43 statuit ut *Ad horam Divini Officii, mox ut auditum fuerit Signum, relictis omnibus summa cum festinatione curratur.* Quamvis enim hi signum, quo ad instrumentum, sit vox aequivoca, cum alii interpretentur tuba, alii malleo, alii voce ad dandum signum pro Divinis officiis decantandis, ut bene, & doctè probat ipse Emin. Bona eodem *cap.* 22. *num.* 1. nihilominus antiqui Patres, signi nomine, indiscriminatim Campanam intelligebant, ut pluribus auctoritatibus demonstrat ipse Eminent. Bona *ibid. n.* 2. inter quas est S. Eulogii Martyris in Apologetico dicentis: *Per idem tempus gravissime in nos praejudicio grassabantur infames, cum excelsa pinnaculorum prosternere, quae signorum gestamina erant ad Conventum Canonicum quotidie Christianis ammonendum.*

Ex his omnibus colligat Lector, usum Campanarum (saltem minorum) fuisse in Ecclesia introductum statim post Baptismum Constantini, etsi hoc 43
nomen Campanae reperiatur incognitum usque ad principium septimi saeculi, in quo fabricatum fuit Campanile in Basilica S. Petri Romae, teste Torrigio De Cryptis Vaticanis, affirmante, quod Anno 1610 demolito veteri Campanile ejusdem Basilicae, in ejus fundamentis repertum est numisma Heraclii Imperatoris, qui coepit imperare Anno 610 & per quinque annos ante mortuus erat Sabinianus Papa, à quo, fertur, praeceptum fuisse usum Campanarum in Ecclesia, pro indicatione horarum Canonicarum, & celebratione Sacri-

Sacrificii, à quo tempore citra nomen Campanarum usurpatum frequenter legitur apud Ecclesiasticos Scriptores, quos congerit Emin. Card. Bona d. lib. 1 cap. 22 num. 5 & 6 referens historias, & narrationes de Campanis, inter quas illa est notatu digna, quam scripsit Monachus Sangallensis lib. de Ecclesiastica cura Caroli Magni cap. 31. de quodam
24 opifice Campanarum, qui cum conflasset Campanam ad petitionem Caroli Magni, reddentem gratissimum sonum, obtulit se conflaturum perfectiorem, si Imperator pro stanno centum libras argenti illi daret. Sed argento accepto vir nequam illud abscondit, & pro eo stannum conflavit, factaque Campana, & posita in Campanili, quamvis à ferro pulsatorio percussa, nullum reddebat sonum, idcircò indignatus auctor operis apprehenso fune pertraxit instrumentum, & tunc ferrum elapsum in verticem ipsius decidit, & occidit eum.

Quae autem dicta sunt de usu Campanarum post Constantini Magni conversionem, admittenda veniunt in Ecclesia Latina, secus in Orientali, tar-
25 diùs enim Graeci adhibuerunt Campanas, anno scilicet 865 quo earum usu, & dono Graeci edocti fuerunt ab Urso Participatio Duce Venetiarum, qui quem aliquas Campanas transmisisse fertur Constantinopolim Basilio Imperatori, ut legitur apud Blondum lib. 2 Decad. 2. Emin. Card. Baronium d. Ann. 865 num. 101. & notat Magrius d. Verb. Campana col. 3 atque Sarnelius in Basilicographia d. cap. ult. num. 9 advertentes, quod in Orientali Ecclesia ad convocandos fideles adhibebantur lignea instrumenta, quae Simandra, & Agiosimandra, voce graeca nuncupantur, & quae hoc idem servant in praesentem diem Christiani viventes sub tyrannide Turcarum, qui odio habentes Campanas, eas non permittunt tamquam signa Sacra Christianorum, à quibus abhorrent, &
26 quia timent, ne sonitu Campanae excitari populum ad rebellionem, ac etiam quia superstitiosè credunt, Campanarum sonitu inquietari animas Defunctorum, ut referunt Magrius in Hierolexic. Verb. Campana, & in Verb. Nocturnum Cabilus d. cap. 25 Verb. Turcae dissidentes, & dissertat Glossa in Clem. 1 De Judaeis, & Saracenis in Verb. Zabazala ita dicens de Turcis. Quaelibet Meschita habet unum Sacerdotem de primis, & unum Ministrum, qui vocatur Muezdem, quod sonat praeco, qui supplet defectum Campanarum, ascendit Turrim Meschitae quadratam, in qualibet parte suo tempore fenestram habentem, & ad unamquamque clamat alta voce, obturatis auribus cum digitis, ut vox fortius resonet, in sua lingua verba haec sonantia: Nil aliud posse, nisi Deum, & Mahometus ejus nuncius, Venite ad orationem, Et Legelip, Hallà, Hallà, Verba Arabica indicantia, Non est alius Villon, nisi Deus solus, ut explicat Magrius in d. Verb. Nocturnum addens, hanc Musicam fieri à Turcis quinquies in die, videlicet in Aurora, quam vocant Zauracopio. Hora Tertia, in Vesperis, in Completorio, & in Crepusculo noctis, & qualibet illarum Horarum Turcae faciunt certas genuflexiones, sicut de toto non facimus ad laudem Deiparam, ut scribit etiam Febure in Theatro Turchiae cap. 25 artic. 7 & Magrius cap. 42 pag. 300.

Tandem pro complemento Historiae Campanarum non est omittendum, illarum statutam esse Ecclesiasticam benedictionem, quam vulgus appellat Baptismum, & de qua ego egi in Decisionibus meis Anno 1688 Mense Februario. Hujus benedictionis Auctorem Joannem Papam XIII scribit Emin. Card. Baronius anno 968 num. 91 quo tempore praedictus Papa Campanam Lateranensem more magnificentissimo, antequam ea super Campanile elevaretur, sacris ritibus Deo consecravit, atque Joannis nomine insignivit. Nihilominus Campanarum benedictionem multò antiquiorem esse testatur Menardus in notis ad lib. Sacramentor. pag. 207 & docet Alcuinus, Caroli Magni Praeceptor, qui in octavo saeculo floruerat, & in 27

suis

ctus operibus de eadem benedictione Campanarum mentionem fecit, quod benè observant Magr. in eis Verb. Campana col. 3. in fine. Et Emin. Card. Bona d. lib. 1. cap. 22. sub num. 7. & hæc satis dicta sint de primo capite, & de historia Campanilium, & Campanarum.

Quo ad secundum caput, in quo de Mysterio, & mysticè agendum est de Campanilis, & de Campanis, omnes
28 Doctores in hoc conveniunt, ab eis denotari Prædicatores. Ita Albinus de Divin. offic. cap. 100. cujus verba refert Casalius de Veter. Sacris Christ. Ritib. d. cap. 43. pag. 194. ita scribens. *Prædicator perfectus bifaciè sicut quadam similitudine formatur; siquidem duritia metalli fortitudine mentis; plerumque ferrum, quo sonus eliditur, constantia sermonis imitatur, ac etiam ut Campana pendet de Turri, ita & Concionator sursum cor suspendit, cujus conversatio in cælis est. Campana ligno alligatur, & sunc agitata nunquam desistit personare, ita & Concionator ligno Crucis inhærendo, & charitate colligatus, non desistat die, ac nocte, os suum dilatare, infores exportunè, importunè arguendo, increpando, obsecrando.*

Hebræis in testamento veteri datæ fuerunt tubæ ad convocandum populum, in novo autem constituti sunt Prædicatores significati per Campanas, quæ altiùs resonant, quàm Tubæ veteris testamenti, siquidem eo tempore notus erat Deus tantùm in Judæa, nunc autem in omni terra, ut differit Barbos. d. lib. 3. Voto 102. num. 12. ex Stephano
29 Durant. lib. 1. cap. 22. num. 5. Hinc in triduo Passionis Christi non pulsantur Campanæ, non solùm in signum mæstitiæ, sed etiam ad mysticam significationem, scilicet quia Apostoli destinati Prædicatores in universum mundum, illis diebus ob timorem obmutuerunt, ut ait Rupertus Abbas lib. 5. De Divin. offic. cap. 14. & percutitur lignum, seu Tabula, quæ denotat Christum è ligno pendentem; & ad Patrem clamantem. *Dimitte illis, quia nesciunt, quid faciunt:* ut latius idem Casalius d. cap. 43. pagin. 192. Qui subindè pag. 194. *Vers. Denique hoc addam* subdit, quod in tota Germania superiore, & inferiore, nec non in Gallia, & Anglia ipse vidit in omnibus Campanarum Turribus appositum esse Gallum ex metallo in summitate, ad excitandam, & significandam vigilantiam 30
Prælatorum, quibus principaliter convenit prædicare verbum Dei, quod refert etiam Sarnellius de Basilicograph. d. cap. ult. num. 15. est enim Gallus vigilantiæ typus, ut cecinit Alciatus in Emblem. his verbibus

> *Instantis quod signa canens det Gallus Eoi,*
> *Et revocet famulas ad nova pensa manus.*
> *Turrib. in Sacris effingitur.*

Quamvis idem Sarnelius ibid. num. 15. intendat, ex ipsa effigie Galli in vertice Campanilis ad pedem Crucis, mysticè demonstrari, pœnitentiam Divi Petri, factam ad vocem Galli, ut & nos mirantes Crucem, & Gallum discamus peccata nostra flere; & pœnitendo veniam impetrare.

Magis autem explicat mysticam significationem Campanarum Glossa in cap. 1. Extravag. de Offic. Custodis per hæc carmina.

> *Laudo Deum verum, plebem voco, congrego Clerum;*
> *Defunctos ploro, nimbum fugo, festaque honoro.*

Campanarum namque sonus adhibetur ad honorandum Deum in elevatione, & delatione Venerabilis Eucharistiæ 31
Sacramenti, ad convocandum populum, ipsumque Clerum ad officia Divina, ad funera fidelium, ut pro eis orationes fiant, innuenda, ad fugandas tempestates, & ad dies festivos indicendos, ut latius idem Casalius d. cap. 43. Magrius in Hierolexic. d. Verb. Campana col. 5. & Sarnellius de Basilicograph. 32
d. cap. ult. num. 23. & 24. ubi, eruditionem cum Ecclesiastica instructione uniens, inserit sequentes versus elegantes, inscriptos in Campanili super à fundamentis erecto in Cathedrali Sipontina à munificentia Eminentissimi,

ac Reverendissimi Cardinalis Ursini, tunc ejusdem Ecclesiæ Archiepiscopi, videlicet

Convoco, Signo, noto, depello, concino, ploro,
Arma, dies, horas, nubila, læta, rogos

Sunt namque sex munera Campanarum explicitè in hoc disticho significata, hoc est convocare populum ad arma, ex-
33 In quo regionem illam Turcæ, vel Pyratæ aggrediantur, ut tentarunt Anno 1620. quo incenderunt, & consumarunt ex urbibus duas partes illius civitatis, idcircò ad expellendos infideles ab hac licitum est pulsare Campanas ad arma, secus autem in civilibus quæstionibus, ut pluries declaravit Sacra Congregatio Cardinalium apud Nicolaum in *Flosculi verbo Campana*, & apud eumdem Sarnellium num. 16. Secundo deinde, scilicet distinguunt festos à ferialibus. Notant horas, idem per horologia solaria, quæ depicta videntur in Turribus Sacris, quorum primum Authorem fuisse L. Papirium Censorem, qui illud apposuit Romæ ad ædem Quirini, asserit Chassanæus in *Catalog. Glor. Mundi part. 12. consider. 43.* etiam per horologia rotis ferreis composita, & pulsantia de hora in horam super Campana, de quibus idem Chassanæus hæc habet. *Nihil pretermiseris, aut admirantius dignius ingenio repertum (Horologio) quo rotis, etsi mirabilius vel, per tintinnabulum, seu Campanam, sed, ut videtur, sponte sonans, hora nobis enunciatur.*

Cæterum circa horologia solaria quo ad eorum inventorem discordat Plinius in *Natur. Hist. lib. 2. capite 76.* asserens,
34 quod *Umbrarum rationem, quam vocant Gnomonicen, invenit Anaximenes Milesius, Anaximandri discipulus, primusque horologium, quod appellant Sciothericum, Lacedæmone ostendit.* Sed utrique falluntur, Plinius scilicet, & Chassanæus, nam in Scriptura Sacra habetur *lib. 4. Reg. cap. 20. vers. 11.* quod, ad certificandum Ezechiam Regem ægrotantem de sanitate, & de prolongatione vitæ, Dominus *reduxit umbram per lineas, quibus jam descenderat in horologio Achaz, retrorsum decem gradibus.* Ergo Achaz Rex Judææ Solarium Horologium habebat, vixit autem Rex ille per annos ducentos circiter ante Anaximenem, ut probat Menochius in *Stromat. Centur. 10. cap. 31.* Hic autem nota Lector,
quod juxta magis communem Doctorum sententiam Lineæ horologii Regis Ezechiæ monstrabant semihoras, non integras horas, quia erant horæ viginti, nullus autem dies tam longus in Judæa esse poterat, qui haberet ab ortu Solis usque ad occasum horas viginti; sed horas decem, ut asserit Tirinus in *lib. 4. Reg. cap. 20.* Horæ autem sic dicuntur ab *Horo*, idest Apolline, & Sole, qui *Horus* Linguâ Ægyptiaca appellatur, ut ex Macrobio notat Polidorus Virgil. *de Inventorib. rer. lib. 2. cap. 5.* addens, ab Hermete Trismegisto divisum fuisse diem in *duodecim horas* apud Græcos. At apud Romanos ex eod. 35
Plinio *lib. 7. cap. 60.* tardius introductum fuit eius horologium, & usque ad primum Punicum bellum apud illos viri tantum deputati erant, qui meridiem alta voce denunciarent, cum viderent ex umbra Solem attigisse lineam meridianam. Verùm quia, si dies serenus non erat, sciri non poterat, neque cognoscere meridiem, subdit Plinius ibid. *Tunc Scipio Nasica, Collega Lænatis, primus aqua divisit horas æquè noctium, ac dierum, idque horologium sub tecto dicavit, anno Urbis quingentesimo, nonagesimo quinto:* 36 37
tur Romani per annos sexcentos cives absque horologiis vixerunt, deinde horologia aquea composuerunt, clepsydras appellata, quibus etiam in judiciis utebantur, ut oratores verba facerent juxta horam, ut non sermones horologium protraherent. Hinc Plinius junior in *Epist. ad Pompeium Falconem* ait de *se ipso. Alterum causa agendi, quod decorum arbitrabatur, eo quod jubere posset tacere quemcunque, statutis clepsydris indiceret.* Et iterum *lib. 2. in epist. ad Arrianum. Quas jam in dies clepsydras in æquè ... causas.* Confert ad hæc graziosum Martialis Epigramma *lib. 6. Epig. 35.* de quo- 38

dam

dam Advocato Caeciliano, qui cum non haberet argumenta ad loquendum coram Judicibus usque ad finem clepsydræ, petebat aquam ad bibendum, ut vocem refocillaret, prout tunc erat in usu, ad hoc ut interim aqua clepsydræ finem horam faceret, & judices eum dimitterent. Sic enim ait Martialis

Septem clepsydras magna tibi voce
petenti,
Arbiter invitus Caeciliane dedit.
At tu multa diu dicis, vitreisque te-
pentem
Ampullis potas semisupinus aquam.
Ut tandem saties vocemque, sitim-
que rogamus,
Jam de Clepsydra Caeciliane bi-
bas.

His clepsydris, & aqueis horologiis successerunt Horologia ex rotis, quorum usum habuerunt etiam Romani, nam de horologio æreo portatili loquitur Ulpianus ex sententia Papiniani in *l. Quæsitum 12 §. Papinianus ff. de Fund. Instruct.* Obiit autem Papinianus Anno Christi 214. Spondanus *ad eundem Annum n. 1.* sunt autem commodiora cum rotis, in quibus die, ac nocte habemus certam notitiam horarum tùm ex pulsatione mallei super Campana; tùm ex indice in signis, numerisque appositis, horas demonstrante, non solùm in privatis domibus, sed etiam super campanilibus, & Turribus, à quibus quamvis dies nebulosi sint, monemur de solis cursu, & de quantitate horarum, quas Itali dividunt in viginti quatuor, initiumque earum sumunt ab occasu solis, Germani verò, Hispani, & Galli in duodecim secant, quod faciunt etiam Senenses Martinus *lib. 3 pag. 7.* constituentes principium illarum à meridie, & à media nocte. Uter autem usus melior sit, & securior ex hac horarum sectione? docti homines olim disputabant, inter quos cum adesset Emin. Cardinalis Bellarminus, interpellatus de sua opinione, lepidè respondit, videtur asserendum, minùs securum esse horologium Italum, dum in alio concordant nationes illæ, quæ in quocunque nonnisi sunt inter se discordes. Et hucusque de commodo horarum, quod nobis resultat ex Campanis juxta illa distici Sarnelliani verba *Nota horas.* Qui plura de horologiis desiderant, legant Angelum Roccha *de Campanis cap. 3. & cap. 12.* Hieron. Magium *de Tintinnabulis cap. 6.* atque Panvinium *Rer. Memor. tom. 2. tit. 10.*

Reliqua verba ejusdem distici, *debello nubila*, indicant virtutem, & energiam Campanarum contra tempestates, & fulmina, de quibus infra in quarto capite *Concino læta*, significant communem lætitiam populorum, quæ demonstratur in rebus prosperis, in victoriis, in electione Summi Pontificis, Antistitum urbium, in nativitate Principum; & consimilibus lætis eventibus, in quibus solitum est, plausus facere sonitu, & tinnitu Campanarum. *Fleo rogos*, ultimo loco dicit, ad denotandum fidelium populorum laudabilem usum pulsandi Campanas, dum aliquis moritur, sivè de Principibus, & Ecclesiasticis, sivè etiam de Laicis, atque pauperibus, tùm ad renovandam, in omnibus personis, memoriam mortis, tùm ad excitandam unicuique pietatem, & devotionem ad orandum pro defuncto, quod etiam hodie servari in Anglia, & Hollandia testantur Calelius *d. cap. 43. pag. 391.* Præterquamquod plorare rogos dici potest Campana, quando accenso igne in aliqua domo, jugiter pulsatur, ad convocandam gentem, quæ ignem extinguat, ut ait Jo. Andr. *in cap. 1 n. 13. de Offic. Custod.*

Tandem ad mysticam significationem Campanarum spectat etiam sonitus in crepusculo diei, in meridie, & in sero ad Angelicam Salutationem recitandam, in honorem Augustissimæ Virginis MARIÆ Matris Dei, de quo triplici sonitu agit Petrus Antonius Spinellus *in Throno Deiparæ cap. 20 num. 37.* & Gobat *in Quinario tract. 4. num. 596.* ubi notat, pulsus matutini Auctorem fuisse Joannem XXII. sivè etiam Urbanum II. Meridiani Calixtum III. & Gregorium IX. Vespertini autem

Adria-

Adrianum VI. qui recitantibus orationem *Angelus Domini*, &c. cum triplici Ave Maria, dum pulsatur signum Campanæ, concessit Indulgentiam plenariam, ut scribunt ex Theologis Rodriquez QQ. *Regul.* tom. 1. q. 69. art. 12. Diana *part.* 4. *tract.* 4. *resol.* 24. Quin in Coordinato opere ejus est tom. 4. *tract.* 3. *resol.* 19. ubi docet, prædictam Indulgentiam acquiri etiam ab illam ignorantibus, si existentes in gratia Salutationem Angelicam prædictam ter devotè recitent. Lezana *Verb. Indulgentia* num. 70. tom. 4. & Escobar in *Summa* [illegible] 3. *lib.* tom. 5. num. 54. Quæ licèt, & earum assertionem credibilem asserat Gobat *de tract.* 4. a num. 100. usque ad num. 712. Quibus ego addo ex Cardinali Fagnano in [illegible] cap. *Cupiar Ecclesiæ* num. 4.
62 *De off.* [illegible] Certum est, quod S. Carolus Borromæus, ut scribit Jo. Petrus Juffanus in eius vita *lib.* 8. *cap.* 2. *pag.* 558. *Quando sentiva dare il segno dell'Ave Maria, s'inginocchiava subito doue si trovava benche fosse stato in mezo del fango, come io stesso ho osservato, e quando era à cavallo, smontava per dirla in ginocchio.* Quod etiam practicatum fuisse ab Eminentissimo, & Religiosissimo Domino meo Cardinali Gregorio Barbadico Episcopo Patavino, testis oculatus sum ego per annos triginta, & ultra. Ac jure quidem, nam, ut scribit S. Antoninus 3. *part.* tit. 15. cap. 24. §. 2. *Statuit Ecclesia singulis diebus pulsari ter Campanas Ecclesiarum de sero, & iterum de mane, & meridie, ad quod* [illegible] *honorem Beatissimæ Virgo,* [illegible] *laudetur ex Salutatione Angelica.* [illegible] Gobat *de tract.* 4. Quinimo num. 593. aliquos Theologos asserentes, ad instantiam Elisabeth Reginæ Hispaniarum concessam esse Indulgentiam plenariam recitantibus, qui tres quaterni sequentem orationem

Ave Virgo gloriosa, Stella Sole clarior,
63 *Mater Dei gratiosa, favo mellis dulcior,*
Rubicunda plus quam Rosa, Lilio candidior,
Omnis virtus te decorat, omnis Sanctus Te honorat,
In Cœlo sublimior. Amen.

Quo ad Tertium. Loquitur [illegible] rendo de Campanis, & Campanilibus notanda sunt sequentes conclusiones.

Prima conclusio. Campanarum, & Campanilium ædificatio adeò spectat ad divinum cultum, & ad publicam 64
utilitatem, ut si opus sit aliqua vicina domo ad Campanile ædificandum, posse cogi dominum illius ad illam vendendam, causa enim Religionis spectat ad publicam utilitatem. Gl. per Thesaur. *Quæst. Forens. lib.* 1. q. 64. num. 6. Vincent. de Franchis *Decis.* 223. num. 5. & 6. Maceraten. *lib.* 1. *var.* [illegible] 122. *cas.* 29. Germonius in *Praxis. [illegible] Eccl. quæst.* 101. Joan. Maria Novarius QQ. *Forensium part.* 2. *quæst.* 1. num. 6. & 11. Ursaria *Contr. For. part.* 2. *lib.* 22. num. 17. & Barbosa alios auctores, & rationes cumulans *de Jure* [illegible] *Voto* CII. *lib.* 1. à num. 40. & *seqq.* ubi tamen num. 48. conclusionem limitat, si vicinus esset passurus maximum incommodum, puta quia ad fabricandum Campanile, opus esset scindere unam partem alicuius Palatii, vel domus amplæ, & formosæ, prout etiam si fenestræ illum Campanilis prospicerent interiora vicinæ domus, agi enim posset ad eas claudendas, vel si nimius sonus campanarum ex illis fenestris egrediens molestiam nimiam degentibus in vicina domo causaret, Equidem etiam in hoc casu essent claudendæ, ut ex Melchior. Phæb. Lusitano *Decis.* 73. *part.* 2. demonstrat idem Barbosa *d. Voto* num. 43.

Secunda Conclusio. Campanæ noviter non sunt collocandæ in Campanili, nisi prius ab Episcopo sint benedictæ, 65
ut declarasse S. Rituum Congregationem die 5. Julii 1614. referunt Gavantus in *Manual. Verb. Campanæ* in addit. n. 1. & Barbosa, *Decis. Apostol. collect.* 82. num. 2. & *d. Voto* 103. num. 36. & 37. ubi sic statuisse adverti S. Carolum Borromæum in *Conc. Prov.* 4. *tit. de Campanis*, quod scribit etiam Haymus Curtius in *Apparatu Concilior. ejusdem Sancti. tit.*

Ricard. verb. Campana, subdens in iis-
66 dem Conciliis Mediolanensibus decretum esse, quod Campanæ pulsentur pro Divinis Officiis, ad elevationem Corporis Christi in Missa, in Processionum initio, donec totus Clerus egressus fuerit, & cum redire cœperit, nec non cum pertransierit ante aliam Ecclesiam. Pridie Vesperi pro concione sequentis diei, & postridie mane. Ad Salutationem Angelicam in alba, in meridie, & in Vespere, ac prima hora noctis pro defunctis. Pro doctrina Christiana diebus festivis, & dum defertur Eucharistia ad ægrotos. Pro Antiphona, seu Litaniis B. M. Virginis recitandis in Sabbato sub Vesperum ante crepusculum. Imminentibus procellis. In festo Sancti, cujus Reliquiæ habentur. In visitatione Episcopi, & in morte tam Prælatorum, quàm privatarum personarum juxta usum laudabilem Parochiæ, qui quidem sonitus Campanarum æquè servantur etiam in hac Civitate, & Diœcesi Panormitana, etsi de eis non habeantur præcisa Decreta. Campanas autem benedicere
67 non possunt Abbates nisi pro usu suarum Ecclesiarum, ut in puncto docet Marquanus *Var resol* 118 *col* 3 Barbosa *d Voto* 102 *num* 32 & Pignatellus *tom. 3 consult* 68 *num* 8 quod ego quoque demonstravi supra *Decis* XIII *a num* 21 *& seqq & Decis* XIII *num* 78 ubi Doctores hanc quæstionem tractantes, & duas sententias adduxi; spectat enim hoc munus benedicendi Campanas ad Episcopum, à quo sunt servandi Ritus Sacri in Pontificali præscripti, quos examinat Gavantus in *Tract Cæremon. lib* 2 *sect.* 12 *cap* 3

Tertia Conclusio. Etsi olim magna fuerit altercatio inter Religiosos men-
68 dicantes ex una, & Ecclesias sæculares ex altera, circa numerum Campanarum, quas habere, & adhibere possent ipsi Regulares in suis Campanilibus, de qua scripserunt Oldradus *cons* 228 & Albericus in *suo Dictionario Verb. Campana* & quamvis ad pacificandos eosdem Ecclesiasticos de hac re dissidentes Joannes Papa XXII. sanciverit, Regulares Mendicantes una tantum Campana contentos esse debere, ut legitur in *Extravag. Unica De Offic. Custod.* Nihilominus consuetudo universalis derogavit eidem Extravaganti, quia ferè omnes Religiosi Mendicantes, quamvis strictioris vitæ (excepto PP. Capuccinis) plures habent Campanas, ut ubique videmus, quam consuetudinem non esse improbandam, docent Angelus Roccha *de Campanis tract* 36 Durantes, & alii relati à Barbosa *d Voto* 102 *num* 62 *& num* 74 *et* 75 ubi advertit, quod si de præsenti Regulares vellent augere numerum Campanarum in suis Campanilibus, possent à vicinis, & ab aliis molestiam sustinentibus prohiberi, non obstante prædicta consuetudine, quæ licet valeat in Campanis pluribus jam solitum, non est extendenda ad majorem numerum, quia consuetudo tantùm habet in potentia, ut est axioma apud Juristas, quantum habet in actu *l* 1 *§ Julianus ff De itinere*, aliisque per Menochium *de retinendo poss. remed* 3 *num.* 57. Et quod Sacra Congregatio *de Episc. & Regular.* sæpè prohibuerit Regularibus imponere in Turri Campanaria novam, & majorem Campanam, & jam impositam amoveri, ne turbarent Moniales vicinas, testatur Pignatellus *tom* 3 *consult* 34 *num* 7 videlicet in una *Augustinorum* 21 *Januarii* 1642 & aliis vicibus, ea ratione quia immoderatus Campanarum sonitus prohiberi potest, Alciatus *lib* 8 *Parerg. cap* 11
Gratian *Discept forens cap* 176 *num* 16 69
& 18 Barbosa *d lib* 3 *Voto* 102 *num* 8 quemadmodum expelli potest faber, & malleator, qui obstrepens impedit, ut studeat Doctor, vel Scholaris vicinus, Menochius *de Arbitrar casu* 271 Barbosa *d Voto* 102 *num* 82 83 84 ubi notat, de hoc fabri ærarii importunitate intellexisse Apostolum, in illis verbis 1 *Cor* 12 7 *Datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Satanæ, ut me colaphizet.* Quæ verba explicat S Jo. Chry-
sost Homil 26 in d cap 12 scribens: 70
Per Angelum Satanæ Alexandrum ærarium,

[illegible], *Hymenæum*, *Philetum*, *ac denique* [illegible], *qui fidei doctrinæ adversabantur*, [illegible]. Quamvis communiter Scripturistæ declarent vel de infirmitatibus corporis, vel de tentationibus [illegible], quas Satanas ei suggerebat, ut videre est in *d. 2 Cor. 12. 7.* apud Tirinum, Cornelium à Lapide, & alios.

Quarta Conclusio. Pulsare Campa-
35 nas, inspecto ritu antiquo, spectabat ad Sacerdotes, quia sicut in veteri Testamento Deus præceperat, ut Sacerdotes filii Aaron tubis clangerent ad convocandam multitudinem, ita hic ritus ad Sacerdotes novi testamenti transiit, & apud illos diù in Ecclesia permansit, deinde fuit ostiariis transactus, ut scribit Emin. Card. Bona *Rer. Liturg. d. lib. 1. cap. 22. num. 7.* adducens exemplum S. Benedicti, qui in *Regula cap. 47.* hoc munus nunciandæ horæ laudandi Deum Abbatibus imponit, & de eo ait Amalarius *lib. 3. cap. 1.* quod Sacerdotes hoc officium non debent fugere, & in Capitulari Caroli Magni *lib. 6. cap.* [illegible] statuitur, ut Sacerdotes signa tangant horis Canonicis. Idcircò Ordo Romanus, & antiqua Rituaria, itemque *Concilium 4. Carthaginense* materiam Ostiariatus in sola clavium traditione constituunt, nulla habita mentione pulsationis Campanæ, quæ nunc adhibetur, dum ostiarii ordinantur, quia
40 officium pulsandi Campanas postea modicis est translatum in ostiarios, quia decet eum induere illud exercere, [illegible] quam rem Sacram, & pertinentem ad munus sui ordinis, prout decretum fuit in *Concilio Coloniensi part. 3. cap. 31.* & in *Concil. Mediolanensi S. Caroli*, teste Sarnellio in *Bibliographia d. cap. 40. num. 27.* & Magrio in *Hierolexico d. Verb. Campana col. 4. in fin.* Sicut enim Ostiarius aperiendo januas Ecclesiæ invitabat fideles in illam, idem facit convocando ad divina officia populum pulsatione Campanarum. Quod si quis petat, quomodo Ecclesia, quæ usque ad Concilium IV. Carthaginense, & sequentibus sæculis subsequentibus pro materia ostiariatus adhibebat solam traditionem clavium, potuerit hanc ultimationem postea facere, addendo traditionem tintinnabuli, vel funis Campanarum? 45
Respondetur, Christum Dominum in hoc Ordinis Sacramento non ad omnem Ordinem designasse specificam materiam, sed eam tantùm in genere, quæ haberet potestatem illius ordinis significationem; unde non est incongruum, quod Ecclesia possit vel aliam materiam priori addere, ut in ostiariatu, vel etiam primam mutare, & aliam magis expressivam substituere, ut disserit Eminentiss. Card. de Lauræa *de Sacramento Ordinis*, nempè *in 4. sentent. tom. 4. disp. 5. art. 2. num. 48. & 49.*

Quo verò ad modum, & tempus pulsandi Campanas, usus uniuscujusque Ecclesiæ est servandus, non enim in jure habetur prohibitio, seu limitatio, nisi in duobus casibus, primus est tem- 50
pore Interdicti, in quo prohibitum est sonare Campanas. Covarruvias *in cap. Alma Mater par. 1. §. 4. num. 5. vers. 13.* [illegible] *de Campanis lib. 5. cap. 5.* & Suarez *eod. tractatu tom. 5. disp. 34. sect. 1. à num. 14.* non ad salutationem Angelicam in mane, meridie, & sero, ut notat Angelus Rocchus *de Campanis cap. 25. pag. 151.* & Barbosa *d. lib. 3. Votiva num. 30. & 31.* ex doctrina ejusdem Suarezii, qui *d. sect. 3.* tenet, pulsationem Campanarum vetitam esse in signum institutio ad convocandum populum ad divina officia; non etiam in aliis, qualia sunt pulsatio horarum, monitio ad laborem, ad judicia, & his similia. Al- 55
ter casus est in Sabbato Sancto, in quo nulli licet pulsare Campanas ante illas Ecclesiæ Cathedralis in Civitate, vel Matricis in pagis, & Villis, ex *Concilio Lateranensi* (sub Leone X. celebrato anno 1515.) *sess. 11.* in quo fuit statutum: *Quod tam ipsi Fratres* (Regulares) *quàm ipsi Clerici Seculares, etiam super hoc Apostolicæ Sedis privilegio muniti, die Sabbati Sancti, minime audeant, antequam Campana Cathedralis, seu Matricis Ecclesiæ pulsaverit, Campanas in Ecclesiis suis pulsare* [illegible]. *Contrafacientes pœnam* [illegible] [illegible]. Ex

ipsis

post hoc decretum plures responderit Sacra Rituum Congregatio, referente Barbosa in Decis. Apost. [illegible] 82 num. 3 & de eo tractant Frances de Eccles. Cathedr. cap. 24. num. 18 & Pignatellum tom. 9 consult. 108 num. 8 & concordat Rubrica Cæremonialis Episcopor. sub Clemente VIII publicati, ubi lib. 2 cap. 27 dicitur de Sabbato Sancto: *Cantatur Gloria in excelsis, pulsantur que Campanæ, & Organum, & eodemque tempore Ecclesiæ Civitatis, ut pulsent Campanas, nisi eodem signo Campanarum Ecclesiæ*
56 *Cathedralis*. Quæ quidem verba habent vim legis, ut ait Rota in Caesaraugustana *Jurisp. [illegible] Campanarum 15 Martii 1619* coram Dunozetto, quam ponit Tamburinus *de Jure Abbatum tom. 3 Decis. 37*. In qua advertitur, per hanc non tolli quoad vim eorum immemorabilem consuetudinem, qua [illegible] possent aliæ Ecclesiæ Inferiores pulsare suas Campanas in Sabbato Sancto ante illas Ecclesiæ Cathedralis, vel Matricis. Sed tota difficultas consistit in probanda consuetudine immemorabili, quæ debet fieri cum omnibus requisitis positis in Glossa in cap. 1 *De Præscript. in 6*. quibus concurrentibus, sublata itaque consuetudine immemorabili, liberum erit pulsare Campanas in Sabbato Sancto, ut decidit Rota coram Merlino in eadem causa die 9 Aprilis 1624 quæ apud Tamburinum d. tom. 3 est Decis. 38.

His casibus exceptis qualibet Ecclesia potest pro libito Campanas pulsare, neque ab alia potest impediri, nam ridicula est [illegible] hoc [illegible] olim mota in
57 Curia Romana, qua dum vigeret inter Fratres [illegible], ac alios Monachos cum maiori contentione, ut [illegible] primò deberent pulsare Campanas ad matutinum? In qua finaliter terminatum fuit, quod [illegible], primò pulsaret, ut referunt Albericus in Dictionar. *Verb. Campana*. Et [illegible] *lib. 3. Var.* cap. num. 60.

Tandem ne aliquid, quod legaliter
58 dici potest de Campanis, omittamus. Quinta sit conclusio, expensas pro emendis, pro refirmandis Campanis, ubi non sint redditus annui pro fabrica, esse faciendas inter subditos, & ad præscriptam consuetudinem, qua non extante dicendum est in puncto juris, Parochum teneri ad emptionem, & refectionem unius tantum Campanæ. Sanchus *cons. 63 num. 5*. Genuensis *in Practic. [illegible] Eccles. quæst. 249 num. 6* & Tondut *Resol. benefic. part. 3 cap. 133 num. 4 & 5* ea ratione, quia unica Campana sufficit Parocho, & Clericis, ut munus suum adimpleant in convocando populo ad divina, prout testatur Cabalius *de Veter. Jure Christ. Resp. d. cap. 43 ver. Et Ven. Beda pag. 301* [illegible], & observasse, quod in Regno Angliæ, & in Hollandia una tantum Campana habetur in qualibet Parochia, & non plures. Interea, quia pluralitas Campanarum principaliter concernit utilitatem Parochianorum; quarum sonitu fugantur tempestates, & terrentur dæmones, illas excitantes, refectio ipsarum Campanarum, una excepta, de jure spectat ad populum, prout etiam solutio Salarii, quod datur viro deputato ad pulsandas Campanas, ut docte advertit idem Tondut *d. par. 3. cap. 133 num. 5*.

Ultima conclusio legalis est, quod in Oratoriis privatis, existentibus vel in domibus laicorum, vel in grangiis,
aut Conventibus Regularium, non pos- 59
sunt erigi Campanilia cum Campanis; quia hoc est per expressum in Jure canonico prohibitum per textum in *cap. Pervenit*. 10 & ibi Barbosa & alii *de Privileg.* Lezana *in Summa tom. 4 Ad Privileg. Carmelitarum num. 185* Diana *part. 6 tract. 7 resol. 1*. Quæ in Coordinato est *tom. 9 tract. 3 resol. 6*. Nicolaus *in Lucubrationib. Canon. lib. 5 tit. 33 sub num. 7. ampl. 3*. Bossus *in Horreo [illegible] tom. 1 verb. Campana § 5* & Tondut *Resol. benef. part. 1 cap. 25 num. 14*. Et huius prohibitionis evidens est ratio, siquidem inventæ sunt Turres sacræ, & in eis sunt positæ Campanæ ad effectum convocandi populum ad divina Officia, & ad Sacrosanctum Missæ Sacrificium audiendum. Sed hæc convocatio ad Oratoria privata non est licita, quia in illis neque divina Offi-

 cia,

cio, neque Sacrosanctum Sacrificium Missæ celebratur, nisi aliquando ex Privilegio Apostolico pro personis nobilibus tantum, aut Religiosis commorantibus in eorum domibus, seu grangiis, in quibus sunt ipsa Oratoria privata. Igitur Campanæ non sunt in eis ponendæ, seu erigendæ, quod adeo prohibitum censeri debet, ut neque Episcopus possit dare licentiam pro ipsis Campanis in Oratorio privato ad publicam pulsationem erigendis, cum Episcopus non valeat agere contra Sacros Canones, ut docent Barbosa de Episc. alleg. 33 num. 16 & seqq. Jor. Sanus tom. 2 lib. 9 tit. 2 num. 68 Et Fagnanus in cap. Canonum statuta num. 321 De Constitut. ubi non in cap. Dilectus 3 num. 2 usque ad num. 22 De Tempor. Ordinat.

Quo ad Quartum caput Decisionis hujus, in quo de Campanis supernaturalibus est agendum, habet referre plura exempla virtutum supernaturalium, quas produxere, & in dies producunt ex Campanarum benedictarum sonitu. Primò

60 pulsatio Campanarum terret dæmones, & eos in fugam convertit. Lepida est historia, quam ex Petro Abbate Cluniacensi refert Delrius Disquisit. Magic. lib. 6 cap. 2 sect. 3 in fine nec non Guaccius in Compendio Maleficar. lib. 3 ca. De Sonitu Campanar. diabolum tentasse, novitium, ut discederet à Monasterio, & secum abiret, eumque multis blanditiis ad fugam hortaretur, Superior Monasterii Campanulam pulsavit, cujus sono perterritus diabolus cucurrit, ut se absconderet, & in latrinas proximas se conjecit. Subdit notatum Delrius ubi supra: Quare sæpe fatentur malefica, &, quando à dæmone ad conventus feruntur, signum campanæ audiuntur, confestim dæmones plurimum benedictos spiritus omnis ex sedium dejicere, & ita fuga tempestas deleri. In hujus rei confirmationem narrat lib. 2 quæst. 16. Veri Probatur etiam pag. 130. ex Paulo Grilando lib. 2 de Sortileg. q. 7 Anno 1524 mulierem maleficam, nomine Lucretiam, dum ex congregatione saltantium à dæmone deportaretur domum, audito Campanæ pulsu, statim à prædicto vectore projectam, & rejectam fuisse prope fluvium in agro spinis obsito, ubi facto mane reperta fuit nuda à juvene mihi transeunte. Secundò pulsatio Campa- 61
narum impedit ingruentes tempestates, fugatque & aliò depellit. Testimonia plura habentur de hac supernaturali virtute Campanarum relata à Scriptoribus Ecclesiasticis, & cumulata per Bagattam de Admirandis Orbis Christiani, tom. 1 lib. 3 cap. 2 Append. 1 inter quas recensentur Campanæ B. Raymundi Abbatis Tuerni, S. Dominici Abbatis prope Soram, S. Genovefæ Parisiis, S. Petri Cælestini Aquilæ in Aprutio, B. Bononæ Mihnensis Episcopi, S. Francisci de Paula in Cœnobio Mylæ transfretum Siciliæ; S. Turibii Limensis Archiepiscopi, & inter cæteras mirabiles sunt Nolulæ duæ sanctæ domus Lauretanæ, quæ in ea erant appensæ, quando à Cœlestibus Spiritibus illa Sacra Nazarethana ædicula fuit Lauretum portata, quoties enim oboritur tempestas; aut turbo cœlum miscet horrisonis fragoribus, statim ac ab ædituis pulsarentur, illicò nimbos compescunt, & undique serenant aer. Tertiò Campanæ de per se sæpè sonuerunt, nullo hominum eas trahente, ut servi Dei honorarentur, quod constat exemplis relatis ab eodem Bagatta d. tom. 1 lib. 3 cap. 4 § 1 inter quæ illud ex Usher'io in Indic. Sacro cap. 4. quod ingrediente Romam, ad sacrorum liminum visitationem, S. Columbano Abbate, tempore S. Gregorii Magni, omnes Campanæ Ecclesiarum Romæ, nemine tangente sonaverunt. Item prodigium ex Torello in Hist. Augustin. anno 706. dum Sancta Pega Romam devotionis causa intraret. Quotiescumque B. Gundisalvus Abbas Monasterium suum intrabat, ultrò pulsabant Campanæ, prout etiam quandocumque S. Bernardus Episcopus Vi- 62
quensis revertebatur in suum Episcopium, & alia plura apud Bagattam d. § 2. Quartò non solum Servis Dei viventibus honorem hunc Campanæ, de se sonantes impenderunt, sed frequentur

per iisdem defunctis: hinc in translatione corporum S. Martini Turonensis Episcopi, S. Isidori Agricolæ, S. Romualdi Abbatis, & plurium aliorum supernaturaliter visæ sunt Campanæ de per se sonare, ut d. § 3 [illegible] ex Historiis Ecclesiasticis [illegible] Bagatta demonstrat. Quinto, [illegible] minoris prodigii sunt, [illegible] narrantur de Campana in conventu [illegible] Prædicatorum Salerni in Sicilia, quæ de se sonat, cum brevi aliquis [illegible] ibi est moriturus, ut narrat Maiolus in *Schola Christ. cap. 43 pag. 356* & confirmat Amides Sarnelius in *B. Gregorij d. cap. [illegible] num. 29* subdens, prædictam Campanam vocari Campanam S. Thomæ de Aquino. Similes etiam supernaturales, [illegible] nunciantes proximum obitum Monialium, vel Abbatissæ habentur in Monasterio Bodecensi; & in alio [illegible], testatur idem Maiolus *ibidem*, atque Menochius in *Stuor. [illegible]* centur. 6 cap. 42. Hæ simul [illegible] Bagatta *d. lib. [illegible] cap. 4 in Appendice*. Et tom. 2 *lib. 6 cap. [illegible] num. 15 & 16*. Sexto ad [illegible] operam orationum pro [illegible] in mare, [illegible] naufragio, [illegible] de parte Campana Collegiatæ Ecclesiæ S. Amatoris [illegible] dicitur, in Arce dicta S. Amatoris in Gallia, referente eodem Sarnelio in *[illegible] d. cap. 30 num. 30* & Ma-
63 [illegible], ubi subdit, quod in dicta Arce custodiatur, & [illegible] famosus ensis Orlandi, [illegible] Scribit quoque Leo [illegible] *lib. 2 de [illegible] cap. 14* quem refert Menochius in *Stuor. centur. 6 cap. 42*, quod in Hispania *in [illegible] Campana est, quam vocant [illegible] Campanam miraculorum, [illegible] per aliquot menses pulsante [illegible] Christiana [illegible] pulsatur, [illegible] sonare solet*, [illegible] indicat etiam Magius *de [illegible] Campana cal. 9* & Barbosa *d. lib. 3 [illegible] num. 37* nec non Bagatta *d. tom. 1 lib. 5 cap. 4 in Appendice num. 7*, ubi de eadem Campana [illegible], quod de se sola [illegible] anno 1527. *cum accideret direptio, seu depopulatio Romæ tempore Clementis VII.* [illegible] *anno 1564* [illegible] *Idem [illegible] anno 1601 13 Junij, quo ad 30 diem ejusdem mensis*, [illegible] *Aragoniæ Regni*, [illegible] *Aragoniæ*. [illegible] *Carolus V. Imperator, & Regina [illegible] Philippi* [illegible]. Plura de his apud eundem Auctorem.

Consulto [illegible] omittenda notitia duarum Campanarum immensæ, ut ita dicam, [illegible] ponderis. Una 64
est, quæ à P. Athanasio [illegible] *Mundi Subterr. [illegible]* vocatur omnium Campanarum [illegible], scilicet *Campana Erfurdensis*, quam etiam dicit, *non solum Germaniæ, sed [illegible] mundi maximam* (Est autem Erfordia, vulgò *Erfurd*, urbs ampla, & munita Germaniæ ad fluvium Seram, olim fere [illegible], sed ab Electore Moguntino [illegible], ipsi subest ab anno 1664.) In hac itaque urbe est prædicta maxima Campana [illegible], cujus altitudo est [illegible] cubitorum, [illegible] septem, Peripheria cubitorum [illegible], Crassities digitorum [illegible] cum dimidio, pondus autem librarum [illegible] quadringentarum.

Altera est Campana plus quam maxima *Pekinensis* (*Pekinum*, seu *Pechinum*, aut *Peguinum*, est urbs amplissima, Imperii Sinarum caput, [illegible] referta incolis, quæ nunc subest dominio Tartarorum). De hac Campana extat Epistola *P. Ferdinandi Verbiest ex Pequino ad P. [illegible] data in [illegible] anno 1663* & impressa in *China illustrata* (eruditio scilicet libro [illegible] P. Athanasii Kircherii, [illegible] Amstelodami anno 1667) cum figuris plurimis hominum, locorum, vestium, & aliarum, multiplicium rerum Sinensium)

 In

In quo *part. 5 in fine pagina* 224. ponuntur effigies utriusque Campanæ *Erfordiensis*, & *Pekinensis*. Hæc autem superat in magnitudine *Erfordiensem*, quamvis ab illa superetur in pulchritudine. Itaque Campanæ *Pekinensis* pondus est librarum centum viginti millium. Ejus altitudo est duodecim cubitorum Diameter orificii, sive basis decem cubitorum. Grossities corporis campanæ novem digitorum. Peripheria exterior triginta novem cubitorum. Cubitus autem Sinicus dividitur in decem digitos, quorum novem æquivalent pedi nostro geometrico; adeout prædicta Campana in altitudine sit ultra tresdecim pedes nostrates cum dimidio. Quàm utilis, & delectabilis est Lectio Historiarum Et hæc sufficiant de Campanis, & Campanilibus pro ornatu Ecclesiarum, & pro convocandis fidelibus ad Sacrosanctum Missæ Sacrificium.

DECISIO XLVI.

ARGUMENTUM.

Quia non licet Sacrificium Missæ peragere in Ecclesia profanata, violata, seu polluta: agitur de Ecclesiarum profanatione, violatione, & pollutione. Docetur, quid sit Pollutio Ecclesiæ? Quæ loca sint pollutionis capacia? Quæ actiones Ecclesiam polluant? Et latè disseritur de homicidio facto in Ecclesia, de effusione sanguinis, & seminis humani, & de sepultura infidelium, atque excommunicatorum. Declarantur effectus pollutionis, & quæ functiones sint prohibitæ in Ecclesia polluta? Reconciliare Ecclesias pollutas quis possit? Quidquid disputant DD. de Ecclesiis pollutis, hic recensetur; additis historiis, & eruditionibus multis.

SUMMARIUM.

1 *Missæ Sacrificium non offerendum in Ecclesia violata.*
2 *Ecclesia quot modis violetur?*
3 *Profanatio Ecclesiæ quæ, & quotuplex sit?*
4 *Excommunicatio Papæ reservata contra fractores Ecclesiarum.*
5 *Sententiæ in Ecclesia dari non possunt.*
6 *Actiones quæ licitè fiant in Ecclesia, & quæ non?*
7 *Congregationes, & Capitula artificum non sunt faciendæ in Ecclesia*
8 *Ludi theatrales, & saltationes in Ecclesia prohibitæ.*
9 *Profanare Ecclesias quando liceat?*
10 *Præpositura SS Trinitatis de Padua quando diruta Ecclesia.*
11 *Villæ Turris, & Aliceberis Rectores cur exigant annuam Pensionem Duc 24. à Præpositura SS Trinitatis?*
12 *Moniales Eremitæ de Padua translatæ de Pontecurvo ad locum in Vantio.*
13 *Ecclesiæ profanatæ ligna, & lapides cui applicandi?*
14 *Execratio Ecclesiæ quid sit? & quomodo fiat?*
15 *Benedictionis Ecclesiæ, & Consecrationis differentia.*
16 *Pollutione quomodo profanetur Ecclesia?*
17 *Pollutio Ecclesiæ quid sit?*
18 *Macula moralis cur appelletur Pollutio Ecclesiæ?*
19 *Oratoria privata num pollui possint? &* num. 34.
20 *Publica injuriosa actio polluit Ecclesiam, non occulta.*
21 *Publicum quid dicitur sex modis*
22 *Publicum fit tripliciter.*
23 *Notorium quid sit? & Quotuplex?*
24 *Notorium quot personarum notitiam requirat?*
25 *Manifestum quid sit?*

26 Fo-

26 Famosum quid sit?
27 Occulta quando dicatur pollutio Ecclesiæ?
28 Pollutio Ecclesiæ à quo Jure sit introducta?
29 Tabernaculum, & Templum Hebræorum quoties pollutum?
30 Effectus pollutionis loci Sacri qui sint?
31 Differentia inter Censuras, & Pollutionem Ecclesiæ.
32 Loca Sacra capacia pollutionis, quæ & quot sint?
33 Cæmeterium quando polluatur ex pollutione Ecclesiæ?
34 Oratoria etsi privata, in quibus litatur, sunt capacia pollutionis.
35 Pollutio Ecclesiæ an sit si fiat in capellis, aliisvè locis contiguis, & unitis Ecclesiæ?
36 Sacristia polluta, an polluatur Ecclesia?
37 Pollutionis lex an sit odiosa, vel favorabilis?
38 Lex pœnalis quando latè interpretetur? Et dicatur favorabilis?
39 Eucharistia olim servabatur in Sacristia.
40 Pastophorium quid sit?
41 Sacristia est locus Sacer, & pars integralis Ecclesiæ; capax pollutionis Ecclesiasticæ.
42 Pollutio Ecclesiæ ex quibus actionibus fiat?
43 Publicitas requiritur actionum pollutivarum loci Sacri.
44 Homicidium quoquomodo commissum in Ecclesia eam polluit.
45 Glossæ opinio præfertur opinioni aliorum Doctorum.
46 Vulnus illatum extra Ecclesiam vel in ostio Ecclesiæ an polluat illam?
47 Homicidium inculpabile non polluit Ecclesiam.
48 Dubius pollutionis Ecclesiæ casus decidendus arbitrio Episcopi.
49 Homicidium cum moderamine inculpatæ tutelæ in Ecclesia an eam polluat?
50 Homicidium in Ecclesia ex sententia Judicis illam violat.
51 Homicidium in Ecclesia ad defensam bonorum, vel honoris utrùm illam polluat.
52 Occisio Martyris in Ecclesia eam polluit.
53 Sanguinis modica effusio in Ecclesia an causet pollutionem?
54 Sanguis è naso percusso an polluat Ecclesiam?
55 Semen humanum effusum in Ecclesia quando eam polluat?
56 Copula carnalis prohibita in Templis etiam ab infidelibus.
57 Coitum exercentium in Ecclesia punitorum à Deo exempla.
58 Sepultura infidelis, aut excommunicati in Ecclesia ea polluit?
59 Puer non baptizatus è parentibus Christianis sepultus in Ecclesia an illam polluat?
60 Excommunicatorum cadavera divinitùs ejecta è sepulturis.
61 Ecclesia consecrata ab Episcopo hæretico an sit polluta?
62 Missa non potest celebrari in Ecclesia polluta.
63 Horæ Canonicæ non recitantur in Ecclesia violata, neque Sacramenta administrantur, excepto Baptismo, Pœnitentia, & Viatico.
64 Processiones, benedictiones, aliævè publicæ functiones an in Ecclesia polluta sint faciendæ?
65 Sepeliendi non sunt fideles in Ecclesia, pollutione ejus durante. Et nùm clerici, & religiosi?
66 Pollutionem Ecclesiæ non servantes quas pœnas incurrant?
67 Reconciliatio Ecclesiæ tollit pollutionem ejus. Et à quo facienda?
68 Regulares an reconciliare possint suas Ecclesias pollutas?
69 Reconciliatio Ecclesiæ pollutæ an committi possit jussu Episcopi?
70 Reconciliata an sit Ecclesia polluta, si in ea quis celebraverit Missam?
71 Cæmeterii in reconciliatio semper committi potest simplici Sacerdoti.
72 Procuratio an debeatur Episcopo reconcilianti Ecclesiam pollutam?

Quo

QUoniam, prohibitum est à Sacris Canonibus, si violetur Ecclesia, in ea Sacrosanctum Missæ Sacrificium celebrare, *cap. Ecclesiam 2. & cap. 2. de consecrat. dist. 1. cap. 1. qui. De sentent. excommunic. in 6.* Violatione enim sequuta, organa divinæ laudis suspenduntur, ut dicitur *in cap. fin. De consecrat. Eccl. vel Alt.* Et officia Divina ante reconciliationem non sunt in ipsa persolvenda, *cap. Duorum De Purificat.* Neque corpora fidelium ibidem sepelienda. *Cap. Unic. De consecrat. Eccl. vel Altar.* Ideirò antequam ad ulteriora procedamus, agendum est de Ecclesiæ violatione, & sex circa illam sunt examinanda.

1 Quot modis violetur Ecclesia?
2 Quid sit Pollutio Ecclesiæ?
3 Quæ loca sacra sint capacia pollutionis?
4 Quibus actionibus polluatur Ecclesia.
5 Qui sint effectus hujus pollutionis?
6 Quibus remediis pollutio Ecclesiæ tollatur?

Quo ad Primum. Pluribus modis Ecclesia potest violari, sed potissimùm
2 tribus, Profanatione, Execratione, & Pollutione. Profanatio est duplex, una à jure prohibita, altera permissa.
Prohibita Ecclesiæ profanatio est, quæ
3 fit per quamcunque actionem loco Sacro injuriosam, & ipsius Dei, qui in eo loco, tanquam in propria domo, dicitur habitare, offensivam. Hujusmodi sunt furta cum fractura murorum, vel januarum, & incendia, contra quorum auctores lata est excommunicatio Summo Pontifici reservata *cap. Tua nos,*
4 ubi Glossa *Verb. Publicari De Sentent. excommunic.* nec non actus irreverentiales, quales sunt indecentes, vel mundanæ confabulationes, negotiationes, actus forenses, & consimiles, qui omnes prohibiti sunt fieri in Ecclesia *cap. 2. & in cap. Cum Ecclesia. De Immunitate Eccl.* Sperell. in *Decis. LI. per totam.* Adeòut sententia Judicis laici prolata in Ecclesia sit ipso jure nulla. *cap. Decet § fin. De Immunit. Eccl.* Quod si esset criminalis, & in causa sanguinis, Ju- 5
dex incurreret in excommunicationem. *d. cap. Cum Ecclesia. eod. tit.* Barbosa *de Jure Eccl. Univers. lib. 2. cap. 3. num. 10.* ubi advertit, quod è contra actus voluntariæ jurisdictioni, & alii, qui sunt de re spirituali, vel Ecclesia- 6
stica, possunt haberi in Ecclesia, ut disputationes Theologicæ, & Litterariæ, Doctoratus, & similes. Sylvest. *Verb. Immunitas 1 num. 3.* At qui concernunt res profanas, vel laicales, non sunt liciti, quales sunt consilia, seu capitula contratrum, vel artificum laicorum, qui in Ecclesiis se congregant, pro electione officialium, aut compu- 7
tis faciendis. Abb. *in d. cap. Cum Ecclesia num. 10.* Sperell. *d. Decis. LI. num. 20. & 21.* Quod malè servatur hic Patavii, præcipuè in Ecclesia S. Rochi, ad quam tanquàm vicinam plateis solent se reducere confratriæ artificum pro terminatione suorum negotiorum, non sine gravi irreverentia loci sacri, ob strepitus, & contentiones, quas inter se habent, contra textum *in cap. Decet. De Immunit. Eccl. in 6.* ubi Glossa notat, actus prædictos in Ecclesia habentes mortaliter peccare, quod eò magis procedit, attenta Bulla B. Pii Quinti incipien. *Cum primum, sub Calendis Aprilis 1566.* circa reverentiam Ecclesiis præstandam, cujus tenorem exscribit Barbosa *d. lib. 2. cap. 3. num. 36.* Ideircò etiam ludi theatrales, monstra larvarum, ludricæ festivitates, chori sæcularium, musicæ cantiones profanæ, & saltationes omninò vetitæ censentur in locis sacris, *cap. Cantantes, 92. d. & cap. Cum decorem De Vit. & honest. cleric.* S. Tho- 8
mas 2. 2. q. 91. art. 2. Barbosa *d. cap. 3. num. 16.* referens ex approbatis authoribus, quod olim accidit in Saxonia, nonnullis saltatoribus in Ecclesia S. Magni, qui in pœnam suæ irreverentiæ non potuerunt abstinere in saltatione per integrum annum, & coacti fuerunt absque cibo, & somno jugiter per annum saltare. His igitur actibus in Ecclesia commissis, ipsa dicitur profanari,

& vio-

& violari, non ita tamen, ut ibi remotum, & abjectum, non liceat, celebrare Missam, vel officia Divina, ut benè notat Passerinus de Pollutione Ecclesiæ disp 1 cap 3

Profanatio Ecclesiarum permissa est, quando dirutæ sunt, & ob nimiam
9 egestatem nullus est, qui velit, aut possit, illas restaurare, in hoc enim casu concessum est Episcopis à Concilio Tridentino sess 21 de ref cap 7 easdestruere, locum sacrum profanare, & ad usus profanos, non sordidos, erecta tamen ibi Cruce, convertere Et quod statutum est ob egestatem, locum habet ob aliam publicam causam, qualis fuit anno 1509 In quo obsidente Maximiliano Primo Imperatore hanc Patavinam urbem cum [illegible] millibus militum, Venetus Senatus pro tanta Urbis detentione [illegible] omnia ædificia extra mœnia demoliri ad unius milliaris latitudinem, cumque extra portam Codalunga esset Ecclesia Parochialis
10 meæ Præpositura, titulo Sanctissimæ Trinitatis, diruta remansit, & fundus ejus nunc [illegible] est penes columnam cum Cruce ibi erectam, [illegible], & jura ejusdem Præpositura translata sunt in Ecclesiam S Jacobi, assignata per Summum Pontificem
11 perpetua annua Pensione Ducatorum Venetorum quinquaginta ex redditibus Præpositura tum Archipresbytero Villæ Turris, tùm Parocho Abacheti, pro reparatione [illegible] extra positam Civitatis, & earum Ecclesiis Parochialibus respectivè suppositarum, & annexarum, ut constat ex historia Portenarii De felicitate Paduæ lib 3 cap 4 & lib. 9. cap 22 pag. 438. & aliis publicis scripturis Porrò etiam publica causa cessante, & extra casum vetustatis permissum est Episcopis ob aliquod [illegible] locum Sacrum profanare, & Ecclesiam demoliri, ut [illegible] Card de Luca in Annot ad Concil Trid discurs 17 num 3 quod practicatum fuit hic Patavii
12 [illegible] ob hanc causam in translatione Monialium Eremitarum ad novum Monasterium in Vantio de angusto, & infelici domo, quam habitabant in contracta Pontis Corvi, ubi Ecclesia, quam officiabant, diruta, & destructa fuit, ipsaque domus cum loco, ubi erat Ecclesia, sæcularibus personis vendita Sed utrùm in casu demolitionis Ecclesiæ, cæmenta, & lapides ejus adhiberi possint pro profanis ædificiis? De Jure est negativè respondendum per text in cap. 13
Ligna De Consecr dist 1 & cap Ad hæc. De Religios domib Navarrus De Spoliis Coron § 18 in fin quamvis & hoc malè in praxi [illegible] asserunt Facta autem hac profanatione Ecclesiæ per ejus destructionem, extra dubium remanet, quod in eodem loco Missæ Sacrificium celebrari non possit, neque locus ille gaudeat immunitate [illegible] lib 2. cap 3 num 62 Diana Coordinatus tom 9 tract 1 resol 6. num 8 quæ in veteri est part 6 tract 1 resol 1

Execratione profanatur Ecclesia; quando ipsa prius fuerat consecrata, deinde ejus muri vel casu, vel violen- 14
tia hominum destruuntur, aut vetustate decrustantur, cum enim consecratio Ecclesiæ inhæreat parietum crustæ internæ, in qua fiunt unctiones, & Cruces, ut docuimus supra Decis XII num. 26. si hæc crusta parietalis pereat, etiam consecratio tollitur, & Ecclesia ipsa execrata dicitur, & profanata Azor tom 2 lib 9 cap 7 q 3 Passerin de Pollut Eccl disp 1 cap 4 ubi num 4 benè advertit, quod licèt execratio hujusmodi auferat consecrationem Ecclesiæ, itaut opus sit, iterum illam consecrare, nihilominus non est prohibitum in execrata Ecclesia celebrare, si Altaria intacta, & firma consistant, siquidem Ecclesiæ execratio non profanat Altaria, ut etiam docet Abbas in cap Proposuisti num 2 De Consecrat Eccl vel Altaris Layman lib 5 tract 5 cap 5 n 17 & Jordanus tom 1. lib 3 tit 12 num 1 & 2 Quod si Ecclesia à principio consecrata non fuerit, sed solummodò benedicta, per dejectionem parietum, aut eorum decrustationem, non tollitur benedictio, & ratio est,

quia

quia benedictio inhæret solo Suarez
15 in 3 p tom 3 disp 81 sect 4 vers 6 Passerinus alios allegans d d p 1 cap 4 num. 2. & ideò benedictio semper durat, & quamvis Ecclesia per violentiam, aut injuriam hominum circa parietes, solumve profanetur, aut deturpetur, (ut factum fuit à Maxentio Imperatore, qui in Ecclesiam, quam S. Marcellus in beatæ Lucinæ ædibus dedicaverat, catabuli bestias transferri jussit, & ibi ab eodem S. Marcello custodiri, ut in Brev. Rom. die 16 Januar.) litare tamen, & Divina persolvere non est prohibitum.

Pollutione autem profanatur Ecclesia, quando in ea injuriosè effunditur
16 aut sanguis, aut semen humanum, vel inferuntur cadavera infidelium, ut infra explicabimus, quia cum hæ actiones materialiter semper deturpent, & maculent locum, super quo cadunt, ita moraliter consideratæ dicuntur habere vim polluendi, maculandi, & deturpandi sanctitatem loci sacri, quamvis enim Ecclesia, quæ benedicta, & sanctificata est, coinquinari verè, & propriè non possit cap. fin. 15 q 1 cap. Quod quidam 1 q 1 & cap Vestra De Cohabit. Cleric. & mul. nihilominus per quamdam metaphoram dicitur pollui, coinquinari, & deturpari, propter abominationem, ac horrorem resultantem ex illa turpi, & injuriosa actione, commissa in loco Sacro, quæ causat terrorem in humanis mentibus, ut differit Glossa in cap. Unico verb. Polluta De Consecr. Eccl. vel Altar. in 6 Barbosa de Episc. alleg. 28 num. 20 & Passerinus d. disp 1 cap 7 per totum.

Quo ad Secundum. Pollutio Ecclesiæ est Macula moralis, qua locus Sacer ex publicis actionibus ab Ecclesiastico jure pe-
17 culiariter vetitis, ita quodammodo afficitur, ut in eodem tum ipsa Divinorum celebratio, & fidelium sepultura, ante reconciliationem, interdicantur, eo ipso tamen eodem jure lata pœna in transgressores Petr. Franc. Passerinus de Pollut. Eccl. disp. 1 cap 2 num. 4. Singula definitionis verba sunt breviter explicanda. Dicitur Macula tanquam genus, nam maculæ appellatione comprehenduntur omnis deturpatio, & coinquinatio, potissimùm quæ fit in anima per peccatum, quod ab effectu Macula à Theologis nuncupatur Bécanus de Peccat. q 1 cap 7. 18
n. 2. nam peccatum maculam facit in anima, deturpando ejus pulchritudinem, quæ consistit in justitia, & sanctitate. Verùm quia Ecclesiæ sanctitas, & pulchritudo intrinseca, & essentialis non est capax maculæ, à qua inquinetur physicè, & realiter, ideò additur in definitione ly Moralis, ad denotandum, quod per pollutionem maculatur, & coinquinatur Ecclesia, & locus Sacer moraliter tantùm, vel per relationem ad maculam, & coinquinationem, quam contrahit ille, qui actionibus peccaminosis, & turpibus polluit Ecclesiam, vel per opinionem hominum, quibus videtur, maculam eandem peccatoris infusam remanere in loco Sacro, vel etiam, quia deturpatur pulchritudo loci Sacri posita in summo respectu, & reverentia ob exercitium Sacramentorum, Sacrificii, & divinarum laudum, quod habetur in ipso; undè factum est, quod sicut macula peccati dicitur tolli ab anima per aquam vel baptismi, vel lacrymarum in pœnitentia, juxta illud Asperges me Domine hyssopo, & mundabor Psal. 50 ita macula pollutionis Ecclesiæ auferatur per ablutionem cum aqua benedicta, ut infra demonstrabimus. Dicitur in definitione Qua locus Sacer, ut sciamus, Oratoria privata, existentia in 19
domibus laicorum, vel ædificata in viis publicis non esse pollutionis capacia, quia loca sacra non sunt Gavantus in Manual. Verb. Ecclesiæ reconciliatio, n 16. Passerin. disp 2 cap 5 n 3 4 et 5 qui loquitur etiam de Oratoriis privatis, in quibus ex Indulto Apostolico Sacrosanctum Missæ Sacrificium celebratur, ait, enim, quia ipsa Oratoria ab Episcopo visitantur, sed non benedicuntur, ideò cessante benedictione non censentur loca Sacra, & non sunt capacia pollutionis. Porrò hanc defini-

tionem

nec ego non acquiesco, licèt enim ab Episcopus talia Oratoria non benedicantur, sunt tamen benedicenda, ut notavimus supra Decis. XLII num. 83 ex Castaldo lib. 2. sect. 11. cap. 6. num. 4. & esto quod dicta benedictio deficeat, sufficit, immò prævalet, Divina oblatio Sacrificii, quæ sanctificat locum ipsum, saltem donec, & usquequò ibi servetur Altare, & duret Privilegium Pontificium in eo celebrandi Missam, quare mihi videtur magnum esse absurdum asserere, quod si quis paulò post auditam Missam in eodem loco se carnaliter polluat, vel aliam mortaliter percutiat, & humanum sanguinem effundat, non committat Sacrilegium, & licitum sit statim ibidem Hostiam litare, & Sacrificium offerre absque loci reconciliatione, nulla enim differentia est quò ad horrorem in mentibus hominum, & quò ad irreverentiam loci ad Divina peragenda destinati, inter hunc locum, quem Oratorium privatum appellamus, & Ecclesiam publicam, & ideò quæcumque publicaretur actio immunda, vel violentia commissa in Oratorio privato, in quo ex Apostolico Privilegio celebratur Missa, censeo, opus esse reconciliatione ob rationis paritatem, ubi enim est eadem ratio, ibi debet esse eadem Juris dispositio l. Illud ff. Ad leg. Aquil. cap. 1. ubi Glossa in Verb. Licèt de Temporib. Ordination. 6. Sicut enim genus continet omnem speciem, ita generalis ratio continet omnem casum Cravet. cons. 183 num. 3. Et ubicumque ratio habet locum, debet habere locum Lex Thomasserus regul. 299. Siquidem lex non extensivè, sed comprehensivè existit, ubi est eadem ratio. l. Illud C. de Sacrosanct. Eccles. Grattian. disc. for. cap. 818 num. 64.

20 Sequitur in definitione ex publicis offensibus, & quia ut locus Sacer pollutus dicatur, oportet publicam esse injuriam ei factam per effusionem sanguinis, vel seminis humani; aut illationem cadaveris infidelium, si enim sit occulta; non censetur pollutus. DD. quos connumerat, & sequitur Passerinus de Polluc. Eccles. disp. 4. cap. 1. ubi notat, sex potissimum modis aliquod publicum dici, ac denominari. Primò à causa ef- 21
ficiente, eò quod aliquod à persona publica factum sit, & hoc modo Instrumentum dicitur publicum, quando factum est à Notario, qui est persona publica. l. Comparationes. & ibi Glossa. 3. C. de Fide Instrum. cap. Scripta. ead. tit. Secundò à causa finali, & tales sunt leges, quæ publicæ appellantur, tanquam ad bonum publicum directæ l. 1. ff. de Justit. & Jure l. 2. ff. Ne quid in loco publ. Tertiò ab administratione rerum spectantium ad Principem, undè earum ministri dicuntur agere publica ministeria. l. Officiales. C. de Episc. & Cleric. Quartò à loco publico, qualia sunt viæ, plateæ, & forum. l. 1. ff. de Loc. & Itiner. publ. Quintò ab usu omnibus communi, ut in pascuis, ripis fluminum, piscationibus. l. Inter publica. ff. de verb. signif. Et Sextò à notitia alicujus rei, diffusa ad multitudinem hominum, quæ propterea publica appellatur, & hæc triplicater, vel per Notorietatem Juris, aut facti, vel per manifestationem tran- 22
seuntem de una persona in aliam, vel per delationem famæ, seu à fama; adeò ut illud dicatur esse publicum, quod vel est Notorium, vel Manifestum, vel Famosum Glossa in capit. Manifesta 2. cap. 1. Abbas in cap. Vestra num. 11. & cap. Tua num. 2. De Cohabit. Cleric. & Mulier. & Passerin. d. disp. 4. cap. 1. num. 3. Materia Notorii est satis difficilis, & involuta, quia, ut ait Glossa in cap. Manifesta 2. quæst. 1. quandiù de Notorio loquimur, & quid sit noto- 23
rium ignoramus. Et in rei veritate loquitur Fagnanus ubi infra, nec non Pignatellus tom. 10. consult. 113. conantes explicare materiam Notorii, qui post impletas multas paginas, confundunt, & non instruunt Lectorem Notorium est jus, vel factum transiens in notitiam omnium, vel majoris partis eorum Ita Fagnanus in cap. Vestra num. 68. De Cohabit. Cleric. & Mul. qui num. 69. subdit triplex esse Notorium, nempè Juris, Facti, & Præsumptionis. Notorium Juris est evi-

Iii dentia

dentia proveniens vel ex judiciali confessione, vel legali probatione, aut ex ingrata sententia. Notorium facti *est publica rei proveniens ex evidentia rei, quæ nulla tergiversatione potest celari.* Triplex est autem Factum, nempè permanens, deficiens, & redienς. Notorium ex facto permanente, ut in concubina cum filiis publicè domi retenta. Ex facto deficiente, ut in homicidio, blasphemia, furto. Ex facto redeunte, ut in Usurario, qui hodie, dimisit cras, & successivè mutuat pecuniam. Ita Fagnanus in cap. Vestra num. 79. *usque ad num.* 83. Notorium Præsumptionis *est notorio accedens.* Ut quod filius natus, & educatus in domo alicuius sit verus filius ejus. Vel tenentem mensam apertam cum pecunia ad mutuandum esse usurarium. Fagnanus *ibid. num.* 84. *& seqq.* subdens post num. 78. discordes esse Doctores circa numerum personarum,

24 quæ notitiam rei habeant, ut sit notorium, alii enim requirunt majorem partem viciniæ, alii quod saltem sint decem personæ, quæ factum viderint, alii etiam tres, vel quatuor tantùm, sed verior opinio est, remitti ad arbitrium Judicis ipsum numerum personarum, majorem, vel minorem juxta circumstantias facti, loci, aut temporis. Manifestum dicitur, quod notum est minori parti viciniæ, dummodo hæc mi-

25 nor pars constet saltem ex decem personis. Barbosa in d. *cap. Vestra num.* 33. & Fagnanus num. 62. ubi quod talis numerus relinquatur arbitrio Judicis. Famosum est, quod proclamatur à multi-

26 tudine populi, & habetur pro veritate ob solam suspicionem. *cap. Sunt nonnulli* 46. *dist. cap. Sanctum in fine de Consecr. dist.* 4. *cap. Cum inferiente. De Purgat. Canon.* DD. quos cumulat Fagnanus in d. *cap. Vestra à num.* 38. *De Cohabit. Cleric. & Mulier.* Ex quibus omnibus colligere licet, pollutam censeri Ecclesiam, quando effusio sanguinis, vel seminis humani in ea vel est notoria, vel manifesta, vel famosa, cum supradictis circumstantiis, secus si sit occulta; tunc autem occulta reputan-

da est, quando probari non possit, ut 27 (dimidiò rei, & contra subditis omnibus) concludit Fagnanus in cap. *Dilectus num.* 38. *de Temporib. Ordinat.* & Rota coram *Ludovisio Decis.* 193. num. 15.

Alia definitionis verba sequentia hæc sunt: *Ecclesiast. è jure prohibentur actiones ex quibus deprehenduntur,* pollu- 28 tionem loci Sacri, & ejus reconciliationem inductam esse à jure Canonico, licèt enim velit Pallavicinus eam incepisse in lege naturæ à Caino, qui polluit terram, & forsan Altare, per effusionem Sanguinis fratris sui Abelis, & in Lege Mosayca, quando in *Levitic. cap.* 15. monentur Hebræi, ut caverent ab immunditiis Legalibus, ne cum ipsis intrantes Tabernaculum illud polluerint, nihilominùs gratis id asserit, nam Sacri Canones decreverunt, servandam esse pollutionem, & tollendam reconciliatione, ut habetur *in cap. Si motum, & in cap. Ecclesias. De Consecr. dist.* 1. *in cap. Proposuisti. cap. Consuluisti. cap. Aqua. cap. Si Ecclesia. De consecrat. Eccl. vel Alt. & in cap. Unico eod. tit. in* 6. Unde

fit, quod licèt Joab occisus fuerit apud 29 Altare Tabernaculi, ad quod recurrerat 3. *Reg.* 2. 29. nulla mentio fit in Sacro textu de Tabernaculi reconciliatione, & eò minùs quando in Templo Salomonis occisus fuit Zaccharias Summus Sacerdos, de quo 2. *Paralipom.* 24. 21. neque post commissum fratricidium à Joanne, affectante Pontificiam dignitatem, effundendo Sanguinem fratris sui in eodem Templo, ut scribit Joseph *Judæus Antiq. lib.* 11. *cap.* 7. & Tornellius *ad Annum Mundi* 3640. num. 3. quamvis Machabæi ob nimiam profanationem Templi per indignas actiones in eo commissas à ministris Regis Antiochi, (de quibus *in lib.* 2. *Machab. cap.* 6. num. 4. & apud eundem Tornellium *Anno* 3837. num. 5. *& Anno* 3840. num. 2.) voluerint prius illud purificare, & reconciliare, & de hujusmodi purificatione futuris temporibus memoriam annuam recolere, ut scripsi meis supra *Decis. XXVII. num.* 46. *& num.* 63.

Additum est in definitione: *De di-*

ctum

30 *dum jure ipso Divinorum celebratio, & fidelium sepultura ante reconciliationem interdicuntur.* Hi enim sunt effectus pollutionis loci Sacri, de quibus infra in cap. 5. quod scilicet statim ante pollutione secuta per unam ex actionibus injuriosis pariter cap. 4. infra explicandis, statim vetitum sit Sacerdotibus Divina officia celebrare, Sacrosanctum Missæ Sacrificium offerre, & alia Sacramenta distribuere, ut infra latius demonstrabitur.

Tandem dicitur. *Nulla tamen eadem jure lata pœna in transgressores*, ad differentiam Ecclesiasticæ censuræ, per quam

31 Ecclesia, aut locus Sacer Interdicto supponitur, tunc enim qui transgreditur Interdictum, ultra peccatum incurrit irregularitatem. cap. 18. *qui de Sent. Excom. in 6.* at qui non observat pollutionem, & in Ecclesia polluta celebrat ante reconciliationem, peccat quidem mortaliter, (nisi leges excusatio eum tueatur, ut mox dicam) sed nullam incurrit censuram, aut irregularitatem. Passerinus *d. tract. dec. 9. cap. 1. num. 5. & 6.*

Quo ad Tertium, in quo quæritur *Quæ loca Sacra sint capacia pollutionis?* Respondetur, loca Sacra, quæ sunt ca-

32 pacia pollutione, sique polluuntur, egent reconciliatione, duo esse, Ecclesiam consecratam, saltemve benedictam de mandato Episcopi, & Cœmeterium, pariter benedictum, & ad corpora fidelium sepelienda destinata. cap. *Unic. de Consecrat. Eccl. in 6.* Pax Jordanus tom. 1. lib. 3. tit. 11. & Passerinus *de Pollut. Eccles. disp. 1. cap. 1. num. 4.* nec non cap. 2. num. 3. ubi bene advertit, quod si

33 Cœmeterium sit immediate contiguum Ecclesiæ, si Ecclesia polluatur, remanet pollutum etiam Cœmeterium, secus è contra, quia si pollutio accidat in Cœmeterio unito Ecclesiæ, nequaquam Ecclesia censetur polluta, & multò minus si cœmeterium sit ab ipsa Ecclesia distinctum, & separatum. Nicolaus *Lucubration. Canonicar. lib. 3. tit. 39. num. 255.* ea ratione, quia magis dignum trahit ad se minus dignum; sed non vice versa majus dignum trahi potest à minùs dignum. *cap. Quod in dubiis. De Consecrat. Ecc. cap. 1. eod. tit. in 6.* Quod si duo cœmeteria essent ad invicem conjuncta, sed tamen modo, aut sepe separata, per unum non polluetur aliud, licet per unum magis pateat in alterum, quia unum ab altero non trahitur, neque id mentio. Nicolaus *d. num. 255. Vers. Item si sint duo.*

Ecclesiæ autem appellatione venit etiam Oratorium publicum, de licen-

34 tia Ordinarii benedictum, & approbatum pro publica celebratione. Oratoria verò privata non comprehenduntur sub nomine Ecclesiæ, illa scilicet privata, quæ deputata sunt tantummodò ad orationes privatorum, secus autem de illis Oratoriis privatis, in quibus ex Apostolico Indulto Sacrosanctum Missæ Sacrificium peragitur, hæc enim capacia sunt pollutione, ut dictum est supra num. 14. & multò magis Oratoria illa, in quibus ex consuetudine immemorabili utuntur, posita in Palatiis principum, & Proconsulum, seu Rectorum Civitatum, & Arcium, prout in hoc Dominio Veneto Serenissimo, nec non in aliis Oratoriis concessis, ut carceratis, & prætereuntibus in foris ad Missam audiendam, prout hic Palatio in utroque Foro, Prætorio, & Præfectitio, in illa enim omnibus censeo, si pollutio contingat per interfectionem hominis, sanguinis, vel seminis effusionem, opus esse reconciliatione, tanquam statutis, & à Sacris Canonibus requisita ob reverentiam Sacrificii, & ad favorem loci Sacri, tanquam in satisfactionem injuriæ ipsi illatæ, unde discedendum esse omnino duxi à doctrina Passerini, asserentis in prædictis omnibus Oratoriis non dari pollutionem, nec requiri reconciliationem, ut ipse scribit *d. tract. de Pollut. Eccl. disp. 1. d. cap. 5. usque ad cap. 12.* non obstante Doctorum multitudine per eum allegatorum, qui videntur loquuti de Oratoriis privatis, in quibus Missa non celebratur.

Porrò nomine Ecclesiæ, ubi agitur de pollutione, veniunt etiam capellæ, quæ sunt Ecclesiæ unitæ, in quas per 35

Ecclesiam ingreditur, Repositorium, Solarium superius eiusdem Ecclesiæ, in quo sunt Altaria, & ubi solitum est, Missam celebrari, ut in Ecclesia S. Josephi, S. Rochi, & aliarum hic Patavii, Confessiones, seu Sacella subtus Chorum, ut in hac Ecclesia Cathedrali Patavina, Campanile habens situm intra Ecclesiam, fenestræ Ecclesiæ, & scalæ interiores, Meniana, Andronaves, seu etiam interiores viæ, per quas de Sacristia fit transitus ad Capellas, & Altaria, ut in pluribus Regularium Ecclesiis conspicimus, Confessionaria existentia in Ecclesia, vel in muro infixa, Pulpita ad ornamentum Ecclesiæ à parte interiori posita, ut in Ecclesia S. Thomæ Martyris huius Civitatis, Cellulæ ad audiendam Missam, si intra muros principales Ecclesiæ existant, Chorus, Organorum locus, Pulpita, seu Suggesta tabula ad prædicandum in Ecclesia posita, Rotæ in Ecclesiis Monialium, per quas dant, & recipiunt calices, & paramenta, Armaria ad hæc condenda, sive mobilia, sive in parietum concavitate constructa, aperibilia in interiorem Ecclesiæ ambitum, ac tandem turres sepulchrales in ipsa Ecclesia, siquidem si contingat effusio injuriosa humani seminis, vel sanguinis in aliquo ex prædictis locis, semper intelligitur Ecclesia polluta, & opus est reconciliatione, ut docent Jordanus *d. tom. 1 lib. 5 tit. 11* Nicolius *d. tom. 2. lib. 5 tit. [illegible] num. 209 & 210.* & Passerinus *d. disp. 3. a cap. 24. usque ad cap. 41.* à quo excipitur Sacristia, si in ea non sint sepulturæ, asserendo, quod licet in ipsa 36 committatur delictum pollutivum, Ecclesia non dicitur polluta ex auctoritate Doctorum, quos allegat *d. disp. 3. a cap. 28 num. 4.* quamvis asserat *num. 7* antecedenti, non deesse Doctores docentes, delicto in Sacristia commisso, pollui totam Ecclesiam.

Et equidem hæc in fundo veritati congrue adhærere, atque eiusdem Passerini, & aliorum contrariam opinionem impugnare, cum ipsi innitantur falso fundamento, nempè legem pollutionis, & reconciliationis Ecclesiæ pollutæ esse legem pœnalem, odiosam, & correctoriam, utpote prohibitivam Divinorum 37 Officiorum, derogativam libertatis Sacerdotum in ea celebrandi Missam, & quæ privat Christi fideles multis Spiritualibus commodis, ac etiam usu Ecclesiasticæ sepulturæ, ut dicit idem Passerinus *d. [illegible] cap. 19.* deducens ex hoc principio, supradictam legem non esse extendendam, sed strictè interpretandam iuxta regulam notam, *ac Odia sunt restringenda, favores ampliandi*, quod prosequitur Suarez *de Leg. [illegible] lib. 5 cap. [illegible]*

Certum à veritate omninò aberrare, qui sic ratiocinantur, falsum est enim, quod sit lex odiosa illa, quæ promulgata est in obsequium, & reverentiam Divinorum Mysteriorum, quamvis sit circa pollutionem, & reconciliationem Ecclesiæ. Hæc si odiosa dicenda esset, tanquam restrictiva libertatis Mysteriorum, vel spiritualium consolationum Christianorum, eò magis odiosæ appellandæ forent leges de ieiunio naturali servando à celebraturis, & communicaturis, de vestibus Sacris induendis, de lumine adhibendo, de non celebrando, seu communicando feria sexta in Parasceve, & his similes, quas tamen nullus fidelium nuncupabit odiosas, sed favorabiles, tanquam directas ad reverentiam, pietatem, religionem, & Divinum cultum in rebus Sacris. Estne odiosum, onerosum, & pœnale præceptum Maternum, quod mittat filio abstinere per aliquos dies ab uvis passis, seu [illegible] oleo, luto, aliave specie ab impurante, vel temerario [illegible] maculari, ut interim [illegible], expurgari, & à sorde mundari possit? Nonne Mater in præceptione tali, facit ex præceptum favorabile, tendens in eius decus, & honorem, si eum sordidam vestem induere [illegible], & idem affirmandum est de præcepto Ecclesiastico [illegible] celebrandi in loco Sacro polluto, & non sepeliendi fideles in eo, donec à sorde sanguinis, vel seminis humani, mundetur

contur in eo effusi, lavetur, & per reconciliationem mundetur, tanquam emanatio ad ejus cultum, & reverentiam custodiendam, & [illegible] amissam reparandam, [illegible] de ipsa Ecclesia Cath[illegible] (tradit [illegible]) [illegible]. Est [illegible], & non odiosa, [illegible], necessaria & expediens pro [illegible] cum cultu tecto, tamque servanda, & per consequens [illegible], & extendenda etiam ad Sacristiam, prout illam ut ipsam ampliavit, & extendit ad coemeterium contiguum Ecclesiæ, ut legitur in d. *cap. Un. De Consecr. Eccl. vel Altaris in 6.*

38 Sed esto, quod sit lex pœnalis cum [illegible] restrictiva libertatis Sacerdotum circa celebrationem, & Laicorum circa participationem rerum spiritualium, nonne est regula certa, & principium Legale apud Canonistas, & Juristas, quod lex pœnalis est extendenda, & largo modo interpretanda, quæ [illegible] emanavit in honorem Dei, ad impedienda peccata, & animarum pericula avertenda? Ita in puncto docent Joannes Andreas *in cap. [illegible] num. 6 Quæ [illegible] per leges.* Abbas Panormitanus *ibid. num. 5* [illegible], hanc Jo. Andreæ doctrinam esse singularem, & nunquam tradendam oblivioni. Cornelius, utrosque commendans, *in Respons. Moral. lib. 6 q. 10 num. 7* ubi alios concordantes adducit, quibus [illegible] Fagnanum *in cap. Ne innitaris num. 227 De Constit.* ubi [illegible], quod lex quamvis pœnalis dicitur lex [illegible], & extendenda, ubi agitur de securitate animæ. Et *in cap. Statutum [illegible] de Regularib.* scribentem, quod [illegible] etiam exorbitans, & pœnalis extenditur ad casum similem, ad quem si non extenderetur, esset frustratoria. [illegible] *Quæst. num. 24 de [illegible]* [illegible] declarantem, quod lex pœnalis est [illegible] interpretanda, quatenus patitur [illegible] proprietas.

Mod[illegible] Antiqui Canones per verbum Ecclesiæ intelligunt locum Sacrum, & dicatum Deo, ubi loquuntur de reconciliatione facienda ex causa pollutionis 39
cap. [illegible] 10 de Consecrat. dist. 1 [illegible] Deo dicatus. Hinc Sacristiam esse locum Sacrum asseverat Declaratio [illegible] *tract. [illegible] lib. 6 cap. 24 num. 35* nec absque fundamentali ratione, nam antiquitus in Sacristia conservabatur [illegible] Eucharistiæ Sacramentum, ut legitur in Apostolicis Constitutionibus S. Clementis, in quarum *lib. 8 cap. 11* hæc sunt verba: *Postquam omnes sumpserunt, accipiunt Diaconi reliquias, & portent in [illegible].* Erant autem Pastophoria [illegible], quæ [illegible] verbum [illegible] 40
[illegible], quæ interpretatur a S. Hieronymo *in [illegible] cap. 42 thalamos*, [illegible], ut advertit Sarnelli *in [illegible] cap. 41 num. 2 & 3* [illegible], vocari etiam *Secretarium, Cimeliarchium, Vestiarium, Primas venerande, Secretarium*, & de eodem verbo *Pastophoria* [illegible] in iisdem Constitutionibus Apostolicis *cap. 57* [illegible] Sit [illegible] (idest Ecclesia) [illegible] *navi similis. Utrinque Pastophoria* [illegible], quorum unum continebat Sacros libros, aliud Suppellectilia Sacra, ideoque dictum Secretarium *cap. Nemo [illegible] 1* ubi Glossa *in Verb. Secretarium [illegible] 24.* & hoc erat Sacristia, quæ semper tanquam pars necessaria, & integralis Ecclesiæ reputata 41
fuit locus Sacer, & comprehensa sub nomine Ecclesiæ ad instar capellarum, & aliorum locorum, unum corpus constituentium cum ipsa Ecclesia, tum materialiter ob unionem adhæsionem, & ingressum per Ecclesiam, tum ministerialiter, ob conservationem Sacrarum Suppellectilium, & Vasorum, sine quibus sacrificare non licet, unde S. Paulinus in ostio Sacristiæ hoc carmen apposuit:

Hic locus est veneranda Penus, qua conditur, & qua
Promitur Alma Sacri Pompa Ministerii.

Igitur cum sit manifestum, Sacristiam esse locum sacrum, & Deo dicatum; ipsam-

ipsamque, cum sit contigua Ecclesiæ, facere partem integralem ejus, sicut brachium cum corpore humano, & proram, seu puppim cum navi, concludendum venit, esse capacem pollutionis Ecclesiasticæ, itaut si in ea fiat injuriosa, & publica effusio sanguinis, vel seminis humani, de qua infra, totam Ecclesiam censeri pollutam, & opus esse reconciliatione, prout tenent, & docent *Lezana in Tract. Pastore cap.* 12. *q.* 37. & Serra apud Dianam, quos nominat idem Passerinus *d. disp.* 2. *cap.* 28. *num.* 3. Et hæc pro intelligentia locorum, in quibus cadere potest Pollutio.

Quo ad Quartum. Si quærimus, quibus actionibus polluatur Ecclesia? Respondendum est, verè, & propriè
42 esse quatuor actiones illas, quibus polluitur Ecclesia, videlicet I. Homicidium *cap. Proposuisti De consecratione Eccl. cap. Si motum De consecrat. dist.* 1. II. Vulnus, cum humani sanguinis effusione *d. cap. Proposuisti cap. Si Ecclesia. De consecrat. Eccl. cap. Ecclesiis De consecrat. dist.* 1. *Ign. cap. Verum De consecrat. Eccl. in* 6. III. Seminis pariter humani effusio *Eccl. cap. Verum cap. Ecclesiis De consecrat. dist.* 1. *d. Si Ecclesia cap. Significasti. De Adulter. Et d. cap. Si motum.* Et IV. Sepultura excommunicati, vel non baptizati *cap. Consuluisti De Consecrat. Eccl. & cap. Ecclesiam* 1. & 2. *de Consecrat. dist.* 1. Non desunt tamen Auctores, qui prædictas quatuor actiones restringunt ad tria capita, ut facit *Jordanus tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 10. *num.* 4. & alii, qui illas extendunt ad majorem numerum, ut Lezana in *Summa tom.* 3. *Verb. Ecclesia num.* 12. Sed verè, & propriè sunt supradictæ quatuor, ut benè notat Passerinus *d. tract. De Pollut. Eccl. disput.* 3. *cap.* 2. *num.* 4. Verùm, quia valdè conferunt circumstantiæ supradictarum actionum ad inducendam, vel excludendam pollutionem, quæ pauciora, & magis scitu necessaria sunt, breviter hic adnotabimus, per sequentes conclusiones.

Conclusio prima. Prædictæ actiones, ut Ecclesiam pollutam reddant, debent
43 esse publicæ, si enim secretæ, & occultæ sint, non causant pollutionem, ut dictum est supra num. 24. *& seqq.* & diffusè tractat Passerinus *tota disp.* 4. per capita sexdecim, in quibus firmat, publicitatem per factum sufficere ad pollutionem inducendam, sive sit famosa, sive manifesta, sivè notoria de jure, aut de facto dummodo sit cum animadvertentia populi, & cognitione earumdem actionum, numerus autem populi, & personarum pendet ab arbitrio Judicis, ut concludit idem Passerinus *d. disp.* 4. *cap.* 1. *num.* 8. *& DD.* ibi allegati, prosequendo plura alia quæsita circa publicitatem, ibi à curiosis Lectoribus videnda, sunt enim vel obsoleta, vel ferè inutilia, uno excepto, de quo in *d. disp.* 4. *cap.* 16. scilicet, si Superior Ecclesiasticus parvipendat pollutionem verè publicam, nihilominus Ecclesiam remanere pollutam, & opus esse reconciliatione, super cujus reconciliationis omissione nullus dispensare potest, nisi Papa.

Conclusio secunda. Homicidium pollutivum Ecclesiæ debet esse proprium, & corporale, commissum in Ec-
44 clesia, quamvis non intervenerit effusio Sanguinis, ut si homo fuerit suffocatus, aut baculo, vel lapide in pectore percussus, vel simili violentia è vivis sublatus, Passerinus *disp.* 3. *cap.* 1. & *cap.* 7. *num.* 4. Quod si mors non sequatur in Ecclesia, licèt percussio facta sit in ea, non videtur polluta, deficiente effusione sanguinis, ut pluribus DD. citatis docet Passerinus *ibid. cap.* 2. *num.* 4. & Diana Coordinatus *tom.* 4. *tract.* 1. *resol.* 176. quæ in veteri est *part.* 6. *tract.* 4. *resol.* 26. ubi scribit, quod cum alius quidam ita acriter contusus fuisset in Ecclesia sacculis arenæ, ut post tres dies extra Ecclesiam mortuus sit, & alius sumpto vino in Ecclesia mixto veneno, rediens domum exspiraverit, Ecclesiam non fuisse pollutam ex doctrina Abb. in *d. cap. Proposuisti num.* 14. *De Consecrat. Eccl.* Suarez *in* 3. *p. tom.* 3. *disp.* 81. *sect.* 4. *vers.* 2. & aliorum, quia necesse est, inquit,

insulis, ut mors sequatur in Ecclesia; cui contrarium tenent Marchinus de Ord. tract. 3 cap. 10. num. 7. & Layman lib. 5 tract. 5 cap. 5 num. 8. Jordanus tom. 2 lib. 11 tit. 3 num. 371. Antunelius de Regimine Eccl. lib. 1 cap. 14 num. 6. cum quatuordecim aliis, quos cumulat, & sequitur ipse Passerinus d. disp. 3. cap. 4 num. 3 & 4. novissimè Pellicius de offic. Sacerd. lib. 1 cap. 6. dubio primo, ubi loquitur de veneno & Emanuel Gonzalez in Commentar. cap. 7. de Consecrat. Eccl. Quibus cogor adhærere ob auctoritatem Glossæ tenentis in his casibus, licèt mors sequatur extra Ecclesiam, eam remanere pollutam, ut legitur in cap. Unico Verb. Sanguinis De Consecrat. Eccl. in 6. Siquidem in conflictu Doctorum regula est, quod prævaleat opinio Glossæ Calcaneus cons. 6. num. 5 & 6. latè Fagnanus in cap. Cum
45 nos. in fin. De offic. ordin. num. 2. & ratio est manifesta, quia percussio, & contusio homicidialis in Ecclesia est cum horrore omnium, & cum maxima injuria loci Sacri.

Conclusio Tertia. Inflicto vulnere extra Ecclesiam, si mors sequatur intra
46 Ecclesiam, hæc non remanet polluta, quia non censetur injuria affectus locus Sacer. Ita eadem Glossa, in cit. cap. Unico, & DD plurimi congesti ab ipso Passerino d. disp. 3. cap. 5. num. 4. & seqq. ubi duo colligit notanda. Unum, quod si quis existens extra Ecclesiam, exoneret sclopum contra hominem existentem in Ecclesia, & illum occidat, Ecclesia est polluta. Alterum, quod si existens in Ecclesia pilas plumbeas igneas emittat in hostem morantem extra Ecclesiam, hæc non remanet polluta, quia homicidium dicitur factum in loco, in quo erat homo occisus. Jordanus
47 d. lib. 5. tit. 12. num. 15. & 16. quamvis vulneratus confugeret in Ecclesiam, ac in ea effunderet sanguinem, & moreretur. Barbosa alleg. 28. num. 26. & 27. Quod si vulneratio fieret in ostio Ecclesiæ, hæc non esset polluta, quia totum concavum muri factum pro ostio, dicitur esse extra Ecclesiam, ut probat Passerinus d. disput. 2. cap. 31.

Conclusio Quarta, homicidium absque culpa, sed ex accidenti commissum in Ecclesia, illa non polluit, debet enim esse factum cum culpa mortali, ut demonstrant DD apud Passerinum 48
d. disp. 3 cap. 8 num. 4. & 5 cap. 10. & cap. 11 eodem num. 4. Ideò homicidium Ecclesiam polluit, factum cum culpa, etiamsi factum sit per errorem, ut si quis voluisset occidere Petrum, & occidisset Paulum, ut benè sustinet Bardi Disceptat. 6. De Conscientia cap. 8. § 2. n. 3. confutato contrarium sentientibus, quos allegat, & malè sequitur Passerinus d. disp. 3. cap. 3 num. 4. Est enim homicidium injustum, culpabile, & Ecclesiæ injuriosum, immò si sit homicidium factum in Ecclesia ex joco, vel ludo eam polluit, si culpa non caret. Idem Passerinus d. disp. 3. cap. 14. n. 3. & multò magis si patratum sit animo deliberato. Culpa verò cessante, non habetur Ecclesiæ pollutio, ut si homicidium fiat à puero, ab amente, à furioso, seu ex inculpabili inadvertentia. Barbosa alleg. 28 num. 6. & Jordanus d. lib. 5 tit. 11. num. 14. Quod si in prædictis omnibus casibus versaremur in dubio, num culpa intercesserit, nec ne? Alii DD tenent, pronunciandum esse pro pollutione, alii pro non pollutione, ut refert idem Passerinus d. disp. 3. cap. 9. Tutior opinio est, arbitrandum esse ab Episcopo inspectis facti circumstantiis, & præcipuè si ageretur de abortu procurato in Ecclesia, & dubitaretur, an fœtus esset, vel non esset animatus? medicamenta, seu potiones habuissent energiam necandi infantem, nec ne? ut disputant Passerinus d. disp. 3. cap. 21. & DD. ib. per eum citati. De abortu videas Lector mea Excerpta Eccles. cap. 39.

Conclusio Quinta. Non polluit Ecclesiam homicidium patratum in ea cum moderamine inculpatæ tutelæ, idest ad necessariam defensionem ipsius occidentis. Glossa d. c. Unico in prin. De Consecrat. Eccles. in 6. Abbas in cap. Proposuisti. eod. tit. num. 2. Passerinus, qui

qui innumeros DD. numerat d. disp. 5. cap. 29. In quibus autem consistat moderamen inculpatæ tutelæ, ut sit licita aggressoris occisio? videnda mea Enchiridia prædicta cap. 131. num. 38. ubi docui tria requiri. 1. Æqualitas armorum, quia non licet pugione ferire illum, qui percutit pugno. 2. Ut incontinenti fiat repercussio, nam si post moram dicitur vindicta. 3. Ut aliter aggressus non possit salvare vitam suam, aut, si nobilis laicus sit, etiam suum honorem. Bordon. Decis. 81. Si tamen homicidium fieret in Ecclesia jussu Judicis, etsi cum sententia justa, nihilominus Ecclesia remaneret polluta. Gon-
50 zalez in Comment. d. cap. 7. De Consecrat. Eccl. num. 6. Quia sententiæ executio est Ecclesiæ injuriosa ob irreverentiam loci Sacri.

Porrò homicidium commissum in Ecclesia cum moderamine inculpatæ tutelæ non solùm ob defensionem pro-
51 priæ vitæ, propriorum bonorum, & honoris, sed etiam ad tuendam vitam, bona, & honorem proximi non pollucre Ecclesiam concludit idem Passerinus, plures cumulans Doctores ita sentientes d. disp. 5. cap. 31. cap. 32. cap. 33. & cap. 34. etiam si fiat per duellum, seu diffidam, sed circa hoc cautè est procedendum in casu practico, & diligenter discutienda materia cum suis circumstantiis, tàm circa qualitatem personæ occidentis, quàm circa quantitatem bonorum defensorum. Certum est autem, quod ubi sit excessus moderaminis inculpatæ tutelæ, Ecclesia remanet polluta. Sylvester Verb. Consecratio Ecclesiæ 2. num. 5. Barbosa alleg. 28. n. 19. & Jordanus d. lib. 5. tit. 12. n. 30. Idem Passerinus d. disp. 5. cap. 36. & seqq. in quibus alios consimiles casus examinat, Ecclesiam polluentes, inter quos si ibi occidatur à marito mulier deprehensa in adulterio; vel bannitus, aut delinquens non gaudens immunitate loci Sacri? hi etenim sunt ab Ecclesia extrahendi, sed non in ea occidendi, item si quis seipsum occideret in Ecclesia, eam pollueret. Passerin. cap. 45. dub.

Conclusio Sexta. Occisio Martyris, in Ecclesia, illam polluit, quia quo mors est injustior, eò magis est injurio- 52
sa, ut de S. Thoma Cantuariensi, & de S. Stanislao. Jordanus d. lib. 5. tit. 12. num. 8. Passerinus d. disp. 5. cap. 50. ubi notant, in tali sacrilego casu, Sanguinem martyris esse devotè colligendum, ac servandum, locum verò in quo Sanguis cecidit, minimè lavandum esse, quamvis contrarium præcipiatur in homicidiis, vel vulneribus aliorum hominum. At si quis feriret Sacratissimam Hostiam, & ex ea Sanguis miraculosus flueret, non pollueret Ecclesiam. Passerin. d. 6. cap. 12.

Conclusio Septima. Quod si modica esset effusio sanguinis ob leve vulnus inflictum in Ecclesia, non induceret pollutionem. Layman. lib. 5. tract. 5.
cap. 5. num. 7. Passerinus disp. 6. cap. 2. 53
n. 4. In dubio autem an vulnus sit leve, vel mediocre, aut grave? standum est arbitrio Episcopi. Passerin. ibid. cap. 8. num. 4. ubi Doctores. Neque pollueretur, si vulnera etsi gravia infligerentur cadaveri existenti in Ecclesia, ut contra plures contrarium docentes firmat Passerinus d. disp. 6. cap. 7. num. 4. Barbosa alleg. 28. num. 32. & Jordanus d. lib. 5.
tit. 12. num. 33. Utrùm autem magna 54
sanguinis effusio è naribus percussis in Ecclesia, eam polluat? non modica est Casistarum disputatio apud eumdem Passerinum d. disp. 6. cap. 9. num. 5. & seqq. ubi utraque opinione relata adhæret affirmativæ, si percussio esset violenta, & injuriosa nimis, attenta præcipuè qualitate personarum, secùs si inter pueros, vel alio modo modicum injurioso. Et affirmativam amplexus fuit Maceraten. Var. Resol. lib. 2. Resol. 112. casu 4. omninò videndus.

Conclusio Octava. Circa effusionem seminis humani, omnis humani seminis peccaminosa, & publica effusio polluit Ecclesiam. d. cap. Si motum. cap. Ecclesiis. de Consecr. dist. 1. cap. fin. De Consecrat. Eccl. cap. unic. eod. tit. in 6. cap. Significasti 5. De Adulter. Gonzalez in Comment. cap. Consuluisti. num. 7. De Consecr.

sciat Eccl. Passerinus *De Pollut. Eccl. disp. 7 cap. 1.* Per humani seminis effusionem, excluditur semen brutorum, ac maleficorum monstrorum, sed includitur semen tam virile, quam foemineum, quocunque modo effusum, sive per carnalem copulam, sive per voluntariam pollutionem, aut peccando contra naturam, etsi non cadat in terram, dummodò sit voluntaria, & peccaminosa effusio cum publicitate. Passerinus, qui DD. cumulat *d. disput. 7. à capit. 2. & seqq.* praecipuè *cap. 11. & cap. 12.* ubi ponit sufficere quantulamcunque seminis effusionem, non etiam solam ad pannum humectationem, vel distillationem penis. Idem Passerinus *ibid. cap. 13. num. 4.* Bonacina *de Matrim. quaest. 4. punct. ult.* num. 19. qualis est illa Spadonum, & Eunuchorum utroque teste carentium. Sanchez *de Matrimonio lib. 7. disp. 92.* num. 17. Passerin. *cap. 16. n. 4.* Et quamvis de copula coniugali habita in Ecclesia, an per eam polluatur locus sacer disputent Doctores? Concludunt omnes, Ecclesiam pollui ob irreverentiam loci Sacri, nisi coniuges ibi copularentur ex nimia necessitate ad incontinentiae periculum effugiendum. Gonzalez *ad d. cap. Consulerunt num. 7. De Consecrat. Eccles.* Passerinus plurimos DD. numerans *d. disp. 7. cap. 17. num. 4. & cap. 18. num. 4.* Et piè quidem, nam luxuriosos actus maximè Deus odit, & patrati in loco sacro gravissimè Maiestatem Divinam offendunt. Hinc etiam
56 gentiles carnalem copulam fieri in Templis Deorum non permittebant, ut pluribus exemplis ostendit Tiraquellus in *leg. Connubial. XV. à num. 107. & seqq.* subdens num. 129. etiam Mahometem, aliquin incontinentissimum legislatorem, in suo Alchorano hanc legem tulisse: *In templis nullus fit cum foeminis coitus.* Et tandem non fuit Divina iustitia vindicare tantam iniuriam hominum contemptu in loco sacro, ut ex Spondano *ad Annum 874.* num. 2. sic scribente: *Eodem anno cum*
57 *Abdala Saracenorum Princeps ex Africa cum magno exercitu in Italiam veniens, Salernum obsidione cinxisset, Ecclesiamque SS. Martyrum Fortunati, Caii, & Anthes, sibi in habitaculum deligens super ipsum Altare stratum posuisset, dum illuc raptam Virginem comprimere conaretur, trabs è tecto delapsa, licet procul ab Altaris perpendiculo distans, impurissimum Arabem extinxit, illaesa penitus Virgine.* Iuvenem libidinosa furentem insania, coeuntem in loco Sacro cum cadavere puellae, quam ardenter adamaverat, ingens serpens momordit, & necavit, teste Abdia *in Histor. Apostol. lib. 5.* Sanctam Mariam Aegyptiacam, adhuc libidini vacantem, ne Templum ingrederetur, Divina Virtus impedivit, ut *ex Vitis PP.* refert Bagatta *in Admirand. tom. 2. lib. 5. cap. 3. §. 3. num. 2.* addens *ibidem §. 4. num. 9.* quod anno 1630. operarius quidam in Templo Divi Petri in Vaticano impuras cantiunculas recitans, ex altissima machina lapsus, miserabiliter elisus, & comminutus occubuit.

Conclusio Nona. Polluitur Ecclesia, si in ea sepeliatur infidelis, seu excommunicatus excommunicatione maiori, & publicè denunciatus *cap. In consilium De Consecrat. Eccles. cap. Ecclesiis De Consecrat. dist. 1.* Gonzalez *in d. cap. Consulerunt* num. 8. *vid.* in Diana *part. 11. tract. 8. resol. 22.* Quae in Coordinato residet *tom. 4. tract. 1. resol. 131.* Murga *Disquisition. moral. tom. 3. tract. 2. disquisit. 4.* Passerinus *d. tract. de Pollut. Eccl. disp. 8. cap. 1. 2. & seqq.* qui *cap. 3.* num. 4. putat, per solum depositum factum de cadavere haeretici, vel infidelis in Ecclesia eam non pollui, sed malè, quia talia deposita sunt verae sepulturae, etsi temporales, & per ea infertur iniuria loco Sacro, & ideò violatur, & polluitur, & quod dicitur de cadavere, procedit etiam de cineribus, vel de ossibus, omnia enim tanquam execranda sunt indè auferenda, & Ecclesia reconcilianda. Oportet autem excommunicatum esse publicè denunciatum, vel publicum clerici percussorem ad polluendam Ecclesiam, secus si sit occultus, vel minori excommunicatione ligatus. Passerin. *d. disp. 8. cap. 7. & 8.* 58

vel si fuisset quis contumacia ab Ecclesia interdictus, hæc enim censura non causat pollutionem, quia Canones de ea non loquuntur. Passerin. cap. 10. num. 4. Jordanus d. lib. 9. tit. 12. num. 131. etsi illum sepelientes in loco Sacro peccent mortaliter ob prohibitionem, de qua in cap. Si cui. De sent. Excom. in 6. Quod si Excommunicatus publicè denunciatus ante mortem signa contritionis dederit, et absolvendus fuerit, si reperiatur Sacerdos, vel saltem post mortem, et deinde in loco sacro sepeliatur, etiam si non habita absolutione, ea enim non data, polluitur Ecclesia cap. A nobis el 2. et ibi Glossa De sent. Excom. cap. Sacris De Sepult. Sayrus de Sepult. tract. 2. Controvers. 9. num. 21. et 22. Passerinus d. disp. 8. cap.
59 18. n. 4. qui cap. 23. opinatur, non pollui Ecclesiam, si in ea sepeliatur puer non baptizatus, filius parentum Christianorum, at contrarium tenet Suarez tom. 3. in 3. p. D. Thom. d. disp. 81. sect. 4. Casu quinto, etsi tamen ante sepulturam mater esset mortua in ejus utero, quia tunc reputaretur pars matris, et non pollueret Ecclesiam, prout neque eam polluunt Catechumeni, vel alii baptizati solo baptismo flaminis, vel sanguinis, si in Ecclesia sepeliantur. Passerinus d. disp. 8. cap. 23. et cap. 24. et cap. 25. Qui tandem notat cap. 26. censeri pollutam Ecclesiam, et egere reconciliatione, prævia exhumatione, et ejectione ossium infidelium, hæreticorum, et excommunicatorum, quamvis essent sepulti in illo solo, vel fundo, in quo fabricata est Ecclesia, ante ejus consecrationem, et jure quidem, nam cum talia ossa, et cadavera sint abominabilia, retineri in
60 Ecclesia non possunt, ut plurimis monumentis comprobant Historiæ Ecclesiasticæ, de quibus Bagatta d. tom. 2. lib. 9. cap. 1. § 9. n. 8. ubi de quodam milite excommunicato in Diœcesi Cæsarensi, quinquies sepulto in loco sacro, et totiens divina virtute ejecto in publicam viam, donec in profana terra fuit reconditus. Ibi num. 10. De quodam Monacho Apostata, anathematis vinculo constricto, qui, cum inter ignotos navigans ad Indias obiisset in mari, projectus in mare, ab aquis ejectus, et a nautis sepultus in littore, pluries super ipsum sepulchrum inhumatus apparuit, cum sententia absolutionis a censuris, ossa tandem in tumulo quievere.

Conclusio Decima. Altercantur Doctores, an censeatur polluta Ecclesia, quam consecravit, seu benedixit
publicus excommunicatus, sive cleri- 61
ci percussor? Negant Suarez d. tom. 3. disp. 81. sect. 4. casu quarto. Gibalinus de Censuris D. ... 5. quæst. 3. Irregul. 2. concl. 4. Henriquez tom. 3. De Sacrific. Missæ disp. 23. sect. 4. et Gonzalez in d. cap. Consuluisti num. 8. ea ratione, quia talis pollutio non est expressa in jure, ergo non admittenda. Affirmant apud Barbosam de Jure Eccles. Univ. lib. 2. cap. 4. num. 31. Abbas, Jo. Andreas, et Hostiensis in cap. Consuluisti De Consecrat. Eccles. et alii Cabilar relati d. num. 25. et per Jordanum aliis adhærentem d. lib. 9. tit. 12. num. 132. et opinantem opus esse reconciliatione, de quo casu, qui rarus est, videntur Episcopi, vel a S. Congregatione Concilii petant resolutionem, expositis circumstantiis, et præcipuè, an consecrator fuerit hæreticus, servaveritque formam, et ritus ab Ecclesia Catholica præscriptos, ut alias peractum fuisse, testatur Nicolaus Caron. Lambert. lib. 3. tit. 39. num. 254. vers. Quintus casus.

Quo ad Quintum. Plures sunt effectus Pollutionis Ecclesiæ. Primus est, quod durante pollutione, et nondum
facta reconciliatione, non possit in ea 62
celebrari sacrosanctum Missæ Sacrificium sub pœna peccati mortalis. cap. Si, quis ubi Glossa De sent. excommunic. in 6. immò si Ecclesia polluatur, dum Sacerdos celebrat, si nondum cœperit Canonem, debet discedere ab Altari; si verò peracta consecratione, debet Missam prosequi ob integritatem Sacrificii, sed ea completa, non est amplius celebrandum, nisi Ecclesia reconcilietur. Jordanus d. lib. 9. tit. 12. num. 133. Secundus est, quod in eadem Ec-

clesia

clesia polluta horæ Canonicæ non sunt
63 recitandæ. cap. fin. de Cons. vel Eccl. cap. Tanta, & ibi Abbas n. 4. De Privileg. Tertius est prohibitio administrationis Sacramentorum [illegible]. Passerinus de Pollut. Eccl. [illegible] num. 4. Excepto tamen Sacramento baptismi circa parvulos, quia [illegible] infirmis, & sanis cap. Quoniam De Cons. [illegible] in 6. Passerin. ibid. cap. 11. & cap. 13. & excepto Sacramento Pœnitentiæ. Idem Passerinus ubi supra cap. 19. num. 4. Quartus est, quod non liceat sanis administrare Eucharistiam in Ecclesia polluta, sed tantummodo infirmis per Viaticum dari, quandoquidem enim concessa est Pœnitentia, concessum censetur etiam Sacrum Viaticum cap. Quod in te De Pœnitent. & Remiss. [illegible] Passerinus d. disp. 9. cap. 20. Sed utrum deficientibus particulis, liceat celebrare in Ecclesia polluta, & consecrare pro Viatico administrando? Affirmat Passerinus cap. 24. num. 4. qui citat Jordanum hoc idem asserentem d. lib. 5. tit. 12. num. 147. Sed ibi non ita largè loquitur, sed conditionatè, nisi alia esset Ecclesia, in qua posset celebrari, subdit enim ubi alia reperiretur Ecclesia non violata, celebrandum esse in ea. Quintus pollutionis Ecclesiæ effectus est, ut in ea non liceat administrare Sacramenta extremæ Unctionis, Ordinis, & Matrimonii, quia de facili extra illam dantur vel differri possunt; quidquid dicat Passerinus in contrarium cap. 21. cap. 22. & cap. 23. Siquidem cum in jure concedatur administratio Baptismi, Pœnitentiæ, & Viatici, cætera censentur prohibita, juxta Regulam, quod de uno conceditur, de alio denegatur. Glossa in cap. Nonnè Verb.
64 Tantùm, de Præsumpt. Barbosa Axiom. 196. num. 20. Sextus effectus est, non esse licitum, in Ecclesias pollutas ducere processiones publicas, exercere actus [illegible] Passerinus d. disp. 9. cap. 32. & seqq. Qui tamen benè permittit cap. 36. 37. & 38. in Ecclesia polluta concionari, cantare publicè Te Deum, & Ecclesiis [illegible] benedictiones facere, nam à sacræ horrorem illum, ac squalorem, quem sacri Canones intendunt incutere in cordibus hominum ob irreverentiam commissam, & tam gravem injuriam illatam loco Sacro per actiones pollutivas Ecclesiarum, quapropter prohibita fuit [illegible], quæ habetur in Ecclesia per decantationem Divinorum Officiorum, & celebrationem Missæ, consequenter sunt prohibitæ quæcumque aliæ Ecclesiasticæ functiones, tendentes ad eumdem spiritualem lætitiam, nam prohibito uno, sunt etiam prohibita omnia, per quæ pervenitur ad illud unum cap. Cum quid prohibetur 39. de Regul. Jur. in 6. Mascardus [illegible] alias fieret per indirectum, quod directè fieri non potest, contra juris regulam in l. Seius, & ibi [illegible], ubi Bart. ff. ad leg. falcid. & docet Barbosa Axiom. 192. num. 5. Docet igitur in casu violatæ Ecclesiæ per pollutionem, eam clausam tenere, à sono Campanarum, & à quacumque celebratione vacare, præter supradictas omninò necessarias, ut in praxi servari vidi in hac Civitate, Prothonotarique Diœcesi à Religiosis Rectoribus Ecclesiarum. Septimus effectus pollutionis est, ut eo durante fideles defuncti non sint sepeliendi in cœmeterio, vel Ec- 65
clesia polluta cap. Unico De Consecrat. Eccl. vel Altar. in 6. Passerinus d. disp. 9. cap. 1. num. 2. & Barbosa allegat. 28. num. 34. Idem Passerinus d. disp. 9. cap. 47. ubi disputat, an saltem clerici, & aliæ personæ religiosæ possint sepeliri in Ecclesia polluta? & relatis quatuor diversis opinionibus Doctorum, tenet affirmativam opinionem, dummodo non sit alia Ecclesia, in qua tales personæ privilegiatæ possint sepeliri, & utitur text. in cap. Quod in te De Pœnitent. & Remiss. in quo conceditur tempore Interdicti localis, clericos sepeliri in loco sacro, sine tamen Campanarum pulsatione, recitationeve divini officii, & sub silentio. Quod si de facto laicorum corpora sepelirentur in Ecclesia polluta, peccarent quidem illi ibi sepelien-

tes, sed non essent exhumanda, nisi essent excommunicati. Leonardus de Peralta [illegible] part. 2. verb. Sacrilegium V. vers.
66 Illud adverte, & Passerinus d. disp. 9. cap. ult. n. 4. Octavus, & ultimus effectus est, ut non servantes Praeceptum, & exercentes, quæ prohibita sunt in Ecclesia polluta, peccent mortaliter, & sint graviter puniendi ab Episcopo, quamvis nullam incurrant suspensionem, vel irregularitatem. Abbas in cap. Si Ecclesia num. 4. de Consecr. Eccles. Cannutius Resp. Moral. tit. 6. quæst. 10. num. 4. Bellochius in prax. Mor. Theol. part. 1. q. 4. num. 22. & Passerinus, plures cumulans disp. 10. cap. 1. & seq. ubi examinat, an dari possit levitas materiæ excusans à peccato mortali illos, qui pollutionem Ecclesiæ contemnunt? ad quem Lector remitto.

Quo ad Ultimum. Si quæritur, quibus remediis pollutio Ecclesiæ tollatur? Respondetur, unico remedio tolli,
67 scilicet reconciliatione. cap. Aqua De Consecrat. Eccl. aliisque textibus de quibus supra num. 28. quæ quidem reconciliatio, si Ecclesia erat priùs consecrata, à solo Episcopo est facienda. cap. Proposuisti eod. tit. Nisi ipse Papa hanc facultatem simplici Sacerdoti committeret. Rituale Rom. sub Rubric. de Reconciliat. Eccl. in fine pag. mihi 187. vel à Sacra Congregatione Episcoporum alicui Sacerdoti in Dignitate constituto committeretur, aqua tamen, vino, & cinere ab aliquo Episcopo benedictis. Nicolius Lucubrat. Can. d. lib. 3. tit. 39. sub num. 257. Quod si Ecclesia fuisset non consecrata, sed benedicta, tunc reconciliatio de mandato Episcopi à simplici Sacerdote, aqua simpliciter benedicta, fieri potest. cap. Si Ecclesia, & de Cons. De Consecrat. Eccles. Barbosa allegat. 28. num. 33. ubi DD. congerit, & Jordanus d. lib. 3. tit. 13. numero [illegible]

Cæterùm hic tria dubia occurrunt. Primum est, an Superiores Regulares possint suas Ecclesias pollutas reconci-
68 liare, si fuerint consecratæ? Et responsio est affirmativa, si Episcopus distet per duas dietas, (idest per duorum dierum iter, quod ipsum faciunt sexdecim milliaria) vel sit mortuus, aut infirmus, vel impeditus, & hoc vigore Privilegiorum Apostolicorum ipsis Regularibus concessorum, de quibus testantur Marchinus de Sacram. Ordin. tract. 9. p. 3. cap. 11. num. 14. Diana Coordinatus tom. 9. tract. 1. resol. 143. de Lezana in veteri part. 6. tract. 6. resol. 22. Barbosa d. allegat. 28. n. 69. Jo. Ant. Novarius in Summa Bullar. part. 1. Commentar. 103. Nicolius d. lib. 3. tit. 39. num. 257. & novissimè Augustinus à Virgine Maria de Privilegiis Regularium Verb. Benedicere num. 15. & num. 16. qui omnes addunt, sufficere in prædicto casu obtineri Episcopi, aquam lustralem ab ipsis Superioribus Regularibus benedictam adhiberi, sed ob ipsis hanc facultatem non posse aliter delegari, notat idem Novarius ubi supra num. 8.

Alterum dubium est, utrum Episcopus concedere possit, omissa reconciliatione, ut in Ecclesia polluta celebretur? & affirmativè respondent Moralistæ, quos longa manu recenset Passerinus de Pollut. Eccl. disp. 9. cap. 16. num. 2. exigentes aliquam necessitatem, veluti, si nulla alia esset Ecclesia, in qua populus, vel Moniales diebus festivis possent Missam audire, sive esset consecrandum pro communione infirmi. Contrarium tamen mihi videtur dicendum, & omninò negandum id licere Episcopo, siquidem certum est, eum non posse operari contra dispositionem Sacrorum Canonum. Fagnanus in cap. Dilectus à num. 1. & seq. de Tempor. Ordin. At in præsenti casu passim omnes Ecclesiæ sacri Canones præcipiunt, eam esse reconciliandam per lavacrum cum Aqua benedicta. cap. Proposuisti cap. Cæmeterio, & cap. fin. De Consecrat. Eccl. Item cap. Unico eod. tit. in 6. Et proinde sunt attendenda, quæ statuta sunt tam in Pontificali, quàm in Rituali Romano. Ideòque, si hoc verbo, aut nutu Episcopo liceret mandare, ut in Ecclesiis pollutis celebrarentur, in eum facultate esset evertere, ac destruere Sacros

Cano-

Canones, & independenter operari à sanctionibus Pontificiis, & à decretis Conciliorum generalium, quod nullus Catholicorum asseverabit. Dicendum est itaque, quod Episcopus celebrationem in Ecclesia polluta præcipere non possit; quod si urgeat gravis aliqua necessitas, vel ipse satagat per se, vel per alium Ecclesiam reconciliari; vel potiùs concedat, ut celebretur in loco aliquo honesto, licèt non sacro, quod ei permissum est à jure, ut melius reflectentes suggerunt Barbosa *d. allegat* 28. *num* 62. Gavantus *in Manuali verb. Ecclesiæ reconciliatio num.* 9. Jo[illegible]nus *d. lib.* 5. *tit* 12. *num.* 132. Et Passerinus *d. disp.* 9. *cap.* 26 *num.* 4.

Tertium dubium est, numquid Ecclesia polluta censeatur reconciliata; si

70 quis Sacerdos de facto in ea Missam celebraverit? Cui dubio respondet affirmativè Diana Coordinatus *d. tom.* 9. *tract.* 1. *resol.* 140 quæ residet in veteri *part.* 11. *tract.* 2. *resol* 59. ubi hujusce nimis laxæ opinionis asseclas citat. Sed contrarium docent Layman. *lib.* 5. *tract.* 5. *de Sacrific. Missæ cap.* 5 *num.* 13 Thesaurus *de Pœnis part* 2. *d. verb. Sacrilegium* 5. *vers. Adverte etiam*: Emin. Card. de Lugo *De Sacram. Euchar disp.* 20. *num.* 91. Et novissimè Nicolius *d. Lucubrat. Can. lib.* 5 *tit* 39. *num.* 258. subdens ex Sayro *lib.* 5. *cap.* 16. *num.* 11 opinionem Dianæ esse omninò falsam, & erroneam, ideòque sivè bona, sivè mala fide quis celebrasset in Ecclesia polluta, opus esset subindè reconciliatione, juxta ritum præscriptum in Pontificali, & in Rituali Romano.

Corollarii locò duo sunt notanda.

71 *Unum*, quod Cœmeterii reconciliatio potest semper delegari simplici Sacerdoti, quia cœmeteriâ numquam consecrantur, sed tantummodò benedicuntur. Nicolius *d. lib.* 39. *num.* 258. dummodò ipsum solùm fuerit pollutum, non autem Ecclesia, tunc enim per reconciliationem Ecclesiæ censetur re-

72 conciliatum etiam Cœmeterium. *Alterum* est, quod Episcopus vadens extra Civitatem pro reconcilianda Ecclesia, potest recipere procurationem; prout eam recipit, dum vadit, ad eam consecrandam *cap. Cum sit Romana* 10 *De Simonia*; nisi Ecclesia ipsa, & populus nimia paupertate laboraret; tunc enim propriis expensis ire debet ad eam reconciliandam, ut ex responsis Sacr. Congregationis firmat idem Nicolius *d. lib.* 39. *num.* 259. Vel nisi auctor pollutionis esset dives, quia ipse esset condemnandus ad illas expensas. Maceraten. *Var. resol. d. lib.* 1. *resol* 112. *cas* 12.

DECISIO XLVII.

ARGUMENTUM.

Post ornatum Altarium, & Ecclesiarum agitur de Sacerdotum ornamentis, quæ triplicia sunt, Interiora, Exteriora, & Mystica. Ornatus interior Sacerdotis stat in conscientia pura; sobrietate, & castitate. Cur, & quando Uxores prohibitæ ministris Sacris? Milites in castris an expediat, ut habeant uxores secum? Rationes tàm contra, quàm ad favorem cœlibatus Sacerdotum. Quare Græci habeant uxores, & ex quo tempore? Exempla ministrorum Altaris incontinentium punitorum. Cautelæ tres pro servanda castitate. Lapsus Virorum Sanctorum ob familiaritatem cum mulieribus. Eruditiones, & monitiones plurimæ pro hoc interiori ornatu Sacerdotum.

SUMMARIUM.

1 *Ornamenta Sacerdotum quænam sint?*
2 *Conscientiæ pura primus ornatus Sacerdotalis.*
3 *Sobrietas, & pudicitia sunt Sacerdotis ornamenta.*

4 Ma-

4 *Matrimonia vetita Ministris sacris. Et quo Jure? num. 5.*

6 *Apostoli cælibes fuere*

7 *Milites Romani sine uxoribus usque ad tempora Severi Imperatoris.*

8 *P. F. Marcus de Aviano Capuccinus laudatus.*

9 *Uxores militum in obsidione Budæ, & Taurini commendabiles.*

10 *Sacerdotes Aaronici quo tempore sacrificabant, ab uxoribus abstinebant.*

11 *Sacerdotes Gentilium castitatem servabant.*

12 *Sacerdotibus in lege naturæ, & Mosayca concessæ uxores.*

13 *Cælibatus Sacerdotum quibus rationibus impugnetur?*

14 *Paphnutius in Nicæna Synodo an impugnaverit cælibatum Clericorum?*

15 *Græci etsi ordinati in sacris habent suas Uxores.*

16 *Subdiaconi olim tenebant Uxores.*

17 *Uxores semper prohibitæ Ministris Sacris in Ecclesia Latina.*

18 *Cælibatus clericorum quibus rationibus defendatur, & laudetur?*

19 *Castitas servata à Ministris sacris per tria prima sæcula.*

20 *Concilium Quinisextum Anno 692. concessit Uxores Ministris Sacris Ecclesiæ Orientalis.*

21 *Quinisextum Concilium cur sic dictum?*

22 *Subdiaconi, & Diaconi aliquando Uxores ducebant prætextu non promissæ castitatis.*

23 *Votum solemne castitatis ubi, & quando adjunctum Ordinibus sacris.*

24 *Melchisedech fuit cælebs, & continens.*

25 *Exempla Sacerdotum incontinentium punitorum à Deo.*

26 *Cautelæ tres pro castitate servanda à Ministris Sacris. Et quæ?*

27 *Jejunium necessarium pro castitate, & maceratio carnis.*

28 *Otium inimicum est castitati.*

29 *Ludi, & Venationes clericis prohibitæ.*

30 *Mulierum conversatio fugienda.*

31 *Sancti, qui soli neque cum sororibus loqui volebant, aut habitabant.*

32 *Lapsus in Luxuriam Virorum Sanctorum.*

33 *Mulierum cohabitatio cum clericis prohibita.*

34 *Gemellorum fratrum in utero Matris, si unus sit masculus, alius fœmina, medicorum observatio.*

Ergo cum in præcedentibus Decisionibus de ornatu Ecclesiarum, & Altarium, demonstravimusque horum, & illarum ornamenta alia esse Ecclesiastica, quæ proveniunt ex præcepto Rubricarum; alia Regalia ex liberalitate fidelium; alia Moralia ex eorumdem devotione, & obsequio & alia Legalia ex reverentia erga loca sacra; verùm quia etiam ministri Ecclesiæ, & Altaris, nempe Sacerdotes, egent ornamentis, ut ritè, ac rectè possint hostias offerre, ac sacrificare pro populo; ideò in præsenti breviter disserendum est de Sacerdotum ornatu; qui quidem triplex est; videlicet. 1

1. *Ornatus interior.*
2. *Ornatus exterior.*
3. *Ornatus mixtus.*

Et de singulis, quæ potiora sunt ad Cleri instructionem, hæc quæ sequuntur, sunt agnoscenda.

Quo ad primum. Ornatus interior Sacerdotis consistit in conscientia pura, 2 non habente remorsum culpæ mortalis; si enim Concilium Tridentinum *sess. 13. cap. 7.* de quocunque communicaturo ait: *Nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa sacramentali confessione ad Sacram Eucharistiam accedere audeat:* multò magis ornatus esse debet gratia Dei Sacerdos, non tàm communicaturus, sed Sacrificium facturus, attento ejusdem Sacri Concilii præcepto *sess. 22. de observ. & evitand. in celebrat. Missæ.* Scilicet in hoc sacrosancto Sacrificio peragen-

ungen-

cuique hi, *Omnem operam, ac diligentiam esse ponendam esse, ut quanta maxima fieri possit interiori cordis munditia, & puritate, atque exteriori devotione, ac [illegible] opus peragatur.* Et de hac necessitate omnino gratiæ duplex est ratio; una, quia etiam in Lege Mosayca imposita erat pœna mortis contra Sacerdotes operantes Sacra, si mundi non essent, ut legitur in *Levit.* 22. 3 ibi: *Omnis homo, qui accesserit de stirpe vestra ad ea, quæ consecrata sunt, in quo est immunditia, peribit coram Domino.* Altera, quia Sacerdos ad Altare est mediator inter Deum, & populum, prout de se dicebat Moyses *Deut.* 5 *Ego sequester, & medius fui inter Dominum, & vos, in tempore illo*, ad placabilem itaque reddendum Deum erga populum: at si mediator fit odibilis Principi, illum non placat, sed ad iracundiam magis provocat. *cap. Ingressus* 1. *quæst.* 7 ubi hæc sunt verba: *Cum is, qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati ad deteriora animus provocatur.*

Suppositâ autem in Sacerdote Sa-
3 turo existentia actualis gratiæ Dei, ornatus interior præcipuè consistere debet in sobrietate, & in pudicitia, juxta monitionem S. Syricii Papæ, *Epist.* 1 ibi scribentis: *Nos Sacerdotes omnes, atque Levitæ insolubili lege constringimur, ut à die ordinationis nostræ Sobrietati, ac Pudicitiæ & corda nostra mancipemus, & corpora, dummodo per omnia Deo nostro in his, quæ quotidie offerimus Sacrificia, placeamus.* Itaque per sobrietatem manifestum est, denotari jejunium, quod est omninò necessarium Sacerdoti Missam celebraturo, si quis enim nisi jejunus esset, non poterat celebrare, deponendus erat ab officio. *Concil. Bracharen.* 2. can. 10 *cap. A crapula De Vita, & honest. Cleric.* Sarnellius *tom.* 1 *Epist.* [illegible] casus autem celebrandi sine jejunio dedimus in Decisionibus *de Ven. Eucharistiæ Sacramento Decis.* 3. & *Decis.* 31. Porrò per pudicitiam significatur continentia, & castitas, quam prorsus servare debet Sacerdos, cui post susceptos ordines Sacros non solùm vetitum est fornicariam copulam habere, sed etiam atque
Matrimonium inire, aut, si ante fortè iniisset, eo uti. *cap. Decernimus cap. Præterea dist.* 28. *cap. Qui Clerici cap. Si quis De Cleric. Conjugat. cap. Unico De Voto, & Voti redempt. in* 6. *Extravag. Antiquæ eod. tit. & Concil. Trid. sess.* 24. *can.* 9. Et quamvis hæc prohibitio Levitis, & Sacerdotibus facta de non contrahendo nuptias post susceptos ordines Sacros, vel de eis non utendo, si ante ordines uxores duxissent, non sit de Jure Divino, sed tantùm de Jure Ecclesiastico, ut benè probat Emin. Card. de Lauræa *in* 4. *sent. tom.* 3 *De Sacram. Ordinis disp.* 9. § 5 & § 6. *Barbosa de Jure Eccles. lib.* 1 *cap.* 37 *num.* 27 & 28 ubi DD. cumulat. Novissimè Gonzalez *in Commentar. ad d. cap. Si qui eorum* 3 *De Clericis Conjug.* adeòque Papa possit dispensare cum habente ordines Sacros, ut matrimonium contrahat; (prout plures dispensasse refert idem Eminent. Card. de Lauræa, octo casus, seu dispensationes in hoc proximo sæculo concessas referens *d. disp.* 9. *art.* 9. §. 5 *num.* 204.) nihilominus hæc ipsa prohibitio fundata est in sequentibus validissimis causis, rationibus, & auctoritatibus. Primò in exemplo Apostolorum, quos omnes vel absque uxoribus
6 fuisse, excepto Petro, vel, si quis priùs uxorem duxisset ante Apostolatum, deinde ab ejus conjugio abstinuisse demonstrat Eminent. Cardin. Baronius *Ann.* 57 *num.* 39. *Barbosa de Jure Eccl. lib.* 1. *cap.* 38 *num.* 51 Gonzalez *ad d. cap.* 3. *sub num.* 3 *ubi DD. De Cleric. Conjug.* unde in *lib.* 6 *constit. Apostol. cap.* 17 sic est statutum: *Episcopum, & Presbyterum, ac Diaconum ordinari præcipimus, qui sint monogami, & si post ordinationem uxores, si uxores non habent, præcipimus, ut non liceat amplius ducere*, & Sanctus Clemens Papa I in Epistola prima, in qua præcipitur, quod omnia, quæ ibi refert, acceperit à Sancto Petro, inter alia hæc habet: *Ad Divinum autem ministerium illi eligantur, qui ante ordinationem suam conjuges suas noverint: quod si post ordinationem suam ministro Altaris contigerit*

gerit

geris propriam intueberi cubile uxoris, sacrarent non esset licitum, ut Sacrificii particeps fiat. Secundo, cælibatus clericorum fundatur in dictis divi Pauli, qui scr. ad Timoth. Epist. 2 cap. 2 vers. 3 et 4: Labora sicut bonus miles Christi Jesu. Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus, ut ei placeat, cui se probavit. Ex quibus verbis desumunt Interpretes, Sanctum Apostolum loquutum fuisse de matrimonio, à quo milites abstinebant, ut testatur Tacitus An-
7 nal. lib. 14. ubi plura Lipsius, & Dio lib. 6 nec non Tertullianus in exhortatione ad castitatem, demonstrant, omnes milites fuisse cælibes, quod etiam docent Cornelius à Lapide in 2 Timoth. 2 cap. 2 vers. 4 & novissimè Gonzalez ad d. cap. de quo cæterum 1 De clericis conjugatis num. 8 ubi pluribus eruditionibus hanc assertionem illustrat, subdens, quod hanc laudabilem castrorum disciplinam Severus Imperator lata lege ex esse sustulit ex Herodiano lib. 6 Hist. & ideò Papinianus, (qui floruit temporibus Severi) asserit, posse milites matrimonio contrahere in l. Filius 35 ff. de Ritu nuptiar. Et esse problema disputabile habens hinc inde rationes, utrum expediat, milites in castris habere uxores suas? ostendit vir religiosissimus Pa-
8 ter Marcus de Aviano Capuccinus, qui Cæsareum exercitum tanquam Missionarius Apostolicum comitatus fuit decem ab hinc annis in obsidione Budæ, atque Taurini, retulit enim, quod revertentibus militibus à pugna uxores ci-
9 bum præparatum ministrabant, unde vires colligebant, & sanitatem tuebantur magno cum Imperatoris, ac totius Reipublicæ Christianæ emolumento. Et ubi iidem milites de Turcis reportabant victoriam in campis, uxores christianorum [illegible] erant in spolia carpenda ad maritorum utilitatem. Sed hæc obiter sint dicta. Tertiò continentia Cler. in lege etiam adhæret præcepto, quod Deus fecerat in lege scripta, jubebat enim Exod. 19 22 quod
10 Sacerdotes, qui accedebant ad Dominum sanctificarentur, idest abstinerent ab uxoribus, ut declarant expositores, & Tirinus d. cap. 19 vers. 22. Quare Abimelech, ut daret David, & militibus ejus manducare Sanctificatum Panem, requisivit, si mundi essent à mulieribus, 1 Reg. 21 & hinc inquit S. Hieronymus lib. 1 contra Jovinian. [illegible] haec verba: Nam & in veteri lege, qui pro populo hostias offerebant, non solum in domibus suis non erant, sed purificabantur ad tempus ab uxoribus separati, & vinum, & siceram non bibebant, quæ solent libidinem provocare. Et de Mathia Summo Pontifice refert Josephus lib. 17 Antiquit. Judaic. cap. 8 quod cum in die [illegible] Sacrificare, sed alius unus dies substitutus datus fuit ad Sacrificandum, quia nocte somniasset, se rem cum uxore sua habere, & de hac munditia, & continentia Aaronicorum Sacerdotum dictum est supra Decis. XXIII num. 30 & antea quod agendum esset, si Summus Pontifex ante festum [illegible] passus esset pollutionem? Decis. XXII n. 38. Quartò suffulcitur præstita continentia nostrorum Sacerdotum exemplo Gentilium, apud quos lege XII Tabularum ita cavebatur: 11
Deos caste adeunto, immò & conjugio alios arcebant à suis Sacrificiis, teste Tibullo lib. 2 Eleg. prima

Vos quoque abesse procul jubeo, discedat ab aris,
Queis tulit hesterna gaudia nocte Venus.

Et de paganorum Sacerdotum requisita castitate disserunt S. Clemens lib. 3 Stromat. S. Hieronym. lib. 1 in Jovinian. S. Augustinus serm. 37 ad fratres in Eremo. Et plura tradunt Alex. lib. 4 genial. cap. 17 Tiraquellus in leg. 5 Connubial. ex num. 76 Pamelius ad Tertullianum de exhort. cast. & Gonzalez ad d. cap. 1 De clericis conjug. num. 8 concludens: Si hæc observabantur in Sacerdotibus tam Judæis, quam Gentilibus religionis, quanto magis Sacerdotes legis gratiæ, qui quotidie vero, & immaculato Deo Sacrificium offerunt, debent continenter vivere, à conjugibus abesse? Quod adeò verum est, ut pluribus Sanctis Patribus visum fuerit, ex sola castitatis [illegible] absque

culpa

[illegible], non esse [illegible] de [illegible] [illegible], ut ex S. Augustino [illegible] de Temp. & ex Cassiano [illegible] Card. [illegible] lib. 2 cap. 1 [illegible].

Verùm hanc [illegible], & [illegible]
12 [illegible] legi, quæ nos astringuntur, [illegible] videntur obstare. Primò, quod in lege naturæ Sacerdotes habebant uxores, ut [illegible] De Adamo, Noë, Abrahamo, [illegible], qui Deo litabant, & eorum sacrificia grata erant. Secundò, quia [illegible] etiam in lege Moysis Levitis, Sacerdotibus, & Pontificibus concedebantur, immò ipse Deus [illegible] [illegible] [illegible], ut in Levit. cap. 21 [illegible] Sacerdotibus Evangelicis, [illegible]
13 Moysis. Tertiò, quia Matrimonium est Sacramentum, conferens gratiam. Concil. Trid. sess. 24 can. 1. Ergo [illegible], non enim causat [illegible], sed honorem, & ab omnibus [illegible], dicente Apostolo ad Hebr. cap. 13 vers. 4. [illegible]. Quartò, quia ab eodem Apostolo [illegible] non tàm clericis in sacris constitutis, atque Presbytero, sed etiam Episcopo, ait enim in Epist. 1 ad Timoth. cap. 3 vers. 2 Oportet ergo Episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, [illegible]. Et in Epistola prima ad Corinthios cap. 7 vers. [illegible] [illegible]. Quintò, quia in Canone sexto Apostolorum [illegible] est, ut Episcopus aut Presbyter uxorem propriam [illegible] religionis [illegible]. Quod apertiùs legitur in Decreto Gratiani cap. Si quis [illegible] dist. 28. Sextò quia [illegible] in sacris [illegible], [illegible] Nicæna Synodus [illegible], Paphnu-
14 tius Confessor [illegible], [illegible] Concilio, [illegible] [illegible]. ut legi-

tur in cap. Nicæna dist. 31. & referunt ex Theologis [illegible] Card. de Lugo De Sacram. Ord. [illegible] Gasp. [illegible] de Sacramentis [illegible] quæst. 7 cap. [illegible] 2. Septimò, quia Græci Subdiaconi, Diaconi, Presby- 15
teri, & Episcopi [illegible] uxores, & cum eis cognoscuntur cap. Diaconi dist. 28. cap. [illegible] dist. 31 [illegible] cap. Cum olim De Cler. conjugat. Idcircò in correctione, & reformatione [illegible] Orientalis Ecclesiæ facta ab Innocentio IV in sua constit. 14 [illegible] nulla extat prohibitio circa usum mulierum Sacerdotibus, neque in Concilio Florentino in Decreto Unionis Græcorum. Immò Clemens VIII in sua Constit. [illegible], quæ [illegible] Græcis Sacerdotibus, [illegible] præcipit, ut [illegible], [illegible] celebret, ab uxore abstineat per [illegible], vel saltem per triduum. [illegible] Ecclesia Græca [illegible], sacros ordines [illegible], & [illegible], non debere esse [illegible] in Ecclesia Latina. Octavò, [illegible], quia [illegible] & [illegible] Latini in sacris constituti [illegible] [illegible], [illegible] usque ad tempora S. Gregorii Magni, qui [illegible] Pelagio Papa 16
[illegible], ut Subdiaconi [illegible] cum suis uxoribus, cap. [illegible] dist. 31 & cap. [illegible] 2. [illegible] Ecclesiam S. Gregorius Papa [illegible], & in principio [illegible], [illegible] etiam in Ecclesia Latina Subdiaconos ab uxoribus non abstinebant.

His tamen omnino obstantibus certissima est [illegible] conclusio, & irrefragabilis, quod in Ecclesia Latina [illegible] 17
[illegible] semper, & pro semper prohibitum [illegible] matrimonium contrahere, vel contracto [illegible] ordines sacros [illegible], [illegible] à die [illegible] propriis uxoribus abstinere, & [illegible], atque [illegible] cap. 2 cum [illegible] dist. 31 cap. 1 cap.

cap. Si quis verò, *cap. Si quis eorum*, & *cap. Erubescant*, *cum aliis seqq. dist.* 32. Ita legitur lib. 6. *Constit. Apostol.* cap. 17. & in Decretalibus tot. tit. *De Vita*, & *Honest. Clericor.* nec non tit. *De Clericis conjug.* & tit. *Qui Clerici*, *vel voventes*. Hoc enim tempore id sancitum fuit in Canonibus, quos longa manu referuntur ab Eminent. Card. de Lauræa *de Sacramento Ord. d. disp.* 9. *art.* 9. per plures §§. & in Epitome Canonum *Verb. Clericus assumi Uxorem*. *Et Verb. Clericus quandiu* [illegible] *in commendis pag.* 154. Novissimè Gonzalez *ad d. cap.* 1. *num.* 6. *De Clericis conjugat.* Quo ex tempore [illegible] observant, contrariam doctrinam processisse antiquitus à Vigilantio, contra quem scripsit S. Hieronymus, & in præterito sæculo à Wiclefo, à Luthero, à Calvino, & aliis Novatoribus, castitatem in Clero proscribentibus, quos confutat Eminent. Card. Bellarminus *tom.* 2. *controvers. lib.* 1. *De Clericis cap.* 18. immò in Concilio Tridentino, damnatum fuit, ut hæretica prædicta doctrina, & lata censura cum casu contra asserentes, posse Clericos in Sacris Ordin. constitutos matrimonium contrahere, ut in *sess.* 24. *can.* 9. Neque subsistunt objectiones in contrarium.

Non prima de Sacerdotibus in lege naturæ, ipsi enim erant primogeniti [illegible]
18 sortiebantur illam dignitatem, & non erant obligati ad continentiam propterea eo tempore, quo opus erat, ut crescerent, multiplicarent, & replerent terram, juxta Divinum [illegible] mandatum, de quo *Genes. cap.* 1. *vers.* 28.

Non secunda de tempore Sacerdotum legis Mosaycæ, tunc enim erat etiam discrimen inter illos, & Sacerdotes Legis gratiæ. Illi à tribu [illegible] Levi, [illegible] debebant [illegible] Matrimonio successores propagare, & ideò eorum Sacerdotium transmittebatur in posteros carnali propagatione, nostrum verò consecratione divina. Illi offerebant holocausta [illegible] carnis, nos Corpus, & Sanguinem unigeniti Filii Dei. Illi rarò [illegible] accedebant ad Sacrificandum, ut diximus supra *Decis.* XXIII. *num.* 25. & *seqq.*

certo quidem tempore vices suæ, nos verò quotidie, & [illegible] continentia, & castitas decet, ut dicit [illegible] Gonzalez d. cap. 1. num. 9. *de Clericis conjugat.*, & legitur in *cap. Plurimos*, *dist.* [illegible]

Non tertia, quia Sacerdotes, & ministri Sanctæ Latinæ non abstinent à Matrimonio tanquam à Sacramento, sed quatenus contrarium [illegible], & castitati in ordine Sacro, & in Sacrificio magis addicti, ut ait S. Leo Papa in *cap.* 1. *dist.* 32. Quod autem dicit Apostolus, *Honorabile connubium in omnibus*, non est restringendum ad omnes personas, etiam ad Sacerdotes, & Monachos, atque Moniales, ut scribit Lutherus, [illegible], & alii Novatores, sequeretur posse secundum hanc interpretationem trahi etiam ad fratres, & sorores, nec non ad Matres, & filios, ad Patres, & filias, quasi inter eosdem honorabile esset connubium; quod horrendum est etiam ipsis hæreticis, sed Apostoli mens fuit, dicendo *Connubium honorabile in omnibus*, scilicet quod in omnibus ad illud spectantibus sit honorabile, in his nimirum servandis, in pace, & charitate conservanda, & in ipsius matrimonii usu, honestè, & cum [illegible] modestia habendo, ut dilucidè Cornelius à Lapide *in Comm. ad d. Epist. D. Pauli ad Hebræos cap.* 13. *vers.* 4. ubi probat Apostolum [illegible], sed monuisse, ut omnes [illegible] in usu Matrimonii.

Non quarta, ob Verba illa *Apostoli*, *Episcopum oportere esse unius uxoris virum*, nam significabat per illa, non posse ordinari bigamos, sed eos, qui unicam uxorem habuissent, à cujus consortio, & thoro, abstinerent, ubi S. Ambrosius lib. 3. *epist.* 63. *ad Vercellens. Episcop.* subdit de prædictis verbis. *Neque iterum ut filios in Sacerdotio creare Apostolica authoritate* [illegible]. Reliqua verba 1. *ad Cor.* 7. 2. *Propter fornicationem unusquisque propriam uxorem habeat*: dicta sunt ad Laicos, loquitur [illegible]

tio,

rum, & principaliter ad fideles noviter conversos, qui dubitabant, an cum suis uxoribus possent habitare, ut ex Theophilacto, & S. Hieronymo notat Catalanus de S. Apostolis cap. 14. in fine.

Non quarto, siquidem ut legitur in cap. Omnium dist. 31. non licebat Ministris Sacris uxorem, quam ante ordines habuerant, praetextu religionis abjicere, *relinquere a cura sua, ut in victum, & vestitum largiantur, non ut cum illa more carnali jaceant*, quod notat etiam Eminentiss. Cardinal. de Lauraea d. disp. 9. num. 488. & Catalanus d. cap. 14. in fine.

Non secus [illegible] quia, quidquid sit de assistentia Paphnutii in Synodo Nicaena (illam enim potius fabulosam reputant Emin. Cardin. Baronius ad Annum Christi 58. num. 20. Sotus lib. 7. de Just. & Jur. q. 6. art. 2. Canus de Locis Theolog. lib. 5. cap. ult. ad 6. & alii apud Barbo-
19 sam in collect. ad d. cap. Nicaena Synodus dist. 31.) certum est, in primis tribus saeculis, a tempore scilicet Apostolorum usque ad eamdem primam Nicaenam Synodum, fuisse in praecepto castitatem Ministris Sacris. Ut erudite demonstrat Pignatellus tom. 8. consult. 81. In canone enim Apostolorum 25. sic habetur, *Innuptis autem, qui ad Clerum provecti sunt, praecipimus, ut si voluerint, uxores accipiant, sed Lectores, Cantoresque tantummodo*. Quorum verba explicat, primus S. Clementis Papae, & discipuli S. Petri, relata supra num. 6. [illegible] probat Spondanus ad Annum Christi [illegible] & seqq. Et accedit Verba S. Callisti Papae, & Martyris anno 221. relata in can. Presbyteris dist. 28. [illegible] Synodus [illegible] *Interdixit per omnia magna Synodus, non Episcopo, non Presbytero, non Diacono, nec alicui omnino, qui in Clero est, licere subintroductam habere mulierem, nisi forte aut Matrem, aut Sororem, aut Amitam, vel eas tantum personas, quae suspicionem effugiunt*. Ergo multo magis uxorem, ut deducit Gaspar Lovera de [illegible] X de Matrim. quaest. 3. cap. 8. num. 2. ubi ostendit, nullum reperiri Canonem, qui nequidem in Ecclesia Orientali concedat, Sacris ministris integra coniugia habere cum uxoribus. Sed neque tribus sequentibus saeculis hoc idem concessum fuisse, demonstratur [illegible], nisi [illegible] Quinisexto, celebrato Anno 692. in quo Patres Graeci, [illegible] Ecclesiae Romanae, [illegible] in Carro praescriptum can. 13. transcripto in cap. Quoniam d. dist. 31. & quamvis canon iste cum aliis hujus Conc. Quinisexti, (sic appellati, quia [illegible] Quinto, & Sexto non habent Canones, in eo editi fuerunt, habita relatione ad Quintum, & ad Sextum Concilium, ut dicto meminit Eminentiss. Card. de Lauraea cit. disp. 9. De Sacram. Ord. num. 491.) non fuerit expresse confirmatus ab Ecclesia Romana, nihilominus tum toleratus, & inde factum est, ut Graeci ad ordines Sacros promoti, si uxorati sint, utantur uxoribus, atque a Romanis Pontificibus per tolerantiam conceditur, ut dictum est supra num. 15. ex Constit. 34. Innocentio IV. & Const. 34. Clementis VIII. & ex his colligitur.

Septimo [illegible], atque [illegible] quod Graecus, hic utitur conjugio, contracto ante susceptos ordines Sacros, [illegible] Unionem [illegible], quod si de facto 22 [illegible], inter mortuum est nullum. Pignatell. d. tom. 8. consult. 81. num. 2. & seqq. hic Ecclesia tolerante ad servandam charitatem, & schismata impediendo; quo vero ad Latinos [illegible] ad tempora S. Gregorii Magni in aliquibus locis Subdiaconi, & Diaconi retinerent Uxores sub praetextu, quod in sua ordinatione non vovissent continentiam, ut advertit Eminentiss. Card. de Lauraea d. disp. 9. §. 4. num. 188. & seqq. ab illo tempore certe nullum admittunt ad ordines Sacros, qui solemni voto non se adstringat ad castitatem, itaut matrimonium ducere non valeat, aut si antea habuisset, eo uti non posse. cap. 1. cum plurib. seqq. dist. 32. can. Propositi [illegible] 23 distinct. [illegible] tit. De

Christo coniugatur capitulo primo & secundo. Qui Clerici, vel uxorati cap. *Vnico. De voto, & Voti redempt.* in 6. *Clement. Vnica. De Consanguin.* Baronius *Antiquit. de Vita*, & Concilium Trid. sess. 24. canon 9. *De Modernis* quos inter Scholasticos luculenter probat Eminent. Card. de Lauræa d. art. 9. *de Ordine*, tom. art. 9. Inter Annalistas Eminent. Cardin. Baronius ad *Annum Christi* 58. & *Ann.* [illegible] Inter Dogmaticos Gasp. Iuenini d. *dissert.* 10. q. 7. cap. 5. art. 2. Inter Canonistas Gonzalez in *Comment.* ad d. cap. 1. *De Cleric. coniug.* Inter Moralistas Thomas Tamburinus de *Trepidat. Iure* lib. 7. *de Ordine* cap. 9. §. 3. Inter Forenses Iacobus Pignatellus d. tom. 8. consult. 83. alios ex Patribus, & ex Historicis eruditionis plurimæ circa inviolabilis castitatis custodiam Sacerdotibus necessariam. Et inter Catechistas Alphonsus Mendezius Æthyopiæ Patriarcha, è Soc. Iesu, in sua [illegible] *Responsione*, seu *Luce fidei* lib. 12. cap. 14. ubi num. 1. redarguit Æthiopicam, & Alexandrinam in Sacris ordinibus constitutos, barbaram hanc [illegible], ut peregrinos [illegible], aut Zonas [illegible]
29 circumgestantes, & num. 3. [illegible], Sacerdotium Evangelicum esse secundum ordinem Melchisedech, qui fuit sine genealogia, non solum patris, de quo Scriptura non meminit, sed neque uxoris, quam celebs fuit, ut scribit Cedrenus in *Compend. Histor.* Et tandem [illegible] [illegible] in hoc collige dicta SS. Patrum, & Conciliorum [illegible], [illegible], [illegible], sequens [illegible], in quibus Castitas, & continentia in Ministris Sacris astruitur, & ipsis ab [illegible] [illegible] [illegible].

Cum igitur prædicta, castitas, & continentia sit præcipuum, immo necessarium ornatus Sacerdotum, [illegible] esse debeant in hoc Angelico virtutis custodia, ut *sint* [illegible] *ipso in loquendo, & in* [illegible]*, & in* [illegible] Psal. 68. 25. [illegible] [illegible], quod *Qui manducat, & bibit* [illegible] Sacramentum Eucharisticum, *indignum sibi manducat, & bibit* 1. Cor. 11. 29. [illegible]

[illegible] Divinam, de qua [illegible] 6. 30. *Anima polluta*, quæ [illegible] de [illegible] *Missæ* [illegible], quæ [illegible] *& Daemonum, per hæc de* [illegible] [illegible]

Et quidem tremenda [illegible], qui in Ecclesiasticis Historiis, & in Sanctorum [illegible], de punitione Sacerdotum incontinentium, & in [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] à Dæmone per [illegible] *Episcopum* [illegible], [illegible] ad Altare [illegible], apoplectico accidenti percussum, subitanea morte [illegible] ex [illegible] [illegible] refert Surius in *Vita* [illegible] *Thuringiæ* cap. 13. [illegible] Presbyterum [illegible] [illegible], de Ecclesia S. Cæciliæ Transtyberim, monitum à Stephano Papa X. [illegible] [illegible], [illegible] morte [illegible] [illegible] Card. Baronius *Anno* 1057. num. 16. & 17. [illegible] Mauritius in *Sylva Hist.* num. 2. lib. 8. cap. 2. [illegible] *exempl.* 10. in *fine*. [illegible] (quæ est urbs Germaniæ, in Westphalia, ad [illegible] [illegible], sub Ducatu Brunsvicensi) Sacerdos Sacrilegus [illegible] Dei [illegible] [illegible] [illegible] cum quadam muliere. [illegible] vivens inclusa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], & ad [illegible] [illegible]. [illegible] ipsum Sacrilegum [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Sacramentum [illegible] ad [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Bolland. in *Vita* S. [illegible] *die* 13. *Ianuarii* cap. 18. Scribit Ioan. Diaconus in *Vita S. Gregorii Papæ* cap. 19. [illegible] Superiorem Monasterii eiusdem Sancti [illegible] Virginem Deo sacratam, [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] Pontificem [illegible] [illegible], *Extendere* [illegible] *in* [illegible], *&* [illegible] [illegible], (iudicet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]) [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] *Presbyteri* [illegible]. [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible], [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Joseph Mansius in Opusculo [illegible]

[illegible]

Scribit idem Mansius, ubi supra, [illegible]

vulgari idiomate non vulgarem eruditionem, his verbis. *che osservano i Medici, che quando una Madre partorisce due gemelli*
34 *mentre stanno dentro il suo ventre, se ambidue sono maschi, non v'è trà loro verun riparo di mezzo. mà se l'uno è maschio; e l'altra è femina, v'è una membrana, che quasi muro divisorio distingue l'uno dall'altro; e non permette loro toccarsi insieme; come se la natura volesse darci ad intendere, che la compagnia dell'huomo, e della donna, è cosa tanto pericolosa, che non è sicura ne pure tra fratelli, e sorelle, non solo quando son grandi, mà etiam quando sono nell'utero della Madre, non anche nati.* Utinam Ecclesiastici frequenter legerent, quæ de hoc ornatu tradunt ipse P. Joseph Mansius *d. par. 1. cap. 7. & seqq.* P. Segnerius *in Parocho instructo cap. 17. cap. 18. & cap. 19.* nec non Illustrissimus Episcopus Sarnellius *Epist. Eccles. tom. 1. epist. 12.*

DECISIO XLVIII.

ARGUMENTUM.

De Tonsura Clericali, quæ est ornamentum exterius Sacerdotum, agitur in hac Decisione. Ostenditur in quibus consistat, quibusvè de causis sit introducta? Ejus antiquitas, & privilegia. Sacerdotes intonsi mortaliter peccant. De usu tonsuræ apud Hebræos, Græcos, Romanos, & Ecclesiasticos Latinos, ac Græcos. Quid de Barba antiquarum nationum; & ministrorum utriusque Ecclesiæ Græcæ, & Latinæ? Plures eruditiones de Barba; & exempla non injucunda de mulieribus barbatis.

SUMMARIUM.

1 *Tonsuræ Clericalis appellatione duo veniunt, Corona, & rescissio capillorum saltem usque ad aures.*

2 *Tonsuræ Clericalis causæ quinque.*

3 *Adoptio filiorum fiebat per rescissionem capillorum.*

4 *Tonsuræ Clericalis antiquitas.*

5 *Tonsuræ Ecclesiasticæ Privilegia.*

6 *Tonsuram Clerici non deferentes peccant mortaliter.*

7 *Clerici omnis actio debet esse instructio nostra.*

8 *Christus capillos longos portavit. Et cur? num. 16.*

9 *S. Jacobus Apostolus habuit coronam.*

10 *Sacerdotes Hebræi non tondebant sibi capillos. Et cur? num. 17.*

11 *Coma signum auctoritatis, & excellentiæ.*

12 *Comam radere signum servitutis, & ignominiæ.*

13 *Criminosis radebantur capilli.*

14 *Comæ depositio signum mœroris.*

15 *Tonsura Ecclesiastica instituta est Apostolica traditione.*

16 *Christus Dominus usus est coma, ne à Judæis illa utentibus abhorreretur.*

17 *Sisaca, idest capillitium calamistratum.*

18 *Tonsura capitis apud Clericos est signum honoris.*

19 *Duces Veneti cur olim absque coma?*

20 *Tonsura Laicorum in capite varias habet significationes.*

21 *Tonsura Clericalis ubi neglecta?*

22 *Consuetudo contraria Tonsuræ Clericali nihil valet.*

23 *Tolerantia superioris in rebus prohibitis nullum jus tribuit.*

24 *Sacerdos comatus punitus ab Episcopo Patavino anno 1656.*

25 *Edicta Rom. Pontif. contra comas Clericorum.*

26 Hære-

26 *Mauritius alio habent tonsuram clericalem*
27 *Græci Clerici tonsi omnino, non etiam alias*
28 *Barbæ usus varius apud homines*
29 *Barbam Sacerdotes Hebræi ferebant*
30 *Barbam habebant Philosophi.*
31 *Romani ab initio intonsi*
32 *Abbas Papadopoli laudatus.*
33 *Duces Veneti alii barbati, alii non. Et cur?*
34 *Barba an debita, vel restricta in Ecclesia Latina?*
35 *Barbam in se S. Carolus deposuit, & in aliis Clericis proscripsit*
36 *Barba ut deferatur a Clericis Episcopus præcipere non potest*
37 *Barbatorum multorum exempla*
38 *S. Wilgefortis Virgo, & Martyr barbam emisit*
39 *S. Paulæ barbatæ prodigium.*

POst ornatum interiorem, de quo supra, sequitur exterior Sacerdotum ornatus, quem innuit textus in cap. præcipimus dist. 23 his verbis, *Nec oportet Clericos comam nutrire, & ministrare sed attonso capite, patentibus auribus, & secundum Aaron talarem vestem induere, ut sint in habitu ornato.* Unde fit, consistere exteriorem ornatum Sacrorum ministrorum in Clericali tonsura, in Veste Talari, & in reiectione vestium circa ordinaria eorum indumenta.

De Clericali Tonsura egi in Decisio-
1 nibus huius Curi Patavini *Anno* 1683 ad calcem prudentialem Mensis Ianuarii, ubi in primis probatum fuit, appellatione Clericalis tonsuræ duo venire, Clericam scilicet coronam in summitate capitis, & recisionem capillorum, saltem usque ad aures, ita ut hæc duo simul concurrere debeant ad implendum præceptum tonsuræ, & unum sine altero non sufficiat, ut male credunt Ecclesiastici illi, qui portant clericam, sed non recidunt capillos longos, utrumque enim exigitur à Sacris Canonibus, ut in cap. Clerici 13. lib. 3 *Coronam, & Tonsuram habeant congruentem* De Vita, & honestat. Cleric. & in cap. ult. De Cleric. coniug. *Ut Tonsuram, & coronam Clericalem assumpsit.* Itaque ad Tonsuram servandam, ultra clericam in vertice, oportet crines tondere, & comam non nutrire, ut adsunt propemodum Canones, & Concilia præcipiunt: cap. Prohibete cap. Clerici cap. Nec decet 23 dist. Glossa in cap. Unic. De Clericis coniugat. in 6. quæ sic ait: *Propter Tonsuram est illa abscissio capillorum, quæ est in parte inferiori, ut aures pateant: sed Clerica est abrasio capillorum in parte superiori.* Gonzalez in Commentar. ad cap. Si quis ex Clericis 4. num. 2. ubi Decreta Conciliorum de coma abscindenda cumulat, de Vita, & honestat. Clericor. Ita docet Pontificale Romanum part. 1 tit. 3 De Clerico faciendo, ubi Episcopum docemus primam Tonsuram Clericis conferre se, & adstantes ad Deum orandum his verbis *Oremus Fratres Charissimi Dominum Nostrum JESUM CHRISTUM pro his famulis suis, qui ad deponendam comam capitum suorum pro amore eius festinant.* Et adstipulantur auctoritates SS. Patrum, & exempla congesta à Gastone Chamillard. in lib. de Corona, Tonsura, & Habitu Clericor. cap. 4. Et ab Illustrissimo Episcopo Sarnellio *Epistolar. Ecclesiast. tom. 1 epist. 10. pag. 65 & seqq.* Barbosa de Jure Eccl. lib. 1 cap. 40 num. 25. Et de Potest. Episc. alleg. 4 num. 10. Cabalin de Sacris Ritibus cap. 40 & Gonzalez ubi supra & alii DD.

Porro Tonsura est à Clericis deferenda tanquam pretiosior ornatus, & ob eam sunt crines longiores auribus sustinendi, sed omnino tondendi ob quinque 2
causas. Prima est ob moralitatem, nam Tonsura Ecclesiastica significat excellentiam status Clericalis iuxta illud Apostoli 1 Petr. 2 *Vos estis genus electum, Regale Sacerdotium.* Et sicut olim filii, qui adoptabantur, capillos Pater recidebant, iuxta quod scribit Paulus Diaco-
nus lib. 6 de Gest. Longobard. cap. 53 Pe- 3
pinum filium Caroli Regis Francorum fuisse adoptatum à Luitprando Longo-
bardo-

bardorum Rege prævia capillorum abscissione, quod etiam testatur Aimonius de Gest. Francor. lib. 4. cap. 57. & Surlingus in Comm. tom. 3. cap. 5. Vasq. 33. pag. 486. Ita tonsura Clericalis, & abscissio capillorum significat adoptionem in Christi famulum, cum spe, & vocatione ad hereditatem eius gloriæ, sicut ait in cap. 1. dist. 21. Secunda est ob conformitatem cum Redemptore nostro, qui in capite suo portavit spineam coronam. Beda lib. 5. Hist. cap. 22. Petr. Blesensis in cap. 1. Job. tùm Apostolorum Princeps, qui cum derisionis fuisset à paganis ad ignominiam, deinceps consimilem servare voluit ad gloriam, Beda ubi supra, & Germanus Patriarcha Constantinopolit. in Theoria Rer. Ecclesi.

4 Tertia est ob Antiquitatem, nam Tonsura cum capillorum rescissione habuit originem à Sanctis Apostolis. Calal. d. cap. 49. Emin. Card. de Lauræa in opusculo Canonum Verb. Tonsura, & singulis sæculis, ejusque principium de rescindendis capillis in utraque Ecclesia Latina, & Græca est renovatum. Illustriss. Sarnellius d. Epist. 10. pag. 64. ubi hoc memorabile dictum, quod nulla Provincia reperiatur suscepisse Catholicam fidem, quin etiam non sit amplexa Tonsuram Clericorum. Gonzalez ad d. cap. Si quis ex clericis De Vita, & Honest. Cleric. num. 5. ubi exempla plura & dubitum Aratoris Subdiaconi Ecclesiæ Romanæ, canentis Anno 545. de se dicentis in Epist. ad Parthenium

Namque ego Romanæ nunquam permanens amator

Ecclesiæ, tonsus vertice factus eram.

Quarta causa est ob utilitatem, nam ex hoc ornatu Sacerdotali, consistente in Clericali tonsura, Clericis ipsis proveniunt quatuor privilegia, scilicet Canonis, Fori, Immunitatis, & habilitatis
5 ad beneficia, atque pensiones, tota tit. De Vit. & Honest. Cleric. tùm in Decretalibus, quàm in lib. 6. & Clement. Quæ omnia Privilegia amittunt Clerici, si coronam deferunt, & tonsuram spernunt, ut ex Concil. Trid. sess. 23. de ref. cap. 6. & sess. 14. cap. 20. Hinc responsum fuit ab Alexandro III. in cap. Si vero 4. De Sent. Excomm. non incidisse in excommunicationem illum, qui percusserit Clericum nutrientem comam, quod docuerunt Covarruv. in cap. Alma mater, part. 1. § 10. num. 11. & Azorius lib. 5. cap. 20. in fine, & habetur Constitutio XCII. Sixti Quinti auferentis privilegia prædicta Clericis relaxantibus crines. Quinta verò causa est ob necessitatem, attento quod Clericalis Tonsura; & rescissio capillorum in Clericis est de 6 præcepto, eamque non observantes non excusantur à culpa mortali, ut definitur, tùm à prohibitione comæ, quam fecerunt Sacri Canones, sub pœna excommunicationis cap. Si quis dist. 23. & cap. Si quis De Vit. & Honestat. Cleric. Est enim regula certa in iure, quod excommunicatio non infligitur, ubi culpa non est mortalis. Emin. Cardin. Toletus in Summa lib. 1. cap. 8. tùm quia sic asseverant gravissimi Doctores. Abbas in d. cap. Si quis De Vita, & Honest. Cleric. Diana in prima eminent. cap. 79. num. 1. & Ant. Lopez in addit. Bonacina de Sacrament. Ord. Quæst. Unic. punct. ult. num. 3. Navarrus in Manual. cap. 25. num. 110. Laymann lib. 5. tract. 9. cap. 11. num. 3. Et Bauny disp. 12. De his, ad quæ beneficiarii obligantur, ubi ita scribit. Lex hæc est ergo culpæ tamen ad crimen mortale, cum anathema inde ducatur, nisi ex mortali peccato. Concordant alii plures relati à Gastone Chamillard de Tonsura d. cap. 7.

Cæterum contra prædicta fieri posse videntur sequentes obiectiones.

Primò. Quia quælibet Christi actio debet esse vitæ nostræ instructio. Cle- 7 ment. 3. De Magistris. Sed Christus Dominus comam portabat, & capillos longos deferebat, sic enim eius Divinus aspectus describitur à Lentulo Judæorum populi Præside apud Maldonatum in notis ad cap. 3. Archiep. Panorm. Capillos habens colore nucis avellanæ præmaturæ, & planos fere usque ad aures, ab auribus verò crispos, circinatos, aliquanto colore caruleos, & fulgentiores ab umbris ventilantes; 8

lientes; discrimen habens in medium capitis juxta morem Nazaræorum; frontem planam, & serenissimam, cum facie sine ruga. Concordat Nicephorus Calistus *lib. 1 cap. 40.* ita dicens *Capitis capillos tulit prolixiores, novacula enim in caput ejus non ascendit.* Ergo non debet esse prohibitum Ministris Sacris imitari Redemptorem, & ad ejus exemplum longos capillos portare.

Secundò. Quia etiam S. Jacobus Apostolus, Jerosolymorum Episcopus,
9 Cæsariem habebat, sic enim legimus de illo in Breviario Romano *Calend. Maii lect. 5 Jacobus frater Domini, cognomento Justus, ab ineunte ætate vinum, & siceram non bibit, carne abstinuit, nunquam tonsus est, nec unguento, nec balneo usus.* Ergo neque Clerici sunt tondendi.

Tertiò. Quia prohibitum est à Deo in Scriptura Sacra Sacerdotibus capillos
10 scindere, & capitis comam tondere, ut in *Levitic. cap. 19 Vers. 27 Non attondebitis in rotundum comam, nec radetis barbam.* & idem *cap. 21 vers. 5 & num. cap. 6. vers. 5.* Ergo.

Quartò, quia comam nutrire authoritatis, & gloriæ est, ut ait S. Ambros.
11 *lib. 6 Hexamer.* ubi eam erudito stylo commendat subdens *Tolle arboris comam, arbor ingrata est; tolle hominis capillum, tota pulchritudo decrescit.* Hinc etiam Ovidius cecinit

Turpe pecus mutilum turpis sine gramine campus.
Et sine fronde frutex; & sine crine caput.

valdè autem decere videtur quod Sacerdotes habeant *coronam decoris in capitibus suis*, ut ait *Ezech. 16. 12.*

Quintò, quia comam radere est si-
12 gnum captivitatis, servitutis, & ignominiæ, ut idem Ezechiel deplorat de servitute populi Judaici apud Nabuchodonosorem *cap. 29 vers. 18.* dicens *Omne caput decalvatum, & omnis humerus depilatus est*, unde & Aristoteles dixit, comam esse libertatis argumentum.

Sextò, quia abscissio comæ, & ca-
13 pillorum est pœna statuta in criminosos, & damnatos ad metallum. *l. Vestem ff. de Injuriis.* Et Tacitus de Moribus Germanorum ait, hanc esse pœnam Uxorum adulterium committentium, *ut scissis crinibus nudatam coram propinquis maritus expellat è domo uxorem ipsam.*

Septimò; quia comam dimittere fuit signum apud antiquos magni mœroris, 14
& luctus, ut demonstrat Seneca *de Consolat. capite 36.* Herodotus *in Euterpe.* ibi:

Atque dimissos lugentis more capillos.

Et de hoc effectu plurima sunt Exempla in Sacro textu, ait enim Jeremias *cap. 7. Tonde capillum tuum, & projice, & sume directum planctum*, Job, cum audisset funestos nuncios deperditorum gregum, & filiorum, *Scidit vestimenta sua, & tonso capite corruens in terram adoravit. Job 1. 20.* Et Michæas *cap. 1. vers. 16.* ait. *Decalvare, & tondere super filios deliciarum tuarum, dilata calvitium tuum, sicut Aquila, quoniam captivi ducti sunt ex te.* Idem servabant gentiles; nam Suetonius *in Caligula de morte Germanici cap. 4* scribit. *Regulos quosdam barbam posuisse, & uxorum capita rasisse ad indicium maximi luctus.* Quare Clerici, & Ministri Sacri, qui debent servire Domino in lætitia, non videntur adstringendi ad depositionem Comæ; & ad capillos rescindendos, ut pluribus complexus disputando disserit Gonzalez *ad d. cap. Si quis ex Clericis 4. De Vita, & honest. Cleric. num. 3.*

His tamen minimè obstantibus verissima est doctrina de Clericali Tonsura, tanquam ornamento necessario Ministrorum Dei supra relata, quam totis viribus sustinere, venerari, & obsequio prosequi quilibet Catholicus Ecclesiasticus debet, tanquam institutam ex Apostolica traditione ab initio Ecclesiæ, à qua omnes Clerici exordiebantur vitam Clericalem, ut exemplis plu- 15
ribus comprobat d. Gonzalez *ubi proximè num. 5* addens quod per antonomasiam Clerici vocabantur coronati, quod etiam prosequitur Emin. Card. Baronius

[illegible] *Anno* [illegible] 37. *&* [illegible] 41. Eminent. Card. Bellarminus *lib.* 2. *de Monachis cap.* 40. Saussay *in Panoplia Clericor. lib.* 2. *per totum*, & Chassaned. *in Tonsura à cap.* 1. *cum pluribus sequ.*

16 Ad Primam verò, & Secundam ex propositis objectionibus respondetur, Hebræos longam comam deferre usui fuisse, ut probat Pineda *lib.* 1. *in Job cap.* 1. *vers.* 20. *&* 21. Serlogus *in Cantica tom.* 3. *cap.* 5. *Vestig.* 31. Unde Christus Dominus longis capillis utebatur, ut se conformaret suis connationalibus suis, sic enim expediebat, ut Redemptorem ipsi agnoscerent, ut infert Serlogus *ubi supra*, & ex eadem ratione S. Jacobum ejus discipulum idem fecisse est credendum.

17 Ad Tertiam plures sunt responsiones. Alii dicunt in Levitico, & Numerorum [illegible] prohiberi tonsionem capillorum, quam ob *Ægyptios*, in honorem idolorum illam faciendam, Hebræi didicerant. Alii, quod prohibitio illa fuit præceptum cæremoniale, & cessasse in lege gratiæ adinstar circumcisionis, & aliorum. Alii, inter quos Hesychius Episcopus Jerosolymitanus in *Comment. super Levit.* quod non prohibetur ibi comam recindere, sed in rotundum non tondere, idest ornare, unde LXX. Interpretes verterunt: *Non facietis* [illegible] *comam vestram*, idest ornatum [illegible]. Suidas enim ait [illegible] significare capillum plicatum, quem Latini vocant capillitium calamistratum, sivè calamistris in cincinnos reflexum, quod Apostolus inhibuit mulieribus Christianis 1. *Timoth.* 2. 9. dicens: *Mulieres in habitu ornato, cum verecundia, & sobrietate ornantes se, non in tortis crinibus*: & Divus Petrus 1. *Epist.* 3. 3. *Quarum non sit exterius capillatura.* Ideò enim Hebræi vertunt, *non* [illegible] *extremitatem capitis vestri*, quia capilli cincinnati, & calamistrati significant animum mollem, & effœminatum. Item cap. 21. *Levit.* prohibet Dominus *Levitis ne radant caput, aut barbam*, scilicet in mortem parentum, aut amicorum, ut faciebant Ethnici, convenit enim Sacerdotibus esse conformes. Utrinque volumus etiam in alterutrorum, ut fusiùs demonstrat Gonzalez *ad d. cap. Si quis ex Clericis num.* 3. *de Vita, & honest. Cleric.* Tandem S. Hieronymus *in Ezechiel lib.* 13. *cap.* 44. advertit, prohibitum fuisse Levitas radere caput, & barbam, ne imitarentur Sacerdotes Isidis, aut Serapidis, qui talem usum habebant.

Ad Quartam respondetur, esto quod apud Laicos coma fuerit signum honoris, nobilitatis, & auctoritatis. Clerici tamen debent esse contemptores humani fastus, & tamquam Deo dicati deponere comas, quod fuit semper signum apud omnes nationes moleste ferentiæ, & obsequii Divini, ut latè probat Serlogus in *Cant. d. tom.* 3. *Vestig.* 32. Magrius *in Hierolex. Verb. Tonsura*. 18

19 Et hinc factum esse arbitror, quod Serenissimi Duces Venetorum per omnia præterita sæcula absque coma incederent, ut constat ex Iconibus eorumdem *in Fast. Ducalib. ab Anafesto I. ad Silvestrum Valerium*, studio Joannis Palatii impressis, siquidem ipsi Duces, prout omnes Senatores, ac Nobiles religiosissimi sunt, & nativam pietatem, ac obsequium in Deum cùm toga nigra tollere, cùm capillorum contemptu indicare voluerunt.

Ad quintam demùm, & Sextam objectionem respondetur, secundum varietatem temporum, & regionum, depositionem comæ, & recisionem capillorum significasse captivitatem, ignominiam, & reatum: at per hoc non sequitur, non potuisse adhiberi etiam in signum sanctitatis, honoris, & justitiæ, ex tradita per Alexandr. ab Alex. *lib.* 1. *Dier. genial. cap.* 16. *& lib.* 3. *cap.* 27. & per Lælium Bisciolam *lib.* 7. *Horar. Subcesivar. cap.* 5. Et vice versa aliquando permissio prolixæ comæ, & longioris capillaturæ facta fuit in pœnam impœnitentiæ, & ob pœnitentiam præcedentium culparum, ut legitur *in can.* 31. *Synod.* 6. & explicat Gonzalez *ad d. cap. Si quis ex Clericis*, *in fin.* 20

Major omnium prædictarum objectio

21 Clericorum tonsuram negligentium est contraria consuetudo. Hanc certè inficiari non possumus, cum ubique in præsenti sæculo invaluerit, non absque religionis detrimento, & hæreticorum gaudio, & præcipuè Romæ, quam [illegible] Card. de Luca in Annotat. ad Concil. Trid. disc. 24. num. 25. & 26. conatur excusare, quod ob universalitatem gentium non sit ibi scandalosa. Porrò dicere non possumus, eam peccaminosam non esse, attenta prohibitione eius, quam indistinctè fecit, & facit Ecclesia sancta, & tamen Conciliis Generalibus, Provincialibus, & Diœcesanis, & eam damnaverit Concilium Tridentinum sess. 14. de reform. cap. 6. ibi: [illegible] 5. Canones, ut quæ [illegible] Pontificibus, & à Sacris Conciliis de Clericorum vita, honestate, cultu, [illegible] sancita fuerunt, eadem [illegible] Ordinarii [illegible], [illegible] quæ verò [illegible] in desuetudinem abiisse comperierint, & quamprimùm in usum revocari, & ab omnibus accuratè custodiri studeant, non obstantibus consuetudinibus quibuscumque. Igitur non subsistit fundamentum consuetudinis, cui derogavit Concilium, tanto minùs, quia consuetudo Comæ, & capillaturæ in Clericis est contra Ecclesiasticam disciplinam, & honestatem Clericalem, cumque comæ, & capillati Clerici, deposita veste talari, absque rubore misceant se inter laicos in choreis, in ludis, in bacchanalibus, ut experientia docet, & ideò talis consuetudo, quamvis foret immemorabilis, nihil valet. Sperellus Decis. 179. num. 81. est contra canones, & corruptela, quæ nullo tractu temporis, etiam longissimo, vires capit. Idem Sperellus Decis. 180. num. 34. 37. & seq. Gonzalez ad Reg. 8. Cancell. gloss. 33. num. 10. & 11.

Nec dicant detentores capillorum, 23 quod Episcopi videant, sciant, & tolerant, quod etiam videtur facere Romanus Summus Pontifex. Nam respondetur primò, tolerantiam Superiorum in rebus prohibitis nullam jus tribuere permittendi illa. cap. fin. ubi Glossa in verb. approbare. De Sentent. Excommun. Lotterius Decis. 162. num. 10. & seq. Addunt [illegible] C. Pignatellus tom. 10. cons. 48. & 95. num. 15. Respondetur Secundò, non esse tolerantiam in Episcopis, qui per sua Edicta, & Synodales Constitutiones detestantur comas, & capillos turbidos longiores in Clericis, quos etiam castigant, ut fecit hic Parmæ Anno 1696. vigilantissimus Episcopus Georgius Carrafius, qui Presbyterum forte de- 24 vitum, sed tamen, comam deferentem carcere mancipavit, eiusdemque, & tondere fecit, ipsamque comam appendere jussit in Cancelleria ad aliorum terrorem. Romæ Summi Pontifices frequenter renovant prohibitiones capillaturæ in Clericis. Ita fecisse Urbanum VIII. Anno 1624. testatur Chamillard de Tonsura cap. 5. in fine. Eamdem fecit Clemens Nonus Anno 1667. & Anno 25 1681. Innocentius XI. & de præsenti prohibuisse comas, & capillos longos in Clericis Romanis Sanctissimum Innocentium XII. [illegible] ubique fama sparsit, adeò ut frivolæ sint excusationes eorum, qui volunt quidem vitam Clericalem pro habendis reditibus Ecclesiasticis, sed nonnam & formam, ut serviant Deo abstracti à mundi vanitatibus, & depositis capillis, ignorantes, excellentiam Ministrorum Dei consistere in hac corona detonsi capitis, quam tanti SS. Patres, & maiores nostri æstimabant, ut si quid præmio aut petitum esset ab aliquo Ecclesiastico, etiam per Coronam suam, idest Tonsuram Clericalem rogarent: ut legitur in Epist. 26. S. Hieronymi ad Augustinum, ibi: Dominum meum dilectum, & Dominum meum Evodium, ut meum eum salutes, precor Coronam tuam. Nec non in Epist. 147. Divi Augustini ad Episcopum Proculianum, ibi: Per Coronam nostram nos adjurant vestri, & per Coronam vestram nos adjurant nostri. Et ex 26 hac intolerantia sequitur magna derisio hæreticorum, qui odio habentes Ecclesiasticam disciplinam, valdè delectantur contemptum Sacrorum Canonum;

[illegible], & specificè Tonsuram Clericalem, prout tunc temporibus [illegible] Innocentius III. lib. 2. [illegible] [illegible] cap. 2. [illegible] *De hac forma Regali, de hoc signo Jesu Christi* [illegible] [illegible], [illegible], *quæ à Capite* [illegible] [illegible] *Unde,* [illegible], [illegible] [illegible] *Quid* [illegible], [illegible] [illegible] Unde [illegible] Clerici, & eorum Concilia [illegible] [illegible], [illegible] eorum in Ministris sacris esse [illegible] [illegible], ut probat Navarrus in *Manuali cap.* 25. num. 190. & Illustrissim. Sperellus in *Parœcus Toletanus. cap.* 39. [illegible] [illegible] [illegible] ipsa Sacramentalem absolutionem [illegible]; & illi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Tonsuram [illegible] [illegible] capillorum [illegible] [illegible] à [illegible] Clericali, ut [illegible] [illegible] S. Ambrosio *De Consecrat. Monast.* [illegible] [illegible]. *Quoniam Clericus ad fortem Domini vocatus, qui coronam* [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] *se* [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] *de* [illegible] *forte esse testatur.* Et novissimè hanc [illegible] in Clericis [illegible], & [illegible] [illegible] esse de [illegible] [illegible] probat Magnus *d. verb. Tonsura*, [illegible] [illegible].

Nec dicatur in Ecclesia Græca eorum [illegible] [illegible] ministris Sacris. Respondet enim Chamillard *de Tonsura cap.* 10. *Quæstio* 4. *pag.* 584. ad [illegible] nostram non pertinere Græcorum exemplum,
67 quippe in pluribus [illegible] [illegible] à nobis [illegible] [illegible], ab [illegible] [illegible] Ecclesia, & per [illegible] [illegible] [illegible] Græci [illegible] [illegible] deprehendi, & [illegible] Clericalem [illegible], [illegible] S. Gregorio Nazianzeno *Orat.* 28. *advers. Maximum*, [illegible] cum [illegible] [illegible] Episcopi [illegible] [illegible] ad Ecclesiam Constantinopolitanam promovissent, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Magnus *d. verb. Tonsura.* In [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Constantinopolitani [illegible] [illegible] Metaphraste [illegible] Surius [illegible] [illegible] & Tarasio in [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] adversus Iconomachos [illegible], [illegible] capillorum [illegible] [illegible] [illegible] Surius die 25. *Februarii* [illegible] 22. 23. & 24. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] in Ecclesia Græca refert Chamillard [illegible] *pag.* 589. [illegible] [illegible] [illegible] Historicorum, è quibus [illegible], [illegible] Sacerdotes Græcos à [illegible] [illegible] capillorum abstinuisse [illegible] ad [illegible] [illegible], quo [illegible], [illegible], sub Photio Patriarcha Constantinopolitano [illegible], [illegible] magno schismate, se ab Ecclesia Romana [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] in rotundum [illegible] [illegible], de quo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible], ita concludit Chamillard *d. cap.* 10. *Quæst.* 4. [illegible], *pag.* 590. [illegible] [illegible] *quod* [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Ex [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] hanc [illegible] Clericalis Tonsuræ, [illegible] in [illegible] capillorum, ne [illegible] [illegible] [illegible], & in Clericis [illegible] in [illegible] capitis, esse à Sacerdotibus [illegible] [illegible] [illegible] custodiendum. & [illegible] [illegible] [illegible] Sacrorum Canonum [illegible], quod [illegible] [illegible]. [illegible] in *Parœcus* [illegible] *cap.* 39. *à num.* 4. *& seqq.* Chamillard [illegible] *tract. de Tonsura* in quo *cap.* 1. 2. & 3. [illegible] [illegible], [illegible] Constitutiones, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Decreta [illegible], SS. Patrum [illegible], Antiquorum exempla, Doctorum sententias, Principum edicta, & plures hujus [illegible] non [illegible] rationes, & [illegible] [illegible] [illegible] à profanis, seu à Novatoribus factas [illegible]. Inter [illegible] autem de ipsius Tonsuræ [illegible], & [illegible] [illegible] Carolus de Grassis *de Effectibus Cleric.* [illegible] num. 160. & *seqq.* & Dallerus [illegible] [illegible] *part.* 1. *de Disciplina Cleric.* § 1. [illegible] Authores & Ecclesiastici [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible],

dere, à proprio debito clero animant di-
stare.

Tandem quia in cap. Clericus 5. *De Vita, & honestate Clericor.* ita dispositum legitur: *Clericus nec comam nutriat, nec barbam*, sciendum est, quod ad cultum barbæ varios fuisse usus tam in antiquissimis temporibus, quàm in medio, & successivis usque ad Evangelicam legem, ut doctè demonstrat Gonzalez in *Commentar. ad d. cap. Clericus.*
29 Hebræi longam barbam nutriebant, juxta illud *Psal. 132. Vers. 2. Sicut unguentum, quod descendit in barbam, barbam Aaron.* Apud Græcos tempore Alexandri Magni barbæ tondebantur, ut ex Athenæo *lib. 13. cap. 6.* etsi Philosophi barbam nutrirent, de quibus Iudens Poeta græcus cecinit:

30 *Si promissa facit sapientem barba, quid obstat,*
Barbatus possit quin caper esse Plato?

Quæ carmina sic traduxit Marinus:

Se la barba, che basssa al petto pende,
Filosofo altrui rende,
Chi dirà, che un Castrone
Non possa esser Platone?

Romani ab initio nec capillos, nec barbam relicendebant, sed deinceps cœperunt eam tondere anno 454. ab Urbe condita, ut ex Varrone *de Re Rustica lib. 11.* & ex Plinio *lib. 7. cap. 59.* demonstrant Gonzalez *ad d. cap. Clericus.* num. 2. & eruditissimus, noster que Gymnasii Publici Sacrorum Canonum Professor Abbas Nicolaus Papadopoli in *Prænotion. Mystagogic. Respons. 4. sect.*
32 1. § 3. ubi doctè advertit, quod in more, usque barbæ contemptus, neque Romæ perpetuus, neque planè communis, nam gravissimos quosque, & sapientum professos palam pepercisse notum est ex illo versiculo Juvenalis *Satyra*:

Horrida cuncti quadam, & dura pro barbâ Seta
Præmittitur [illegible]

Ex eodem doctissimo viro de Venetis Senatoribus, quorum plurimi ad Ducale fastigium evecti raso mento, & absque barba, sunt, & post millesimum sexcentesimum conspiciuntur, non pauci verò barbati, ut ex eorum Iconibus apud Joann. Palatium *in fol. Duc. et ipsiusque Ducis* cultum barbæ fuisse credo ex præcedenti eorum navigatione, & expeditionibus in Græciam, ubi sapientibus barba semper placuit, cum dicat de Socrate *Pers. Sat. 4.*

——Barbatum hoc crede magistrum
Dicere, &c.

Quod verò attinet ad ministros Sacrosanctum Evangelium, sicut Christus Dominus, & Sancti Apostoli barbam portabant, ut ex Nicephoro, & Annalib. Gonzalez *ubi supra* num. 7. ita Pontifices Romani eam portaverunt usque ad Antiorum, id est ad [illegible] tem- 34
poribus [illegible] Cherubini, & apud Ciaconium [illegible], & deinceps [illegible], & Ecclesiæ Latinæ Episcopi, & Clerici non solùm tondere barbam [illegible], & radere, & hoc apud eosdem Cherubinum, & Ciaconium cernuntur Icones Pontificum absque barba, & hic mos radendi barbam in Clericis occidentalis Ecclesiæ commendatus fuit, deinde præceptis firmatus Epistolis Pontificis, & Conciliaribus Decretis, usu barbæ firmo remanente in Ecclesia Orientali, ut de hoc dissidio idem Gonzalez *loco supra cit. num. 7. & 9.* & Abbas Papadopoli *d. resp. 4. sect. 1. § 3.* concludens, quod ritu abrasio, aut nutritio barbæ sit adiaphorum quid, & indifferens, tam Græci, quàm Latini particularibus rationibus utriusque possumus barbam dimittere, aut radere.

Igitur quo ad hunc barbæ ornatum in Ecclesia Latina, si usum consideramus, fuit varius in primævo, & in posteriori sæculo juxta varietatem regionum, ac morum hominum. Si Sacros Canones attendimus, non est à Clericis Latinis ipsa barba nutrienda, quorum Sacrorum Canonum vi motus S. Carolus Archiepiscopus Mediolanensis hortatus fuit primùm universos de Clero suo ad deponendam barbam, deinde ipse mento raso in publicum venit, ac exem- 35

plo

ipso sunt nonnulli, qui pulchra, & decora barba delectabantur, ita fuisse, ut, deposita morum duritie, eam relaxarent, quod hoc narrat Gonsalvus in *opus suo lib. 4. cap. 12.* & refert Illustrissimus Ballus *d. tom. 3. Epist. 21. pag. 93.* & 94. addens, à Sacra Congregatione
36 *Ep. & Regular.* responsum fuisse, *che si al levar via la barba, si può vedere insino la barba, ne a Vescovi è lecito poter portare 1580. Martii 3. Maii*, apud Nicolaum in M. SS. has rationes quæ prohiberet observant *De Sacram. Ord. cap. Clericus 3. De Vita, & Honest. Cleric.* dehinc Concil. 4. *Carthag. can.* 44. In præsentiarum aliqui Clerici, & Sacerdotes Regulares barbam deferunt, quibus ipsa concilias gravitatem Monachi, ut Sacerdotes Societatis Jesu, & plures ex mendicantibus eam radunt, & sunt venerandi, dicerem nullos reprehendendos, omnes commendandos, illi tamen censorandi, qui prolixam barbam adeò studiosè essent, ut pectent, & odoribus eam ornent curent ad pompam, ut vanitatem, hoc enim esset barbam nutrire, quod vetant Sacri Canones, non aliam muliebrem habere, vel absque cultura, prout faciunt PP. Capuccini, portare.

Corollarii loco non me piget hoc referre, quæ leguntur de mulieribus barbatis apud Hieronymum Scottum in Phy-
37 sica Curiosa *lib. 3. cap. 32. §. 2.* ita legitur *Variis temporibus, ac locis visæ fuerunt mulieres barbatæ*, teste *Ursino* apud *Aldrovandum cap. 1. de Monstris in Gymnasio Mauritii Ducis Bavariæ* [illegible] *barba* [illegible] *Et in Italia* [illegible] *Germania*, *quæ cum* [illegible] *barbam duos palmos longam gestabat* [illegible] *mulierem* [illegible], *quæ barbam satis longam*, *ac densam ostentabat*, [illegible] (Ego quoque hic Patavii, cum adolescens essem, vidi ea tamdem mulierem barbatam) [illegible], *quæ* [illegible] *(vulgo cum mostacchi negri)* [illegible] *ignoratur*, [illegible] *teste Jon-*
stono in Thaumatogr. Class. [illegible] *cap. 7.* [illegible] Scottum.

De Gallia vidua, nomine Galliana barbata, asserit S. Gregorius Magnus *lib. 4. Dialog. cap. 13.* Et Antonius Mariani Bonannus *in Schola Curiosa cap. 27. §. 110. pag. 409.* narrat ex Donato Calvo *in Ephemerid. fol. 508. part. 3.* Bergomi repertas fuisse anno 1596. duas mulieres barbatas, habentes barbam longam, adstante Patrum Capuccinorum. Sed hæc sunt opera solius naturæ. Exempla, quæ sequuntur, sunt supernaturalia.

In Martyrologio Romano die 20. Julii ita legitur *In Lusitania S. Wilgefortis Virginis, & Martyris, quæ pro Christiana fide, ac pudicitia decertans, in Cruce* 38
meruit gloriosum obtinere triumphum. Hæc Regis Portugalliæ filia formosissima, clàm Christiana, relicto patre ethnico, ab eodem post primæ nuptiis obtrusa, ad incestuosas nuptias secundò ducenda, & coacta fuit. Ad orationem pia Virgo confugit, & una nocte ita eam Deus deformavit, ut die altero non fœminæ, sed viri speciem præseferret, barba enim hispida, & prolixa mentum illius, genasque undique cingente. Iratus Pater illam in Crucem clavis affixam crudelissimè interemit, ut ex Molano ad Usuardum, ex Abbate Ambrosio [illegible] *in Januario*, & ex Bartholomæo Riccio *in Triumpho Christi Crucif.* narrat P. Scottus in *Physic. curiosa d. lib. 3. cap. 32. §. 2.*

S. Paula cognominata Barbata, Virgo Abulensis in Hispania, ob egregiam pulchritudinem ab adolescente juvene sæpius tentata, cum eam solam repertam in agro esset violaturus, fugit in proximum ædiculam Divo Laurentio dicatam, ubi orans statim ejus facies deturpata est, & apposita barba ita ut ea tenera, ut Amasius intrumpens ipsam non agnoverit. Ita Ex Bollando tom. 3. in *Actis SS. Februarii* refert Bagatta *de Admirand. ordin. Christian. tom. 2. lib. 1. c. 3. §. 2.* num. 5. addens cum 6. P. Ughello *in Italia Sacra tom. 7. Amalphitan. Archiepisc.* Joannem episcopum, eapropter Ven. Pa-

tri

tri Eremitæ annorum undecim, ab iniquo homine ad turpia expetitum, Deo auxiliante, in facie ejus statim tam longam barbam emisisse, ut apud procacem prædictum incognitus remaneret.

DECISIO XLIX.

ARGUMENTUM.

Agitur de alia parte Ecclesiasticæ Tonsuræ, consistentis in Habitu ad formam Sacrorum Canonum. Tres conditiones Vestis Clericalis, ut sit Talaris, Nigri coloris, & Lanea. Plura de Origine, & usu Vestis Talaris. De colore albo, ac violaceo ejusdem; atque de prohibitione vestium Sericarum. Sex accessoria habitus Clericalis, Zona, Collaria, Manicæ, Calcei, Pileus, & Annulus; quæ omnia quomodo Clerici deferre possint? Annulorum plures usus, & mysteria, præcipuè in conjugiis, & Sigillis. Papæ Sigilla tria; Annulus Piscatorius, Plumbeum, & subscriptio cum aliquo versu Sacræ Scripturæ. Digitorum nomina, & cur in quarto digito Annulus ponatur? De Annulis sponsalitiis S. Annæ, ac Deiparæ. Quibus Ecclesiasticis licitus sit Annulus aureus, & quibus prohibitus? Quid sit Vestis dicta Birrus? Qui infantuli olim Lectores? Et cur Regularibus detur habitus solemni ritu, non etiam Clericis sæcularibus? Et laici sepeliantur induti Habitu Regulari S. Francisci?

SUMMARIUM.

1 *Vestis talaris, ultra Tonsuram, est Clericis necessaria.*

2 *Marcus Cornelius Episcopus Patavinus in Concil. Aquilejensi Provinciali fuit anno 1596.*

3 *Vestis Clericalis tres conditiones requirit. Et quæ?*

4 *Talus quid sit?*

5 *Vestis talaris ex præcepto Apostolorum.*

6 *Antonius Caracalla Imperator auctor vestis talaris apud Romanos.*

7 *Vestes talares Clausæ ante, & retro.*

8 *Pallium, seu Mantellum Clericorum sit talare.*

9 *Vestes Clericorum non talares in Villis, & itinere; at nunquam in Missa.*

10 *Vestis Clericalis sit nigri coloris.*

11 *Vestes Clericorum albæ in primitiva Ecclesia.*

12 *Novatiani hæretici cur vestes albas portabant?*

13 *Violacei coloris olim vestes Clericales.*

14 *Color viridis, & rubeus prohibitus Clericis in vestibus.*

15 *Vestis talaris, & nigra induenda à Clericis etiam domi.*

16 *Vestes è Serico prohibent Clericis Synodi Patavinæ.*

17 *Vestibus sericis induuntur Nobiles.*

18 *Episcopi debent induere vestes laneas, non sericas.*

19 *Accessoria Vestis Clericalis sex. Et quæ?*

20 *Cincturam habeant Clerici supra vestem.*

21 *Collaria Clericorum alba simplicia, non diffusa; nec murica.*

22 *Subucula vestem ad manus sit parva.*

23 *Calcei Clericorum nigri, non ad formam mundanam.*

24 *Pilei Clericorum nec sericei, nec fastigiati.*

25 *Ac-*

25 *Annulus unde dictus?*
26 *Annulus erat fibula pallii, & pluvialis.*
27 *Annulus pro sigillo.*
28 *Papæ sigilla tria; Annulus piscatoris; Plumbeum, & signum cum versu aliquo Scripturæ Sacræ*
29 *Chorda serica quando in Bullis Papæ? & quando è canape?*
30 *Plumbeum sigillum Veneti Ducis.*
31 *Christi nomen in Annulis primitivorum Christianorum.*
32 *Annulus in digitis signum honoris.*
33 *Romanorum usus circa Annulos aureos, argenteos, ferreos.*
34 *Scholaribus, dum doctorantur, cur Annulus aureus detur?*
35 *Annulus cur in Sponsalibus, & in Matrimonio?*
36 *Annulus cur in quarto digito Sponsæ manus sinistræ?*
37 *Digitorum manus hominum nomina.*
38 *Digiti grossiores ante cibum, quam post.*
39 *Annulus S. Annæ Matris Deiparæ qualis, & ubi sit?*
40 *Annuli Sponsalitii Deiparæ duo; & ubi sint?*
41 *Annulus Sponsalitius soluto Matrimonio an sit Uxoris?*
42 *Annulus cur Episcopis datur in consecratione? Ejus mysteria.*
43 *Græci Antistites abstinentes ab usu Annuli aurei.*
44 *Annulum aureum Abbates ferunt ex Privilegio. Item Abbatissæ.*
45 *Annulum Moniales habent ut Sponsæ Christi.*
46 *Annuli aurei prohibiti Clericis, exceptis Prælatis, & Doctoribus.*
47 *Doctores, neque alii in dignitate Ecclesiastica constituti tenent Annulum in Missa*
48 *Protonotarii non participantes an teneant Annulum in Missa?*
49 *Habitus domesticus Clericorum, & Sacerdotum qualis? Et quando peccent mortaliter ob vestes vanas?*
50 *Clericalis dignitas servanda.*
51 *Clericorum puritas interna.*
52 *S. Basilii, & S. Ephrem visio.*
53 *Clerici ne sint contemptibiles.*
54 *Lectores an habitum mundanum possint deferre?*
55 *Birrus quid sit?* Et num. 62.
56 *Modestia in vestitu Clericorum.*
57 *Vestales Virgines damnatæ ob vanitatem indumentorum.*
58 *Vestes Sacerdotum in Sacrificio debent esse splendidæ.*
59 *S. Sabbas honoratus ab Anastasio Imp. ob vestem humilem.*
60 *Musici laici in Ecclesiis S. Marci Venetiar. & S. Antonii de Padua.*
61 *Lectores infantuli Marcopolis coronati die 13. Julii, qui sint?*
63 *Sordes in vestibus Clericorum cavendæ.*
64 *Vestis Clericalis cur non detur solemniter, sicut habitus Regularium, & Monialium?*
65 *Laici cur sæpè sepeliantur induti habitu Regulari S. Francisci?*

PRo adimplendo præcepto Clericalis Tonsuræ, satis non est Ecclesiasticis ministris capillos, & barbam rescindere, tondereque, ut probatum est supra; sed oportet, ut etiam vestem Clericalem, ad normam Sacrorum Canonum deferant; utrumque enim requiritur, ut quis dicatur Tonsuram servare; ut definitum fuit in Concilio Aquilejensi diœcesano anno 1595. *de Vita, & honest. Cleric.* his illis Verbis: *Habitum Clericalem declaramus eum esse* 1
qui veste talari, & tonsura constat. Si ex duobus alterum desit, dicimus Clericalem habitum integrum non esse. Et in eodem Concilio Provinciali Aquilejensi celebrato Utini *anno* 1596. (in quo, inter alios Episcopos suffraganeos illius amplissimi Patriarchatus, intervenit, & subscripsit etiam Illustrissimus, & Reverendissimus Marcus Cornelius Epi- 2
scopus Patavinus) sub *eod. tit. de Vit. & Honest. Cleric.* reiteratò dicitur, *Habitum verò Clericalem declaramus eum esse qui veste vel talari, vel breviore utitur, ut*

penitù omne dispositum est, ut tonsura compleat. Si vero dubium alterum desit, habitum Clericalem dumtaxat declararunt, ut decernit, ut Constitutionibus de eodem Clericali deferendo dispositionibus satisfactum non sit. Quibus decretis conformis est declaratio S. Congregat. Concil. Trid. ad sess. 23. cap. 6. quam refert Illustriss. Episcopus Sarnellius d. tom. 1. *Epistolar. Eccl. Epist. 16. pag.* 110. hisce Verbis: *Non sufficit Corona, seu Tonsura sine habitu, sed cumulativè requiritur utrumque.*

Ut igitur Sacerdos in exteriori, debito ornatu indutus compareat, aptum est, eum vestiri Veste à Sacris canonibus præscripta, & quia Vestis Clericalis dupliciter considerari potest, vel in se, vel in accessoriis, primum de conditionibus ipsius Vestis in se consideratæ loquemur, deinde de accessoriis eamdem vestem concomitantibus.

Vestis Clericalis considerata propriè,
3 principaliter, & in se, ut pari continuo in conformia, debet tres conditiones habere, unam in forma, alteram in colore, tertiam in materia.

Forma Clericalis vestis est, ut sit oblonga, & demissa à collo usque ad
4 talum (Talus autem est pars pedis, scilicet illud os, quod extuberat penes calcaneum. *Laurent. in Amalthea Onomastica Verb. Talus*) & à contactu prædicti ossis Tali, quem vestis oblonga tangit, dicitur Talaris, estque hæc forma anti-
5 quissima, ordinata à SS. Apostolis, ut notat Sarnellius d. *Epist.* 16. *pag.* 115. quia utebantur etiam hebræi ad exemplum Sanctorum Patrum, & Patriarcharum, siquidem Jacob vestiverat filium suum dilectum Joseph veste Polymita. *Genes.* 37. quæ quidem vestis erat talaris, ut habet eadem Scriptura Sacra *Vers.* 23. his verbis: *confestim igitur, ut (Joseph) pervenit ad fratres suos, nudaverunt eum tunica talari, & polymita, miseruntque eum in cisternam veterem, quæ non habebat aquam.* Et ideo talis vestis talaris magni æstimatur semper fuit apud veteres sapientes, conciliat enim ejus forma non mediocrem decorem, & gravitatem, & eadem utebantur Ro- 6
mani, præcipuè sub Antonino Caracalla Imperatore, qui hanc formam, & longitudinem vestium usque ad talos præcipuè Romanis, & ab ipso Imperatore vestes talares vocari cœperunt *Caracallæ*, ut tradit Ferrarius *de Re Vestiaria part.* 2. *cap.* 28. Ex Magrius in Hierolexic. *verb. Caracalla*, ubi refert verba Eucherii *de Veste* sic dicentis: *Est talaris in Caracallæ modum, sed sine cucullo, quæ in primitiva Ecclesia soli Clerici usurparunt in signum decoris, et.* Quare omnia Concilia, & omnes Canones Ecclesiæ, ac Sanctorum Patrum monita inculcant Clericis, & maximè Sacris, ut vestem talarem deferant, atque à brevibus tunicis abstineant, ut habetur in cap. *penult.* 23. *dist. cap. Clerici officia*, ubi Gonzalez num. 15. & 16. *De Vita, & honest. Cleric.* Glossa in Clem. 2. *Cum Videatur. eod. tit.* Campois conf. 21. num. 31. Gallemart *Diligentia Clericali part.* 1. §. 18. num. 17. Barbosa *de Episc. alleg.* 9. & *de Jure Univers. lib.* 1. *cap.* 40. num. 19. Emin. Card. de Laurea *in Epitome verb. Verb. Clericus quo ad habitum pag.* 151. & Sarnellius d. tom. 1. *Epist.* 16. *pag.* 126. & 127. ubi Synodales constitutiones multorum Episcopatuum refert, quæ ulteriùs advertunt, easdem vestes talares clausas esse oportere, non 7
autem apertas antè, vel retrò, & (ut aiunt plures Canones) non expectoratas, itaut neque caligæ, neque femoralia videri possint, & ejusdem longitudinis, atque talaris formæ debet esse pallium, (quod etiam in Conciliis vocatur cappa, tabardum, mantellum, toga, & ferraiolum,) quo utuntur Clerici supra vestem; ut docere etiam 8
Gonzalez in Comment. *ad d. cap. Clerici officia* num. 15. *De vita, & honest. Cleric.* & Sarnellius d. *Epist.* 16. *pag.* 128. ubi refert S. Epiphanium, qui *Hæres.* 69. describit physiognomiam hæresiarchæ Arrii, & de eo dicit, *dimidiatum pallium semper induens, & folium*, videlicet quod Arii usus erat procedere vestitus veste, & pallio brevibus usque ad genua, non autem talaribus, ut Sacri Canones

etiam

tionem eo tempore deseruerant, non solum in monasteriis, sed etiam per universa, quoniam post decimum saeculum induxisset Ecclesiarum Praelatos,
9 ut in Villis, ob vias lutulentas, Presbyteri suas possent deferre vestes, modo extremum crurum attingentes, concurrentibus vero, si grana cooperirent, ut dudum in Conciliis firmat idem Barbosa, ut tamen pro celebratione Missae, & in Divinis officiis Sacerdotes induti esse debeant semper Veste talari, & longa usque ad talos, quod est in Lege Dioecesana semper servatum in hac exemplarissima Dioecesi [illegible]. Et haec de prima conditione vestis Clericalis.

Altera specificatio respicit colorem, [illegible], quod sit nigra. Talis enim est universa & continuata Ecclesiae consuetudo
10 firmata Conciliis Sacris, per quae prohibiti sunt omnes colores in vestibus Ministrorum Dei, *cap.* [illegible] *in fin.* [illegible] *cap.* [illegible] *Clement.* [illegible] Glossa *in Verb.* [illegible] *De Vita, & honestat. Cleric. & cap. Clerici officia*. & de Gondolf. [illegible] Sarnellius *d. Epist. 16. pag.* [illegible] *& pag.* [illegible] ubi adducit Simeonem Thessalonicensem ita describentem Clericorum sui temporis [illegible]: *Episcopus vestem nigram, quae humilitatis, & religiosi* [illegible] *est, induebat, &* [illegible]. Et dictum Urbani Papae Octavi, in quo sic legitur: *Non* [illegible] *Praelati, ut portare vestes* [illegible] *colore,* [illegible].

Porro ignorandum non est in primitiva Ecclesia non fuisse in principio hunc
11 nigrum colorem, & licuisse Clericis, ut quemcumque colore voluissent in vestibus, [illegible] habebant vestimentum, ut ait Durandus *lib. 4.* [illegible] & Zoesius *part.* [illegible] *Clerici* [illegible] § 14. Sed praecipue utebantur colore albo; vel quia eundem adhibebant Sacerdotes Antiqui, ut probavimus *supra Decis. 39. num. 13.* vel quia [illegible] color albus in vestibus [illegible], ut demonstrat Ferrarius *d. part. 1. de Re Vestiar. lib. 1. cap. 25 & lib. 3. cap. 10.* & ad vestem albam, quae suo tempore [illegible]

[illegible] utebantur, videtur allusisse S. Hieronymus [illegible] *contra Pelagianos* in illis verbis: *Quae sancta vestes non utamur,* [illegible] *candida,* [illegible] *superbus, & [illegible] est.* Confirmatur usus coloris albi in vestibus apud primitivos Christianos etiam ex [illegible] Clemente Alexandrino *ad Aegypt. in Pedagog. lib. 3.* & ex S. Athanasio *in vita S. Antonii Abbatis*, de quo narrat, adeo desiderasse martyrium, ut vestibus albis procederet indutus, ad hoc ut à persecutoribus cognosceretur esse Christianus. [illegible] Ecclesiastici, quorum alii sub illo tempore S. Augustini candidi fuerunt [illegible] vestes albas, ut viderentur sectatores Haereticorum Novatianorum, qui illas adhibebant ad ostendendum, seu ostendendam haeresim, quam praedicabant, esse scilicet mundos à quocumque labe peccati, prout 12
referunt Eminent. Cardinal. Baronius *anno* [illegible] & Salmeron [illegible] *lib. 3. cap. 7.* [illegible] Novatiani [illegible] *Catari,* [illegible] *mundi, seu puri,* [illegible] *candidas,* [illegible] ut S. Augustinus *lib. de Agon. Christ. cap.* [illegible]

Igitur color albus in vestibus cessare coepit, & violaceus adhiberi, ut deducit Sarnellius *d. Epist. 16. pag.* [illegible] allegans verba S. Hieronymi *Epist. 3. ad* 13
Nepotianum: *Vestes pullas aeque devita, ut candidas,* & praedicto colore violaceo Clerici saeculares usi sunt usque ad quintum circiter saeculum, in quo Monachi [illegible] Sacros Ordines suscipere, & tunc coeperunt Ecclesiis inservire, praedicando, & Sacramenta administrando. Et quoniam ipsi Monachi nigras vestes consueverunt induere, ut colligitur ex S. Hieronymo *in Epitaph. S. Marcellae*, etiam Clerici

sæcularem ex conversatione cum Clero Regulari, & Monachos prædictis amplexum est colorem nigrum in vestibus suis quotidianis, & retentus fuit color violaceus in vestibus à Prælatis, & Episcopis, à Familiaribus Summi Pontificis ad distinctionem inferiorum Clericorum, & ab Alumnis Seminariorum Ecclesiasticorum, quibus permittitur vestis coloris violacei in memoriam antiquissimi usus, qui viguit in toto Clero sæculari circa eumdem colorem.

Igitur hisce temporibus ornamentum Sacerdotum, & Clericorum proprium est vestis talaris nigri coloris, & per consequens eidem prohibetur esse conse-
14 tur alius quicumque color in vestibus, & præcipuè viridis, & rubeus juxta plura Conciliaria decreta, quæ [illegible] colores in vestibus Clericorum damnant, & quæ referuntur ab Eminent. Card. de Luca in *Epitome Conciliorum* & *Vers. Clericus* [illegible] pag. [illegible] ex quibus colligitur, abstinendum esse Clericis à prædictis coloribus in vestimentis, & eis utendum fore vestibus nigris, modestis, non fulgidis, aut admirabilis, quod etiam præcipitur in cap. *Cum ab omni*, cap. *Nullus omnino*, cap. *Episcopum*, & cap. *Sacramenta* [illegible] Quæ autem hucusque dicta sunt de Veste talari, & nigri coloris induenda à Clericis, & ministris Sacris, locum debent habere, non solùm quando egre-
15 diuntur domo, & per vias incedunt, sed etiam quando domi sunt, & intra domesticos parietes morantur, ut benè probat Conciliorum auctoritate idem Sarnellius d. Epist. 16. pag. 128. & 129. ubi meritò reprehendit Ecclesiasticos illos, qui domum ingressi, statim talarem, nigramque vestem deponunt, & [illegible] [illegible], coloratasque induunt, vel tanquam mundani in fœminarum [illegible] remanent, magno cum dedecore Clericalis dignitatis, & quod pejus est, eorum multi æstivo tempore, in habitu laicali stant, & sedent in ostio domus, vel deambulant in platea, ac via publica sine rubore, non absque scandalo gentis transeuntis, quæ nun-

quam Christi intuetur antiquam illos de populo, sola camisia, & brachiis, ad instar laicorum vestitos.

Tertio eumdem Clericalis habitus versatur circa materiam, de qua conficitur, videlicet, ut sit lanea, non se-
16 rica, ut latè probat prælaudatus Episc. Sarnellius d. Epist. 16. pag. 129. ubi diversorum Conciliorum vestes è serico compositas prohibentia adducit, quibus ego addo Diœcesanam Synodum Placentinam, Anno 1580. sub Eminentissimo & Reverendissimo Federico Cardinali Cornelio Episcopo, sub tit. de *Vestitu Clericorum* pag. 4. ubi legimus: *In Clericorum vestitu serica [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible]*, &c. Et aliam habetur Anno 16[illegible] ab Illustrissimo, & Reverendissimo Marco Cornelio Antistite nostro Patavino, confirmatam ab eius successoribus in hoc capite, Illustrissimo, & Reverendissimo Georgio Cornelio Anno 164[illegible] ac ab Eminentissimo, & Reverendissimo Gregorio Cardinali Barbadico Anno 1681. quæ part. 2. tit. 3. *De Vita, & honestate Clericorum* § *Vestes*, ita inquit: *Vestes, ut decenter, exteriores sint talares, atri coloris, simplices, non serica*, &c. Igitur debent Clerici adhibere Vestes talares, nigras, laneas, non autem holosericas, seu ex serico, juxta præfatas Constitutiones, & universalem sensum Ecclesiæ, de quo testantur Doctores à Barbosa in Collect. ad d. cap. *Pervenimus* num. 3. *de* [illegible] 41. Et de *Jure Eccles. Univ. lib.* 1. cap. 40. num. 18. ubi refert à S. Pio V. fuisse prohibitum Clericis vestes ex holoserico, & idem docent Pacian. *in tract. Cur invenitur* [illegible] [illegible] lib. 2. cap. 34. num. 38. Menochius *rem. tit. conf.* 910. num. 29. Novarius *in Summa Bullar.* [illegible] Commentar. 74. num. 2. & Carolus de Grassis *de Effectibus Clericat.* num. 106. in Prælud. Et quamvis de jure prohibeat nobiles quibus permittatur vestibus sericis, prout scribit Tiraquellus *de Nobilit.* cap. 20. 17 num. 158. Et hoc ratione Clerici gaudentes hac prærogativa, vel quia nati ex nobili familia, vel quia Ecclesiastico-

enim dignitatem sunt consequuti, permittunt se vestibus sericis vestire, imo, cum hoc non posse licitè facere, siquidem inter nobiles Ecclesiasticos nobilior est ipse Episcopus. cui interdicuntur à Cæ-
18 remoniali lib. 1. cap. 1. ibi: *Vestes autem (Episcopi) hujusmodi erunt, vel ex lana, vel ex Camelotto coloris violacei, nullo autem modo serica*. Quapropter lanæ debent omnes Clerici sibi vestes conficere, saltem ex tenuibus filis compositas, seu *sabe* bisormas, quales sunt illæ, quæ ex saccum Mediolanum, ac etiam Bergomo fiunt, & apud nos sunt in usu; quibus vestiantur Clerici nobiles, modestiæ Clericalis amantissimi. Hæ sunt conditiones vestis Clericalis in se, ac propriè consideratæ.

Accessoria verò ejusdem Vestis debent & ipsa regulis Ecclesiasticis conformari, ut pro ornatu Clericorum deserviant, non autem pro ignominia. Sex sunt, quæ accedunt Vesti clericali, nempe
19 Zona, Collaris, Manica, Calcei, Pileus, & Annulus. Debent Clerici, se ad lumbos Zona præcingere, ut habetur in Evangelio *Luc. 12. 35. Sint lumbi vestri præcincti*, & non mediocris defectus est illorum, qui absque zona, cincturavé incedunt, cum etiam Pro-
20 verbium: *Discinta vestis, discinctus animus*, & secundum Juvenalem derident omne, qui discincti sunt. *Satyr. 3.*

Non pudet ad morem discincti vivere Nattæ?

Mirum frequentes sunt Synodales Constitutiones, quæ Clericis præcipiunt zonas, & cincturas supra vestem habere, ut ostendit Sarnellius *d. Epist. 16. pag. 130.* ubi memorat Decretum magni Tarasii Patriarchæ Constantinopolitani *Anno 784.* de quo Surius in ejus vita 25 *Februar.* jubentis Clero suo, ut quisque uteretur *cingulis contextis ex pilis caprarum*. Caeterùm quoad materiam cincturæ, servandum foret ab omnibus Decretum Synodi Mediolanensis anni 1534. prohibentis, *Ne cingula serico, aurove, argentove contexta, aut confecta deferantur*, ac proindè adhibenda essent ex la-
21 na, aliqui coloris, juxta laudabilem consuetudinem Sacerdotum hujus Seminarii Patavini. *Collaria* debent esse simplicia, alba, non lata, seu diffusa
ut Lacinis, de quibus ita præcipit Concilium nostrum Provinciale Aquilejense Anni 1596. *Collaria Camisiarum, quocunque modo crispata, seu laciniata damnamus, vetamus, & personis Clericalibus omnino convenire pronunciamus*. Manicæ ejusdem Vestis, *eadem sint atri coloris, non ad cubitum recisæ, vel ampliæ*, ait Synodus ultima Patavina *part. 2. cap. 1. vers. Vestes*. Et cavendum est à nimia longitudine, vel latitudine manicarum ad laicorum imitationem. Subucula verò albæ, quæ reflexæ supra nigram vestem ponuntur, 22
debent esse non laciniatæ, non prominentes, nimiave latitudine, sed parùm inversæ, ac simplices, ut legitur in Synodo Florentina *Anni* 1619. Calcei sint 23
nigri coloris non ad formam mundanam, sed juxta modestiam Clericalem; nam Summus Pontifex *in cap. Clerici officia. De Vita, & Honest. Cleric.* decernit, quod Clerici, *Sotularibus consuticiis, aut rostratis non utantur*. Et Synodus Senonensis *can. 24.* vetat: *Ne Clerici laqueatis, seu ornatis, aut omnis generis calceis utantur*, uno verbo, ut legitur *in cap. Clericus dist. 41. Clericus professionem suam, & habitu, & incessu probet; & nec in vestimentis, nec in calceamentis decorem quærat*. Pileus sit ex lana simplici, non ex serico, non arcuatus, non turbinatus, non fastigiatus, 24
non nimis latus, vel erectilus, ut loquuntur Concilia, quæ cumulat idem Sarnellius *in d. Epist. 16. pag. 132.* Et quoniam sæculares instabiles sunt circa pileorum formam, eamque de die in diem immutant, cordi Clericorum esse debet monitio S. Caroli *in Concil. Mediolan. Ann. 1565. Omnem habitus, & ornamenti novitatem Clerici vitent*.

Quò verò ad Annulum, ultimum ex ornamentis exterioribus Clericorum, plura veniunt notanda. Primò, quòd Annulus ita dicitur à rotunditate, quasi 25
diminutivum à Verbo *Anus*, compo-
sito

[illegible] *Annulus* [illegible], com-[illegible], videtur eum annum circumscribere, & circulariter redire in seipsum, juxta illud Poetæ:

Atque in se sua per vestigia volvitur Annus.

[illegible] *Ægyptii* ad illum significandum formabant Draconem, cauda sua extremitatem in circulum, & in figuram annularem formantem. Secundò An-

26 nulus aliquando significat honorem, quem puniebant antiqui ad plenum complicandum ante pectus, prout nunc in usu est in Ecclesiasticis pontificibus, & [illegible] voluit intellexisse Apostolus Jacob in sua *Epist. cap.* 2. *vers.* 2. ubi dicit: *Si introierit in conventum vestrum vir, aureum annulum habens in veste candida.* [illegible] ordinem, qua [illegible] cardi-[illegible], ut ex Josepho *Hebræo lib.* 13. *Antiquit. cap.* 9. [illegible] Eminentissimus Cardinalis Baronius *ad annum* 34. [illegible]. Et in libro *Exodi cap.* 28. *vers.* 28. [illegible] *Sicut [illegible] annulis sunt*, [illegible] Magrius in *Hierolexico Verb. Annulus*, ubi addit Virgilii versum [illegible]:

Aurea purpuream subnectit fibula vestem.

Tertiò, Apud antiquos Annulus idem erat ac Sigillum, eo quod sigilla vocabantur hoc nomine, vel quia in Annulo

27 insculptum erat signum, quo cum determinatas Litteras sigillabant, & ideò Rex Assuerus ad instantiam Esther Reginæ sic pronunciasse fertur, *Esther cap.* 8. *vers.* 8. *Scribite sicut vobis placet, Regis nomine, signantes Litteras Annulo meo*, & in libro *Danielis cap.* 6. & *cap.* 14. habetur: *[illegible] signans Annulo suo.* Hinc Sigillum Romani Pontificum vocatur *Annulus Piscatoris*, ut advertit Magrius *d. verb. Annulus*, atque à

28 quo [illegible] ducit, Papam adhibere tria sigilla, unum est *Annulus Piscatoris*, quo signantur Brevia in cera Rubea, ut [illegible] in Brevibus pro Indulgentiis, pro Oratoriis privatis, pro dispensationibus ad ordines, & similibus, & sic vocatur à figura Divi Petri in actu [illegible]. Aliud Papæ sigillum dici-

tur *Plumbum*, quo in Cancellaria Apostolica signantur Bullæ, in una parte cujus plumbi extant capita amborum Apostolorum Petri, & Pauli, & in altera nomen regnantis Pontificis, ut quotidie videmus in Bullis Apostolicis in materia beneficiorum, quæ quidem Bullæ beneficiorum si sunt in forma gratiosa, plumbum, seu sigillum impressum, est in eis appensum chordis 29 sericis rubeis, croceique coloris, quando verò sunt in forma *[illegible]*, appenditur sigillum plumbeum cum chordis canapis. [illegible] *de Bene[illegible]* *part.* 2. *cap.* 6. *num.* 1. & 2. Thomas de [illegible] *Lib.* [illegible] *cap.* 3. *num.* 32. & per appositionem plumbi Litteræ certiores [illegible]. [illegible] *cap.* [illegible] *num.* 9. & hoc sigillum plumbum [illegible] statim sequuta morte Pontificis, & [illegible] post novi Pontificis [illegible] novum plumbum cum suo nomine. [illegible] Cartari. in *Praxi Dispens. Apostol. lib.* 2. *cap.* 9. *n.* 19. Hic autem, quòd signandi Litteras Apostolicas cum plumbo est antiquissimus, [illegible] tempore S. Sylvestri Papæ, S. Leonis primi, & Sancti 30 Gregorii Magni, [illegible] Magrius in *Hierolexico verb. [illegible]*, & Serenissimum quoque Dominium Venetum, Litteras suas plumbo obsignat ex Indulto Alexandri Papæ III. ut testantur [illegible], & Palatius in *Fastis Ducalib. ad [illegible]*. Sed etiam alios Principes tàm Ecclesiasticos, quàm Laicos consuevisse signare Litteras plumbo demonstrat Surrettius [illegible] *Epist.* 11. per totam. Tertium sigillum Papæ est illud, quod ponitur in Bullis Pontificiis Consistorialibus, quæ manu ipsius Papæ, & à cunctis Cardinalibus, seu à maiori eorum parte subscribuntur, & consistit in formam [illegible] signi Crucis cum aliquo proverbio dicto, seu aliquo sacræ Scripturæ textu, & [illegible] ipse Papa [illegible], ut habet eodem Magrius *d. verb.* [illegible] & [illegible] [illegible], & eorum [illegible] Pontificum, [illegible]. Præterea Cardina- 31 [illegible]

ut sculpebant in Annulis, pro signandis Epistolis, nomen Christi abbreviatum, (quod etiam hisce temporibus apud aliquos invenitur, cum his Literis IHS) vel etiam Crucem, ut de Annulo S. Macrinae refert S. Gregorius Nyssenus, vel imaginem alicujus Sancti, ut S. Jo. Chrysostom. ait in Oratione de Laud. S. Meletii.

Quartò Annulus apud antiquos in digitis portabatur in signum honoris, &
32 ingenuitatis, & lib. [illegible] de Jure aureor. annulor. qua de causa, ut filium honorarent filium prodigum reversum ad patrem, ait Dixit ad servos suos Citò proferte stolam primam, & induite illum, & date Annulum in manum ejus Luc. 15. 22. Et de Annulo aureo agit Tiraquell. de Nobilit. cap. 33. sub num. atque etiam antiquum Plinius lib. 33. cap. 1. quem refert Sarnelius 4 Epist. 16. pag. 136. & 137. advertens, quod apud Persas nulli licebat Annulum deferre, nisi à Rege sibi dono datum, ut scribit Coelius Rodigin. lib. 18 cap. 18 quod fuisse in usu etiam apud Aegyptios est credendum, nam Genes. 41 vers. 42 ob interpretatum Somnium Pharao tulit Annulum de manu sua, & dedit eum in manu Joseph. Apud Romanos autem Annulos aureos
33 portabant à nobilibus, & ingenuis, argenteos à libertinis, ut ferreos à servis, insculpebant autem in ipsis annulis varia stemmata, ut refert Menochius in Stromat. tom. 2 cap. 15 ubi ex Gregor. Tholosan. lib. 2 de Republ. cap. 16 quod in annulo Regis David insculpta erat effigies Leonis, quia ipse Rex descendebat è tribu Juda, de quo scriptum est Vicit Leo de Tribu Juda Apoc. 5. 5. vel quia cum Pastor esset, Leonem occiderat. Item Annuli continebant antiquorum imaginum, unde Ovidius de Tristibus lib. 1 Elegia 6. canit:

Hoc tibi dissimulas, senti tamen, optime, dici,
In digito qui me fersque refersque tuo,
Effigiemque meam fulvo complexus in auro,
Cara relegati, quae potes, ora vides.

Commendat S. Ambrosius lib. 1 de Offic. cap. 49. scribens quod plures è Romanis habebant in annulis imagines Deum, & Christi interfectorum à Caesare, qui de causa fuerunt supplicio damnati. Et hoc sequitur, olim dum Scholares doctorantur, inter insignia in eorum digito
34 Annulum aureum imponi, quo scilicet Doctor decoretur nobilis Bart. in l. Judices C. de Dignit. Et in dignitate constitutus Abbas in cap. Quanto num. 1 de Magistris. Menochius lib. 3 consil. num. 7. Et tradentes contrahere Matrimonium cum Gemma Jordanus lib. 4. tit. 1 num.

Quintò Antiqui dabant Annulos pro arrha in contractibus, & promissionibus suis, exemplumque extat in Genes. cap. 38 num. 18 ubi Judas ait nuri suae Thamar Quid tibi vis pro arrhabone dari? quae respondit, Annulum tuum. Et hinc sublatum est, quod in contrahendis sponsalibus, in quibus fit promissio de futuro
35 Matrimonio Sponsus dat Sponsae annulum aureum Plinius 4 lib. 33 cap. 1 scribens in signum fidei, & in arrham promissionis cap. Nostrates 30. qu. 5. atque in suscipiendo Sacramento Matrimonii, annulum à Sacerdote benedictum Sponsus imponit in digito annulari sinistrae manus Sponsae, ut praecipit Rubrica Ritualis Romani de Ritu celebrandi Matrim. Sacramentum, nempe in digito
36 quarto, ut ejus Sponsum admoneatur Sponsa affectum cordis praestare, siquidem in eo annulari digito venula quaedam extat, seu arteriola, cordi correspondens, ut ait text. in cap. Faeminae 30. qu. 5. Magnus in [illegible] Verb. Annulus num. ibi & Serra in Sylvam Verb. Annulus Pedes Symbolum. Nomina digitorum manus
37 hominum sunt, primus Pollex, à pollendo, quia in eo consistit vera vis manus humanae. Secundus Index, quia cum eo indicamus res, & demonstramus. Tertius Medius, quia in medio aliorum consistit. Quartus Annularis à suppositione annuli impositione, & delatione.

tiane, & Quinti *Aureoliani*, quia cum ipso auream praelentem homines, sculptam solent Joann. à S. Geminiano in *Summa de Exempl. & rerum Similitud. lib. 6 cap. 48* ubi notat, quod annulus in digito est fortitudo in opere, quae necessaria est in perseverando, est enim annulus sicut corona digiti, quia sola perseverantia coronatur. Ulterius advertit, digitos esse grossiores ante cibum, quam
38 post, unde annulus, qui vix ante cibum de digito trahitur, facile post cibum egreditur: ex quo deducimus, quod sicut digitus jejunus fortius tenet annulum,
39 ita qui refectus, ita homo abstinens, & sobrius fortior est ad perseverandum in bono, quam gulosus. & desponsus. Annulus Sponsalitius S. Annae Mariae Beatissimae Virginis Mariae Matris Dei fuit argenteus cum gemma è Chrystallo, & servatur à Monialibus S. Sylvestri Romae, teste Masino in *Scholis Christianis cap. 1 pag. 4*. A quo alterius narratur *cap. 4 pag. 29* ipsam Deiparam duplici Annulo fuisse desponsa-
40 tam, uno à Sancto suo Sponso Joseph sibi exhibito, qui servatur in civitate Semuri, vulgò *Semur*, in Burgundia, altero à Sacerdotibus Templi, in quo fuerat educata, & custoditur Perusii in Ecclesia Cathedrali S. Laurentii, & de his plures auctores cumulat. Sed
41 utrum Annulus sponsalitius, soluto Matrimonio, sit ipsius Sponsae, vel haeredum mariti? Ad favorem Sponsae respondent Addentes ad Bart. in *l. 1 §. Nec Castrense. sub num. 10. Lex C. ff. de Castr. bonor.* per textum in *l. Cum te. cum duab. seqq. C. De Donation. ante Nuptias.*

Sicuti in Ecclesia Latina Annuli aurei usus concessus est Episcopis, in signum spiritualis conjugii cum Ecclesia, ad quam assumuntur, & ideò in eorum
42 consecratione, dum Episcopus consecrator dat ei annulum benedictum, dicit: *Accipe Annulum fidei, ... et signaculum, quatenus Sponsam Dei, Sanctam videlicet Ecclesiam, intemerata fide ornatus, illibatè custodias.* Et de Annulo Episcoporum agit S. Optatus Milevitanus, (qui floruit Anno Christi 365.) in *libro 1 contra Parmen.* Et S. Augustinus *Epistol. 160.* & multa sunt Annuli Episcopalis mysteria: praeter Symbolum praedicti spiritualis Matrimonii, etiam significat Dignitatem Episcopalem, ideò Annulus debet esse aureus, gemmaque pretiosa ornatus, ferebatur olim in digito indice, quia Episcopus doctrinis coelestibus debet indicare populo viam salutis, & annulo externum usu signandi res cum Annulo, hic denotat in Episcopo, quod debet assignare sibi in gregem Christi, & ex eius consuetudine in rerum aeternarum contemplationem ostendere, ut ex doctrina SS. Patrum colligit Magrius in *Hierolexico à Verb. Annulus col. 1.* Brisson in Hierarchia *sub Verb.* num. 373. Gavantus *ad Rubric. Missal. part. 2 tit. 1 num. 6.* ubi advertit, Episcopum in Missa tenere Annulum in digito annulari, non autem in indice, ne eo coronato tangat sacrum Corpus Christi, cum sit ineptum ab huiusmodi; Et Sarnelius *t. Epist. 16 pag. 137 num. 1.* ubi notat, Episcopus Graecos olim abstinuisse ab usu Annuli, quandoquidem Latinos de eodem usu reprehendit à Petro 43
Patriarcha Antiocheno in *Epist. ad Michaelem Patriarcham Constantinopol.* ita dicens: *Quid enim nostro curreris, quod alterum Sacerdotes barbam radunt? Quid etiam, quod Annulos gestant, in symbolum contractus cum Sancta Ecclesia Connubii?* Abbates etiam, & alii inferiores Praelati habentes usum Pontificalium, deferunt Annulum ex Privilegio Apostolico ad ornatum suae Dignitatis *cap. Ut Apostolicae de Privileg. sub lib.* ut sunt dispu- 44
tat Tamburin. *de Jure Abbat. tom. 1 disp. 20. Quaest. 1. à num. 5. & seqq.* Et per participationem ejusdem Privilegii Abbatissae quoque habent usum deferendi Annulum aureum. Dicitur apud Lezanam *tom. 4 in Mare Magno Carmelit. num. 383 & 384.* ipsae verò Moniales illum portant tamquam Sponsae Christi, de quibus verificatur id, quod de se profitebatur S. Agnes: *Annulo suo subarrhavit me Dominus meus Jesus Christus.* No- 45
tant

tor lib. de Virginibus Magius d. Verb. Annulus col. 1

His delibatis ad eruditionem circa usum Annulorum aureorum, perstringendo ea, quæ spectant ad ornatum, & modestiam Sacerdotum, sciendum
46 est, clericis, Sacerdotibus, ac aliis Ministris Ecclesiasticis non esse licitum Annulos aureos in digitis deferre, nisi sint Episcopi, vel Prælati, vel in dignitate Ecclesiastica constituti, vel Doctores. *d. cap. Clericis officia De Vita, & honest. Cleric.* Joan. Andreas *in d. cap. Ut Apostolicæ De Privileg. in 6.* ubi dicit *Clericus annulum non deferre nisi sit episcopus, vel saltem* Naldus *Verb. Clericus num. 4.* Pax Jordanus *tom. 1 lib. 4 tit. 1 num. 309* & Sarnellius *d. Epist. 16 pag. 138 & 139* hac utens distinctione, quod (exceptis Episcopis, & Prælatis usum Pontificalium habentibus) constituti in Ecclesiastica dignitate, quales sunt Præpositi, Archidiaconi, Canonici Ecclesiarum Cathedralium, Prothonotarii Apostolici, & Doctores in Theologia, in utroque jure, seu in Philosophia, possunt
47 deferre in digito Annulum aureum extra Missam, at in celebratione Missæ nullus eorum annulum gerere potest, ut pluries declarando prohibuit, & prohibendo declaravit Sacra Rituum Congregatio, cujus decreta referunt Gavantus *d. part. 2. tit. 1. num. 6* & in Manuali Episcopor. *verb. Annulus.* Diana *d. Verb. num. 373* Magius *eod. Verb. col. 2.* Jordanus *d. lib. 4 tit. 1 num. 309.* Barbosa *Decis. Apostolic. verb. Annulus.* ubi firmat, quod Annulum usum in Missa prohibetur omnibus etiam Doctoribus, & Prothonotariis non participantibus, *ex S. Congr. Rit. 17 Februar. 1623* Et etiam Canonicis Ecclesiarum Cathedralium *ex eadem S. Congr. 10. Novemb. 1628.* Ceccoperius *de Canonicis lib. 3 num. 73.* Quibus Decretis attentis conveniendum est ab eodem Barbosa *Decis. Apost. verb. Prothonotarius* num. 6. ubi ex Decreto *S. Congreg. ... 21 August. 1602*
48 asserit, dictos Prothonotarios posse habere annulum, dum celebrant, sed sine gemma, quia supradicta possessio decursu id vetant, & opinatur Barbosa *de Jure Eccles. Univ. lib. 1 cap. 43 num. 39.* dicens, ex eodem Decreto 21. *Augusti* aliis etiam licere in Missa Annulum gestare.

Est igitur conclusio, quod Sacerdotes, & Ministri Sanctuarii ad eorum venerationem ornatum debent induere vestes talares, nigri coloris, laneas, non sericas, non nimis protrahere, abstinendo 49
à collaribus, manicis, calceis, pileis ad formam mundi elaboratis, annulos in digitis non deferre, & ab omni gestatu, & vanitate vestimentorum esse alienos, ut præcipiunt Sacri Canones longa manu congesti à Menochio *de Arbitr. Judic. casu 594.* à Bellecio *Disquisit. Clerical. p. 1. De Decoro Cleric. §. 16.* à Carolo de Graffis *de Effect. Cleric. in Præl. à num. 170 & seqq.* à Gonzalez *in d. cap. Clerici officia 15 de Vita, & honest. Cleric.* & novissimè ab Illustrissimo Episcopo Sarnellio *d. tom. 1 Epist. 16 per totum.* Sequentes Clerici contrarium temerè facientes non sunt immunes à peccato mortali, ut ex Card. Turrecremata & aliis tenet Carol. de Graffis *de Effectibus Clericat. num. 170. in Præl.*

Cæterùm contra hujusmodi allegata nonnulli Clerici, quos vestium mundanitas delectant, sequentes faciunt objectiones.

Primò. Clerici tenentur servare dignitatem sui ordinis. Sed ad dignitatem 50
servandam valde confert vestium nobilitas, & vestis pretiosa, ut docet Tertullianus *lib. de Pallio,* & Quintilianus *lib. 8. in Proœmio.* Ergo Vestes sericæ, & cum eleganti forma non sunt Clericis prohibendæ.

Secundò. In Clerico non est attendenda Vestis, sed puritas cordis, ut ait 51
S. Hieron. *in Epist. ad Oceanum* relatus *in Concil. Aquisgran. can. 98.* Igitur si bonus est Clericus, parum interest si induat splendidas Vestes.

Tertiò facit exemplum S. Basilii Magni, quem (ut scribit Amphilochius *in ejus vita,*) S. Ephrem vidit sic splendide 52
vestitum, at in corde suo humiliatum

de ejus sanctitate, sed Deus fecit faciem
S. Basilii splendescere tanquam ignis,
Ergo non implicat, Sanctum esse, &
splendidas vestes deferre.

Quartò Clerici non debent se con-
tempubiles reddere, dicente Apostolo
53 *ad Titum cap. 2. vers. 15. Nemo te con-
temnat*. Sed si vestes laneas, humiles,
ac laceratas induant, à laicis contem-
nentur, prout contemptus fuit S. Marti-
nus à tribus Episcopis in ejus electione
ad Episcopatum ob vilitatem vestimen-
torum, ut narrat Sulpitius Severus *in
ejus vita*. Ergo.

Quintò in Concil. Bracharen. primo,
in can. 29. ita est statutum. *Placuit,
54 ut Lectores in Ecclesia ordinant in habi-
tu sæculari non psallant*. Ergo extra
Ecclesiam habitus sæcularis non est
prohibitus Clericis, quales censentur
fuisse prædicti Lectores.

Sextò tandem *in cap. Si quis Virorum
dist.* 30. definitur, quod si quis reprehen-
55 dat, vel judicet alios Clericos, qui *bir-
ris utuntur, & alia veste communi, quæ
in usu est, anathema sit*. Sed *Birrus* seu
birrum est vestis pretiosa, & rubri colo-
ris, ut demonstrat Magrius *in Hierole-
xic. Verb. Birrus*, ubi allegat S. Augu-
stinum *serm.* 50. dicentem. *Aliquando
tamen offeratur mihi birrum pretiosum*.
Ergo Clericis licitum erit uti vestibus
pretiosis, & coloratis.

His tamen minimè obstantibus, non
est recedendum ab observantia Sacro-
rum Canonum, & Synodalium Con-
stitutionum, prohibentium Clericis,
& Sacerdotibus vestes sericas, pompo-
sas, mundanas, & variegatas, ut
probatum est supra, respondetur e-
nim.

Ad primam objectionem; quod di-
gnitas Sacerdotalis est servanda per mo-
56 destiam in vestitu, non per vanitatem
juxta tex. *in cap. Clericus dist.* 23. ubi
dicitur, quod *Clericus professionem suam
& habitu, & incessu probet, & nec in
vestibus, nec in calceamentis decorem
quærat*, ut dictum est supra.

Ad secundam, paritatem quidem in-
terùm in Ministris Sacris sequitur, sed
ad illam tuendam, & demonstrandam
opus esse abstinere à vanitate vestium, 57
quæ indicant malitiam cordis. Hinc
Livius *lib. 4. cap. 44. & lib. 8.* refert,
Posthumiam, & Minutiam, Virgines
Vestales damnatas de incestu ob amæ-
niorem cultum vestimentorum. Hinc
S. Hieronymus *Ad Eustoch. de custo-
dia Virginit.* describens Clericos variis
vestibus indutos, subdit: *tales cum vi-
deris, Sponsos magis existimato, quàm
Clericos*.

Ad Tertiam, non officere exemplum
S. Basilii Magni, cujus vestes splendi-
dæ erant in Sacrificio Missæ, & in fun-
ctione Pontificali, non autem in usu
quotidiano, & domestico, de quo ipse- 58
met Sanctus *in Regula cap.* 22. ait. *Stu-
dendum est nobis, ut omnium infimi simus,
& quod in genere indumentorum infimum
est, id semper nobis est amplecten-
dum*.

Ad Quartam respondetur, tantùm
abest, Clericos per vestes humiles, ac
modestas à laicis contemni; quod im-
mò per easdem valdè honorari. Sit
exemplum S. Sabbæ Abbatis, qui cum 59
Legatus accessisset cum multis Patribus
ad Imperatorem Anastasium, & à Cu-
biculariis ob paupertatem vestis reje-
ctus fuisset ab ingressu Imperialis Aulæ;
vocatus postea jussu Imperatoris, ut
vidit illum humili veste, ac cilicio in-
dutum, è throno descendit, & tan-
quam virum Sanctum honore summo
recepit, fecitque sedere, ut ex Cyrillo
Monacho *in Vita S. Sabbæ* notavit Emin.
Card. Baronius *ad Annum Christi* 512.
num. 13. Quod si S. Martinum contem-
pserunt tres illi Episcopi, erant de illis,
de quibus ait Scriptura. *Nos insensati
vitam illorum æstimabamus insaniam, &
finem illorum sine honore, ecce quomodo
computati sunt inter filios Dei*. *Sa-
pient.* 5. 5.

Ad Quintam respondetur; canonem
Concilii Bracharensis loqui de Lectori-
bus, qui non erant Clerici, sed Laici
admissi ad cantandum in Ecclesia ob
vocis amœnitatem, ut hic Patavii plu-
res Musici Laici in Ecclesia Divi Anto-
nii

mi Confessoris, & Venetiis in Ducali Basilica Divi Marci, qui quidem dum cantant in Ecclesia, non apparent in habitu sæculari, sed induti sunt super-
60 pelliceo, quamvis extra Ecclesiam vestibus laicis induti procedant. Confirmatur hæc responsio ex annotationibus Eminent. Card. Baronii *ad Martyrologium Romanum die 13. Julii*, ubi dicitur, martyrio coronatos *plurimos Lectores infantulos*, explicat enim Emin. Cardin. Baronius, quod illi Lectores infantuli non
61 erant Clerici, neque ordine Lectoratus insigniti, *sed pueri ob vocis elegantiam ad canendas res Ecclesiasticas modulis musicis imbuti*, & allegat Venantium Fortunatum *libro secundo in Carmine de Cler. Paris.* ita scribentem.

Hinc puer exiguis attemperat organa cannis,
Inde senex largam ructat ab ore tubam.
Cymbalicæ voces calamis miscentur acutis,
Disparibusque tropis fistula dulce sonat.
Tympana rauca senum puerilis fistula mulcet,
Atque hominum reparant verba canora Lyram.

Ad ultimum respondetur; vestem, quam antiqui Birrum vocabant, modò pretiosam, modò vilem, & vulgarem
62 fuisse, ut bene explicat Octavius Ferrarius *de Re Vestiar. part. 2. lib. 1. cap. 26.* ita dicens: *Birri igitur Lacernæ fuerunt crassiores, & quemadmodum Lacernæ modo viles, & aliæ aliis pretiosiores, ita & Birri. Quare fallitur [illegible] necesse est, qui vestem semper pretiosam dixerunt, meritoque [illegible], & Baronium reprehendit Salmasius, quod ad canones [illegible] ipsas insuetas exposuerunt, sericas vestes, nam licet fuerint Lacernæ, & Birri serici, non tamen omnes tales fuerunt.* Et paulò post, relatis verbis *d. cap. Si quis Virorum dist. 30.* subdit: *Birrus enim, sed Lacerna communis vestis erat.* Concordat Albericus in *Dict. aur. Utriusque Jur. verb. Birrus*, dicens, *est vestis Rusticorum. C. Nemini liceat vel in gravis* *lib. 11. super verbo chlamydibus, quasi vestis grossa*, & *alibi. 30. dist. Si quis Virorum per Archidiaconum.* Ideircò nihil concludit objectio: & quò ad verba S. Augustini, dicendum est, eum locutum de veste Pontificali, quam decebat esse pretiosam, Birrus namque, ut probat Magrius *d. verb.* erat *Mozzetta*, quam portant Episcopi supra tunicam, seu supra Rocchettum.

Corollarii loco non est ignorandum, quod sicut reprobatur in Clericis omnis jactantia, & ornatus vanus corporis, suffitus, odores, ac unguenta; ita non 63
laudantur sordes, seu immunditiæ in vestimentis, ut scribit S. Hieronymus *Epist. 22. ad Eustoch.* Et *serm. de Ascens.* §. 1. Et ideò legitur, D. Augustini vestes, calceos, atque omnem lecti apparatum confectum fuisse ex honesta materia; & de Divo Bernardo, cui semper placuit paupertas, sordes illi nunquam placuisse, quod prosequitur Abb. *in d. cap. Clerici officia num. 17. De Vita, & Honest. Cler.* & Bellettus *d. part. 1. §. 16. a num. 18. & seqq.* Quare de S. Philippo Nerio scribit Petr. Jacob. Baccius *in ejus Vita lib. 2. cap. 14. num. 8.* *Amava la politezza, e gli dispiaceva sommamente la sordidezza, & in particolare ne' vestimenti: onde spesso dicea quel detto di San Bernardo: Paupertas mihi semper placuit, sordes verò nunquam.*

Postremò si quis petat, qua de causa Regulares novitii, atque Moniales 64
cum solemnitate vestiantur à suis Superioribus habitu Regulari, at Clerici sæculares de per se assumant, & induant Vestem Clericalem? Triplex datur responsio. Una, quod olim, dum minor esset numerus Clericorum sæcularium, hi quoque recipiebant vestem talarem de manu Episcopi cum solemni ritu; prout legimus in Vita S. Germani *apud Surium die 3. Julii*, & S. Tarasii *die 25. Februarii.* Altera responsio est, dari habitum Regularibus, & Monialibus solemniter, quia in eo debent Deo servire, atque divinas laudes celebrare, non etiam Clericis sæcularibus, quia hi non exercent sua ministeria in Eccle-

sa sola veste talari induti, sed super ea imposita cotta, quæ dicitur Superpellicium, quod quidem solemni ritu detur iisdem Clericis ab Episcopo, orante, ut in Pontificali: *Induat te Dominus novum hominem cum actibus suis*, &c. Tertia est, quod in Curiis Episcopalibus bene directis nullus induit vestem Clericalem, nisi de licentia Episcopi, prævio examine de ejus studio, indole, moribus, & aptitudine ad Ecclesiasticam militiam, ut servatur in hac Diœcesi Patavina. Porrò licentia ipsa supplet antiquam solemnitatem tradendi Vestem Clericalem, quia licentia est gratia, per quam alicui licet, quod priùs non licebat. Cardin. *in Clement. fin. num. 9. de Æ. etc.* & Fagnanus *in cap. Non amplius. num. 64. de Institutionib.* Qui plura desiderat, legat Franciscum Hallier *De Sacris Ordinationib.* Et Episcopum Sarnellium *Epist. Ecclesiastic. tom. 2. Epist. 30.* ubi hoc quæsitum examinat.

Sed nec illud tacendum, quod docet
65 idem Sarnellius de Habitu Religioso *tom. 1 Epist. 29.* olim scilicet fuisse in usu apud fideles laicos, ut instante eorum morte, peterent, & obtinerent vestiri habitu Regulari in signum pœnitentiæ; unde factum est, ut nostris temporibus sæpè videamus laicos defunctos habitu pœnitentiali S. Francisci indutos sepeliri.

DECISIO L.

ARGUMENTUM.

Mysticum ornatum, quo Sacerdos litaturus indutus esse debet, continet præsens Decisio: & est, recitare Matutinum cum Laudibus ante celebrationem, ac Sacras Vestes induere. Mortale esse non recitare Matutinum, ac Laudes ante Missam, (justa causa cessante) juribus, atque rationibus contra Neotericos probatur, ad mentem antiquorum Doctorum. Sacrorum Vestium numerus, nomina, mysteria, ususque necessarius in Sacrificio ostenditur. Pileolus, ac Perucha celebrantibus Missam proscripti. Color in vestibus Sacris variandus juxta Rubricas. Clerici sepeliendi cum vestibus sacris suorum ordinum. Calix ad manus Sacerdotis mortui non ponendus. Vestes lugubres, vulgò di *Scoruzzo* à Clericis in morte parentum non induendæ.

SUMMARIUM.

1 *Matutini, ac laudum recitatio ante Missam de præcepto?*
2 *Rubrica Missalis hic præcipit recitationem Matutini ante Missam.*
3 *Rubricæ Missalis habent vim legis.*
4 *Decretum S. Congregat. Rituum de servandis Rubricis Missalis est Lex.*
5 *Ritus, seu Rubricas Missalis asserens posse sperni est excommunicatus.*
6 *Contemptus Legis est peccatum mortale.*
7 *Contemptus Legis est eam frangere ex consuetudine.*
8 *Consuetudo antiquissima recitandi officium ante Missam.*
9 *Consuetudines Ecclesiæ antiquissimæ sunt obligatoriæ.*
10 *Synodales Constitutiones præcipientes recitare Matutinum ante Missam*
11 *Synodales Constitutiones obligant Diœcesanos sub pœna peccati.*
12 *Doctores XLV. affirmantes esse mortale celebrare Missam non recitato Matutino cum Laudibus.*
13 *Doctoribus antiquis adhærendum potiùs, quàm modernis.*
14 *Rubricæ Missalis num directivæ tantùm?*
15 *Rubricæ Missalis omnes Præceptivæ in*

POst ornamenta interiora, & exteriora Sacerdotis, quibus indutus esse debet, ut dignè accedat ad eximium opus Sacrificandi in celebratione Missæ, explicanda remanent ornamenta mixta; ut proposuimus supra in *Decis. XLVII. num.* 1. quæ quidem duo sunt, videlicet, alia, quæ ab ipso Sacerdote sunt sibi exhibenda, nempè recitatio Horarum Canonicarum; saltem Matutini, & Laudum, antequam celebret, & alia, quæ ab ipsa Ecclesia ipsi Sacrificanti exhibentur, & sunt Vestes Sacræ, & de his in præsenti Decisione est agendum.

Quo ad recitationem Matutini cum Laudibus ante Missam; magna est quæstio inter Doctores; an ea sit de præcepto, ita & taliter, ut si à Sacerdote ommittatur, & accedat ad celebrandam Missam, Matutino, & Laudibus illius diei non recitatis, peccet mortaliter? In qua quidem quæstione tres sunt opiniones; Una Doctorum antiquorum, affirmantium esse peccatum mortale. 1 Altera.

Altera modernorum, asserentium, nullum esse peccatum. Tertia aliorum, dicentium, esse incommodè peccatum Veniale. Ita Quartus *in Rubric. Missal. part. 2. tit. 1. sect. 1. dub. 1.* Castropalaus *tom. 2. tract. 7. disp. 2. punct. 4. num. 6.* Tamburin. *de Sacrificio Missæ lib. 1. cap. 7. §. 2.* ubi asseclas dictarum opinionum allegat. Barbosa *de Offic. & pot. Episc. alleg. 24. num. 15.* Comitolus *in Resp. Moral. lib. 1. quæst. 50. num. 2. & 3.* Pax Jordanus *tom. 1. lib. 4. tit. 1. n. 66. cum seqq.* Franciscinus *De Horis Canonicis c. 7. 42.* ubi plenè hanc quæstionem examinat. Cenedus *Canonicar. QQ. quæst. 3. num. 7. & 30.* & Ceccoperius *de Canonic. lib. 3. num. 29.* ubi alios DD. cumulat, & rationes earumdem trium opinionum examinat.

In hac quæstione primam opinionem, affirmantem esse culpam lethalem celebrare, non recitato Matutino, & Laudibus illius diei (legitima causa cessante) amplectendum, & defendendam duco ex sequentibus fundamentis.

2 Primò, quia habemus duas Rubricas Missalis hanc recitationem ante Missam præcipientes. Primam sub Titulo *De Ritu servan. in Celebrat. Missæ cap. 1.* ubi: *Sacerdos celebraturus Missam, prævia confessione Sacramentali, quando opus est, & saltem Matutino cum Laudibus absoluto,* &c. Alteram, sub titulo *De Defectibus in Celebrat. Missar. occurren. cap. 10. num. 1.* ubi relatis nonnullis defectibus, qui possunt occurrere in ministerio ipso, nominat etiam istum: *Si Celebrans saltem Matutinum cum Laudibus non dixerit.* Porrò Rubricas Missalis 3 habere vim Legis, & esse servandas, ut diximus supra *Decis. 9. num. 43.* & tradunt Fagnanus *in cap. Cum creatura 9. 29. de celebrat. Missar.* Gavantus *in commentar. ad ipsas Rubric. Missal. part. 3. tit. 12. num. 14.* & Pignatellus *tom. 3. consult. 40.* quid ambigi ergo potest?

Secundò. Tanto magis attento Decreto S. Rituum Congregationis im-4 presso in principio Missalis, ita præcipiente: *Denuo renovando Decreta alias facta, mandat Sacra Congregatio, in omnibus, & per omnia servari Rubricas Missalis Romani, non obstante quocumque prætextu, & contraria consuetudine, quam abusum esse declarat.* Deinde subdit relationem factam SS. Urbano VIII. & ejus approbationem, ideòque nefas esset, asserere, supradictum Decretum Sac. Rituum Congregationis non habere vim Legis, & non obligare omnes ex nostris Sacerdotibus ad servandas Rubricas Missalis in omnibus, & per omnia, ac consequenter in recitando Matutino, ac Laudibus ante Missam, ex traditis per Cenon. *Controversiar. lib. 3. cap. 3. Controv. 1. n. 30.* & Bordonum *Var. Resolut. part. 2. Resolut. 73. num. 2.*

Tertiò, Quia asserere, quod non obstante utraque Rubrica Missalis, præcipiente antecedentem Matutini, ac Laudum recitationem Missæ celebrationi, hanc posse ad libitum omitti, & licitam esse consuetudinem, absque 5 prædicta recitatione Matutini, & Laudum, celebrandi, & ita irritone negligi, sperni, & mutari posse hunc Ritum, subjacet excommunicationi latæ in Concil. Trid. sess. 7. can. 13. his verbis: *Si quis dixerit receptos, & approbatos Ecclesiæ Catholicæ Ritus, in solemni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiarum Pastorem mutari posse, Anathema sit.* Porrò Rubricas Missalis esse Ritus receptos, & approbatos ab Ecclesia Catholica, nemo est qui dubitet; cùmque concernere Sacramentum Eucharistiæ, quod conficitur, & consecratur in Sacrificio Missæ. Reginaldus *in Prax. tom. 2. lib. 26. num. 78.*

Quartò, quia non excusatur à peccato mortali ille, qui operatur contra Legem ex contemptu. S. Thomas 2. 2. 6 q. 186. art. 9. ad 3. Covarruvias *in Regul. Peccatum part. 2. §. 7. num. 6.* Baldellus plurimos cumulans *in Theolog. Moral. lib. 5. disp. 24. num. 1.* Tunc autem quis dicitur ex contemptu Legis operari, quan-

quando agit contra dispositionem Legis
7 ex consuetudine, & per actuum frequentiam destruit finem Legis. Salas de Lege disp. 10. sect. 10. num. 73. Bonacina eodem de Legib. quaest. 1. punct. 7. §. 4. num. 16. idem Babellus à disp. 24. num. 3. Sed finis Rubricarum Missalis, requirentium in celebrante Missam Matutini, ac Laudum antecedentem recitationem, est reverentia erga Sacrificium tanquam Divinum opus, quam quidem destruunt illi Sacerdotes, qui de cubili surgunt, & neglecta Horarum Canonicarum recitatione se portant ad Altare, & litant, quasi aliquod vile opus exercentes, & sic agunt, non semel, aut bis ob aliquam justam causam, sed quotidie ex prava consuetudine, absque ulla devotione. Ergo non sunt immunes à peccato mortali.

Quartò, nam antiquissima, & semper observata consuetudo in Ecclesia fuit,
8 ut ante celebrationem Sacrosancti Missæ Sacrificii recitarentur preces divinæ, ad quas nocturnales etiam populus conveniebat, ut advertit Emin. Card. Bona *Rerum Liturg. lib. 1. cap. 1. num. 4.* ubi adducit Socratem *lib. 2. Histor. Eccles. cap. 8.* de fuga S. Athanasii sic scribentem: *Vespera quidem erat, populus autem per totam noctem vigilabat, quia Synaxis futura erat.* Et Georgium Pachymerem *lib. 1. Histor. Michael. Palæologi cap. 11.* ita dicentem: *A Vespera nocturnæ decantatæ sunt preces, postera quippe die sacrum facere Præsul decreverat.* Unde idem Emin. Bona subdit: *Nec aliena fuit ab hoc instituto Romana Ecclesia, nusquam enim legimus vel in ordine Romano, vel in alio Sacramentorum Missarum solemnia peracta fuisse, nisi prius in Ecclesia Vigiliæ nocturnæ cum Laudibus persolutæ essent. Quem Ritum etiam nunc servandum esse docent Regulæ Missalis Romani præfixæ, quibus horam celebrandi determinant.* Et quamvis hæc dicta videantur de celebratione Missæ solemnis, idem tamen servabatur, antequam celebrarentur Missæ privatæ, ut testatur Divus Antoninus *3. p. tit. 13. cap. 6. §. 4.* qui floruit anno 1400. & allegat testes ejusdem consuetudinis Guilielmum, & Hostiensem celebres Canonistas ejus magistros, cujus vigore consuetudinis, quæ erat generalis, & ab Ecclesia approbata, scripsit idem Sanctus, quod *qui nondum dictis Matutinis celebrat, mortaliter peccat*, per text. *in cap. In his rebus dist. 11.* Et meritò quidem, nam consuetudines universales anti- 9
quissimas esse obligatorias, & eas processisse vel ex traditione, vel ex præceptis Sanctorum Patrum plenè probat doctissimus Vir Joannes Cardenas *in Crisi Theologica tract. 3. dissert. 23. cap. 3. art. 5.*

Sextò, quia ferè in omnibus Episcopatibus prohibent Synodalia Diœcesana Decreta mystis rem sacram fa- 10
cere, nisi saltem Matutinum cum Laudibus recitaverint. Ita statutum esse in Ecclesia Pardiensi testatur Gonzales *in cap. 1. num. 4. de Celebrat. Missar.* Synodus Farfen. *anno* 1683. Eminentissimi, ac Reverendissimi D. Caroli Cardinalis Barberini *De Sacrificio Missæ cap. 10. num. 7.* antequam Sacerdos celebret, eidem injungit, *juxta Rubricas Matutino, & Laudibus saltem recitatis.* In Synodo Diœcesana Concordiensi *Anno* 1667. Illustrissimus, ac Reverendissimus Paulus Vallaressus Episcopus egregiæ pietatis, ac sollicitudinis, *in tit. de Cæremoniis in Missa observandis pag. 171.* ita mandat: *Sacerdos jejunus non solum corporis, si criminis alicujus conscientia pollutus, præmissa confessione, Sacerdos prius omnino confiteatur, ne non recitet ante Matutinum cum Laudibus.* Synodus Spalatensis sub Illustrissimo, ac Reverendissimo Stephano Cosmo, ejus dignissimo, ac vigilantissimo Archiepiscopo, *Anno* 1688. *tit. 10. De Sacrificio Missæ num. 6.* sic suis Sacerdotibus præcipit: *Antequam ad celebrandum se accingant, Matutino, & Laudibus saltem recitatis, sacras preces in gratiarum actione fundant.* Sed aliis omissis nostra Diœcesana Synodus Patavina *anno* 1624. confirmata *annis* 1647. & 1661.

1681. *part.* 1. *cap.* 11. *De Cæremoniis in Missa observandis*; dat in præceptis eamdem præcedentem Sacrificio Matutini, ac Laudum recitationem; dicens inter alia. *Nec non recitet saltem Matutinum unà cum Laudibus.* Idemque fuit injunctum in antecedenti Synodo Patavina Anno 1580. sub tunc Illustrissimo, ac
1 Reverendissimo Feder.co Cornelio Antistite, postea S. R. E. Cardinali, *De Missæ celebratione pag.* 30. ibi *Sacerdos jejunus, matutinis precibus saltem persolutis, semel tantum in die divinum Sacrificium offerat.* Constitutiones autem Synodales Diœcesanas esse leges haben-
11 tes vim obligandi omnes, & quoscumque de Diœcesi, & illos teneri ipsis Diœcesanis legibus sub mortalis culpæ reatu obedire, docent omnes Canonistæ *in Rubric. de Constitutionib. & in cap. Cum omnes, cap. Cum accessissent eod. tit.* Et omnes Theologi, quos citat, & sequitur Baldellus *d. lib.* 5. *de Legibus. disp.* 5. *num.* 13. *& seqq.*

Septimò tandem, peccatum grave esse ex malo habitu, & ex consuetudine, nulla legitima causa interveniente, Missam celebrare non persoluto debito Matutini, & Laudum, confirmatur multitudine Doctorum, sanctitate,
12 ac doctrina illustrium, quos hic alphabetico ordine referre non me piget, ut qui huic malo habitui sunt assueti, resipiscant, & melius consulant conscientiæ suæ, sciantque, esse magnam irreverentiam accedere ad Altare, & tremendum Sacrificium offerre absque præparatione ista in Rubricis Missalis, & in Synodalibus Constitutionibus præscripta, & præcepta. Doctores ita affirmantes sunt sequentes.

S. Antoninus 3. *part. tit.* 13. *cap.* 6. § 4.

Angelus *Verb. Missa num.* 42.

Armilla *eod. verbo num.* 31.

Astensis *lib.* 4. *tit.* 14. *num.* 3.

Albericus de Ferraria *in tract. de Horis Canonicis super cap.* 1. *De Celebr. Missar. num.* 23.

Alvarez *in Speculo cap.* 33. *vers. Quid de Scholaribus.*

Antonius Bernard. *in Summa cap.* 27. *num.* 6.

Azorius *tom.* 1. *lib.* 10. *cap.* 28. *quæst.* 17.

Beja *de Casib. Conscient. part.* 1. *casu* 34.

Bartholomeus ab Angelo *Dialog.* 5. § 20.

Bellarminus *lib.* 1. *De bonis operib. cap.* 28.

Biel *super Canone lect.* 13.

Burchard. *in Ordine Missæ in princ.*

Cavalerius *in Statera Sacra tit.* 2. *n.* 70.

Cenedes *Q.Q. Canonicar. quæst.* 3. *num.* 30. 7. & 30. mordicùs defendens hanc opinionem.

Durandus *de Ritib. Eccles. lib.* 3. *cap.* 24. *num.* 13.

Francolinus *de Horis Canonicis cap.* 16. *num.* 28. ubi fortiter tuetur hanc sententiam.

Gavantus *in Rubric. Missal. part.* 2. *tit.* 1. *litter.* B.

Grassius *Decis. lib.* 2. *cap.* 40. *num.* 5.

Henriquez *in Summa lib.* 9. *cap.* 24. *num.* 7.

Hostiensis *in Summa De Consecr. Eccl. dist.* 2. § *& qualiter. num.* 14.

Homobonus *De Exam. Eccles. tract.* 4. *cap.* 16. *q.* 148.

Jordanus Episcopus Traguriens. *tom.* 2. *lib.* 4. *tit.* 1. *num.* 66.

Joannes Baptista Antoniuccius *in Catechesi Despoti lib.* 1. *cap.* 47.

Ledesma *quæst.* 16. *art.* 4. *dub.* 6.

Laurentius Perez Soto. *In tractatu an liceat celebrare non recitato Matutino.*

Majolus *de Irregular. lib.* 3. *cap.* 24. *num.* 1.

Melchior *de Harlem in Epitome Cæremoniar. & Myster. Missæ.*

Michael Thomas *De Sacrificio Missæ tract.* 1. *q.* 2.

Manipulus Curatorum *in tract. de Euchar. cap.* 6. *in fin.*

Michael Florentinus Servita *in Dilucidario super Reg. S. Augusti. cap.* 22. *q.* 4.

Navarrus *De Horis Canonicis cap.* 3. *num.* 70. *& cap.* 21. *num.* 30. *& in Manuali cap.* 25. *num.* 83.

Petrus Bello *in Ornamen. Canon. Clas.* 2. *cap.* 5. § 6.

Pirig-

Pirigianus *disp. 13 q. 2. art. 10.*

Pitanella *verb. Missa §. 4.*

Paludanus *in 4. Sent. dist. 13. q. 2. art. 2. concl. 2.*

S. Raymundus *in Summa lib. 3. tit. de Sacram. iteran. in Gloss. 5. pro defunctis pag. 336.*

Rosella *verb. Missa §. 4.*

Scala *de Mysteriis Missæ cap. 6. num. 37.*

Silvester *verb. Missa q. 6. §. 4.*

Summa Confessor. *lib. 3. tit. 24. quæst. 139.*

Tabiena *verb. Missa num. 7.*

Viguerius *Instit. Theolog. cap. 3. §. 5. vers. 4.*

Zanardus *in Director. Theol. part. 1. De Euchar. cap. 9. q. 7.*

Zacchius *de Sacram. in tract. de Missa cap. 16.*

Hi sunt quadraginta quinque Doctores, sentientes, gravem culpam esse celebrare passim, & ex consuetudine, non recitato Matutino, & Laudibus, & ex ipsis plurimi sunt antiqui, pij, ac Sancti, videlicet S. Antoninus, S. Raymundus; quapropter ipsis potius adhærendum est, quàm modernis secundum illud Job *cap. 12. vers.*

13 *12. & 13. In Antiquis est Sapientia, & in multo tempore prudentia.* Et Ecclesiast. *cap. 39. vers. 1. & 4. Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens.* Et *cap. 8. Non te prætereat narratio seniorum, ipsi enim didicerunt à Patribus suis.* Temporis enim diuturnitas est auctoritatem attulit Jo. Andreas *in cap. Unica num. 40. & 41. De Sacr. Unct.* Silvester *in verb. opinio num. 2. in fine.* Everard. *in Loco ab Auctoritate num. 16. vers. ad idem notandum adverte.* Fagnanus *in cap. Ne innitaris à num. 309. & seqq. De Constitutionibus.* Maximè quia plures ex modernis, qui excusant à mortali celebrantem, non recitato Matutinali officio, affirmant contrariam opinionem esse communem, & probabiliorem, immò Sententiam Soti *De Just. & Jure lib. 10. q. 5. art. 4. concl. 2.* qui primus recessit à communi, non esse omninò tutam, & ulteriùs non esse ita absolutè intelligendam de omnibus celebrantibus non soluto pensu Matutini ex consuetudine, & malo habitu, ut in præsenti supponimus, sed aliqua justa causa subsistente. Riccius *in Prax. Rer. Quotid. Resolut. 362. incip. ex Respondere non esse.* Card. Toletus *in Summa lib. 2. cap. 1. num. 3.* Pax Jordanus *d. lib. 4. tit. 1. num. 67.* Quare non sunt audiendi moderni Moralistæ, qui laxant habenas, & fovent irreverentiam erga Sacrosanctum Sacrificium Eucharisticum, & est omninò amplectenda Doctrina antiquorum; quam fatentur plurimi etiam Neoterici tutiorem, & probabiliorem, & ex hoc inferunt, contrariam esse rejiciendam. Jo. Andreas *in cap. Litteras col. 2. in verb. Melius,* & ibi Glossa *in red. verb. De Restitut. Spoliator.* Fagnanus *in cit. cap. Ne innitaris. num. 273. De Constitutionib.*

Neque vim habent rationes, seu resolutiones eorumdem modernorum Doctorum contrarium asserentium.

Non prima. Quod Rubricæ Missalis, quo ad anteferendam Missæ Sa- 14
crificio recitationem Matutini, cum Laudibus, sint directivæ tantùm, non autem præceptivæ, & ita non obligent transgressores ad culpam. Quarti *d. part. 2. tit. 1. sect. 1. dub. 1. vers. Probatur.* Nam respondetur, secundum veriorem opinionem, quam validissimis rationibus amplexus sum in Decisionibus
Anni 1683. Mense Julii ad Caput Præ- 15
dentialem, omnes Rubricæ Missalis sunt præceptivæ, & illas transgredi non licet absque culpa vel gravi, vel levi secundum materiæ qualitatem, & cæterorum circumstantias relativas ad reverentiam Sacrificii, & ad obedientiam, quam Sacrificantes exhibere debent ipsismet Rubricis, quæ sunt leges Ecclesiæ, ac Summorum Pontificum, à quibus per Litteras Apostolicas in Missali impressas sunt confirmatæ. Idcircò ob Bullam B. Pii Quinti, in eodem Missali positam, omnes Rubricas servandas esse sub mortali, juxta probabiliorem Doctorum opinionem, affirmat Bonacina *tom. 1. De Sacramento Eu-*

 cha-

dus disp. 4. q. ad punct. 7. §. 3. num. 3. Et Coninck *lib. 2. Contr. 5. cap. 4. num. 14.* ait: *Si semel à legitimis Decreta Pontificum directive, seclusa hac interpretatione, se extendit ad omnes. Et sancitum si decretum est, quod præcipit in virtute obedientiæ, quale erit Præceptorum?* Unde infert eamdem Bullam Pianam facere omnes Rubricas Missalis præceptivas, quia mandat, ac districtè omnibus, & singulis in *virtute Sanctæ Obedientiæ præcipit*, ut Missam celebrent juxta ritum præscriptum in eisdem Rubricis, quæ propterea præceptivæ omnes sunt tenendæ, ut fundat in cit. *Decis. Anni 1683. Mense Junii*.

Non secunda adversariorum ratio
16 subsistit, quod non recitare Matutinum ante Missam sit res levis, & nullius relevantiæ. Nam respondetur cum Quintanadvenas *in Singularib. Theolog. Moral. tract. 7. singular. 18. num. 2.* quod *quidquid ad Jesu, vel frequens opus ad Augustissimum Missæ Sacrificium spectans magnam habere debet.* Et equidem si res nullius momenti est omissio Matutini, ac Laudum ante Missam, erit etiam nullius relevantiæ celebrare in loco non sacro, & non deputato ab Episcopo, vel sine Altari consecrato, aut tribus mappis non cooperto, vel sine lumine è cera, vel de nocte, aut post Meridiem; item sine vestibus Sacris, aut eis non benedictis, sine ministro, cum Calice æreo, vel vitreo capite cooperto, hæc enim omnia prohibita sunt in Rubricis Missalis, quæ si quis ausus esset contra tenorem earumdem Rubricarum adhibere, sine horrore dici non potest, quod mortali culpa non esset adstrictus, omnes enim Doctores testantur in supradictis casibus transgressores graviter delinquere, cumque uno, & eodem textu prohibeantur antedictæ transgressiones, & omissio recitationis Matutini cum Laudibus, ut legitur in Rubrica Missalis *de Defectibus, sub cap. 10. num. 1.* sequitur dicendum, etiam Matutini, & Laudum omissionem, nulla subsistente legitima causa, & ex solo malo habitu, & consuetudine, esse culpam gravem; juxta illud Antonini: *Una & eadem ratio respiciens plura determinata, debet ea pari forma determinare.* l. *Nam hoc jure ff. L. Lucius ff. De vulgari, & pupillari substit.* Menoch. *cons. 88. num. 19.* Gratian. *Discept. forens. cap. 70. num. 19.* maximè ubi eadem est ratio, & non diversa, prout in casu nostro, nempè summa reverentia in hoc Divino opere, quod adorant Dominationes, & tremunt Potestates.

Nec tertia ratio in contrarium adducta valet, hoc est, nullam esse convenientiam, connexionem, sive correspectivitatem inter recitationem Matutini, ac celebrationem Missæ, ideòque hanc præmittere, & illam postponere nullum sit peccatum, ut ait Sotus, relatus à Navarro *de Orat. 4. cap. 21. num. 10.* & Suarez *to. 3. part. num. 3. disp. 82. sect. 1.* Est enim evidenter falsa; siquidem cum ab Ecclesia statutum sit, ut Matutinum, cum Laudibus dicatur de nocte, Missa autem in die, clarè demonstratur, esse aliquam convenientiam inter hæc duo Religionis, & Divini cultus opera eximia, ipsamque præcedentem recitationem officii nocturni valdè conducere ad devotè Sacrificandum. Et equidem cum Missa sit regulanda à recto officii, ut si officium sit duplex, una tantum Oratio dicatur in Missa. Si semiduplex, secunda oratio dicatur juxta varietatem temporum, ac etiam tertia. Si dictum sit *Te Deum* in officio, dicenda sit *Gloria in Excelsis* in Missa, & alia similia, quomodo his rebus satisfaciet in Missa, qui Matutinum non recitavit? Nonnè errores plures committeret? Nonnè irreverentias plurimas patrabit? Sed ulteriùs clara, & non obscura sunt mysteria præcedentis recitationis Matutini, & Laudum, Christus enim Dominus antequam Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum institueret, & primò Sacrificium hoc Venerabile propriis manibus offerret, plures psalmos, & orationes recitavit cum Apostolis, ut probavimus in Decisionibus *De Venerabili*

sub Barbar. Sarram. anno 1689 Decis. 17 num. 1. & ubi morem Hebræorum de recitandis Psalmis antequam Agnum Paschalem comederent, extendimus, unde fit, ad imitationem Summi Sacerdotis, & Præceptoris nostri Christi, qui psalmos, & orationes præmisit consecrationi Eucharistiæ, ut deduximus supra *Decis. 9* num. 12. non quoque absque recitatione saltem trium nocturnorum, ac laudum, ad sacrificandum accedere non debere, sunt enim simul connexa, Deum laudare psalmis, hymnis, & canticis, & illum honorare Hostia, & Sacrificio. Præterea, nisi Matutinum in Ecclesia canetur de nocte; quia nocturno tempore Angelicus cantus auditus est in Nativitate Domini, unde initium recitandi officium Nocturnum cœpit in Bethlehem, ubi natus est Dominus, Isidor. *lib.* 1. *De Eccles. Offic. cap.* 23 quem refert Magrius *in Hierolexic. verb. Matutinum*, principaliter tamen ejusdem officii nocturni recitatio fit in memoriam orationis Christi, quam fecit in horto, & in obsequium suæ Sanctissimæ Passionis incœpta post orationem in horto, juxta versum

Matutina ligat Christum, qui crimina purgat

Cumque celebratio Missæ sit renovatio
18 Sacrificii, quod de se ipso Christus obtulit in Cruce pro redemptione mundi, ad hoc divinum Sacrificium peragendum non debet Sacerdos accedere, nisi oraverit ad præceptum Ecclesiæ, recitando tres Nocturnos, ac Laudes, ad imitationem orationis Christi in horto, ut fusius demonstrat Gulielmus Durandus *in Rationale Divinor. Offic. lib.* 5 *cap.* 3 *&* 4. Et Jo. Belett. *in explicat. Divinor. Offic. cap.* 20. *&* *seqq.* ubi plurimos sensus mysticos declarat, ac idem Magrius *d. loco Nocturnus*.

Nec quarta ratio pro contraria opi-
19 nione aliquid pondus habet, quæ fundatur in consuetudine ferè universali Sacerdotum plurium, qui absque scrupulo litant, non recitato Matutino. Respondetur enim, primò negando

hanc universalem consuetudinem, major enim est numerus Mystarum tam secularium, quàm Regularium, qui tanti æstimant divinam illam actionem, ut ad eam non accedant, nisi debito Matutino, ac laudum soluto. Sed esto, quod plurimi absque recitatione sacrificent, eorum consuetudo nullum jus, nullamve legitimam excusationem parere potest, quia cum sit contra expressas Rubricas Missalis, est damnata, & 20
declarata tanquam corruptela, & abusus à Decreto Sacræ Congregationis in eodem Missali impresso, certum est autem in jure, quod quando consuetudo aliqua reprobata est tanquam abusus, & corruptela, non potest defendi, neque practicari absque culpa, etsi in ea plurimi continuent etiam per longissimum temporis spatium, ut docent Canonistæ, ac Theologi, quos allegant, & sequuntur Gonzalez *ad Reg. 9. Cancell. gloss.* 33 *num.* 9 *&* 10. & Sperellus *Decis.* 17 *num.* 31 *&* *Decis.* 181 *num.* 33. *ubi* *num.* 57 *&* 60. Sit igitur concludendum, teneri Sacerdotem celebraturum ex vi Rubricarum Missalis, quæ habent vim legis, & præcepti, præmittere recitationem Matutini, & Laudum, antequam celebret; & deficientem in hac recitatione præambula Sacrificio ex malo habitu, ex sola negligentia, & per consuetudinem, graviter peccare ob inobedientiam erga præceptum Ecclesiæ, ob inobservantiam Rituum in Missa servandorum, & ob irreverentiam, qua Divinum illud opus aggreditur. Non inficior, quod si aliqua legitima causa interveniat celebrandi, non recitato Matutino, excusari à culpa ipsum celebrantem, exempli gratia, si persona nobilis, vel Superior postulet Missam, vel populus expectet, aut pro aliquo infirmo communicando opus sit statim consecrare, ut considerant Valentia *tom.* 7 *disp.* 6. *q.* 2. *punct.* 10. Sanchez *in Consil. moral. lib.* 7 *cap.* 1. *dub.* 40. Castropalaus *tom.* 2. *tract.* 6. *disp.* 2. *punct.* 4. & alii apud Quarcum *d. part.* 2. *tit.* 1. *sect.* 1. *dub.* 1. *vers. Tussus verò justa causa*. At nulla subsistente causa, mor-

tificrum erit, absque recitatione Matutini celebrare; & Rubricas Missalis spernere, qui enim transgreditur legem passim, & ex consuetudine, dicitur illam transgredi per contemptum interpretativum, & mortaliter peccare. Angelus verò *Immoderatione*, eò magis si per hanc consuetudinariam transgressionem laedatur finis legis, qui in nostro casu est devotio, & reverentia erga Sacrificium, quod indevotè, & irreverenter tractat, qui de praecedenti recitatione Matutini, ac Laudum non curat. Hæc de prima parte ornatus mixti in celebratione necessaria.

Altera pars ejusdem mixti ornatus, ab Ecclesia exhibiti, continet Vestes Sacras, quas induere debet Sacerdos in Sacristia, ut ad Altare procedat, sunt autem sex juxta Rubricam Missalis, *Amictus*, *Alba*, *Cingulum*, *Manipulus*, *Stola*, & *Planeta*, de quibus aliqua in particulari, nonnulla etiam in universali sunt notanda.

Amictus, qui vocatur etiam *Anabolagium*, & *Ambolagium* à verbo græco ἀναβάλλομαι, idest *induor*, nec non *humerale*, antiquitus ponebatur supra caput, eodem modo, quo à Regularibus hodie observatur, ad significandum, quod Christus Dominus, qui est caput Ecclesiæ, cooperuit Divinitatem suam carne, dum venit in hunc mundum, juxta Rupert. Abb. *lib. 1. de Divin. Offic. cap. 10.* Sive velum, quo in passionis nocte Milites Redemptoris faciem velabant: nec non spineam coronam, ejus capiti impositam. Gabriel *lect. 15 Canonis.* Moraliter verò significat galeam spiritualem, idest spem, qua Sacerdos munitus esse debet, ut sit paratus portare jugum Christi, qua de causa amictum à capite rechnat ad collum, & ad humeros. Quartus *Ad Rubric. Missal. part. 2. tit. 1. sub num. 3.* Maronitæ, & Ambrosiani induunt amictum super Albam, teste Magno *in Hierolex. verb. Amictus*, ubi subdit, quod olim ita servabant etiam Græci, sed hodie amictu non utuntur.

22

Alba, vocatur etiam *Camisia*, *Tunica linea*, *Supparum*, *Linea Dalmatica*, quia ex lino albo confici debet; nec non 23
Poderis à græco vocabulo ποδήρης, quia ad pedes usque extenditur. Græci utuntur Alba ex serico vario colore, fere cœlesti, & præcipuè eorum Episcopi. In die Parasceve antiquitùs Sacerdotes utebantur Alba nigri coloris, ut demonstrat idem Magnus *verb. Alba*, subdens, quod etiam adhibebantur frustula texta in manicis, in pectore, humeris, & fimbriis Albæ, quem usum adhuc retinent Regularium Ecclesiæ, & capella Pontificia. In Cathedrali Viterbiensi servatur *Alba* Sancti Bonifacii Episcopi Ferentinatis (de quo Card. Ba- 24
ronius *Anno 537. num. 10.*) quæ habet hæc frusta metallica, etiam in *Amictu*, & in eo Gothicis Litteris, mirmisque margaritis pulchrè *Tetragrammaton*, efformatur, scilicet Nomen Dei ineffabile, quod Summus Sacerdos Judæorum gerebat in fronte. Alba longa est usque ad terram, quia significat perseverantiam, & lata ob Spiritum adoptionis filiorum Dei, ad differentiam Poderis Sacerdotii veteris, quæ erat stricta, propter spiritum servitutis in timore. Denotat etiam Vestem candidam, qua Christus fuit indutus, & illusus ab Herode; moraliter etiam significat munditiam cordis, & sanctitatem totius Sacerdotis, ut ex S. Thoma, & Innocentio III. docent Magnus *d. Verb. Alba*; Quartus *d. tit. 1. num. 3. & 6.* Et Gavantus *in Rubric. Miss. part. 2. tit. 1. in Exposit. Tropologica*, ubi *Albam* quadruplicem significare ostendit, quæ in effectu restringuntur ad supradicta.

Cingulum, quod vocatur etiam *Cinctorium*, *Zona*, *Baltheus*, & *Ligamen Sacrum*, plures habet significationes, 25
nempe mane charitatem Christi, funes, quibus fuit ligatus, ac flagella flagellatus; ejusdem Christi Virginitatem, custodiam cordis, ac continentiam Sacerdotis, fortitudinem, & arcum contra hostes. Gavant. *d. tit. 1. in Exposit.* tùm Allegorica, & Anagogica, tùm Tropologica. Quartus *ibid.* Et Magnus *in Verb. Cingulum*, subdens quod antiqui-

tùs

ubi erat in usu etiam *Subcinctorium* seu
26 *Subcinctorium*, quod hodie solus Papa
adhibet, cum solemniter celebrat, &
pendet à parte sinistra ad formam parvi
manipuli, quo utuntur etiam Græci,
sed ad modum bursæ [illegible], & signifi-
cat [illegible] [illegible] eleemosynam pau-
peribus, vocantque ipsum *Perizoma* ut
idem Magr. [illegible] *verb.*

Manipulus plura habet nomina apud
Scriptores antiquos Gavantus *d. part.*
2. *tit.* 1. *litt. H.* decem recenset, Ma-
27 grus verò *Verb. Manipulus*, duodecim.
Alludit ad funem, quo Christus in pas-
sione ligatus fuit; & significat pœni-
tentiam, & [illegible] Græci, & Maro-
nitæ duos ferunt manipulos, unum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] brachio. Diaconi,
& Subdiaconi, qui vestiunt Episcopum
Sacris paramentis, non debent habere
manipulum in eorum brachiis, nisi post
quam ille indutus fuerit, ut sine expe-
28 ditiores. *Cæremonial. Episc. lib.* 1. *cap.* 9.
In processionibus non portatur manipu-
lus à ministris paratis, quia usus ejus
erat pro tergendis lacrymis, ac sudore
in Sacrificio, extra quod hæc abstersio
fieri potest sudariolo ordinario. Quartus
d. part. 2. *tit.* 1. *num.* 3. & Magrus *d.*
Verbo Manipulus.

Stola, quam Sacerdos sibi ad collum
ponit, & ante pectus plicat in formam
29 Crucis, plures habet significationes,
principales tamen sunt, funis quo liga-
tus fuit Christus, ac Crux, quam por-
tavit, item jugum Legis Evangelicæ,
cui Sacerdos ipse collum submittit, ut
explicant Gavantus, & Quartus *d.*
part. 2. *tit.* 2. & Magrus in *Hierolexicon*
verb. Stola. Cæterùm Stolam fuisse ve-
stem talarem, eamque variæ formæ
apud Hebræos, & Romanos ostendit in
Lucifer. de Vener. [illegible] *verb.* a Sa-
[illegible] *Dier. XXX* ubi plura ex SS. Pa-
tribus, ac ex Hist. [illegible] [illegible] mate-
riam [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
mysterium, ac [illegible] [illegible] [illegible] ex-
ponit. Quibus adde [illegible], quod Epi-
scopus, dum celebrat [illegible] [illegible] e col-
lo Stolam tenet, quæ habet Crucem ad
pectus cum Reliquiis Sanctorum. Con-

cionatores utuntur Stola; non autem
Romæ ob reverentiam Papæ, qui ea
utitur communiter etiam in publicis [illegible].
At Cardinales si prædicent in Ecclesiis
suorum titulorum, possunt uti Stola
sub Mozzetta ad differentiam Pontifi-
cis, qui illam defert supra Mozzettam,
& idem facere possunt ipsi Cardinales,
& Episcopi extra Urbem in suis [illegible],
seu Diœcesibus, quando prædicant.
Sacerdos [illegible] extra Mis-
sam, debet Stolam induere, sed omit-
tens illam, non peccaret, ut benè pro-
bat Magrus *d. verb. Stola.* Non etiam
Diaconus, hic enim absque culpa non
potest cantare Evangelium sine Stola.
Hæc est etiam adhibenda in omnibus
benedictionibus ad præscriptum Ritualis
Romani, & debet esse vel [illegible], vel
coloris currentis diei, ut notat Magrus
verb. Benedictio col. [illegible] Plura mysteria
Stolæ Sacerdotalis notat Gavantus *d.*
part. 2. *tit.* 1. in *Exposit. Tropolog. a vers.*
Stola [illegible]. Et Bissus in *Hie-*
rurgia [illegible] *verb. Stola n.* 193. ubi adver-
tit, etiam SS. Apostolos fuisse usos Stolis,
quarum aliquæ repertæ sunt [illegible].

Planeta pluribus nominibus apud ve-
tustos Patres vocitatur, nempe *Casula*,
Casubula, *Penula*, *Superhumerale*, & 30
Phenolium, quæ voces omnes sunt sy-
nonimæ, teste Magro in *verb. Casula*,
ubi illud [illegible], quod
olim Casula, seu Planeta, erat rotunda,
& clausa ex omnibus partibus, prout
nunc [illegible] nostra Superpellicea, sive
Cottæ sine manicis, & ideo Sacerdotes
celebrantes eam [illegible] super bra-
chia, sicut de Cottis faciunt Canonici,
& Parochi Patavini hisce temporibus.
At Græci adhuc conservant antiquam
formam Casularum, seu Planetarum,
quarum impressam figuram ponit Ma-
grus *in d. verb. Casula*, & in *verb. Sab-*
bat., ubi est imago Julii Papæ primi,
vestiti cum planeta plicata, ac revo-
luta super brachia, & [illegible] cha-
ritatem, ac vestem Christi inconsutili-
lem, nec non vestem purpuream, qua
in passione fuit Christus indutus coram
Pilato. Quartus, & Gavantus *d. part.* 2.
tit. 1.

ait 1. num 5. subdens, quod Planetam S. Petri Apostoli memorat Hugo Cluniacensis in *Vita S. Hugonis Abbatis*, quæ asservatur Parisiis. Verùm quia revolutio Planetæ super brachia erat satis incommoda ad celebrandum, recisa fuit lateraliter, & aperta, prout nunc est in usu ad formam scapularis Monachalis. Magrus d. *Verb. Cappa*. Sarnelius *Lettere Ecclesiast. tom. 2. Epist. 18.* Et Bissus *in verbo Planeta num. 196. ubi §. 4.* disserit de variis mysteriis, ac significatu multiplici Planetæ in quadruplici sensu Historico, Allegorico, Tropologico, & Anagogico.

Sed dicet aliquis, qui, & quales sunt hi sensus? Respondetur, Quod sensus
31 *Historicus*, est ille, quem ad litteram percipimus, itaque factum esse, prout Scriptura narrat, puta populum ex Ægypto discessisse, Tabernaculum in deserto fuisse fabricatum. *Allegoricus* sensus est, cum rebus, vel verbis mysticis signantur præsentia Christi, & Ecclesiæ Sacramenta, Verbis, ut *Egredietur Virga de radice eius*, idest nascetur Virgo Maria de Stirpe David, & Christus de Stirpe eius. Rebus, ut populus de Ægypto per sanguinem Agni salvatus significat Ecclesiam, liberatam passione Christi à dominio Diaboli. *Tropologicus* sensus idem est, ac *Moralis*, qui adhibetur ad correctionem morum, & fit vel apertis verbis, ut *nolite diligere mundum*, vel figuratis, ut *omni tempore sint vestimenta tua candida*. Sensus *Anagogicus* est locutio, quæ de præmiis futuris, & de vita æterna, mysticis, vel apertis verbis disputat. Apertis, ut *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt*. Mysticis, ut *Beati, qui lavant Stolas suas, ut sit illis potestas in ligno vitæ*. Ita declarat Glossa Ord. in *Exod. cap. 25. in Verb. per singulos*, & restringuntur omnes prædicti sensus in his versibus

Littera gesta docet, quod credas, Allegoria

Moralis, quod agas. Quò tendas, Anagogia

Explicat hos sensus etiam Divus Thomas 1. *par. quæst. 1. art. 10.* quem sludiosum observasse juvabit.

Vestes itaque Sacræ supra recensitæ sunt ornamenta, quibus Sacerdos Missam celebraturus ornatus esse debet, circa quas Theologi tradunt infrascriptas quæstiones, à quocumque Ministro Sacro non ignorandas.

Primò. An liceat celebrare Missam sine Vestibus Sacris? Et responsio est negativa, esset enim mortale peccatum 32
ob magnam irreverentiam Sacrificii. Tamburin. *de Sacrif. Missæ lib. 1. cap. 5. § 1.* ubi distinguit, & ait, sine aliqua ex minoribus in casu necessitatis, puta amictu, manipulo, posse celebrari, secùs deficiente alba, vel planeta; etiam si quis minaretur mortem Sacerdoti. Suarez *tom. 3. disp. 72. de Sacrificio Missæ sect. 2. § Secundò dicendum*. etsi Navarrus in *Manual. cap. 25. num. 84.* contrarium sentiat, nisi mortem, quis minaretur in contemptum religionis.

Secundò. An Vestibus non benedictis celebrare liceat? Et negativè respondet Tamburin. cum aliis *d. cap. 5.* 33
§. 2. subdens, si instaret magnum periculum, posse cum eis celebrari, quia minus esset scandalum, quàm sine vestibus Sacris litare. Collegium Salmanticen. *tom. 1. de Sacramentis tract. 5. cap. 4. num. 92. & seqq.* dicens altercari Moralistas, an vestes remaneant benedictæ, si semel ab aliquo bona fide in Missa adhibeantur, negativam tamen opinionem esse tenendam, prout etiam, quòd benedictionem perdunt, si formam propriam amittant.

Tertiò. An teneatur Sacerdos sub mortali recitare orationes ab Ecclesia præscriptas in sumendis vestibus Sacris? Affirmat Navarrus *d. cap. 25.* 34
num. 53. & Azorius *part. 1. lib. 1. cap. 26. q. 5.* At sub veniali tantum firmat ex Palao, ex Bonacina, & aliis ipsum Collegium Salmanticen. *d. cap. 4. numero 95.*

Quartò. An prohibitum sit nudis pedibus celebrare? Respondent DD. 35.
negativè, cessante scandalo, quamvis aliter

ob decentiam coleri etiam à Regularibus severioris vitæ adhibeantur. Tamburin. d. lib. 1. cap. 7. § 3. ubi DD. citat, addens ex Cassiano, quod Monachi in *Ægypto* accedebant cuculo pileatis ad Altare ex principio in quacumque functione.

Quæro. An pileolum in capite Sacerdos celebrans tenere possit? Responsio est negativa, ob Decretum prohibitivum positum in principio Missalis jussu Urbani VIII. his verbis: *Nullus audeat uti pileolo in celebratione Missarum sine expressa licentia Sedis Apostolicæ, non obstante quacumque contraria consuetudine.* Urgente tamen causa concurrente, non esse peccatum tenere pileolum in capite, secluso contemptu, asserit Tamburin. plures DD. citans d. lib. 1. *de Sacrificio Missæ cap.* 7. § 4. asserens, in Polonia omnes Sacerdotes, hyeme, tecto capite usque ad consecrationem, Altari adesse. At contrarium de Polonia asserit Gobat in *Experientiis Theol. tract.* 3. num. 184. ubi se informatum, ait, à P. Urbinono haud satis ignaro morum eiusdem Poloniæ, & ita credendum est de religiosissima illa Natione, cuius etiam meminit in *cap. Nullus Episcopus de Consecrat. dist.* 1. relatum etiam à Pignatello tom. 9. *consul.* 97. num. 10. in quo prohibetur cunctis aperto capite celebrare, his verbis: *Nullus Episcopus, Presbyter, aut Diaconus, ad solemnia Missarum celebranda, præsumat velato capite Altari Dei assistere, & qui temere præsumpserit, communione privetur.* Quæ renovatum est ex supradicto Decreto S. Congregationis posito in Missali, cuius transgressio est culpa mortalis, ut plene probat Sarnel. in *Lett. Eccl.* tom. 1. *Epist.* 19. ubi demonstrat, à solo Romano Pontifice posse licentiam concedi, ut quis ad tuendam sanitatem utatur pileolo in Missa usque ad præfationem, & post communionem, & de [illegible] Breve Clementis X. [illegible] dispensationis concessæ Eminent. Dominico Cardinali Ursino, addens, quod
37 neque in Choro, neque in Vesperis nominis [illegible] paramentis sacris debeant uti pileolo, sed solo bireto in forma Crucis [illegible], Rubricas Miss. [illegible], & Breviarii. At in aliis Divinis Officiis adhiberi posse pileolum absque alia dispensatione respondit S. Congregatio apud Nicolium *Lucub. Can. lib.* 3. tit. 41. num. 18. Hinc fit, non esse tutam opinionem eiusdem Gobat. *tract.* 3. num. 186. (quam recensui supra *Decis.* 23. num. 38.) asserentis, pœnitentem capitis debilitatem posse celebrare tecto capite cum capillitio adscititio, vulgò *Perucca*: esset enim manifesta fraus, 38
& violatio eiusdem textus in cap. Nullus *Episcopus* ac prædicti Decreti Sacræ Rituum Congregationis, & tanto minus dici debet licitum esse Peruccam in Missa celebranda, quia expressè prohibitæ sunt Peruccæ Sacerdotibus in Edictis de mandato Summi Pontificis Romæ publicatis, prout legitur in illo sanctæ memoriæ Innocentii Papæ XI. die 10. Octob. 1681. cuius hæc sunt verba ultimis: *Che con questo prohibisce di Zazzere non intendo derogare alle prohibitioni, che vi sono, d'usare capelli, e zazzere finte, chiamate volgarmente Perucche, con le quali molto meno* 39
si lecito accostarsi all'Altare, e celebrarvi il Santo Sacrificio della Messa, sotto pena della sospensione, della [illegible], e di [illegible] come sopra. Sicut igitur Regula, quod discooperto capite est celebrandum sub pœna peccati mortalis. Colleg. Salmanticen. d. tract. 5. cap. 5. num. 100. Emin. Cardin. de Lugo *de Euchar. disp.* 20. num. 108. Iordan. tom. 1. lib. 4. tit. 8. num. 104. ubi excludit dispensationem Papæ, Gavant. *part.* 1. *tit.* 3. *lit.* F. illustr. in *Hierurg.* tom. 1. verb. *Beretum* [illegible] accessisse pro Chinensibus dispensationem Pauli V. testatur Castrop. d. tract. 3. num. 38; ea ratione quia apud illam nationem, procedere coram aliquo, tecto capite, est honoris signum, sicut apud nos, illud discooperire. Et hic ulterius notandum, quod Romani

Sum-

Saturno sacra faciebant aperto capite, ut innuerent, cursu temporum veritatem, quam Saturni filiam dicebant manifestam fieri. Ita Tiraquell. *De praescriptionibus glossa 4. § 1. n. 44.*

Sextò. An licitum sit, ad libitum variare colorem in vestibus sacris? Respondetur, quòd licitè immunè affirmant
40 Suarez *tom. 3. disp. 82. sect. 2. vers. Secundò est observandum.* Gobat *d. tr. 4. num. 381.* & Quartus *d. p. 1. tit. 18. n. 6. dub. 1.* ex asserto principio, quod Rubrica Missalis sit directiva, & non inducat obligationem. Contrarium esse dicendum, siquidem Rubrica ipsa Missalis *tit. 18. num. 1.* praeceptiva est, ut enim: *Paramenta Altaris, celebrantis, & ministrorum, debent esse coloris convenientis Officio, & Missae diei, secundum usum Romanae Ecclesiae, quae quinque coloribus uti consuevit, Albo, Rubeo, Viridi, Violaceo, & Nigro.* Verbum autem *Debent*, est verbum praeceptivum, & regulariter importat necessitatem, ut bene notat Fagnanus *in cap. Qualiter 17. De Clericis non residentibus.* Glossa in
41 *Clem. Attendentes. Verb. debeant de Statu Monachor.* Sylvester *in Verb. Praeceptum quaest. 2.* Sanchez *in Decalog. lib. 6. cap. 4. num. 36.* & Barbosa plurimos cumulans *in Diction. Usufrequent. dict. 77. num. 1. & 2.* Quare Rubricam ipsam de coloribus servandam esse sub praecepto, & eius transgressionem esse culpam gravem tenent Bissus *tom. 2. verb. Paramenta Sacra num. 28. § 9.* Et jure quidem, tùm quia inobservantia eorum esse non potest, nisi cum irreverentia Divini cultus, & scandalo populorum, velut si quis celebraret in solemni festo cum paramentis nigri coloris, vel in festivitatibus Deiparae, Martyrum, Virginum vel cum colore Violaceo, aut altero, non ab Ecclesia praescripto, tùm etiam quia, in lege Mosayca non licebat Sacerdotibus vestes diversi coloris induere in Sacrificio, ut ex Alcuino deducit Gavantus *d. part. 1. tit. 18. num. 1.* & colores ipsi sunt omnes
42 pleni mysteriis; siquidem color albus significat puritatem, & vitae innocentiam, ideò adhibetur in solemnitatibus Redemptoris, Deiparae, Pontificum, Confessorum, ac Viduarum; juxta illud *Tren. 4. Candidi facti sunt Nazaraei eius.* Color rubeus designat fortitudinem in effusione Sanguinis pro Christo, & eo utimur in festo Sanctae Crucis, ac SS. Martyrum, de quibus scriptum est *Apoc. 7. 14. Laverunt stolas suas & dealbaverunt eas in sanguine Agni*, ac etiam in Missis de Spiritu Sancto, quia ignem significat, qui accedit ad cremandum ignem, in cuius forma descendit Spiritus Sanctus super Apostolos. Excipitur festum SS. Innocentium ob ululatus Matrum, ad quarum moestitiam demonstrandam utitur color violaceus, qui tanquam pallidus, & lividus, praeseferat moestitiam, & hac de causa etiam utitur Ecclesia in Rogationibus, & aliis diebus jejuniorum. Viridis est Symbolum spei vitae aeternae, ad exemplum viroris agrorum, spem copiosae messis promittentium, ideò adhibetur in Dominicis per annum, ad excitandos fideles ad bona opera exercenda, quibus mediantibus datur ingressus ad gloriam. Nigro tandem colore utimur in Missis pro defunctis, est enim proprium mortis, quae nos ad tenebras sepulchri detrudit; ut plenius disserit Quartus *in Rubr. Missal. d. part. 1. tit. 18. à num. 2. usque ad num. 6.* & ante ipsum Gavantus *ibid.* Carolus Sepula *de Missae Missa cap. 32. à num. 32. & seqq.* qui num. 36. advertit, Christum Dominum instituisse Sacram Eucharistiam veste ornatus indutum ex traditis per Card. Baronium *ad Annum 34. num. 39.* idest Syndone alba, ex Gavanto *d. tit. 18. n. 1.* esse probabilem esse opinionem, quod Christus Dominus suis solitis vestimentis indutus celebraverit, addit Bissus *d. verb. Paramenta sacra § 8.* advertens successive *in § 9.* quod Planeta ex auro texta 43
potest servire pro omnibus coloribus, nigro excepto, qualis creditur fuisse illa S. Macharii, quae donata fuerat ab Impe-

Imperatore Constantino teste Theodoreto lib. 2. Hist. cap. 27. & talis erat Planeta quondam Emin. Domini mei Cardinalis Gregorii Barbadici, venerandæ memoriæ, contexta scilicet ex auro, flavi coloris, quam quotidie celebrans adhibebat, & in Visitatione Diœcesis secum portabat, quæ omnibus coloribus in Sacrificio par erat, quod tradit etiam Quartus d. part. 1. tit. 18. sub num. 6. Dub. 2. excipiens tamen colorem violaceum, ac nigrum, quibus, ait, aureus non convenit.

Septimò. An grave peccatum sit
44 adhibere vestimenta Sacra Sacerdotis ad usum profanum? Et respondet affirmativè Suarez d. tom. 3. disp. 82. sect. 3. §. 4. Addendum. Et § ultimo V. Portare, nec non Tamburin. de Sacrific. Missæ d. lib. 2. cap. 2. § 7. & in jure habemus text. in cap. Nepotianum de Consecr. dist. 1. quod notent Confessarii, ut animadvertere possint in illos, qui personati non erubescunt incedere in bacchanalibus cum aliquo ex vestimentis Ministrorum Dei, prout memini, me vidisse quemdam Superpelliceo, scilicet Cotta, indutum, est enim mortalis culpa ob contemptum rerum Sacrarum, & irreverentiam in vestes ad Divina officia, ob cultum Dei ordinatas. Non est tamen negandum cum eodem Tamburino ibidem, quod rebus non immediatè præscriptis ab Ecclesia, & non benedictis, aliquando uti in aliqua honesta occasione, etiā profana, non est peccatum, verbi gratia, in tapete, tapeto, pelvi argentea, manutergio, scabello &c. Ecclesiæ. Et ulteriùs, quando vestimenta sacra è vetustate sunt attrita, possunt in aliam formam converti, ad ususque profanos adhiberi,
45 ex Castropalao tom. 1. tract. 8. disp. 4. punct. 6. num. 25. quod tamen, & quidem probabilius, negat Leander in Summa tom. 3. verb. Paramenta Sacra num. 3. & verb. Vestes Sacræ num. 7. debent enim applicari, quantum fieri potest, ad alia ornamenta minutiora Altaris, cumque inutilia evadunt, sunt comburenda, & cineres in loco sacro reponendi cap. Altaris De Consecr. dist. 1. cap. Ad hæc De Relig. domib. cap. Quod semel de Regul. Jur. Sylvester verb. Eremitalis q. 7. Galganetus de Jure publ. lib. 3. tit. 67. num. 3. & Bellettus part. 1. § 23. num. 15.

Ultimò quæritur, an Sacerdotes, 46 aliique Clerici defuncti sepeliendi sint de præcepto induti vestibus sacris? Et responsio est affirmativa, quia hoc mandat Rituale Romanum in tit. de Exequiis, his verbis: *Sacerdotes, aut cujusvis ordinis, Clericus defunctus, vestibus suis quotidianis communibus usque ad talarem vestem indutus, tum desuper sacris vestibus Sacerdotalibus, vel Clericalibus, quem ordinis fuit, cum deponitur, indui debet. Sacerdos quidem super talarem vestem, amictu, alba, cingulo, manipulo, stola, & casula, seu planeta coloris violacei. Diaconus verò induatur amictu, alba, cingulo, manipulo, stola super humerum sinistrum, quæ sub ascella dextera annectatur, & Dalmatica violacea. Subdiaconus autem amictu, alba, cingulo, manipulo, & tunicella. Alii præterea inferiorum ordinum Clerici superpelliceo super vestem talarem ornari debent, singuli pro dignitate tonsura, ac birretis suis.* Est autem certum apud Canonistas, & Doctores, quod Rituale Ro- 47 manum est liber habens vim legis, & quod ejus Rubricæ obligant sub præcepto. Lezerius lib. 1. q. 16. num. 123. Menochius cons. 52. num. 145. Gratianus Discept. forens. cap. 111. num. 7. & Sperellus Decis. 179. num. 24. Quod quidem jure optimo constitutum est, nam si quilibet debet sepeliri cum insignibus suæ dignitatis, ut morem fuisse apud Romanos, testantur Polybius lib. 6. & Titus Livius lib. 34. & si milites tradebantur sepulturæ cum suis armis, ut legitur in cap. In nostra 10. de Sepulturis, convenit etiam, ut milites militiæ sacræ, quales sunt Sacerdotes, & Clerici sepeliantur cum insignibus suis, quæ sunt paramenta Sacra, Glossa in cap. Nemo verb. mortuum De Consecr. dist. 1. & ibi Canonistæ. Suarez d. tom. disp. 72. sect. 8. § Quarto addo. Item T...

burin. *d. lib.1. cap.2. §. 3. num.2.* & Sarnellius *Litter. Eccles. d. tom.1. Epist. 33.* ubi allegat textum. *in cap. Ad hæc. 2 De Auctor & Usu palli*, quo disponitur, Archiepiscopos cum suis palliis esse sepeliendos; & ulteriùs demonstrat, apud fideles in usu semper fuisse sepelire mortuos cum cereis accensis, ac hymnis, & canticis; ut narrant S.
48 Gregorius Nyssenus de sorore sua S. Macrina *Orat. in ejus funere.* Et S. Gregorius Nazianzenus de S. Cæsareo *in ejus fun.* his verbis: *Cum multiplici hymnorum cantu deducitur, celebrique pompa ad Martyrum sedem effertur, matre accensas faces gestante.* Nec non S. Hieronymus de obitu S. Paulæ *Epist. 27. dicens: Translata Episcoporum manibus, & cervicem feretro supponentibus, cum alii Pontifices cereos, lampadesque, alii choros psallentium ducerent, in medio Ecclesiæ speluncæ Salvatoris est posita.*

Duo autem hic corollarii loco sunt notanda. Unum, quod à Rituali Romano inter vestes sacras, quibus induendus est Sacerdos defunctus, non
49 connumerantur Calix, & Patena, undè deducitur, hæc vasa sacra minimè ponenda esse in manibus Sacerdotum defunctorum; esseque abusum omninò tollendum hic Patavii; ubi plurimi solent, ex Sacrorum Rituum vel inscitia, vel inobservantia, cadaveri Mystarum in catalecto commoranti Calicem, & Patenam in manibus apponere; quod damnat etiam Sarnellius *d. Epist. 33. in fine.*

Aliud notandum est, quod Sacerdotes, & Clerici in morte suorum parentum non debent induere vestes lugubres, more laicorum; ut pluribus Synodalibus Decretis comprobat Sarnellius *d. tom.1 Epist. 16. pag. 129.* ea ratione, quia ut scripsit S. Cyprianus *in opere de Mortalitate*, dedecet Ecclesiasticos, à quibus prædicatur articulus æternæ vitæ; ac præmia à Deo promissa benè facientibus; flere, & mœstitiam profiteri, dum eorum conjuncti ad possessionem æternorum bonorum sunt vocati; quam veritatem agnoverunt etiam in Lege veteri Machabæi, dicentes 2. *Machab.* 12. 45. *Quod hi, qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repositam gratiam.* Quare de his ait etiam Apostolus *ad Thessalon.* 4. 13. *Nolumus vos ignorare de dormientibus, ut non contristemini, sicut & cæteri, qui spem non habent.* 50

F I N I S.

INDEX
RERUM NOTABILIUM
Quæ in his Decisionibus De Sacrosanctæ
MISSÆ SACRIFICIO
CONTINENTUR.

A

Antin-

Balsal

B

Bittur

C

Chri-

Crucis

D

Diens

E.

Ex-

Fun-

G

H

I

K

L

S. Mar-

Ora-

Spiri-

FINIS.